Comestor

Scolastica historia.

Iusticia in se structer continet omnes

[Chambéry, Pr. au Breviarium Lateranense,
Circa 1486]

+ chimolus + pd + werimes + galias +

Pour deliurer femme denfans sans grant
peine mettes cestes breues oraison ou lises
sus elle et tantost deliurera sans doubte

Anna: peperit Mariam Maria xpm saluatorem Helizabeth Johannem baptistam Maria Jacobi Jacobum de galicia. Et mulier ista pariet illesa in nomine domini nostri Ihesu xpi. Puer qui est in utero siue sit masculus uel puella ueniat foras xpus te uocat lux uidere te desiderat ne mora sis ueni foras in nomine domini nostri Ihesu xpi. Mulier cum parit tristiciam habet quia uenit hora eius. Cum autem peperit filium non meminit pressure eius propter gaudium quia natus est homo. Ihesus autem transiens per medium illorum ibat. Titulus triumphalis. Ihesus nazarenus rex judeorum miserere nobis. Ego sum alpha et oo principium et finis. Amen

Incipit tabula

super libris compositis a magistro perto manducatoris in historia scolastica tam super veteri testamento q̄ȝ novo scd̄m ordinē suum. Et primo.

Sup genesios hec rubrice sequūtur.

Primi libri iosephi telos.

Sup Exodi libro hee inseruntur rubrice. Et primo.

Historia Leuitici.

Historia numerorum.

Historia deuteronomij.

Incipit liber Josue.

Historia Judicum.

Historia libri regum.

Explicit liber regum primus.

Incipit liber regum secundus.

De filiis Dauid.
De interfectione abner.
De morte isbosetb. et secunda vnctione dauid super omnem israel.
Quod dauid expugnauit ierusalem et muniuit.
Quod dauid vicit philisteos.
De reductione arche in ierusalem.
De victoriis dauid et officialibus eius.
De miphibosetb et quod amon dehonestauit nuncios dauid.
De morte vrie et penitentia dauid.
De thamar quam amon oppressit.
De morte Amon et fuga Absalon. et reditu eiusdem.
Quomodo absalon persecutus est dauid.
De consilio chusi et morte achitofel.
De morte absalon.
De reditu dauid in ierusalem.
De morte amase et syba.
De septem viris suspensis in vltionem gabaonitarum.
De quattuor preliis dauid.
Cathalogus fortium dauid.
De numero populi et altari erecto a deo.

Explicit liber regum secundus.
Incipit liber regum tertius.

De vnctione salomonis in regem.
De secunda vnctione salomonis.
De morte dauid.
De morte adonie et ioab et semei.
De somnio salomonis.
De iudicio meretricum.
De prefectis Salomonis et inuentione erotismorum.
De operariis templi.
De edificatione templi.
De ornatu interioris domus.
De pe. . .
De atrio sacerdotum.
De atrio mundorum.
De atrio mulierum et de atrio immundorum.

De altari et mari eneo.
De luteribus.
De vasis altaris.
De dedicatione templi.
De domo saltus.
De basilica et domo regia.
De oppidis datis hyram.
De operibus salomonis.
De regina Saba.
De aduersariis salomone et morte eius.
De roboam et diuisione regni.
De roboam et abdo et vitulis.
De morte ieroboam.
De morte roboam.
De abia.
De asa et regibus israel. nabda. baasa. et hela.
De zamri et amri.
De achab et iezabel et helia.
De sacerdotibus quos interfecit helias.
De fuga helie et vocatione helysei.
De prima obsidione samarie. et victoria achab.
De vinea naboth.
De morte achab.
De Iosafat.

Explicit tertius liber regum.

De ochozia rege israel.
De raptu Helye.
De sale Helisei.
De tribus regibus qui obsederunt regem moab.
De superabundantia olei.
De suscitatione filii sunamitis.
De coloquintidis et superabundantia panum.
De naaman.
De securi et consilia syriorum.
De secunda obsidione samarie.
De morte benadab.
De Ioram rege iuda.
De Hyeu rege israel.

Incipit liber hester.

Explicit tabula huius libri. Sequitur epistola magistri petri manducatoris ⁊c.

Epistola magistri petri manducatoris quã ipse premisit sequẽti operi.

Reuerendo patri et domino suo Guilelmo dei gratia senonensi archiepiscopo: petrus seru⁹ christi. presbyter trecensis: vitã bonã. et exitum beatũ. Causa suscepti laboris: fuit instans petitio sociorum. Qui cũ historiã sacre scripture. in serie et in glosis diffusam lectitarent. breuem nimis et inexpositam: opus aggredi me cõpulerunt. Ad qđ pro veritate historie consequenda recurrerẽt. In quo sic animus stilo impauit. vt a dictis patrũ nõ recederem Licet nouitas fauorabilis sit. et mulcẽs aures. Porro: a cosmographia moysi inchoans. riuulũ historicũ deduxi: vsqꝫ ad ascensionẽ saluatoris. Pelagus mysteriorꝫ: peritioribus relinquẽs. i qbus et vetera prosequi et noua cudere licet. De historiis quoqꝫ ethnicorꝫ quedam incendia pro ratione temporuꝫ inserui. Instar riuuli. q secus alueũ diuerticula que inuenerit replens. preter fluere tamen non cessat. Verũtamen: quia stilo rudi opus est lima: vobis pater indite limam reseruaui. vt huic operi deo volente. et correptio vestra. splendorem. et auctoritas: prebeat perennitatem. Per omnia benedictus deus Amen.

Incipit scolastica historia.

Imperatorie maiestatis est. tres in pallacio habere mansiones. Auditoriũ vel consistoriũ. in quo iura discernit. Cenaculum in quo cibaria distribuit. Thalamũ i quo quiescit. Ad hunc modum: imperator noster qui imperat vento et mari. mũdum habet pro auditorio. vbi ad nutũ eius omnia disponũtur. Unde illud. Celũ et terram ego impleo. Scđꝫ hẽc dicitur dñs. Unde dñi est terra. Animã iusti: pro thalamo. quia delitie sunt ei: esse cum filiis hominũ. Scđꝫ hanc: dicitur sponsus. Sacram scripturã: pro cenaculo. in qua sic fuus inebriat: vt sobrius reddat. Unde ambulauimus in

domo dei cum consensu.i.in sacra scriptura: idipsum sapientes. Scd'm hanc dicitur paterfamilias. Huius cenaculi tres sunt ꝑtes. fundamentū. paries. tectum. Historia fundamentū est. cuius tres sunt species annalis. kalēdaria. effimera. Glo. Historia ānalis est factū. qd ꝑ annū factū est. Kalēdaria historia est. in vno quoq; mense facta ē. i. factū aliquod insigne. qd in vno mēse factum est. Effimera est. qd repente factū est. i. vno die. vel in ꝑte mensis. Hac similitudine effimera ē piscis. q in vno die nascit: et eodem die moritur. Allegoria: paries. supmittens. q ꝑ factum: aliud figurat factum. Tropologia dogma culminis suppositum. que ꝑ id qd factum est: quid a nobis faciendum sit insinuat. Prima planior. secūda: acutior. tertia: suauior. A fundamēto: loquendi sumem' ꝑncipium. imo: ab ipsius fundamenti ꝑncipio eo iuuante: qui omnium ꝑnceps est. ⁊ principium.

De creatione empirei celi. et quattuor elementorū.

In ꝑncipio erat verbum. ⁊ verbū erat ꝑncipium. in quo: ⁊ ꝑ quod: pater creauit mundum. Mūdus: quattuor modis dicit. qñq; empireū celum: mundus dicitur. ꝓpter sui mundiciā. Quandoq; sensilis mundus. q a grecis pan: a latinis omne dictū. qr philosophus: empireū non cognouit. Quandoq; sola regio sublunaris: mundus dicitur quia hec sola: animantia nobis habet nota. de q ꝑnceps huius mundi eicietur foras. Quandoq;: homo mundus dicitur. quia i se toti' mundi imaginē rep̄sentat. vnde a dño ois creatura dictus est: ⁊ grecus: ipsum microcosmū. i. minorem mundū vocat. Empireum aūt ⁊ sensilem mundū. ⁊ sublunarē regionem natura: creauit deus. i. de nihilo fecit. hoīe; ... [illegible]do: creauit. i. plasmauit. De creatiōe ergo illorū triū: inquit legislator. In ꝑncipio creauit deus celū ⁊ terrā. celū. i. cōtinens: ⁊ contentum. Celū idest empireū ⁊ angelicā naturam. terram: materiā omniū corporum. i. quattuor elementa. i. mundū sensilem ex eis constantē. Quidam celum: superiores ꝑtes mūdi sensilis intelligunt. terrā: inferiores ⁊ palpabiles. hebreus aūt heloym. qd tam singulare q̄ plurale. i. deū vel deos. quia tres ꝑsone vnus deus creator est. Cum vero dixit moyses creauit: triū errores elidit. platonis aristotilis. epicuri. Plato dixit: tria fuisse ab eterno. deū. ideas. ylen. ⁊ in ꝑncipio tēpis: de yle mundū factum fuisse. aristotiles duo mundū ⁊ opificem. qui d duobus ꝑncipijs. materia scilicet ⁊ forma: opatus est sine ꝑncipio. ⁊ opatur sine fine. Epicurus duo. inane ⁊ athomos. ⁊ in ꝑncipio natura q̄sdam athomos solidauit in terrā. alias in aquā. alias in aera. alias in ignem. Moyses vo solum deum eternum prophetauit. ⁊ mundū sine p̄iacenti materia creatum. Creatus ē autem in ꝑncipio. idest in filio. ⁊ iterandum est in ꝑncipio sic. In principio creauit deus celum ⁊ terram. in ꝑncipio tēpis scilicet. coeua enim sunt tempus ⁊ mundus. Sicut autem solus deus eternus. sic mundus sempiternus. idest semꝑ eternus. idest temporaliter etern'. angeli quoq; sempiterni sūt. Vel in ꝑncipio omniū creaturarum: creauit deus celum ⁊ terram. idest has creaturas ꝑmordiales fecit. ⁊ simul. Sed q simul factum est. simul dici non potuit. Licet enī hic ꝑus nominetur. celum q̄ terra: tamen scriptum est. In inicio tu domine terram fundasti: ⁊ opa manuū tuarum sunt celi.

Sic q̄cito oculos aperio: statim acies mea solem icit in oriente. qd non faceret: nisi multa aeris spacia que sunt inter me ⁊ solē trāsuolaret. quam momentaneam transuolationē si velim explicare: sepe addam sic prius ⁊ post: sic. ꝑus transit acies mea aerem vicinum. post aerē qui est super alpes. post aerem qui est super terras alias. vsq; ad occe-

anum· post aerem qui est super occeanum: ⁊ tandem tangit solem. Hanc creationem mundi plibatam sub operibus sex dierū explicat scriptura. insinuans tria. creationem. dispositionem. ornatum. In pma die creationem quandam dispositionem. In secundo ⁊ tertio: dispositionem. In reliquis tribus ornatum.

De prima mundi confusione.

t

Erra autem erat inanis ⁊ vacua idest. machina mundialis. adhuc erat inutilis ⁊ infructuosa. ⁊ vacua ornatu suo. ⁊ tenebre erāt super faciem abyssi. Eandem machinam quam terram dixerat: abyssum vocat p sui confusione: et obscuritate. Unde etiam grecus eam chaos dixit. Quia vo dictum est tenebre erant: quidam dogmatizauerunt tenebras fuisse eternas. que iam scilicet cum mund' fieret erāt Alij irridentes deum veteris testamenti: dicunt eum prius creasse tenebras q̄ lucē. Sed tenebre nihil sunt: nisi lucis absentia. obscuritas quidem aeris: a deo creata est ⁊ dicta tenebre. Unde ⁊ in cathalogo creaturarū: dictum est. Benedicite lux ⁊ tenebre domino. ⁊ spiritus domini. idest. spiritussanctus dominus. vel domini voluntas: ferebatur super aquas. sicut voluntas artificis. habentis pre oculis omnem materiam domus faciende. super illam fertur: dum quid de quo facturus sit disponit. predictam machinam aquas vocat. quasi ductilem materiam. ad opandum ex ea. Ideo vo sic variatur eius nomina: ne si vnius elementi nomine tantum censeretur: illi magis putaretur accomoda. hebreus habet pro superferebat incubabat. vel sira lingua souebat. sic auis: oua in quo etiam cum regimine: nascentis mūdi notatur initium. Hunc locum male intellexit plato hoc putans dictum de anima mundi. sed dictum est de spiritu creante: de quo legis. Emitte spiritum tuum ⁊ creabuntur.

De opere prime diei.

o

Ixit quoqz deus. Fiat lux. ⁊ facta est lux. idest. verbum genuit i quo erat. vt fieret lux. idest. tam facile. vt quis potest dicere verbo. Lucē vocat quandam nubem lucidam. illuminantem superiores partes mundi. claritate tamen tenui vt diluculo fieri solet. ⁊ hec ad modum solis circumacta presentia sui superius emisperium. ⁊ inferius vicissim illuminabat. p fiat: intelligitur essentia lucis in deo: priusq̄ fieret. p facta est: eiusdem essentia in actu scilicet. cum prodijt adesse. Et vidit deus lucem q̄ esset bona. idest. que placuerat in prescientia vt fieret: placuit in essentia vt maneret. Vel tropice: vidit. idest videri fecit. ⁊ diuisit lucē ac tenebras. Hic incipit dispositio. ⁊ tamen aliquid dicit de creatione. quasi. cum luce tenebras creauit. idest vmbram ex obiectione corporum luci. ⁊ creatas diuisit. locorum distantia ⁊ qualitate. vt scilicet nūquā sil. sed semper ex regione: diuersa emisperia vicissim sibi vendicarent. Intelligitur etiam hic angelorum facta diuisio. Stantes enim lux. cadentes: tenebre dicti sunt. ⁊ appellauit lucem diem. a dian greco quod ē claritas. sicut lux dicitur quia luit. idest purgat tenebras. tenebras dixit noctem. a nocendo: quia nocent oculis ne videant. sicut tenebre. quia tenent oculos ne videant. Sicut tamen dies a dian greco dictum est: ita nox a nyctin. ⁊ factum est vespere. ⁊ post: factum est mane. ⁊ sic completus est dies vnus naturalis. primo enim cum celo ⁊ terra: lux est creata. q̄ paulatim occidente factum est vespere prime diei visualis. ⁊ eadem migrante: sub terras. ⁊ ad ortum veniente: factū est mane. idest terminata est nox. ⁊ inchoauit dies secunda. Itaqz precedente luce diei: ⁊ sequēte nocte

terminata: extitit dies unus.

De opere secun-de diei.

Secundo die: disposuit deus supiora mundi sensilis. empireum enim q̄ cito factum est. statim disposi-tum est et ornatū. idest. sanctis angelis fuit repletum. fecit ergo deus ea die firmamen-tum in medio aquarum. idest. quandam ex teriorem mundi supficiem. ex aquis conge-latis. instar cristalli solidatam et pluciday intra se cetera sensibilia continentē. ad ima-ginem teste que in ouo est. et in ea fixa sunt sydera. et dicitur firmamentum nō tantum ꝓpter sui soliditatem: sed quia terminꝰ aqua-rum. que super ipsum sunt. firmꝰ et intrās-gressibilis. Dicitur etiam celum. quia celat. idest. tegit omnia sensibilia. et cum legitur firmamentum celi. endiadis est. idest. firma mentum quod est celū. vt creatura salis di-citur. Unde quia ad imaginem stelle. et pro sui concameratione grece dicitur vranon. i. palatum. Uel dicitur celum. quasi casa dy-os. quia sol sub ipso positus ipsum illustrat Hanc tamen concamerationem circumuo-lutam philosophus summitatem ignis in-tellerit. Cū enim ignis non habet quo ascen dat: circumuoluitur. vt i clibano patet. ita et circa mundi exteriora: voluitur ignis. vel ethereum celum. Est etiam tertium celum infra. quod aereum dicitur. de quo et aues celi comederunt illud. Quidam quartū su-spicantur esse celuz: sup empireum. quia lu-cifer cum esset in celo empireo: dicitur dixis-se. In celum ascendā rc. et in eo dicunt mo do esse christum hominem. super angelos qui sunt in empireo. Sane firmamentum diuidit aquas que sub ipso sūt. ab ipsis que supra ipsum sunt. d quibus dicitur. Qui te gis aquis superiora eius. et sunt sicut ipsū cō-glutinate: vt cristallꝰ. ne igne solui possint. vel in modum nebule vaporabiles. cur vero sint ibi nouit deus. nisi q̄ quidam autum-ant. inde rorem descendere in estate. Qđ autem dictum est: fiat firmamētum. et post deus fecit firmamentum. et tertio factuz est firmamentum. non supfluit. quia sicut i do mo facienda p̄mo fit domus in sciencia arti ficis. fit etiam materialiter. cum leuigātur ligna et lapides. fit etiam essentialiter. cum le uigata in structuras domus disponuntur. Ita cum dicitur fiat: ad p̄scientiā vel re-fertur. sed fecit: ad opus materiam. factum est ad opus i essentia. Illud p̄mo die istud secundo die factuz est. et cum huius diei opꝰ bonum fuerit. ut ceterorū: tamen non legitur de eo. vidit deus q̄ esset bonum rc. Tradūt enim hebrei: q̄ hoc die factus est angelꝰ dia bolus. quibus consentire videntur: qui in se-cundo die missam de angelis cantare cōsue-uerunt. quasi in laudem stantium angelo-rum. Sed tradunt sancti. quia insignū fac-tum est hoc. quia binarius infamis est nu-merus in theologia. quia p̄mus ab vnita-te recedit. Deus autem vnitas est. et secta-tionem et discordiam detestatur. possumus tamē dicere. q̄ opus tertie diei. quasi adhuc est de opere secunde diei. quod post patebit. Unde non cōmendatur nisi in tertia die. q̄si post sui consummationem.

De opere tertie diei.

Tertia die aquas sub firmamento in vnum locum congregauit deꝰ. que licet plura loca obtineant: ta-men quia omnes continuantur in viscéribꝰ terre. in vnum locum dicte sunt congregate. et potuit esse q̄ aque que totuz spacium ae-ris occupabant: vaporabiles. solidate. mo-dicum obtineant locum. vel terra paululuz subsedit: vt eas tanquā in matrice concluderet. et apparuit sic arida. que latens sub aq̄: ꝓprie humus dicta est. Sed cum apparuit arida. Eadem dicitur terra: quia teritur pe-

dibus arcerantiu3. vel tribus circumpositis elementis dicitur solum: quia solida dicitur tellus: quia tolerat labores hominum. Congregationem aquarũ vocauit mare: hebreo idiomate. q quaslibet congregationes aquarum vocat maria. Completo ergo ope aquarum: subditur. Et vidit deus q esset bonũ: ⁊ addidit aliud opus illi: cum dixit. Germinet terra q non de opere germinandi tantũ intelligendum est. sed de potentia. quasi potens sit terra germinare. Produxit enim de terra herbam virentem. ⁊ lignum pomiferũ faciens fructum: iuxta genus suum. Patet quia terra nõ p moras tempum vt modo: pduxit plantas suas. sed statim in maturitate virili. in qua ⁊ herbe seminibus. ⁊ arbores pomis onuste sunt. Notandum est. quia dictum est viuentem: quidam dicunt mundum in vere factum: quia viror illius tempis est ⁊ fructificatio. Alij quia legũt et lignum faciens fructum. ⁊ additum herbã facientẽ semẽ: dicũt factũ in augusto: sub leone. sed in marcio factum: dogmatizat ecclia. Notandum est pmo ait facientem semen. ⁊ addidit. habens vnũquodq3 sementem. qr sementis pprie dicitur: dum adhuc est i sementino. semen do vel semẽtum: cum seminatur. Seminiũ do: seminatum. Distinguitur tamen aliter. Semẽtis est frugum ⁊ arborum. semen: animalium seminiũ: cuiuscũq3 rei exordium. Nec nos moueat: quia in dispositione elementorum videtur aer nõ dispositus quia non est nominatus. sed dispositus est: cum liber ab aquis notar a nobis accepit formam.

De opere quarte diei.

q Quarto die quẽ disposuerat: cepit ornare rebus illis que infra mundum congruis motibus agerent. Plante enim quia terre herent: ad dispositionem terre. quasi magis spectant. etia3 maior terra dicitur. ⁊ sicut dispositionem: sic et ornatum a supioribus inchoauit. fecit enim ea die luminaria. solem. ⁊ lunam. ⁊ stellas. ⁊ dicitur sol: quia solus lucet. i. nullum cũ eo luna: luminiũ noctis vna. i. pma. vt vna dierum. vel vna sabbatorum dicitur. Sol ⁊ luna dicũtur magna luminaria. in duob᷒ ⁊ ex duobus. i. non solum p quantitate luminis. sed etiam corpis. ⁊ nõ tantum comparatione stellarum: sed etiam scdm se. quia sol dicitur occies terra maior. ⁊ luna etiã dicitur maior terra. Lunam ⁊ stellas voluit il luminare noctẽ. ne nox sine lumine esset nimis indecora. ⁊ vt opantes in nocte. sicut naute ⁊ viatores solatium luminis haberẽt maxime i desertis ethiopie arenosis. vbi modicus impulsus venti inuenta itinerantium vestigia complanat. Sunt etiam quedã auicule que lucem solis ferre non possunt. ⁊ fere nocte pascuntur. Nec supfluit sol. licet nubes lucida vicem eius ageret. quia illa tenuem ⁊ insufficientem lucem habebat. ⁊ forte non nisi supiora illuminabat. sicut nec stelle modo. De illa aũt nube traditur modo. q vel redierit in materiam. de qua facta fuerat. vt stella illa que apparuit magis. ⁊ columba in qua visus est spiritussanctus. vel q semper solem comitatur. vel q de ea factum est corpus solare. non tantum ad decorem luminis. ⁊ ad vsum voluit ea esse: sed etiam vt essent in signa. ⁊ tempa. ⁊ dies. et annos. vt sc3 essent signa serenitatis ⁊ tẽpestatis. vel vt ex ipsis fierẽt signa maiora duodecim. ⁊ quedam signa minora plura his que dicuntur signa vel sydera. tum qr magna diligentia signauit ea antiquitas. ⁊ considerauit. tum quia adhuc signant ⁊ considerant ea homines: ad temporũ designationem. Nec dicendum est vt genethlici somniant. q hec posita sint in signa euentuũ et operum nostrorum. aut q status vite nostre signent. aut moderentur: qđ docent expimentis que apotelesmata vocant. Nõ enim dicendum est de celo his qui alieni sunt a patre qui in celis est. Qđ autem sequitur in

in tempora: non est putandum: q tunc per ea inciperent esse tempora. que ceperunt cu mundo. sed quia p ea fiunt quattuor temporum distinctiones. Sol quoq descendens ad capricornum: solsticium hiemale facit. ascendens ad cancrum estiuale. inter vtruq pari ab vtroq distantia: equinoctia facit. vt fit ibi endiadis. Sic in signa et tpora. i. signa tempum. i dies dicitur pluraliter: quia dies dicitur multipliciter. de die scilicet naturali et de die visuali. ponitur etiam dies p tempore indeterminato et ignoto nobis. vt ibi. In die illa stillabunt montes dulcedinē In annos etiam pluraliter dictum est. quia et annus multipliciter dicitur. Nec hoc dico q apud diuersas nationes sunt vtiq diuerse annorum institutiones. vel distinctiones maiorum. minorum. et plante suos annos habent. sed scdm etiā visum ecclesie hoc habemus. Est enim annus lunaris: habens cccliiij. dies. Est et solaris: constans ex diebus. cccliiij. et quadrante. i. vi. horis. Est et sextilis ex. ccclxvi. Est embolismalis q. ccclxxx dies excedit. habens. xiij. lunationes. Dicit autem annus ab an qd est circum. quia circumuoluitur. Unde et antiquiores ante vsu litterarum annum figurabant sub specie serpentis cui' cauda i os eius reuoluebat. Facta ergo luminaria posuit deus vt luceant in firmamento celi. et illuminent terram: sed non semp. et vt diuidant lucem a tenebris. Qd autem luna in plenilunio facta sit. ex alia p penditur translatione. que habet luminare minus in inchoatione noctis. In principio enim noctis. non orit luna nisi pansilenos. .i. rotunda. Glo. grece Par. i. totu. silene. i. luna. vel mene. luna. inde pansilenos. i. tota luna. qd nos plenilunium appellamus. Inde ppenditur q sol factus est mane in oriente. et facto vespe. luna in initio noctis similiter in oriente. volunt tamen quidam q simul sint facti sol in oriente. luna in occidente. et sole occidente. luna sub terras redit ad orientem in inchoatione noctis.

De opere quinte diei.

Quinto die: ornauit deus aerem et aquam. volatilia: dans aeri. natatilia: aquis. et vtraq: ex aquis orta sunt. Facilis enim transitus est aque in aera. attenuando. et aeris in aquam spissando. Pisces vocauit moyses reptilia. qr impetu quodam se totos rapiunt: vt serpentes. q pedibus non feruntur vt fere. Notandu q ex hoc q dictum est volatile sup terra: errauit plato q descendens in egyptum. libros moysi legit. et putauit moysen sensisse: volatilia esse ornatum aeris. tantum circa terrā: ornatum vero aeris superioris: calodemones. et cacodemones. sed non est ita. Boni eni demones vt dictum est. Sunt in empireo. mali vero in hunc caliginosum aerem: detrusi sūt ad suam penam. sed non ad suū ornatum. Creauitq deus. i. plasmauit: cete grandia. cete neutri generis est. et indeclinabile. declinatur tamen hic cetus huius ceti. et omnem animam viuentem atq motabilem. quā produxerant aque. motabiles aūt dicūtur. anime piscium et auium: respectu anime hominis. Ille enim mouentur: de esse ad non esse. illa: non. quia perpetua est. vel quia forsan animas non habent: ipsum animal vocauit animam. i. viuens. Unde: greci diuidunt animalia: p zoa et sichea. zoa. i. viuētia. i. bruta. sed sichea. i. animata. a siche: qd est anima. scilicet rationalia. sed et dicit animal creatum motabile. quia creatu est sic. vt moueretur de vita ad mortem. qd nō est homo qui creatus est: vt non moreretur si vellet. Illa vero creata sunt. vt vel in esum cedant aliis. vel senio deficiant. Augusti' videtur velle: q pisces habeant animas. quia dicit eos habere memoriam. Ait enim fontē esse in bullensi regione: plenum piscibus. q cum hominibus supgradientibus: grega-

tim enatando eunt· ꝛ redeunt· ꝛ stant cum stantibus expectantes: vt aliquid eis iadant. q: sic consueuerunt. hos sic benedixit de⁹. cre scite ꝛ multiplicamini.

De opere sexte diei.

Sexta die ornauit deus terram. produxit enim terra tria animalium genera. iumenta. reptilia. bestias. Sciens enim deus hominē propter peccatum casurum in penam laboris: ad remediū laboris: dedit ei iumenta: quasi ad opus vel esum iuuamenta. Reptilia ꝟo ꝛ bestie: sunt ei in exercitium. Reptiliū: tria sunt genera. trahentia vt vermes. qui se ore trahunt. serpentia: vt colubri. qui vi costarum se rapiunt. Repētia. pedibus. scilicet vt lacerte: ꝛ botrace: genus serpentis. Dicūtur autem bestie: quasi vastie a vastando. i. ledendo ꝛ seuiendo. Queritur de quibusdam minutis animalibus. que vel ex cadaueribus vel ex humoribus nasci solent. si tūc orta fuerūt. Quorum sex sunt genera. quedam eni ex exhalationibus esse habent. vt bibiones scilicet parue musce: ex vino dapiliones: ex aqua. Quedam ex corruptione humorū: vt vermes i cisternis. quedam ex cadaueribus: vt apes ex iumentis. scabrones musce grandes que sonant volatu. ꝛ scarabei ex equis. Quedam ex corruptione lignorū vt. criedones vel terebelle. quedam ex corruptione herbarum: vt tinee ex oleribus. quedā ex corruptione fructuum. vt gurguliones: ex fabis. De his dicitur que sine corruptione nascuntur. vt illa q̄ ex halationibus tunc facta sunt: que vero ex corruptionibus: post peccatum ex reb⁹ corruptis orta sunt.

Queritur quoqȝ de nociuis aialib⁹ si creata sunt nociua. vel pmo inicia. post facta sunt homini nociua dicit q: post facta sunt nociua. vel tribus d̄ causis: propter hoīs punitionē. correctionē. instructionem. Punitur enim homo cum leditur his. vel cū timet ledi. q: timor magna pena est. Corrigitur his: cū scit ista sibi accidisse. p suo peccato. Instruitur: admirans opa dei magis admirans opa formicarum: q̄ onera camelorū. vel cū videns hec minima sibi posse nocere: recordatur fragilitatis sue. ꝛ humiliat. Sed dicūt q̄ quedā animalia ledūt alia animalia. que nec inde puniunt. q: nō peccauerūt. nec corrigūtur nec instruuntur. sed i his instruit homo. q: similiter possunt ei nocere: p exemplū. etiā ad hoc creata sunt. vt aliis sint in esum. Sed iterum dicūt. q̄ ꝛ i mortuos hoīes seuiūt. sed ꝛ in hoc instruit homo: ne aliqd̄ genus mortis horrescat. q: p quoscūqȝ trāseat meat⁹: nec capillus capitis eius pibit. Ad hunc modum solet queri de herbis ꝛ arboribus infructuosis. si in illis dieb⁹ orta sint. cū scriptura nō memoret. nisi herbas seminales ꝛ arbores fructiferas. potest dici q̄ modo sunt infructuosa: ante peccatū fecerūt fructū aliquē. post peccatū ꝟo: nascūtur homini magis ad laborē q̄ ad vtilitatē. vel post peccatum orta sunt: quia post dictū est homini. spinas et tribulos germinabit tibi ꝛc. vel quecūqȝ terris herēt. faciūt fructū. i. vtilitatē manifestā vel occultā. Q d̄ ꝟo dictū ē ꝛ piscib⁹ ꝛ auibus: crescite ꝛ multiplicamini. ꝛ d̄ his intelligendū ē. licet nō sit dictū. Hec ē enim cōmunis causa creationis eorū. deinde subdit de creatione hominis sic.

De creatione hominis.

Faciamus hominem. ꝛ loqtur pater ad filiū ꝛ spiritūsanctū. vel ē vox cōmunis triū psonarū faciam⁹ ꝛ nostrā. factus est aūt homo ad imaginem dei: quantū ad animā. sed imago dei ē in essentia eius ꝛ rōne. q: spūs est ꝛ rōnalis est vt deus. similitudo in virtutib⁹. q: bona. iusta sapiens. Cū imagine pcrāsit homo. q: illam

habet etiā peccans. Similitudine ꝯo sepe ꝑi
uatur. masculū ⁊ feminā creauit eos. Hoc
q̄ntum ad corpus. tñ dicit̄ creasse: ꝓpter aī
mā. Eos aūt dicit̄ pluraliter. ne androgeos
idest hermafroditos factos putaremus. Tñ
scdm corpus quoqȝ factus ē hō quodāmo
do ad imaginē dei: cū os homini sublime
dedit vt deū ⁊ celestia videat ⁊ imitet̄. Vñ
cū quesitū esset a quodā ad qd factus fuissȝ
vt cōtēplet̄ inq̄t celū: ⁊ celi numina.

d Dedit aūt homini de⁹: vt p̄esset ce
teris aiantib⁹. In trib⁹ ergo notat̄
hoīs dignitas. Primo. q2 nō solū
fact⁹ ē in genere suo. vt p̄dicta: sed etiā quia
imago dei ē. Secūdo: q2 cū deliberatiōe fac
tus ē. In aliis siqdē opib⁹: dixit ⁊ facta sūt.
In hoīe ꝯo tanq̄ inter se deliberātes ꝑsone
dixerūt. faciam⁹ ⁊c. Tertio: q2 dñs statut⁹ est
aialiū. vt essent ei que futurū sciebat deus
mortalē: in alimētū. indumētū. ⁊ laboris ad
iuuamētū. Ante peccatū eni herbas tantū ⁊
fruct⁹ arboꝝ: dedit in escā hoībus de⁹ ⁊ aia
libus. ⁊ qd̄ in escā: inde colligit̄. q2 ante pec
catū: nil noxiū aut sterile: terra produxit. Et
nota q̄ in maximis vt in leonibus: ꝑdidit
hō dominiū. vt sciat se amisisse. ⁊ in mini
mis. vt in muscis etiā ꝑdidit: vt vilitatē su
am agnoscat. in mediis habet ad solatium.
⁊ vt sciat se habuisse.

De institutione coniugii.

e Et benedixit eis deus sic. Crescite et
multiplicamini. Qd̄ q2 sine con
iūctione coꝝ fieri nō potuit: patet.
q̄ cōiugiū viri ⁊ mulieris de⁹ cōstituit. In
quo qdā cōfutant̄ heretici dicētes: cōcubitū
sine peccato fieri nō posse. Si querit̄ q̄re an
te peccatū date sint homini esce. cū esset im
mortalis: Rñdendū ē. q2 illa immortalitas i
q̄ creatus ē: cibis erat sustinēda. nec erat q̄
lis illa: q̄ futura ē. q̄ cibis nō indigebit. Il
la eni erat posse: nō mori hec aūt erit nō pos
se mori. Et vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erant
bona singula ꝑ se. sed in vniuersitate: erant
valde bona oīa. sic oculus in animali ē pul
crior q̄ seꝑatus. vel oīa erāt valde bona. i.
vniuersitas bonoꝝ: erat optima. q2 etiam q̄
in ea sunt ꝑ se modo vasa in cōtumeliā: bo
na, sunt tñ cū aliis ⁊ in vtilitatem. Ipse ꝯo:
summū ē bonū. De hoīe ꝯo nō dixit. ⁊ vidit
de⁹ q̄ esset bonum ⁊c. vt de ceteris dixerat.
q2 i ꝓ primo sciebat lapsurū. vel q2 nōdū. hō ꝑ
fect⁹ erat: donec ex eo fieret mulier. vñ ⁊ post
legitur. nō est bonū hominē esse solum.

De sanctificatione sabbati.

Igitur ꝑfecti sūt celi ⁊ terra. Cōclusio est hic
opum q2 creati. dispositi. ornati. igit̄ ꝑfecti
sūt ⁊c. ⁊ q2 i senario facti. q̄ ꝑm⁹ numerātib⁹
ꝑfect⁹ occurrit: q2 ex ꝑtib⁹ suis aggregatis.
reddit sūmā eandē. qd̄ nō inuenit̄ i monadi
bus numeris. nisi i isto. nec i decadib⁹ nisi i
xxviij. Cōpleuit de⁹ die septimo: op⁹ suū qd̄
fecit. alia trāslatio hȝ: sexto. ⁊ tūc nulla ē ob
iectio. Sed hebraica veritas hȝ: septimo. ⁊
ideo querit̄ si cōplere ē finale q̄ppiā opis fa
cere. quomō verū ē qd̄ seq̄tur: Req̄euit deus
die septimo ⁊c: qd̄ fuit finale. verū ē q̄ dici︠t︡ se
ꝑtimū fecit. ⁊ ipsi etiā bñdixit. ⁊ post req̄euit
vel cōpleuit. i. cōpletū ostēdit. cū nil i eo fecit.
⁊ tūc req̄euit ab opib⁹ nouis. i. generib⁹ opū
nouis. Nihil eni postea fecit: cui⁹ nō fecisset
materiā. tūc vt corpum. vel similitudinē vt
aiaꝝ. Non eni q̄si fessus: dicit̄ q̄euisse. sed q2
cessauit. sic ꝺ2 in ysaia qd̄ seraphin requiem nō
habebāt: dicere. scūs scūs scūs. i. nō cessabāt
vel req̄euit ab ope. ⁊ nō in opib⁹. i. non eget
opib⁹ suis. ⁊ dictū ē q̄si negatiue. vel req̄euit
ab opib⁹ suis: i seipso. i. a mutabilitate opū
d⁹ immutabilitas apparuit. Nam stabilis
manēs: dat cūcta moueri. q̄ aūt dicitur ab
omni ope qd̄ patrarat: innuit esse opus qd̄
nōdū fecerat. a quo nō q̄euit. Tria eni: opera
fecerat. creauit. disposuit. ornauit. Quartuȝ

opus ꝓpagationis: nõ desinit opari. Quin
tũ faciet cũ ꝑtinget sc. ⁊ trãsiens ministrabit.
Ubi tẽdit ꝑcipue qres. Et bñdixit diei septi-
mo. i. sanctificauit illũ. i. sanctũ ⁊ celebrẽ: eũ
esse voluit. Semꝑ eni ab aliqb⁹ nationibus
etiã ante legẽ. dicit sabbatũ fuisse obseruatũ.
Cui⁹ obseruantiã etiã i lege sanctificationẽ
dixit. ibi. Memento vt diẽ sabbati scifices.

Epilogus.

Iste generationes celi ⁊ terre sũt. Quidam
eni hic terminãt opa sex dierũ. q̇dã ibi. Cog-
nouit adã vxorẽ suã. Alij ibi. hic ẽ liber gene-
rationis ade. Pretermisso aũt qd̄ ẽ dubiũ:
lr̃e insistam⁹. Quia creationẽ maris ⁊ femi
ne dixerat simul. q̇ tñ simul sũt nõ facti. vt ex
plicet qd̄ sub breuitate incluserat: repetit ⁊ d̄
reliq̄s. Generationes. nomẽ hoc põt accipi:
actiue. i. opatiões dici. vel passiue. i. genera-
ta. nec ẽ ꝑtereundũ qd̄ ait: fecit omne virgultũ
anteq̃ͦ oriret in terra. ⁊ herbã ꝑusq̃ͦ germi-
naret. cũ supꝰius dixerit. virgultũ q̃ cito fac-
tũ ẽ: statim adultũ. ⁊ habẽs fructuz. ⁊ her-
bã ortã ⁊ ferentẽ semẽ. Ad qd̄ dicim⁹: duos
fuisse modos opatiõis diuine. vt dictũ ẽ mã
terialẽ. scz: ⁊ essencialẽ. Fecit ergo ea materia
liter: ꝑusq̃ͦ orirent. ⁊ germinarẽt essencialiter
vel aliter qd̄ innuit cõsequẽs lr̃a cũ dicitur.
Nõ eni dñs pluit sup terrã. fecit eq̇dez illa
tũc ꝑfecta. ⁊ essencialiter: ꝑusq̃ͦ orirentur. ⁊
germinarẽt: vt modo faciũt. cum paulatim
bñficio roris infusi: ⁊ labore hominũ adhi-
bito: ad ortũ ⁊ maturitatẽ ꝑueniũt. Tunc
eni fons irrigabat terrã: vt nilus egyptum.
vicissim ꝑ diuersas ꝑtes. sic credit iordanis
ante submersionẽ irrigasse totã pẽthapolim
vicissim scz: sic d̄ q̇busdã fontib⁹ dicit augu-
stinus. q̇ mira vicissitudine: totã q̇ndã irri-
gant regionẽ nec totã simul terrã. tũc fonte
irrigata dicim⁹. ne diluuiũ fuisse dicam⁹. vel
q͛ legitur ibi fons. ⁊ nõ fluuius: multitudinez
innuit. vt ibi. venit locusta ⁊c.

De creatione

prothoplasti.

Formauit igit dñs. Hic ꝑmo vo-
cat deũ dñz. q͛ tũc ꝑmũ habuit ser
uũ. scz laborantẽ i terra. post reca-
pitulationẽ d̄ vtriusq̃ hoĩs formatiõe: diffu
sius agit. ⁊ ꝑus d̄ viro. ⁊ q͛ due sũt hoĩs ꝑ-
tes: d̄ vtraq̃ agit. ad carnẽ eni spectat q̃ͦ di
cit: formauit de⁹ hoĩem d̄ limo terre. ad ani
mã: ⁊ inspirauit ⁊c. Quasi diceret. corp⁹ fe-
cit d̄ terra: aĩaz d̄ nihilo. alia trãslatio habet
Insufflauit vel sufflauit. qd̄ nõ ẽ incõgruũ
d̄ deo. vt q̇dã putauerũt. cũ fauces ⁊ spm̃:
nõ habeat. dicit eni inspirauit. i. spm̃ fecit.
similiter insufflauit. i. flatũ scz aĩaz fecit. vñ
i isaia. Omnẽ flatũ ego feci. Qd̄ aũt i faciez
dr. ꝑ synodochen a ꝑte totũ intelligit. totuz
eni hoĩez animauit. sed tanquã ꝑtẽ faciẽ dig
niorẽ q͛ sensuũ capacẽ: solã noiauit Eandez
etiã aĩaz: spiraculũ vite vocat. q͛ ꝑ eã: spirat
hõ ⁊ viuit. ⁊ post: dicit aĩaz viuentẽ in se. i.
in ꝑpetuitatẽ vite existentẽ. nõ motabilez: vt
aĩaz pecudis. hũc locũ nõ sane intellexit pla-
to: dicẽs. dñm deũ aĩaz creasse. sed angelos
corp⁹ formasse ibi. dij deorũ quorũ opifex. pa-
terq̃ ego. Qd̄ aũt q̇dam assueuerãt aĩam d̄
diuina essentia factã: stare nõ põt: quia tunc
nullo modo peccare posset. Alij distinguunt
inter spiraculũ vite ⁊ aĩaz. dicẽtes spiraculũ
vite: spm̃ scm̃ quẽ etiã homini tunc datũ as-
seuerãt: etiã ad ꝓphetãdũ: qñ dixit. hoc nunc
os ex ossib⁹ meis. Alij etiã aliter distinguũt.
spiraculũ vocãtes: q̇dam spm̃ corpeum i cor
pore aĩalis. q̇ etiã q̇nq̃ sensus opat in eo. q̇
etiaz paulatim extinguit in eo. ⁊ dũ morit
aĩal: maxima ꝑte corpis adhuc sentit spũs
ille. cũ i alia extinct⁹ sit. Factus ẽ aũt hõ in
virili etate mortalis ⁊ immortalis. i. potens
mori: ⁊ potẽs nõ mori. ⁊ aĩa corpi ꝑus for-
mato infusa. sed q̃rit vtrũ in ipso corpe dũ
infunderet creata. vel extra creata sit. ⁊ datũ
sit ei naturaliter velle incorpari. quicq̇d cir-
ca illã factũ sit. De post creatis dicit: q̃ͦ oĩa
in ipsis corpibus infunduntur: creantur.

p Lantauerat aūt dñs padisuȝ voluptatis a pncipio. quasi quereret aliqs: remansit homo in loco i quo est factus: i agro scȝ damasceno: nō. Ad quē ergo locū trāslatus ē: in padisuȝ. qꝛ dñs dic tertia: plantauerat. i. plantis aptauerat padisum. herbis scȝ ⁊ arborib⁹: a pncipio creationis. scȝ cū apparuit arida: ⁊ germinare terrā fecit. vel a pncipio. i. a pma orbis pte. Unde alia trāslatio habet. paradisū in eden ad oriētē. eden hebraice: latine delicie ē. ergo idē est in pncipio voluptatis. qđ in eden. i. in delicijs a pncipio: idē est ꝙ ad orientem. Est eni locus amenissim⁹ lōgo maris ⁊ terre tractu a nr̄a habitabili secretus: a deo editus: vt vsqȝ ad lunarē globū attingat. vn̄: ⁊ aque diluuij ad illū nō puenerūt. Est enim paradisus celū empireū ⁊ dicit̄ spūalis: quia regio spirituū est. Dicit̄ etiā spūalis padisus: vita beata vel ecclesia. pduritqȝ de⁹ de humo diuersa ligna. qbus delectaretͬ homo ⁊ sustentaretur edēdo. pdurit qdēȝ. i. pcul in altum durit. vel p hoie edurit. In medio quoqȝ tanquā digniora: posuit lignū vite: et lignu scientie boni ⁊ mali. Dictum est aūt lignū vite ab effectu. qm̄ habuit naturaliter vt comestū sepius. hominē ppetua soliditate firmaret. itavt nulla infirmitate vel senio. vel anrietate in deterius. vel in occasum laberetur. lignū vo scientie boni ⁊ mali ē dictū: et eo ꝙ secutū eius cōmestionē. pus eni nesciebat homo: quid esset malū. qꝛ nōdum erptus erat. bonū dicimus: sanitatem ⁊ firmitatem. malū vo egritudinē ⁊ imbecillitatem. quā nōdū senserat. Cognouerat qdem ea: p scientiam. qꝛ er vno cōtrarioꝝ: cognoscitur reliquū. sed nō p erpientiā. vt medic⁹ cū sanus est cognouit morbū. sed cū egrotat magis cognoscit. qꝛ nouit ⁊ sentit. sicut ꝺ puero delicate nutrito dicitur. quia nescit quid sit malū. Imo nōdum nouit q̄nti sit bonū. vel malū: dicit̄ inobedientia. bonū: obedientia, quia post cōmestionem: nouit q̄ntū bonū erat obedire. ⁊ q̄ntū malū inobedientie. Plato nō putans hoc posse couenire roboribus: vtrūqȝ de homine dictū existimauit. qꝛ viuit. ⁊ est sciens bonū ⁊ malum. ⁊ dixit ipsum vocatum lignū. i. corpeum ad differentiā spirituū q viuūt. ⁊ sciunt bonū ⁊ malum. In medio vo positum: tradidit. quia homo quasi medius ē inter creatorēȝ sup se positum: ⁊ sensibilia sub se posita Discretaȝ vo fuisse illius hominis creationē: a creationibus reliquoꝝ hominum. dixit. p illa duo addita vite: ⁊ scientie boni ⁊ mali. Sic eni insania figura: pus est truncus integer. et post in sūmo biuiū: sic homo modo in primis etatibus: q̄si tantū viuit. nō vtens viribus ad intelligentiā datis. sed cū venerit ad annos discretionis: tūc discernit inter bonū ⁊ malū. ⁊ tūc sunt pmo opa eius bona vel mala. Sed nō est ita factū in adam imo cū vita est scientia boni ⁊ mali. quasi diceret. factus est homo corpeus deo: subdit⁹. ppositus: animantibus. ⁊ simul vixit. ⁊ sciuit bonum ⁊ malum.

De quattuoꝛ fluuiis.

e T fons vel fluuius egrediebat̄ ad irrigandū padisum. i. ligna padisi. fons potest intelligi vel abyssus idest. matrix aquarū omniū. vel p fontes p psilempsim. Irrigare aūt positū ē. p ministrare humorē. Dicit̄ eni terra circūiacēs humectari a fluminibus. p dracones. xiiij. stadijs. aut. xv. qui fons diuiditur p quattuoꝛ flumina. Unus dictus est phison. q a gangangaro rege indie. dict⁹ est ⁊ ganges. ⁊ interptatur phison scōm isidoꝝ: caterua. qꝛ decē flumina recipit. vel mutatio oris. qꝛ mutatur a facie ꝗ in padiso hȝ. Mutat̄ etiā scōm diuersa loca tribus modis: in coloꝛe. qꝛ alibi clarus: alibi obscur⁹: alibi turbid⁹. In q̄ntitate: qꝛ alibi puus alibi diffusus. In sensu: quia alibi calidus. alibi frigidus. hic circuit terram euilat. i. indiam. ⁊ trahit aureas harenas.

a Lius giõn vel eglo· qui ⁊ nilus· ⁊
sonat hiatus terre· vel terreus· quia
turbidus est· hic circũit ethiopiã.
Alij duo· p̃mis nominibus vocãtur· tigris·
eufrates. Tigris· animal est velocissimuȝ· et
ideo fluuius ille a sui velocitate tigridi equi·
uocatus est. Hic vadit contra assirios. Di·
cit iosephus· ꝙ tigris dicitur· diglat. q̃d so·
nat· acutum· vel angustum. Eufrates· frugi
fer vel fructuosus. de quo· p̱ quas transiret
regiones· quasi notum tacuit moyses quia
est in chaldea· vnde venerat abrahã. hec q̃t·
tuor vt diximꝰ ab eodẽ fonte emanant· ⁊ se·
parantur· ⁊ iterũ· quedã eoꝝ inter se cõmi·
scentur ⁊ iterũ sepantur. sepe etiã absorbenẽ
a terra· ⁊ in locis pluribꝰ item emergũt. In·
de est ꝙ de ortu eoꝝ varia leguntur. Dicit
enim ganges nasci· in locis caucasi montis·
nilus non procul ab athlante· tigris ⁊ eufra
tes· ab armenia.

De precepto et prohibitione edulii.

t Ulit ergo deus hominem de loco
formationis sue in padisũ vt opa
retur ibi· nõ tñ laborando ⁊ ex ne·
cessitate· sed delectando ⁊ recreando· ⁊ sic deꝰ
custodiret illũ hominẽ scȝ. vel vtrũqȝ referẽ
ad hoieȝ. vt scȝ· homo custodiret padisum.
⁊ oparẽt vt dictũ est. Quidã codices nõ ha
bent illũ· ⁊ tũc ẽ sensus· ⁊ custodiret· i· consi
deraret opus suum· vt q̃d faceret in terra p̱
agriculturã· obseruaret homo in se p̱ disci·
plinã· vt sicut terra sibi cultori· sic ipse obtẽ·
peraret suo creatori· p̃cepitqȝ ei dicens· ⁊c· vt
sciret se esse sub dño p̃ceptum accepit ab illo.
Ois aũt iussio· in duobꝰ ẽ. in p̃ceptione· et
ꝓhibitione· ⁊ ideo vtroqȝ vsus est dñs. Pre
cepit· ex omni ligno padisi comede· ꝓhibu·
it· de ligno scientie boni et mali ne come·
das· ⁊ datũ est viro· vt p̱ virũ etiam trãsiret
ad mulierẽ· vel forte est p̃occupatio· q̃ facta
muliere· vtriqȝ simul datũ est. Subdit autẽ
penam si cõtemneret. Quacũqȝ die comede·
ris· morte morieris· morte scilicet anime. et
necessitatem mortis habebis. Unde et alia
translatio planius habet mortalis eris. sep·
tuaginta pluraliter exponũt. Glo· De di
uersis trãslacõibꝰ semel diximꝰ. ante incar
nationẽ dñi· ccc̃li· tpibus ptholomei phila·
delphi· lxx· iterpres. floruerũt. Poꝰ ascẽsiõȝ deĩn
annis· cxxiiij· aq̃la pꝰ interpres et hebreo ĩ
grecũ floruit· adriano regnante· deĩn post an
nos· liii· cõmodo regnãte theodocio· deinde
post annos· xxx· sub seuero symachus· dein·
de post annos· viij· q̃nta editio hierosolimis
ẽ inuẽta· q̃ q̃ auctor eiꝰ ignoratẽ. vulgata di·
citur. deĩn poꝰ annos· x· ⁊. viij· sub alexãdro
origenes trãstulit cũ asterico ⁊ obelo. postea
sine his· hij oẽs d̃ hebreo in grecũ trãstulerũt.
q̃ autumat d̃ greco in latinũ· plures. In p̃
mitiua eni ecclesia scioli vtriusqȝ lingue de
greco in latinũ transferebãt. Hieronymus
vltimo· de hebreo in latinũ cuiꝰ editio non
vbiqȝ conseruatẽ a nobis. textus. Quacũqȝ
die comederitis· morte moriemini. Ideo
credit a q̃busdã vtriqȝ dictũ· ⁊ hoc p̃occupa
tũ· facta ẽ aũt hec iussio p̱ aliquã creaturaȝ
subiectã. sic ⁊ nobis p̱ ꝓphetas ⁊ angelos.

De impositione nominũ animãtiũ et formatione mulieris.

d Ixit quoqȝ deus. Non est bonuȝ
hominem esse solum. faciamus
ei adiutorium ad procreandos li·
beros· ꝙ sit ei simile. Similia enim de simi·
libus naturaliter nascuntur. sed ne videretur
ade supflua mulieris formatio· putanti sibi
in animantibꝰ esse simile· ideo addunt deꝰ.

ad adam omnia animantia terre ⁊ aeris. quibus intelligenda sunt etiam ⁊ aque animantia. a parte totum. vel vniuersa sunt terre. quia etiam que de aquis sunt aliquid terre habent in se. vel pocius pisces post ab hominibus sunt cogniti. ⁊ inde nominati. qđ patet: quia equiuocantur animantibus terre. quia similes his deprehensi sunt. Fecit autē vt omnia simul venirent. eo nutu quo oīa creauit. vel forte factum est p̱ angelos. adduxit autem: p̱ duobus. vt ⁊ homo imponeret eis nomina: in quo sciret eum sibi p̄esse. ⁊ sciret adam: nullum simile sibi ex eis. ⁊ imposuit eis nomina adā lingua hebrea. q̄ sola fuit ab inicio. quod inde ꝑpenditur: q̄ɀ noīa que leguntur vsq̄ɀ ad diuisionem linguaꝝ: hebrea sunt. ⁊ non inuento simile sibi: misit deus soporem in adam. non somnū: sed extasim. in qua creditur supne interfuisse curie. vnde ⁊ euigilās: ꝓphetauit de coniūctione christi ⁊ ecclesie. ⁊ de diluuio futuro: ⁊ d̄ iudicio p̱ ignem: ibidem cognouit. ⁊ liberis suis postea indicauit.

c Vnq̄ɀ obdormisset: tulit dn̄s vnā de costis eius. carnē scilicet ⁊ os. ⁊ edificauit ministerio angeloꝝ illam in mulierem. de carne: carnē. ⁊ d̄ osse: ossa faciens. ⁊ statuit eam: ante adā. Qui ait. hec nūc os ē: ex ossibus meis. ⁊ caro de carne mea. hoc aduerbium nunc: iudeos trahit in errorem. vt dicant: aliam prius factā. de qua dictum est. masculum ⁊ feminā creauit eos. ⁊ nō secundā. Quasi diceret. adā prior mulier: de limo facta est mecū. sed hec: nunc: de carne mea. Josephus dicit. mulierem extra formatam in paradiso cū viro trāslatam. sic dicens. Et in hunc ortum introduxit deus adam ⁊ eius vxorem. precipiens: plātationis eos habere sollicitudinē. ⁊ ex duabus vxoribus ade: interminales fingunt genealogias. scilicet s̄ɀ ex ipso textu cōuinci videtur. in quo semp̱ singulariter fit sermo d̄ eius vxore. Nota q̄ de formatione mulieris agendo: de corpe tantum dictū est. vnde quidam tacitam voluerūt: esse de anima: vt daretur intelligi: sic traductam animā mulieris de anima viri: sicut carnem de carne. Augustinus etiam hesitare videtur: quid sentiendū sit de anima. an ex traduce sit: an ex nihilo sed idipsum qđ tacitum est de anima: potius contra eos est. Si enim mulieris anima fuit ex traduce: aliter facta est. quoniā anima viri que de nihilo. ⁊ si aliter fiebat: taceri nō debuit. ne sic facta putaretur: vt iam audieramus de anima viri. Itaq̄ɀ tacēdo innuit. non aliter putandum factam esse: q̄ dixeramus prius.

De nominibus mulieris.

e Et imposuit etiam adam vxori sue nomen tanquā dn̄s eius: ⁊ ait. hec vocabitur virago. i. a viro acta. et est sumptū nomē a viri nomine. vt materia: d̄ materia sumpta fuerat. etiā denominatio in hebreo: hec ē. Is eni: vir dicitur. inde denominatur illa. vt a vir: virago. hoc nomen ꝓpriū illius mulieris fuit. nūc omniū ē cōmune. ⁊ eius sincopatū virgo quādiu sūt i integritate natiuitatis sue. fracte dicunt mulieres. sic hoc nomē adā. i. hō illi ꝓpriū: nūc vo cōmune. sonat etiā adā: rubeus. vel rubra terra. q̄ɀ scđm iosep: d̄ rubra terra cōspersa factus est. talis ē eni vt ait: virgo tellus. ⁊ vera. vel rubea. i. animata. q̄ɀ sedes anime in sanguine est. vel rubea scđm q̄ futura erat. i. sanguinea. i. peccatrix. sanguinis eni noīe sepe designatur peccatū. vt ibi. vestimentū contractū sanguine. ⁊ sanguis sanguinē tetigit. Imposuit ei ⁊ aliud nomen: post peccatū: eua scɀ: qđ sonat vita. eo q̄ futura esset mater omniū viuentiū. tamen: q̄ɀ nō legitur hic imposuisse: sed infra post maledictiones: forte q̄si plangens hoīs miseriā: dixit eam euam. q̄si alludens eiulatui paruuloꝝ. Masculus enim recenter natus: eiulando dicit. a. mulier vo: e. quasi diceret. omnes dicent. e. vel. a. quot nascentur ab eua.

De prophetia ade.

mposito nomine statim ꝓphetauit dicens. quãobrem scilicet. quia de viri latere est: relinquet homo sepe patrem ⁊ matrem suaꝫ: ꝓpter vxorem suam. ⁊ adherebit ei tanquaꝫ portiuncule sue. vel ob hanc rem. demõstrando vxorem: dixit. i. ꝓpter hanc mulierem: relinquet homo ⁊c. ⁊ hoc fit quottidie a viris: quia relinquũt cohabitare corꝑaliter vel spiritualiter. quia maior est zelus in vxorem: ꝙ amor filiorum in parentes. non dico: parentum in filios. humor eni ascendit ꝺ trunco: ad ramos. sed non redijt. ⁊ ideo ibi non dixit: ꝓpter hoc relinquẽt parẽtes filios. Uel maxime intelligendum est. semꝑ relinquet idest. nõ iungetur eis in matrimonio. Hic due. in lege: vndecim. in euangelio: plures ꝑsone amouentur a coniugio. hoc est. ꝓpter hoc: scilicet cõiugium: relinquet homo patrẽ ⁊ matrem. ⁊ erunt duo in carne vna. i. vnientur ambo: in vno carnali opere. vel erunt duo: in vna carne pueri: generanda. Nõ tñ ex sanguine vno: sed ex consanguinibus concreatur paruuli caro. Uel licet sint duo ꝑsonaliter. erunt in coniugio vna caro. qꝛ neuter potestatem habet: sue carnis.

De statu ante peccatum.

Erat autem vterqꝫ nudus. nec erubescebant. nihil putabant velãdũ. quia nihil senserant refrenandum. Sicut nõ erubescimus: si quis viderit caput ⁊ manus ⁊ pedes nostros. Inordinat' eni motus membroꝝ: ipsa facit pudenda. sic et pueri si videantur pudenda coꝝ: non erubescunt. quia beneficio etatis motũ erubescibilem nõ dũ senserũt. q pudendus est. qꝛ inordinatus. qꝛ nõ sine peccato fit. nisi raro spe[...]

ꝓlis excusatus. nõ tamen cũ excusari potest a peccato: rubore carere potest. Unde: sanct' zacharias cum sanctam elizabet. cognosceret ad gignendũ sanctũ ꝑcursorem dñi inde videri nollet. ⁊ hic: quibusdã visum est deũ ꝑcepisse vtriqꝫ de abstinentia pomi. licet preoccupatum sit.

De suggestione demonis.

Serpens erat callidior cunctis animãtibus terre. ⁊ naturaliter: ⁊ incidenter. qꝛ plen' erat demone. Lucifer eni deiect' a ꝑadiso spiritum: inuidit homini: ꝙ esset in paradiso corꝑum. sciẽs: si faceret eũ trãsgredi: qꝛ ⁊ ille eiceret. Timens ꝺo deꝓhẽdi a viro. mulierẽ minus ꝓuidã. ⁊ cercã in vitiũ flecti: aggressus ẽ ⁊ hoc ꝑ serpentẽ. qꝛ tũc serpẽs erect' vt hõ. qꝛ in maledictione ꝓstrat' ẽ. ⁊ adhuc vt tradũt. phareas erect' incedit. Elegit etiã quoddã gen' serpẽtis vt ait beda: virgineũ habẽs vultũ. qꝛ similia similibus applaudunt. ⁊ mouit ad loquẽdũ linguã eius: tñ nescientis. Sic: ⁊ ꝑ phanaticos ⁊ energuminos loqtur nescientes. Et ait. Cur ꝑcepit vobis de'. vt nõ comederetis ꝺ omni ligno ꝑadisi: . i. vt comederetis de ligno: sed nõ ꝺ omni: Querit: vt ex respõsione inueniat occasionẽ dicẽdi: ad qꝺ venerat. ⁊ sic factũ est. Cũ eni. q̃si dubitãdo dixit mulier. ne forte moriamur: qꝛ dubitãs ad quãlibet ꝑtem de facili flectitur. securus de ĩpetratiõe ait. Nequaꝙ̃ moriemini imo deus nolẽs vos similari ei in sciẽtia: ⁊ sciens ꝙ cũ comederitis ex ligno hoc: eritis sic dij. scientes bonum ⁊ malum. quasi inuidus ꝓhibuit. Et data mulier: volens similari deo acquieuit.

De esu pomi et statu post peccatũ

Jdit qz mulier prius q̄ lignū esset
pulcrū visu. i. mūdū. ⁊ ex odore vi
tactu notās. q̄ ad vescendū suaue:
comedit. deditq; viro. forte: ꝑmonēs ꝟbis ꝑ
suasibilib⁹. q̄ trāsit legislator: breuitatis cau
sa. q̄ ⁊ facile acquieuit. q̄ cū crederet mulierē
statim morituram iuxta verbum domini. ⁊
vidisset non fuisse mortuam. dictū hec a do
mino estimauit tantum ad terrorem: ⁊ co
medit. ⁊ aperti sunt oculi eorum. idest. visu
tale quid ꝑceperunt: quod non ante discon
ueniētiam scilicet nuditatis. vel non ꝺ ocu
lis corꝑis intelligendum est. cum dictū sit.
vidit mulier lignum ⁊c. Non enim accesse
rant ad lignum: quasi palpones. sed oculos
eorum dicimus: concupiscentiam ⁊ agniti
onem eius. Erant enī in eis: naturales mo
tus concupiscentie. sed repressi: ⁊ clausi vt in
pueris. vsq; ad pubertatem. ⁊ tunc: tanquā
riuuli aperti: ceperunt moueri. et diffundi.
quos cum ꝑus in se esse non sensissent. ⁊ tūc
experti sunt. ⁊ cognouerunt eos. ⁊ sicut in
obedientes fuerunt suo supiori. sic et mem
bra ceperunt moueri: contra suum supius.
idest rationem. ⁊ ꝑmum motum concupi
scentie contrarium rationi. senserunt in ge
nitalibus. ⁊ sua contra se moueri videntes:
erubuerunt. vnde: ⁊ illa pudenda dicta sūt.
Cetera quidem membra: ad nutum homi
nis stant. aut mouent. pudenda nō. Quia
ꝟo hec est porta ꝓpaginis inobedientia mē
brorum quasi signū inobedientie parentū:
scriptum est in porta. ⁊ cognouerunt se nu
dos. idest. disconueniē pudenda. idest eru
buerunt videri pudenda. tamē ioseph⁹ tra
dit scientiam cognoscendi se nudos. ⁊ intel
ligendi confusionē suam: habuisse ex esu lig
ni quasi hunc effectum naturaliter habētis.
dicens. illa nāq; plantatio: causa acuminis
erat. ⁊ intellectus.

De maledictione serpentis viri et mulieris.

Unde fecerunt sibi perizomata. idest
succinctoria. quasi braccas breues.
vt campestria. nec sine causa: ꝺ fo
liis ficum. quia de succo earum. si teratur ca
ro hominis inūcta: statim ibi sentit volup
tatis pruriginem. vt quasi per hoc ostensuz
sit. quod pruriginem voluptatis iam sense
rant in carne. Hinc quidam dicunt: ficum
fuisse arborem prohibitam: ⁊ audierunt vo
cem domini deambulantis. vt ex ipso mo
tu suo. iam videretur ipsos arguere. . . non
steterant in precepto. Loquebatur autem ꝑ
subiectā creaturā eis. ⁊ absconderūt se a facie
dei: in medio lignorum. Uocauitq; domi
nus virum scilicet cui dederat preceptum. ⁊
increpando. non ignorando: ait. Adā vbi es:
quasi vide: in qua miseria es. Quia ait. Ab
scondi me: quia nudus erā. Stulta respon
sio. quasi displiceret nudus: quia talis fue
rat factus Et ait dominus. Quis hoc in
dicauit tibi. nisi q̄ de ligno comedis: Ille
non hūiliter confitens: sed peccatum in vxo
rē retorquens. imo in ipsum datorem muli
eris ait. Mulier quam dedisti mihi sociam
dedit mihi de ligno ⁊ comedi. Et ad mulie
rem ait Quare hac fecisti: Nec ipsa se accu
sauit: sed obliquauit peccatum in serpentez.
tacite ꝟo: in actorem serpentis. Serpēs ꝟo
non interrogatur. quia ꝑ se hoc non fecerat.
sed diabolus ꝑ eum. Et maledicens eis: in
cepit a serpente. ordinem seruans. ⁊ congru
um maledictionum numerum. Serpens
enim. ꝑus: ⁊ plus peccauit. quia in tribus.
mulier: post. ⁊ min⁹ eo. sed plus viro: quia
in duobus. homo: postremo. ⁊ min⁹. quia
in vno Serpens: inuidit. mentitus est. de
cepit. His tribus: tres reddite sunt maledic
tiones. quia inuidit hominis excellentie: dic
tū ē ei. Supra pectus tuū gradieris. Quia
mentitus est: punitus est in ore. terram co
medes oibus diebus vite tue. imo abstulit
ei vocē. ⁊ posuit ei venenū in ore. Quia de

cepit: accepit. inimicicias ponam inter te: et
mulierem. Hic innuitur: quod eua penituit.
Ipsa conteret caput tuum. quod naturaliter
seruat serpens: quasi sedem vite. Et tu insi-
diaberis calcaneum eius: maxime. Et ita: sicut
naturale odium est inter equos ⁊ grifes: lu-
pos ⁊ canes. sic inter hominem ⁊ serpentem.
Sicut enim venenum serpentis hominem:
sic sputum hominis ieiuni perimit serpentem.
Et quia adhuc nudi erant. serpens modo ho-
minem timet nudum. ⁊ fugit. inuestitum in-
silit. In duobus peccauit mulier superbiuit.
⁊ vetitum comedit. quia superbiuit: humilia-
uit eam deus dicens. Sub viri tui potesta-
te eris: violenta. vt etiam vulneribus te affli-
gat. Nunc quidem subdita est viro suo: con-
ditione. ⁊ timore. cui tamen prius subiecta fu-
erat. sed amore. Et quia in fructu peccauit:
in fructu suo punita est. Unde: dictum est ei.
In dolore paries. Quod dictum est in dolore
maledictio est. maledicta est enim: sterilis.
⁊ ita: in puniendo non est oblitus misereri
deus. Quod etiam in aliis maledictionibus ho-
minum: notandum est. Adam quia in solo esu
peccauit: in labore querendi sibi edulii: pu-
nitus est sic. Maledicta terra in opere tuo.
scilicet pro opere. i. pro peccato. pro quo factum
est. vt terra que bonos prius ⁊ vberes fructus
sponte faciebat: deinceps raros. nec sine ho-
minis labore: ⁊ quandoque pro fructibus spinas
⁊ tribulos. Et addidit. ⁊ comedes herbas
terre. quasi etiam in hoc par eris iumento.
Terre autem maledixit. quia de fructu terre: fa-
cta est transgressio. ⁊ non aquis. Inde est:
quod dominus comedit piscem. sed non legitur come-
disse carnem viuentium: de terra maledicta
nisi forte de agno pascali. pro precepto legis
Audiuit ergo de labore. In sudore vultus tui
vesceris pane tuo: donec in terram reuertaris
i. donec moriaris. quia terra es: ⁊ in terram
ibis. Pulcre dictum est ibis. quasi qui in eo-
dem statu stetisses. donec transires in me-
lius: si velles. modo de miseria in miseriam
ibis more fluentis aque: Et tunc: adam plan-
gens miseriam posteritatis: vocauit vxorem

suam euam. vt dictum est.

De eiectione hominis de paradiso et de ignea rumphea.

Fecitque deus ade ⁊ vxori eius tuni-
cas pelliceas. i. de pellibus mortu-
orum animalium. vt signum sue mor-
talitatis secum ferrent: ⁊ ait. Ecce adam fa-
ctus est: quasi vnus ex nobis. Ironia est.
quasi voluit esse vt deus. sed in euidenti est
modo: quia non est. nec est vox dei insultan-
tis. sed nos a superbia corrigentis. ⁊ est vox
trinitatis. vel est vox dei: ad angelos ⁊ est
vox plangentis. quasi patet: quia factus est a
me: vt esset quasi vnus ex nobis: si stetisset.
Nunc quoque. ne forte mittat manum ⁊ sumat
de ligno vite ⁊ comedat. ⁊ viuat in eternum
Quod dictum est viuat in eternum. ad opinio-
nem hominis trahendum est. quasi dicat. co-
medat hac opinione vt viuat in eternum. vel
eternum accipitur pro multo tempore. quia tradi-
tur eos fuisse in paradiso septem horis. Apo-
siopesis est. quasi videte vel cauete vel eicite eum
glo. Eiectionem primorum parentum representat ec-
clesia: in capite ieiunii. cum eicit ex penitentes. cili-
cium dat: in signum tunicarum pellicearum. cinerem sub-
his verbis: cinis es ⁊ in cinerem reuerteris. in
memoriam maledictionis eiecti. candelas ar-
dentes ferunt quia pro opere quo porrexerunt manus
ad pomum vetitum: apposita est ignea rum-
phea paradiso. Transferunt quoque ad aliam eccle-
siam. ⁊ clauduntur coram eis fores. in signum aditus
paradisi: quondam occlusi. non ad mensam: sed
super terram comedunt. quasi maledicta terra in
opere tuo. nemo dicit eis aue. quasi non dum muta-
tum erat nomen eue. Dura videtur dei sententia:
que penis predictis. penam eiectionis addidit. sed e
contra est. Hic enim penam quam dederat miseri-
corditer temperauit: vt verum de eo appareat. Cum
iratus fueris misericordie non obliuisceris. Quia enim

věturi erāt in miseria. q̄nto esset vita diutur nior: tanto miserabilior. Si ergo gustassent de ligno vite. diutius viuentes: diutius miseri essent. Nec est mirum: si etiā post peccatum p esum ligni illius diutius vixissent. cum adhuc sint quedam insule viuentium: in qbus nullus moritur. Fit etiā lanugo in folijs arborꝝ apud seres. cuius esu vita protelatur. Etiam alexander scpsit aristotili: de sacerdotibꝰ arborꝝ solis ⁊ lune. qđ esu pomorꝝ longissimā agant vitam. Et sicut dixerat: emisit eum dn̄s đ paradiso voluptatis. vt operetur terram. de qua sumptus est in agrum scꝫ damascenum. de quo sumptꝰ fuerat. in quo: caim abel fratrem suū interfecit. iuxta quem adam ⁊ eua sepulti sunt: in spelunca duplici. ⁊ collocauit ante paradisū voluptatis cherubim ⁊ gladiū flāmeū atqꝫ versatilē. vt angelus arceret diabolū. ignis: hominē. vel ministerio angelorꝝ posuit ignē ibi. qui intercluderet paradisi ingressū. qui nomine gladij nō cuiuslibet: sed versatilis dicitur. i. vtrobiqꝫ secātis. quia pena fuit homini: in vtraqꝫ pte sui puniri. vel dictus ē versatilis. i. aptus ad versandū. i. tollendū: cum deus vellet. Ablatus enī fuit ad tēpus intrantibus helia ⁊ enoch: penitus vo nō: donec in morte christi fuit extinctus. Si queritur quid cōsumebat ignis ille. potest dici. ꝙ species quedā ignis ē: vt i vita beati nicolai legitur. cui si manū adhibes: ardorē sentis. sed nō pateris adustionem. nec eget materia: quā cōsumat. ⁊ talis vrit spiritū. Item si queritur quare deus pmiserit hoiem temptari: cū sciret lapsurū đ malis. ⁊ i hūc modū dicimꝰ q̄ntum ad p̄sens. attinet opus: qꝛ sic voluit. Si queritur cur voluit: insipida ē questio querere causā volūtatis diuine. cū ipsa sit summa causa omniū causarum.

De generacionibus ade.

a Dam cognouit vxorem suam. scꝫ nō in padiso: sed iam reus ⁊ electus. Breuiter legislator generationes ade transit. festinans ad tempa abrahe patris hebreorꝝ. ⁊ plures subdidit ade filios ⁊ filias. sed methodius martir orauit dum esset i carcere. ⁊ reuelatū ē ei a spiritu. de principio ⁊ fine mundi. qđ ⁊ orauerat: ⁊ scptū licet simpliciter reliquit. dicens: ꝙ virgines egressi sunt de paradiso. ⁊ anno vite adam xv. natus est ei caim. ⁊ soror eius calmana. Et si enī factus est adam quasi in etate. xxx. annorꝝ. tn̄ fuit vnīꝰ diei ⁊ anni. ⁊ post duorum annorꝝ trium. ⁊ sic de ceteris. ⁊ potuit ante caim multos genuisse. qui tacentur hic Post alios. xv. annos. natꝰ est ei abel. ⁊ soror eius delbora. Anno vite adam. cxxx. caim occidit abel. ⁊ luxerunt eum adam ⁊ eua. c. annis. Locus in quo luxerunt: dicit vallis lachrymarꝝ iuxta ebron. Tunc natus est ei seth. xxx. anno prime ciliadis. Inchoat enī methodius secula: post ducētos annos ade ⁊ vocat seculum: vnā ciliadem. i. etatem. ⁊ cōsonant in hoc. lxx. q dicunt: adam. ccxxx. annorꝝ esse: cum genuit seth. sed tn̄ in hebreo est. cxxx. Sed redeamus ad breuitatem genesis. Concepit eua. ⁊ pepit caim: q interp̄tatur possessio. Rursumqꝫ peperit abel. q sonat. luctꝰ. vel vapor. q̄si cito trāsiturus. tanquā pphetatū fuerit: qđ de ipso futurū erat. tn̄ scđm iosephum: interp̄tatur nichol hoc: qꝛ nō reliquit semen sup terrā. Abel fuit pastor: ⁊ caim agricola. Cum enī esset malignissimus: vt etiam consuleret auaricie sue: terram pmus coluit.

De oblacionibus fratrum.

p Ost multos dies: obtulerunt deo munera. caim de frugibꝰ. abel scꝫ iosephū lac. ⁊ pmogenita agnorꝝ. Moyses ait: de adipibus eorꝝ. i. de pinguioribus gregis etiam obtulit. Creditur adam

in spiritu docuisse filios: vt offerrẽt decimas
deo: ⁊ pmitias. Et respexit deus ad abel: et
ad munera eius. Ad caim vo. ⁊ ad munera
eius: non respexit. quasi placuit deo abel: et
ꝓ ipso placuit oblatio eius. quod quomodo
cognitũ fuit: alia translatio aperit. Inflam-
mauit deus sup abel. ⁊ sup munera eius.
Ignis enim de celo: oblationẽ eius incen-
dit. vt legitur helie factum in carmelo. ⁊ in
leuitico: sub moyse. Munera vo ex auaricia
hominis nata: deo non placuerũt. Iratusq;
est caim: ⁊ concidit vultus eius: p̃ verecun-
dia. minorẽ sibi platum videns. Increpãs
ergo dñs caim ait. Quare iratus es: Nõne
si bene egeris recipies pmium: scʒ a me: vel
ꝓ recipies: posuit theodocio: acceptabile erit
munus tuũ: Si aũt male: statim in fori-
bus peccatum aderit. i. ꝑsto. ⁊ in voluntate
p quã: ingressus est ad opus. sed tñ quia li-
beri arbitrij es: sub te. i. in potestate tua: erit
appetitus eius peccati. ⁊ dñaberis illius. si
volueris. Alia translatio habet. quare con-
cidit vultus tuus: Nõne si recte offeras: si
aũt recte diuidas peccasti: Quiesce. Ad te cõ
uersio eius. ⁊ tu dñaberis illius. Recte obtu
lerat. qꝛ creaturam deo creatori. sed non rec-
te diuiserat. quia seipsum q̃ melior erat: obtu
lit diabolo: sed nõ recte diuiserat. quia melio
ra sibi retinuit. spicas vo attritas ⁊ corrosas
secus viam: deo obtulit.

De morte abel.

Inuidens itaq; caim fratri suo: dixit ad eũ.
Egrediamur foras in campum: vel transea
mus. Dicit hieronym⁹. quia hoc supflue i
samaritanoꝝ libris ⁊ nostroꝝ: reperitur. Nõ
enim legitur quid dixit ad eum. sed intelligẽ
dum est. ꝙ dixit verba increpantis dñi. sed
⁊ consurrexit aduersus abel. ⁊ interfecit euʒ.
Et ait dñs ad eum. Ubi est abel frater tu⁹:
Non ignorans: sed increpando. ⁊ imprope-
rans fratricidiuʒ. Qui cum vellet occultare
factum: dixit deus. Uox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terra. i. notorium ẽ: qđ
fecisti. quia effusio sanguinis hoc indicat.
nec eget accusatore: qđ [illegible] est. Inde ẽ:
ꝙ in ecclesia quorundam mos est: etiam si
nemo accuset qđ ꝓ sanguinis effusiõe in sa-
cro loco suspecti: trahuntur in causam. quia
sanguis clamat. qđ si negauerint: iudicio
dei ferram ineunt. Nũc ergo maledictus eris
sup terram: vagus ⁊ profugus. Merito iste
maledicitur. ꝙ non adã. quia sciens iste pe-
nam pme puaricationis: tamen fratricidiuʒ
addidit. Timens ergo caim. ne vel bestie eũ
deuorarent si egrederetur ab hominib⁹: vel
si maneret cum eis ꝓ peccato suo occiderẽt
eum: damnans se ⁊ desperans: ait. Maior
est iniquitas mea: ꝙ vt veniã merear. Om
nis qui inuenerit me: occidet me. Ex timore
hoc dixit. vel optando dixit. quasi vtinam oc
cidat me. Dixitq; ei dominus. Nequaꝗ̃ ita
fiet. non cito morieris. sed omnis qui occide
rit caim. supplendum est: liberabit eum a la
bore ⁊ miseria. ⁊ tunc additur impsonaliter.
septuplũ punietur. i. punitio fiet de eo. dum
viuet in pena: vsq; ad septimũ. lamech. qđ
consonat translationi septuaginta. Omnis
qui occiderit caim: septeʒ vindictas exoluet.
Tradunt quidam: penam eius durasse vsq;
ad septimam eius generationem. quia sep-
tem peccata cõmisit. Non recte diuisit. fratri
inuidit. dolose egit. vocans in agrum occi-
dit. pcaciter negauit. desperauit. nec dam-
natus penitentiam egit. Uel omnis qui oc-
ciderit caim: septuplum punietur. i. plusꝗ̃
ipse caim. pro phibitione homicidij: q̃ non
dum facta fuerat caim. Et posuit de⁹ signuʒ
in caim. tremorem capitis. vt sic: sciretur a
domino punitus. ⁊ excõmunicatus. ⁊ in-
dignus misericordia. ne interficeretur. Tunc
egressus a facie dñi habitauit ad orientalem
plagam eden. i. deliciarũ. non in delicijs. sed
versus terram deliciarum. Iosephus ait.
multam pagrans terram cum vxore sua cal
mana. collocatus est in loco qui naiod nun
cupatur. quo etiam filij nati sunt. hierony-
mus tamen dicit. non est terra naiod ut vul
g⁹ nostrũ putat. sed habitauit in terra nod.

idest. instabilis. ⁊ vagus: quod sonat nod. ⁊ dicitur caim: nod.

De generationi bus caim.

[C]ognouit caim vxorem suam. que peperit enoch. ⁊ fecit ciuitatem. et dixit eam ex nomine filij sui enoch Hic patet. q iam multi homines erant. ⁊ si non dicatur eorum generatio quos conuocauit caim ad vrbem: quorum auxilio eam fecit. Et ait iosephus. quia rapinis ⁊ violentia opes congregans: suos ad latrocinia inuitabat. ⁊ simplicitatem vite hominum: ad mensurarum ⁊ ponderum adinuentionem: permutauit. ⁊ ad calliditatem ⁊ corruptionem perduxit. terminos terre primus posuit. ciuitates muniuit. ⁊ timens quos ledebat: ob securitatem suos in vrbibus collegit. Porro: enoch genuit irath: qui mazaziel. qui matusael. q lamech. Qui septimus ab adam ⁊ pessimus. q primus bigamiam introduxit. ⁊ sic adulteriū contra legem nature fecit. ⁊ dei decretū. In prima enim creatione. vnica vnico facta est mulier. ⁊ deus per os ade decreuerat. Erunt duo i carne vna. Accepitq; duas vxores: adā ⁊ sellam. ⁊ genuit ada: iabel. Qui adinuenit portatilia pastorum tentoria: ad mutāda pascua. ⁊ greges ordinauit ⁊ caracterib9 distinxit. separauitq; greges: scdm genera. greges ouium: a gregibus hedorum. ⁊ scdm qualitatem. vt vnicolores: a grege sparsi velleris: ⁊ scdm etatem. vt anniculos a maturioribus. ⁊ commissuras certis temporibus faciendas intellexit. Nomen fratris eius: iubal. pater canentium in cithara ⁊ organo. non: instrumentorum quidem. que longe post inuēta fuerunt. sed inuentor fuit musice. i. consonantiarum. vt labor pastoralis: quasi in delicias verteretur. Et quia audierat adā prophetas se de duobus iudicijs. ne periret ars inuenta: scripsit eam in duabus columnis. in qualibet totam. vna: marmorea. altera: latericia. quarum altera non dilueretur diluuio. altera non solueretur incendio. Sella: genuit tubalcaim. q ferrariam artem primus inuenit. res bellicas decenter exercuit. sculpturas operum: in metallis. in libidinem oculorum fabricauit. quo fabricante: iubal. de quo dictum est. sono malleorum delectat9: ex ponderibus eorū: proportiones ⁊ consonantias que ex eis nascuntur: excogitauit. quam inuentionem: greci pitagore attribuunt: fabulose. sicut ⁊ ex opere fructicum excogitauit operari i metallis. Cum enim incendissent frutices in pascuis. vene metallorum fluxerunt in riuulos. ⁊ sublate lamine: figuras locorum in quibus iacuerant: referebāt. Soror vero tubalcaim: noema. Lamech autem scdm iosephum res diuinas sapienter sciens: videns caim pene subiacere: sibi vero deberi maiorem penam predixit hoc mulierib9 suis sic. Quoniam occidit virum in vuln9 meum: ⁊ adolescentem in liuorem meum. septuplum dabitur vltio de caim. de lamech vero septuagies septies. Lamech vir sagittarius diu viuendo caliginem oculorum incurrit ⁊ habens adolescentem ducem. dum exerceret venationem pro delectatione tantū et vsu pellium. quia non erat vsus carniū ante diluuium: casu interfecit caim inter frutecta. estimans feram. quem quia ad indicium iuuenis dirigens sagittam interfecit. illi iratus: cum arcu illum verberauit vsq; ad mortē. Occidit ergo caim in vulnere adolescentem: in liuore vulneris. vel vtrūq; occiderat in vulnus: ⁊ liuorem suū. i. in dampnationem suam. Et ideo cum peccatum caim esset punitum septuplum vt dixim9: suū punitum est septuagies septies. i. septuaginta anime ⁊ septem egresse de lamech in diluuio perierunt. vel hoc numero: maioritatem tm pene notat. Hebreus ita. Mulieres sue sepe tractabant eū male. vnde ipse iratus dicebat eis se pati hec pro duplici homicidio quod egerat. terrebat autem eas: subdendo penas. quasi diceret. Cur vultis me interficere: grauius punietur q me interficiat q q caim.

De seth et eius generatione.

c Ognouit quoqz adam adhuc vxorem suam que peperit filium. et vocauit illum seth. Dicit strab' post mortem abel adam nouisse. non vltra cogniturum se vxorem. sed deo iubente p angelum: fregit votum. vt dei filius de eo nasceretur. Tamē iosephus dicit. q abel extincto et caim fugato: adam de filiorū procreatione cogitabat. et vehementer eum generationis amor angebat. hanc cogitationem ppagationis. potuit vocare strabus pceptum domini. quia iusserat: crescite et multiplicamini. Sed et seth: natus est filius. quem vocauit enos. qd sonat homo vel vir. quasi rationalis et fortis. quia cepit inuocare nomē dñi. forte hic i uenit verba deprecatoria: ad inuocandum deum. Sed pleriqz hebreorū arbitrantur: q imagines ad honorem dei excogitauerit. et errauerit. vel forte ad excitandā pigriciam memorie dei: effigiauit deū. vt modo fit.

Epilogum interserit repetitio ecclesie.

h Ic est liber generationis ade. repetit de generationes ade. vt integrum ordinē genealogiarū psequitur Inde: qdam ab adam incipiunt pmā etatem. Alij a seth: qbus assentit methodius. et ideo hoc dicit: qz ꝺ abel nullus nat' ē. et generatio caim: tota pijt i diluuio. Uixit aūt adam. ccxx. annis. et genuit ad imaginē et similitudinē suā. Ipse scz. quasi genitus ē ad imaginē dei. reliqui: ad imaginē eius: qd hic idem est. forte: moyses centū annos luctus ade pretermisit. quia vt dicimus. lxx. et methodius. et iosephus. ccxx. annorū eū fuisse vt scribūt cū genuit seth. Iste: genuit enos. q caina. q malaleel. q iared. q enoch. q matusale. q lamech. q noe. Sicut ergo in generatione caim septimus fuit pessimus: ita in generatione seth. septimus optim' fuit. et trāstulit illū deus in padisum voluptatis ad tēpus. vt pmus in fine temporū: cū helya conuertat corda patrū in filios. Iudei tū causam huius translationis: attribuūt potius septenario q sanctitati eius. quia plures leguntur sanctiores eo. quorū nullus translat' est. In tantū enim aiūt deū oia sub septenario disposuisse. q etiā dicant eum: septē celos creasse. et cuiqz nomen suū dant. et septē terras. quas dauid fundamentū montiū vocat. De annis matusale diuerse sunt opiniones. scd'm cōputationē. lxx. vixit annis. xiiij. post diluuiū. sed non legitur fuisse in archa. nec translatus vt enoch. Quidam dicunt: q mortuus fuerit ante diluuiū. vij. annis. Hieronym' asserit: q eodem anno in quo fuit diluuiū. qd etiā diligens cōputatio annorū eius scd'm genesim manifestat. Tamen oēs in numero annorū vite ei' couenniunt. q vixit annis. dcccclxix. tm̄. Porro: noe fuit decimus ab adā. in quo pma etas terminata est ita: q et ipse i ea fuit. hui' etatis annos lxx. ponūt duo. mccxliiij. Hieronymus non plene duo milia. methodius duo milia. ipse tū per ciliades secula disposuit. nec apponit annos si supsint. et ideo: nihil certū de numero annorū tradidit.

De causa diluuii.

n Oe vero cum esset. d. annorū. genuit sem. cam. et iaphet. moyses dicturus de diluuio: pmisit causam ei': dicens. Cum cepissent homines multiplicari sup terram: viderunt filij dei. i. filij seth. religiosi: filias hominū. i. de stirpe caim. et victi cōcupiscentia: acceperunt eas vxores. et nati sunt inde gigantes. Tempus qdem quando

hoc factum fuerit: vtrum sub noe: vel ante: vel multum vel parum ante: nō determinat Josephus aūt dicit. ꝙ vsqȝ ad septimā generationem. boni ꝑmanserunt filii seth. post: ad mala ꝓgressi sunt: recedentes a sollennitatibus paternis. ꝛ ob hoc deum cōtra se irritauerunt. Nam multi angeli dei: mulieribus coeuntes: iniuriosos filios genuerunt. qui ꝓpter confidentiam fortitudinis: gigantes a grecis dicti sunt. Methodius causaȝ diluuii. scꝫ peccata hominum: diffusius exequitur dicens. quia quingentesimo anno ꝑme ciliadis: filii caim abutebantur vxoribus fratrum suoꝝ: nimiis fornicationibus. Sexcentesimo: mulieres in vesaniam verse: super gresse viris abutebantur. Mortuo adā: seth seꝑauit cognationem suam: a cognatione caim. qui redierat ad natale solū. Nam ꝛ pater viuens ꝓhibuerat: ne misceretur. Et habitauit seth in quodā monte proximo paradiso. Caim aūt habitauit in campo: vbi fratrē occiderat. Quingentesimo anno secunde ciliadis: exarserunt homines in alterutrum coeuntes septingētesimo: filii seth cōcupierūt filias caim. ꝛ orti sunt gigantes. et incepta tertia ciliade: inundauit diluuiū. Sic ordinat methodius. potuit etiam esse: vt incubi demones genuerunt gigantes. a magnitudine corpꝰum sic dictos. denominatos: a geos qđ est terra. sed etiam immanitati corporum: respondebat immanitas animorum. Post diluuiū tamen nati sunt alii gigātes: in ebron. ꝛ postea fuerunt in thanni: ciuitate egyptia. a qua ꝛ thitanes dicti sūt. de quorum stirpe fuit enachim. cuius filii habitauerunt in ebron. de q̄bus ortus est golias. ꝛ q̄daȝ alii. Iratus itaqȝ deus peccatis hominū: dixit penitet me fecisse hominem. q̄si faciam quod solet facere homo penitens operis sui. delet enim: quod fecerat. ꝛ est sensus Delebo hominē quem feceram. Non enim ꝑmanebit spiritus meus in homine in eternum. quia caro est. quasi. non puniam euȝ eternaliter: vt diabolum. quia fragilis ē. sed hoc reddam quod meretur. ꝛ tamen pusq̄ꝫ disꝑdam eū: dabo ei tempus penitudinis: si voluerit. eruntqȝ dies illius ad penitēduȝ scilicet. cxx. annoꝝ. Non enim intelligendū est de spiritu hominis: sed de dei indignatione. nec est terminus iste humane vite post diluuiū. cum post inueniatur homo: amplius vixisse. Et dixit dn̄s hoc: ante annos. xx. q̄ꝫ inciperet fieri archa. vt dicit hieronymus. que facta legitur. c. annis. vel scd̄m strabū. eo anno dixit. quo cepit arca fieri: sed quia in malicia ꝑseuerabant: ante prefixum terminū scilicet centesimo anno: deleti sunt. Tamē iosephus ait. hunc terminū vite statutum hominum. Quod autem dicitur deus tactus dolore cordis intrinsecus. forte nihil aliud est. q̄ꝫ ꝙ homines latebat quantitas diuine offense. vel antropospatos est. idest. humana propassio.

Item de noe ante diluuium.

n Oe ꝟo erat ꝑfectus in generationibus suis. quasi non illius ꝑfectionis: que ē i patria sed. scd̄m modū generationis sue scilicet terrene. Et dixit dominus ad noc. Finis vniuerse carnis venit corā me. ꝓpter eos: qui in archa erant saluandi. disꝑdam eos cū terra. i. cū fertilitate terre. Tradunt enim: vigorē terre. ꝛ fecunditatem: longe inferiorē esse post diluuiū: vnde esus carniū homini cōcessus est antea fructibus terre victitaret.

De archa et diluuio.

f Ecit noe iuxta ꝓceptum dn̄i archā de lignis leuigatis. i. politis vel q̄dratis. Alia lra: vel bitumniatis. longitudine. ccc. cubitoꝝ. latitudine: quinquaginta. altitudine. xxx. ad modū scꝫ humani corꝑis. in quo lōgitudo: senies maior est la-

titudine. ꝛ decies maior: altitudine. Est au
tem longitudo: a planta vsqz ad verticem.
Latitudo a crate lateris: ad cratem. Altitu
do a dorso: ad ventrem. Quod tamen mul
ti de corpe christi tm̄: dictum esse volunt. qz
sic legitur in isidoro. qui humani corporis in
star ostendit. in quo christus apparuit. Fu
it ergo hec archa: in fundamento quadrata.
sed in forma: altera pte longiori. ꝛ ab angu
lis in arcū conscendens. donec in cubito sū
mitas eius pficeretur. Bitumine int' ꝛ ex
tra linita est. qd est gluten feruentissimum.
quo ligna lita: nō dissoluūtur aliqua vi. vel
arte. nec materia bituminata: solui non po
test sine menstruo. In lacubus iudee sup
natans colligitur. in syria limus est. a terra
estuans. Facta sunt in ea cenacula. ꝛ triste
ga. i. distinctiones. dicte: a trica. q dicit alia
translatio: bicamerata: ꝛ tricamerata. Ha
buit enim cameras quinqz. quas augustin'
etiam pter sentinā: dicit ibi fuisse dicens. su
per tabulatū sentine: fuisse eam bicameratā
Una camera erat stercoraria. Altera apo
thecaria. ꝛ sup hanc mansionē: erat alia tri
camerata. Laterales camere erant: vna im
mitiū. altera mitiū animaliū. Media: homi
nū ꝛ auiū. ꝛ habuit ostiū. vbi bicamerata:
ꝛ tricamerata iungebant. Alij do: has. v. ca
meras in altitudine sola disponunt. inferio
rem: q ꝛ sentina. stercorariā dicētes. Secun
dam supra illā: apothecariā. Tertiā immitiū
animaliū. ꝛ serpentiū. ꝛ vbi hec iunguntur:
ostiū ponūt. Quartā: mitiū. supmā: homi
nū ꝛ auiū. Josephus tn̄ dicit: archā qttuor
cameras habentē. forte stercorariā. vel senti
nam: nō includens. fecit in ea noe fenestrā.
quā hebrei cristallinam fuisse tradunt. que
in hebreo vocatur meridianum. a simaco: di
luculum. Dicit rabanus: cubitos arche geo
metricos fuisse. alioquin tanta capere non va
leret. Continet enim cubitus geometricus:
sex nostros vel nouem. Proprie enim cubi
tus: pedem ꝛ dimidium habet.

De ingressu in archam.

p Erfecta igitur archa: dixit dn̄s ad
noe. Ingredieris archam tu ꝛ filij
tui. vxor tua. ꝛ vxores filiorū tuorū.
In his octo: reseruatum est seminari ū ge
neris humani. ꝛ seorsum viros: seorsuz mu
lieres: nominauit dn̄s: cum de ingressu lo
queretur. ac si diceret. tpe afflictionis vacan
dum est ab amplexibus. Et ex cunctis ani
mantibus vniuerse carnis bina introduces
in archam. i. cōbinata. i. masculum ꝛ femi
nam. De immundis enim animalibus fu
erunt ibi tm̄ duo. scd̄m genus suū. de mun
dis do septem Immunda do vocat ea moy
ses scd̄m tempus suū. que scz lex vocat mun
da. Uel tunc dicta sunt immunda: que etiā
tunc naturaliter esui hominū nō erāt apta.
Ideo dixi naturaliter: quia nulla adhuc ad
edendū concessa. Tollesqz tecum: ex omnib'
que mandi possunt. vt sint tam tibi q̄ illis i
cibū. Si queritur vtrū etiā de minutis ani
mantib' introducta sint ad hūc numeruz.
Dicit augustinus. qp q generantur e coitu:
nō fuit necesse esse in arca. Que scz vel ē pul
uere vt pullices: vel de humoribus. vel cor
ruptionibus nascunt. Q ē aūt generata tm̄
introducta sint: innuitur cū addit. scd̄m ge
nus suū. vel in genere suo. Queritur etiā si
sine transgressione mandati ibi aliq fuerint
q necessitas alendorū corū q vescūtur carni
bus coegisset includi. Dicit augustin': posse
esse pter carnes: alimēta cōmunia. maxime.
cū q carnibus vescitur: fico ꝛ castanea vesci
possunt. pcipue dum omnib' vesci: cogit fa
mes. Forte: nondū etiā animalia carnib' ve
scebantur: sicut nec homines.

f Ecitqz noe cuncta que sibi dn̄s pce
perat. d. c. anno vite sue. Ingressus
est noe archam cū omnib' q dixe
rat ei dn̄s. que ꝛ nutu diuino ꝛ angelorum
ministerio: adducta sunt. mense secūdo dio

decima quarta. qui ab hebreis nisam dicitur. a latinis: maius. a macedonibus: dion. Moyses enim in legitimis: nisam. i. aprilim: ꝑmum mēsem cōstituit: scḋm iosephū. In contractibus ꝟo. ⁊ alia gubernatione decreta tempoꝝ: ⁊ vsualem ordinem mensiū: seruauit. Dicit iosephus: ꝙ ab adā vsqꝫ ad hoc tempus. fuerunt anni duo milia. dclvi. quod in sacris lr̄is conscriptum integritate signatum est.

De cataclismo.

Ingresso noe rupti sunt fōtes abyssi. i. aqua que ēst ī visceribus terre. ⁊ catharacte cęli. i. fenestre apte sūt. i. nubes. Catharacte ꝓprie meatus nili cum in septē ostia separatur. vel loca eiusdem. que catadupla dicūtur abusiue: q̄libet aquarū meatus initiales. Et pluit sup terram q̄dragīta diebus ⁊ noctib᷒. ⁊ eleuata archa in sublime ferebatur. super omnes montes: excreuit aqua altior cubitis quindecim. vt ablueret sordes aeris. vsqꝫ quo ascenderant oꝑa hominū. vsqꝫ ad eundē locū: ascendet ignis iudicij. ob aeris purgationē. sed nō videntur oꝑa hominū tantū ascendere posse. Cū olimpus vsqꝫ ad liq̄duꝫ aera euadat. sup quem lr̄e inscripte in puluere: ꝑ annuꝫ reꝑte sunt. stetisse imobiles. vbi ꝓ nimia aeris raritate: nec etiā aues viuere queūt: nec philosophi ascendētes. absqꝫ spongijs plenis aque: aliquantū ibi manere potuerunt quas naribus apponentes: crassiorem inde aera extrahebant. Sed quidā putant: montiū altitudinē tunc nō fuisse tantā: q̄nta nunc est. vel fortasse in sublimibus sacrificantes: ignem accendebant. cuius vapor ⁊ fauille multum: ascendere potuerunt. ⁊ aera maculare.

In diluuio.

Et cum intrasset noe: clausit ostiuꝫ deus ⁊ bituminauit exteri᷒. ⁊ mortua ē omnis anima viuēs sup terram. ⁊ obtinuerunt aque terras ita exaltate: cl. diebus ab illo scꝫ die: quo ingressus ē noe. Post dies. cl. ceperunt aque minui. mēse scꝫ septimo. ita: ꝙ vicesimoseptimo die mēsis: requieuit arca sup mōtes armenie. Illic arce reliquias vsqꝫ nunc: ꝓuinciales ostēdūt. Huius diluuij ⁊ arce: vt ait iosephus. memoriam faciūt etiam: q̄ barbaroꝝ historias cōscripserunt. de quo berosus caldeus sic ait. Dicitur nauis eius q̄ in armeniam venit. circa montem cordicū: aliqua adhuc q̄dam ꝑs esse. ⁊ quoddā bitumen exinde tolli. quo maxime homines ad expiationem vtuntur. Meminit eiusdē hieronymus egyptius: qui antiquitatem cōscripsit. Manasses damascenus: de eisdem sic ait. Est sup numadā excelsus mons in armenia. q̄ baris appellat᷑. in quo multos confugientes: sermo est diluuij tp̄e liberatos. ⁊ quendā in archa simul deuectū ⁊c. Decimo tandem mēse ꝑma die mensis: apparuerunt cacumina montium. Cūqꝫ transissent quadraginta dies: aperuit noe fenestrā. ⁊ emisit coruum. qui non reuertebatur: forte interceptus aquis. vel inueniens supnatans cadauer in aquis dectus est eo. tñ iosephus ait: ꝙ cuncta repiens inundantia: regressus est ad noe. Emisit quoqꝫ post eū columbā. q̄ cum nō inueniret vbi requiesceret pes eius: reuersa est ad noe. Sed nōne cacumina montium iam erāt nudata: forte nōdū siccata. ⁊ sic in palude requiescere nō potuit: sicut nec in aqua. Vel ꝑ recapitulationem ꝑus potest intelligi factū: qḋ postea dictum. Post dies septē. iterū emisit eā. q̄ vesꝑe rediit. ferens ramū oliue virentem. post alios septem emisit eā. q̄ nō est vltra reuersa ad eū. Igit᷑. dc. ꝑmo anno. ꝑmo mense: ꝑma die mensis: aperuit noe tectuꝫ arce: ⁊ vidit ꝙ exsiccata ē supficies terre. sed egrediendi expectabat dn̄i ꝑceptum.

De ingressu noe et de hiri.

m
Ense secundo.xxvij.die mensis:di
xit dñs ad noe. Egredere de archa
⁊ tu ⁊ vxor tua.filij tui.⁊ vxores fi
lioꝝ tuoꝝ coniuncti iubentur exire:q̃ disiũcti
interuenerãt. Ac si diceret eis nunc rediit tẽ
pus amplectendi.vt multiplicemini super ter
ram.mox enim subiunxit.crescite ⁊ multipli
camini. Et egressus est noe cũ vniuersis q̃
erant cum eo.eadem die qua ingressus fue
rat:reuoluto anno. Ingressus est enĩ.xvij.
luna mensis secundi:licet alia habet transla
tio.xxvij. Et egressus est.xxviij.luna.q: quo
ta est luna hodie.si.xi. ad duas:tota erit eodẽ
die reuoluto anno.xij.nec moueat te ꝙ dixi
egressum.xxviij.luna.cum liber dicat.xxvij.
Potuit enim esse:ꝙ vespa vicesimeseptime
lune egressus sit iam imminẽte.xxviij. Me
dia do tpa.quolibet nomine extremoꝝ sepe
nominãtur.vt cum dñs crucifixus fuerit in
ter sextã ⁊ tertiam:q̃dam euangelista dicit:
hora tertia.alius:sexta.vel potius scdm sep
tem nomina dierum:intelligendũ est eadẽ
die.quia si in tertia feria est luna.xvij.reuo
luto anno:in eadem tertia feria:erit.xxvij
quia cõpotus dierum mensis:ꝓ vnaꝫ diem
descẽdit in martirologio.verbi causa. Kalẽ
de ianuarij sunt in dñica.⁊ luna.vij.reuolu
to anno:i kalẽdis ianuarij.reuera luna erit
xviij.sed kalende erunt.ij.feria.ergo die dñi
ca ante kal.erit luna.xvij.⁊ sic a dñica:in do
minica:reuoluto anno:nõ adduntur lune:
nisi.x.sed a kalendis in kalendas.xi. Et edi
ficauit noe altare domino.⁊ de mundis ani
mantibus:septimum obtulit domino.ideo
enim iusserat domin9.vij.scdm genus suũ
induci.vt.vij.oblato.vi. sufficerent ꝓpaga
tioni.locum autem quo egressi sunt: arme
nij egressoꝝ vocant.filij do noe dixerũt:thã
non.i.vij.ꝓ numero egressoꝝ.ob hoc quoqꝫ
vt quidam tradunt:noe fecit altare de octo
lapidibus.

c
T odoratus est dominus odorem
suauitatis:⁊ ait ad noe. Non vl
tra maledicam omni terre:propter
homines quia proni sunt ad malum. Tem
pus sementis.⁊ messis.frigus ⁊ estus.nox
⁊ dies non requiescent.forte:nondũ ita ple
ne distincta fuerant quattuor tempa.quia
nec vsqꝫ ad diluuium aque fuerãt collecte in
nubes. Et benedixit eis domin9 dicens. Cre
scite ⁊ multiplicamini.⁊ sit tremor vester su
per cuncta animantia terre.hoc dictum est
eis in solatium.ne pauci homines a pluri
bus bestijs opprimi timerent.quasi olera vi
rentia que pus dederaꝫ in cibum: sic trado
vobis animantia.excepto ꝙ carnem cũ san
guine non comedetis.i.animal suffocatum.
Et prohibuit deus homicidium.⁊ quia ma
xime timebant.ne dominus iterum aquas
diluuij inundaret super terram:⁊ noe quoti
die orabat ne hoc fieret.vt iosephus refert.pe
pigit eis ꝙ vltra nõ fieret diluuium.⁊ in sig
num federis huius:posuit arcum suum in
nubibus.⁊ est signum duorum iudicij.sci
licet ꝓ aquam:preteriti ne timeatur.⁊ futu
ri:ꝓ ignem.vt expectetur. Inde est.ꝙ duos
habẽt colores.ceruleum.qui aqueus est.⁊ ẽ
exterior.quia preterijt.⁊ rubeum.qui est ig
neus.qui est interior:quia futurus ẽ ignis.
Et tradunt sancti.ꝙ sexaginta annis ante
iudicium:non videbitur arcus.quod etiam
naturaliter ostendet desiccationem aeris:iã
inceptam.

De ebrietate noe et maledictione cam.

c
Epit noe exercere terram.⁊ planta
uit vineam.labruscas naturales:
per cultum ad vsus vinee trahẽs.
bibensqꝫ vinum.sed ignorans vim eius:in
ebriatus est.⁊ dormiens nudatus est:in ta
bernaculo suo. Nudatio enim femorum:se
quitur ebrietatem:sicut libido sacietatẽ. Sꝫ
cum cham patris verenda vidisset nudata:
irridens nũciauit hoc fratribus.sed illi pal

lium imponentes in humeris: ⁊ euntes re-trorsum ne viderent: operuerunt patris vere[n]da. patet: quia nondum vtebātur homines feminalibus. Semiramis mulier fuit: q̄ prius inuenit vsus braccarum. Euigilās noe cum didicisset quid fecerat ei filius suus iunior: ait. Maledictus chanaan puer. seru⁹ erit fratrib⁹ suis. Si querit̄ quomodo cham dicitur minor filius. cum esset medius natu Potest dici minor. idest. indignior. vel forte minor: statura. vel de iaphet dicitur. qui cū minor: prudētior fuit cam maiore. Maledixit autē: nō filio. sed filio filij. quia sciebat i spiritu: filium ipsum non seruiturū fratribus sed semen eius. nec omnes ð semine. sed eos qui de chanaan. Peccata quidem patris sepe vindicantur in filijs temporaliter. ⁊ ē sensus. sic non leteris de filio tuo: sicut nec ego de te. Et addidit. Benedictus dominus deus sem. sit chanaan seruus eius. Prophetia est. quia preuidit in filijs sem: cultum ⁊ nomen vnius dei: ꝑmansurum. Et iterū. Dilatet deus iaphet. ⁊ habitet in tabernaculis sem. sitq̄ chanaan seruus eius. Et hoc ꝓphetia fuit. Gentes enim que de iaphet dilatate sunt numero deo auctore. ⁊ in cultu deorū deo permittente existentes: post inserte sunt trunco oliue. ⁊ impleti sunt dies noe in annis. dcccccl. ⁊ mortuus est. Dicit iosephus ꝙ nemo putet falsa. que de antiquorum lōgeuitate conscripta sunt. quia propter virtutes ⁊ gloriosas vtilitates quas iugiter perscrutabantur. idest. astrologiam. geometriam. deus eis amplius viuendi spacia condonauit. que aliter ediscere non potuissent. nisi sexcentos annos viuerent. per tot enim annorum curricula: magnus annus impletur

De dispersione filiorum israel. et de nemroth.

r Edit moyses ad principium genealogie noe dicens. Hee sunt generationes filiorū noe. ⁊ incipit a iaphet minore: vt vltimo ponatur sem. cuius successionem texere intendit. Texuntur autē ex eis septuaginta due generationes. quindecim de iaphet. triginta de cham. viginti septem de sem. Hij tres disseminati sunt in tribus partib⁹ orbis: scd̄m alicuinū. Sem: asiam. Cham: affricam. Iaphet: europam sortitus est. vel expressius dicitur scd̄m iosephum. Filij iaphet: tenuerunt septentrionalē regionem a tauro ⁊ a magno montibus scilicie ⁊ syrie. vsq̄ ad fluuium tanaim. In europa vero: vsq̄ gadira. Filij vero cham: a prouincia syria ⁊ aman: ⁊ libano montibus: cunctas terras obtinuerunt. quecunq̄: ad mare sunt posite. apprehendentes etiam eas. que vsq̄ ad occeanum sunt. ⁊ ꝓprias facientes appellationes. Filij vero sem: vsq̄ ad occeanū. seorsum habitant asiam. ab eufrate faciētes initium. Generationi sem insistemus nūc. alias transeuntes. hoc tantum addentes: ꝙ chus dicit̄ filius cham. ⁊ fili⁹ chus nemroth. qui cepit primus potens esse in terra. ⁊ robustus venator hominum corā domino. idest. extinctor ⁊ oppressor amore dominandi. ⁊ cogebat homines ignem adorare. Ad hoc exijt prouerbium ad dicendum ð aliquo. ꝙ fortis sit ⁊ malus: quasi nemroth. robustus venator corā domino. Hoc ideo diximus: quia methodius dicit hunc fuisse de filijs hyron: filij sem. Quare vero ⁊ quomodo primus cepit dominari: ostēdit agēs de quodam filio noe: de quo non egit moyses. sic dicens. Cētesimo anno tertie ciliadis: natus est noe filius in similitudinem eius. ⁊ dixit eum ionithum. Trecentesimo anno: dedit noe donatiōes filio suo hyonico. ⁊ dimisit eū in terra etham. Et intrauit eam hyonicus vsq̄ ad mare. quod dicitur helioco-

ra. idest. solis regio. hic accepit a deo donū sapientie. et inuenit astronomiaʒ. ad quem veniens nemroth gigas: eruditus est ab eo. et accepit ab eo consilium. in quibus regnare cepisset. Hyronicus iste: futuros quosdā euentus preuidit: et maxime: de quattuor regnorum ortu. et occasu eorum: per successionem. Quod etiam plane prophetauit daniel. et predixit discipulo suo. nemroth: qꝫ primi regnarent: de cham. de quo belus descendit. Post de sem processerunt: medi. perse. et greci. Post de iaphet. romani a quo rediens nemroth: accensus amore dominandi: sollicitauit genus suum de sem: vt imperaret alijs quasi primogenitus. sed noluerunt. et ideo transiuit ad cham. qui adquieuit. et regnauit inter eos in babilone. et exinde: dicitur est de filijs cham. Tunc nulla est questio: quare inter eos regnauerit. Huius exemplo cepit regnare iethram. super filios sem: suphene super filios iaphet. Narrat autem philo in libro questionum super genesim: qꝫ ex tribus filijs noe adhuc ipso viuente: sunt nati. viginti quattuor. et centum extra mulieres: et paruulos: habentes tres sup se duces quos prediximus.

De turre babel.

Post obitum vero noe mouentes pedes suos ab oriente: conuenerunt duces in vnum campum sennaar. et timentes diluuium: consilio nemroth volentes regnare: ceperunt edificare turrim: que pertingeret vsqꝫ ad celos. habentes lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. Descendit autem dominus vt videret turrim. idest. animaduertit vt puniret. et ait ad angelos. Venite confundamus linguam eorum. Non intelligat quisqꝫ vocem proximi sui. In hac diuisione nil noui fecit deus. qꝛ voces eedem sunt. apud omnes gentes. sed dicendi modos et formas: diuersis generibus diuisit. De hac turre dicit iosephus. quia latitudo ita erat fortissima. vt prope eam aspicientibus longitudo videretur in minus. Dij vero immittentes ventos turrem euerterunt. et vocem propriam vnicuiqꝫ partiti sunt propterea babiloniam contigit vocari ciuitatem. Babel enim ebrei confusionem appellant. De hac turre meminit sibilla dicēs. Cum omnes homines vnius vocis existerent: quidam turrem edificauerunt excelsaꝫ. tanquā ascensuri per eam ad celum. De cāpo vero sennaar in regione babilonis: meminit hesicius dicens. Qui de sacerdotibus sunt erepti. iouis sacra sumentes: in sennaar babilonis venerunt: diuisiqꝫ sunt. Post hec: diuersitate linguarum migrationes agētes. apprehendentes simul mediterranea et maritima.

Et pretereūdum puto quod moyses dicit. regina filium chus duos habuisse filios. saba. et dodan. Josephus vero dicit. saba et iudam. quorum iudas egyptiacam gentem hesperiorum inhabitans: iudeis cognomen suū reliquit.

Quod autem subditur in genesi dē terra sennaar. egressus ē assur. Intelligendum est qꝫ nemrot expulit eum vi a terra illa. et a turre: que eius erat iure hereditario. Uel non est intelligendum dē assur filio sem qui inuenit purpuram et vnguenta crinium vel corporum. a quo chaldea et assiria dicta est. sed assur. idest. regnum assiriorum. Inde egressum est qꝫ tempore sarug pro aui abrahe. factum est. Regnum quidem babilonie habuerunt. qui dē semine nemrot: vsqꝫ ad quartam ciliadem. et ad vltimum cuzimisdem. Iterum illi vo q̄ de nemrot: obtinuerunt egyptios et assirios ita. In diebus saruch. belus nem presides rex babilonis. quia fuit alter belus rex grecie: intrauit assiriā. sed parum obtinuit ī ea. Quo mortuo: filius eius ninus totam obtinuit

assiriam. ⁊ ciuitatē in qua erat caput regni itinere trium dierum ampliauit. ⁊ a suo nomine niniuen eam dixit. Inde est q̄ quedam historie dicunt regnum assyriorum cepisse ab antiquo belo. quod verum est: quantum ad inicium. Alie dicunt: cepisse a nino quod ⁊ verum est quantum ad regni ampliationem. Ninus vicit cham. qui adhuc viuebat. ⁊ regnabat in bractia. ⁊ dicebatur zoroastres. idest. inuentor magice artis. qui ⁊ septem liberales artes ī quattuordecim columnis scripsit. septem eneis. ⁊ septem latericijs: contra vtrūq; diluuium. Ninus vero libros eius combussit. Ab eodem orta sunt idola sic. Mortuo belo: ninus in solatiū doloris imaginem patris fecit fieri sibi. cui tantam exhibebat reuerentiam. vt quibuslibet reis qui ad eam confugissent parceret. Proinde homines de regno eius diuinos honores imagini eius ceperunt impendere. huius exemplo: plurimi caris suis mortuis imagines dedicauerunt. ⁊ sicut ab idolo beli cetera traxerunt originem: sic ⁊ ab eius nomine generale nomen idolorum. Sicut enim dictus est belus ab assyrijs. sic ⁊ alie nationes scd̄m idiomata lingue sue dixerunt alie bel. alie beel. alie baal. alie baalim. imo et nomina specificauerunt. alie beelfegor. alie beelzebub dicentes. Sed tandem seriem genealogie sem prosequamur.

De generationibus sem.

Sem centum annorum erat. quando genuit arphasat biennio post diluuium. Repugnare huic videtur quod dictum est supra quingentesimo anno noe natum sem. ⁊ .dc. mundasse diluuium. ergo post diluuium: centenarius erat sem. ⁊ biennio post. c. ⁊ duorum annorum. Sed est mos scripture sacre: sepe limites numerorum ponere. paucis annis si superfuerint: tacitis. Potest ergo dici: q̄ sem centum annorum erat ⁊ duorum. Sed duos tacuit scriptura. vel noe cum genuit eum. d. erat ⁊ duorum. vel duo anni deerant ad sexcentos cum inundauit diluuium. vel ita legatur littera. Sem centum annorum erat post diluuium. ⁊ erat biennio post diluuium: quando genuit arphasat. Josephus tamen dicit Sem filius arphasat natus est post annos duodecim facti diluuij. Quod forte vicium scriptoris est. Arphasat genuit sale. qui in luca vocatur cainan. qui heber. A quo hebrei dicti sunt. scd̄m iosephum. Tamen augustinus dicit merito queri. vtrum ab heber dicti sunt hebrei. vel ab abraham quasi abrahei. Heber genuit phalec. ⁊ ieccan. phalec. hebraice diuisio. eo q̄ in diebus eius pro diuisione linguarum diuise sunt gentes. ⁊ diuisio terrarum facta. sed sub isto precipue facta dicitur: quia in isto ⁊ filijs eius remanente antiqua lingua: alij quasi ab eo diuisi sunt. Phalec genuit reu. vel ragau. qui saruch. qui nachor. qui thare. Thare: cū esset septuaginta annorum: genuit abram: nachor. ⁊ aram. ⁊ est ordo preposterus. Arā enim primogenitus. ⁊ abram vltimus fuit. ⁊ forte non genuit eos cum esset huius temporis. sed tunc cepit generare. et suis temporibus eos genuit. In thare: terminauit secunda etas: scd̄m septuaginta. habēs annos mille septuagintaduos scd̄m methodium ciliadem. scd̄m hebraicam veritatem: annos ducentos nonagintaduos. ⁊ tot annos dicit iosephus vsq; ad natiuitatē thare. sed vsq; ad natiuitatem abrahe extenditur hec etas. Porro: aram genuit loth. ⁊ ieschan. que: et sarai. ⁊ melcham. ⁊ mortuus est ante patrē suum in hur chaldeorum. ⁊ est nomen ciuitatis vr: scd̄m iosephum. vbi ⁊ hactenus sepultura eius ostenditur. Hebrei hur: ignem dicunt. inde fabulantur: q̄d chaldei in ignem per quem traiciebant paruulos suos: proiecerunt. abram ⁊ aram. quia nolebant ignem adorare. ⁊ aram ibi expirante: abram dei

auxilio liberatum. Unde dicitur ego sum: qui eduxi te de hur chaldeorum. Thare ergo odio habens terram ꝑpter luctum araz: nec valens sustinere iniurias que fiebant ei: vt ignē coleret: statuit pegrinari. ⁊ dedit nachor melchā vxorē. Abrahe vō: sarai. q̄ ⁊ loth fratrē vxoris in filium adoptauit. quia ⁊ sarai sterilis erat.

De egressu thare et suorū de caldea.

Gressus est ergo thare cū illis: vt irent in terrā chanaan. veneruntq3 vsq3 aram mesopotamie ciuitatez. lxx. ponunt charam. quia cum. a. aspirationem vtrobiq3 habeat. in grecum vertere nō potuerunt. ⁊. ch. p vtraq3 aspiratione posuerunt. Unde ⁊ filium noe babai dixerūt chā inde est ꝙ varie legitur oreb: vel choreb. rabab: vel rachab. Mesopotamia vō a circumfluentibus aquis nomē accepit. meso enim mediū. pothamos: aqua. sicut aquilegia dicit: quasi aquis ligata. ⁊ facti sunt dies thare. ccv. annoꝝ. ⁊ mortuus est in harem.

De annis abre post mortē patris

Dixit aūt dn̄s ad abram. Egredere d terra tua ⁊c. Septuagintaqnq3 annoꝝ erat abram: cum egrederet de aram. Josephus ait. dimisitq3 chaldeaz. cum. lxxv. annoꝝ esset: dn̄o iubēte. vt migraret in chananeam. Si ergo post mortem patris abrā erat annoꝝ. lxxv. patet qḋ diximꝰ. ꝙ thare plus q̄. lxx. annos habebat: cū genuit abrā. Si enim in illa etate genuit abram: tunc post mortem patris. erat abram: cxxxv. annoꝝ. Augustinus tamen dicit: p recapitulationē hoc esse dictum. Adhuc enim viuente patre cum esset. cxlv. annoꝝ. ⁊ abrā lxxv. egressus est de aram. relinquens ibi patrem ⁊ fratrem. ⁊ in itinere dum irent i mesopotamiam: dn̄m locutū ei. ⁊ dixisse. Egredere de terra tua ⁊c. Nō: quin iā esset egressus. sed animū reuertendi ad eam habebat. quasi diceret Qui egressus es corpe: egredere mente. Hieronymus dicit: veram esse hebreoꝝ traditionez. qui ⁊ annos thare. lxx. ponunt cum genuerit abram. ⁊ mortuo patre egressum abram de aram. ⁊ plurium eum esse annorum. tūc: quā moyses dicat. sed annos eius cōputatos ab illo tpe quo dei auxilio euasit ignem chaldeoꝝ. vt id ei reputet tempus etatis. ex quo cōfessus est dominū. spernens idola chaldeoꝝ. Ecce dicit iosephꝰ iam reeidebatur vita hominū paulatim declinans vsq3 ad moysen. in quo terminū vite quē statuerat dn̄s cōfirmauit. c. enim. xx. annoꝝ: moyses mortuus est.

De aduentu abre i terra chanaā.

Ulit ergo abrā sarai ⁊ loth. ⁊ animas quas fecerant in aran. i. animantia. que ibi adquisierant. ⁊ intrauit terrā chanaan. ⁊ venit ad sichem. que corrupte sicar sepe legitur. ⁊ ad vallem illustrem q̄ pentapolis dicebatur. tunc a quinq3 vrbibꝰ sodomoꝝ. que nunc mare salis vel mortuum dicitur. quia nil in eo viuit. ⁊ nil i eo mergi pōt: habens animam. vel lacus aspalti. i. bituminis. quod dicit iudaicū. vel vall salinarum. Apparuitq3 ei dominus: ⁊ dixit ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificauit ibi altare domino: vbi apparuerat ei. Inde de eo sic iosephus ait. Primus presumpsit pronunciare deū creatorē vnū esse cunctoꝝ ⁊ opiniones quas ceteri de deo habebant innouare. ⁊ immutare pualuit. Hec aūt coniciebat p terre passiones ⁊ maris. ⁊ ea que cōtingunt circa solem ⁊ lunam. ⁊ ex oibus q̄

circa celum sepe eueniunt. De eodem memi‑
nit berosus dicens. post diluuiũ decima ge‑
neratione: fuit apud caldeos vir in celesti‑
bus rebus expertus. Inde transgrediẽs abrã
tetendit tabernaculuꝫ inter bethel ⁊ hai. Et
edificauit iterũ ibi altare dño. ⁊ perrexit ab‑
ram vadens vltra: pgrediẽs ad meridiem.
quo iuenit subticet moyses breuitatis causa.
vel quasi notum. Habitauit aũt in dama‑
sco. vnde: ⁊ nomen eius vsqꝫ nunc in ciuita‑
te damascena: habetur i gloria. ⁊ vicus ibi
ostenditur. qui ab eo dicitur habitatio ab‑
ram. Unde nicolaus damascenus. Abram
regnauit in damasco. veniens aduena cum
exercitu de terra. que sup babilonem dicitur
chaldeorum hur.

De descensu ab‑re in egyptũ et re‑ditu eiusdem.

Acta est aũt fames magna in ter‑
ra. ⁊ descendit abram in egyptũ. timensqꝫ li‑
bidinem egyptioꝝ: ne eum ꝓpter speciẽ mu‑
lieris occiderent. sororem suã eam dixit esse.
Et sublata est mulier pulcra valde i domũ
pharaonis. Abrã vero bene vsi sunt egyptij ꝓp‑
ter eam. Deus vero desiderium regis: impedi‑
nit. ne tangeret eam: egritudine ⁊ tumultu
causarum. Cũqꝫ ꝓ salute regis sacrificarent
sacerdotes: p iram dei hec accidisse signifi‑
cauerunt. qꝫ vxori pegrini iniuriam inferre
voluisset. Uocauitqꝫ pharao abram. ⁊ dixit
ei. Cur non indicasti. qꝫ vxor tua esset: Ecce
coniunx tua Accipe eam: ⁊ vade. Et precepit
rex viris vt educerent eũ. Erat enim diues
valde: in auro ⁊ argento. in seruis ⁊ ancil‑
lis: ⁊ iumentis. Arismeticam sane. ⁊ que de
astrologia sunt; egyptijs tradidit. ante eis
ignota. a quibus post puenerunt: ad grecos
Reuersusqꝫ est abram vsqꝫ ad locum. vbi fi‑
xerat tabernaculum inter bethel: ⁊ hai. Per
titusqꝫ est terram cum loth: dum pastores
inter se rixarentur p pascuis. optionem etiã
concessit loth. ⁊ leuans loth oculos: vidit re‑
gionem iordanis congruam sibi. ⁊ moratꝰ
est in opidis sodomorum. Abram vero descen‑
dit ad conuallem mambre iuxta ebron. ⁊ ha‑
bitauit ibi. Fecitqꝫ ibi altare domino. ebron
ciuitas est. que ⁊ cariatharbe dicitur. i. ciui‑
tas quattuor. Arbe enim quattuor. cariath:
ciuitas. ibi enim situs est adam maximꝰ et
abram. ⁊ ysaac ⁊ iacob cum vxoribus suis.
Mambre vero aner ⁊ escol: fratres erant. ⁊ con‑
federati sunt abrahe: a ꝑmogenito eoꝝ valle
lis cognominata erat. Habitauit autem ibi
abram circa quercum. vel terebintum. cuiꝰ
radices apparent adhuc. quã ꝓprio nomine
iosephus vocauit dicens. Arbor illa scd̃m
hieronymũ vsqꝫ ad tempus theodosij im‑
peratoris durauit. ⁊ ex illa hic fuisse ꝓ h bet
que modo est. que licet arida. tamen medi‑
cinalis est. de qua qui secum habet. iumen‑
tum eius non infundit. Habitauit abram
circa ilicem. que vocatur agigi. ibi ꝓmisit ei
deus qꝫ omnẽ terram circumstantẽ p quat‑
tuor ptes orbis: daret ei ⁊ semini eius.

De victoria abre et occursu melchi‑sedech.

Actum est autem in illo tempore:
vt amraphel rex sennar. idest. babi‑
lonis ⁊c. Iam tunc tantum pro‑
cesserat libido regnandi: qꝫ queqꝫ ciuitas re‑
gulum habebat. quorum plurimi: alicui ma‑
iori regi seruiebant. tamen omnes subditi fu‑
erunt monarco assirioꝝ. Sane quinqꝫ ciui‑
tates sodomoꝝ. sodoma ⁊ gomorra. adama
sebois. bala. que ⁊ segor. quinqꝫ reges ha‑
bebant. Has subiugauerat sibi codolaomor
rex elamitarum. ⁊ tributarias sibi fecerat. et
duodecim annis seruierant ei in tributo:

tredecimo noluerunt sibi dare. Proinde de/cimoquarto anno: codorlaomor assumens sibi tres reges: babilonis. scz et ponti. et gentiu: collecto exercitu conuenerut in valle silvestri in qua erant putei bituminis. que per iram dei post versa est in mare mortuu. et circumiacentia loca depopulati sunt. et egressi sunt quinqz reges: vt pugnarent aduersus quatuor: qui et terga verterunt. et ceciderunt plurimi. et qui remanserunt. fugierunt ad montes. Tulerunt autem victores omnem substantiam eorum. et captiuos duxerunt. necnon loth. et substantiam eius. Et ecce vnus qui euaserat: nunciauit hoc abram hebreo. vel transfluuiali. quia de trans eufrate venerat. qui numerauit expeditos vernaculos suos. ccc. et xviij. et tres predictos fratres. mambre. and. et escol. et persecutus est eos vsqz dan. qui est vnus de fontibus iordanis. et ab eo oppidum dan: dictum est: quod nunc paneos dicitur. Alter enim: ior dicitur. quibus in vnum federatis: iordanis dicitur. Et irruit sup eos nocte: diuisis sociis in tres turmas. dormientes trucidauit. vigilantes pro ebrietate pugnare non valentes: fugierunt. et persecutus est eos vsqz ad oba. que est ad leuam damasci. et reduxit loth mulieres quoqz et populu. et omnem substantiam eorum. Occurrit autem eis rex sodomorum ad locum qui dicitur vallis regia. in via solime ciuitatis. vel salem. que post hierosolima dicta est. At vero melchisedech rex salem: obtulit ei panem et vinuz. Quod quasi exponens iosephus ait. ministrauit exercitui exenia. et multaz abundantiam rerum oportunarum: simul exhibuit. et sup epistolas benedixit deum. qui abre subdiderat inimicos. Erat enim sacerdos dei altissimi cui abram decimas dedit ex omnibus spoliis. et tunc primu decime legunt date. Primitie vero ab abel. et ait ad eum rex sodomorum. Da mihi animas. cetera tolle tibi. Et noluit abram etiam minimu quid tollere. exceptis que comederunt iuuenes. et partibus trium fratru: qui venerant cum eo. Iosephus in fine libri sui. potentissimus chananeorum. Qui lingua patria: iustus rex appellatus est. Primus deo sacerdotium exhibuit. et fanu edificauit. et vrbem qua hierosolima dixit. cum ante: solima vocaretur: chananeis post expulsis. primus iudeorum iebuseus regnauit in ea. Hunc melchisedech. aiunt hebrei fuisse sem: filium noe. et vixisse vsqz ad ysaac. et omnes primogenitos a noe vsqz ad aaron: sacerdotes fuisse. qui in conuiuiis et oblationibus populo benedicebant. et habebant primogenita. De quibus post explicabitur.

De ortu iubilei.

a Ab hac victoria: tradunt iubileum initium habuisse. pro hac remissione captiuorum. Iobel enim: remissio vel inicium. vnde iubileus: remissiuus. vel inicians. Ob hoc autem institutus est quinquagesimus: quia tunc erat loth vt dicunt quidam quinquaginta annorum. vel tunc erat quinquagesimus annus: exquo locutus erat dominus abrahe in via. vel exquo egressus erat de tharam. vel abram peritus astrorum. in quibus etiam secundum quosdam: zoroastrem magice artis inuentorem instituit. Nouerat qz q intemperies aeris que fiunt ex eleuatis vel depressis planetis semp vsqz ad quinquaginta annos ad temperiem redeunt. et quod vidit fieri in astris: voluit imitari in terris.

De sacrificio abre post promissionem heredis.

b His transactis: locutus est dominus ad abram. Protector tuus sum. et merces tua magna nimis. Et dixit abram. Quid dabis mihi: Ego vadam absqz liberis. et damascus filius eliezer. procuratoris mei erit heres meus: quasi diceret Quid mihi de promissione terre. cum desit

heres: ab hoc damasco aiunt damascum cō ditam ⁊ nominatam. ⁊ ibi eũ regnasse. Et dixit dominus ad eum. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de vtero tuo. Credidit abram deo. ⁊ reputatum est ei ad iusticiam. ⁊ quia insperatũ ꝓmittebat: quesiuit abram signũ. vnde sciret sibi hoc fieri. non ex diffidentia: sed sperando. ⁊ modum querendo. Et hinc maxime mos inoleuit iudeis: signa querere. Et ait dñs. Sume mihi iera stino vaccam. ⁊ capram. ⁊ arietẽ. queq; trima. ⁊ turturem ⁊ columbam. quasi diceret imolabis mihi hec: ⁊ ostendã tibi signum. Qui tollens hec: animalia diuisit ꝑ mediũ ⁊ ꝑtes cõtra se altrinsecus posuit. aues aũt non diuisit. Et dum expectaret ꝓceptũ dñi d modo imolandi: descenderunt volucres sup cadauera. ⁊ abigebãt eas abram. Cumq; sol occubuisset: sopor irruit sup abrã. ⁊ horror magnus. qui fuit ꝑs signi. ⁊ dictum est ad eum. Scito ꝑnoscens: q ꝑegrinũ futurum sit semen tuũ in terra nõ sua. ⁊ subiicient eos extranei: seruituti. ⁊ affligent. cccc. annis. tu aũt ibis ꝑus ad patres tuos. Generatione aũt quarta: reuertentur huc. quasi diceret. ne expectes te regnaturum modo in terra hac: ⁊ semen tuũ post te. Te enim ꝑus mortuo: post. cccc. annos implebitur ꝓmissio mea. Nec est intelligendum q tot annis seruissent in egypto. sed hic numerus in illa afflictione completus est: qui scd̃m isidorũ ab illo tempore computatur. quo ista abrahe ꝓmittuntur. Augustinus ab ysaac nato computat. quia dictũ est semen tuũ. ⁊ ab anno natiuitatis ysaac: vsq; ad annum egressionis d egypto: numerat. ccccv. annos. sed scriptura subticet. v. ⁊ legitur sic lr̃a. Semen tuũ ꝑegrinũ erit. cccc. annis. Siue enim in terra canaan. siue in egypto: ꝑegrinũ fuit. donec habuit hereditatem. ⁊ ex ꝓmissione dei. Illud autem interpositũ subiicient eos ⁊ affligẽt: non refertur ad annos. cccc. Qd autem dictum est in quarta generatione eos redituros scd̃m tribum sacerdotalem intelligẽdũ est. Leui enim genuit chaat. qui: genuit amram. qui: genuit aaron. qui: eleazar. Qui: cũ aaron egressus est. Nec dicas quattuor generationes: quattuor ꝑsonas. sed successiones. vt tot sint generationes: quotiens ibi legitur genuit. Qd alia lr̃a habet. quinta generatione scd̃m regiã tribum est. Judas enĩ genuit phares. qui: genuit esrom. qui: genuit aram. qui: aminadab. qui: genuit naason qui cum patre egressus ẽ. ⁊ facta est caligo. ⁊ apparuit ignis quasi clibani: transiẽs inter diuisiones illas. ⁊ consumens eas. Ecce signum. Et terminos terre ꝓmissionis diffiniuit ei dñs. a rinocorula flumine egypti: vsq; ad eufraten. Et populos eius nominauit ei deus.

De fuga agar et ortu ismael.

Igitur sarai nõ habebat liberos. ⁊ dixit abre. Ingredere ad ancillam meã agar. si forte ex illa suscipiam filios. Et ingressus ẽ ad eam. Que cum concepisset: despexit dominã suam: ⁊ abram dissimulabat. Et ait sarai. Inique agis contra me. Judicet deus inter me ⁊ te. Cui abram. Ecce ancilla in manu tua. vtere ea vt libet. Affligente autem eã sarai: illa iniit fugam. volens redire in patriam. quia egyptia erat. ⁊ inuenit eam angelus domini dum sitiret. ⁊ viam ignoraret solivagam iuxta puteum qui est in via in deserto sur. qui dixit ad eã. Unde venis ⁊ quo vadis: ⁊ illa. A facie domine mee sarai: fugio. Cui angelus. Reuertere ad dominã tuam. ⁊ humiliare sub ea. Et rursum. Concepisti. ⁊ paries filium. ⁊ vocabis nomen eius ismael. Hic ꝑmo legitur nomen predictum a domino quod preclarum est. Manus eius cõtra omnes. ⁊ manus omniũ contra eum. ⁊ est. Et e regione fratrũ suorum: figet tentoria. Quod tñ de ipso non legitur. sed d filio eius cedar. Tamen: de genere ipsius hoc ꝑdictum est. quia sarraceni vagi sedibus incertis: gentes quibus desertũ ex latere iungit:

impugnant. ⁊ ab omnibus impugnāt. hoc aūt ꝑcipue futurū erat. scđm methodium: qn̄ quattuor ꝑncipes de genere ismael: quos etiā filios vinee voca: forte ꝓ vesania tan-quā ebrios: oreb scȝ ⁊ zeb ⁊ zebee ⁊ salmana egresse sunt de solitudine cōtra filios israel. q victi ꝑ gedeonem: retrusi sunt in solitudinem de qua ꝓdierant. Qđ aūt legit̄ i genesi hic erit ferus homo: hebreus habet phara. qđ sonat onager. ꝓpter hoc vt dicit methodius dictum est ꝑ ezechidem onagri ⁊ capree exeuntes a deserto omnē bestiaꝝ supgredientur rabiem. ⁊ mansuetoꝝ numerus cōteretur ab eis. Dicit enim đ filijs ismael. futurū est vt exeant adhuc semel. ⁊ obtinebūt orbem terre ꝑ octo ebdomadas annoꝝ. ⁊ vocabitur iter eoꝝ: via angustie. qꝛ patrem illorum ismael: vocauit dn̄s onagrum. In sacris locis interficient sacerdotes. ibidem cum mulieribus dormient. Ad sepulchra sanctorum religabunt iumeuta: ⁊ hoc ꝓ inequicia christianoꝝ q tunc erunt. de q̇bus dicit̄. In nouissimis dieb' erunt homines se se amantes ⁊c. ⁊ tunc implebitur qđ dictū est ꝑ ezechielē. fili hominis: voca bestias agri. ⁊ exhortare illas dicens. Congregamini ⁊ venite eo ꝙ sacrificiū magnū imolo vobis. manducate carnes fortiū. ⁊ bibite sanguinem excelsorum. Cūq̄ȝ loqueretur dn̄s cū agar: pertransijt in turbine. ⁊ ipsa vidit posteriora ei' ⁊ ait. Vidi posteriora videntis me. ⁊ appellauit puteū viuentis ⁊ videntis. qꝛ viderat eam dn̄s. ⁊ quasi vitam reddiderat sitienti ostēdendo puteū. Adhuc puteus agar ostēditur inter cades ⁊ barach. q̄ cū redisset: peperit filiū. ⁊ vocauit eū ismaelem. Abrā aūt erat. lxxxvi. annoꝝ: cū natus est ismael.

De pacto circū cisionis et mutati one nominū abre et sarai.

Postquā abram vndecentū annoꝝ esse cepat: apparuit illi dn̄s dicēs. Multiplicabo semen tuū. ⁊ tu custodies pactū meuȝ hoc. si circumcidetur ex vobis ⁊c. Sed anteq̄ pactū exponat: nomē ei mutat. Dicebatur enim abram: ex abba. ⁊ ram. quasi abram. i. pater excelsus. ⁊ addita est. a. lr̄a. ⁊ dictus est abraham. quasi abbaam. qđ sonat pater multaꝝ. ⁊ subauditur gentium. Hebrei tamen dicunt. qđ de nomine suo tetragrāmaton. e. lr̄am addidit deus abrahe. qđ tn̄ sonat. a. Idioma enim illoꝝ est scribere. a. ⁊ sonare. e. ⁊ econuerso. R. autem supaddita est: causa eufonie. ⁊ qꝛ tunc tempis circūcisionis mutatū est ei nomen. cum circūcidunt: imponūt hebrei nomina. Volens itaq̄ȝ dn̄s: quasi quodā caractere populū suū ab alijs discernere. indixit eis circūcisionem sic. Circūcidetur ex vobis omne masculinū. ⁊ circumcidens carnem ꝑpucij vestri. infans octo dieruȝ circumcidetur. tam vernaculus q̄ empticı' cuius caro circumcisa non fuerit: ꝑibit anima illa de populo suo. Quo cultro fieret: non est preceptum. Quare autem fiebat lapideo: post dicemus. Notandum ꝙ seruus ꝑmo dictus est. a seruando. Victores enim hostes victos quos ad vitam seruabāt: seruos dixerūt verna đo vel vernaculus. vel vernula: q nutritus est domi. Empticius: qui in ꝓpria ꝑsona emptus est. originarius: qui ⁊ seruus glebe. scilicet colonus. Dixit quoq̄ȝ domin' ad abraam. Non vltra vocabis vxorem tuam sarai: sed saram. Qui dicunt: mutationem nominis sare sic factam: quia cum ꝑus per duo. r. scriberetur. modo per vnum. vel econtrario errant. Sed cum diceretur sarai. idest. princeps mea: quasi vnius gentis: dicta est sara. idest. princeps absolute. quasi omnium gentium princeps futura. ⁊ attende. quod quantum ad nos videtur. I. littera est subtracta. et nulla addita.

sed apud hebreos: additur. a. ⁊ scribitur p e Quidam: quia sarae hebraice lepraȝ sonat. erraverunt putantes eam primo lepram vocari. Et ait dñs. Et illa dabo tibi filium. Cecidit abraam in faciem. ⁊ risit p gaudio dicens: applaudendo. Putasne centenario nascetur filius: ⁊ sara nonagenaria pariet: Et ait dominus. Sara pariet tibi filium. ⁊ vocabis nomen eius isaac. quod interpretatur risus. a risu scȝ patris. Ecce secūdo a dño pdicitur nomē nascituri. Adhuc de duobus legitur hoc: in veteri testamento. de samsone ⁊ iosia. In novo de duobus tm̄ iesu: ⁊ iohāne. Etiam multiplicationem ismaelis: promisit ei dominus. Et cum finitus esset sermo dñi: circūcidit se abraam ⁊ ismaelem. et omnem familiaȝ suā sexus masculini. Abraam tunc erat nonagintanovem annorum. ⁊ ismael tredecim.

De tribus angelis susceptis ab abraam.

Terū apparuit dñs abrae. in cōvalle mambre. Cūqȝ elevasset oculos vidit tres viros. ⁊ occurrens unum ex eis adoravit. Dicit iosephus tres angelos in specie humana missos. ut unus nunciaret abrae: de filio suo. duo: subverterent sodomam. Eusebius vero ait. Primo omniū prophetaꝝ abrae: verbuȝ dei cum in figura apparuisset humana: vocationem gentiū pollicetur. ⁊ sic apparuit ei filius. quē ⁊ adoravit. Sed quia nusquā legitur appāruisse pater i subiecta creatura: dicit ꝙ duo angeli apparuerūt in designatione duorum pconum. moysi ⁊ helie. quoꝝ alter: primum pvenit adventum. alter: pveniret secundū. quos ⁊ rogavit abraā: ut diverterent ad eū. ⁊ paululū comedendo, cōfortarentur. Qui assenserunt. festinans abraam. pcepit sare: ut de tribus satis simile: faceret panes subcinericios. Ipse tulit vitulū de armento optimū. tulitqȝ butirum ⁊ lac. ⁊ vitulum assatum: ⁊ posuit coram eis. Verisimile ē: ꝙ prius homines credidit. qbus exenia paravit. Post: angelos dei esse comprobavit. De cibo quē sumpserunt. potest dici: ꝙ in masticādo cinamitus sit. sicut aqua calore ignis. Abraā stabat iuxta eos. Sara vero erat post ostium tabernaculi. Et dixit angelus. Reverten vemiam ad te tpe isto. i. eodē die revoluto anno. ⁊ habebit sara filiū. quo audito. risit sara. Erant enim ambo senes: ⁊ desierant sare fieri muliebria. i. menstrua. qbus deficientibus: deficit vis pariēdi. Si alter iuvenis esset: nō erat impossibile ex sene ⁊ iuvene plem fieri. sed ambo erant pfecte etatis. Ad hec: ipsa sterilis etiam erat. Risit ergo: quia dubitavit dicens. Postꝙ̄ cōsenui. ⁊ dñs meus vetulus est. voluntati operam dabo: Dixitqȝ dñs ad abraam. Quare risit sara: Nunquid quicꝙ̄ deo est difficile: Negavit sara se risisse pterrita. Ecce qua intentione quisqȝ riserit. diiudicare potuit: q corda novit.

De duobus angelis descendentibus in sodomam

Cum surrexissent: direxerūt oculos contra sodomam. ⁊ abraā gradiebatur cū eis simul. Et dixit dominus. Non potero celare abrahe: que gesturus sum. ⁊ ait ad illum. Clamor sodomoꝝ multiplicatus est. Peccatū cum clamore: est culpa cum libertate. cum scȝ quis palam ⁊ ad libitum suū peccat. Peccatū illoꝝ fuit: superbia vite. ⁊ abundantia panis. propter quam: usqȝ ad innominabile pruperūt. ⁊ addidit. descendam: ⁊ videbo utrū clamorē qui venit ad me: ope compleverint. Qui omnia novit: hoc in exēplū nobis reliquit. q̄si diceret.

masta hominū non ante credite: quā probe-tis. Inde est: q iudex crimē sibi notum punire non potest. Inde ⁊ dictuȝ est. nemo te condemnat mulier. nec ego te condemnabo. Abraham vo memor loth fratris sui. appropinquans ad dn̄m: ait. Nunquid pdes iustū cum impio: Non est hoc tuū: q iudicas omnē terram. Si fuerint qnquaginta iusti ibi. nōne parces populo pter eos: Et ait dominus. Dimittā omni populo pter eos. Tunc abraham quasi paulatim descendēs: ait. Si fuerint quadragintaquinqȝ: Item si fuerint quadraginta: ⁊ qd si triginta: quid si viginti: quid si decem: Et ait dominus. Non delebo eos propter decem. Abijt dn̄s. i. nō apparuit. postq cessauit ei loqui. ⁊ ille reuersus est in locum suū. Veneruntqȝ illi duo angeli: qui fuerant cum dn̄o. vel alij scd̄m quosdam sodomā: vespe sedente loth in foribus ciuitatis. ⁊ expectante alicui9 hospitis aduentū. qui occurrens eis: adorauit. petens: vt diuerterent in domū suam. qui renitentes cōpulit opido. ingressisqȝ illis: fecit cōuiuiū. coxit azima. ⁊ comederunt. Tūc viri ciuitatis a puero vsqȝ ad senem: vallauerūt domū. ⁊ dixerūt loth. Educ viros illos huc vt cognoscam9 eos. Qui ait. Habeo duas filias que nōdum cognouerūt virum. Abutimini eis: vt libet. tm̄ his nihil mali faciatis Quia ingressi sūt sub vmbra culminis mei Mos enim fidelium erat: ab omni iniuria hospites suos defensare. Qd̄ aūt dixit: pturbatio animi fuit: nō cōsilium. Consiliū sane ē ut faciat quis leuius. ne ipse cōmittat grauius. Nullo aūt modo quis debet leui9 facere mortale. ne alius cōmittat grauius. At illi noluerūt. ⁊ vim faciebant vehemētissime loth. Et ecce angeli introduxerūt loth. ⁊ clauserunt ostium. illos vo pcusserunt cecitate. non: puatione visus. sed aorisia. quā latine auidentiā dicere possemus. q facit non videri. nō: omnia. sed q non est opus. qua percussi sunt. qui querebant helisetum cum esset cū eis. ⁊ discipuli eūtes cum dn̄o in emaus forte hoc modo aliquando querimus qd̄ in manu tenemus. Et dixerunt angeli ad loth. omnes tuos educ de vrbe hac. Delebimus enim locū istum. Et egressus loth ad generos suos: ait eis. Surgite ⁊ egredimini. q2 delebit dn̄s ciuitatem istam. Non est credēdum vt ait hieronymus his qui dicūt loth habuisse alias filias a pdictis virginib9. habentes viros. que cum viris submerse sunt sed generos vocat: futuros generos. Unde hebraica veritas habet. Egressus ē loth ad sponsos. qui noluerunt egredi consuetudinē hanc verboꝝ loth esse dicentes.

De submersione sodomorum.

im Ane dissimulante loth exire: apprehensum cum vxore ⁊ filiabus suis: statuerunt angeli extra ciuitatem. dicentes. Ne respicias retro. sed in mōte saluum te fac. Qui ex pturbatione nondum plene credens dn̄o ait. Non possum in monte saluari. ne forte apprehendat me malum ⁊ moriar. Forte senex frigora montium. ⁊ laborē vie phorrebat. Sed est hic ciuitas parua. ad quam fugere sufficio. vt saluer in ea. Et ait dn̄s. Non subuertam vrbem p qua locutus es. Et ideo quia dixit parua vocasum est nomē vrbis segor. i. parua. Tradūt hebrei: hanc vrbem pmo dictam balam. et post: salisam. ⁊ in ysaia vitulam cōsternantem. quia tercio terre motu absorta sit: post submersionem aliarum quattuor ciuitatuȝ. quādiu ergo fuit loth in ea: pepercit ei dominus. sed vt dicit hieronymus: loth timens consuetum eius terre motum: egressus mansit in monte. Egresso itaqȝ loth de sodomis: pluit dominus sup ciuitates illas: sulphurem ⁊ ignem. Pluit dominus a seipso ens in terra. a se ente in celo. iudicans: ab imperante. pluit autem hec: vt terra in eternum arderet. sine spe iterum germinandi. ⁊ ita grauius puniuit istos: q pmos peccatores diluuio. Licet enim illi mensuram excederēt

tamen quasi naturaliter peccabāt. ⁊ vniuersos subuertit. etiam paruulos pro peccatis parentum. in quo prouisum est illis. ne diu viuentes: sequerentur exempla patrum. Et est aliquod bonū: reum non esse. qui gloriosus non est. Prodest enim pauperem nō esse. qui rex esse non potest. Et respiciēs vxor loth versa est in statuam salis. quam iosephus dicit se vidisse. ⁊ hactenus manere. Versa ē ergo regio in lacum salsum ⁊ sterilem. q̄ dicit mare mortuū. quia nec pisces nec aues in eo viuunt. vt in alijs. Nauem non patitur. qn̄ forte tota sup natet. nisi bituminatam. ꝓpter homines intus viuentes. Si quid viuū aliqua arte immerseris: superilit. Lucerna ardens. sup enatat. ⁊ extincta: mergit. Multis locis nigras glebas bituminis vomit. ⁊ lacus alphati. vel alphatides dicitur. Lacus hic iudeam diuidit: ⁊ arabiam. q̄ olim fuit illa solitudo inuia ⁊ inaquosa. in qua quadraginta annis fuerunt filij israel. Dicit iosephus ꝙ nimia eius leuitate. etiam grauissima in eum iacta referuntur. Unde vespasianus quosdam vinctis post tergū manibus iussit in altum ꝓici. ⁊ omnes tanꝙ vi spiritus sursum repulsi. desup fluitabant. Dicitur etiā ꝙ poma nata in arborib' circumpositis. vsq; ad maturitatē coloris sunt viridi. matura si incidas: fauillas intus inuenies. Unde: vt ait iosephus. fabula terre sodomitice. fidem habet. dicitur ⁊ vallis salmarum. forte. fit ibi sal. vel lapides salis: circa inueniuntur.

De incestu loth.

l

Oth autem egressus de segor mansit in monte: in spelunca. ⁊ due filie eius cum eo. Didicerant autem filij loth consūmationem mundi futuram: per ignem. ⁊ suspicate sunt tale aliqd factum: q̄le in diebus noe scz ad reparandum genus humanum: seruatas esse supstites cum patre. ideo consilium inierunt. ⁊ patris mesticiam ⁊ rigorem vino mollientes. singule: licet virgines: singulis noctibus susceperunt ab ignorante conceptum. Nec repetierūt hoc tamen appungunt desuper hebrei quasi incredibile. quia natura rerum nō patitur coire quempiam nescientem. vel dicitur nesciuisse filiam putans esse vxorem suā. Dicūt quoq; impossibile in defloratione fieri conceptum. Ob hoc antichristus dicet se filiuz virginis. quia in p̄mo coitu dicunt eum forte conceptum. vel concipiendū. ⁊ hoc: de virgine. Peperitq; maior filia filium. ⁊ vocauit eum moab: patrem moabitarum. Minor pepit: filiū ⁊ vocauit eum amon patrem amonitaruz. Moab. i. ex patre. hoc nomine: mater apte publicauit patris incestum. Amon: filius populi mei. hoc: aliquantulum texit. quasi fili' est cuiusdam de populo meo. Dicit hieronimus filias posse excusari: quia crediderūt genus humanum defecisse. ⁊ pietas posteritatis: impietatem incestus excusauit. sed hoc patrem nō excusat. sed infidelitas eius: causa fuit, incestus. De eodem ait strabus. Loth inexcusabilis est. Primum quia angelo nō credidit: se posse saluari in segor. deinde: quia inebriatus est. ⁊ fuit peccatum: causa peccati.

De peregrinatione abrahe apud abimelech regem gerare.

p

Rofectus est abraham de conualle mambre in terram australem. ⁊ peregrinatus est in geraris. inter cades: vnde fluxerunt aque contradictionis ⁊ sur. loco sordris: habens saram. similia prioribus similans: pro timore. Secundo miliario ab ebron: sepultura loth. Misit autem abimelech rex gerare: ⁊ tulit eam. In quo: vis forme illius: miranda no-

tatur· que nonagenaria adhuc amari poterat. Sed in egritudinem cecidit rex· dei voluntate· ne eam tangeret. vt ait iosephus. In fine tamen huius capituli: alia pena notat hic· quod scilicet deus concluserat omnem vulvam domus abimelech propter saram. ne quid scilicet femineum in domo eius interim conciperet. Medicis autem desperantibus· soporatus audiuit a domino. hec sibi propter vxorem peregrini inferri. et precepit ei vt redderet viro vxorem· quia propheta erat. et ille oraret pro eo: et viueret. Statim surgens: vocauit seruos suos· vocauit et abraham: et dixit ei. Quid fecisti nobis: Quid uidisti vt hoc faceres: Et ait abraham. Cogitaui ne timor dei esset in hoc loco· et interficerent me pro vxore. Alias autem et vere soror mea est· filia patris. hic distingue sui scilicet patris. Sequitur: mei· i· qui est meus. subaudi: frater· vel filia patris mei· et non matris mee· quod est· neptis mea est· et cognata ex parte fratris mei· et non ex: parte sororis Unde: alia translatio· soror mea est: a patre suo· et non ex matre. Sicut enim dicebant cognatos fratres: sic et cognatas: sorores. Fratrem vero suum· aram: patrem suum vocauit· quia senior eo fuerat: secundum vsum loquendi· quo maiores natu: patres vocamus· minores: filios· et quia dignior et maior affectio solet esse propinquorum secundum virosque: secundum mulieres: propinquam suam pre virum: digniori nomine vocauit sororem: scilicet potius quam neptem· vel finxit eam filiam patris esse· nec tamen mentitus est· sicut nec dominus cum finxit se longius abire· presertim: cum domino iubente creditur hoc dixisse· et ita relator fuit verborum domini· vt heliseus celauit se· non cognoscentibus. Quidam tamen dicunt thare· mortua matre abrahe· et mortuo aram: duxisse vxorem filii· et genuisse saram· vnde et hic dicitur filia thare: secundum carnem· et supra filia aram: secundum suscitationem seminis· qui solum masculum reliquerat. Orauit autem abraham pro eo· et sanatus est· et vxor et ancille eius pepererunt. Et dedit abimelech abrahe munera· et terram ad habitandum adoptionem suam. Sare autem dixit. Ecce dedi fratri tuo mille argenteos pro te· hoc erit tibi in velamen oculorum coram omnibus qui tecum sunt· i· in memoriam verecundie· quia in mendacio deprehensa es. Unde subdit exponendo· et p. i· quocunque preteris: memento te deprehensam· vel degans est irrisio· hoc erit in velamen oculorum· i· in preparationem funeris· quasi diceret· anus es et vicina morti tamen mentita es· et decepisti me. Habe ergo hec in expensa funeris· quod magnis expensis fieri solebat· maxime: a iudeis· vel ad pepla emenda· vt tegas faciem: ne ameris.

De ortu ysaac. et eiectione agar cum filio.

Visitauit dominus saram· concepitque et peperit filium· et circumcidit eum abraham octauo die· et inde: post totidem dies iudei circumcidunt. Arabes vero post tredecim annos· quia eo tempore ismahel gentis illius auctor: circumcisus fuit. Et vocauit eum ysaac· i· risum· quia risum fecerat· dominus parentibus eius· idest· gaudium inopinatum. Creuit puer· et trimus ablactatus est· et fecit pater grande conuiuium die illa· quia ea die filius primo accessit ad mensam patris. Dumque simul luderent ismahel et ysaac: maior ledebat minorem· et intellexit mater in ludo persecutionem· quia scilicet patre mortuo: vel lex dominari maior minori· vel vt hebrei tradunt: cogebat eum adorare luteas imagines quas fecerat. Quod cum displicuisset matri: dixit ad abraham. Eiice ancillam et filium eius. durum hoc accepit abraham: et dissimulabat. Sed dixit ei dominus. Audi vocem sare. Qui tollens panem et vtrem aque: imposuit scapule agar. et tradidit ei puerum. Cumque consumpta esset

aqua in deserto. ⁊ puer deficeret siti: abiecit mater puerum sub arbore. ⁊ sedit procul: q̄ntum arcus iacere potest. ne videret filiū morientem. ⁊ fleuit. ⁊ exaudiuit deus vocē pueri. idest. fletū matris pro puero. ⁊ dixit angelus matri. Surge tolle puerum. ⁊ aperuit oculos eius deus: ⁊ vidit puteum. deditq3 puero bibere. ⁊ implens vtrem abijt. Creuit puer. Et moratus est in solitudine pharan. ⁊ factus est vir sagittarius. ⁊ accepit ei mater vxorem de terra egypti. de qua nati sunt ei: duodecim filij. p̄ncipes tribuum suarum quorum appellatione: opida. pagi. ⁊ tribus: celebrantur. Nabaioth: p̄mogenitus. a quo pars arabie que est ab eufrate. vsq3 ad mare rubrum: nabathea dicitur. Cedar secundus a quo cedar. que est in deserto. Duma: sext⁹. a quo duma regio. Thema: nonus. a quo theman que est ad austrū. Cedma vltim⁹. a quo cedema. que est ad orientem.

De puteo iuramenti.

T
O tp̄e videns abimelech abrahā multiplicatum: timuit eum. ⁊ venit ad eum cum phicol p̄ncipe exercitus sui. ⁊ ait. Jura mihi p̄ deum: ne noceas mihi: ⁊ posteris meis. sed semper facies mihi iuxta misericordiam: quam feci tibi. ⁊ duxit eos abraham ad puteum: quē ostenderat deus agar. quem foderat abrahā: ante agar eiectam. sed serui abimelech abstulerāt illum abrahe. ⁊ fecerat illum in solitudine pro gregibus adaquandis. quia longe mansione eius in solitudine pascebantur. ⁊ restituit ei abimelech puteum. sed in testimoniū ꝙ ipse foderat puteum. ⁊ ablatum restituit ei abimelech: dedit regi septem agnas. ⁊ dixit puteum bersabee. i. puteum septimum. Sabee enim: hebraice septem sonat. ⁊ ibidē ꝑcusserunt ambo fedus. Unde etiam bersabee dictum putant. i. puteum iuramēti. Sabee enim hebraice iuramentum dicitur. Josephus ꝟo interp̄tatur bersabee: fedus pacti. A puteo ꝟo circumstans regio dicta est etiam bersabee. plantauitq3 abraham circa puteum nemus. ⁊ fuit ibi colonus multis diebus. non habitator. Dicit enim stephanus i actibus apostoloꝝ: quia nō accepit ibi hereditatē. nec spacium pedis.

De immolatione arietis pro ysaac.

P
Ost hec: dum habitaret in bersabee: ⁊ ysaac vt dicit ioseph⁹ viginti quinq3 annoꝝ esset: dixit domin⁹ illi. Tolle filium tuū vnigenitum quem diligis ysaac. ⁊ vade in terram visionis: ⁊ offer mihi eum in holocaustum: super vnum montium: quem monstrauero tibi. Terram visionis dicit. illam partem iudee: que est in montanis. q2 ⁊ ipsa a longe. ⁊ de illa: a longe videri potest. que ab isaia dicit̄ vallis visionis. Jn summitate ꝟo montium iudee: monticulus erat. eminentior dictus: mons moria. quem monstrauit deus abrahe: ad immolandum filium. Jn hoc tradunt hebrei: templum post factum. ⁊ altare factum in loco in quo ⁊ abraham altare fecit. ⁊ dauid angelum reponentem gladium vidit in area ornam iebusei. Unde dixit isaias. Erit mons in vertice montium. ad eum omnes gentes fluunt. De quo ⁊ dominus precepit iudeis. ne immolarent sibi in omni loco: nisi in monte quem ostenderet eis. Abraham ergo de nocte consurgēs: nemini quod facturus erat indicans: strauit asinum. ducens secum duos iuuenes ⁊ filium: ⁊ iuit iter duorum dieruz. tertio die eleuatis oculis vidit locum ꝓcul. Hinc ꝓbantur illi errasse. qui dixerunt eum tunc habitasse: inter bethel. et ait. Locus enim ille: nō distat a monte moria: p̄ iter vnius diei. ⁊ cum accepisset ligna ⁊ ignem. relictis infra iuuenibus cum asino: ascendit solus cū filio. cui filius. Ecce inq̄t ignis ⁊ ligna. Ubi ē victima holocausti:

Cui pater. Deus prouidebit sibi victimam. ⁊ statuit aram. ⁊ lignis dispositis: ignē adhibuit. Refert autem iosephus verba patris ad puerum dicentis. quia sicut ex voluntate dei ingressus fuerat mūdū mirabiliter: quē dominus quidem dignum iudicasset: non egritudine. non bello. nō aliqua passione: humanam vitam finire. sed cum orationibus ⁊ sacrificijs. animam ipsius ad se vocare. ⁊ ꝙ suscitaret eum: ob implendas promissiones. ⁊ sic: ysaac libens accessit ad aram. ⁊ mortem. De hoc alicuinus dicit. inoubi tanti animo mactare filium volebat. laudādus: in constantia offerendi. ⁊ in fide suscitandi filij. Arrepto autem gladio vt filium immolaret: clamauit ad eum angelus. non extendas manum in puerum. nunc cognoui ꝙ timeas deum. non enim sanguinem pueri sitiebat dominus. sed vt sciretur: quantū abraham timuerit dominuꝫ. Et vidit abraham post tergum arietē inter vepres herentem cornibus. quem obtulit pro filio. Hebreus habet: in virgultis sabech herentem cornibus. ⁊ est sabech: genus virgulti. Hic errauit eusebius dicens. sabech: hircum erectū ad carpendas frondes. Dixit ergo arietem: sabech. i. quasi hircum erectum. ⁊ dixit eum rabanus: non nouiter creatum. sed aliunde ab angelo allatum. ⁊ vocauit nomē loci: dominus videt. ⁊ vsqꝫ hodie quasi puerbium dicitur a iudeis in arto positis: in mōte dominus videbit. quasi sicut respexit ysaac in monte: sic videat nos in hac angustia. Diē autem liberationis ysaac: dicunt hebrei primā diē septēbris. Unde: in ea sollennizauit ⁊ clangunt cornibus: in memoriam arietis. Et iurauit dominus ꝑ seipsum: de semine multiplicando ex ysaac: ⁊ de terra danda semini eius. Altera die rediit abraham: ⁊ reuersus est in bersabee. nunciatumqꝫ est ei: ꝙ melcha genuisset nachor fratri suo filios octo. ꝑmogenitum hus. De cuius stirpe descēdit iob: sicut scriptum est. Uir erat in terra hus: nomine iob. ⁊ buz fratrem eius. ex cuius genere: balaam qui scd'm hebreos dicitur in iob: heliud buzites. Errant ergo qui dicunt iob de genere esau. Quod enim in fine libri eius est. ꝙ de syro sermone translatus sit: ⁊ ꝙ ipse quartus ab esau: in hebreo non habetur. De concubina vero roma: susceperat nachor: filios quattuor.

De morte sare.

r Ediit autem abraham ad conuallem mambre. ⁊ mortua est sara. cū esset centum vigintiseptem annorum. ⁊ sepulta est in ebron in spelunca duplici quam emit abraham quadringentis siclis argenteis. ab effron supplicantibus pro eo etheis. i. populo terre. Erat autem spelunca duplex. rupes naturaliter vel efficialiter: duas speluncas habēs. quam emit abrahā in sepulturam generi suo. In superiori: sepeliebantur viri. in inferiori: mulieres. Tamē adā ⁊ eua iā ibidē sepulti erant. Nec peccauit abraham emendo. nec ille vendendo. sicut nec hodie qui emeret agrum: vt faceret cimiterium. nisi forte: quia sepulti erant ibi prothoplausti. Hieronymus tamen dicit: reprehendendum. ⁊ ideo nomen eius mutatum. ꝑ effron: affran.

De legatione eliezer in mesopotamiam.

e Rat autem abraham senex. ⁊ dixit ad heliezer procuratorem dom' sue pone manuꝫ tuā sub femore meo. ⁊ iura mihi ꝑ deum celi ⁊ terre: quia nō accipies filio meo ysaac: vxorem de filiab' gentium. inter quas habito. sed ibis ad cognationem meam. ⁊ inde accipies ei vxorem. si tamen ex illis noluerit aliqua sequi te: nō teneberis iuramento. Iurauitqꝫ seruus. ponens manum sub femore eius. Tradunt hebrei: ꝙ in sanctificatione eius. i. in circumci-

sione iurauerit. sed quia dicitur sub femore. dicimus eum iurasse: in semine abrahe. i. in christo. quem ex se nasciturum sciebat. Unde et dixit. Iura mihi per deum celi et terre. Quod autem sub femore manum poni voluerit: innuit carnem christi super omnem futuram. Tulit ergo eliezer decem camelos et abijt ex omnibus bonis domini sui secum portans. maxime que rara: nouit esse in terra ad quam ibat. preteritque mesopotamiam ad carram vrbem nachor multo labore et tempore vt dicit iosephus. quia in hyeme est in mesopotamia profunditas luti. in estate: aque defectus. in saltibus latrones. Fecit autem camelos accumbere iuxta puteum ante vrbem nolens in potos introducere. Cum autem vespere egrederentur mulieres ad hauriendam aquam: orauit dominum vt inter illas inueniretur vxor domini sui. si aliqua gentis illius domino suo debebatur. et cognosceretur ita. vt alijs negantibus aquam sibi poscenti ipsa preberet. et ecce rebecca filia batuelis descenderat. et impleuerat hydriam. Alijs quidem auertentibus se: peregrino aquam prebuit. et adiecit. quin et camelis tuis hauriam aquam et haustam aquam effundens in canalibus: potum dedit camelis. Ille autem tacitus intuens eam vtrum idonea esset domino suo. quesiuit ab ea cuius filia esset. et si esset ei locus. in domum patris: ad manendum. Accepto vero quod erat filia batuelis. filia nachor et melche sororis laban: protulit inaures aureas. et armillas: et dedit ei. Cucurrit puella in domum matris. nuncians que audierat. Egressusque laban: introduxit virum in hospicium. et destrauit camelos. deditque paleas et fenum: et lauit pedes hospitum. et apposuit eis panem. Noluit autem eliezer comedere: donec loqueretur sermones pro quibus venerat. Cum ergo dixisset se seruum abrahe fratris eorum. et commendasset abraham in multis. exposuit eis petitionem abrahe. et iuramentum quod ipse fecerat. et orationem suam ad puteum: a domino exauditam. Responderuntque laban et batuel. A domino egressus est sermo scilicet abrahe: et oratio tua. Non possumus extra placitum eius quicquam tibi loqui. Ecce rebecca coram te est. tolle eam. et sit vxor domini tui. Sed notandum est. quod iosephus dicit. batuelem iam defunctum fuisse. et virginem in custodia matris et fratris esse. et de morte patris predixisse puellam querenti ad puteum: cuius esset filia. etiam moyses huc usque videtur voluisse: eam tunc non habuisse patrem. cum superius dixerit: cucurrit puella in domum matris. forte nomine patris vocatur hic mater. quia mandatum patris de filia tradenda quod ei reliquerat decedens. nunc exposuit. Potuit enim fieri: vt eam tradendam generi suo delegasset. Audiens hec puer abrahe: adorauit dominum. qui direxerat iter suum. protulit vasa aurea et argentea. et vestes dans rebecce. matri quoque et fratribus eius munera. Surgens mane puer petijt dimitti pretendens moram quam fecerat in via et domini senectutem. Cumque rogassent vt saltem decem dies maneret apud eos noluit. Et dixerunt. Vocemus ergo puellam. et queramus eius voluntatem. que sciscitantibus si vellet ire: ait. Vadam. Et hic primo legitur consensus mulieris requisitus. et exinde pro iure habitum est vt requiratur. et dimiserunt eam.

De aduentu rebecce ad ysaac.

O tempore ysaac habitabat in gerara. et forte deambulabat per viam: que ducit ad puteum viuentis et videntis. Egressus enim erat ad meditandum in agro forte: de mora serui. Alia littera habet. ad exercitandum forte: laborans in agro. vel quippiam operis ad deducendum agens. Rebecca vero viso ysaac: et cognito quod vir eius esset: descendit de camelo. et tollens teristrum: vel pallium album: operuit et compsit se. Est autem teristrum: genus arabici vestimenti mulierum. ysaac vero introduxit eam: in tabernaculum

matris sue. ⁊ in tantū dilexit eam: vt dolo/
rem qui ex morte matris acciderat: sparet.

De morte abra/he pro susceptam prolem de cetura

Braham aliam duxit vxorem .no/
a mine cethuraꝫ. Aiunt hebrei. cethu
ram nomen appellatiuū. quod in/
terp̄tatur copulatam. Dicunt enim: hanc fu
isse agar. q̄ de cōcubina. mortua sara: trāsijt
in coniugem. de non copulata: in copulatā.
ne senex: nouis nuptijs lasciuisse arguat. Jo
sephus aūt dicit: ꝙ anteq̄ misisset pro vxore
filij: duxerat eā. Et hec genuit ei liberos: sex.
Juuenis enim de sene parere potest. ⁊ sepa
rauit eos abrahaꝫ dum viueret ab ysaac ad
orientalem plagā. Cunctaqꝫ que possederat:
dedit ysaac. Alijs vero largitus est munera. Fi
lij tamen cethure: a nomine libere. se sarace/
nos dixerunt. obtinuerunt autem p̄mo tra/
conitidem. fenicem ⁊ arabiam vsqꝫ ad ter/
minos maris rubri. Refert iosephus: ꝙ ex vno
eorum natus est apher: qui castra sua fixit
in libiam. quam posteri eius inhabitantes.
ab illo affricā denominauerunt. Dicit quoqꝫ
biledeum p̄phetam. qui ⁊ malchus dictus
est. historiam iudeoꝝ scripsisse. sicut ⁊ moy/
ses scripsit. quam refert dixisse: ab vno filioꝝ
cethure nomine surim: syriam vocatam. ab
alio vero qui dictus est effraim: affricam dic/
tam. cui descendenti in libiam: hercules au
xilium tulit. ⁊ filiam ipsius nomine etheam
duxit hercules vxorem. ⁊ ex ea genuit dodo/
rim. cuius filius fuit phoron. Fuerunt
dies abrahe centum septuagintaquinqꝫ an/
ni: ⁊ mortuus est. ⁊ congregatus est ad po
pulum suum. si in sinum inferni. ⁊ sepelie/
runt eum ismahel. ⁊ ysaac: in spelunca du/
plici cum vxore sua.

De ortu regnorū

Nno vndecimo abrahe: mortuus
a est ninus. cuius vxor semiramis.
vt post eum regnare posset: p̄prio
filio quem susceperat ex nino: nupsit. ⁊ ex eo
filium genuit. qui ⁊ babiloniam ampliauit.
Anno abrahe septuagesimoquinto: facta est
ei repromissio. Anno eius octogesimosepti/
mo natus est ei ismahel. Anno eius centesi/
mo: natus est ysaac. Anno eius cētesimo tri
cesimoseptimo: mortua est sara. Exortum ē
autem regnuꝫ assiriorum: anno vicesimoq̄n/
to saruch proaui abrahe: sub belo. ⁊ cucur/
rit vsqꝫ ad annum septimum ozie regis iu/
de: p annos mille quadringentos ⁊ duos.
p reges triginta ⁊ septem: vsqꝫ ad sardona/
pallū. q̄ p̄mus puluinaria adinuenit. post/
quā translatum est regnuꝫ ad medos. Reg/
num vero scithioniorꝝ: ab anno vicesimoq̄rto
nachor aui abrahe. exortum est sub egraleo.
⁊ cucurrit vsqꝫ in annuꝫ septimumdecimū
heli sacerdotis ⁊ iudicis israel. p ānos non/
gentos septuagintavnum. ⁊ p reges trigin/
tavnum: vsqꝫ ad zeusippum post quem iu/
dicauerunt scitioniā sacerdotes carnij septē.
Scitionia autem est regio. que prius apia.
post: peloponensis dicta est. vsqꝫ ad abra/
ham vero: iam fuerant in egypto q̄ndecim di/
nastie. Dinastia p̄prie dicitur p̄matus q̄
durat apud aliquam p̄uinciam. de digēdo
imparatore. siue alio p̄ncipatu qui maior
est in illa p̄uincia. Verbigratia. quondam
eligebantur in saxonia imp̄atores ⁊ dura/
uit ibi. ⁊ deinde in franconia diu. deinde in
bauaria. nunc in sueuia. hec tm̄ sunt p̄ncipa
liores prouincie theotonice terre. licet multe
sint adiacentes. Et sicut in istis dictum est.
ita intelligatur in alijs. Dinastiā egyp/
cij summam potestatem dicunt: a natiuita
te abrahe. Dinastiam sextam decimam obti/
nuerunt tebei. Septimamdecimam: pasto/
res: reges sic vocati. Octauamdecimā: dio/
politani: qui ⁊ pharaones p reges sedecim

Variate autem sunt dinastie: de generi
bus quorundam regum. ad alia sepe trans
eũtes. vsqȝ ad cambisem filiũ cyri. sub quo:
primo persę impaueruntt egypto.

De morte isma/helis.

Irit quoqȝ ismahel centũ trigin
v ta ⁊ septem annos: ⁊ mortuus ē.
Tradunt illum hebrei dissenteria
mortuum fuisse: coram cunctis fratrib' suis.
idest. coram filijs suis adhuc viuentibus:
obijt. Habitauit autem posteritas eius ab
euila: vsqȝ sur. Est vero euila india. ab euila
nepote noe dicta. Sur autē ē solitudo inter
cades ⁊ barath. extendens desertuȝ vsqȝ ad
mare rubrum. ⁊ egypti confinia.

De morte rebec/ce in partu gemi/norum.

Et ysaac persequit̃ historia: ⁊ redijt.
d ysaac quadraginta annorũ erat: cũ
duxit rebeccam vxorem. que inuen
ta sterilis longeuo tempore. Sciens autem
ysaac patri suo factam promissionem semi
nis multiplicandi per ipsum. orauit dominũ
vt quod promiserat. impleret. ⁊ cõcepit mu
lier. habens duos in vtero. sed cum vicina
esset partui: collidebantur in vtero eius par
uuli. septuaginta: posuerũt ludebãt. vel cal
citrabant. aquila constringebantur. Sima
chus. in superficie ferebantur. in similitudine
nauis. legitimo pondere carentis. Mouebantur
tur enim mixtim pueri. vt vicissim: alter pri
us altero. videretur posse prodire ad ortum.
non pro exilitate vteri materni. quasi vix ge
minos capientis intelligendum est hoc acci
disse: vt quibusdam visum est. sed tamẽ ex
voluntate dei iam demonstrantis in nondũ
natis: quod futurum erat in adultis. primo
genitură scilicet quã habuit alter per naturã:
cessisse alteri per gratiam. In posteris etiam
eorum futuram dissensionem: iam tunc figu
rabat. Creditur etiã iã in vtero sanctificatus
fuisse iacob. ⁊ in hoc motu prefiguratum: qȝ
non esset consensus christi ad belial. Mater
vero grauiter afflicta nollet cõcepisse. et fere de
sperans de partu: perexit vt consuleret domi
num. tamen nec locus consulendi deum nec
modus: nec per quos consuleretur: adhuc le
gitur institutum. forte: ad montem moria.
vbi abraham deo altare fecerat: iuit. et im
molatis hostijs substractis pellibus carũ
incubans: per somnium accepit oraculũ. for
te: more gentium quem viderat in parenti
bus: speciem lauri quam tripodem dicunt:
capiti supposuit. ⁊ ramis arboris que agn'
castus dicitur: incubuit. vt visiones capitis
fantasticas: dormiens non sentiret. vel ad
huc viuentē melchisedech consuluit. Quo
cũqȝ autem modo fecerit: responsum acce
pit a domino. due gentes in vtero tuo sunt.
patres duarum gentium. que inter se post
diuidentur. ⁊ pugnabunt. sed maior seruiet
minori. quod de paruulis nequaquã dictum
est. cum maior semper prefuit minori. sed de
populis. Idumei enim qui de esau futuri
erant tributarij dauid qui de iacob. nisi forte
intelligatur esau seruisse iacob: dum persecut'
est eum. vt lima confert ferro. fornax auro.
flagellum grano. Cum ergo duos peperisset.
qui prior egressus est rufus erat. ⁊ totus in
modum pellis hispidus. ⁊ dictus est ob
hoc seir. Hebrei enim seiron capillaturam di
cunt. dictus est autē proprio nomine esau.
idest. fortis. Protinus alter egrediens: plan
tam fratris tenebat manu. quasi retrahere
valens fratrem a primogenitura. et ob hoc
dictus est iacob: quasi supplantator. Sexa
genarius erat ysaac: quãdo nati sunt ei par
uuli. Viuebat ergo abraham. ⁊ adhuc qn
decim annis superuixit. Abraham enim pre
ter centum annos quos iam vixerat nate

ysaac septuagintaquinqꝫ annis legiꝰ postea vixisse. Itaqꝫ sexagenario ysaac: restabat adhuc abrahe quindecim anni ad vitam. Hoc ideo dicimus: quia iosephꝰ sic ait. Porro post morte͂ abrahe. concepit vxor ysaac ⁊c. Mortem eius forte appellans: quando iam penitus effeto corpore generare desijt. Ipse enim textus littere. non esse dictum ꝑ recapitulationem indicat. Porro: eodem anno quo nati sunt gemini ysaac regnum argiuorum exortum est sub inacho patre isidis: ꝑmo rege. Cucurrit autem vsqꝫ annum duodecimum delbore. ⁊ barach iudicum israel. Durauit autem vsqꝫ ad vltimum acrisiu͂ ꝑ reges quattuordecim ⁊ annos quingentos quadragintaquattuor. Perseus vero cum interfecisset non sponte acrisiu͂: tamen time͂s reliquit argos. ⁊ tra͂stulit regnum apud micenas. si legeris in historijs regnum hoc processisse ab inacho vsqꝫ ad stelenum. intellige posteros de genere inachi: vsqꝫ tu͂c regnasse. ⁊ datum regnum danao: qui non erat ꝺ genere regio.

De venditione primogenitorum esau.

p Orro: cum adolevissent filij ysaac factus e͂ esau venator: ⁊ iacob agricola. ⁊ pastor in tabernaculis habitauit. Pater diligebat esau. tum: quia ꝑmogenitus erat. tum: quia de venatione eiꝰ libenter vescebatur. Mater vero diligebat iacob. tum: pro simplicitate. tum: dei inspiratione. Factum est autem cum coxisset iacob pulmentum lenticule: esau lassus redijt ab agro: ⁊ ait. Da mihi de coctione hac rufa: quia opido lassus sum. quasi diceret esurio. nec ꝑ lassitudine sufficio mihi pulmentum parare. Cui dixit iacob. Uende mihi primogenita tua. Esau paruipendens primogenita: se moriturum nisi comederet in instanti putans: dedit ei primogenita: pro edulio lentis. ⁊ iurauit talem venditione͂ ratam se habiturum. ⁊ quia lenticula fulua est: hebraice autem edom fuluum dicitur: ex tunc vocatus est edom. a quo postea dicta e͂ regio idumea. Erant autem primogenita quedā dignitates quas habueru͂t primogeniti in cognationibꝰ suis vsqꝫ ad aaron. Habebat autem primogenitus vestem specialem. qua induebatur tantum in sacrificijs offerendis ⁊ recepturus finalem benedictionem a patre. Ipse in sollennitatibus: in conuiuijs benedicebat minoribus. ⁊ in his duplam ciborum portionem recipiebat. Tradunt etiaꝫ qꝫ in diuisione hereditatis: similiter in dupluꝫ reciperet.

De descensu ysaac in geraram.

o Rta autem fame: du͂ vellet ire ysaac in egyptum: ex precepto dei remansit in geraris. ⁊ ob amicitiam abrahe receptus est ab abimelech. ⁊ ad exemplum patris dixit. de vxore sua: soror mea e͂. Forte post dies plurimos: vidit abimelech ꝑ fenestram ysaac iocantem cum vxore sua. ⁊ accersito ait. Quare imposuisti nobis: ⁊ e͂ hic. imponere: verbum absolutuꝫ. idest. imposturam. idest. dolum facere. ⁊ est. quare nos decepisti: Cur mentitus es sororem tuam esse: Potuisti super nos inducere grande malum: siquis cognouisset vxorem tuaꝫ. liberam a viro reputans. Et ait ad populuꝫ suum. Qui tetigerit hominis huius vxore͂: morte moriatur. Per recapitulationeꝫ hoc dictum videtur. non enim videtur tantum vixisse abimelech. scilicet post venditionem ꝑdicta. Seminauit ysaac in terra illa: ⁊ inuenit ce͂tuplu͂ estimatu͂. i. estimauit. Sed qꝫ

recordabatur: de semine olim iacto se centuplum recepisse. nec de vna specie hoc esse potuit. sed forte: in omni genere opum centuplum est. Unde: alia translatio habet: inuenit in illo anno centuplum. Ob hoc inuidentes ei palestini. puteos quos foderat pater eius: obstruxerũt. replentes humo. Etiã abimelech timens eum: dixit ei. recede a nobis. quia potentior nostri factus es. et recedens ysaac: venit in agrum: qui dicitur phara. i. conuallis. et habitauit iuxta alueum: p quẽ torrens quãdoq; influebat. et eruderauit ibi puteos quos olim ibidem foderat pater ei⁹. sed eo mortuo: obstruxerant eos philistei. et cum inuenisset aquam uiuam. iurgati sunt pastores gerare: aduersus eum dicentes. nostra est aqua. et ob hoc vocauit puteũ escon idest. calumniam. vel iurgium. Et recedens inde fodit et alium puteum. et p illo quoq; iurgati sunt. et ob hoc appellauit eum sathanan. i. contrarium. vel inimicitias. Utriusq; putei vt dicit iosephus: opus imperfectum reliquit. nolens contendere cũ indigenis. expectans bene voluntatis eorum rationem et licentiam. Profectusq; inde: fodit puteum tertium. pro quo non contenderunt. ob hoc: vocauit eum robooth. i. latitudinem: quia dilatatus creuerat sup terram. et ex illo loco ascendit in bersabee. et apparuit in ipsa nocte ei dominus: promittens ei: que et promiserat patri eius. et edificans altare: inuocauit ibi nomen domini. et precepit seruis: vt ibi foderent puteũ. Uerisimile est. q eruderauerunt puteum abrahe.

E o tempore: venit ad eum abimelech. et phicol dux militum. et iurãtes inter se fedus firmauerũt. Eodem die redierunt ad ysaac pueri: nunciantes de puteo quem foderant q inuenissent aquam. et appellauit bersabee eum. i. puteũ saciatatis vel abundantie. Et impositum est hoc nomen vrbi: vsq; in hodiernum diem. Et nota: q in modico vocis stridulo. et in scriptura hoc nomen differt a nomine quod abraam olim imposuerat. Sabee enim p sit hebreum scriptum: septimum vel iuramentum sonat. et asperius stridet: scriptum vero p sima grecum: saciatatem significat. et mollius sonat. Eo tempore phoroneus fili⁹ machi et niobes: prim⁹ grecis leges dedit. et sub iudice causas agi instituit. locumq; iudiciis destinatum a nomine suo: forum appellauit. Soror ipsius isis: in egyptum nauigauit. et quosdam apices litterarum tradidit egyptijs. de agricultura etiam multa docuit eos. Unde: cum io diceretur. isis ab eis dicta est. quod in lingua eorum terram sonat. et ob hoc: post mortem in numerum deorũ in egypto recepta est. Filius etiam phoronei qui apis dictus est. eodem tempore in egyptum nauigauit. quem quidam virum isidis fuisse tradunt. et similiter ab egyptijs deificatus est. et serapis nominatus est.

De vxoribus esau.

E Sau vero quadragenarius: duxit vxores: iudith et bethsameth. filias potentium virorum inter chananeos. semetipsum dominum faciens in potestate vxorum. que cum ambe offendissent animum ysaac et rebecce: et licet nollet ysaac prouinciales sue misceri cognationi: tñ melius silere decreuit.

De benedictione iacob.

S Enuit ysaac. et videre non poterat. et dixit ad esau. Fac mihi cibos de venatione. et comedaq; vt bñdicat tibi aia mea: anteq̃ moriar. Egresso esau ad venandum dixit rebecca iacob. Sic et sic audiui patrẽ tuum loquentẽ cũ fratre tuo. Affer mihi ergo cito duos hedos optimos. vt

faciã patri tuo escas: quibus libenter vesci-tur: vt benedicat tibi pro esau. Abijt ille et at-tulit: deditq; matri. Que cum parasset ci-bos induit iacob vestibus esau valde bo-nis. quib⁹ vt diximus primogeniti vteban-tur. Timebat vero iacob ne deprehensus a patre: susciperet maledictionem: pro benedic-tione. Porro: mater pelliculas hedoꝝ mani-bus et collo eius circumdedit: vt similitudi-nem pilosi fratris exprimeret. In alijs enim quã simillimi erant tanquã gemelli. Accep-tosq; cibos iacob intulit patri dicens. Ego sum esau. Comede de venatione mea: vt be-nedicat mihi anima tua. Cui ysaac. Accede ad me vt tangã te. et probem vtrũ sis. esau an non. Quo palpato: ait. Uox iacob ẽ: sed manus sunt esau. Cum aũt comedisset. hau-sissetq; vinum: et osculatus est filium. et be-nedixit ei dicens. Det tibi deus de rore celi. et de pinguedine terre: abundantiam frumen-ti vini et olei. His tribus: solet omnis ter-re fertilitas intelligi. p frumentum: cibus. p vinum: potus. p oleum: pulmenta. Et ad-didit. Seruiant tibi populi et tribus. Esto dominus fratrum tuoꝝ. qui maledixerit ti-bi: sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi: benedictionibus repleatur. Nota ꝙ tria que in benedictione premissa sunt. abundantia. potentia. primogenitura: psentis temporis sũt. Quartum vo scilicet benedictio futuri est. et ideo. in benedictionibus sacerdotum nostro-rum: solet dici. Benedictus est autem iacob: scdm verba. non scdm intentionem patris. sicut episcopus ordinat alienum quem pu-tat suũ. et est ordinatus. Uix sermonem im-pleuerat pater. egresso iacob: venit esau ci-bos inferens patri. petens ab eo benedictio-nem. Expauit ysaac vehementer. et in hac ex-tasi vidit in spiritu: a domino factũ esse hoc et significationẽ pie fraudis intellexit. et ideo non irascens: sed confirmans quod fecerat. ait Frater tuus venit fraudulẽter. et accepit be-nedictionem tuã: et erit benedict⁹. Cui esau. Iuste vocatus est iacob. en altera vice me supplãtauit. i. bis decepit. prius: primogenita. se-cundo: benedictionem surripiens. Cumq; et ipse a patre benedici postularet: et patri hesi-tanti in quo benediceret: vehementer insta-ret. motus ysaac: ait. In pinguedine terre. et in rore celi desuper: erit benedictio tua. Et ita fuit. Idumea enim: pascualis ẽ. Et ad-didit de posteris ei⁹ prophetans. Uiues gla-dio. i. bellicosus eris. et fratri tuo seruies. cũ scilicet idumea facta ẽ tributaria domui isrl. sed veniet tempus. cum excuties eius iu-gum: de ceruicibus tuis. Hoc impletum est cũ rebellauerunt idumei ne essent sub iuda.

De somnio iacob cũ fugeret in mesopotamiam.

Dixerat ergo esau iacob. et dixit in corde suo. veniẽt dies luctus. idest mortis patris mei: vt occidam ia-cob. Nunciata sunt hec rebecce. eodem spi-ritu sciuit rebecca cogitationes esau: quo in-timauerat iacob fraudare fratrem. Excusatᷣ ergo iacob. de mendacio in patrem: et dolo in fratrem. p iussionem matris. Mater vero p familiare consiliũ spiritussancti. Que ait ad iacob. Fuge ad laban fratrẽ meũ. et esto ibi: donec quiescat indignatio fratris tui. Quod ne absq; patris licentia fieret: ait rebecca vi-ro suo. Si acceperit iacob vxorem de filiabus heth: nolo viuere. et aduocans ysaac iacob. benedixit ei. et precepit vt iret in mesopota-miam accipere sibi vxorem de filiabus laban. Uidens autem esau ꝙ offendisset patrem suum pro nuptijs alienigenarum: iuit ad ismahelem patruum suũ. accipiens sibi vxo-rem filiam eius maleth. sororem nabaioth vterinam. absq; his quas prius habebat. Igitur egressus iacob de bersabee: pergebat aran. Per chananeam vo iter faciens: timuit incolas terre. quia vt ait iosephus: chana-nei erant inde uoti ysaac: prioribus bellis

eius valde grauati. maxime cum cariathiarim cepisset. circa quam precipue laborauerat. Timuit ergo iacob apud aliquem prouincialium intrare: et sub diuo iacebat. Cum autem venisset iuxta luzam vespere supposuit capiti suo lapidem et obdormiuit. viditque in somnis scalam a terris celos attingentem. et angelos ascendentes et descendentes per eam. Josephus dicit quod vidit descendentes per eam figuras. honestiorem naturam habentes: quam hominis. et dominum innixum scale dicentem sibi Ego sum deus abraham et ysaac. terram hanc dabo tibi: et semini tuo. benedicentur in te et semine tuo: omnes tribus terre. ero custos tuus in hoc itinere. et reducam te in terram hanc. Ordine preposteri visus est dominus. prius enim in propria persona iacob custodiuit. post sub iosue dedit terram illam semini eius. In fine temporum: in christo qui de iacob. benedicte sunt tribus terre. Euigilans iacob: ait. Vere dominus est in loco isto. et ego nesciebam. Terribilis est locus iste. et est domus dei hic: et porta celi. Prophetauit de lege et de templo. et passione christi: que in terra illa futura erant. terribilis enim lex. domus dei. templum. passio christi: apertio porte celi. Et lapidem quem supposuerat capiti suo. erexit ibi in titulum. i. in commendabilem memoriam huius visionis. et libauit super illum oleum domino. vouens dominum qui apparuerat ei: semper sibi esse in deum. et lapidem. i. locum lapidis: semper sibi honorabilem. et in reditu: decimas et hostias se ibi oblaturum. et vrbem proximam etiam honorandam decreuit. vocans eam bethel idest. domum dei. vel secundum iosephum. i. hostiam dei. Prius enim a iebuseis qui eam condiderant: vocabatur. luza. i. nux. vel amigdalus. quia cum primo fundamenta ibi iacerent: radix amigdalina inuenta est. vel forte: copia huius generis arborum ibi est.

De duabus vxoribus iacob.

Procedensque in mesopotamiam: longo tempore peruenit in charan. et venit ad puteum in agro opertum lapide grandi. iuxta quem: tres greges accubabant. Cumque dixisset pastoribus vt adaquarent greges. et ad pastum reducerent: accepit moris esse ibi: non amoueri lapidem. donec omnes greges conuenirent. nec licere particulatim greges adaquare. Cumque percunctaretur de laban: valet inquiunt pastores. et ecce rachel filia eius cum grege suo. Que cum aduenisset: amouit iacob lapidem ab ore putei. Patet: quod non solus erat iacob. et adaquauit gregem eius. et indicans se consobrinum eius: osculatus est eam. Que nunciauit hec patri. qui occurrens: duxit iacob in domum suam. et audita causa fuge: dixit ei. os meum et caro mea es. et ideo secure latebis apud me. Tandem eum curam gregis habere decreuit Post mensem vero: dedit iacob optionem mercedis pro seruitio pastorali. habebat autem laban filias duas. liam: lippam oculis. et rachel: venusto aspectu. quam diligens iacob ait. Seruiam tibi septem annis pro rachel. Seruiuit igitur septem annis pro rachel. et videbantur ei pauci dies: pre amoris magnitudine. Nec dictum est parui. quia desideranti animo ipsa velocitas tarda est. sed dictum est pauci. quia videbatur ei rem tam amabilem paucis emisse. Longe enim pluribus annis seruisset pro ea: prius quam ea careret. Vel dies vocat: laborem dierum. qui videbatur ei paruus: quia laborem leuigabat amor. Completo septennio: fecit laban nuptias genero suo. Vespere autem facto: subintroduxit liam. dans filie ancillam nomine zelpham. Jacob vero vt dicit iosephus: per ebrietatem et noctem sic commixtus: die facto. apud laban de iniusticia querebatur. Qui dandam necessitati veniam postulauit: moris ibi esse asserens. maiores ante tradi ad nuptias. sed post alios septem annos. se daturum ei rachel laudauit. causam procelati temporis dicens: se non libenter filiam ad chananeos missurum. cum etiam de sorore penitentiam ageret: quod

eam illuc dixisset. Hieronymus ho dicit errasse illos. qui dixerunt post septem alios annos rachel traditam: sed post septem dies conuiuiorum. Quos quasi perturbare superinducta alia sponsa: fas nõ erat. Quibus finitis: iacob optatis potitus nuptiis. amorem sequentis priori pretulit: seruiens pro rachel. aliis septem annis.

De quattuor filiis lie. et de filiis ancillarum.

D Ominus autem aperuit vuluam lie. sorori sterili data: vt amorem viri fecunditate consequeretur. Que peperit filium: et ait. Vidit dominus humilitatem meam. i. vilitatem meam erga virũ. Et ideo vocauit filium ruben. i. visionis filium. Rursus peperit alium: et ait. Audiuit dominus me haberi contemptui. et ideo dict⁹ est symeon. i. auditio. Peperit tertium: et ait. Copulabitur mihi vir meus. quia addidi ei filios. et ob hoc: dictus est leui. i. additio. vel firmator societatis: secundum iosephum. Peperit quartum: et ait. modo confitebor domino. et ob hoc: dictus est iudas. i. confessio. Cessauitque parere. Proinde rachel inuidit sorori. et ait ad iacob. da mihi liberos. Alioquin: moriar. Qui ait. Nunquid ego sum deus: Et illa. Si non de me: saltem de ancilla mea Et dedit ei balan in coniugium. non: in vxorem. sed vt ei iungeretur. Peperit bala filium. et dixit rachel. Iudicauit me domin⁹ idest. equauit me sorori. et ob hoc: dictus est puer dan. i. iudicium. Peperit et alium: et ait rachel. Comparata sum sorori: et inualui et ob hoc dictus est neptalim. i. comparatio. vel dilatatio. Lia quoque tradit viro zelpham. que peperit filium. et ait lia: feliciter. et dictus ẽ puer gad. i. felicitas. Peperit etiam alterum. et ait lia. Beatam me dicent mulieres. et dict⁹ est puer. a ser. i. beatus. His temporibus factum est diluuium particulare in achaia. sub ogige rege. qui vrbẽ que vocabatur acta innouans: eleusim nominauit. Tũc etiã apud lacum tritonidem virgo apparuit: quã greci mineruam dixerunt. Hec: plures artes adinuenit. et maxime: lanificium. Eadem dicta est pallas: a pallane insula tracie in qua nutrita est. vel a pallante gigante: quem interfecit Traditur autem: cũ post diluuiũ illud ciclades longo tempore obumbrate fuissent: aquis rarescentibus prima inter eas delos sole illuminata est. et ideo delos dicta. quod sonat manifestum.

De reliquis filiis lie et de ortu ioseph.

r Uben tempore messis triticee. scilicet iam collectis hordeis: vel forte tres collectiones a metendo. i. colligendo: messes dicuntur. messis pomorum: que prima. messis tritici: que secunda. messis vindemiarum: que tertia. Hoc inquam tempore ab agro regressus ruben: tulit mandragoras. et dedit matri sue. cuius esum desiderans rachel: dixit lie. Da mihi de mãdragoris. Opinantur enim quidam hoc genus pomi in escam sumptum sterilibus fecunditatem parare. quod augustinus falsum esse dicit. Cũ enim mandragoram vidisset occasione hui⁹ lectionis. omnem vim et naturam eius diligenter asserit se perscrutatum. et nil tale reperisse in ea. Et ait lia. Parũ ne tibi videtur. quod abstuleris mihi virum meum. nisi et mandragoras simul tuleris: Rachel mitigans sororis iram: ait. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris. Et occurrit lia redeunti iacob de agro. quod cum mercede cõduxisset significans. Et concepit nocte illa. et peperit filium quintum: et ait. Dedit deus mihi mer

eodem: quia dedi ancillam viro meo. et ideo vocauit puerum ysachar. qđ sonat: merces. Acar enim merces. Pro eo etiam sic vocauit eum. quia mandragoris emerat viri introitum. Rursum lia concepit sextum filiū. et peperit: et ait. Mecum habitabit maritus meus. quia genui sex liberos. et ob hoc: vocauit puerum zabulon. i. habitaculum. In libro tamen nominū hebreorū violenter fluxus noctis interpretatur. post quem peperit filiam nomine dinam.

r Ecordatus est dñs rachel. et aperuit dñs vuluam eius. que peperit filium dicens. Addidit mihi dominus alterum. et ob hoc dictus est ioseph. i. augmentum.

De diuersis coloribus virgis et fetibus.

f Initis ergo quattuordecim annis seruicij pro vxorib⁹ suis. iacob dixit socero suo. Da mihi vxores et liberos meos: vt reuertar ad terram meam. Et ait laban. Inueniam gratiam in conspectu tuo: vt adhuc mihi seruias septem annis. et cōstitue mercedem quā dem tibi. Scio enī quia propter te benedixit mihi deus. Et ait iacob. Iustum est vt aliquando prouideā domui mee. si feceris q̄ postulo: adhuc pascam pecora tua. Separa greges varios. et sparso vellere: et trade in manu filiorū tuorū. Unicolores vero trade mihi. et quod ex vnicoloribus variū natum fuerit: sit merces mea. qđ vni⁹ coloris: tuū. Respondebitque mihi cras iusticia mea. i. in futuro. quasi diceret. tecum faciet natura vt alba ex albis. nigra: ex nigris nascantur meū iusticia mea. dum deus pro labore meo quod iustū sibi videbitur: reddet mihi contra naturam. Gratū hoc habuit laban. et separauit omnes diuersi colores. et dedit filijs suis in custodiam. vnicolores tradidit iacob. et separauit iter triū dierū inter iacob et filios suos. ne quis ex vicinitate pecorū: nasceretur dolus. Hoc ita dictū: planū est. nisi qđ in textu legitur. q̄ laban vnicolores gregē tradidit in manu filiorū suorū. quod contrariū videtur ei: qđ diximus. Potest dici: eum tradidisse in manu filiorū suorum. i. nepotum suorū. filiorū scilicet iacob. q̄ sub patre opiliones erant. Uel per anticipationem dictū est. i. vnicolorem gregē post natum sub custodia iacob: dedit filijs suis: cū diuersi colore prius dato. Hieronym⁹ quoque dicit: vsque ad tempus suū locum hunc confusum fuisse. Iacob autē nouam nature strophā cōmentatus contra naturā arte naturali pugnauit. Tulit enim virgas virides populeas. quas septuaginta styraceas vocant. et amigdalinas. et plataninas. quas per loca discorticans: varium virgarū fecit colorem. Forte: erant tres canales. et tres virgas tantum eiusdem longitudinis: cum canalibus tulit. cuique canali suam virgam imponens. Forte: plures in canalib⁹ erant virgule. Obseruabat ergo iacob tēpus quo pecora ascendebantur. et in feruore diei: cum ad potandū auide procurrerent. in ipsa auiditate potandi faciebat oues et capras ascendi. vt tales fet⁹ conciperent: quales vmbras arietum et hircorum super se ascendentium in aquarū speculo videbāt. Ex virgis enim ibi positis: vari⁹ erat vmbrarū color. ne aūt omnes fetus diuersi colores fierent: et deprehenderetur dolus: sic temperauit iacob. primo tempore. cum ascendebantur oues: que verni fetus meliores sūt. ponebat virgas. vt in conspectu earum conciperent. In serotina vero admissura. i. in ea que fiebat in extremitate veris: deteriores sūt fetus. quia in tarde appetentibus coitum: minus viget natura. et ideo: tūc nō apponebat virgas. et ita q̄ serotina erāt. facta sunt laban. et q̄ primi temporis: iacob. Uel forte serotina dicta est admissura in autūno. quia natura ouiū mesopotamie et italie: eadem esse traditur. ita vt bis in anno pariant. Unde poeta

bis grauide fetu. Qđ aũt dicitur vt in vir-
gis conciperēt. dicit hieronymus vim hebrei verbi nisi circumitu exprimi non posse. Significat enim totius corporis extremā cōcussionem in feruore coitus extremo. nec mirum: similem conspecte imagini sobolem fieri in extremo voluptatis. cum hoc ipsum in equarum gregibus apud hispanos fieri dicat hieronymus. ⁊ quintilianus matronam accusatam, q̄ ethiopem peperisset ex imagine conspecta. hoc accidisse argumentans: defendisset. ⁊ in libris scriptum hypocratis reperitur. quandā puniendā: q̄ pulcerrimū pepisset vtriq̄ parenti: generi quoq̄ eorum toti dissimilem. nisi monuisset hypocras querere: ne forte talis pictura esset in cubiculo. Ditatus est ergo iacob vltra modum. Postquā audiuit verba filiorum laban dicentium: tulit iacob nostra. ⁊ de facultate patris factus est inclitus: etiam faciem laban animaduertit q̄ nō esset erga se sicut heri. ⁊ nudiustertius: maxime dicente sibi domino. reuerteret ⁊ ero tecum. Misit ⁊ vocauit liam. ⁊ rachel: in agrum. vbi pascebat gregem: ⁊ ait. Facies patris vestri: nō est mecum. scitis: quia circūuenit me. ⁊ mutauit mercedem meam decem vicib᷒. Septuaginta dicunt: decem annis. quasi decem circumuolutionibus. que denaria mutatio: in sex annis facta est. Dicit enim iosephus q̄ omne tempus quod fuit cum laban: viginti annorum fuit. Noluit enim iacob tertiam septimanam annorum complere sub illo: pro ei᷒ nequitia. Videns enim laban plures nasci diuersi colores: aiebat. Deinceps: vnicolores sint merces tua. Item: cum videbat vnicolores multiplicari: immutabat mercedem. Et addidit iacob. Deus tulit substantiā patris vestri: ⁊ dedit eam mihi. q̄ in somnis ostendebat mihi. quales essent fetus nasciturі: q̄ ⁊ dixit mihi. Surge. ⁊ egredere de terra hac. Responderūt lia ⁊ rachel. Quasi alienas reputauit nos pater. nunquid quicq̄ residui habebimus de facultatibus ⁊ hereditate eius: fac quecūq̄ precepit tibi deus.

De fuga iacob. et federe inito cū laban.

[F]Ugiens ergo iacob cum vxoribus ⁊ liberis abijt. tulitq̄ oēm substantiam ⁊ greges. ⁊ quicquid in mesopotamia acquisierat. Deduxit etiam iacob vt ait iosephus medietatem gregis. nesciente laban. qui eo tempore ad tondendas oues ierat. Rachel etiam nesciente viro: idola patris sui preciosa furata est. ⁊ secum tulit. nō ad colendū: quia docente viro sciebat nō colēda. sed si cōprehēderent patre insequente: vt ad hec fugiendo veniā impetraret. Iuit igitur iacob amne transmisso contra montem galaad. ⁊ nunciatum est laban die tertia. q̄ fugisset iacob. qui assumptis filijs ⁊ cognatis suis: insecutus est eū septē diebus. tñ iosephus dicit: laban post primum diem cognoscēs discessum iacob ⁊ filiarum: persecutus est eos. ⁊ in colle procul collocatos inuenit eos. Potest dici. quia si in tercio die cognouit. tunc: post primum. vel potius post secundū diem dicitur cognouisse. quia tunc egressus nuncius: tertia die venit ad eum. vbi filij pascebant greges. q̄ separati erant a iacob itinere triū dierum. vt predictum est. Vidit aũt laban in somnis deū dicentem sibi. Caue ne quicq̄ aspere loquaris contra iacob. Qui cōsurgēs: ait ad iacob Quare me ignorante fugisti: ⁊ cur furatus es deos meos: consobrinus. ⁊ gener meus. ⁊ coepulator. hec facere nō debueras. Respōdit iacob. Timui ne filias tuas violenter auferes mihi. que tamē: nō tam me q̄ filios secuntur. Qđ aũt me furti arguis. apud quecūq̄ inueneris deos tuos: necetur corā fratribus nr̃is. Ingressusq̄ laban tabernacula lie. ⁊ ancillarum nō inuenit. Cūq̄ intraret tabernaculū rachel: illa subter stramenta cameli abscōdit idola ⁊ sedit. ⁊ querenti patri: ait. Ne irascatur dñs

meus: qd nequeo sibi assurgere. quia iuxta consuetudinem feminarũ: nũc accidit mihi. ⁊ sic delusa ẽ sollicitudo querẽtis. Iratusq̄ iacob improperauit ei: qd ꝑ diligẽti seruicio viginti annoꝝ nõ meruerat: vt ipse omnem suppellectilem suam scrutaretur. Et ait laban. Omnia q̄ habes mea sunt. Sed qd possũ facere filijs ⁊ nepotibus meis? Ueni: ⁊ ineamus fedus. Tulitq̄ iacob lapidem ⁊ erexit illum in titulũ vel indiciũ federis: ⁊ ait fratribus suis. Afferte lapides istos. Qui congregantes fecerunt tumulum. ⁊ comederũt sup eum. ⁊ dixit laban. Tumulus iste sit testis federis nostri: ne ego transeam illũ. ꝑgens contra te malum cogitãs. nec tu trãseas ad me nocẽs. nec affligeris filias meas. nec vxores alias sup eas induxeris. Et ob hoc: dixit iacob lingua sua collem: galaad. i. aceruũ: testimonij. gal enim: aceruus. aad: testimoniũ. Laban enim sua lingua vocauit eum. ygadsedutha. Laban aũt de nocte cõsurgens. benedixit illis. reuertens in locuz suũ. Porro: iosephus dicit eos columnaz in monte statuisse. subscrĩate are. forte aceruũ columnam nominauit.

De muneribus premissis esau.

Iacob abijt itinere quo ceperat. fuitq̄ ei obuiã multitudo angeloꝝ. ⁊ ob hoc: vocauit locũ illum: manaim. i. castra. quia ibi vidit angelos. quasi paratos eũ defendere: a fratre quẽ timebat. Misit autẽ ab illo loco nuncios ad fratrem: q̄ explorarent fratris animũ. Qui reuersi: nunciauerũt esau sibi occurrere pacificum: cum quadringentis viris. Timuit ergo iacob. nõ de ꝓmissione angeloꝝ diffidẽs: sed more hominũ ꝑturbatus. Et diuisit populum qui secum erat in duas turmas. ancillas ⁊ liberos earũ: in priori turma. in secunda liberas ⁊ filios eaꝝ. ita tamen ꝙ in extremitate eius: posuit rachel. ⁊ ioseph: tanquã cariores. Unde: q̄dam errauerũt. putantes tertiam turmam rachel ⁊ ioseph habuisse. Sic aũt diuisit. vt si veniret esau ad nocendum: ⁊ priorem ꝑcuteret turmam. reliqua fugiens saluaretur. Separauit aũt ibidẽ õ his q̄ habebat munera fratri suo. queq̄ pulcriora ⁊ cariora: ⁊ diuersoꝝ generũ animalia. Misit etiam ea ꝑ diuersos nuncios. spaciũ ponens inter gregem ⁊ gregem. vt ex frequentia munerũ sese subsequentiũ: multa esse putarẽtur. vt muneribus si quid indignationis adhuc esset in esau: placaretur. Precesserũt ergo munera. ipse adhuc erat ĩ manaim. Cõsurgẽsq̄ ante diluculũ: traduxit vxores ⁊ filios cum omnibus ad se ꝑtinẽtibus ꝑ vadũ iaboch. Iosephus dicit. ꝙ torrentẽ nomine iaboch transierit. In genesi legitur: cũ orasset iacob timens fratrem suũ dixisse. In baculo meo transiui iordanem istũ. ⁊ nũc cum duabus turmis regredior. Forte: iordanis erat quem transiuit. ⁊ q̄r ibi calculosus ⁊ torrens dicebatur vadũ iaboc: qd interꝑtatur calculus. Forte aũt vicio scriptoris: ꝑ iacob legitur iaboch. ⁊ ex transitu illo sortitũ est nomen. vadum iacob. Secũdo miliario a iordane: ĩ finibꝰ idumee iaboc. quẽ trãsuadauit iacob.

De lucta iacob cũ angelo et mutatione nominis.

Cum aũt ꝑcederent turme: solus ĩ ripa fluminis remansit. vt oraret. ⁊ ecce vir luctabatur cum eo vsq̄ mane. q̄ tetigit latum neruũ femoris eius. ⁊ emarcuit. vnde: ⁊ iacob ꝓposuit se deinceps non comesturũ neruũ. ⁊ idipsuz posteritas eius nunc vsq̄ obseruat. Cũq̄ ascẽderet aurora: dixit vir ad eum. Dimitte me. Qui respondit. non dimittam: nisi benedixeris mihi. viro aũt querenti nomen eius: ait se vocari iacob. Nequaq̄ inquit ille appellabitur nomen tuũ iacob. sed israel. quia si contra deũ

fortis fuisti· quantomagis contra homines p̄ualebis? Et ita: benedixit ei: mutando scilicet nomen· ⁊ confortando: ne timeret fratrē. Quod enim contra deum stetit inuictus· factum est ei in signum: quia inuictus staret contra fratrem. Josephus dicit· hoc nomen israel: hebraice sonare· reluctantem angelum sacrum. In libro autem nominū hebreoꝝ· interp̄tatur vir videns deum· is enim: vir· el· nomen dei est· ra· ho: videns dicitur· vel mens videns deum. Hanc autem interp̄tationem dicit hieronym⁹: non tam vere q̄ violenter factaȝ esse· illam iosephi: dicit se in hebreo non inuenisse· ⁊ dicit illud nomē sonare: p̄nceps cum deo. Sic enim angelum interp̄tatum asserit fuisse· si contra deum fortis· vel princeps fuisti ⁊c. Uocauit itaqȝ iacob locum illum: phanuel· i· facies dei. Et ait Uidi dn̄m facie ad faciem· ⁊ salua facta est anima mea· i· de valde territa: plurimū confortata. Cūqȝ transgressus esset phanuel: ort⁹ est ei sol· ⁊ claudicabat.

De occursu esau et epmtione agri in sichem.

e Leuans aūt oculos: vidit esau· ⁊ cum eo quadringentos viros· ⁊ p̄cedēs vtrāqȝ turmā q̄ȝ fecerat: adorauit p̄n⁹ in terram septies. Currēs autem esau: amplexatus est eum· ⁊ deosculans eū fleuit· ⁊ querēs cuius essent mulieres: ⁊ paruuli. Cam accepisset p̄mere ad iacob: accessit· ⁊ deosculatus est eos. Cumqȝ nollet esau munera p̄missa retinere· se plurimum abundare dicens: ait iacob. Si inueni gratiā coram dn̄o meo: accipe munusculū de manu mea. Sic vidi faciem tuam: quasi viderim vultum dei· i· alicuius potentissimi. Nō enim aut credebat illum deū: aut in tantam prupisset adulationē. Reuersus est ergo esau die illo in seir· villam scȝ quam de nomine suo sic dixerat. Jacob aūt inde p̄cedēs: fixit tabernacula in loco· quē ob hoc dixit socoth· i· tabernacula de quo dicit hieronymus. Socoth est vsqȝ hodie ciuitas trans iordanē: in p̄te sicopoleos· vbi gedeon transierat iordanem· cū locutus ē ad viros socoth. Sȝ mirum est: q̄ hieronymus dixit trans iordanē· cū iacob scd̄m quosdā iam dictus sit trāsisse iordanē· cū esset in socoth. Forte trāsiordanē dixit respectu mesopotamie: de q̄ redibat iacob· vel potius nondū transierat iordanem· sed iaboc. Cum aūt dixit supra iordanē istū: nō p̄sentem monstrauit· sed notū terminū iudee indicauit. Abijtqȝ de socoth in salem· vrbem sichimoꝝ· i· in sichem· a sichen enim sichimi vel sichimite dicti sunt: ⁊ forte bimomia erat· vel vt tradūt hebrei· moyses eam tūc tm̄ vocauit salē· i· cōsummatā ⁊ p̄fectā· qd̄ ibi femur claudicantis iacob sanatū sit. Porro iacob emit iuxta opidum p̄tem agri: ab emor rege sichimoꝝ· ⁊ a filijs eius centuȝ agnis· ⁊ habitauit ibi· ⁊ erecto altari: inuocauit fortissimū deum israel.

De morte sichimitaruȝ pro raptitudine et fuga iacob

e Gressa est aūt dina: vt videret mulieres regionis illius· q̄ vt ait iosephus: sichimitis sollenmitatē habētibus: sola trāsiuit ad vrbem· emptura ornamēta mulierū p̄uincialiū· quā vidēs sichē filius regis: adamauit eā· ⁊ rapuit: ⁊ vi oppressit virginē· ⁊ cōglutinata ē anima ei⁹ cū ea: ⁊ ait pater. Accipe mihi puellā hanc coniugē. Egressoqȝ rege cū filio ad iacob: filij iacob veniebāt de agro· ⁊ irati siluerunt. Regi aūt querēti vicariā coꝝ amicitiā ⁊ societatē· ⁊ vt mutua cōtraherēt cōiugia: ⁊ sichen offerenti multa· ⁊ p̄mittenti ampliora: rn̄derūt

in dolo. Illicitum est apud nos: federari in circũcisis. sed circũcidamini. ⁊ erimus populus vnus. Placuitq; oblatio emor ⁊ filio e9. nec distulit adolescens qn statim impleret. Et intrantes vrbem psuaserũt populo. ⁊ circumcisi sunt omnes. Et ecce die tercia. quãdo grauissimus est dolor vulnerũ: simeon et leui arreptis gladijs. confidenter vrbem ingressi sunt: ⁊ interficientes omnẽ masculũ in ea: tulerunt sororẽ de domo sichen. Ceteri vero fratres: irruerunt sup occisos. ⁊ depopulati sunt vrbem. paruulosq; ⁊ vxores captiuas duxerunt. Josephus tamen dicit. cum esset festiuitas: ⁊ sichimite requie ⁊ epulis vterent: incaũtanter primis custodijs assistentes: dormientes occiderunt. Quo agnito: dixit iacob. Simeon ⁊ leui turbastis me. ⁊ odiosũ fecistis habitatoribus terre huius. percutient me. ⁊ delebor ego ⁊ domus mea. Dñs autẽ cõfortans eũ: ait ad illũ. Surge. ⁊ ascẽde in bethel. ⁊ habita ibi. ⁊ fac altare vbi apparui tibi. sed prius sanctifica tuos. Jacob ergo cõuocata domo. dum purgaret suos: inuenit deos laban: vt ait iosephus. neq; eni sciebat eo q rachel celasset eos in terra sub arbore. ⁊ ait suis. Abijcite deos alienos. ⁊ mundabimini. ⁊ ascendamus in bethel. De sichem enim attulerãt etiã idola ⁊ inaures. i. ornamenta idolorũ. a pte tollũ. q omnia effodit iacob subter terebintũ. q est post vrbẽ sichẽ. Tradũt qdam: q ea tulit dauid in hierusalem. ⁊ cõflauit in materiã templi. qđ facere disposuerat. Porro: terror dei inuasit finitimos. ne psequerentur iacob. Qui pfect9 venit in bethel. ⁊ edificans ibi altare dño. obtulit ei iuxta id qđ prius vouerat. Eo tempe mortua est delbora nutrix rebecce. ⁊ sepulta est iuxta bethel sub terebinto. ⁊ vocatũ ẽ nomẽ loci: quercus fletus. Et nota q quia hic videtur. q quercus ⁊ terebintus sint idem. Apparuitq; ei iterum dominus: ⁊ ait. Non vocaberis vltra iacob. sed israel erit nomen tuum. ⁊ appellauit eum israel. Ecce patet: q supra nomen promisit tantum. hic autem imposuit.

De morte rachel i partu beniamin

e

Gressus inde iacob: venit verno tpe ad terram q ducit effratan. i. bethleem. ⁊ est anticipatio. post enim dicta est effrata: ab vxore caleph. que ibi sepulta est. ibiq; cũ parturiret rachel: cepit periclitari. tamẽ pepit filiũ. Egrediẽte aũt anima p dolore partus: moriens vocauit filiũ bennoni. i. filiũ doloris. Pater vero cũ circumcidit eũ: vocauit beniamin. i. filium dextere. Sepulta est ergo rachel in via q ducit bethleem. ⁊ sola inter cognatos: honorẽ sepulture abrahe non meruit. Erexitq; iacob titulũ sup sepulcrũ eius: qui apparet vsq; in psentem diem. Et egressus inde: fixit tabernaculuz trans turrim ader. i. turrim gregis. hunc locum dicunt hebrei: vbi post edificatum est templũ. ⁊ dictũ quasi quedã vaticinio: turrim gregis. i. congregationis future ad templũ. Sed hieronimus ait: locum esse iuxta bethleem. vbi: vel angelorũ grex in ortu dñi cecinit. vel iacob greges suos pauit. nomen inde loco suo relinquens. Cũq; habitaret ibi ruben: dormiuit cũ bala concubina patris. qđ tñ non latuit iacob.

De morte ysaac et regibus edom.

v

Enit etiã ad ysaac patrẽ suũ in ciuitate ebron. ⁊ iam mortuã inuenit matrẽ. nec etiã multũ post aduentũ eius cõpleti sunt dies ysaac. centum octoginta ãnorũ. vel scđm iosephũ cẽtũ octoginta quinq;. ⁊ appositus est populo suo: plenus dierũ. ⁊ sepelierũt eũ filij eius esau ⁊ iacob in spelunca duplici.

b

Jc terminatur prim9 liber iosephi. porro: mortuo patre. ditati sũt esau ⁊ iacob. ita: q eos terra nõ caperet.

⁊ rediit esau ad montana que dimiserat. et dicta est terra ab edon: idumea. q̄ bosra prius dicebatur. Enumerans enim moyses duodecim reges terre illius a primo vsq₃ ad vltimũ. quẽ videre potuit: ait. ⁊ regnauit post bale. zobal filius zare de bosra. ⁊ hunc dicũt q̄dam fuisse iob. pnepotem esau. sed hebrei contradicunt: vt supra dictũ est. Uidet etiã in genesi: q eadem terra ante esau etiã dicta fuit seir. Sub monte seyr: damascus. idumea est: in terra damascena. nã ⁊ esau: habitauit damascum. Theman: metropolis idumee. vnde: elephat temanites. ⁊ suethan vnde: baldat suithes. bosra: in finibus idumee ⁊ arabie. libanus diuidit idumeã ⁊ fenicidam. in cuius radice oriũtur albana ⁊ farphar. fluuij fluentes secus antiochiam.

Enumeratis eni filijs esau: enumerat principes horreoꝝ: qui fuerũt in terra ante esau. de q̄bus incipit sic. isti filij seyr horrei habitatores terre ⁊c. Horreos enim expulit esau: vt legitur in paralipomenon. Quidã tamẽ dicũt: hic enumeratos reges qui fuerunt in edom: anteq̄ filij israel habuissent regem sc₃ saul. ⁊ dicũt hanc enumerationẽ appositam ab esdra: qui eam scire potuit. In enumeratiõe vero legitistoꝝ de ana filio sebeõ. cuius filiam duxit esau. q inuenerit aquas calidas in solitudine: dũ pasceret asinas patris sui. Hebreũ verbũ est. Inuenit iamnũ. de quo: vt ait hieronimus varie disputãt hebrei. dicunt q̄dam iamnũ maria. quia lacum in heremo inuenit. Alij putant: aquas calidas. lingua punica que affinis ẽ hebree hoc nomine dici. quas greci turmas vocãt. Alij dicunt: eũ onagros asinabus admiscuisse. vt inde veloces asini nascerentur. qui vocantur iamnũ. Alij dicunt iamnũ: associationem. q primus equas asinis fecit ascẽdi vt mulli nascerentur.

Et notandũ: q in recapitulatione filioꝝ esau. ponit moyses alia nõia viroꝝ eius. ab illis que ante posuerat. Dicit etiam iosephus. q amalech filius esau naturalis de cõcubina habitauit in partes idumee. que gabalitis dicebatur. ⁊ dixit eam amalechiten. His vero pretermissis: transeundum est ad generaionem iacob.

Et tpe: pmedhens frater athlãtis: primus dictus est fecisse homines. tum: quia de rudibus doctos fecit tum: quia legitur fecisse imagines hominũ: quas arte quadã deambulare fecit. Inuenit etiam primus anulũ. sed ferreũ. ⁊ inclusit gemmã. vnde: ⁊ vngulũ vocauit. quia sicut vnguis carne: sic gemma metallo circũdatᷓ. Tradidit aũt vt in quarto digito quẽ medicum vocant: poneretur ad ornatũ. dignioᷓ hũc reliquis dicens. quia ab eo vsq₃ ad cor: quedã vena ptingat. Dicitur etiã ea tempestate tritolomus in naui in qua pictus erat draco: in greciã venisse. ⁊ ampliasse agriculturam. Ceres vero preter instrumenta arandi. etiã mensurandi granũ adinuenit. cũ prius in archonijs segetes ponerẽtur. ⁊ triticum p aceruos numerabatur. vnde: ⁊ a grecis demetra dicta est. tũc etiã telchines victi ⁊ cruleo condiderunt rodum.

De venditione ioseph quam preter miserat.

Ioseph cũ sedecim esset annoꝝ: pascebat gregem patris. Sciendu₃: q ante mortẽ ysaac. duodecim annis venditus est ioseph: qd sic pbatur. Sexagenarius erat ysaac: cũ natus est iacob. ⁊ centũ octoginta annoꝝ: mortuus est. Ergo centũ viginti annoꝝ erat iacob in morte patris. In venditione aũt filij: centu₃ octo annoꝝ fuit. Constat ergo q duodecim annis ante mortẽ ysaac venditus est ioseph Cũ enim venit ad ioseph in egyptũ: centum triginta annoꝝ erat. sed inter descensũ eius in egyptũ. ⁊ venditionẽ ioseph: fluxerunt viginti duo anni. Ioseph aũt decem ⁊ septem annoꝝ erat: cũ venditus est in egyptum. ⁊

triginta noucm: quãdo venit ad eum pater. Redit ergo moyses ad id quod pretermiserat. Dũ ergo rediret iacob de mesopotamia: et nõ dũ venisset ad patrẽ. adhuc viuente rachel: scdm iosephũ. facta est venditio ioseph i hũc modũ. Oderant eum fratres sui: quia a patre plus ceteris amabat. tum: q2 in senectute genuerat eũ. tum: quia prestantior corpe: et sapientior ceteris erat. accusaueratq3 fratres apud patrẽ crimine pessimo. sc3: de odio in ipsum. vel de coitu cum brutis. vel solũ ruben p concubina patris. fecitq3 ei pater tunicam polimitam. i. manu. vel acu pictam. vel scdm aquilã: tunicam astragelẽ. i. talarez. vel scdm simacũ: tunicam manicatã. i. manicas habentẽ. aliĩ: colobiĩs vtebantur: vt expeditiores essent. Potest tñ dici manicata: manupicta. acu sc3 supinducta. Causa tamẽ odiĩ maior fuit: visio sommiorz. Retulit eni fratribus sommiũ qd viderat dicens. Putabam nos ligare manipulos in agro. et vestros manipulos adorare manipulũ meuz stantem. Qui dixerũt. Nunquid rex noster eris. aut subiciemur ditioni tue: Aliud quoq3 sommiũ patre presente retulit eis. Uidi quasi solẽ et lunã. et stellas vndecim: adorare me. Increpauit eũ pater: et ait. Nunquid ego et mater tua et fratres tui adorabimus te sup terrã: Potuit hoc dicere cõgrue: quia mater adhuc viuebat. tñ nec mater eum adorauit. quia nõ descendit in egyptũ. nec pater legit adorasse eũ: quia nec ioseph sustinuisset. sed fratres adorauerũt. et parẽtes: in filiĩs. Cũq3 fratres in pascendis gregibus morarẽtur in sichem: misit pater eũ de valle ebron: vt viderent que fierẽt circa fratres et pecora. Cũq3 nõ inuenisset eos in sichimis: secutus ẽ eos in dothaim. Qui cũ vidissent eũ pcul: mutuo loquebãtur. ecce sommiator venit. Uenite occidamus eũ. et mittamus cadauer in cisternam veterẽ. dicemusq3 fera pessima deuorauit eũ. Ruben aũt volens liberare euz: aiebat. Nõ effundamus sanguinẽ. sed viuũ piciamus in cisternã. ne pater vna pimat. et mater in luctu. Hic vult iosephus: adhuc matrẽ vixisse. Nudantes ergo eũ tunica polimita: miserũt in cisternã. in qua non erat aqua. et recessit rubẽ meliora querẽs pascua. Dum aũt sederent comedẽtes panẽ: viderũt ismahelitas veniẽtes de galaath: portantes in camelis aromata et resinam. et stacten. i. mirram in egyptũ. Dixitq3 iudas fratrib9 suis. Melius est vt vendatur puer ismahelitis. et manus nostre nõ polluantur. celando sanguinẽ eius. Caro enim et sanguis noster est. Et vendiderũt eum madianitis: triginta argenteis. Eosdem vocat madianitas: quos et ismahelitas. Madian tñ de cethura filius abrahe et ismahel: de agar. et filios de diuersis vxoribus legitur abrahã ab inuicez sepasse. forte pus sepati: postea redierunt in vnũ. et facti sunt vnus populus retinentes vtriusq3 parentis nomen. vel vera hebreoruz opinio est. q dicunt agar. et cethuram vnam fuisse. et ita forte nunquã sepati fuerunt. Reuersus aũt ruben ad cisternã: nõ inuenit puerum. et credens eũ interemptũ: scissis vestibus eiulabat. sed accepto q viueret: quieuit. Tulerũt aũt tunicam ioseph. et tinxerunt in sanguine hedi. mittentes quosdam qui ferrent ad patrẽ: et dicerent. Hanc inuenim9. vide si filiĩ tui ẽ tunica. Quã: cũ agnouisset pater: ait. Fera pessima deuorauit filiũ meũ. Scissisq3 vestibus. et indutus cilicio: luxitq3 filiũ multo tpe. Congregatisq3 filiĩs. vt lenirent dolorẽ patris: noluit eos audire. sed dicebat. Descendã lugens ad filiũ meum: in infernũ. Erat enim tũc in inferno qdam locus beatorz. longe a locis penalibus semot9 q ob quietẽ et sepationẽ ab aliĩs: sinus dicebatur. sicut sinũ maris dicimus. Dictus est etiam sinus abrahe. q2 etiam abrahã ibi erat in sustentatione: vsq3 ad mortem christi.

De ingressu ioseph in egyptũ.

m Adianite ho vendiderũt ioseph in egypto phutiphari eunucho regio

militie pharaonis. Alij dicunt: archimach/co.i. principi coquorum. Machera enim: coquina dicit. vel securis coquorum. a machere: qd est occidere. Nec abhorret a vero. q2 apud plures nationes: dapifer principis honorabilior e. et princeps militū. Hūc iosephus vocat petefrem. sed hieronymus nō bene trāslatum nomen esse asserit. Hic habuit vxorē et liberos. quia et ioseph filiā eius duxit vxorē. nec d eunuchis regis fuit. q2 puuli castrabātur. Sz tradūt hebrei q videns ioseph elegantem: emit eū. vt ei misceretur. Dns aūt custodiens ioseph: illum adeo infrigdauit vt deinceps impotens fuerit coire: tanquā eunuch9 esset. ita: q videntes eū ierosanti arefactū: de more suo eū pontificem heliopoleos creauerunt. et honoratior erat q̄ ante in principatu.

Quod iudas genuit phares. et zaram de thamar.

e O tpe anteq̄ vēditus esset ioseph q2 hoc interiectū etiā est p recapitulationē discedēs iudas a fratrib9 suis: iuit ad virū odolamitem nomine yrā. et accepit ibi vxorem nomine sue filiā scz chananei. que pepit ei pmogenitū. et deinde: onam. post: sela. Dedit aūt iudas her pmogenito vxorē nomine thamar. Fuit aūt her nequā. i. abutens vasculo vxoris. et occisus ē a dño. i. inuentus est mortuus in thoro: iuxta vxorē. Et dixit iudas ad onam: vt ingrederetur ad eam. et suscitaret semē fratri. In quo patet quedā in lege post scripta: q̄ ante eam sunt obseruata. Qui indignans sibi nō nasci filios. fundebat semen in terrā. i. inutiliter vxorem cognoscere satagebat. et pcussit eū dñs. Remisitqz iudas thamar. vt esset vidua in domo patris sui. donec cresceret sela. Quo adulto: timuit eū dare thamar. et dissimulabat. Mortua est aūt sue: vxor iude. qui consolatione accepta post luctū: ibat ad tondendas oues cū yra opilione suo. Qd audiens thamar: depositis vestibus viduitatis: assumpsit teristrū. Seditqz in biuio itineris qd ducit thamnan. hebreū sonat: sedit i oculos. sic enim vocant biuiū. vbi diligenti9 aspicere debet viator: quo gradiatur. Quā cū vidisset iudas suspicatus est cadesam. i. scortū. Cui dixit. Sine me vt coeam tecū. Que ait. Quid dabis mihi: Et ille. Mittā tibi hedū: d grege. Et illa. Patiar qd vis: si dederis mihi arrabonē. Et dedit illi anulū et armillā. et baculū quē gerebat: p arrabone. Ad vnū ergo cōcubitum: cōcepit mulier geminos et abijt. receptis iterū viduitatis vestibus. Misitqz ei iudas hedū p pastorē. Qui cūnō inuenisset eā rediit ad iudam: sine pignoribus. Post tres aūt menses: dictū est iude. fornicata est thamar: vterus ei9 intumuit. Qui ait. Producite eā: vt comburatur. Que cū ducerentur ad penam. misit socero suo pignora dicens. De viro cuius hec sunt: concepi. Qui ait. Iustior me est: quia nō tradidi eā sela filio meo. Hec fecit: ne periret semen filij mei. Attamen vltra: non cognouit eā iudas. Instante vero partu: apparuerunt duo i vtero. et in ipsa effusione vnus protulit manū. in qua ligauit obstetrix coccinū: et ait. Hic egredietur prior. Illoqz retrahēte manū: egressus est alter. Dixitqz mater. Quare propter te diuisa ē a fratre tuo maceria: et ob hoc vocauit eū phares. Maceriā aūt dixit: membranam secūdarū. vel secūdinarū: qua inuoluit puer in vtero. que diuiditur in partu: et sequitur puerū. Postea egressus est alter: cū coccino. et dictus est zaram. i. oriens. quia prim9 apparuit. vel q2 plurimi iusti: ex eo nati sūt: vt legitur in paralipomenon. Tamen: super regum in principio tercij libri legitur: obstetrix in genesi coccinū ligauit in manu phares. qui ab eo quod parietem diuiserat: nomen phares sortitus est. forte: post coccinū tulit de zaram. et alligauit phares: vt de similibus gemellis: primogenitus distingueret.

De incarnatione ioseph.

Gitur ioseph ductus ē in egyptū. emitqꝫ cū phutiphar. fuitqꝫ dñs cū illo: domūqꝫ dñi sui sibi creditā gubernabat. Benedixitqꝫ dñs domui egyptij: ꝓpter ioseph. qui tñ aliud de oībus nō nouerat: nisi panē quo vescebatur. Factū est aūt: ꝙ dña sua oculos iniecit in ioseph: ⁊ ait. Dormi mecū. Qui rñdit. Oia sua tradidit mihi dñs meus: ꝑter te. Quomodo ergo possim hec facere: imo ⁊ peccare in dñm meū: Accidit aūt: vt ait iosephus. vt publica festiuitas instaret. cui etiam mulieres interesse debebāt. Tunc illa egritudinē simulauit viro. captans ob hoc solitudinē ⁊ silentiū vt exoraret ioseph. ⁊ apprehēsa lacinia pallij ioseph: ait illi. Dormi mecū. Qui iratus. relicto pallio in manu ei⁹: egressus ē foras. Illa cōtemptā se dolēs: in argumētū fidei retentū palliū ostēdit marito reuertēti: dicēs. Ingressus ē ad me seru⁹ hebre⁹: vt illuderet mihi. Ille nimis credulus cōiugi: vinctū ioseph tradidit in carcerē regis. Fuit aūt dñs cū illo. ⁊ dedit illi grām in cōspectu dñi carceris. q carcerē ⁊ cōuinctos in custodia ei⁹ posuit.

De expositione somniorū pistoris et pincerne.

a

Ccidit aūt vt pincerna regis ⁊ pistor in eundē carcerē mitterent. et ioseph ministrabat eis. videruntqꝫ ambo somniū nocte vna. quos cū mane vidisset ioseph tristes: sciscitatus ē ab eis causam doloris. Cūqꝫ accepisset ꝓ somnio dolere: ait. Referte mihi q vidistis. Nunqd dñi est interpretatio: Et ait ꝓpositus pincernarū. Videbā corā me vitem. ⁊ in ea tres fūdos: oculos scꝫ: vnde fundātur palmites. Alij ponūt tria flagella. vel tres ꝓpagines. qđ idem est. Et paulatim crescere gēmas. ⁊ post flores: vuas maturescere. ꝓmebāqꝫ vuas i calicē pharaonis quē tenebā. dabāqꝫ poculuꝫ pharaoni. ⁊ ait ioseph. Dedit deus in bonū hominib⁹ vsum vini. vñ ⁊ ipsi libat. soluit lites ⁊ tristicias. ⁊ bona ē ei⁹ visio. Tres aūt ꝓpagines: tres sunt dies. post quos restituet te pharao in gradū pristinū. Memēto mei cū bene fuerit tibi. vt suggeras regi: vt educat me. qꝛ de terra hebreoꝝ furto sublat⁹ sū. ⁊ innocēs in lacū missus sum. Tunc ait pistor. Videbā ꝙ haberē tria canistra farine super caput meum. ⁊ in superiori me portare cibos: q fiūt arte pistoria. auesqꝫ comedere ex eo. Iosephus ait: duo plena panib⁹. tertiuꝫ ꝓ obsonio. varijsqꝫ cibis: q̄lia solent regib⁹ ministrari. Grecus habet tria canistra contritoꝝ. i. panū scaūdoꝝ. ⁊ potuit esse: ꝙ etiaꝫ i superiori essent pauces scaūdi. sup quos essent panes pmi: d qbus edebat pharao. Et ait ioseph. Malle me esse interpretem bonoꝝ. Tres adhuc dies sunt. post quos pharao suspendet te in cruce. ⁊ comedēt aues carnes tuas. Exinde: dies terti⁹ natalici⁹ pharaōis erat. ⁊ inter epulas recordatus pincerne: restituit eum. pistorem ꝓ suspēdit. Oblitusqꝫ ē pincerna: interpretis sui.

De sublimatione ioseph pro expositiōe somnii pharaonis.

p

Ost duos ānos vidit pharao somniū: putabat se stare sup fluuiū. d quo ascēdebāt septē boues crasse. obesis carnib⁹. i. plenis q̄si obesum educatis. ⁊ post alie septē emergebant d flumine. summa cōfecte macie. ⁊ deuorabant priores.

Expgefactus pharao: rursum obdormiuit.
τ vidit aliud somniū septē spice plene pullulabāt i culmo vno. alieq3 totidē iuxta oriebātur tenues. τ pcusse vrēdine: τ deuorabant priores. Territus pharao: cōuocauit coniectores. τ sapiētes egypti. nec erat q̄ interpretaret. τ recordatus ē pincerna ioseph. τ ei⁹ suggestione ad regis impiū eductū de carcere ioseph: totonderūt. Vincti eni τ exules incremēta crinīū patiūtur. τ veste mutata: oblatus est regi. Rexq3 apprehēsa ei⁹ dextera ait. Vidi somnia. nec timeas edisscere: qcqd sit. narrauit q3 qd viderat. τ ait iosep. Somniū regis vnū ē.i. vnius significationis. q̄ facturus ē de⁹ ostēdit pharaoni. Ecce septe3 anni venient ferilitatis magne. in vniuersa terra egypti. quos sequēt alij septē tante sterilitatis petro: vt obliuioni det cūcta abūdantia. Ad idē sane spectāt boues: τ spice. τ somnij repetitio: firmitatis est indicium. Qd aūt iuxta fluuiū vidisti hec: causa fertilitatis τ sterilitatis ex flumine maxime oriet. Nūc ergo pnideat rex virū. q̄ qntā ptē frugū p septē annos fertilitatis congreget in horrea regis. vt seruet aduersus futurā famē parata. Pharao vtrūq3 miratus in ioseph. τ somnij discretionē. τ dispēsationē cōsilij. dispēsationem hui⁹ cōmisit ei dicēs. q spiritu dei plen⁹ esset Ecce: iam ter insinuatus est spūs dei. primo ibi. Spūs dei ferebat sup aquas. Secundo ibi. Nō pmanebit spūs me⁹ in hoib⁹ istis. Tertio hic. Tulit ergo pharao anulū d manu sua. et dedit in manu eius et collo: torquem auream circuposuit. τ fecit eum secundum in regno. Ascēditq3 ioseph currum regis. clamante precone: vt oēs coram eo genua flecterēt: sicut coram rege. Hebrei tn̄ tradūt pconē nō clamasse: ad geniculationē sed abrech. qd sonat pater tenerrim⁹. abba eni pater. rech: dedicat⁹. vel tenerrim⁹. q̄si τ si etate tener: tn̄ sapientia pater. Et ait rex ad ioseph. Ego sū pharao. Iuramētū ē. τ ē sensus. Sicut verū me ē esse pharaonē: sic verū ē qd dicā. Absq3 tuo impio: nō mouebit q̄spiam manū aut pedē in egypto. i. nō egredietq̄spiā hinc sine nutu tuo: neq3 publicis fungetur officijs. Et vocauit eū lingua egypciaca: phanec phane. i. saluatore3 mūdi. Qd grece pontiphanec dicit. Hebraice tn̄ sonat: absconditor3 inuētor. τ dedit ei asenec filiā phutiphar dn̄i sui virginē. triginta annor3 erat ioseph: qn̄ stetit corā pharaone. natiq3 sunt ei duo filij priusq3 veniret fames: vocauitq3 filiū pmogenitū manassen. qd ē obliuio. dicens. obliuisci me fecit de⁹ labor3 meor3 τ domus patris mei. secundū: vocauit effraim. qd est fructificatio dicens. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee.

De ingressu fratrū ioseph i egyptū sine beniamin.

Ioseph collegit granū septe3 annis. quibus trāsactis: venerunt anni inopie. τ clamauit popul⁹ ad pharaonē. alimēta petēs. Quib⁹ ille rn̄dit. Ite ad ioseph. Aperuitq3 ioseph horrea: τ vēdebat egyptijs. Sic etiā puincie veniebāt in egyptū: vt emerent escas. pecunia do tradebat archarijs regis. Audiēs aūt iacob q escε venderentur i egypto: misit illuc decē filios suos. beniamin domi retēto. qui ingressi terrā egypti: venerunt ad ioseph. nec agnouerūt eū. Cūq3 adorassent eum: τ agnouisset eos. duri⁹ loquebat eis dicēs. Vn̄ venistis: Qui dixerunt. de terra chanaan: ad emēdū escas. Et ille. Exploratores estis. vt videatis infirmiora terre ex diuerso venistis Et illi. Nō ē ita dn̄e: sed serui tui oēs sumus filij viri vni⁹. minim⁹ cū patre nr̄o ē. Ali⁹ nō est sup. Qui ait. Hoc ē qd locut⁹ sū. exploratores estis. impossibile eni ē. viro idiote. tales filios esse. cū etiā regib⁹ talis filior3 copia valde sit difficilis. p salutē pharaonis: nō egrediemini oēs hinc. donec veniat frater vester minim⁹. Mittite vnum ex vobis: q̄ adducat eū. Timebat eni: ne forte τ in illū aliud de-

liquissent. Tradiditq; eos vinctos custodie
tribus diebus. Tertio aūt die: eduxit eos. ⁊
retinens symeon. ligatisq; illis p̄sentib⁹: alios
abire p̄misit. q̄ cōquerebātur ab inuicē. Me/
rito hec patimur. q2 peccauimus in fratrem
nostrū. nescientes: q̄ itelligeret eos ioseph.
q2 p interp̄tem loquebat eis. Iussitq; ioseph
ministris suis. vt implerēt saccos eoꝝ: ⁊ re/
ponerent pecunias singuloꝝ in saccis suis.
datis supra cibarijs in via.

De reditu eorum ad patrem.

Et illi p̄fecti sunt. veneruntq; ad pa
a trē suū in terra chanaan. ⁊ dixerūt
ei oia q̄ acciderāt eis. Cūq; frumen
ta effunderēt singuli: inuenerūt in ore sacco/
rū ligatas pecunias. Territisq; oibus: dixit
pater. Absq; liberis fecistis me. ioseph nō est
sup. Symeon tenet in vinculis. beniamin
auferet. In me hec mala ceciderunt. Et ait
ruben. Trade eum mihi. Duos filios meos
interfice: nisi restituā eū tibi. At ille. Nō de/
scēdet filius me⁹ vobiscū. Interim cōsūptis
cibis: fames eos p̄mebat. ⁊ dixit iacob ad fi/
lios. Revertimini i egyptū: vt ematis pau/
xillū escarū. Et ait iudas. Si vis puerū mit
tere nobiscū: ibim⁹. alioqn nō imus. Ego su
scipio puerū. d̄ manu mea require eū. Nisi
illum reduxero: ero reus peccati omni tp̄e. ⁊
ait isrl̄. Si sic necesse ē: facite qd̄ vultis. Su
mite d̄ optimis terre nr̄e. modicum resine ⁊
mellis. stiracis ⁊ stactes. ⁊ terebinti. ⁊ ami/
gdalarū. ⁊ ferte viro munera. pecuniamq;
quā retulistis reportate. ⁊ aliā ad emendos
cibos. deus aūt faciat vobis virū placabilē.
⁊ remittat vobiscū fratres. Resina dicit. qd̄/
libet gummi liquidū. vel aridū. a resin gre/
co: qd̄ est manare. p̄ciosior est terebintina. q̄
forte exponendo subdit. ⁊ terebinti. Secunda
est lentiscina. q̄ venit de chio insula. Tertia
pinea. forte: balsamū sic vocauit. Josephus
enim in p̄ncipio numeri vnguenta balsami
posuit. ⁊ resinam tacuit. Stiracem q̄dā di/
cunt speciē resine. Hieronymus dicit in he/
breo esse: nothotha. qd̄ sonat generaliter thi
miama. ⁊ in ysaia p domo nethota: q̄dā
transtulerunt domū timiamatis. quidā do
mus stiriacis.

De ingressu in egyptum cum beniamin.

Igitur filij iacob descenderūt in egyptū. ⁊ ste
terūt corā ioseph. q̄ p̄cepit dispensatori suo.
vt introduceret eos. pararetq; cōuiuiū. quia
secū erant cōmesturi. Illi timentes se intro/
ductos p pecunia quā retulerāt dicebāt di/
spensatori: se eadē retulisse. ⁊ eis nescientib⁹
repositā fuisse in sacculis. Qui ait. Pax vo/
bis. Deus vester dedit vobis eā. Pecuniā
quā dedistis mihi: ego habeo. Eduxitq; ad
eos symeon. parabātq; munera: donec in/
grederetur ioseph meridie. Cui ingresso: ob/
tulerūt munera ⁊ adorauerūt in terrā. ⁊ ac/
cepto q̄ saluus esset pater. b̄ndicto quoq; be
niamin: cōmota sūt viscera ei⁹. ⁊ ingressus
cubiculū fleuit. lotaq; facie egressus cōtinuit
se. ⁊ ait. Ponite panes. Sedit aūt ioseph se/
orsum: tanquā alienigena. ⁊ egyptij seorsū:
vt indigene. ⁊ fratres seorsū vt aduene. Pro
phanū eni putāt egyptij: edere cum hebreis.
forte pro dispari cultu. Disposuit ioseph fra
tres scd̄m ordinē etatis eoꝝ. sicut in domo
patris sedere cōsueuerant. datisq; ptib⁹ mira
bantur q̄ ps beniamin q̄nq; ptibus excede
ret. Josephus tn̄ ait. Beniamin duplicibus
ptibus honorabat. Utrūq; aūt stare potest
Si quinq; fuerūt ciboꝝ impositiones: ⁊ de
qualibet duplū accepit. Biberuntq; ⁊ inebria
ti sunt cū eo. i. saciati scd̄m idioma hebreū.
Precepitq; ioseph dispensatori suo vt imple/
ret saccos. ⁊ pecunias reponeret. vt p̄us. ⁊ ci/
phū suū argenteū: in sacco minoris repone/

ret. Factumq̃ est ita. Ortoq̃ mane dimissi sunt. Tunc dispensator iubente ioseph: insecutus ē eos. ⁊ apprehēsis ait. Pessimā rem fecistis. furati estis ciphū: in quo bibit dñs meus. ⁊ in quo augurari solet. At illi dixerūt. Apud quemcūq̃ inuentum fuerit qd̕ queris moriatur. ⁊ nos serui erimus dñi tui. Ille scrutatus. incipiens a maiori vsq̃ ad minorem: inuenit ciphum in sacco beniamin. Illi aūt redierunt ad ioseph. Quibus ait. An ignoratis ꝙ nō sit similis mihi i augurandi scientia: Forte ioco dictum est. nec est imputandū. Iudas vo plurimū supplicabat vt ipsum meliorem ꝓ puero seruū retineret. q̄ in suā eū fidem recepat a patre.

Quod ioseph indicat se fratribus

On poterat se vltra cohibere ioseph. ⁊ eiectis aliis foras: cū fletu clamauit. ita: ꝙ qui exierant audierunt. Ego sum ioseph. Nolite timere. ꝓ salute vestra: misit me dñs ante vos. biennīū famis iam transiit. adhuc quinq̃ anni restant. q̄bus nec arari poterit: nec meti: quod ex nimia fluuii inundatiōe creditur accidisse Et adiecit. Festinate. ⁊ nunciate patri meo gloriam meam. adducite eum ad me. ⁊ pascam vos ⁊ pecora vestra: ne moriamini. et habitabitis in terra iessen. Oculi vestri vident: quod os meum loquatur ad vos. i. verum esse qd̕ loquor. Osculatusq̃ est ioseph omnes fratres suos. fleuitq̃ sup singulos. Auditumq̃ est verbum in aula regis. Gauisusq̃ pharao: dixit ad ioseph. dic fratrib⁹ tuis. Tollite plaustra de egypto ad subuectionem coniugū ⁊ paruulorum. omnia vestra adducite vobiscum. dabo vobis omnia bona egypti. ⁊ medullam terre comedetis. Factumq̃ est ita Deditq̃ ioseph singulis binas stolas. Stola dicitur: a stolon. quod est longum. quasi talaris. Beniamin vero: trecentos argēteos. ⁊ quinq̃ stolas optimas. Totidemq̃ misit patri. Asinosq̃ decem. q̄ subueherent ex omnibus bonis egypti. ⁊ ꝓficiscentibus ait. Ne irascimini in via. Qui cū venissent ad patrem: dixerunt. Ioseph viuit. ⁊ dominatur in egypto. Iacob quasi d̕ graui somno euigilans: non credebat eis. Cūq̃ vidisset vniuersa q̄ miserat: ait. Sufficit mihi: si filius meus ioseph viuit. quasi de pena vel de gloria non multū curo. si viuit: vadā ⁊ videbo eū prius q̄ moriar.

De descēsu israhel in egyptum.

Gitur profectus israel cum omnibus q̄ habebat: venit ad puteum iuramenti. ⁊ mactatis victimis deo: audiuit deum per visionem noctis dicentem sibi. Noli timere. Ascende in egyptum. faciam te ibi in gentem magnam. ⁊ inde reducam te. Ioseph quoq̃ ponet manum suam super oculos tuos. Surgens ergo de puteo iuramenti: venit in egyptum. cum omni semini suo. Cuncte anime que ingresse sunt cum eo. ⁊ egresse de femore eius: non ꝙ anime sint extraduce. sed a parte totum intelligitur. fuerunt sexagintasex. preter ipsum ⁊ iosep. cum duobus filiis suis: qui erant in egypto. Fuerunt ergo simul omnes: septuaginta. Tamen septuaginta transtulerunt septuagintaquinq̃. ⁊ lucas similiter in actibus apostoloꝝ. sed ꝑ ꝓoccupationem dictū esse hieronymus asserit. ⁊ enumeratos cum eis quinq̃ filios filioꝝ ioseph quia illi duo facturi erant tribus. Lucas q̄dem scribens actus apostolicos gentibus: non fuit ausus mutare verbum septuaginta. quia eorum vigebat auctoritas inter gentes. Ipse vero adhuc ignotus ei erat. Ipsi etiam septuaginta in deuteronomio trāstulerunt: ꝙ israel ingressus est cum aiab⁹ septuaginta. Nota in his numerat her. ⁊ onā

filios iude. q tñ mortui sunt in terrã chanaan. forte in lecto defunctorum numerantur due ancille iacob. si tñ et ille intrauerũt vel more scripture: summã numeri posuit. quis parũ desit. Itẽ nota: si oĩa numerat. septuaginta sunt. pter iacob. Filij eni lie: triginta tres. filij zelphe: sedecim. filij rachel: quattuordecim. filij bale: septẽ. Et nota cũ ioseph nõ haberet nisi duos. restat: vt beniamin haberet decẽ sed in libro non leguntur nisi nouẽ. forte: vicio scriptorum duo noia scripta sunt p vno. Unde magister hugo. asbel tertiũ in asa. et bellum diuisit. Sz nõ videt posse stare. q in numeris cũ familie tribuũ numerant. victis madiamitis: legit sic. Asbel: a quo familia asbelitarũ. Sz in hebraica veritate: ros et nũphim duo sunt noia q apud nos viciose iũcta sunt. forte: quia iosephus pro asbel posuit asbda. ideo sic diuisit.

Quod ioseph occurrit patri. et introduxit eum ad regem.

Remisit aũt iacob iudã ad ioseph. vt occurreret ei. q iuncto curru. occurrit ei in iessen. Alij habẽt: ad vrbem heroum in terra ramesse. q tunc iessen: post thebais dicta ẽ. a qua thebei. quorum legi oĩa pfuit beatus mauricius. Alie sunt thebe vnde thebani. Postea cũ reges fuerũt ex ea: dicta ẽ vrbs heroũ. q heroes egypti ci' dedebãt custodiã. in finib' terre ill'. postea edificauerũt hebrei cogẽtib' egyptijs vrbẽ tabernaculorum. q dicta ẽ ramesse. Post: pag' arsenoites dicta ẽ. qd sonat sine seru sic dicta. qñ sine discretione vterq; sex' cepit imperare egypto. Dixitq; ioseph ad omnẽ domũ patris sui Ibo et nũciabo pharaoni venisse vos: et viros esse pastores. Cũq; dixerit vobis. qd est opus vestrũ dicetis. pastores sumus nos et patres nostri. Hec dicetis: vt habitetis seorsum ab egyptijs: i optima terra iessen. quia detestant egyptij oẽs pastores ouiũ. q nec comedũt eas. sed colũt vt amonem. Ingressusq; ioseph ad regẽ: extremos fratrũ suorum. i. summos quinq; viros statuit corã rege. q cum dixissent se pastores ouiũ: addiderũt. nõ est herba in terra chanaan. petimusq; vt iubeas nos seruos tuos esse in iessen. nec eni separari volum'. sed cõmunẽ patris pudentiã facere. Si querit quomodo egyptus tpe inopie abundabat in pascuis ibi. dicimus: q egyptus cõtra naturã aliarum regionũ cum abũdat frugib' sterilis ẽ in pascuis. Et ecõtrario. Diuturnior eni mora fluminis super terrã. et tpa colendi impedit. vel sata extinguit. pascua aũt nutrit. Post hec introduxit ioseph patrẽ ad regẽ. bñdixitq; regi. Inquisitusq; a rege d dieb' annorum suorum ait. Dies pegrinationis vite mee centũ triginta annorũ sunt. pui et mali. nec puenerunt vsq; ad dies patrũ meorum. Peregrinationis dixit: q sancti vitã hanc p incolatu habẽt. mali dixit: quia sapiẽs accusator ẽ sui. Qd aũt dixit parui: determinauit subdens. nec peruenerũt et c. Dedit ergo ioseph fratrib' suis possessionẽ in optimo terre solo ramesses. Dicit tñ iosephus. cõcessit eis pharao. vt in heliopotana vrbe cõuersarent. Illic eni pascua pastores ei' habuerãt. sciens gratũ esse egyptijs: separi a se pastores. et nil qd eorum esset istis dedisse. forte ad territoriũ heliopoleos spectabat terra iessen.

De canone quinte partis frugum instituto.

Inualuit fames in egypto. cũq; defecisset pciũ emptoribus: sustẽtauit illos anno illo p cõmutatione pecorum. Sequẽti anno. cũ iterũ fame pirent: emit omnem terrã egypti ioseph

ꝑassimētis. ⁊ subiecit eā seruituti pharaonis
p̄ter terrā sacerdotū quā declarāt eis reges.
q̄bus statuta cibaria ex horreis publicis de-
bebantur. ⁊ ideo nō sunt cōpulsi vēdere pos-
sessiones suas. Circa finē ꝟo sterilitatis: ait
ioseph ad populos. En: vos ⁊ pecora vr̄a ⁊
terra. in manu pharaonis sunt. ecce vobis
reddo terrā ⁊ pecora. ⁊ dabo semina. ⁊ cole-
tis terrā regi. q̄ntam ꝑtem dabitis regi. reli-
quas quattuor: ꝑmitto vobis in sementē et
in cibos. Qui dixerūt. Salus nr̄a in manu
tua ē. Ex tūc vsq3 nunc: q̄nta soluit regibus
egypti. ⁊ factū est quasi in legem.

De iuramento quod fecit ioseph patri.

Abitauit ergo israel in terra egypti
b auctus q3 nimis ē. ⁊ vixit in ea de-
cem ⁊ septē annis. Factiq3 sūt di-
es sui. centū q̄dragintaseptē annoꝝ. Cumq3
videret diē obitus sui imminere: vocauit io-
seph. Et fecit vt poneret manum sub femore
suo. ⁊ iuraret: ꝙ sepeliret eū in sepulcro ma-
ioꝝ suoꝝ qd̄ habraamiū dicit̄. ⁊ interseren-
do dixit: vbi mortua fuerit rachel q̄si se excu-
sans ꝙ nō sepelierat eā: vbi ipse volebat se-
peliri. Cura fuit sanctis sepeliri in terra in q̄
sciebāt christū resurrecturū. vt cū eo resurge-
rent. Distat enī habraamiū a caluaria. fere
triginta milibus. Cūq3 iurasset ioseph. con-
uersus israel ad lectuli caput. q̄ erat ad ori-
entē. adorauit deū. Quidā codices habent:
adorauit sup̄ caput virge eius. vel in capite
virge sue. ⁊ vtrūq3 stare potest. Potuit senex
habere virgā. vt in hac etate fieri solet. ⁊ in-
nixus sup̄ eam adorauit. vel sceptrū qd̄ ge-
rebat suscepit donec iurasset. Cumq3 iurasset
sup̄ cacumen nūdū reddite virge: adorauit
deū. Nō enī credendū est dicētibus ꝙ ado-
rauit sceptrum ioseph.

De benedictione effraim et manasse

Terū nūciatū ē ioseph ꝙ egrotaret pater ei⁹.
assumptisq3 duobus filijs suis: perrexit ad eū
Audiens senex venientē filiū: cōfortatus est.
⁊ sedit in lectulo. Uidensq3 duos filios io-
seph ait. Qui sunt isti: clare enim videre non
poterat. Et ait ioseph. Isti sūt filij quos de-
dit mihi deus: ī hoc loco. Et ait iacob. Isti
duo mei erunt sicut ruben ⁊ symeon depu-
tabūtur mihi. i. quisq3 tribu3 faciet. Reliqui
quos genueris: nomine fratrum suoꝝ voca-
būtur: in possessionibus suis. Applicuit aūt
ioseph manassen ad dexterā patris. ⁊ effra-
im ad sinistrā. adorans ⁊ petēs: vt bn̄diceret
eis. Jacob ꝟo in spiritu cancellauit manus.
minori dextrā supponēs. ꝙ grauiter accepit
ioseph. ⁊ ait. Nō ita cōuenit pater. alter enī
ꝑmogenit⁹ ē. Et ille. Scio fili mi. Et ille q̄-
dē erit in populos. S3 minor maior erit. et
semē ei⁹ crescet in gētes. hoc impletū ē in ie-
roboā q̄ p̄m⁹ imꝑauit decē tribubus. ⁊ fuit
effraita. Et ait ad effraim. In te bn̄dicetur
isrl̄. ⁊ dicet̄ in ꝓuerbiū. faciat tibi deus sicut
effraim ⁊ manasse. Et ad ambos ait. Deus
patrū nr̄oꝝ bn̄dicat pueris istis. ⁊ inuocet̄
nomen meū sup̄ eos. ⁊ nomina abraha3 et
ysaac. ⁊ crescant in multitudine sup̄ terrā.
Et ait ad ioseph. De⁹ reducet uos in terra3
vr̄am. Do tibi p̄ter fratres tuos: sichimam:
quam tuli in gladio ⁊ arcu meo: de manu
amorrei. Sane: emerat eā cētū agnis a rege
emor: sed eā ꝓ nece sichimitaꝝ debuerat au-
ferri sibi: potestatiue semꝑ eā obtinuit.

De benedictionibus duodecim tribuum.

Onuocauit aũt iacob filios suos. ⁊ ait illis. Cõgregamini: vt annũciem vobis que ventura sunt in diebus nouissimis. Ad litteram: de diuisione terre. ⁊ de statu tribuũ futuro: ꝓphetauit. Aꝑtissime vo: de vtroq; christi aduentu.

De ruben.

Ruben ꝑmogenitus meus. Fortitudo mea. i. quẽ genui in etate robusta. ꝑncipiũ doloris mei. i. sollicitudinis mee: circa filios. vnde aliq codices habent: capitulũ liberis meis. ꝑor in donis: maior in imperio. supplere esse debueras. effusus es sic aq̃. i. ⁊ i vilẽ libidinẽ. nõ crescas q2 ascẽdisti cubile patris tui. Uel ita distingue. Effusus es sicut aqua. nõ crescas. quia ascendisti cubile patris tui. Ac si diceret. lege ꝑmogeniture: honor ꝑ alijs tibi debebat. et duplicitas in possessione. sed sufficiat tibi ꝓ crimine tuo: parem esse ceteris. Nõ eni supercresces sicut aqua bulliens superegredit. vel sicut fluuius mundans.

De simeon et leui

Simeon ⁊ leui vasa iniq̃tatis. q2 in furore suo occiderũt viros sichimitas. ⁊ suffoderũt murũ in voluntate sua. Hic apit: q2 cõtra voluntatẽ ipsi9 factũ fuit illud. Alij habẽt: subneruauerũt taurum. qd q̃dam de filio regis q̃ rapuerat dinã intelligũt. q̃dam de christo. q̃dam de tauris ipsis ꝑ silempsim dictum putant. In cõsilio eorũ nõ inueniat anima mea. Hoc plane de christo. De symeon enim scribe. de leui sacerdotes. quorũ cõsilio christus occisus ẽ. Diuidã eos in iacob: ⁊ dispdã in israel. Ad litteram: leui sortem non habuit in terra. sed amixtus alijs: viculos habuit ad alenda pecora. Symeon similiter q2 modicus erat: sortẽ nõ habuit. sed receptus est in sortem iude.

De iuda.

Equitur de iuda: vbi ꝓphetat de regno futuro i iuda: ⁊ plane de christo Juda te laudabunt frẽs tui. Hoc factũ est. qñ alijs hesitantib9: ꝑm9 post moysen intrauit mare rubrũ. vbi ⁊ regnũ ꝓmeruit. Manus tua i ceruicib9 inimicorũ tuorũ. ⁊ adorabũt filij patris tui. Hic notat regem futurũ. Catulus leonis: iudas. hic: de capite regni. Dauid enim minimus fratrũ: elect9 est in regẽ. Ad ꝑdam fili mi ascẽdisti. q2 ꝑmo dauid plurimos hostes habuit. Requiescens accubuisti vt leo. ⁊ q̃si leena. Postea: regnauit in pace. ⁊ maxime timebat. Quis suscitabit eũ: ad ꝓphetandũ: q̃si spũs sol9 qui directus ẽ in dauid. vel de successione salomonis dici potest. Nõ auferet sceptrũ. i. rex: de iuda. ⁊ dux de femorib9 ei9. donec veniat qui mittẽdus ẽ a patre. scz christ9. vsq; ad trãsmigratiõnẽ babilonis: fuerũt reges de iuda. ex inde: duces vsq; ad hircanũ. ⁊ iterũ fuerũt reges circa tpa christi: defecerũt vtriq; ⁊ regnauit herodes alienigena. ⁊ ipse erit expectatio gentiũ. salus scz expectata. nõ solũ iudeis sed etiã gentibus. Tandẽ conuertit sermonẽ ad filiũ iudã. de illo christo mittẽdo: sic ait. o fili mi: ille erit ligãs ad vineã pullũ suũ. et ad vitẽ asinã suã. i. gentilẽ ⁊ iudeũ sibi q̃ vitis est: associabit. Lauabit in vino stolã suam: ⁊ in sanguinẽ vue: palliũ suũ. i. carnem suã: passionis sanguine cruẽtabit. Pulchriores oculi ei9 vino. i. apostoli. ⁊ dentes illi9. i. ꝑdicatores lacte candidiores. Hebreus: oia de iuda sic. nõ auferet sceptrũ de iuda. i. q̃ddã dominiũ. q2 scilicet ꝑmus intrauit mare rubrum. Primus obtulit facto tabernaculo ⁊ huiusmodi: donec veniat qui mittendus ẽ. hebreus dicit: donec veniat sylo. idest. vsq; ad saulem vnctũ in sylo. Post tamen rediit ad iudam: quia eripuit ioseph a manibus fratrum suorũ: erit expectatio gentium. i. tribuũ. Unde dominus. Judas ascendet pro vobis in ꝑlium. ligans ad vitem pullum. ⁊ ad vitem asinam. idest. tanta erit ei copia vini: quod in vna vite onerabitur asinus. et ob hoc etiam rubicundos dixit oculos. quia

ſic apparet in oculis bibentium. In candore
dentiū: copiam ouiū ⁊ lactis notant. qꝛ lac
comeſtū apparet in dentibus.

De zabulon.

Abulon in littore maris habitabit.
z ⁊ in ſtatione nauiū ptingens vſqꝫ
ad ſidonem. Ad litteram: trib' hec
maritima poſſedit.

De yſachar.

Sachar aſinus fortis. vel oſſeus.
y idest. vir agricola. accubans in ter/
minis. quia mediterraneam poſſe/
dit: inter maritimā ⁊ montes. ⁊ vidit requi/
em: ꝙ eſſet bona. i. terrā fecundā. vnde ſequi
tur. ⁊ terram ꝙ optima: ⁊ ſuppoſuit hume/
ruꝫ ſuū ad portandū. quia in vehendis mer
cibus ad mare que in finibus ſuis abūda/
bāt laborauit. Factuſqꝫ ē tributis ſeruiēs. i.
nauibus ferentibus tributa. Hoc hebrei me
taphorice exponunt dicentes: ꝙ nocte ⁊ die
ſtudendo laborauit. ⁊ ideo omnes tribus ei
ſeruierunt: q̄ſi magiſtro dona ferentes.

De dan.

An iudicabit populum ſuū: ſicut ⁊
d alia tribus iſrael. Fiat dan coluber
in via. ceraſtes in ſemita. mordens
vngulas equi: vt cadat ei' aſcenſor retro. hoc
in ſanſone impletū eſt. quaſi diceret. Licet
dan ſit minima tribus: tamen de ea ſurget
iudex in iſrahel: ſicut ⁊ de alijs qui ad mo/
dum colubri vias obſeruabit. ne liceat hoſti
bus vagari p iudeam depopulando vt ꝑus
⁊ ſupbiam philiſtijm retro cedere faciet: Sꝫ
quāuis tantus ſit: non erit tamen chriſtus.
Unde ſubdit. Tamen poſt iſtum: ſalutare
tuū expectabo domine. Exponitur ⁊ hoc de
antichriſto: quem venturū de dan aſſerunt.
qui contra ſanctos morſu peſtifere p̄dicatio/
nis. ⁊ cornu poteſtatis armabitur. Multos
etiam qui aſcenderant ad culmen virtutum
decidet retro. ⁊ tunc veniet ſaluator ad iudi/
cium expectatus. Alij referunt hec ad iudaꝫ.
qui equū. i. carnem chriſti ⁊ aſcenſorē eius.
idest. animā: morſu ꝑditionis decicit i mor
tem. tñ ſaluator expectatus reſurget. ſed iu/
das creditur fuiſſe de yſachar.

De gad.

Ad accinctus. vel latrunculus: p̄lia
g bitur ante eū. ⁊ ipſe accingetur re/
trorſum. Gad cū ruben ⁊ dimidia
tribu manaſſe. relictis vxoribus ⁊ liberis vl/
tra iordanem in finibus ſuis: armatus p̄ce/
debat iſrael in terram promiſſionis. Sꝫ poſt
quattuordecim annos ꝑmus reuertens: p̄e/
lium vicinaruꝫ gentiū aduerſus ſuos quos
reliquerat inuenit. ⁊ forte ter dimicans: ho/
ſtes ſtrauit.

De aſer.

Ser: pinguis panis. ⁊ p̄bebit de/
a licias regibus. Fertilis eni fuit hu/
ius poſſeſſio: ⁊ delicijs affluens.

De neptalim.

Eptalim ceruus emiſſus: ⁊ dans
n eloq̄a pulcritudinis. p velocitateꝫ
ceruí ſignat̄ velocitas terre vberio/
ris. q̄ p̄ alijs ꝑco quos fruct' parit. Alij hñt
ager irriguus. qꝛ ſup lacū geneſareth iorda/
ne irrigat̄. vel aque calide ibi ſunt. Cōmēda/
tionē vo eloquioꝝ: ad mōtē thabor q̄ in fini
bus ei' eſt referūt. qꝛ cū ꝓphete incoluerunt.
vel qꝛ d̄ ꝑmis ei' frugib' offerebat̄ in paſca.
vnde fiebat laus deo. que eſt eloquiū pulcri/
tudinis. tñ ad chriſtū ⁊ apoſtolos veri' re/
fertur. quia ibi maxime docuit.

De ioſeph.

Ilius accreſcens ioſeph. fili' accre
f ſcens virtute ſcꝫ ⁊ dignitate. filie
diſcurrerūt p murum. Hoc notat:
quia ioſeph tranſeunte p egyptū. mulieres

ascendebant muros: vt viderent eius pulcri-
tudinem. Exasperauerũt eum: ⁊ iurgati sũt.
Inuideruntq; illi: habentes iacula. Hoc de
fratribus eius. q iaculis inuidie armati sunt
contra eũ. Sedit in forti arcus eius. i. in do
mino. ⁊ ideo dissoluta sunt vincula brachio
rum ⁊ manuũ illius: p manus potentis ia-
cob. i. deus q est potentia iacob soluit vincu
la qbus ligauerant eũ fratres. Pastor egres-
sus est lapis israel. quia de eo hieroboam. q
fortiter rexit israel. sc; decem tribus: vel pa-
stor totius familie patris in egypto. Hebre⁹
habet in depastoriũ lapidem in israel. Post
cõmendationẽ eius: benedixit ei sic. De⁹ pa-
tris tui erit adiutor tuus. Omnipotẽs bñdicet
tibi: benedictionibus celi desup. benedictio-
nibus abyssi iacentis deorsum. bñdictionib⁹
vberũ ⁊ vulue. Uberũ ⁊ vulue ordo cõuer-
sus. quia p cõceptione ⁊ nutricatione ponit
Optat ei rorem celi. fertilitatẽ terre. vbertatẽ
lactis. fecunditatẽ pecoꝝ. Benedictiones pa-
tris tui cõfortate sunt benedictionib⁹ patrũ
eius: donec veniret desideriũ colliũ eternoꝝ
Hic ad lr̃am nihil est expositũ. forte sic intel
ligi potest. legitur in numeris: inclinati sunt
scopuli arnon vel gestierũt scopulos arnan.
⁊ i psalmo. Mõtes exultauerũt sicut arietes
⁊ colles sicut agni ouium. ⁊ hic dicit deside
rium colliũ. Hec tria: ad idem spectãt. Alibi
dicũtur colles tetragoni eterni. dicimus er-
go iuxta arnon fuisse colles asperrimos ⁊ sa
xeos ⁊ ideo dicti sunt eterni. ⁊ quattuor ha-
bent ceraunia. vnde: ⁊ tetragoni dicti sunt.
quoꝝ aliqua ps inclinata corã israel: vt faci
le transiret. ⁊ quasi applausit eoꝝ aduentui.
⁊ forte dimidia tribus manasse circa mõtes
illos sortẽ habuit. ⁊ est sensus. sic bñdicet io-
seph: donec p colles exultantes intret terraz
pmissam. ⁊ vltra. quia donec inclusiuũ est.
forte pphetauit de monte effraim. ⁊ monte
samarie. in qbus regnauit israel Uel ẽ mon
tibus medoꝝ ⁊ psarum. vltra quos exulat
adhuc effraim ⁊ manasses. Et letata est ter-
ra de exilio hostiũ. ⁊ tunc donec exclusiuũ ẽ.
Tũc enim terminata est gloria israel. Ex he

breo habetur hic sensus. donec iungant col-
les eterni celo. Et est sensus. benedictus sit
ioseph vbiq; more loquendi. Sic enim solet
dici. donec vbi celum ⁊ terra coeunt. Et hec
omnes benedictiones. fiant in capite ioseph.
⁊ in vertice nazarei. i. sancti inter frẽs suos.

De beniamin.

Beniamin lup⁹ rapax. mane come-
b det pdam. ⁊ vespe diuidet spolia.
Quidã referunt hoc ad hierusalẽ.
que fuit in sorte beniamin. que dicitur lup⁹
rapax: quia sanguinem pphetaꝝ ⁊ christi fu
dit. ⁊ mane egressionis de egypto: pdam. i.
legem quasi extortam a deo accepit. ⁊ adhuc
eam comedit. sed in vespa mũdi diuidet spi-
ritum viuificantem: a littera occidente. He-
brei ad altare qd fuit in hierusalem referunt.
qd dicitur lupus rapax: pter ignis voraci-
tatem. in quo mane sacerdotes ponebãt vi-
ctimas ad adolendũ vespe. ipsi inter se diui
debant ptes suas. q de sacrificijs eos cõtin-
gebant. Sed verius de paulo hoc intelligitur
qui fuit de beniamin. q pmo fideles psecu-
tus. post fidelis: eloquia dei. ⁊ gradus eccle
sie dispensauit. vel qr hec tribus multũ belli-
cosa.

De morte iacob et trãslatiõe eius in ebron.

Et hec locut⁹ iacob: collegit pedes
c suos sup lectulũ ⁊ obijt. Et appo
situs ẽ ad populũ suũ. i. ad ange-
los: certa spe tandẽ re. Notũ qdem ẽ: qr appo
situs est ad abrahã ⁊ ysaac. sed tamen pauci
populus dici nõ possunt. Joseph vo pcepit
medicis: vt cõdirent eũ aromatib⁹. ⁊ custo-
dierũt eũ egyptij: qdraginta dieb⁹. mos enĩ
ebraicoꝝ erat: incondita corpa seruare nouẽ

diebus. ⁊ singulis diebus plangere. et fouere ea aqua calida: vt sciretur vtrum anima egressa. an sopita foret. Condita vero quadraginta diebus seruabant. Hebreis mos erat incondita seruare diebus septem. cōdita diebus triginta. Seruauerunt igit̄ ⁊ ipsi iacob diebus triginta. ⁊ ita: sub amboꝝ custodia transierunt dies septuaginta. Fideles modo quia mortuos suos fide ⁊ virtutib9 cōditos aiunt: triginta diebus eos plangunt. i. speciales missas: sub numero tot dierū pro eis celebrant. Quidā tertiā diem maxime celebrāt ꝓ spiritu anima ⁊ corpe. Alij septimā: quia transeunt mortui ad septimā quietis. vel ꝓ septenario anime ⁊ corpis. Significauit āt ioseph pharaoni p intercessores: ꝙ iurauerat patri d̄ sepultura. ⁊ accepta licētia a pharaone comitatus fratribus suis. ⁊ multis senibus egypti: detulit patrē ad sepeliendū in ebron. Sed timentes bella: deuiauerūt a recto itinere. veneruntq; ad aream adad. vbi postea populus murmurans contra deum: diuino igne cōsumptus est. ⁊ planxerūt ibi diebus septem. ⁊ ob hoc: indigene dixerunt locum illū planctum egypti. Tandem redeuntes ad viam. transito iordane sepelierunt eum in spelunca duplici. Reditq; ioseph in egyptū cū fratribus. ⁊ vniuerso comitatu.

De morte ioseph

Timentes vo fratres eius ne mortuo patre memor fieret iniurie coꝝ: dixerūt ei. Pater tu9 adhuc viuēs: mandauit vt hec verba tibi diceremus. Obsecro: obliuiscaris scelerum fratrū tuoꝝ. nos quoq; oramus: vt patri tuo dimittas iniquitatem hanc. ⁊ adorauerunt ꝓni in terram. Fleuitq; ioseph ⁊ ait. Nolite timere. Et consolatus est eos. vixitq; centum ⁊ decem annos. ⁊ vidit filios effraim vsq; in tertiā generationem. ⁊ de machir filio manasse. nati sunt filij in genibus ioseph. Aitq; fratribus suis. Deus adhuc visitabit vos. ⁊ reducet ad terram pro qua iurauit patribus vestris asportate ossa mea vobiscum. Cunq; adiurasset eos frater hoc: mortuus est. ⁊ condit9 aromatibus: repositus in loco in egypto. nec motus: donec egressi sunt filij israel d̄ egypto. Alij fratres scd̄m iosephū: quisq; i obitu suo deferebantur ⁊ sepeliebantur, in ebron. post: translati sunt in sichem.

Explanatio exodi

Historia exodi: non alia quidez est a predicta: sed eadem continuata. sed propter fastidium tollendum: in quinq; partitiones distincta est. qrū quelibet: ꝓprium libri sortita est vocabulū. etiaz quinq; hec distincte sunt ab hebreis: p quinquagintaquattuor thomos. quorum tredecim precesserunt in genesi. Hec autem secunda particio. grece dicitur: exodus. latine exitus. odos enim iter dicitur. vel via. agit enī de exitu israel de egypto. Hebraice dicit̄ ellesmoth: a ꝓncipio libri. ⁊ sonat. Hec sunt nomina. sicut nos a principijs suis psalmos nominamus.

De seruitute filiorum israhel.

Surrexit igitur rex nouus in egypto longo tempore post morte; ioseph. Ab illo enim sub quo fuit ioseph. qui proprio nomine dictus ē nephres: octauus regnauit amonophis: sub quo natus ē moyses. Regno autem translato ad aliā domum: rex ille ob hoc quasi nouus ignorauit beneficia ioseph: que contulerat egypto. et odiebat israel. Maxime vt ait iosephus. q2 inuiderunt eis egyptij: propter virtutem ingenij. et laboris industriam. et affluentiam opum. ⁊ sobolis nobilitatem. Et ait rex ad

populū suū· populus israel fere fortior ē nobis. Sapienter opprimamus eum· ne multiplicatus: vel ipse contra nos insurgat· vel addatur hostib⁹ nostris: ⁊ egrediatur liber. Imposuit ergo eis graues angarias opū· quibus fracti nō vacarent amplexib⁹. ⁊ magistros opū ꝑfecit eis hebreos· sed magr̄os opum ꝑfecit egyptios· vt durius affligerent eos. Coxerunt ergo lateres· ex q̄bus edificauerunt regi ciuitates tabernaculoꝝ· phiton· et ramessen· ciuitates q̄dem prius erant· sed non erant tabernaculoꝝ. Erant q̄dem in fimb⁹ egypti· ⁊ ideo murauit eas pharao: vt ibi poneret armatos quasi in tabernaculis semper excubantes· ne quis posset ingredi vel egredi sine regis nutu· vel tabernaculoꝝ. i. pauperꝝ prius ⁊ opere eoꝝ illas ditauit· vel positionuꝫ· vbi scilicet fiscus reponeretur. Aliud etiā op⁹ nō tam graue q̄ȝ seruile imposuit etiā· vt lutum platearū ⁊ sordes vicoꝝ cophinis exportarent· de quo legitur· manus eius in cophino seruierūt. Tertium etiam addidit opus sc̄dꝫ. io· vt fluuiū p multas deriuatiōes diuiderent· ⁊ circūdarent ciuitates fossatis· ne eas mundare fluuius valeret. Et quadringentos annos in his miserijs expenderūt. i. compleuerunt. Quanto magis aūt opprimebantur: tanto magis deo auctore multiplicabantur.

De indole obstetricum.

q

Uod videns pharao: aliū excogitauit dolū· ⁊ p̄cepit obstetricib⁹ hebreoꝝ· sephore ⁊ fue q̄ p̄erant multitudini obstetricū vt masculos hebreoꝝ in obstetricando interficerēt· ⁊ aborsum esse factum mentirentur· feminas aūt reseruarent. Tum: quia fragilis sexus nocere nō poterat· ⁊ libidini egyptioꝝ deseruiret· tum: q̄r q̄daꝫ sacroꝝ scriba regi p̄dixerat: eo tp̄e masculuꝫ in israhel nasciturū· qui regnum egypti humiliaret· ⁊ virtute vniuersos transcenderet. Timuerūt ergo obstetrices deum: ⁊ seruauerunt mares. Que cū a rege redarguerentur· mentite sunt dicentes hebreas sciētiā obstetricandi habere· ⁊ prius q̄ȝ veniamus ad eas: pariunt· ⁊ quia timuerūt deū· edificauit illis domos. i. locupletauit eas· cū essent pauperes. vel fecūdauerūt eas: cū essent steriles. alias dicit obstetrices venialiter peccasse. Gregorius videtur velle: q̄d mortaliter. dicit enim q̄ merces benignitatis eoꝝ potuit in eterna vita retribui· sed p culpa mendacij: in terrenam compensationem declinata est.

De sumersione paruulorum.

v

Idēs igitur pharao dolos sibi nō prodesse: aperte aggressus est eos. p̄cipiens vt quicq̄d masculini sex⁹ nasceretur in israel: in flumen p̄iceretur· et multi eo tp̄e submersi perierunt· p quo peccato creditur de⁹ egyptios tradidisse in hūc errorem: vt apim p deo colerent. Erat autem apis vt ait plinius q̄ ⁊ testatur se eū vidisse: q̄dam taurus· q̄ ex improuiso egrediebat̄ de flumine. habens in humero dextro signum candidū: instar lune corniculate· ad quē cū statim cōfluerent egyptij· omni genere musicoꝝ psallentes: leuabatur in aera· ⁊ sup eos tanquā psallētes ferebatur· ⁊ ad motū vel stationē ipsius: ipsi in terra mouebantur· ⁊ stabant· ⁊ eadem die euanescebat. Dicunt aūt q̄dam· q̄ in festo serapis annuatim emergebant vnde ⁊ ipsum serapim. i. serapi cōsecratum: autumant vocatū. Alij tn̄ p decennium semel apparere dicūt. Alij aūt tp̄e iusti sacerdotis heliopoleos· iniusti: nō q̄si diuinit⁹ iusticia indicaret sacerdotū. Peccatū ergo fluminis: puniuit deus in cruore fluminis.

De ortu et educatione moysi.

e Grelsus est post hec vir leuita nomine amramis. vel amram. qui accepit vxorem cōtribulē iocabeth. qui nolebat accedere ad vxorem post edictū ⁊ males carere liberis: ꝙ in necem ꝓcreare. Cui deus ꝑ somnū astitit vt ait iosephus. dicēs. ne timeret vxorem cognoscere. quia puer quē timebat egyptij nasciturus erat ex ea. etiā de sacerdotio aaron significauit ei. Tandem concepit mulier. ⁊ ꝑpit filiū sub silentio. eo ꝙ nō multū ei dolores partus institerint. ⁊ videns puerū elegantem: abscondit eum tribus mensibus. Cūqꝫ celare nō posset sumpsit fiscellam scirpeam: in modū fisci. i. sacci. rotundā. vimine complexam. Et liniuit eam bitumine. ac pice. ⁊ ponēs intus infantulū in carecto ripe eum exposuit. ne impetu fluminis raperet. stante ꝓcul sorore paruuli maria: ⁊ expectante rei exituꝫ ex matris ꝓcepto. Ecce descendit termuth filia pharaonis: vt lauaretur in flumine. que videns alueolū: ⁊ afferri sibi iubens. vidit puulū vagientem. ⁊ miserta est ei⁹ dicens. De infantibus hebreoꝝ est hic. Sic enim deus venustauerat. vt etiam ab hostibus dignus alimento haberet. Et cum plures egyptie admouissent ei vbera ad lactandū: faciē auertebat. Et ait maria. Uis inquā ei adducā hebream: forte vbera gentis sue sequetur. Ex ꝓcepto ergo termuth abiens: matrē paruuli tanquā alienam adduxit. ⁊ accessit ad vbera eius puer. Suscepit ergo ad termuth alēdū puerū. ⁊ ablactatū reddidit filie pharaonis. que adoptauit eum in filiū. ⁊ dict⁹ ē moys. Egyptij enim mos: aquā. ij: saluatū dicūt. Quē dū quadā die termuth obtulisset pharaoni: vt ipse eum adoptaret: admirans rex pueri venustatē: coronā quā forte gestabat: capiti illius imposuit. Erat aūt in ea amonis imago fabrefacta. puer aūt coronam ꝓiecit in terram. ⁊ fregit. Sacerdos aūt heliopoleos altare regis surgens: exclamauit. Hic ē puer quem nobis deus occidendū monstrauit. vt de cetero timore caream⁹. ⁊ voluit irruere in eū. sed auxilio regis liberatus est. ⁊ ꝑsuasione cuiusdā sapientis: qui ꝑ ignorantiam hoc esse factum a puero asseruit. in cuius rei augmentū. cū prunas allatas puero obtulisset: puer eas ori suo apposuit. et lingue summitatē igne corrupit. vnde ⁊ hebrei: impeditioris lingue eū fuisse autumāt. Tāte vo pulcritudinis fuit vt ait ioseph⁹. vt nullus adeo seuerus esset. q̇ eius aspectui nō hereret. multiqꝫ dū cernerent eum ꝑ plateā ferri: occupationes in qb⁹ studebāt desererēt.

De vxore moysi ethiopissa.

f Actum est aūt cum adultus esset moyses: ethiopes vastauerūt egyptum vsqꝫ ad memphim ⁊ mare. quo circa: conuersi ad diuinationes egyptij acceperūt responsum vt auxiliatore vterētur hebreo. ⁊ vix obtinuerunt a termuthe: vt exercitui quē parauerant: moysen ꝑficeret ducem. ꝓus ꝑstitis sacramentis: ne ei nocerēt. Erat aūt moyses vir bellicosus ⁊ ꝑitissim⁹. q̇ fluminis iter tanquā longius ꝑtermittēs: ꝑ terrā duxit exercitū itinere breuiori. vt improuisos ethiopes ꝑueniret. sed ꝑ loca plena serpentibus iter faciens: tulit in archis papirijs sup plaustra: ibices. ciconias scꝫ egyptias. naturaliter infestas serpentibus. que rostro ꝑ posteriora immisso aluū purgant. castraqꝫ metaturus ꝓferebat eas vt serpētes fugarent ⁊ deuorarent. ⁊ ita: tutus ꝑ noctes transibat exercitus. tandem ꝑuentos ethiopes expugnans: inclusit eos fugientes in ciuitatem saba regiam. quā post cambises a nomine sororis sue meroem denominauit. quā cum quia expugnabilis erat diuti⁹ obsedisset: oculos suos iniecit in eū tharbis filia regis ethiopū. ⁊ ex condicto tradidit ei ciuitatem. si duceret eam vxorem. Et ita factū est. Inde est ꝙ maria ⁊ aaron iurgati sunt aduersus moysen ꝓ vxore eius ethiopissa. dum aūt redire voluisset: nō acquieuit vxor. Proinde tanquā vir ꝑitus astroꝝ: imagi-

nes sculpsit in gemmis. hui⁹ efficacie vt altera memoriam. altera obliuionē conferret. cūq; paribus anulis eas inseruisset. alterum scʒ obliuionis anulū vxori pbuit. alterū ipse tulit. vt sicut pari amor: sic paribus anulis insignirentur. cepit ergo mulier amoris viri obliuisci. ꝛ tandē libere i egyptū regressus ē.

De fuga moysi et affinitate ietro.

In diebus illis egressus ad fratres suos in terra iessen: vidit afflictionē eoꝝ. ꝛ pfectum opis egyptiū: pcutientē quendā d hebreis. ꝛ secreto pcussum egyptiū abscondit in sabulo. ꝛ egressus altera die vidit duos hebreos rixantes. ꝛ dū argueret eū q fecerat iniuriā: respōdit. qs te cōstituit sup nos: Num me vis occidere sicut occidisti heri egyptiū: Miratus ē moyses quō palàm factum erat verbū hoc: ꝛ timuit. pserim cū audisset pharao verbū hoc. ꝛ quereret eū occidere. qui fugiens p desertū venit in terra madian. ꝛ ciboꝝ inopiā vt ait iosephus virtute tolerantie supabat. ꝛ venit ad ciuitatē madian circa mare rubrū sic nominatā: a quodaʒ filio abrahe de cethura. Seditq; iuxta puteum. Erant aūt ibi sacerdoti madian. i. pinati qui antiqtus sacerdos dicebatur: septē filie. q dicebātur raguel. agnominatus ietro. cognominatus cineus. que venerant vt haurirent aquā gregibus suis. Officiū enim gregum alēdoꝝ: tūc etiā erat mulierū. maxime in regione trogoditaꝝ. Superuenientes aūt pastores repulerūt eas. quos phibuit moyses: ab iniuria virginū. ꝛ adaquauit greges earum q maturius solito redeuntes: rogauerūt patrem ne beneficiū pegrini retributione puaretur. Uocatusq; moyses: iurauit q habitaret cum illo. ꝛ accepit vxorem filiā ei⁹ sephoram. que pepit ei gerson. qd sonat aduena. eo q in exilio genuerat eum. pepitq; alteꝝ. quem dixit diezer. i. dei mei adiutorium. Deditq; ei socer omnē curā gregū suoꝝ. in qb⁹ omnis barbaris antiquis erat possessio.

De diuisiōe rubi.

Andem mortuus est rex egypti. et clamauerunt filij israel ad dñm. et recordatus est federis qd pepigerat patribus eoꝝ. Moyses aūt pascebat greges ouiū in deserto. Cūq; minasset gregē ad interiora deserti: venit ad montē dei syna. q ꝛ in quadā pte sui dictus est oreb. ꝛ apparuit ei dñs in flamma ignis in medio rubi. Ignis aūt viriditatē rubi depascebat innoxius. Erat aūt mons ad pasturas egregius: ꝛ herbis abundans. quia pastores illuc ascēdere non presumebant. tum: quia mons excelsus erat. tum: quia erat opinio dñi ibi habitare. ꝛ ait moyses. Uadā. ꝛ videbo visionē hanc magnā. Et vocauit eū dñs d rubo ꝛ ait. Moyses. moyses. Qui respondit. Assum. Et dñs. Tolle calciamenta tua. loc⁹ enim in quo stas. terra sancta ē. Et ait. Ego sum deus abraham. deus ysaac. de⁹ iacob. Uidi afflictionem populi mei in egypto. et descendi vt liberem eum. ꝛ educam eum in terram fluentem lacte ꝛ melle. ad loca chananei. ethei. amorrei. pherezei. euei. iebusei. Nomen aūt gentis septime. scilicet gerisei. vel gesei: tacuit. ꝛ fere vbiq; tacetur. nisi in deuteronomio. sed veni mittam te ad pharaonem. vt educas populum meū de egypto. Et dixit moyses. Quis ego sum: vt eam ad pharaonem: Et dominus. Ego ero tecū ꝛ hoc habebis signum: q miserim te. Cum eduxeris populum de egypto: imolabis deo sup montem istum. quasi tunc videbis: q ego fui tecum. ꝛ eduxi te. Hebrei tamen terminant hic versū. q miserim te. Et ait moyses. Si dixerint: filij israel. quis est qui misit te: quod est nomen eius: Cui dñs. Ego sum qui sum. quasi vero: qui sum. et dices eis. Qui est: misit me ad vos. Dices etiam. Deus abraham. deus ysaac. deus iacob: misit me ad vos. hec nomen mihi est in eternuʒ: quia hij testes viuūt in eternum. Joseph⁹

vidit· dixit ei suam appellationẽ: quã homi-
nes prius non audierant· nec mihi fas est di-
cere. Uade congrega seniores israel ⁊ dices:
eis qđ apparuit tibi· ⁊ misi te ad liberandũ
eos. ⁊ ingredient tecũ ad regem egypti· ⁊ di
ces ad eum. De⁹ hebreoꝝ vocauit nos. ibi-
mus viam triũ dierum in solitudine· vt immo
lemus deo nostro. Scio tamen· ꝙ nõ dimit-
tet vos: nisi ꝑ manũ validam· ⁊ ꝑcutiam
egyptũ in mirabilibus meis· nec exibitis va
cui· sed postulabitis ab egyptijs cõcellaneis
vestris: vasa preciosa ⁊ vestes· ⁊ spoliabitis
egyptum. Dicunt hebrei postulasse vt dono
darent· sed verius est ꝙ mutuo· ex cusantur
aũt: ꝑ ꝑceptum dñi.

De signis datis moysi.

e T ait moyses. Non credent mihi.
Cui dñs. Quid est qđ tenes i ma-
nu tua: Respondit: virga. Et ait.
Proice eam in terrã. Et proiecit· ⁊ versa est in
colubrum. Et expauit moyses ita: vt fugeret
Et. dixit dñs. Apprehende caudã eius. Et cũ
tenuisset: versa est in virgam. In hebreo eni
coluber feminini generis ẽ. Et ait. Hoc sig-
num facies: vt credant tibi. Et adiecit. Mit-
te manũ tuã in sinum tuũ. Misit· ⁊ facta ẽ
leprosa. Albida: ad modũ niuis. Iterum re-
trahe manũ in sinum· retraxit· ⁊ protulit· ⁊
erat similis carni relique. Et iterum. Sineqꝫ
his duobus signis credent: sume aquã flu-
minis· ⁊ funde sup aridã: ⁊ vertet in sang-
uinem. Et ait moyses. Obsecro dñe: mitte
aliũ· nam impeditioris lingue factus sum:
exquo locutus es ad seruũ tuũ· nec etiaꝫ do-
quens sum ab heri ⁊ nudiustertius. Et dñs
quis fecit os: qs mutũ aut surdum: quis vi
dentẽ aut cecũ: nõne ego: Age igitur· docebo
te· ⁊ ero tecũ. At ille. Obsecro dñe. Mitte quẽ
missurus es· ⁊ dñs· quasi turbatus ait. Aa-
ron frater tuus eloquens est· ipse egredietur
in occursum tuũ gaudẽs. Pone verba mea
in ore eius· ⁊ ostendam vobis qđ agere de-
beatis. Uirgam sume: in q̃ facturus es sig-
na. Uenit ergo moyses ad ietro ⁊ ait. Re-
uertar ad fratres meos in egyptũ· vt videaꝫ
si viuant. Cui ietro. Uade in pace. Mora tñ
facienti: iterũ dixit dñs. Uade in egyptum.
Mortui eni sunt· q querebant animã tuam.
pharao scꝫ ⁊ cõplices eius· vel plurale ponit
ꝑ singulari· si solus pharao querebat.

De reditu moysi in egyptum et di missione vxoris.

t Ulit ergo moyses vxorẽ ⁊ liberos.
⁊ imponẽs sup asinũ: ꝑfectus est.
Cunqꝫ esset in itinere in diuersorio
vt comederet: occurrit ei dñs· i. angelus: eua
ginato gladio· ⁊ volebat eũ occidere· moy-
sen scꝫ: qꝛ vxorẽ ducebat ⁊ filios cõtra volũta
tem dei. Essent eni impedimẽto· vel puerũ:
qꝛ incircũcisus erat· alterũ. forte iam circũci-
derat moyses. Nõ eni credendũ est· his q di-
cunt alterũ remansisse cũ ietro: cũ supra ait
liberos. Tulit ilico sephora acutissimã petrã·
⁊ circũcidit. ꝑputium filij sui· tetigitqꝫ pedes
ei⁹ ⁊ ait. Spõsus sanguinũ tu mihi es: ⁊ di
misit eũ postquã dixerat hoc. Ut ait augusti
nus· locus iste breuitate obscurus ẽ. Ubi er-
go ait: tetigit pedes ei⁹· intelligendũ ẽ. San-
guis tetigit pedes pueri vel angeli· vñ irata:
ait viro. Es ne mihi vir sanguinũ: idest an
ex coniugio tuo tantũ scelus teneor agere· vt
fundã sanguinẽ filij: Et recessit ipsa ab eo· vl
angel⁹. Hebre⁹ ita· tetigit pedes ei⁹· i. sepho-
ra moysi· indignans eni ꝑpuciũ iecit ad pe-
des moysi ⁊ ait. Gener sanguinũ mihi es·
idest· tu gener patris mei ideo factus es vt
esses mihi· i. carni mee i filio ad sanguinẽ· i.
ad mortẽ· vel sanguis me⁹ effusus ẽ: ad pla-
candũ angelũ q tibi mortẽ minabat: ⁊ di-
uisit angelus moysen· qđ i hebreo patet. Tã

hebreus habet: relaxauit eum angelus. quē
ꝓus scȝ vsqȝ ad mortem artabat. ⁊ hinc vo
lunt quidā morem circūcidendi petrinis cul
tellis habuisse ꝓncipiū. vel a iosue in galga
lis. tn̄ vbi nos habemus petrā: hebreus ha
bet aciem. ⁊ dicit acutissimā aciem nouacu
lam. vnde ⁊ iudei nouaculis circūcidūt. Fa
bulantur tn̄ qdam hebrei. vsqȝ ad dauid cir
cumcisionē factā petra. sed quia in deiicien
do goliam: ferrum lorice ⁊ galee cessit. lapidi
iacto. quasi dans ei locum. deinde cessit la
pis ferro: in circumcisione.

De primo ingressu ad pharaonē.

Dixit itaqȝ moyses solus. tenēs vir
a gam in manu. Intrauitqȝ aaron
dn̄o iubente: desertū synai. ⁊ occur
rit moysi. in monteȝ dn̄i. Dixitqȝ ei moyses
verba dn̄i. ⁊ signa que mandauerat. Vene
runtqȝ simul: ⁊ congregauerūt seniores isrl.
Locutusqȝ ē eis aaron omnia verba dn̄i. ⁊
fecit signa corā eis: ⁊ crediderunt. Post hec
cū senibus israel ingressi sunt ad pharaonē.
⁊ dixerūt ad eū. Hec dicit de⁹ israel. Dimit
te populū meū: vt sacrificet mihi in deserto.
Et ille. Nescio dn̄m. ⁊ israel nō dimittā. Et
illi. Ibimus viam triū dierū in solitudinē.
vt sacrificemus deo nostro. In quo: nec cō
trarietas. nec duplicitas intelligēda est. Eo
enim ordine forsitan populus educeretur: si
pharao populū dimisisset. Tūc moyses scd̄m
iosephū cōmemorauit ei. quāta fecerat egyp
tijs oppressis ab ethiopibus. ⁊ labores ⁊ pi
cula q̄ tulerat ꝓ eis. ⁊ q̄ ꝓ his condignam
nō accepit retributionē. pariterqȝ q̄ sibi con
tigerant in sina exposuit. Quē rex deridens:
seruū suū fugitiuū vocauit. ⁊ ꝓ seditione eū
redijsse. Tunc ait rex seruis suis. Multus est
populus. quāto maior si dederitis ei requiem
ab opibus: ⁊ ꝑcepit ne vltra darētur eis pa
lee ad conficiendos lateres. q̄ cōminute luto
miscebātur. vt solidiores essent lateres. Vel
potius eis lateres coquebantur: ꝓ lignorū
penuria in egypto.

De afflictione filiorum israel.

Opprimebātur ergo hebrei opibus
o nocte: colligēdo paleas. ⁊ die: late
res faciendo. ⁊ idē numerus laterū
exigebatur ab eis: q̄ ⁊ ꝓus. flagellatiqȝ sunt
magistratus d̄ filijs israel. q̄ ꝑerant fratrib⁹
suis opantibus a ꝑfectis pharaonis. Magi
stratus enim opum: hebrei erant. ꝑfecti vo
magistris: egyptij. Veneruntqȝ ꝑpositi filio
rū israel ad pharaonē: ⁊ dixerūt. Cur inique
agis cōtra seruos tuos: q̄ ait. Vacatis ocio.
⁊ ideo dicitis eamus. sacrificem⁹ dn̄o. Ite
ergo opamini. palee nō dabunt vobis. Cūqȝ
egrederentur: occurrerunt moysi ⁊ aaron: ⁊
dixerūt ad eos. Videat dn̄s iniuriā vestraȝ
i nos: ⁊ iudicet. qm̄ fetere fecistis nos. i. abo
minabiles reddidistis: coram pharaone. Et
ait moyses ad dn̄m. Cur misisti me vt affli
geres populū istū: Cui dn̄s. In manu ro
busta eiciam eos. Et adiecit. Ego sum qui
apparui abrahā ysaac ⁊ iacob in deo omni
potenti. i. q̄ sum deus omnipotēs. ⁊ nomen
meū adonay nō indicaui eis. i. fortitudinē ⁊
potentiā: ad q̄s ꝑtinet hoc nomē. sed pietatē
⁊ sapientiā: ad q̄s ꝑtinet hely. ⁊ heloym. vł
nō indicaui tibi sicut. Apparuit enī dn̄s abra
he. sed moysi locut⁹ ē facie ad faciē. Et iterū
inducā vos i terrā: sup quam leuaui manū
meā. i. iuraui: vt darem eam patribus vr̄is.
Ego dn̄s. Quasi ita verū est hoc: sicut ego
sum dn̄s. Et est iuramenti species. Narra
uitqȝ moyses hec omnia filijs israel. nec ac
quieuerūt. ꝓpter angustias spūs. Cōnume
rat aūt hic historia ꝓncipes domoȝ ꝑ fami
lias suas. sed d̄ tribus tm̄. scȝ ruben. symeon
leui. ne his aūt de solo leui: dicere sufficiet.
Filij leui fuerunt. gerson. caath. ⁊ merari. ex
qbus tres familie leuitarum deriuate sunt.
gersonite. caathite. merarite. Filij caath i.

amram de iocabeth: aaron. moyses. ⁊ maria. Accepit aūt aaron vxorem elizabeth. filiā aminadab: sororē naason q̄ pepit ei: nadab. ⁊ abiu. eleazar. ⁊ ithamar. Eleazar accepit vxorē: de filiabus phatiel. q̄ pepit ei phinees Iste est moyses ⁊ aaron: qbus locutus est dn̄s in terra egypti. hec addidit esdras vt q̄dam dicūt. vel moyses: de se tanquā de alio locutus est.

De mutatione virgarum in colubris.

Verū locutus est dn̄s ad moysen. Loquere ad pharaonē omnia q̄ loquor tibi. ⁊ ne timeas eū. Ecce: cōstitui te deū pharaonis. i. potentē in ipso. ⁊ in terra ei⁹ facere signa: ad modū dei. Aaron erit ꝓpheta tuus. i. ꝓlocutor. nō tn̄: moyses deus. vel aaron ꝓpheta. Ingressiq; sunt moyses ⁊ aaron ad pharaonem. Moyses erat octoginta annoꝝ. ⁊ aaron: octogintatriūquādo locut sunti ad pharaonē. Tulit ergo aaron virgā moysi. ⁊ eiecit eā in terrā corā pharaone. ⁊ versa est i colubrū. Vocauitq; pharao maleficos. ⁊ fecerūt similiter: ꝓijcientes singuli virgas suas. q̄ verse sunt in dracones. Sed deuorauit virga aaron: virgas eoꝝ. ⁊ sciendū: q2 magi oculos spectantiū deludebāt. Vel scd̄m augustinū demones discurrūt p mundum. ⁊ subito semina rerū d̄ qbus hoc agit: afferunt.

De plagis egipti

Induratum est cor pharaonis: nec audiuit eos. Et ait dominus ad moysen. Egredere in occursum pharaoni. cum egredietur ad aquas: ⁊ dices. In hoc scies quia dn̄s sum. Percutiā virga aquam fluminis: ⁊ vertet in sanguinem. pisces morientur. ⁊ affligent̄ egyptij. Et factum est ita.

De aqua versa in sanguinem.

Et ꝑcussit aaron aquā fluminis. ⁊ versa est in sanguinē. ⁊ fuit sanguis in omni terra egypti: i fluuijs riuis ⁊ paludibus. forte: nō in oibus. sed in hiis: q̄ manabāt d̄ nilo. ⁊ in vasis domorū tam ligneis q̄ saxeis. foderūtq; puteos egyptij p circūitū fluminis. ⁊ inuenerūt sanguinē. fecerūtq; similiter magi: iambres ⁊ mambres. ⁊ dicūt q̄ ablata ē aqua d̄ terra iessen. quā nō ꝑcussit dn̄s plagis: ꝓpter filios isrl̄: q̄ habitabāt in ea. Tn̄ iosephꝰ dicit: q2 hebreis fluuius potabilis erat: licet esset mutatus. Egyptijs vero nō solū colore. sed etiā sapore amaro: cruorē ꝓferebat. Vn̄ potius videt̄ q̄ alibi q̄ in nilo aqua fuerit in egypto. Et hec ē ꝓma plaga qua ꝑcussit dn̄s egyptum septē diebꝰ. d̄ q̄ dicit iosephus. q̄ pharao timēs ꝓ ea ⁊ hesitās: hebreos abire permisit. Cūq; malum fuisset reuelatum: sententiam ꝑmutauit.

De ranis.

Verū locutus ē dn̄s ad moysen. Ingredere ad pharaonē. ⁊ si noluerit dimittere populū: dic aaron vt extēdat manū sup flumina riuos. ⁊ paludes. ⁊ fecit sic. Et ascenderūt rane. ⁊ operuerūt terrā egypti. ⁊ vt dicit iosephꝰ orte: in breui moriebātur. ⁊ putrescentibꝰ cadaueribus: fetor nimis noxius exalabat ex aqua. imo quedā q̄si domestice domos intrantes: sepe i cibis. ⁊ potibꝰ ⁊ lectis: inueniebāt̄. fecerūt aūt malefici: similiter. Sūt aūt tria genera ranaꝝ. Vnū fluuiale ⁊ vocale. aliud: minimū. qd̄ calamitū dicit̄. qd̄ ⁊ si ꝓijciatur i os canis: obmutescit. Tertiū: magnū ⁊ venenosum. qd̄ rubeta dicitur. ⁊ vulgo crassantiū. Dixit ergo pharao ad eos. Orate dn̄m vt auferant̄ rane a nobis: ⁊ dimittā populum. Et clamauit moyses ad dn̄m: ⁊

mortue sunt. Videnſq; pharao ꝙ data eſſet requies: non dimiſit eos.

De cinifibus.

d Dixit dñs ad moysen. Dic ad aaron. Extende virgã. ⁊ ꝑcute puluerem terre. ⁊ ſint ciniphes in omni terra egypti. Et factũ eſt ita Sunt aũt ciniphes muſce adeo ſubtiles. vt viſũ niſi acute cernẽtis effugiant. ⁊ corpus cui inſident acerbo terebrãt ſtimulo. Feceruntq; malefici ſimiliter. vt educerent ciniſes nec potuerunt. Dixeruntq; pharaoni. digitus dei eſt hic. i. ſpũs dei. ſicut eni ꝑ dexterã filius: ſic ꝑ digitũ ſpũs ſolet accipi. Auguſtinus querit: q̃re in hoc defecerũt. nõ in ꝑmo. aut in ſecundo. ⁊ dicit hoc factũ ad notandũ. ꝙ ⁊ ſi philoſophi habuerũt noticiã patris ⁊ filij: nõ tamen ſpũſſancti. Hec tria ſigna facta ſunt ꝑ manum aaron. q̃ ſequentur. vel a dño tm̃ q̃daꝫ. vel ꝑ moysen.

De cinomia.

e Dixit ergo dñs ad moysen. Egredere ad aquas ad pharaonẽ. ⁊ dic ei. qđ ſi noluerit dimittere populum meũ: mittã in omnẽ terrã egypti omne gen⁹ muſcarũ. ⁊ faciã in die illa mirabilẽ terraꝫ ieſſen. q̃ habebit trãquillitatẽ. ⁊ factũ eſt ita. Et venit muſca grauiſſima in omnẽ terraꝫ egypti. Locutio eſt. i. multitudo muſcarũ. ⁊ expſſius dictũ eſt. quã ſi pluraliter diceretur. ꝓ quo. ſeptuaginta poſuerũt cinomia. i. muſca canina qđ ⁊ i pſalmo legit Tũc vocauit eos pharao ⁊ ait Ite ſacrificate deõ vr̃o i terra hac. q̃ dixerũt Nõ poſſum⁹ Nunq̇d abominatiões egyptioꝝ imolabim⁹: Si mactauerim⁹ q̃ colũt egyptij coraꝫ eis: lapidib⁹ nos obruent. Taurũ enim adorabãt. in honore apis. vaccam: ꝓ iſide. Ouem: ꝓ amone. Unde: abominabile erat eis: occidi hec. vel comedi. Et ait pharao. Ite in deſertũ. verũ longius ne abeatis. rogate ꝓ me. Orauit moyses: ⁊ receſſit muſca. Et iterũ induratum eſt cor pharaonis ꝓ his duab⁹ plagis. Dicit ioſeph⁹ ꝙ innumero multitudo pediculoꝝ egyptijs pullulauit: ex interiorib⁹ ebulliens. quos neq; lauacris nec medicamentoꝝ vnguentis: exterminare poterant. Multis enim plagis ꝑter decem famoſas. credibile eſt ꝑcuſſos egyptios.

De morte pecorũ

t Tunc dixit dñs moysi. Dic pharaoni ſi retinuerit populuꝫ: cras inducam peſtem grauem. ⁊ morientur omnia animantia egypti. Nec quicquã de his q̃ poſſidet iſrael morietur. ⁊ mortua ſũt animãtia egypti q̃ ſcꝫ erant in domibus. q̄ q̃ in paſcuis. poſt: grandine ꝑierunt. vel forte determinandũ nõ eſt. q̄ ſine multo tꝑis interuallo: forte hec facta nõ ſunt. ⁊ potuerit aliunde habere animantia. Pro hac etiã dicit ioſephus. q̄ beſtijs multi generis quarũ aſpectibus nullus occurrit. dñs regionẽ eorum impleuit. q̇bus ⁊ ipſi conſumebantur: ⁊ terra agricolis nudabatur. ⁊ ingrauatum eſt cor pharaonis.

De vlceribus et veſicis.

Terũ dixit dñs ad moysen ⁊ aaron. Tollite cineres d̓ camino. ⁊ ſpargat illos moyses i celũ corã pharaone. ⁊ erũt in hominibus et iumentis vlcera ⁊ veſice: in omni terra egypti. Et factũ eſt ita. Nec poterant etiã malefici ſtare coram pharaone. ꝓpter vulnera que erant in eis: ex interiori corruptiõe venientia.

De grandine.

d Dixit quoq; dñs ad moysen. Dic pharaoni. Hec dicit domin⁹. Idcirco poſui te: vt oſtendã in te fortitudinẽ meã. ⁊ narret nomen meũ in omni terra. En pluã hac ipſa hora cras grandinem: qualis nõ fuit in egypto vſq; in diem hanc.

nec etiam in ptibus hip̄bordis. Congrega q̄
habes in agro. homines enim ꝛ iumēta fo/
ris inuenta: grādine morientur. Qui timu/
it de seruis pharaonis dn̄m: confugere fecit
seruos ꝛ iumēta in domos. Extēditq; moy
ses virgam in celum. ꝛ dedit dn̄s tonitrua.
grandinem. ꝛ fulgura. ꝛ ignis iuxta pariter
ferebatur. ꝛ pcussit grando cuncta que fue/
rant in agris. ꝛ herbam ꝛ lignū regionis cō
fregit ordeum lesum est. quia iā virens erat.
ꝛ linū: quia iam folliculos germinarat. Tri/
ticum ꝫo ꝛ far qđ est genus grani. frumēto
grossius: nō sunt lesa. quia serotina sūt: nec
adhuc virentia quasi in spicam nōdum p/
dierant. Tantū in terra iessen grando nō ce/
cidit. Et vocauit eos pharao: ꝛ ait. Peccaui.
etiam nūc orate dn̄m p me. ꝛ dimittā vos.
Egressusq; moyses ab vrbe: tetendit manus
ad dn̄m. ꝛ cessauit tempestas. nec etiā stil/
lauit pluuia sup terram. ꝛ ingrauatum est
cor pharaonis.

De locusta.

Dixitq; dn̄s ad moysen. Ingredere
d ad pharaonē. ꝛ faciaz signa q̄ nar/
res filijs et nepotibus. vt sciatis:
qꝛ ego dn̄s. Et ingressi: dixerūt regi. Hec di/
cit dn̄s. Ecce ego inducā cras locustā in fi/
nes tuos. vt comedatur qđ residuū est gran
dini. Dixerūtq; serui pharaonis ad eum:
egresso moyse. vsq; quo patiemur hoc scāda
lū: Dimitte homines. quia perit egyptus. et
reuocatis illis: dixit pharao. Qui nam sunt
q̄ ituri sunt ad sacrificandū: Et ait moyses.
Uiri ꝛ mulieres senes ꝛ puuli: cū ouib' et
armentis. Et respondit. cui dubiū est ꝙ pes/
sime cogitetis: nō fiet ita. sed ite viri tm̄. hoc
enim petistis. ꝛ electi sunt a cōspectu eius.
ꝛ extendit moyses manū sup terrā egypti.
ꝛ induxit dn̄s austrū die illa ꝛ nocte. qꝛ le/
uauit locustas. ꝛ sederūt innumerabiles in
cūctis finibus egypti. ꝛ deuorauerunt omne
virens in lignis ꝛ herbis. Dicitur aūt locu
sta: quasi longa hasta. qꝛ lōgiora retro habet
crura. Festinusq; pharao vocauit eos: ꝛ ait.
Peccaui in deū vestrū ꝛ in vos. orate p tol/
lenda peste hac: etiam hac vice. Et egressus
moyses orauit dn̄m. ꝛ flauit ventus ab occi
dente. ꝛ proiecit locustā in mare rubrum. ꝛ in
durauit dn̄s cor pharaonis. nec dimisit isrl̄.

De tenebris.

Extenditq; moyses manū in celū.
e ꝛ facte sunt tenebre palpabiles. vt
nec videre: nec moueri localiter pos
sent egyptij. Multi etiā mirabiliter cōpulsi sūt
mori. vbicūq; aūt erat israel: lux erat. ꝛ voca
uit eos pharao. ꝛ ait. Ite vniuersi. Oues
tm̄ ꝛ armēta remaneāt. Et ait moyses. nec
remanebit ex eis vngula p̄sertim cum adhuc
ignoremus q̄d debeat immolari. Et ait pha/
rao. Caue: ne vltra videas faciem meam et
moriaris.

De diebus egypciacis.

Dixit ergo moyses ad fratres suos.
a ꝛ ait dn̄s ad eū. Adhuc vna plaga
tangā pharaonē. ꝛ dimittet vos.
Notandū qꝛ plures fuerunt plage in egypto
ꝙ decem. quas numerat exodus. sed nō fue
runt forte adeo graues. ꝛ ideo tacentur. Uñ
ꝛ q̄daz dies egypciaci dicūtur: qꝛ his passa
est egyptus. quoꝝ duos tm̄: singulis mēsib'
notam' ad memoriā. cū forte plures fuerint.
Nec ē credendū: ꝙ egyptij licet astroꝝ periti:
dep̄henderent dies hos nefastos in inchoa/
tione opis. vel itineris. vel minutionis. No
ta etiam ꝙ q̄dam egyptioꝝ timentes egyp/
tum perituram: egressi sunt vt cicrops qui in
gressus greciam vrbem cōdidit. quā vocauit
actem. q̄ postea dicta est athene. Quā q̄dā
grecoꝝ diadas. q̄dam: oxomenā dixerunt. q̄
dictus est diffres. ꝛ est nomen egyptiū. qđ
latine dicitur quasi dihomo. vel ppter pceri
tatem stature. vel p uiriū immensitate. vel

p pitia vtriusqꝫ lingue quā habuit. grece et egyptie. sub quo p̄mo nata est in arce oliua Creditur etiam eadem tempestate egressus dionisius ba.hus. q̄ ꝛ argos cōdidit. ꝛ vsuꝫ vinee grecis dedit. Dicitur etiam diluuium in thessalia factum: sub deucalione. ꝛ incendium sub fetonte. circa tp̄a moysi ꝛ sub eo hercules anteum vicit. Erictonius fili' vulcani currum. ꝛ troilus p̄mus quadrigā iūxisse feruntur. Egyptus que p̄us mesraim: post: aeria. ab egypto rege submerso: egyptus dicta est. Lacedemon filius semeles. lacedemoniam condidit. xantus triopa lesbū. epidaurus: condita ꝛ corinthus. que prius ephira. ysis sc̄dm quosdam ex heleno: epafū: genuit. qui memphim condidit. cū in sc̄cūda egypto regnaret. Sane determinans dn̄s plagam que restabat: ait. ingrediar in egyptum. ꝛ morietur omne p̄mogenitū a p̄mogenito pharaonis: vsqꝫ ad p̄mogenitū ancille que est ad molam ꝛ etiam p̄mogenita pecorum. apud vos no non mutiet canis. ꝛ petetis vasa preciosa ab egyptijs. ꝛ dabunt vobis.

De agno pascali et diebus azimorum.

Terum dixit dn̄s ad moysen. Mēsis iste erit p̄mus vobis: in mensibus anni. Hic ē aprilis. i. lunatio aprilis. que in marcio sepe inchoat. hic dicit ab hebreis: nisan. apud egyptios pamuthi. apud macedones: xanticus. Uoluit quippe dn̄s iudeos a ceteris nationibus differre. sicut religione ꝛ caractere circūcisionis: ita ꝛ tp̄is ratione. Romani enim ex traditione nume pompilij: p̄mum ponūt ianuariū. quia tūc incipit sol ascendere post solsticium hyemale. Arabes inchoant annū post solsticium estiuū. Congruentius videt fieri ab hebreis in marcio. in quo ꝛ mūdus conditus legitur. In aprili ergo cerimonia li differunt a nobis. in tempali: conueniūt nobiscum. Et adiecit dn̄s. Decima die mensis huius: tollet quisqꝫ domus agnū: saltem hedū. qd̄ si nō sufficiet numerus domus ad esum agni: assumet de domo domui sue iūcta: numerū animarū. que sufficiant ad esuꝫ agni. Et erit masculus anniculus. i. vnius anni sine macula. nō qdem velleris: sed corporis. quod in leuitico determinatur. si cecū fuerit. si fractū ꝛc. ꝛ sumptū de grege seruabitis eum in domovsqꝫ ad quartamdecimā diem. ꝛ immolabit eum omnis multitudo: queqꝫ domus. scilicet suū: ad vespam. ꝛ tingetis cum fasciculo ysopi: vtrūqꝫ postem. et sup liminare sanguine. edetes carnes nocte illa assas igni. nō coctum quid de eo: aqua: aut crudum. i. semicoctum ex festinatione. ꝛ azimos panes cum lactucis agrestibus. quarum amaritudo: amaritudinem seruitutis memoraret in sempiternum. Caput cum intestinis vorabitis. ꝛ pedibus. si quid residuum fuerit: igne comburetis. Quia vt ait iosephus. cremare: sursum ferri sonat. ꝛ eleuatio ignis: eleuationem ab eis pestis que vastauit egyptios: signauit. Nec comedet incircumcisus. De modo etiā comedendi ait. Renes vestros accingetis. calciamēta in pedibus habebitis. tenentes baculos in manibus. os non frangetis. nec de carnibus foras mittetis. ꝛ comedetis festinanter. Est enim phase. i. transitus domini. Dicta est autem nox illa transitus: quia transiuit angelus p egyptum. pcutiēs ab homine vsqꝫ ad pecus p̄mogenita. ꝛ transiuit super tecta hebreorum lita sanguine. Et aggressus est israel iter transeundi ab egypto. Iterumqꝫ ait dominus. diem hunc habebitis sollennem. ꝛ in monimentuꝫ: in generationibus vestris cultu sempiterno. septem diebus azima comedetis. Prima dies erit sancta ꝛ venerabilis. similiter ꝛ septima. nihil opis facietis in eis. exceptis his que ad vescendum ptinent. Patet: quia medijs diebus poterāt operari. ex hoc etiam patet. quia sabbatuꝫ erat

eis sollempnius: quouis festo. quantū ad ociū in quo: nec ad descendum licet opari. inde potuit esse q mulieres in ipso die solleni pa sce potuerunt parare vnguenta ad vngendū dominum. quod sabbato non licuisset. In ezechiele festum in pma die aprilis: legitur. et in septima. quod non hic. et egressi filij isrl fecerunt sicut preceperat dominus moysi et aaron. Et congregati sunt quartadecima luna in finibus egypti: circa ramesse. Tamen iosephus dicit eos congregatos decima luna. et ibi expectasse quartamdecimam.

De morte primogenitorum.

Factum est autem noctis medio. percussit dominus omne pmogenitū egypti. nec erat domus: in qua nō iaceret mortuus. dño forte ita pcurante: nō fuisse domuz absqz pmogenito. Cōpulsusqz pharao dixit moysi p nuncios: vt egrederet cū omnib' suis. imo et egyptij vrgebant eos exire. Tulit igitur populus farinaz conspersam sup humeros ligatam in pallijs. et petierunt ab egyptijs vasa. vestemqz plurimā et spoliauerunt egyptios ex pcepto domini: tum: p mercede laboris qua fraudati erāt. tum: vt inde fieret tabernaculū. et erant q̄si sexcenta milia virorum peditum: absqz paruulis. et vulgo famulantiū eis innumerabili Et duxeruut secum diuersi generis animantia multa nimis.

De exitu israel de egypto.

Factum est aūt q nilus pter solitū adhuc inundabat terrā: in q̄ erat sepulcrū ioseph. tenebantur autem ex iuramento asportare ossa eius. Tūc moyses scripsit in lamina aurea nomen domini tetragramaton. que supposita aque supnatauit vsqz dum veniēs stetit: supra vbi erat sepulcrum. et effodientes sustulerūt ossa. que sublata: leguntur eis pphetasse. forte: ꝺ difficultate itineris. tamē hebrei tradūt: q ouis ex improuiso astitit iuxta eos. que locuta est ad eos. ob quam rem: duxerunt eam secum multo tempe p desertum. et dixerūt eā ouē ioseph. de quo ibi. qui deducis velud ouem ioseph. Etiam in ingressu eoꝝ terremotu facto: multa templa egypti cū ydolis suis corruerunt. Habitatio autem filiorum israel in egypto: fuit quadringentoꝝ triginta annorum. sed nomine egypti: intelligend' est omnis incolatus eoꝝ. qui incepit a promissione abrahe facta: in via mesopotamie. a qua vsqz ad legem datam tot anni fluxerūt. Solis enim centum quadragintaquattuor annis seruiunt israel in egypto: post mortem ioseph. quibus expletis: eadem die egressa est omnis multitudo de terra egypti. qꝺ etiam mirabiliter a deo factum est. vel forte eadem die qua exiuit abraham ad peregrinanduz. Et nota quod hic dicit q3 die ingressi sunt. et infra mementote diei huius in qua egressi estis de egypto. prima die scilicet azimorum Etiam supra legitur dictum eis. null' egrediatur ostium domus sue vsqz mane. Ecōtra statim legitur hic. Nox ista obseruabilis est domini. quando eduxit eos de terra egypti. Forte intelligendum est nocte eductos. idest. ad mane egrediendū: ab egyptijs nocte compulsos. In benedictione cerei dicitur nocte educti. Profectiqz sunt ꝺ ramesse in socoth. nec secuti sunt eos egyptij. sepelientes mortuos suos. Multi etiam egyptiorum flebant. penitentes: quod eis fuerāt tam crudeles. Coxeruntqz farinam quā tulerant de egypto. feceruntqz subcinericios panes azimos. ex modico tantum tempore coagulatos. hisqz vsi sunt triginta dieb'. Nō enim vltra suffecerunt que tulerunt ꝺ egypto. licet sub necessitate custodirentur. nec eis ad sacietatem vescerentur.

De sanctificatio ne primogenitorũ

Ixit quoq3 dñs ad moysen. San-
d ctifica mihi omne ꝑmogenitũ ma-
sculinũ qḋ apit vuluā. tam de ho-
minibus q̈ de iumentis: qꝛ ꝑcusserat ꝑmo-
genita egypti in liberatione eoꝝ. ꝛ qꝛ solum
masculos ꝓ hoc sibi voluit. dici potest: non
ꝑcusses: nisi masculos. Forte: qꝛ ꝑmogenita
eoꝝ a ꝑcussore angelo liberauerat. ꝛ hec mo-
do sua erant. voluitq3 vt deinceps essent sua
omnia. Uel qꝛ ex omni fructu primo hono-
randus ē. Primogeniti ergo de filiis leui of-
ferebantur. ꝛ seruiebāt iugiter dño. ꝑmoge-
niti alioꝝ offerebant̄. ꝛ quinq3 siclis redime
bantur. ꝑmogenita pecoꝝ apta ad immolā-
dũ: oblata erant sacerdotũ. Immundoꝝ vo
nō oblata: quedā redimebant̄. vt ꝑmogeni-
tũ asini mutabat̄ oue. q̄ ꝓ eo offerebat̄. qdā
nec etiā redempta occidebātur. vt ꝑmogeni-
tũ canis. Et adiecit dñs. Cũ introduxerit te
dñs in terrā ꝓmissam: intimabis hec filiis
tuis. seruanda ritu sempiterno. Eritq3 hoc
quasi signũ in manu tua. ꝛ quasi appēsum
quid: ob recordationē ante oculos tuos. vt
sc3 huius liberationis memoria: nō aliter ve
niret in obliuionē. q̈ que manu gerũtur. vel
ante oculos appendũtur. qḋ pharisei ad lrã3
obseruantes hec scribebāt. ꝛ decalogũ simul.
ꝛ eas sinistris circũligabāt brachiis. ꝛ inter
oculos appendebant. quas dñs in euāgelio
philacteria vocat a philaxe ꝛ thorat.

De deserto egipti

Igitur cũ emisisset pharao populũ. nō edu-
xit eos moyses ꝑ palestinā cōterminā egyp
to. ꝓpter antiquā molestiā: ꝛ odiũ patrũ. ne
insurgerēt philistei aduersus eos. sed circum
duxit eos ꝑ desertũ. qḋ ē iuxta mare rubrũ:
ꝓ mandato dñi iubentis. vt duceretur popu
lus ad montem syna: ad immolandu3 sibi.
etiam: si penitentes egyptii vellent eos ꝑsequi:
grauem molestiam itineris sustinerent. Ar-
matiq3 ascenderunt filii israel de terra egypti
multa sc3 suppellectili muniti. Tamen alia
translatio habet. quinta ꝓgenie ascenderũt
filii israel. Moyses enim quint' fuit a iacob.
vel ꝑ tribum iude. a phares vsq3 ad salomō
quinq3 fuerunt generationes. Hebreus ha-
bet: quinta ascenderũt filii israel. Profectiq3
de socoth: venerũt in ethan. ciuitas erat tũc
deserta in capite solitudinis. que a iosepho li
tus dicitur. vbi ꝛ babilonem postea factā di
cit. dũ cambises egyptum vastaret.

De ducatu co lumne et mari ru bro.

Ominus aũt vt dux esset itineris:
d ꝑcedebat eos ꝑ diem in colũna nu
bis. contra feruorem solis. ꝛ ꝑ no-
ctem in columna ignis contra tenebras. ꝛ vt
sibi a serpētibus ꝓuiderēt. ꝑcepitq3 dñs vt re
uersi aliq̄ntulũ versus egyptũ. castrametarē
tur in regione phiaroth. q̄ est inter magda-
lum ꝛ mare cōtra beelsephon. Est aũt mag
dalũ ciuitas in cōfinio egypti. ad quā iudei
tꝑe ieremie interfecto godolia: ꝑmo confuge
runt. ꝛ posuerũt castra sup mare rubrum.
Huius maris aqua: non est rubea. sed ois
terra circumstans rubra ē. ex q̄ viciatur gur-
ges ꝛ inficitur. vnde: minimũ acutissimũ ex-
cerpitur. quicq̄d etiam adhesum in fluctib'
est. in hunc colorē cadit. ob hoc ibide3 gēme
rubee inueniũtur. que humo inuolute. ꝛ in
ter harenas attrite: terre colorē habēt. ꝛ ma-
ris. Hoc mare: in duos sinus diuiditur. q̄
ab oriente est: ꝑsicus appellatur. qꝛ ꝑse o:ā
eius inhabitāt. Alter arabicus dicit̄. vbi nos
tamen diximus rubrũ: hebre' habet canno-
sum. quia canne in litoribus abundāt. Sa-
ne. ibi coartati sunt filii israel. ex vna parte

erant montes asperrimi ⁊ immeabiles. ex altera mare.

De transitu maris rubri.

Mmutatūq3 est cor pharaonis. tulitq3 trecentos curros ꝓprios. ⁊ trecētos ab egyptijs ⁊ insecutus est eos. Equites quoq3 dixit qnquaginta milia ⁊ ducenta milia peditū armatoꝝ. Leuantesq3 oculos hebrei: viderunt egyptios post se. ⁊ timuerūt valde. neq3 enī fuge facultatem habebant. nec pugnare poterant. q2 inermes erāt. nec ibi morari: ꝓpter ciboꝝ penuriā. Cūq3 plurimū arguerēt moysen: dixit eis. Nolite timere. Hec fecit dn̄s. vt hodie videretis magnalia ei9. Ipse pugnabit ꝓ vobis: ⁊ vos tacebitis. Egyptios quos videtis: nō videbitis in sempiternū. In hebreo plenius est. non videbitis: vt nūc videtis. viuos scilicet. Et orauit moyses ad dn̄m Qui dixit ei. Quid clamas ad me: Eleua virgam. ⁊ extende manum tuā sup mare: ⁊ diuide illud. vt ingrediātur filij israel p siccum. Tollensq3 se angelus qui p̄cedebat eos. stetit post tergum inter egyptios ⁊ israel. ⁊ erat nubes tenebrosa egyptijs. lucida hebreis. Cūq3 extendisset moyses manū: flauit ventus vehemens. ⁊ vertit aquā in siccū. ⁊ diuisū ē mare in duodecim diuisiones. vt queq3 tribus p turmas suas incederet. Et aduocans moyses singulas tribus scd̄m ordinē natiuitatis sue. hortabatur eos: vt ipsum p̄euntē sequerētur. Cūq3 timuissent intrare ruben. symeon. ⁊ leui: iudas p̄mus ingressus est iter post eum. vnde ⁊ ibi meruit regnū Profecti sunt ergo p medium maris. ⁊ erat aqua quasi mur9 a dextra coꝝ ⁊ leua. Qd̄ videntes egyptij: vesanos iudicabant eos. sed cum viderent illesos abire: ingressi sunt post eos. Iamq3 venerat vigilia matutina ⁊ respexit dn̄s sup egyptios: p columnā nubis ⁊ ignis. i. intollerabiles imbres. ⁊ graues tonitrus corruscationesq3 ⁊ lāpades iecit sup eos. Unde territi dixerunt. Fugiamus israelem. Dn̄s enim pugnat pro eis. Filij autem israel scd̄m iosephum ad cōtrapositam puenerunt terram. Hebrei vo tradunt. q cum venissent ad extremū montis in mare porrecti: p longum maris. viā eos obliquasse. ⁊ circumeundo montem ad idē littus egypti redijsse. quod ꝓbauit sic. Natura maris est. vt quod pit in eo ad proximum litus ꝓiciat. Cum ergo mane iacerent egyptij mortui in litore. patet q idem erat litus ex altera parte montis. Non enim in spacio noctis fere equinoctialis. nec hij nec illi: etiam ad mediū mare trāscurrissent. Cūq3 sic turbarentur egyptij. moyses dn̄o iubente extendit manum suam sup mare. ⁊ reuerse sunt aque ad p̄orem locum. ⁊ opuerūt egyptios. Nec vnus quidem supfuit ex eis. ⁊ tulit israel arma mortuorum. Moysesq3 domino canticū cōposuit exametro carmine. Cantemus dn̄o ⁊c. qd̄ quia p̄us legitur ceteris: canticum dicitur canticoꝝ. Nec hoc discredendum esse dicit iosephus cum alexandro macedoni ⁊ exercitui eius darium insequē ti: mare pamphilicum diuisum fuisse legit: domino volente. qui p eum regnum psarū delere voluit. Moratus est autē israel iuxta litus maris septē diebus ⁊ cum timpanis ⁊ instrumētis musicis: singulis diebus veniebant ad litus. ⁊ cantabant domino canticum moysi. viri seorsum. ⁊ mulieres seorsum. In cuius rei memoria septem pascalibus diebus cantando redimus ad fontes. ⁊ terminatur hic iosephi liber secundus.

De dulcoratione aquarum marath.

p Ost hec egressi sunt in desertū sur. tū hebr9 habet: in desertū etham. dicimus enī: quia prius ante mare

fuerunt in deserto ethan. post mare in deser-
to sur. Post helim in deserto sin. Ambulaue-
runtq; tribus diebus p solitudinem. nec in-
uenerunt aquã: donec venerunt in marath.
vbi aquam inuentã p amaritudine non po-
tuerunt bibere. Unde ⁊ locum illum dixerũt
marath: p amaritudine aque: vel potius p
amaritudine animi. Animequior enim est
qui sitit. si non inuenit potum: quam si in-
uentũ gustare nõ possit. Dñs autẽ ostendit
lignũ moysi. qđ cũ misisset in aquas: dulco-
rate sũt. forte lignũ illud erat talis efficacie. et
forte miraculose factũ est. vt in solitudine in
qua nõ erat lignum: inueniretur lignũ. He-
breus dicit q lignum illud naturaliter ama-
rissimũ erat. ⁊ vt mirabiliter innotesceret vis
diuina: amarũ admixtũ amaro dulcedinez
operatuz est. Josephus videtur velle q aque
vitium hoc contraxerant: quia in morte sem-
per fuerant. scđm illud. ⁊ vitium capiunt ni
moueantur aque. Dicit enim fuisse puteum
modicum. Sumens aũt virgã moyses quã
habebat in p̄senti. scidit eam p mediũ: i lon-
gitudine incisionem faciens. ⁊ eiecit in pute-
um. ⁊ p̄cepit fortibus vt haurirent aquam.
⁊ plurimã p̄us effunderent. vt vltima q̄ re-
maneret: frequentibus concussionibus exerci-
tata ⁊ purgata fieret potabilis. Ibi etiã de-
dit eis iudicia: nondũ tamen in re. sed datu-
rum se p̄misit. si obedire sibi vellent.

De fontibus et palmis helim.

Post hec venerũt in helim. vbi du-
odecim fontes. ⁊ septuaginta pal-
me. Et dicit ioseph9 q modica aq̄
erat in fontibus. vt qđ ex ea modicum ma-
nib9 sumeretur: cenosũ esset ⁊ inutile. ppter
hoc etiam palme nõ multũ eminebant a ter-
ra. quia nõ sufficiebat humor ad cõglutinan-
dam humum. Exinde: venerunt in desertuz
syn. quod est inter helim ⁊ synai. vbi plures
fecerũt mansiones. que in numeris exponũt

De coturnicibus et manna.

Quintodecimo die mensis secundi.
tricesimo scz ab exitu eoꝝ de egyp-
to. quando scz secundũ pasca cele-
brabatur: ⁊ defecerunt eis victualia. que tule-
runt de egypto ⁊ dixerunt. Utinam mortui
essemus in egypto. quando sedebamus sup
ollas carnium. ⁊ comedebamus panem in
saturitate. Cumq; orasset moyses ad dominũ
dixit ad eos. Audiuit dominus murmura-
tiones vestras cõtra eum. ⁊ dabit vobis ve-
spere carnes. ⁊ mane panes i saturitate. Fa-
ctumq; est vespere. ⁊ ascendens coturnix de
sinu arabico. vbi precipue nutritur. transcen-
so medio mari: operuit castra. ⁊ ad libitum
populi capiebantur. Est autem auis regia:
quam iosephus ortigiam vocat. grecus orto-
gomenam. nos vulgo curleyum dicimus a
currendo. Mane vero cum oraret moyses.
ros descendens illinitus est manibus eius
quem p̄us imbrem suspicatus est. Sed cuz
gustasset: sensit mellis dulcedinem. ⁊ panẽ
promissum datum intellexit. ⁊ iacuit ros p
circũitum castrorum. Et erat granum mi-
nutum. quasi semen coriandri. album: i mo-
dum pruine. ⁊ quasi pilo tunsum. quod vi-
dentes filij israel dixeruut. Manhu. idest. qđ
est hoc: vnde ⁊ deinceps manna dictum ē.
quod quidam indeclinabile putant. Alij in
p̄ma declinatione ponunt. alij in tertia. sicut
⁊ pasca pasce. vel pasca pascatis. Et ait moy-
ses. Hic est panis nobis datus a domino.
Colligite vobis gomor p singula capita. et
collegerunt alij plus alij minus. ⁊ mensi sũt
ad mensuram gomorum. nec qui plus col-
legerat habuit plus. nec qui minus parauer-
rat: reperit minus. Forte enim i aceruis col-
lecta ponebatur. ⁊ reddebatur singulis go-
mor. quod iosephus vocat assartũ. ⁊ est deci-
ma pars ephi. vel forte quantumcũq; quis
colligeret. veniens ad p̄pria: non inueniebat

nisi gomor. vel p miraculum factum est. vt edacibus sufficeret gomor. q ab aliis etiam comedebatur. Colligebant aūt mane. quia cum incalesceret sol liquefiebat. qd miraculosum erat. cum ad ignem durū fiebat. Terebant aūt illud in puluerem. et conglutinatū in panes formabant. Cuius sapor dulcissimus. erat. p quo dictū est. simile cum melle. et alibi: sapor panis oleati. Qd dicitur: qd sapiebat in ore cuiqz qd desiderabat: nō multum autenticū est. qd dicit iosephus. q etiā hactenus rigat locus ille siccis imbribus quasi manna: dixitqz moyses ad populū. Nullus relinquat ex eo in mane. quidā tñ reseruauerūt. et scatebat vermibus. et cōputriuit. Precepitqz moyses vt die sexto colligerent cibos duplices. quia sabbato nō inueniebatur in agro. Tñ seruatū in die sabbati: nō corrūpebatur. Tñ quidam putant. nec etiam sexta die collegisse quēqz nisi vnū gomor. sed p miraculum illud multiplicabatur. vt duobus sufficeret diebus. Hec inde colligentes: quia infra legitur. ppter hoc tribuit vobis dñs die sexto cibos duplices. Dixitqz dñs moysi. imple gomor ex eo. vt custodiatur i futuras retro generationes. i. in post futuras. ad memoriam retro habendā. Et fecit moyses iuxta verbū dñi. et posuit illud aaron i vrna aurea. in tabernaculo reseruandū. Aiunt hebrei eos pmo habuisse puū tabernaculū. in quo dñm cōsulebant. d quo infra moyses. tollēs tabernaculū: tetendit extra pcul. Vel p prolempsim d futuro tabernaculo dictū est. hoc cibo aliti sunt filii israel vsqz quo tangerēt fines terre chanaan.

De aqua data in raphidim.

Igitur pfecta est omnis multitudo de deserto syn p mansiones suas. iuxta sermonem dñi. et venit in raphidim. nō q verbo distingueret illis dñs mansiones. sed iudicio nubis stantis: quā pcuntem semp sequebant: ea stāte castrametabātur. Ibi defuit omnino eis aqua. et murmurauerūt contra moysen. qui ait ad dñm. Quid faciam populo huic? Adhuc pusillū et lapidabit me. Et dñs ad eū. Sume de senioribus israel. et vade ad petram oreb. pcutiensqz eam virga. pars est montis syna sic dicta. alia est et alibi petra oreb. sic dicta ppter oreb q occisus est in ea. Factumqz est ita. Et egresse sunt aque. et bibit populus et vocauit moyses nomen loci temptatio. q temptauerant dñm dicentes. Est ne in nobis dñs an nō: alie post fuerunt aque contradictionis.

De pugna cōtra amalech.

Egressus est aūt amalech vt pugnaret aduersus israel in raphidim. Strabus. ait. Amalech fuit filius ismahelis. a quo amalechite. q et ismahelite. ipsi sunt sarraceni. Hos dicit iosephus pugnaces. inhabitantes goboth. et petrā. et a circumstantibus cōductos ad bellū aduersus hebreos. Econtra legitur in genesi. q eliphat pmogenitus esau: genuit de cōcubina amalech. Idem super regum. vbi filius dohec idumei nuncians dauid mortem saul ait. Amalechites sum. forte duo fuerunt equiuoci. et ex his duo populi. Elegit autem moyses iesum de tribu effraim. virum bellicosū: ad dimicandum contra hostes. cui et paucos tradidit armatos. plurimos ad custodiam castrorum retinuit. Ipse autem ascendit in montem: habens virgam dei in manu. Ascenderuntqz cū eo aaron et vr vir marie. Tamen scdm paralipomenon: fuit filius caleph et marie. auus besleel. Cumqz eleuasset moyses manus ad dominum vincebat israel. Si autem paululum remisisset. vincebat amalech. Quo comperto: aaron et vr supposuerunt ei lapidem. et ex vtraqz parte manus eius sustentabant. Erant enim graues ex labore orandi. In huius enim

rei figura: sacerdos manus eleuat in missa. ⁊ etiam in figura christi orātis in cruce. nec remisit moyses manus vsq; ad solis occasū. Fugauitq; iosue amalech: in ore gladij. Et ait dñs moysi. Scribe hec in libro: ob mon̄ mētū. Adhuc enī delebo memoriā amalech de sub celo. Q̄d in diebus saul impletū est. Et edificauit moyses altare. ⁊ vocauit illud: dñs exaltatio mea.

De subdiuisione magnatum ad cõcilium ietro.

Gressus ē aūt ietro cognat' moysi
e obuiam ei in desertū. tulitq; secū
sephoram. ⁊ duos filios eius. Cūq; intrasset tabernaculū moysi. narrauit ei moyses signa q̄ fecerat ꝓ eis dñs. ⁊ vniuersum laborem itineris sui. ⁊ cōgratulans ietro: ait Bñdictus dñs q̄ eripuit populū suū d̄ terra egypti. nūc cognoui: quia magnus est dñs sup omnes deos. Obtulit ergo ietro hostias dño. ⁊ comederūt cū eo: moyses ⁊ aaron. et seniores israel. coram dño. Augustin' tamen non vult gentilem imolasse dño: sed moysen s̄cdm aliam translationē que est sumpsit ietro hostias. de oblatis a moyse sumpsit ab eo ⁊ comedit. Forte tunc sacrificauit moyses iuxta montem. sicut p̄dixerat dñs. Dicit enī iosephus ietro venisse circa montem. vbi in rubo multas viderat moyses visiōes. vt iudicaret populū. q̄ assistebāt ei de mane vsq; ad vesp̄am. quod attendens ietro ait. Stulto labore cōsumeris. vltra vires tuas est negocium. sed audi verba mea. ⁊ erit dñs tecum. Esto populo in his que sunt ad deum. ⁊ cerimonias: ⁊ viā morū. vel itineris ostendas eis. ad decisionem vo causarū: elige viros potentes. timētes deū. amantes veritatem. detestantes auariciam. Et nota: quia in his quattuor que dicit. cōsideranda in dignitate iudicis: possit potentiā. q̄ quidem plurimū valet. si tria illa sequantur. Alioqn: addit oleum camino. ⁊ gladius veneno. Tñ alia trāslatio habet sapientes. quos forsan potentes vocat: ad iudicandū. Et addidit. Constitue ex electis quosdam tribunos. i. cuiq; tribui vnum p̄pone. qui a tribu: tribunus hebraice grece ciliarcus. latine millenarius. nō ꝙ in tribu vna essent tm̄ mille. sed certum numerum posuit ꝓ incerto. vel ꝓ multitudine copiosa numerū posuit supremū. forte q2 iam principes habebant. queq; tribus suū. sub principe voluit esse millenarios. q̄ tm̄ p̄essent mille. Sub millenarijs aūt monuit constitui decem ethacuntharchos. i. centenarios. vel cēturiones. sub centurione duos penthaconthaarchos. i. q̄nquagenarios. sub q̄nquagenario: quinq; decanos. Orta igit' lite inter decem stabant ad iudicium decani. cui facile erat lites paucoꝝ dirimere. Si non poterāt diffinire: ascendebant ad q̄nquagenarium. ⁊ sic vsq; ad moysen. q̄d tamen rarum erat maiora tamen moysi reseruabant. ipsi minora iudicantes. In hunc modum: ecclesia romana vocauit plurimos in p̄tem sollicitudinis. primates. archiep̄os. ep̄os. archidiacones. archip̄sbyteros. etiā minores sacerdotes leuiora peccata ⁊ quedā grauia. sed occulta iudicant. Grauiora vo ⁊ apta referūt ad ep̄m. Acqeuit moyses nec erubuit vir deo plenus consiliū gentilis. dimisitq; cognatum suū. Hebreus vbiq; ponit socerum. ⁊ reuersus est ietro in terram suam.

De prouentu ad montem sinai.

Ense igitur tertio egressionis de
m egypto. i. iunio die hac in kalendis scilicet iunij venerūt ad montem synai. fixerūtq; tentoria e regione montis quadragesimoseptimo die scilicet a phase. In exponēdo enim scripturas. triginta dies ꝓ mense ponimus. quasi mediaz inter

lunares ⁊ solares menses: eligendo viā. Lunares enim infra tricenariū minuūtur quidam. vltra vo non. Solares vo plures. hūc numerū excedunt. A phase quidē sedecim dies pmi mensis restabant. Restat ergo ꝙ pma dies iunij q̄dragesimaseptima fuit. Sequenti die diluculo ascendit moyses in montem ad deū. qui dixit ei. dices domui iacob. Vidistis que fecerim vobis. Nūc adiciam vt etiam loquar vobis. Si ergo custodieritis pactū meū. eritis mihi in peculiū ꝺ cunctis populis. Que cū retulisset moyses populo: responderūt. Cuncta q̄ locutus est dominus faciem⁹. Cūqꝫ redisset moyses ad dominū: ait ei dn̄s. Veniaꝫ ad te in caligine. vt audiat me populus loquentē ad te. Vade sanctifica populū hodie ⁊ cras. i. lauēt se. ⁊ vestimēta sua. vacent ab amplexib⁹: ⁊ sint parati in diem terciū. et constitues terminos p circūitum montis. quos qui trāsierit tunc ⁊ tetigerit montē morietur. Manus nō tanget eum. sed lapidabitur. aut iaculis cōfodietur. siue iumentū: siue homo. vtebātur aūt vt ait iosephus in his duobus dieb⁹ cōuiuijs opulenter: ⁊ ornamētis decenter.

De datione legis verbotenus.

Iam aduenerat dies tertius. ⁊ ante solis ortum ceperunt audiri tonitrua. ac micare fulgura. ⁊ nubes densa operuit montem. et clangor buccine pstrepebat. Fumabat mōs quia dn̄s descenderat in igne. ⁊ fumus ferebatur q̄si de fornace. ⁊ mōs tremuit vt aiūt hebrei. timuit popul⁹. sed ⁊ moysen ira dei pijsse putabant. tandē letus apparuit moyses. ⁊ serenus aer cū eo reuersus ē inter eos ⁊ ait eis. Hodie nō audietis filiū amram ⁊ iocabeth. sed illū q̄ p vobis pcussit egyptū. Qui p mare iter dedit. Qui cibum de celo. potū de petra: concessit. p quē adam de fructibus terre comedit. Noe ex ymbrib⁹ erept⁹ est. abrahā chananeā obtinuit. ysaac natus de senibus. iacob ple ditatus. Joseph sublimatus. Fiant ergo hec verba vobis amabiliora ꝙ filij: vel vxores. Et eduxit populū in occursum dn̄i: ad radicem montis. Ascenderunt aūt dn̄o iubente moyses ⁊ aaron vltra terminos. sacerdotes. i. maiores. ⁊ popul⁹ nō transierunt. Locutusqꝫ ē dn̄s ita: vt nullum vox effugeret. ⁊ sic q̄nquagesimo die dedit eis legē verbo tm̄ in figuraꝫ. ꝙ daturus erat spiritūsanctū die quinquagesimo.

Explicatio decalogi.

n On habebis deos alienos coram me ⁊c. Q ꝺ nō nisi decē pcepta dederit omnes sancti asserunt. sed in distinctione coꝝ differūt. Primū enī ⁊ vnuꝫ scd̄m augustinū: diuidit origenes in duo. ⁊ q̄ sunt duo vltima scd̄m augustinū: colligit in vnū. Cui cōsentit iosephus. Preterea dicit augustinus tria fuisse in vna tabula. ⁊ septē in alia. Joseph⁹ vo ⁊ hebrei: q̄nqꝫ i vtraqꝫ Forte qr augustinus tria voluit ptinere ad dilectionē dei. ⁊ septē ad dilectionē pximi. p dignitate potius ꝙ p scriptura. dixit ea esse pme ⁊ secūde tabule. Sicut dicere consueuimus. hoies pme classis ⁊ secunde. quocūqꝫ vo modo distinguantur: idē est sensus.

Primū preceptū.

n On habebis deos alienos coram me. i. me solū habebis deū. Et ponitur nō habebis p non habeas. Impatiue scd̄m idioma hebreū. Nō enim asserit cū q̄nqꝫ habuerit. Nō facies tibi sculptile. vel ydolū. Alia lra. Q ꝺ nihil ē in mūdo. i. nullius rei naturalis repsentatiuum. vt fiebat amon capite arietino. a nubis capite canino. Nec omnem similitudinem: que est in celo vel terra. quasi non facias tibi pro deo: simulacrum solis ⁊ lune. ⁊ huiusmodi. neqꝫ hominis aut iumēti. ⁊ huiusmodi. nec

draconis vel reptilis cuiuslibet que colebat
diuersus hominū error: nō coles. nec etiam
adorabis ea. colere enim est mente adorare.
Adorare aūt est. si nō animo: saltem ꝑ me-
tu. vel adulando regibus adorare. Postea
ad inculcandā custodiam dicti ꝛ dicendoꝝ:
addidit incidenter. Ego sum dñs deus tu⁹
fortis. ꝛ zelotes. visitans peccata patrum in
filios. in tertiam ꝛ quartā generationē eoꝝ
qui oderunt me. ꝛ faciens misericordiam in
milibus his q̇ diligunt me. ꝛ custodiunt p̄-
cepta mea. zelus dicitur inuidia. dicit etiam
amor. sed ꝓprie amor viri ad vxorem ꝑ quo
sustinere nequit alterius accessum ad eam.
In hūc modū dicit dñs: ego sum zelotes. i.
nō paciar te fornicari post. deos alienos. qđ
addidit se visitare peccata patrum in filios.
aiunt heretici: nō est bonus hic sermo. vt ꝑ
peccato alterius quis puniatur. ꝛ dicūt ve-
tus testamentū nō esse datum a deo. Non
enim sic crudelis est deus. Sed econtra in
his mitis apparet. qđ etiam hoc nomine vi
sitans innuitur. Ex pietate enim visitamus
infirmos. ꝛ ipse ex mansuetudine: peccantē
nō statim punit. sed expectat etiā vsq; in q̄r
tam generationē. q̄diu sc; patres viuere so-
lent. ꝛ si corripictur pater. vel filij non imita-
būtur ipsum: parcit. alioq̄n quasi post lōgā
expectationem iustius punit. ꝛ de temꝑali
pena tm̄ intelligendū est. sic de achar ꝛ ibeu
in posteris vindictam sumptā legimus. vel
potest exprimi seueritas iuste iudicantis: gra-
uius enim puniūtur peccantes. si filios pro
se videant etiā puniri. ꝛ iustius ꝑ expecta-
tione. Origenes tamē hic intelligit ꝑ patres
demones. ꝛ per posteros coadiutores. quos
quandoq; in peccando nobis adiungimus.
Ut pote ꝓmo intrauit diabolus: in cor iude.
Ecce pater. post: accessit ad ꝓncipes. vt ꝛ ip-
si in hoc peccarēt. Ecce filij. Post: accepit ab
illis cohortem ꝛ ministros. Ecce: tertia ꝛ q̄r
ta generatio. Dominus autem non visitat
hic peccata patrū: qui reseruantur igni eter-
no. modo tamen sepe punit homines.

Secundum pre ceptum.

On assumes nomen dei tui in va-
n nū. i. nec falso. nec superflue: nec do-
lose iurabis ꝑ nomen dei. nec ho-
norem eius quantū in te est. euanescere fa-
cias. de eo praue sentiendo.

Tertium.

Emento vt diem sabbati sanctifi-
m ces. i. sanctū ꝛ feriatū habeas. Nō
facies omne opus tu ꝛ filius tu⁹. ꝛ
filia tua. nec seruus ꝛ ancilla. nec iumentū
tuū. nec aduena. qui intra portas tuas ē. i.
tecum in domo tibi seruiens. quia deus q̇e-
uit die septimo. ꝛ nos diem septimū serua-
mus. ꝛ si non hunc: quē illi. Nam ꝛ iosephꝰ
sic ait. Quartus sermo scđm seruandas sep
timanas: cū ab omni oꝑe forent cessaturi.
Propterea de oꝑe seruili dicim⁹ intelligēdū.

Quartum.

Onora patrem tuū ꝛ matrē tuā:
b duplici honore reuerendo. s. ꝛ ne-
cessaria ministrando. In his enī
que sequūtur: in omnibus a ꝑte totū intelli-
gitur. Unde ꝛ dñs docens totaliter intelli-
genda: impleuit legem.

Quintum.

On occides. manu. vel mente. vel
n consensu. nec violentā manū infe-
res insonti. nec subtrahes auxilium
vite: cui potes ꝛ debes dare. Iudex quidem
non occidit sed lex.

Sextum.

On mechaberis. non cōmiscearis
n alicui. excepto federe matrimonij.

Septimum.

On furtum facies. nec eciam rapies
aliena.

Octauum.

On contra ꝓximũ tuũ falsum te-
n stimoniũ dices. Hic ꝓhibet omne
mendaciũ. licet quidã male sense-
rint deum tacite consensisse mendacium qđ
ꝓdest. si nulli obsit.

Nonum.

On concupisces domũ ꝓximi tui.
n Scđm augustinum: Hic ꝓhibet
concupiscentiam rei aliene immo-
bilis.

Decimum.

On desiderabis vxorem eius. non
n seruũ. non ancillam. nõ bouem. nõ
asinũ. nec omnia q̃ illi⁹ sunt. Hic
aũt ꝓhibet cõcupiscentiã rei mobilis. Scđm
origine: vnũ pceptum est.

De altari faciẽdo

Videbat aũt populus voces ⁊ lam
v pades. ⁊ vocem buccine. ⁊ montẽ
fumantẽ. ⁊ stantes ꝓcul dixerunt
moysi. Loquere tu nobis. ⁊ audiemus. Nõ
loquat nobis dñs: ne forte moriamur. Ste-
tit ergo de longe populus. ⁊ moyses accessit
ad caliginẽ. Cui dñs ait. Altare đ terra facie
tis mihi. Forte ante cõstructionẽ altaris por
tatilis: voluit hoc fieri. vel illud portatile erat
đ terra: sicut infra dicem⁹. Qđ si altare la-
pideũ feceris mihi: nõ edificabis illud de sec-
tis lapidibus. si leuaueris culterũ tuũ super
eo polluetur. quasi nolo qđ cũ instrumento
effusionis sanguinũ: edifices mihi sanctum
Inde ⁊ nos vnius lapidis altare construi-
mus. Forte ꝓhibuit ne sup altare hostie oc-
ciderentur. Et addidit. Nõ ascendes p gra-
dus ad altare meũ: ne reueletur turpitudo
tua. forte nudũ antiqui vtebant feminalib⁹.

De iudiciis.

Deinceps addidit dñs iudicia q̃dã:
d ad terminandas lites. Nos q̃dem
nõ omnia sed cõgrua ꝓsequemur.
Si emeris seruũ hebreũ: q̃ iam scʒ seru⁹ non
sit. sex annis seruiet tibi. nisi iubileus inter-
uenerit. ⁊ gratis cũ quali veste intrauerit si
habẽs vxorẽ: cũ vxore ⁊ liberis exeat. Si dñs
dederit ei vxorẽ. mulier cum filiis quos fece-
rit: erit dñi. Qđ si dixerit seruus manere i
seruitute: offeret eũ dñs diis. i. sacerdotib⁹
p̃sentabit. ⁊ applicabitur ad ostiũ taberna-
culi. ⁊ pforabit aurẽ eius subula in signũ p-
petue seruitutis. ⁊ erit seruus in seculum. i.
dum viuet. vel vsqʒ ad iubileũ. Idem intel-
ligendũ est de ancilla.
Si quis vẽdiderit filiã suã in famu
s lam: nõ in ancillã. s. sed in concu-
binã: quã greci moypheten dicũt.
septimo anno nõ egredietur sicut ancilla. scʒ
sine p̃cio. quia enim eã humiliauit: dotẽ. ve-
stes. ⁊ nuptias. i. virũ. ꝓuidebit ei: ꝓ precio
pudicicie. Qđ si ante septimũ annũ displicu
erit ei vendendi eã aliis: potestatẽ nõ habebit.
nec pudicitie p̃ciũ negabit. Qđ si interim ag-
nominauerit eã sibi. i. in vxorẽ duxerit: scđm
qđ dicitur marcia catonis. iuxta legẽ vxorũ
faciet ei. nec sine libello repudii egrediet. Si
ꝟo non sibi sed filio eã emerit: in modũ pre-
dictũ faciet ei ꝓ filio: sicut ꝓ se. Si tria ista
nõ fecerit. i. si nec ipse eam humiliauerit sine
agnominatione. nec eã agnominauerit. nec
filio eã accepit: more ancillarũ gratis egre-
dietur. ⁊ absqʒ p̃cio sibi dato.
Qui occiderit hominẽ volẽs: moria
q tur. Si ꝟo nolens: cõfugiet ad vnaʒ
de sex ciuitatib⁹ refugii. ⁊ ibi salua
bit animã suã. ne occidat a ꝓximis occisi. et
erit ibi donec p iudices ciuitatis eius ꝓxim-
q̃s mortui recõciliet. vel vsqʒ ad mortẽ summi

sacerdotis. tūc enim redibit secur' ad ꝓpria
Per industriā vo occidens: etiam ab altari
euellatur. qđ de ioab factum legitur. Instar
vo harū ciuitatū nos habemus. loca deo di
cata. maiorē tñ immunitatē pstant ꝙ ille.
saluatur enim in eis etiā homicida volens.
ꝛ qlibet fugitiuus. Tñ qdam exceptionē fa-
ciunt. Si eni pro homicidio facto in ecclesia
vel furto: vel huiusmodi. confugiat ad ecclesi
am: dicunt eū inde debere extrahi ꝛ puniri.
Addidit etiā dñs pcepta talionis. iubēs red-
di animā ꝑ anima. oculū ꝑ oculo. dentem
ꝑ dente. vlnus ꝑ vulnere. liuorem ꝑ liuore.
adustionem ꝑ adustione.

I bos cornupeta seruū occiderit. la
s pidibus obruetur. nec carnes eius
comedētur. Dñs aūt bouis triginta
ta siclos argenti: reddet dño serui. Aiunt he-
brei. ideo sic estimatū pciū serui: quia trigin-
ta generationes egresse sunt đ cam: quē noe
seruituti addixit.

Ecimas ꝛ pmicias ne tardaueris
d offerre. tñ agnū vel hedū: septē die-
bus dimittes cum matre sua die
octauo. vel deinceps poteris reddere.

Ex annis seminabis terram tuā.
s ꝛ cōgregabis fruges eius. septimo
anno reqescere eā facies. Vñ ꝛ di-
cebatur annus requietionis. ꝛ etiā ann' re-
missionis. quia in eo nulli licebat exigere de
bitū aliqđ. nisi eo terminato. Et si qd in eo
anno ex pteritis frugibus succreuerit in ea:
comedent paupes populi. ꝛ qđ residuū fue-
rit paupibus: comedēt bestie agri. ita facies
in vinea ꝛ oliueto tuo. Dū hoc obseruatum
fuit. vt ait iosephus. in anno sexto: in tanto
abūdabant fruges: ꝙ sufficiebant ad vsum
septimi ꝛ octaui ad sementē. Addidit etiā đ
tribus pcipue sollennitatibus anni. i qbus
voluit sibi apparere omne masculinū. sed nō
vacuū. de qbus infra dicetur.

Ne coques hedū i lacte matris sue.
n qđ iosephus exponit sic. Non co-
medes eū infra octauū diem: quia
adhuc nō differt a lacte. Sancti de christo
exponūt sic. Ne occidas christū in die cōcep-
tionis sue. qđ tñ transgressi sunt. Dies vero
cōceptionis vocatur lac matris. qꝛ ex tūc in
matre paratur materia lactis. Hebreus ha
bet: nō coques sepatum in lacte matris sue
Et est sensus. sepatū a carne parentū. i. qđ
ꝑ carnalem generationē cōceptū ꝛ editū est.
nō comedes coctū cū lacte. vel cū aliquo la-
cteo caseo scꝫ vel butiro. qđ dictuꝫ est: ꝓpter
aues q nō de carne: sed đ ouis sepant. quas
in lacte coctas. vel cum lacte comedūt. Nec
ideo de lacte matris phibitū dicūt: qđ i alio
lacte coquere liceat. Sed qꝛ lac illud paracti'
posset inueniri cū animali: ꝑ hoc phibuit đ
omni lacte. Quidā tñ de his q dño offerun
tur: dictū intelligūt. quasi nō offeras agnuꝫ
vel hedū infra octauū diem. quia nōdū hesi
bilis. nec differt a lacte matris. Qđ ꝛ supra
dixerat de pmitiis agnoꝝ ꝛ decimis. In fi-
ne vo iudicioꝝ addidit dñs. Si feceris hoc:
occidam omnē populū ad quē ingrederis. ꝛ
pmittam scrabones. ꝛ vespas. que fugabūt
eos. i. terrores nominis tui. Paulatim vero
eiciam eos: ne reducatur in solitudinem ter
ra. ꝛ crescant cōtra te bestie. Ponamqꝫ ter-
minos tuos a mari rubro. ab oriente: vsqꝫ
ad mare palestinū. qđ tirrenū dicitur. ꝛ est
ab occidente ꝛ a deserto qđ est post bethlēē:
qđ incipit post thecuam vsqꝫ ad fluuiū scꝫ
eufraten. q tota regio qñqꝫ dicta est iudea.

De federe firmato aspersione sanguinis vitulorū.

Enit ergo moyses ꝛ narrauit ple-
v bi iudicia dñi. Et dixerunt omnes
vna voce. Omnia que locutus est
dñs faciem': ꝛ audiemus. Quod preposte-
re ꝛ inordinate dictum: presignauit eos fu-
turos transgressores. ꝛ in hoc verbo menda
ces. Scripsitqꝫ moyses vniuersos sermo-

nes dñi ꝓpter decalogum. ⁊ mane cõsurgẽs edificauit altare dño. ⁊ duodecim titulos ꝑ duodecim tribus israel. Forsan duodecim altaria. quos titulos dicit. vel potius vnum: ex duodecim lapidibus. ⁊ in singulis singula nomina filiorum israel scripsit. quasi titulos tribuũ misitqȝ iuuenes. scȝ nadab: ⁊ abiu. q̃ futuri erant sacerdotes. ⁊ immolauerũt domino pacifica. vitulos duodecim. Tulitqȝ moyses mediam ꝑtem sanguinis: ⁊ misit ĩ crateras vasa scȝ viminea cum ansis. A cratim: qḋ est conterere dicta. Reliquũ sanguinis fudit suꝑ altare. Legitqȝ volumẽ federis audiente populo. Qui dixerunt. Omnia q̃ locutus est dñs faciemus. Ipse vero sumptũ sanguinẽ respersit in populum. Et ait. Hic est sanguis federis. qḋ pepigit dñs vobiscũ. Ac si diceret. Sic peribit vita eius. ⁊ sanguis eius fũdetur qui violabit fedus hoc. i. pactũ inter vos ⁊ deum. Sane: hoc signũ ad confirmationem federis. habuerunt a gentilib⁹. qui porcam federis fede laniantes: sic firmabant fede laniandũ federis violatorem. Tamen ⁊ aliud signum federis terribilius habuerunt iudei. ex se scȝ effusionem aque. qḋ fecit iosue ⁊ samuel. quia sicut aqua tota funditur. ita ꝙ nihil ex ea remanet in vase. ꝙ nõ aliis liquoribus. ⁊ etiam ipsa perit fusa in terrã sic penitus cum stirpe sua ꝑiret: qui solueret fedus.

De primo ascensu moysi in montem.

b Oc facto: ascẽdit moyses. ⁊ aaron nadab. ⁊ abiu. ⁊ septuaginta d̃ senioribus israel. scḋm ꝑceptum dñi vsqȝ ad terminos montis. ⁊ viderũt deum ⁊ sub pedibus eius: quasi opus saphirinũ. ⁊ quasi celum cũ serenũ est. tñ nec suꝑ eos q̃ erant in castris misit manũ suã. i. nõ abscõdit se ab eis. sed videntes maiestatem dñi. ⁊ nõ ipsum: leti epulabantur. Tũc vocauit dominus moysen. daturus ei tabulas lapideas: inscriptas decalogo. Et assumpto tñ iosue: transiuit terminos dicens senioribus. Expectate hic scȝ ĩ castris ⁊ vsqȝ ad terminos. si quid questionis natum fuerit. referetis illud ad aaron: ⁊ hur. Operuitqȝ nubes mõtem. Iterũqȝ dimisso iosue in quadã planicie montis: solus ascendit moyses ad caliginem. Septimo aũt die: vocauit eum dñs d̃ medio caliginis.

De tabernaculo faciendo.

Ngressusqȝ moyses mediũ nebule fuit cum dño quadraginta dieb⁹ ⁊ quadraginta noctibus. nec comedens nec bibens. Et ait dominus ad eum. Sume primicias. i. ꝑciosa queqȝ a populo israel. sed ab eo tñ qui vltro obtulerit. aurũ scȝ ⁊ argentũ. ⁊ es. iacinctũ ⁊ purpuram. coccũqȝ bistinctũ. i. setam iacinctini. purpurei. ⁊ coccinei coloris. ⁊ bissum. qḋ est genus lini egyptii. molle ⁊ candidũ. pilos quoqȝ caprarũ. ⁊ pelles arietũ rubricatas. quas particas dicimus. quia parthi sic colorari eas excogitauerũt. ⁊ pelles iacinctinas. ⁊ ligna sethim. Est aũt sethim: nomẽ montis. ⁊ regionis. ⁊ arboris. que similis ẽ albe spine in foliis. ⁊ est leuissimũ lignum. ⁊ imputribile. ⁊ incremabile. Oleum quoqȝ ad luminaria. aromata: in vnguenta. Et thimiamata: boni odoris. ⁊ lapides onichinos ita qḋ sardonices ⁊ gemmas. Sanctuariũ faciant mihi: vt habitem in medio eorum ne sit eis labor recurrere ad montem hũc iuxta similitudinem tabernaculi quod ostendã tibi: facies illud ita.

De scemate arche

a Rcham d̃ lignis sethim facies. qḋ hebraice dicitur hemon. Et nota ꝙ

moyses hoc ordine narrat. Primo de his que fuerunt in tabernaculo. Secundo: de tabernaculo. Tercio: de atrio. Josephus vero econtra. ille: secundum ordinem compositionis. Iste: secundum ordinem collocationis. longitudo arche habebat duos cubitos ⁊ semissem. latitudo: cubitum ⁊ semissem. altitudo: similiter cubitum ⁊ dimidiū. Et intelligitur cubitus manus: non geometricus. quod apparet in altari lateranensi. infra: quod dicitur esse archa. Etiam iosephus hic vocat cubitū: duos palmos. Et dicitur archa nō habuisse pedes. ⁊ deaurata est intus ⁊ foris auro purissimo. Factaque est supra corona aurea ad modum scilicet labij: qd̄ in mensis ⁊ saccarijs fieri solet. Per vtrūque latus lōgitudinis erant bini circuli aurei. totum lignum penetrantes. ⁊ ꝑ eos vectes de lignis sethim deaurati: mittebantur. quibus archa ferebatur. nec vnquā extrahebantur. In qua postposita est testificatio. i. tabule. in quibus scriptum erat testamentū. tamen queque ibi reposita: testimonia dici possunt. Posita ē ibi vrna aurea. plena manna in testificationem: quod panē dedisset eis de celo. Tabule in testificationē: quod legem naturalem sopitam in cordibus suscitauerat in scripto. Uirga aaron i testimonium: quod omnis potestas a dn̄o deo ē. Deuteronomius in testimoniū pacti qd̄ dixerāt. omnia que dixerit nobis dn̄s faciemus. Ob hoc dicta est archa testamenti. vel testimonij. ⁊ ob hoc etiam tabernaculum testimonij dictum est. ⁊ ideo etiam: quia cause ꝓ foribus eius agebantur.

De propiciatorio et cherubin.

[F]actum est aūt sup archam ꝓpiciatoriū aureum idest. tabula aurea: eiusdē longitudinis ⁊ latitudinis cuius et archa. vt archam tegere sufficeret. de spissitudine eius non legitur. Hoc dicebatur oraculum: quia dn̄s de loco illo responsa dabat. responsum aūt diuinum oracullum dicitur. quia orantibus datur. Dicebatur etiam ꝓpiciatoriū. quia exinde loquēs dn̄s: ꝓpiciabatur populo. Uel quia die ꝓpiciationis dicebant gloriā dei: semper ibi descendere. Ex vtraque vero pte oraculi. scz in duobus angulis anterioribus: positi sunt duo cherubin aurei. ⁊ productiles. non scz fusiles sed tunsionibus malleoꝝ producti. Sūt aūt vt dicit iosephus animalia volatilia habentia figuram. que a nullo hominū est inspecta. Hec dixit moyses se in dei sede cōspexisse figurata. Cherub vnus alterum respiciebat. versis tamen vultibus in ꝓpiciatorium. duabus quoque alijs expansis. ⁊ mutuo se tangētibus velabant oraculum: alias: ex opposito extendebant. Possunt etiam dici ad terraz ante archam positi quinque cubitis alti. vt in templo: nisi quod in duplo maiores.

De mensa et coronis.

Tem ait dn̄s. facies ⁊ mensam de lignis sethim. habentem duos cubitos lōgitudinis. ⁊ in latitudine cubitum. in altitudine cubitum ⁊ semissem. Spissitudinem tacet. Et inaurabis eam ex omni parte auro purissimo. Erat aūt vt dicit iosephus hec mensa ꝓxime velut delfica. habēs quattuor pedes: qui dicuntur eius altitudo. Erantque ex medietate partis inferioris rotūdi ⁊ tornatiles. pars superior operis quadranguli erat. In singulis vero pedibus erat anulus aureus: simulque erat in pede. vbi anulus missus erat. In anulis vero vectes aurati. quibus ferebatur mensa. Erat autem labium in ea ꝑ circūitum sicut ⁊ in archa. ⁊ labio affixa erat aurea corona: alta digitis quattuor. ita quod medietas eius sup mensam eminebat. ne superposita caderent ex ea. altera medietas inferius pendebat ad decorem. Et erat corona huius interrasilis. i. interpolata celaturis et plano. Erant autem vt aiunt hebrei celature ille:

quasi imagines regum. ⁊ ꝓphetice tot sunt ibi imagines facte. quot reges futuri erant in hierusalem. a dauid vsqꝫ ad sedechiam. Tamen iosephus videtur velle non fuisse in ea aliud labium nisi hanc coronam interrasilem. i. miculatam. Uel forte sicut in ariel ezechielis de interrasili exurgebat per radios interpositos. Ariel interpretatur leo dei. ⁊ dictū est sic altare holocausti. quia carnes deuorabat. Huic vero supposita erat alia corona minor ista. sed quanta ⁊ quomodo supposita ⁊ an plana. vel interrasilis nescimus. tamen aureola vocatur. Hebrei dicūt. ⁊ hāc ꝓphetice additam: ad presignandum diuisione ī regni in duo regna. fuit regnum israel populosius regno iuda. sed tamen minus dignum. Et ideo aureola superposita erat. ⁊ tamen minor mensa hec ponebatur in tabernaculo ad aquilonem. non lōge ab adito.

De panibus propositionis.

Ponebantur sup eā duodecim panes azimi de simila mundi valde. ⁊ ponebantur semi altrinsecus. ⁊ constabant singuli de duabus decimis ephi. quas iosephus duos assarios vocat. ⁊ singulis supponebatur patena aurea. ⁊ super patenam pugill' thuris. Josephus dicit phialas aureas suppositas plenas thure. hij diluculo sabbati recētes ⁊ calidi imponebantur mense. ⁊ erant ibi immoti vsqꝫ ad sabbatū sequens. tunc illis sublatis ⁊ toto thure incenso sup altare: noui cū alio thure substituebantur. Sublatos vero soli sacerdotes comedebant. Unde sacerdotales dicebantur. vel etiam ideo quia vt ait iosephus: dn̄s p̄ceperat. ꝙ soli sacerdotes panes illos formarent ⁊ coquerent. ⁊ ponerēt in mensa ⁊ tollerent. Ipsi tñ nō obseruauerunt hoc. Dicebantur panes etiam ꝓpositionis. quia ꝓpositi erant corā dn̄o: in memoriam sempiternam duodecim tribuū filioꝝ israel. vel porro positi. i. longo tempe positi. scilicet p totam ebdomadam. vel in eternuꝫ p successionem ponendi.

De vasis libaminum.

Precepitqꝫ dn̄s parari ex auro purissimo quattuor genera vasoꝝ ad offerenda libamina. ⁊ ab offerentibus sacerdoti a libando. i. gustando dicta. ⁊ a sacerdotib' dn̄o a libādo. i. fūdēdo. ⁊ poni ea sup mēsā scꝫ acceptabula phialas. thuribula. sciathos. In his vinuꝫ quod debebat offerri p̄uidebatur. ⁊ p̄gustabatur: vtrū dignum esset offerri an non. sed quia in colore ⁊ in sapore vinū dinoscitur. dicit ꝙ phiale vitree erant. Unde ⁊ a phialim qđ grece vitrū dicitur sic vocabantur. ⁊ in imo anguste. in supiori pte ample. in q̇bus sapor ⁊ color poterat agnosci. quas hebrei scutellas vocant. sciathi vero: minores ⁊ angustiores erāt. ⁊ aure. i. cum q̇bus fundebatur vinū sup altare. ꝓ hostie libamento. In thuribulis q̄ ⁊ mortariola dicebantur: thus p̄cognoscebatur et offerebatur. Similiter ⁊ in acetabulis acetū. sed quia nunquā aut raro occurrit de oblatione aceti: quidā dicunt acceptabula vbi scꝫ p̄uidebatur a sacerdotib' que debebāt offerri. vtrū accepta. i. idonea essent: an non. postea subdiuidit acceptabula in tria. In phialas. in q̇bus vinum. In thuribula. in q̇bus thus ⁊ simila. ⁊ granum. ⁊ sal. ⁊ ciathos. in q̇bus oleum. Sumebāt enim sacerdotes p̄us de his que offerenda erant portiunculas. quas in huiusmodi vasis ponebant ad p̄gustandum: quasi libando d singulis. que libamina moyses dixit offerenda. i. de offerendis sumenda.

De candelabro.

Precepit quoqꝫ dominus fieri candelabrum ex auro purissimo ductile. tamen iosephus fusile dicit. cui'

bastile basi insixum erat ⁊ ferreum. supertie-
stitum calamis aureis quinqꝫ genicularis
ad modum canne. vbi autem capita cala-
morum inter se iungebantur: tanquã duo
ciphi erant in modum nucis. ⁊ ex fundo cu-
iusqꝫ ciphi: procedebant flores recurui: quasi
lilia ⁊ in ipso fundo inter ciphũ ⁊ lilia: erat
sperula volubilis. sicut. in capitibus cathe-
drarum: subter sperule volubiles. ⁊ ita: cũ
in bastili essent quinqꝫ calami in hunc mo-
dum copulati: quattuor erant ibi iuncture
quarum queqꝫ habebat quasi ciphos duos
iunctos. ⁊ sperulas simul ⁊ lilia. ⁊ hoc est qđ
moyses dicit: in bastili q̃ttuor fuisse ciphos
in modum nucis. tamen hebreus non dicit
ciphos. sed dicit migdlatos. rotũditates scꝫ
migello distinctas. ex hoc bastili procedebãt
ex lateribus tria brachia hinc. ⁊ tria inde fer-
rea. quoꝝ vnumquodqꝫ superstitum erat
calamis aureis: ad modũ bastilis. ⁊ in iun-
cturis coibant capita calamoꝝ. quasi ciphi in
modum nucis cum sperulis ⁊ lilijs. ⁊ quia
in vnoquoqꝫ tres ciphos dicit moyses fuisse
tamen quibusdam videtur sperulas non fu-
isse in fundo ciphoꝝ vt dictũ est. sed i media
planicie cuiusqꝫ calami: sperulam volubilẽ
suppositam. Sic erat candelabrum ex ferro
calamis aureis superinduto factum. si fusile
fuit. Si ṽo ductile: simpliciter ex auro fuit.
⁊ malleis mirabili artificio: in hanc formã
productum. Erat autem vt dicit iosephus:
ex septuaginta partibus compositum. i vna
base erectum sic. in bastili ⁊ brachijs erant
calami vigintinouem non integri. sed ex dua-
bus partibus in medio vbi ptes iungeban-
tur: erat sperula supposita. ne iunctura vide-
retur. ⁊ putaretur calamus vnus. ⁊ ita erãt
calami vigintinouẽ cum totidem sperulis.
quinquaginta ⁊ octo ⁊ quinqꝫ partes i basi
septem lampadum sedes. Quocunqꝫ vero
modo factum fuerit: in sũmmo septem ha-
bebat capita equalia. sup que ponebant̃ sep-
tem lucerne auree. Infusoria etiam septem ex
auro erant. quibus oleum lucernis infunde-
bat̃. Eratqꝫ ibi forcipes ex auro. dicti: emun-
ctoria. ad emungenda. vel extinguenda lich-
nia. Etiam vascula ex auro erant. ad exting-
uendum in aqua que emungebantur. ne te-
trum redderent odorem. Dicta extinctoria.
Omne pondus eius cum vasis suis: habu-
it talentum auri: ad pondus sanctuarij. tria
enim habebant. minas quinquaginta libra-
rum. qđ erat institoꝝ. medium: septuagin-
ta. quod erat ciuium. maximum: centum vi-
ginti: quod erat sanctuarij. Tamen ioseph9
dicit ipsum habuisse mnas cẽtum. quas he-
brei cinthares dicunt. greca lingua interpta-
tum: talentum nuncupatur. Positum autẽ
erat ad austrum contra mensam. non recte
quidem sed oblique.

De parietibus tabernaculi.

p Recepit quoqꝫ dominus taberna-
culum fieri in hunc modum. Ta-
bernaculum erat domus deo dica-
ta. quadrata ⁊ oblonga. tribus clausa parie-
tibus. aquilonari. meridiano. occidentali. li-
ber patebat introitus ab oriente. vt sole ori-
ente: radijs ei9 illustraretur. Lõgitudo erat
triginta cubitorum. latitudo decem. altitudo
decem. in latere meridiano erant tabule de
lignis sethim stantes viginti. quarum vna
queqꝫ in latitudine cubitos habebat decem
in spissitudine digitos quattuor. in latitudi-
ne cubitum ⁊ semissem. Iungebantur autẽ
sibi mutuo incastrate. ne rimula ibi esset.
aut planicies parietis inequalis. ⁊ erant in-
aurate ex vtraqꝫ parte. supposite ṽo singu-
le duabus basibus argenteis pforatis. in q̃-
rum foraminibus. cardines aurei immitte-
bantur. in vtroqꝫ angulo tabule eminentes
sicut in scrinijs fieri solet. Tamen augusti-
nus videtur velle. ergo vna basis esset sub ta-
bula. ⁊ altera supra: p epistilio. sed lra cõtra
est. que dicit. vt bine bases singulis tabulis:
p duos angulos subiciantur. Vtrum autẽ
tabule suspẽse a terra sup bases: an inter ba-

ses ad terram ꝑtingerent: non legitur. Eodē scemate factus erat paries aquilonaris. ad occidentem vero erant sex tabule. ꝑ omnia similes alijs. ⁊ eodem modo stantes in basibus. sed cum non implerent nisi nouem cubitos: dimidius cubitus ex vtraqꝫ parte vacuus patebat. ⁊ ideo tabula vno cubito lata secta est ꝑ medium. ⁊ facte sunt due tabule semicubitales. que vtrimqꝫ apposite parietē occidentis alijs duobus compaginauerunt. que etiam singule duabus basibus immittebantur. ne vero ventorum impulsu. vel qualibet alia causa: parietes concuterentur. Singule tabule anulos habebant aureos ꝑ ordinem. velut quibusdam radicibus cōfixos. ꝑ quas vectes ꝑ transuersum parietis immissi: tabulata firmiter continebant. Erant autem vectes de lignis sethim inaurati. singuli quinqꝫ cubitoꝝ. immittebanturqꝫ caput vnius vectis in caput alterius in modum cocci. vt ex pluribus sic innexis: quasi vnus vectis immēse longitudinis videretur. sicut in baculo cambuce pōtificalis eburneo fieri solet. hoc sane planum esset. nisi domin9 addidisset. ꝙ quinqꝫ vectes essent i latere ad aquilonem. ⁊ totidem ad austrum. totidem ad occidentem. quod minus congruū videtur. cum enim quilibet vectis quinqꝫ erat cubitorum. quinqꝫ protensi in latere vno. viginti quinqꝫ cubitos tantū contingebant. Itaqꝫ quinqꝫ cubiti lateris illius remanebant intacti. In occidentali vero latere: duo tantum sufficiebant. Sunt qui dicunt de tribus vectibus supfluis: vnum supadditum quinqꝫ vectibus in latere septentrionali. ⁊ alium in australi. ⁊ sic illud quod deerat adimpleret. Tertium: sectum in duos. qui positi erāt in duobus angulis parietum. vt recuruati: iūcturas angoloꝝ colligerent. sicut iuncture angulorum in scrinijs strapis ligari solent. sed hoc est littera conici potest. Quia ergo in littera est. quinqꝫ vectes immitti: ꝑ medias tabulas. a summo vsqꝫ ad summū: de altitudine parietis intelligi potest. Erat ergo iuxta summitatem parietis supmam. vnus ordo vectiū. extensus in longū ꝑ totū parietem. ⁊ iuxta summitatē inferiorem. Alius ordo in eundem modum. ⁊ i media planitie tres ordines. vt ꝙ dictum est quinqꝫ vectes fuisse in vno latere: potius ad numerum ordinū ꝙ vectiū referatur. Erant itaqꝫ in vnaquaqꝫ tabula quinqꝫ anuli. ⁊ in quolibet duorum parietum vectes triginta. quia quinqꝫ ordinum quilibet. sex vectes habebat. in latere occidetnali decem vectes. bini ꝑ singulos ordines. Sunt qui dicant non omnes vectes eiusdem quantitatis fuisse. sed quilibet vectium quinqꝫ qui erant in magnis laterib9: erant sex cubitorum. ⁊ ita quinqꝫ sufficiebāt ad continendum triginta cubitos. ⁊ quinqꝫ vectes qui ad occiden tem erant. singuli duorum erāt cubitorum. Sed iosephus loquēs de his vectibus: ait vno quoqꝫ habēte magnitudinem cubitoꝝ quinqꝫ.

De distinctione tabernaculi et de vtroqꝫ velo.

t Abernaculum hoc in duas partes distinctum erat. posterior pars ad occidentē decē cubitis ꝓtendebat. ita quadrata erat in longum scilicet ⁊ in latum. ⁊ in altum decem cubitoꝝ. Hec pars aditum dicebatur. vel sanctū sancti. vel sanctuarium sanctuarij. vel sancta sanctoꝝ. Anterior pars ad orientem viginti cubitis ꝓtendebatur. que cōmunis erat sacerdotibus. et hec dicebatur: sanctum vel sancta. vel sanctuarium respectu eius dicebatur sanctum sancti. quasi sanctū consecutiuū sancti. vt dicitur seculum seculi. vel sanctū sancti. i. sanctius sancto. vt dicitur dominus dominoꝝ. ⁊ rex regum. Ad alterutras vero partes seperandas posite erant in medio quattuor columne de lignis sethim deaurate. capita habentes aurea: ⁊ bases argenteas. Tamen iosephus di-

cit quattor fuisse tabulas. ad modum altarū operatas. equaliter a se inuicem distantes. inter quas: tres angusti patebant ingressus. Sup capita vero columnarū. suppositi erāt duo vectes decem cubitorum. a pariete i parietem protensi. in quibus ꝑ circulos aureos immissum dependebat velum: ante q̄ttuor columnas extensum. quadrum ex omni parte scilicet decem cubitorum. vt ex omni parte prohiberet aspectum interiorum. Et autem velum factum de bisso retorta. quod est genus lini candidissimuꝫ. ⁊ mollissimū. ⁊ de iacincto ⁊ purpura. ⁊ cocco bistincta. idest. de filis sericis: ⁊ iacinctini. purpurei ⁊ coccinei coloris: ope plumario compositū. idest ope acu picto. Pluma enim lingua q̄dam acus dicitur. Hoc genus veli vulgo bustratum. quasi bistratū dicitur. Primo eni fit tela. cui cum acu opere manuali supsternuntur diuerse picturationes. Sunt qui dicunt. opus plumarium a simili auium. quibus supaddita est plumarū varietas. Ideꝫ opus dicitur etiam polimitum. a poli: quod est multum. pro multitudine picturarum. Erat autem hoc velum pulcra varietate cōtextum. ex vniuersis vt ait iosephus floribꝰ. quos gignit humus. ⁊ aliis picturis quas poterant interserere pictores: preter animalium formas. In ingressu vero tabernaculi: quinqꝫ columne erant de lignis sethim deaurate. capita habentes aurea. bases vero eneas. sup quas duo vectes vel vnus: decem cubitoꝝ ꝓtendebantur a pariete in pariete. in vtroqꝫ capite sui. vtriqꝫ parieti insertꝰ ad modum trabis in domo. a quo. dependebat aliud velum: ꝑ circulos aureos insertū. ad modum prioris opatum. sed scdm iosephum vsqꝫ ad medietatem columnarum dependebat. tegens eas per quinqꝫ cubitos. reliqui quinqꝫ vsqꝫ ad terram ad ingressum sacerdotis patebant. Super hoc vero dicit aliā cortinam laneam suppositam vsqꝫ ad terram ꝑtingentem funibus. ꝑ anulos eam ducentibus. ⁊ retrahentibus. vt in diebus festis reducta: ꝓberet aspectū tabernaculi. in aliis diebus supducta ꝓhiberet aspectum precipue cum nubilum videretur. Textus enim fortis erat. ⁊ facile laborem sustinebat. Etiam in ingressu templi: similem dicit fuisse appensam. erat autem in interiori sanctuario archa. cum his que in ea reposita diximus. et cum his que erant ei supposita. In anteriori vero candelabrum ad austrum. mensa ad aquilonem. In medio ante velum non longe ab adito: altare aureum. quod ⁊ iosephꝰ thuribulum aureum vocat. de quo post dicemus.

De cortinis et sagis.

t Ectum tabernaculi non concameratum: sed planum ad modū palestine fuit. quattuor operimentis aptatum. ꝓmum operimentum cortine decem. que etiā vela vel tentoria. vel quandoqꝫ tabernaculum vocantur. que erant facte de quattuor predictis coloribus ope plumario. longitudo cortine vnius erat viginti ⁊ octo cubitoꝝ latitudo quattuor. quarum quinqꝫ mutuo sibi iungebantur. ⁊ quinqꝫ similiter vt quasi due cortine: ex quinis sibi coniūctis redderentur. Iungebantur autē ansulis iacinctinis. que in vnoquoqꝫ latere cortinarū disposite. altera contra alteram veniebant. ⁊ hinc anulo aureo colligabantur. sicut adornatum colli fibule argentee vel auree: vtrāqꝫ horam capitiꝫ solent colligare. Dicit tamen iosephus anulis aureis vel vncinis: eas fuisse coniunctas. Secundū opimentum erat saga cilicina. que ⁊ vela capillacia. vel capillacia: quandoqꝫ vocantur. que de pilis caprarum. quos capillos quandoqꝫ dicimus: ad differentiam lane ouium facta erant. d quibus ⁊ cilicia fiunt. vnde ⁊ illa saga cilicina dicta sunt. que pro asperitate saga dicebant.

Unde. et quosdã pannos asperos sagias facimus. vel forte ex q̃dratura saga dicta sunt Unde et militare pallium a gallis inuentũ. quia quadratum erat: sagum dictũ est. Qđ tamen quia ex aspero fiebat panno. cõtra aeris intemperiem: etiã potuit dici sagũ. Erãt aũt saga hec vndecim. Longitudo sagi vnius habebat cubitos triginta. latitudo q̃ttuor. Et erant quinq; sibi mutuo iuncta. vt q̃si vnum sagũ facerent. et alia sex: quasi in vnũ sagum iuncta. Jungebantur autem anulis aureis insertis ansulis contra se venientib⁹. Utrum autem singule cortine: vel saga sibi inuicem ita copularentur: an quinq; cortine sibi consute filo. inseparabiliter in vnam cortinam iuncte erant. et alie quinq; similiter: et ad tegendum tabernaculum hee due magne cortine tm̃ anulis et ansulis iũgebãtur: non elucet.

De modo tegendi secundum bedam.

Qualiter modo vo ex his tegebatur tabernaculum. plus videamus s'cdm bedam. Protendebantur decẽ cortine sibi copulate p trãsuersum. totum operientes tabernaculum. et descendentes p latera: vno cubito distabant ex omni parte a terra. et quia simul iuncte quadraginta cubitos implebant longitudinem tabernaculi q̃ erat triginta cubitoꝝ tegebant. et quinq; cubiti dependebant: iuxta latus occidẽtale. Alij quinq; descendebant ante apturam q̃ erat ad orientem tamen ne incomposite penderet vtrobiq; cortine transgredientes duo magna latera tabernaculi vsq; in medium aperture trahebantur. ibiq; mutuo iungebantur et similiter in latere occidentis. et ita ex omni parte tabernaculum tectũ erat cortinis: vno tantum cubito circa terrã ex omni parte nõ velato. supponebantur saga similiter p trãsuersum. sed quia erant triginta cubitorum p latera descendebant vsq; ad terram. et ita cubitum cortinis non velatum ipsa velabãt. et quia ex trãsuerso quadragintaquattuor cubitos habebant cum essent vndecim simul iuncta: et vnumquodq; erat quattuor cubitorum longitudine; tabernaculi triginta cubitis tegebant; de quattuordecim qui supant septem descendebant ad orientem. et totidẽ ad occidentem. Partes vo sagorum que superant pendentium iuxta duo latera magna vsq; ad terram, ex vtraq; parte reducebãtur ad tegendum introitum orientalem. sed quia septem cubiti ex vtraq; parte veniebant in spacio vo introitus decem tantum erãt. supsuebatur sagum sago. vel forte in summitate cuiusq; duo cubiti tetroplicati consuebantur. instar horarum vestimenti. et tunc ex equo conuenientia saga de laterib⁹ in medio introitus copulabantur: in eodem loco in quo et cortine. et similiter in latere occidẽtis propter huius supsuturam: vel replicationem sagorum dicit beda p̃mo dixisse moysi dominũ sextum sagum in fronte tecti duplices. idest dimidium sagum quod excedit cortinas. in introitu supsues vel replicabis. et post: planius addidit quod supest in sagis. idest. vnum sagũ quod amplius est ex medietate eius. operies posteriora tabernaculi. idest. latus occidentis. Duplicabantur aũt ita. vt impetum ventorum possent sustinere et s'cdm hanc dispositionem tabernaculum ex omni parte tegebatur sagis vsq; ad terram. et nihil ex eo videbatur. et tentorium quod erat in introitu p̃ciosuz. inutiliter ibi erat. et cum sacerdotes intrabant tabernaculum. vel necesse erat attollere saga et cortinas vt sub intrarent. vel si in medio iungebantur. vncinis et anulis ad introitum eoꝝ dissoluebantur.

Josephus aliter.

a

Lia est iosephi dispositio· cui consentit origenes· ⁊ videtur probabilior. Ait enim decem cortinas sibi mutuo iunctas vt dictum est a fronte tabernaculi sup introitum extendi p transuersuz: ⁊ tegere tabernaculum· ⁊ descēdere iuxta latus occidentis vsqz ad terram· introituz vo non tegi aliqua parte cortinarum· cū pprius haberet velum. Similiter ⁊ de sagis totum dicit operiri tabernaculum excepto introitu. sed quia duo cubiti sagorum supsunt cortinis ex vtraqz pte· dicit eos replicari sub' cortina· ne ventus intrās inter saga ⁊ cortinas totum concuteret opimentum· p quo ⁊ dictum putat· sextum sagum in fronte tecti duplices. sed etiam scdm hoc: speciosa plurimū pars extrinseca tabernaculi non videbatur· nec illud cortinarum quod circa tabernaculum defluebat. Frustra ergo tanti facta videbantur· quo circa: forte ex omni parte cortine· ⁊ saga funibus extendebantur circa tabernaculum. ⁊ paxillis ereis colligabantur funes· ⁊ quia paxillos habuisse tabernaculū infra moyses dicet· in modum tecti dependentis: circumquaqz attollebantur. vt ⁊ tabernaculū vndiqz videri posset. ⁊ circuiri ab ingredientib' sub cortinis.

De pellibus superpositis.

q

Uocūqz vero modo hec duo operimenta disposita fuissent. de reliqs duobus non est questio. Sane tertium erat opimentum de pellibus arietum rubricatis· que supiora tm̄ tegentes· ad latera non descendebant· funibus ⁊ paxillis ereis affixis terre circumligate. Quartū quoqz operimentum in eundem modum erat suppositum: de pellibus arietū iacintinis· supposita vero erant duo hec: pter estum ⁊ imbrium diffusionem. Multos itaqz vt ait iosephus stupor habebat a longe inspicientes nam colorem eius in nullo putabant differre a celo.

Et quid figurabant predicta.

In hac compositione tabernaculi: patet deū ⁊ non hominem sic disposuisse· quia vt ait iosephus singula hoz ad formam rerum facta reperiret· si qs absqz inuidia velit hec considerare· aditum enim quod soli pontifici puium erat: figurabat celum deo ⁊ angelis attributum· sanctuarium vero quod in duplo erat: terram ⁊ mare cūctis gressibilia· sicut ⁊ illa pars cōmunis erat sacerdotibus. Cortine· celum sidereum· saga: aquas q̄ sunt sup firmamentum· pelles rubricate· celū empireum: in quo sunt angeli. Jacinctine: celum supius· vbi deus sup omnia. Tamen in quattuor coloribus velorum dicit ioseph' signari quattuor elementa. p byssum: terrā. quia ⁊ de terra est· ⁊ pmo terreum· ⁊ viridē colorem habet· p purpuram mare· qz ex conchis marinis tinguitur· p iacinctum aerem. p coccum: ignem· quia in colore eis similantur· p mensam: temp' vl annum· p panes: duodecim menses· p coronam quattuor digitoz: annum solarem quattuor tempoz· p minorem: annum lunarem· p septem lucernas candelabri: septem planetas· p septuaginta partes eius: decamoniam planetarū: Forte quisqz planeta: habet decem dignitates vel potestates· qnqz naturales: ⁊ qnqz accidentales· in quibus armonice· idest· proportionabiliter se habent. In candelabro notatur· quia que sub eis sunt: ad ipsos tendūt idest· motus naturales ⁊ effectus ab eis habent· quod etiam notat amatus ⁊ es' ciphi· qui sunt vasa liquoris aquam· sperule: solū spericum· lilia: aerem· qui solus: vidat odoribus.

De altari holocaustorum.

p Recepit quoqꝫ dominus fieri altare de lignis sethim. Altare hoc dicebatur holocausti. vel holocaustoꝝ. vel holocaustomatum. ⁊ posset dici sacrificiorum. sed a digniori pte nomē accepit. Erat autem in lōgitudine ⁊ latitudine quinqꝫ cubitorum scilicet quadrū. ⁊ in altitudine triū. cui tanquā nimis alto: ad horam ministrationis aliquid apponebat. in quo staret minister: quod impleta ministratione tollebatur. Altare enim gradus habere alibi ꝓhibetur. eratqꝫ concauū. instar arche sine operimento. parietes lignei. sed operti erāt ere intus. ⁊ extra. licet vri non possent. sicut nec antitoꝛ. vel lignum paradisi quodlibet. qđ vrendo fit mundius. area cuius siue arula erea erat. tanquā fundus arche. sup quam fiebat ignis. qui p fenestram que erat in latere orientali imponebat. In quattuoꝛ angulis superioꝛib' erāt eī quattuoꝛ cornua recurua. in quibus quattuoꝛ cathene anulis inserebantur. de quibus pendens craticula erea i modum retis facta. vsqꝫ ad medium altaris intus descendebat. sup quā cremanda in odorem domino ponebantur. que ignis p oculos craticule ascendens de arula cōsumebat. Circa q̄tuoꝛ angulos inferioꝛes. quattuoꝛ erant anuli aurei in quibus vectes imponebantur de lignis sethim operti ere. ad portandū altare. De hoc tamen altari. ⁊ craticula eius. ambiguitas est. non solum inter nos: verū etiam inter hebreos p̄cipue. cum hebraica veritas a nostra translatiōe nihil discrepare videatur. Nos quidē sic habemus. Facies craticulam in modum retis eneam. p cuius quattuoꝛ angulos erūt quattuoꝛ anuli enei quos pones subtus arulā altaris. eritqꝫ craticula vsqꝫ ad altaris medium. Hebreus q̄̄ sic habet. Facies eis michar. facturam retis enei. ⁊ super rete quattuoꝛ anulos eneos. et dabis illam quasi fundū are de subt'. eritqꝫ rete vsqꝫ ad altaris medium. Josephus aūt sic. cui suberat craticula in modum retis facta. Suscipiebat enim terra ignem q̄ d̄ craticula ferebatur. quia bases non erant ei subiecte. Cassiodorus tamen senatoꝛ in pictura quam fecit. cuius in expositione psalmorum meminit quattuoꝛ pedes in vtroqꝫ altari fecit. Proinde videtur quibusdā non supponi craticule carnes assandas. sed dicunt craticulam fuisse vas quoddā. in quo sederet altare. cuius parietum altitudo altare ambiens. vsqꝫ ad mediū altaris eleuata esset. in cuius angulis sursum quattuoꝛ anuli pendebant. p quos vectibus insertis. altare ipsi insidēs portaretur. Altare enim nō legitur alios anulos habuisse. sed vtrū sepatum esset hoc vas reticulatum ab altari: ita vt amoueri posset altare ab eo cum vellent. ⁊ supimponi: an d̄ ipso altari: ope fusili ita fabrefactum esset. vt quasi appositum videretur. ambiguum est. Sup arulam q̄ altaris aquā in medio cū' positam. debent p fenestram ab oriente struem lignoꝝ ⁊. poni sup ligna carnes imponi assandas. Vel non erat ibi arula. sed super craticulam impositam fiebat ignis. qđ videtur velle iosephus in p̄dictis verbis. Aliis vidづetur nec opimentū nec fundum ipsum habuisse. sed parietes tm̄ terra repleri. scđm q̄ dominus dixit. altare de terra facietis mihi. in cui' area supioꝛi fiebat ignis. vbi cremanda imponebantur. ⁊ de craticula altari supposita: idem sentiunt. Arulam vero subter quam craticula posita legitur. hebreus areunculam vocat. vel sulcum. quem in medio parietum altaris fuisse dicit. vsqꝫ ad quē locum altitudo craticule ptingebat.

De situ altaris et vasis eius.

p Ositum erat altare ante tabernaculum sub diuo. non directe ante

introitum. sed aliquando ad meridiē descen dens. ita vt ante ipsum immolātes stantes ad aquilonem. in ipsum tabernaculum vsqȝ ad sancta sanctoꝝ inspicere possent. Et quia stabant ad aquilonem. ⁊ contra meridiem. quandoqȝ legitur eos sacrificasse ad aquilonem. quandoqȝ ad meridiē. Eratqȝ in vsus eius lebetes: ad colligendos cineres cū abundabant: ⁊ deportandos. qui in locum secretum ⁊ mundum reponebātur. ⁊ forcipes ad emundādum ignem altaris. ⁊ fuscinule q̄s grece creagras dicimus. quia inde de caldarijs cocte carnes proferebantur. ⁊ batilla. q̄si vatilla a vehendo. quib' prune ab hoc altari ad altare thimiamatis deferebantur. p̄ter cacabos ⁊ ollas ad carnes coquendas. q̄ tamen iuxta altare nō coquebantur. omnia vō enea erant. Hebreus sic habet. sic facies eius ollas. ⁊ eius palas. ⁊ eius pelues. ⁊ ei' vncinos. ⁊ eius ignīū receptacula.

De atrio circa tabernaculum.

e Rat autem atrium circa tabernaculum in latere meridiano centum cubitoꝝ. ⁊ in aquilonari centuȝ. in orientali vō q̄nquaginta. ⁊ totidem in occidentali. ⁊ sic quadrum erat. sed in forma altera parte longiori. erantqȝ in latere australi viginti columne alte quinqȝ cubitis. capita habentes argentea cum celaturis. cum basibus eneis. spacio quinqȝ cubitorum inter se distantes. sup quas anuli singulis inerant. pcingebantqȝ funes ab anulis: vsqȝ ad capita parillorum. qui erant magnitudine cubiti. ⁊ p singulas columnas in terram valide fixi. vt atrium immobile custodirent. Cortina vō de bysso mollissima. centum cubitorum in longum. ⁊ quinqȝ in latum. p columnas dependebat. a capite vsqȝ ad basem diffusa. vt nihil a pariete differre videretur. nisi forte pro aeris intemperie: quandoqȝ retro funibus ⁊ parillis traheretur. vt sub ea tanq̄ sub tecto populus reciperet. In eundem modum latus aquilonis viginti colūnas ⁊ cortinam habebat diffusam. Ab occidente vō decem columne. ⁊ cortina cubitoꝝ quinquaginta atrium cingebat. In ingressu vō ad orientē. tres columne hinc. et tres inde stabant. ⁊ cortine iuxta has diffuse. nihil a prioribus differentes. In medio vō lateris eius. quattuor erant columne in modum portarum. quibus appensum erat velum. de quattuor p̄ciosis coloribus contextū ope plumario. quod ad ingressum vel egressum de facili attolli vel deponi poterat. Notandum tamen in longioribus lateribus fuisse columnas viginti ⁊ vnam. inter quas erant viginti aperture centum cubitorum: ⁊ in duobus minoribus nouem. sed propter angulares que duobus lateribus cōmunes erant. dicūtur ibi viginti. hic vō decem.

De lucernis.

p Recepit etiam dominus offerri a filijs israel oleum oliuarum purissimum. piloqȝ tonsum. Hoc enim purius est: q̄ nuceum. q̄ lineum. q̄ mirtinum. vel rafaninū. vt semp luceret ex eo lucerna. in tabernaculo testimonij. q̄ accendebant aaron ⁊ filij eius vespe. ⁊ vsqȝ mane lucebant sup candelabrum septem lucerne coram dn̄o. in die vō: tres tm̄. lichnus lucerne papirceus erat. cincendela vō qu ā mergum dicimus: aurea.

De cōmunibus vestibus sacerdotum.

c Tem locutus est dominus ad moysen. Applica fratrem tuum aaron ad te cum filijs suis de medio filioꝝ israel. vt sacerdotio fungant mihi. faciesqȝ veste sanctā fratri tuo. i q̄ sanctificat' mihi ministret. De his sane vestib'.

quia confuse agit histõria: ad euidentiã con-
gruo ordine prosequemur. Quattuor erant
vestes tam minoribus sacerdotibus quos
cananeos vocabant: q̃ pncipi sacerdotum.
quem arabarchum appellabant: cõmunes.
et post illas alie quattuor. quib' solus ara-
barcus. i. pnceps sacerdotum vtebat. Qui-
bus scdm hunc ordinem induebantur. Pu-
rificatis pus manibus et pedibus aqua. sa-
cerdos induebat manachasim: quod cõstri-
ctorium sonat. quod grece bracce. latine femi
nalia dici potest. Eratqz de bysso retorta cõ-
textum. ingredientibusqz p ipsum pedibus:
ascendebat ad lumbos. ibiqz fortiter stringe
batur et vsqz ad genua tm̃ descendebat. No
ster aũt pontifex. quia iugem habet continen
tiam: tm̃ sandalijs pedes tegit. ac si dicatur
ei. Qui lotus est non indiget nisi vt pedes
lauet. Secundo: bissina sindone duplici ve-
stiebatur. quod cethomone. i. lineum diceba
tur. quam nos lineam strictam siue camisi-
am dicimus. Vel subuculam. quã moyses
abanech appellauit. sz post: a babilonijs dis-
centes hebrei hemisaneam dixerunt. descen-
dens vsqz ad talos. et decenter corpi coapta-
ta. sed manicis brachia valde constringẽs:
nastulis hinc inde sup humeros capitium
stringentibus. Tertio: cingebatur balteo la
to quasi digitis quattuor. sic retitulato. vt q̃-
si pellis viperea: quã estate exuit. videret cõ-
texta floribus coccineis. purpureis. et iacinc-
tinis. Stamẽ do tm̃ bissinũ erat sumẽs ini
tium cingendi a pectore. circumductũ lateri
bus. iterum ad vmbilicũ redibat. ibiqz mo-
dice stringebatur. et vsqz ad tibias depende
bat ad decorem: dum sacerdos nihil opera-
batur. Cum aũt sacrificabat ne impediretur
pendentes sũmitates sup leuum humeruz
reflectebat. Unde et forte diaconus quãdoqz
casulam plicatam eidem humero superpo-
nit. Quarto simplicem tyaram gestabat in
capite. a cydari pontificali plurimum diffe-
rentem. erat enim in modũ parui calama n-
ti vel cassidis. modice medietatem verticis ex
cedens. dicebaturqz manephei. habens vit-
tas: que friuolute sepius nectebantur. ne fa-
cile laberetur. habens desuper aliud velamẽ
bissinum. vsqz ad inferiora barbe descẽdẽs.
celans pillei ligaturas. et totam capitis sup-
ficiem. Aptatumqz pfecte: ne laborante rue-
ret sacerdote.

De pontificali-bus indumentis.

Super hec ppaĩs quattuor vestib'
induebatur arabarcus. quarum p̃
ma tunica erat iacintina. poderis
vel hypodras dicta. i. talaris. quã hebreus
methir dicit. eratqz de duabus incisionibus
facta. consuta superhumeros. et p latera in
modum dalmatice facta. manicas eiusdem
coloris assutas habens. capitium habẽs nõ
ex transuerso super scapulas. sed in longum
fectionem habebat a pectore vsqz ad medias
scapulas. cui aperture nee ante et retro turpi
ter appareret: assuta erat vitta. que sup sca-
pulas hinc inde nastulis astringebat. ha-
bebat aũt pro fimbrijs septuagintaduo tin-
nabula aurea. quibus erant immixti totidẽ
nastuli. q̃si mala punica ex iacincto: et pur-
pura. et cocco bistincto. ita: vt post tintina-
bulum esset malogranatum. quasi interca-
lari modo posita. vt audiretur sonus cũ sa-
cerdos ingrederetur vel egrederetur sanctua
rium. et non moreretur. Sup hanc tunicam
videtur velle iosephus accingi pontificẽ cin-
gulo pdicto. quo alii sacerdotes super lineaz
tunicam. Alij nondum ipsum accingi dicũt.
sed sup ephot: vt sup omnia indumẽta ad
vltimum' cingeretur. Fuerunt qui dicerent
duas zonas habuisse pontificem. pmam ad
modũ sacerdotum. secundã sup ephot. que
due tamen p vno habebantur indumento.
Secunda vestis erat: ephot. similis superhu-
merali grecoꝝ de pdictis quattuor colorib'
auroqz cõtextũ. sine manicis ad modum co-
lobij. descendens vsqz ad renes. a deo. vt su-
percingi posset. superiorem partem tunice

iacinctine tegens· inferiorem relinquens in/
tactam. hore vero laterum · vncinis ⁊ anulis
aureis iungebantur· aperturam habēs in pe/
ctore quadram: ad magnitudinem palmi ·
in qua logion inferebatur· in cuius pte su/
periori sup vtrūq3 humerum infibulati erāt
auro duo lapides· onichini· smaragdini se/
cundū septuaginta· scđm iosephū sardoni/
ces· in qbus erant sculpta nomina filioꝝ isrł
prīncipalibus lřis· lingua hebrea· iuxta ordi
nem natiuitatis eoꝝ· sex nomina seniorum
in numero dextro· iunioꝝ in sinistro· ob re/
cordationem filioꝝ israel. Habebat aūt capi
tiū ex transuerso sup humeros· fortibus lori
bus contextum. Qđ legitur samuelem ⁊ da
uid· indutos ephot· aliud erat· ⁊ pprie epho
tar dicebatur· ⁊ erat lineum· istud vero mira
pulcritudine vermiculatum. Tercium vero
erat ornamentum quod hebreus essin· gre/
cus· logion· latinus rationale dicit· quadrā/
gulum ⁊ duplex· ne pondere gemmarū rum
peretur· mensuram palmi habens· sz aper/
turam suphumeralis implere sufficiens· ex
pdictis quattuor coloribus ⁊ auro contextū·
eodē scemate quo ⁊ suphumerale. Erantq3
in eo duodecim lapides· auro firmiter inclu
si p quattuor ordines: trini in singulis. In
pmo ordine sardius· topacius· smaragdus.
In secundo: carbunculus· saphirus· iaspis.
In tertio: ligurius· achates· ametistus. In
quarto: crisolitus· onichinus· berillus. In q/
bus erant sculpta nomina duodecim filioꝝ
israel· iuxta ordinem natiuitatis sue· singula
in singulis· vt gestaret sacerdos memoriale
filijs israel· ⁊ filioꝝ israel i humeris ⁊ pecto/
re ob recordationem trium· quoꝝ vnius po
pulus esset memor· ipse vero duoꝝ· vt scilicet
populus iudeus nomen patrum suoꝝ sata/
geret· ne a virtute patrum suorum degenera
ret. Sacerdos vero vitam ⁊ fidem patriar/
charū meminisset imitari · meminisset etiā
populū ex his patrib' ortū· sacrificijs ⁊ orati
onib' deo cōmēdare. Appellabat etiā ratio
nale iudicij· q2 scripta erāt i eo hec duo· iudi
ciū ⁊ veritas. vel doctria ⁊ veritas. Sane vbi
nos habemus· pones in rationali iudicij iu/
dicium ⁊ veritatem· hebreus habet purim·
⁊ tumim· vnde ⁊ sortes in quibus iudicium
veritatis solet inquiri: purim dicunt. Tra/
dunt autem in medio rationalis fuisse lapi
dem quadrum magnitudine duoꝝ digito/
rum: in quo scđm coloris mutationem ppē/
debant· vtrum deum placatum haberent: an
offensum. Josephus dicit sardonicem qui in
dextro humero gerebatur· cum sacrificium
pontificis deo placebat· tanto splendore mi/
care· q etiam procul positis: radius eius ap
pareret. Egressuris vero ad prelium: si de' cū
eis esset· tantus fulgor in lapidibus rationa
lis apparebat· vt omni fieret multitudini
manifestum· eoꝝ auxilio deum adesse· et ob
hoc rationale iudicij nuncupari. Asserit aūt
hunc fulgorem sardonicis ⁊ rationalis ces/
sasse annis ducentis· antequā ipse scripsisset
hec· cum deus moleste ferret trāsgressiones
legis. Erant enim in quattuor summitatib'
rationalis· quattuor anuli aurei· quoꝝ duo/
bus supmis inserte erant due cathene au/
ree· sibi inuicem coherentes· i· obliquate· ad
modum· x· littere sibi in medio cōiuncte. vel
potius facturā exprimit cathene· in qua ma/
cule maculis coherent· pro quo hebreus ha/
bet plectas opere plecto. Josephus dicit p fi/
stulas venientes. Juxta caldeum sonat ter/
minatas· i· ad quantitatem spacij in quo p
tendebantur factas· que sursum ferebantur
vsq3 ad scapulas pontificis· super quas in/
ferebantur duobus vncinis aureis· suphu/
merali firmiter insertis. Duobus vero inferi/
oribus anulis assute erant due vitte iacinti/
ne· que circa latera ducte· duobus anulis au
reis inter scapulas inserebant· q sub vtroq3
sardonice in ephot fixi stabant· in vtraq3 li/
gatura ephot ⁊ logion: sibi inuicem firmiter
coherent. Super hec dicit iosephus zonam
ex quattuor coloribus ⁊ auro consertam ex
vtroq3 latere circumductam· ⁊ iterum reuo/
lutam ante pectus· in vtraq3 summitate in/
fra pendentem· habentem ex aureis fistulis
fimbrias miro decore compositas.

v Ltimum erat capitis ornamentū. qđ cōmunius tyara vel mitra vel infula dici potest. specialius vo tyaris. Eratq; tyara ad modum pdicte facta q cōmunis erat sacerdotibus. super quā confuta erat altera tota iacinctina. que circumdabatur aureo circulo. tribus ordinibus facto. sup quem ab occipite stabant flores aurei. plantagini similes: a timpore ad timp' a fronte vo supra stabat flos aureus. similis herbe. quā greci iusqamos dicunt. magnitudine digiti vnius. in supiori vo planicie tyare. ex omni pte in circuitu vsq; ad sūmitatem eius. que in acutissimu; deficiebat cacumen. pticulatim ploca erant aurea malagranata. cum spinosis extremitatib' suis fabrefacta. Sup frontem vo: pendebat lamina aurea quā petalum dicunt. ad modū dimidie lune facta. que arcuatione; sursum habens. et in medio anulum aureum. vncino aureo inserebatur. quia tyare inseri' erat. in qua sculptum erat aioth. adonai. i. sanctū nomen dñi. scilicet tetragramaton. quod ineffabile dicitur. non quia dici non possit: sed quia rem ineffabilē significat. quod his lris scribitur. he. ioth. het. vau. que sonant: principium. vite. passionis. iste. quod est. p passionem huius. quem pfigurat hic sacerdos. renunciabitur vita pdita in adam. Ne vo cū moueretur pontifex. moueret et lamina sancta: sursum ligabatur vitta iacintina pspicua. celante vnctinū et anulū. que circūducta capiti. et ligata in occipite: dependētes sūmitates sup humerū vtrūq; diffundebat.

De tipo vestium.

b Is vestibus ornatus pōtifex. imaginem totius orbis sup se pferebat. Femininalia enim et linea stricta qrbissina erant terram figurabant. baltei vero quotquot erant. circumuolutione; occeani. tunica iacintina ipso colore aera preferebat. p tintinnabula: sonitus tonitruū. p malogranata: coruscationes figurabantur. ephot vero. sui varietate celū sydereum. Quod aurum coloribus intertextu; erat. significat q calor vitalis penetrat vniuersa. duo sardonices: solem et lunam. vel duo emisperia: duodecim gemme pectorales. duodecim signa i zodiaco. pulchre: quod in medio erat appellabatur rationale. ratione enim cuncta sunt plena. et terrena herent celestibus. Immo: ratio terrenorum et tempum. caloris et frigoris. et duplex inter vtrūq; tempies: ō celicursu et ratione descendit. cidaris: celum empireum lamina supposita: deum omnibus psidentem.

De altari incensi et loco eius.

p Ost vestium compositione;. locutus est dominus ad moysen: de modo consecrationis aaron et filiorum eius. quod: vsq; ad ipsam consecrationem distulimus. de altari aureo psequētes. Factū erat hoc altare de lignis sethim. habens cubitum longitudinis. et alterū latitudinis. i. quadrum et duos cubitos in altitudinem. vestitumq; erat auro purissimo. cornua habens. et craticulā aureā. et cathenas. et anolos. et vectes aureos: instar poris. vtrū vero arulam haberet. an cineres excipet terra: ambiguum est. Josephus dicit. per angulos singulos coronas fert ex auro purissimo habebat. quod singulariter forte in exodo dictum est ita. Faciesq; ei coronam auream p girum. Hoc altare dicebatur incensi. vel thimiamatis. quia singulis diebus mane et vespere ad consummandum iuge sacrificium. sup illud incendebatur thimiama sanctificatū dño. Fuerunt tamen qui dicerent. mane: solum incensum. i. thus supimponi. vespere vo. pro dignitate sacrificij vespertini: thimiama. Ceterum vtrū altare hoc esset intra sancta sanctorum. an in sanctuario cum candelabro. et mensa. sancti videntur dubitare. nec est putandum in dubium

venisse. q̃n esset in sanctuario. cum hebreus hoc dicat. Josephus plane. ⁊ prima positio tabernaculi facta a moyse. innuit. nisi quia paulus ad hebreos thuribulũ aureũ ponit intra sancta sanctoꝝ. Potuit sane esse. ꝙ in tẽplo vbi omnia ampliata fuerũt ⁊ multiplicata. ꝑter altare aureũ qđ erat extra velum. ad qđ bis in die necesse erat ingredi. erat superadditũ thuribulũ in adito. in quo sum⁹ sacerdos prunas ⁊ timiama q̃ secũ ferebat adoleret. quando ad interiora contingebat ipsum penetrare.

De compositione timiamatis.

[D]E cõpositione ṽo timiamatis sancti: locutus est dñs ad moysen dicens. Sume tibi aromata. stactẽ. ⁊ onicha. galbanũ boni odoris. ⁊ thus lucidissimũ. equalis ponderis erunt omnia. ⁊ in tenuissimũ puluerem contundes omnia. Onicha fertur esse ostreola paula. suaue redolens magnitudine humani vnguis. Vñ ⁊ onicha dicitur. quia onix grece: vnguis dicitur stacte est gummi. qđ fluit ꝺ mirra. qđ ⁊ mirra dicitur. Galbanũ ṽo succus est ferule. ⁊ nascitur in siria optimũ. cartilaginosum scꝫ: ⁊ minus lignosum. cuius odore serpentes fugantur. Ferula quoqꝫ que ⁊ feniculum: in gargano nascitur. cuius succus vilior. thus ṽo lucidissimũ optimũ. qđ masculũ dicit. quia instar humani testiculi rotũdũ est. Dicitur etiam libanũ a libano mõte arabie. i quo nascitur arbor thuris. ꝑplexo ⁊ intorto vimine. Ex his quattuor fiebat puluis timiamatis sancti. ꝓhibuitqꝫ dominus talem fieri compositionem in vsus hominum. ꝙ si quis simile faceret vt eius odore frueretur: periret de populis suis. Inde est: ꝙ ablato thure benedicto sup altare. si descendat thuribulum ad clericos in choro. vel ad laicos: aliud thus sine benedictiõe appositũ est: ⁊ hominibus offerendum.

De confectione sancte vnctionis.

[V]Nguentũ etiam sanctũ de q̃ttuor fiebat aromatibus. Aroma ṽo dicit quodlibet pinguentũ. qđ odore suo inficit aera. quasi aeroma. Sumebãtur enim q̃ngenti sicli virgultoꝝ ꝑme. i. ꝑcipue mirre. ⁊ est mirra arbor que grece smirna dicitur quinqꝫ cubitoꝝ que est in arabia. cui⁹ virgulta arabes exurunt. vt melius pullulet ⁊ fructificet. ex quoꝝ odore intollerabiles cõtraherent morbos. nisi fumo storacis occurrerent. Cinamomi. cc. q̃nquaginta sicli. ⁊ calami totidem. cassie ṽo q̃ngenti. ⁊ est cinamomũ virgultum indie vel ethiopie. duoꝝ cubitoꝝ. dictũ quasi canamomũ. quia i modum canne subtiles habet calamos. ⁊ replicatos. qui fracti: spiramentũ visibile reddũt. Calamus ṽo: species aromatica iuxta libanũ. Cassia: in aquosis nascitur. crescit in immensum. odorem reddit. hec redacta in puluerem cum oleo oliuarũ. sub mensura hin conficiebantur ope vnguentariĳ. ⁊ dicebant̃ sancti oleũ vł vnguẽtũ sctĩ. ꝺ cui⁹ vsu loco suo dicem⁹. Joseph⁹ etiã apponi dicit balsamũ.

De labio eneo.

[L]Ocutus est dñs iterũ ad moysen. Facies ⁊ labiũ eneum cũ basi sua: vas scꝫ lauatoriũ. qđ etiam luter dicitur. qđ erat inter tabernaculum ⁊ altare holocaustoꝝ in qua missa aqua lauabãt sacerdotes manus suas ⁊ pedes. vestes sanctas accepturi. vt sacrificarent similiter ingressuri tabernaculũ. ⁊ egressi qđ dicitur factũ ꝺ speculis mulierũ excubantiũ ad ingressum tabernaculi. forte: ꝺ sedibus speculoꝝ eneis factum fuit. vel potius eo facto: in circuitu labĳ suꝑmi circũposita fuerũt specula. in q̃bus sacerdos videre posset. si vspiã vł i veste vel in facie maculã haberet abluendam.

De redemptione numeratorum.

Ceruumqȝ dñs ad moysen: ait. Cum nume-
rabis filios israel. dabit quisqȝ preciū ꝓ ani-
ma sua. ne sit in eis plaga. dimidiū sicli iux-
ta mensuram scūarij. Siclus autem vigin
ti obolos habet. A vigiti annis et supra: da
bunt. ab eo enim tpe: ad nomē familie trāf-
ibat. Diues nō addet. ⁊ paup nihil minuet
⁊ hec pecunia advsus tabernaculi reponeba
tur. Hoc in dauid vindicatum est. quia ali
ter ꝙ deus iusserat fecit.

De electione artificum et datione tabularum.

Ocauit etiaȝ dñs ex nomine. i. no-
v minatim elegit huius opis sum-
mos artifices. beseleel filiū huri: de
tribu iude. ⁊ hooliab sociuȝ. sed minus pi-
tū filiū achisamech. de tribu dan. quos im-
pleuit spiritu dei. i. scientia ad excogitanduȝ
in omni ope fabrefaciendo. completisqȝ ser-
monib' his: dedit moysi duas tabulas la-
pideas digito dei scriptas. Nota ꝙ scđm
paralipomenon nō videtur beseleel habuisse
nisi duos annos ad plus.

De vitulo conflatili.

Idens populus ꝙ moyses morā
v faceret. dixit ad aaron. Fac nobis
deos qui pcedāt nos: moysi enim
nescimus qd acciderit. Excusant se hebrei di
centes. quia heloim. non tm̄ deos: sed etiam
dños sonat. ⁊ dicunt eos petisse duces itine-
ris. Aaron vo ⁊ hur restiterunt. sed indigna-
tus populus spuens in faciem hur: sputis vt
traditur eum suffocauit. Unde timens aa-
ron ait. Tollite inaures vxoꝝ ⁊ liberoꝝ. et
afferte ad me. hoc erat qđ pciosius ⁊ carius
habebant. putans ꝙ consulētes auaricie sue
nollent afferre. Quas cū accepisset: forma-
uit ex eis vitulū conflatilē ope fusorio. Forte
aliud nō recipent. quia bouem adorauerant
in egypto. Tradūt qdam: aaron piecisse in
ignem inaures. ⁊ inde ope demonis cōfla-
tum caput vituli tm̄. qđ tn̄ quandoqȝ vitu-
lus. quandoqȝ caput vituli vocatur. quia in
excusatione sui inferius legitur aaron dixisse
moysi. pieci illud in ignem. ⁊ egressus ē hic
vitulus. Et dixit populus. Hij sunt dij. tui
israel q te eduxerūt de terra egypti. Fecitqȝ aa
ron altare coraȝ eo. ⁊ in crastinū indixit sol-
lennitatē. maneqȝ surgētes obtulerūt hosti-
as. seditqȝ populus manducare ⁊ bibere. et
surrexerunt ludere. i. adorare. Tunc ait dñs
ad moysen. Descende. peccauit popul' tu'.
quasi diceret: iam nō me'. dimitte me vt de-
leam eos. faciamqȝ te in gentē magnā. Cui
moyses. Queso dñe: quiescat ira tua. ne di-
cant egypcij. callide eduxit eos vt interficeret
eos in montibus. impotēs eis dare terram
quā pmiserat. Recordare seruoꝝ tuoꝝ. qb'
iurasti dicens terrā hanc dabo semini vr̄o.
Placatoqȝ dño: descendit moyses. ferens ta
bulas scriptas ex vtraqȝ parte digito dei. Cui
occurrit iosue. qui forte singulis dieb' in oc-
cursum eius egrediebatur. Nō enim credibi
le est. cū moyse eū ieiunasse. Et ait ad moy-
sen. Ululatus pugne est in castris. Cui moy
ses. Imo vox est cantātiū. Et appropinqns
vidit vitulū ⁊ choros. ⁊ iratus piecit tabu-
las: ⁊ cōfracte sunt. Combussitqȝ vitulū. et
massam redegit in puluerē. quem sparsit in
aquā. ⁊ dedit ex eo potum filijs israel. Cūqȝ
accusaret aaron. quia populum audierat. ex
cusansqȝ aaron: dixit que supra dicta sunt. di
cens se timuisse populū. quia pnus erat ad
malū. Uidēs ergo moyses ꝙ nudatus esset
populus ornamētis scȝ vel auxilio dei. vel po

rius idolatriam quā longo tpe ante cōceperat tandem manifestauerat. vel forte videns sibi indicatos a deo sceleris auctores. p pulverem bibitum qui in barbis eoꝝ miraculo se apparuit. stans in porta castroꝝ. ⁊ aduocans leuitas: ait. Qui dñi est: iungatur mihi. ponat vir gladiū sup femur suum. trāsite p mediū castroꝝ. occidat quisqȝ amicū ⁊ fratrem suū. quem scȝ puluere signatū inuenerit ⁊. ceciderunt ea die quasi tria milia. Alia translatio habet vigintitria. De his omnibꝰ que dicta sunt de vitulo tacet iosephus. tantū opiniones eoꝝ de mora moysi narrat. Alij enim dicebant eum a bestijs comestū. alij a dño trāslatū. alij sane mentis cum dño philosophantem.

De prece moysi et minis domini.

Tercio die locutus est moyses ad
a populū. Peccastis peccatum maximū. Ascendam ad dñm. si quo modo
quivero eū deprecari p vobis. Et cū ascendisset ait. Obsecro dñe. aut dimitte eis hanc noxam. aut dele me de libro tuo quē scripsisti. qđ de impetu animi. nō de ratione dictum quidā dicunt. vel ex magna cōfidentia in deum. p impossibile dictum. q̄si diceret. sicut impossibile est vt me deleas. sic oro nō posse fieri q̄n dimittas. Augustinus dicit. e consequētibus ratiocinationem debere concludi. vt scȝ quod cōsequitur: p̄termittatur. sic aut dele me. aut dimitte eis. q̄ ponitur p equipollēte sua. q̄si si nō deles me: dimitte eis. disiūcta enim vertitur in cōiunctam: destructo ꝙ antecedit. ⁊ manente ꝙ cōsequitur. Scribi aūt vel deleri de libro vite dicit quis: dupliciter. vel scđm p̄scientiam. vel scđm p̄sentem iusticiam. Cui dñs. Qui peccauerit mihi delebo eū. Quasi diceret. non te: qui non peccasti. Vade duc populum istū. Angelus meus p̄cedet te. nō enim ascendam tecum. quia populus dure ceruicis est: ne forte disp̄dam te in via. Tradūnt hebrei: quia prius ipse deus custos eoꝝ erat. deinceps dedit eis michaelem custodē eoꝝ p̄prium. sicut cetere nationes. p̄prios sibi habent angelos. custodes. delegatos. Addidit etiam dñs. semel ascendam in medio tui ⁊ delebo te. ⁊ est cōminatio captiuitatis babilonice vel romane. ⁊ nota: ascensum dupliciter dici. vel ab inferioribus ad supiora. vel ab occultis ad manifesta. Et est sensus Manifestabo me tibi malo tuo.

De translatione prioris tabernaculi.

Audiens hec populus luxit. ⁊ nullꝰ
a indutus ē cultu suo. deposueruntqȝ
ornatū suū a mōte oreb. qđ cōmode de p̄ori tabernaculō intelligit. qđ sibi fecerant. vt ante ipsum iura tractarēt. qđ cū hucusqȝ fuerat in radice mōtis. vt p̄pinquiꝰ esset dño. voluit dñs illud a se amoueri. ⁊ tetēdit illud moyses ex altera pte castroꝝ. ⁊ longe a castris egrediebaturqȝ moyses ad illud. et plebs stabat in foribꝰ tabernaculoꝝ suoꝝ. ⁊ adorabat pcul. descendebatqȝ colūna nubis ⁊ loquebatur cū moyse cernētibus vniuersis facie ad faciē. sicut solet loqui homo ad amicum suū. i. manifeste.

Quod moyses vidit posteriora domini.

Rauitqȝ iterū moyses ad dñm. Re
o spice populū tuū gentē hāc. vis vt
educā populū. indica mihi quem missurus es mecū. Dixitqȝ deꝰ. Facies mea p̄cedet te. Ecce. iam maiꝰ impetrauerat moyses plus notatur in facie ꝙ in angelo. sed ꝙ

in facie intellexit moyses aliquem q̄ simillimū deo. pmitti: addidit. si tuipse nō pcedes nō educas nos d loco isto. Cui dñs. Et verbū qd locutus es faciā. teipsum noui ex nomine. i. ꝓprie. ⁊ specialiter mihi placuisti. vocabo in nomine dñi corā te. i. faciā me vocari deū ⁊ ducē vestrū ex miraculis q̄ faciaꝫ. et nō ob aliud. nisi quia volo. ⁊ miserebor cui voluero. Cui moyses. Ostende mihi faciem tuā. Cui dñs. Nō poteris videre faciē meā. Non enim videbit me homo ⁊ viuet. Stabis in cauerna petre. ⁊ transibit corā te gloria mea. Q uā quia nō sustineres: ponā manum meā corā te. Cūqꝫ ptransiero: tollā manum meam. ⁊ videbis posteriora mea. Q d ratione similitudinis dictū est. Sicut enim a tergo visus homo scitur ꝙ homo sit. sꝫ nō quis homo sit. ita: deū esse modo scimus. sꝫ quis sit nondū scimus. Et potuit esse ꝙ in tantā claritate ptransierit dñs. quā human⁹ nō sustinuisset aspectus. ⁊ opposita est nubes moysi. deinceps cū longius abesset. potuit a moyse videri. Ad lrām hebrei tradunt. eū vidisse posteriora hominis. ⁊ in occipite quasdam ligaturas.

De secundis tabulis et gloria vultus moysi.

Et ait dñs ad moysen. Precide tibi duas tabulas instar pop. ⁊ scribā sup eas verba q̄ habuerunt tabule quas fregisti. In deuteronomio etiā dicitur deus scripsisse. In sequētibus tñ dicit. Scribe tibi verba hec. ⁊ cetera. Et paulo post. Fuit moyses cum dño quadraginta dies ⁊c. ⁊ scripsit in tabulis verba federis decē. Potest dici ꝙ auctoritas scribēdi fuit in dño. ministeriū in moyse. Cūqꝫ excidisset moyses tabulas. de nocte cōsurgēs ascendit. ⁊ transeunte dño corā eo in turbine. pnus in terram adorans ait. Obsecro vt gradiaris nobiscū. auferas iniquitates nostras. ⁊ possideas nos. cui dñs breuiter memorauit quedā. que etiā pdixerat d tribus sollennitatibus de oblatione pmiciarum ⁊ pmogenitoꝝ. ⁊ addidit. ne cū gentibus terre pmissionis aliquod haberent pticipiū. Fuitqꝫ moyses cū dño q̄draginta dies ⁊ quadraginta noctes: panē nō comedit. aquā nō bibit. cūqꝫ descendisset de monte cū tabulis. apparuit facies eius cornuta. ⁊ ipse ignorabat. i. radij miri splendoris ferebātur d facie eius. q̄ reuerberabāt oculos intuentiū. quos gloriā vultus moysi appellat apls. posuitqꝫ velamen sup faciē suā. cū loqueret filijs israel. ⁊ locutus est omnia q̄ fuerant sibi impata. Q uantū aūt hec gloria durauerit. ⁊ vtrū semel vel pluries acciderit hoc: ignoram⁹. Tradunt hebrei. ꝙ adhuc tertio ascendit ad impetrandā eis venie certitudinē. ⁊ iterū fuit cum dño q̄draginta diebus ⁊ noctibus ieiunās. Cūqꝫ redisset cū certitudine venie: erat nona dies septimi mēsis. ⁊ i crastino sollennitatē agentes p venia data. affligerunt animas suas ieiunantes. ⁊ deinceps dicta est. decima dies mensis hui⁹ dies ꝓpiciationis. qd si verū est potest esse. ꝙ etiā ecclesia ob hoc tres in anno ꝓponit q̄dragenas. licet ob hoc institutū dicatur. q: tres trib⁹ legūtur ieiunasse. q̄dragenis. moyses. helias. iesus. Si vero fuerit siue non: post secundū reditū de cōstructione tabernaculi pcepit eis moyses scdm ꝙ a dño accepat. ⁊ pmisit de obseruatione sabbati. ne forte in hoc ope putarēt sibi licere opari sabbato.

De compositione thabernaculi et erectione.

Egressa omnis multitudo obtulit iuxta verbū moysi mente pmptissima quicqd pciosius habuit. ⁊ cum

tanta copia. ꝙ compulsi sunt artifices voce pconis clamare: ne quisq̈ vltra offerret. fecerūtqꝫ beseleel ⁊ ooliab. cūcta q̄ sibi fuerant ⁊ sicut fuerant impata. Et scd̄m iosephum omne tempus ad opus faciendū transiit in mensibus septē. Omne aurū qd̄ expensum est in ope sanctuarij. vigintinoueꝫ talentoꝝ fuit. ⁊ septingentoꝝ triginta sicloꝝ ad pondus sanctuarij. Fuerūt pterea ⁊ centū talenta argenti. ex q̇bus constrate sunt cētum bases sanctuarij. De mille aūt ⁊ septingentis ⁊ septuagintaquinqꝫ facta sunt capita colūnarū. que ⁊ vestite erant argento. Eris vero talenta septingenta ⁊ duo milia. ⁊ quadringenti sicli. Obtulerūt aūt a viginti annis et supra sexcenta tria milia: ⁊ quingenti q̇nquaginta. Igitur mense pmo anni secundi. in pma die mensis. erexit moyses tabernaculū. operuitqꝫ nubes tabernaculū cum lux serena esset ⁊. nō pcellosa. sed lucida. non tñ p quā transiret aspectus. qualē decebat dei psentiā ⁊ ad nebule huius eleuationē. deinceps mouerunt castra. ⁊ ad depositionē deposuerunt ⁊ dū stabat sup tabernaculū: ⁊ ipsi stabant eratqꝫ ignis in nocte.

Historia leuitici.

Ertia distinctio historie quam scripsit moyses. grece dicitur leuiticus. quia d̄ electione ⁊ ministerio leuitarū agit. latine offertori⁹. vel sacrificaticius. qz de sacrificijs ⁊ de his que offerebantur ex lege tractat. hebraice dō vagecra. qd̄ sonat vocauit aūt. mox hebreoꝝ: q̄ a pncipijs libroꝝ nominauit eos. sicut nos officia missaꝝ. vel euangelia videlicet cū dicim⁹ dn̄ica qua cātat Populus syon. vel legitur. Erūt signa in sole ⁊ luna. Inchoat enim sic liber iste. Uocauit aūt moysen. ⁊ locutus est ei dn̄s d̄ tabernaculo federis dicens. Homo qui obtulerit hostiam si fuerit holocaustum. ⁊ de armentis masculū offeret. p ante. habet in hebreo ⁊. va: enim sonant. ⁊. gecra vocauit.

Premittitur diuisio vtilis.

D videndū de doctrina ⁊ traditione sacrificioꝝ que sequitur quedam plibanda sunt. in hunc modum. Quinqꝫ consideranda sunt hic. sacrificia que deo offerūtur. psone: a q̇bus offerūtur. tpa qñ offerūt. loca: vbi offerūt. cause: p q̇b⁹ offerūtur. Triplex aūt coꝝ que rite offerebantur occurrit discretio. aut enim erat oblatio de animalibus. ⁊ sacrificiū dicebatur. nec ante octauū diem natiuitatis poterat offerri. nec eadē die mater ⁊ fetus eius. Aut de sicca materia vt de simila. pane. thure. ⁊ ꝓprie diceba tur oblatio. Aut de liquidis. vino ⁊ oleo. q̄ ꝓprie libamē. vel libatio dicebatur. licet his nominibus scriptura quādoqꝫ indifferenter vtatur. psone dō offerentiū due. anima. vel sinagoga. Animarum dō: alia sacerdos. alia pnceps. alia puata. de q̇bus suis locis dicet̄. Similiter de locis ⁊ tpibus: loco suo. Causarū etiam triplex erat differentia. offerebant enim quandoqꝫ necessario. quandoqꝫ sponte. quandoqꝫ casu. Necessario aūt: vel ex voto vel ex precepto. Sane ex precepto pmitias frugum. vuarum. fructuum. decimasqꝫ eorundem. ⁊ insup animaliū. Primogenita quoqꝫ animalium ⁊ liberorum. oblationes quoqꝫ trium sollemnitatū ⁊c. in hunc modum. Mel aūt ⁊ fermentum nunquā offerebantur domino tantum pmitie eorum temporibus suis offerebātur sacerdoti. sed nihil ex his sup altare ponebat̄. Cōmuniter autē a nullo sacrificio sal deesse debebat. ⁊ ideo dicebatur sal federis. quia nō erat fas hoc trāsgredi. porro scd̄m ordinem libri a sacrificijs inchoandum est.

De holocaustis et modo offerēdi

s Acrificioꝝ alia holocausta· alia sacrificia. ⁊ pmo de holocaustis videamus· holocausta dicebant̄ illa sacrificia· q̄ tota incendebantur· holon enim totū· cauma: incendiū dicitur. Fiebat aūt in tribus tm̄· armentis ⁊ pecudibus· sed tm̄ de ouibus ⁊ capris· in auibus: sed tantū turture ⁊ columba. De armētis ⁊ pecudibus sic. offerebatur tantū masculus ⁊ anniculus. i. vnius anni· vel circa· supra annū: non· vñ quandoqꝫ agnus· quandoqꝫ aries apellatur Bos enim supra annū poterat offerri· vt ait iosephus· erat quoqꝫ immaculatus· qḋ non de macula velleris· sed corpis intelligendū est· i· nō debile· aut fracto membro· aut papulas habens· aut scabiem· aut cecū· ⁊ huiusmodi· offerebaturqꝫ pmo sacerdoti: ad ostiū atrij· vt videretur si idoneus esset ad offerendum. Postea ad ostiū tabernaculi offerebatur dño· p manuū impositionem sup caput lotis pus manibus· quia pter mare sacerdotum: erant in atrio duo maria· vnum viroꝝ alterū mulierū. Unde: ⁊ a loco offerendi: ab hebreis hostia dicebatur. Gentiles enim ab hostibus vincendis hostiā· ⁊ a victis: victimam cōsueuerant appellare· victimā do: hebrei a vinciendo dixerūt· q2 vinctū adducebatur animal. Oblatā sic hostiā reducebat sacerdos ad altare holocaustoꝝ· ⁊ stans ad aquilonē: immolabat eam coram dño ad latus altaris· i· in conspectu sanctoꝝ. Fundebatqꝫ sanguinē eius circa crepidinē altaris in circūitu detractaqꝫ pelle hostie· que erat sacerdotis· artus in frusta cōscindebat· quib' lotis cū capite· pedibus ⁊ intestinis: adolebat omnia· sup altare in holocaustū ⁊ odorem suauem dño. Nō est credendū q in nidore carniū delectaretur dñs· sed potius in re significata ⁊ deuotione offerentiū· Siautē de auibus fieret holocaustū: fiebat sic· sed cū dño offerrent vt dictū ē· pmo homo de israel. postea sacerdos quomodo ab homine offerebatur auicula: tacet· forte: quia eodē modo quo ⁊ pecus· forte: tantū sacerdoti. Offerebatur aūt pullus turturis vel columbe· cui frāgebat sacerdos collū· sola manu· nō enim licebat leuare ferrū sup auem. Et retorto capite sub ascella· vngue cutem colli vbi fractum erat rumpebat· ⁊ fuso sanguine circa crepidinem altaris vesiculam gutturis ⁊ plumas piciebat ad orientē i loco secreto· vbi cineres effundebātur· cōfractisqꝫ ascellis manu adolebat eam sup altare in holocaustum· ⁊ hec erant minora ⁊ simplicia holocausta· q̄ voluntarie fiebant Erant enim quedā maiora· quadā necessitate facta· q̄ ⁊ sanctiora quodā modo· q2 totū incendebatur ⁊ pellis ⁊ fim' de q̄bus post dicetur· quodāmodo minus digna· quia sup altare nō cremabantur· nūc de sacrificijs partialibus psequamur· ⁊ voluntarijs.

e Orum quedā erant pacifica· quedam salutaria· que scilicet p salute danda· vel data· vel cōseruanda offerebantur· similiter ⁊ p pace: vel ad deuꝫ vel ad homines· vel quia ad modū pacis fiebant· cum cuiqꝫ quod suū erat dabatur· deo scilicet ⁊ sacerdoti. Fiebat autem cum erat d animalibus: de armento tantū· ⁊ de pecoribus pdictis· de auibus vero: non. Sanꝫ in modo offerendi ab homine vel sacerdote idē fiebat cum hostia holocausti· sed in hoc erat differentia· quia hic offerebatur: mascul' vel femina· ⁊ anniculus grandiora immaculata tamen· pars vero hostie offerebatur domino· pars erat sacerdotum· reliqua offerentiū De armento: hec offerebantur domino· omnis adeps que est pinguedo interior· pinguedo enim sup carnem· aruina vel lardus dicitur· que carni admixta: ppie pinguedo· que intestinis: adeps· est aūt triplex adeps· vitaliuꝫ· i· cordis ⁊ ventris· adeps: iecoris· i· epatis· quem reticulū dicimus· quia inuoluitur ad modū retis. Adeps renum· hos tres adipes· duosqꝫ renes· i· illa· ⁊ renūculos ad

olebat sacerdos sup altare. eadem ⁊ de capra domino offerebantur. si vero de ouibus erat oblatio preter pdicta. offerebatur de ea cauda integra. quam lumbum vocant septuaginta. Pellis vero erat sacerdotis: qui offerebat illud. armus vero dexter qui dicebatur separationis. ⁊ pectus quod dicitur eleuationis. ⁊ quare sic dicebantur infra dicetur: cedebant in vsus sacerdotum. ⁊ lingua cum faucibus vt tradunt. sed in textu nō memini me legisse. Forte pectori adherebant. ⁊ cū pectore ab animali tollebantur. Unde suffecit nominasse pectus. ⁊ his vescebatur sacerdotes in domibus suis cum vxoribus et liberis. ⁊ domo tota. mundis tantum. etiā qui in domib' immolabant. causa epuli vel religionis: pectus ⁊ armum dabant. reliqua erant offerentium. ⁊ epulabantur coram domino: i locis scilicet ad hoc deputatis. i ipso atrio vel iuxta. Licebat etiam ex his tam sacerdotibus q̄ aliis edere: duobus dieb'. Si quid superat in diem tertium: cremabatur. ⁊ nota quia nullum animal offerebatur. vel in holocaustum vel in sacrificiū sine libamētis suis. Sed de libamentis: propius infra erit tractatus.

De oblatione inanimatorum.

[s] I vero manus hominis animal inuenire non poterat. offerebat p salute vel pace. similam scilicet farinam delicatissimam. fundēs super eam oleum. ⁊ dicebatur simila oleata. vel oleo fermentata. ⁊ thus offerebat cū ea. Sacerdos autem totum thus. ⁊ pugillum plenum simile oleate adolebant sup altare memoriale. i. in memoriam offerētis. vt scilicet dominus memor esset eius. vel sacerdos ad deū. reliquū erat sacerdotum. Tradunt hebrei nō semper plenum pugillum offerri. sed p q̄ntitate similē minus poterat offerri. in tantū: q' etiam pusillo impleto omnes digitos poterat apire sacerdos. pter medicum. ⁊ illud tantillum quod remanebat inter illum digitum ⁊ volam: sufficiebat. Josephus dragmam vnam offerendam dicit. Si vero sacrificium de simila coctum: offerebat panes sine fermento conspersos oleo. coctos in clibano: vel in craticula. offerebat ⁊ lagana azima idest. latos panes ⁊ tenues. non conspersos sed litos oleo. Quidam tñ p lagana panem coctum in aqua intelligunt. vt sit terciū genus panis. a cocto in clibano. ⁊ cocto in craticula. si vero coctum in sartagine offerebat. conspersum oleo ⁊ sine fermento erat. ⁊ diuidebatur minutatim. Ex his oblatis sacerdos memoriale offerebat coram domino de panibus: vnum. ⁊ d' frustis: vnum. reliquū erat aaron ⁊ filiorꝫ eius: ad edendum cum omni domo sua. ⁊ equa sorte diuidebat eis. In hebreo: pter clibanū tria ponuntur. marchesilis. mahebath. michar. marchesilis. sonat cōsiliatrix. quod sartagini cōuenit pter stridorem ⁊ susurriū frixure. michar: rete vel cribrum. Mahebath potest esse patella: in q̄ coctio liquida fit. potest esse tertia species sacrificij. a salutari ⁊ pacifico: p gratiarū actione. vel p victoria scilicet. vel aliquo bono euētu inopinato. ⁊ potest dici fieri casu.

De hostia pro peccato.

[p] Ost hostias salutares. pcepit dominus de hostijs pro peccato ⁊ p delicto. dicitur autem peccatū grauius scilicet: quod ex industria factum. delictum leuius: scilicet: quod ex ignorantia. vl peccatum: cum sit quod faciendum non est. delictum: quasi derelictum. cum non fit: qd faciendum est. ⁊ iuxta psonas peccantium: erat diuersitas sacrificiorꝫ.

Pro peccato sacerdotis.

D Istinguūtur aūt hic: quasi quatuor psone. sacerdos. synagoga. i. populus. pnceps. anima. Si ergo sacerdos qui vnctus erat peccauerat. vel inquere faciens populum: faciebat que secunt. additum est qui vnctus. non. qn omnes inuncti essent. sed ad differentiam illoꝝ. qui cū essent ꝺ genere sacerdotali ꝓpter maculā corporis: nec inungi poterāt nec ministrare. qꝺ etiam additum est: faciens populū peccare. forte generale est. quia peccatum cuiuslibet sacerdotis. vel quodlibet: trahitur in exēplum. ⁊ est dictum ad exaggerationē peccati. vel specialiter dictum est cum scilicet verbo vel quo alio modo: populū ad peccandum prouocauerit. vel sane: sicut in hebreo habetur si sacerdos qui vnctus est peccauerit ad culpaꝫ populi. i. ita viliter ⁊ aperte quasi vnus ꝺ populo. Quod valde indecens est. tunc inquā offerebat ꝓ peccato suo p man⁹ impositionem ad ostium tabernaculi: vitulum immaculatum. ⁊ coram altari immolabat eum. Hauriensqꝫ de sanguine inferebat illū in tabernaculū. ⁊ intingens in eo digitum: aspergebat illum septies. contra velum sanctuarij ⁊ de eodem ponebat sup cornua altaris incensi. ⁊ egrediens. reliquū sanguinis fundebat circa crepidinē altaris holocausti. ⁊ omnem adipem cū renibus ⁊ renunculis adolebat sup altare. sicut ⁊ de vitulo hostie pacificoꝝ. Pellem ꝟo ⁊ omnes carnes cū fimo etiā offerebat extra castra in locū mundūꝫ. vbi cineres effundi solebant. ⁊ incēdebat super struem lignoꝝ.

Pro peccato synagoge.

q Uod si omnis turba p ignorantiā fecerat qꝺ contra mandatū dñi ē: offerebant seniores populi ad ostiū tabernaculi p manuū impositionem vitulū: ⁊ fiebat de hoc vitulo sicut ⁊ de ꝓori ꝓ peccato sacerdotis: ⁊ orante pro eis sacerdote: ꝓpitius erat eis dñs. In duobus tm̄ hic innuitur differentia inter peccatum sacerdotis ⁊ populi. quia scilicet sacerdos nō dicit peccare p ignorantiam. nō enim licet eis ignorare mandata dñi. iterum: nō legitur quis orare ꝓ sacerdote. quia si pcussus fuerit incantator a serpente. quis medebitur ei: Ecce patet differentia inter holocausta hec ⁊ ꝓdicta. quia ex his nihil erat sacerdotū. totum dño cremabatur. neqꝫ membra istoꝝ cum capite pedibus ⁊ intestinis lotis ponebantur sup altare. generalis enim erat regula. qꝛ ꝺ cuius sanguine inferebatur in sanctuariū: nihil ex eo licebat remanere. nec aliquid ex eo sup altare adolebatur. nisi adeps cum renibus et renunculis. in modo etiā offerendi ⁊ numero sacerdotū offerentiū erat differentia. ꝺ carnibus enim holocausti salutaris fiebant nouem ptes. quas sup altare ponebant nouē sacerdotes quisqꝫ suam. vnus ꝟo: quattuor simul offerebat. scilicet caput ⁊ pedes. iecur. ⁊ intestina lota aquā. duo ꝟo sanguinē offerebant. vt omnes simul essent duodecim.

Pro peccato principis.

s I peccauerit pnceps. qui ⁊ chiliarcus vel tribunus. p ignorantiam. ⁊ post intellexerit peccatum suū. p se vel p alium. offerat ad ostium tabernaculi p manus impositionem hircum immaculatum. quo immolato: tingebat sacerdos digitum in sanguine. qua tangebat cornua altaris holocausti. reliquū fundens ad basim eius. ⁊ adolebat adipem renes ⁊ renūculos reliqua erant sacerdotū. sed quia erat hostia ꝓ peccato. ⁊ de sanguine eius tincta cornua

altaris holocausti. carnes eius erant sancte. et sanctificabantur que eis erat tacta. sed nõ quodlibet. imo in genere suo. caro: carne. simi-la: similam. panis: panem. et nõ vescebatur eis nisi sacerdos unctus et mundus. et non nisi in loco sancto. et non nisi eadem die qua offerebantur. si quid residuũ esset igne comburebatur. si vestis polluebatur eius sangui-ne: abluebat. vt nullũ remaneret in ea sanguinis vestigiũ. Alioqñ: vrebatur. Uas teste-um in quo coquebatur caro. statim frangebatur. ereum: defricabatur. et lauabat aqua.

Pro peccato ani-me.

c Um aũt peccabat p ignorantiam anima d populo terre. offerebat capram immaculatã. eo modo quo alij. vel agnum. et fiebat de hostia eodẽ mo-do: quo et de hirco principis. si aũt nõ poterat manus eius inuenire pecus. offerebat duos pullos turturis: vel colũbe. quorũ alter offere-bat dño i holocaustũ. alter erat sacerdotũ. eius tñ sanguis ad fundamentũ altaris holocausti distillabatur. quia p peccato erat. qđ si nec auiculas poterat inuenire. offerebat similam. decimam ptem ephi. nec mittebat in eam oleum aut thus: quia p peccato erat. cui⁹ memoriale: sacerdos adolebat sup altare. reliquũ ipse habebat in munere.

De igne iugi et electione cinerũ.

Iterum locutus ẽ dñs ad moysen. Ignis semp in altari ardebit. quẽ nutriet sacerdos. subiciens mane ligna: p singulos dies. et erit ignis et eodem altari. i. non aliũde sumpt⁹: apponetur. Cum vo cineres supabundabãt induebatur sacerdos vestibus quattuor sacerdotalibus. quas pdiximus. et tollens cineres de altari reponebant in pduim iuxta altare. et depositis vestibus sanctis. indutusqꝫ alijs. forte ad hoc destinatis: vel suis ppijs. efferebat cineres extra castra. et in loco mundissimo vsqꝫ ad fauillã faciebat cõsumi. Hec de oblationibus dicta sufficiãt: hic In numeris de oblationibus septem festorum legalium legitur.

De esu adipis et esu prohibito.

b De addendo: qꝫ omnis adeps domini erat. qđ intelligit de animalibus oblatis. tamẽ pter illud ab omni adipe iudei abstinebant. Sed veri⁹: dñs adipem que debet offerri in esum eis p-hibuit. etiam nominatim. adipem ouis. bouis. et capre. Adipem vo morticini vel a bestia occisi. concessit eis in vsus varios scꝫ vel ad lucernas. vel vnctiões carinkeas. Quid ergo faciunt de adipe animalis mundi non oblati nec morticini. nec a bestia capti. si domini est: forte: piciũt vel dant alienigenis ad edendũ. Sed quomodo hoc vel illud faciunt de illo. si dñi est: phibuit etiam eis dñs omnẽ esum sanguinis. Joseph⁹ dicit. quia animã et spiritũ in eo esse. moyses putauit in quo esus suffocati tantũ: intelligitur phiberi. Tñ: in tantũ phibuit esum sanguinis. quia etiã auem vel ferã aucupio vel venatione captam: voluit fuso sanguine in terram et opto comedi. Et addidit. Omnis eñi anima: in sanguine est.

De consecratione summi sacerdotis et minorum.

Terum pcepit dñs moysi. vt iniciaret aaron et filios eius in sacerdotes. et tunc quidẽ omnes filij aaron consecrati sunt. sed nõ omnes

postea ꝺ genere ipsius. Cecus enim vel clau
dus. si grandi vel ꝑuo. aut tortuoso naso. si
gibbosus. aut herniosus. si iugem scabiem
habens vel impetiginē de semine aaron erat
nō poterat ministrare. nec intrare in sanctu/
arium. Vescebatur tamen panibus q̄ offe/
rebantur in sanctuario. Tulit ergo moyses
iuxta p̄ceptum dn̄i aaron ⁊ filios eius. ve/
stesq; sanctas. ⁊ vnctionis oleum. vitulum
quoq; ⁊ arietes duos. ⁊ canistrum cū trib'
generibus azimorum. torta scilicet panis. q̄
⁊ collirida dicit. lagano ⁊ crustulo. Est aūt
crustulum: panis qui fere in crustam indu
ratus est. ⁊ congregauit omnem multitudi
nem ad ostiū tabernaculi. In electione eni
pontificis: assensus desideratur plebis. Tra/
dit aūt iosephus. quia animas populi incli
nauit ad sacerdotium aaron in hunc modū
dixit enim quia ipse seipsum dignum sacer/
dotio iudicauerat. tum ꝓ familiaritate quā
habebat cum domino: tum quia plurimū
ꝓ populo laborauerat. tum quia quisq; na/
turaliter amicus sui est. sed dn̄s digniorem
aaron iudicauerat. cum ergo placuisset popu
lo. obtulit domino aaron ⁊ filios eius. Cūq;
lauisset eos aquis fontium. ⁊ aaron femina
lia induisset. vestiuit eū moyses septē alijs
vestibus quas p̄diximus. fundensq; sup ca/
put eius oleum vnctionis. vnxit caput eius
⁊ manus: ita q̄ ꝑ barbam stillauit oleum
vsq; in horam vestimenti eius. Filios autē
vestiuit lineis: ⁊ balteis cingens. imposuit
mitras. ⁊ manus eoꝝ oleo sanctificauit. li/
niuit quoq; tabernaculū oleo sancto cū om
ni suppellectili sua. Cūq; aspersisset vtrūq; al
tare septies aquis vnxit illud. ⁊ omnia vasa
eius. labiumq; cū basi sua. sanctificauit oleo.

De potestate offerendi eis data. et accipiendi partes suas.

Obtulerūtq; aaron ⁊ filii eius vitu/
lū ꝓ peccato suo sup caput ei' ma/
nus imponentes. Quē cū immo/
lasset moyses tinxit digitū i sanguinē. ⁊ teti
git ex eo cornua altaris ꝑ girū. ⁊ fecit ꝺ eo: q̄
ꝺ vitulo ꝓ peccato sacerdotis facienda p̄dixi/
mus. Obtulerūt ⁊ arietē in holocaustū. ho/
stiā sc; salutarē. Et fecit moyses ꝺ eo. sicut ꝺ
holocaustis salutarib' fieri p̄cepat dn̄s. obtu
lerūtq; ꝑ man' impositionē. arietē scd̄m ho
stiā sc; cōsecrationis ipsoꝝ. Quē cū immo/
lasset moyses sumēs de sanguine. tetigit ex/
tremū auricule dextre eoꝝ. ⁊ pollicē manus
dextre. similiter ⁊ pedis. reliquū sanguinē fu
dit sup altare ꝑ circuitū. adipem vo omnem
⁊ caudā: renes quoq; cū renūculis. ⁊ armū
dextrū sepauit. tollensq; ꝺ canistro colliridā
vnā. ⁊ laganū vnū. ⁊ crustulū vnū. omnia
simul tradidit aaron. ⁊ filijs eius. q̄ cum te/
nerēt ea in manus. supposuit omnib' moy/
ses pectusculū. vnde ⁊ pectusculū eleuatiōis
vocatū est. quia omnibus suppositū fuit.
In signū tamē q̄ supior est omniū sapien
tia. etiam ꝓ eleuatione offerentiū legitur: sic
vocatum. in pacificis enim ⁊ salutarib' ar/
mum ⁊ pectus p̄us eleuabant offerentes co/
ram dn̄o. ⁊ post tradebāt sacerdotib'. sicut
ptes ei' assignatas. Armus vo dexter diceba
tur sepationis. quia in sepatione membroꝝ
hostie p̄mus ab ea sepabatur. ⁊ quia in ꝑ/
tem sacerdotū separauit illum moyses: tan/
quā ceteris membris digniorem. Tradunt
enim quidam. q̄ formatio corporis anima/
lis in vtero matris ab humero dextro incho
atur. Tenentes ergo filij aaron omnia hec in
manibus. eleuauerunt ea coram dn̄o. ⁊ tra/
diderunt ea moysi. qui omnia adoleuit do/
mino sup altare. eo q̄ oblatio cōsecrationis
esset. assumensq; vnguentum. ⁊ ꝺ sanguine
qui erat in altari. admiscens aquas fontiū.
aspersit eos. ⁊ sup vestimenta eorum. Cūq;
sanctificati essent in hunc modum. reliquas

carnes arietis coxerūt ante fores tabernaculi. ⁊ ibi comederunt eas. cū panibus qui residui fuerāt in canistro. ⁊ quicq̄d supfuit ex eis: ignis assumpsit. In eundem modū iterauit singula que diximus. moyses septē diebus tantū nō vestiuit eos. quia semel induti septē diebus non deposuerunt vestes sanctas. neq; de atrio tabernaculi sunt egressi. Quidā tamen tradunt. pma die omnia vt diximus fuisse psecuta. sex diebus consecrationis sequentibus. oblationes quotidie iteratas. sed non inunctiones. Josephus dicit. omnia sicut in pma die sequētibus fuisse psecuta diebus.

De prima oblatione sacerdotum et igne dato de sublimi.

o Ctauo aūt die denūciauit moyses populo sollennitatem. in qua sacerdotes consecrati: offerre inchoarēt p se ⁊ p populo. in p̄cedentibus enim septē diebus: vicem sacerdotis habuerat moyses. ⁊ acceptat ab aaron ⁊ filijs eius. q̄ postea a populo illi erant accepturi. ⁊ ministrauerat altari. In die octauo aggressi sunt ipsi ministeriū ad qđ fuerāt ordinati. ⁊ moyses cessauit. ⁊ tradunt quidā diē hunc octauū: fuisse pmū diē anni secūdi qua egressi sunt. ⁊ cum obicitur eis. q pma die anni secūdi. dictuz ē supra tabernaculū erectū. aiunt. erectionē dici. consūmationē cōsecrationis eius. p̄cepitq; moyses ignem terrenum amoueri ab altari. quo vsus fuerat his diebus. q2 ea die appareret eis dn̄s. congregatisq; filijs israel: pmo obtulit aaron p pecato suo vitulū. cuiꝰ adipez. renes ⁊ renunculos imposuit altari. igne nō supposito. cetera cōbussit extra castra. Immolauit etiam p se hostiam salutarem. Arietem in holocaustū ⁊ imposuit altari. sed sine igne. deinceps oblaturꝰ p populo. Sūpsit ab eis hostias quinq;. vituluz p peccato populi. hircū p peccato p̄ncipis. agnū p peccato anime. bouem in holocaustū. arietē p pacificis. tn̄ immolatione. non nisi tria dicit immolasse. Hircū p peccato populi. ⁊ bouē ⁊ arietem p pacificis. Forte: quia pus ea numerauerat. p breuitate alia tacuit. ⁊ q2 separatim de peccato synagoge. p̄ncipis. ⁊ anime. nō agebat: vt pus. quodlibet triū p peccato populi potuit dici oblatū. Augustinus tamē improbat lr̄am que dicit. quinq; tm̄ sumpta ⁊ dicit cū illis quinq; sumptū agnū anniculum in holocarposim. qđ sonat holocaustuz fructuosum. dicebaturq; holocarposis holocaustum illud qđ dn̄s aliquo signo uisibili ostendebatꝰ sibi gratū esse. cū aūt imposuisset ex his aaron sup altare que adolenda erant dn̄o. separauit de pacificis ptem suaz. armos dextros ⁊ pectora. ⁊ extendens manū benedixit populo. Et ingressi moyses ⁊ aaron tabernaculū ⁊ egressi. iterum benedixerunt populo: ⁊ cum essent oblata sup altare. ⁊ etiā cū eis sacrificium iuge matutinum. egressus ignis a dn̄o. deuorauit que erant sup altare. ⁊ seruatus est ignis iste ppetuus vsq; ad trāsmigrationem babilonis. nec licuit deinceps ignem in altari apponere alienum.

De morte nadab et abiu.

e Adem die nadab ⁊ abiu arreptis thuribulis: ignem imposuerūt alienum. desup incensum offerentes. egressusq; ignis a dn̄o. vel ille qui iam erat in altari. vel alius iterum veniens de sublimi. ⁊ deuorauit. i. extinxit eos. Et ait moyses ad aaron. Hoc est quod dixit dn̄s. sanctificabor in his qui appropinquant mihi. i. etiam in his qui mihi ministrāt. apparebo sanctus. nō p̄cens peccatis eoꝝ. Uocauitq; misadē ⁊ elisaphā cognatos eoꝝ. ⁊ ait eis.

Tollite fratres vestros extra castra. et exportauerunt eos sicut induti erant lineis et tyaris. et sepelierũt eos. Ita et ministri altaris sepeliũtur indutis vestibus ministerij sui. Cum aaron et reliqui duo filij eius plangere vellent fratres suos more solito. prohibuit moyses dicens. Oleum sanctum est super vos. nolite capita vestra nudare: vestes nolite scindere. ne forte moriamini. non exibitis fores tabernaculi. Tamen iosephus aliter dicit. quia dum portarent hostias super aram. quas nõ preceperat dñs. sed qbus pmit' vtebantur. subito inflãmati sunt. nec valuit quisquã eos extinguere. iussitq; moyses patrem eorum et fratres portantes corpa extra castra congruo honore sepelire. Dixit moyses aaron et filijs eius. vt tollerent ptes suas de hostijs salutarib'. et oblata p peccato. quorum sanguis non erat illatus in tabernaculum. et comederent ea. Et cum quererent hircũ oblatum p peccato pncipis. exustus inuetus est. Cũq; sup hoc irat' moyses argueret aaron et filios eius. excusauit se aaron dicens. mihi accidit qd vides. q̃si ex turbatione animi factum est hoc.

De discretione ciborum.

p Recepit dñs moysi et aaron. vt traderent filijs israel legem de discretione ciborum. Ad lram enim dñs cibos homini cõcessos eis artauit pter castrimargiam eorum. cuius summa sic compbendi potest. Animaliũ; alia viuunt in terra alia in aquis. alia in aere. Item q̃ in terra. alia reptilia. que omnia immũda. alia latetia: vt talpa. q̃ ex luto nascitur. et hec oĩa immunda. alia gradientia sup terrã. de his generalis ẽ regula. Mundũ est tm̃: qd ruminat. et findit vngulã. de piscibus quoq; generalis ẽ regula. mundus ẽ tm̃: habẽs squamas et pinnulas. de auibus nominatim expssit. q̃ mũde q̃ immũde essent. et hoc tantũ de auibus generaliter dictũ est. Volatile qd gradit super quattuor pedes immũdũ est. nisi crura habuerit retro longiora: q̃ saliat. Tangẽs morticina eorum. lauabit vestimẽta sua. et immundus erit vsq; ad vespam. etiam si necesse fuerit. vt portet quippiam eorum mortuũ. sup qd ceciderit quicq̃ de morticinis eorum. polluetur tam vas ligneũ. q̃ quodlibet vestimentum ad vespum aqua mũdabuntur. Vas fictile intra qd ceciderit: frangetur. clibani vel cicropedes quos strapas dicimus: destruentur. Fontes vo et cisterne. et quelibet maria: et sementis scilicet. nõdum seminatũ granum. tactu eorum: nõ polluentur.

De purificatione puerpere.

a Ddidit quoq; dñs legẽ purificationis mulierũ. talẽ. si peperit mulier masculũ: immunda erit septẽ dieb' iuxta dies sepationis mẽstrue. i. eiusdẽ immundicie iudicabitur. cuius ẽ cũ sepatur a mundis quãdo patit mẽstruũ. in tantũ enĩ immũda est. q2 quicqd tangit reddit immũdũ. cibũ. lectũ. vestẽ. sedẽ. Vñ nõ licet alicui cõmunicare ei nec in cibo. nec in lecto. Octauo die: circũcidebatur puer. post septẽ dies inquinationis manebat trigintatres dies in sanguine purificationis sue. vt ita omnes dies purificationis fierent quadraginta. q2 tot diebus dicunt phisici carnem masculi formari in vtero. In purificatione vero: triginta trium dierum. licebat ei surgere. in domo deambulare. sed non egredi et operari. et tangẽdo non polluebat. et licebat alijs cõmunicare ei: in sede et cibo. Accedere vero ad tabernaculũ non poterat. nisi expletis q̃draginta diebus. Si vo pareret feminã: duplicabãt pus dies inquinatiõis. et postea dies purificatiõis. vt simul fierent septuaginta. q2 tot dieb' format femina i vtero. expletis vo dieb' purificatiõis: offerebat p filio vel filia agnũm anniculũ in holocaustũ. et pulluz columbe vel

turturem ꝑ peccato suo. quia in libidine cō/
cepat. ⁊ erat sacerdotis. Quod si nō poterat
manus eius inuenire agnum. offerebat du/
os turtures. vel duos pullos columbe. alte/
rum in holocaustū ꝑ puero. alterū ꝑ pecca
to suo. vel ꝑ originali filie. quia filio in circū
cisione dimissum erat. Hebrei tñ puulos nō
habere peccatū tradūt. ꝑter hec dicit ioseph᷒
ꝑmogenitū redimi quinqꝫ siclis.

De cognitione leprarum.

Egem quoqꝫ lepre tradidit eis dñs
l Sunt aūt quattuor genera lepre. in
cute. in capillis. in veste. in domo
Lepra cutis cognoscitur. si fuerit in ea albor
idest. pallida albedo. vel pustule. vel cicatrix.
maxime si fuerit alba vel subrufa. ita q̇dē si
locus lepre humilior sit carne reliqua. vel si
mutati fuerint capilli in candorem. ⁊ solito
tenuiores. Lepra vo in capillis: allopicia di
citur. fluentib᷒ sane capillis. si in caluicio vel
recaluatione albus vel rufus color inuētus
fuerit plaga lepre est. Adducto itaqꝫ leproso
ad sacerdotem. sine cuius arbitrio nō exclu/
debatur. si lepra nōdū ei ꝑspicua fuerat: reclu
debat eū in domo septē dieb᷒. q̇bus expletis.
si nō creuerat lepra. iterū recludebat eū alijs
septē. ꝙ si nec tunc lepra creuerat. mundabat
eū q2 scabies erat. ⁊ lauabat homo vestimē
ta sua ⁊ mūdus erat. cū vo ꝑspicua erat le/
pra. aperabat ad arbitriū sacerdotis. ⁊ habe/
bat vestimēta dissuta. i. facilia ad induēdū:
vel exuendū. vel solā vestem extrinsecā. vt sic
cognosceret. ⁊ caput nudū. vt posset agnosci.
⁊ os veste cōtextū. ne fetorē loquēdo diffun/
deret. ⁊ habitabat solus extra castra. ita vt
a mortuo nihil differre videret. Patet: dicit
iosephus eos irrisibiles. q̇ dixerūt moysen le
pra fatigatū. ⁊ similiū electoꝝ factū ducem.
venisse in chananeā cū eis. cū ita quasi im/
misericors circa leprosos habitus sit: q̇ tunc
misericordia maxime indigēt. Lepra vo ve/
stis lanee vel linee. vel pellis. erat macula al
bida vel rufa. humilior superficie reliqua. quia
corrosiua est. Que cū apparebat: considera/
bat eā sacerdos. si ꝑspicua erat lepra: cōbu/
rebatur vestis. si dubia: recludebat septē die/
bus. si creuerat macula: adiudicabat lepre. si
nō creuerat: abluebatur vestis. ⁊ recludebat
alijs septē diebus. si adhuc dubia erat. rūpe/
bat illud a solido. si tñ iterū alibi macula ap/
parebat: lepra volatilis erat. ⁊ cōburebat ve/
stis. Si vo similis macula corrosiua appare
bat in domo: ꝑus ꝑcipiebat sacerdos oīa de
domo efferri. cōsiderансqꝫ mauculas in pa/
riete pallore vel rubore deformes. ⁊ humilio
res superficie reliqua. claudebat ostiū domus
septē diebus. post quos si inueniret creuisse
lepram. iubebat erui lapides leprosos. ⁊ ꝓ/
ici extra ciuitatē. ⁊ domum radi intus ꝑ cir
cuitum. ⁊ puluerē rasure spargi extra vrbē.
in loco immūdo. ⁊ alios lapides substitui i
domo. ⁊ luto alio liniri domū. Q̄d si iterū
redierit macula: lepra vo ꝑseuerans est. ⁊ de
struetur dom᷒. ⁊ ligna. ⁊ lapides. ⁊ puluis
extra opidum ꝓicientur in locū immūdū.

De purificatione leprosi.

Uod si leprosus mundabat. reuo/
q cabat ad cōmunē habitationē sic.
Ueniebat vsqꝫ ad introitū castro/
rū vel oppidi. habēs secū duos passeres vi/
uos q̇bus licitū erat vesci. lignūqꝫ cedrinū.
⁊ ysopū. ⁊ vermiculū filū. scꝫ coccineum. et
aquas viuentes in vase fictili. ⁊ occurrens ei
sacerdos. immolabat passerem viuum. stil/
lans sanguinē sup aquas. aliumqꝫ viuum
ligans filo coccineo cum ysopo in sūmitate
ligni cedrini. quasi faciens aspersorium. tin/
gebat illum in aquis rubricatis. aspergens
hominem septies. dimittebatqꝫ passerem vi
uum: volare in agrum. Cūqꝫ lauisset homo
vestimēta sua. radebat omnes pilos corpis.
⁊ lotus aqua ingrediebatur castra. ita dum

rarat vt maneret extra ꝓprium tabernaculū ſeptem diebus. Itēq3 die ſeptimo raſis omnibus pilis corpis. etiā ſupcilijs. lotiſq3 veſtibus ⁊ corpe. die octauo tollebat duos agnos immaculatos. ⁊ ouem anniculā. ⁊ tres decimas ſimile conſperſe oleo. ⁊ olei ſextariū. ⁊ offerebat omnia ad oſtium tabernaculi. Tunc ſacerdos immolabat agnum vnū ꝓ delicto. ⁊ ſumens de ſanguine ponebat ſuper extremū auricule dextre hominis. ⁊ ſup pollicem manus dextre ⁊ pedis. ⁊ ð olei ſextario mittens in manum ſuā ſiniſtram. ⁊ tingēs pollicem dextrū in eo. aſpergebat ſepties contra tabernaculum: reliquū olei qð erat in ſiniſtra. fūdebat ſup extremū auricule dextre hominis. ⁊ ſup pollices man' ⁊ pedis dextri. i. ſup ſanguinem quem prius infuderat. ⁊ ſup caput eius. ⁊ rogabat ſacerdos ꝓ eo. faciens aliquam ſpecialem inſtitutā ad hoc orationem. ⁊ faciebat poſt ſacrificium ꝓ peccato. ⁊ poſt immolabat holocauſtum cum libamentis ſuis. ponens illud in altari. Et nota ꝙ hic ꝓprie diſtinguitur ſacrificium ꝓ delicto. cuius ſanguine linitus eſt homo. et ſacrificium ꝓ peccato. de quo nil ei factū eſt. vnde ⁊ moyſes dixit hic: quaſi diſtinguens. ita ptinere ad ſacerdotem hoſtiam pro delicto. ſicut ⁊ ꝓ peccato. Cum aūt diſtinxiſſet agnum ꝓ delicto. nec diſtinxit qð aliorum ꝓ peccato. ⁊ qð holocauſtū fieret. innuit in arbitrio eſſe ſacerdotis de agno ⁊ oue. vt alterum ꝓ peccato. alterum holocauſtum faceret quod vellet. Qð ſi manus eius hec inuenire non poſſet. agnus tamen ꝓ delicto. ⁊ olei ſextarium non minuebatur. quia ex his purificabatur homo vt prius. ſed pro oue et agno reliquo. offerebat par turturū. aut duos pullos columbarum. quorū vnus ꝓ peccato. alter in holocauſtum fiebat. ⁊ decimam ſimile oleate in ſacrificium.

De viro ſperma tico et muliere.

d Einceps addidit dñs de viro patiente fluxum ſeminis. qui tūc iudicatur huic vicio ſubiacere. ſi p' momenta adheſerit carni. ⁊ cōcreuerit ſed' humor ſeminis. qð licet nolēs. effundit ex corruptione. Talis immūdus: immūdū reddebat ꝙ tangebat lectū ſuū. veſtē ſuā. ſedem. etiā ſagma ſup qð ſedebat. i. ſtraturā aſini. Uas fictile qð tangebat: frangebat. ligneū lauabatur. q̇ tangebat lectū ei'. veſtē aut ſedē. vel ſup quē ipſe ſaliuā iacebat. lauabat veſtimēta ſua. ⁊ erat immund' vſq3 ad veſperū. Cum aūt ſanatus fuerat. numerabat ſeptē dies poſt mundationē ſui. ⁊ lotis veſtibus ⁊ corpe in aquis viuentibus mundus erat. Die aūt octauo: offerebat par turturū aut duos pullos columbarum. ⁊ faciebat ſacerdos alterum ꝓ peccato. ⁊ alterum in holocauſtum. eadem lex erat immūdicie. ⁊ purificationis: de muliere patiente fluxum ſanguinis ex morbo. Similiter eiuſdem immūdicie erat mulier menſtruata. ſed non purificabatur ſollenniter. Sufficiebat enim ipſam cum veſtibus ablui. Morbide enim immundicie ꝓ peccato ſolent accidere. ⁊ ideo ꝓ eis: ⁊ ꝓ peccato ⁊ ſalutare offerebatur. ⁊ non ꝓ mēſtruo. q2 naturale eſt. Et nota. q2 accedētem ad menſtruatā: dicit hic immūdū: ſeptem diebus. ⁊ purificationē ei cōcedit. qð de ignorantier accedente intelligendū eſt. Infra vtrūq3 pimendū dicit. qð dictum eſt ſi fiat ex induſtria nec mirū. quia etiam legitime cognoſcentem vxorem. voluit dñs lauare veſtem. ⁊ omne corpus. ⁊ eſſe immundū vſq3 ad veſpum. ⁊ de vxore eodem modo.

De vitula rufa et hirco apopeio et cineribus aſperſionis.

Tem locutus est dominus ad moysen. Lo-
quere ad aaron. ne omni tempe egrediatur
sanctuariū. quod est intra velum: ne moria-
tur. quia in nube apparebo sup oraculum:
nisi fecerit hec que secuntur. Non est intelli-
gendū vt quotiens vellet intrare faceret hec
⁊ intraret. sed tantū decimo die septembris
intraturus: ꝓus tamen hec faceret. Hec di-
es sollennis erat in israel. ⁊ dicebatur propi-
ciationis ꝓpter causam predictam. vel quia
agebatur ea die dnīs expiationis. sicut dies
iouis sancta. quia sanctum crisma conficitur
⁊ pro peccatis totius anni cōmunibus. vel
ignoratis ea die fiebat oblatio. Dicebat etiaꝫ
afflictionis. quia ea die ieiunabāt homines
⁊ iumenta. etiam pueri septennes. ⁊ ageba-
tur ea die memoria mortuorum. Dicebatur
etiam dies expiationis. quia ea die purifica-
batur tabernaculum totum. ⁊ altaria p san-
guinis aspersionem. a contagijs que cōtra-
xerant p annum ex peccatis ministrantium.
Ea die tollebat summus sacerdos de ꝓprio
vitulam rufam. trimam immaculatam. que
non traxerat iugum. Nec turbemur. si quā-
doqꝫ vitulus nominatur. quia in feminino
genere tantū intelligendum est. quia p pec-
catis offerebat. sumebatqꝫ ab vniuersa mul-
titudine duos hircos p peccato. ⁊ arietem
vnum in holocaustum. Cūqꝫ lauisset se. in-
duebatur lineis tantum. scd̄m ritum minō-
rum sacerdotum. oblatisqꝫ animalibus. fac-
taqꝫ oratione ꝓpria pro se ⁊ domo sua. sta-
tuebat duos hircos ī ostio tabernaculi. mit-
tebatqꝫ sortem sup vtrūqꝫ. qua sciretur quis
domini. ⁊ quis populi fieret. Nec est credē-
dum quibusdam qui dixerunt ideo mitti sor-
tes. vt sciretur quis domino immolandus
esset. ⁊ quis diabolo. mittendus ei in solitu-
dinem cum peccatis. Lex enim immolare
nisi deo non admittit. Sane: cuius sors exi-
bat domino. offerebat illum pro peccato po-
puli. ⁊ forte hic dicebatur ꝓprie pro peccato.
cuius sors exibat populo: reseruabat viuen-
tem. immolabatqꝫ vitulam p peccato suo.

⁊ domus sue. tollebatqꝫ de sanguine hirci ⁊
vitule. ⁊ thuribulum plenum prunis mul-
tumqꝫ tollens thimiamatis: intrabat vltra
velum. tantumqꝫ imponebat thimiamatis
vt nebula ⁊ vapor operiret oraculum. ne for-
te visa maiestate domini moreretur. asperge-
batqꝫ septies digito de sanguine. coram ꝓpi-
ciatorio ad orientem. eodem etiam numero
aspergebat pauimentum. simili quoqꝫ asper-
sione septena: expiabat sanctuarium exteri⁹.
⁊ pauimentum. fundebatqꝫ de eodem san-
guine sup cornua altaris aurei. ⁊ asperge-
bat illum septies digito. expians ita totū ta-
bernaculum. ⁊ altare ab immundicijs filio-
rum israel. ⁊ a cunctis ꝓuaricationib⁹ eo-
rum. i. a contagio. quod contraxerat. positū
in medio peccantium. nullusqꝫ erat cum eo
in tabernaculo: cum ipsuꝫ expiabat. In quē
modum etiam semel in anno lauamus vi-
no. Et nota ꝙ hic legitur sacerdotem egre-
di de oraculo ad altare. ⁊ sic patet. quia erat
extra. nec potest dici eum egressum ad alta-
re: coram tabernaculo. cum dicatur hic ad
altare. quod est coram domino. Post hanc
expiationem: egrediebatur sacerdos ad hir-
cum viuentem. ponensqꝫ vtramqꝫ manum
sup caput eius. confitebatur generaliter om-
nes iniquitates filiorum israel imprecās eas
capiti eius. ponens etiam vt tradunt quidā
cartam inscriptam. peccatis populi super ca-
put eius mittebat eum in desertum p homi-
nem ad hoc paratum. i. succinctum ⁊ expe-
ditum. Tradunt tamen hebrei quorundam
paruulos ad hoc parari tribualiter medi-
cinaliter. eis plene subtracto. vt sic expiatus
esset populus a peccatis illius anni. que per
ignorantiam vel fragilitatem contraxerat. q̄
secum ferebat hircus. qui quia emittebatur
non rediturus. a popeius grece dicebatur.
latine emissarius. Cum autem deduxerat
aaron hominem cum hirco extra castra.
redibat ad tabernaculum testimonij. depo-
sitisqꝫ vestibus lineis. in quibus expiaue-
rat sanctuarium. ⁊ emiserat hircuꝫ. lauabat

carnē suā in loco sancto. ⁊ induebat vestib⁹ suis. scilicet pontificalibus ⁊ p̄ciosis. ⁊ offerebat arietem in holocaustum. ⁊ adipes vituli ⁊ hirci p̄ peccato. renesq; cū renunculis. In hunc modum pontifex euangelicus in aspersione basilice quā dedicat. quasi in expiatiōe. lineis ⁊ minoribus vtitur indumētis. etiā in sabbato baptismali. in consecratione fontium. ⁊ in mersione catecuminoꝝ. cum scʒ transferuntur peccata coꝝ similibus vtit indumentis. Cū aūt his pactis ad ministrationem accedit altaris. pontifificalibus ⁊ p̄ciosis vestibus infulatur. vitulum aūt ⁊ hircum de quoꝝ sanguine facta est expiatio: ferebant extra castra. ⁊ comburebant igni. tā pelles. q̄ carnes coꝝ ⁊ fimū. p̄iciebatq; sacerdos in ignem qui illa vorabat. mutatis p̄us vestibus. ⁊ resumptis ꝓp̄ijs. lignū cedrinū. ysopum. ⁊ coccum bistinctum. quia hec in purificationibus valebant. ⁊ tunc rediens. lotis vestibus ⁊ carne sua ingrediebatur castra. ⁊ immundus erat vsq; ad vesp̄ū sed ⁊ ille sacerdos qui remanebat ad ignem. vt consumi faceret omnia vsq; ad cinerem non nisi lotis vestibus ⁊ corp̄e intrabat castra. ⁊ immundus erat vsq; ad vesp̄am.

Hic patet quia ꝓp̄ie erant vestes. Sed ⁊ terti⁹ sacerdos qui colligebat cineres reseruandos ad aquā aspersionis. non nisi lotus intrabat castra. ⁊ immundus erat vsq; ad vesp̄um. Ex his cineribus fiebat aqua aspersionis. qua p̄ totum annū purificabant immundi. Unde difficile est inuenire. cum hic cinis fieret ad purificandos immundos. cur illi qui eum tractabant vt dictū est immundi erant. cum etiam dominus hoc sacramētum quasi sanctissimum: religionem victime appellet. sed ⁊ qui caprum dimiserat in desertum. similiter immundus. de quo tamen facile est inuenire rationem. ⁊ est verisimile hos cineres factos annuatim. vt modo fit crisma. quidam tñ hebrei dicunt eos valuisse ⁊ durasse p̄ plures annos. nec factos. nisi cum deficiebant.

De purificatione immundorum.

His cineribus purificabantur immundi in hunc modū. Si q̄s tangebat cadauer hominis mortui in tabernaculo vel in agro occisi. aut p̄ se mortui. vel sepulchrum eius. immund⁹ erat septem diebus tabernaculū in quo mortuus ē homo. ⁊ vniuersa que ibi erant vasa. immūda erant septem diebus. Tollebatq; vir mūdus cineres combustionis. mittensq; super eos aquas viuas. tingebatq; ex eis ysopū. ⁊ aspergebat ex eo. die tercio: ⁊ septimo. tentorium. ⁊ omnē suppellectilem. ⁊ homines huius contagione pollutos. ⁊ lotis vestibus ⁊ corp̄e mundi erant. Si die tertio non fuerat asp̄sus immūd⁹: die septimo nō mūdabat. Si q̄s aūt sic nō expiabatur: p̄ibat ō medio ecclesie. quia polluebat sanctuarium. i. ⁊ anima eius p̄ibat de israel. quia peccabat. ⁊ arcebatur ab ingressu loci sancti. sed ⁊ ille qui purificabat immundum aqua huiusmodi: quia tetigerat cineres. lauabat vestimenta sua. ⁊ immundus erat vsq; ad vesperum. De immundicijs quibus erat immundus homo p̄ diem tantū. vt p̄ illusionē nocturnam. vel quia dormierat cum vxore. nō credimus hominem his cineribus expiatum. sed ad minus de immundicia septem dierum. quia die tertio ⁊ septimo legitur facienda expiatio talis. De expiationibus que fiebant cum muneribus oblatis. vt supra de leproso dictū est. ⁊ de viro spermatico ⁊ muliere sanguinaria. quia legitur eos numerare septem dies. ⁊ octauo purificari credim⁹. die tertio ⁊ septimo his aquis expiatos.

Cathalogus quorūdā preceptorū.

r Redidit etiam dñs filiis isrl' multitudinem pceptoꝝ. recapitulando p dicta. ⁊ supaddendo noua. de qb' nõ nisi illa pstrinximus. que ad intelligētiā lectionis sacre scripture sunt necessaria. Sane ꝓ hibuit dñs. ne homo ad domesticā carnis sue accederet. nec reuelaret turpitudinē eius. i. discoopiret. ⁊ intraret pudenda ipsi'. In pori qdem parentum cõiugio ꝓpter hominū raritatem. soluꝫ duas psonas exclusit dñs a cõiugio dicēs. ꝓpter hoc: relinquet homo patrē ⁊ matrē. i. nec filius matri. nec patri filia copulabitur. sub lege vo plures excepit. que sunt fere duodecim. mater. nouerca. soror. neptis. amita. matertera. vxor patrui. nurus. vxor fratris. Sed hec: determinatiōnē recipit. puigna. filia puigni. vel puigne. soror vxoris. Paucas tunc exclusit. vt multiplicarētur homines: ⁊ replerent terram. Sub gratia: plurime excludūtur. vbi cōtinencia locuꝫ habet. ⁊ hec est ꝓhibitio coniugii. A fornicatione enim omnis mulier excluditur.

De personis exclusis a matrimonio.

c Coitum quoqꝫ cū masculo ⁊ iumēto sub intermminatione ꝓhibuit. ne etiā colligerent spicas vel racemos remanentes. nec grana decidentia: sed relinquerent ea paupibus terre. nec opus mercennarii retinere vsqꝫ mane. nec accipe psonas. diligi amicū sicut seipsum pcepit. vbi septuaginta pimū ponunt. Somnia. auguria. diuinationes. obseruari ꝓhibuit. nec agrum seri diuerso semine. nec iumenta diuersi generis coire. nec veste ex duob' texta indui. nec comam in rotundū tonderi. nec barbam radi. nec carnes suas sup mortuo incidi. nec figuras aliq̄s aut stigmata in carne sua fieri. in qbus: ⁊ similibus: ad literam subintelligendum est. scdm ritum gentiuꝫ. ⁊ maxime egyptioꝝ. cum qbus habitauerant. Nam ⁊ dauid mulam legitur habuisse. sup quā positus est salomon. ⁊ delatus ad fontem gion ad inungendū. sed ⁊ egyptius omnigenum venerans mõstra deoꝝ. in honore diuersoꝝ deoꝝ quos putabat talibus pesse. diuersa semina in agro. diuersas materias in veste sociabat. diuersos etiā cicerinos capitis diuersis diis sacrabat. Unde ⁊ in pncipio horum pceptoꝝ dixit dñs. iuxta cõsuetudinem terre egypti i qua habitatis. nõ facietis. iuxta morem regionis ad quā introducam vos non agetis. Addidit ⁊ speciale pceptum. cū intrarent terrā ꝓmissionis. vt auferrent pputia arboꝝ quas plantarent. qd quasi exponens subdit. poma que germinant immūda erūt vobis. Hoc tñ nõ est in hebreo. ⁊ videt velle ꝙ fructus triū pmoꝝ annoꝝ. immundus esset ⁊ abiciendus. fructus quarti anni. sanctus dño. ⁊ cõmunis paupibus. sed in qnto anno deinceps. dñi sui essent. ⁊ esibiles.

De tribus generibus panum.

a Ad euidentiam quoqꝫ eoꝝ que in leuitico tradūtur. sciendū est sacerdotes habuisse tria genera panū. panes scilicet sacerdotales. leuiticos. laicos. Sacerdotales erant panes ꝓpositionis. qui de publico sumptu fiebant. quos nõ licebat edere nisi solis sacerdotibus. panes leuitici. qui ⁊ offertorii. qbus soli de genere leui vescebantur. etiam qui ꝓpter maculam non poterant ministrare. ⁊ filiafamilias. sed nõ vxorata vel vidua. vel repudiata. nisi necessitate rediret ad domum patris. vt esset quasi filiafamilias. his non vescebantur aduena. inquilinus. mercenarius sacerdotis. verna tñ vel empticius ipsius. vesci poterat. Laici. i. cõmunes: quibus quicūqꝫ poterat vesci.

De sanctimonia sacerdotum.

E sanctimonia quoqꝫ sacerdotum d agens dñs. ꝑmo de minoribus sacerdotibus tradidit. ne cõtaminarentur in mortibus ciuiũ suoꝝ. nec etiaꝫ ꝑncipis populi. nisi tantũ sup matre ⁊ patre. filio ⁊ filia. fratre ⁊ soror virgine. ne scꝫ lauarent. vel sepelirent. vel plangendo tangerent mortuos suos. nec tamen aliis ꝓhibitas eis interdixit vxores. sed nec habere concubinas nec in vxorem ducere scortum nec ancillam. nec captiuam. nec viduam. aut repudiatam. nec eas que de cauponibus. ⁊ pandocibus. idest. apothecis venalibus vitam agũt. pontificem vo ad nullũ omnino mortuũ ingredi voluit. vnde ⁊ dñs papa nullus interesse exequiis dicitur. nec vxorem nisi virginem ducere. ⁊ tñ de populo suo. sed nec parrochia dñi pape muros vrbis excedit. i cõmune vo ꝑcepit ne sacerdos in diebus vicis sue cõministrare deberet. vinũ biberet. aut omne qḋ inebriare potest. vt sciret discernere inter sanctum ⁊ ꝓphanũ. mundũ ⁊ immundũ. ⁊ doceret filios israel legitima. q̇ locutus erat dñs ⁊ ne sacerdos dũ quandoqꝫ immũdus esset accederet etiam ad tangenda ea que offerebant filii israel. Patet si sacerdos euangelic' quotidie ministrat assiduã debet habere mũdiciam. addidit quoqꝫ dñs de sollennitatibus legalibus. sed quia de eis plenius in libro numeri diffinitur. ⁊ nos ibidẽ de eis ꝓsequemur.

De pena blasphemi.

Cce aũt egressus filius mulieris ise raelitis quẽ pepererat de viro egyptio. iurgatus cum viro israhelita blasphemauit nomen dei israel: maledixitqꝫ ei. quẽm moyses reclusit in carcerem: donec sup hoc consuluisset dñm. Qui ait ad moysen. Qui maledixerit deo suo. omnes q̇ audierint manus ponent sup caput eius. quasi contra ipsum testificantes. ⁊ eductum extra castra lapidabit eũ omnis multitudo. siue ciuis fuerit siue aduena.

De talione legis.

Ub intulit quoqꝫ dñs de talione. s vt qui lederet hominẽ: in eũ modũ lederetur quo leserat euꝫ. vt scilicet redderet animã ꝓ anima. oculum ꝓ oculo. dentem ꝓ dente. fracturam ꝓ fractura. liuorem ꝓ liuore. adustionẽ ꝓ adustione. Nota quia talio nõ erat in iniuriis rerum. sed tñ in lesione corporum. qꝛ furta restituebãtur in duplũ. vel quadruplũ. determinabaturqꝫ talio: ꝑ necessitatẽ. vt ledẽs virũ mulier in virilibus: puniebatur manu. qꝛ virilia nõ habꝫ. ⁊ vir ledẽs ꝑgnantẽ: vt faceret abortiuũ. non dũ animatũ. mulctabat̃ pecunia. Incertuꝫ est aũt vtrũ talio extẽderetur vsqꝫ ad iudicẽ vel circa iniuriatũ tantũ haberet locum. Qđ vo iniuriatus sine iudice posset vlcisci: forte inde haberi potest. qꝛ ad ciuitates refugii fugiebat homicida. nõ volens. ne interficeretur a ꝓximis occisi.

De obseruantia iubilei.

Ddidit etiam dñs ḋ obseruatione a iubilei. q̇ septimanã ebdomadarũ annoꝝ sequebatur. ad cui' ꝓsignificationẽ septem annis ꝑcedẽtibus. vt tradũt q̇dam in singulis neomeniis clangebãt tubis. ⁊ septẽ dieb' cõtinuis ante ipsum sollennizabãt: clangẽtes tubis. In libro tñ legit̃: qꝛ clangerẽt tubis mẽse septimo decima die in vniuersa terra. In hoc anno omnes detractiones rerũ ad ꝓstinos redibãt possessores. ꝑter domos q̇ erãt in vrbibus muratis.

quas tamen p̄mo anno venditionis vēditori redimere licebat. exceptis domibus leuitarum. que in quocūq; essent loco: i iubileo redibant. eodē anno reqescebat terra. eodē anno liberi serui dimittebantur. nam licet essent cōtribules. tñ eos voluit dñs seruicij scemate castigare. ꝑpter transgressiones legū. Josephus dicit. quia in iubileo cōueniebat venditor agri ⁊ emptor. ⁊ reputantes fructus ⁊ expensas in agrū factas. fructibus exuberasse cōputis. venditor recipiebat agrū. Si vo expense transcenderent. Hoc qđ deerat recipiebat ēptor. ⁊ a possessione discedebat. Hāc cōputationē tamē fieri infra annū iubileū. ne dum in ipso venditoi ꝑus vellet reuocare qđ vendidit. Littera leuitici velle videtur. cum iuxta numerū annoꝝ vsq; ad iubileū maiori minoriue p̄cio iubeat agrū vendi ne vēditor grauaretur. si modico venderet. ⁊ plurimi āni supessent. vsq; dū reciperet qđ vendiderat. ⁊ ne grauaret emptor si multum emeret. qđ i primo amissur⁹ erat. Determinata quoq; reputatione fructuū. ⁊ expensarū infra iubileum. addit. qđ si venditor qđ superit expensarū reddere nō poterit. habeat emptor agrū vsq; ad iubileū. In ipso enim omnis venditio redibit ad p̄stinū possessorē. Terram aūt sic voluit dñs vendi ab eis sub cōditione recipiendi. quia sua erat. ⁊ nō ipsoꝝ. Alienigenas tamen seruos voluit eos imperpetuum possidere.

De benedictionibus et maledictionibus.

Alium p̄ceptoꝝ obseruatoribus. p̄misit dñs benedictiones suas dicens. Dabo vobis pluuias temporibus suis ⁊c. Ubi triginta dausule p̄missum inueniūtur. transgressoribus vo: longe plures ingeminat maledictiones.

De decimis et votiuis.

In decimatione animaliū. qđ decimū veniebat. vel nascendo vel numerando sanctificabatur dño. nec mutari licebat in melius vel deterius. similiter animal qđ vouebatur domino nō licebat immutari. Si qs vouerat immutaret. ⁊ votiuū ⁊ immutatū dñi erat. Sed distinguendū est de huiusmodi votis. Aliquando enim sic ex voto aliqd sanctificabatur dño. qđ anathematizabatur illud. nec poterat vendi a sacerdotib⁹. vel alienari quādoq;. nō sic obligabantur votiua. sed poterāt a sacerdotibus vēdi determinato p̄cio. scđm vtilitatē q̄ ex his poterat prouenire. siue esset animal vel fundus. q tñ voto dederat. si volebat illud emere. supra estimationē ꝑ quo aliū daretur. adderet q̇ntam eius p̄tē. Qđ ideo statutū est ne q̄ nouerat: ad recipiēdū qđ nouerat aspiraret. q̄si penitentia ductus. ne etiā dignior ē aliis se putaret. in emptione eius rei: quia eam dederat.

Historia numerorum.

Quarta huius historie distinctio hebraice dicitur: vagedaber. qđ sonat: ⁊ locutus est. Apud nos tñ: ⁊ nō habetur. Nomē grecum nō habemus. Latinū est. liber numeri: vel numeroꝝ. vel dicit quādoq; numeri: pluraliter. Unū ⁊ dici solet. legitur hoc in numeris. Merito aūt hoc nomine censet. q2 q̄ttuor hic p̄ncipaliter numerant de omni populo. viri apti ad arma ferenda p̄mogeniti. leuite q etiā bis numerant. Mansiones p quas ꝑfecti sunt. sed nec mulieres. nec minores. viginti annoꝝ. nec vulgus pro-

miſcuum. nec debiles ad bella numerantur.
Ad hanc partem hiſtorie ſic tranſit ioſephus
moyſes predictā conſtitucionem legum duȝ
ſub ſina moraretur a deo cognouit. ⁊ hebre-
is ſcriptam contradidit. cūq3 circa legis latio
nem hoc ſufficere putaret. Ad exercitū milita
ris iura cōuerſus ē. ⁊ numerauit populū. ca-
pita pugnare valentiū. Moyſes dicit dūm ſu
per hoc ſibi locutū fuiſſe dicens. Locutus ē
dn̄s ad moyſen in deſerto ſynai in taberna-
culo federis. pma die menſis ſecundi. anno
ſecōdo egreſſionis ex egypto. Et nota. quia
ꝑtermittit hic quedā que facta fuerunt in po
menſe āni ſecūdi. ſcȝ oblationē duodecim pn
cipū quā fecerūt ſinguli ſingulis diebus in
dedicatione tabernaculi. ⁊ ſollennitatē pha-
ſe que ꝓprio nomine dicitur paſca in deſerto.
⁊ forte de ſanctificatione leuitaꝝ. De his tñ
infra aget ꝑ recapitulationē. Proſequentes
ergo ordinē libri. dicim⁹ qꝫ moyſes ⁊ aaron.
⁊ duodecim pncipes tribuum ex ꝑcepto dn̄i.
anno ſecūdo. menſe ſecūdo. die pma menſis
numerauerūt viros ꝑter tribum leui. A vice
ſimo anno ⁊ ſupra. Joſeph⁹ certū terminuȝ
ponit ſcȝ. vſq3 ad qnquageſimū annū. ⁊ nu-
merati ſunt ꝑ generaciones. ⁊ familias. ⁊ do
mos. ⁊ noīa ⁊ capita ſingulorꝫ. Hec autem
qnq3 ad inculcationem tantū quidaȝ poſita
tradūt. ⁊ hic ⁊ in ioſue. ſed cōgrue diſtingui
poſſunt generationes. vel cognatiōes vocat
hic. tribus ipſas duodecim familias. que ex
ipſis filijs patriarcharum pmo deſcenderūt.
Uerbi gratia. In vna tribu leui. fuerūt tres
familie. caathite. gerſonite. merarite. Una-
queq3 familia multas habebat domos. in q̄
bus ꝓpꝛij patresfamilias erant. qđ additur.
nomina ⁊ capita intranſitiue legendū ē. i. cap
tū nomina ſcȝ ſinguli hoīes in eadē domo.
Fuerūt aūt in ſūma ſcripta tria milia. qngē
ti quinquaginta.

De excubiis cir ca tabernaculū.

p

Recepit etiam dn̄s. vt ſemꝑ pone-
retur tabernaculū in medio caſtro
rum. ⁊ filij iſrael ꝑ girū excubarent
ꝑ turmas ⁊ cuneos. qđ ꝓ eodem hic accipit
Turma enim ꝓprie triginta militū ē. ⁊ dicit
cuneus. quaſi couneas. multitudo. Excubare
etiaȝ hic large accipitur. Excubie enim ꝓprie
dici. vigilie noctis. trine tribus. ꝑ quattuor
ptes tabernaculi. ita tamen remoti. vt mari
mas in medio plateas haberent. Eratq3 or-
natus quaſi fori rerū venalium. ſingulis in
ordine conſtitutis. opifices etiā artiū in ſta-
tionibus ſuis erant. ita vt vrbi competenter
edificate caſtra corꝫ ſimillima viderētur. Ju-
das itaq3 iſachar. ⁊ zabulon. caſtrametabā-
tur ad orientē. Ruben. ſymeon. ⁊ gad. ad me
ridiē. effraim. beniamin. ⁊ manaſſes ad occi
dentē. dan. aſer. ⁊ neptalim. ad aquilonem.
Inter tabernaculū dō ⁊ caſtra. excubabant
leuite in tabernaculis ſuis. ꝓpinquiores ta-
bernaculo q̄ caſtris. ⁊ excubabant ſimiliter
ꝑ quattuor plagas moyſes ⁊ aaron. cū ſu-
is ad orientē. reliqui ab his caathite. ad me-
ridiem. ſub cuſtodia eleaȝar filij aaron. Ger
ſonite ad occidentem. merarite ad ſeptentrio
nem. ⁊ erāt vtriq3 ſub cuſtodia ithamar.

De cōmutatione primogenitorum pro leuitis.

ſ

Eparauit ſibi dn̄s tribū leui. ꝓ p-
mogenitis que tūc habebant. ⁊ iu
menta leuitarū ꝓ pmogenitis iu-
mentorꝫ. quaſi cōmutationē faciens cum po
pulo. pmogenita enī omnia ſpiritaliter tūc
erant ſua. quia cū occideret pmogenita egyp
ti. pepcit pmogenitis eorꝫ. reſeruans eū ſibi.
Deinceps tamen ꝓpter idipſū omnia pmo-
genita eorꝫ. ſibi ſanctificauit in ꝑpetuum. et
maxime. quia pmitie quorūlibet fructuū do-
mino debentur. Pro his ergo pmogenitis q̄

tunc habebant. tulit sibi tribū leui. ⁊ iumenta. ⁊ populus. ꝑmogenita illa habuit ꝓ leuitis ⁊ iumētis eoꝝ. ⁊ ne duodenarius numerus tribuū minueretur. tribum manasse q̄si ꝓ leuitis instituit. effraim ꝟo pro ioseph. ne aūt maior videretur numerus leuitarū ꝙ ꝑmogenitorum. ⁊ ita iniqua esset cōmutatio. Ait dn̄s ad moysen. Numera filios leui masculos ab vno mense ⁊ supra. ⁊ cum numerati essent: inuēti sunt vigintiduo milia. Nota tamen: ꝙ si diligenter attēdas in libro numerū eoꝝ ꝑ familias: inuenies vigintiduo milia ⁊ trecentos. Dicit hebreus. quia trecēti in eis erant ꝑmogeniti. ⁊ ita iam erāt domini. Iterum ait dn̄s ad moysen. Numera ꝑmogenitos masculos a mēse vno ⁊ supra. ⁊ inuenti sunt vigintiduo milia ducenti. et septuagintatres. Tulit aūt moyses in p̄cio ducentorū septuagintatriū. qui superant per singula capita: quinq; siclos ad mensuram sanctuarij. ⁊ dedit eos aaron ⁊ filijs suis: iuxta verbum dn̄i.

De etate ministrātiū in tabernaculo. et de differētia ministeriorum.

Temq; dn̄s ad moysen. Numera leuitas a tricesimo anno vsq; ad q̄nquagesimū. vt seruiant mihi in duob' hij in tabernaculo portando ⁊ collocando. emeriti: in seruādo. Et cum numerati essent. inuēti sunt octo milia q̄ngenti: octoginta. Septuaginta tamē dicunt a vicesimoquinto anno. Quem numerum annoꝝ in ordinatione sacerdotum nos obseruamus. Isti deferebant tabernaculū in hunc modum. quia nō licebat ea que erāt vltra velum nuda videri: ꝑmo intrabant sacerdotes ⁊ inuoluebant archam ꝓpiciatoriū ⁊ cherubin. ꝑus velo quod ante appēdebat. ⁊ post pallio iacinctino. Etiam candelabrū aureum. altare. ⁊ mensam cum vtensilibus suis. pallijs inuoluebant. Tunc intrātes caathite ꝓprijs humeris omnia hec inuoluta deferebant. Similiter ⁊ altare holocausti cū vtensilibus suis: vt quibusdā videtur. Gersonite. vt breuiter dicamus. deponētes tectū tabernaculi. mollia ferebant in curribus scz: cortinas. saga. pelles rubricatas. ⁊ iacinctinas. tentorium quod erat ante tabernaculū cortinas atrij. ⁊ funes. ⁊ vasa ministerij. que ad altare ereum ꝑtinebant. De altari holocausti tacet liber. a quo ferebatur. Potest dici. quia vasa eius ferebant gersonite. vt in libro habetur: ipsū altare caathite ꝓprijs humeris. Merarite. vt breuiter dicamus omnia tabernaculi ⁊ atrij que dura erant. tabulas. bases. vectes. columnas. paxillos. ⁊ ferebāt ea curribus. Emeriti leuite. nō seruiebant sic in opere. sed post tabernaculum sedebant custodes.

De quodā modo reddendi rem alienam.

t

Unc precepit dominus eici ꝑ manus sacerdotum a castris leprosos ⁊ semine fluentes. ⁊ factum ē ita. Addidit quoq; de redditione rei aliene: vt fieret cum quinta capitis. Sed quia in exodo videtur dicere contrarium scilicet: vt in quadruplū redderetur. ideo hucusq; distulim': vt hic solueremus. ⁊ dicimus quia aliene rei possessio. aliquando fiebat ex industria. furto vel rapina. aliquando ꝑ negligentiam. aliquando ꝑ ignorantiā. De re sublata scienter In exodo dicitur: quod restituatur in quadruplum: si pierat res. Quod si extabat. in duplū. Sed ibi legis quinq; boues ꝓ vno: alia est translatio. ⁊ quod in quadruplum. verius dicatur: ex verbis zachei probatur.

De sublata p̄ ignorantiā: agitur hic. vt reddderetur caput. ⁊ quinta pars desup̄. Si ꝟo non esset qui reciperet. redderetur domino. et esset sacerdotis. ꝓ peccato ꝟo furti vel negligentie. fiebat aliqua oblatio. scḋm quantitatem rei. Josephus dicit aurum ⁊ argentum reddi in duplum. Jumenta: in quadruplū solum bouem: in q̇ntuplum. quia quanto possidetur ceteris vtilius. tāto amittit damnosius.

De iudicio zelotipie.

a Addidit quoq; dominus de lege zelotipie. Zelus ꝓprie dicit. amor viri in vxorem. ꝑ quo: sustinere nō potest vt alij misceatur. vnde vir dicitur zelotes Zelotipia quandoq; dicitur mechia. ⁊ zelotipus: adulter. Solet quoq; zelotipia dici: sola adulterij suspicio. de qua legit hic in hūc modum. Si spiritus zelotipie cōcitauerit virum: contra vxorem suam q̄ polluta est sed ꝓbari non potest. vel que falsa suspicione appetitur. adducet eam ad sacerdotem. ⁊ offerret ꝓ ea assarium farine ordeacee. quod ē decima pars sati. non fundet oleum. nec thus imponet. sacerdos autem statuet eam coraz domino. ⁊ ponet in manibus eius in vase fictili aquas viuas. ⁊ oblationem farine. pugillum cuius incendet sup̄ altare. ⁊ mittet in aquam parillum pulueris de paulmento tabernaculi. ⁊ nudabit caput eius. Scribetq; in membrana vt dicit iosephus dei vocabulum. facietq; eam iurare. ꝙ nihil viro suo nocuerit in his que sibi obiciūtur. quod si hoc viro non sufficiet. subdet sacerdos maledictiones. etiam scriptas in membrana. et dicet Si polluta non es deserto viri thoro. nō te noceant aque iste amarissime. Sin aūt declinasti a viro. ingrediantur aque maledicte ventrem tuum. ⁊ ipsum tumescere faciāt. ⁊ putrescat femur tuum dextrū. ⁊ dicet mulier amen. amen. ⁊ delebit sacerdos omnem membrane scripturā: in aquis. ⁊ dabit ei bibere. ⁊ tunc tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie. ⁊ eleuabit illud coram domino. ⁊ ponet illḋ sup̄ altare. Qḋ si rea erit adulterij mulier. putrescet femur eius. ⁊ vterus tumebit in hydropisim. non tamen statim. sed vsq; ad decem menses. Qḋ si polluta non erit. innoxia erit ei aqua. imo sepe concipiet ⁊ pariet masculum mense decimo. hee aque dicebantur sancte ꝓpter nomen domini dilutum in eis. ⁊ dicebant maledicte. ꝓpter maledicta congesta in eis. ⁊ amarissime ꝓpter effectum qui quandoq; sequebatur. Hec aūt lex introducta fuit ad duriciaz cordis eorum. sicut ꝑmissus est libellus repudij. quia ꝓmpti erant ad effundendū sanguinē.

De sanctimonia nazareorum.

l Locutus est dominus ad moysen de lege nazareoꝝ. Nazareus sonat sanctus. vel florens. vel germinās Dicebanturq; nazarei quidam. qui ex voto obligabant se sanctimonie. vsq; ad certū tempus. vel iugiter vt samuel. qui ⁊ consecrabāt se domino. ⁊ quasi seꝑabant a cōmuni vita hominū. sicut quis modo p̄ annum vel duos ex voto seruit in hospitali ierusalem. Sanctitatis eoꝝ: lex erat hec. Omni tempore separationis sue. nouacula non transibat sup̄ caput eius. Unde forte quidam pingūt apostolos ⁊ christum crinitos non iure. sed ꝓ sanctitate. Nihil quod inebriare poterat bibebat. nō edebat aliquid quod esset ex vinea. ab vua passa vsq; ad acinum. Ad nullum mortuum ingrediebatur. Qḋ si mortuus esset subito quispiam coram eo. polluebatur caput consecrationis sue. ⁊ ilico radebat caput suū. ⁊ rursum die septimo. offerebat par turturum. aut duos pullos columbarum. quoꝝ vnum sacerdos faciebat pro peccato. alterum in holocaustum. diesq; quos fecerat pro infectis erāt. ⁊ voti sui sanctimoniā

iterum incipiebat. forte: nõ ꝓ quolibet mor-
tuo. sed pro occiso coram eo: polluebat. Cõ-
pletis autem diebus voti sui. offerebat agnũ
anniculum in holocaustum ouem anniculam
pro peccato arietem. hostiam pacificã.
Et nota cum ita simpliciter ponitur aries.
quod hebreus dicit. ad minus annorum du-
orum eum debere esse. Canistrum quoqꝫ di-
uersorum panum azimorꝝ. exceptis his que
sponte offerebat. iuxta ꝑfectionem sanctita-
tis sue. que oblatio dicebatur corban. i. mu-
nus. ⁊ offerebat mulier triginta siclos si po-
terat. vir quinquaginta. Sin autem: ad ar-
bitrium sacerdotis pauper offerebat. Cumqꝫ
immolauerat hostias sacerdos ritu suo. ra-
debatur nazareus ad ostium tabernaculi.
ponebatqꝫ sacerdos crines eius in ignem sa-
crificij. ⁊ sic ad cõmunem vitam hominum
redire poterat.

De benedictionibus super populum.

Terum locutus est dominus ad moysen: ⁊
Aaron ⁊ filij eius inuocabunt nomen meũ
sup filios israel: ⁊ ego benedicam eis. Inuo-
cabunt autem sic. benedicat tibi dñs ⁊ custo-
diat te. det tibi pacem. ⁊ ostendat tibi faciẽ
suam.

De oblationibus duodecim dierũ in dedicatione tabernaculi.

Actum est aũt in die q̃ vnxit moy-
f ses tabernaculum: ⁊ sanctificauit
illud. obtulerunt duodecim ꝑncipes tribuũ
in altaris strenatione vt hebreus habet sex
plaustra tecta cum duodecim bobus. singu
li bouem vnum. ⁊ bini plaustrum vnum.
⁊ data sunt duo plaustra gersonitis. ad fer-
enda onera eorꝫ. de quibus diximus. ⁊ q̃ttuor
sunt data meraritis. postea singuli singulis
diebus obtulerũt vasa altari necessaria. Du
odecim enim diebus sollennitas dedicatio-
nis ꝓtelata est prima die obtulit naason de
tribu iuda acceptabulum argenteum centũ
triginta siclorꝫ. hebreus habet scutellam fia
lamqꝫ argenteam septuaginta siclorꝫ. vtrũqꝫ
plenum simila. In fiala thus ponebat. mor
tariolum quoqꝫ aureum decem siclorꝫ plenũ
incenso. in hoc vase aromata terebantur. He
breus habet coclear. quo scilicet thus in thu
ribulo ponebatur. Bouem quoqꝫ ⁊ arietem.
⁊ agnum anniculum in holocaustum. hir-
cumqꝫ pro peccato. ⁊ in sacrificio pacificorꝫ.
boues duos. arietes quinqꝫ. hircos quinqꝫ.
agnos ãniculos quinqꝫ. eiusdẽ modi vasa.
et easdẽ hostias: obtulerũt alij ꝑncipes. q̃sqꝫ
die suo. ⁊ sic terminata est dedicatio duode-
cim diebus. Patet. q̄ ꝑ recapitulationẽ hoc
dici. octaua enim die mensis ꝑmi. scdm qd
littera videtur sonare. inchoata est dedica-
tio. septem enim ꝑcedentibus eiusdem men-
sis consecrati sunt sacerdotes. Si vo ita est
tunc consecratio sacerdotum: ⁊ dedicatio ta-
bernaculi ꝓtelate sunt decem ⁊ nouem die-
bus. Itaqꝫ non fecerunt phase eo anno tem
pore suo scilicet die quartadecima. quod ta-
men ꝑceptũ fuit eis a dño: ꝑma die eiusdẽ
anni. Ideo quidam dixerunt vt prediximus
septem dies consecrationis sacerdotum fuisse
terminales: ꝑmi anni. ⁊ ꝑma die secũdi. vn
ctum tabernaculum duodecimo die. finitã
dedicationem. Quartadecima: celebratum
phase. Potest tamen dici hanc oblationem
duodecim dierum factam: secundo mẽse an-
ni secundi. nec ꝑ recapitulationem hoc dici.
Qd vo legitur ea die inchoatã: quo vnctum
est tabernaculũ. eadem dicitur ꝓ consimili.
quia sicut octaua die ꝑmi mensis vnctũ est

tabernaculum. ita ⁊ octaua die secundi men sis. inchoata est hec oblatio. ⁊ sic octo pmis diebus anni: tm̄ sacerdotes ⁊ templum con secrata sunt.

De consecratio ne leuitarum.

Iterum locutus est dn̄s ad moysen. Tolle leuitas de medio filiorum israel. ⁊ sanctificabis eos mihi. Itaqz scd̄m pceptum domini. le uite pus aspersi aqua lustrationis. rasisqz om nibus pilis carnis sue. vbi non induuntur capilli. lotis etiā indumentis steterunt coram dn̄o ad ostiū tabernaculi. Conuocata omni multitudine. ponentesqz manus suas sup eos filij israel obtulerunt eos aaron munus dn̄o. vt seruirent in ministerio eius. obtule runtqz leuite boues duos. quorum alterū fecit aaron p peccato. alterum in holocaustum. ⁊ sic sepati fuerunt a dn̄o a filijs israel Ei inde habuerunt in vsus suos ea que dn̄i erāt. de decimis enim viuebāt. ⁊ his cōtenti erāt. Sacerdotū vo sacrificia erant. pmitie. pmo genita. vota. qbus omnibus vescebātur cū domo sua. mundi tn̄ pter oblata p peccato quia sacerdotes soli peccata populi comede bant. decimam decimarum suarum dabant leui te summo sacerdoti. ⁊ de melioribus dabant. ideo forte nō habuerūt in terra. qȝ indiꝰ eis cesserat. Tūc enim tm̄ duodecimā ptem bo norum terre haberēt. modo habebāt decimā.

De his qui non possūt facere pha se primo mense vt faciant secundo.

Locutusqz est dn̄s ad moysen. An no secūdo mense pmo. Hic plane determinatur p recapitulationem hoc dici. Faciant filij israel phase tpe suo qr tadecima die mensis huiꝰ ad vesperum. ⁊ fe cerūt phase. Erant aūt quidā immundi sup anima hominis. i. sup homine qui anima dicitur. cuius cadauer tetigerant. qui nō po terāt facere phase. ⁊ dixerūt ad moysen. Qua re fraudamur. ne valeamus offerre inter fili os israel. forte indignātes. quia talis immū dicia necessaria est quādoqz. Et cōsuluit moy ses sup hoc dn̄m. Qui respondit. Homo d̄ gente vestra q̄ fuerit immūdus sup anima hominis. siue in via pcul. faciat phase men se secūdo. quartadecima die: omnē ritū pha se obseruans. Si vo sine huiusmodi causis tpe suo non fecerit phase: exterminabit ani ma eius de populis suis. Peregrinꝰ quoqz ⁊ aduena si fuerit apud vos. faciet phase dn̄i Si queratur. si iterū in mense secundo pter immundiciā nō poterit facere phase quid fa ceret. potest dici. quia tertio faceret. quia qd̄ in vno dictū est. similiter d̄ alijs datur intel ligi. Uel forte. si deinceps eo anno nō faceret non peccaret.

De tubis argen teis et modo clan gendi in eis.

Iterū locutus ē dn̄s ad moysen. Fac tibi du as tubas argēteas ductiles. qbus conuoca bis multitudinē. ad mouēda castra. ad bel la. ad festa. Et erat vt dicit iosephꝰ tuba. fi stula cantatoria pene magnitudine cubiti. calamo capatior. pbens in pncipio: latitudi nē. q̄ cōuenit ori. ad susceptionē spūs. que he braice dicit asora. In cōuocatione vo multi tudinis aliq̄ erat diuersitas ad cōuocandum omnē populū. vtraqz simul clangebant sim pliciter. Ad cōuocandos solos pncipes: semel

clangebant. qd dupliciter intelligitur. i. vna tm̃ ⁊ vno impulsu. etiã vt addit iosephus. semel clangebant. si pncipes populũ suũ qsq3 in ecclesia sua cõuocare volebat. vel moyses populũ p ecclesias. Ad castra vo mouenda. nõ simpliciter sed cõcise. ⁊ plirius tubis clãgebant. ⁊ in po sonitu: mouebãt castra: tres tribus q erãt ad oriẽtẽ. in secũdo: q ad meridiẽ. in tertio: q ad occidentẽ. in quarto: que ad aquilonẽ. Modus vo clangendi in bellis nõ distinguitur. q2 forte sicut apud alias nationes fiebat apud eos. Quãdo etiam habebant sollenne epulum ⁊ dies festos ⁊ calendas: clangebant. sed nõ est determinat9 modus. Sacerdotes aũt clangebant.

De recessu israel a monte sinai.

Anno secũdo. mẽse secũdo. vicesima a die mensis eleuata ẽ nubes de tabernaculo federis. ⁊ pfecti sunt de monte dñi via triũ dierũ. Dicũt hebrei q archa pcedebat eos trib9 dietis. sup quã nube stãte qsi ad certũ locũ cõueniebãt paulatim. qdam cicius: qdã tardius. sed melius ẽ vt de hoc itinere tm̃ dicamus. qñ egressi sunt de syna. ⁊ pcessit eos nubes. nec qeuit p tres dies ⁊ noctes. Uñ statim murmurauerũt p labore itineris. quia nec noctib9 castra posuerãt. ⁊ tũc recubuit nubes in solitudine pharan. i. in pma mansione quã fecerunt in pharan. Est enim pharan maxima solitudo quã modo sarraceni inhabitãt. Quia ergo anno pmo mẽse tertio. pma die mẽsis venerũt ad montẽ dñi. ⁊ ab eodẽ egressi sunt anno secundo. vicesimo die mẽsis secũdi: patet q i hac mansione q ⁊ duodecima fuit. sedere fere p annũ. Et dicit hieo. q2 p annum ⁊ quattuor dies ibi fuerũt. qd difficilime ẽ inuenire. nisi forte fuerit ann9 embolismalis. Potest tñ dici. q eadẽ die q legẽ accepant reuoluto anno naturali recesserũt. Cũ ergo venissent pridie kalendas iunij ad mõtẽ. ⁊ tertio die iunij legẽ accepissent. si eadẽ die tertia reuoluto anno recesserũt. patet. q2 qttuor dieb9 ⁊ anno. sedert ad montẽ. ⁊ ita tertio mẽse anni legitimi. die tertia recesserũt. Tñ nihilomin9 verũ ẽ q secũdo mense secundi anni vicesima die egressi sunt. Tripliciter eni accipit ann9 ab eis. preter naturalẽ. ann9 vsualis a ianuario. quem habẽt cõmunẽ nobiscũ. ⁊ contractib9 suis ⁊ negocijs cõmunib9 agẽdis. quoto aũt mẽse hui9 anni. quota die egressi sunt nõ legit. est ⁊ apud eos ann9 legitim9. quo vtũtur in legitimis q agũt huius vt dixim9 tertio mẽse ⁊ die tertia egressi sunt. Est ⁊ apud eos ann9 emergẽs. In memoriã eni liberationis sue ceperunt annos suos numerare. ab exitu de egypto. sicut greci ab olimpiade pma. romani ab vrbe cõdita. christi ab incarnatiõe dñi ⁊ hui9 anni secũdo mẽse vicesima die egressi sunt. Jam eni vn9 a phase. vsq3 in phase annus trãsierat. ⁊ de secũdo: a phase sc3. fluxerũt qnquaginta dies. ergo mẽsis vn9 triginta dierũ. Et secũdus iam fecerat viginti dies. hec aũt annorũ distinctio in multis locis necessaria est. In hac mansione media ps exodi. ⁊ totus leuiticus ⁊ numerorũ pcepta nõ modica descripta sunt. Duxit aũt moyses secũ obad fratrẽ vxoris sue. q nouerat in qbus locis p desertũ castra cõmode poni poterãt. pmittens ei de optimis q traderet ei dñs. Sane cũ eleuabat archa. dicebat moyses. Surge dñe. ⁊ dissipent inimici tui. ⁊ fugiãt q oderũt te a facie tua. Cũ deponeretur aiebat. Reuertere dñe ad multitudinẽ exercitus israel.

De electione septuagita seniorũ.

Factũ est aũt murmur populi cõtra o dñm. dolẽtis p labore. ⁊ accensus ignis i ira dñi: deuorauit extremã ptem castrorũ. illos sc3 q longe retro erant. Orauitq3 moyses ad dñm. ⁊ absortus ẽ ignis. Uocauitq3 nomẽ loci illi9 incẽsio. tñ nõ fuit hoc nomẽ mãsionis. In eadem quoq3

mansione vulgus pmiscuu qd ascederat cu eis. i. serui et ancille egyptij et multi de isrl. pariter cu eis flagrabat desiderio carnium. carniu noie no solas carnes. sed aliorum ciborum etia abudantia intelligim'. Vn nec in querela eorum de carnibus legit. Cu dixerut. Recordamur piscium quos comedebam' in egypto gratis: in mente nobis veniut cucumeres. et pepones. porriq. et cepe. et allia. anima nra arida e. nihil videt oculi nri nisi manna. Audiuitq moyses populu flente. et intolerabilis res visa est ei. qr et ab eo escas petebant. Et ait ad dnm. Cur imposuisti pond' hui' sup me: Nunqd ergo cocepi et genui multitudine omne hac: Obsecro. Aut aliter puideas: aut interficias me. Cui dns. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus israel. quos meliores nosti ad ostiu tabernaculi. et auferam de tuo spiritu. tradamq eis. vt sustetent onus populi tecu. et populo dices. Cras dabo vobis carnes. vsq ad mensem dierum. etiam vsq ad nausea. Et dicit large: nausea p vomitu. Proprie eni est vomitus ille: q excitat fetore sentine. Ablatio qdem spus moysi et traditio alijs. no est intelligeda diuisio spus ei' p ptes. vel imminutio. sed illuminatio alioru ad regedu populu. p eande spiritale gram p qua et moyses illuminatus erat. sicut de igne vni' lucerne multe illuminant sine sui diminutione. Electos igit septuaginta viros duxit moyses ad ostiu tabernaculi. pter duos q in castris remanserut. no ex cotemptu: sed qr se reputabat indignos. quorum vn' vocabat heldad. et alter merdad. et erat vt aiut hebrei fres moysi ex matre. s no ex patre. Descenditq dns p nube. et requieuit spus in eis q stabat cu moyse. et pphetabat. sed et duo q remanserat in castris pphetauerut. nec post siluerut. i. semp deinceps vocati sut pphete. et redijt moyses cu illis ad castra.

De datioe carniu et ira dei super eos

v Entus do egrediens a dno. arreptas trans mare in insulis ortigijs coturnices detulit in castra. et per circuitu castrorum itinere diei vni'. volabatq a terra altitudine duorum cubitorum. Surgensq populus cogregauit sibi coturnices duobus dieb'. et siccauit eas. Qui paru: dece choros habuit. Et fuerut hee coturnices vt tradunt. no modice q apud nos sunt. sed ille maiores q regie aues dicunt. qs curlcios a currendo vocamus. Nec du defecerat cib'. et furor dni pcussit populu: plaga magna nimis. Mod' do plage no determinat hic. sed in psalmis videt: q fuerit ignis. Sepultusq e ibi populus q carnes desiderauerat. Vn et ille loc' vocatus e scabroth. qd sonat desideriu sepulture. vel sepulchra concupiscentie.

De lepra marie et causa lepre.

e Gressi aut de sepulchris concupiscentie. venerunt in asseroth: ibiq iurgati sunt maria et aaron contra moysen: pter vxore ei' ethiopissam. qsi rixantes cu eo. improperauerut ei q regina ethiopie in vxore duxerat. vel ducta dimiserat. vel poti' pter vxore ei' sephoram. q rixata fuerat contra maria. Madianite enim quonda vocati sunt ethiopes. vt legitur in paralipomenon. et indignando dixerunt. Nonne et nobis sicut et moysi locut' e dns: Ac si diceret. Quare vult moyses pesse nobis. quia locutus est ei dns: Et iratus dns dixit eis. Egredimini vos tres tantum ad tabernaculum. Cuq starent ibi: descendit dominus in columna nubis. vocansq aaron et mariam: ait. Si quis fuerit inter vos ppheta. loquar ei in visione vel p somnium. vel p enigmata. et figuras. Seruo do meo moysi qui in omni domo mea fidelissimus est ore ad os loquar. Vt quid ergo detraxistis ei: Vos ei quasi parificantes: Et recessit nubes. et ecce apparuit maria leprosa. Et ait aaron ad

moysen. Obsecro dñe ne iponas nobis hoc peccatum. Orauitq; moyses ad dñm. De' obsecro sana eam. Cui dñs. Si pater ei' spu isset in faciem ipsius. nonne deberet saltē sep tem dierum rubore confundi? Separet sep- tem diebus extra castra. Quasi diceret. si pa ter suus vilificasset eā p aliquo crimine suo. nōne deberet aliquo tpe verecundari? Exclu- sa est itaq; maria extra castra septem dieb'. nec populus ē mot' donec reuocata est.

De duodecim exploratoribus.

Gressus aūt populus de asseroth: fixit tentoria in deserto pharan. nō est pharan nomen mansionis. sed solitudinis. plures mansiones cōtinentis. vt in cathalogo mansionū manifestabitur. oēs enim cōtinet mansiones ab asseroth que fuit quartadecima. vsq; ad asion gaber q̄ fuit tri cesimasecūda. p quas omnes transierunt in anno secundo. de asiongaber misit moyses duodecim viros singules de singulis tribu- bus. qui considerarent terrā quam possessu- ri erant. quorū pcipui fuerunt. caleph filius ie fone. de iuda. ⁊ osee filius nun. de effraim. Vocauitq; moises osee iosue. hic ē minister moysi. Unde quidā dicūt q dict' est supra iosue. p anticipationē dictum esse. quia nūc pmum impositum est ei hoc nomē. Potest etiam dici. quia moyses curam ⁊ salutē alio rum vndecim illi cōmisit. Cūq; vocaret osee vel iosue que nomina saluatorē sonant. tunc po hec nomina ei. appropriauit. cum salua torem aliorū instituit. Precepitq; ei moyses vt cōsiderarent qualitatē terre ⁊ hominuz et vrbiū. ⁊ afferrent de fructib' terre. Eratq; tē- pus. qn̄ precoque vue comedi possunt. Qui ascendētes explorauerūt terrā. ⁊ venientes in ebron. viderunt tres de genere enach vel ena chim. i. de semine giganteo. quales etiam vi- derant in thani ciuitate egypti. qui ⁊ athai mi titanes dicti sunt. Fuit aūt hebron septez annis edificata ante vrbem thanin. Unde ⁊ ab ebron semen gigantū in egyptū descen disse creditur. descendentesq; ad torrentem et vallem vberrimā. tulerunt de malis grana- tis. ⁊ de ficis loci illius. Palmitē quoq; cū vua absciderunt. quem p magnitudine tule- rūt in vecte duo viri. Ob hoc appellatus ē locus ille neel escol. i. torrens botri.

De murmure populi proquo per quadraginta annos perierūt in deserto.

Euersiq; post dies q̄draginta ve- nerunt ad populum suū in cades. de tricesima enim secūda mansiōe interim egressus erat populus. ⁊ morabatur in tricesima tertia. tamen q̄dam tradūt. q ō cades missi sunt exploratores. ⁊ ibi eos expe- ctauit popul'. Hāc mansionē vocat ioseph' cōuallē iuxta chonaneorū terminos existētē. ⁊ ad habitandū difficilē. ⁊ cōmēdantes terrā viri quā viderāt. addiderūt. sed cultores for- tissimos habet. vrbes grandes ⁊ muratas. stirpē enach vidim' ibi. q̄bus nos cōparati. q̄si locuste videbamur. Terra quā lustraui- mus deuorat habitatores suos. qō sic expo- nit hebre'. terra infirma ē. nec habere viua- ces homines potest. vel q nulli gēti licebat diu habitare in ea pter frequētes impugna tiones superuenientiū. Un̄ pheta cū securita tē pmanēdi illi terre pollicetur. hoc opprobri- um ab ea auferenduz dicit. qō nō vocabitur terra cultores suos deuorans. Potest tamē ⁊ in cōmēdatione terre dici q adeo bona sit. vt nullus ex ea velit pegrinari. sed qui in ea nascitur: moritur in eadem. Audiens igi-

tur hec omnis turba fleuit dicens. Utinam mortui essemus in egypto. Nonne melius ē reuerti in egyptum ꝙ cadam' gladio. ⁊ vxores ⁊ liberi trahantur captiui: Constituam' nobis ducem: ⁊ reuertamur in egyptū. At vo iosue ⁊ caleph sciderunt vestimenta sua dicentes. Nolite rebelles esse contra dn̄m. i. eum in ꝓmisso mendacem iudicare. qꝛ sicut panem populum terre huius deuorabimus. Cūqꝫ clamarent in eos. alij decem qui terruerant populum ⁊ omnis multitudo lapidibus eos vellet opprimere. apparuit gloria domini sup̄ tectum federis. Et ait domin' ad moysen. Quousqꝫ non credet mihi populus hic: ꝑferiam eos. ⁊ faciam te in gentem maiorem. Cui moyses. Obsecro dn̄e: ne fiat hoc. ne forte insultent tibi egyptij. ⁊ dicant. Non potuit inducere populum in terram quā ꝓmiserat. Cui dn̄s. Juxta verbum tuū dimisi. Attamen viuo ego. nullus eoꝝ qui vidērt signa que feci i egypto. numerati scilicet a triginta annis ⁊ supra. ⁊ iam p̄ decē vices. i. multociens temptauerunt me: Uidebit terram ꝓ qua iuraui patribus eoꝝ. p̄ter iosue ⁊ caleph. ⁊ qm̄ amalechites ⁊ chananeus habitant iuxta vos. ne supueniāt. vos cras mouete castra. ⁊ redite in solitudinem: iuxta numerum quadraginta dierum quibus terraꝫ considerastis quadraginta annis recipietis iniquitates vestras. Locutusqꝫ est moyses omnia verba hec ad eos. ⁊ luxit populus nimis. ⁊ ecce mane surgentes dixerunt ad moysen. Peccauimus. desperantes. Parati sum' ascendere ad locū quē ꝓmisit dn̄s. Et moyses ad eos. Nolite ascendere. Non enim dominus vobiscum est. At illi contenebrati sine deo scilicet posse vincere putantes: ascenderunt archa cum moyse. ⁊ leuitis remanēte in castris: ꝑsecutusqꝫ est eos amalechites ⁊ chananeus. ꝑcutiens vsqꝫ ad locum qui ob hoc vocatus est horma. i. anathema. ⁊ reuerterunt ad solitudinem.

De lapidatione hominis colligentis ligna in sabbato.

f Actuꝫ est cum essent in solitudine inuenerunt hominē colligentē ligna in sabbato. quem reclusit moyses donec consuleret dn̄m. de quo dixit dn̄s. Moriatur homo iste extra castra: lapidibus obruetur. Et factū est ita. Quidā putant hūc fuisse salphaar. quia ⁊ filie eius postea dixerūt. Pater noster in deserto in peccato suo mortuus est. Jbidem etiā p̄cepit eis dn̄s. vt per quattuor angulos palliorū fimbrias ponerent iacinctinas. ob recordationem etiā minimoꝝ p̄ceptoꝝ dn̄i. ad obseruandum has magnificauerūt pharisei in tantū. vt etiam spinas in eis ligarent. vt frequēti eaꝝ pūctione. ad memoriā iugem p̄ceptoꝝ dn̄i excitarentur. q̄dratis tūc vtebant iudei pallijs. ⁊ adhuc in angulis vestis quadrate in synagogis suis habēt fimbrias iacinctinas. ob recordationē legis de celo date. Tūc aūt faciebāt vt a ceteris gentib' etiā habitu discernerent.

De scismate chore dathan et abyron et plaga eorū

e Cce aūt chore filius ysuhar fratris amram. cum vidisset fratrueles suos honoratos. alterum sacerdotio alterum ducatu populi: inuidit. et murmurans contra moysen ⁊ aaron. complices secum habuit ducentos. quinquaginta de leuitis maioribus. quos etiam dignos sacerdocio ꝑferebat. Adiunxeratqꝫ sibi dathan et abyron: potiores rubenitarum. qbus principatum populi deberi dicebat. quia fuerant

de ruben p̄mogenito. Quibus moyses ait. Tollat quisq; vestrum thuribulum suum. ⁊ cras hausto igne supponat thimiama. et aaron vobiscum. ⁊ quem elegerit dominus: ipse sit sanctus. Misit ergo moyses mane. vt reuocaret dathan ⁊ abyron. Qui dixerunt. Non venimus. Et conuocata omni multitudine. dixit moyses ad chore ⁊ ducentos q̄nquaginta. tollite thuribula vestra. ⁊ ponite thimiama sup̄ ea. ⁊ state coram domino. Illis autem sic stantibus. descendit moyses cum seniorib' populi ad dathan ⁊ abyron vt eos vocaret. Nam et abyron vt dicit iosephus ex parte leuita erat. Illi autem stabant cum vxorib' ⁊ liberis. ⁊ omni frequentia domus sue in introitu papilionum suoꝝ parati potius ad resistendum si vim inferre vellet moyses: q̄ ad obediendum. Quod videns moyses: orauit dominum vt insolita morte perirent. ⁊ sic planum fieret q̄ domin' ipsum miserat. Quo orante ⁊ flente tremuit terra. expauitq; populus grandiq; strepitu p̄ illoꝝ tabernaculo excitato. scissa est terra sub pedibus eoꝝ. ⁊ aperiens os suum deuorauit eos cum omni substantia eoꝝ. descenderunt in infernum. i. in patulum terre hiatum. Et reducta est terra: quasi nihil horū factum esse videretur. sed ⁊ ignis egressus ē de thuribulis chore ⁊ concilij eius tant'. q̄ntus nec de terra p̄latus. vel concursione fluctuum. aut violentia spirituū. visus ē vnquā exilire. ⁊ deuorauit eos aaron illeso stante. tulitq; eleazar thuribula eoꝝ ex p̄cepto domini. igne huc illucq; disperso. ⁊ p̄duxit ea in laminas. formansq; ex eis coronulas. affixit eas altari eneo. ad cōmonendum filios israel: ne quis nisi de semine aaron accederet ad offerendum incensum domino. ne similia pateretur. tamen ⁊ sic fabrefacte erant. q̄ ibi stabant ad decorem.

De exultatione populi extinctam per aaron.

a T tamen sequenti die murmurauit omnis multitudo contra moysen ⁊ aaron dicēs. Vos interfecitis populum domini. Cūq; vellent eos obruere lapidibus. fugerunt ad tabernaculum: ⁊ operuit eos nubes. Apparuitq; gloria domini. ⁊ egressus ignis a domino deuorabat populum. Dixitq; moyses ad aaron. Tolle thuribulum. ⁊ hausto igne de altari. ponēsq; thimiama. perge cito ad populum vt roges p̄ eis. Accelerans aaron cum thuribulo. stāsq; inter viuos ⁊ mortuos: orauit dominum. et plaga cessauit. Fuerunt p̄cussi. duodecim milia: ⁊ septuaginta.

De virga aaron que nocte vna frōduit. et floruit. et peperit nuces.

e T tamen nondū cessauerat tumultus sup̄ sacerdotio aaron. dicebant enim quia ⁊ si non predictos leuitas elegerit dominus. poterat esse q̄ aliqui d̄ aliqua tribuum reliquarum digni essent sacerdotio. ⁊ forte de omnibus tribubus aliquot vellet domin' sacerdotes. ne tanta ministerij dignitas vni domui ⁊ tam paucis crederetur ministris. accusabantq; moysen de deserti inopia. eo q̄ eorum negociaretur inopiam. vt semper eius viderentur egere auxilio. Tulit igitur moyses ex precepto domini virgas duodecim principum. et scripsit in vnaquaq; nomen tribus sue. Leui scripsit in virga aaron. Et preter has tredecim sumpsit vnam seorsum: cunctas familias continentem. in qua probaretur: vtrum de omnibus tribubus vellet deus habere sa-

cerdotes. Quas cum posuisset in tabernaculo coram domino. sequenti die regressus inuenit germinasse virgam aaron et folijs dilatatis amigdala protulisse. sane hoc tertio ordināte deo. aaron sacerdotiū firmissime possedit. Nam et in signum rebellium. precepit dñs virgam aaron seruari in tabernaculo in posterum.

De reditu in cades quadragesimo anno.

f Uerunt itaq; filij israel longo tempore in solitudine. multo tempore sederunt in cades barne. et diu circuierunt montem seir. et redierunt fere vsq; ad mare rubrum. et circa fines sinay. et pstrata sunt cadauera eo4 in deserto. Tandem post multos labores. et annos triginta octo redierunt ad cades. vnde miserant exploratores. vel in qua redierunt ad eos vt dictum est. q est in deserto syn. nec est illud desertū ad qd venerunt octaua mansione vt dicit hieronymus. prior enim syn: scribit p samech. et interptatur rubus vel odium. Sin vo in quo cades vel que est et cades. scribitur p sade. et interptatur mandatum vel sancta. et est vt quidam volunt pars deserti pharan. In fine. igit tricesiminoni ānī. a finib' sinai venerūt in cades vndecim diebus. et potuit esse q tm irent vndecim diebus concito gradu. qntū fuerāt. viginti vna mansionibus tardo. vel p aliam viam. Redierunt ergo filij israel quadragesimo anno mense pmo in deserto sin. et mansit populus in cades. et sic quadraginta due mansiones filio4 israel qbus legūtur pfecti ab egypto vsq; ad campestria moab: iuxta iordanem. tres annis tm complete fuerunt duodecim ab egypto vsq; ad montem sinay anno pmo. et a quartadecima die mensis pmi. vsq; ad pmam diem mensis tertij. deinde anno secundo vicesima die mensis pmi profecti a sina vsq; ad cades. vicesimam et vnam mansiones expleuerunt: infra annum secundum. sed tamen quotto spacio anni nō est determinatum: sicut in pmo. p triginta octo annos post errātes et prostrati. quadragesimo anno redierunt ad eandem cades. eo anno reliquas nouem mansiones transegerunt. Quod si inueneris decem huius anni fuisse mansiones. scito quia inter has iterum numeratur cades repetita.

De morte marie et aquis contradictionis.

m Ortua est maria in cades. dū quadragesimum vt dicit iosephus cōplesset annum. qua egyptum dereliquit. in initio mensis xantici. qui et nisan scd̄m lunam. et sepelierunt eam in montem qui vocatur sin. transactisq; triginta diebus fletus. moyses populum purgauit hoc modo. vitulam triniam totam rubeam extra castra combussit. et psequitur hic iosephus ordinem cinerum lustrationis. quem domin' decima die septimi mensis fieri pcepit. et videtur velle. nunc pmo huiusmodi combustionem a moyse factam. Unde etiam subdidit Hoc etiam venturos seruare pcepit. et potuit esse q impediti vsq; huc distulerunt. quia nec pasca interim celebrasse leguntur. Cum aūt intrauerunt terram promissam scd̄m pcepta domini. legitima sua prosecuti sunt. etiam hic dicit iosephus antequā rediret in cades eos venisse ad terminos idumee. et misisse nuncios ad edom pro libertate transitus p terram suam. quod cum prohibuisset moyses recessit p desertū iter faciēs. Historia numeri dicit post mortē marie misisse ad edom. nec ē liqdū vtrū ioseph' p anticipationem, an liber numeri p recapitulationem hoc

dixerit. Nos vero sequentes historie ordinem dicimus. quia mortua maria indiguit populus aqua. Factaqz seditione in populo contra moysen et aaron: orauerunt ambo ad dominum. quibus dominus ait. Tolle virgam. et congrega populum ad petram. et percussa: dabit vobis aquaz. Utrum virga que fronduerat an alia visus est moyses hic: est dubium. Et congregata multitudine ante petram: dixit moyses. Audite rebelles et increduli. Nunquid de petra hac poterimus vobis aquam eicere: Hoc autem cum in aliis fiducialiter egissent moyses et aaron: turbati murmurante populo: diffidenter egerunt. quod domino manifestante cognitum est. Non enim ex ope eorum aliquo vel verbo hoc perpendi potuisset. nisi forte quia moyses quasi dubitans dixit. Nunquid poterimus etc: quia inde sensus affectionis poterat elici. quasi poterimus. vel negationis. quasi non poterimus. Cum ergo prius percussisset virga silicem. quia desperabat: non manauerunt aque. Secundo vero ictu: egresse sunt ita largissime. vt biberet populus et iumenta. Et dixit dominus moysi et aaron: quia non credidistis mihi. non introducetis populos hos. in terraz eorum. hec est aqua contradictionis. quia etiam electi desipauerunt de promissis et potentia dei. quasi contradicentes promittenti.

De circuitu idumee.

Misit moyses nuncios de cades: ad regem edom: dicentes. Frater tuus iacob mandat tibi hec. Obsecro vt liceat nobis transire per terram tuam. non ibimus per loca culta. via publica gradiemur. non declinabimus ad dextram neqz ad sinistram. si biberimus aquas tuas. quod iustum erit dabimus. Et respondit. non transibitis per me. Tamen timens ne transirent: egressus est obuiam in manu forti. Quamobrem diuertit israel ab eo maxime. quia deus preceperat ei. non pugnabis aduersus fratrem tuum. Circuiuitqz idumeam egrediens de cades. incedensqz per desertum arabie. et preter transiens archim metropolim arabum. que nunc petra dicitur. venit ad montem hor. qui est in finibus terre edom.

De morte aaron.

Ibi locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit aaron ad populum suum. non intrabit terram promissionis. eo quod incredulus fuit ori meo Tolle aaron. et filium eius cum eo. et duces eos coram omni populo. super montem hor. Cum nudaueris patrem stola pontificali. indues ea eleazarum. cui pontificatus per etatem accessit. et fecit moyses quod preceperat ei dominus. et mortuus est aaron in monte hor. In deuteronomio dicitur mustera. locus sepulture aaron. qui vsqz hodie monstratur in montis vertice. Populus vero fleuit eum triginta diebus. Mortuus est autem quadragesimo anno egressionis. cum esset centum vigintitrium annorum. eodem anno quo et maria. mense quinto. qui apud hebreos dicitur sedebath. apud romanos augustus. prima die mensis secundum lunam.

De victoria post votum anathematis.

Cumqz audisset chananeus qui habitabat ad meridiem. venisse illuc israel. pugnauit cum eo. et obtinuit: et duxit ex eo predam. Israel autem vouit domino. quod si traderet eum dominus in manus suas. ciuitates eius anathematizaret. quod fecit et vocauit nomen loci illius horma. i. anathema. forte: hic est locus. qui supra per anticipationem vocatus est horma. anathema dicitur: a nathime. i. sursum ponere. quod est deuotare. idest voto deorsum ab vsu nostro separare. cum scilicet res vota et reddita.

sursum in templis ponebatur. Et nota quia olim generaliter populus terre pmissionis dictus e chananeus. vn̄ et hic nomine generali vocat eos q̄ erant ad meridiē. Tunc enī septem populi ppriis vocabātur nominibus in ea. et ille pprie dicebatur chananeus. qui habitabat maritimam.

De serpente eneo cōtra ignitos serpentes.

P Rofecti de monte hor: venerunt in salmona. vbi cepit poplm̄ tedere itineris et laboris. dū circuirent terraȝ edom. et murmurauit contra moysen. ideo immisit dn̄s in populū serpentes ignitos. q̄ dicebant igniti. quia minimi et veloces erāt ad modū scintillarū. vel vt alij tradūt. tactum veneno inflāmabant. vsq3 ad tumorem et ruborem igneum. rogaueruntq3 moysen. vt oraret p eis. Cui dn̄s ait. Fac serpentē eneū. et pone in ptica. eminentē in medio populi. et quicūq3 pcussus fuerit a serpente. respiciat eum et viuet. Et factum est ita. hunc secuȝ habuerūt semp filij israel. et magnifice repositus est in ierusalem. Tandem ob cultum supstitionis. quē popul' ei exhibebat. cōminuit eū in puluerem rex in iuda.

De scopulis torrencium qui gesti erunt.

Inde profecti p aliquas māsiones. venerūt ad torrentem zareth. quem transierunt siccis pedibus vt mare rubrum. quem relinquentes castrametati sunt contra arnon. q̄ vt ait iosephus. fluuius est a mōtibus arabie descendens. et p desertum fluens. in stagnum alphantem erumpit. diuidens moabitidem et amorream. quidam volunt ciuitateȝ esse. que est in deserto. et pminet in finib' amorrei. De hoc transitu israel p terram illam. psequitur leuiticus in hūc modum. Unde dicitur in libro bellorum domini. sicut fecit in mari rubro. sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt vel gesti erunt. vt requiescerent in arnon. et recumberent in finibus moabitarum. hunc locum sufficienter expositū non memini me legisse. Augustinus dicit forte fuisse librum sic vocatum apud chaldeos. vnde egressus erat abraham. vel apud egyptios. apud quos sapientiā didicerat moyses. in quo de hoc trāsitu prophetatum fuerat. vt autem fines inter duas gentes ibi constituerentur. bello actum fuisse putat. quod propter magnitudinem sui. bellum domini vocatum est. quod bellum liber iste conscripsit. Quidam dicūt historiā totam de filijs isrl̄ dici librum bellorum domini. in qua frequenter dicitur dominus pro eis pugnasse. et maxime dicunt hebrei in terra illa amorreos manu potenti hebreorum fuisse deletos. et isti legunt dicitur pro dicetur. quia etiam in hebreo ita est. et super hoc dicetur in retratationibus bellorum domini. et legunt sic. Unde. i. de arnon dicitur. i. dicetur. et fiet memoria. in libro bellorum domini. i. in historia ista cum legetur a posteris. Fiet autem mencio de ea: talis. Sicut fecit dominus in mari rubro perdendo egyptios. sic faciet in torrentibus arnon: perdendo amorreos. Moyses dixit futurum faciet. nos dicimus preteritum. sic fecit. Quod etiam sequitur. Scopuli inclinati sunt &c. Similiter ambigue exponitur. Tradunt hebrei innumeram multitudinem amorreoȝ. in conuallibus torrentium. et scopulorum arnon. posuisse insidias israelitis. vt transeuntes pimerent incautos. dominum vo latitantes oppressisse. rupib' hinc inde inclinatis. ita vt labentia scopuloȝ cederent in arnon. ibiq3 requiesceret. i. finiret. fuerit q̄ diceret, describi situm arnon. q2 cū scopuli prerupti

⁊ altiſſimi ſint in deſerto. paulatim inclinantur humiliando. donec requieſcant. i. finiantur iuxta arnon. Potuit eſſe vt aliq̄ ſcopuli mōtium minoꝝ corā iſrahelitis inclinati ſunt. vt ꝺ facili tranſirent qꝺ forte erat ꝑdictū in benedictione ioſeph ibi. donec veniret deſideriū colliū eternoꝝ. ⁊ forte de eodem dixit dauid. Montes exultauerūt ſicut arietes.

De cantico ad puteum.

e Ex eo loco apparuit eis puteus. i. ex hoc loco venerunt ad alium locum. vbi monſtrante dn̄o foderūt puteum. Unde ſubditur. quia hūc puteum foderūt ꝑncipes duces multitudinis in datore legis. i. in deo. Hoc tamē in hebreo nō legitur. Et aſcendit aqua de puteo: donec ſupra redundaret. forte in ſignū q̄ exinde pugnarent ⁊ hoſtes in hunc modū ſuggrederētur: ⁊ obruerent. Quo viſo cecinit iſrael carmen iſtud. Aſcendat puteus ⁊c.

De morte ſeon regis amoꝛ. et og. regis baſan.

e Egreſſus inde populus ꝑ aliquas māſiones ꝑuenit vſq̄ i bamoth. nec eſt hoc nomen manſionis: ſed eſt vallis in regionē moab. in vertice phaſga. i. iuxta montem illum. vel forte mons ille adeo magnus eſt. q̄ etiā in vertice habet colles ⁊ valles. Inde miſit iſrael nuncios ſuos ad ſeon regem amorreoꝝ. vt ei trāſitū ꝑ terrā ſuam concederet. Qui noluit. īmo cū exercitu eſt egreſſus ei obuiam in deſertum. ⁊ pugnauit cū iſrael. ⁊ ꝑcuſſus eſt i ore gladij. i. in inſtantia. Joſeph' dicit. plurimos ex his ſiti ꝑijſſe. alios ruentes ad fluuiū. iaculis terre confixos. fugientes ad menia ſitibundi hularijs ꝑuentos. occiſus eſt ſeon. Tulitq̄ iſrael omnes eius ciuitates. ab arnon vſq̄ iaboc. inter q̄s caput regni erat eſebon. ⁊ habitauit in eis. Dicit ioſephus hanc terrā inter tria flumina ſitam. quaſi naturā inſule habentem. ⁊ opulentiſſimā. arnon fluit a meridie. iaboc a ſeptentrione. qui in iordanem deſcendit. cui ⁊ nomen tradit. Jordanis: ab occidente. Cūq̄ tranſiſſet iſrael fluuiū iaboc. ⁊ aſcenderet ꝑ viā baſan. occurrit ei og rex baſan. medrai. Quem ꝑcuſſerunt cum populo ſuo vſq̄ ad internectionem. ⁊ poſſederūt terram eius. tamen terra hec quā habuerūt vltra iordanem: nō fuit ꝺ terra ꝑmiſſionis. qꝺ patet quia moyſes hāc intrauit. ꝑfectiq̄ caſtrametati ſunt in campeſtribus moab: vbi trans iordanem iericho ſita eſt.

De itinere balaan cum locuta eſt ei aſina.

v Videns balac filius ſephoꝛ qui tūc rex erat in moab qꝺ fecerant amorreo timuit. ⁊ aſcitos ſeniores madian. qui ꝑmi regno eius ⁊ amici erant: cōſuluit quid facto opus eſſet. dicens populus hic delebit nos. ſicut bos ſolet herbas vſq̄ ad radices carpe. miſitq̄ eoꝝ conſilio ad balaam filiū beoꝛ ariolum. qui habitabat ſuꝑ flumen amonitarū. vt veniret ⁊ malediceret populo huic. Audierant enim q̄ bn̄dict' erat cui benedicebat balaam. ⁊ maledict' cui maledicebat. Audierāt enim q̄ iſrael nō vincebat in arcu ⁊ gladio. ſed oratione fuſa ad deum ſuū. viſumq̄ eſt cōmodū execrationibus contra orationes dimicare. Cūq̄ veniſſent ad balaam ſeniores moab ⁊ madian. ferentes munera diuinationis in manibus. cauſamq̄ vie expoſuiſſent: dixit eis balaam. Manete hic nocte. vt videā qd dixerit mihi

dñs. Dñi enim se ꝓphetam mentiebatur. licet in sacrificando cõsuleret demones. Forte: demonẽ qui sibi loquebatur dñm vocauit. Dixitq; ei dñs in nocte. curam populi sui gerens. Non eas cum eis. nõ maledices populo: quia benedictus est. Mane surgens balaam. dixit se ꝓhibitum a dño. Rursum misit ad eum balac viros plures ⁊ honoratiores. ⁊ munera maiora ⁊ ampliora ꝓmisit: si malediceret populo. Quibus ait balaã. Si dederit mihi balac domũ suam plenam auri: non potero mutare verbuz dñi. Obsecro: manete hic etiam hac nocte. Et ait dñs ad eum nocte. Surge vade cũ eis. ita dũtaxat. vt qđ ꝑcepo tibi facias. Mane. strata asina ꝓfectus est cum eis. ⁊ iratus est dñs. Stetitq; angel⁹ dñi gladio euaginato in via cõtra balaam mutauerat enim ꝓpositũ. ⁊ captus cupiditate ꝓmissoꝝ. disponebat quõ populõ malediceret. licet prohiberet dñs. Josephus videtur velle quia dñs iratus q̃si ironice dixerat ei. vade cum eis. qđ quia iste nõ intellexerat: obstitit ei angelus. Cũ aũt asina vidisset angelũ. quẽ tamẽ nõ videbat balaam. timens deuiauit in agrum. quã cum verberibus reduxisset balaam ad semitã. iterum stetit angelus in angustijs maceriaruz q̇bus vinee cingebantur. timensq; asina iunxit se parieti. ⁊ attriuit pedem sedentis At ille verberabat eam. Iterum stetit angelus in loco angusto. vbi nec ad dextram nec ad sinistram poterat declinari. timensq; asina: cecidit sub pedibus sedentis. Qui cum vehementius fuste cederet latera. aperuit dñs os asine ⁊ ait. Cur ꝑcutis me ecce iam tertio? Qui respondit. Illusisti mihi. Utinã haberem gladiũ vt ꝑcuterem te. Assuetus iste mõstris. ad vocem asine non expauit. Protinus aperuit dñs oculos balaam. viditq; angelũ stantem in via cũ gladio. ⁊ adorauit eũ. Cui angelus. Peruersa ẽ mihi via tua. ⁊ nisi asina declinasset: occidissem te. Cui balaã. Peccaui. Et nunc si via mea est tibi cõtraria: reuertar. Cui angelus. Vade. sed caue ne aliud q̃ ꝑcepero tibi loquaris.

De ariolathesi balaã et eius prophetia.

[C]um ergo iret occurrit ei balac in extremis finibus moabitaꝝ. magnificeq; suscipiens eũ dedit ei munera. cui cõtestatus balaam ait. Nõ potero loqui nisi que dñs posuerit in ore meo. Ascenderũtq; pariter excelsa mõtis. vnde extremaz ꝑtem populi intuebantur. Aberãt aũt ab exercitu dñi stadijs sexaginta. Dixitq; balaã ad balac. Edifica hic septem aras. ⁊ para totidẽ vitulos. ⁊ eiusdẽ numeri arietes. Cumq; imposuissent ambo vitulũ ⁊ arietẽ sup arã: dixit balaam regi. Sta iuxta holocaustum. Vadam. si forte occurrat mihi dñs. ⁊ quod iusserit loquar tibi. Cũq; abisset. posuit dñs verba in ore eius. Qui rediẽs corã omnib⁹ assumpta parabola vel inceptatione sua: vt habet hebreus ait. Quomodo maledicã populo cui bñdixit dñs? Habitabit inter gentes ⁊ nõ reputabitur. i. singularis erit p̃ omnibus innumerabilis. Moriat̃ anima mea morte istoꝝ. ⁊ fiãt nouissima mea hoꝝ similia. Contristatus balac ait Quid ẽ qđ agis? Duxitq; illum ad aliũ locũ excelsum mõtis phasga vnde aliã ꝑtem populi videre posset. scđm errorem gentiliũ putans omnia locis inesse ⁊ tempibus. ⁊ deũ sicut hominẽ mutari posse. Cũq; iuxta modũ ꝑdictum statuissent ibi septẽ aras. ⁊ imposuissent holocaustum. iterum posuit dñs verba in ore eius. ⁊ reuertens ait. Non est idolũ in iacob. nec simulachrũ in isrł. dñs deus eius cum eo est. Non est auguriũ in iacob. nec diuinatio in isrł. Surget vt leena ⁊ quasi leo nõ accubabit: donec deuoret ꝑdam. i. terram chananeoꝝ. Tũc ait balac. Saltem. nec benedicas eis nec maledicas. Iterumq; eduxit eũ sup montem phogor. statutisq; septem aris. im-

positisq; holocaustis p singulas. nō abijt balaam sicut ante vt augurium quereret. sed eleuans oculos: vidit israel cōmorantē in tentorijs p tribus suas. et irruentem in se spiritū dei: ait. loquens de se dixit. homo cui' obturatus est ocul' auditor sermonū dei. quā pulchra tabernacula tua iacob. Hebreus habet et translatio origenis: cuius oculus reuelatus est. tamen idem est sensus. quia dum dormiret in somnis vidit hec que dicebat. vnde et obturatus erat oculus carnis: et reuelatus oculus mentis. vnde sequitur. q̄ cadit. et apiuntur oculi eius. hebreus plenius habet qui ponit. i. collocat se in lecto. Addidit etiam aptam de saule in prophetiā dicens Tolletur propter agad rex eius. et auferetur regnum illius. quod factū est sauli: quia pepcit agad regi amalechitarū. Et post dixerit verba ad populum. Qui benedixerit tibi. erit et ipse benedictus. Qui maledixerit: in maledictionem reputabitur. Cūq; irasceretur balac: dixit q̄ in decessu suo daret ei cōsiliū: qd faceret aduersus populū hunc. Iterūq; assūpta parabola: ait. Orietur stella ex iacob. et consurget virga. i. maria ex israel. et pcutiet duces moab. et vastabit omnes filios seth. q̄si diceret. Vastabit omne gen' humanū. quia sc; carnale in bonis conteret. et malos pdet De seth enim totū gen' humanū est. de quo fuit noe. filij eni cayn diluuio pierūt. Scdm hoc vaticiniū: dicitur magos venisse in iudeam vise stella. et tūc extitisse apud eos scripta balaā sup hac re. Prophetauit quoq; q̄ israel idumeos et amalech. q fuit pncipium gentiū pugnantiū contra eos: subiceret sibi. Prophetauit etiā q̄ assyrij terrā vastarent. etiā cineos q erant de fortissimo genere sc; de ietro. Addiditq;. Venient in trieribus de italia. et supabunt assyrios. vastabūtq; hebreos. et ad extremū ipsi pibunt. Monarchiam pdixit hic romanorū. Et in fine tempum: destructionem eorundem. Dicit iosephus eū prophetasse. Adhuc totū orbem futurū eorū: habitaculū in eternū. etiā insulas. Et cū pars prophetie sit ipleta: reliquū p certo implēdū.

Quod amore muliercularum iniciatus est israel beelphegor.

Reuersus est balaam vt rediret in locū suū. Cūq; in finibus madian vale diceret balac et suis. consiliū: dedit eis. vt virgines quarū specie castitas illudi posset: circa tentoria israel cum exenijs venalibus mitterent. que iuuenes ad se declinantes i tantū allicere sibi laborarēt: vt eos trāsgredi leges patrias facerent. et deos colerent alienos. vt sic deo suo eis irato. vel ad modicum tempus humiliarentur. Deo enim eis ppicio. nec bella. nec pestis aliqua eos corriperent. Feceruntq; ita madianite. Tamen et de moabitis virginibus misse sunt: sed pauce. quia naturaliter sūt deformes. Eo tpe morabatur israel in sethim: et fornicatus ē cum filiabus moab. Que vocauerunt eos ad sacrificia sua. et comederunt idolatita. et adorauerunt deos eorū. et iniciatus est. i. consecratus est israel beelphegor idolo madiamitarū. idolo sc; tentiginis. quem grecia papum dixit. Iratusq; domin' ad moysen dixit. Tolle cunctos pncipes populi. et suspēde eos cōtra solē in patibulis. vt auertatur furor meus ab israel. forte: quia subditos nō corripiebant: duces tribuū voluit suspendi. Vel potius pncipes. i. auctores huius idolatrie. vnde et statim subdit. Dixit moyses ad iudices israel. Occidat vnusquisq; proximos suos: qui iniciati sunt beelphegor.

De zelo phinees

Radit iosephus q̄ pnceps in tribu symeon zambri: filiam cuiusdā potentis madiamitarū duxerat. que

que dicebatur cozbi. Qui uxore subitte in quodam sollemnitate cum aliis ducibus deo nõ imolauit. Quamobrem cum moyses ecclesiam congregasset. et eos culparet. non nominatim tamẽ quia turba erat in causa: ille coram omnibus pfessus est se alienigenã duxisse. idola colere. nec tyrannicis legib' quas ipse sibi moyses posuerat obnoxium esse. quibus sub figmento legum. et dei grauiori seruitute populum pmebat. quam egyptii. cui ipsi um auferebat uiuendi arbitrium. et discedens coram omni turba que stabat ante fores tabernaculi: intrauit tabernaculum uxoris. Mirabantur aũt omnes: quod mortuus non fuerat. Surgensque finees filius eleazari de medio multitudinis. et arrepto pugione ingressus est post illum in lupanar. Et cum inuenisset coeuntes: pfodit ambos in locis genitalibus. cessauitque plaga: et occisi sunt uigintiquattuor milia. Forte a dño p plagã aliquam pcedentem: que tũc cessauit. Sed iosephus uidetur uelle. quod plurimi iuuenes zelo finees accensi. multa milia populi pcusserunt. Locutusque est dñs ad moysen. Hostes uos sentiant madianite. pcutite eos. Hoc factũ est postea cum moyses misit exercitũ. et percussit madianitas. uel forte: sicut pcussi fuerant filii israel. uoluit dñs etiam tunc mulieres occidi. que subuerterant eos.

Secũdus numerus bellatorum.

Ostquã ho noxiorũ sanguis effusus est. dixit dominus ad moysen et eleazarum. Numerate summã filiorũ israel a uiginti annis et supra: per domos et cognationes suas. et cunctos qui ad bella possunt pcedere. feceruntque ita. Et inuenti sunt sexcenta milia. et mille septingenti: et triginta. inter quos nullus fuit eorũ qui numerati fuerant a moyse et aaron: preter iosue et caleph. Et ait dominus. Istis diuidetur terra. pluribus maiorem partem dabis et paucioribus minorem. Quod non est intelligendum de tribubus et familiis: sed de domibus. Terra enim eque diuisa scdm sortes data est tribubus: etiam quelibet tribus sorte partes equales dedit familiis. Familie ho iuxta numerũ capitum domibus diuiserunt: minores et maiores portiones. Numerati quoque sunt leuite a mense uno et supra: uiginti tria milia generis masculini.

De iure successionis hereditarie.

Omus autem salphaat. que non reliquerat filium. non est numerata. Audientes aũt quinque filie ipsi' quod numeratis daretur terra: steterũt ad ostium tabernaculi coram moyse et eleazaro. et tota multitudine: et dixerunt. Pater noster mortuus est: nec habuit mares filios. Cur tollitur nomen eius de familia: Date nobis possessionem inter cognatos nostros. Quarum causam retulit moyses ad dñm. Qui ait. Iustam rem postulãt filie salphaat. Ad filios autem israel loqueris. Homo si mortuus fuerit absque filio: ad filium transibit hereditas. Quod si nec filiam habuerit: transibit ad patruos. Qui si nec hos habuerit: ad eos qui pximi sunt.

De substitutione iosue.

Ixit quoque dominus ad moysen. Ascende in montem abarim. et contemplare terram quã daturus sum filiis israel. et post ibis ad populum tuũ. Nõ enim intrabis eam. Cui moyses. Prouideat dominus deus spirituũ omnis carnis. hominem qui sit sup multitudinem hanc. ne sit populus domini sicut oues sine pastore. Cui dominus. Tolle iosue. et stante coram eleazaro et omni multitudine impone manus

tuas sup caput. vt audiat eu omnis synagoga filiorum israel. Fecitq; moyses vt dñs imperauerat. Cognouitq; vniuersa multitudo. q̄ iosue post mortem moysi antecederet eos Utrum aūt tunc vel post ascēdit moyses vt videret terram certum non est. Sed certum est quia ascendit. et ptem terre videre potuit. Quod si totam vidit: miraculose factum est.

De libaminibus.

p Recepit quoq; dominus moysi de iugi sacrificio. et de sacrificijs legalium sollennitatum. Sed quia non offerebatur hostia sine libamentis suis: de eis breuiter pmittendum est. libamen vel libamentum. erat simila oleo glutinata. et vinum. que cum hostia adolebantur. vt quasi panis et vinum et caro domini offerrentur. Cuiq; vero hostie ppium libamē determinatum erat. p agno: simile. decima pars ephi. Uini: quinta pars hin. Erant autem ephi et chorus. mensure aridorum. hin et batus liquidorum. p vitulo: de simila tres decime. de vino media pars hin. Et forte erant tres integre decime: de tribus ephi. vel de vno ephi: prius tollebatur decima. Iterum nouē partes decimabantur. et tercio: reliquū decimabatur. et sic erant tres decime vnius ephi. p ariete de simila due decime. de vino tertia ps hin Eadem erant libamenta hirci. Si quādoq; legas p agno dari de simila decimam decime intelligendum est de cōsueta decima decimandi. quasi decimā decimationis. vel decimam decimantem.

De iugi sacrificio

p Rius autem de iugi sacrificio videamus. Iuge sacrificium vel indeficiens: quottidie fiebat de sumptu publico. Mane offerebatur agnus agniculus in holocaustum. cum libamentis suis. vt tota die cremaretur in odorem suauem domino. Quo imposito sup altare. sacerdos cum prunis et thimiamate: et lotus intrabat tabernaculum. ponebatq; prunas cum thimiamate: sup altare incensi. et hoc vocabatur: consūmatio sacrificij. Tunc etiam quattuor de septem lucernis mortificabat. In vespere similiter ponebatur alius agnus in eundem modum. Et intrans cum thimiamate sacerdos: accendebat omnes lucernas. Et sic tota nocte in altari erat odor suauis domino. Uespertinum tamen sacrificium melius erat et pinguius matutino. quia sepe in die preter illud plura imponebantur. et inde dicebatur illud gratius domino: q2 pinguius nos dicimus gratius: quia mortē domini in vespere factam figurabat. Hos agnos quidam tradunt de sumptu tradi sacerdotum: iosephus vero de publico. Qui etiam quottidianam de sumptu sacerdotum: oblationem determinat. Offerebat enim sacerdos in diebus vicis sue. assarium farine oleo mixte. et modica decoctione durate. medietatem mane: et medietatē meridie sup altare. In hunc modum ecclesia mane et vespere offert domino: laudes et completorium. vel potius in pma et completorio: offert confessionē ad mutuo orandū tāquā iuge sacrificiū q2 sacrificiū nostrū deo est spirit' contrit' et humiliatus.

De sabbato et oblatiōibus eius

s Ollennitates legales: erant septem. Sabbatum. Neomenia. phase. pentecoste. festum clangoris. festum ppitiationis. cenofhegia. Sabbatum: interpretatur quies. et potest dici festum domini. Quia cum alia festa instituta et nominata fuerint ab aliquo euentu. vel ope eorum. hoc dicitur sabbatum: quia deus in eo quieuit. Inde est forte: quia puilegiatum est in duobus. quia in eo nec etiam licet cibum parare. nec vltra mille passus ire. Dicit aūt hoc festum legale. non: qn et ante legē. etiam ab exteris quibusdam nationibus obseruatum fuerit sabbatum. sed quia sub lege pmo

obseruatum est. ex precepto. Ea die: preter iu ge sacrificium. offerebatur duo agniculi immaculati cũ libamẽtis suis in holocaustũ.

De neomenia.

n Eomenie: sonat innouatio lune. Neos enim nouum. mene: luna interpretatur. Quia ergo iudei in legitimis suis: lunationes p mensibus habebant ex lege: diem noue lune vocabant kalendas legales. et erat dies ferialis apud eos. Ea die offerebãt vitulos duos. arietẽ vnũ. agnos anniculos. septem cum libamentis suis p singulos. Hircum quoqз p declinatione peccati. cũ libamentis suis omnia hec: in holocaustum.

De phase.

q Uartadecima die pmi mensis ad vesperum: comedebant agnum pascalẽ. et nox illa: dicebatur phase. i. transitus. ppter causas supius dictas. Eadem dicebatur pasca. i. immolatio. Sequenti die: inchoabat festum azimoꝝ. quod protelabatur septem diebus. quoꝝ dies prima et vltima sollẽnis erat. et ferialis ab omni ope seruili. Qđ ezechiel addit de festo prime dici aprilis. et alij de decima die qua tollebatur agnus. Unde et pmus mensis solet comparari septimo in sollennitatibus. forte: moyses causa breuitatis ptransijt. vel multa ad ampliandum cultum dei supaddita sunt. q̄ ezechiel psequitur. Sicut in sabbato đ portarum apptione. et prece pncipis. Post pmam diem sollẽnem: i. sextadecima luna: torrebãt igni spicas recentes. et grana manibus confricata offerebant domino assarium vnum. Cuius pugillum vel dragmam vnam: adolebat sacerdos super altare. reliquũ erat eius. Pro hac oblatiõne quidam putauerunt hoc festum non solum azimoꝝ dici: sed etiam festum nouoꝝ. errantes quia legunt nisan qn doqз vocari mensem nouorum. Ab hac sexta decima die dicit iosephus numerari septẽ ebdomadas. post quas statim erat pentecoste. Alij dicunt eas numerari ab altera die sabbati: q̄ erat in diebus azimorum. Quia littera historie si videtur sonare. Alij ab ipsa prima die azimoꝝ. ne plures q̄ quinquaginta dies inter pasca et pentecosten inueniantur. In his diebus septem per singulos dies in holocaustum eedem hostie. que et in neomenia cũ libamentis suis offerebantur.

De pentecoste.

p Entecoste: sonat quinquagesimus. Pentacon enim. quinquaginta. hebraice asartha. vel pentecoste: ipsa quinquagena dierum. quibus cõpletis. imminens dies. dicebatur pentecostes. i. cõsecutiuus. vel completiuus quinquaginta dieꝝ. Fiebat aũt in memoriam date legis. que qnquagesima die ab exitu de egypto data est. Eadem sollennitas: dicebatur festum ebdomadarum. quia supputatio vt dictum ẽ septem ebdomadibus ab altera die sabbati azimorũ fiebat. Qđ si volumus sequi iosephũ. sabbatum dicemus hic: pmam diem sollennem azimoꝝ. Dicebatur etiam pmitiuorũ. quia tunc de nouis frugibus offerebant duo panes: duoꝝ asariorum. de alphita siccata facti scđm iosephum: et fermẽtati. et ideo nihil ex his ponebatur sup altare. et cum eis agne duo: in esum tantũ sacerdotuз. et nihil ex his in crastinum relinqui pmittebatur. Erat et hoc festum septem dierum. p singulos offerebatur omnes hostie que et in neomenia et in diebus azimorum cum libamẽtis suis. Tamen videtur velle iosephus: tunc immolari vitulos tres. arietes duos. agnos quatuordecim.

De festo tubarũ.

p Rima die mensis septimi: duplex erat sollennitas. neomenia: et festũ clangoris. vel tubarũ. Unde: buccinate in neomenia tuba. In quo: buccinabãt cornibus pecorinis. Quia ea die libera-

tus est ysaac ne immolaretur: pecore substituto pro eo. Dicebatur etiam festum septimorum. vel sabbatum mensium. quia hic mensis septimus. fere: totus erat sollennis. Ea die. preter oblationes neomenie: offerebatur in holocaustum. vitulus unus. aries unus. agni anniculi septem. hircus pro peccato cum libamentis suis. Traditur. quia sub introductum est a iudeis de cereis. ut per ignem. etiam immolationem ysaac paratam significarent. Iterum a modernioribus translati sunt cerei ad decimam diem que est pro mortuis. forte: pro spe resurrectionis.

De festo propitiationis.

d

Ecima die eiusdem mensis: erat festum propitiationis. Quia ea die redijt moyses ad eos. referens deum eis placatum: super offensa vituli conflatilis. Ea die: ieiunabant homines et iumenta. a vespera usque ad vesperam: pro memoria mortuorum. Unde: et dicebatur etiam dies afflictionis. dicebatur quoque dies expiationis. quia ea die: sanguine vitule rufe expiabatur tabernaculum et altare: ut predictum est: . et fiebat cinis. ad expiationem immundorum. et ipsi expiabantur a peccatis illius anni. per emissionem hirci a popompeij. Erat autem oblatio diei illius: vitulus unus. aries unus. agni anniculi septem. hircus pro peccato: cum libamentis suis.

De scenophegia.

q

Uintadecima die mensis eiusdem: erat scenophegia. quod sonat: fixio tabernaculorum. In qua: per septem dies habitabant sub umbraculis: in memoria quadraginta annorum in quibus fuerunt in deserto: sub tabernaculis. Unde et festum tabernaculorum dici solet. Protelabatur autem septem diebus. quarum prima et ultima: erant solennes. Octauus etiam dies erat sollennis. non: quia esset de scenophegia. sed quia ea die conueniebant ad faciendam collectam. Forte in usus pauperum. vel in alios usus communes. Unde: et scenophegia quandoque legitur esse festum octo dierum. sed patres illi non seruierunt ebdoadi. Traditur quoque in quattuor diebus interpositis. a die decima usque ad hanc: hebrees obseruare ieiunia. Tradit iosephus quod in his octo diebus ferebant in manibus ramos mirre et salicis. et summitates palmarum. et virgulas mali persici: Fiebatque de cunctis fructibus terre oblatio domino. in gratiarum actionem. Oblatio vero septem dierum hec erat. Prima die offerebantur in holocaustum vituli tredecim arietes. duo. agni anniculi quattuordecim. et hircus pro peccato: cum libamentis eorum. Eadem oblatio arietum et agnorum et hirci. fiebat per singulos dies sequentes. sed de numero vitulorum unus subtrahebatur in dies. in prima quattuordecim. in secunda: duodecim. in tertia: undecim. in quarta: decem. in quinta: nouem. in sexta: octo. in septima: septem. In octaua que erat sollennis: offerebatur vitulus unus. aries unus. agni anniculi septem. et hircus pro peccato: cum libamentis eorum. Forte in septem diebus facta est subtractio vitulorum: ut in summa fierent septuaginta in memoriam. quia in septuaginta animabus intrauerunt egyptum. Hec sunt oblationes holocaustorum in septem sollennitatibus. et fiebant de publico. nec propterhoc cessabat indesinens sacrificium. nec hostie spontanee. vel necessarie. Et nota: quod ille tres sollennitates que septem diebus protelabantur. precipue dicebantur. et sabbatum quod interueniebat in illis diebus. dicebatur sabbatum sabbatorum: quasi sabbatum festorum. Alias festiuitates adiecerunt his hebrei: propter varios euentus. sicut encenia. et purim. i. festum hester. sed non dicuntur legales. i. non sunt in lege institute. Nota sollennitates dictas cerimonias. a cereis. i. luminaribus. vel a scarie et mene. quia tunc debent in nobis sor

des deficere. quasi scarimenie. vel a carendo muniis .i. officiis seruilibus.

De votis.

a Uouit quoq; dominus: de votis mulierū. Uidua. vel repudiata qc-
quid vouerint. vel in quo iuramen
to se obstrinxerint: implebunt. Filia familias
vel vxor tenentur ex voto. vel iuramento. nisi
pater aut vir contradixerit: statim vt audie-
rit. Si enim contradixerit: irrite sunt pollici-
tationes earū. ipse vero peccatum portabit: q̄
contradixit. Uir autem omne votum aut iu-
ramentum implebit: nisi forte de cōtinētia.

De destructione madian et prede diuisione.

Terum locutus est dn̄s ad moysen. Ulcisce
re filios israel de madianitis. & sic collige-
ris ad populum tuū. Armauit ergo moyses
de singulis tribubus mille viros. electos scz
duodecim milia. Prefecitq; moyses eis phi-
nees filiū eleazari. Uasa quoq; sancta .i. tu-
bas ad clangendum tradidit eis. Qui pro-
fecti. hostes vicerunt. Quinq; reges eorū et
omnes viros occiderunt: vrbes. viculos. &
castella: flamma consumpsit. Balaā quoq;
interfecerunt gladio. Mulieres & paruulos
pecora & omnē suppellectilem in p̄dam du-
xerunt. Dum aūt redirent moyses & eleazar
& omnes principes synagoge egressi sunt in oc
cursum eorū extra castra. visisq; mulieribus.
iratus moyses dixit ad eos. Cur feminas re
seruastis: Nonne ipse sunt que deceperunt
filios israel: Interficite omnes que nouerūt
viros. & omnem masculum: virgines tantū
reseruate. Feceruntq; ita. Et reseruate sūt vir
gines: trigintaduo milia. Et ait moyses. q̄
peccastis eritis immundi. quia occidistis et
tetigistis mortuos extra castra septem die-
bus. & purificabimini tertia & septima die
aqua aspersionis. Preda etiam quam tuli
stis: purificabitur aurū & quicquid p̄ ignē trāsi
re potest igne purificabit. Quod aūt ignem nō
potest sustinere: aqua expiationis purgabit.
Dixitq; dn̄s ad moysen. Tolle summam eo-
rum que capta sunt ab homine vsq; ad pe-
cus. & diuides predam ex equo. inter eos qui
pugnauerunt: & reliquam multitudinē. De
parte vero eorū qui pugnauerūt. separabis do-
mino. vnam animā de quingentis. & dabis
eam eleazaro. Ex media vero parte multitudi
nis accipies quinquagesimū caput. & dabis
leuitis. Quo facto: principes exercitus accesse-
runt ad moysen. & dixerunt. Recensuimus nu
merum pugnatorū quos dedisti nobis. & nec
vnus quidem defuit. Quamobrem offerimus
in donariis domini. quod in preda auri po-
tuimus inuenire. periscelides. armillas. anu-
los. dextralia. murenulas. vt depreceris domi-
num pro nobis. Susceperunt aurum moy-
ses & eleazar: & intulerunt illud in taberna-
culum.

De sorte tribuū duarū et dimidie

Filii autē ruben & gad & dimidia
f tribus menasse: habebāt pecora mul
ta nimis. & videntes amorream.
[illegible] & galaad. aptas pecoribus alendis.
rogauerunt moysen vt terram hanc eis con-
traderet. Existimans autē moyses ob timo-
rem pugne. & laboris hec eos quesisse malig-
nos eos appellauit. eo q̄ fratribus in erum-
na consistentibus ipsi vellent otiari. Ipsi
vero polliciti sunt. q̄ mulieres & paruulos in
tutis locis ordinarent. caulas ouibus & iu-
mentis stabula fabricarent. ipsi vero armati p̄
cederent fratres suos: donec eos introducerēt
ad loca sua. Sub hac itaq; conditione ter-
ram seon regis amorreorum. & og regis ba-
san susceperunt. Porro filii machir. filii ma
nasse: obtinuerunt galaad. Jair vero filius

manasse: occupauit vicos eius. et vocauit eos auoth iair.i.villas iair.

Cathalogus quadragintaduarum mansionum.

p Onitur hic cathalogus mansionū ab exitu de egypto. Fuerunt autem ante transitum maris rubri quatuor. Ramesse. socoth. ethan. phiaroth. A mari rubro vsq3 ad syna: decem. mara. helim. iā suph. quod sonat mare rubrum. vel scirpeū. Jam enim mare suph. rubrum. vel scirpus interpretatur. ⁊ potuit esse lacus scirpeus. quia hebrei quamlibet aquarū congregationem: vocant mare. Post iam suph desertuz sin. de feca. aluus. raphidim. solitudo synai A monte syna vsq3 ad cades. viginti vnum sepulcra concupiscentie. asseroth. rethma. remonphares. lembna. ressa. seel atha. mons sepher. arada. maccloth. thaath. thaare. methca. esimosa. moseroth. banciacham. mons galgath. iethebatha. ebrona. asiongaber. cades. A cades vsq3 ad campestria moab. nouem. mons hor. salmona. phinon. oboth. ieabarim. dibongar. helmon. deblathaim. mōtes abarim. campestria moab.

De vrbibus leuitarum et suburbanis.

Terum locutus est dominus ad moysen. ⁊ ⁊ distinxit terminos terre promissionis. ab ortu ⁊ occasu. meridie ⁊ aquilone. ⁊ nominauit pncipes tribuum: qui transito iordane cum iosue ⁊ eleazaro terram diuiderēt. Precepitq3 leuitas in omnibus tribubus dispsos habere quadraginta ⁊ octo ciuitates ad inhabitandum: ⁊ a muris forinsecus p circuitum. terram mille passuum obtinere. in qua suburbana essent ad pecora eorū alenda. Ex quibus ciuitatibus sex essent refugij. tres vltra iordanem: ⁊ tres citra. de quib' in deuteronomio dicetur.

De matrimonio contribulum.

a Ccesserunt autem filij machir. filij manasse ad moysen: ⁊ dixerunt. filie salphaat fratris nostri nobiscuz habent sortem ex precepto domini. Si ergo nupserint tribus viris alterius. quia filij eaꝝ sequentur tribū patris. minuetur hereditas nostra. ⁊ sortium distributio cōfundetur in iubileo. Occasione ergo filiarum salphaath: lex hec a domino pmulgata est. p moysen. omnes viri ducent vxores de tribu ⁊ cognatione sua. vt hereditas pmaneat in familijs ne cōmisceantur tribus sed maneant vt a domino sepate sunt.

Historia deuteronomii.

q Uinta ⁊ vltima hui' historie distinctio: hebraice dicitur helleddebarim. qd sonat: hec sunt verba grece dicitur: deuteronomius.i. secunda lex. deuteron enim scdm. nomia lex. Ex hoc nomine qdā errantes dixerunt: duas esse leges. vnā datā a deo. que in pcedentibus libris continetur. alteram datā a moyse: q in hoc libro. Addētes in assertionē sui erroris. qd de illa lege legitur. supra locutus ē dns moysi. d ista dicitur: locutus moyses ad omnē israel. Ad hoc dicebant q multa hic leguntur. que non supra. imo quedam quasi contraria. Quod nō

fieret. si hec esset predictorum repeticio.

v Erius sentiendũ est quia hic penta teucus non est nisi lex vna. q̃ etiã ab apostolo ⁊ aliis sepius vocatur lex moysi: q̃ lex dei. Hebreus etiã vocat hos quinq; libros: thorath. i. legem. Nec ob aliud dicitur liber hic: lex secunda. nisi quia p̃dicta hic iterantur quasi lex iterata. Iterant̃ aũt hic tria. ⁊ tribus de causis. p̃cepta. ⁊ cerimonie. ad cõmendationem memorie: ⁊ ipsorũ confirmationem. Beneficia dei: ad roborandam dilectionẽ dei in illis. flagella que sustinuerunt murmurantes: ad timorem incutiendum. Si vero in hac iteratione videtur aliqua p̃dictis inesse contrarietas in superficie verborũ: in intellectu tamen nulla est. fuerunt etiam qui dicerent hoc librum factum a Iosue transito iordane: quia legitur in p̃ncipio. hec sunt verba que locut' ẽ moyses trãs iordanem. Pro situ enim terre p̃mus: scriptura sacra dicere consueuit: vltra iordanẽ vel citra. Dicitur tamen liber moysi q: q̃d moyses verbo tradidit: iosue redegit in scripto. vi detur etiam hieronym' velle: q̃ iosue magnam huius libri scripserit p̃tem: Uerius videtur esse: q̃ scriptus sit a moyse. sed hoc in p̃ncipio apposuit esdras sic ⁊ in fine de morte moysi. Presertim: cum circa finem libri legatur. scripsit moyses legem hanc. ⁊ paulo post. postquam scripsit moyses verba legis huius in volumine: p̃cepit leuitis. Tollite librum istum. ⁊ ponite in latere arche federis. Legiturq; longo tempore post inuent' in ierusalẽ deuteronomius: in archa.

Epilogus cum additionibus et determinatiõibus

q Uadragesimo anno ab exitu filiorum israel de egypto vndecimo mẽse. p̃ma die mensis. vidẽs moyses diem mortis sibi imminere: locutus est ad omnes filios israel. congregans eos s̃cdm iosephum ad iordanem. in loco vbi nunc ciuitas abidal est. locusq; palmarum. Sane recapitulationem moysi prosequentes. que supra dicta sunt omittemus. sup̃addita dicemus quedam que videntur cõtraria: memorabimus determinando. Itaq; in recapitulando ait moyses. Dixi vobis illo tempore. Non valeo solus vestra negocia sustinere. date ex vobis viros sapientes. ⁊ ponam eos tribunos. centuriones. q̃nquagenarios. ⁊ decanos. Hoc videtur cõtrariũ p̃dictis. Supra enim consilio ietro dixit hoc factum esse. Utrũq; vero factum fuit. Primo enim ad cõsilium soceri faciendũ secreto disposuit. postea auctoritate ⁊ assensu populi cõpleuit. Ad pusillanimitatem quoq; eorũ confortandã: iterauit moyses de victoria og. regis basan. q̃ extiterat de stirpe gigantum. ⁊ in argumentũ magnitudinis eius. monstrabatur lectus ipsius ferreus. in rabath. filiorũ amon nouem cubitos habens longitudinis. ⁊ q̃ttuor latitudinis.

De ciuitatibus refugii trãs iordanẽ

s Eparauit moyses tres ciuitates refugii trans iordanẽ bosor: in tribu ruben. ramoth. in galaad. i tribu gad golam. in basan: in tribu manasse. Harum vsus: hic erat. Si quis nolens hominẽ occidisset: confugiebat ad aliquam harum. et ibi a consanguineis occisi tutus erat. Si eni extra fines alicuius harum inueniret eum. qui vltor sanguinis effusi esse debebat: impune percuteret homicidam. Erat enim in ea fugitiuus: vsq; ad reconciliationem cum propinquis. vel vsq; ad mortem summi pontificis. In qua omnes huiusmodi fugitiui securi redibant ad propria. Tamen si propinqui occisi volebant illum impetere: quod volens occidisset. et coram ciuibus

verbis eius hoc probarent: tradebatur eis ad occidendum.

De decima secunda.

Addidit quoqȝ moyses. Diliges do-
a minū deum tuū ex toto corde tuo.
⁊ ex tota anima tua. ⁊ ex tota for-
titudine tua. Addidit quoqȝ cum de manna iteraret. non in solo pane viuit homo. sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Panē vocat hic omnem cibum hominū. Consueuit enim scriptura panem ꝓ cibo ponere. et est sensus. Nolite mirari si cibum insolitum dedit vobis dominus. quia non in solis visitatis cibis vita hominum stabilita est apud dominum. sed solo verbo potest recreare noua: ex quib' viuat homo. Addidit quoqȝ inter beneficia ꝙ ꝑ quadraginta annos in deserto vestimenta eoꝝ non defecerant vetustate. nec sotulares attriti erant. ⁊ ꝙ euaserant serpentes. flatu vrentes circumstantia. quos forte supra dixit ignitos. ⁊ scorpiones ⁊ dipsades. que latine situle dicūtur. quia pimūt hominem siti. ⁊ adeo parue sunt. vt cum calcantur vix videantur. cuius venenū ante extinguit ꝙ sentiatur. Nec tristiciaȝ sentit moriturus. Dicitur autem situla ꝑ contrariuȝ. Vas enim quod situla dicitur aufert sitim. Hec affert: sicut pharetra que infert mortē. feretrum quia fert. vel aufert mortuū. vt etiā ostenderet que necessitas incumberet eis. obseruandi precepta domini in terra promissionis: addidit. quia non erat terra illa sicut terra egypti. que beneficio fluminis fecundatur. vbi ꝑ ortos aque diriuantur irrigue. sed erat montuosa ⁊ campestris. de celo pluuiam expectans. ⁊ ideo plurimum ibi colēdus deus. vt daret eis pluuias tempibus suis. temporaneā scilicet in autumno. vel hyeme. iactis seminibus nutriendis. ⁊ serotinaȝ ad incremētū in vere. vel estate. Addidit quoqȝ de terminis terre ꝓmissionis dicens. Omnis locus quem calcauerit pes vester: vester erit. A deserto quod est in meridie ⁊ libano: qui in septentrione. ⁊ flumine magno eufrate. qui in oriente vsqȝ ad mare mediterraneū erunt termini. vestri. hoc est mare quod tirrenum dicitur. Addidit quoqȝ ꝙ benedictiones ⁊ maledictiōes scriptas i libro hoc trāsito iordane in ingressu suo dicerēt in hūc modum. Sex tribus maiores natu ascenderent montem garizim cū sacerdotibus ⁊ leuitis. ⁊ sex minores montem hebal e regione. ⁊ q̄ in garizim: omnes benedictiones dicerent super legis obseruatores. ⁊ qui in hebal respōderent amen. Post ascenderent sacerdotes et leuite cum aliis sex tribubus in hebal. ⁊ omnes simul maledictiones imprecarentur trāsgressoribus. ⁊ qui in garizim: responderent amen. Et nota. quia cum enumerat gentes quas eicient de terra ꝓmissionis. fere vbiqȝ sex nominat. chananeum. amorreum. pherezeum. iebuseum. eueum. etheum. In hac iteratione ꝯo nominat septimū: gergeseū. Itē nota. quia abrahe ꝓmissum est. ꝙ decem delerentur que tunc reuera ibi erant. Sed cum venerunt illuc filii israel: iam tres erant delete. filii loth. deleuerant gigātes. filii esau. horreos. capadoces: ꝓtem eueoꝝ.

De decima secunda.

Addidit quoqȝ moyses quia non li-
a ceret eis comedere decimam in op-
pidis suis. nec ꝓmogenita pecorū.
nec primicias laborum. nec votiua. nec sponte oblata. sed tantum coram domino: in loco quem eligeret dominus. ibi comederēt cum vxore ⁊ liberis. seruo ⁊ ancilla. ⁊ leuita: qui concellaneus esset. In quo p̄cepto: videntur fraudari leuite. quib' ꝓmissa debebant. Proinde quidam dicunt hoc semel factum. cum primo scilicet terram obtinuerunt. Tunc eni obtulerunt predicta domino. ⁊ deinceps: reddiderunt ea leuitis. Sed hoc nihil est

quia nondum dominus locum sibi degerat in terra. Proinde alij dicunt: quia singulis annis hoc fiebat sic. Primam partem decime totius. vt primam. gdimam grani: primam amphoram vini vel olei separabat sibi. decimam dabat leuitis. ⁊ illam modicam partem decimarum: ferebat secum in ierusalem. ⁊ epulabatur inde coram domino. ⁊ hoc inde coniectant. quia hec decima precipitur poni in quartallo. quod modicum vas est. nec veram caperet decimam. Sz hi de primogenitis ⁊ p̄mitijs votiuis ⁊ spontaneis nihil determinant. Unde verior ē hic traditio hebreorum. Singulis annis hebrei duas faciebant decimationes bonorum suorum. p̄mam separabant leuitis. De hac dictum est. Desudet elemosina in manu tua. donec inuenias cui des. i. illum cui debes. Iterū nouē reliq̄s partes decimabāt. ⁊ hanc secūdam decimā sibi reseruabant. ⁊ ex ea ter in anno cum ascendebant in ierusalem: oblationes ⁊ epulas sibi ⁊ domui sue faciebant. ⁊ leuitam concellaneum. qui etiam cum eis ascenderat inuitabant. In eosdem vsus sibi reseruabant secundū animal. post primogenitum quasi scōm primogenitum. Et similiter post p̄mitias: tantundem sibi reponebant quasi secundas primitias. qui autē āpliora his i illis trib' vestis expendere volebat. aliqua de bonis suis adhuc separabat. ⁊ cum predictis reseruabat: vouens illa domino. Preterea quidam in illis sollennitatibus p̄terea que diximus sponte quedam expendebant ad honorem domini. ⁊ hec secundaria precepit moyses ferri ad locum sanctū. ⁊ comedere coram domino. tantū remotioribus licebat ista vendere in loco suo ⁊ ferre p̄cium secum. ⁊ emere sibi in ierusalem: quod desiderabat anima sua. Preterea tercio anno duabus decimis sublatis vt diximus. tertiam faciebant iterum decimationē in vsus pauperum. ⁊ hanc reponebant apud se. vt haberent vnde darent peregrino. et aduene. et pupillo ⁊ vidue: egentibus. ⁊ etiam leuitis si indigerent. In vsus vero proprios ex hac nihil impendebant. ⁊ de hac dictum est: omni petenti te tribue.

Addidit quoq; q̄ et si etiam frater. aut vxor. aut filius. aut amicus specialis psuaderet aliquem ad cultum ydolorum. forte: pp̄ter affluentiam que sequebatur gentiles. non occultaret eum. sed conuictum aut confessum populus obrueret lapidibus. ⁊ ille cui psuaserat: primus poneret manum suam sup eum. Eodem modo ciuitas aduersus ciuitatem insurgeret. ⁊ deleret eam si psuaderet a cultu dei recedere. Incisuras etiam ⁊ caluicium sup mortuos fieri prohibuit. quod est sanguinem suū fundere. ⁊ capillos tondere. ⁊ sacrare mortuis vt ethnici faciunt. Prohibuit etiam morticina comedi. sed addidit quia illa ⁊ sibi immunda. possent dare aut vendere peregrinis. ⁊ aduenis: quia alie nationes licite multis vescuntur: que interdicta sunt hebreis. Septimo quoq; anno quietis terre addidit moyses: ne creditor exigeret debitū a debitore hebreo dūtaxat a peregrino poterat exigere. ⁊ ob hoc vocauit illum annum remissionis. non ei' tamen cuius erat iubileus. In iubileo enim dimittebant debita. in hoc differebant petere. Prohibuit quoq; in p̄mogenitis bobus arari. ⁊ vellera p̄mogenitorū tonderi. p quod innuit: nihil de p̄mogenitis debere sumi vel fieri in vsus pp̄rios: quia leuitarum erant. Qd si maculam haberet p̄mogenitum: poterat mutari ⁊ comedi in loco suo. sed nō coram domino.

r

Epetens quoq; moyses de festo pētecostes ait. Septem ebdomadas numerabis tibi. ab ea die qua falcem in segetem miseris. ⁊ celebrabis diem festum ebdomadarū domino deo tuo. Hoc vt dicit hieronymus. hebrei nec ad litteram nec ad spiritum custodiunt. Tunc enim nō eodem die fieret pentecoste. quia alij tardius alij citius metunt. scōm statum regionum suarum. Fuerunt qui dicerent quēq; agricolam a p̄ma die messionis sue quinquaginta dies computasse. ⁊ ea die sibi ⁊ suis sollenne epulum parasse. ⁊ diem festum egisse.

non quidem pentecosten legalem. sed p col-
lectis omnibus quasi diem agebant sollenne.
Tradit iosephus. quia quintadecima luna
phase. die scilicet sollenni azimorum: offerebant
grana confricata domino. Et hec erat prima
missio falcis in segetem. et a sextadecima lu-
na numerabant septem ebdomadas post quas
faciebant pentecosten. Quidam tamen ut pre
dictum est dicunt: a die dominica que est in
festis azimorum debere numerari septem ebdo
madas. quia legitur in leuitico ab altera die
sabbati: numerabitis.

De appellatione ad summum sacerdotem.

p Recepit quoque iudices ciuitatum se-
dere in portis. quasi iudicaturi: in-
trinsecos et extrinsecos de finibus ci-
uitatis. Et ut in ore duorum aut trium testium
periret: qui interficeretur ab eis. Et quod manus
testium prima feriret in illum. Quod si contin-
geret iudices illos ambigere de sententia ali-
qua: ascenderent ad summum sacerdotem. et
quod iudicaret fieret. Quod si quis eius senten
tie non obediret: interficeretur. De his iudici
bus ciuitatum dicit iosephus quod septem eli-
gebantur in singulis ciuitatibus uirtute et
studio iusticie excepti. Unicuique uero eorum da-
bantur duo uiri ministri de genere leuitarum.
Testimonium mulierum non admittebant: pro-
pter leuitatem: nec seruorum: propter ignobilitatem
animi. pro qua de facili uel pro timore poterant
corrumpi. uel pro lucro. In appellationibus
non licebat pontifici iudicare sine propheta et se-
nioribus loci illius: quem degerat dominus.

De iusticia regis.

a Uidit etiam quod si quandoque sibi re-
gem crearent non alienigenam sed
contribulem. qui sine consilio pontificis et seniorum
nihil ordinaret. In ocio: semper deuterono-
mium legeret. uxores sibi non multiplicaret.
ne auerterent eum a recto. equos aut opum
pondera non multiplicaret. ne potentior factus:
seuiret in subditos. Terminos terre uel proprie
uel aliene non mutaret. Non enim procul est
ut leges transcendat: qui metas terrarum trans-
mutat. Hoc preceptum plurimum transgressus
est salomon. qui gloriatus est quod tantum reli-
querat in ierusalem auri et argenti: quantum
inuenerat ibi eris et ferri. Tandem tamen pe-
nituit: ut tradunt. de quo post dicetur.

De maleficis abiciendis.

Interdixit quoque secum habere ariolos. i. in-
spectores fibrarum circa aras. pro cognoscen-
dis futuris. et coniectores somniorum et augu-
res. i. gestus auium: aut garritus attenden-
tes. maleficos. i. immolantes pueros demo
nibus. uel saltem lustrantes. Incantato-
res. i. prestigios. qui intuentes fallunt. phito
nes. i. uentriloquos. qui per spiritum malignum
loquuntur. a phitio. i. apolline. sic dictos. diui-
nos. i. aruspices. i. astrorum inspectores. ni-
gromanticos. qui carminibus uel sacrificiis
euocant mortuos. quia prophetam suscita-
ret eis dominus de gente eorum: illum au-
dirent. De talione quoque legis occasione
falsi testis apposuit. ut si diligentissime perscru-
tantes deprehenderent falsum testem. redde
rent ei quod cogitauerat facere proximo suo.
animam pro anima. oculum pro oculo. dentem
pro dente. pedem pro pede.

De timidis et sollicitis remouendis

ab exercitu.

Addidit quoq; de exercitu ꝓgressu-
a ro ad pugnam. vt primo sacerdos
exercitum amoneret. ne timerēt ho-
stes. ⁊ sperarent tantū in domino. nō in ar-
mis ⁊ robore suo. Deinceps quisq; ꝑnceps
turme sue loqueretur ⁊ diceret. Quis ex vo-
bis ē formidolosus reuertatur. ne pauere fa-
ciat fratres suos ꝑterritus. etiam sollicitos
ꝓ negociis imꝑfectis. que reliquerant reuerti
ꝑciperet. Specificabat autē tria negocia. qui-
bus maxime tenetur affectus humanus di-
cens. Quis est homo qui edificauit domū
nouam vel iniciauit eam. reuertatur: ne for-
te moriatur ī bello. ⁊ alius dedicet eā. Quis
est homo qui desponđit vxorem. ⁊ non acce-
pit eam: Reuertatur: ne forte moriatur. ⁊ ali⁹
accipiet eam. Quis est homo qui plantauit
vineam. nec dum eam fecit cōmunem. d̄ qua
omnib⁹ vesci liceat: Reuertatur ne forte mo-
riatur. ⁊ alius eius fungatur officio. Quod
sic intelligitur. Si nouella vinee plantatio
ante quartum annū fructum faceret: immū-
dus erat. quia natura preter tempus vim fe-
cisse videbatur. nec ex eo ꝑmitias deo offerre.
aut quempiā edere licebat. Quarta ꝟo anno
vindemiabatur dn̄o. Omnē enim fructum
eius anni deferebat homo ad vrbem sanctā
cum secūda decima aliarum frugum. vt epu-
laretur ex his coram dn̄o. Quinto anno fie-
bat homo dominus vinee. ⁊ vindemiabat
sibi. Sexto anno ⁊ deinceps: erat quasi om-
nibus cōmunis. scđm consuetudinem corū
talem. Iter agentibus licebat intrare vine-
as ⁊ pomeria. ⁊ tanquā de ꝓpriis saciari. sz
extra deportare fas non erat. Neq; vindemi-
antes de his que ad torcular portabātur gu-
stare ꝓhibebant sibi occurrentes. Alia trans-
latio plana est. Quis est homo qui planta-
uit vineam. ⁊ de nouella eius non bibit: ⁊c.

Addidit quoq; ne cum gentibus terre ꝓ-
missionis fedus inirent. sed penitus extirpa-
rent. in quo post grauiter peccauerunt. Cum
finitimis autem gentibus pacifici quantum
possent ⁊ federati essent. Egressi ꝟo ad pug-
nam. si in numero captiuoꝝ mulierem quis
viderit pulchram virginem. seu iam nup-
tam. ⁊ uoluerit eam habere vxorem. nō ꝑus
cubile eius ascendet. donec illa raserit caput
⁊ circumcidat vngues. ⁊ lugubrē scema su-
scipiēs. defleat ꝑentes ⁊ amicos. quos ami-
sit in bello: triginta diebus. vt tandem luctu
satiata. cōuertat̄ ad epulas nuptiales. Tūc
liceat viro eam humiliare. Q̄d̄ si faciatus fu-
erit ⁊ nō sedebit animo eius. dimittat eam li-
beram. Non enim licet ei aut reuocare eā in
seruitutem: aut venundare aliī. Maleficum
quoq; suspensum in patibulo: eadē die iussit
deponi. ⁊ cadauer eadem die sepeliri. q᷑ ma-
ledictus erat omnis pendēs in ligno. i. suffi-
cit ad penam. ꝙ turpem ⁊ maledictam su-
scepit mortem. ne vltra ius pena tenderetur.
Abominabile; quoq; dixit apud dn̄m. si aut
mulier veste virili. aut vir veste feminea vte-
retur.

De his quibus fas nō erat intrare ecclesiam dei.

Addidit quoq; de differentia ingre-
a dientium ecclesiam dei: sic. Nō in-
trabat eunuchus attritis vel am-
putatis testiculis. ⁊ absciso veretro ecclesiā
dei. Nec manzer vsq; ad decimā generationē
amonites ⁊ moabites ⁊ post decimā gene-
rationē non intrabit in eternū. quia hii po-
puli propinqui hebreis exeuntibus de egyp-
to: occurrerunt eis cum pane tantū. cum sen-
tirent eos laborare siti. in deserto. Et condu-
xerunt aduersus eos filium beor. Potest in-
gressus in ecclesiam dici. ingressus in atriū
mūdoꝝ a quo arcebant̄ q̄dā in eternū. q̄dā
ad tempus scilicet vel vsq; ad aliquē termi-
num dierum suoꝝ. de quibus alibi. vel vsq;

ad terminū successionū: de quibus hic agi-
tur. Hebrei verius tradit. dicens ingredi
in ecclesiam dei esse. de filiabus israel ducere
vxorē. Et sic: in se. et in genere suo fieri de po-
pulo dei. Tamen scdm hoc frustra videtur
esse pmissum de eunucho. Sz neqz si ille vel-
let vxorē de israel ob pecuniam. vel ob quā-
libet causam ei non liceret. Forte: quia solū
manzerem nominauit. non excludebatur ab
ecclesia: spurius vel nothus. Manzer autem
ppie est de scorto natus. spurius de concubi
na: p spurcitia incontinentie. Nothus: qui
de adultera. Videtur enim cum non sit: ve-
rus esse de matrimonio filius. sicut et nothas
febres dicimus. que nunc quartane aut hu-
iusmodi videntur: non sunt aūt. Manzer aūt
nō copulabatur filiabus israel. nec filius etiā
eius de legitima. nec nepos: vsqz ad decimū
successorem. Hic poterat intrare ecclesiaz. qz
penitus extincta erat memoria antiqui op-
probrij. Ecclesia nō solū manzeres. sed et spu
rios excludit ab ordinibus. De hoc qd phibi
ti sunt pdicti duo populi intrare. augustinus
dicit. quia in decima generatione poterant.
pp̄ter ruth moabitidam. que intrauit. de q̄
solemon genuit obeth. Sed quia generatio-
nem ruth nescimus. ab abraham contempa
neo moab decem numeramus generationes
vsqz ad matrimoniū ruth. Qd aūt additū
est in phibitionem in eternum. p hoc qd ibi
dem pmissum est debet exponi scz nisi post
decimam generationē. Vel quia dixit amo-
nites et moabites. q̄ nomina masculini sunt
generis. nec dixit. amonitis et moabitis. de
viris facta est phibitio: non de mulieribus.
quia forte nec mulieres occurrerunt hebreis
in deserto.

a Non erit quoqz nō erit meretrix nec
scortator in israel. Nō offeres mer-
cedem pstibuli. nec pciū canis
in domū dñi dei tui. quia vt dicit iosephus:
mercedem p coitu canis venatici vel custo
des gregum non licebat offerri. quia ex his q̄
de cōtumelia pcedunt. diuinitas nō delecta
tur. Item. non fenerabis pecuniā ad vsurā.
nec fruges. nec aliud aliquid: fratri tuo. sed
alieno. Sed quod dictū est de fratre: pceptū
est. Quod de alieno: pmissio. sicut pmissio
fuit qd sequitur de libello repudij.

De libello re-
pudii.

Vir apud quem vxor sua non inue-
v niebat grām p aliquam feditatē.
que multimode puenīūt scribebat
qd nunquā conueniebat cum ea. et causaz ob
quā displicebat ei mulier ne conueniret et tra
debat libellū in quo scripta erant hec mulie-
ri. vt coram sacerdotibus legeretur. et cum iu
rasset verum esse qd scripserat. licebat vtriqz
alij copulari. Qd si ingrederetur mulier ad
alterum. qui iterum daret ei libellum repu-
dij. priori viro non licebat eam recipe. quia ab
ominabilem fecerat eam coram dño. Modo
p nulla feditate vxor excluditur. nisi ob solaz
fornicationem. neqz sic etiam eos licet migra
re ad secunda vota. Tamen quedam ecclesie
modo de nouo introduxerunt lepram. quia
morbus serpens est et contagiosus. Item q̄
nup accepit vxorem. non pducetur ad bellū
nec ei quicquā necessitatis publice iniungetur.
vt vno anno letetur cum vxore sua. Potest
aūt intelligi annus iste nupcialis. nō vsua-
lis decem scilicet mensiū tantū. iuxta quē nu-
merum dicitur annus luctus. quo mortuo
viro non licet vxori transire ad aliū ante de-
cem menses: quia forte concepit de primo. et
posset fieri dubiū. cui virorū ascribendus esset
partus. phibuit quoqz ne liberi ancillas du-
cerent vxores.

De plagis qua
rum maior qua-
dragena.

Item. si viderit iudex reum dignum plagis: psternet eum coram se. et faciet verberari p mensura peccati. erit et plagarum modus. ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant. sic et penitetes excomunicatos plagis cedimus. scdm numerum versuum alicuius psalmi. quem dum cedimus cantamus. Josephus dicit. quadraginta plagis una minus: habena publica verberandum. Liberum aut hominem turpissimum erat penam hanc sustinere.

De suscitatione seminis et modis discalciandi.

Uxorem que sine filiis a viro fuerit relicta. accipiet eam frater eius. et primogenitum ex ea filium fratri defuncto annominabit. i. filium defuncti non suum vocabit. et nutriet hereditatis successorem: quem suscitauit. Quod si noluerit frater suscipere relictam que sibi debetur ex lege. interpellabit mulier iudices in porta. et accersito eo si accipere eam noluerit. mulier coram eis tollet calciamentum de pede eius. et spuet in faciem eius. et dicetur domus eius domus discalciati: opprobrium in israel. Alibi legitur. quod qui ducturus erat eam alius discalciabat illum. scdm quod iohannes dixit. Non sum dignus soluere corrigiam calciamenti ei9. Quod forte fiebat: si presto alius erat ducturus eam: si frater repudiaret. Quandoque enim nullus ducturus erat eam: et tunc mulier discalciabat. Quandoque etiam frater. non interpellante muliere psitebatur iudicibus se nolle habere eam. et tunc ipse seipsum discalciabat. Iterum alibi legitur. quod nolens suscitare semen fratris. se discalciabat. Item si mulier apprehenderit virilia viri alterius rixantis cum viro suo: abscides manum eius nec flecteris super ea misericordia aliqua. Item non habebis pondus et pondus. mensuram et mensuram maiorem cum qua emas: et minorem cum qua vendas. hoc enim abhominabile est dno.

De quibusdam permixtionibus diuersi generis rerum cauendis.

Addidit quoque moyses de quibusdam permixtionibus rerum diuersi generis cauendis: dicens. Non seres vineam tuam altero semine grani scz: vel leguminis. ne et sementis quam seuisti. et que nascunt ex vinea pariter santificent. ne scz unam decimam. et singulares primitias des. tanquam de uno agro. cum de utroque fructu separatim danda sint. vel ne hac occasione velles primitias sementis vel vini non dare. quia simul non sanctificantur. Nam sementis primo anno. vinea quarto. Facta ergo altera sanctificatione. forte putares sufficere: ad uni9 agri sanctificationem. Alia lra habet. ne pariter suffocentur: quam videtur velle iosephus dicens hanc comunionem phibitam esse. quia dissimilium comunione natura non letatur. Item. non arabis in boue simul et asino. Cuius sensum ponit iosephus: bobus scz terram tantum arandam esse. ut nomine asini. quelibet animalia alia exclusa esse intelligam9. Hebrei tradunt ob hoc dictum quia noluit dns seruili iumento. i. asino regem iumentorum copulari. Quattuor enim quasi regia animalia ostendit dns ezechieli. Homo enim rex est omnium animalium. sub quo leo rex est ferarum. Aquila rex auium. bos rex iumentorum. Quidam hebrei puerilius exponunt. quia scz bos ruminat. putaret ipsum asinus comedere. et fame afficeretur. et deficeret. Item. non indueris vestimento. quod ex lana linoque contextum est. quia ut dicit iosephus. Hec vestis solus sacerdotibus erat concessa. Hoc usque adeo obseruant

iudei. vt nec pelles nec aliquã laneam vestẽ nisi filo laneo consuant. Tradit quoq; iosephus. iumenta diuersi generis ꝓhibita commisceri. ne iniuria hec transiret ad homines vt pecudibus cõmisceri licitum putarẽt. Multo enim in minoribus ꝓhibita dicit. ne ad maiora ꝑ simile fieret accessus.

p Recepit etiam eis dñs. vt cũ dominarentur in terra ꝓmissionis. delerent amalech ð sub celo. quia ipsis transeũtibus ꝑ desertũ plurimũ nocuerunt. extremos sc; agminis. i. fessos ⁊ leprosos. et semine fluentes. eos sc; q̃bus nõ erat fas ingredi castra interficientes. Et subdidit dñs huic ꝑcepto. caue ne obliuiscaris. qð q: transgressus est saul. translatũ est regnũ a domo eius. Item. cũ intraueris terram ꝓmissionis: tolles de cunctis fructibus tuis ꝑmi. i. as. ⁊ pones in q̃rtallo. vaseq; vimineo. ibisq; ad locũ quem dñs elegerit. ⁊ facta oblatione. stans e diuerso altaris. gratias ages deo coram sacerdote. quia liberauit patrẽ tuũ iacob. a syro cũ ꝑsequẽte sc; laban. ⁊ filios ei⁹ de egypto. Et tandẽ dedit tibi terram lacte ⁊ melle fluentẽ. Hoc semel factũ quidam tradunt in ingressu terre. Sed singulis annis tradit iosephus has gratiarũ actiones agendas in cenophegia. imo bis in die. ⁊ vespe ⁊ mane iugiter testificanda ab eis dona dei dicit. Item. quando transieris iordanẽ. edificabis altare dño. ⁊ scribes sup lapides omnia verba legis huius. plane ⁊ lucide. Itẽ. postq̃ enumerauit moyses benedictiões obseruantiũ legem. ⁊ maledictiones trãsgressorum. in fine maledictionũ ait. Reducet te dñs classibus in egyptũ. vbi venderis hostib⁹ tuis in seruos ⁊ ancillas. ⁊ non erit qui emat. In alexandria enim vt dicit iosephus multa milia iudeoꝝ vendita sunt. ⁊ vix habuert emptores. In hac recapitulatione ponit iosephus. ne venenũ aut mortiferũ quid. vllus israhelitaꝝ habeat. ⁊ apud quem inuentum fuerit moriatur. hoc patiens q̃ ille cõtra quẽ confectũ ꝓbatur: pateretur. Facta recapitulatione tradidit moyses deuteronomium leuitis. vt reponerẽt eum in archa dñi: vt in septimo anno remissionis: legeretur vniuersis vtriusq; sexus audientibus. in diebus scenophegie a summo sacerdote inedito: vt dicit iosephus. Itemq; ait moyses. Scio intẽtionem tuã ⁊ ceruicem durissimam. Adhuc me viuente vobiscũ: semp contentiose egistis contra dñm. q̃ntomagis cum mortuus fuero: Ideo iterũ moneo vos ne faciatis. Ideo do: quia in testimoniũ huius amonitionis hominũ deest mihi testimoniũ. aut inutile esset. quia mortales sunt. immortalia elementa in testimonium inuoco.

Canticum testimonii.

l Ocutusq; est moyses audiẽte vniuerso cetu: verba carminis hui⁹. Audite celi q̃ loquor. audiat terra verba oris mei ⁊c. Cuius hũc versum tñ ad litteram exponimus. Constituit terminũ iuxta numerũ filioꝝ israel. i. sc̃dm numerũ ꝑsonarum que intrauerunt egyptũ: posuerat dñs nationes linguarũ. Hebreus sic legit. Constituit dñs terminos populoꝝ. sed terminas; filioꝝ israel cõstituit iuxta numerũ. quasi diceret. Israel tanquã carum numerauit. alios quasi viles numero non distinxit. Alia editio habet. iuxta numerũ angeloꝝ dei.

De morte moysi post quã benedixit populo.

l Ocutusq; est dñs ad moysen eadem die. Ascẽde ad montẽ abarim. in monte nebo. i. ꝑ illum transi in istum. ⁊ vide terram chanaan. ⁊ morere. Sz antequã ascenderet moyses benedixit filiis israel. Benedictionẽ ꝯo incepit in hũc modũ

Dominus de syna venit. ⁊ de seyr ortus est
nobis. Apparuit de monte pharan. in dexte-
ra eius ignea lex. Tradunt hebrei qꝫ domin⁹
misit angelos suos ad idumeos. ⁊ ad isma-
helitas in pharan. ⁊ obtulit eis legem suã.
quam cũ recipe nollent venit ad iudeos in
monte syna. cum multis milibus angeloꝝ
Datis benedictionibus singularũ tribuum:
ascendit moyses sup nebo. vsqꝫ in verticem
ipsius. qui dicitur phasga. ⁊ ostendit ei dñs
omnẽ terram pmissionis. vsqꝫ ad mare no-
uissimũ. ⁊ partem australem. ⁊ latitudinem
campi ierico. quę alio nomine dicta est ciui-
tas palmarum: vsqꝫ segor. Mortuusqꝫ est ibi
moyses in terra moab domino iubente. ⁊ se-
peliuit eum dominus in valle terre moab. ⁊
non cognouit homo sepulchrũ eius: vsqꝫ in
hodiernum. Quod ideo factum autumant
hebrei. ne ipsi moysen p deo colerent: qꝛ proni
erant ad idolatriam. Moyses centum vigin-
ti erat annoꝝ: quando mortuus est. Nec dũ
tamen caligauerat oculus eius. nec dentes
eius moti sunt. Et fleuerũt eum filij israel: tri
ginta diebus.

e T non surrexit vltra pphta in isrl
sicut moyses. quem nosset domin⁹
facie ad faciem. i. adeo familiariter
Hoc capitulum finale vt ferunt apposuit es-
dras. sicut ab illo loco. Ascẽdit moyses vsqꝫ
ad hunc: ferunt iosue apposuisse.

b Ec sunt verba que locutus ẽ moy-
ses ad omnem israel. i. quibus cor-
ripuit israel de decem temptationi
bus quibus temptauerunt deum. Unde in
numeris. Et temptauerunt me iam p decẽ
vices. Bis temptauerunt p aque penuria. d
pma in exodo legitur. Ait populus ad moy-
sen. Da nobis aquam vt bibamus. De secũ
da legitur in numeris. Hec est aqua cõtra-
dictionis ⁊c. has duas notauit hic cum di-
xit in solitudine. Bis etiam temptauerunt
in manna. semel cum reseruauerunt in alte-
rum diẽ. vnde in exodo. Nullus reseruet ex
eo vsqꝫ mane. Secundo: cum collegerunt in
sabbato. De qua post in exodo. Uenit dies
septima ⁊ egressi d populo vt colligerent nõ
inuenerunt. Has duas notauit cũ ait. In-
ter pharam ⁊ tophel ⁊ laban. Pharam in-
terpretatur onager. Tophel stulticia. Laba
album. Quasi diceret. Siluestres ⁊ stulti:
bis temptauerunt deum sup albo. Erat eni
vt legitur manna. quasi semen coriandri al-
bum. Duo quoqꝫ temptationes carnium.
De pma in exodo. Uespe comedetis carnes
⁊ mane saturabimini panibus. De secũda
in numeris. Adhuc carnes erant in dẽtibus
eoꝝ. ⁊ ecce furor domini cõcitatus est in po
pulum ⁊c. Has duas notauit cũ ait ⁊ asse-
roth. que est vrbs iuxta solitudinẽ. in cui⁹
territorio facta est secunda temptatio. In q̃
pma subintelligitur. Quattuor alie tempta
tiones fuerunt singule. nec hoc ordine facti
sunt. sed nos pus diximus binas. deinde sin-
gulas Quartum vna fuit in campestri: con
tra mare rubrum. vbi non crediderunt moy
si dicenti. pemptos egyptios. sed potius eos
subsequi timuerunt. De hac dicitur. patres
nostri non intellexerunt mirabilia. Alia nota
tur vbi ait. Ubi est auri plurimum. Hebre-
us habet. ⁊ auri abundantiam. in quo nota
tur vitulus aureus. Alia notatur vbi ait. vn-
decim diebus de choreb. ad montẽ seyr. Tot
enim diebus a loco ydoli venerunt ad mon-
tem. Quem cum ascendissent moyse prohi-
bente. chananeus ⁊ amalechites percusserũt
eos vsqꝫ horma. Unde moyses in deutero-
nomio. Egressus amorreus psecutus vos
sicut solent apes psequi. ⁊ cecidit de seyr vsqꝫ
horma. Ultima notatur vbi ait. Usqꝫ ca-
des barne. vbi populus voluit in egyptum
redire. Corripuit ergo eos moyses. de his q̃
fecerant in solitudine. ⁊ in campestri: contra
mare rubrum ⁊c.

Explicit pentha theucus.

Incipit liber iosue.

l Iber iosue a nomine
auctoris censetur. qui
et idus dictus est. nam
iosue et iesus: idem est
nomen. cognominatus
est aūt a patre. iesus.
naue. vel iosue bennū.
idest. filius naue: vel filius num. quod idem
est. Cognominatur aūt sic ad differentiā ie-
su filij syrach: et nepote iesu magni sacerdo-
tis. qui scripsit ecclesiasticū. Et nota. qz scḋm
hebreos hic incipit secūdus ordo veteris te-
stamenti. qui distinguūt vetus testamentū:
in tres ordines. Primū vocant legem. secun
dū ꝓphetas. tertium agiographa. in lege po
nūt quinqz libros moysi. In ꝓphetis octo.
iosue. iudicum. samuel. malachim. esaiam.
ieremiam. ezechielē. duodecim ꝓphetas. In
agiographis ponūt nouem libros veteris te-
stamenti. qui sup̱ sunt. hij dicūtur agiogra-
pha. i. sanctoꝝ scripta. Quod nomen cōmune ē
omnibus sacre scripture libris. Et quia hij no
uem nō habuerunt eminētiā p̄ ceteris scḋm
quā agnominarētur cōmuni nomine cōten
ti sunt. sicut hoc nomen confessor. generale ē
omniū sanctoꝝ. tamen: quidam illoꝝ scḋm
eminentiā aliquā quā habent. alijs nomini-
bus cēsentur. Dicūtur alij apostoli. alij mar-
tyres. et huiusmodi. In hunc etiam modū.
vltimus ordo angeloꝝ cōmuni nomine om
niū nūcupatur. Origenes aūt scḋm grecos
in p̄mo ordine septem ponit libros. addens
pentateuco iosue. iudicum. et vocat ordinez
illū eptaticū. ab epta quod est septē. et theu-
cos: quod est volumen. In quocūqz aūt or
dine sit liber hic: historia non mutatur.

De iosue.

f Factū ē ergo post mortē moysi et q̄
escente luctu populi p̱ eo. Locutus
est dn̄s ad iosue filium num. Moy
ses seruus meus mortuus ē. Surge et trās
iordanē hūc. tu et oīs pp̄s tecū. sicut fui cū
moyse ero et tecū. et eadē q̄ moysi ꝓmiserat
et fere eisdē verbis ꝓmisit ei. et eosdez termi-
nos terre ꝓmissionis descripsit. Et nota qz
cum dixit: moyses mortuus est. sugillauit er
rorem quorundā dicentiū: moysen raptū esse
cū helia et enoch. qm̄ nullū vestigiuz mortis
eius relictū est. ꝙ vero addidit seruus meus:
destruit et alioꝝ errorē dicētiū: moysen dam
natū eternaliter: ꝓpter aquas cōtradictionis
Quod vero dixit surge: locutio est et non sensus.
Nō enim credēdus est sedisse. vel iacuisse: cū
loqueretur ei dn̄s. Tūc p̄cepit iosue populo
p̱ p̄cones. preparate vobis cibaria. qm̄ post
diē tertiū transibitis iordanem. ꝙ de cibarijs
alijs a manna intelligēdū est. ꝙ in tertium
diē reseruari nō poterat. Hoc de humano cō
silio dixit iosue neqz enim trāsierūt iordanez
vsqz i septimū diē. Exploratores enim quos
tūc misit. p̱ triduū morati sunt. post redituz
quoꝝ: triduo expectauit popul⁹ diminutio-
nē aquarū. et p̄parauit sibi cibaria iuxta mā-
datū iosue. Permisit ergo dn̄s vt ait augusti
nus: errare iosue. ne deinceps simile aliquid
sine diuino cōsilio aggrederetur. p̄sertim cū
dixisset dn̄s moysi in electione eius. iosue suc
cedet tibi. p̱ eo: si quid agere voluerit: elea-
zar consulet dn̄m. Quod aūt errauerit patet.
Ignorabat enim vtrū in tertiū diē nubes at
tolleretur. sine cuius motu nō mouerentur
castra. Quidā tn̄ asserūt. hoc p̱ anticipatio-
nez dictum nec mandatū esse a iosue. donec
redierunt nuncij.

De exploratoribus raab.

m Misit ergo iosue duos exploratores
de sethim in iericho. Ipse vero inte-
rim mouit castra. et metatus ē ca

spacio quadraginta stadiorum a iordane. Exploratores aũt sub simulatione fatuitatis diligenter consideraverũt urbem. ⁊ immunita loca eius. In vespa declinaverũt in domo raab meretricis. que iuncta erat muro. ⁊ porte ciuitatis. Nunciatũ est aũt regi ierico dicenti: viros exploratores esse. Qui cum misisset ad raab ut educeret eos: abscõdit eos in stipula lini quã siccabat supra murũ. mentiens eos egressos dũ clauderet porta. Dixitq; nunciis persequimini eos per viam iordanis. ⁊ comprehẽdetis. Tũc ascendẽs ad viros quos operuerat: dixit eis. Noui quod dñs tradet vobis terrã hanc. ex his que audiuimus facta pro vobis a dño. Iurate ergo mihi per dñm ut quomodo ego feci vobis misericordiam: sic ⁊ vos facietis mecũ. ⁊ cũ vniuersa domo patris mei ut saluetis animas nostras. ⁊ vniuersa que possidemus. At illi iuraverũt. Tũc dimisit eos mulier per funem coccineũ. de fenestra domus que herebat muro. ⁊ ait eis. Latete in montanis tribus dieb⁹. donec redeant qui vos persecuntur. Qui dixerunt ei. Non tenebimur iuramento: si nõ collegeris cum capietur ciuitas omnẽ domũ tuã tecũ. ⁊ ligaueris funem hunc in fenestra. ut hoc signo domũ tuã cognoscamus. Itaq; post tres dies redierunt exploratores ad iosue. narrantes omnia que sibi acciderant. Iosue vero ⁊ eleazar ⁊ maiores populi: ratũ habuerunt iuramentum eorum.

De transitu iordanis.

Postea vero tribus diebus euolutis: dixit iosue ad populum. Sanctificamini. cras enim faciet dñs inter vos mirabilia. Diluculo vero ait ad sacerdotes. Tollite archam. ⁊ precedite populũ spacio cubitorum duũ miliũ: ut videri possitis ab vniuersis. Cũq; intraueritis partem iordanis siccabitur instar pauimenti. Cũq; precederent sacerdotes cum archa: sequebatur vniuersa multitudo. paruulis ⁊ mulieribus i medio collocatis. Precedebantq; ruben ⁊ gad. ⁊ dimidia tribus manasse. secundum quod promiserant moysi. Erantq; quadraginta milia armatorum. In paralipomenon legitur tũ quinquaginta milia. In quo multa vicio scriptorum deprauata sunt. Accedentes aũt ad iordanem. repererũt eum immeabilem. plus enim solito tempore triticee messis excreuerat. tum: pro solutione niuiũ in montibus facta. tũ propter imbrem serotinum nouiter datum. Cũq; intrassent sacerdotes aquã: steterũt aque descẽdentes. ⁊ instar montis intumescentes: apparebant procul usq; ad locum qui dicitur sathan. Inferiores vero aque descẽderũt in mare mortuũ. Sacerdotes aũt stabant in medio fluminis cum archa. donec vniuersus populus per arentẽ alueũ pertransiret. Tũc degit iosue duodecim viros. singulos de singulis tribubus. qui tulerũt de loco ubi steterãt sacerdotes duodecim lapides iuxta numerũ filiorum israel in siccum. de sicco vero retulerũt in alueũ alios duodecim in aceruũ memorialẽ transitus eorum. ⁊ sunt ibi usq; in hodiernum diem. ad quos iohannes creditur demõstrationem fecisse: cum dixit. Potens est dñs de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Cũq; transisset populus ⁊ archa post eos: reuerse sunt aque in alueũ suũ. Ascenditq; populus de iordane primo mense decima die primi mensis. tollentesq; secum duodecim lapides fluminis. castrametati sunt in galgalis per decẽ stadia a ierico ad orientem. quinquaginta vero stadiis a iordane. Iosue vero construxit altare de lapidibus quos tulerant. ⁊ super illud postea sacrificauit deo. Et nota quia sicut legitur i cronicis eusebii: secundum hebreos ille annus erat iubile⁹. ⁊ erat quinquagesimus prim⁹ inter iubileos. quasi fluxissent ab inicio mundi: anni duo milia quingenti quinquaginta. singulis iubileis: per quinquagenos annos deputatis. Secundum septuaginta vero longe plures anni fluxerant. ab inicio mũdi. Beda quoq; in cronicis suis ponens numerũ annorum secundum hebraicam veritatẽ: probat de predicta summa

annoꝝ: septem annos defuisse.

De circumcisione in galgalis.

e O tpe ex ꝑcepto dñi circumcidit iosue populū secūdo cultris lapideis. tñ hebreus habet nouaculis acutis. Nec intelligendum est: ꝙ idem homo iterū circūcideretur. sed ꝑuuli qui nati fuerāt in deserto ꝑ quadraginta annos. incircumcisi erant. alij: ex mandato dñi. alij ꝟo: ex negligentia parentū. alij aūt: ex eorundem cautela. ne forte mox circūcisis: attollerēt nubes. ⁊ necesse haberent ꝓgredi. ⁊ sic ꝑiclitarentur paruuli. Facta aūt circūcisione: dixit dñs ad iosue. Hodie abstuli a vobis opprobriū egypti. i. ꝑputiuꝫ qđ apud hebreos: opprobrium erat immundicie gentiū. ob hoc vocatū ē nomen loci galgala. i. reuelatio quasi sanctificatio scđm illud. Facta est iudea sanctificatio eius. Potest tñ dici opprobriū ablatū ab eis. seruitus egypti ⁊ labor deserti. qđ congruit: scđm aliā nominis interꝑtationē. Interꝑtatur enim galgala: libertas. Porro mansit populus in castroꝝ loco donec sanaretur et fecerunt phase: quartadecima die ad vesꝑuꝫ in campestribus iericho. Quod nondū nisi bis factum fuerat. primo in finibus egypti circa ramesse. secūdo: ad radicem montis syna: secundo anno egressionis. extunc: intermissum fuerat cum circucisione vsqꝫ ad terram promissionis. ⁊ comederunt de fructibꝰ terre die altero: azimos panes. ⁊ polentam eiusdem anni. Est autem polenta. grana costa ⁊ manibus confricata. ad modum grani: pilo tonsi. ⁊ dicitur polenta. quasi pilenta Quidam tamen tradunt: polentam esse pultes. de purgatissima farina factas. ⁊ dictaꝫ polentam quasi pollentam. a polline. quod est purgatissima farina. statimqꝫ defecit eis manna. quo aliti fuerant quadraginta annis.

De euersione iericho.

e Ademnocte cum esset iosue ī agro iericho ad explorandū: vidit viruꝫ stantē cōtra se gladio euaginato. ⁊ ait. Noster es an aduersarioꝝ: Qui respondit. Nequaquā. sed ꝑnceps sum exercitꝰ dñi. ⁊ nunc venio. Et docuit eū angelus de modo capiendi ciuitatem. ⁊ ꝙ eam ⁊ vniuersa illius faceret anathema. Cūqꝫ adorasset iosue ꝓnus in terram: dixit ei angelus. Solue calciamētū de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. quod intelligenduꝫ est. sanctificatus ē. Qui enim pollutus erat in habitatione gentiū: ad ꝑsentiam domini ꝑ angelū sanctificatus est. Porro ꝑ nuditatem pedum in huiusmodi locis sanctis. ⁊ in penitentibus potest notari innocentia: q̄ talibus congruit. Eam enim habuerunt primi parentes nudi. Diluculo aūt iuxta consiliuꝫ angeli septem sacerdotes septē buccinis clangebant: ante archam. Omnisqꝫ armatus ꝑcedebat archam. ⁊ reliquū vulgus sequebatᷣ eam. Circūierūtqꝫ ciuitatē ꝑmo die azimorum semel ⁊ sub silentio. ⁊ redierūt in castra sic fecerunt sex diebus. Die aūt septimo. septies eam circūierūt. ⁊ in circūitu septimo dixit iosue ad populū. Vociferamini. ⁊ ascendite. sitqꝫ ciuitas hec anathema. ꝑter aurum ⁊ argentū. es: ⁊ ferrū. qđ cōseruabitur dño in ꝑmitias opum nostroꝝ. Sola raab cuꝫ suis saluabitur. Igitur vociferāte populo ⁊ clangētibus tubis: muri funditus corruerūt ⁊ ascēdit quisqꝫ ꝑ locū qui cōtra se erat. ⁊ interfecerunt omne viuens in ea. ⁊ cōbusserunt eā. ⁊ omnē supellectilē in ea: in tumulum dño sempiternū. Raab ꝟo honoratā muneribus: cū omni domo sua receperunt in israel ī ꝑpetuū. Quā ꝓcedēte tpe duxit salomon in vxorē. ꝑnceps in tribu iuda. Tūc imꝑcatus est iosue dicens. Maledictus q̄ reedificauerit iericho. In ꝑmogenito suo fundamenta illꝰ

faciat. et in nouissimo liberam ponat poenas suas. Quod impletum est ut post legimus.

De lapidatione achor.

P Orro achor uel achan filius charmi de tribu iuda: tulit aliquid de anathemate. clamidem scilicet coccineam contextam auro. habentem secundum iosephum quam maxam. i. ducentos siclos. tulitque totidem siclos argenti. regulamque auream. uel lingulam quinquaginta siclorum. Misitque iosue uiros de iericho qui explorarent hay. que est iuxta bethel. qui reuertentes dixerunt. Non ascendat omnis populus. Sufficiunt tria milia ad capiendam urbem. Josephus tamen dicit triginta milia. Qui cum ascendissent terga uertentes percussi sunt a uiris urbis hay. et corruerunt ex eis triginta et sex uiri. Josue uero scidit uestimenta sua. et iacuit pronus coram archa usque ad uesperam. et senes populi cum eo saccis induti. et liquefactum est cor populi. Uerebantur enim ne timor eorum qui inuaserant chananeos: transiret in audaciam: adeo ut impetum facerent in ipsos. Dixitque dominus ad iosue. Pollutus est populus anathemate. nec ero cum eo donec mundetur. Applica cras populum ad te. et fac sortem per tribus et familias. et domos. et capita. quemcumque sors inuenerit comburetur igni. cum omni substantia sua. Quo facto: inuenit sors tribum iude. deinde familiam zare. tandem domum charmi. ad ultimum caput achor. et dixit ei iosue. Fili da gloriam deo confitendo quod feceris. Quo confesso missi sunt nuncii ad tentorium eius. qui prestatam pecuniam reconditam in terram retulerunt ad populum. Tollens itaque iosue illum cum uniuersa domo eius. et iumentis et uniuersa supellectili: duxit eum in uallem profundam. lapidauitque eum omnis israel. et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. feceruntque super eum aceruum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Uocatumque est nomen loci illius: uallis achor. Nec putandum est populum neglexisse mandatum domini. quo preceperat eum comburendum. Nam in sacra scriptura. ignis pro uehementi pena accipi solet ut ibi de fornace ferrea egypti. putantibus hebreis: dominum precepisse ipsum lapidari: et alia que lapidibus obrui possent. cetera que lapides non sentirent: igne cremanda. Tradit autem augustinus iosue fecisse hoc. quadam consideratione. aut enim penituit achor. et sic dignus non erat igne gehennali. et sic noluit illum urere quia dignus igne non erat. Uel si non penituit. et dignus erat igne eterno. reseruauit domino penam ignis. punitque eum alio genere pene ne uideretur punitus bis in idipsum.

De incendio hay

P Ostea surrexit iosue et omnis populus cum eo. ut ascenderent in hay. et premisit triginta milia uirorum inter bethel et hay ad occidentem. Qui dimissis in loco insidiarum quinque milibus. redierunt ad exercitum qui erat ad aquilonem. Rex autem hay festinauit mane egredi cum omni populo suo. ignorans quod post tergum laterent insidie. Josue uero fugiens cum longius pertraxisset eos ab urbe: eleuauit clipeum quem gerebat. Quo uiso: surrexerunt qui erant in insidiis. et intrantes urbem succenderunt eam. Quibus egressis post hostes: et iosue faciente impetum in eos. ex utraque parte cedebantur aduersarii. et interfecerunt omnes a uiro usque ad mulierem duodecim milia hominum. Predam uero sibi diuiserunt. suspendentes regem hay in patibulo: usque ad uesperam. Tunc deponentes eum: proiecerunt in introitu ciuitatis congesto super eum aceruo lapidum succendentesque urbem fecerunt eam tumulum sempiternum. hic preoccupat historia de altari illo quod factum est inter garizim et hebal. super quod scripsit iosue deuteronomium. et de benedictionibus et maledictionibus factis super montes illos. de quibus loco suo dicemus.

De dolo gabaonitarum et mulcta.

g Abaonite vero audientes que fecerat iosue duabus vrbibus ⁊ ꝗ ex mandato dñi nulli ꝑceret habitantium in terra ꝓmissionis: nec amicitias cū eis faceret. callide cogitauerunt inire fedus cū israel. miseruntqꝫ nuncios quasi de longinquo venientes. Qui in argumētū longi itineris: vtres ferebāt. ⁊ sotulares veteres ⁊ pitacijs consutos. panesqꝫ in sytacijs coꝝ duri erāt ⁊ muscidi. ⁊ in frusta cōmminuti. Qui cū venissent in galgalis. dixerunt ad israel. de terra longinqua venimus que est extra terrā q̄ vobis sorte debetur. serui vestri sumus. fedus inite nobiscū. Credideruntqꝫ eis filij israel. ⁊ os dñi nō interrogauerunt. Initoqꝫ cū eis federe. iurauerūt eis iosue ⁊ eleazar. ⁊ omnes ꝑncipes multitudinis. Post triduū vero cognouit israel se circūuentuꝫ esse a gabaonitis. mouentesqꝫ castra venerūt vt auerterēt ciuitates coꝝ. Egressiqꝫ sunt gabaonite obuiaꝫ eis. ⁊ ait iosue. Quare imposuistis nobis? Qui dixerūt. Timuimus valde. ⁊ de cōsilio ꝓuidimus animabus nostris. Facite qđ vobis bonū ⁊ rectū videt. Tūc acclamauit populus. non esse standū iuramentū. qđ ꝑ surreptionē factū erat. ꝑsertim cum dñs inhibuisset talibus confederari. Maiores vero qui iurauerant: ꝓ religionis iurisiurandi seruāda ⁊ murmure populi sedādo: sic dispensauerūt vt nō haberent eos socios. sed seruos: aquarios. ⁊ lignarios. qui scilicet ligna cederēt. et aquas cōportarent in vsus altaris: in locuꝫ quē sibi dñs elegisset. Quo facto. redijt israel in galgalis.

De quinqꝫ regibus suspensis.

c O tempe regnabat in ierusalē adonisedech q̄ interp̄tatur dñs iustus forte sic vocabātur reges ierosolimorum. nam ⁊ melchisedech: regē iustū sonat. Qui cū audissent gabaonitas federatas cū israel timuit valde. ⁊ cōuocauit q̄ttuor reges secum. ⁊ ascenderunt quinqꝫ reges amorreorū. ⁊ obsederūt gabaon. Obsessi aūt miserūt ad iosue dicentes. ascende cito ⁊ libera nos. Qui collecto exercitu: irruit repente sup hostes. ⁊ versi sunt in fugam: ꝑ descensum bethoron. ⁊ dñs immisit grandinē sup eos. et plures occidit grādo ꝗ gladius. Videns aūt iosue solē descēdētē ad occasū. ⁊ lunā ascendentē. timēs ne beneficio noctis euaderēt hostes. clamauit ad dñm dicens. Sol contra gabaon ne mouearis. ⁊ luna contra vallem ahilon. Steterūt sol ⁊ luna spacio vni⁹ diei. quinqꝫ vero reges absconderūt se in spelunca vrbis maceda. Precepitqꝫ socijs iosue. ⁊ ait. Voluite saxa ad os spelunce. ⁊ apponite custodes. Vos autē ꝑsequimini hostes. Cecis itaqꝫ aduersarijs plaga magna: redijt exercitus ad iosue in maceda. vbi tūc erāt castra. sani ⁊ integro numero. ⁊ ait iosue. Producite quinqꝫ reges de spelūca. Quibus eductis dixit ad ꝑncipes exercitus. ponite pedes sup colla regū istoꝝ ne timeatis. Sic faciet dñs cunctis hostib⁹ vestris. Quo facto: suspēderūt reges in patibulis. depositosqꝫ ad vesꝑaꝫ ꝓiecerūt in speluncā in qua latuerant. ⁊ posuerūt sup os eius saxa in tumulū sempiternū. Eadē die ꝑcussit macedā. ⁊ regē eius in ore gladij. Postea vero vastauit lebnā. ⁊ lachim. eglon quoqꝫ ebron. ⁊ dabir. ⁊ reuersus est cum omni israele ad locū castroꝝ in galgala.

De. xxiiii. vel. v. regibus percussis

q Vod cū audisset iabin rex asor misit ad omnes reges circumstantes egressiqꝫ sūt vigintiq̄ttuor reges cū turmis suis. habētes secū trecenta milia armatoꝝ. ⁊ duo milia curruū. ⁊ cōuenerūt ad aquas meron: vt pugnarent cōtra israel. Dixitqꝫ dñs ad iosue. Ne timeas eos. Cras trādā eos tibi vulnerandos. Equos eoꝝ subneruabis. ⁊ currus igne cōbures. Factūqꝫ ē ita.

Percusseruntq; omnes filij israel preter eos q se in ciuitates munitissimas receperunt. Fecerant enim sibi chananei plures munitiones prualidas: a die qua audierat egressum israel de egypto aduersum se. nec eas nisi longo tpe. et graui labore obtinuit israel. Uastauit tamen vniuersa circa regionem. nulli etati hominu parcens aut serui. ditatusq; est supra modum ex hostium preda.

De altare in hebal et prima distributione terre.

q Uintus annus iam transierat. et transtulit iosue locum castrorum in sylo. et ibidem transtulit tabernaculum cu omni ornatu suo. p loci oportunitate. et inde pcessit in sichem cum omni populo. et constituit in monte hebal altare domino de lapidibus impolitis. obtulitq; super eo holocausta et pacifica. scripsitq; sup illud deuteronomiu. quod qdam intelligut mandata tantu deuteronomij. Posuitq; mediam ptem populi sup montem hebal: cum sacerdotibus et leuitis. Aliamq; mediam in monte gazarim cu sacerdotib' et leuitis. et acclamauerut sibi alternatim benedictiões et maledictiones. sicut mandauerat moyses illis. Porro: iosephus tradit maledicta et benedicta in altari conscripta reliquisse. Quo facto redierunt in sylo. Cocessit aut iosue tribui iuda: montana ad meridiem que iam acquisierant. sed nodu sorte tradidit. Effraim quoq; concessit montana ad aquilone. inter vtruq; mediam tribu manasse collocans. His tribubus comisit terra. alijs in castra manentibus. tum: quia bellicose erant. tu: quia digniores. Sciebat enim iude regnu esse pmissum: et manasse et effraim benedixisset iacob: p beneficio ioseph patris eorum. Sed et ipse quoq; iosue effraita erat. Dedit aut effraim extra sortem aliorum: agrum sichem. que dederat iacob singulariter ioseph filio suo. et sepeliuit in eo ossa ioseph. Hieronymus tame testatur se vidisse in sichem sepulchra aliorum vndecim patriarcharu. et credibile est q quequ tribus suu patriarcha in sua retulerit sorte.

Quod ebron data est caleph.

a Accessit aut caleph fili' iephone ad iosue. cora omni populo et ait. Nosti q locut' sit dns de me ad moysen. q iurauit mihi moyses in reditu ab exploratione dicens. Terra qua calcauerit pes tuus erit possessio tua i eternu. Pollicitusq; est mihi dns terra in qua inuenimus enachim te audiete. Quadraginta anni et qnq; sunt: ex quo locutus est dns verbu hoc. Hodie octogintaquinq; annorum sum sic valens vt eo tpe valebam. Benedixitq; ei iosue. et tradidit ei ebron in possessionem et quieuit terra a prelijs.

Quod iosue sorte diuisit terram nouem tribubus.

Iterum conuocauit iosue ecclesiam in silo et ait. Segnes? Bonu est vt terram qua pmisit dns nobis sorte diuidamus. et assumpsit de singulis tribubus tres viros industrios ad considerandum terram. deditq; eis dece viros metiendi pitos. quos pter artem: veritas non lateret mandans eis ne scdm quantitatem terram metirentur. sed scdm estimationem felicis terre. et que minus esset idonea Nam sepe pluris sunt decem iugera. q centum. Et: q in scriptis redigerent terre diuisionem. Uiri aut circuientes terram et estimantes. septimo mense ad eu reuersi sunt in sylo.

Proiectisq; sortibus. pma pars iude: egressa est. secunda: beniamin. Hec sors angustissima fuit pter terre fertilitatem. Tulerũt enim iericho ꝛ ierosolimam. Quarta: effraim. Quinta: medietati manasse. Sexta: ysachar. Septima: zabulonitis. Octaua: aseritis. Nona: neptalim. Ultimã danitis. etenī qꝺ scꝺm concessionem terre pus factam duabus tribubus ꝛ dimidie. ꝛ traditionē post ea factam scꝺm sortes nouē tribubus ꝛ dimidie: varie quandoq; locũtur auctores. Legitur enim ꝙ iudas habuerit terraȝ sine sorte. ꝛ ꝙ obtinuit nec potuit inde eicere iebuseũ que de cõcessione dicta sunt. Alibi legitur ꝙ beniamin possedit ierusalem. ꝙ de traditione dictum est. Iterum legitur. quod iosue locutus est septem tribubus. Usq;quo torpetis ignauia: Date mihi viros q̃ diuidãt vobis terram. Cum hoc omnibus dixisset: septem tantũ legitur hoc dixisse. quia due trib⁹ ꝛ dimidie. terram concessam quasi traditam possidebant. Inde est ꝙ hoc nomen iudea diuersis modis accipitur. Quãdoq; dicitur iudea: tota terra promissionis. ꝛ tunc a iudeis dicitur scꝺm ꝙ dicitur pompeius iudeam fecisse tributariam. Quãdoq; iudea: regnum tantũ iuda. vt ibi. Audiuit ioseph ꝙ archelaus regnaret in iudea. Quandoq; p sola sorte iude. vt ibi. Iudea ꝛ ierusaleȝ. i. sors iude ꝛ beniamin. Si ergo circa hec sibi obloqui videntur auctores. determinandũ est scꝺm terram concessam vel traditam. Soli autem duo quasi puilegiati: sine sorte terraȝ habuerunt. Caleph habuit ebron. Iosue habuit tannata vel tannassara. ꝛ etiam sichem scꝺm iosephum. hanc ptem elegit sibi iosue post distributionem omnibus factam: tanquã bonus dispensator. Sed ꝛ leuitis separauit quadraginta ꝛ noueȝ ciuitates ad inhabitandum. Quarum decem pus acceperant i amorrea. De reliquis trigintaocto: tres cõstituit ciuitates refugij ebron. De iuda: sichē ex effraim. cedes: de neptalim. Tunc locuti sunt filij ioseph ad iosue. Cur dedisti nobis quasi possessionem vnius funiculi. cũ simus tante multitudinis: Responditq; iosue ad effraim ꝛ manassen. Populus mult⁹ es ꝛ fortis. Non eris contentus sorte tuo. sed transibis ad montē. ꝛ poteris vltra terminos terre pmissionis pcedere. ꝛ parare tibi locũ.

De irriguis axe datis a patre.

e O tempe ascendit caleph in terrã sibi traditaȝ. ꝛ pcussit in ebron tres filios enach. ꝛ ascendens inde: obsedit ciuitatem dabir. que pus vocabaẗ cariathsepher. i. ciuitas lr̃arũ. Ciues enim ei⁹: scriptores erant. Quam cum inuenisset munitam: ait. Qui pmus pcusserit vrbem hãc ꝛ ceperit. dabo ei axam filiam meam. vxoreȝ. Et cepit eã othoniel filius zener. frater caleph iunior eo. Erãt autem vterini fratres tantum. Nam ille filius iephone. iste ꝺo filius zener dicitur. nisi forte pater eorum bimomius fuerit. Dedit itaq; caleph frĩ suo filiã axam in vxoreȝ. Que cum pergeret cũ viro ad vrbem sibi traditam. suasa est a viro vt peteret a patre suo agrum in conuallibus Suspirauitq; ꝛ fleuit. vt sedebat in asino. Cui caleph. Quid habes inquit: At illa. Da mihi benedictionem. Terram arentem dedisti mihi. Iunge ꝛ irriguam. Deditq; ei caleph irriguum supius ꝛ inferius. i. agros irriguos circa ciuitatē ab oriente ꝛ occidente.

De reditu duarum tribuũ et dimidie.

e Odeȝ tempore cum iam quattuordecimus transisset annus: dixit iosue ruben. ꝛ gad: ꝛ dimidie tribui

manasse. Fecistis que precepit vobis moyses famulus dei. ⁊ quia dedit dominus fratribꝰ vestris quietem. reuertimini ad terram possessionis vestre. ita dumtaxat: vt custodiatis legem dei. ⁊ colatis eū. nec eatis post deos alienos: quia archam ⁊ tabernaculū non habetis. fratres sumus ⁊ serui vnius dei. licet interiecto flumine separemur. In multa substantia reditis. diuidite eam cum fratribus: qui remanserunt. Qui reuertentes: venerunt ad tumulos iordanis. Sic enim dictus est locus ꝑ quem transierunt. alius: ꝑ quem transierant filij israel. dictus est vada iordanis. ⁊ edificauerunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. vocantes illud hoc nomine. Testimonium nostrum ꝙ dominus ipse est deus. Videturqꝫ velle iosephus: ꝙ altari superinscripsissent illud. Cūqꝫ redijssent ad propria: nunciatum est iosue et his qui remanserant de edificatione altaris. ⁊ arbitrati sunt eos erexisse illud. vt immolarent super eo victimas quod non licebat. nisi sup altare quod statuerat deus ante tabernaculum. Cūqꝫ corripuissent arma vt eos delerent: de consilio missus est ad illos phinees. ⁊ decem honorati cum illo. Qui dixerunt ad eos. Que est ista transgressio: Cur reliquisti deum israel ⁊ cultum eius: Edificantes vobis altare sacrilegum: At illi respōderunt. Absit a nobis hoc scelus. Alioquin: ipse deus querat ⁊ iudicet. Sed timuimus: ne cras dicerent filij vestri filijs nostris quid vobis ⁊ nobis: Quid vobis ⁊ domino deo israel: Terminum posuit deus inter nos et vos. Quamobrem: memoriale hoc ereximꝰ in signum: qm̄ fratres vestri sumus. ⁊ decole vobiscum. His auditis: placatus est phinees. Et cum retulisset verba hec ad omnes populum: laudauerunt deum. Hic videtur quibusdam factum esse quod legitur in iudicum. ꝙ angelus domini transierit de galgala ad locum flentium. Sed quia potius videtur augustino factum hoc esse post mortem iosue. Non enim auderent filij israel eo viuēte apte recedere a deo: nos illud loco suo explicabimus.

De federe quod statuit populus ad dominum.

Voluto autem multo tempore cōgregauit iosue omnem israel in sichem: ⁊ ait. Ego hodie ingredior viam vniuerse terre. ⁊ scio vos pronos ad irritandum deum. Eligite hodie quod placet. cui potissimum seruire debeatis. vtrū dijs quibus seruierunt patres vestri in mesopotamia. an dijs amorreorum in quorum terra habitatis. ego autem ⁊ domus mea seruiemus domino. Et ait populus. Domino seruiemus. Absit: vt a deo recedamus. Et dixit iosue. Testes vos estis. quia hodie elegistis vobis dominum: Et responderunt. Testes sumus. Et ascenderunt in sylo: vt starent coram domino. Percussitqꝫ populꝰ in die illa fedus cum domino. ⁊ in signum federis: effudit iosue aquam super terrā. Mos erat gentibus: in signum ⁊ robur federis initi: sanguinem suillum effundere. quasi dicerent. Sic effundetur sanguis illius qui violauerit hoc fedus. Hebrei vero aquam fundentes: atrociorem penam in violatorem indicabant. Alij enim liquores non effundūtur de vase. quin aliquod sui vestigium in eo relinquant. Solus aque liquor prorsus effunditur. Quod faciebāt hebrei in federe inito cum domino. Quasi dicerent. Non solū violator huius federis ꝑibit. sicut in alijs federibus fit. sed tota progenies eius ꝑibit. cū eo. vt nullum vestigium eius appareat sup terram. Scripsit iosue in die illa verba hec in volumine legis dei. i. in libro hoc. ⁊ tulit lapidem ꝑgrandem: posuitqꝫ eū subter quercum que erat ante sanctuariū domini: ⁊ ait

En lapis iste erit vobis in testimonium. Solebant enim veteres: et huiusmodi durabilia eligere. et sui diuturnitate posteris initum seruos in memoriam reuocarent. Dimisitque iosue populum singulos in possessionem suam.

De morte iosue et eleazar.

P Ost hec mortuus est iosue cum esset centum et decem annorum. Quadraginta quattuor annorum erat cum accessit ad moysen. et quadraginta annis seruiuit ei in deserto. Ex quo colligitur quod viginti sex annis rexit populum transiordanem. Et sepelierunt eum in tannasara. que sita est in monte effraim. Eleazar quoque mortuus est. et sepelierunt eum in gabaa: phinees filii eius que data est ei in monte effraim. Qui successit patri in sacerdotium. In diebus iosue erictonius primus quadrigam iunxit in grecia. quippe apud alias nationes. Busiris tirannidem exercuit in hospites. phenix et cathmus de thebis egyptiorum in syriam profecti: in regione tyri et sydonis regnauerunt. Sed cathmo recedente in greciam. terra a phenice: phenicia dicta est. Europe filie phenicis iupiter mixtus est. Danaus per quinquaginta filias. quinquaginta filios egisti fratris sui interfecit vno tantum superstite. qui regnaret post eum.

Historia iudicum

L Iber iudicum hebraice sophtin dicitur quia iudices describit vsque ad hely sacerdotem. et ob hoc dicitur iudicum. tanquam a materia. Videtur tamen quibusdam ab auctoribus sic nominatus. vt quasi cronice scribendo: quisque iudicum tempus suum in actis redegerit. Quis autem in vnum compegerit dubium est. dicunt quidam quod samuel. alii quod esdras. Verisimilius videtur quod ezechias. qui et parabolas salomonis et librum regum: in vnum collegit. Si queritur quare moyses et iosue inter iudices non agnumerentur: dicimus quia non solum iudicauerunt populum. sed et rexerunt. Ceteri vero nil iuris in populo habuerunt. nisi quod in tribulationibus suis consilio et prudentia eorum populus

Quod iudas pugnauit contra chananeum.

E T factum est post mortem iosue consuluit populus dominum per phinees Quis ascendet ante nos contra chananeum. et erit dux belli: Et dixit dominus. Iudas. Non personam sed tribum designans Creditur tamen caleph prefuisse populo. sed pre modicitate temporis: nec rectoribus nec iudicibus annumeratus est Et ait iudas symeoni. Ascende mecum in sortem meam. et pugna contra chananeum. et ego pergam tecum in sortem tuam. Non tamen legitur symeon propriam postea sortem habuisse. sed adhesit iude vt impleretur quod predixerat iacob de symeon: et leui. diuidam eos in iacob. et disperdam in israel. Ascenderuntque iudas et symeon in bezech. et percusserunt in ea decem milia virorum. Comprehendentesque adonibezech. i. dominum bezech. adoni. i. dominum sonat. inciderunt summitates: manuum et pedum eius. Hebreus tamen sermo videtur sonare: pollices. Quibus cesis: non est idoneus homo ad arma ferenda Et ait adonibezel. Merito hec patior. Idipsum enim septuaginta feceram regibus. Qui colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Et ascendentes in ierusalem percusserunt eam: tradentes incendio. et reliquerunt ibi adonibezech et mortuus est. Nec intelligendum est quod filii israel tunc habuerint ierusalem in ditione sua. expulso iebuseo. Hoc enim factum non est vsque ad

tempa dauid. qui expulsis iebuseis sedit in ea et transtulit eam de beniamin in sortem regum. Hoc videtur a quibusdam recapitulando dictum. et factum esse viuente iosue. ante distributionem sortium. quando concessam sibi iudas ierusalem habebat. et totum recapitulando dictum. vsq; ibi. et surrexerunt alij qui non nouerunt dominum. Alij tradunt eo ordine dictum esse quo factum. et ibi deinde inchoant recapitulationem: dimisit ergo iosue populum etc. Ascendit et caleph in ebron terram. scilicet gigantum. et percussis hostibus: plenius possedit eam. et recapitulat hic historia: quod supra diximus factum in cariathsepher. Cepitq; iudas gazam et ascalon et acharon cum finibus suis. nec potuit delere habitatores vallis. quia falcatis curribus abundabant.

De cineis et transgressione populi.

f Ilij autem ietro cinei cognati moysi: ascenderunt de ciuitate palmarum cum filijs iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiem. Isti sunt filij obal fratris sephore vxoris moysi. qui relicto patre et patria secutus est moysen. et deinceps habitauit in medio filiorum israel. Ciuitas autem palmarum dicitur hic engaddi. vel quia iericho sic solet appellari: forte de campestribus eius vbi erant cum beniamin: transtulerunt se ad iudam. Beniamin autem post iudam ascendit in ierusalem. Hinc quidam putant eam fuisse comunem. Nec potuit dicere iebuseum. sed passus est eum habitare secum sub tributo. Effraim quoq; ascendit in bethel. que prius luza vocabatur. Videntesq; hominem egredientem de obsessa ciuitate: dixerunt ei. Ostende nobis introitum ciuitatis: et faciemus tecum misericordiam. Quo ostendente: percusserunt eam. hominem autem et domum eius ditauerunt. Qui transiens in terram ethin: et edificauit ibi ciuitatem. et vocauit eam luzam. Nec deleuit effraim chananeum. sed passus est eum viuere sub tributo. Similiter et relique tribus cum essent confortate: maluerunt eos habere tributarios quam delere. transgredientes mandatum domini. et conuerterunt se ad agriculturam. Qui ad diuicias se tradentes. per epulas et libidinem iam imbelles facti: in conuersatione legum integri non erant.

De loco flentium.

a Ngelus autem domini apparuit in galgala. et dum conuenissent ad eum de finibus suis: transtulit se ad alium locum. et insecuti sunt eum. Cumq; improperasset eis dominus per angelum beneficia que eis contulerat. addidit. Cur in istis fedus cum habitatoribus terre huius. et aras eorum reseruastis. et noluistis audire vocem meam: Quamobrem dij eorum erunt vobis in ruinam. hec angelo loquente: eleuauerunt vocem suam et fleuerunt. et vocatum est nomen loci illius. locus flentium. agnominatus ab euentu. sicut et galgala: collis preputiorum. Immolauerunt q; ibi hostias domino. Porro: hic reapitulat historia de iosue ad continuandam ordinis seriem dicens. Dimisit ergo iosue populum. et abierunt filij israel vnusquisq; in possessionem suam. seruieruntq; domino cunctis diebus iosue. et seniorum qui post eum vixerunt. et nouerant opera domini que fecerat cum israel. Mortuus est autem iosue. et omnis illa generatio seniorum congregata est ad patres suos.

De othoniel.

e T surrexerunt alij qui non nouerant dominum. i. non viderant virtutes quas fecerat eis in exitu de egypto. in deserto. et in ingressu terre promissionis. Feceruntq; malum in conspectu domini et seruierunt baal. et astaroth. et dijs terre. contraxeruntq; coniugia cum alienigenis. Quamobrem indignata diuinitas non deleuit gentes de medio eorum. vt essent eis in aculeum et laborem.

Et tradidit eos dominus in manus cusan rasataim: regem mesopotamie. ⁊ syrie. seruieruntqȝ ei octo annis ⁊ clamauerunt ad dominū. q̄ suscitauit eis liberatorem othoniel fratrem caleph. quem iosephus ceneꝛ vocat. quasi equiuocum patri. ⁊ fuit dn̄s cum eo. et pugnauit aduersus cusan rasathaim: ⁊ oppressit eum. ⁊ quieuit terra quadraginta annis. ⁊ mortuus est othoniel. Hic dicit iosephus occisionem in beniamin factaȝ ꝑ vxore leuite qđ nos infra ponemus. sequētes ordinē huius libri. Et nota ꝙ hebrei sub hoc numero: comphendūt annos seruitutis ⁊ q̄etis. ⁊ similiter sub aliis iudicibus. aliter nō staret historia. In diebus othoniel cathm⁹ regnauit thebis. ex cuius filia semele natus est dionisius liber pater. Bithinia cōdita est a phenice. qui phenicibus quasdaȝ tradidit lr̄as. ⁊ ad scribendum: vermiculū instituit. Unde: ⁊ color ille phenicius dictus est. qui postea lr̄a mutata: puniceus dicitur. Ephira que nunc chorinthus dicitur: a sisipho cōdita ē. Minos fili⁹ europe regnauit in creta.

De aioth et sangar.

Addiderūt aūt filij israel facere malum in conspectu dn̄i. qui confortauit aduersus eos. eglon regem moab. ⁊ copulauit ei filios amon ⁊ amalech. q̄ transiēs iordanem. ꝑcussit israel ⁊ posuit idola sua in galgalis. ⁊ fecit sibi domum in vrbe palmarum. i. iericho. ⁊ seruierunt ei filij israel decem ⁊ octo annis. ⁊ clamauerunt ad dominū. Qui suscitauit eis saluatorē aioth filiū gera. filij gemini. Qui vtraqȝ manu vtebatur ꝓ dextera. Geminum: quidam dicūt fuisse quendam: vilem in beniamin. q̄ posteris suis sepe legitur improperatus: ob ignominiam hebrei tradunt hunc fuisse beniamin. ⁊ quasi ꝓ ambidextro vbi nos ponimus geminum: iamin ponunt. qđ sonat dextrarium. vel dextralem. qui latine geminus dici posset: quia geminatur cum trahente. nisi geminus a iamin. ꝑ i consonantem scriberetur. Dicitur autem a iamin iamineus. sicut a dextera dextrarius. Miseruntqȝ filij israel ꝑ aioth munera eglon regi. qui fecit sibi gladiū ancipitem. longitudinis palme manus. ⁊ accinctus est eo in dextro femore. subter sagum. quod est quadrate forme militare indumentuȝ. Erat autem eglon crassus nimis. Cūqȝ obtulisset ei munera: prosecutus est socios q̄ cum eo venerant. ⁊ reuersus ad regem ait. Uerbum secretum ad te habeo o rex. Egressisqȝ omnibus qui cum eo erant: accessit ad eum aioth. ⁊ ait. Uerbū domini habeo ad te. quod intelligendum est de somnio et mādato domini. Qui statim surrexit de throno Extenditqȝ aioth manum sinistram. ⁊ tulit siccam de dextro femore. ⁊ infixit eam in ventrem eius valide. nec eduxit eam sed reliquit in corpore. Ipse vero: clausis diligēter ostijs cenaculi: ꝑ posticam egressus est ⁊ aufugit. Serui regis post longam moram intrātes: inuenerunt eum mortuū ⁊ iacentem in terra. Uenitqȝ aioth in seyrat ⁊ insonuit buccina in monte effraim. ⁊ descenderunt cum eo filij isr̄l ad vada iordanis: q̄ trāsmittunt in moab. ⁊ volētes transire ꝑ moabitas percusserunt: circiter decem milia. Et humiliatus die illa moab sub manu israel. ⁊ quieuit terra octoginta annis. ⁊ mortuus est aioth ⁊ tunc de philisteis volentibus intrare terrā israel. sangar occidit sexcentos viros vomere vno. ⁊ ipse quoqȝ defendit israel. Et eodem anno vitam finiuit. In diebus aioth. cirene ciuitas condita est in libia. Tritholemus longa naui eleusim veniens: frumenta ibi distribuit. Proserpinam rapuit rex molosorum orchus. cuius ingens canis cerberus. pithoum deuorauit. qui cum theseo ad raptum pserpine venerat. Sed ⁊ theseum deuorasset nisi superueniēs hercules eū liberasset. Frixus ⁊ elles insidias nouercales euaserūt i naui: cui⁹ insigne erat aries. In dardania regnauit tros. a quo troiam conditaȝ ferunt. Perseus gorgonem occidit meretricem. que

ob nimiam pulcritudinem spectatores suos mentis impotens reddebat. Dionisius in india nisam condidit. et a suo nomine eam appellauit.

De delbora et barac.

Post mortē aiot. addiderunt filij isrl facere malū: coram dño. Qui tradidit eos in man⁹ iabin regis chanaan qui regnauit in asor. et habuit ducē exercitus sui cisarā. Ipse aūt habitabat in asarot gentiū. que sic dicebatur. quia nō ab vno populo sed a multis collectis gentibus habitabat. et oppressit filios israel p viginti annos. q clamauerūt ad dñm. Erat aūt delbora pphetes vxor lapidot. q posuerat tentoriū suū in monte effraim: sub arbore palme. que dicebatur palma delbore. et ascēdebant ad eā filij israel in omne iudiciū. q vocauit barac filiū abinoem: de cedes neptalim. Mulier enī itura ad pliū: vocauit virum suū. q supra dictus est lapidoth. Creditur enim idē fuisse barac et lapidoth. quia eadē est vtriusqȝ nominis interptatio. Interptatur enī vtrūqȝ coruscatio. delbora vero hebraice: apis. Que dixit ad eū. Precipit tibi deus israel. Duc exercitū in montem thabor. decē milia d neptalim et zabulon. Ego tradam cisarā in manum tuā: iuxta torrentē cison. Cui barac. Nisi veneris mecū. non pgam. Que ait. Ibo. sed victoria tradetur in man⁹ mulieris. Nūciatū est cisare. q ascēdisset delbora et barac in montē thabor ad pugnandū. et congregauit exercitū ad torrentem cison: trecenta milia armatoꝝ: vt ait iosephus. et decem milia equitū. et nongentos currus falcatos. et alios currus duo milia et centū. Et ait delbora ad barac. Descende. hac die dabit dñs tibi cisarem in manus tuas. Et descendit cū decem milibus delbora stante in monte: ad orationem. et pterruit dñs cisarā et vniuersaȝ multitudinem eius. ventus. grando. et pluuia irruebāt in facies eoꝝ. arcubus et fundibulis inutiles fiebāt. plurimi de equis et curribꝰ suis excussi conterebantur. Sicqȝ cōuerso in fugā exercitu: cisara de curru exiliens et fugiens: peruenit ad tentorium iabel: vxoris aber cinei. Aber enim omni domo sua recesserat a fratribus suis qui habitabant vt diximꝰ in forte iude. et tetenderat tabernacula sua in valle semim: iuxta cedes. et erat fedus inter regem asor et domum aber cinei. Porro iabel suscepit fugientem: et rogantem vt celaret eū et petenti poculum. dedit lac vt grauius obdormiret. Illa vo dormienti clauū ferreum ptussum malleo p vtrūqȝ timpus immisit vsqȝ ad terram. et barac post paululū veniēti. ostendit eum terra confossum. et sic impletum est quod dixerat delbora. quod p mulierem triūphus accideret. Barac vo agēs exercitum sup asor. obuiam venientem iabin interfecit. ciuitatem funditus occidens vt ait iosephus. Cecineruntqȝ delbora et barac canticum dño. in quo hortantur victores ad benedicendum deum: rememorando beneficiū quod fecerat dominus israeli. dum daret legem in terre motu et pluuia. Addendo etiam quomodo p sangar vt diximus quieuerunt hostes a semitis israel. Et quomodo defecerat fortitudo israel. donec surgeret delbora. quando noua bella elegit dominus. vt mulier de viris triūpharet. Quod sequitur i cantico. Surge delbora et loquere canticum. nō est in hebreo. Addidit quoqȝ de amalech victo i raphidi ab effrai. i. a iosue effrata. et prophetauit eūdē postea vincēdum p saul: et beniamin. et commendauit eos. qui de manasse et ysachar. et zabulon. et neptalim: cum eis venerant ad prelium. vituperans econtra ruben. gad. et dan. et aser. q noluerunt venire Qd aūt dicit ruben cōtra se diuisū intelligit q separauerit se a pūgnaturis vel q ruben inter se diuisi erāt. qbusdā hortātibus vt iret ad prelium. alijs dehortantibus. Quod autem dicit pugnasse eos in thanne: iuxta aquas magedon. Intelligendum est regionem esse secus cison. Qui preterfluit

magedon. Hebreus habet in ramezache qđ interpretatur sup altitudinem campi. ⁊ significat qꝛ in campo vbi pliatum est: hostib' supiores facti sunt. Qđ aũt sequitur stelle pugnauerunt aduersus cisaram. nõ mathematice intelligendum est. quasi fatali cõstellatione hoc factum fuerit. Sed quia coruscationes ⁊ fulgura ita de sublimi ferebãtur in eos. acsi stelle ruerent. ⁊ est yperbolicos. Sequitur. torrens cyson traxit cadauera corũ. sicut torrens cadumin. supple traxit cadauera egyptioꝝ. cadumin: interptatur antiquorum. ⁊ ponitur p mari rubro. eo: qꝛ antiq̃ ibi facta sunt miracula. Qđ sequitur: cõculca anima mea robustos: vox est populi sese adhortantis. Sequitur. maledicite terre meroth. dixit angelus dñi. Meroth fuit vnus đ pncipibus chanaan. delbora ꝟo seipsam dixit angelum dñi. vel michael qui pꝛerat israeli: dixit vt malediceret meroth. qđ sonat archanum. i. angelis apostatis qui aduersabãtur ei in archano. postea benedixit iahel. qm̃ fortiter egit. ⁊ quieuit terra per quadraginta annos. Eo tpe regnum defecit apud argos. ⁊ translatum est in micenas. Obijt liber pater. cuius sepulchrũ est apud delphos. iuxta apollinem aureũ. pingitur ꝟo muliebri corpore. quia mulieres militantes cũ viris habuit in exercitu. ylium ab ylo conditũ. Miletus condita a mileto.

De gedeone.

Fecerunt iterum filij israel malum coram dño. qui tradit eos in manu madian: septem annis. Ascẽdebant enim madian ⁊ amalech singulis annis in israel. vastãtes segetes coꝝ. ⁊ vniuersa iumenta trahentes in pdã. Cũq; clamasset israel ad dñm misit ad eos virum prophetam. p quem exprobrauit eis dñs beneficia q̃ contulerat eis. ⁊ tñ noluerunt audire vocez eius. Venit aũt angel' dñi ⁊ sedit sub quercu que erat in effra. hic est vir quem miserat dñs. Lapis aũt sup quem sedebat. ⁊ querc' ⁊ ager. ptinebat ad ioas patrez familie ezri. idest. honorabiliorem inter alios illius familie. Gedeõ ꝟo fili' ei' timens hostes q̇ irruerant sup terram. in occulto excutiebat frumẽta in torculari. vt haberet viaticũ ad fugam Josephus dicit hoc maximum fuisse diuine ppiciationis indiciũ. quod tunc vteretur torculari p area. Futurũ enim erat p eum: vt aree replerentur ⁊ torcularia. Et ait angelus ad eũ. Dñs tecum viroꝝ fortissime. Cui gedeon. Si dñs nobiscũ est. cur apprehenderũt nos hec mala: Et respexit i eũ dñs in angelo ⁊ ait Vade ergo mittote In hac fortitudine tua. q̃ scꝫ cõfero tibi. respiciẽdo vel mittẽdo: p cuties madian si virũ vnũ. Cui gedeon. Si gfaz inueni coram te ne recedas. donec reuertar. ⁊ coxit gedeon hedum. posuitq; in canistro carnes ⁊ azimos panes. ⁊ misit ius i ollam. offerens ea angelo. Cui angelus. Pone carnem ⁊ panes supra petram. ⁊ ius desup funde. Quo facto. tetigit illa angel' sũmitate virge quam gerebat. ⁊ ascẽdit ignis de petra. ⁊ consumpsit omnia. Angelus aũt euanuit ab oculis eius. Timẽsq; gedeon ait. Heu mihi domine quia vidi angelum dei. Cui dominus. Ne timeas nõ morieris. Eadem nocte ait dominus ad eũ. Destrue arã baal quam erexit pater: tuus. ⁊ nemus circa eam succide. ⁊ occide taurum quem saginat ydolis. Alium ꝟo taurum septennem: quem ciues dedicauerunt ydolo. offeres mihi i holocaustum sup altare. qđ edificabis in summitatem petre. sup quam ante sacrificiũ posuisti. Gedeon timens patrez ⁊ ciues. cum decem seruis omnia nocte compleuit. ⁊ vocauit altare pax domini. ⁊ latuit. In crastino ciues dixerunt ad ioas. Educ filium tuũ vt moriatur. qm̃ fecit hec. Quibus ille ait. Nũquid vltores estis baal: Si deus ẽ baal vindicet se. Ex inde: dictus est gedeon: ierobaal. i. fortitudo baal. quasi fortis contra baal. Igitur madian. ⁊ amalech transito iordane sederunt in valle iezrahel. quasi locuste. Spiritus autem domini induit gedeon. Vocauitq; domum abiezer. de cuius;

familia ipse erat. ⁊ misit nuncios ad ma-
nassen. et azer. zabulon ⁊ neptalim. Qui oc-
currerunt ei trigintaduo milia. et pecijt a do
mino gedeon signum victorie: in vellere po-
sito in area. Si nocte illa vellus rore com-
plueretur: area sicca manente. Et factum est
ita. expresso vellere. rore concham impleuit.
Sequenti nocte ne casu factum putaretur
pecijt signū contrariū. vt area irroraretur. ⁊
vellus siccum esset. Qđ factū est. Venit aūt
gedeon cū suis ad fontē q̄ dicitur arad. ⁊ ait
dn̄s ad gedeon. Populus multus est tecū.
Ne dicat israel meis viribus liberatus sum.
Clama ad populū. qui formidolosus est: re-
uertatur. tn̄ intelligendū est. alia tria q̄ man
dauit dn̄s clamando in populo eū nō tacu-
isse. Que moyses dixit in deuteronomio. qui
edificauit domum ⁊ non dedicauit eam:
reuertatur. Similiter qui plantauit vine-
am. ⁊ nondum fecit eam communem. et qui
desponsauit vxorem. ⁊ nondum accepit eā.
Et reuersi sunt de populo vigintiduo milia.
⁊ tantū decē milia remāserūt. Et ait dn̄s ad
gedeon. Adhuc popul⁹ multus est. duc eos
ad aquas in calore meridiei. eos qui lambu
erint aquā manu ⁊ lingua sicut canes. esti-
mās magnanimos separabis. ⁊ inuenti sūt
ex eis tm̄ trecenti viri. Et ait dn̄s. In his tre
centis tradā madian in manus tuas. Qui
bus assūptis ⁊ cibarijs ꝓ numero. ⁊ tubis:
gedeon. se certamini dedit. Eadē nocte dixit
dn̄s ad gedeon. Descende in castra madian
tu ⁊ pharan puer tuus tecū. ⁊ audies quid
loquentur tecū. ⁊ cōfortabūtur manus tue.
Dissolutū enim erat cor ei⁹. Qui descendēs
stetit in ꝑtem castroꝝ vbi erāt vigilie. Et au
diuit quendā narrantē somniū cōmilitoni
suo in hūc modū. Videbatur mihi. ꝙ panis
ex ordeo subcinerici⁹. ⁊ incōmestibilis descen
debat in castra madian vsq; ad tabernacu-
lum ⁊ subuertit illud. ⁊ terre funditus coeq̄-
uit. ⁊ ait his cui loquebatur. vile est ordeū
inter grana. ⁊ inter gentes israel videtur ab-
iectus. ⁊ in israhole. vilis est familia gedeo-
nis. Non est hoc aliud nisi gladius gedeo-
nis. Tradidit dn̄s in manus eius madian.
Qđ audiēs gedeon. adorauit ⁊ reuersus ad
socios ait Eamus: tradidit dominus nobis
castra madiā. ⁊ diuisit eos in tres partes. ⁊
dedit tubas in man⁹ eoꝝ dexteras. lagenasq;
vacuas. ⁊ lampades ⁊ medio lagenarū in
sinistras. ⁊ ait. Quod me facere videbitis fa
cite. Et ingressi sunt ꝑ girum castroꝝ in tri-
bus locis. in vigilia noctis medie. ⁊ confre-
gissent ydrias tenuerunt lampades manib⁹
⁊ insonantes tubis clamauerunt: gladius
dn̄i ⁊ gedeonis. Scđm quoq; iosephum va
cuas pharetras portauerunt. Quibus simul
complosis. terribilis audiebat sonit⁹. Quo
subito hostes excitati: turbati sunt. nec cogno
scentes sese. plurimi mutuis vulneribus ceci-
derunt. alijs in fugam versis vsq; bersetha.
Viri aūt de neptalim ⁊ aser. ⁊ manasse. qui
redierant: conclamantes ꝑsequebantur ma-
dian. Effraim quoq; descendit in occursum
fugientiū. ⁊ occupauit iordanem vsq; bethe-
ra. ⁊ occidit duos reges madian. oreb. ⁊ zeb
Oreb: in petra quadam. zeb vo: in torculari.
Et vocatū est nomen loci illius torcular zeb.
⁊ nomē alterius petra oreb. Que modico a
pice littere differt a nomine oreb. vnde aque
fluxerunt ꝑ manum moysi. ⁊ forte differen-
tia ē in interꝑtatiōe. ⁊ portauit effraim capi
ta regum ad gedeon. ⁊ irascentes dixerūt ad
eum. Cur contempsisti vocare nos ad pug-
nam: Qui ait. Neforte indignaremini. Me
lior est enim racemus effraim: vindemijs
abiezer. Sed ⁊ in manus vestras dati sunt
reges madian. Quid tale facere potui: Quo
audito: requieuit spiritus eoꝝ.

Ransiuitq; gedeon iordanem cum
trecentis viris. nec poterant perseq̄
fugientes pre lassitudine. Et ait ad
viros sochot. Obsecro date nobis panes. vt
possumus ꝑsequi zebee. ⁊ salmana. Qui ne-
gauerunt ei: ⁊ subsannauerūt eū. Idipsum
respōderūt ei viri phanuel petēti panes ab eis
Zebee aūt ⁊ salmana i valle qescebāt. nihil
aduersi suspicātes: cū qndecim milibus tm̄
cessis de exercitu centum viginti milia. Se-

deon aūt repente irruit sup eos. ⁊ turbato ex
ercitu eorū: duos reges comprehensos secum
reduxit. ⁊ revertens: apprehendit puerum de
socoth. ⁊ quesiuit ab eo nomina seniorū so-
coth. ⁊ descripsit ei septuaginta septem viros
quos spinis ⁊ tribulis cōminuit tanquā au-
ctores predicte subsannationis. turrē quoqȝ
phanuel subuertit. occisis habitatoribus ciui
tatis. Cūqȝ redisset in effraim regionem suā.
dixit ad zebee. ⁊ salmana. quales erant viri
quos occidisti in thabor: Qui dixerunt simi-
les tui. Et ait eis. Fratres mei erant vterini.
Et ait primogenito suo interfice eos. Qui non
eduxit gladiū timens: quia puer erat. Sur-
gens gedeon: occidit eos. Et dixerūt omnes
viri israel ad eum. Dominare nostri. Tu ⁊ fi
lius tuus. ⁊ filius filij tui. Quibus ille. Nō
dominabor vestri. nec filius meus: sed dn̄s
dominabitur in vos. Unū postulo a vobis.
Date mihi inaures aureas de preda. Qui
dederunt. ⁊ fuit pondus auri mille septingē
ti sicli. ⁊ fecit ex eo gedeon ephot. ⁊ posuit il-
lud in ciuitate sua ephra. ⁊ fornicatus ē om-
nis israel in eo. Et factū est gedeoni ⁊ om-
ni domui eius in ruinam. Per ephot qđ est
dignius indumentū pontificis: intelligitur
q̄ gedeon fecerit omnia indumenta pontifi-
calia. ⁊ fecit in ephra tabernaculū ⁊ altare. p̄
ter illud qđ erat in sylo. ⁊ fact' sacerdos im-
molauit sup illud hostias dn̄o. Quamobrē
offensus dn̄s: omnē domū eius fere deleuit
Habuit enim septuaginta liberos de vxori-
bus. ⁊ vnum naturalem abimelech. de cōcu
bina sichima quā habebat in sichem. hic oc
cidit fratres suos omnes p̄ter vnum. ⁊ quie-
uit terra p quadraginta annos q̄bus p̄fuit
gedeon. Qui mortu' est in senectute bona.
⁊ sepultus sepulcro patris sui in effra. Tem
poribus gedeonis: mercurius inuenit syrin
gas. trahēs hoc nomē a syringa vxore cath-
mi armonica. que pter zelū armonie: a vi-
ro suo recesserat. Inuenit etiam lyram hoc
modo. Reperit concham testudinis mor-
tue ⁊ putrefacte: cuius neruuli arentes. ⁊ ex
tensi more conche. ad aurem: tenuem sibiluȝ
reddebant. Incertū aūt ē quis fuit iste mer-
curius. vtrū: hermes. an: trimegistrus phy-
losophus. an: mercurius minor. Tres enim
legūtur fuisse. Scđm iosephum thirus con-
dita: ante templū hierosolimorū annis du-
centis quadraginta. Dedalus aues fecit me-
tallinas. quas volare fecit: artificiose spiritu
incluso. dicitur etiā fecisse simulachra se mo
uentia. Primus enim omniū: pedes statua
rum a se inuicem sepauit. aliis coniunctim
eos fabricantibus. Qui cum filio naui fugi-
ens pter inestimabilem fugā pennis auo-
lasse estimatus est. Argonautarū historia fa
cta est. Orpheus clarus habitus est. cuius
discipulus fuit museus. Lin' magister her-
culis claruit. Minos creditur cretensibus le-
gem dedisse. Quod plato negat. ydram ho
callidissimā fuisse sophistriā asserit plato.

De abimelech.

P Ost mortē gedeonis filij israel for-
nicati sunt cum baalim. Nec fece-
runt misericordiam cū domo hiero
baal. Ascendit aūt abimelech in sichem: ad
omnē cognationem matris sue. ⁊ ait. Consi-
derate: q2 os vestrum et caro vestra sum.
Loquimini omnes viros sichem quid vo-
bis melius est vt dominentur vestri. septua
ginta viri filij ierobaal: an vt dominet̄ vnus
vir: Et locuti sunt de eo ad omnē populum.
⁊ inclinauerunt cor populi post abimelech.
⁊ intrauerūt ei omnes in phano baal. Quā
obrem deinceps vocatum est ydolum baal
berith. Berith enim coniurationem sonat. ⁊
tollentes de phano septuaginta pondo ar-
genti: dederunt ei. Qui conduxit ex eo viros
inopes ⁊ vagos. ⁊ ascendens in ephra. occi
dit omnes fratres suos sup lapidem vnum.
excepto ioathan. Tunc omnes sichimite con
stituerunt abimelech regem. iuxta quercū in
sichem Si queritur ergo quomodo saul p̄-
mus dicitur rex israel: potest dici hoc dictuȝ
esse pter regnū vniuersale. hic aūt tantum
regnauit in sichimitis. Qđ cū nūciatū esset

Ioathan: stetit in vertice montis garizim. et exclamauit ad omnes sichimitas qui conuenerant ad diem festũ: audite me viri sichem Jerunt ligna siluarũ. vt vngerent regẽ sup se. ⁊ dixerũt oliue. impa nobis: que noluit deserere pinguediuẽ suã: qua dij vtuntur ⁊ homines. Jdipsum dixerũt ad ficum. Que noluit deserere dulcedinem fructus sui. Jdipsũ dixerũt ad vitem. que noluit deserere vinuz: qd letificat deum ⁊ homines. Dixerũtqz ad ramnũ. impa sup nos. Qui respondit. Venite ergo: ⁊ requiescite sub vmbra mea. Alioquin egrediatur ignis de ramno. ⁊ deuoret cedros libani. Est aũt ramnus genus rubi qd vulgo senticem appellant. aspum nimis ⁊ aculeatũ. sicut sentes. Joseph' dicit hoc: inter ligna hr̃e naturã ignẽ pferendi. Tũc exposuit eis paradigma dicens. Interfecistis filios ierobaal. ⁊ filiũ ancille ei' sup vos cõstituistis regem. Si recte egistis cũ ierobaal ⁊ domo eius: recte sit vobis. Sin aũt puerse egrediat̃ ignis de abimelech: q̃ deuoret ipsũ ⁊ vos. Que cũ dixisset: aufugit.

f Actũ est aũt cum regnasset sup sichem tribus annis abimelech: dedit eis dñs spiritũ malũ aduersus eũ. ⁊ expulerũt abimelech ab vrbe. ⁊ a tribu qui exercebat latrocinia. sup eos agens predas ex eis. Tempe vo vindemiarũ intrauit gaal cũ fratribus suis in sichem. Quo desẽdente eos: descenderũt sichimite ad vineas. vuasqz calcauerũt. ⁊ ingressi fanũ dei sui: inter epulas ⁊ pocula maledicabãt abimelech Gaal quoqz dicebat. quis est abimelech: vt seruiamus ei: Nũquid nõ ẽ filius ierobaal: yronice dictũ est. quasi nõ est. sed spurius. ⁊ addidit. Vtinã daretur populus hic in manu mea. vt auferrẽ abimelech de medio. Zebul vo quẽ fecerat abimelech pncipẽ in ciuitate clam nunciauit omnia abimelech. Surrexit itaqz abimelech cũ exercitu nocte. ⁊ tetendit insidias iuxta vrbem. Egressusqz est gaal mane: ⁊ zebul cũ eo. steterunt in porta. Cũqz ascendisset abimelech cũ exercitu. dixit gaal ad zebul. Ecce de montibus multitudo descendit. Cui zebul. Vmbras montium vides: quasi hominũ capita. ⁊ hoc errore deciperis. Rursusqz gaal. Ecce populus d vmbilico terre descendit. Cui zebul. Vbi est nũc os tuũ quo loquebaris cõtra abimelech: Egredere ⁊ pugna contra eũ. Qui pugnauit ⁊ victus est. ⁊ fugiens recepit se in vrbem. zebul aũt expulit eum ⁊ socios eius. Sequenti die abimelech expugnauit vrbem. interfectis habitatoribus eius eamqz destruxit. ita: vt sal in ea dispergeret. Habitãtes vo in terra sichimoꝝ: ingressi sunt phanũ dei sui. quia locus munitus erat. Josephus tamen dicit. pfugos p puinciam: congregatos supra petraz munitissimã. ⁊ nitebãtur eam murare. Qd videns abimelech ascẽdit in montẽ selmon. ⁊ p̃cisum ramũ ferens: dixit socijs. facite qd ego. Qui tollentes ramos: ⁊ circũdantes p̃sidium. succenderunt illud. ⁊ igne ⁊ fumo perierũt in eo mille viri: p̃ter mulieres ⁊ paruulos. ⁊ recedens inde abimelech: obsedit opidũ thebes. Erat aũt turris in medio. in qua receperant se thebite. Et nota q̃ a thebis egypcioꝝ: dicũtur thebei. a thebis grecoruz: thebani. a thebe iudeoꝝ: thebite. Cũqz abimelech expugnaret turrim: ⁊ ignem supponere niteretur: mulier fragmen mole desup iaciens: fregit cerebrũ eius. Qui ait armigero suo. pcute me ne dicar interfectus a femina. Qui interfecit eũ. Hanc pestem dicit iosephus accidisse effraitis: eo q̃ iurgati sunt aduersus gedeonez: ad aquas iordanis. Eo tpe chorus inuẽtus est in grecia. qd instrumentũ dicit trabus pellem esse cum duab' cicutis. p alteram: inspiratur. p alteram reddit sonũ. ⁊ scribitur scd̃m quosdã sine aspiratione. p voce aũt canentium ⁊ mensura ⁊ vento: cum. ch. aspirato.

De thola.

p Ost abimelech iudicauit israel thola de ysachar. filius phua: patrui abimelech. Nec moueat te phua et ioas fratres esse. cum alter de ysachar. alter:

de manasse fuerit. Filij enim fuerunt vnius matris. et duorum patrum: de diuersis tribub' hic: iudicauit israel in samir vigintitrib' annis et mortuus est. Eo tempore hercules antheum vicit in palestra. et ylium vastauit. Bellū fuit inter lapithas et centauros. quos palefactus in libro de incredibilibus: nobiles scribit fuisse equites thessalorum. priam' laomedontis: regnauit in troia. Androgeus athenis dolo interficitur. Theseus: in agone minotaurū occidit. propter quod athenienses pueri tributarij a pena liberati sūt. Fuit aūt minotaurus vir quidam inhumanus et valēs in palestra magistratus minois. Unde: et sic dictus est quasi minois taurus. i. minois carnifex.

De iair.

Post thola: iair galaaditēs. de tribu manasse iudicauit israel viginti duobus annis. habens triginta filios quos fecit principes triginta ciuitatum. quos vocauit nomine suo auothiair. i. oppida iair. et mortuus est. Eo tempore thesē' rapuit helenā. quam rursus receperunt fratres eius castor et pollux. capta matre thesei. eo peregre profecto philistus scribit a ciuibus tirijs zoro et cartagine: cartaginē conditā. Carmentis nimpha latinas lrās inuenit.

De iepte.

Iterum filij israel seruierunt ydolis: circumstātium gentiū. et tradidit eos dominus in manus philistijm. et amon. et afflicti sunt vehementer decem et octo annis: omnes q habitabāt transiordanē in terra amorrei. amorrite quoqz iordane transmisso: vastabant iudam. et beniamin. et effraim. qui afflicti: clamauerunt ad dominū. Qui cum dure respondisset eis: ite et inuocate deos quos elegistis. proiecerunt omnia idola de finib' suis: et doluit dominus sup miserias eorum. Cōgregatiqz sunt filij israel in maspha. contra amonitas. qui fixerant tentoria in galaad. Fuit eo tempore iepte galaadites vir fortissim' pugnator. sed fili' meretricis: hic habuit patrem de galaad. de qua suscepit filios. q cum adoleuissent: eiecerunt eum tanquā spuriū: dicentes. Nō poteris esse heres in domo patrum nostrorum. Et abijt in terram tob. Et cōgregati sunt ad eum viri inopes: et latrocinantes. et eum quasi principem sequebantur. Descenderunt ad eū maiores natu de galaad. dicentes. Esto princeps noster. et pugna contra filios amon. Qui ait. Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis: Qui dixerūt. Nō odimus te. nec venimus vt persequamur: sed vt sequamur te. Et ait iepte. Iurate ergo mihi. Et iurauerunt. Et ascendens cum eis in masphat: humiliauerunt se coram domino. et factus est princeps populi. et misit nuncios ad regem amon in hec verba. Cur de terra mea. cur vastas eam: Qui respondit. Tulit israel terram meam: cū ascenderet de egypto. et recepi eam. Cūqz iepte dixisset eam iure belli acquisitam. et multo tempore possessam: noluit acquiescere amon. vt exiret. Et ait iepte Iudicet hodie domin' inter israel: et amon. Et factus est spiritus domini sup iepte. Et egrediens ad pugnam: votum vouit domino dicens. Si tradideris filios amon in manus meas: quicūqz primus egressus de domo mea occurrerit mihi reuertenti: eū holocaustum offeram domino. Et percussit iepte filios amon plaga magna nimis. et humiliati sūt coram filijs israel. Reuertenti autem iepte in masphat. occurrit ei vnigenita filia eius: cū timpanis et choris. Qua visa: scidit vestimēta sua. et ait. Heu: filia decepisti me. et decepta es. Aperui os meum domino cōtra te. Filia hoc non dolens in hoc casu. pro victoria patris: ait. Fac mihi pater quodcūqz pollicitus es. hoc solum presta mihi: vt duobus mensibus circūeam montes. et plangam virginitatē meam cum sodalibus meis. Et ait pater. Uade. Expletis duobus mensib' redijt ad patrem suū. et fecit ei sicut vouerat. Exinde mos increbuit in israel. vt annuatim conueniant filie israel. et plangant filiā iepte

quattuoꝛ diebus. Arguit iosephus iepte. qui
obtulit holocaustum: nec legitimū. nec deco
rum. Quid si tamen obuiam habuisset.
immolasset cū domino: Fuit ergo in vouen
do stultus. ꝛ in soluendo impius. Potuit
tamen ante votum esse bonus. quia irruit
spiritus domini sup eum. ꝛ etiam post vo
tum. Nam ꝛ apostolus ponit eū in capitha
logo bonoꝝ. Quidam tamen excusantes eū
familiari consilio spiritus sancti dicunt euz
hoc fecisse. Tunc venientes ad eum effraite:
dixerunt. Cur contēpsisti vocare nos ad pug
nam: Incendemus domū tuam. Qui ait.
Uocaui vos: ꝛ venire noluistis. ꝛ vocatis vi
ris gabaad: pugnauit contra effraim. Occu
pauerūt aūt galaadite vada iordanis. Cūq3
venisset ad ea fugiens de effraim. obsecrans
vt pmitterent eum transire: dicebant ei. nun
quid effraiteus es: Quo dicente non sum:
interrogabant eum. Dic ergo thebolech. qđ
interptatˀ spica. Qui respondebat thebolech.
eadem lr̄a spicam expmere non valens. sta
timq3 iugulabāt eū. Et ceciderūt eo tpe de effra
im: q̄draginta duo milia. Et nota: q effrateˀ
poniˀ hic p effraita. effrateˀ eni pprie dicitˀ:
bethleemita. ꝛ iudicauit isrl̄ sex ānis. ꝛ moꝛ
tuˀ ē ꝛ sepultus in ciuitate sua sebeti. q̄ ē i ga
laad. hic ab etate moysi vsq3 ad seipsum: ait
supputari annos trecētos. Annis huius: nō
adduntur decem ꝛ octo anni afflictionis q̄
pcesserāt. Eo tempe: hercules flammis se in
iecit. nam in moꝛbū inciderat pestilentē.

De abessan.

p Ost iepte iudicauit israel abessan.
vel esebon. bethleemita de iuda: sep
tē annis. Eo tpe agamennon im
perauit micenis. Menelaus lacedemonie.

De abylo.

p Ost abessan: abylon zabulonites
iudicauit israel decem annis. hic cū
annis decem suis: in septuaginta
interpretibus non habetur. Pro quoꝝ dam
no supplendo: eusebius. iosue filio nun: sa
muelis: ꝛ sauli. quoꝝ ānos scriptura sacra nō
dicit: plures annos q̄ in iosepho. legebat an
notauit. quatenus ab egressu israel ex egypto
vsq3 ad edificationem templi quadringento
rum octoginta annoꝝ summā quā scripturā
predicat haberet. Eo tempe alexander hele
nam rapuit. bellum decennale surrexit. Men
non ꝛ amazones priamo tulere subsidiū.

De abdon.

p Ost abilon: abdon thecutes de ef
fraim. iudicauit israel octo annis.
Sub his tribus iudicibus: non re
cessit israel a domino. ꝛ quieuit terra. ꝛ ideo
nihil memoꝛiale fecisse leguntur. Tamen q̄
dam tradunt sub abdon cladem factā in be
niamin p vxoꝛe leuite huiˀ anno tertio. cap
ta est troia. ꝛ fluxerunt vsq3 ad pmam olim
piadem: anni quadringenti ꝛ sex. Tūc greci
ad gloꝛiam victoꝛie sue. cepunt annotare tē
poꝛa sic. Anno a captiuitate troie. Incepta
olimpiade: deinceps annotauerunt tempa:
iuxta numerum olimpiadum. Tandem ro
mani floꝛentes: annotauerūt tempa: sic. An
no ab vrbe condita. Ultimo: chꝛistiani an
notant: anno ab incarnatione domini. Cap
ta troia: menelaus ꝛ helena deuenerunt ad
thuoꝛum regem egypti. quem homerus po
libum vocat. anno tertio a captiuitate troie:
vel quinto vt quidam volunt: regnauit ene
as tribus annis in italia. In qua prius reg
nauerant. ianus. saturnus. picus. faunus. la
tinus. circiter centū q̄nquaginta annis.

De samsone.

r Ursum filij israel peccauerunt co
ram domino. Qui tradidit eos in
manus philistinoꝝ quadraginta
annis. a qua seruitute hoc modo liberati sūt
Fuit vir quidam de stirpe dan. nomine ma
nue habens vxoꝛem pulcraz. sed sterilem. cui
sepe oꝛanti in agro p sterilitate amouenda:
apparuit angelus ꝛ ait. Concipies ꝛ paries

filiū. Caue ne comedas aut bibas deinceps:
nisi iuxta legē nazareorum. Filius enim tu⁹
erit nazare⁹ dei ex vtero matris ⁊ deinceps.
⁊ ipse liberabit israel. Que cum omnia indi
casset viro suo. ⁊ cōmendasset angeli pulcri-
tudinem: contristatus est vir. quia zelotes
erat. ⁊ vt mitigaret irrationalem viri tristici-
am: consuluit. vt ambo orarent dominū. vt
iterum veniret ad eos angelus. ⁊ instrueret
vtrūqȝ de puero. Et apparuit iterum angel⁹
vxori. Que cum vocasset virum: ait manue
ad eum. Tu ne es ꝗ locutus es d̄ puero: Cui
angelus. Sum. Cui manue. Quid vis vt fa
ciat puer: Et angelus. Nazareus erit omni
tempore vite sue. Attulitqȝ manue hedum ⁊
panes. Et ait angelus. Non comedam. Si
vis offerre. offer illa domino. Et ait manue.
Quod est nomen tuum: Cui angelus. Cur
queris nomen meum quod est mirabile: Et
obtulit manue que tulerat supra petram do-
mino. qui facit mirabilia. ⁊ ascendit angel⁹
in flamma. nec vltra apparuit eis. Et intelli
gens manue esse angelū dei: ait. Moriemur.
quia vidimus dominū. Cui mulier. Nequa
quā Nam accepit dominus holocaustum a
nobis. ⁊ indicauit que futura sunt. Natūqȝ
filium vocauerunt samson. quod sonat robu
stum. Creuitqȝ cito puer. adeo: vt iam ꝓphe
ta futurus agnosceretur. Cepitqȝ spiritus do
mini esse cum illo in castris dan. i. in exerci-
tu tribus sue. vel locus est in quo ꝓus ha-
bitauit samson. ⁊ est dictus castra dan: per
anticipationem. Nondum enim trib⁹ dan:
ꝓpriam habebat sortem.

D Escendit igitur samson in tamna-
ta philisteoꝝ: vt videret sollennita-
tem que ibi agebatur. ⁊ visam ibi
virginem concupiuit. Atqȝ patri ⁊ matri. Ac
cipite mihi queso vxorem thannateā. quia cō
placuit oculis meis. Qui dixerunt. Cui negli
gis filias fratrū tuoꝝ. ⁊ transis ad filias in-
circumcisoꝝ: Nescientes: ꝙ res fieret a do-
mino. Cūqȝ descenderent cū eo: apparuit eis
catulus leonis in vineis oppidi. ⁊ irruit in
eum samson in spiritu domini. nihil habēs
in manu ⁊ dilacerauerit eū frustratim: qua
si hedum caprarum. ⁊ hoc parentibus non
indicauit. desponsataqȝ sibi vxore: cū post
aliquot dies rediret vt acciperet eam: decline
uit vt videret cadauer leonis. Et ecce apes
erant in ore leonis. ⁊ fauus mellis. quē sum
ptum comedebat in via: deditqȝ ꝑtem: pa-
tri ⁊ matri. ⁊ comederunt/ partem quoqȝ spō
se contradidit. Cūqȝ thannatei ciues essent
in epulis nuptiarum. timentes robur iuue-
nis: dederunt ei triginta iuuenes robustos.
sermone quasi socios. opere ꝓo custodes. ne
quid forte vellet cōmittere crescente conuiuio
rum sacietatate. Quibus ait samson. Pro-
pono vobis ꝓblema. quod si solueritis mihi
intra septimū diem cōuiuiꝗ. dabo vobis tri-
ginta sindones. ⁊ totidem tunicas. Alioqn:
vos dabitis mihi totidem. Qui dixerunt.
Prepone. Et ait samson. De comedente exi
uit cibus. ⁊ de forti egressa est dulcedo. Jo-
sephus alia ponit verba. Qui cuncta deuo-
rat: cibum genuit de se suauem. licet ipse sit
insuauis. Nec potuerunt ꝑ tres dies ꝓposi-
tionem soluere. Cūqȝ adesset dies septimus:
dixerunt sponse. Blandire viro tuo: vt ir dicet
tibi ꝓblema. ⁊ indicabis nobis. Alioqn in-
cendemus te ⁊ domū patris tui. Que solli-
citans virum flendo: dicebat. Odisti me. et
ideo non expōnis mihi. Septem ergo dieb⁹
conuiuiꝗ: flebat apud eū. Sed quomodo sep
tem diebus fleuit: cum supra dictum sit: sep
timo die venisse ad eam iuuenes: potest dici
Cūqȝ adesset dies septimus. i. cū adhuc esset
dies: inter septem ꝑmus. quod ideo determi
natum est. nec putarentur post dies tres ve-
nisse. de quibus ꝓdictum erat: ꝙ non pote-
rant ꝓpositionem soluere ꝑ illos. Potest ali-
ter dici. Cum adesset dies septimus. i. appro
pinquaret. sed nondum esset vt dictum sit.
adesset. quasi iuxta esset. ⁊ ita post tres dies
inquisitionis eorum: quarto die venerūt ad
eam. ⁊ locuta est viro. Quod autem dicitur
septem diebus fleuisse. hoc est. in illis septē.
non ꝑ illos. Quidam tamen corrigunt ita.
Cūqȝ adesset dies vn⁹. quod vicio scriptoris

rem factum. qui videns septem. abbreviatum estimavit legi: unum. Tandem die septimo: cum ei molesta esset: exposuit. Que statim indicavit civibus suis. et illi die septimo ante solis occasum dixerunt samsoni. Quid dulcius melle: Quid fortius leone: Qui ait. Quid dolosius muliere: Si non arasseties in vitula mea: non invenissetis propositionem meam. et irruit spiritus domini in eum. et descendit ascalonem. et ibi percussit triginta viros quorum allatas vestes dedit pronubis suis Et iratus samson uxori: rediit in domum patris sui. Uxor autem eius nupsit uni de pronubis suis.

c Unque dies triticee messis instarent. venit samson visere uxorem suam. ferens hedum. Cumque cubiculum eius vellet intrare. prohibuit pater dicens. Putavi quod odisses eam. et tradidi illam amico tuo. Sororem habet. que pulchrior est illa. sit tibi pro ea uxor. Cui samson. Ab hac die non erit culpa in me: contra philisteos. Faciam vobis mala. et cepit trecentas vulpes. et iunxit caudas caudis. et faces ligavit in medio. quas igne succendens: dimisit eas discurrere. et incenderunt segetes philistinorum. in tantum: ut vineas quoque et olivetа ignis consumeret. Palestini scientes opus esse samsonis: uxorem eius et parentes combusserunt. tanquam mali huius auctores. Et ait samson. Adhuc expectam ultionem ut quiescam. et percussit eos plaga gravi. ita: ut stupentes: suram femori imponerent. Septuaginta dicunt ita. percussit alienigenas samson: tibiam super femur. quod ad priorem sensum reducitur. i. tam mirabiliter. ut stupentes: tibiam unius pedis super femur alterius ponerent. tamen: quia tibiis incedimus: et super femur sedemus: quidam exponunt sic. percussit tibiam super femur. i. pedites: preter sedentes in equo. et habitabat samson: in spelunca petre ethan: quasi: in loco munito.

t Unc accedentes philistei in terram iuda: castrametati sunt in loco qui postea dictus est lehi. i. maxilla. et dixerunt ad eos viri iuda. Servi vestri sumus cur ascendisti adversum nos: Qui dixerunt Ut ligemus samsonem. et ascenderunt tria milia de iuda ad samsonem. et culpantes eum dicebant. Nescis: quod philistiim imperant nobis. Venimus ut ligemus te. et tradamus philisteis. Qui ait. Iurate: ne me occidatis Et iuraverunt. Et permisit se ligari duobus novis funibus. Qui cum traherent eum. et vociferarent philistei pre gaudio: irruit spiritus domini in eum. et dissoluta sunt vincula eius ut lina. i. stupe linee ad ardorem ignis. Tollensque mandibulam asini iacentem in terra: interfecit in ea mille viros. aliis in fugam versis. et exultans samson: cecinit metrice. In maxilla asini. in mandibula pulli asinarum: delevi eos. et percussit mille viros. Hebreus habet. in maxilla asini: hemor hemoraim quod sonat. cumulum de cumulis. hoc est in maxilla asini feci acervum de cadaveribus mortuorum. et proiecit mandibulam. et vocavit nomen loci: ramathei. vel ramatlehi. quod est elevatio maxille. Rama enim excelsum sonat. et sitivit ad mortem. quod factum tradunt esse hebrei: quia sibi dedit gloriam et non deo. et clamavit ad dominum. Obsecro domine en morior. et incidam in manus incircumcisorum. Et aperuit dominus molarem dentem in maxilla asini. et egresse sunt aque. Quibus haustis: vires recepit. et mutato nomini: priori: dictum est nomen loci: fons invocantis de maxilla. Cumque non timeret philisteos: abiit in gazam et vidit ibi mulierem meretricem. et ingressus est ad eam. Quo cognito palestini: posuerunt custodes in porta civitatis. ut exeuntem mane occiderent: Samson de medio noctis surgens: ambas fores apprehendit cum postibus suis et sera. et in humeris portavit ad verticem montis.

p Ost hec amavit dalidam. que erat in monte sorech. Et est sorech locus. vel genus vitis. et venerunt ad eam quinque satrape philistinorum dicentes. Disce ab eo in quo habeat vires. et quomodo valeamus eum vinctum affligere. et dabimus tibi

singuli mille cidos argenteos. Et blandita
est dalila samsoni. Qui respondit in dolo.
Si septem neruicis funibus: ⁊ adhuc hu-
mentibus ligatus fuero: ero sicut ceteri ho-
mines. Quos iosephus palmites vinearū
recentes dicit. Et attulerunt ad eam septē fu
nes. Quibus dormientem quasi ebrium col
ligauit. latentibus apud se philisteis. ⁊ cla-
mauit mulier philistijm sup te samsō. Qui
rupit vincula: quasi stupea. Idipsum factū
est secundo: de septem nouis funibus. Cum
autem tertio: septem crines capitis eius cir-
cumligatos litio ⁊ clauo terre infixisset: exci
tatus ab ea samson: extraxit clauū cum crini
bus ⁊ licio. Cūq; molesta esset ei dalila. et
deficeret anima eius ad mortē: aperuit ei ve
ritatem dicens. Nazareus sum ab vtero ma
tris mee. Si rasum fuerit caput meum: rece-
det a me fortitudo. Tūc dalila reuocauit sa-
trapas. vt venirent cum pecunia quam pro
miserant. At illa dormire eū fecit sup genua
sua. ⁊ p tonsorem rasit septem crines eius. i.
omnes. vel quia nouacula ascenderat super
caput eius. etiam p solis septem rasis: do-
minus recessit ab eo. Tunc abiecit eum mu
lier. Quem cum apprehendissent philistijm
eruerunt oculos eius. ⁊ circumduxerunt eum
p terram. ⁊ apud gazam clausum in carce-
re: molere fecerunt. quasi ope seruili eū affli-
gentes. Hebrei tamen tradūt: q philistei co
egerunt eum dormire cum mulieribus robu
stis. vt ex eo sobolem robustam susciperent.
Procedente tempe: cum capilli eius rena-
sci cepant. cum adesset publica sollennitas:
ingressi sunt pncipes phanū. vt immolarent
magnifice dagon deo suo. quia tradiderat in
imicum in manus eoꝝ. Cūq; letarentur cō-
uiuantes: adductus est samson vt ante eos
luderet. ⁊ ei illuderent. Stabat autem inter
duas columnas: quibus domus innitеba-
tur. ⁊ ait puero regenti se. Sine me: vt tan-
gam columnas ⁊ paululum requiescam. et
apprehendens vtramq; columnam manib'
ait. Moriatur anima mea cum philistijm. ⁊
concussis columnis: cecidit domus sup om-
nes. ⁊ multo plures interfecit moriēs q vi-
uus. ⁊ pierūt pter conuiuas. circiter tria mi
lia vtriusq; sexus. que ludentem aspectabant
de tecto. Tulit eum vniuersa cognatio eius.
⁊ sepelierunt eum in sepulcro patris sui. ⁊ iu
dicauit israel viginti annis. Hactenus: iu-
dicum liber tempora signat. habens annos
ducentos nonagintanouem. ⁊ iudices duo
decim. Eo tempe aschanius albam con-
didit: secundus rex latinoꝝ. Palefactus in li
bro incredibilium tradit: vlixem in trieri ci-
renoꝝ fugisse sillam. spoliare hospites solitā.
Sirenes quoq; mulieres fuisse q decipiebāt
nauigantes.

De micha.

s Equitur historia de ydolo miche.
hunc autem euentum: ⁊ alterū de
vxore leuite: dicit ioseph' contigisse
post mortem iosue. ⁊ ante othoniel. cū pluri
mum peccasset coram domino israel. ⁊ tra-
didisset eos dominus in manus chananeo-
rum. Qui abstulerūt iude: ascalonē ⁊ acha
ron. ⁊ multas vrbes in campestribus. ⁊ ip-
sos damitas expulsos: in montes fugere cō-
pulerunt. Eo tempe: fuit vir de monte effra-
im nomine michas. qui suscepit a matre sua
mille cidos argēteos votiuos. Et fecit ex mā
dato matris: ex eis ephot. ⁊ theraphim. i. ve
stem sacerdotalem: ⁊ ydola. ⁊ separauit eis
ediculam in domo sua. ⁊ impleuit manum
vnius filioꝝ suoꝝ. ⁊ factus est ei sacerdos. i.
inuestiuit eum de sacerdotio: p aliquid im-
positum in manu eius. vel impleuit manum
eius. i. sepe obtulit ei tanquā sacerdoti. In di
ebus illis: nō erat rex in israel. sed vnusq̄sq;
quod sibi rectum videbatur faciebat. Fuit al
ter adolescens bethleemita. cognatus miche
⁊ leuita. sed paup qui voluit pegrinari: vbi
cūq; cōmodum sibi repisset. Cūq; declinas-
set in domo miche: cognita causa vie eius.
constituit eum sacerdotem: instituens sibi p
singulos annos decem argenteos. ⁊ vestem
duplicem pter victum. In diebus illis: tri-

bus dan querebat sibi possessionem. Et mi-
serunt quinqꝫ viros: vt explorarent terrã in
qua possent habitare. ⁊ intrantes domum
miche: requieuerũt in diuersorio leuite. Cũqꝫ
considerassent vestes ⁊ ydola: abierũt. ⁊ ve-
nerunt lachis. ⁊ videntes locum vberem. et
magnarum opum. ⁊ habitantes in ea sine ti
more ⁊ imbelles: reuersi sunt ad fratres suos
⁊ dixerunt. Eamus. ⁊ possideamus terram
quã vidimus. Nullus erit labor. Et profecti
danite sexcenti viri armati: primo manserunt
in cariathiarim iude. qui locus: ex eo tempo
re dictus est castra dan. Alius: eodem no
mine dictus est. de quo diximus in samso-
ne. tercius: eodẽ nomine dictus est. vbi hiero
boam fabricauit vitulos. Cũqꝫ transissent iu-
xta domum miche. intrauerunt quinqꝫ pre
dicti viri vt tollerent vestes ⁊ ydola. Cumqꝫ
sacerdos acclamaret: dixerunt ei. veni nobis
cum. Melius est tibi vt sis pater in vna tri-
bu: ꝙ in domo vnius viri. Et abijt cum eis
ferens secum omnia. Cũqꝫ insequeretur eos
michas cum omni domo sua. videns eos
fortiores. ⁊ minantes mortem reuersus est.
Illi vero cum mulieribus ⁊ paruulis ⁊ iumẽ
tis ⁊ vniuersa suppellectili sua: venerunt ad
populum lachis. ⁊ percusserunt eos. ⁊ vrbem
incenderunt. Et struxerunt sibi ciuitatem: nõ
procul a libano. ⁊ iuxta fõtes iordanis. circa
maximũ campum sydonis. in regione roob
⁊ appellauerunt eam dan. que prius lachis
vocabatur: posueruntqꝫ sibi in deum: ydolũ
miche. toto tempore quo fuit domus dei in
sylo. Jonathan vero filium gersan. filij moysi:
⁊ filios eius. statuerunt sacerdotes in tribu
dan. vsqꝫ ad diem captiuitatis sue. Cũqꝫ re-
plicet historia in diebus illis non erat rex in
israel. videtur cõsentire iosepho. qui dicit hoc
factum. ⁊ quod sequitur: circa eadem tẽpo
ra contigisse.

De vxore leuite.

Uir leuita habitans in latere mõ-
f tis effraim habens vxorẽ dꝫ bethlẽ
que irata viro suo: rediũt in domo patris sui
in bethleem. Secutus autem vir suus cum
puero ⁊ duobus asinis. recõciliatus est vxo-
ri. Quarto autem die cum regredi vellet: te
nuit eum socer vsqꝫ in crastinum. Quinto
die: sumpto cibo. circa diem egressus est. du
cens secum duos asinos onustos. ⁊ concubi
nam. Sic enim quandoqꝫ vxor dicitur: ⁊ vt
videtur velle iosephus. luna quinta infau-
stum tũc arripuit. Cũqꝫ transirẽt iuxta iebus
die declinante: noluit ingredi opidum gẽtis
aliene. ⁊ transiuit in gabaa que est in tribu
beniamin. ⁊ nullo eum recipiente: sedebant
in platea. Et ecce senex rediens de agro. qui
erat de monte effraim. ⁊ aduena habitabat
in gabaa. Qui introduxit eos in domũ su-
am. ⁊ cenantibus illis: venientes viri ciuita
tis filij belial: dixerunt ad dominum domus.
Educ virum qui ingressus est ad te. vt ab-
utamur eo. Tamen iosephus dicit: non ve-
nisse pro eo. sed vt raperent vxorem eius. Cum
autem obtulisset eis senex filiam virginem. ⁊
vxorem viri pro viro: eduxerunt vxorem viri.
Qua cum tota nocte abusi essent: dimiserũt
eam mane. Que rediens ad hospicium: ex-
pirauit ante ianuam. Et ferens vir eius cada
uer in asino: rediit in domum suam. ⁊ con-
cidens eã in duodecim partes: misit in om-
nes terminos israel. ⁊ conclamabant singuli
Nunquã sic factum est in israel: ex quo ascẽ-
derunt patres nostri de egypto. ⁊ egressi sunt
omnes quasi vir vnus in masphat quadra
ginta milia pugnatorum. Et dixerunt. Non re-
dibit quispiam in domum suam: donec vl-
ciscamur in gabaa. Et elegerunt viros vnum
de decem qui cõportarent cibaria. ⁊ miserũt
ad omnem tribum beniamin. dicentes. Tra
dite nobis flagiciosos de gabaa: vt moriantur.
Qui noluerunt. imo dederunt eis in auxiliũ
vigintiquinqꝫ milia de beniamin. Erãt aũt
in gabaa septuaginta viri: ita sinistra vt dex-
tera preliantes. ⁊ sic fundis lapides ad iustũ
iacientes: vt capillum quoqꝫ possent percute-
re. Et ascendens exercitus israel in sylo: con
suluit dominum. Quis ascendet certaminis

principes contra beniamin: Et respondit dominus. Judas. Hoc forte videtur facere p iosephus: de tempore huius cladis. Et ascendentes inde: expugnabant gabaa. Et prima die: egressi filij beniamin de gabaa. percusserūt de israel viginti duo milia. Sequenti vero die: decē et octo milia. Tertia vero die. p insidias circūuenti: cecideruñt. et incenderunt vrbem filij israel. occidentes viros et mulieres et paruulos. Idipsum facientes alijs ciuitatibus in beniamin. De omni numero beniamin: soli sexcenti remanserunt. qui sederunt in petra remmon. et planxerunt planctu magno: quattuor mensibus. et iurauerūt filij israel in masphat: ꝙ nullus eorum filias suas daret vxores filijs beniamin. Tandem penitentes de deletione tribus vnius: requisierunt quis de israel non ascenderat cum eis. nec iurauerat Et inuenti sunt viri iabis: gala ad non interfuisse certamini. et percusserunt eos a viro vsqꝫ ad mulierem. solis quadringentis virginibus reseruatis. Et adducentes sexcentos viros de petra remmon. reddiderunt eis sortes beniamin. et quadringentas illas virgines dederunt eis in vxores. et cōsilio inito ꝺ dandis vxoribus ducentis qui remanserant: dixerunt eis. Ecce sollennitas domini est in sylo. et ascendent filie israel ducentos choros. et vos latentes in vineis: exite. et rapite singuli singulas vxores. Et factum est ita. Et restituta est tribus beniamin. In diebus illis: nō erat rex in israel. sed vnusquisqꝫ qđ sibi rectum videbatur faciebat. Eadem clausula que est supra. Ideo forte videtur: ꝙ circa idem tempus vtrūqꝫ factum fuerit.

De ruth.

P

Ost samsonem: iudicauit israel hely sacerdos. qui non tamen iudex: sed sacerdos a digniori officio an nominatus est. et translato sacerdotio a filijs eleazar. Hic primus de filijs ythamar: accepit sacerdotium. In diebus eius facta est fames in terra. et surrexit helimelech de bethleem effrateus. cum vxore sua noemi. cū duobus filijs suis maalon et chelion. et ingressus est regionem moabitidem. vt pasceretur ibi

Supra paralipomenon dicit hieronymus. ꝙ in diebus helimelech sol stetit ad terrendos transgressores legis. sed quia non timuerunt deum: tanta fames inualuit. vt potior in tribu iuda fugeret cum vxor et liberis.

Quo mortuo: filij eius duxerunt vxores moabitidas. orpham et ruth. Tamen iosephus dicit. ꝙ pater accepit filijs suis vxores et manserunt ibi decem annis Et mortui sūt ambo sine liberis. Noemi vero vidua et orbata filijs: surrexit vt rediret in patriam. Audierat enim ꝙ dominus dederat populo suo escas. et comitabātur eam nurus sue. Que ait ad eas. Reuertimini filie mee in domum matris vestre. Non enim vltra potestis sperare viros ex vtero meo. Et nota. quemadmodum apud moabitas seruabatur lex de semine suscitando. et acquieuit orpha. et reuersa ē. Ruth vero sequebatur eam. Cui noemi. Audi filia. Non est deus noster sicut dij gentiū. nec populus noster scdm ritum gentium viuit. Expedit tibi: vt redeas ad pplm tuū. et ad deos tuos. Et ait ruth. Populus tuus: populus meus. Deus tuus: deus meus. Profecteqꝫ sunt simul. et venerunt in bethleem. que prius dicebatur effrata. ab vxore caleph. Hieronymus tn̄ dicit ꝙ caleph suscepit de effrata. vt virū marie et vt virū beseleel. Hec fuit maria soror moysi. que postꝙ percussa est lepra: agnominata est effrata. i. furorem vidit idest. iram dei experimento cognouit. vel interpretatur speculū. quia plaga eius est omnibus posita in exemplum. sed tunc primo propter incredibilem vbertatem sibi redditam: cepit vocari bethleem. quod est domus panis. Percrebuit fama in bethleem et dicebāt

Hec est illa noemi. Quibus illa. Ne vocetis me noemi. quod e pulcra. sed vocate me mara quod est amara. Egressa sum plena. ⁊ vacuam me reduxit dominus. sed amaritudine plenam. ⁊ tunc p̄mo: ordea metebantur. Erat autem ibi vir potens. ⁊ opulentus booth. consanguineus helimelech. Intrauit itaqz ruth agros illius: de voluntate noemi ⁊ colligebat spicas: post metentes. Accidit autem vt egrederetur booth ad agruz. ⁊ ait messoribus. Dominus vobiscum. ⁊ quesiuit cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est illa moabitis: que venit cum noemi. Et ait booth ad eam. Filia: ne vadas in alteri⁹ agrum. Nullus puerorum: molestus erit tibi. Si sitis: vade ad sarcinulas. ⁊ bibe. Hora vescendi: veni huc ⁊ comede. ⁊ intingue buccellam in aceto. Reddat tibi deus israel mercedem. quoniam confugisti sub alas ei⁹ Pueris suis quoqz dixit. Proicite de manipulis de industria. vt absqz rubore colligat. Cūqz comedisset ruth ad latus messoꝝ collegit polentam. quā iosephus alphitam vocat. ⁊ conseruabat eam socrui. In vespera q̄ collegerat virga excutiens: inuenit ordei quasi ephi. i. modios tres. Cunqz redisset ad socrū: indicauit ei que fecerat sibi booth. ⁊ ait noemi. Propinquus noster est homo. benedictus sit a domino. Idipsum fecit ruth sequentibus diebus vsqz ad aree ventilationē. Mos erat in israel: ꝙ in ventilatione: dominus aree grande conuiuium parabat pueris suis ⁊ messoribus: ⁊ dormiebat in area. et quasi sollennizans abstinebat ab amplexib⁹. Idipsum fiebat in tonsione ouium. Si post vindemias fieret: non legi. Et ait noemi ad ruth. Lauare filiā ⁊ vngere. ⁊ induere cultioribus vestimentis. ⁊ ascende in aream cuz aliis. Non te videat homo. donec inebriat⁹ fuerit. Cūqz obdormierit: proicies te a parte pedū eius. ⁊ ibi iacebis. Et fecit omnia que sibi socrus imperauerat. Et ecce media nocte euigilans homo expauit. dicens. Que es: Et illa. Ego sum ancilla tua. Expande pallium tuum sup me. quia propinquus es. Cunqz indicasset ei booth. in talibus derogationibus castitatem esse seruandam: addidit. alius me ꝓpinquior est. Si te voluerit iure ꝓpinquitatis: bene res acta est. Alioqin ego te suscipiam. Viuit dominus. Surrexit itaqz booth de loco vbi iacuerat: iuxta archonium manipulorum: antequā homines mutuo se cognoscerent. ⁊ impleuit palliolum illius ordeo. quasi sex modiis. ⁊ rediens ruth onusta ad socrum: indicauit ei que dixerat booth Ascendit ergo booth ad portam. ⁊ sedit cum iudicibus: ⁊ vocauit decem de senioribus ciuitatis. ⁊ aduocans ꝓpinquiorem illum de quo dixerat: ait ad eum. Partez agri patris nostri helimelech: disposuit vendere noemi. Nos duo soli propinqui sumus. sed tu propinqor. Eme ergo si placet. At ille. Ego emā. Cui booth. Ergo non ex media parte. oportet te legum habere memoriam. habeas necesse est cum agro: relictam maalon. vt suscites nomen propinqui. At ille ait. Cedo a iure propinquitatis. Tu vtere priuilegio meo. Et ait booth. Tolle ergo calciamentum tuum. vt firma sit concessio. Josephus tamē dicit. Booth itaqz testificās seniores: iussit mulieri vt eius calciamentum solueret scdm legem. et in faciem eius spueret. Johannes vero ait. Cuius non sum dignus corrigiam calciamēti soluere. Hec sunt generationes phares Phares genuit esron. Esron genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmon genuit boos. Boos genuit obeth. Obeth genuit ysai. ysai genuit dauid. Ex his tribus conicitur: ꝙ scdm diuersos casus: quandoqz ipse repudians soluebat sibi calciamentum. quandoqz vero mulier soluebat ei. q̄ndoqz vir qui suscipiebat eam. Sed quocūqz modo fieret: in opprobrium repudij contra legem. Domus eius dicebatur domus discalciati. Et ait booth astantibus.

Huius rei testes estis? Qui dixerunt. Testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem tibi: sicut rachel et lyam. que edificauerūt domum israel. Accepit itaq; booth ruth in vxorem. et post annum natus est ei filius. quē posuit noemi in synu suo. Nutricis et gerule fungens officio. Et dixerunt ad eam eē vicine congratulantes. Ecce habes qui nutriat senectutem tuam. et seruiat tibi plus q̄ septem filij. Ob hoc vocauit nomen hic est eius obeth. qd hebraice interp̄tatur seruiēs. pater ysai.

Historia libri regum.

Iber regum in quattuor voluminibus distinguitur apud nos.
l Scdm hebreos autē: in duobus. Et dicunt p̄mum: samuel. a nomine auctoris. Secundum vocant malachim. i. regum a materia. Quidam vocant malachot. quod sonat regnoꝝ sed viciose. Agit enim in eo de vno regno iudeoꝝ tantū. et de regibus eius. licet in duo diuisum fuerit. Scriptus est autē cronice liber iste. sub singulis regibus. qui compactus est in vnū a ieremia. quod exinde patet: quia idem est finis huius libri et ieremie Ad cōmendationem autē samuelis: p̄mittit cōmendatio patris eius in hunc modum. Fuit vir vnus de ramathaim sophim d̄ mōte effraim. et nomen eius elchana effrateus. vir enim ponitur: hic non pro sexu. sed pro vigore virtutum. nec vnus: p numero. sed p singularitate religionis pre alijs. dicitur autē ciuitas eius ramathaim. que in euāgelio dicitur arimathia. a iosepho: dicitur ramath. quia in excelso sita erat. Sophim vero: speculo interpretatur. et est ibi genitiui casus. ac si dicaretur. de ramathaim speculationis. quia ex ea circumiacens regio lōge videri poterat. Sic tradit hieronymus. Alij distinguūt sic: de ramatha: in sophim. Non est autem mons effraim nomen montis. sed regionis. Unde in sequentibus: vbi legitur. d̄ duodecim prefectis regionum qui ministrabant salomoni p singulos menses: ponitur dechar. prefectus montis effraim. Fuit autē elchana leuita nonus decimus a leui. descendēs ab eo p caath. et ysuar. et chore. Unde patet. q̄ samuel non fuit aaronita. et dicitur effrateus. i. bethleemita. Fuit eni scdm matrem de tribu iuda. Unde postea samuel posuit vnū de filijs suis iudicem in bethleē. tanquā inter contribulos. Et nota q̄ q̄dam tria nomina distinguūt sic. Effrateus ab effraim. scribunt p duo. ff. ephrateus ab ephrata: p. ph. euphrateus ab euphraten: quod ē frugifer. p eu. et est vt dicunt terminus iudee iuxta euphraten.

De oratione anne in sylo.

Abuit autem helcana duas vxores
b nomen vni anna. et nomen secunde fenenna. Et cum debuit dicere. alteri de duabus: dixit secunde. innuens. q2 licet pares essent in noīe vxorio: tamen hec secunda erat in amore viri. Erat autem anna pulcra: sed sterilis. Fenenna vero fecunda. et ascendebat vir ille tribus statutis diebus scdm legem in syla ad adorandū. Erāt autem in sylo. duo filij hely. ophni. et phinees. sacerdotes. Cūq; immolasset elchana: dedit fenenne. et filijs et filiabus eius partes. Anne autem dedit partem vnā tristis. Quidam putant dictum hoc esse de vestibus nouis. quas distribuebat vxoribus et liberis in die festo. Sed magis putandum est: dictū esse de p̄tibus sacrificioꝝ que contingebant offerētes. quas tanquā sanctas leuite ceteris

distribuebant. Hebreus sermo magis videtur sonare: dedit anne missionem vnam duplicem. quasi vnam ꝑtem equipollentē duabus. Porro anna tristis erat ꝓ sterilitate. et non sumebat cibum. Et egressa est ad fores tabernaculi vt oraret. Hely sedente ante postes. vt querentes consilium: paratum eum inuenirent. ⁊ flens anna vouit domino. Domine exercituū si dederis mihi sextum virilē: dabo eū tibi nazareū omnib' dieb' vite sue ⁊ attendens hely motum labioꝝ. vocēq; nō audiens. estimans temulentam: ait. Digere paulisper vinum quo mades. Que respondit. Nequaquā domine. Sed mulier infelix ego sum vsq; adhuc. ora ꝓ ancilla tua. ⁊ intelligēs eā hely sterilē. ait. Det tibi de' israel petitionem tuam. Hebreus tamen habet dabit. Unde: mulier ex ꝓmissione sacerdotali secura: abijt. Uultusq; illius non sunt amplius in diuersa mutati. i. animus eius non est deinceps distractus. in varietates dubitationis.

De ortu samuelis.

Et factum est vt pareret filium. et vocauit nomen eius samuel. i. postulatio dei. quia a deo postulatū susceꝑat. nec ascendit mulier in sylo cum viro. donec ablactaret filium. ⁊ cum ablactatum duxit in sylo: cum vitulis trib' ⁊ tribus modijs farine. Hebreus tamē habet: ⁊ modio farine. ⁊ cum amphora vini. ꝗ est mensura trium modioꝝ. nec attulit similam ⁊ vinum ad libandū tantū. cum in libaminibus vituloꝝ pauciora sufficerent. ꝑsertim: cum non nisi vnum vitulum obtulissent. Sed intelligendum est. ꝙ residuū dedit domui sacerdotum. Porro mirum videtur esse puerum bimum. quasi nouiter ablactatum: adductū esse ad ministrandum in tabernaculo. ꝓpterea quidam dicūt: tres esse ablactationes. Prima fit a lacte mamille. ꝗ fit tertio anno. Secunda a lacte infantie. ꝗ fit septimo tertia a lacte puericie. que fit duodecimo. ⁊ sic amouetur puer a nutrice a pedagogo. ⁊ a timore. Dicūt ergo quidam: eū adductum post secundam ablactationē ad imbuendū litteris. Unde in sequentibus legitur. ꝙ ꝑ singulos annos mittebat ei mater tunicam paruam. alij dicunt. ꝙ post tertiam ablactationem. quasi iam idoneum ad ministrandum. Unde statim sequitur. Puer autem erat minister in cōspectu domini. Cūq; obtulisset puerum hely: ait anna. Uiuit anima tua domine. Ego sum mulier infelix ꝓ qua iurasti. ecce filius quem dedit mihi dominus. Genus erat iurisiurandi ꝑ cōfirmationem. quasi diceret ꝑ animā tuam domine. quidam tamen quandoq; ꝑ execrationem dici putant. vt ibi. Uiuit anima tua rex. si noui eum. quasi diceret. Destruat me vita tua si noui eum. Et orauit anna dominum. ⁊ dixit. Exultet cor tuū ⁊c. Canticū mihi est ꝓprie: nō oratio. ⁊ cōtinet tria: hoc canticum. Primū est: gratiarū actio. pro beneficijs suis ꝑstitis. Secundo: est inuectio in superbos: occasione fenenne. ibi. Nolite multiplicare loqui. Tertio: ꝓphetat de regno christi. ibi: Dominus iudicabit fines terre. Quod autem legitur in cantico. Donec sterilis peperit plurimos. ⁊ que multos habebat filios infirmata est. Hebreus habet ꝓ plurimos septem. ⁊ ꝓ infirmata est: secta est. Et tradit: ꝙ singulis anne filijs nascentibus: singuli fenenne filij moriebantur. Et quinq; filijs anne: duos filios samuelis connumerat vt sint septem. Rediit helcana in domum suam: ⁊ samuel ministrabat ante hely. Et dicit eum iosephus anno duodecimo: pleno ꝓphetasse.

De filiis hely.

Porro filij hely nescientes dnm: ꝑtē sacerdotalem de sacrificijs. anteq̄ adolerent adipem. tollebant ab offerentibus crudam. vt laucius sibi pararent

ei. Et mittebat puer sacerdotis: fuscinulam in ollam. ⁊ quicquid leuabat fuscinula: erat sacerdotis. quod non erat portio: sed rapina. Samuel aūt ministrabat: accinctus ephot lineo. non: sacerdotali sed prophetico. et tunicam paruā afferebat ei mater singulis annis. Et visitauit dominus annam. ⁊ habuit tres filios. ⁊ duas filias. Hely autē erat senex ualde. ⁊ audiuit peccata filiorum. qui dormiebant cum mulieribus excubantibus ad ostium tabernaculi. ⁊ eas que venerant ad purificaadum: polluebant. Quidam tamen volunt: q̃ non miscebantur mulieribus. sed corrupti pecunia: dabant mulieribus licentiam cōmiscendi viris suis: infra dies purificationum. Unde: ⁊ pater dixit eis. transgredi facitis populum domini. ⁊ tepide arguebat eos. Uenit aūt vir dei ad hely. ⁊ ait ad eū. Loquens locutus sum. vt dom⁹ patris tui ministraret in sempiternū. Absit hoc a me. Sed honorantes me glorificabo. ⁊ contemnentes: abiciam. Ecce ꝑcidam brachium domus patris tui. i. auferam sacerdotiū de domo tua. p quo: debebatur ei armus dexter. ⁊ videbis emulum tuū in templo quod factum est in diebus salomonis. cum sadoch qui fuit de eleazar: factus est sacerdos. eiecto abiathar: qui fuit de yrhamar. Quidam tamen autumant. translatum esse sacerdotiū ad samuelem. qui non fuit aaronita. Sed neq̃ legitur samuelem fuisse sacerdotem nec aaronitas amotos a sacerdotio: vsq̃ circa tēpora machabeorum. Quod autē addit vir dei magna pars domus tue morietur: forte impletum est in primo. quando occubuerunt filij eius in bello. vel quando saul sacerdotes nobe interfecit. ⁊ in signum future veritatis ꝑtitit ei: vna die filios eius morituros. Porro in diebus illis erat sermo domini preciosus. i. rarus.

Quod tercio vocauit dominus samuelem.

Actum est autem: hely iacebat in loco suo. ⁊ oculi eius caligauerant. nec poterat videre lucernam dei: antequā extingueretur. Quod mirum videtur. non est enim aliquis adeo cecutiēs: quin clarius videat lucernam ardentem: q̃ extinctam. Presertim: cum cecutientes oculi clarius videant ad lucernam q̃ ad diem. Quidam: sic distinguūt. Nec poterat videre. lucernā dei antequā extinguerent: samuel aūt dormiebat. ⁊ superabundabat autem. Huic sensui videtur consentire hebreus. qui distinguit ibi. nec poterat videre. ⁊ subiungit. lucerna domini nondum extinguebatur. Et sic congrue sequitur. samuel autem dormiebat in templo domini. idest. in thalamo iuxta tabernaculum. vbi solus cum hely sacerdote dormiebat. Unde: cum vocasset eum dominus. cucurrit ad hely dicens. Uocastis me. falsum dixit: sed non est mentitus. Et ait hely. Non vocaui te. Reuertere ⁊ dormi. Et factum est secundo similiter. Nondum enim samuel sciebat dominū. i. non habebat consuetudinem audiendi dominum. Cumq̃ vocasset eum dominus tercio: iterum abijt ad hely. Et intellexit hely qḋ vocasset eum dominus. ⁊ ait. Si deinceps vocauerit te: dices. Loquere domine: quia audit seruus tuus. Cūq̃ vocasset eū domin⁹ dormientē: dixit. Loquere domine. ⁊ indicauit ei eandē comminationem in domū hely: quam prius fecerat p virū dei. Non tamen putandū est irritam factam promissionem quam fecerat domin⁹ aaron de sacerdotio sempiterno. Promissionibus enim huiusmodi: semꝑ addenda est condicio. quandoq̃ posita. Si custodierint filij tui testamentū meū ⁊c. Uidetur iosephꝰ velle: dominū ideo ter vocasse samuelem: vt ꝓfiguraret tres ipsi⁹ dignitates futuras. fuit enim propheta q̃ ab hac vocatione dicit eū habuisse. fuit quoq̃ iudex. Obtulit quoq̃ quasi sacerdos: eorum paruulus esset

ychabot⸗nepos hely. Mane adiurauit hely samuelem: vt indicaret ei vniuersum sermonem domini. Et indicauit ei omnia. Et ait hely. Dominus est. quod bonum est in oculis suis faciat. Creuit autem samuel. ⁊ cognouit omnis israel: q fidelis ꝓpheta samuel esset domino. Et consuluit eum omnis populus: iuxta verbum domini. Preceꝑat enī dominus. vt abicerent diuinos. ⁊ ariolos. ⁊ huiusmodi. ⁊ suscitarentur a fratribus suis. verbum domini.

De morte hely et filiorũ eius et captione arce.

e T factũ est. conuenerũt philistijm in pugnam. in affec. qui dicitur locus ꝑtinens ad iezrael. quā vocat ioseph⁹ ciuitatē amphecolenitis. israel quoq; egressus est in ꝑlium iuxta lapidem adiutorij. quod ꝑ ꝓlempsim dictum postea patebit ⁊ victus est israel. ⁊ ceciderunt de eo. quasi quattuor milia viroꝝ. ⁊ dixerunt seniores. Afferamus de sylo archam domini sedētis super cherubin: quod ideo dictum est. sicut et in psalmo. Qui sedes suꝑ cherubin: q̃r quandoq; gloria domini ibi apparebat. ⁊ tulerũt archam. ⁊ iuerũt cum ea duo filij hely. Na⁊ phinees: iam fungebatur officio patris. et acceꝑant mandatum ab hely. ne ad eũ redirent sine archa. ⁊ timuerunt philistijm. ⁊ acrius pugnauerũt. Fugitq; israel. ⁊ cesa sũt ex eo triginta milia peditum. ⁊ archa domini capta ē. ⁊ duo filij hely mortui sunt. Currit autem puer beniamita: ex acie. ⁊ indicauit in sylo: quod factum erat. Hely autem sedebat contra viam: que ducebat ad castra spectans. i. auscultans. Iā enim cecus erat vt tradunt hebrei. ⁊ non cecutiens. Qui audita strage populi. ⁊ morte filiorum quieuit Cum autem audisset archam captam: cecidit retrorsum. ⁊ fractis ceruicibus expirauit. Nurus autem eius vxor phinees. pregnans erat. ⁊ pre dolore incuruauit se. ⁊ peꝑit filiũ. septem mensium: vt dicit iosephus. ⁊ vocauit eũ icaboth. i. igloriũ trāslata dicēs. ⁊ vocaest gloria domini de israel. Porro: hely iudicauit israel: quadraginta annis. Cui concordat iosephus. Septuaginta ꝟo. ⁊ paralipomenō: dicũt viginti. Potest dici: q post samsonem fluxerunt viginti anni: sine iudice. q̄ aggregati sunt annis quibus iudicauit hely Quidam tamen dicunt viginti annos quibus iudicauit samuel aggregandos annos hely. magistri sui. Sed verius: anni samuelis cum annis saulis ascribuntur. Sane potuit fieri. vt hely factus iudex. transtulerit sacerdotium de domo eleazar. eleazar quidem successit phinees. Cui successit abiezer. Cui: successit buzi. Cui: successit ozi. ⁊ translatum est sacerdotium. In diebus hely: fuit tertius rex latinoꝝ: siluius postumus filius enee. ⁊ lauinie. a quo deiceps latini reges siluij denominati sunt. Hunc ascanius heredem reliquit. adhuc paruulo filio suo iulo. a quo iuliorum familia originem traxit ⁊ nomē. hectoris filij: yliũ receperunt expulsis posteris nestoris.

De remissione arche.

t Ulerunt autem philistijm archaꝫ domini in azotum. ⁊ statuerunt eam iuxta dagon: quasi tropheuꝫ. ⁊ surgentes diluculo: inuenerunt dagon ꝓstratum in terra. ante archam. ⁊ quasi adorantem: vt dicit iosephus. ⁊ restituerunt eũ in locum suum. Rursum mane sequenti: inuenerunt eum ꝓstratum. caput ꝟo ⁊ man⁹ eius abscise a trunco: iacebant suꝑ limen. Ob hoc nullus ingrediens templũ in azoto: calcat suꝑ limē vsq; in hodiernũ diē. Et aggrauata ē man⁹ dn̄i suꝑ azotios. ⁊ ꝑcussit eos i secretiori ꝑte natiũ. Et cōputrescebāt

pmitentes extales eorum. Quod iosephus dicit factum: ex crudeli passione dissenterie. Ita: vt putrefacta egererent intestina. et mures ebullientes de agris: corrodebant extales eorum. Et conuocatis satrapis: dixerunt ad eos. Quid faciemus de archa? Qui dixerunt. Circumducatur. Quacunq; autem circumducebatur: percutiebat omnes in posterioribus. Et fecerunt sibi sedes pelliceas. et conuenientes principes quinq; vrbium: tractabant quid facturi essent. Et erant qui dicerent: causam passionum factam per archam. Alij: per casum. alij: per corruptionem aeris. et fructuum terre. Dixerunt autem sacerdotes et diuini. cur aggrauatis cor vestrum: sicut pharao et egyptus: Remittite archam: sed non vacuam. Reponite in capsella iuxta archam: quinq; anos aureos. et quinq; mures aureos. pro numero ciuitatum que percusse sunt. Josephus tamen dicit: quinq; simulacra hominum aurea. et ponetis archam sup plaustrum nouum. cui iungetis duas vaccas feras. quibus non est impositum iugum. et vitulos eorum recludetis domi. et si recto itinere ascendent contra bethsames: ipsa fecit nobis hoc malum. Alioquin: casu factum est. Et ibant vacce mugientes in directum. nec declinantes ad dexteram nec ad sinistram. per viam que ducit bethsames. Et hec est vna sacerdotalium ciuitatum in tribu beniamin. Est altera bethsames in tribu neptalim. Porro: bethsamite metebant triticum. Et venit plaustrum in agrum iosue bethsamite: et stetit ibi. Et posuerunt archam sup lapidem grandem. et capsellam que erat iuxta eam et conciderunt leuite ligna plaustri. et vaccas posuerunt sup ea holocaustum domino. Uiri autem bethsamite: obtulerunt holocausta et victimas in die illa. Asserunt quidam quinq; tantum esse ciuitates philistijm. et ideo tantum misisse quinq; anos aureos. et quinq; mures sed in sequentibus legitur: sidecim fuisse ciuitas philisteorum. vnde melius videtur quod dicit isidorus quinq; tantum fuisse metropoles. et queq; obtulit anum aureum. et murem. Alie solum mures obtulerunt. vsq; ad abel magnum. sup quem posuerunt archam domini Et videtur hec littera sonare. quod abel sit nomen lapidis sup quem posita fuit archa. Alij asserunt ciuitatem que tunc bethsames dicebatur: postea dictam abel. quod interpretatur luctus. propter luctum bethsamitarum qui secutus est. et additum est magnum: ad differentiam alterius abel. que in sequentibus abela dicitur. vbi sapiens mulier exclamauit ad ioab. Qui interrogant: interrogent in abela. et tunc legitur: sup quem posuerunt archam. i. iuxta quem. et percussi sunt de bethsamitis septuaginta viri. et quinquaginta milia plebis. eo quod vidisset archam Creduntur autem illi septuaginta deposuisse archam: cum non essent sacerdotes. Si queritur cur ergo mortui non sunt philistei. quotquot viderunt archam: Potest dici quia non peccauerunt videndo: quibus non erat prohibitum videre. Timentes autem bethsamite: miserunt ad viros cariathiarim: vt reducerent ad se archam. Qui reduxerunt eam. et intulerunt eam in domum aminadab. viri iusti. et eleazarum filium eius: sacerdotem instituerunt in custodiam arche. et fuit ibi viginti annis. vsq; ad octauum annum regni saulis. quo ipse tulit eam in castra. Manserat autem apud philisteos septem mensibus. et tunc quieuit omnis israel post dominum.

Quod orante samuele vicit israel philistiim.

Quod attendens samuel et videns eorum fiduciam in domino: ait. Aceruamus in maphat: vt orem pro vobis. Cumq; ascendissent in maphat: effuderunt aquam coram domino. forte in signum federis sicut fecit iosue. et iudicauit eos ibi samuel. i. docuit eos iudicia dei. Quidam tamen asserunt samuelem quoddam ydolum redegisse in puluerem. et mixtum dedisse populo ad

bibendũ· ⁊ in barbis eoꝝ iudicasse reos ydo
latrie: ante reis· sicut quõdã fecit moyses. Et
audierunt philistijm congregatũ esse israel
in ermen in masphat· ⁊ armati ascenderunt
aduersus eos· ⁊ timens israel. dixit ad samu
elem. Clama ꝓ nobis ad dñm. Et obtulit sa
muel agnum lactentẽ in holocaustũ. Et dũ
clamaret samuel ad dñm· initũ est pliũ. Et
intonuit dñs fragore magno sup philisteos
⁊ mota est terra· ⁊ ꝑ loca pandebat yatus.
⁊ philistei in fugã versi: cesi sunt a filijs isrl.
Qui pcusserunt eos vsq; ad terminos terre
sue. Tulitq; samuel lapidem· ⁊ posuit eũ in
terminis· ⁊ vocauit nomen loci illius: lapis
adiutorij· nec apposuerũt vltra philistijm. vt
intrarent terminos israel· dũ viueret samuel
Judicabat itaq; samuel populũ· in bethel·
⁊ galgal· ⁊ masphat· circuiẽs ꝑ singulos an
nos· ⁊ reuertebatur in ramatha. Sed ⁊ ibi
iudicabat israelem. Tres ille ciuitates famo
se erant. Bethel: ꝓpter somniũ iacob· ⁊ gal
gal: ꝓpter circũcisionem secũdã· ⁊ masphat:
ꝓpter frequentiam iosue. Et ascendebat ad
eas samuel vicissim· in tribus sollennitatib⁹
ebdomadarijs· ⁊ iudicabat ibi populũ· alijs
diebus ascendebat ad eũ populus in rama
tha: ad iudicandum.

Quod israel petiit regem.

c Um autem senuisset samuel: po
suit filios suos iohel· ⁊ abiam. al
terum in bethel· alterum in bersa
bee. vt ibi sedentes: iudicarent populũ. Qui
declinauerunt post auariciã: ⁊ puerterũt iu
dicia. Quod non ferens populus: dixit ad sa
muelem. Da nobis regem: vt iudicet nos:
sicut cetere gentes habent. Quod grauiter
tulit samuel. propter insitam sibi iusticiam.
⁊ circa odium regis. Cũq; cõsuluisset dñm:
ait ei dñs. Audi vocem populi. Nec te tantũ
abiecerunt· sed me: ne regnem sup eos. Ue
rũ tamen ꝑdic eis: ius regis sup eos. Et ait
samuel ad populũ. Hoc erit ius regis. Filios
vestros faciet seruos suos. equites. ⁊ pcurso
res· agricolas· ⁊ fabros armoꝝ. Filias vr̃as
faciet vnguentarias· ⁊ coquestrias· ⁊ panifi
cas. Seruos vestros ⁊ ancillas ⁊ iumenta
ponet in opere suo. Optima queq; vr̃a dabit
seruis suis. ⁊ vos eritis ei serui. Et ait popu
lus: non audiemus te· sed erit rex nobis: et
pugnabit ante nos. Et ait samuel. Ite ad ꝓ
pria· oportune vos congregabo cũ cognoue
ro a dño: quẽ daturus sit vobis regem.

De unctione saulis et de electione

e T erat vir de beniamin noie cis· ꝺ
stirpe gemini· cui erat filius saul.
⁊ non erat vir melior illo in israel.
Cumq; ꝑijssent asine eis: dixit ad filium. Tol
le vnum de pueris: ⁊ quere asinas. Cumq;
transissent ꝑ montem effraim· ⁊ terrã salim
⁊ terram beniamin· ⁊ non inuenissent: ⁊ ve
nissent in terrã suph· qui fuit ꝑauus samue
lis· ait saul ad puerũ. Reuertamur· ne pater
meus sollicit⁹ sit ꝓ nobis. Cui puer. Est vir
dei in ciuitate hac: qui absq; ambiguitate lo
quitur. Eamus ad eũ· si forte iudicet nobis
ꝺ via nostra. Et ait saul. Quid feremus ad
eum: Panis defecit in sitarcijs· ⁊ sportulaz
nõ habemus· i· argentũ in sportula. Errabat
vt iosephus ait· putãs prophetã accepturũ
munera. Tamen: nec saul legitur obtulisse.
nec ille accepisse. Cui puer. Habeo in manu
mea quartam ptem stateris argenti. Et ascẽ
derunt in ramatha· in qua erat vir dei: ⁊ di
xit puellis· egredientibus ad aquã. Nũquid
est hic videns: Est hic. hodie sacrificatu
rus in excelso. Cumq; ambularent in vrbis
medio apparuit eis samuel· cui pridie dixe
rat dominus. Cras hac hora mittam ad te
virum de beniamin· quem inunges sup po
pulum meum. Cũq; samuel aspexisset saul·
dixit ei dominus. Ecce vir quem dixeram ti
bi. Et ait ad saul. Ego sum videns. Ascen de

ꝓminentes extales eorum. Quod ioſephus
dicit factum: ex crudeli paſſione diſſenterie.
Ita: vt putrefacta egererent inteſtina. ⁊ mu-
res ebullientes de agris: corrodebant extales
eoꝝ. Et conuocatis ſatrapis: dixerūt ad eos.
Quid faciemus de archa: Qui dixerūt. Cir
cumducatur. Quacūq; autē circumduceba
tur: ꝑcutiebat omnes in poſterioribus. Et
fecerunt ſibi ſedes pelliceas. ⁊ cōuenientes prin-
cipes quinq; vrbium: tractabant quid factu
ri eſſent. Et erant qui dicerēt: cauſam paſſio
num factam ꝑ archam. Alij: ꝑ caſum. alij:
ꝑ corruptionem aeris. ⁊ fructuū terre. Dixe
runt aūt ſacerdotes ⁊ diuini. cur aggraua-
tis cor veſtrū: ſicut pharao ⁊ egyptus: Re-
mittite archam: ſed non vacuam. Reponite
in capſella iuxta archam: quinq; anos aure-
os. ⁊ quinq; mures aureos. ꝓ numero ciui
tatum que ꝑcuſſe ſunt. Joſephus tamē di-
cit: quinq; ſimulacra hominū aurea. ⁊ pone
tis archam ſuꝑ plauſtrum nouū. cui iunge-
tis duas vaccas feras. quibus non eſt impo
ſitū iugum. ⁊ vitulos eoꝝ recludetis domi. ⁊
ſi recto itinere aſcendent contra bethſames:
ipſa fecit nobis hoc malum. Alioqn: caſu fa-
ctum eſt. Et ibant vacce mugientes in dire-
ctum. nec declinantes ad dexteram nec ad ſi-
niſtram. ꝑ viā que ducit bethſames. Et hec
eſt vna ſacerdotalium ciuitatū in tribu be-
niamin. Eſt altera bethſames in tribu nep-
talim. Porro: bethſamite. metebant triticū.
Et venit plauſtrū in agrum ioſue bethſami
te: ⁊ ſtetit ibi. Et poſuerunt archam ſuꝑ la-
pidem grandem. ⁊ capſellā que erat iuxta eā
⁊ conciderunt leuite ligna plauſtri. ⁊ vaccas
poſuerunt ſuꝑ ea holocauſtum domino. Ui
ri aūt bethſamite: obtulerūt holocauſta ⁊ vi-
ctimas in die illa. Aſſerunt quidam quinq;
tantū eſſe ciuitates philiſtijm. ⁊ ideo tantū
miſiſſe quinq; anos aureos. ⁊ quinq; mures
ſed in ſequentibus legitur: ſicdecē fuiſſe ciui-
tas philiſteoꝝ. vnde melius videtur qđ dicit
iſidorus quinq; tantū fuiſſe metropoles. et
quecq; obtulit. anum aureum. ⁊ murem. Alie
ſolum mures obtulerunt. vſq; ad abel mag-
num. ſuꝑ quem poſuerunt archam domini
Et videtur hec lr̄a ſonare. q̃ꝫ abel ſit nomen
lapidis ſuꝑ quem poſita fuit archa. Alij aſſe
runt ciuitatem que tunc bethſames diceba-
tur: poſtea dictam abel. quod interꝑtatur lu
ctus. ꝓpter luctum bethſamitaꝝ qui ſecut᷒
eſt. ⁊ additum eſt magnū: ad differentiā al-
terius abel. que in ſequentibus abela dicit̄.
vbi ſapiens mulier exclamauit ad ioab. Qui
interrogant: interrogent in abela. ⁊ tunc le-
gitur: ſuꝑ quem poſuerunt archam. i. iuxta
quem. ⁊ ꝑcuſſi ſunt de bethſamitis ſeptua-
ginta viri. ⁊ mille plebis. eo q̃ꝫ vidiſſēt archā
Credūtur aūt illi ſeptuaginta depoſuiſſe ar-
cham: cum non eſſent ſacerdotes. Si queri
tur cur ergo mortui non ſunt philiſtei. quot-
quot viderunt archam: Poteſt dici quia nō
peccauerunt videndo: quibus non erat ꝓhi-
bitum videre. Timentes aūt bethſamite: mi
ſerunt ad viros cariathiarim: vt reducerent
ad ſe archam. Qui reduxerunt eam. ⁊ intu-
lerūt eam in domū aminadab. viri iuſti. et
eleazarum filiū eius: ſacerdotem inſtituerūt
in cuſtodiam arche. ⁊ fuit ibi viginti annis.
vſq; ad octauū annum regni ſaulis. quo ip-
ſe tulit eā in caſtra. Manſerat aūt apud phi-
liſteos ſeptem menſibus. ⁊ tunc quieuit om-
nis iſrael poſt dn̄m.

Quod orante ſa muele vicit iſrael philiſtiim.

Ꝗod attendens ſamuel ⁊ videns
q eoꝝ fiduciam in domino: ait. Aſcen
dimus in maphat: vt orem ꝓ vo
bis. Cūq; aſcendiſſent in maphat: effuderūt
aquam coram domino. Forte in ſignū fede-
ris ſicut fecit ioſue. ⁊ iudicauit eos ibi ſamu-
el. i. docuit eos iudicia dei. Quidam tamen
aſſerunt ſamuelem quoddā ydolū redegiſſe
in puluerem. ⁊ mixtum dediſſe populo ad

bibendū. ⁊ in barbis eoꝝ iudicasse reos ydo latrie: ante reis. sicut quōdā fecit moyses. Et audierunt philistijm congregatū esse israel in ermen in masphat. ⁊ armati ascenderunt aduersus eos. ⁊ timens israel. dixit ad samuelem. Clama ꝑ nobis ad dn̄m. Et obtulit samuel agnum lactentē in holocaustū. Et dū clamaret samuel ad dn̄m. initū est ꝑliū. Et intonuit dn̄s fragore magno sup philisteos ⁊ mota est terra. ⁊ p loca pandebat yatus. ⁊ philistei in fugā versi: cesi sunt a filijs isrl. Qui ꝑcusserunt eos vsq₃ ad terminos terre sue. Tulitq₃ samuel lapidem. ⁊ posuit eū in terminis. ⁊ vocauit nomen loci illius: lapis adiutorij. nec apposuerūt vltra philistijm. vt intrarent terminos israel. dū viueret samuel Judicabat itaq₃ samuel populū. in bethel. ⁊ galgal. ⁊ masphat. circuiēs p singulos annos. ⁊ reuertebatur in ramatha. Sed ⁊ ibi iudicabat israelem. Tres ille ciuitates famose erant. Bethel: ꝓpter sompniū iacob. ⁊ galgal: ꝓpter circūcisionem secūdā. ⁊ masphat: ꝓpter frequentiam iosue. Et ascendebat ad eas samuel vicissim. in tribus sollennitatibꝰ ebdomadarijs. ⁊ iudicabat ibi populū. alijs diebus ascendebat ad eū populus in ramatha: ad iudicandum.

Quod israel petiit regem.

Cum autem senuisset samuel: posuit filios suos iohel. ⁊ abiam. alterum in bethel. alterum in bersabee. vt ibi sedentes: iudicarent populū. Qui declinauerunt post auariciā: ⁊ puerterūt iudicia. Quod non ferens populus: dixit ad samuelem. Da nobis regem: vt iudicet nos. sicut cetere gentes habent. Quod grauiter tulit samuel. propter insitam sibi iusticiam. ⁊ circa odium regis. Cūq₃ cōsuluisset dn̄m: ait ei dn̄s. Audi vocem populi. Nec te tantū abiecerunt. sed me: ne regnem sup eos. Verū tamen ꝑdic eis: ius regis sup eos. Et ait samuel ad populū. Hoc erit ius regis. Filios vestros faciet seruos suos. equites. ⁊ ꝑcursores. agricolas. ⁊ fabros armoꝝ. Filias vr̄as faciet vnguentarias. ⁊ coquestrias. ⁊ panificas. Seruos vestros ⁊ ancillas ⁊ iumenta ponet in opere suo. Optima queq₃ vr̄a dabit seruis suis. ⁊ vos eritis ei serui. Et ait populus: non audiemus te. sed erit rex nobis: et pugnabit ante nos. Et ait samuel. Ite ad ꝓpria. oportune vos congregabo cū cognouero a dn̄o: quē daturus sit vobis regem.

De vnctione saulis et de electione

Erat vir de beniamin noīe cis. de stirpe gemini. cui erat filius saul. ⁊ non erat vir melior illo in israel. Cumq₃ perdidissent asine eis: dixit ad filium. Tolle vnum de pueris: ⁊ quere asinas. Cumq₃ transissent p montem effraim. ⁊ terrā salim ⁊ terram beniamin. ⁊ non inuenissent: ⁊ venissent in terrā suph. qui fuit ꝑauus samuelis. ait saul ad puerū₃. Reuertamur. ne pater meus sollicitꝰ sit ꝑ nobis. Cui puer. Est vir dei in ciuitate hac: qui absq₃ ambiguitate loquitur. Eamus ad eū₃. si forte iudicet nobis de via nostra. Et ait saul. Quid feremus ad eum: Panis defecit in sitarcijs. ⁊ sportulā₃ nō habemus. i. argentū in sportula. Errabat vt iosephus ait. putās prophetā accepturū munera. Tamen: nec saul legitur obtulisse. nec ille accepisse. Cui puer. Habeo in manu mea quartam ꝑtem stateris argenti. Et ascēderunt in ramatha. in qua erat vir dei: ⁊ dixit puellis. egredientibus ad aquā. Nūquid est hic videns: Est hic. hodie sacrificaturus in excelso. Cumq₃ ambularent in vrbis medio apparuit eis samuel. cui pridie dixerat dominus. Cras hac hora mittam ad te virum de beniamin. quem innunges sup populum meum. Cūq₃ samuel aspexisset saul. dixit ei dominus. Ecce vir quem dixeram tibi. Et ait ad saul. Ego sum videns. Ascende

vt comedas mecum. cras dimittam te. ⁊ q̄ sunt in corde tuo: indicabo tibi. ⁊ de asinabus nō sis sollicitus: quia inuēte sunt. Posset videri saul habuisse sollicitudinē in corde ꝑ asinabus. nisi hoc determinasset ꝓpheta. Unde aiunt hebrei. saulem vidisse ꝑ sompniū se collocatū in vertice palme. qđ est signum regnaturi. ⁊ inde sollicit᷑ erat. Et ob hoc: dixit ei samuel. Cuius erunt optima queq; in israel: Nonne tibi: Et ascenderūt in excelsū. Ante templū enim licebat sacrificare in excelso. Cūq; recumberent in tridinio. dedit ei samuel locū in capite triginta virorū: q fuerant inuitati. Et posuit ante eū armū. quasi ꝑtem regalē. quē de industria seruauerat ei. Cūq; mane surrexissent ⁊ egressi essent ciuitatē: dixit samuel. Antecedat nos puer. ⁊ tu subsiste: vt indicem tibi verbū dn̄i. Tulit aūt samuel lenticulam olei. qđ est vas fictile quadrangulum. habens foramen in latere. ⁊ effudit super caput eius. ⁊ osculatus eū: ait. Unxit te deus in ꝑncipem sup hereditatē suā. ⁊ hoc tibi signū. Cū recesseris a me: inuenies duos viros iuxta sepulchrū rachel. Qui dicent tibi inuente sunt asine. Cūq; veneris ad quercū thabor. ⁊ est thabor nomē hominis nō montis. inuenient te tres viri. vnus: portās tres hedos. alius: tres tortas panis. ⁊ alius: lagenam vini. Et accipies de manu eorū duos panes. Post hec venies ad locū: q dicit̄ stacio philistinorū. eo ꝙ quondā ibi philistei castrametati sunt. ⁊ habebis obuiū cuneū ꝓphetarū: descendentiū de colle dn̄i. psallentiū in instrumentis. ⁊ ꝓphetantiū: ⁊ insiliet in te spūs dn̄i. ⁊ ꝓphetabis cū eis. Et nota quia samuel ꝑmus instituit cōuentus religiosorū: iugiter psallentiū dn̄o. Et dicebatur conuentus eorū cuneus. quasi couneus. ⁊ dicebatur ꝓphetare. i. iugiter deū laudare. ⁊ forte quandoq; aliq ex eis ꝓphetabāt. ⁊ addidit samuel. Cū videris hec signa: scias quia dn̄s tecū est. ⁊ descendes ante me in galgala. Ego q̄ppe descendā ad te. vt offeras oblationē septē diebus. In consecratione enim sacerdotis ⁊ regis: tot dieb᷑ fiebat oblatio scđm quosdā.

Et addidit. expectabis donec veniam ad te. ⁊ ostendā tibi q̄ facias. Tamen q̄dam: septē dies referūt ad expectationē vt sit sensus. septem diebus expectabis: donec veniā. quod postea explicabitur. Cūq; venisset saul ad cuneū ꝓphetarū: ꝓphetauit cū eis. Aiunt hebrei eū ꝓphetasse. de gog. ⁊ magog. ⁊ đ ꝑmijs iustorū: ⁊ penis malorū. ⁊ āmirantes q̄ nouerant eū: dixerunt. Nunq̄d ē saul inter ꝓphetas: Et quis pater eius: Quasi diceret. Cum nō sit đ genere ꝓphetarū: Alia lr̄a habet ⁊ q̄s pater eius: Sub eodē sensu. Uel ita. Et quis pater eorū: Quasi dicat. Solus deus: pater est ꝓphetarū. ⁊ spūs vbi vult spirat. nō tantū in filios ꝓphetarū. Exinde versum est in ꝓuerbiū. Num ⁊ saul inter ꝓphetas: Qđ forte de solo saule dicebatur. Uel de quocūq; repente sublimato. Et intrauit ad ꝑatruum suū. Qui cū quesisset ab eo de verbis samuelis. de verbo regni tacuit. cetera indicauit. Uocauit aūt samuel populū i maphat. ⁊ ait. State coram dn̄o. Et faciemus sortes ꝑ trib᷑. ⁊ familias. ⁊ capita. ⁊ inuenit sors: tribū beniamin. ⁊ descēdit vsq; ad saul filiū cis. Et creditur samuel tam ꝑpasse sortes iuxta cor suū. Sciens aūt saul ꝙ quereretur: latuit. quasi nolens suscipe. ꝑncipatū. Quē inuentū statuerunt in medio populi ⁊ fuit altior vniuersis ab hūero ⁊ sursū. ⁊ ait samuel Ecce quē elegit dn̄s. Nō est ei similis in omni populo. ⁊ exclamauit omnis popul᷑. Uiuat rex. Et scripsit samuel leges regni. ⁊ legit vniuersa audiēte populo ⁊ rege. Et reposuit libellū in tabernaculo: qđ adhuc erat in sylo cū altari. ⁊ redierūt ad ꝓꝑia. ⁊ saul abijt in domū suā in gabaa. Quidā vero despexerunt eum: ⁊ saul dissimulabat.

De raab et secūda vnctione saulis.

f Actum est autem quasi post men- sem: naas amonites obsedit iabis galaad. Cumq; petissent obsessi ab eo fedus: ait. In hoc feriam vobiscum fedus. vt eruam omnibus vobis oculos dextros. eis enim quos bello capiebat: dextros oculos eruebat. vt sinistros scutis celantes: ad bellum forent inutiles. Et responderunt ei. concede nobis septem dies. ⁊ mittemus in omnes terminos israel. ⁊ si non fuerit nobis defensor. egrediemur ad te. Uenerunt ergo nuncij in gabaa saulis. ⁊ cum nunciassent hec: fleuit populus. ⁊ ipse saul veniebat de agro sequens boues. ⁊ premisit iabitis. se tertia die venturum eis in auxilium. ⁊ iussit aliquos eorum pro ducatu itineris sustinere. Et diuinitus inspiratus: concidit vtrumq; bouem in frusta. ⁊ comminatus est in omnes terminos israel: dicens. Qui non exierit post saul ⁊ samuelem: sic fiet bobus eius. Et egressi sunt omnes quasi vir vnus. trecenta milia virorum. ⁊ constituit saul populum in tres partes. ⁊ ingressus est castra in vigilia matutina. Et percussit amon plaga grandi. ⁊ ait populus ad saul. Quis est qui dixit non regnabit saul super nos. Interficiatur. Et ait saul. Non interficietur homo quispiam. quia fecit deus salutem in israel. Et ait samuel. Eamus in galgala. ⁊ innouemus ibi regnum. Et inunxerunt saul in regem secundo in galgala. Et ait samuel ad populum. Ecce rex graditur ante vos. Me abiecistis: ⁊ dominum. Et hoc vobis signum. quod dedit vobis dominus regem in ira. Ecce messis triticea est hodie. Inuocabo dominum ⁊ dabit tonitrua. coruscationes. grandinem. ⁊ pluuiam. Et sic factum est statim contra naturam terre illius. Et timens populus ait. Ora pro seruis tuis. Addidimus enim peccatis nostris malum: vt peteremus nobis regem. ⁊ ait samuel. Peccastis. Nolite deinceps recedere a domino: vt viuatis. Alioquin peribitis vos ⁊ rex vester.

Quod samuel predixit saul de translatione regni.

f Filius vnius anni erat saul. cum regnare cepisset. i. humilis tanquam paruulus. duobus annis regnauit super israel. hoc est iuste rexit populum. in reliquis annis regni: quasi tirannus fuit ⁊ non rex. Quidam hoc legunt de ysboseth filio eius. dicentes cum anniculum esse in principio regni paterni. Et de eodem dictum: quod duobus annis regnauerit in israel. Quod autem duobus annis regnauerit ysboseth: verum est. Quod autem anniculus esset cum regnare cepisset pater eius: stare non potest. Saul enim circiter viginti annos regnauit. Isboseth vero regnans post patrem: iam quadragenarius erat. Quod tamen ipsi determinare conantur. dicentes: saul cepisse regnare post hely. ⁊ ponunt in regno saulis. annos samuelis. Hebreus sic habet. filius vnius anni saul: cum esset in regno. ⁊ duobus annis regnauit. elegit sibi tria milia in israel. i. cum regnasset per annum: ⁊ post per duos: quasi post tres annos: elegit sibi ⁊c. Et erant duo milia cum saul in machmas: ⁊ in bethel. Mille autem cum ionatha: in gabaa beniamin. que fuit vrbs phinees filij eleazari. Et percussit ionathas stationem philisteorum que erat in gabaa. i. locum munitum: in quo posuerant philistei custodes. tanquam dominantes in israel. Et tunc erexit se israel aduersus philistijm. Quo audito: philistei congregati sunt ad pugnam contra israel: triginta milia curruum. ⁊ sex milia equitum. ⁊ vulgus innumerabile. ⁊ ascendens saul in galgala conuocauit populum. ⁊ samuelem ad consulendum dominum. Et cum expectaret samuelem septem diebus iuxta condictum: dilapsus est ab eo populus et timentes absconderunt se in speluncis. ⁊ in abditis. ⁊ in antris. hebrei quoq; transierunt iordanem. Quidam erant in israel: sic appropiato vocabulo dicti. qui pre timore creduntur descendisse in castra philistijm: ad obsequendum eis. Cumq; vidisset saul moram sibi damnosam

septima die obtulit holocaustum ⁊ pacifica. Cūq; complesset: ecce samuel veniebat. ⁊ arguens saulem: ait. Quid fecisti: Respōdit saul popul⁹ subter fugiebat. ⁊ tu nō veneras iuxta placitos dies. ⁊ timui ne hostes ascēderēt ad nos: pusquā placarem faciem dñi. i. ⁊ necessitate cōpulsus obtuli dño. Videtur saul peccasse: qḋ sine samuele obtulerit ad cōsulendum dñm. Unde quidā vt supra dixim⁹ septem dies quos dixit samuel: nō esse expectationis. sed oblationū in consecrationē regis. ⁊ nunquā esse offerendū sine eo. ad consulēdū. Uerūtamen: vt oblationes septem dierū fierent ꝑ sacerdote: legitur. Pro rege ꝟo: nō memini me legisse. Ad hec valde mirādū est. cū iam bis inunct⁹ esset saul in regē: qḋ in neutra illarum facta fuit talis oblatio ꝑ rege. ⁊ ideo dici potest samuelē sic mandasse: vt cū vellet saul immolare ad consulendū dñm. citaret ipsum vt ostēderet ei q̄ facturus esset. ⁊ post citationē: si moram faceret expectaret eum septē diebus. Saul ꝟo diem citationis annumerauit in his septem. ⁊ non expectauit eum nisi sex diebus. Et addidit samuel. Nequaq̄ꝫ regnum tuum vltra consurget. sed quesiuit sibi dñs virum iuxta cor suū: vt regat populum eius. Abijt samuel in gabaa beniamin. ⁊ egressus est saul cum populo: obuiam philisteis. nec erant cum eo nisi sexcenti viri. ⁊ ionathas filius ei⁹. Porro: faber ferrarius non erat in israel. cauerant enim philistei: ne facerent hebrei gladium aut lanceā. ⁊ descendebat israel ad philistijm. vt exacueret acies omniū ferramentoꝝ. vsq; ad timulum corrigendū. i. emendandum. ⁊ exacuandum. Vel ita. Ad stimulum: qui est ad corrigendum. subaudi: boues. Cūq; venisset dies plij. nō est inuentus ensis vel lancea in manu toti⁹ populi. excepto saul: ⁊ ionatha. Et fecit saul archam domini afferre in castra. et achias filius achitob fratris ycaboth: portabat ephoth.

De clade philistiim et fauo quez comedit ionatas

Cecidit vt quadā die exiret ionathas
a cū armigero suo: vt exploraret stationem philistinoꝝ. patre suo ignorante. ⁊ voluit transire ionathas ad philisteos ꝑ vallem ꝑruptā. scopulis hinc inde eminentibus: in modū dentiū. ⁊ ait ionathas ad puerū. Cū apparuerimus eis. si dixerint manete vsq; veniamus ad vos: stem⁹. Qḋ si dixerint ascendite ad nos: ascendamus. q2 tradidit eos dñs in manibus nostris. Hoc erit nobis signū. Cūq; dixissent philistei. ascēdite ad nos: ascendit ionathas reptans manibus ⁊ pedib⁹ ⁊ armiger post eū. Et exteruit eos dñs ante ionathan. ⁊ percussit ionathas cū puero ex eis viginti viros. in media pte iugeri: ⁊ cōturbata sunt castra. ⁊ diffugiebant mutuo se ꝑimentes. ⁊ indicauerūt speculatores sauli. fugam hostiū. Cūq; quesisset quis abijt ex nobis: Repertum est abesse ionathan ⁊ armigerū eius. Et ait ad achiā. applica. i. ꝑpara: archam dñi ad consulendū dñm. Cūq; tumultus crebresceret in castris ait ad sacerdotē. contrahe manū tuā. Et exclamans saul cū populo: cepit ꝑsequi fugientes. Sed ⁊ hebrei q̇ transierāt ad castra philistijm: reuersi sunt vt essent cū israel. Omnesq; qui se ꝑus absconderant: redierūt in ꝑlium. ⁊ iam erant cū saul quasi decē milia. Uidensq; saul morā damnosam si comederent. ⁊ adiurauit populū dicēs. Maledictus vir. i. dignus erit morte. qui comederit panē vsq; ad vespam: donec vlciscar de inimicis meis. Cūq; trāsisset populus ꝑ saltum: apparuit mel fluens. ⁊ nullus gustauit ex eo. Ionathas q̇ non audierat maledictum patris. tinxit virgam in fauo. ⁊ cū gustasset: illuminati sunt oculi eius. i. facies exhilarata est resumptis viribus: dicitur, ꝙ tanta copia mellis ibi est in cauis arboꝝ. ⁊ cauernis petrarum. ⁊ abditis terre: ꝙ plures repiant saul

ſup terram occidentes. Dicit ioſephus inne
miſſe ionathan apum cubilia: in quercu que
erat in forte effraim. Cūq; indicaſſet ei ꝗdaȝ
maledictum patris: edere ceſſauit. nō appro-
bans dictū patris. Nam ſumente populo ci-
bum: maior plaga fuiſſet in hoſtibꝰ. In ve-
ſpera ꝟo: populꝰ feſſus nimis. ⁊ ꝑ̄ſtans mo-
ram non ſuſtinens: pecora mactauit in ter-
ra. ⁊ comedit cū ſanguine. hoc eſt. quocūq;
modo occidit ⁊ corit. antequā ſanguis bene
dilueretur. nondū purgatis carnibus veſcēs
non ſcđm morem patriū: guttura cultro la-
niauit. ⁊ eliquauit ſanguinem. Dicunt ꝗdā:
ꝙ de p̄da hoſtium nemini licebat edere: do
nec immolaſſent victimā dño. Aliter edens:
quaſi cum ſanguine edebat. Et ait ſaul popu
lo. peccaſtis. Voluite ad me ſaxum grande.
⁊ p̄cepit: vt omnes ſup illud ſaxum grande.
⁊ p̄cepit: vt omnes ſup illud ſaxum ⁊ coraȝ
ipſo ſcđm morem patriū pecudes laniarēt.
Ne forte quis occulte aliter faceret. Tunc p̄
mum edificauit ſaul altare dño. Unde patet
ꝙ nō ſup recens altare iam bis obtulerat in
galgala. Putant tamen ꝗdam: eum quotieſ-
cūq; obtulit: nouū altare conſtruxiſſe. hoc vo
dictum p̄mū. quia nunc plene iuxta dei placi-
tum obtulit. Cūq; nocte vellet irruere ſuper
hoſtes: ait ſacerdos. Conſulamus deū. Sed
conſulenti non reſpondit dñs in die illa. hoc
eſt. nec nocte nec die ſequenti. ⁊ ait ſaul. Ta-
citurnitas hic latentis eſt cauſa peccati. per
viuentem dñm ⁊ ſup ionathā ſanctum eſt.
abſq; retractatione morietur. ⁊ ſtatuit popu
lum ī p̄te vna. ⁊ ſe ⁊ ionathā in altera. ⁊ ce-
cidit ſors ſup ionathā. ⁊ ait ſaul. Quid feci-
ſti? Cui ionathas. Nihil mihi conſcius ſum:
niſi ꝙ heri neſciens maledictū mel comedi.
Et ait ſaul. Morieris ionatha: quia niſi hoc
fecero. hec faciat mihi deus ⁊ hec audiat. Et
ait populus. ergo ionathas morietur. q̄ fecit
ſalutem in iſrael: Viuit dñs. i. ꝑ viuentē do
minū. vel: ſicut deus eſt viuens. ⁊ nō dij gen
tium. Si ceciderit capillus de capite eius in
terram: apoypeſis eſt. Uel legitur ſi: ꝓ non.
Et eripuerūt ionathan a manibus patris.

⁊ redierunt ad ꝓp̄ia. Saul ꝟo confirmatus
in regno: quocūq; ꝯuertebat ſupabat hoſtes
iſrael: ⁊ ꝑcuſſit amalech. plenpſis ē. vel for-
te ꝓus ꝑcuſſit ꝙ deleret ex mādato dñi. Fue
runt aūt filij ſaul. ionathas. ⁊ ieſui. ⁊ melchi
ſua. Quartus tacetur. iſboſeth. tanquā pu-
er. ⁊ nondū militans. vel: tanquā ineptus.
Filie ꝟo merob ⁊ michol. ⁊ vxor eius: achi-
noen. ⁊ p̄nceps milicie. Abner filius ner: pa-
trudis eius. Nam cis ⁊ ner: fratres fuerunt
filij abiel. Legitur tamen in paralipomenon
ꝙ ner fuit pater cis. quod ꝓ etate dictū eſt.
⁊ quia nutriuit eum

Quod ſaul vicit amalech.

Unc ait ſamuel ad ſaul. Hec dicit
dñs. Demolire amalech. ⁊ vniuer
ſa eius. quia reſtitit iſraeli. cū aſcen
deret de egypto. Iumenta ꝗdem voluit do-
minꝰ interfici. vt nec ī aliquo memoria ama
lech ſupeſſet. Sunt q̄ dicant. illos maleficos
fuiſſe. ⁊ in pecudes ſe vertēdi habuiſſe p̄itiā.
⁊ ideo: ne ſub forma pecudū euaderent: etiaȝ
pecudes ꝑiſſe. ⁊ recenſuit ſaul ducenta milia
peditum. ⁊ decem milia viroꝝ iuda. Et nota
quia fere vbiq; dicitur: viri iuda. tanquā po
tiores ceteris. Unde alibi. catulus leonis iu-
das. Cūq; intraſſet ſaul amalech: dixit cineo
Recede ab amalech. ne inuoluam te cū eo.
quia tu feciſti miſericordiā cum iſrael. Jetro
enim qui ⁊ raguel ⁊ cyn dictus eſt. bonuȝ
conſilium dedit moyſi. Cuius domus habi-
tabat inter amalech. ꝑter filios obel. Et ingreſſi
ſunt cynei. ⁊ deinceps habitauerūt in iſrael.
ex his ortus eſt rechab. vt in paralipomenon
legitur. hij ſunt cynei: qui venerunt de calo-
re domus patris rechab. Tunc ꝑcuſſit ſaul
amalech in ore gladij. i. in vaſtatione. quaſi
deuoratione. vel eſt locutio. i. in gladio. ⁊ pe
percit ſaul agag regi amalech. ⁊ optimis ar-
mentoꝝ. Et ait dñs ad ſamuel. Penitet me
ꝙ fecerim ſaul regem. Et orauit ſamuel ad

dominū ꝓ eo: tota nocte. Cūq; accepisset ꝙ
saul erexerat sibi fornicem triūphalem in car
melo iuxta supbiam gentium: descendit ad
eum in galgala. ⁊ occurrit ei saul. Cūq; cul-
passet eum ꝙ quippiam reseruasset de ama
lech. in excusationem sui dicebat populū re-
seruasse optima ad offerendū dño in gratia-
rum actionem. Cui samuel. Melior est obe-
dientia ꝙ victime. sup bonos delectatur de-
us. ⁊ non sup sacrificia. pſertim si obtulerint
que decreuerat deus perire. Et ait saul. Pecca
ui. Sed hac vice porta peccatum meū. i. ora
⁊ satisfac ꝓ me. vel dimitte mihi. Cui samu
el. Proiecit te dñs: ne sis rex sup israel. Cumq;
vellet abire samuel. apprehendit saul sūmi-
tatem pallij eius. que scissa est. ⁊ ait samuel.
Sic scidit dominus regnum a te hodie. i. a
tua posteritate. Cūq; simul adorassent dñm:
pcepit samuel adduci ad se agag regē. ⁊ ob-
latus est ei pinguis ⁊ tremēs. ⁊ dixit samu
el ad agag. Siccine separat amara mors:
quasi diceret. Mirū est ꝙ sic se concutit mors
⁊ sepauit animū tuū a te. Quidam dicunt
duas dictiones. se parat. ⁊ supplent aduer-
sum te. vel: scdm aliā lrām. ⁊ dixit agag. sic
me sepat amara mors: quasi diceret. Mors
que sepauerat a me meos: amarissime sepa-
rat me ab hominibus. ⁊ concidit eū samuel
in frusta. ⁊ abijt in ramatha. Saul vo ascē
dit in domū suam in gabaa. ⁊ non vidit sa
muel vltra saulē in habitu scz regio. Nam
in ꝓphetico: past ea vidit.

De vnctione da uid in domo pa- tris sui.

Samuel aūt lugebat saul. ⁊ ait dñs.
Vsq; quo luges saul cū ego ꝓiece-
rim eum: Imple cornu oleo. ⁊ va-
de ad domum ysai. vt inungas in regē vnū
de filijs eius. ⁊ quia times saul: fer vitulum
quasi ad immolandum. Cumq; venissent in
bethleem: dixerunt seniores ad eum. pacifi-
cus ne ingressus tuus: Timebant enim. ne
ꝓpter aliquam correctionem misisset eum rex.
vel ꝙ forte offensus regi fugisset. ⁊ non aude
rent eum recipe. Qui cum dixisset se venisse
ad immolandum: sanctificauit ysai. ⁊ filios
eius. ⁊ statuit eos coram altari. ⁊ vidēs di-
ab pmogenitum ꝓcerum ⁊ optimum: esti-
mauit futurum regem. Et ait dominus ad
eum Ego non corpis pulcritudinem apicem
facio regalem. sed animi virtutes. In eundē
modum reprobauit dominus alios. Statu
erat enim ysai septem filios coram samuele
sex ꝓprios. ⁊ nathan: adoptatū filiū samaa
filij sui. Et ait samuel ad eum. Nunquid cō
pleti sunt filij: Qui respondit. Adhuc reliquꝰ
est paruulus. ⁊ pascit oues. ⁊ iubente samue-
le adductus est dauid rufus. i. rubicundus
⁊ pulcer. ⁊ inunctus est in medio fratrum. ⁊
directus est spiritus domini in dauid a die
illa ⁊ deinceps. ⁊ recessit spiritus domini a
saul. ⁊ exagitabat eum spiritus nequā a do-
mino. Dicit iosephus: dauid accepisse tunc
spiritum ꝓpheticum sic. Et ille quidem ꝓphe-
tare cepit sancto sup se spiritu veniente. Sed
quia dictum est spiritū recessisse a saul. et di-
rectum in dauid. videtur ꝙ de eodem spiri-
tu dicat. i. de gratia spiritꝰ. qua hucvsq; saul
victor hostiū extiterat. Tunc dixerunt ad saul
serui eius. Spiritus malus exagitat te. Ad-
hibe tecum saltem peritum in cythara. ⁊ leui-
us feres. Tradunt phisici ꝙ armonia: letū
reddat letiorem. ⁊ tristem tristiorē. Tradūt
mathematici: ꝙ multi demones armoniam
ferre non possunt. ⁊ quandoq; nulli. Et in-
dicatum est regi: ꝙ dauid esset sciens psalle
re: ⁊ vir bellicosus. Cūq; misisset rex ad ysai
ꝓ filio eius: tulit ysai asinum plenum pani-
bus ⁊ vinum ⁊ hedū. ⁊ misit ea regi p ma-
nū dauid. Dicitur aūt asinus plenus. i. suffici
enter oneratus. vel forte: sicut ex boue ⁊ hyr-
co fiunt vtres. ⁊ ita ⁊ de asino fiebāt sacci ad
aliqua ferenda. Igitur cum spiritus arripie
bat saul: dauid psallebat in cythara. ⁊ leuiꝰ

erat ei. ⁊ quandoqꝫ recedebat ab eo spiritus
Cūqꝫ aliquamdiu cessisset spūs a saul: remis
sus est dauid ad patrem.

De morte golie.

Actum est vt congregarentur phili
stijm aduersus israel in ꝓliū. Por
ro: saul ⁊ israel castrametati sunt
in valle terebinti. sub q̄ iacob abscondit ydo
la. Et egressus ē vir spuri⁹ de castris philiste
orum goliath. getheus de semine giganteo.
altitudinis sex cubitoꝝ ⁊ palmo. Iste spuri
us dictus est. quia de ignobili patre. i. genti
li. ⁊ nobili matre. i. iudea natus erat. Spu
rius ⁊ hibrida dicitur: ignobilis ex patre. si
cut manzer ⁊ nothus: ex matre. Hic expro
brabat israel: ꝙ serui essent philisteoꝝ. ⁊ ꝓ
ponebat eis monomachiam. ita: vt quorum
vinceretur athleta serui essent alioꝝ. hebrei
aūt stupebant. ⁊ metuebant eū nimis. Sic
dicebat goliath quadraginta diebus. Erant
aūt tres maiores fratres dauid in exercitu. ⁊
misit eis ysai ꝑ manum dauid: ephi polen
te. ⁊ decem panes. ⁊ tribuno sub quo milita
bant decem formellas casei. i. decem paruos
caseos. ⁊ recentes. hebreus habet decem se
ctiones casei. hoc est decem genera ⁊ diuersi
tates casei. Cūqꝫ venisset dauid ad locū cer
taminis: egrediebantur enim singulis die
bus aliqui ꝓliantes. ecce ascendebat goliath.
exprobrans vt heri ⁊ nudiustertius. ⁊ fugerēt
israelite a facie eius. ⁊ admirans dauid: audi
uit a pluribus virum qui ꝑcusserit istum di
tabit rex. ⁊ dabit ei filiam suam. Cūqꝫ audi
ret eum eliab frater eius talia sciscitantem:
increpauit eum timens: ne pugnaret ⁊ occū
beret. ⁊ respondit dauid. Quid feci: Nunqd
num verbum est: Supple. dignum increpa
tione: Quasi diceret. Cur ꝓ solo verbo incre
pas me: vel ita. Verbū tantū est. ⁊ nō res. i.
non animo pugnandi hoc dico. sed vt rē sci
am. Nūciata sunt aūt verba dauid ad saul
⁊ ait ad regem. Ego seruus pugnabo aduer
sus philisteum. Cūqꝫ ꝓhiberet eum saul: qꝛ
puer esset: addidit. Ego seruus tuus interfe
ci leonem. ⁊ vrsum: cum inuasissent gregem
Erit igitur hic incircūcisus: quasi vn⁹ ex eis
dn̄o me liberante. Tunc induit eum saul ar
mis suis. ⁊ deposuit ea dauid. quia non ha
bebat armoꝝ consuetudinem. ⁊ tulit in ma
nu baculum pastoralem. ⁊ elegit de torrente
quinqꝫ lapides limpidissimos. i. planos. ⁊ vo
lubiles. ⁊ misit eos in peram pastoralem. i.
vas quo lac mulgebat vel ferebat panem. et
fundam manu tulit. ⁊ ꝓcessit aduersus phi
listeum. Qui contempsit dauid. ⁊ ait. Nun
quid ego canis sum quia tu venis ad me cū
baculo: Cui respondit dauid. Tu venis ad
me cum armis. ego autē venio ad te in no
mine dn̄i. vt sciat hodie vniuersa ecclesia hec
quia non in gladio saluat dn̄s. Cūqꝫ iecisset
lapidem funda: ꝑcussit eum in fronte. secun
do quoqꝫ ⁊ tercio lapide ꝑcussit eum in eo
dem loco. ⁊ tercio iactu deiecit eum. ⁊ currēs
eduxit gladiuꝫ illius. ⁊ p̄cidit caput ei⁹. Hic
fabulantur quidam iudei. ꝙ ferrum galee et
lorice: obsequiū prestiti. dn̄o. dans locum la
pidi. vt intraret ad hominem occidenduꝫ. ⁊
ob hoc: deinceps circūcisio facta est cultello
ferreo. que prius fiebat petrino. Fugerūt itaqꝫ
philistei. ⁊ israel ꝓsecutus ē vsqꝫ ad portas
acharon. Dauid aūt caput ⁊ gladiū posuit
in tabernaculo suo. Longo temꝑe post: tu
lit illa in ierusalem. Hebreus nō habet suo.
Ob hoc creditur: ꝙ in trophеum posuit ea
in tabernaculo dn̄i. Unde: postea ab abime
lech accepit gladium. Cū aūt redisset dauid
a p̄lio: ait saul ad abner. De qua stirpe ē hic
adolescens: Forsan volens scire cui daturus
esset filiam. nec recognouit eū saul: qꝛ aliquā
diu absens fuerat ⁊ alteratus. ⁊ ꝑ exagitati
onem spirit⁹ factus erat labilis memorie. Et
respondit abner. Viuit anima tua rex si no
ui eum. i. ꝑ vitam tuam: non noui eum. vel
ꝑ execrationem. Hebrei enim sepe nomināt
mala a contrarijs eoꝝ. vt ibi. Benedic deo et
morere. Cūqꝫ quesisset saul a dauid quis esset
ait. Filius sum ysai. ⁊ tūc anima ionathe cō
glutinata est anime dauid. ⁊ inierūt fedus.

⁊ dedit ionathas dauid. vestimenta sua vsq; ad gladiũ ⁊ arcum ⁊ balitheum.

Quod saul persecutus est dauid.

f Factum est cũ redirent triũphantes de ꝑlio. ⁊ dauid disponeret ferre caput golie in ierusalẽ: nam vt ait iosephus hoc secũ habebat. sed hastã iam dicauerat deo. egrediebantur mulieres ex vniuersis vrbibus. ⁊ cum instrumẽtis ꝑcinebãt mulieres. saul ꝑcussit mille. ⁊ responderunt virgines. ⁊ dauid decem milia. Audiẽs saul causam victorie potius attribui dauid q̃ sibi dolens intra se ait. Quid ei supest nisi solum regnum: Et timuit ne a domo sua regnum transferretur. ⁊ inuidebat dauid. nec iã rectis oculis respiciebat eũ. Post dies inuasit spũs malus saul: ⁊ q̃si ꝓphetabat. ⁊ missa lancea quã tenebat dauid psallentem putauit configere parieti. dauid aũt declinauit ab eo: secũdo. Primo enim recesserat: bello imminente. ⁊ postea: statuit eum saul ciliarcã. ⁊ ait. Filiam meam merob dabo tibi. tantũmodo esto vir fortis. ⁊ ꝑliare bella domini. Tractabat eni apud se. non sit manus mea in eum. sed manus philisteoꝝ. Cum autem debuit merob dari dauid: data ẽ adrael molatithe. dilexit autem dauid michol. ⁊ placuit saul ⁊ ait ad eum. In duabus rebus gener meus eris hodie. quod est in duabus filiabus meis. Nam alteram habuistis sponsam. alteram habebis vxorem. Vel ita. pro duabus rebus. quia strauistis gigantem: et dabis centum ꝑputia. hoc enim significauit ei saul ꝑ seruos suos. Non habet rex necesse habere sponsalia. i. munera vel donationem ꝓpter nupcias. nisi tantũ cẽtum ꝑputia philisteoꝝ. ⁊ abijt dauid in acharon cum viris quoꝝ erat tribunus. ⁊ ꝑcussit de philistijm ducentos viros. ⁊ afferens eoꝝ ꝑputia annumerauit ea regi. Iosephus tamen dicit: abscidens sexcenta capita venit ad regẽ. ⁊ nuptias exigebat. Et dedit ei saul filiam suam: licet inuitus. Cũq; videret eum apud deum ⁊ homines approbari: timuit. ⁊ tractabat d̃ morte eius. nec iam mecum celare valens. dixit ionathe ⁊ seruis suis: vt occiderent dauid Quod indicauit ionathas dauid dicẽs. abscondere vsq; mane. cras loquar p̃ri ꝓ te. In crastinum: locutus est ionathas ad patrem. cur peccas in sanguine innoxio: Qui fecit salutẽ in israel. ⁊ opa cuius valde sunt tibi necessaria. ⁊ cuius morte filia tua vidua vexabitur. Et placatus saul iurauit. Viuit dñs. quia nõ occidetur. ⁊ introduxit ionathas dauid ad regẽ. ⁊ stetit coram eo sicut ꝓus.

Quod michol deposuit dauid per fenestram.

r Rursum inito certamine: percussit dauid philisteos plaga magna. et inuidit saul. ⁊ iterum demon exagitabat eum. ⁊ dauid psallentem voluit sicut ꝓus ꝑforare. ⁊ fugit dauid in domũ suam. Misit aũt saul satellites nocte circa domum. vt mane egredientem occideret. Quod cum ꝑsensisset michol. deposuit eum ꝑ fenestrã: ⁊ aufugit. Michol aũt strauit lectulum: q̃si egrotantis. in quo posuit statuam ⁊ pellem caprarum ad caput eius: similitudinem capilloꝝ exprimẽs. ⁊ sagis supposuit iecur capre spirans exprimens anhelantem. Cũq; saul deprehendisset se illusum: dixit saul ad michol Cur dimisisti inimicum meum: Que respõdit. Timui. Dixit enim mihi. Dimitte me. Alioquin interficiam te. Dauid aũt fugiens venit ad samuelem in ramatha. ⁊ indicauit ei omnia que fecerat sibi rex. ⁊ abierunt ambo in nabaioth. q̃ est collis in ramatha. vbi erat cuneus ꝓphetarum. Quod cum accepisset saul: misit lictores in nabaioth: vt raperent dauid. Qui cum vidissent ꝓphetas ⁊ sa

mittel statim sup eos: factus est in illis spi-
ritus dn̄i: ⁊ ꝓphetabāt. Misitqʒ saul secūdos
⁊ tercios nuncios. qui ⁊ ipsi ꝓphetauerunt.
⁊ iratus ē saul abijt post eos. ⁊ antequā ve
niret in nabaloth. ingrediens ꝓphetabat. et
quasi amens factus. ⁊ exutus veste regia. to
ta nocte ⁊ die canebat cum ceteris. dauid et
samuele clam videntibus. Fugit aūt dauid
inde ⁊ venit ad ionathan. ⁊ conquerebat.
Cui ionathas. Non morieris. Nihil grande
vel parum faciet pater quod non indicet mi-
bi. Cui dauid. Scit pater tuus qȝ diligis me.
Et dicet. Nesciat hoc ionathas. Uiuit ani-
ma tua. quia vno tantum vt ita dicam gra-
du: ego ⁊ mors diuidimur. Gradum vnū
dixit: parietē domus sue. quo interposito eua
serat manus apparitoꝝ. Hebre' habet: vno
tantum passu. ⁊ est sensus. Minimū inter-
uallum fuit inter me ⁊ mortem. Fac ergo ob
secro quod dicam. Cras erunt kalende. ⁊ ego
abscondar in agro: vsqʒ ad vesperā tercie diei
Si quesierit me rex. quia sedere consueueram
iuxta eum ad vescendum: dices ei. Rogauit
me dauid vt iret in bethleē. quia victime so-
lemnes sunt ibi omnibus contribulib' eius
Forte erat neomenia aliqua sollennis ꝑ tri-
duū. Quod si dixerit rex: bene pax erit seruo
tuo. Si aūt fuerit iratus: completa ē in me
malitia eius. ⁊ ait ionathas. Egrediamur i
agrū. Cūqʒ essent egressi: iurauit ei ionathas
ꝙ quicqd boni vel mali inueniret apud pa-
trem: indicaret ei. ⁊ iurauerunt sibi mutuo
fedus. inter se ⁊ semen suū. ⁊ addidit etiā io-
nathas deierare. i. plurimū iurare. Quod in
terpositum est. ⁊ requisiuit dominus ō ma
nu inimicoꝝ dauid. hoc de suo addidit scrip-
tor in spiritu. ⁊ addidit ionathas. In die q̄
operari licet. i. ꝑdie kalendarum vt quidā vo-
lunt: sed melius est vt de sequenti die intelli-
gatur. Egredieris ⁊ sedebis latens iuxta lapi
dem ezel. ⁊ veniens ad te post sollennitatē:
iaciam tres sagittas iuxta eum. quasi exercēs
me ad signum. Si dixero puero q̄ toller eas
ecce sagitte intra te sunt. pax tibi est. veni ad
me. Quō si dixero sagitte vltra te sunt. vade:

dominus sit inter me ⁊ te. vsqʒ in sempiter-
num. Porro: ꝑma die sollennitatis apparuit
locus dauid vacuus. ⁊ siluit saul estimans
dauid nondū purificatum. altera die requi-
situm a rege: excusauit eum ionathas. ⁊ ira-
tus saul dixit ad eū. Fili mulieris vltra virū
rapientis. scio quia in confusionem tuā dili-
gis filiū ysai. non stabilieris eo viuente. tu:
neqʒ regnum tuū. Adduc eum ad me. quia
filius mortis ē. Et ait ionathas. Quare mo
rietur: Et arripuit saul lanceam. vt ꝑcuteret
eum: ⁊ declinauit ionathas ab eo contrista-
tus. nec comedit panem in die illa. Et egres-
sus in agrum. fecit sicut dixerat dauid. ⁊ cū
dixisset puero vltra te sunt sagitte: remisit pu
erum in ciuitatem cū arcu ⁊ sagittis. ⁊ sur-
gens dauid de latibulo: adorauit tercio do-
minū scilicet vel ipsum ionathan. ⁊ fleuerūt
valde. Et ait ionathas. Quecūqʒ iurauim'
stent in sempiternū. inter nos ⁊ semen nrm.
Uade in pace.

De fuga dauid in nobe.

Et fugit dauid in nobe ciuitate ad
abimelech sacerdotem fratrē achie
Hieronym' dicit ipsum fuisse achi
am filiū achitob. filij finees. filij heli. Qui cū
miraretur ꝙ quasi sol' venisset gener regis:
ait ad eum dauid. Secretus sermo regis vr-
gebat me. ⁊ condixi pueris. in illum ⁊ illū
locū. Nūc: siquid habes ad manum. saltem
quinqʒ panes: da mihi. Forte ex numero pa-
num: intelligitur numerus socioꝝ. Nec est
mentitus dauid. Non enim animo fallendi
hoc dixit. ⁊ respondit sacerdos. Nō habeo pa
nes laicos ad manum. sed tantū panem san
ctum. panes scʒ ꝓpositionis. Si mundi sunt
pueri ⁊ maxime a mulieribus manducent.
quasi diceret. necessitas legem non habet. Si
tamen immūdi sunt ꝑ coitu. nec in necessita
te dabo eis. Et ait dauid ad eum. Continui-
mus nos ab heri ⁊ nudiustertius. ⁊ fuerunt

vasa puerorum sancta .i. corpora in quibus continentur anime vel ipsi pueri. Porro: via hec polluta est. Sed ipsa sanctificabitur hodie in vasis. quasi diceret. forte in via hac aliquid immundicie contraximus. sed mundicia corporum sufficit ad eam mundandam. Hebreus habet. sunt vasa puerorum sancta. et dicunt de vasis ad edendum quasi diceret. In vasis mundis licet tibi ponere panes mundos. Sequitur. Porro: via hec laica est. i. interrogatio tua laicalis est. quasi diceret. cur queris de mundicia cum etiam si mundi essent vesci non deberent: Sed et ipsa sanctificabitur hodie in vasis. i. in conscientiis nostris. Scimus enim quod necessitas excusat nos. et quasi sanctificat. et dedit eis panes propositionis. qui sublati fuerant vt ponerentur calidi. Et hoc deprehenditur quia sabbatum erat. Cumque quesisset ab eo dauid arma. dedit ei gladium golie. Josephus dicit lanceam. qui erat inuolut' pallio in tabernaculo. Erat enim ibi tunc archa cum aliquo suo tabernaculo. et considerauit hec omnia doech ydumeus potentissim' pastorum saulis. qui erat ad orandum obligatus voto.

De fuga dauid ad achis.

Fugit dauid in die illa ad achis regem geth. et indicauerunt serui sui regi: quod quasi rex erat in israel: qui latebat apud eum. et de vicino hostem recipit: si saluum eum seruaret. et timuit dauid. presertim: quia miserat saul ad achis: vt redderet ei seruum suum fugitiuum. Cumque traheretur ad regem simulauit furorem. et impingebat in ostia porte. quasi per portam clausam ingredi volens. et que furiosi sunt agebat: vt fidem regi vere passionis ostenderet. et ait rex. Non ingredietur hic arrepticius domum meam. Et dimisit eum. Et abiit inde dauid. et latuit in spelunca odolla. Non tamen statim. sed prius venit ad naas regem amonitarum. vt dicit hieronymus in sequentibus: in quadam glosa. Et conuenit ibi ad dauid omnis cognatio eius. Sed alii: quibus aut odium aut timor saulis erat. vel qui ere premebantur alieno: conuenerunt ad eum. et fuerunt cum eo quasi quadringenti armati. et profectus est dauid cum eis in masphat. que est moab. Est enim altera in iuda. et deposuit apud regem moab: patrem et matrem suam. et manserunt apud illum quamdiu dauid fuit in presidio. i. in expeditione in qua sibi querebat munitiones ad manendum.

De morte abimelech et sacerdotum.

Et monente gad propheta vt inde recederet. et iret in terram iuda. venit in saltum areth. et audiuit saul quod apparuisset dauid. et cum esset saul in nemore quod est in rama. tenens hastam ait ad seruos suos. Nunquid ditabit vos omnes filius gemini filius ysai: Non est ex vobis qui doleat vicem meam. et ait doech ydume'. Vidi eum in nobe apud abimelech filium achitoth. qui consuluit pro eo dominum. et dedit ei cibaria et gladium golie. Et iratus rex conuocauit abimelech. et omnes sacerdotes qui erant in nobe. et ait ad eum. Cur iurasti aduersum me cum filio ysai: Dedisti ei panes et gladium. Qui respondit. Absit hoc a me. Non fuit res huiusmodi in vniuersa domo patris mei. Nesciui quod a te fugisset. Et ait rex emissariis. Irruite in sacerdotes. Qui noluerunt extendere manus in christos domini. Et ait rex ad doech. Irrue in eos. Et trucidauit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephot lineo. Forte tunc erant induti: vt per habitum religionis mouerent animum regis. Aiunt hebrei: non omnes fuisse sacerdotes. nec indui ephot. sed omnes dignos esse. Percussit quoque saul nobe viculum sacerdo-

rum. ⁊ mulieres ⁊ viros. ⁊ iumēta. scd̄m q̄ deus heli sacerdoti ꝓphetauerat: prolē eius radicitus euellēdam. Solus abiachar sacerdos fili⁹ abimelech euasit ⁊ fugit ad dauid ferens ephot secum. ⁊ declarauit ei interituȝ patris ⁊ suoꝝ. ⁊ ait dauid. Ego sum re⁹ omnium animarum patris tui. mane mecum. Qui quesierit animam tuam: queret ⁊ meam. Et annunciatum est dauid q̄ philistei oppugnarent ceyla: ⁊ diriperent areas. i. annonam de areis. vel q̄ vastarent segetes. Cōsuluit igitur dauid dominū. Uadam ⁊ percutiam philisteos. Et ait dominus. Uade ⁊ ꝑcuties. ⁊ saluabis ceyla. Cūq̄ʒ timerent viri ei⁹ ire cum eo. rursus consuluit dn̄m. ⁊ accepit responsum ab eo. qd̄ ⁊ ꝓus. Et abijt dauid. ⁊ ꝑcussit philisteos plaga magna. ⁊ intrauit ceyla. Quod audiens saul ait. Conclusus est dauid in vrbe. Et congregabat exercitū vt obsideret dauid ⁊ viros eius. Quod cum audisset dauid consuluit⁹ dominum ꝑ abiathar. Descendet huc saul ⁊ viri ceyle tradent me in manus eius: Et ait domin⁹. Descēdet. ⁊ tradent te. quasi diceret. Hec est voluntas regis. ⁊ illorum que deum latere nō poterat. Et egressus est dauid. ⁊ viri cum eo quasi sexcenti ⁊ vagabantur incerti. Quod cum accepisset saul: dissimulauit exire. Trāsiuit autem dauid in monte solitudinis ziph Et abijt ionathas ad eum. in locum silue q̄ vocatur naua: ⁊ confortauit manus eius in deo. ⁊ ait. Tu regnabis in israel. ⁊ ego ero tibi secundus. Sed ⁊ pater meus scit hoc. et innouauerunt iusiurandum federis inter se: coram domino. i. coram gad propheta ⁊ abiathar.

De cipheis. et quod dauid latuit in spelunca.

Scenderunt autem ciphei ad saul
a in gabaa dicētes. dauid latet apud
nos i colle achille. Ueni ⁊ tradam⁹ eū in manus tuas. Et bn̄dixit eis saul ⁊ ait. Considerate curiosius vbi sit pes eius. ⁊ renunciate mihi ⁊ sequar vos. Dauid autem ⁊ viri eius erāt in deserto maon. Cūq̄ʒ egressus esset saul ad querendum eum: ascendit dauid ad petram. locum scilicet munitissimū vt dicit hieronymus. Ubi que sibi erant oneri reposuit. Et versabatur dauid in deserto maon in monte opaco. Porro viri saul in modum corone cingebant montem. Cunq̄ʒ desperaret dauid se posse euadere: venit nuncius ad saul Redi festinus. quoniam infuderunt philistei se sup terram. ⁊ desijt saul ꝑsequi dauid: ꝑgens in occursum philisteoꝝ. Ob hoc vocauerūt locum illum petram diuidentem. eo: q̄ ibi separatus esset saul a dauid. Ascēdit ergo dauid inde. ⁊ habitauit in locis tutissimis engaddi. hoc est oppiduȝ in quo erat vinea balsami. Assumens autē saul tria milia electorū insequebatur dauid. etiaȝ super abruptissimas petras. que solis ibicibus sunt ꝑuie. Et intrauit saul speluncam vt purgaret ventrem. Porro: dauid ⁊ viri ei⁹ in interiori parte spelunce latebant. ⁊ dixerunt serui dauid. Tradidit eum deus in manus tuas. Et precidit dauid horam clamidis saul silenter. ⁊ rediens ad viros percussit cor suum. metonomicos. idest. pectus suum in quo continetur cor. Uel momordit eum conscientia sua de eo quod fecerat. Cūq̄ʒ murmurarent socij aduersus eum: timens ne irruerent in saul: ait. Uiuit dominus. quia nisi dominus percusserit eum. aut in obitu. aut in prelio: aposiopesis est. Quasi diceret: De cetero non parcam ei. Propicius sit mihi dominus. idest. hanc misericordiam faciat mecum: vt non mittam manum meam in christum domini. Et confregit viros suos his sermonibus. Porro: Saul egressus: ibat cepto itinere. Et egressus etiaȝ est dauid post eum: Et clamauit. Domine

mi rex. Cūq; respexisset saul: adorauit dauid
in terram: ⁊ ait. Quare audis dicentes. da-
uid querit malum aduersum te: Cognosce
horam clamidis tue: in manu mea. Quam
cum preciderem: pepercit tibi oculus meus
Quem persequeris: Canem mortuum ⁊ pu
licē viuū. His auditis fleuit saul ⁊ ait. Iu-
stior es me. reddat tibi dn̄s. Scio q̄ regna-
tur' sis. Iura mihi in dn̄o. ne deleas semen
meū post me. ⁊ iurauit dauid sauli. Abijt er-
go saul in domū suam. Dauid aūt ascendit
ad tutiora loca in angustias mapha.

De morte samue lis et nadab.

O tempe mortu' est samuel. ⁊ fle-
uit eū vniuersus israel. singuli tan-
quā p̄prium lugentes. ⁊ sepelierunt
eum in ramatha. Certū est itaq; q̄ ab hoc
loco vsq; ad finem secūdi libri: non scripserit
samuel. Cur ergo nomine eius pretitulantur
hij duo libri: Quia reliqua scripsit vn' xpbe
tarum de discipulis eius. cuius opus ascri-
bitur magistro. Quidam dicunt tamen na
than scripsisse sequentia. Dauid aūt descen-
dit in desertū pharan opidū in arabia. Erat
aūt vir in ciuitate aman: in solitudine ma-
on. ⁊ possessio eius erat in carmelo. mons ē
in sorte iude. Alter carmelus est in confinio
palestine ⁊ phenicis. vbi helias occidit pphe
tas baal. ⁊ hic erat de genere caleph. In pa-
ralipomenon ita legit. caleph genuit arthan.
Arthan genuit gezen. hic est vt iudei putant
nabal. Cū ergo audisset dauid q̄ nabal ascen
disset ad tondendos greges: misit ad eū decē
iuuenes. vt mitteret ei aliquam benedictio-
nem: in die bona. Exultabant enim ⁊ epula
bantur iudei: in tonsione ouiū. ob memoriā
patrū suorū qui fuerant pastores ouium. Et
ait nabal nuncijs dauid. Nō mittam. Quis
est filius ysai: Hodie increuerūt serui fugiti-
ui. Nescio eos. Cūq; audisset dauid q̄ impro
perauerat ei nabal: accinctus est gladio cū
quadringentis viris ⁊ ait. Hec faciat domi-
nus inimicis meis. ⁊ hec addat: si reliquero
de omnibus que ad eum ptinent: mingentē
ad parietem. i. saltem canem vel infirmum.
Porro: abigail vxor nabal formosa ⁊ prudēs
Hec ignorabat. ⁊ indicauit ei custos ouiū
quanta p̄sidia tulisset ei dauid in deserto. Fe-
stinauit igitur abigail. ⁊ tulit in occursū da
uid. panes ⁊ vinum. ⁊ arietes coctos. sata
polente. ⁊ ligaturas vue passe. ⁊ massas cari
carum. ⁊ adorans dauid: ait. In me sit do-
mine mi: hec iniquitas. i. condona mihi hāc
iniquitatem viri. vel ita. Si putas esse iniq-
tatem nisi deleas eum quia iurasti: mihi im
putetur. Porro: fecit vir meus scđm nomen
suum. Nabal enim stultus interp̄tatur. Cō
stituit te dominus ducem sup israel. Nō de
bes fundere sanguinem innoxium. Nihil eni
tibi nocuit. sed sua tibi non dedit. Et erit ani
ma tua custodita: quasi in vasciculo viuen-
tium. Hebreus habet: in vinculo vite. quod
idem est. i. in collegio sanctorum. Alia littera
habet: in fasciculo viciū. Quasi diceret. Sic
custodiet domin' animam tuam ad mul-
tiplicandum: sicut fasciculus vitium custo-
ditur in aqua ad transplantandū. Et respon
dit dauid. Benedictus deus qui misit te ho-
die in occursum meum. Uade in pace. Audi
ui vocem tuam. iniuriam scilicet remitten
do. ⁊ honoraui faciem tuā. xenia de manu
tua recipiendo. Cum ergo indicasset abigail
omnia hec viro suo: emortuū est cor eius p̄
timore. Timuit eni ne forte dauid nollet de-
lerare. ⁊ mortuus est post decem dies. Quo
audito dauid ait. Benedictus deus: qui cu-
stodiuit manus meas a sanguine. ⁊ reddi-
dit maliciam nabal in caput eius. ⁊ vocauit
abigail. ⁊ duxit eā in vxorem. Accepit quoq;
dauid tertiam vxorem achinoem de iezrael.

Defuga dauid ad achis.

Terum nunciauerūt ziphei ad saul. ecce dauid absconditus est in colle achille. ⁊ abijt saul pōst eū cū tribus milibus electoꝝ. ⁊ descendit dauid nocte ad castra saulis. ducēs secū abysai filiū saruie sororis sue. Hui⁹ fuerunt tres filij ioab. ⁊ abysai. ⁊ azad. nepotes dauid. Cunqꝫ clam intrassent tentoriū regis cunctis dormientibus: dixit abysai. Perfodiam saul lancea in terra. ⁊ ꝓhibuit dauid dicens. Quis extēdet manū suā in christum dñi: ⁊ erit innocens: Sed tolle hastā que ē ad caput eius fixa in terra. ⁊ vas aque. ⁊ eamus. ⁊ egressi sunt nullo euigilante. quia sopor dñi irruerat sup eos. Cūqꝫ trāsissent torrentem: ⁊ stetissent in vertice montis vnde possent audiri: exclamauit dauid ad abner ⁊ ad populū. Filij mortis vos estis: quia non custodistis dñm vestrū christū dñi. Ingressus est q̄spiā vt interficeret regē. Uidete vbi sit hasta regis ⁊ ciphus aque. Et agnoscens saul negligentiā suoꝝ. ⁊ beneficiū dauid: exclamauit. Num vox tua ē hec fili mi dauid: Qui respondit. Cur ꝑsequitur dñs seruum suū: Quid feci: Si dñs incitat te aduersum me: odoretur sacrificiū. i. placare eū oportet sacrificio. ⁊ ꝓce: vt ostēdat nobis sup hoc q̄d velit. Uel ita. tu ipse occidas me. ⁊ erit quasi sacrificiū deo in odorem suauitatis. Quidam tamen legunt. odoretur sacrificiū. si dñs incitat te aduersum me. i. sacrificantes ꝓbemus iudicio dei si dñs hoc facit. Si aūt filij hominū incitāt te: maledicti sunt q̄ cogunt me trāsire ad idolatras. ne seruiā deo israel. Et ait saul. Peccaui. Reuertere fili mi. nō vltra malefaciā tibi. Et respondit dauid. Iudicet dñs inter nos. ecce hasta regis. Ueniat q̄ tollat eā. Cui saul. Bñdictus tu fili mi. ⁊ quidē: faciēs facies. ⁊ potēs poteris. Et saul reuersus ē in locū suū. Et dixit dauid in corde suo. Aliquādo incidā in vna die in manus saul. Melius est vt saluer inter philisteos: Abijt ergo dauid ⁊ sexcēti viri cū eo: ad achis filiū maoth regē geth. Iste fuit filius predicti achis. cuius mater dicebat maoth. Et erant cū dauid due ei⁹ vxores. achinoem ⁊ abigail. Et dixit dauid ad achis. Nolo esse onerosus regi. det mihi rex locū in quo habitē. Dedit ei achis sicelech. q̄ ex inde facta ē regū iuda. ⁊ habitauit dauid in ea quattuor mensibus ⁊ viginti diebus. ⁊ agebat dauid ꝑdas d̄ vinculis philistinoꝝ circūstantibus. q̄ nō erant sub potestate achis. virū ⁊ mulierē nō adducebat captiuū. ne forte loquerentur aduersus eū. Cūqꝫ quereret achis quos ꝑcusserat: agebat se depopulatū esse habitantes ad austrū iude: ⁊ in campestribus.

De suscitatione samuelis.

f Actum est eo tempꝛe cōgregati sunt philistei ad ꝓlium cōtra israel. ⁊ ait achis ad dauid. Mecū egredieris castris tu ⁊ viri tui. Ego custodem capitis mei pono te pre cunctis. Congregauit ⁊ saul vniuersum israel. ⁊ venit in gelboe. Samuel autem mortuus erat. hoc ideo repetit hic: vt ostendatur angustia saulis. in qua plurimum esset ei necessarius samuel. vel vt ostēdatur samuel recenter mortuus. qui in proximo erat suscitandus. Tradunt enim neminem posse suscitari arte phitonica. nisi recenter mortuum: ⁊ adhuc integris vitalib⁹ Timuit itaqꝫ saul ⁊ consuluit dominum. Qui non respondit ei. neqꝫ per somnia neqꝫ p ꝓphetas. i. p discipulos samuelis. neqꝫ p sacerdotes. Hebreus habet: neqꝫ p doctrinā p ephoth scilicet i quo erat doctrina ⁊ veritas. Et ait saul seruis suis. Querite mihi mulierem habentem phitonem. Ipse enim occiderat magos ⁊ ariolos ⁊ phitonicos. Unam tradit hieronymus reseruatā: q̄ mater erat abner. que latens habitabat in endor. que ciuitas est iuxta fontem endor. Phitonem quidam tradunt artem esse suscitandi mortuos quam phitius adinuenit. Quasi diceret. Querite mihi mulierē ꝑitam artis illius.

quod congruit hebreo: in quo legitur. Mulie
rem balaadoph. Balaad enim interpretatur
domina. oph: est nomen artis illius. Muta/
uit itaq; saul habitum suū. ⁊ venit ad muli
erem nocte cū duobus viris. ⁊ ait. Suscita
mihi quem dixero tibi. Que respondit. No/
sti: quanta fecerit saul magis. Quare ergo
insidiaris anime mee: Quidam tradūt sau
lem ob hoc eos deleuisse: quia pronabantur
dauid futurū regem. Jurauit aūt ei saul: ꝙ
ꝓpter hanc rem nihil mali pateretur. Et dixit
vt suscitaret samuelem. Videns aūt mulier
virū sanctū: conturbata est ⁊ ait. Quare im
posuisti mihi: Tu enim es saul. hec enim ei
samuel indicauerat: vt ait iosephus. Quidā
fabulantur mortuū magice suscitatū: a pedi
bus primo moueri ⁊ surgere. nisi quando re
ge suscitante suscitat. Tūc enim a capite sur/
git. Alij dicūt ꝓphetam nō posse suscitari: nisi
rege suscitante. Tūc indicauit ei saul se saulē
esse. ⁊ ait. Noli timere. Quid vidisti: Que
respondit. Virū senem ⁊ gloriosum. ⁊ amic/
tū pallio sacerdotali. ⁊ intelligens saul ꝙ sa/
muel esset: adorauit eū. Et ait anima samu
elis: vt dicit iosephus. Quare inquietasti me:
Cui saul. Coartor nimis. philistei pugnant
aduersum me. ⁊ dn̄s nō respondit mihi. Ob
secro: dic mihi q̇d faciā. Qui respōdit. Quid
interrogas me cū dn̄s recesserit a te: Faciet
dn̄s tibi sicut locutus est. Tollet regnum de
manu tua. ⁊ dabit illud dauid. Cras aūt: tu
⁊ filij tui mecū eritis. i. in numero mortuoꝝ:
sicut ego sum. vel in inferno. De hac suscita/
tione dicitur a q̇busdam: ꝙ spūs malignus
apparuit i specie samuelis. vel fantastice ima
go. eius ibi apparuit: q̄ dicta est samuel. Tra
dūt q̇dam. ꝙ deo ꝑmittente: anima ipsius
tantū consimili corpore induta apparuit ibi.
Alij vero: ꝙ tantū corpus suscitatū est spiritu
viuifico. Anima in loco suo q̇escēte. Hoc au
diens saul: ꝓstratus est in terram p̄ timore.
nec comederat panem i die illa. Et coegit eū
mulier ⁊ serui ei⁹ vt comederet. Cūq; come/
dissent: redijt ad castra ꝑ noctem. Noluit eni
scire ꝙ consuluisset phitonissam.

Quod dauid vi cit amalech.

Congregati sunt ergo philistijm in
affech. ⁊ israel castrametat⁹ est su/
per fontem q̇ erat in iezrael. Satra
pe vero philisteoꝝ videntes dauid ⁊ suos esse
cum architis dixerunt. Reuertantur hebrei isti
in locum suū. ne forte cum ceperimus preliari:
fiant nobis aduersarij. ⁊ in capitib⁹ nostris
mereantur sibi reddi gr̄am dn̄i sui. Tunc ait
achis ad dauid: inuitus ⁊ dolens. Bon⁹ es
in conspectu meo. sed satrapis non places.
Surgite de nocte. ⁊ abite diluculo. Abijt er/
go dauid cū suis in sicelech die tertia. Ama/
lechite vero interim impetū fecerāt in sicelech.
⁊ succenderant eam. ⁊ captiuas duxerāt mu
lieres ⁊ paruulos. ⁊ vniuersam p̄dam. Plan
xit ergo dauid ⁊ populus q̇ erat cū eo donec
deficerent in eis lacrime. ⁊ volebant eū sui la/
pidare. Confortatus aūt dauid in dn̄o: con/
suluit dn̄m ꝑ abiathar dicēs. Persequar latrū/
culos hos ⁊ comp̄hendā: Qui rn̄dit. Perse
quere ⁊ comp̄hēdes. ⁊ reduces p̄dā. Abijt er/
go dauid ⁊ sexcēti cū eo. ⁊ venerūt ad torrētē
besor. ⁊ ibi: ducēti fessi substiterūt. Cūq; trāsi/
issent: inuenerūt puerū egyptiū fame deficiē/
tem. quē reliquerat dn̄s su⁹ vir amalechita:
cū egrotare eū vidisset. Et dederūt ei cibū. et
reuersus ē spūs ei⁹ ⁊ ait ad eū dauid. Potes
me ducere ad cuneū istū: Qui ait. Si iura/
ueris mihi ꝙ nō occidas me. nec tradas in
man⁹ dn̄i mei: ducā. Et iurauit ei dauid ⁊ eo
ducēte: inuenerūt hostes epulātes. ⁊ q̄si festū
diē celebrātes. Et ꝑcussit eos dauid a vespe
vsq; ad vesperam alteri⁹ diei. soli q̇dringenti
adolescētes euaserūt i camelis. Eruit ergo da
uid oia q̇ tulerāt amalechite: ab hoīe vsq; ad
pecus. Dicit ꝙ in hac victoria p̄buerunt illi
auxiliū nouem p̄ncipes militum d̄ manasse.
Qui cōfugerant ad eū: dū rediret in sicelech
Prius enim venerāt ad eum: tantū d̄ iuda
⁊ beniamin. Porro: cū redissent ad ducētos

viros qui lassi substiterant: salutauit eos dauid pacifice. ⁊ indignati sunt quidam qui cum eo ierant dicentes. Sufficiat cuiqȝ vxor sua ⁊ filij. de pda nihil dabimus eis. Et ait dauid. Non audiet vos quisquā fratres mei in sermone hoc. Equa pars erit descendētis ad prlium: ⁊ remanentis ad sarcinas. Hieronymus ait. Non ait: qui lassi manserant. quia lassis nil debet dari de pde pcio. Et factum est hoc ex die illa ⁊ deinceps: quasi lex in isrl' vsqȝ ad diem hanc. Venit ergo dauid in sicelech. ⁊ misit dona de pda: senioribus iuda proximis suis. ⁊ reliquis cū quibus cōmoratus fuerat ipse ⁊ viri eius.

De morte saul et filiorum eius.

p Orro: philistei pugnabant aduersus israel. Saul aūt sciēs ⁊ prudēs festinabat ad mortē. ⁊ viriliter dimicabat. Soli quippe magnanimes: rerum terribiliū sunt cōtemptores. hec magnanimitas: maxime conuenit regibus. quos pro cumulo pncipatus: non soluȝ malos non licet esse circa subiectos. sed nec mediocriter bonos esse. Fugerūt aūt filij israel a facie philistinorum. ⁊ ceciderūt in monte gelboe. ⁊ pcussi sunt tres filij saul. Jonathas. aminadab. melchisua. Jsboseth aūt domi erat. Cumqȝ grauiter vulneratus esset saul: dixit ad armigerum suū. Percute me gladio tuo. Ne forte incircūcisi isti illudant mihi viuēti. ⁊ post interficiant me. Et noluit armiger. Et irruit saul sup gladium suū. adeo enim defecerat q nō potuit se transuerberare. Quod vidēs armiger suus: irruit ⁊ ipse sup gladiū suū. Hic fuit doech idumeus: vt aiunt hebrei. q timuit esse supstes sauli: ppter dauid. ⁊ mortui sunt omnes domestici saulis: qui erāt cū eo. Videntes aūt filij israel qui transualle iordanis erant stragem suoꝝ: egressi de ciuitatibus suis fugerunt. Altera die venientes philistei vt spoliarent interfectos: expoliauerunt saul armis suis. ⁊ filios eius. ⁊ pcisa capita eoꝝ cum armis: miserunt in terram suaȝ p circuitum. vt annunciaretur in templo ydolorum ⁊ in populis. Et posuerunt arma eius in templo astaroth. caput uero in tēplo dagon. vt in paralipomenon legitur. Corpus uero eius ⁊ filioꝝ: suspenderūt in muro bethsan. quasi in oculis israel. Est enim ciuitas philistijm in terminis israel. Viri autem de iabis galaad. quos liberauerat saul ab amonitis: ambulauerunt tota nocte. ⁊ tulerunt cadauera de muro bethsan. ⁊ combusserunt ea igni. ⁊ sepelierunt ossa in nemore iabes. ⁊ planxerūt eū ieiunantes septem diebus. Nota: q in paralipomenō legitur. Mortuus est saul ppter iniquitates suas. ⁊ additur: quasi in cumulum peccati: sed insuper phitonissam consuluit. ppter quod interfecit eum domin'. Huius peccati magnitudinem multi nō attendunt. Et regnauit saul viuente samuele decē ⁊ octo annis. ⁊ eo mortuo: duobus annis. Hoꝝ annos tamen sacra scriptura nō annotauit. A samuele ꝑprie incipiunt tempa nominatoꝝ pphetarum. sicut a saule: tempora regum in israel. In diebus istis: apud latinos quartus regnauit: siluius eneas fili' postumi. Alia tamen historia: quartum ponit siluiū latinum vterinum fratrem postumi. ⁊ quintum: siluium eneam. His tempib': homerum fuisse quidam dicunt. de quo magna dissonantia est apud veteres. Crates ponit eum: ante descensum heraclidarū in peloponensium vrbe. Cristotenes: centesimo anno a captiuitate troie. Aristarcus. ⁊ philocorus: tempe emigrationis. yonice. appollodorus atheniensis: ducentesimoquadragesimo anno euersionis ylij. Alij: modico tempore anteꝗ olimpiades incipent.

Explicit liber regum primus.

Incipit liber regum secundus de planctu dauid super saul et ionathã

Actum est post mortẽ saulis adolescens fugiens de prelio venit ad
I dauid i sicelech. et adorauit. Cũq3 indicasset ei populum victũ: et saul cum filijs suis mortuũ: ait dauid. Unde scis quia mortuus est saul et ionathas filius eius: Qui respondit. Uidi saul incumbentẽ sup hastam suã. et hostes appropinquabãt ei. Cũq3 quesisset quisnam essem. et dixissem amalechites sum ait. Interfice me. quia pdidit⁹ eos. ne occidãt me incircumcisi. et occidi eum quia viuere nõ poterat. et tuli diadema quod erat. i. esse solebat in capite eius. et armillã de brachio illi⁹. et attuli ad te dñm meũ. Aiunt hebrei: hunc fuisse filiũ doech idumei. cui pater su⁹ pusq̃ irrueret sup gladiũ suũ: tradidit insignia regis q̃ custodiebat. vt ferens ea ad dauid redderet eum sibi placabilez. Nec obuiat. q pater idumeus: et filius amalechites: dicitur. cum amalechite: sint idumei. Amalech enim fuit fili⁹ eliphat: filij esau. David ergo et omnes q̃ cum eo erant sciderũt vestimenta sua plangẽtes et ieiunãtes vsq3 ad vesperam scḋm legem. Et ait dauid ad nunciũ. Quare non timuisti mittere manũ tuaz in christũ dñi: Os tuũ locutũ est contra te. Et iubente dauid vnus de pueris eius occidit eum. et precepit dauid: vt patres docerent filios suos arcum. i. artem sagitandi. eo q audierit populum a sagittarijs interfectũ. sicut scriptuz est in libro iustoꝝ. Hic liber non habetur. sicut nec plurimi quoꝝ fit mentio in veteri testamento. quos combustos credimus a babilonijs. Fuerunt qui dicerent hunc librum: dici librum iustoꝝ. eo q de iustis agit. i. samuele et dauid. Alij dicũt pentateucũ: librũ iustorum. vbi conici potest: artem sagittandi vilem esse. q dicit iacob: se tulisse agrũ de manu amorrei in gladio et arcu. Quidã legũt iustoꝝ neutraliter. et dicunt librum iustoꝝ: quia agit de his que iusta sunt. quasi libruz iudicioꝝ. vt sit sensus. Sic precepit dauid artem illam seruandam: sicut seruatur quod scriptum est in libro iustoꝝ. Tũc planxit dauid carmen lugubre: sup saul et ionathan. et creditur metrice compositum fuisse. et est continentia hui⁹ carminis triptita. Primo agit de loco: vbi facta est strages. et imprecatur ei. Secundo: cõmendat saul et ionathan: Tertio: spetialiter cõmendat ionathan. ostẽdẽs: quantum dilexerit eum. Nec obest: si aliquãdo pluraliter. aliquando singulariter. de eodem monte loquitur. Est enim vnus mons plures habens colles. Ubi legitur: montes gelboe nec ros nec pluuia veniant sup vos: quidam dicunt super te. sic legentes litteraz. Montes gelboe. subaudi: vt vobis postea inferunt. nec ros nec pluuia veniant super te. Montes hij vt dicunt: prius vberrimi fuerant et imprecatur eis non: ariditatem. sed sterilitatez. quasi aridi essent. Unde subdit. Neq3 sint super vos agri pmitiarum. i. fructuum optimorum. sicut prius. Alij dicunt prophetiaz esse. que impleta est in diebus helye. Alij dicunt in cacumine montis nec ante nec post pluisse. sed p maledictionem confirmatum. Planxitq3 dauid saulem: eo q viliter interfectus esset. licet vnctus esset oleo. Et subdit causam huius necis. a sanguine interfectorum. et ab adipe fortium. i. pro sanguine sacerdotum: quos occidit in nobe. Hebre⁹ tamen inchoat versum ita: a sanguine interfectoꝝ ab adipe fortium. sagitta ionathe non abijt retrorsum.

De prima vncti one dauid in regē

Ost hec: ex responso dñi ascēdit da
p uid in ebron. ⁊ habitauit ibi cū dua
bus vxorib' suis. ⁊ domo sua. Ui
riq; eius manserūt in oppidis ebron. ⁊ vnxe-
rūt eū viri iuda in regē: sup tribū iuda. Hic
inchoat quarta etas. non p inicio regni iu-
deoꝝ vt quidā volūt: quia tunc inchoasset a
saule. sed p innouatione pmissionis: que pa
tribus olim data erat de regno christiano:
qd pfiguratum est in dauid. Iurāte dño
dauid veritatē: de fructu ventris eius sessuro
sup sedem suā. Nunciatūq; est dauid: q ia-
bite sepelissent saul. ⁊ nūciauit eis dicens. Be
nedicti vos a dño. q fecistis misericordiā cū
dño vestro. Retribuet vobis dñs. sed ego re-
tribuam. nec timeatis: quasi nō habentes re
gem. quia vnxit me domus iuda regē sibi.

De regno isbo seth.

Bner aūt pinceps exercitus saul: tu
a lit isboseth. ⁊ circūduxit eum p ca-
stra. i. vbicūq; dispsus erat exerci-
tus. ⁊ creauit eū regē sup reliquas trib'. vel
p castra: intellige manaim locum munitissi
mū. vbi inunxit eū in regē. Erat aūt isboseth
tūc qdraginta annoꝝ. ⁊ duobus annis reg
nauit sup israel. Dauid vo septem annis. et
sex mensibus regnauit in ebron: sup domum
iuda. Eo tpe: ortū est intestinū. bellum inter
hebreos. Porro: egressus ē abner ⁊ pueri ei'
de castris: in gabaon. Ioab aūt ⁊ pueri da
uid: occurrerūt eis ad piscinā gabaon. ⁊ con
uenit inter eos: q duodecim tm ex vtraq; p-
te pugnarēt in medio exercituū. ⁊ apprehēso
vnusquisq; capite cōparis sui: defixit gladiū
in latus contrarij. ⁊ ceciderūt simul. Ob hoc
dictus [illegible] ille: ager robustoꝝ. Iosephus
tamē videtur velle. q pueri dauid supstites
occiderūt cōpares suos. Ortū est aūt bellum
inter reliquos. ⁊ fugit abner cum suis. Erant
aūt ibi cū ioab. duo fratres eius. quoꝝ aza-
hel velocissimus quasi vn' d capreis: pseque
batur abner instantissime. Cui abner. Noli
me sequi. ne cōpellar cōfodere te: ⁊ nō potero
leuare faciem meā ad ioab. Ille vo noluit
declinare. ⁊ pcussit eū abner in inguine ad-
uersa hasta. i. cū ligno posteriori: nō cū mu-
crone haste. vel versa ad eum hasta. Perse-
quētibus autē ioab ⁊ abisai fugientē abner:
sol occubuit. ⁊ venerūt ad collem aqueduct'.
in cui' summitate cōgregati sunt ad abner
filij beniamin in cuneū vnū. ⁊ ait abner ad
ioab. Nūquid vis deseuire vsq; ad deletionē
fratrū tuoꝝ: An ignoras: q nō gratis moriē
iugulo q puocat hostē: Cessauit ergo ioab:
⁊ omnis exercitus psequi eos. Porro: abner
cū suis nocte illa transiens iordanē venit ad
isboseth: in manaim. Ioab vo ⁊ viri ei': tu-
lerunt azael. ⁊ sepelierunt eū in sepulchro pa-
tris sui in bethleem. ⁊ redierūt ad dauid in
ebron.

De filiis dauid.

Facta ē igiē longa cōcertatio inter
f hos reges. ⁊ dauid crescente: alter
decrescebat. Natiq; sunt filij dauid
in ebron. pmogenit': amoen d achinoen. se
cūdus: celiaph d abigail. Tercius: absalon d
vxore gētili. macha scz: filia ptholomai regis
iessur. Quart': azonias filius agith. Quint'
saphaciath filius abigail. Sext' ietraā. quem
ioseph' vocat nathan. d egla vxore sua. quā
hebrei aiūt fuisse michol. q sola dicitur vxor
ei': q2 in adolescentiā pmā sortitus ē vxorem.
Q d nō videtur posse stare. cū in sequentib'
legatur: michol in hierusalē subsannasse da
uid. ⁊ dicitur. q nō est nat' ei fili' de dauid
vsq; ad diē mortis sue. q2 in ipso ptu occubu
it. sed potuit fieri. vt vicina partui: d ierusalē
descenderet in ebron. vt ibi pareret: et anq2 ā
in pmitiuo loco regni.

De interfectione abner.

c O tpe factū est. ꝙ abner intraret ad concubinam saulis respha. pulcram nimis. ob hoc obiurgatus ē aduersus eū ysboseth: ꝓ opprobrio domus sue. ⁊ timens: ne forte ꝑ concubinā vsurparet sibi regnū. ⁊ iratus abner ait ad eū. Nun quid canis caput ego sum hodie aduersus iudam ꝓpter te: quasi diceret ꝓpter te iudas habet me quasi caput canis mortui. vel ita ꝓpter te factus sum caput canū. i. princeps irrationabiliter latrandū contra christū dn̄i. ⁊ misit abner ad dauid nuncios. dicentes. Cuius ē terra: quasi diceret. Nonne terra est in manu mea: fac mecū amicitias. ⁊ reducā ad te vniuersum israel. Qui ait. Optime faciam tecū amicitias. sed nō videbis me antequā reduxeris michol. Sed ⁊ ad ysboseth mandauit dauid: vt remitteret ei vxorē suā michol. Tulerūt eā a viro suo faltiel. qui sequebatur eam plorans: vsq3 baarim. Non enim cognouerat eam. eo ꝙ illa diligēs dauid semꝑ tristis erat. Et locutus ē abner ad seniores isrl. ⁊ maxime ad beniamin vt trāsirent ad dauid. quē elegerat dn̄s. Et ascēdit abner in ebron ad dauid. ⁊ susceptus est ab eo magnifice. ⁊ ait. Surgam: vt congregem ad te omnē israel. Cūq3 abisset in pace. ecce ioab ⁊ pueri dauid redierunt cesis latronibus cū p̄da magna nimis. Et dictum est ioab d̄ aduentu abner ⁊ de pace cū rege. Qui cum temptasset mutare animū regis: dicēs. Intrauit abner vt deciperet te. ⁊ nō acquieuisset rex: misit nūcios post abner. quasi rege reuocante eū. ⁊ occurrens redeūti: seorsum adduxit eū quasi secretius locuturus. ⁊ percussit eū in inguine. ⁊ mortuus est. quasi in vltione fratris sui. Sed verius est quia timebat ne fieret secundus a rege. Q d̄ cū audisset dauid ait. Mundus ego sum ⁊ regnū meū: a sanguine abner. ⁊ veniat suꝑ caput ioab. nō deficiat d̄ domo ioab: semini fluens. ⁊ leprosus. ⁊ tenens fusum. i. effeminatus. ⁊ cadēs gladio. ⁊ indigens pane. Scd̄m hoc: quinq3 videtur ei imp̄cari. semini fluxū. ⁊ leprā. ⁊ ciuirationem. ⁊ stragem in bello. ⁊ mendicitatē. Quidā legūt ꝓ vno: leprosus tenens fusum idest. breue ventilabrū. qd̄ fit de folijs palmarū. ⁊ voluitur inter digitos instar fusi. Scidit igitur dauid vestimenta sua. ⁊ fleuit suꝑ abner. ⁊ omnis populus qui erat cū eo. ⁊ indixit omnib' ieiuniū vsq3 ad vespam. ⁊ ait. Nescitis: qm̄ princeps maximus hodie cecidit in israel: Ego aūt dedicatus rex: quasi diceret. cum sim nouus rex: maxime indigebam auxilio istius. porro: filij saruie duri mihi sūt

De morte isboseth. et secūda vnctione dauid super omnē israel.

c Cūq3 audisset isboseth d̄ morte abner: dissolute sunt manus ei'. ⁊ omnis israel pturbatus est. Duo aūt viri principes latronū erant isboseth. baana. ⁊ rechab. de filijs beniamin. qui irati recesserāt ab isboseth. ⁊ venerant ad misphiboseth filiū nathe: vt facerent eū regem. Qui noluit. imo ꝓdidit consiliū eoꝝ. Quidā eo tradunt: ꝙ isboseth offensus erat eis. eo ꝙ dicebāt ei misphiboseth debere regem esse. cū filius esset primogeniti saulis. erat iste misphiboseth claudus ex vtroq3 pede. Quinquēnis enim erat quando nunciatū est ei de morte saulis ⁊ ionathe. ⁊ tollente eū nutrice vt fugeret: cecidit ⁊ confractus est. Porro: baana. ⁊ rechab. ingressi sunt domū isboseth. ferentes spicas tritici: quasi primitias regi. Ostiaria autem domus obdormierat. ⁊ inuenientes isboseth dormientē in meridie: interfecerunt eū. ⁊ attulerūt caput eius ad dauid in ebron: dicentes

Ecce caput viri qui querebat animā tuam. estimantes se munera accepturos ad dauid ⁊ ait dauid ad eos. Interfecistis virum innoxiū. Sanguinē dñi vestri fudistis. ⁊ ideo auferam vos de terra. ⁊ p̄cisis manibus et pedibus eoꝝ: suspenderunt eos sup piscinā vel spinam in ebron. Caput vo isboseth sepelierunt in sepulchro abner. Et venerunt seniores de israel ad dauid. ⁊ pcussit cum eis fedus. ⁊ vnxerūt eū in regem sup omnē israel Primo ergo inunct⁹ est: in signū regi. secundo in regem sup iudam. Tertio: in regē sup israel. Filius triginta annoꝝ erat dauid: cū regnare cepisset. Supabūdat: filius idiomate hebreo. ⁊ quadraginta ānis regnauit. In ebron: septem annis ⁊ sex mensibus sup iudam subaudi specialiter. Nam si statim post isboseth regnauit in israel: non nisi duobus annis regnauit in iuda. Sed aiūt hebrei eū regnasse i ebron aliquib⁹ annis: adhuc saule viuēte. quia domus iuda iam affectabat eū in regem. ⁊ ipse mittebat eis munera tanq̄ suis. In ierusalē aūt: regnauit trigintatribus annis: sup omnē populū. Si querat: quare de summa regni subtrahant̄ sex menses: ait hebreus. dauid egrotasse sex mensib⁹. ⁊ nihil dignū rege fecisse. Uel quia absolon psecutus est eum sex mensibus. ⁊ tūc: quasi non regnauit dauid.

Quod dauid expugnauit hierusalem et muniuit.

p Ostea collecto exercitu ascendit in ierusalem: vt eiceret iebuseum. Qui posuerunt cecos ⁊ claudos supra murū: in derisionem dauid dicentes. Nō ingredieris huc: nisi abstuleris cecos ⁊ claudos. quasi diceret adeo est vrbs fortis: quod fortiū auxilio nō indigemus. Alij dicunt: eos posuisse imagines sup murū. quas dixerunt cecos ⁊ claudos. i. nihil agentes. quasi diceret etiam nobis nihil agentibus: intrare non potes. vel seipsos dixerunt cecos ⁊ claudos. quia debiles ⁊ similes his reputabat eos dauid. deinceps: in pūerbiū dictū est. Cecus ⁊ claudus nō intrabūt in templū dei. Primo simpliciter in lege p̄hibitū erat. cecū ⁊ claudū intrare ad offerendū. Postea versum est in pūerbiū forte: cū ianitores arcerēt immūdos: dicebant enigmatice. cecus ⁊ claud⁹ nō intrabūt. ponentes cecitatē ⁊ claudicationē p qualibet immūdicia. Porro: inferiorē ciuitatem obtinuit dauid. tradente eam sibi ornam iebuseo. Cūq̄ arcem syon obtinere nō posset: pposuit in p̄miū p̄cipatū milicie: illi q̄ p̄mū pcuteret iebuseū. ⁊ tangeret domatū fistulas. i. tectoꝝ canales p quos defluūt stillicidia. Alij dicūt fistulas: cuniculos subterraneos. p quos erat ascēsus vsq̄ ad tecta. Multis itaq̄ festinantibus ioab p̄uenit vniuersos. ⁊ clamauit ad regem. exiens milicie p̄ncipatū. ⁊ obtinuit dauid arcem: expulsis omnibus iebuseis p̄ter ornam. ⁊ edificauit p circuitum eius ⁊ intrinsecus incipiens a mello. ⁊ ptem illam ciuitatis: vocauit ciuitatē dauid. Reliquā vrbis ptem extruxit ioab. Mello aūt erat p̄cipitiū. ⁊ quasi quedā p̄funda vorago vallis. Porro: ipsa ciuitas dauid: postea vocata est mello. Et edificauit dauid ī ea domū. yram rege tyrie ferente sibi auxilium. mittendo ei ligna cedrina ⁊ artifices. Porro: dauid accepit alias vxores. ⁊ nati sunt ei filij in ierusalē vndecim. Inter quos enumeratur nathan. ali⁹ scʒ a nathan p̄pheta: quē sibi dauid adoptauerat post mortem patris Et nota: quia ierusalē vsq̄ ad melchisedech dicebatur iebus. a quo dicta est salem. Postea: a daud dicta est iebusalē. sed postea mutata. b. in. r. dixit ierusalem. quasi munitam salē. Iero enim hebraice: munitio est. Tradit iosephus: q̄ ante hanc littere mutationē ab homero factam quidam putant. Postea dicta est a salomone: ierosalomia. ⁊ tandem p sincopam ierosolima.

Quod dauid vicit philisteos.

a

Udientes philistei dauid regnare sup israel: ascenderūt vniuersi vt quererent dauid. ⁊ castrametati sūt i valle raphaim. nō pcul a ierusalē. ⁊ egressus est ad eos dauid ex responso dñi. ⁊ percussit eos in ore gladij. ⁊ diuisit eos hac ⁊ illac in fugam. Ob hoc vocatus est locus: baalpharasim. i. viroꝝ diuisio. vel: quia ibi fugientes reliquerant ydola. que tulit dauid secum ⁊ conflauit. Et addiderūt adhuc philistijm vt ascenderent in valle raphaim. ⁊ posuerūt ydola sua sub arboribus piroꝝ. Et ait dñs ad dauid. Nō ibis obuiam eis. sed gira post tergū: ⁊ venies ex aduerso piroꝝ. Hebreus habet: flentiū. i. ydoloꝝ. que digna sūt fletu. ⁊ cultores suos ad fletū eternū trahūt. Cūq3 angelus dñi incedens sup cacumina piroꝝ sonitum faceret. irruit in eos dauid. Et pcussit eos vsq3 gazer.

De reductione arche in ierusalem.

p

Orro: fecit dauid tabernaculū iuxta domū suam: ad reponendū archam. ⁊ posuit in eo quasdā de veteribus cortinis. tabulas vo columnas ⁊ bases: pores reseruauit. ⁊ descendit dauid cum triginta milibus viroꝝ. ⁊ posuerūt archā super plaustrū nouū. Et tulerūt eam de domo aminadab q̄ erat in gabaa. i. in colle iuxta cariathiarim. Nec est hic gabaa nomen vrbis vel loci. sed scdm interptationē suā colle sonat. Duo aūt filij aminadab minabant plaustrū. aioth pcedebat. ⁊ oza sequebatur. Dauid aūt ⁊ omnis israel psallebant coraz archa. in musicis instrumentis. Cū aūt venissent ad areā nachor: calcitrauerūt boues. ⁊ inclinata est archa. ⁊ extendit oza manū: ⁊ tenuit eam. Et aruit dextera eius: ⁊ expirauit. Et vocatū est nomen loci: pcussio oze. Dicit iosephus eū pcussum. quia tetigit archam: cū sacerdos nō esset. Alij dicūt: quia posuerat archam sup plaustrū. cū humeris portare debuisset. Hebrei tradūt: q ea nocte dormierat cū vxore sua. Timuit itaq3 dauid diuertere archam se. ⁊ posuit eam in suburbio in domū leuite obeth. filij edom gethei. ⁊ fuit ibi tribus mensibus. Et benedixit dominus domui obeth. Quo audito: abijt dauid vt adduceret archā in ciuitatē dauid. cū gaudio. Dauid aūt accinct' ephot lineo psallebat corā archa in organis armigatis. i. ad armū ligatis. Uel scdm quosdā: genus ē organi: qd fit cū aqua. Et vidit eū psallentem michol p fenestrā. ⁊ despexit eū in corde suo. Cūq3 posuissent archā in loco suo: obtulit dauid holocausta ⁊ pacifica ⁊ benedixit populo. ⁊ partitus est p singula capita. collirida panis vnam. ⁊ assaturā bubale carnis. ⁊ similam frixā oleo. Cūq3 rediret dauid in domū suā: subsannauit eū michol dicēs. Quā gloriosus fuit hodie rex israel: nudatus quasi vnus de scurris. Et respondit dauid. Uiuit dñs. Ludam ⁊ humilior fiam ante dñm. q̄ potius elegit me q patrem tuū. Quaobrez michol nō est natus filius vsq3 in diem mortis sue. quod inclusiue legendū est. i. donec i partu occubuit. vel exclusiue. i. nunquā. Qd videtur velle iosephus. qui dicit eam de dauid filios minime pcreasse. sed d viro cui dederat eam pater suus sublatā a dauid: qnq3 filios habuisse. q intelligendi sunt adoptiui. Mortua enim merob sorore sua: quinq3 filios eius adoptauit micol.

De victoriis dauid et officialibus eius.

f Actū est cū sederet rex in domo sua habens requiem ab hostibus suis: dixit ad nathan. Uides q͞p ego habitem in domo cedrina. et archa dei posita sit in medio pelliū: Faciam ei domū. Et ait nathan. Fac quia dn̄s tecum est. Nesciēs q̄d diceret. Eadē nocte factū est verbū dn̄i ad nathan. Dic seruo meo dauid. Non edificabit mihi domū quia sanguinarius est. sed filiꝰ eius succedēs ei in regno: faciet domū nomini meo. Et stabiliā thronū eius vsq3 in sempiternū. ⁊ ego ero ei in patrē. ⁊ ipse erit mihi in filiū. Et hac ꝑmissione conicitur: q͞p saluꝰ sit salomon. His auditis: gauisus est dauid de successione regni. exinde p̄cipue grās egit deo. Addēs. Ista enim est lex adam dn̄e deꝰ idest. lex hominis: vt sit sollicitus de successione filioꝝ. vel: vt grās agat deo de beneficijs Factū est aūt post hec ꝑcussit dauid philisteos. ⁊ abstulit frenū. i. potestatez tributi quā habebāt in israel d̄ manu eoꝝ. ⁊ ꝑcussit moab. ⁊ mensus est eos funiculo. i. cui voluit dedit hereditatē. coequans eos terre. i. valde humilians. ⁊ mensus est duos funiculos. vnū: ad occidendū. ⁊ vnū: ad viuificandū. i. ad arbitrium suū: quos voluit occidit. quos voluit: reseruauit. ⁊ factus est ei moab tributarius. Et ꝑcussit azadezer regē soba. cui conferrent p̄sidiū syri ⁊ damascus: ꝑcussit ex eis viginti milia. ⁊ ponens in syria p̄sidiū: fecit eam tributariā. Audiēs aūt thou rex emath ꝑcussum azadezer hostē suū: misit ad dauid ioram filiū suū: cū muneribus. ⁊ grāꝝ actione. q͞p hostē suū ꝑcusserat. Cumq3 rediret dauid a syria: occurrerūt ei idumei in valle salinaꝝ. ⁊ ꝑcussit ex eis duodecim milia. Hieronymus corrigit decem ⁊ octo milia. Et in gebelem percussit ad vigintitria milia. Et ponens in ea p̄sidiū: fecit eā tributariā. Tūc impletū est q̄d dictū ē rebecce. Maior seruiet minori. Et retulit in hierusalē aurū ⁊ argentuz multū nimis. q̄d sanctificauit dn̄o in fabricam future domus: es quoq3 corinthiū sanctificauit: de quo fecit salomon mare eneū. columnas ⁊ altare. Porro: ioab erat sup exercitum. Iosaphat: erat a cōmentarijs. i. sc̄ptor gestoꝝ. Scribebant enim singuli reges cronica gestoꝝ. Sadoch ⁊ abiathar: erant sacerdotes. Sararia ho: scriba. i. cācellarius. Banaias aūt erat sup cerethi. ⁊ phelethi. qui erāt custodes capitis dauid. Filij autē dauid sacerdotes erant. i. digniores p̄ ceteris post regem. Sic dicit iectro sacerdos fuisse madian.

De miphiboseth et quod amon dehonestauit nuncios dauid.

r Ecordatus est dauid federis q̄d fecerat cū ionatha ⁊ ait. Nūquid superest aliqs de domo saul cū quo faciā misericordiā ꝑ ionatha: Cūq3 accepisset supesse misphiboseth filiū ionathe sterilē pedibus: vocauit eū. ⁊ restituit ei omnē possessionē saul aui sui. ⁊ cōstituit eū cōmensalē suū: tanquā vnū de filijs suis. Porro: syba puer saulis: cui erant q̄ndecim filij. ⁊ viginti serui: ex mandato dauid excolebat terrā. ⁊ referebat fructus ad misphiboseth in ierusalē. Erat aūt misphiboseth filius: micha. Factuz est vt moreret naas rex amonitaꝝ. ⁊ regnaret ꝑ eo filius eius anon. Misitq3 dauid nuncios vt cōsolarentur eū de morte patris. monens: vt amicitie quas cū patre eius habuerat ꝑmanerēt. Cum enim dauid fugisset ab achis sub simulatione furoris: a patre istius benigne collectꝰ fuerat. Principes aūt amon exacuerūt regem suū dicētes. Nescis q2 misit dauidi vt videret ingressum ⁊ exituz tuū: vt ꝑcutiat te ⁊ terrā tuam: Tulit itaq3 anon seruos dauid. ⁊ rasit dimidiā ꝑtem barbe eoꝝ ⁊ p̄cidit vestes eoꝝ vsq3 ad nates. Uidentes aūt amonite q͞p irritassent dauid: cōduxerūt sibi milites d̄ syria roob. ⁊ syria sobal. ⁊ a rege maacha. ⁊ a rege ystob. Misitq3 dauid io-

ab ⁊ omnē exercitū aduersus eos. Stabant autem amonite ante ingressum ciuitatis. et syroꝝ exercitus erat in campo. Joab quoqꝫ diuisit exercitū. ⁊ ptem tradēs abysai fratri suo: ptem sibi retinuit. Et irruens in syros: fugauit eos in ore gladij. Q̄d videntes amonite: ⁊ ipsi terga dederūt abysai: ⁊ receperunt se in vrbem. Joab aūt rediit in ierusalem cū triumpho. Uidentes igitur syri quoniam corruissent corā israel. collegerūt iterū exercitū ampliorē. Dauid quoqꝫ cōtraxit omnē israel. ⁊ transiens iordanē: direxit aciē aduersus syros. ⁊ pcussit ex eis currus ⁊ equites q̄draginta milia. ⁊ sobac pncipem milicie. Timueruntqꝫ syri auxilium deinceps prebere filijs amon. Feceruntqꝫ pacē cū israel. ⁊ seruierūt eis

De morte vrie et penitentia dauid.

Factū est anno vertente verno tpe. cum solent reges ad bella pcedere: misit dauid ioab ⁊ vniuersum isrl ⁊ vastauerūt filios amon. ⁊ obsederūt rabath. Dauid aūt remāsit in ierusalē. Accidit vt surgeret dauid de stratu post meridiē. ⁊ deambularet i solario. viditqꝫ ex aduerso bersabee vxorē vrie lauantē se aqua frigida. cuius specie inspirat⁹: ad se vocatā cognouit. statimqꝫ sanctificata est ab immūdicia sua. i. post coitū lauit se. vel concepit. ⁊ cessauit menstru⁹ sanguis. quē natura dicit̄ reseruare post conceptū: in alimoniā fetus. Quidā tradūt eā tūc menstruatā esse: ⁊ ad tactū regis cessasse menstruū. Dicit epiphanius. q̄ cū vocasset dauid bersabee: cognouit hoc nathan in spiritu. ⁊ festinauit ad dauid: vt phiberet: antequā veniret mulier. ⁊ impediuit eū belial. nam in via inuenit hominē occisum. nudū iacentē. ⁊ morā fecit ibi. Eadē nocte rex impleuit peccatū. ⁊ luxit nathan. Cūqꝫ accepisset dauid eā cōcepisse: reuocauit vriā armigerū ioab scd̄m iosephū ab expeditione. vt ingrederet̄ ad vxorē: ⁊ partus ei ascriberet̄. Quesiuitqꝫ dauid ab vria: de statu belli. monēs vt intraret ad vxorē. ⁊ paululū recrearet se. Non acquieuit vrias. ⁊ dormiuit cū seruis regis. Quāobrem vocauit eū dauid iterū. ⁊ statuit eū secū in mēsa inuitās eū ad pocula: vsqꝫ ad ebrietatē. Sed nec sic: cōcitatus ē vir odio vxoris. ⁊ ait. Archa dn̄i ⁊ israel habitāt in papilonibus. ⁊ dn̄s meus ioab manet sup faciē terre. ⁊ ego ingrediar in domū meam: Per salutē tuā rex nō faciā rē hanc. Certus ergo dauid q̄ nō intraret: scripsit ad ioab. quasi deliquisset in eū vrias: vt poneret ipsum in ea pte belli in qua pcussus interiret. Cūqꝫ tulisset vrias epistolā mortis sue: scd̄m mandatū regis interiit. Porro: bersabee accepta morte viri: planxit eū. Trāsactoqꝫ luctu vocauit eā dauid. ⁊ facta ē ei vxor. ⁊ peperit ei filium. Tūc misit dn̄s nathan ad dauid. q̄ pposuit ei paradigma: de diuite habēte oues plurimas. q̄ rapuit paupi vicino ouiculam vnam quā habebat: vt ex ea pparаret cibos hospiti q̄ superuenerat. ⁊ indignat⁹ rex in hominē illū: dixit. Uiuit dn̄s: q̄m filius mortis est qui hoc fecit. Ouem reddat in q̄druplū. Et respōdit nathan. Tu es vir ille. Uxorē vrie accepisti tibi. ⁊ vt occultares adulteriū: interfecisti eum gladio filioꝝ amon. Quāobrem hec dicit dn̄s. Nō recedet gladius de domo tua vsqꝫ in sempiternū. Ecce suscitabo sup te malū de domo tua. Hoc ad vltimū factū est: quādo psecutus est eū absalon. Primū vo: in diuisionē regni post salomonem. Et ait dauid ad nathan. Peccaui dn̄o. Et descendēs de throno cōsistorij: sedit i terra. ⁊ tanquā vir decicola: corā omnib⁹ confiteri peccatum nō erubuit. Et ait nathan ad eū. Trāstulit dn̄s peccatū tuū. nō morieris. nec regnū amittes. Uerūtamen: filius q̄ natus est tibi morietur. q̄m blasphemare fecisti inimicos nomen dn̄i. dixerūt enim ydolatre vel dicere potuerūt. Nō est iustus deus israel: q̄ saul amouit a regno. ⁊ substituit dauid cū dauid grauius q̄ saul peccauerit. pcussit aūt dn̄s puulū vsqꝫ ad desperationem vite. ⁊ deprecatus est dauid dn̄m p paulo. ⁊ ieiuna

uit. ⁊ iacuit sup terrā: ⁊ noluit consolari. Accidit aūt die septimo vt moreretur infans. ⁊ videns dauid seruos mussitātes: intellexit ꝙ mortu⁹ esset. Quo accepto: lota facie ⁊ mutata veste intrauit ad dn̄m. ⁊ adorauit. ⁊ exhilarat⁹ comedit. ⁊ admirati sunt serui: ꝙ cōtra consuetudinē egisset. ⁊ ait ad eos. Cū adhuc viueret puer: fleui ⁊ adoraui vt viueret. eo mortuo: quare flerem: Nūquid potero reuocare eū: Ego vadam ad eū. Ille vero nō reuertet̄ ad me. Hoc aūt agebat dauid: vt cōsolaretur bersabee. quia diligebat eā. Et ꝓcedente tpe genuit ex ea filium: quē vocauit salomonem. Misitq3 eū in manu nathan. q̇ vocauit eū ydidam .i. amabilem dn̄o.

Igitur pugnabat ioab cōtra rabath. ⁊ expugnabat eam. misitq3 ad dauid dicens. Ueni ⁊ cape ciuitatē. ne nomini meo ascribat̄ victoria. Et cōgregauit dauid omnē populuz. ⁊ ꝓfectus cepit vrbem. ⁊ vastauit eam. ⁊ tulit diadema ð capite melchon. qđ sonat rex eoꝝ ⁊ erat ydolū amonitaꝝ. ⁊ erāt in diademate gemme ꝑciose. ⁊ auri talentū. Quod conflauit dauid. ⁊ formauit sibi ex eo diadema in medio gemmarū statuēs sardonicē incōparabilem. Porro: reliquas ciuitates amonitarū vastauit. ⁊ multos de populo serrauit vinculis ferratis. ⁊ plures diuisit cultris in typo laterum.

De thamar quā amon oppressit.

Actum est post hec suscitauit dn̄s malū in domo dauid. in hunc modum. Amon ꝑmogenitus eius diligebat thamar. sororem absalon ex vtroq3 parente. ita: vt depiret in ea ⁊ egrotaret. Huic erat cognat⁹ ⁊ familiaris ionadab fili⁹ sammaa fratris dauid. prudens valde. quē iosephus ionathā vocat. Hunc q̇dam arbitrant̄ fuisse nathan. sed absit: vt ꝓpheta flagitiosuz dederit consiliū. Hic ait ad amon. Quare sic attenuaris macie fili regis: q̄si diceret. Qui debes succedere regi in regnū: Et rn̄dit amon. Diligo thamar supra modū. Qui respondit. Simula languorē. Cūq3 venerit pater tuus ad te visitandum: dic ei. Ueniat oro thamar soror mea. ⁊ faciat mihi pulmentuz vt comedā suauius de manu eius. Cūq3 venisset thamar missa a rege: coxit in oculis ei⁹ sorbiciūculas. vel scđm iosephum collirīdas frixas. ⁊ eiecit amon a se vniuersos. Cūq3 intulisset thamar cibos ad eū in conclaui: apprehendit eā. ⁊ ait. Cuba mecum soror mea. Que respondit. Noli frater opprimere me. ⁊ facere opprobriū generi tuo in israel. Sed loquere ad regem. ⁊ non negabit me tibi. Hoc aūt agebat vt subterfugeret manus ei⁹. Nō enim fas erat scđm legē vt quis duceret sororem ex patre. tamē quidā determināt. hoc dictū esse: si fuerint ambo eiusdē populi. Hec aūt fuerat ð matre gentili: maacha. quā dauid ceꝑat in ꝑlio. ⁊ cesarie ⁊ vnguibus ꝑcisis: scđm legem duxerat eam in vxorē. Et ita tradūt: illos potuisse fieri coniuges. Noluit aūt acquiescere amon. ⁊ oppressit eam. ⁊ statim exosam habuit eā: magis. quā ante dilexerat. ⁊ eiecit eā a se rogantez: vt apud eum maneret. ⁊ esset ei vxor. Cūq3 eiecissent eā pueri amon: aspersit cinerem capiti suo. ⁊ rupit tunicam talarē qua vtebantur filie regis virgines. quā iosephus vocat collobiū manicatum. ⁊ impositis manib⁹ sup caput: ingressa est ad absalon fratrē suū eiulans. Cui frater ait. Tace soror. frater enim noster est. Et mansit in domo absalon. longo tempe sustinens viduitatem.

De morte amor et fuga absalon et reditu eiusdem.

Actū est aūt post biennū: vt ascenderet absalon ad tondendas oues. ⁊ ait ad regē. Ueniat oro rex cum

sceruis suis. ad cōuiuiū pueri sui. Cūq; abnuisset ne grauaret eū: ait absalon. Ueniat saltem obsecro amon frater meus. ⁊ filij regis cū eo. Et abierūt cū absalon. Cūq; recūberēt pueri absalon ex pcepto ei' interfecerūt amon temulentū. Et ascēdētes filij regis mulas suas fugerūt. Et puenit fama ad dauid dicēs. Percussit absalon omnes filios regis. ⁊ scidit rex vestimēta sua: ⁊ cecidit sup terrā. Jonadab aūt quē veritas nō latebat: ait ad regē. Ne timeat dñs me'. qm̄ amon sol' mortuus est. quē oderat absalon a die q̄ oppssit sororē ei'. Et ecce apparuerūt filij regis. ⁊ fleuerūt cū rege planctu magno nimis. Porro absalon fugiens abijt ad ptolomai auū suū regē iessur. ⁊ fuit cū eo trib' annis. Rex autē cōsolatus super amon interitu: cessauit velle psequi absalon. Qd̄ intelligēs ioab q̄ diligebat absalon: misit ad regē mulierē sapientē; de thecua q̄ putat fuisse pauia amos pphete. ⁊ posuit ioab verba sua in ore ei'. Cumq; ingressa fuisset mulier ad regē. adorauit dicens. Serua me rex. Mortuus ē vir meus. et erāt mihi duo filij. ⁊ interfecit alter alterū in agro. ⁊ cōsurgit vniuersa cognatio aduersus occisorē: querētes animā illius p anima occisi. ⁊ querūt extinguere scintillā meam sup terrā. hec mulier: posuit se in psona dauid. ⁊ filios suos: i psona amon ⁊ absalon. ⁊ cognationē suā: in psona alioꝝ filioꝝ dauid. Et ait rex ad eā. Uade in pace. ⁊ ego iubebo p te. Qd̄ cū nō sufficeret mulieri: ait ad regē. In me sit dñe hec iniquitas ⁊ in domū patris mei. Rex aūt sit innocens. q̄si diceret. Si putas. iniquū pcere occisori. mihi imputetur ⁊ domui mee. Cūq; iterasset rex pmissiōe nec sufficeret mulieri: istāti' rogabat regē. Qui ait. Uiuit dñs: q nō cadet de capillis filij tui sup terrā. Tūc exponēs ei mulier similitudinē: ait. Reducat ergo dñs me' abiectum suū. Nō enim vult pire animā de'. ⁊ oēs dilabimur tāq̄ aque q̄ nō reuertēt. q̄si diceret: mortuū filiū reuocare nō potes ad vitā. melius ē vt reuoces viuentē. q̄ alterū vindicando: vtrūq; pdas. Et ait rex. Nunq̄d man' ioab tecū ē i istis: Que respōdit. Ipse posuit vba hec in ore meo: vt verterē similitudinem sermonis eius. Et ait rex ad ioab. Reuoca puerū absalon. Cūq; reduxisset absalon in ierusalē. ait rex. Nō videat faciē meā: donec vocē eū. ne eo viso reuiuiscat in me dolor filij. Et mansit absalon in ierusalē duob' annis. et faciē regis nō vidit. Porro: absalon erat decorus nimis. Cuius cesaries scd̄m iosephū tanta erat. vt vix octo dieb' tondi potuisset. Quā semel in anno tonsam ponderabat ducentis ciclis. Forte: hui' ponderis erat tonsura ei'. vel hoc pcio emebāt eum mulieres: vt subornarēt crines suos. Natiq; sunt absalon filij tres. ⁊ filia vna nomine thamar. Misitq; sepius ad ioab vt intercederet p eo ad regē. q̄ noluit venire ad eū. Misitq; absalon seruos suos: vt incenderēt segetē agri ioab. Quo facto: venit ioab ad eū dicēs. Quid fecerūt serui tui: Qui respondit. Aliter te habere nō poteram. Obsecro: intra ad regem. vt videā faciem eius. Alioq̄n: interficiat me. Et ingresso ioab ad regē: vocatus est absalon. Et osculatus est eū rex.

Quomodo absalon persecutus est dauid.

Unc cepit absalon aspirare ad regnum. Nam celaph ante eum genitus: vel iners erat. vel mortu'. Fecitq; sibi currū. ⁊ equites q̄nquaginta q̄ pcederēt eū. Et mane cōsurgens stabat in porta. ⁊ blandiebatur ascēdentibus ad regis iudiciū: dicens. Bona sunt que dicis. sed nō est q̄ te audiat cōstitutus a rege. Quis constituet me vt iuste iudicem: Et inclinabat ad se corda viroꝝ. Post q̄ttuor autē annos reuersionis: ait ad regem. Dum eram in exilio: voui Si reduxerit me dominus in ierusalē: sacrificabo domino in ebron. Uadam ergo ⁊ red

dam vota mea. ⁊ ait rex. Uade in pace. Alia
ltra habet post quadraginta annos. quadra-
ginta enim anni fluxerant. ex quo occisi sunt
sacerdotes nobe. q ponitur hic. vt monstret
diuinã vltionẽ suscitari sup dauid. eo q abi-
melech sacerdotẽ fefellit. Abijt ergo absalon i
ebron vens cõsilio achitofel gilonite. qui fue-
rat cõsiliarius dauid. Et egressi sunt cum eo
multi de ierusalẽ rem ignorantes. Cũqz immo-
lasset hostias: facta ẽ cõiuratio valida. ⁊ au-
gebatur populus cũ absalon. Quod cum acce
pisset dauid: ait seruis suis. Egrediamur cito
ne veniens absalon occupet nos. ⁊ pcutiat ci
uitatẽ. ⁊ egressus est rex. ⁊ vniuersa domus
eius: nudis pedibus. dimittens decem concu-
binas ad custodiendã domũ. Et pcedebant
regem cerethi. ⁊ phelethi. ⁊ sexcenti viri pugna
tores: q secuti fuerãt eũ de geth. Isti credan
tur bñficia pstitisse dauid. quando latuit in
geth. ⁊ in retributionẽ dederat eis locũ in ie-
rusalẽ. Josephus dicit illos sexcentos egressos
cũ eo. qui quondã astiterant ei in saulis psc-
cutione. Potuit aũt fieri: vt hij ⁊ illi cum eo
essent. Et ait rex ad ethai gethei filiũ achis.
qui pmus erat inter sexcentos. Reduc fratres
tuos in ierusalẽ. ⁊ habita cũ rege. heri veni-
sti. ⁊ hodie cõpelleris exire: Qui respondit.
Uiuit dñs. nec in morte nec in vita derelin-
quã te. Et transgressi sunt vniuersi flentes cũ
rege: torrentẽ cedron. Et leuite portantes ar-
cham deposuerũt eam: donec trãsiret popu-
lus. ⁊ ascendit abiathar ad cõsulendã dñm.
Qui nõ respõdit ei. Et ait dauid ad sadoch.
Reuertere in ciuitatẽ cum archa. Ego abscõ
dar in deserto. achimaas filius tuus ⁊ iona
than filius abiathar sint nobiscũ. p quos ve
niet ad me sermo a vobis. ⁊ redierunt cũ ar
cha. Cũqz ascendisset dauid cliuũ oliuarũ:
occurrit ei cusi arachites cõsiliarius eius. Et
ait dauid. Reuertere. ⁊ esto cum absalon. Et
dissipabis cõsilium achitofel. Et qd audieris
in domo regis: indicabis sacerdotibus. q di
rigent ad me filios suos. Et venit chusi ad
absalon in ierusalem. Cũqz paululũ pcessis-
set dauid: apparuit ei syba cũ duob' asinis
ferens panes ⁊ vuam passam. ⁊ massas pa-
lataruũ. i. ficuũ. q inter tabulas quas palas
dicimus: psse compinguntur. Et ait syba ad
regem. Asinos duxi: vt insideant domestici
regis. Et tuli cibaria: vt alãtur in deserto. Et
ait rex. Ubi est misphiboseth. Qui respõdit
Remansit in ierusalem dicens. Hodie resti-
tuet mihi dñs vltionẽ patris mei. Et ait rex
sybe. Tua sint omnia q fuerunt misphibo-
seth. Uenit ergo dauid vsqz ad bahurim. Et
egressus vir de cognatione saul noie semey: p
iciens lapides ⁊ lutum maledicebat regi di
cens. Egredere vir sanguinuz. ecce pmunt te
mala que fecisti in domũ saul. Quem cum
vellet pcutere abisay. phibuit eũ dauid di-
cens. Filius vteri mei querit animã meã. quã
to magis filius gemini: Dimisit eũ dñs vt ma
ledicat mihi. Respiciat dñs hanc afflictionez
meam. Fabulantur hebrei: hũc semey fuisse
nabath patrem ieroboam. ⁊ nomen aui ei' :
iemini. ⁊ descendit dauid vsqz ad iordanẽ.

De consilio chusi et morte achitofel

f Actum est autem q chusi veniẽs
ad absalon: adorauit dicens. Sal-
ue rex. Ad quẽ absalon. Quare non
fuisti cum amico tuo: Qui respondit. Illi'
ero quem dñs elegit: ⁊ omnis israel. Cui ser-
uiam: Nõne filio regis: Sicut patri tuo: sic
parebo ⁊ tibi. Tũc ingressus est absalon co-
ram omnibus ad concubinas patris de con
silio achitofel. vt sic intelligeret omnis israel:
q ex animo psequeretur patrem. ⁊ roborarẽ
tur cum eo. Post hec dixit achitofel. Eligaz
mihi duodecim milia viroz. ⁊ psequar hac
nocte dauid. ⁊ pcutiam eum quia lessus est.
⁊ redibunt ad te vniuersi: quasi vnus homo
Et ait absalon. Uocemus chusi. ⁊ cõsulam'
eum. Et ait chusi. Non est bonum consiliuz
hac vice. Nosti patrẽ tuũ. ⁊ viros eius: esse
fortissimos. Si modo pcusserit aliquos de tu
is. quicũqz audierit dicet. Facta est plaga in

populo qui sequebatur absalon. ⁊ timebunt esse tecū. Sed hoc est consiliū bonū. cōgregetur ad te omnis israel. ⁊ irruamus sup eum. Et placuit omnibus cōsiliū chusi. Et dixit chusi sacerdotibus: vt nunciarent dauid ne maneret in deserto nocte illa: sed transiret iordanem. Et abijt ancilla ad filios sacerdotū qui latebant iuxta fontē rogel: ferens pannū q̄si ad abluendū. ⁊ indicauit eis verbum chusi. Uidit aūt eos puer q̄dam fili' ancille vt dicitur. ⁊ indicauit absalon. Josephus tñ dicit quosdā equites vidisse eos. ⁊ nunciasse absalon. Qui misit post eos vt cōprehenderētur. At illi ingressi sunt in baurim domum mulieris rogātes: vt celaret eos. q̄ dimisit eos i puteū. ⁊ expandit velamen sup os putei: quasi siccans tipsanas. i. ordeū ad tipsanā. ⁊ sic res latuit. Cūq3 reuersi essent q̄ missi fuerāt: illi ascēdentes de puteo nunciauerūt dauid que tradita eis fuerāt. Et trāsiuit dauid iordanē cū suis p̄usq̄ illucesceret. ⁊ venit in manaim. Porro: achitofel sciens regnū rediturum ad dauid: ⁊ timēs incidere in manus ei'. descendit in domū suam in gilo. ⁊ laqueo se suspendit.

De morte absalon

a Bsalon aūt collegit exercitū. ⁊ trāsiuit iordanē. ⁊ statuit amasam super exercitū: p̄ ioab. Hic erat filius abigail filie naas. i. ysai sororis dauid quā iosephus abigeā vocat. ⁊ erat cōsobrinus ioab. Porro: viri transiordanē: ⁊ maxie berzellai galaadites: obtulerūt dauid cibaria multa nimis ⁊ stratoria. ⁊ tapecia. ⁊ vasa fictilia. Porro: dauid diuisit populū q̄ cū eo erat in tres partes. vnā dedit ioab. secūdā abisai. tertiā ethai getheo. q̄ putat̄ fuisse fili' achis amici dauid. Cūq3 vellet egredi rex cū eis ad pugnā. dixerūt: nō ibis. Te solū querūt. alios nō curant. Cūq3 egrederent̄ cuncti ad pugnā circiter septē milia stabat dauid iuxta portam: ⁊ dicebat. Seruate mihi puerū absalon. Et factū ē prelium in die illa iuxta saltū effraim. Et fugit exercitus absalon. cesis ex eo viginti milib'. Et plures interfecerūt bestie saltus q̄ gladius. Fugiensq3 absalon sup mulū: venit ad quercū cōdensam. ⁊ intercepto capite ei' ramis: mulus ptransijt eo suspēso. Quod cū q̄spiam nūciasset ioab. ait ad eū. Quare nō confodisti eū: Qui respōdit. Nō mitterē manū meā in filiū regis. Presertim: cū audierim eū dicentē. Seruate mihi puerū absalon. Et infixit ioab tres lanceas in corde absalon. Quē adhuc palpitantē interfecerūt armigeri ioab ⁊ p̄iecerūt eū in foueā grandē. ⁊ cōportauerunt sup eū aceruū lapidū. Israel aūt fugit i tabernacula sua. Porro: absalon adhuc viuens erexerat sibi titulū in valle regia: q̄ duobus stadijs distat a ierusalē: in monimētū nominis sui. Et erat nomen tituli: man' absalon. Hunc titulū q̄dam putant fuisse: arcum triūphalē. Sed iosephus dicit: statuam fuisse marmoreā. Tūc ait achimaas ad ioab Curā ⁊ nunciabo regi. Qui r̄ndit. Nolo te hodie nūciare. Filius enim regis mortuus ē Et ait ioab ad chusi. Uade ⁊ nuncia regi q̄ vidisti. Et cucurrit chusi. Currēs quoq3 achimaas post eū p̄ viā cōpendij transiuit eum. Dauid aūt sedebat inter duas portas. Speculator v̄o in fastigio porte exclamauit. Uideo hominē currentē solū. Et ait rex. Si sol' est: bonus ē nūcius. Et iterū ait speculator. apparet mihi homo alter: currens solus. dixitq3 rex. ⁊ iste bonus ē nuncius. Et veniens achimaas adorauit dicēs. Bñdictus deus: q̄ conclusit homines leuātes se cōtra regem. ⁊ ait rex. Est ne pax puero absalon: At ille noluit indicare. Chusi v̄o supueniēs indicauit. Et cōtristatus rex ascēdit cenaculum porte. flens operto capite. ⁊ clamās. Fili mi absalon q̄s mihi tribuat vt ego moriar p̄ te: Absalon fili mi: fili mi absalon. Quod audiens popul': timuit ingredi ciuitatē. Et ingressus ioab ad regem: dixit. Confudisti hodie vultus eorum q̄ saluā fecerāt animā tuā. Diligis odientes te. ⁊ odio habes diligentes te: p̄cede ⁊ alloquere seruos tuos. Alioq̄n: nec vnus remanebit tecū hac nocte. ⁊ erit hoc malū tibi super

omnia q̄ vniquā passus es. Sedit ergo rex in porta lota facie. ⁊ venit ad eũ omnis multitudo ⁊ benigne locutus est eis.

De reditu dauid in ierusalem.

Porro: q̄ secuti fuerant absalon mutuo se hortabant: vt reuocarent regē. memorātes bñficia ei⁹ in israel. Dauid vo misit ad sadoch ⁊ abiathar. vt loquerentur ad viros iuda. Hec dicit rex. Os meũ ⁊ caro mea estis vos. Quare nouissimi reducitis regē? Quasi diceret. Videte ne tardiores ceteris sitis. ⁊ ꝑ eosdē iurauit amase. ꝙ ꝑncipē milicie faceret eũ ꝓ ioab. Et misert viri iuda ad regē vt rediret. Et venit vsq3 ad iordanē. Et venit omnis iuda in occursum ei⁹ in galgala. Semei quoq3 de baurim descēdit cũ eis habēs secũ contribules mille viros ð beniamin. Syba quoq3 ⁊ filij eius et serui trāsiordanē venerũt ad eũ: vt transducerēt domũ ei⁹. Isti scđm iosephũ fecerũt pontem iordanis: vt facilius rex trāsiret cũ exercitu. Cũq3 trāsisset rex: adorauit semei dicens. Ne memineris dñe iniuriaꝝ serui tui. Scio enim peccatũ meũ. ⁊ ideo: hodie veni in occursũ tuũ ꝑm⁹ ð omni domo ioseph. Non: ꝙ esset ð tribu ioseph. sed q2 habitabat in sorte effraim. Cũq3 abysai diceret semei occidendũ: dixit dauid. An ignoras me hodie factu3 regē sup israel? Ergo ne hodie interficiet vir i israel? q̄si diceret. Illos occidā q̄ me hodie fecerũt regē sup se? Timebat quoq3 si interficeret semei. q̄ꝺ reliqui q̄ similiter regē offenderāt: nollēt eũ sibi facere regē. Et ait ad semei. Nō morieris. Misphiboseth quoq3 venit in occursum regis: illotis pedib⁹. ⁊ intonsa barba. Nā ⁊ vestes nō lauerat a die q̄ egressus fuerat rex. Hebre⁹ habet: infectis pedib⁹: tradens ꝙ sibi fecerat pedes ligneos. Et ait rex ad eũ. Cur nō venistis mecũ? Qui respōdit. Seruus meus cōtēpsit me. nolēs mihi sternere asinũ: vt irem cũ rege. Insup ⁊ accusauit me. Tu aũt q̄ iustus es. fac q̄ꝺ tibi videt. Et ait rex. Firmũ ē q̄ꝺ locut⁹ sum. Tu ⁊ syba diuidite possessiones. q̄si diceret. Vtriq3 vtm dederā. S3 q2 vterq3 totũ habere nō potest: inter vos diuidat. Dicit: q2 dauid immemor iuramēti cum ionathā: iniuste iudicauit. Et ideo: roboā ⁊ ieroboā diuiserũt ei⁹ regnum. Berzellai quoq3 q̄ ꝓbuerat regi alimēta descēderat cũ eo. Et ait rex ad eũ. Veni mecũ i ierusalē. ⁊ honorabo te. Qui rñdit. Octogenarius sum hodie. nō indigeo hac vicissitudine Chanaan filius me⁹ vadat tecu3. ⁊ fac ei q̄ꝺ tibi videt. Et ait rex. Veniat. ⁊ faciā ei q̄ꝺ tibi placuerit. Et redijt berzellai in locũ suũ. Tũc cōcurrerũt ad regē oēs viri israel. ⁊ indignātes dixerũt. Quare te furati sunt fratres nri viri iuda. ⁊ trāsduxerũt te sine nobis? Et respōdit iudas. Quia ꝓpior ē mihi rex. Et ait israel decē ꝑtib⁹. ego maior sum. ⁊ ideo magis ad me ꝑtinet dauid ꝙ̄ ad te. ꝓsertim: cũ ꝑmogenitus sum. Cũq3 rñdissent durius viri iuda: syba filius bochri vir iemineus cecinit buccina. ⁊ ait. Nō est nobis ps in filio ysai. Reuertere i tabernacula tua israel. ⁊ recedētes a dauid: secuti sunt sybā. Viri autē iuda reduxerũt regē suũ in ierusalem.

De morte amase et sybe.

Rex aũt decem cōcubinas ad quas ingressus fuerat absalon: reduxit i custodia viduitatis. nec est ingressus ad eas. Et ait rex amase: quasi ꝑncipi milicie. Congrega mihi viros iuda in diē tertiũ Abijt ergo amasa ⁊ moratus ē extra placitũ Et ait rex abysai. non: ad ioab. quē iā amouerat a ꝑncipatu. Tamen iosephus dicit: eu3 dixisse ad ioab. Tolle seruos domini tui. et persequere syban. ne effugiat nos. Et ingressi sunt cũ eo omnes robusti de ierusale3. Et occurrit eis amasa rediens: iuxta lapidē grandem qui est in gabaon. Porro: ioab. vestit⁹ erat tunica stricta. Iosephus tamen dicit:

lorica ⁊ accinctus erat gladio sub ex facto. q̄ le/ui motu egredi poterat. ⁊ arte quadã simu/lans quasi cecidisset gladius. ⁊ recepisset eū: dextera manu tenuit mētū amase quasi oscu/lans eum. ⁊ sinistra ꝑcussit eũ in latere. ⁊ effudit eius intestina. Joab aūt ⁊ abysai ꝑ/secuti sunt syban. ⁊ subsistebant venientes ad mortuū in via. Uir aūt quidam amouit eum in agrū. ⁊ opuit eū ne subsisterēt trans/euntes. clamans ꝙ iuste occisus esset. quia i dolo moram fecerat redire ad regem. Joab ꝺo cū exercitu obsedit syban in abela. ⁊ mo/liebatur destruere muros vrbis. Et exclama/uit ad eū mulier sapiens de ciuitate. Sermo dicebatur in veteri ꝓuerbio. Qui interrogāt interrogent in abela. q̄si diceret. Hec ē vrbs cōsilij ab antiquo. Quare queris euertere ma/trem ciuitatum israel: Quare ꝑcipitas here/ditatem dn̄i: hebreus nō habet ꝓuerbio. Et est sensus scḋm eum. Sermo dicebatur i ve/teri. i. quondam in lege dictū est. vt israel ꝓ/us offerat pacem hostibus ꝙ aggrediatur eos Quare ꝑcipitas ergo hereditatem dn̄i: i. cur nō seruas legem in israhelitis que seruata est in alienigenis: Postea legit hebreus qḋ in/terpositū est ad cōmendationē vrbis. scḋm ꝑorem expositionem. Et respōdit ioab ad eā. Non quero euertere vrbem. sed syban filium bochri. q̄ leuauit manum suā contra dauid. Et locuta est mulier ciuibus sapienter. Qui abscisum caput sybe. ꝓiecerūt ad ioab. Tūc reuersus est exercitus in ierusalē ad regem. et restituit rex ioab sup exercitū. ⁊ alios mini/steriales in officijs suis sicut supra. Hoc ad dito: qḋ ad vestra statuit supra tributa colli/genda. ⁊ ꝙ yram factus est sacerdos dauid ꝓprius.

De septē viris su/spensis in vltionē gabaonitarum.

f acta est quoqz fames in dieb' da/uid tribus annis iugiter. ⁊ cōsuluit dauid dn̄m. Qui respondit hoc fie/ri ꝓpter saul ⁊ domū eius. qui occidens ga/baonitas quasi ꝓ zelo filiorū israel. irritū fece/rat iuramentū iosue ⁊ seniorū. Et ait dauid ad gabaonitas. Quid faciam vobis vt bene dicatis hereditati dn̄i: Qui dixerūt. Uirum q̄ attribuit nos delere debemus. vt ne vnus q̄dem residuus sit de stirpe eius. Sed quia da/uid hoc facere nō poterat ꝓpter iuramentū qḋ iurauerat ionathe: temꝑauerunt petitio/nem dicentes. Dentur nobis septem viri de filijs eius. vt crucifigamus eos dn̄o. Peper/citqz rex misphiboseth filio ionathe. Et tradi/dit eis duos filios saul. quos peꝑit ei respha. Isti adhuc pueri: cū doech occiderit sacerdo/tes nobe. ⁊ postea gabaonitas. Dedit etiā eis q̄nqz filios michol adoptatos scz: quos genuerat merob ad racli. Gabaonite ꝺo cru/cifixerunt eos in diebus messis ꝑme. i. incipi/ente messione ordei. Induēs aūt respha cili/ciū: substrauit sibi supra petram. cubās iuxta eos die ac nocte. vt amoueret ab eis aues et bestias. ab inicio messis. donec stillaret aqua sup eos. i. vsqz circiter kalendas septembris Tūc enim iuxta naturā terre. ꝑmū post mes/sem pluuia descēdit. hāc resphā q̄dā nō bene putāt fuisse orpham nurū noemi. Audiēs aūt dauid q̄ fecerat respha: deposuit eos de pati/bulis. ⁊ tollēs assa saul ⁊ ionathe ꝺ iabis ga/laad. ⁊ ossa eorū q̄ affixi fuerant: sepeliuit ea in sepulchro cys patris eorū. Quo facto: red/didit deus vbertatem terre.

De quattuor pre/liis dauid.

f actum est aūt iterum ꝓlium phili/steorū aduersus israel. ⁊ pugnabat dauid cū suis aduersus eos. Cūqz fere defecisset dauid pugnando: iesbi ꝺ nob q̄ fuit ꝺ genere arapha. nisus ē ꝑcutere dauid Et interposuit se abysai. ⁊ interfecit philisteū.

Hunc tradunt hebrei fuisse de genere gigan-
teo. Arapham vero dicũt fuisse orpham nurũ
noemi. que pepit viro getheo quattuor gigan-
tes q̃ hic memorantur. Jesbi de nob. sephi.
goliam. et quartũ habentez senos digitos in
manibus et pedibus. Tunc iurauerũt viri da-
uid dicentes. Jam nõ egredieris nobiscũ in
preliũ. ne extinguas lucernã israel. Occasione
huius vltimi ꝓlij: epilogat historia hic tria su-
ꝑiora ꝓlia dauid nominata. non tamẽ eo or-
dine qua gesta sũt. Quorum ꝑmũ fuit in gob.
vrbs est que et iaser dicitur. in quo ꝑcussit so-
bochay: sephi de genere gigantũ. Aliud quoqz
ꝓlium similiter fuit in gob. in quo scđm iose-
phũ apparuit vir fortis ephron cognatus da-
uid. q̃ suis in fugam versis. solus plurimos
hostiũ ꝑemit. et alios in fugã conuertit. Li-
ber vero regũ in hoc loco ponit ꝓliũ dauid cõ-
tra goliam. In hunc modũ. in quo ꝑcussit
adeodatus: filius saltus: polimitarius: beth-
leemites. goliam getheum. his quattuor no-
minibus exprimitur dauid. Et dicitur a deo da-
tus: quia ad liberationẽ israel datus ẽ a deo
in regẽ. Filius saltus: quia de pascuis et sal-
tu assumptus est. Polimitarius: quia de ge-
nere beseleel polimitarij fuit mater eius. Vel qr
multis modis ampliauit cultum dñi. Beth-
leemites dictus est a patria. Memorat quoqz
et aliud ꝓlium. in quo ionathas. filius sem-
maa fratris dauid. ꝑcussit virũ habentem
senos digitos in manibus et pedibus. Expe-
ditus itaqz dauid a ꝓlijs. locutus ẽ dño ver-
ba carminis huius. in die qua liberauit eũ
dñs de manu omniũ inimicorum suorũ. et de
manu saul. et ait dñs petra mea etc. In psal-
mis scđm trãslationẽ nostrã: ita legitur. Di-
ligam te dñe fortitudo mea dñs firmamẽtũ
meũ et refugiũ meũ etc. Cuius titulũ sump-
sit esdras ex verbis supra positis. In die q̃
liberauit eũ etc. Josephus hic dicit. quod cum
dauid pace altissima frueret. cantica et hym-
nos cõposuit. Alios trimetros. alios quinqz
metros. diuersa faciens organa: in q̃bus le-
uite ꝑ sabbata et alias sollẽnitates hymnos
dicerent. et ponit iosephus differentiã. inter
psalterium et nablum. et est psalteriũ: canora
cythara decem cordis coaptata que cũ plec-
tro ꝑcutitur. nabliũ vero duodecim sonos ha-
bens digitis tangitur. Post carmen supra di-
ctum. addidit dauid loquẽs de se tanquã de
alio. Hec sunt verba nouissima que dixit fili-
us ysai. dixit vir cui constitutũ ẽ. i. ꝑmissio
facta de christo dei iacob. Hebreus habet ita
dixit vir leuatus sup. christus dei iacob. i. su-
per alios exaltatus: et vnctus a deo. ꝓpter hec
verba: q̃dam dicunt ꝑdictum psalmũ nouissi-
me scriptũ ad dauid. Sed tutius est vt dica-
mus nouissima verba dauid: q̃ sequitur. Spi-
ritus dñi locutus est sup me etc. Et est forte
psalmus nouissime scriptus. nec alijs centeñ
q̃nquaginta annumeratus.

Cathalogus for-
tium dauid.

Porro: circa regem erant omnes for-
tissimi. quorum insigniores fuerũt tri-
gintasex. Insignior tamen ceteris
erat dauid. sedens in cathedra sapiẽtissimus.
et ita erant trigintaseptẽ annumerato da-
uid. Porro: de illis sex post dauid. qui erant
supra trigintatres erant fortissimi. alij tres:
non adeo fortes. sed tamen fortiores reliquis
triginta. vt quasi dicere possimus triginta
erant fortes. tres vero fortiores eis. tres vero re-
liqui: fortissimi. et scđm hanc expositionem:
cathalogus trigintasex fortium incipit ibi. pri-
ceps inter tres: ipse est quasi tenerrimus lig-
ni vermiculus. qui octingẽtos interfecit im-
petu vno. Josephus dicit: nongentos. para-
lipomenon: trecentos. Iste: non nominatur
hic ab historia. paralipomenon vocat eum:
iesboam. Josephus eusebiũ. Nec legitur vbi
factum fuerit. nisi q̃ntum hic cõmemoratur.
Post hunc: erat eleazar filius patrui dauid:
qui ꝑcussit philisteos donec deficeret manus
eius. et obrigesceret cum gladio. Post hunc
erat semmaa ararites. quẽ iosephus: semeyã
vocat. qui cũ fugisset populus: solus stetit in

agro lentis. Et pcussit philisteos. ꝛ fecit salu-
tem in israel. His tribus: iosephus attribuit
oblationē aque de cisterna bethleem. Histo-
ria vo regum: refert illud ad tres sequentes.
quos fortiores diximus. Quoꝝ primus erat
abysay frater ioab. Ipse est qui leuauit ha-
stam suā cōtra trecentos quos interfecit. op-
timus quidē: sed vsqꝫ ad tres pmos nō pue-
nit. Post hunc: erat banaias. q pcussit du-
os leones moab. i. pncipes. quos: paralipo-
menon dicit arietes. Ipse quoqꝫ interfecit vi-
rum egyptiū. i. imitatorē egyptij: blasphemā-
tis deū quē interfecit moyses. Hunc dicunt
hebrei fuisse semei quē post interfecit sub sa-
lomone. Aliū quoqꝫ virū egyptiū interfecit
dignū spectaculo altitudinis qnqꝫ cubitoꝝ
habentē in manu hastā ad quē venit bana-
ias in virga. ꝛ extorsit hastā de manu eiꝰ.
ꝛ occidit eū hasta sua. Hieronymus tñ dicit
hoc qd diximus de alio egyptio. d semei qui
habuit hastā in manu. i. legē dei quā si me-
ditatꝰ fuisset pmanēdo in ierusalē nō piret.
Idē occidit leonē in hūc modū. Tpe niuis
lapsus est leo in cisternā. q nullū vidēs egres-
sum. orificiū enim cisterne niue damnatum
erat: rugiebat. Quē audiēs banaias dum
iter ageret: descēdit ad eū in baculo manus.
eūqꝫ pstrauit. Tertiū de fortiorib: nec regū
nec iosephus ponit hic. sed recurrēdū est ad
sobochay. d quo in primo dictū ē. Isti tres:
opus fecerūt magnificū qd sequit. philistei
quondā castra posuerāt in valle raphaim.
vsqꝫ ad ciuitatē bethleē. ꝛ erat penuria aque
in ierusalē. dauid aūt ascēderat in arcē ad cō-
sulendū dñm. ꝛ cōmendabat coram astanti-
bus aquā d bethleem. ꝛ pcipue: eā q erat in
puteo iuxta portā. Tūc isti tres p mediū ho-
stiū iter faciētes: venerūt ad bethleē. Et hau-
rientes aquā denuo ad regē p coꝝ castra re-
uersi sunt ita: vt palestini fiduciā coꝝ obstu-
pescentes a dimicatione cessarent. Oblata siq-
dem aqua: noluit rex bibere. dicens. Nunquid
sanguinē istoꝝ ꝛ animaꝝ piculū bibā: Et
effudit eam: tanquā libamen dño. de salute
viroꝝ grās agens. Ab hac enumeratione for-
tiū. hebreus dissentit numerās: tantū trigin-
taseχ fortes. Et in tribus pmis quos fortissi-
mos diximꝰ. numerat ipsum dauid sic. Da-
uid sedēs in cathedra sapientissimus. pnceps
inter tres: ipse est q̄si tenerrimus ligni vermi-
culus ꝛc. q nō mutant. Cōpatur aūt dauid
vermiculo ligni. q teredo vel terebella dicit.
q mollis durū lignū pforat. Dum tangitur:
nihil mollius illo. quādo tangit: nihil duri-
us. sic ꝛ dauid: i pliis. ꝛ domi: ꝛ circa sub-
iectos. mansuetior fuit ceteris. In throno ꝛ
cōtra hostes: nullus eo acutior. ꝛ cōmendat
hic dauid in trib. In sapiētia. humilitate. ꝛ
fortitudine. Porro: reliqui triginta quos for-
tes diximꝰ: postea enumerant. Inter quos
nō enumeratur ioab. vel: quia pnceps alioꝝ
vel: quia indignꝰ ppter mortē abner ꝛ amase.

De numero populi et altari erecto a deo.

[F]actū ē aūt post famē pus immissā a dño. addidit furor dñi irasci cōtra
israel. Furorē dñi videt q̄si exponere
paralipomenon dicēs. Cōsurrexit sathan ad-
uersus israel. ꝛ incitauit dauid vt numeraret
populū. Et ait rex ad ioab. pambula omnes
tribus israel ꝛ numera populū. vt sciā nume-
rū eiꝰ. Intelligēs aūt ioab q d elatione hoc
diceret. ait. Adaugeat deꝰ ad populū tuū. Sꝫ
qd sibi vult dñs rex in hac re: q̄si diceret. Ui-
de ne offendas deū. Cūqꝫ nollet rex mutare
ppositū. egressus ioab ꝛ pnceps militū: nu-
merauerūt populū. ꝛ redierūt post nouē men-
ses. ꝛ viginti dies in ierusalē cū descriptione
redacta in scriptis. ꝛ inuenta sunt de israel
centum milia viroꝝ. ꝛ de iuda mille pugna-
torum. In paralipomenon longe plura le-
guntur milia. Et creditur ioab subticuisse re-
liqui ptem. Peccauit aūt dauid in duobus.
quia supbe numerauit. Et quia quisqꝫ nu-

meratoꝝ nō reddidit pecuniā dn̄o. sicut scriptum erat in lege moysi. Quod attendens dauid: ait ad dn̄m. Obsecro dn̄e transfer iniquitatem serui tui: quia peccaui nimis. Diluculo: misit ad eū dn̄s gad ꝓphetam. tres supplicij conditiones portantem. Qui ait. Aut septem annis veniet tibi fames ī regno tuo. aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos. aut tribus diebus erit pestilentia in populo tuo Et ait dauid. Coartor nimis. quasi diceret. Si famem eligo: pauperum erit supplicium. ⁊ nō diuitū. Si victoriā hostiū: suppliciuꝫ erit exercitus. ⁊ nō meū. qui circūuallabor fortissimis. Eligam ergo plagam cōmunem regi ⁊ plebi. Melius est enim vt incidam in manus dn̄i misericordis. ꝙ in man⁹ hominis. Misit ergo dn̄s pestilentiā in israel: d mane vsqꝫ ad tempus constitutū. i. vsqꝫ ad horam prandij. scd̄m iosephū. vel vsqꝫ ad horam sacrificij vespertini: scd̄m alios. Et mortui sunt de populo extra ierusalem septuaginta milia viroꝝ. In paralipomenon legitur fere trecenta milia. Et aiunt hebrei ibi positū numeruꝫ plebis. hic aūt numerū nobiliū. Porro: cum extendisset angelus ꝑcussor manū suam ad ierusalem. vt disperderet eam. ⁊ staret iuxta aream a reuma iebusei. qui ⁊ ornam dicitur Uidit eū dauid stantem gladio euaginato. ⁊ clamauit. Ego sum qui peccaui. Isti qui oues sunt quid fecerūt: Uertat̄ obsecro manus tua contra me. ⁊ contra domum patris mei. Et misertus dn̄s ait ad angelum. Sufficit. contine manū tuā. In illa die dixit gad ad dauid. Constitue altare dn̄o in area areuma iebusei. Et ascēdēs dauid dixit ad areumam. Uende mihi aream tuā. vt edificē ibi altare dn̄o. ⁊ cesset interfectio. Qui respōdit. Accipiat eam dn̄s me⁹ gratis. habeat quoqꝫ boues in holocaustū. ⁊ plaustrū. ⁊ iuga boum in vsū lignoꝝ. Et ait rex. Nequaꝙ. Sed emam ꝓcio. ⁊ nō offeram dn̄o holocausta gratuita. Emit ergo dauid aream sexcentis siclis auri vt in paralipomenon legitur. ⁊ boues: argenti siclis quinquaginta. Et edificauit ibi altare dn̄o. ⁊ obtulit holocausta ⁊ pacifica. ⁊ ꝓpiciatus est dn̄s terre. Hic ē mons moria. vt aiunt hebrei in quo abraam voluit offerre filiū ⁊ obtulit arietem ꝓ eo. Ea tempestate tabernaculum ⁊ altare quod fecerat moyses erant in excelso gabaon. licet archa esset in ierusalem. Cūqꝫ ꝓphetasset gad templum ibi futurū decreuit dauid: vt locus ille vocaretur area populi.

Explicit liber regum secundus. Incipit tertius de vnctione salomonis in regem.

i

ncipit scd̄m hebreos malachim. qd̄ sonat regum. quia licet in ꝑcedēti ope acum sit de duobus regib⁹ hebreoꝝ: nō simul regnātibus: tamen quia in isto ope agit̄ de regibus q̄ simul regnauerūt in iuda. ⁊ israel merito regū dr̄

Et rex dauid senuerat. Cūqꝫ operiret̄ vestib⁹: nō calefiebat. ⁊ inuenerūt ei abisag sunamitē. puellā pulcrā nimis. q̄ dormiebat cū rege ⁊ calefaciebat eū. ⁊ ministrabat ei. Rex vero nō cognouit eā. Adonias aūt q̄rtus filius dauid cū esset ꝑmogenit⁹ inter supstites filios regis: fiduciam habuit regnādi. Et fecit sibi currū ⁊ eq̄tes. nec corripuit eū pater. ⁊ sermo ei⁹ erat cū ioab ⁊ abiathar sacerdote. Alij vo ministeriales regis. ⁊ robur exercit⁹ non erat cū eo. Preparauit aūt adonias sollēne cōuiuiū in orto regali: iuxta fontē rogel. ⁊ vocauit filios regis ⁊ seruos. Robustos aūt sibi nō fauētes: ⁊ salomonē nō vocauit. Nathā aūt monuit bersabee: vt intraret ad regē. ⁊ posuit verba sua in ore eius. Que ingressa ad regē ait

Dñe mi. tu iurasti ancille tue. Salomon filius tuus regnabit post me. Et ecce. nūc adonias regnat te ignorante. Cūq; alijs vocatis ad cōuiuiū filium meum nō vocauerit: scio. quia cum dormieris cum patribus tuis ego ⁊ filius meus erimus peccatores. i. iudicabimur morte digni. Ego: vt adultera. ille: vt adultere fili⁹. Adhuc ea loquēte: intrauit natā ⁊ ait. Dñe mi rex. dixisti tu adonias regnet post me. ⁊ non indicasti mihi seruo tuo. Et ait rex ad bersabee. Uiuit dñs. qui eruit animam meam d̄ omni angustia: quia sicut iuraui tibi: sic faciā hodie. Et dixit ad sadoch. ⁊ nathan. ⁊ banaiā. Tollite vobiscū seruos dñi vestri. ⁊ imponite salomonem filiū meū sup mulā meam. ⁊ vngant eum in regē: sadoch ⁊ nathan ad fontem gion. ⁊ canentes: ponite eū sup soliū meū. Et respondit bananias amen. Sumpsitq; sadoch cornu olei d̄ tabernaculo ⁊ inunxit eum. Et cecinerūt buccina. Et dixit omnis populus. Uiuat rex salomon. Et insonuit terra a clamore eoꝝ. Et sedente salomone sup thronū: adorauit dauid in lectulo suo deū. qui dederat ei sedentē in solio: in oculis suis. Porro: adonias ⁊ inuitati ab eo cum estimarent tumultū ortum in ciuitate: cucurrit ad eos ionathas fili⁹ abiathar. indicans eis que facta fuerāt. ⁊ abijt vnusquisq; in domū suam. Adonias autem timens salomonē: abijt in tabernaculū. ⁊ tenuit cornu altaris timiamatis: dicens se nō egressurū nisi rex iuraret ei de vita cōseruanda. Et iurauit ei salomon dicēs. Uade in domum tuam.

De secunda vnctione salomonis.

v Olens aūt dauid ostendere populo regem se filiū fecisse cōuocauit ierusalem principes vniuersos. sacerdotes ⁊ leuitas. ⁊ inuncto iterū salomone: ⁊ confirmato ab omnibus regno salomonis: coram omnibus precepit salomoni de legū custodia. ⁊ iusticia. ⁊ pietate. ⁊ precepit vt edificaret templū deo. dicēs se iam preparasse ei auri decem milia talenta. Argenti ꝟo centū milia. Ferri ꝟo ⁊ eris supra numerū. Lapidum quoq; ⁊ lignoꝝ: maximam copiam. Leuitas quoq; diuisit in tres ordines. In aaronitas moysetas. ⁊ leuitas. aaronitas quoq; diuisit p generationes. Et inuenit de eleazar sedecim. ⁊ de ithamar octo. ⁊ elegit ex vnaq;q; earum vnum pontificem. precipiens: vt singuli ministrarent a sabbato in sabbatum. Sadoch tamē ⁊ abiathar: preessent vniuersis. Et preceerunt fortes coram rege de ebdomadib⁹ ordinandis. d̄ leuitis ꝟo: instituit curatores fabrice templi: vigintitria milia. hij dicti sunt nathinnei. Iudices aūt populi ⁊ scribas sex milia. Ianitores aūt domus dei: q̄ttuor milia. Et totidem qui hymnos dicerent. Post hec diuisit exercitum in cohortes duodecim. Habebat aūt cohors vigintiquattuor milia Quam precepit obseruare salomonem p tricenos dies. Moysetas ꝟo: aliquantulū honorauit. Fecit enim eos custodes thesauroꝝ dei. ⁊ vasoꝝ: q̄ reges deo dicare contingere. ⁊ collecte ecclesie omnē dispositionē suā indicauit. deposcens filios suos: vt non grauiter ferrēt minimū inter eos sublimatū. quia deus sic mandauerat. sicut ⁊ ipse minimus inter fratres inunctus fuerat. descriptionē; ꝟo omnē ⁊ cōstitutiōe edificij tēpli. oib⁹ suadentib⁹ salomoni tradidit. Sed ⁊ tūc oblationis primitias faciens: tria milia talentoꝝ auri obtulit: ad aditū ⁊ currū dei faciendū: quo ⁊ cherubin essent. sub quos cōstituerēt archā. Principes ꝟo ⁊ sacerdotes. leuite ⁊ seniores populi: obtulerūt auri talenta q̄nq; milia. ⁊ stateres decem milia. argenti ꝟo decem milia. et lapides preciosos plures. quoꝝ custodiam habuit prepos moysi iabus.

De morte dauid.

a Ppropinquauerūt autem dies dauid vt moreretur. ⁊ iterauit salomoni mandata de cultu dei. ⁊ le-

ge seruanda et pietate. et iusticia circa suos. memorans: promissionem dei sibi factam de semine suo iugiter regnaturo: si custodirent filii testamentum eius et testimonia que do ceret eos. Tria vero supaddidit de ioab. et fi liis berzelai. et de semey dicens. Nosti que fe cerit ioab p inuidia abner. et amase. et effu dit sanguinem belli in pace. i. sanguinem qui non debet fundi nisi in bello: fudit tempe pa cis. et cor: cum qbus habebat pacem. et po suit cruorem plii in balteo suo. et in calciamē to suo. i. cruor nō est respersus sup arma ip sius: quia cum eis nō dimicabat. sed sup ve stes eius: quādo pacifice eis loquebatur. Et est sensus. non vi. sed dolo: occidit eos. Vel aliter. Viri bellatores insigni a opum suor in armis suis describebant: ad ostentationem glorie. Sed cū ioab hec tāquā facinora ostē tare publice nō auderet. saltem in balteo. et in calciamento descripsit. Et addidit dauid Facies ei iuxta sapientiam tuā. Ne descen dat pacifice ad inferos. Sed et filiis berzellai reddes gratiā. et erunt cōmensales tui. Se mey quoq; iemineū qui maledixit mihi. non patieris esse innoxium. Et mortuus est da uid. et sepultus in ciuitate dauid. cū regnas set quadraginta annis circa tumulum cui9 fecit salomon octo loculos thesauror. Quo rū vnū post mille trecētos annos apuit hir canus pontifex. et alium herodes. sicut infra dicemus. Alii ho: nondū manifesti sunt. me chanico modo reconditi. In diebus da uid: carthago condita est. vt qdam volunt: a carcedone tyrio. vel vt alii dicunt: a filia ei9 didone. Quintus latinor rex: siluius latin9 phetauerūt aūt sub eo: gat. nathan. asaph.

De morte adonie et ioab et semei.

Sedit salomon sup thronum patris sui. et pcedēte tempe adonias sup plicauit bersabee: vt impetraret a rege sibi dari abisag sunamitem in vxorem. Que cum ingressa esset ad regem: positus ē ei thronus ad dexteram regis: et ait. Paruā iam peticionem deprecor a te. ne confundas faciem meam. Detur abisag sunamites ado nie fratri tuo vxor. Et indignatus rex: ait. Quare postulas hoc mater: postula ei et re gnum. Ipse enim frater meus est maior. et habet secū potentes: abiathar et ioab. Et abi sag est quasi regina et potens. cōtra animam suam locutus est adonias. et in opprobrium patris. Viuit dñs: quia hodie occidetur. Et interfecit eum p manum banaie filium io iade. Abiathar quoq; sacerdoti dixit rex. Va de in agrum tuū. nec amplius ad faciē meā ingrediaris. Vir mortis es. Sed hoc te libe rat: quia cū patre meo sepe laborasti. Et por tasti archam coram eo. Abiecto igitur abia thar. translatum est sacerdotium ad sadoch et de domo ythamar: ad domū eleazar sicut samuel hely pdixerat. Fuerunt aūt post phi nees filium eleazari: pu̇ati sacerdotio quinq; Joseph: qui genuit ioathan. qui mareoth. q asophi. qui achitobi. Achitobi aūt genuit sa doch. Porro: ioab fugit in tabernaculū do mini. et apprehendit cornu altaris. Et misit rex banaiam vt aduocaret eum. Et ait ioab. Non egrediar. sed moriar hic. Quod cū re nunciasset banaias regi: dixit ei rex. Fac ei sicut locutus est. Et interfecit eum banai as ad cornu altaris. Et sepultus est i domo sua in deserto. et constituit rex banaiam p eo sup exercitum. Vocauit quoq; rex semey. et ait. Habita in ierusalem. et non egredieris inde. quacūq; die transieris torrentē cedron: scito te interficiendum. Qui respondit. Bon9 est sermo regis. sic faciam. Et habitauit in ie rusalem tribus annis. Factum est autē post hec: vt fugerēt serui semei ad achis regē geth Et descendit semey i geth. et reduxit eos. Qd cum nunciatum esset salomoni: dixit ad eū. Cur spreuisti iusiurandum regis. et manda tum eius transgressus es: Reddidit domin9 maliciam quā fecisti patri meo in caput tuū. et interfecit eum rex p manum banaie. Et confirmatū est regnū in manu salomonis.

De somnio salomonis.

p Orro: salomon duxit in vxorem filiam pharaonis regis egypti. de q̄ vt aiunt hebrei: genuit filiū q̄si contra naturā. cū ipse adhuc ageret vndecimū annū. ⁊ induxit eā in ciuitatem dauid. Nō dū enim sibi fecerat domū. Porro: tria ꝓposuerat se facturū. domū dn̄o. ⁊ domū sibi. et ambire ierusalē muro triplici. vt in ꝑmo ambitu: esset templū. ⁊ mansiones ebdomadariorū. Domus quoq3 regia. cū mansionibus domesticorū. In secūdo: habitarent potentes viri ⁊ ꝓphete. Unde infra legit̄ de ꝓphetissa. q̄ habitaret in secunda. In tercio: opifices. Post hec ascendit salomon in gabaon vt immolaret ibi in excelso. Et creditur gabaon: nō esse ꝓpriū nomen loci. sed appellatiuū. Et interp̄tatur: collis excelsus. Josephus enim dicit cū ascendisse in ebron. ⁊ obtulit mille hostias in holocaustū: sup altare quod fecerat moyses. Et apparuit ei dn̄s in nocte p somniū dicēs. Postula qd̄ vis: vt dem tibi. Qui respondit. Dn̄e deus: ego sum puer paruulus ⁊ ignorans ingressum ⁊ exitū meū. Da ergo cor docibile seruo tuo. vt possim iudicare populum tuū. ⁊ discernere inter bonū ⁊ malū. Et placuit sermo coram dn̄o. ⁊ ait ad eum: Quia nō postulasti iuxta verbū hominū dies multos. ⁊ diuitias. ⁊ animā inimicorū tuorū. feci tibi s̄cdm sermones tuos: dedi tibi cor sapiens in tantū: vt nullus ante te similis tui fuerit. Sed ⁊ hec q̄ nō postulasti: dedi tibi. Si tñ ambulaueris in vijs meis sicut pater tuus. Et euigilans salomon: intellexit q̄ esset somniū. i. reuelatio: facta p somniū. ⁊ reuersus in ierusalem: coram archa domini gratias agens: obtulit holocausta ⁊ pacifica.

De iudicio meretricum.

t Unc venerunt due mulieres meretrices ad regem. Quarū vna ait. Ego ⁊ mulier hec: sole habitabam⁹ i domo vna. Cūq3 pepissem: tertia die post. pepit ⁊ hec. Mortuus est aūt filius ei⁹. quē noctis silētio posuit in synu meo. ⁊ filiū meum viuentē collocauit in synu suo. Mane diligentius intuens: deꝑhendi illū non esse meum q̄ mortuus fuerat. Respōdit altera. Nō est ita. Sed filius tuus mortuus est. meus aūt viuit. Cumq3 mens omniū in huius rei discrimine hesitaret: rex soluit eam inopinanter. Et allato gladio: vt ait iosephus. precepit vtrūq3 infantem diuidi. vt vtraq3 medietatē viui ⁊ mortui acciperet. Qd̄ audiens mater viuentis. cōmota sunt viscera ei⁹ sup filio suo. ⁊ ait. Obsecro dn̄e. date illi infātē viuū. Sufficit mihi si videam eū viuere. Altera dicebat. Nequaq̄: sed diuidatur. Et cognoscens rex vocem vtriusq3 de vero cordis fonte ꝓlatam ait. Date huic infantem viuū: hec est mater eius. Et attendens omnis israel diuinā3 in rege esse sapientiā: timuerunt eū. Et admirati sunt assessores eius. qui ꝑus: sententiā q̄si ab adolescente ꝓlatam deridebant. Porro: banaias erat sup exercitū. Sadoch aūt sacerdos. Azarias filius nathan: sup custodes regis. Zabud fili⁹ nathan sacerdos regis. i. cancellarius. Et ysaar ꝓpositus domus. i. ꝓcurator. Et aduram sup tributa.

De prefectis salomonis et inuentione exorcismorū

b Abebat aūt salomon duodecim ꝓfectos sup omnē israel. qui p singulos menses singuli ꝓbebāt necessaria regi ⁊ domui eius. Quorū vnus: reliquis p̄sidebat. sc3 achimaas. habens hechsameth

filiam salomonis in vxorem. licet ⁊ vnus de reliquis alia haberet filiaꝫ salomonis. Erat aũt cib' salomonis p dies singulos: triginta chori simile. ⁊ sexaginta chori farine. decē boues pingues. ⁊ viginti boues pascuales. ⁊ cētũ arietes. excepta venatiōe ceruoꝝ capreaꝝ. bubaloꝝ. ⁊ auiũ altiliũ. Sed ⁊ pisces quotidie ab alienigenis portabatur. Et erat summa pax in terra. Et habebat salomon q̄draginta milia equoꝝ curriliũ. ⁊ duodecim milia equitũ. quoꝝ medietas: regi in ierusalem obsequebatur. Reliqui vero p vicos regios dispersi manebant. Prefectus vero ille q̄ ministrabat expensas mense. eciam equos ordeũ ⁊ paleam ministrabat. deuehens omnia ad locũ vbi rex morabatur. ⁊ p̄cellebat rex sapiētia: omnes orientales ⁊ egyptios. ⁊ hebreos etiaꝫ quattuor filios moal nominatissimos. eman: ⁊ ethan. caleal. ⁊ dorda. Et sc̄psit librũ de canticis ⁊ modulationib': in numero versuũ q̄nqꝫ milia. Parabolarum quoqꝫ scripsit tria milia. ⁊ disputauit de natura arborũ et herbaꝝ: a cedro vsqꝫ ad ysopuꝫ. De natura quoqꝫ omniũ animantiũ philosophatus ē. p vnũquodqꝫ genus parabolā dicens. Excogitauit etiā adiurationes. q̄bus egritudines solent mitigari. Alias quoqꝫ: q̄bus demones eicerentur. Et alias: q̄bus obstricti nō redirēt. Excogitauit etiaꝫ caracteres: q̄ inscribebant gemmis. Que posite i naribus arrepticiȷ̄: cũ radice salomoni monstrata: statim eũ a demonibus liberabant. Hec scientia: plurimũ valuit in gēte hebreoꝝ. ⁊ maxime necessaria erat. Ante aduētũ enim christi: sepius homines a demonibus vexabant. Joseph' quoqꝫ testatur se vidisse quēdam eleazarum exorcistam coram vespasiano ⁊ filiis eius ⁊ tirannis in hunc predictum modum curantē vexatos a demonib'. Et vt probaret eis demonem egressum p nares cum spiritu anhelantis: vas aque ponebat in medio. ⁊ imperabat demoni egresso vt illud euerteret i argumentum sue egressionis. ⁊ ita fiebat.

De operariis templi.

m Isit aũt salomon ad yram regem tyri: dicens. Uolo edificare tēpluꝫ dño. sicut locut' ē patri meo. Precipe ergo seruis tuis vt p̄cidant mihi cedros de libano. ⁊ mercedē coꝝ dabo tibi quā petieris. Et rñdit ei yram dicēs. Serui mei deponent ligna de libano: ad mare. ⁊ deferēt in ratibus vsqꝫ ad locuꝫ quē signaueris mihi. Et tu de portu tolles ea. p̄bebisqꝫ necessaria in cibos domui mee. Itaqꝫ yram dabat salomoni ligna cedrina: ⁊ abiegna q̄bus abundant sydoniȷ̄. Salomon aũt supplebat inopiā illorum in cibis. p̄bens yram singulis annis: choros tritici viginti milia. Et totidē batos olei. eandāqꝫ vini mensurā. Porro: salomon elegit opͣrios de israel: p̄electos. de israhelitis eni neminē fecit seruire. Et erat indictio triginta miliũ viroꝝ. i. sũma coꝝ q̄bus hoc indicebatur. Uel sorte: indictio ē determinata hominuꝫ collectio. sicut choors ⁊ legio. Et mittebat eos in libanũ: cũ seruis yram decē milia p singulos mēses vicissim, in duob' mēsibus reuertētes ad p̄pria: remanēbant. vt quarto mēse: porrō ad laborē denuo remearent. ⁊ p̄erat aduram huic indictioni. Statuit salomon octoginta milia latomoꝝ. i. lapidicesoꝝ in monte. q̄bus p̄fecit de israhelitis tria milia. ⁊ trecentos q̄ p̄cipiebant opariȷ̄s. Porro: latomi i lapidicina lapides grandes ⁊ p̄ciosos. i. marmoreos: scopulabant et quadrabāt q̄ adeo grandes fuerūt in fundamēto vt dicit iosephus: q̄ nulli ex eis habebāt i lōgitudine cubitos viginti. In latitudine decē. In altitudine q̄nqꝫ. Quadratos q̄dem lapides: dolauerūt cementariȷ̄ salomonis. ⁊ cemētariȷ̄ yrā. dolatos vero: p̄parauerūt bibliȷ̄. Polietes ⁊ sculpētes. nō soliũ lapides: sed ⁊ ligna. Est aũt biblos: ciuitas phenicis de q̄ ezechiel. Senes biblȷ̄ ⁊ prudentes eius. ⁊ sic oia extra vrbem dedolata ⁊ p̄fecta sunt.

q̄ malleus ⁊ securis ⁊ omne ferramentum
nõ sunt audita in domo dñi cũ edificaretur.
Fuerũt aũt qui onera portabant septem mi-
lia. Fabulantur iudei ad erudierandos lapi-
des celerius: habuisse salomonẽ sanguinem
vermiculi qui thamir dicit. quo aspersa mar
mora: facile secabantur. quẽ invenit hoc mo
do. Erat salomoni struccio: habens pullum
⁊ inclusus est pullus sub vase vitreo. Quẽ
cũ videret struccio. sed habere nequiret: ꝺ de
serto tulit vermiculũ: cuius sanguine liniuit
vitrum. ⁊ confractũ est. Vidẽs aũt salomon
cacumen montis moria angustũ: deiecit il-
lud. ⁊ in aream spacijs amplioab' diffudit.

De edificatione templi.

Actũ est igitur post quadringẽtos
f ⁊ octoginta annos egressionis isrl
de egypto: anno quarto regni salo-
monis. mẽse secũdo: q̄ ziue apud hebreos di
citur. apud nos maius: cepit salomon edifica
re domũ dño. ꝺ marmore candido qꝺ pariũ
dicitur. Josephus tñ dicit: anno q̄ngẽtesimo se-
cũdo egressionis de egypto. describens. etiaꝫ
annos etatũ p̄cedentium dicens: ab abraam
fluxisse annos: mille viginti. A diluuio: mille
quadringẽta. Ab adã tria milia centũ ⁊ duo
Habebat aũt domus in lõgitudine
b cubitos sexaginta. In latitudine
ꝟo viginti. Pars q̄dem anterior q̄
sancta dicitur. ⁊ erat ab oriente: quadraginta
erat cubitoꝝ in longitudine. Reliqua ps ad
occidentẽ viginti cubitoꝝ erat. ⁊ dicebat san
cta sanctoꝝ. Porro: in latitudine triginta cu
bitos habebat. vsq3 ad p̄mũ tabulatũ. Sup
qꝺ: secũda mansio erigebat triginta cubitis:
vsq3 ad secũdũ tabulatũ. Tertia ꝟo mansio
erat sexaginta cubitoꝝ: vsq3 ad tertiũ tabula-
tũ. qꝺ erat tectũ domus. Et sic: tota templi
altitudo: in centũ viginti cubitos ascẽdebat
Josephus tñ mentionẽ nõ facit. nisi ꝺ dua-
bus mansionib'. vnicuiq3: sexagita cubitos
ascribẽs. Sꝫ duas inferiores: sub vna cõp̄
hendit. Et erat porticus ante faciẽ tẽpli. ha-
bẽs longitudinẽ: iuxta tẽpli mẽsurã. ⁊ latitu
dinẽ decẽ cubitoꝝ. surgẽs in altũ vt dicit io
sephus: vsq3 ad celsitudinẽ tẽpli. Et fecit in tẽ
plo fenestras obliquas. i. exteri' angustas. ⁊
interius obliquãdo diffusas. Has: excogita-
uit salomon. Trabes aũt posuit in domo p
transuersum: p tria loca in sũmitatibus triũ
mansionũ. adeo longas: vt forinsecus capita
eaꝝ p̄minerẽt ex vtraq3 pte. ⁊ edificauit sup
capita forinsecus p̄minẽtia. tria tabulata ad
deambulandũ circa tẽplũ. q̄ in euãgelio pin
nacula tẽpli dicũtur. q̄ quomodo facta essent
in vtroq3 latere: satis elucet. quomodo auteꝫ
fuerint in fronte oriẽtali. ⁊ occidẽtali: nõ me-
mini me legisse. nec sup hoc mihi somniare.
aut libet: aut licet. Sꝫ q̄ ibi fuerint: creditur
Qꝺ videt velle iosephus: cũ agit de euersio
ne tẽpli. Latitudo vero tabulatoꝝ: differens
erat. Tabulatũ enim qꝺ erat subter: q̄nq3 cu
bitos habebat latitudinis. ⁊ mediũ: sex cubi-
tos. ⁊ tertiũ: septẽ. Qꝺ ad lrãm q̄dã tradũt
factũ. vt in superioribus tabulatis manẽtes:
nõ impedirẽtur ad despiciẽdũ inferius p ob-
staculũ inferioꝝ. Hebreus tñ dicit. tria tabu
lata parẽ habuisse latitudineꝫ. vt si a sũmo
vsq3 ad imũ plũbata cementarij dimitteret:
coꝝ ppenderet eq̄litas. Verũtamẽ inferius
tabulatũ q̄nq3 cubitoꝝ erat in latũ. Mediuꝫ
ꝟo: sex. q2 mur' superior artior factus: q̄si p cu
bitũ retract' erat. ultimũ ꝟo tabulatũ: septẽ
cubitos hẽbat p retractõe muri supi. Sr factũ
Fuerũt q̄ dicerẽt: inferi' tabulatũ septẽ fuisse
cubitoꝝ. Et mediũ sex. vt ascẽdẽdo artarent
tabulata. sicut ⁊ murus. Et corrigũt lrãm.
Pro subter. ponẽdo: sup. Vel etiã legũt: sub-
ter: dicẽtes. tabulatũ qꝺ subter erat non loco
sed numero. Sicut eni altũ dicit. ⁊ p̄fundũ
⁊ sup̄mũ: sic ⁊ subter dicũt. loco: qꝺ infra po
situ est. Subter ꝟo numero ad qꝺ ascẽditur
numerãdo. Hec aũt tabulata sic erãt. adiũ-
cta muro: vt ei nõ hererẽt. i. muro infixa non
essent. Porro: in extremitatib' cuiusq3 tabu-
lati: vt deambulantes ab iniuria lapsus de-

fenderentur: edificauit luriculas. tanquã ap-podiationes q̃ in regũ latera vocatur. in paralipomenon cancelli. de quoꝝ altitudine nescimus. nisi de supmo quod habuit in altitudine quinqȝ cubitos.

De ornatu inferioris domus.

p Orro: murus mãsionis inferioris intrinsecus vndiqȝ optus erat tabulis cedrinis. Trabib' vo solarij: affixa erant laquearia cedrina. Pauimentuȝ vo domus: tectũ erat tabulis abiegnis. Tabulata vo laterũ. ⁊ laquearia trabiũ: ⁊ pauimentũ. tabulis aureis opiebãtur: cũ clauis aureis. quoꝝ singulus: erat qnquaginta siclorum. nihilqȝ erat in illa inferiori pte templi. qd̃ auro nõ tegeretur. vt vultus ingrediẽtiũ faceret auri lumine resplẽdere. Porro: in iunctura tabulaꝝ fecit anaglipha. i. tornaturas vel celaturas in iũcturas fabrefactas. ne locus iũcture dephendi posset. In medio vero tabule: erant imagines pminẽtes. cherubin ⁊ palme. hec qdem: in tabulis cedrinis celata erãt. sed auro tecta. vel in ipsis tabulis aureis. Oraculũ autẽ qd̃ dicit̃ sancta sanctoꝝ. habebat viginti cubitos longitudinis. ⁊ triginta in altitudine. In lra tñ habet̃. ⁊ viginti cubitos altitudinis. qd̃ intelligendũ est de pariete interposito. inter sancta: ⁊ oraculum. Sicut enim in tabernaculo columne interposite fuerũt qbus appendebãt velũ: sic in tẽplo interpositus ẽ paries cedrinus. nõ ascendẽs in altũ. nisi p viginti cubitos decẽ cubitos q̃ superãt vsqȝ ad laquearia: intactos relinquẽs. vt fum' aromatũ ascẽdẽs de altari: p apturã supiorẽ libere intrarẽt in oraculũ. Erat aũt tot' pariete tect' auro. habens anaglipha. cherubin. ⁊ palmas ad modũ parietũ. Huic parieti: appẽsum erat velũ d̃ q̃ttuor colorib' cui intexta erãt cherubin: tãte tenuitatis. vt parietis nõ phiberet aspectuȝ. Qd̃ totũ parietẽ opiens: forte vsqȝ ad laquearia ascendebat. quia legitur in euangelio scissum fuisse a sũmo vsqȝ ad deorsuȝ. d̃ interiori scemate supioꝝ mãsionũ nõ legi. nisi q dũ consumaret edificiũ: positus ẽ lapis i angulo superiori: non sine grandi omniũ ãmiratione. Cũ eni edificantes: ⁊ in fundamẽto. ⁊ i muro eũ locare niterent̃: nõ ẽ inuẽtus locus ei'. donec i angulo supiori. ⁊ postremus omniũ cõueniẽtissime posit' ẽ. scd̃m qd̃ pdixerat dauid. Lapidẽ quẽ reprobauerũt edificãtes: hic factus ẽ i caput anguli. In sũmitate vo muri: p girũ affixa erãt aurea verua. ad hominis magnitudinẽ pter aues abigendas. vt d̃ lõge aspiciẽtib': q̃si silua aurea videretur. Per girũ vo muri: erat labiũ exterius: a quo dependebãt grãdes vue auree: cũ pampinis aureis adeo fabrefactis. vt sursũ aspicientib' q̃si ad aurã sepe moueri viderent̃. Porro: iuxta terrã hostiũ lateris medij i pariete erat domus dextre. i. meridiane. ⁊ p cocleam ascẽdebãt i mediũ cenaculũ. ⁊ a medio: in tertium hoc ẽ p ascẽsum tortuosũ q̃ vulgo vitis dicit̃ q̃ factus ẽ ad similitudinẽ coclee testudinuȝ. Joseph' tñ describit ascẽsuȝ factũ p mediuȝ muri abscõditũ. facilẽ ⁊ securũ. In pte muri exterioris sufficiẽter fenestratũ. hostiolũ vero ascẽsus: dicit fuisse iuxta terrã in angulis anteriorib' vtriusqȝ muri. Fecit aũt i introitu tẽpli: postes d̃ lignis oliuaꝝ quadrangulos. ⁊ duo ostia d̃ lignis abiegnis altrinsecus. Et vtrũqȝ ostiũ duplex erat. ⁊ se inuicem tenens apiebat̃. ⁊ sculpsit i eis: cherubin ⁊ palmas. ⁊ celaturas valde eminẽtes. ⁊ opuit omnia laminis aureis: ope q̃dro ad regulã. Fores iste tãte venustatis erãt: vt etiã dauid pphetans d̃ tẽpli destructione: eas nominatim expsserit dicẽs. exciderũt ianuas ei'. Et vt ait iosephus: nõ erat i eis lignũ maius palmo. qd̃ forte notat̃ in regũ. cũ dicit̃: ope q̃dro ad regulã. Et erat altitudo eaꝝ: triginta cubitis scd̃m altitudinẽ inferioris cenaculi. Sȝ q dicit latitudinẽ eaꝝ viginti cubitoꝝ: videt̃ falsũ esse. q2 tanta erat latitudo tẽpli. ergo: ab oriẽte nõ erat mur' Sȝ i regũ est determinatio. vbi dicit̃: ostiũ duplex erat. ⁊ se inuicẽ tenẽs.

apꝑiebatur. Erat quippe latitudo muri decē
cubitoꝝ. ⁊ apꝑtura in q̄ fores erant: similiter
decē. ⁊ ita: in muro orientali: altrinsecus sup´
erāt qnq; cubiti. In apꝑtura ꝟo: erāt q̄ttuor
fores. due: extrinsecus. ⁊ due: intrinsecus.
quaꝝ vnaqueq; habebat latitudinē qnq; cu
bitoꝝ. Et erāt sic artificiose posite. vt clause:
q̄si cōtinuū parietē facerēt: intus ⁊ extra. Ap´
te: sibi in medio muri obuiabāt. ⁊ totā ei⁹ la
titudinē tegebāt. ⁊ sic artificiose sibi adhere´
bāt: vt qn̄ claudebant̄ exteriores: claudeban´
tur ⁊ simul interiores. Nullus enim i tem´
plo nocte remanebat: q̄ clauderat eas interi⁹
Cūq; apꝑiebant̄ exteriores: apꝑiebant̄ ⁊ simul
interiores. ꝓpterea dictū ē. ostiū duplex erat.
⁊ se inuicē tenēs: apꝑiebat̄. Porro: in pariete
oraculi: fecit duo ostiola de lignis oliuaꝝ. et
postes angulоꝝ qnq;. vt i q̄nto angulo me´
dio: cardines affixi starēt. circa quos ostiola
mouebant̄. Et erāt i ostiolis: anagliptha. che´
rubin. ⁊ palme. Quidā tn̄ dicūt: postes an´
guloꝝ qnq; subaudi: cubitoꝝ erāt. In oracu
lo aūt erat archa. ⁊ ꝓpiciatoriū. ⁊ cherubin.
q̄ fecerat moyses in deserto. Fecit aūt salo
mon duos cherubin d̄ lignis oliuaꝝ decem
cubitoꝝ altitudinis. stantes sup pauimentū
in laterib⁹ arche. ⁊ habētes pedes obliq̄tes
q̄si ad iubilandum: ⁊ eleuatos. ꝑtos auro
purissimo. habentes alas aureas. singulas:
qnq; cubitoꝝ. Quaꝝ due: extendebant̄ sup
archā. ⁊ obuiā sibi venientes: cōiungebantur
sup eā. tegentes sanctuariū infra se positū.
alias aūt duas: extēdebāt altrinsecus ad pa
rietes. ita: vt ala vni⁹ tangeret parietē. ⁊ ala
alterius parietē alterū. Porro: extra parietē
in sancta: posuit mēsā ad aq̄lonē. ⁊ candela
brū ad austrū. inter q̄ mediū erat altare au´
reū. q̄ fecerat moyses in deserto. Sʒ p̄ter illd̄
candelabrū: posuit alia cādelabra aurea eius
dem scematis. sed maioris quātitatis. qnq;
hinc. qnq; inde. Inter hec aūt: posuit altare
timiamatis. ⁊ vestiuit illud cedro. qd̄ etiā
dicit̄: altare oraculi. i. corā oraculo. ꝓ hoc in´
telligit̄ fuisse aliud altare: q̄ꝑ quod edificauit
moyses. Illud eni erat de lignis sethim: cir´
cūtectum ex omni pte: auro. Istud aūt erat
vestitū cedro. Proinde intelligit̄ hoc altare
fuisse d̄ lapidib⁹ quos ferrū nō tetigit. Et erat
ꝑtum p circūitū: tabulis cedrinis. sed ⁊ ille
ope erāt ex omni pte: laminis aureis. cui⁹
q̄ntitatē nō memini me legisse. Illud ꝟo mo
dicū altare qd̄ fecit moyses i deserto: forte re´
positum erat in sancta sanctoꝝ. nō: ad vsus
quotidianos timiamatis: sʒ ad aliquos vsus
singulares. qn̄ semel in anno ingrediebat̄ sa
cerdos cū sanguine. hoc autem inde potest
ꝑpendi. q2 dicit aplẽs: in sancta sanctoꝝ fuisse
aureū thuribulum. Et hic erat ornatus tem
pli in interioribus.

De porticu.

In facie ꝟo tēpli erat porticus. q̄ in euāgelio
dicitur vestibulū tēpli. habēs colūnas ereas
in longitudine sui dispositas. In medio q̄rū
erāt due mirabiliores ceteris: posite ante fo´
res tēpli. habentes: in medio sui spaciū decē
cubitoꝝ scd̄m latitudinē porte tēpli. Quaꝝ
talis erat cōpositio. stilus: vel stipes colūne:
habebat decē ⁊ octo cubitos altitudinis. nō
planus. sed valliculatus. habens in circūitu
canales: cauationis. q̄ttuor digitoꝝ. ⁊ erat
fusilis. ⁊ linea duodecim cubitoꝝ ambiebat
illū: si q̄s vellet rotunditatē cingere. vel forte
in medio columne linea ope fusili circūducta
erat. Epistiliū ꝟo columne: sup qd̄ locandū
erat capitellū: latius erat stipite. ⁊ rotundū.
ope reticulato celatū. Capitellū aūt suppositū epistilio: fusile erat. ⁊ qnq; cubitoꝝ altitu
dinis. In sup̄ma pte: erat liliatū. Latera ꝟo
ipsius: ex omni pte in modū retis. ⁊ cathe´
narū erant cōtexta. adeo artificiose: vt retia ⁊
cathene magis viderent̄ apposita: quā i scul
pta. vel q2 solida nō erat: ꝑforata vndiq; fu´
sa sunt. vt concretiones retis formā exp̄merēt
Septena versuū retiacula: erāt in capitello
vno. i. septē ordines: habētes eandē celaturā
totū circūitū capitelli p girū occupātes. Uel
ab inferiori pte capitelli: vsq; ad sup̄mā erāt
isti septē ordines dispositi: ascendendo. Sup

capitellum vero erat: quasi funiculus. super que positum erat retiaculum tegens eius summitatem. et descendens aliquantulum circa latera capitelli. in circuitu. In cuius extremitate dependebant in duobus ordinibus ducenta malogranata In epistilio quoque columne super quod sedebat capitellum: dependebant malogranata. Legitur enim: quod capitella erant super summitatem malogranatorum. Eiusdem compositionis: erat altera columna. De compositione vero basium: non legi. Hee due columne: proprijs nominibus vocabantur. tum: propter sui magnificentiam. tum: propter futurorum multam prefigurationem. Dextera dicebatur: iachim. i. firmitas. Josephus vocat eam: thalamum iachim. Sinistra: dicta est booz. vel bez. quod sonat robur vel in robore. De reliquis columnis vestibuli: modicum agit historia dicens. Capitella autem que erant super capita columnarum: quasi opere lilij fabricata erant in porticu quattuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper: iuxta mensuram columne contra retiacula. Porro: de compositione columnarum tacet. Capitella vero earum: minora dicit vno cubito. prioribus capitellis. de forma te eorum tantum dicit. quod erant liliata: et habebant retiacula supposita. Quod autem sequitur. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi: ambiguum est. vtrum hoc dictum sit de capitellis minoribus: an recapitulando dictum sit: de capitellis prioribus. has columnas fudit hyram tyrius. plenus sapientia: ad faciendum omne opus ex ere. filius mulieris iudee: de tribu neptalim. patre vero tyrio. Sed et omnia vtensilia templi erea: et quicquid in eo de ere factum est: fudit hyram in campestri regione iordanis. in terra argillosa. inter socoph et sarthan. Nec te moueat: quod aliquando de ere. aliquando de auricalco: dicuntur facta. quia idem est. cuius splendor et pulcritudo. similis erat auro: vt dicit iosephus. In hoc vestibulum ascendebatur ab atrio sacerdotum: duodecim gradibus secundum iosephum. Quidam tamen dicunt septem: secundum visionem ezechielis. Dicunt enim in multis concordare compositionem templi materialis. cum compositione templi spiritualis: quod vidit ezechiel.

De atrio sacerdotum.

Edificauit autem salomon in circuitu templi post vestibulum: triginta paruulas domos. que sui copulatione: totum templi spacium extrinsecus ambiebant. harum singule: habebant quinque cubitos latitudinis. et tantundem longitudinis. et quindecim in altitudine. Ingressusque earum ita fecit ad inuicem: vt ex alia ingrederetur ad aliam. aliquo spacio interposito. et supra eas edificate erant alie: equales eis. et mensuris et numero. ita: vt latera templi tria per circuitum tegerentur domunculis. vsque ad primum tabulatum exterius. Reliqua vero pars templi superior: circumedificata non erat. sed libere videri poterat. Non fuerunt hee domuncule: pastoforia. vel exedre vt quidam putant. de quibus postea dicemus: sed fuerunt cubilia et cenacula ebdomadariorum. et gazophilatia vasorum et vestium templi. Et edificauit atrium interius: tribus ordinibus lapidum politorum. et vno ordine lignorum cedri. Porro: plura fuerunt atria circa templum. vt in psalmo legitur. Qui statis in domo domini in atrijs domus dei nostri. De interiori tantum atrio: mentio fit in regum. de eodem. et de secundo: tractat iosephus. Sed preter hec duo: etiam fuerunt alia duo. Igitur atrium interius: erat platea grandis. ex omni parte circa templum diffusa per quadrum. que pro foribus templi ad orientem: plurimum extendebatur. quia ibi erat altare ereum et luteres. et ibi ministrabant leuite et sacerdotes coram domino. Circa vtrumque vero latus templi: non adeo diffusa erat. Ab occidente vero: strictior. Pauimentum cuius vario marmore stratum erat. et diuersis imaginibus venustatum. Hoc atrium: cingebat murus breuis. In altitudine: tantum trium cubitorum. et erat cubitus vnus: lapidum vnius coloris. secundus: lapidum alius coloris.

Et tertius: tercij coloris. Intus aũt: erat vestitus cedro. Et positus erat p girũ in extremitate huius atrij. vt ceteros a ministris ab ingressu atrij ꝓhiberet. Ad hũc se apodiabãt psallentes. ⁊ conuersi ad populum. sup hũc inclinati loquebantur. In eodem muro stabant columne: equis interuallis disposite. populum extra stantem: ad legem sanctimonie ꝓmonentes. Alie: litteris hebreis. Alie: grecis. Alie: latinis. Et ne in locum sanctũ trãsiret: ꝓhibentes. Hic ambitus muri ꝓprio nomine vocabatur gion. latine ꝟo cãcellus. Unũ solum habebat introitum. ab oriente contra portam templi. habẽs apturam vigintiquinqꝫ cubitoꝝ sine foribus. Usqꝫ ad hunc introitũ accedebant viri ⁊ mulieres deferentes oblationes suas ad ministros sibi occurrentes. nec licebat eis vlterius transire nisi in qbusdam casibus. ⁊ ascendebant ad ipsum p qttuordecim grad'. hoc atriũ dicebatur. atriuꝫ interius. vel atrium sacerdotum. qꝺ etiaꝫ illi q erant aaronite. sed ꝓpter maculam aliquã offerre non poterant: non intrabant. licet de ptibus sacrificioꝝ alerentur.

De atrio mundorum.

P Ost istud atriũ ⁊ infra ipsum: in decliui latere montis positum erat secũdũ atrium quod dicebatur sanctum. Qꝺ iosephus vocat aulam. vel basilicam grandem. Erat aũt diffusum p circuitũ circa atriũ interius. longe tamen maius eo. ⁊ pauimentum vario marmore. erat quoqꝫ circumseptũ muro: in altitudine vigintiqnqꝫ cubitoꝝ interius. Exterius vero: altitudinis quadraginta cubitoꝝ scꝺm decliuitatẽ collis. Et licet sic esset altus: non ascendebat tamen vsqꝫ ad fabricã. tẽpli. Nec ipsius aspectum ꝓhibebat. Erat aũt murus iste: ad occidentem simplex. ⁊ nullam habens portam In vtroqꝫ ꝟo latere. ⁊ in fronte oriẽtali: habebat porticus circũiacentes: instar claustri monachoꝝ. in quibus erant columne singuloꝝ lapidum diuersi coloris: cum basib' argẽteis. Camera ꝟo porticuũ. ⁊ laquearia: cedrina erant. Latitudo ꝟo porticus: triginta cubitoꝝ. In latere meridiano: erant qttuor porte. duplices valuas habentes. que laminis aureis ⁊ argenteis: miro ope erant decorate. eiusdem numeri. ⁊ eiusdẽ scematis: erãt porte in latere septentrionali. In his: sedebãt ianitores. vt arcerent immũdos ab ingressu huius atrij. Porro: in orientali frõte erat porta que dicebatur speciosa. habens valuas de ere. chorinthio factas. In angulis hui' frontis: erant due porte modice. p quas ascendebant mulieres ad offerendum. Uel forte ministri descendebant in occursum earum ibi: ad suscipiẽdas earum oblationes. Per has portas quas diximus: ascendebãt vndequaqꝫ viri mundi in atrium secundũ. vt orarẽt sub diuo: tpe serenitatis. Sub porticibus: tempore tempestatis. In platea huius atrij orientali: vendebãtur animalia ⁊ volucres ad offerendum. ⁊ mense nũmularioꝝ stabãt ibi quas euertit dominus. In porticibus autẽ circa portas. stabant gazophilacia diuersi generis ad recipiendas oblationes ingrediẽtiũ. In porticibus laterum: erãt pastoforia. i. loca separata ad comedendũ. in quibus sacrificantes de ptibus sacrificioꝝ. que eos contingebant: vescebantur coram dño. Quidã tamen volunt: qꝺ ibi tantũ a foris venientes de finibus israel comedebant. ⁊ ob hoc dici pastoforia. In eisdem porticibus erãt cathedre ⁊ sinedre. ⁊ exedre. i. tria genera sediliuꝫ. vt ait isidorus. In cathedris sedebãt doctores in gignasio. In sinedris sedebant auditores in consistorio. Et dicebantur sinedre: q̃si consessus. In exedris sedebant assessores cũ iudice: quando secretius aliquid tractabãt. q̃si in locutorio. Et dicebantur exedre: quasi assessus. licet exedra improprie legatur p thalamo. Hoc atriũ secũdũ: sepe in euãgelio dicitur tẽplũ. vbi dicit. qꝺ oues ⁊ aĩalia vẽdebãtur i tẽplo. Et qꝺ hoc iesus docebat i tẽplo: ⁊ qꝺ filij isrl orabãt i tẽplo. ⁊ cetera i hũc modũ

De atrio mulierū et de atrio immundorum.

Porro: sub hoc atrio erat atrium tertiū. similiter in declivi latere montis positum. eiusdem cōpositionis cum secundo. et si non tante venustatis: nec tam pciosi ornatus. In hoc: orabant mulieres: munde tantū. Infra istud atrium: erat et quartū. In quo orabant viri immundi. et mulieres. et gentiles. cuius murus exterior: a radice collis positus erat. et ascendebat quadringentis cubitis: vsq; ad verticem collis. in quo situm erat templum. Et ita: muri atriorum in nullo phibebant aspectum tēpli. nec eorū q ministrabant in atrio interiori.

De altari et mari eneo.

Porro: in atrio interiori erat altare ereum. factū ex lapidibus impolitis. circūtectum ex omni pte ere. lōge maioris quantitatis: q illud portatile. qd factum fuit in deserto. Et erat sub eo: fouea grandis. in qua: p foramen in medio altaris positum: cineres defluebant. et sanguis q ad crepitudinem altaris fundebatur: influebat in ea. Quandoq; vo mundabat fouea: p fenestram q erat ad orientē. Altare vo qd fecerat moyses: pter reuerentiā sui in aliqua parte atrij reseruatū est. qd qdam tradunt ibi permansisse vsq; ad euersionē templi factā p romanos. imo etiā postea: cū gentiles habitauerūt ierusalē: fecerūt ex eo horologiū sibi de loco vo huius altaris: et quomodo immolātes ad latus ei' immolarēt carā dño: supra satis dictū est. Porro: in eodē atrio posuit salomon mare eneū fusile. qd nos lauatoriū dicere possumus. vt in eo sacerdotes ministraturi abluerent pedes et manus. Qd iosephus vocat cantarū ingentē. in scemate emispherij factū. Cuius latitudo decē cubitorū erat diametrū: a labio vsq; ad labiū. Altitudo vero: erat qnq; cubitorū. a labio scilicet: vsq; ad fundum. spissitudo vo triū digitorū. In supiori pte adeo latū erat: qd resticula triginta cubitorū cingebat illud p circuitum. sed paulatim in descensu angustius fiebat a deo: vt circa fundū resticula decē cubitorū ambiret illud. Supmū eius labiū repansum erat extra: ad modū lilij. In lateribus aūt ei' extrinsecus: duo ordines erant sculpturarū historiatarū. i. historias aliquas habentiū. Capiebat autē duo milia batos. i. tria milia metretas. Batus enim capit metretā: et dimidiā. Et ē batus mēsura triū modiorū. eiusdē capacitatis cuius et ephi. Sz batus ē mensura liquidorū ephi vo: aridorū. Porro: basis sup quam stabat: habebat duodecim boues ereos. et fusiles. e qbus tres respiciebāt ad aquilonē. tres ad occidentē. tres: ad meridiē. tres: ad orientem. Quorū anteriora tantū: pminebāt sub mari. Posteriora vo: intus latitabant.

De luteribus.

Fecit quoq; salomon decem luteres eneos. et fusiles. altitudinis qttuor cubitorū. Erat aūt in sūmitate luteris: os recuruatū interi'. et adeo angustū: vt vni' cubiti esset ei' latitudo. Fundus vo eiusdem: erat latitudinis cubiti et dimidij. iuxta qntitatē basis supra quā sedebat. qdraginta batos capiebat luter vn'. In eis: abluebant intestina et pedes holocaustorū. et erant oēs eiusdē facture: sicut et bases qbus insidebant. Erat aūt basis in inferiori pte: in lōgitudine. et latitudine: habēs qttuor cubitos p qdrū. In altitudine vo: triū cubitorū. et ascēdendo paulatim angustiata: vsq; ad cubitū et dimidiū. iuxta qntitatē fundi ipsi' luteris. eratq; cōposita ex qttuor tabulis. Quib': qnta erat supposita qdrata et ex omni pte: aliqntulū

excedēs sūmitates aliaꝝ. habēs in medio sol
eminentē cōcauitatē rotundā. in q̄ sedebat
luter. Ipsum opus basis interrasile erat. et
in iuncturis tabulaꝝ p q̄ttuor angulos erāt
sculpture eminētes: ad modū colūnaꝝ. q̄s q̄/
dā dicūt vocari: media intercolūnia q̄drata.
Tū q̄dā legūt ibi. media inter colūna q̄dra
ta. vocātes colūnam mediā. tabula inter q̄t
tuor tabulas suppositā. Latera vo basis. a
media pte supra: insculptas habebat coro/
nulas. ⁊ plectas. ⁊ in medio earū: leones. et
boues. ⁊ cherubin: ⁊ sup colla leonū ⁊ bo/
uū: ⁊ subter: erāt lora ex ere pendētia. q̄bus li
gati videbant. In sumitate vo q̄ttuor colū/
naꝝ angulariū: erāt humeri expansi. in simili
tudine manus humane: ⁊ pedes aquilini.
sup quos: tabula ferens luterē ita erat coap
tata: vt naturaliter inserta videretur. ⁊ habe
bāt ille columne ꝓprias celaturas. homines
arbores. ⁊ aues. Porro: altera media pars ba
sis q̄ erat circa terrā. habebat p girum rotas
eminentes: cubiti ⁊ dimidij. ⁊ ea: q̄ in ro/
ta fieri solēt. axes ⁊ radios. cantos. ⁊ modio
los. omnia fusilia. ⁊ circa eas: posite erāt va
rie celature. ⁊ hec oia a deo fabrefacta erant
vt non celata: sed quasi apposita p circūitū
viderent. Et basis quasi rotis circūstantibus
vehi videbat. Una erat fusura: ⁊ mēsura: et
sculptura: decē basiū. ⁊ luterū. de sculptura
tū luterū: nō memini me legisse. Hoꝝ q̄nq̄:
in atrio tēpli steterūt ad dexterā. q̄nq̄ ad si/
nistrā. ad hūc vsum. Nathinnei: ꝑes laua/
bant mēbra ostiarū in ꝓbatica piscina. ⁊ lo
ta: tradebāt sacerdotib'. Qui requirit interim
sordis eis adhesisset: luterib' ea immergebāt
vt remūdata supponerent altari. Porro: laua
toria hec in hūc modū posita erāt: vt ingre/
dientibus atriū sacerdotale pmo occurrebat
ad meridiem mare eneū ad abluendas ma/
nus. Postea ꝓgredientibus: occurrebant de/
cem luteres: ad intingenda membra ostiaꝝ.
Rursumq̄ ꝓgredientibus: occurrebat altare
eneum similiter ad meridiē. Positisq̄ ostiis
sup altare: redibant offerentes ad mare ene/
um. ⁊ abluebant ibi pedes ⁊ man'. vt sic lo/
ti: consumarent sacrificia. i. intrarent in tem
plum cum prunis. ⁊ thimiamate: ad adolē
dum illud sup altare in odorem dn̄o.

De vasis altaris.

v Tensilia vo altaris enei fecit yram
ex ere. lebetas ad suscipiēdos cine/
res ⁊ prunas altaris. Ollas quoq̄
⁊ caldarias: ad coquēdas carnes ⁊ hamulas
i. fuscinulas ad extrahendas carnes: vel di/
sponendas. ⁊ arpagiones. i. furcas: ad cōpo
nendū ignem. ⁊ mēbra ostiaꝝ desup dispo/
nenda. ⁊ scutras: vasa scilicet equalis ampli/
tudinis in ore ⁊ fundo: ad calefaciendū. Jo
sephus addit: ⁊ trullas. i. ferreas: ad cōgregan/
dos cineres: vel eruendos. vel ad verēdū pa/
uimentū. Porro: vtensilia tēpli aurea erant.
vel argentea. Utensilia candelabroꝝ: aurea
erāt. de q̄bus in exodo legitur. Numerū autē
vtensiliū q̄ fecit salomon tpe ꝑcedente: ponit
iosephus. mensas scʒ sup quas iacebāt phi/
ale. ⁊ patere. ⁊ mortaricla: ⁊ patene ad offerē/
dam simila. ⁊ cratere in q̄bus simila cū oleo
miscebatur. Thuribula quoq̄ q̄bus ferebāt
thimiama. ⁊ alia thuribula: in q̄bus fereba
tur ignis. a maiori altari ad min'. Hec oia
obtulit salomon: aurea. ⁊ alia similiter argen
tea. Sed in duplū quoꝝ numerū scd̄m iose
phum ponere timui. ne incredibilis videret.
presertim: cū vicium scriptoꝝ circa numeros
plurimū inueniatur.

De dedicatione templi.

a Nno igit̄ quarto regni salomonis.
fundata ē dom' dn̄i. ⁊ in anno vn
decimo mēse bul. i. octobri. consū/
mata ē in omni ope suo. ⁊ in vniuersis vtē
silib': q̄ in immineri erāt necessaria. Post de/
dicationē enim: plura fuerūt fabricata ⁊ sup
addita. Et edificauit eā septē annis. ⁊ septē
mēsibus. Et dedicauit salomon in anno vn

decimo maiores natu in israel. ⁊ principes tri/
buũ: ⁊ duces familiarũ: ad dedicationẽ tem/
pli. ⁊ deferendã archã in illud. Et cõuenerũt
omnes mẽse septimo. i. septima lunatione: q̃
intrauerat octobrẽ. ⁊ erat dies sollẽnis. deci/
mus scʒ dies: quo fiebat expiatio. potest tñ
dici: templũ in septẽbri dedicatũ. quia tot' fe
re est sollẽnis: rege accelerante. ⁊ post dedica
tionẽ fecisse aliq̃ vtẽsilia q̃ deerant: mẽse octa/
uo. ⁊ sic vtrũqʒ verũ est. q mẽse octauo pfe/
cta ẽ domus: in omni ope ⁊ vtensilib'. ⁊ tñ:
mẽse septimo dedicata. Et tulerũt sacerdotes
⁊ leuite de ciuitate dauid archã dñi. ⁊ oĩa va
sa ei'. ⁊ vox iubilantiũ vt ait ioseph': a longe
remotis audiebat. Rex vero ⁊ vniuersa multi/
tudo gradiebant ante archã. ⁊ immolabant
hostias absqʒ estimatione ⁊ numero. ⁊ aro/
matũ fum' a lõge positis sentiebat. Et intu/
lerũt sacerdotes archã dñi in locũ suũ: i ora/
culũ. subter alas cherubin: qbus q̃si quadaʒ
ciburneo tegebat. Capita q̃dẽ vectiũ sup hu/
meros portantiũ: a populo retroposito vide
bant. donec archa reposita: subtracti sunt a/
visib' hominũ i sempiternuʒ. archa vero tecta
erat ne videret. In archa aũt nihil erat ali/
ud: nisi due tabule testamẽti lapidee. Sup/
plendũ ẽ aũt: ⁊ vrna aurea plena erat man/
na. ⁊ virga aaron. hec enĩ testat apls fuisse i
ea. Factũ est aũt cũ exissent sacerdotes de ora
culo: nebula impleuit domũ dñi. nõ metuen
da sed tpata. ⁊ fulgẽs. ⁊ obũbrauit facies sa
cerdotũ. ita: vt se inuicem videre nõ possent:
nec ministrare. Et ait salomon. Dixit dñs:
vt habitaret i nebula. Nusq̃ hoc dñs legitur
dixisse. Sʒ q2 i mõte syna apparuit i nebula.
⁊ pcessit israel i nube. ⁊ ante moysen posituʒ
in cauerna petre. trãsiuit in nebula: ideo salo
mon posuit dictũ: p ope. Et ẽ sensus. Dixit
dñs. i. ope mõstrauit. Subijt aũt oẽs quedã
opinio fantastica: dñm localiter descendisse
in tẽplũ. Quã amouit salomon dicẽs. Noui
mus dñe: q2 fabricasti tibi domũ ppetuã: ce
lũ ⁊ terrã simul ⁊ mare. Et flexo vtroqʒ genu
in terrã. corã omni ecclesia: vtrãqʒ manũ le/
uauit ad deũ. gratias agẽs de pmissiõe dñi
impleta. q̃ pmiserat dauid: domũ suã edifi/
candã p manũ filij ei'. Orauit quoqʒ: vt qui
cũqʒ iude'. vel gẽtilis. ascenderet ad hãc do/
mum: supplicãs p peccatis. vel clamãs ad
dñm p aliq̃ tribulatione: exaudiret a dño in
his q̃ iuste postularet. Et surgẽs ab oratiõe
stans bñdixit vniuerso populo. Et dedicatũ
ẽ tẽplũ cũ vtensilib' suis: die illa. Et deĩn: eps
in eadẽ die q̃rtũ fiebat festũ. scʒ festũ dedica
tionis. Nec te moueat: q diximus eum flexisse
genua sup terrã. cũ in paralipomenon dicat:
q fecerit salomon basem eneã: q̃ttuor cubitis
altã. quã posuit in medio basilice. ⁊ stãs su/
per eã bñdixit populo. Potuit eni vtrũqʒ fe/
cisse. vel si p eodẽ accipit: intelligenduʒ eum
flexisse genua sup terrã. i. sup locũ i quo sta
bat. Et immolauit salomon hostias pacifi/
cas. boum viginti milia. ⁊ ouiũ centũ vigin
ti milia. Et q2 altare eneũ ad suscipiẽda ho/
locausta ⁊ adipes pacificorũ min' erat: sanc/
tificauit rex mediũ atrij interioris: vt sup il/
lud cremarentur q̃ sup altari cremari nõ po/
terãt. Fecit ergo salomon festiuitatẽ dedicati/
onis. ⁊ omnis israel cũ eo: q̃ttuordecim die/
bus. Q8 sic intelligẽdũ ẽ. qnqʒ dieb' cõtinu
is. celebrata est dedicatio. In sexta vero die: q̃
fuit q̃ntadecima mẽsis. occurrit scenophegia
q̃ interposita ẽ septẽ dieb'. Qua terminata:
iterũ celebrata ẽ dedicatio p duos dies q̃ in/
termissi fuerãt. Et in die octauo. i. post duos
septenarios dimisit rex populũ. Uel dedica/
tio cõtinuis septẽ dieb' facta est. ⁊ post septi/
ma decima die. inchoata est scenophegia ⁊
terminata: in vicesimatercia. ⁊ in octaua sce
nophegie: post collectã dimisit populum. Et
apparuit dñs secũdo salomoni p sompniũ di
cẽs. Exaudiui orõneʒ tuã. Scĩficaui domuʒ
hãc. ⁊ erũt oculi mei cunctis dieb' sup eã. ⁊
sup te. ⁊ sup pplm isrl: si custodieritis man
data q̃ pposui vobis. Alioqn: auferam vos de
terra q̃ʒ dedi vobis. ⁊ tẽplũ hoc pijciã a aspe
ctu meo. ⁊ erũt exẽpla vñe fabule narrãtiũ.

De domo saltus.

Actum est aūt post fabricam tēpli:
f cepit salomon cōstruere edificiū do-
moꝝ regalium. qđ tredecim annis
vix impleuit. Nō enim circa eas: adeo feruēs
erat studiū populi: sicut circa tēplū. Sed nec
ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre.
Fecit aūt tres domos. Domū sibi. ⁊ domum
vxori sue. filie pharaonis. ⁊ domū saltus de
domo regis. hoc solū dicitur in regum. Do-
mū suaꝫ edificauit salomon tredecim annis
⁊ ad ꝑfectū vsqꝫ ꝑduxit. Et paulo post: por-
ticū quoqꝫ solij in qua etiā tribunal est: fecit.
Et vocat porticū: ipsam domuꝫ in qua erat
⁊ soliū ⁊ tribunal. Est aūt soliū: regis. tribu
nal iudicis. Et erat in eadem domo domun
cula in qua sedebatur ad iudicanduꝫ. i. in q̄
cum assessoribus tractabatur đ sentētia. De
huius domus cōpositione: tacet liber regum
Forte quia eadem erat: que ⁊ in domo salt⁹.
quā plenius describit. de domo regine dicit
in regum. qꝫ eā tali ope fecit: quali ⁊ domū
regiam. Porro: domus saltus duplex erat. ⁊
ex duplici materia. Pars iferior: erat lapidea
⁊ dicebatur nechota. i. pigmētaria. in qua re
ponebantur aromata ⁊ pigmēta: ad vsus tē
pli: ⁊ domus regie. vt ex beneficio terre ⁊ mu
ri: diu vigerent quasi recentia. Superior pars
domus: lignea erat. đ lignis libani facta Vn̄
⁊ dicta est domus saltus. vel domus libani.
vel domus saltus libani Quidam tamē pu
tant eam ob hoc sic vocatā: quia circūquaqꝫ
cōsita erat arboribus. ⁊ viridarijs mire recre-
ationis: iuxta densitatē saltus libani. In ea
reponebantur arma. vt bn̄ficio igni rubiginē
nō sentirēt: nec solū arma ad pugnandū: sed
etiā ad decorē. ad ostensionē regij fastus. fe-
cit enim rex salomon ducēta scuta aurea. sex-
centi sicli erāt in vnoquoqꝫ scuto. in paralipo
menon addit: de totidē lanceis aureis. fecit ⁊
trecētas peltas aureas. quaꝝ quedā: rotūde
erāt. alie. instar semicirculi facte. his vtebātur
custodes regis: ante ostiū domus excubātes
etiā qn̄ rex egrediebatur. ꝑcedebant cū eqtan
tes. ⁊ ferētes huiusmodi arma: iuuenes fla-
ui. ⁊ vsqꝫ in equoꝝ sessionē diffundētes cesa-
riem. comis suis adicientes auri tincturā. vt
eoꝝ capita sole ꝑcussa radiarēt. hos seqbat
rex vectus in curru. ⁊ ad locū quendaꝫ solit⁹
erat exire: q̄ a ierosolymis abest duob⁹ funicu
lis. ⁊ dicebatur: ortus eden. i. deliciaꝝ. Por-
ro: ꝑs illa superior q̄ dicebat domus saltus:
habebat longitudinē centū cubitoꝝ. ⁊ in lati
tudine q̄nquaginta. ⁊ in altitudine triginta.
cuius camera tota vestiebat tabulatis cedri
nis. Sustentebat ꝯo trib⁹ ordinibus colūna
rū. vnusquisqꝫ ordo: habebat colūnas q̄nde-
cim. e regione se respicietes. ⁊ pari modo a se
distātes. Et ita: inter muros ⁊ tres ordines
columnaꝝ: erāt q̄ttuor deambulatoria. ꝑ fo
ribus aūt domus. fecit porticū colūnaꝝ q̄n-
quaginta cubitoꝝ lōgitudinis. ⁊ triginta la
titudinis. de cōpositione inferioris ꝑtis do-
mus lapidee: tacet liber regū. forte: qꝛ eiusdeꝫ
cōpositionis erat cuius superior.

De basilica et do mo regia.

Regione stabat dom⁹ regia grandi
e interiacēte viridario. eiusdē longitu
dinis. latitudinis. ⁊ altitudinis. et
similiter intercolūnata. Verūtamen simplex
erat: ⁊ vni⁹ mansionis. Muri cui⁹ altitudo:
q̄ttuor habebat distinctiōes. q̄rū tres: diuer
sis variabant colorib⁹. q̄rta ꝯo superior: cela
turis ornata. Erāt ibi arbores sculpte diuersi ge
neris. ramis. folijs. ⁊ pomis obūbrate. ita:
vt ꝓpter miraculū subtilitatis agitari quodā
modo putarent. In medio toti⁹ amplitudi-
nis erat domūcula. habēs latitudinē triginta
cubitoꝝ ⁊ in ea erat solium validis colum-
nis extensum. in quo sedēs rex: iudicia ꝓferre
bat. In posteriori fronte dom⁹: laquearia ⁊
parietes vestiti erāt auro. vbi fecit rex thronū
đ ebore grandem. ⁊ vestiuit eum auro. cu-
ius ascensus facillis erat per sex gradus. ⁊ de
marmore porfirio factus. duodecim leun-
culi stabant super sex gradus. hinc et inde.

Reclinatio throni posterior: retunda erat se-
dis. sup vitulū respicientē. ⁊ due man⁹ hinc
atq3 inde: tenebant eum. Et duo leones sta-
bant iuxta manus singulas. Non fuit tale
opus i vniuersis regnis. fecit ⁊ circa domū
reliqua habitacula. ⁊ sedilia: vbi post causas
explicitas residebāt. strata omnia marmore
⁊ tabulis cedrinis. Fecit domū regine: in la-
tere descendentē marmore. cedro. auro. ⁊ ar-
gento. opulentissime decoratā. fecit ⁊ vtensi-
lia vtriusq3 domus: preclara. nec non ⁊ vasa
quecūq3 sunt epulis oportuna: omnia ex au-
ro fecit. Perfecit itaq3 salomon viginti annis
templū: ⁊ domos regias. cum omni suppel-
lectili sua. hyram rege tyri p̄bente sibi auxi-
lium in lignis ⁊ auro.

De oppidis datis hyram.

Tunc dedit salomon yram viginti
t oppida in terra galilee. i sorte nep-
talim: maritima. Sed nō placuerūt
regi tyro. licet a tyro non ꝓcul essent posita.
Et appellauit eam: terraz chabul. qđ lingua
phenicū: sonat displicere. Et tunc ꝑmū. terra
illa vocata est. galilea gentiū. nō: q̄ ibi gen-
tes habitarent. sed quia in dicione regis genti
lis erat. Refert iosephus: menandrū phenicē
historiographū scripsisse: qđ salomon ⁊ yrā
mutuo sibi scripserunt enigmata. ⁊ figuras.
que q̄ nō solueret: certam daret alteri pensio-
nem. Cūq3 artaretur yram in solutione. con
sulebat tyriū iuuenem abdimū: abdemonis
filiū. qui omnia de facili explicabat.

De operibus salomonis.

Orro: cōuertit animū salomon ad
p muros ciuitatis cōstruēdos. quos
miro robore ampliauit. Alias quo-
q3 regias que ad ierosolymam ducerent: ni-
gro lapide strauit. In pluribus ꝯo locis: rui-
nas ciuitatū reparauit. Sed ⁊ nouas ciui-
tates ꝓ oportunitate locoꝝ fundauit. q̄sdaz
contra hyemis intemperiem. quasdaz: aduer-
sus cauma estiuū. quasdam contra veris et
autumni mutabilitatem. In terminis ꝯo
terre: edificauit vrbes tabernaculoꝝ. imo: vl-
tra fines terre ꝓmissionis: plurimas vrbes
occupauit. Socero suo pharaone rege egypti
p̄bente ei auxilium. Qui vt ait iosephus. vl
timus regum egypti: dictus est pharao. qđ
interp̄tatur regnans. Qui cum ammirarēt
opa salomonis. ꝑcipue cōmendabat: domū
saltus. ⁊ sacrificia ⁊ sequentiam leuitarū cir-
ca ea. Porro: de filijs israel nullum fecit sa-
lomon seruū. sed erant viri bellatores ⁊ mini
stri eius. Ex q̄bus: erant sup omnia opera sa
lomonis prepositi: quingenti quinquaginta
Chananeos autem de monte libani vsq3 ad
ciuitatem amathi: fecit sibi seruos tributari-
os. Classem quoq3 fecit rex salomon in insu
la quadam egyptiaca rubri maris: que dici-
tur asiongabes: ⁊ nauigabant cum seruis sa
lomonis: viri nautici de tyro. que tunc insu-
la erat. ⁊ deferebant de ophyr aurum mul-
tum. ⁊ circūeuntes indiam ⁊ ciliciam post
elapsum triennium: referebant salomoni au
rum quadringentorum viginti talentorū. et
argentum. ⁊ dentes elephantoꝝ. ⁊ simias. ⁊
pauos. ⁊ gemmas. ⁊ ligna thina multa ni-
mis. que erant similia lignis sethim. ⁊ odori
fera. de quibus fecit rex fulcra ⁊ sedilia dom⁹
dn̄i. ⁊ domus regie. ⁊ citharas. ⁊ liras canto
ribus. Nam cynara ⁊ nabla: ex electro con-
stituit. quasi nullius ꝑcij erat argētū i dieb⁹
eius. Nam ⁊ sedilia ꝓ foribus domoꝝ plu-
rima: in ierusalem argentea erant. Sed ⁊ lig
na cedrina: quasi ligna sichomori abūdabāt
in ea.

De regina saba.

Ꝺ hoꝝ incredibilem opinionē regi
a na saba excitata: venit temptare eū
in enigmatibus. ⁊ ingressa est ieru

ſalem cū comitatu multo. ⁊ diuicijs ineſti-
mabilibus. Eſt aūt ſaba: quandoq; nomen
regionū. ſed hic ē ciuitas regalis ethiopie. hu
ius nominis ſignificationes: apud hebreos
diſtinguūtur: p apices lrāꝝ. ſyn. ⁊ ſamech.
Erodotus dicit: poſt mineū q̄ memphim
condidit. fuiſſe reges egypti dictos: pharao-
nes. qd̄ ſonat: regnantes. q̄bus ſucceſſit: ni-
chaula regina egypti ⁊ ethiopie quam putat
ioſephus veniſſe ad ſalomonē. Que ingreſſa
ad ſalomonē: locuta ē vniuerſa q̄ habebat ī
corde ſuo. Nec fuit ſermo q̄ regem lateret ſed
docuit eā in omnib' his q̄ ꝓpoſuerat. Et am-
mirans: nō habebat vltra ſpiritū. dicens: fa-
mam regis minorē eſſe veritate. Verūtamē:
tria p̄ ceteris admirabat. domū ſaltus: etiā
ſupra tēpli fabricam. Ordinē quoq; ⁊ frequē
tiam miniſtrantiū in tēplo. Tertio vo: ordi-
nem ⁊ diſtinctionē ſeruientiū regi in menſa.
Nam ⁊ pincerne. ſimili cultu ⁊ diſtincto ab
alijs ornabant. Similiter ⁊ panū latores. ⁊
dapiferi. vt in tanta multitudine miniſtroꝝ
nullus dubitaret qs cui' rei miniſterio fun-
geretur. Dedit aūt regi munera centū vigin-
ti talenta auri. ⁊ gēmas ꝓciosas. ⁊ aromata
ta. ꝗnta ⁊ qualia nō fuerāt viſa in ieruſalem
Dicit etiā ioſephus: eā dediſſe regi radicē bal
ſami. Unde ꝓpagate ſunt ī engadi vinee bal
ſamite. Cui etiā ſalomon multa redonauit.
nihilq; fuit: quod poſtulanti non preberet.
Que regina gratis ſuſcipiēs: ad ꝓpria reme-
auit. Tradunt q̄dam eam reſcripſiſſe ſalomo
ni: quod p̄ſentialiter ei dicere timuit ſe vidiſſe
ſcilicet quoddā lignum in domo ſaltus: in
quo ſuſpendendus erat quidā. p cui' mor-
te regnum iudeoꝝ periret. ⁊ certis indicijs il-
lud regi indicauit. Quod timens ſalomon:
in profundiſſimis terre viſceribus occultauit
illud. Sed quomodo circa tempa chriſti in
probatica piſcina ſup enatauerit: incertum ē
Et creditur fuiſſe hoc lignum crucis domi-
nice.

De aduerſarijs ſalomone et morte eius.

P Rocedente vo tpe: amauit rex ſalo
mon mulieres cōtra legē. Fueruntq;
ei vxores: q̄ſi regine ſeptingēte. Jo-
ſephus tā dicit ſeptuaginta. ⁊ concubine tre
cente. q̄ auerterūt cor eius: cū iam ſenex eſſet.
⁊ ſecutus eſt deos alienos: ne delicias ſuas
cōtriſtaret. ⁊ edificauit in excelſis circa ieru-
ſalē: tria fana ydoloꝝ. vnū: aſtarthe dee ſydo
nioꝝ. que iuno dicit. Scdm chamos ydolo
moabitaꝝ. tciū: moloch. ydolo amonitarū.
cuius fanū ſtatuit in monte oliueti: e regio-
ne tēpli. qd̄ plurimū deo diſplicuit. Unde. et
poſtea locus ille dictus ē locus offenſionis.
Venit ergo ad eū ꝓpheta miſſus a deo na-
than. vel alius dicēs. hec dicit dn̄s. quia ſci-
diſti pactū meū: ſcindā regnū tuū. ⁊ dabo il
lud ſeruo tuo. nō tn̄ totū. ſed tribū vnā. ꝓter
tribū iuda: dabo filio tuo. ꝓpter ſeruū meū
dauid. ꝓpter quē etiā: nō faciā hec in diebus
tuis. Porro: cū vixiſſet ſalomon ī ſumma pa
ce. circa finem vite ſue ſuſcitauit ei dominus
aduerſariū. adad idumeū de ſemine regio. q̄
in tempeſtate illa quando deleuit ioab ī idu-
meos: puer fugit in egyptum. Cui poſtea rex
egypti dedit vxorem: ſororem vxoris ſue. que
peperit ei filium ienebath. Cūq; audiſſet adad
dauid ⁊ ioab mortuos eſſe. ⁊ ſalomonē: in-
fatuatum: egreſſus de egypto infeſtabat iſ-
rael. Suſcitauitq; ei dominus alium aduer-
ſariū. zaron: principem latronum in damaſco.
Jeroboam quoq; filius nabath. effrateus d̄
ſareda: ſeruiens ſalomonis. leuauit manum
ſuam cōtra regem hoc modo. Salomon edi-
ficabat mello. muros a radice voraginis ex-
tollens: vt coequaret eos ciuitati dauid. Ui-
densq; ſalomon ieroboam bone indolis ⁊ in-
duſtrium: ſtatuit eum p̄fectum opis. ⁊ de-
inde: conſtituit eum ſup vectigalia vniuerſe
domus ioſeph. Quadam die dū egrederet
ieroboam de ieruſalem: inuenit eum in via:

achias propheta sylonites. opertus pallio nouo quod scidit in duodecim partes: et ait ad ierobo-am. Tolle tibi decem scissuras. hec enim di-cit dominus. dabo tibi decem tribus. et eris rex super israel. filio autem salomonis dabo vnam. vt re-maneat lucerna dauid coram me in ierusalem quam elegi: vt esset nomen meum ibi. Quo au-dito: ieroboam intumescens suadebat popu-lo vt recederet a salomone. Quamobrem: sa-lomon voluit eum interficere. Tunc ieroboam fugit in egyptum ad susac regem egypti. vsque ad mortem salomonis. et omnia que fecit scripta sunt in libro verborum. vel in libro dierum salo-monis. hunc librum quidam estimant esse para lipomenon. Sed quia nec in eo scripta sunt re-liqua opera salomonis. verius putandum est. hunc librum non superesse. Dormiuitque salomon cum patribus suis. et sepultus est in ciuitate da-uid. cum regnasset in ierusalem super omnem israel quadraginta annis. Queritur autem qua ratione dicatur salomon senex fuisse: cum modicum vl-tra quinquaginta annos vixisse legatur. Robo am enim mortuo patre: quadraginta et vnius anni erat quem salomon cum vndecim esset an-norum: genuisse perhibetur. Plenius ergo super hunc locum dicit iosephus ita. mortuus est salomon valde longeuus. qui regnauit annis octogin-ta. Vixit autem nonaginta quattuor. Sed diuina scriptura eos tantum annos exprimit: quibus reg nauit antequam preuaricaretur. In diebus salo monis fuit rex sextus latinorum: siluius alba. siluij enee filius.

De roboam et di-uisione regni.

Post mortem salomonis: successit ei roboam. et erat mater eius naama. amanites. Porro: ieroboam audi-ta morte salomonis reuersus est de egypto. et venit in sichem ad roboam. cum omni mul titudine israel: que vocauerat eum. Cumque vel lent roboam constituere regem: dixerunt ad eum. Imminue paululum de graui iugo: quod

imposuit nobis pater tuus. et seruiemus tibi Nec est intelligendum: de iugo tributi. sed ve-ctigalium in expensas. Qui respondit. Ite et redite ad me in diem tertium. Interim con suluit senes sadoch. et bananiam. et ioiadam et reliquos principes salomonis. Qui dixerunt Si hodie audieris eos. leniter eis loquens seruient tibi in eternum. Post hec: consuluit adolescentes. non etate tantum: sed moribus Qui dixerunt. Impiose loquere populo. et com-minando. et timentes seruient tibi. Et redeun-te populo in tertium diem: dixit ad eos. Digi-tus meus minimus: grossior est humero pa-tris mei. Pater meus cecidit vos flagellis. ego cedam vos scorpionibus Quasi diceret ego sum potentior patre. et maiora faciam su-per vos. Est autem scorpio: rubus aculea-tus. vel: flagellum virgarum nodosum. vel. scutica habens in summitate glandes plum beas. Et indignatus populus ait. Que no bis pars in dauid. vel que hereditas in filio ysai: Quasi diceret. queque tribus portionem suam hereditariam habet a domino. que necessitas est vt ex vna eligatur qui regat alias: Queque tribus regat hereditatem suam. Et recessit decem tribus ab eo. Ipse vero misit post eos aduram: qui erat super tributa. et lapidauerunt eum. Tunc timens roboam fugit in ierusalem decem vero tribus constituerunt ieroboam re-gem super se. Iuda vero et beniamin: secute sunt roboam. et fuerunt cum eis leuite: propter tem plum quod erat in ierusalem. Et tunc: separata est monarchia regni hebreorum: in duo regna. nec amplius rediit ad vnitatem. Et dictum est regnum decem tribuum regnum israel pro multi-tudine sui nomen iacob patris sui sibi reser-uans. Dictum est etiam: effraim. quia iero-boam qui de effraim: primus eis imperauit. quasi tunc primum impleta esset benedictio su per effraim. Alterum vero regnum dictum est: regnum iuda ob dignitatem tribus regie. De vtroque regno prosequitur historia. quasi modo interscalari. et incisiue. nunc de hoc loquitur: nunc de illo. Quod diligens lector de facili deprehendit.

De roboam et abdo et vitulis.

p Orro: roboam collegit exercitũ centũ octoginta milia electoꝝ. vt pugnaret cõtra israel. Et misit ad eũ dominꝰ semeiã ꝓphetã dicentẽ. Hec dicit dñs. nõ pugnabitis contra fratres vestros. a me enim factũ est verbũ hoc. qd de scismate regnoꝝ intelligendũ est. Et quieuerũt a ꝓlio. Jeroboam aũt dixit i corde suo. Si ascenderit populus iste in ierusalẽ ter i anno: conuertet cor eius ad dñm suũ roboã. ⁊ interficiẽt me. Tũc excogitato cõsilio: fecit duos vitulos aureos. quos ioseph' vitulas vocat. ⁊ cõstituit vtrũq; fanũ alterũ i dan. alterũ: in bethel. Et dixit ad populũ. Ecce dij tui israel. q eduxerũt te de terra egypti. q̃si diceret. omnis loc' habet deũ. Nõ habetis necesse: vt ascẽdatis ad hostrũ ciuitatẽ: vt ibi queratis deum. feci vobis vitulos equiuocos deo. vt i eis adoretis dñm. ⁊ cõstituã ex vobis sacerdotes ⁊ ministros. ne filijs leui egeatis. Cũq; immineret tenor hegia: cõstituit eis diẽ sollennẽ i mense octauo. qntadecima die mensis. forte: trãstulit festũ de mẽse septimo: in octauũ. vel lunatio septẽbris descẽderat i octobrẽ. Tunc ascendit cũ populo i bethel ad diem festum. Dñs aũt misit ꝓphetã de iuda: i bethel. q in paralipomenon nominat abdo. Hic aũt qbusdã creditũ fuisse gad. q rege stante sup altare ad immolãdũ: exclamauit. Altare altare. hec dicit dñs. Nascetur filius domui dauid: iosias nomine. q combureret sup te ossa sacerdotũ tuoꝝ: eruta de tumulis suis. Et ad populũ ait. Dabo vobis signũ: q locutus sit in me dñs. Ecce altare scindetur. ⁊ effundetur oblatio que est in eo. Tũc rex extendit manũ suã. ꝑcipiens eũ apprehendi. Et statim aruit manus eius cũ brachio. Altare quoq; scissum ẽ. ⁊ effusa sunt que erant in eo Et timens rex. ait ad ꝓphetã. Ora ꝓ me: vt restituatur manus mea mihi. Quo orante: reuersa est manus eius ad eũ. Cunq; dixisset ei rex. veni vt prandeas mecũ. ⁊ dabo tibi munera. Respõdit nõ possum. Sic enim ꝑcepit mihi dñs. Nõ comedes panẽ neq; bibes aquã. neq; reuerteris ꝑ viã qua incedis. Egressus itaq; de bethel: reuertebatur in ierusalẽ ꝑ aliam viam. Erat aũt in bethel ꝓpheta qdam senex. ⁊ iacens in lecto. Cui cũ indicassent filij sui q viderant ⁊ audierant: dixit eis. Sternite mi asinũ. Et ascẽdens: abijt post virũ dei. ⁊ ait ad eũ. Redi mecum vt comedas. Qui rñdit nõ possuz. q2 ꝓhibuit dñs. At ille. ꝓpheta sũ sicut ⁊ tu. Et dixit mihi dñs. Reduc eũ tecũ: vt comedat. ⁊ ita seduxit eũ. ⁊ reduxit. Cũq; sederẽt ad mẽsã: fact' ẽ sermo dñi ad ꝓphetã q reduxerat eũ. ⁊ ait i spiritu. Quia nõ custodisti mãdatũ dñi: nõ inferet cadauer tuũ in sepulchrũ patrũ tuoꝝ. Et nota. q2 ꝑ iniustũ iuste locut' ẽ spũs. vt ex eodẽ ore ꝓpheta penã acciperet. vñ ⁊ culpã acceperat. Cũq; rediret vir dei post prandiũ: occidit eũ leo i via. Asinus autẽ stabat iuxta illũ. ⁊ leo custodiebat cadauer. nec asinũ tangens nec illud. Qd cũ accepisset ille senex propheta: retulit cadauer ei'. ⁊ posuit illud i sepulchro suo. dicẽs filijs suis. Cũ mortu' fuero: ponite ossa mea iuxta ossa ei'. vt parcat ossib' meis ꝓ eo: qñ fiet verbũ dñi de crematione ossiũ sup altare. Jeroboã aũt nõ ẽ reuersus a via sua pessima. Nã senex ille ꝓpheta: ꝑsuadebat ei: nõ fuisse verũ ꝓphetã quẽ dñs occiderat. ⁊ dexterã ipsi' ꝓ labore sacrificãdi obstupuisse. Et cũ requieuisset ad naturã ꝓpriam remeasse. Altare vero ꝓpter onus impositoꝝ ruptũ fuisse aiebat.

De morte ieroboam.

In diebus illis. egrotauit abia filius ieroboam. Et ait rex vxori sue. cõmuta habituz: ne cognoscaris vxor mea. ⁊ vade in sylo ad achiam prophetam: qui mihi quondam locutus est de regno. Ipse indicabit tibi quid euenturũ sit puero huic. Et ascendit mulier

a Iachiam. Qui videre nō poterat pre senec-
tute. sed p̄instructus a dn̄o: ait. Ingredere
vxor ieroboam. Quare te aliā simulas: Va-
de ⁊ dic ieroboam. Hec dicit dn̄s. Exaltaui
te de medio populi. Tu aūt ꝓiecisti me post
tergū tuū. ⁊ fecisti tibi deos alienos ⁊ confla
tiles. ⁊ ego ꝑcutiam de ieroboam: mingentē
ad parietē. ⁊ clausum. i. incarceratum. ⁊ no-
uissimū in israel. i. delebo de domo eius: etiā
vilissima. q̄ ꝓ sui vilitate: negligenda putan-
tur. ⁊ dabo cadauera eoꝝ canib⁹ ⁊ feris. Tu
aūt reuertere: ⁊ in introitu tuo morietur pu
er. Qui solus de domo ieroboam inferet in
sepulcro. ⁊ rediit mulier in thersa. ⁊ mortu⁹
est puer. ⁊ sepelierūt eum. Reliqua ieroboā:
scripta sunt in libro verboꝝ dierū regum isrł.
Et mortuus est ieroboam cum regnasset vi-
ginti ⁊ duobus annis.

De morte roboā

P Orro: roboam regnauit in iuda. q̄
draginta ⁊ vnius anni erat: cū reg
nare cepisset. ⁊ decem ⁊ septem an-
nis regnauit in ierusalem. Sed ⁊ iudas pec
cauit coram dn̄o. ⁊ fecit sibi aras. statuas. ⁊
lucos sup excelsa. Sed effeminati fuerunt in
terra. i. cultores cybeles. eiurati natura vel
actu. sicut legitur de ierophātis. Offensusq̀
dominus suscitauit contra iudam: susac re-
gem egypti: anno q̄nto regni roboam. Qui
ingrediens ierusalem pactis p̄cedentibus: fe
dera non seruauit. sed diripuit thesauros do
mus domini. ⁊ dom⁹ regie. Scuta quoq̀
aurea que fecerat salomon. ꝓ quibus fecit
rex roboam scuta erea. Habuit aūt roboam
vxores decem ⁊ octo. concubinas ꝟo trigin-
ta. ⁊ nati sunt ei filii viginti ⁊ octo. filie ꝟo sexa
ginta Reliqua roboam: scripta sunt in libro
verboꝝ dierum regum iuda. opa eius p̄ma
⁊ nouissima: scripsit semeias ꝓpheta. Et mor-
tuus est roboam. ⁊ sepultus est in ciuitate
dauid. Et regnauit pro eo: filius eius abia.
In diebus roboam: latinoꝝ septimus rex
fuit. siluius athis: siue siluius egyptus. Re-
fert erodotus: susac regem egypti multas gē
tes sibi subiugasse. ⁊ q̄sdā sine prelio cepisse.
In subsannationem quarū: in statuis earū
que triūphanti p̄sidebantur: genitalia mulie-
ruꝫ insculpsit. Refert quoq̀ ethiopas ⁊ phe-
nices ab egyptiis didicisse circūcisionem.

De abia.

Citur in octauo decimo anno regni ierobo-
am: regnauit abia sup iudam. tribus annis
regnauit in ierusalem. nomen matris ei⁹ ma
acha filia thamar. filie absalon. Et ambula-
uit in omnibus peccatis patris sui. Et factū
est p̄lium inter ieroboam ⁊ abiam: in loco q̄
vocatur mōs amoreoꝝ. ⁊ habuit abias cō-
tra spem victoriā inestimabilē. Et mortu⁹ ē
abia. ⁊ sepelierūt eū in ciuitate dauid. ⁊ re
gnauit asa filius ei⁹ ꝓ eo. In anno vicesimo
ieroboam: regnauit asa sup iudā. ⁊ q̄dragin
ta ⁊ vno anno regnauit in ierusaleꝫ. nomen
matris ei⁹. i. auie maacha. Et nota. q̄ robo-
am ⁊ ieroboam dicūtur cōregnasse: decem ⁊
septem annis. Et postea: abia cōregnauit ie-
roboam: tribus annis. ⁊ sic impleti sunt vi-
ginti anni regni ieroboam. Non ergo in vi-
cesimo anno ieroboā cepit regnare asa vt di-
ctum est. sed potius: in vicesimo p̄mo. quod
sinodochice dictū est. Dicitur enim abia reg
nasse tribus annis: eo q̄ regnauit duob⁹ an
nis. ⁊ in pte quadā tertii. Et in reliqua pte
eiusdem tertii anni: cepit regnare filius eius
asa. i. in vicesimo anno regni ieroboam. hu-
iusmodi cōtrarietates sepe occurrēt in sequē-
tibus. Quarū quedā determinantur p sine-
dochen. vel quia conregnauerunt quandoq̀
filii patribus. vt post dicemus. Que ꝟo de-
terminari nō possunt: vicio scriptoꝝ ascribunt.

De asa et regi-
bus israel nabda.
baasa. et hela.

Gitur asa fecit rectum corā dn̄o sicut dauid pater eius. Et abstulit effeminatos de terra ⁊ sordes ydoloꝝ ⁊ maacham matreȝ suam amouit. ne esset princeps in sacris papi. ⁊ subuertit specum eius. ⁊ simulachrū turpe combussit in torrente cedron. Excelsa tamen non abstulit. Porro: nadab filius ieroboam regnauit sup israel: anno secūdo asa regis iuda Hic patet quia ieroboam in pncipio vicesimisecundi anni regni sui: mortuus ē. hic enī annus fuit secūdus regni asa. Et regnauit super israel: duobus annis. i. anno vno: ⁊ aliq̄ pte alterius anni. Nam ps anni vocat̄ annus: p sinedochem. sicut in euāgelio dicitur christus pdicasse trib' annis: ⁊ dimidio vbi ps dimidij anni: vocatur dimidius annus. Sepe etiā fit econtra. vt tota summa tempis nomine ptis sue vocetur: p sinedochē. vt ibi Noe cū qngentoꝝ esset annoꝝ: genuit sem. Cū tn̄ esset noe qngētoꝝ ⁊ duoꝝ annoꝝ: hec duplex sinedoche: plurimū occurret in sequētibus. sed hic dicta sufficiat. Nadab ḡo ambulauit in viis patris sui: q̄bus fecit peccare israel. Qui cū obsideret iebethon vrbem philistinoꝝ: insidiatus est ei baasa. ⁊ regnauit p eo: anno tertio asa regis iuda. Et percussit omnē domū ieroboam: iuxta verbū achie silonitis. Et regnauit in thersa: viginti q̄ttuor annis. nō tamen cōpletis. Et erat bellū inter asa ⁊ baasa: cūctis dieb' eoꝝ. Porro: asa decimo anno regni sui pcussit zariā regē ethiopie plaga grandi. q̄ irruerat in terrā iuda. Et redeūti asa a victoria: occurrit azarias pphēta dicens: victoriā sibi adeo concessam: quia legitima eius seruabat. Tūc scripsit asa ī omnem puinciā: vt omnis legitima diligēter seruarent. Baasa ḡo rex israel: peccauit corā dn̄o ambulans in viis ieroboam ⁊ vltra. Et venit ad eū hyeu pphēta filius anani dicens. Hec dicit dn̄s. Exaltaui te de puluere. tu aūt ambulasti in via ieroboam. ⁊ in multis peccare fecisti populū meū. ⁊ ideo demetā posteriora tua. ⁊ faciam domū tuaȝ: sicut domū ieroboam. Pro his tamen: nō quieuit baasa. sed ascendit in iudam. Et edificauit rama q̄ o raginta stadiis a ierusalem. Cumq̄ȝ videret asa rex iuda se artatū: tollēs aurū ⁊ argentū de domo dn̄i. ⁊ domo regia: misit illud p seruos suos ad benadab regē syrie in damasco dicens. Fedus fuit inter patrē meū ⁊ tuum. ⁊ inter me. ⁊ te. Peto: vt irritū facias fedus qḋ habes cū baasa. vt recedat a me. Et acq̄escens benadab: misit exercitū in ciuitates israel. Qḋ audiens baasa: intermisit edificare rama. Et reuersus est in thersa. Rex autem asa: misit in omnē iudam. dicens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides ⁊ ligna de rama. Et muniuit de eisdem rex asa: gabaa ⁊ mapha. Et venit ad eū hyeu pphēta. vel vt q̄dam volunt: ananias pater hyeu arguēs eū q̄ relicto dn̄o spem posuerat in rege syrie. Et misit eū rex in neruū. ppter qḋ in tpe senectutis sue doluit pedes. ⁊ mortuus est. ⁊ sepultus in ciuitate dauid. ⁊ regnauit iosaphat filius eius p eo. Sub asa fuit octauus rex latinoꝝ siluius capis. Uerū tamen: eo adhuc viuente: descendit scḋm quosdā hyeu pphēta ad baasa regē israel arguendū. Et occidit eū baasa. Mortuus est ergo baasa. ⁊ sepult' in thersa. occisus est aūt vt dicit iosephus. a creone conmilitone suo. Et regnauit p eo in thersa filius ei' hela: anno vicesimosexto asa regis iuda. ⁊ regnauit sup israel duobus annis. i. anno: ⁊ pte anni. Qui dū recumberet in domo arsa pfecti sui: pcussit eū temulētuȝ zanri seruus suus. dux medie ptis equitum. Percussit quoq̄ȝ omnē domum baasa: iuxta verbum hyeu pphēte.

De zanri et anri.

Anno vicesimo ⁊ septimo asa regis iuda: regnauit zhanri in thersa: septem diebus. Porro: exercitus israel obsidebat iebethon. Qui cum audisset zanri occidisse regē. cōstituit sibi regē anri: qui erat pnceps milicie in castris. anno vicesimoseptimo asa. Ascendit ergo anri ⁊ omnis israel cū eo. ⁊ obsidebat thersa. Timens aūt zanri: fugit domū regiam. ⁊ succēdit se cū ea. Tūc di

ūsus est populus isrł. Media ps sequeba tur thēnni. ⁊ media ps amri. ⁊ durauit hec cōtentio: trib' annis ⁊ plus. tn̄ amri q̄si iam regnabat. Et p̄ualuit amri. ⁊ interfect' ē thē ni. Anno tricesimo p̄mo asa regis iuda: reg nauit amri plene sup isrł. ⁊ duodecim ānis regnauit: a p̄ma electione sua in thersa: reg nauit sex annis. Et emit a somer duobus ta lentis argēti montis p̄tem. in quo erat ciui tas marcon. ⁊ reparauit eā. ⁊ imposuit ei no men somarcon. q̄si a somer: ⁊ marcon. q̄ gre ce dicitur: samaria. ⁊ in ea posuit sedē regni: q̄ p̄us fuerat in thersa. Et fecit amri malū co ram dn̄o: sup omnes q̄ fuerūt ante eum. Et mortuus ē. ⁊ sepult' in samaria. Et regna uit achab filius ei' ꝓ eo: anno tricesimoocta uo asa regis iuda. hic forte patet viciū scripto rū. Regnauit enim amri pater achab duode cim annis: vt dictū est. Et cepit regnare an no tricesimop̄mo asa. q̄ regnauit q̄draginta ⁊ vno anno. ⁊ ita asa mortuus ē. adhuc am ri viuēte. Verū est aūt qđ dicit iosephus. q̄ iam regnante iosabat filio asa: cepit regnare achab. tn̄ determinationē q̄ hic fieri solet: in fine regum ponemus.

De achab et iezabel et helia.

[e]T regnauit achab sup israel viginti ⁊ duobus annis. tn̄ iosephus dicit: viginti ānis. ⁊ duob' mensib'. Nec suffecit achab vt ambularet in viis ierosboam. sed introduxit ydola gentiū in israel. ⁊ duxit vxorē: iezabel filiā methabal regis sydonioꝝ. Et edificauit in samaria phanū ⁊ altare baal. ⁊ adorauit eū. In diebus ei': reedificauit abihel d' bethel iericho. Cūq3 poneret fundamēta ei'. mortuus ē abirā p̄mogenitus ei'. Cūq3 portas muniret: mortuus ē segub nouissimus filius ei'. iuxta imp̄cationē iosue. Et misit dn̄s heliā thesbiten d' habitatoribus galaad: ad achab. Qui ait ad regē. Viuit dn̄s de' israel: in cuius cōspectu sto: si erit annis his ros ⁊ pluuia: nisi iuxta oris mei verba. Apoyposis ē. Vel ponit si: ꝓ non. Et querebat achab aiaz helye. Qui fugit ex p̄cepto dn̄i. ⁊ latuit in torrēte carith: q̄ ē cōtra iordanē. Corui aūt deferebāt ei panem ⁊ carnes: mane ⁊ vespe. ⁊ bibebat d' torrēte. Post dies aūt siccatus ē torrēs. Non enim pluerat sup terrā. Et ait dn̄s ad heliā. Vade in sarepta sydonioꝝ. p̄cepi enim ibi mulieri vidue vt pascat te. Et erat sarepta vrbs modica: inter tyrū ⁊ sydonē. sed ⁊ silua iuxta vrbē: sarepta dicebat. Cūq3 venisset helias ad portā ciuitatis: apparuit ei mulier vidua colligēs ligna. Cūq3 quesisset ab ea poculum aque: addidit etiā vt afferret ei buccellā panis. Que rn̄dit se non habere nisi pugillū farine in hydria ⁊ paululū olei quo cōspargeret eā. ⁊ panē ex ea factū comederet cū filio suo. sed post deficiē te cibo tabesceret. Ad quā helias ait. Noli timere. Fac mihi p̄mū subcinericiū panē. tibi ⁊ filio tuo facies postea. Hec enim dicit dn̄s hydria farine nō deficiet. nec lechitus olei minuetur. donec pluat sup terram. Fuit helias apud viduā tp̄e aliquo. Post hec mortuus est fili' mulieris. Que dixit ad heliā. Cur ingressus es ad me vir dei: vt rememorarent̄ iniq̄tates mee. i. magis apparerēt ex contrario equitatis tue: ⁊ ideo interficeret̄ fili' meus: Et posuit helias puerū sup lectū suū i cenaculo supiori. ⁊ expādit se sup eū tribus vicibus. Et clamauit ad dn̄m. Et reuixit puer. Quē recipiens mulier ait. Nūc cognoui q̄m vir dei es tu. Hunc puerū tradunt hebrei fuisse ionam p̄phetam.

De sacerdotibus quos interfecit helias.

[p]Ost tertiū annum ariditatis ⁊ famis: dixit dn̄s ad heliam. Vade. ostende te achab. vt dem pluuiam

sup terram. Erat aũt fames vehemẽs in samaria. cui⁹ etiã meminit menander i gestis sidonior. Et habebat achab pcuratorẽ domus sue: abdiam. qui cũ interficeret iezabel pphetas dñi: abscõdit centũ pphetas in duabus speluncis: qnqgenos. ⁊ pauit eos pane ⁊ aqua. pp̄ter qḋ: postea spiritu pphetie donatus ẽ. Ad quẽ dixit achab. Descendamus ad cõualles: ⁊ queram⁹ pabula equis ⁊ mulis. Et diuiserũt sibi regiones. Occurrit aũt helyas abdie in via dicens. Uade. dic dño tuo: adest helias. At ille. Quid peccaui: Qñ nũciabo achab adest helias. spũs dñi asportabit te in locũ quẽ ignoro. ⁊ nõ inueniẽs te achab interficiet me. Seruus aũt tu⁹ timet dñm ab infantia sua. Et rñdit helias. Uiuit dñs: quia hodie apparebo achab. Et vocat⁹ achab p abdiã occurrit helie. ⁊ ait. Tu ne es ille q conturbas israel: Qui rñdit. Non ego turbaui. sed tu ⁊ domus patris tui. q relinquẽtes dñm secuti estis baal. Uerũtamẽ: cõgrega ad me omnẽ israel in monte carmeli. ⁊ pphetas baal quadringentos ⁊ qnquaginta. ⁊ pphetas lucor quadringentos qui comedũt de mẽsa iezabel. Et cõgregati sunt populus ⁊ pphete in monte carmeli. Et ait helias ad populũ. Usqquo claudicatis in duas ptes: Si dñs patrũ nostror ẽ deus: seqmini illũ. Si aũt baal sequimini eũ. Non respondente populo: intulit helias. Ego sũ hic solus ppheta dñi. ⁊ pphete baal multi. dentur nobis duo boues. illi eligãt bouẽ vnum. cuius frusta ponant sup ligna: igne nõ supposito. Et ego faciã similiter de altero boue. Ipsi inuocabũt deos suos. ⁊ ego deũ meũ. ⁊ q exaudierit dando ignẽ de sublimi: ipse sit de⁹. ⁊ placuit populo ppositio helie. Cũqz sacerdotes baal fecissent qḋ dixerat: inuocabãt baal a mane vsqz ad meridiẽ. ⁊ trãsiliebant altare qḋ fecerãt. ⁊ incidebant se iuxta ritum suũ lãceolis: vt sanguine pfunderent. Demones enim plurimũ delectantur oblatione humani sanguinis. Et illudebat eis helias dicẽs. Exaltate clamorẽ. forte deus vester dormit. aut cũ alio loquit. aut in diuersorio est

Et dixit helias ad populũ. Accedite. ⁊ presente populo: curauit altare dñi qḋ destructũ fuerat. i. destruxit altare illor. ⁊ mũdauit locũ vt ibi faceret altare nouũ dño. ⁊ tulit duodecim lapides: iuxta numerũ tribuũ israel. Et edificauit ex eis altare: in noĩe dñi israel. Et fecit aqueductũ in circũitu altaris: p duo loca. ⁊ ligna supposuit. ⁊ membra bouis. pcepitqz afferri aquã. forte: ḋ mari vicino. Et effudit sup holocaustũ ⁊ ligna. Et facta ẽ trina effusio aque: vsqz ad impletionẽ aqueductus. ne forte putarent arte magica ḋ visceribus terre suscitasse ignẽ. Et clamauit helias ad dñm in aurib⁹ populi. Dñe de⁹ patrũ nror exaudi me hodie. vt discat popul⁹ iste: qz tu es dñs de⁹. Et descendẽs ignis de sublimi: vorauit holocaustũ. ⁊ ligna. ⁊ lapides. Puluerẽ: ⁊ aquã q erat in aqueductu: lambens. Et adorauit populus: ⁊ ait. dñs: ipse ẽ deus Et mandante helia: apprehenderũt oẽs pphetas baal. ⁊ duxerũt ad torrentẽ cyson. ⁊ interfecit eos ibi helias Et ait ad achab. Ascende ⁊ comede ante descẽsum pluuie. ⁊ comedente achab. helias ascẽdit in verticẽ carmeli. et pnus in terrã: capite inclinato inter genua orabat. Et ait ad puerũ suũ. Uide cõtra mare: si ascẽdat nubes. erat eni aer serenissim⁹. Et ait puer. Nõ est quicq̃. Et misit eum septies. Septima autem vice: ascendebat nubecula de mari. excrescẽs vsqz ad hominis qntitatem. Et ait helias ad achab. Descẽde cito in iezrael: ne te occupet pluuia. Et ecce cõtenebrati sunt celi. ⁊ nubes ⁊ vẽtus ⁊ pluuia facta est grandis. festinauit aũt achab in iezrael. Et facta est manus domini sup heliã ⁊ currebat ante achab: donec intraret vrbem Cũqz accepisset iezabel que fecerat helias populis suis indignata: misit nuncios ad heliam dicens. Hec faciant mihi dij ⁊ hec addant: nisi cras hac hora posuero animaz tuam. sicut tu posuisti animam vnius ex illis.

De fuga helie et

vocatione helysei

e T timens helias fugit in bersabee
Et dimisit ibi puerū suū ionam vt
tradūt hebrei. ⁊ solus intrauit ī de
sertū: vnius diei. Et sedēs subter vnā iuni-
perū orauit vt moreret̄ dicēs. se nō esse meli-
orem. i. digniorē vita: patribus. vt illis pdi-
tis: ipse viuere exoptaret. ⁊ piciens se obdor-
miuit. Tūc angelus dn̄i tetigit eum dicens.
Surge. comede. Et ecce ad caput ei᷒ erat sub
cinericius panis. ⁊ vas aque. Et comedit. et
bibit. ⁊ rursum obdormiuit. Et suscitauit eū
angelus secūdo. dicēs. comede. Grandis enī
tibi restat via. Josephus tñ dicit: angelū nō
excitasse eū. sed aliquem. Et comedit helyas.
Et ambulauit in fortitudine cibi illius qua-
draginta dieb᷒. ⁊ q̄draginta noctibus: vsq3
ad montē dei oreb. i quo apparuit dn̄s moy
si in rubo. Et mansit ibi helyas in spelunca
Et ait dn̄s ad eum. Quid hic agis helya:
Qui rn̄dit. Zelatus sum aduersus israel p
te. Nā altaria tua destruxerūt. ⁊ pphetas tu-
os occiderūt. ⁊ relictus sum ego solus. ⁊ que
rūt animā meā: ⁊ aufugi. Et ait dn̄s ad eū.
Egredere. ⁊ trāsibit dn̄s corā te. Tria tñ pus
visibiliter trāsierūt: in q̄bus nō trāsiuit dn̄s.
Primo ergo trāsiuit: ventus fortis cōterens
petras. sed nō in uēto: dn̄s. secūdo transiit cō
motio terre. sed nō in ea dn̄s. tertio: transiuit
ignis. sed nō in igne dn̄s. Quarto: transiuit
sibilus aure tenuis. ⁊ cū eo dn̄s. Et opuit he
lias vultū suū pallio. ⁊ stetit in ostio spelūce.
Et dn̄s trāsiens: dixit ad eū. Quid hic agis
helia: Et rn̄dit ei sic ⁊ supra. Et dn̄s ad eū.
Reuertere p desertū. ⁊ vade in damascum. ⁊
in vltionem mei: vnges azahel regē sup syri
am. ⁊ hyeu filiū namsi regē sup israel. Hely-
seū aūt filiū saphat de abela vnges pphetā
p te. ⁊ isti tres interficient ydolatras de isra
el. alios: azahel. alios: hyeu. alios: helyseus.
⁊ relinquā mihi in israel. septem milia viroꝝ
quoꝝ genua nō sunt curuata baal. Nec oscu
lati sūt man᷒ ei᷒. Et nota. q2 helias nō aliter
vnxit azael: nisi q2 pdixit p helyseū: eū regeꝫ
futurū. Hyeu vo: nec ipse nec helyseus inun
xerūt. sed vnus pphetaꝝ missus ab helyseo.
helyseum vo nō vnxit: nisi quia palliū suum
posuit sup eū. Nō enim in lege vngebantur.
nisi rex ⁊ sacerdos. Profectus ergo helias: in
uenit duodecim viros arātes. in duodecim
iugis boum. quoꝝ vnus erat helyseus. ⁊ po
suit helias palliū suū sup eum. Et continuo
pphetauit helyseus: vt ait iosephus. Et cur-
rens post heliam: ait. Osculer oro te patrem
meū. ⁊ matrē meā ⁊ sequar te. Et reuersus:
mactauit par boū. ⁊ coxit illud in lignis ara
tri. ⁊ dedit escas cōtribulibus. ⁊ surgēs: secu
tus est heliam. ⁊ ministrabat ei.

De prima obsidione et samarie et victoria achab.

p Orro: benadab rex syrie obsidebat
samariam. habēs secum triginta
duos reges. ⁊ misit achab in sama
ria dicens. Si vis vt recedā a te: cras hac ea
dem hora mittā seruos meos. ⁊ omne quod
placuerit eis tollent de domo tua. ⁊ domib᷒
seruoꝝ tuoꝝ. etiam vxores ⁊ liberos. ⁊ inijt
achab consiliū cū senioribus qui dixerūt. nō
acquiescas illi. ⁊ respondit achab nuncijs be-
nadab. Dicite dn̄o meo. omnia q̄ misisti in
inicio: faciam. i. facere possum. hāc rem aūt
facere nō possum. scȝ d̄ vxorib᷒ ⁊ liberis. ⁊ in
dignatus benadab. remisit ad eū dicens. hec
faciant mihi dij ⁊ hec addāt. si suffecerit pul
uis samarie pugillis omnis populi mei qui
sequitur me. Samaria habebat interius ter
ram pene muris equalē ⁊ ē sensus. tanta me
cū est multitudo. vt si singuli lapidem vnū
vel stipitē vel cespitem cōportauerint tm̄ cō-
truent aggerem q̄ equabitur muris samarie
⁊ terre intus posite. ⁊ ita exequo pugnabunt
vobiscum. ⁊ respondit rex israel. Dicite ei nō

gloriatur accinctus: eque vt discinctus. et est sensus. Adhuc es accinctus armis. et res est in pendulo. Noli ergo gloriari. quasi iam victor sis. et discinctus armis depositis. quasi diceret. nō potest sic gloriari pliator: sicut victor. Vel sc̄dm aliam lram non glorietur accinctus multitudine. nec distinctus. i. carens multitudine. quia sepe pauci vincunt multos Porro benadab cū regib' suis bibebat i vmbraculis. et ait seruis suis. Circūdate ciuitatē Cūq3 expugnarēt eam: timuit achab nimis. Et ecce vnus ppheta cōfortauit eū micheas vt quidā tradūt. et ait hec dicit dñs. Ego tradam omnē hanc multitudinē in manu tua hodie. vt scias q2 ego sum dñs. Et ait achab Per quē: Qui respōdit. Per pedissequos pncipū puinciaꝝ. Et ait achab. Quis erit dux coꝝ: Qui respōdit. tu. Et inuenit achab filios pncipū ducentos et triginta duos. et egressus est cū eis. Cūq3 nunciatuz esset benadab ꝙ egressi essent de samaria: misit in occursū coꝝ viros dicens. Siue ad pacem siue ad pliū venerint: apprehendite eos viuos. filij vo pncipū pcusserūt eos. vnusquisq3 virum qui contra se veniebat. et fugit exercitus syroꝝ. et egressus israel: pcussit equos et currus. et syriam plaga magna. Tunc accessit propheta ad achab dicens. Confortauit te dñs. Vide q̇d facias ei. Sequenti anno rex syrie ascēdet cōtra te. quasi diceret. Necesse est tibi: vt habeas deū ppicium. Tunc dixerūt serui benadab ad eū. Dij montiū sunt dij coꝝ. et pugnauimus cū eis in montibus. et ideo vicerūt nos. Pugnemus ergo in campestribus vbi dij coꝝ nihil possunt. et obtinebim' eos. Tu aūt fac verbū hoc. Amoue ab exercitu reges quia inertes sunt. et pone p eis pncipes. et instaura numerū pugnatoꝝ. quos ante habuisti.

Igitur post annū venit benadab cum exercitu in affech. que est in campestribus. Porro filij israel castrametati sunt contra eos. quasi duo parui greges caprarū. Syri aūt repleuerunt terram. et dixit vnus vir dei ad achab Quia dixerūt syri. deus montiū est dñs. et non vallium: tradā eos in manu tua. et direxerunt acies ex diuerso septem dieb'. Septima aūt die pcussi sunt d̄ syris: centū milia peditum. et reliqui fugerūt in affech. et cecidit murus sup eos q̇ remāserāt. Benadab aūt fugiens in ciuitatē: latuit in cubiculo quod erat intra cubiculū. Serui aūt eius timētes ne superueniret achab. et nemini parceret: et scientes reges israel clemētes: accinxerūt lumbos suos saccis. et ponentes funiculos in capitibus venerūt in occursum achab dicētes. Seruus tu' benadab dicit. Viuat oro te aīa mea. q̄si diceret. Quācūq3 mulctā mihi imposueris: suscipiā3 eam p anima mea. Qui rn̄dit. Si adhuc viuit frater me' ē. i. faciam cū eo fedus. Qui rapiētes verbū ex ore eius quasi p omine: festinanter adduxerūt benadab ad eū. et leuauit eum achab secū in curru suo. Et dixit ad eū benadab. Ciuitates q̄s tulit pater meus a patre tuo reddā tibi. Fac tibi plateas in damasco. i. forum rerum venalium. sicut fecit pater meus in samaria. Cūq3 federati essent: redierūt ad ppria. Tūc micheas dixit ad socium suū in spiritu. Percute me. At ille noluit. Cui ait. Quia non audisti vocem dñi: cum recedes a me pcutiet te leo. Quod factum est. Inueniensq3 alteruz virum dixit ad eum. Percute me in capite. Qui vulnerauit eum. Tunc propheta mutato vultu aspersiōe pulueris et sanguinis: clamauit ad regem in via. Cum essemus in p̄lio: adduxit vir vnus captiuū suū ad me. dicens. custodi istuz. Qui si lapsus fuerit: erit anima tua pro anima eius. i. eris seru' meus pro eo. aut talentum argenti appendes. Cū autē verterē me huc atq3 illuc. subito nō comparuit. et ait rex. Judicium tuum est. ꝙ ipse decreuisti. Alterutrum necesse est facias ei. Tunc lota facie agnitus est propheta a rege. et ait. Hec dicit dominus. quia dimisisti virum blasphemum dignum morte: erit anima tua pro anima eius. i. ipse te interficiet. Et iratus rex pphete: iussit eum clausum custodiri. Et venit in samaria.

De vinea naboth

Porro: naboth iezraelites habebat vineaȝ iuxta palatiū regis. Et dixit ad eū rex. Da mihi vineam tuā: vt faciam in ea ortū holerū. Daboq; tibi ꝓ ea vineam meliorē. vel ꝑcium. Qui respondit. Propicius sit mihi dn̄s: ne dem hereditateȝ patrū meoꝝ tibi. q̄si diceret. non possum. hereditas relicta est mihi a patribus. vt relinquā eam posteris. Et contristatus rex ꝓiecit se in lectū. ⁊ nolebat comedere. ⁊ cōfortauit eū iezabel dicens. Equo animo esto. ego dabo tibi vineā naboth. Et scͦpsit secreto litteras ex nomine achab. ⁊ anulo eius signatas: ad iudices iezrael. vt cōuentū facerent ⁊ ieiunarent. tanquā dei iudiciū facturi. Et submitterent testes aduersum naboth. q̄ dicerēt. benedixit naboth deū ⁊ regem. i. maledixit scḋm hebreū ydioma. ⁊ iudicātes reū maiestatis: lapidarēt. Et factū est ita. Et lapidatus ē naboth extra ciuitatē iezrahel. Cū ergo accepisset achab de morte naboth: descēdebat in vineam vt possideret eam. Et occurrit ei helias thesbites dicēs. Hec dicit dn̄s. Occidisti insup ⁊ possedisti. hebreus habet. Occidisti. ⁊ post hec hereditabis: In loco hoc i quo linxerūt canes sanguinē naboth: lambēt quoq; tuū sanguinē. in eadē regione. Nō enim intelligendū est in eodē loco singulariter. Qui respondit. nō inuenisti me inimicū tibi. i. q̄re inimicaris mihi: Et ait helias. eo ꝙ venūdatus sis diabolo: vt faceres malū corā dn̄o. ꝓpterea dn̄s demetet posteriora tua. ⁊ dabit domū tuā sicut domū ieroboā ⁊ baasa. Sȝ ⁊ de iezabel dicit dn̄s. Canes comedent iezabel. in agro iezrael. Achab ergo timens valde: scidit vestem suā. ⁊ operuit se cilicio. ⁊ dormiuit in sacco. ⁊ ambulauit demisso capite. Et ait dn̄s ad heliam. Quia humiliatus ē achab coram me: nō inducam malū hoc in diebus eius. sed in diebus filij sui. Forte dimissum est ei peccatum ꝓpter ꝑsentem iusticiam. Trāsierūt igit̄ tres anni sine bello inter syriam ⁊ israel. ꝓpter fedus qḋ inierant.

De morte achab

Interim aūt iosaphat rex iuda accepit vxoreȝ filio suo ioram: athaliam filiā achab. ⁊ iezabel. ⁊ ꝑ affinitatem cōfederati sunt. rex iuda. ⁊ rex israel. Tūc descendit iosaphat ad regem israel vidēdū. Et eo ꝑsente: dixit achab seruis suis. Nostra est ramoth q̄ est i galaad. cur negligimus eam tollere ḋ manu regis syrie: Et ait ad iosaphat. Venies ne mecū ad preliandū in ramoth galaad: Qui respondit. Sicut ego: ita ⁊ tu. populus meus: populus tuus. Sed queramus obsecro hodie sermonem dn̄i. Et adsciti sunt ꝓphete circiter quadringenti. Quibus rex ait. Ibo in ramoth galaad ad pugnandū an quiescā: Qui dixerunt. Ascende. ⁊ dn̄s dabit eam in manu regis. Et ait iosaphat. Nō est hic ꝓpheta dn̄i: Cui achab. Remansit vnus. micheas. filius: hiemla. sed odi eū: quia nō ꝓphetat mihi bonū. Putabat reliquos occisos a iezabel. Tūc petēte iosaphat: vocatus ē micheas. ⁊ hortabatur eū nūcius: vt bona regi diceret. sicut ⁊ alij. Qui respondit. Viuit dn̄s. quia qḋcūq; dixerit mihi dn̄s: hec loquar. Porro: in pseudo ꝓphetis erat sedechias. ferens cornua ferrea. ⁊ dicēs ad achab. hec dicit dn̄s. his ventilabis syriam: donec deleas eaȝ. i. hoc signū do tibi: quia ventilabis syriam. Tūc quesiuit achab a michea: idipsū qḋ quesierat ab alijs. Qui respondit. Ascende. ⁊ tradet eos dn̄s in manu regis. nō tamen dixit: quos vel: cuius regis. Cui achab. Adiuro te: vt nō loquaris nisi qḋ verū ē i noīe dn̄i. Tūc micheas. Vidi israel dispsuȝ: q̄si oues sine pastore. Et ait mihi dn̄s. nō habēt isti dn̄m. reuertātur. ⁊ intelligēs achab qḋ ꝑdiceret ei se moriturūȝ: dixit ad iosaphat. Vides: q̄ nō ꝓphetat mihi bonū. Tūc addidit micheas. Vidi dn̄m sedentē. ⁊ angelos assistētes ei. bonos a dextris: malos a sinistris. Et ait. Quis decipiet achab. vt descēdat ⁊ cadat i ramoth galaad Hoc eni exigebāt merita eiꝰ. Et dixit vnus a

finistris. Ego ero spūs mendax in ore ꝓphetaꝝ eiꝰ. Cui dn̄s. decipies: ⁊ ꝑualebis. Tunc sedechias ꝑcussit michea in maxillam: ⁊ ait. Me ne dimisit spūs dn̄i. ⁊ locutꝰ ē tibi: Cui micheas: Uisurus es: qn̄ absconderis in cubiculo. tanquā deꝑhēsus in mēdacio. Et vidit sedechias regē hesitantē. ⁊ cōfortauit euꝫ secreto dicens. Dic si esset propheta: aruisset manus mea: sicut manꝰ ieroboā. Sꝫ ⁊ locutus est cōtra heliā. q̄ ꝑdixit te moriturū: vbi mortuus ē naboth. Tūc rex ꝓcepit incarcerari micheam: vsqꝫ ad reditum suū.

De iosaphat.

a Scenderūt igitur duo reges cū exercitu in ramoth galaad. Et iosaphat erat in stola regali. Cui achab desērens: erat in habitu militari. vel: ne cognosceretur a syris. Rex enim syrie ꝓceꝑat ꝑncipibꝰ belli. vt reliquos nō curātes: soliꝰ achab sanguinē quererēt. ⁊ ꝓpterea: impetu facto pugnabāt contra iosaphat. Qui cū exclamasset: cōuocans suos. intellexērt syri nō esse achab ⁊ cessauerūt ab eo. Unꝰ aūt dirigēs sagittaꝫ in incertū: ꝑcussit achab inter pulmonem ⁊ stomachū: ⁊ fluebat sanguis in sinū. i. i interiora currus. ⁊ ꝑ ꝓcones reuocatus ē exercitus a bello. Mortuus ē achab ⁊ delatus i samariā. ⁊ sepultus ibi iuxta domū eburneam quā edificauerat. Et dū lauarent mulierculae currū ⁊ habenas in piscina samarie: luxerūt canes sanguinē eiꝰ. iuxta verbū helie. Et regnauit ochozias filiꝰ eiꝰ ꝓ eo. Porro: iosaphat redeūti occurrit hyeu. filiꝰ anani: arguēs: ꝙ impio ꝓbuisset auxilium.

Osaphat ꝟo regnauit in ierusalē. triginta ⁊ qnqꝫ annoꝝ erat: cum regnare cepisset. ⁊ vigintiqnqꝫ annis regnauit. Cepit aūt regnare anno q̄rto achab regis isrl̄. Sed ⁊ hic oritur questio ꝺ collectiōe annoꝝ. q̄s oēs post librū regū seꝑatim discutiemꝰ. Et ambulauit iosaphat in vijs asa patris sui. Anno siqdē tertio regni sui: ꝑcepit ꝑncipibꝰ ⁊ sacerdotibus. vt ꝑagrantes ꝑ singulas ciuitates, docerēt populū legem moysi. Porro: amonite. moabite. ⁊ arabes. irruerūt in iudā circa engadi. ⁊ orante iosaphat in tēplo. vt legit̄ in paralipomenon. cōfortauit eū hyaziel filius zacharie ꝓpheta: dicēs. O iuda ⁊ ierusalē nolite timere. cras egrediemini: ⁊ dn̄s erit vobiscum. et egressus: ꝑcussit hostes. ⁊ fugauit. Cūqꝫ diripet israel castra hostiuꝫ tribus diebꝰ: dixit locū illū: cōuallē bn̄dictionis. ⁊ habuit deinceps cor rectū cū dn̄o. Sꝫ ⁊ reliqas effeminatoꝝ abstulit de terra. Uerūtamē: excelsa nō abstulit. Et adhuc seruiebat edom: regi iuda in tributo. Misit quoqꝫ iosaphat classes i ophyr ꝓpter aurū. q̄ cōfracte sunt i asyongaber. Hanc confractionē ꝑdixerat ei eliezer ꝓpheta filiꝰ dodam futurā: qꝛ iosaphat fecerat fedus cū ochozia. ⁊ mortuꝰ ē iosaphat. ⁊ sepultus i ciuitate dauid. Et regnauit ꝓ eo ioram filius eiꝰ. Sub iosaphat: nonus latinorū rex fuit: siluius carpētus decimꝰ: siluius tyberinꝰ. a quo fluuius dictus ē tyberis. qui ꝑus albula dicebatur. Undecimus: siluius agrippa.

Explicit tertius liber regum.

De ochozia rege israel.

p Orro: ochozias filiꝰ achab regnare cepit in samaria: anno septimodecimo iosaphat. ⁊ duobꝰ annis regnauit. ⁊ ambulauit i via patris ⁊ matris sue ⁊ ꝑuaricatus ē moab in israel. i. recessit a tributo eiꝰ. cecidītqꝫ ochozias ꝑ cancellū cenaculi: ⁊ egrotauit. ⁊ misit nūcios: q cōsulerent beelzebub deū acharon: de infirmitate sua. Iosephus dicit. Misit ad deū acharon muscā. Et misit dn̄s heliā in occursuꝫ nūcioꝝ. Qui ait eis. Nunquid nō ē deus in israel vt eatis ad deū acharon: Quāobrem: non consurges

ochozias. sed morietur. Cūq3 redijssent nun-
cij ad regē. ⁊ dicerēt se redijsse ꝓ huiusmodi
ꝓhibitione: quesiuit ab eis de habitu viri q̄
apparuerat eis. q̄ dixerūt. Uir pilosus ē. ⁊ zo
na pellicea accinctus. Qui ait. Helyas est.
Et misit rex q̄nquagenariū cum suis q̄nqua
ginta armatis. vt vocarēt helyā: vel inuitu3
traherent. Et ait q̄nquagenarius helye sedē
ti in vertice montis. homo dei: rex p̄cipit vt
descēdas. Qui respondit. Si homo dei sum
descēdat ignis de celo. ⁊ deuoret te ⁊ tuos.
Et sic factū est. Misit quoq3 rex aliū q̄nqua-
genariū cū suis. qui similia locutus ē. ⁊ simi
lia passus. Destinauit quoq3 tertiū q̄nquage
nariū. q̄ creditur fuisse abdias. q̄ curuans ge
nua coram helya ait. Obsecro. vt miserearis
anime mee: ⁊ seruoꝝ meoꝝ. Et ait angelus
ad helyā. Descēde cū eo. ne timeas. Qui de
scēdit ad regem: ⁊ ait. Quia misisti ad beeze
bub. q̄si nō esset deus in israel: morieris. Et
mortuus ē ochozias. Et regnauit iorā frater
ei⁹ ꝓ eo: anno secūdo ioram filij iosaphat. Et
tunc equiuoci fuerunt rex iuda ⁊ rex israel. et
affines.

De raptu helye.

(f) Actum est cū leuare vellet dn̄s he-
liam ꝑ turbinē in celū: venerūt he-
lias ⁊ helyse⁹ in galgalis. ⁊ ait he-
lias ad helyseū. Mane hic: q2 me mittit dn̄s
in bethel. Qui rn̄dit. Uiuit dn̄s. ⁊ viuit aīa
tua: q2 nō derelinquā te. Sciebat enim i spi-
ritu: eū tollēdū esse. ⁊ occurrerūt eis filij ꝓphe-
taꝝ: q̄ erāt in bethel. Et dixerūt ad helyseu3
secreto. Nosti: quia hodie tolletur dn̄s tuus
a te: Qui rn̄dit. Noui. Silete. Et ait helias.
Mane hic. Qui noluit. Cumq3 venissent ieri-
cho: idipsum dixerūt helyseo filij ꝓphetaꝝ q̄
erāt ibi. qḋ ⁊ p̄dicti. Et voluit helias vt ma-
neret ibi: sed noluit. Cūq3 venirent ambo ad
iordanē. ⁊ q̄nq̄ginta de filijs ꝓphetaꝝ a lōge
specularent: inuoluit helias pallium suū. ⁊ ꝑ
cussit aquas. q̄ diuise sunt. ⁊ trāsierūt ꝑ siccū
Cūq3 transissent: dixit helias ad eū. Postula
qḋ vis vt facia3 tibi: anteq̄̄ tollar a te. Qui
rn̄dit. Obsecro. vt fiat spūs tuus duplex: in
me. Qui rn̄dit. rem difficilē postulas. tamē:
si videris me quādo tollar: erit. Alioq̄n: nō erit
Spiritū duplicē habuit helias. i. ad duo. ad
ꝓphetiā: ⁊ miracula. Ad eadē duo: fuit in he
lyseo. ⁊ ita: nō precessit discipul⁹ esse sup magi-
strū. Quidam tñ distinguūt: ita. Fiat spūs
tuus duplex in me. i. duplicet i me. qḋ ita im
pletū fuisse tradūt. Nam helyse⁹ viuēs: mor-
tuum suscitauit: sed ⁊ mortuus mortuum
suscitauit quod non helias. Cūq3 ꝑgerēt. ecce
currus igneus: ⁊ equi ignei: diuiserūt vtrūq3
Et ascēdit helias ⁊ ferebat ꝑ turbinē in celū.
Legitur q̄ sabacha pater helie nōdum nati:
vidit in somnis viros candidatos se salutan
tes. Qḋ cū nunciasset in ierusalē responsum
est ei. puer hic iudicabit israel in gladio et
igni. Helyse⁹ aūt videbat. ⁊ clamabat. pa-
ter mi. currus israel. ⁊ auriga ei⁹. i. sustenta-
tor populi ⁊ rector. ⁊ decidit ei helias palliu3
suū. Tūc ille scidit vestimēta sua. vel ꝓ dolo
re: vel abiciēs vestē suā: vt deinceps vteret ve
ste helie. ⁊ rediēs ad iordanē: ꝑcussit aquas
pallio helie. ⁊ nō sunt diuise. ⁊ ait. Ubi ē de⁹
helie eciā nūc. Percussitq3 iterū. ⁊ diuise sūt. ⁊
transijt. Qḋ videntes filij ꝓphetaꝝ: dixerūt. Re
quieuit spūs helie sup helyseū. ⁊ occurrentes
adorauerūt eū. ⁊ eo licet renitēte: miserūt q̄n-
quaginta viros ad querēdū heliā. si forte ꝓ-
iecisset eū dn̄s in aliquo montiū: vel valliū.
Cūq3 quesissent ꝑ tres dies: eo non inuento
redierunt.

De sale helysei.

(t) Unc dixerūt viri iericho ad helyseū
Terra hec optima est. sed aqua fon
tis pessima: terra3 facit sterilē. Qui
assumēs vas nouū terreū: misit in illud sal.
Et egressus ad fontē: misit sal in illu3. Et cū
orasset: ait. Hec dicit dn̄s. Sanaui aquas
has. Et nō erit in eis mors vltra. neq3 sterili
tas. Forte: morbosa erat bibētib⁹. cū sterilita
te. ⁊ sanate sunt aque vsq3 in diē hanc. Cūq3

ascēderet i bethel: illudebāt ei q̄dragintaduo pueri dicentes. ascende calue. ⁊ maledixit eis in nomine dñi. i. p nomen dñi. vel inuocato nomine dñi. Egressiq; sunt duo vrsi de saltu. ⁊ deuorauerūt eos. Cūq; trāsisset p montem carmeli: rediit in samariā. ⁊ habitabat in ea

De tribus regibus qui obsederūt regem moab.

P Orro: ioram filius achab regnauit in samaria: anno octauodecimo. iosaphat. ⁊ duodecim annis regnauit. tulitq; ydola gentiū q̄ pater suus introduxerat. Uerūtamen: a cultu vitulorū ierobo am nō recessit. Quē cū redargueret micheas occisus ē ab eo pcipitio: vt dicit epiphanius epūs cipri. ⁊ sepultus est in morasti sol⁹. iuxta sepulturā senathim. Alius fuit post: micheas similiter morastites. sextus: duodecim pphetarū. Porro: rex moab soluebat regi isrl' tributū: agnos centū milia. ⁊ totidē arietes cū vellerib⁹ suis. Sz mortuo achab: recessit a tributo. Quāobrem: iorā rex israel ascēdit cō tra eū in pliū. ⁊ habuit secū iosaphat regem iuda. Sed ⁊ iosaphat duxit secū: regē edom. Cūq; iuissent p desertū idumee septē diebus: non erat eis aqua. ⁊ ait iosaphat. Est ne hic ppheta dñi: Et rñdit qdam. ē hic helyseus: q fundebat aquā sup man⁹ helie. Et steterūt tres reges ante helyseū. Qui dixit ad regem israel. Quid mihi ⁊ tibi ē. i. tu cū sis ydolatra. quare venis ad pphetā dñi: Uerūtamē: pper iosaphat respiciā te. ⁊ ait. adducite mihi psaltē. Cūq; caneret psaltes: p armoniā excitatus est spūs ei⁹. Et factus ē spūs dñi sup eū. ⁊ ait. Facite in alueo torrētis hui⁹ exsiccato: fossas. ⁊ fossas. vt abūdantiā supueniētis aque retinere possint. Dabit eni dñs vobis aquas sine vento ⁊ pluuia in abūdatiā. insup tradet dñs moab in manus vras. vrbes electas pcutietis. ligna fructifera succidetis. fōtes obturabitis. agros egregios operietis lapidib⁹. Factū ē mane i hora sacrificij irruerūt aque p alueū torrētis. pluerat enim vehemēter tribus dieb⁹ vt ait ioseph⁹: in sup̄mis ptib⁹ idumee. Porro: moabite stabant in terminis terre sue. vt phiberēt hostes ab ingressu. Qui cū mane vidissent ex aduerso aquas turbidas torrētis sole repcussas: suspicati sunt infectas sanguine. ⁊ dixerūt. Surgam⁹ ad pdā. Mutuo cesi sunt hostes. Dūq; irruerēt pcipites: pcussit eos israel. ⁊ fugerūt. ⁊ depopulatus ē israel moab. ⁊ fecit illa q̄tuor q̄ pdixerat helyseus. Et circūdederūt ciuitatē vbi erat sedes regni. q̄ a fundibularijs ex magna pte pcussa ē. Et desperās rex moab: tulit secū septingētos electos. vt irrumperet p ptem exercitus vbi erat rex edom. ⁊ aufugeret. sed hostes repulerūt eū in vrbē. Et necessitate cōpulsus. filiū q regnaturus erat p eo: coram hostib⁹ supra murū obtulit holocaustū. vt de⁹ eū liberaret. Reges aūt videntes hoc factū necessitatis: ex humana cōpassione recesserūt ab eo. ⁊ rediit iosaphat in ierusalē. ⁊ occurrēs ei hyeu ppheta. filius anani culpabat eū: q homini ydolatre solatia pbuisset

De superabundantia olei.

F Actū est aūt: q quedā mulier d vxoribus pphetarū. vxor scz abdie: clamabat ad helyseū: dicēs. Uir me⁹ mortuus ē. ⁊ pssus erat ere alieno: pter allimoniā pphetarū. ⁊ ecce creditor venit: vt tollat duos filios meos ad seruiēdū sibi. Et respōdit helyse⁹. Quid habes in domo tua: Et illa. Nō habeo nisi parū olei quo vngar. Qui ait. Pete mutuo vasa vacua non pauca. ⁊ clauso ostio cū filijs tuis. mitte inde in oia vasa. Dūq; infunderet mulier: crescebat oleū. ⁊ impletis vasis stetit. i. crescere cessauit. Qd cū accepisset helyseus: ait ad eā. Uade ⁊ redde creditori. Tu aūt ⁊ filij tui. viuite de reliquo

v

De suscitatione fi lii sunamitis.

Actū ē vt trāsiret helyse⁹ ꝑ sunā . et
f erat ibi mulier magna . nō tā corꝑe
ꝙ̄ sapiētia . q̄ intelligēs virū dei esse
tenuit eū vt comederet panē. Cūq₃ frequenter
diuerteret ad eam helyse⁹ . suasit mulier viro
suo vt facerēt ei cenaculū ꝑuū . ⁊ ponerēt i eo
lectulū ⁊ mēsa₃ . ⁊ sellā . ⁊ candelabrū . ⁊ redi
ens helyse⁹ : reqeuit ibi . ⁊ ait ad giezi. Uoca
sunamitē hāc . ⁊ loquere ad eā. Quid vis vt
faciat dñs me⁹ tibi: Loquerē ꝓ te regi . vel prin-
cipi milicie. Que respōdit. In medio populi
mei habito . q̄si diceret. Uallata sum propin-
q̄s . ⁊ null⁹ inq̄etat me. Cūq₃ quereret helyse
us q̄d vellet : dixit giezi ad eū. Filiū nō habet .
⁊ vir ei⁹ senex ē. Tūc ait ad eā helyse⁹. In tē-
pore isto . ⁊ i hac eadē hora : si vita comes fue
rit . habebis i vtero filiū. Hebre⁹ sic habet . in
tp̄e isto : cū tēpus vite : subaudi adhuc erit ti-
bi : habebis ⁊c. Que rñdit. Noli vir dei men-
tiri ancille tue. Cōcepit tñ mulier . ⁊ ꝑpit iu
xta ꝟbū helysei. Cūq₃ creuisset puer : egressus
ē ad patrē ad messores . ⁊ egrotauit. Cūq₃ cla
masset . caput meū doleo : remisit eū pater ad
matrē suā . ⁊ mortu⁹ ē . ⁊ collocauit eū mater
suꝑ lectū viri dei . ⁊ clausit ostiū . ⁊ vocās vi-
rū suū ait. Curtā ad virū dei ⁊ reuertar. Qui
rñdit. Hodie nō sunt kalēde : neq₃ sabbatu₃.
Cur ibis: Istis eni dieb⁹ ꝓphete ⁊ doctores
solebāt frequētari ⁊ audiri . ⁊ tollens mulier
vnū d̄ pueris secū : sedēs i asino venit ad vi-
rū dei in montē carmeli. Qui cū vidisset eā :
ait ad giezi. Ecce sunamitis illa. Occurre . et
dic ei. Recte ne agit̄ circa te : ⁊ virū tuū ⁊ fili-
um: Que rñdit. Recte. Et nota . q₂ semꝑ hely
seus hospitē suā vocabat sunamitē. Nō ͂ enī
habuit tantā familiaritatē cū ea : vt ꝓprium
ei⁹ nomē sciret. Et ꝓiecit se mulier . ⁊ apphē-
dit pedes helysei. Et ait giezi volenti eā amo
uere. Dimitte eā in amaritudine ē . ⁊ dñs ce-
lauit ad me. Et ait mulier. Nūq̄d petiui fi-
liū a te : q̄si diceret mihi nō petēti : dedisti fili-
um i ꝑniciē meā . nūq̄d nō dixi tibi ne illudas
me: Illusionē vocat : dari filiū a dño . ⁊ tam
cito auferri. Et ait ille ad giezi. Tolle baculū
meū ⁊ vade . ⁊ ne facias morā : vel aliquē sa-
lutādo . vel rñdendo salutāti . ⁊ pones baculū
meū suꝑ faciē pueri. Cūq₃ abisset : mulier ait
ad helyseū. Uiuit dñs : nō dimittā te . ⁊ secu-
tus ē eā. Et reuersus ē giezi in occursū ei⁹ : di
cēs. Nō surrexit puer. Et ingressus helyse⁹ :
incubuit suꝑ puerū . ⁊ otrahēs se coaptauit
mēbra sua : mēbris ei⁹ . ⁊ cū orasset : calefacta
ē caro pueri . ⁊ oscitauit puer . ⁊ apuit oculos
Quē cū reddidisset matri viuente₃ : reuersus
ē in galgala . hūc locū sepe frequētabat helyse
us . tū : ꝓ religione loci . tum : q₂ ibi natus ē . ⁊
in ortu ei⁹ tale cōtigit eū ibi ꝓdigiū : vt vna
ex vitulis aureis acute mugiret. Quo audi-
to i ierlm : sacerdos diuino nutu ait . ꝓpheta
natus est in israel : qui sculptilia eoꝝ destru-
et ⁊ fusilia.

De coloquinti dis et superabun dantia panum.

Orro : fames erat in terra . ⁊ filij ꝓ
p phetaꝝ cōuenerāt ad helyseū. Qui
dixit vni d̄ pueris . coque pulmētū
filijs ꝓphetaꝝ q̄ egressus vt colligeret herbas
agrestes : inuenit q̄si vitē siluestrē . ⁊ collegit
ex ea colloq̄ntidas . nesciēs q̄d esset . ⁊ cōcidit i
ollā pulmēti . he sūt agrestes cucurbite ama
rissime minores his : q̄ i ortis nascunt̄ . vel vt
q̄dā dicūt : herba ē q̄si vitis . se diffundēs i ser-
pib⁹ . fructu modico . purpureo ⁊ rotundo : cū
matur⁹ ē. Cunq₃ gustassent recumbentes de
coctione hac : clamauerunt. Mors in olla vir
dei . i . amaritudo : quasi in morte . vel morti-
fera . ⁊ allatam farinā . misit in ollam . ⁊ dul-
corata est esca. Uir aūt quidam detulit viro
dei duos panes ꝓmitiarum . ⁊ viginti panes
ordeaceos . ⁊ frumētū nouū i pera . i . grana

confricata. Nō est intelligendū de panibus primiciaꝝ: q̄ offerebantur in pentecoste. neq; de polenta q̄ offertur in pascha. sed q: fames erat in terra: festinanter de tritico adhuc recente fecerat iste panes quos fecit helyse' apponi populo. Quidā dicūt centū viris. q: minister dixit. q̄ntū ē hic vt apponā centū viris Sȝ ita intelligēdū ē. vt apponā etiā centum viris. nedum populo: Vel forte duos tm̄ panes ꝑmiciaꝝ apposuit centū viris. dicēs: hec dicit dn̄s. comedent ⁊ superit. ⁊ factum ē ita miraculose. iuxta verbū dn̄i.

De naaman.

Naaman aūt ꝑnceps erat milicie regis syrie. vir diues ⁊ assiduus. sed leprosus. ⁊ latrūculi de syria captiuam duxerāt puellulā de israel. q̄ erat in obsequio vxoris naaman. Que ait ad dn̄aȝ suā Utinā fuisset dn̄s me' ad ꝓphetā samarie. q̄ curaret eū. Tulitq; naaman aurū ⁊ argentū multū. ⁊ decē mutatoria vestiū. i. decem paria. vel nouas vestes. q̄ sic vocant̄ ꝑ mutatione veterū. Tulitq; secū lr̄as regis syrie ad regē israel. in hec verba. Scito: ꝙ miserim ad te naaman: vt cures eū a lepra. Et audiens rex israel blasphemiā: scidit vestimēta sua. et ait. Nunq̄d ego de' sum vt curem hominē leprosum: Occasiones querit aduersum me. Et misit ad eū helyseus. dicēs. Cur scidisti vestimēta tua: Ueniat ad me. ⁊ sciat ꝓphetam esse in israel. Stetit itaq; naaman ⁊ equitatus ei' ad ostiū helysei. Qui misit ad eū dicens. Lauare sepcies in iordane. ⁊ mūdaberis. Cūq; abiret naaman: indignans ꝙ nō tetigisset eū inuocās nomen dn̄i: dixerūt ei serui sui. Si rem grandē dixisset ꝓpheta: facere debueras. q̄ntomagis qđ modicū est: Descēdit ergo: ⁊ lauit se in iordane septies. ⁊ mundatus ē. ⁊ rediēs stetit coram helyseo. ⁊ ait. Scio: q: nō sit deus alius in vniuersa terra: nisi in israel. Et obtulit ei bn̄dictionē. Cumq; renuenti vim faceret: ait helyseus. viuit dn̄s: quia nō accipiā. Et ait naaman. Obsecro: vt tollā onus duoꝝ burdonū de terra hac. Est aūt burdo: ex equo ⁊ asina. Scđm quosdaȝ tulit terrā vt sterneret eā in templis ydoloꝝ vt stans sup eā: adoraret deū terre israel. ne offenderet dn̄m suū: si pariter non adoraret. Sed veri' videt̄: ꝙ ex ea fecit altare dn̄o: ad immolandū. Unde ⁊ subdidit. Nō faciet seruus tuus vltra holocaustū ac victimaȝ diis alienis: nisi dn̄o. Unum est qđ mutare non possum. Cū innititur rex sup manū meaȝ. et adorat i tēplo remon: oportet me simul adorare. Ora dn̄m vt nō imputet mihi hoc. Et abiit naaman: electo terre tpe. i. cum elegisset terram ad portandū. Hebre' sic habet. abiit ab eo: aliquanto terre spacio. Eadē ambiguitas in genesi legitur. Eratq; vernū tempus. ⁊ ingrediebatur effrata. hebreus habet. Adhuc spaciū terre erat. ⁊ ingrediebat̄ effrata. ⁊ sic latinus interpres. posuit electū tēpus. vel vernū: ꝑ spacio. Cucurrit aūt giezi post naaman: vt aliquid acciperet ab eo. Et ait. dn̄s meus misit me. dicēs. Uenerūt ad me duo adolescētes. ex filiis ꝓphetaꝝ. Da eis talentū argēti. ⁊ vestes duplices. At ille dedit ei duo talenta. ⁊ vestes. etiā tradidit ei pueros q̄ deferrent ea. ⁊ abscondit ea in domo. Cūq; vespi staret coram helyseo: ait. Unde venis giezi: Qui rn̄dit. Nō iuit seruus tu' quoquā. At ille. Nōne cor meū tecū erat. cū reuersus fuerit homo in occursum tuū: Accepisti argentū vt emas possessionē. Sȝ lepra naaman adherebit tibi: ⁊ semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus. Nō legit ad litteraȝ giezi filiū habuisse leprosū. nec posterū. certū ē aūt ꝯ giezitis: ꝙ lepra symonie respsi sunt.

De securi et adorsia syrorum.

Factum est: cum esset helyseus cuȝ filiis ꝓphetarum incidentibus ligna ad iordaneȝ: cecidit ferrum securis vnius in aquā. Cūq; eiularet ille. misit helyseus lignū in aquam: vbi ceciderat ferrum. ⁊

natauit ferrum. ⁊ tulit illud. Porro: rex syrie pugnabat cōtra israel. ⁊ sepe: ponebat seruos suos in insidijs. Quas cauebat rex israel helyseo sibi manifestante abscōdita syroꝝ. ⁊ cōturbatus rex syrie: ait seruis suis. Quis vestrum proditor ē mei apud regē israel? Et ait vn⁹ nequaq̈. Sed helyseus indicat regi israel quecūq; loqueris in conclaui. Qui ait. Mittā ⁊ capiam eū. Cūq; accepisset eū esse i dothaim misit illuc robur exercitus. Qui veniētes nocte: circūdederūt ciuitatē. Mane: puer helysei vidit exercitū. territusq; clamauit. heu dn̄e. q̇d faciemus? Qui respondit. Noli timere. plures sunt nobiscū. ⁊ orante helyseo: apuit dn̄s oculos puri. ⁊ vidit montē plenū curribus igneis. i. agminibus angeloꝝ. Cūq; hostes intrarēt ad eū: orāte helyseo ꝑcussit eos dn̄s cecitate. non omni q̇dem. sed aorisia. ne eū agnoscerēt. Et dixit ad eos helyseus. nō ē hec via. nec ista ē ciuitas. i. nō est hic māsio helysei. Seq̇mini me: ⁊ ostendā vobis virū quē queritis. ⁊ duxit eos ī samariā. Et orante helyseo: apuit dn̄s oculos eoꝝ. ⁊ viderūt se esse in medio samarie. ⁊ hostes circūstantes. Et dixit rex israel ad heliseū. ꝑcutiā eos pater mi? Qui respondit. nequaq̈. Dn̄s enī adduxit eos. sed p̄be eis hospitalitatē affluenter. Quo facto: redierunt syri ad ꝓpria. nec vltra in diebus helysei venerūt latrones syrie in israel.

De secunda obsidione samarie.

f Actū est post hec: benadab rex syrie obsidebat samariā. ⁊ facta est fames in samaria: vt venderet caput asini octoginta argēteis nūmismatis. ⁊ q̈rta pars cabi stercoris colūbaꝝ q̇nq; argēteis. hoc vt ait iosephus condiebāt cibos ꝓ sale. Tradūt q̇dam: nomine stercoris dici vesiculam colūbe. in qua recipiebantur grana de foris allata. Cūq; transisset rex israel ꝑ murū. ⁊ consideraret custodias muri: clamauit mulier ad eum. Salua me domine rex. Qui suspicatus ꝙ quereret aliquid ab eo: ⁊ cōmot⁹. respondit. Non saluet te dominus. Unde te possum saluare. de area an de torculari? Que respondit. Nequaq̈ domine. Sed ego ⁊ mulier ista cōdixeramus de filijs nostris comedendis. ⁊ comedimus filium meum. Hec autem abscondit filium suum. Et contristatus rex vehementer: scidit vestimenta sua. et apparuit cilicium quo vestitus erat ad carnē ⁊ ait. Quid amplius mali possum expectare a domino? Hec faciat mihi deus ⁊ hec addat: si steterit caput helysei sup ipsum hodie Hoc enim malū imputabat helyseo: q̇ conciues nō liberabat cum posset. Cūq; misisset spiculatorē. penitentia ductus: sequebatur eum vt ꝓhiberet. Helyseus aūt sedebat in domo sua. ⁊ senes cum eo. quos: ioseph⁹ dicit discipulos eius. ⁊ ait helyseus. Nescitis: quia filius homicide. q̇ scilicet occidit naboth. misit vt p̄cidatur caput meū. Prohibete intrare nuncium. donec veniat rex: qui ꝓhibebit ei quod iusserat. Cūq; superuenisset rex: ait helyseus. Cras hac hora: erit in porta samarie modius simile ꝓ statere vno. ⁊ duo modij ordei similiter. ⁊ irrisit eum vnus eorum sup quoꝝ manus rex incūbebat dicens. hoc esse impossibile. Cui helyse⁹. Uidebis: ⁊ nō comedes. Porro: quattuor leprosi erāt ad introitum porte. fame deficientes. qui vesperi venerunt ad castra syrie. ⁊ neminem ibi repererunt. Terruerat enim dn̄s syros. sonit⁹ exercitus magni mittens sup eos. fugerūtq; animas suas tantum saluare cupientes. et intrantes leprosi comederunt. ⁊ tollentes d̄ preda iuxta cor suum: nunciauerunt. portarijs vrbis syros abijsse. Suspicatus autem rex israel syros simulasse fugam: ⁊ latere: misit duos in equis qui explorarēt omnia vsq; ad iordanem. Qui cum reuersi nunciassent syros fugisse: egressus populus diripuit castra. ⁊ vendebatur simila ⁊ ordeū iuxta verbum helysei. Dux autem qui irriserat eum. a rege constitutus ad portam: oppressus est a turba. ⁊ mortuus est.

p Ost hec aũt helyseus locutus ẽ ad
mulierẽ cui⁹ filiũ suscitauerat. Va-
de cũ domo tua pegrinari vbicũqȝ
poteris. Vocabit enim dñs famẽ sup terraȝ
septem annis. i. angelũ ppositũ fami. vel est
locutio. De hac fame ambiguũ est: vtrũ pre
cesserit pdictã obsidioneȝ. vel secuta sit. Igitẽ
mulier intrauit terrã philistijm: ⁊ cõtribules
occupauerũt bona ei⁹. q̄ finita fame regressa
ẽ. ⁊ intrauit vt interpellaret regem p domo
sua ⁊ agris. ⁊ tũc loquebatur rex cum giezi.
querẽs ab eo magnalia helysei. Qui videns
mulierẽ ait. dñe: hec ẽ mulier. ⁊ hic est filius
eius quẽ suscitauit helyseus. Que cum nar-
rasset regi seriem facti: restituit ei rex quecũqȝ
amiserat: a die qua reliquerat terram.

De morte benadab.

p Orro: benadab rex syrie audiẽs q
deus amouerat eũ ab obsidione. et
nõ homo: cõtristat⁹ egrotabat. He
lyse⁹ aũt veniebat damascũ. ⁊ misit rex i oc-
cursum ei⁹ azael. cũ munerib⁹. vt cõsuleret eũ
de infirmitate sua. cui querẽti respõdit hely-
seus. dic ei: sanaberis. nec dixit: sanabitur. qȝ
mortuus est rex. sed vt diceret ei: sanaberis.
Postea traxit azael in ptem. dicens. ostẽdit
mihi dñs qȝ morietꝰ. ⁊ tu eris rex syrie. Tunc
impletũ ẽ qđ dixerat dñs helie. Aliter enĩ nõ
inunxit helias azael: nisi qȝ p helyseũ pdixit
eũ futurũ regẽ. ⁊ fleuit helyseus. vidẽs in spi
ritu mala q̄ facturus erat azael filijs israel.
Que etiã indicauit illi. Et reuersus azael ad
regẽ: dixit. sanaberis. Altera die tulit stragu-
lũ. ⁊ infudit aqua. ⁊ expandit sup faciẽ ei⁹.
Stragulũ ppie ẽ stratoriũ qđ lecto vel sedili
supsternitꝰ. ⁊ dicitur: q azael pannũ pfusum
aqua imposuit sup eũ: ad refrigerandũ. He-
bre habet. expãdit sup faciẽ suã stragulum.
vt nõ azael: sed ipse benadab hoc fecisse intel
ligatur. ⁊ tñ mortuus ẽ rex. ⁊ regnauit azael
p eo. Quidam tñ hoc exponũt de obsequio
mortui dicẽtes: q azael mortuũ lauit aqua.
⁊ expandit stragulũ sup faciẽ mortui. Jose-
ph⁹ plane dicit: q azael altero die infuso la-
queo strãgulauit illũ. Ad hũc sensum: q̄dam
pdictã lr̃am referũt. dicẽtes: q azael vestem
madefactã posuit sup faciẽ eius. simulãs re
frigerationẽ. sed statim effudit aquã sup os
eius: donec suffocaret eum.

De ioram rege iuda.

p Orro: anno q̄nto ioram filij achab
regis israel in quo cõregnauerat ei
iosaphat rex iuda: regnauit iorã fili⁹
iosaphat in ierusalẽ octo annis. qui ad cõsili-
um vxoris fecit malũ corã dño: secutus deos
alienos. tñ dñs nõ dispdidit iudã: ppter da
uid seruũ suũ. Tunc recessit edom ne esset sub
iuda. Nã ⁊ regẽ suũ tributarium occiderunt
idumei. nouũ creãtes q̄ nõ teneretur tributa
reddere. Cũqȝ occidisset sex fratres suos ioraȝ
cõpelleretqȝ ierosolymitas etiã ydolatrare: tu
lit ad eũ helias q̄dã propheta eplam correc-
toriã: cũ cõminatione pene. Impleta est aũt
cõminatio in hũc modũ. Arabes irruẽtes in
iudã vastauerĩt puinciã. ⁊ domos regias. et
vxores regis obduxerĩt. filiosqȝ occiderũt: pter
ochoziã. ⁊ ipse tandẽ cronicã incidit egritudi
nẽ. iterna corruptiõe viscera effũdẽs. vt quot-
tidie q̄si se peuntẽ videret. ⁊ mortu⁹ ẽ. ⁊ sepul
tus i ciuitate dauid. Nõ tñ vt ait ioseph⁹ i se
pulchro patrũ suoȝ. sȝ puatũ tumulũ sine re
galib⁹ exequijs tradiderĩt ei ⁊ regnauit ocho-
zias vel azarias. vl̃ abazias fili⁹ ei⁹ p eo. hũc
regẽ ⁊ reliquos vsqȝ ad oziã ptermittit mat-
the⁹. Regnauit ãt ãno. xij. iorã filij achab. vi-
gintiduoȝ annoȝ erat: cũ regnare cepisset. et
vno ãno regnauit i ierl̃m. ⁊ ambulauit i vijs
achab aui sui. abijtqȝ cũ iorã filio achab auũ
culo suo: ad pliandũ cõtra azael regẽ syrie in
ramoth galaad. ⁊ vulnerat⁹ ẽ iorã. ⁊ relicto
exercitu i obsidione sub hyeu pncipe. descẽdit
in iezrael vt curaretur. ⁊ descendit cũ eo aza-

rias. Helyseus aũt misit vnũ de filijs ꝓphe-
tarum cũ lenticula olei: ad exercitum in ramoth
galaad. vt hyeu euocatũ in ꝑtem vngeret in
regem sup israel. Qui cum inuenisset hyeu
sedentẽ cũ ꝑncibus ait. Uerbum mihi ad te
o ꝑnceps. Et ait hyeu. Ad quem: Qui respõ-
dit. Ad te o ꝑnceps. Forte nõ cognoscẽs hyeu
hoc quasi ꝑsagium in mente sua posuerat.
ipsum esse hyeu q̇ ꝑmus respondisset. Cũq;
induxisset eũ in cubiculũ: fudit oleũ sup ca-
put eius. ⁊ ait. Hec dicit dñs. Unxi te regem
sup israel. ⁊ ꝑcuties omnem domũ achab.
in vltionem sanguinis seruorum meorum ð ma-
nu iezabel. Quo facto: citissime aufugit pro-
pheta. Cũq; egressus esset hyeu ad seruos do-
mini sui: dixerũt. Quid venit insan⁹ iste ad
te: Quasi insanos enim reputabãt filios ꝓ-
phetarum. vel quia fugerat citissime quasi insa-
nus. ⁊ ait hyeu. Recte iudicastis. Nam ver-
ba vesana locutus e dicens. Hec dicit dñs.
Unxi te regem sup israel. Festinauerũtq; ita
tollere vestes suas. ⁊ substernere ei: in simi-
litudinẽ tribunalis. ⁊ canentes tuba dixerũt.
regnabit hyeu. cõiurauit ergo hyeu cõtra io-
ram ⁊ ait. Nullus nunciet hoc in iezrael. sed
omnes ascẽdamus simul. cũq; ascenderent:
speculator in iezrael ait. Uideo globũ venië-
tem. ⁊ suspicatus ioram: vel captã esse vrbẽ.
vel pacem factã: misit nunciũ in occursũ co-
rum. Qui ait. Hec dicit rex. Pacata sũt om-
nia: Et ait hyeu. Quid tibi ⁊ paci: quasi di-
ceret. q̇d ad te: Sequere me. vel forte huic:
q̃si ipsi regi: rñdit. q̃si diceret. q̇d queris ð pa-
ce q̇ terrã ⁊ pacem turbas: Et adhesit nũci⁹
eis. Misit ⁊ iorã secundũ nunciũ. Qui simili-
ter nõ est reuersus ad eũ. ⁊ ascendẽs iorã rex
israel. ⁊ rex iuda cũ eo: egressi sunt in occur-
sum hyeu vsq; in agrũ naboth iezradite. et
ait iorã. est pax hyeu: Qui rñdit. Que ẽ pax
Adhuc vigẽt fornicationes matris tue: q̃si di-
ceret. Que pax potest esse inter nos: cũ iugi-
ter offendam⁹ deũ ꝑ ydolatriam matris tue:
Et fugiẽs ioram: ait ad nepotẽ suũ. Insidie
sunt hic abazia. Tũc hyeu ꝑcussit ioram in-
ter scapulas. ⁊ egressa est sagitta ꝑ cor eius.
⁊ corruit mortuus. ⁊ ait hyeu ad ducẽ tertie
ꝑtis militũ. Proijce eũ in agro naboth. Me-
mento: q̃n ego ⁊ tu sequebamur achab pa-
trem huius: quãdo cõminatus est ei dñs ꝑ
heliã. q̇ redderet ei in agro naboth ꝓ sang-
uine naboth. ⁊ ꝓ sanguine filiorum ei⁹. tamẽ:
supra de filijs naboth: nulla facta ẽ mentio.
sed q̇d ibi tacitũ ẽ: hic suppletur. Forte: canes
linxerũt sanguinẽ iorã: iuxta verbũ helie. Lin-
xerũt enim sanguinẽ achab: cũ linxerũt san-
guinẽ filij eius. Abaziam quoq; fugientẽ insecu-
tus ẽ hyeu. ⁊ vulnerauit eũ in ascẽsu gaber.
Qui vulneratus fugit i magedo. ⁊ mortu⁹
ẽ ibi. ⁊ tulerũt eũ in ierusalẽ. ⁊ sepultus ẽ in
ciuitate dauid. Post hec intrauit hyeu in ie-
zrael. Porro: iezabel erat in turre. ⁊ depinxit
oculos suos stibio. ⁊ ornauit caput suũ. vt
pulchrior venientib⁹ appareret. ⁊ ꝑ fenestram
ait ad hyeu. Nũq̇d pax potest esse zanri: q̇ in-
terfecit dñm suũ: q̃si diceret. Tu occidisti do-
minũ tuũ: sicut zanri: ⁊ eadẽ pena puniend⁹
es. Tunc dixit hyeu duob⁹ eunuchis q̇ circũ-
stabãt eã. Precipitate eã. ⁊ ꝑcipitauerunt. ⁊
conculcauerũt eã vngule equorum. Cũq; sederet
hyeu ad mẽsam: ait seruis suis. Ite. ⁊ sepe-
lite maledictã illam: q̃r filia regis ẽ. Cũq; ve-
nissent ad eã: nõ inuenerũt nisi caluariã. i. su-
ꝑmam cellã cerebri. ⁊ pedes. ⁊ summitates ma-
nuũ. Quo audito: ait hyeu. Sermo dñi est
quem locutus est ꝑ heliam.

De hyeu rege israel.

e Rant aũt achab septuaginta filij i
samaria. ⁊ sc̄psit hyeu ad nutritios
eorum. ⁊ ad optimates ciuitatis dicẽs
Eligite quẽ vultis ð filijs achab. ⁊ cõstituite
regẽ sup vos. ⁊ pugnate ꝓ domo dñi vestri.
Qui ꝑterriti: resc̄pserũt ei. serui tui sumus. fac
q̇d tibi placet. ⁊ sc̄psit eis sc̄do. Si mei estis:
tollite capita filiorum dñi vri. ⁊ venite ad me
cras i iezrael. Et sic factũ ẽ. Et attulerũt capita
in cophinis ad hyeu. Qui mandauit ne in-

troducerētur ad eum. sed iuxta introitū por-
te ponerentur ad duos aceruos vsq; mane.
Cūq; mane intueretur capita: dixit ad popu
lū. Iusti estis. q̄si diceret compatione isto-
rum q̄ septuaginta occiderunt: iusti estis. q̄
nō nisi ioram ⁊ iezabel: mecum occidistis.
vel potius: samaritas q̄ eos occiderāt: cōmē
dauit. quasi diceret. iuste fecistis. implen-
do verbum dn̄i. qđ videtur velle lr̄a sequens
Addidit enim. Si ego interfeci dn̄m meū:
Quis pcussit eū ⁊ istos: Dn̄s fecit qđ locu
tus ē in manu helie. Tunc pcussit hyeu om
nes reliquos de domo achab in iezrael. ⁊ op-
timates eius ⁊ notos. ⁊ sacerdotes. ⁊ ibat in
samariam. In via vō obuiauit q̄dragīnta
duobus fratribus abazie regis iuda. q̄ descē
debant ad salutandos ioram ⁊ abaziam. ne
scientes: q̄ occisi essent. ⁊ occidit eos hyeu.
Tūc egressus est i occursum hyeu: ionadab
fili⁹ rechab. ⁊ benedixit ei: p vltione dn̄i quā
fecerat. Quē impositū currui suo duxit hyeu
in samariā. ⁊ pcussit omnes q̄ reliqui fuerāt
de achab: vsq; ad vnum. Congregauit ergo
hyeu populum samarie. ⁊ ait in dolo. Am-
pliare volo cultum baal. vocate omnes pphe
tas eius ⁊ sacerdotes. Quicūq; defuerit nō
viuet. Sacrificiū enim grande mihi est baal
⁊ venerunt omnes serui baal. nec vnus defu-
it. ⁊ repleta est domus baal. Et ait hyeu his
q̄ erant sup vestes. date vestēs omnib⁹ ser-
uis baal. ⁊ dederunt. Cumq; pscrutatus esset
hyeu diligenter ne q̄s deesset. vel alius inter-
esset: dixit militibus suis. Ingredimini. ⁊ p-
cutite eos. Nullus euadat. ⁊ pcusserunt eos
statuamq; baal cōminuerunt. ⁊ destruxerūt
templū eius. ⁊ fecerūt p eo latrinas. i. subter
raneos cuniculos: ad mundandas vias vr-
bis. ⁊ deleuit hyeu baal de israel. Uerūtamē
a vijs ieroboam non recessit. Et ait ei dn̄s.
Quia fecisti q̄ i corde meo erāt cōtra domū
achab: filij tui vsq; ad quartā generationē se
debūt sup israel. Et mortu⁹ ē hyeu. ⁊ sepul-
tus in samaria: cum regnasset viginti ⁊ octo
annis. ⁊ regnauit p eo filius ei⁹ ioas vel io-
has. vel ioachas.

De athalia et ioas.

Porro: athalia videns mortuū filiū
suū: ⁊ volēs regnare. interfecit om-
ne semē regiū in ierusalē. Erat aūt
iosaba soror abazie ex patre. ⁊ vxor ioiade sū-
mi sacerdotis. q̄ furata ē ioas filiū abazie la-
tentē: ne interficeret̄. ⁊ abscōdit eū sex annis
in domo dn̄i. i. in domūculis ebdomadario
rū. Anno aūt septimo ioiada collegit centuri-
ones. ⁊ pncipes leuitaꝝ. ⁊ milites. ⁊ ostēdit
eis secreto filiū regis. ⁊ cōiurauerunt oēs p
puero: cōtra athaliā. ⁊ q̄ puerū in sabbato
cōstituerēt regē. ⁊ fecerūt in hūc modum. Ui
gintiq̄ttuor erant summi sacerdotes. quoꝝ
vnusquisq; in ebdomada vicis sue habebat
secū i ministeriū: vigītiq̄ttuor minores sacer
dotes. ⁊ totidē cantores. ⁊ totidē ianitores.
Diluculo vō sabbati: pontifex q̄ ministaue-
rat: cū turma sua egrediebat ad propria. pon
tifex vō q̄ ministraturus erat: ingrediebatur
cū turma sua. Tūc aūt ioiada p ampliando
exercitu: retinuit egressuros. ⁊ recepit ingres-
suros. faciens ex eis duas turmas. Adiunxit
quoq; tertiam turmā: de centurionib⁹ ⁊ le-
uitis quos cōuocauerat. ⁊ intrans domum
salt⁹: ⁊ domū armoꝝ quā quondā fecerat da
uid: dedit singulis arma. ⁊ pcepit egressuris:
vt circūstarēt regē i atrio interiori. ⁊ custodi-
rent. Ingressuris vō dixit: vt descēderent ad
domū regiā. ne serui regine egredientes ex ca:
vnctionē regis impedirēt. Sz hāc turmā di-
uisit in tres ptes. precipiens: vt vna obserua
ret excubias regis. i. porticus domus regie.
alia: obseruaret portam seyr. p quam ascen-
debatur de ciuitate in domum regiam. Ter-
tia pars: obseruaret domum messa. que dici-
tur sporta scutarioꝝ. i. custodum regis. per
quā de domo regia ascendebatur in templū.
Tertiam vō ptem quā collegerat de cēturio-
nibus ⁊ leuitis: posuit ad custodiam atrioꝝ
tēpli ex omni pte. Tūc ipse cū reliq̄s sacerdo-

tibus ⁊ leuitis ⁊ senioribus: pduxit filium regis. ⁊ vnxit eũ in regem. imposuit sup eũ diadema ⁊ testimoniũ .i. legẽ dei dedit ei tenẽdã in manibus. vt cũ ipso habitu regni: disciplina legis dei seruãda cõmitteret. Athalia vero accurrẽs scidit vestimẽta sua. clamãs coniuratio cõiuratio. ⁊ eduxerunt eam centuriones extra septa templi. p portam equoꝝ: ⁊ interfecta est ibi. Deduxeruntq; regem per portam scutarioꝝ i palatiũ: ⁊ sedit sup thronum regiũ. ⁊ letatus est populus terre. quia abstulerat dñs opprobriũ. ne mulier regnaret sup eos. ⁊ destruxerunt templum baal. arasq; ⁊ imagines que fecerat ioram ⁊ athalia. Mathan quoq; sacerdotẽ baal occiderũt coram altari. Et erat septem annoꝝ ioas: cũ regnare cepisset. anno septimo hyeu regis israel. ⁊ quadraginta annis regnauit in ierusalem. ⁊ fecit rectum coram dño cunctis diebus ioiade sacerdotis.

De gazofilatio.

Erant aũt in domo dñi: ruine. non solum p vetustate ⁊ negligẽtia: sed etiam que fecerat athalia. ⁊ de sanctificatis parauerat domũ baal. Precepit itaq; ioas sacerdotibus vt instaurarent sarthatecta domus. recipientes oblationes pereuntiũ ⁊ que offerebantur p pcio anime. i. que dabant iuri ad pliuz numerati. Oblatio enim p delicto ⁊ peccato: sacerdotuz erat. Que cũ suscepissent sacerdotes vsq; ad vicesimũtertium annum regis ioas. non tamen instaurauerunt sarthatecta templi. Et iratus rex: phibuit sacerdotes vltra accipe pecuniam. Josephus tamen dicit: vt p omnem regionem sumerent sacerdotes p capite dimidiuz sicli. Quod videns ioiada populo nõ placere: cessauit. ⁊ ob hoc non fuerunt instaurate ruine. Tunc ioiada fecit gazophilatiũ munitum. apto desup foramine. ⁊ posuit illud ad dextram ingredientium domũ. nõ longe ab altari. Cũq; appareret plurima pecunia in gazophilatio: scriba regis ⁊ pontifex effundebant eam. ⁊ dabant his qui perant cementariis domus dñi. ⁊ non fiebat cum eis ratio. sed in fide tractabat. nec fiebant ex pecunia illa vas aliquod in domo dñi: nisi de eo qđ erat residuũ sarthatectis. vt legitur in paralipomenon. ⁊ mortuus est ioiada sacerdos. q solus legitur post moysen centũ triginta annis vixisse. ⁊ sepultus est in ciuitate dauid. eo q generi dauid reparauit imperium. Eo mortuo: ioas a legitimis dei declinauit. Cuius exemplo etiam optimates viciati sunt. quem cum argueret zacharias filius ioiade fecit eum obrui lapidibus inter templũ ⁊ altare. Ex tunc: vt dicit epiphanius: nõ accepit populus in templo responsum manifeste sicut prius. nec ex dabir. nec ex signo ephot. rex aũt nõ multo post: penas exsoluit. Azael enim rex syrie: cum expugnasset geth: ascendit in ierusalem. Joas vero misit ei thesauros domus domini: ⁊ domus regie. non de absconditis tumulorum. ⁊ recessit ab eo. Cũq; incurrisset ioas langorem pessimum eo q diuinos honores sibi volebat impendi vt dicunt hebrei: duo serui eius pcusserunt eum. ⁊ mortuus ẽ ⁊ sepultus in ciuitate dauid: non tamen in monumentis regalibus. ⁊ regnauit p eo filius eius amasias. Sub ioas: duodecimus rex latinorum. siluius aremulus. qui presidium albanorum inter montes vbi nunc roma est posuit. huius filius fuit iulius: pauus iulii proculi. qui cum romulo romam cõmigrans fundauit iuliam gentem.

De obitu helysei

Anno vicesimotertio ioas regis iude: regnauit ioachas filius hyeu super israel decem ⁊ septem annis. et ambulauit in viis ieroboam. ⁊ iratus dominus contra israel. dedit eos in manu azael. ⁊ in manu benadab filii azaelis. ⁊ nõ sunt derelicti ioachaz de populo: nisi quinquaginta equites. ⁊ decem currus. ⁊ decem milia peditũ. ⁊ clamauit ioachas ad dñm. Et misertus dñs dedit pacem in diebus eius. ⁊ mortuus ẽ:

⁊ sepultus in samaria. ⁊ regnauit ioas fili⁹
ei⁹ p eo: anno tricesimoseptimo ioas regis
iuda. ⁊ sedecim ānis regnauit sup israel. ⁊ ā
bulauit in viis ieroboam. nō tamē adeo q̄n-
tum patres eius. Helyseus aūt egrotabat. ⁊
descēdit ad eum ioas rex israel. ⁊ flens dice-
bat. pater mi. currus israel ⁊ auriga ei⁹. Et
ait helyseus. Affer arcum ⁊ sagittas. ⁊ pone
manū tuā sup arcum. Quo facto: supposuit
helyseus manus suas manibus regis. ⁊ ait
Aperi fenestram orientalem. ⁊ iace sagittam.
⁊ iecit. ⁊ ait helyseus. Sagitta dn̄i cōtra sy-
riam. ⁊ pcuties ptem syrie que ē in affet: do
nec consumas eam. Et sublato arcu cum sa
gittis: dixit helyseus ad regem. pcute terram
iaculo. Cūq3 pcussisset eam tribus vicibus.
⁊ stetisset: irat⁹ vir dei ait. Si pcussisses vsq3
septies: totiens pcussisses syriam. nunc aūt
tribus vicibus pcuties eā. ⁊ mortuus est he
lyseus. ⁊ sepelierūt eum iuxta abdiam. Por-
ro: latrunculi moabite venerant in terram eo
anno. Quidam aūt sepelientes hominē: vi-
derunt latrunculos. ⁊ timentes piecerūt ca-
dauer in sepulchro helysei. Qd cum tetigisset
ossa helysei: reuixit homo. Josephus tamen
dicit: latrones piecisse in helysei sepulchrum
mortuū. quē ipsi videbant interfecisse. Mor-
tuus est aūt azael rex syrie. ⁊ regnauit p eo
filius eius benadab. cum quo dimicauit io-
as rex israel tribus congressionibus. ⁊ vicit
eum. ⁊ tulit d manu eius ciuitates: quas tu
lerat azael de israel. iuxta verbū helysei.

De amasia et ioas rege israel.

Anno secundo ioas regis israel. reg-
nauit amasias filius ioas in ierusa
lem. Viginti ⁊ q̄nq3 annoꝝ erat:
cum regnare cepisset. ⁊ viginti ⁊ octo annis
regnauit. Nomen matris eius ioiada de ie-
rusalem. ⁊ fecit rectum coram dn̄o: iuxta ea
que fecit ioas pater eius. nisi hoc tantum: ꝙ
excelsa non abstulit. Subaudiendū ē. vtq3
eoꝝ. Nec enim ioas excelsa abstulit: sicut vi-
detur littera sonare. ⁊ interfecit seruos q̄ in-
terfecerant patrem suū. non tamen filios eoꝝ
ꝓpter legem moysi que dicit. Non morientur
patres p filiis. neq3 filii p patribus. Collegit
aūt exercitum vt amalachitas ⁊ idumeos ex
pugnaret. ⁊ conduxit a rege israel centum mi
lia armatoꝝ. centum argenti talentis. Et cū
esset i pcinctu: suasit ei ꝓpheta vt dimitteret
israelitas. ⁊ deus daret ei victoriam. Et acq-
euit. licet grauiter ferret: eo ꝙ mercedes israe
litis ꝓbuerat. ⁊ pcussit edom in valle salina
rum decem milia. ⁊ appzehendit petram: no
bilem arabie ciuitatem. ⁊ vocauit eam ezechi
el: qd sonat auxilium dei. Josephus tamen
dicit: viuos quos cepat eum adduxisse ad ex
celsam petram arabie. ⁊ illos ex ea pcipitauit
idipsum quoq3 dicit: paralipomenon. nam fe
re in omnibus consonant. tamē deos quos
tulerat de amalech: postea adorauit. p quo
tali pena pcussus est. Elatus enim in super-
biam: scripsit ad ioas regē israel. Serui mi-
hi. sicut patres tui seruierūt dauid ⁊ salomo
ni. Alioqn: veni ⁊ videamus nos: quasi dice
ret: pugnemus. Et rescripsit ei ioas in enig-
mate. Carduus libani misit ad cedrū dicēs:
Da filiam tuam filio meo vxorem. ⁊ indig-
nantes bestie saltus: conculcauerūt carduū.
Eleuat te cor tuū: p victoria. Cur prouocas
malum. vt cadas tu ⁊ iudas tecum: Et non
acquiescente amasia: cōgressi sunt iuxta beth
sames. ⁊ fugit iudas coram israel. ⁊ ligatus
est amasias. ⁊ interminabatur ei mortē rex
israel: nisi redderet ei ierusalem. Qua tradi-
ta: interrupit ioas murum ierusalem. a por-
ta effraim que dicitur porta vallis: vsq3 ad
portam anguli quadringentis cubitis. ⁊ tu-
lit aurum ⁊ argentum: ⁊ vasa que inuenta
sunt in domo dn̄i. ⁊ in thesauris regis. ⁊ ob
sides. ⁊ rediit in samariam. Et facta est con
tra amasiam coniuratio in ierusalem. at ille
fugit in lachis. ⁊ miserunt post eū in lachis.
⁊ interfecerūt eum ibi. ⁊ retulerunt illū in ie-
rusalem. ⁊ sepultus est in ciuitate dauid. Tu
litq3 vniuersus populus filium eius oziam.

vel azariam annos natum sedecim. ⁊ consti
tuerunt eum regem. Sub amasia: tertiusde-
cimus rex latinoꝝ silluius auentinus. ⁊ in eo
monte qui nunc pars vrbis est mortuus et
sepultus: eternū loco vocabulum dedit.

De ieroboam re ge israel. et amos propheta.

Orro: mortuus est ioas rex israel:
p ⁊ sepultus in samaria. ⁊ regnauit
ieroboam filius eius pro eo: anno
quintodecimo amasie regis iuda. Et regna-
uit in israel quadraginta ⁊ vno anno. ⁊ am
bulauit in vijs ieroboam. Ipse restituit ter-
minos israel ab introitu emath que est an-
tiochia: vsq; ad mare solitudinis qđ est ma
re mortuum. iuxta verbum domini: qđ locu
tus est ꝑ seruū suū ionam prophetam: q erat
de geth. que est in ophe: h. vel ophir. ad diffe
rentiam geth: que est in palestina. ⁊ est no-
men regionis. Ophel enim: nomen est tur-
ris nebulose: que non longe erat a tēplo. hāc
vastationem syrie ꝑ ieroboam factam: nō le-
gimus in iona. sed preter cōminationē euer-
sionis niniue quā predicauit ⁊ scripsit. dicit
iosephus eum predixisse: ꝙ post breuissimū
tēp⁹ asie ꝑderent ꝑncipatum. quod quā ꝑ ie
roboam inchoatum est. sed postea consum-
matum est: quando monarchia assyriorum
translata est ad medos. hac felicitate ierobo-
am datus: fecit malum coraꝫ dño. ⁊ missus
est amos thecuites ꝓpheta: de pastoralibus
vbi pascebat gregem in samariam. vt ꝑdice-
ret euersionem domus ieroboam. ⁊ calami-
tatem populi dicens. Hec dicit dominus. cō
surgam sup domus ieroboam in gladio. Et
rursum. Venit finis sup populum meum
israel. Quod cum significasset amasias sacer
dos bethel ieroboam regi israel. ex mandato
regis ꝓhibuit amos: ne vltra prophetaret in
regno decem tribuum. Cum aūt amos nol-
let cessare: dicens se non esse ꝓphetam sed pa
storem missum a domino: frequenter afflixit
eum amasias plagis. Tandem: filius suus
ozias frequenter eum increpās: vecte ꝑ tem-
pora transfixit. ⁊ semiuiuus relatus in terrā
suam: ibi mortuus est ⁊ sepultus Et mortu⁹
est ieroboam ⁊ regnauit ꝓ eo filius eius za-
charias.

De ozia.

Nno vicesimoseptimo ieroboam re
a gis israel: regnauit ozias in ierusa-
lem qnquagintaduob⁹ annis hie-
ronymus tamen sup ozee dicit eū cepisse reg
nare: anno duodecimo ieroboam. ⁊ fecit qđ
placitum erat coram domino. Verūtamen:
excelsa non abstulit. Qui cum hostes debel
lasset: ⁊ amonitas fecisset sibi tributarios: re
edificauit muros ierusaleꝫ quos destruxerat
ioas rex israel. Eratq; precipue terre cultor. ⁊
curam habebat circa plantationes. ⁊ semina
fructuū diuersoꝝ. Cūq; ditatus esset substā-
tia mortali: contra deum immortalem agere
nisus est. Nam in festiuitate ꝓpiciationis:
indutus stola pontificali intrauit in templū
vt incensum poneret. pontifice azaria: cū octo
ginta sacerdotibus eum prohibente. Et fa-
ctus est terre motus. ⁊ claritas solis valde
effulsit. ⁊ incidit in faciem regis. ⁊ ꝑcussus ē
lepra in facie. Ante ciuitatem vo: scissa ē me-
dia pars montis ad occidentem. ⁊ deuoluta
ita: vt ⁊ vias clauderet: ⁊ regios ortos opp-
meret. ⁊ habitauit seorsum vrbem ꝓuata re-
gens vita. Jonathan vo filius eius guberna
bat palatium. ⁊ iudicabat populum terre. ⁊
mortuus est ozias: ⁊ sepultus est in ciuita-
te dauid. Josephus tamen dicit: eum de re-
gibus solum sepultū inortis. ⁊ regnauit pro
eo filius ioathan. Sub ozia rege iuda: ⁊ sub
ieroboam rege israel: cepit ꝓphetare esaias. ð
quo postea dicetur. ⁊ osee de tribu ysachar:
ortus in bethlemoth. Hic vt ait hieronym⁹:
ꝑnuncians dedit signum. veniet dñs in terra:

sicut quercus que est in sylo ⁊c. quod nō le-
gitur in scriptura eius: scd̄m editionem no-
stram. forte: q̄ hieronymus dicit signū. hoc
epiphanius dixit: prodigium. dicens: ꝺ osee.
⁊ dedit ꝓdigium: dicens. veniet in terrā do-
minus: si quercus que ē in sylo: ex semetipsa
in duodecim fuerit partita. ⁊ facte fuerint ex
ea totidem quercus. ꝓphetauit autem: con-
tra decem tribus. pauca de duobus loquēs.
⁊ ꝓnūciauit historialiter: iudeos in vltimo
tempore ad christū redituros. tertiū quoq;
diem dominice resurrectionis predixit. hic in
terra sua sepultus: placida quiete dormiuit.
Sub eisdem quoq; ꝓphetauit iohel de tribu
ruben. natus in agro bethoron. qui descripsit
terram duarum tribuum: eruca. bruco. locu-
sta. rubigine: vastandam. p̄dixit quoq; effu-
sionem spiritus sancti: futuram sup̱ seruos
dei. ⁊ ancillas. Quod factum est die penteco
stes. hic in bethoron in pace mortuus est: et
sepultus. Sub eisdē regibus ꝓphetauit ab-
dias. vt quidam tradunt. Sed scd̄m hebre-
os verius est: quod ante eos ꝓphetauit. nam
mortuus est ante helyseū. Relicta enim ei⁹:
p̱ consilium helysei liberata est a creditorib⁹:
oleo sup̱abundante. Fuit autem de terra si-
chem. de agro bethamar q̄nquagenarius il-
le: cui pepercit helyas. qui relicto obsequio re-
gis: helye discipulus factus est. cuius sepul-
chrum hodie cum mausoleo helysei. ⁊ iohan
nis baptiste: in sebaste venerationi habetur.
Sub ieroboā rege israel: prophetauit ionas
filius vidue sareptane. qui post reditū a ni-
niue temp̱e famis assumpta matre: gentiū
incola factus est. Nam ⁊ erubescebat esse in
terra sua. dicens: sic auferetur opprobriū me-
um. eo q̄ prophetans contra niniuen men-
dax repertus sum. Qui transacta fame: rediit
in terram iuda. ⁊ defuncta est mater eius. ⁊
sepeliuit eam iuxta balanum debbore. hic pre-
dixit signum euersionis ierusalem. Qñ dū
viderint lapidem luctuose clamantem: prope
sit finis. ⁊ cum viderint in ierusalem gentes
vniuersas: tunc tota illa ciuitas irrecup̱abili
ter euerteretur. Mortuus est ⁊ sepultus i spe

lunca vnius iudicis israel. cuius sepulchrum
monstratur in vna vrbiū geth. in viculo iu-
xta sephorum. Sub ozia rege iuda: termina
ta est monarchia assyriorum. Nam sardana
pallus vltimus monarchus victus a barba
ce medo. ipsum concremauit. ⁊ tūc arbaces
monarchiam ad medos transtulit. Fuerūt
tamen reges assyrii. si non monarchi: tamen
potentes. vsq; ad subuersionem niniue quā
ꝓphetauit naum. Latinoꝝ quartusdecimus
rex: siluius procas. post quem q̄ntusdecim⁹
rex latinoꝝ siluius amilius.

De ozia. zacharia. sellum. et manahen.

a Nno tricesimooctauo ozie regis iu-
de. regnauit zacharias filius ierobo
am sup̱ israel sex mensibus. qui fe
cit malum coram domino: sicut patres ei⁹.
Et p̱cussit eum palam: sellum filius iabes.
⁊ regnauit ꝓ eo. ⁊ translatum est regnū isra
el de domo hyeu in generatione quarta iuxta
verbum domini. ⁊ regnauit sellū vno men-
se: in samaria. Nam manahen filius gaddi
de thersa: p̱cussit eum in samaria. ⁊ regna-
uit ꝓ eo. qui p̱cussit thersam ⁊ terminos ei⁹
eo q̄ conciues sui noluerant ei ap̱ire.

De manahen et phul rege assyriorum.

a Nno tricesimonono ozie regis iuda
regnauit manahen sup̱ israel decē
annis. ⁊ ambulauit in viis ierobo
am. In diebus eius: ascendit phul rex assy-
rioꝝ in thersam. ⁊ dedit ei manahen mille ta
lenta argenti: vt recederet ab eo. ⁊ etiam esset

el in auxilium. Sumpsit autem manahen quinquaginta siclos argenti a potentibus ⁊ diuitibus terre: per singulos. Inter hec munera: tradunt hebrei misisse manahen vitulos aureos: qui erant in dan ⁊ in bethel. sed non: veros. Sacerdotes enim dolo sustulerant vitulos aureos. ⁊ absconderunt eos. ⁊ fecerunt ereos deauratos: similes illis. Quos misit manahen regi assyriorum. Qua fraude postea percepta: reges assyriorum plurimum exarserunt contra israel. ⁊ mortuus est manahen. ⁊ regnauit pro eo filius eius phaceia anno quinquagesimo ozie regis iude. ⁊ duobus annis regnauit in israel. Nam phacee filius romelie chiliarchus eius interfecit eum in samaria in conuiuio cum quinquaginta viris. ⁊ regnauit pro eo anno quinquagesimosecundo ozie regis iude. ⁊ regnauit viginti annis in israel.

De initio captiuitatis decem tribuum.

n dieb' phacee theglathphalasar rex asur: ascendit in israel Et est ambiguum an iste fuerit phul. vel alius. ⁊ vastauit omnem regionem transiordanem. ⁊ captiuas duxit duas tribus ⁊ dimidiam. vastans quoque galileam: de tribu zabulon ⁊ neptalim multos transtulit secum in assyrios. qui possent dimidie tribui comparari. Unde sepe legitur: quod tres tribus israel captiuauerit. ⁊ hoc fuit initium captiuitatis decem tribuum. Porro: osee filius hela: interfecit phacee regem israel: ⁊ regnauit pro eo.

De ioathan.

a nno secundo phacee regis israel: regnauit ioathan filius ozie in ierusalem viginti quinque annorum erat: cum regnare cepisset. ⁊ sedecim annis regnauit nomen matris eius ierusa filia sadoch. ⁊ fecit bonum coram domino. Ueruntamen excelsa non abstulit. Ipse edificauit portam domus domini sublimissimam. quam quidam putant turrim gregis. hec est que in actibus apostolorum speciosa dicitur. ab hebreis porta ioathan. hec sola remansit in euersione facta per chaldeos. Hic deuicit amonitas. ⁊ imposuit eis annuum tributum: talenta argenti centum. et tritici decem milia choros. ⁊ totidem ordei. In diebus huius: rasin rex syrie. ⁊ phacee rex israel. ceperunt infestare regnum iuda. Sub ioathan: exorsus est prophetare naum: de helcesi de tribu symeon. contra niniuen predicens. Hec dicit dominus ad niniue. exterminabo te: vt nequaquam pgredientes de te imperabunt mundo. hieronymus super naum dicit. herodotum dixisse: subuersam niniuen a rege medorum tempore iosie. De euersione quoque finali niniue predixit. que facta est in hunc modum. palus que circumdabat eam: supinundauit eam. Facto pariter terre motu. ⁊ igne de sublimi emisso. de qua inundatione videtur scripsisse in libro suo. ibi. Inundans: non faciet innocentem dominus. in tempestate ⁊ turbine vie eius. Tamen: secundum aliam literam legitur ibi. mundans non faciet innocentem. tamen librum suum scripsit. post captiuitatem decem tribuum: sub ezechia. dum vastaret terra iuda ab assyrijs. in quo plenius prophetauit de destructione assyriorum: in consolationem gentis sue. Qui tandem mortuus est in terra sua in pace. ⁊ sepult'. Sub ioathan vidit esaias dominum sedentem. ⁊ seraphim mundauit labia eius. sub eodem exorsus est prophetare micheas. ⁊ mortuus est ioathan rex iuda. ⁊ sepultus in ciuitate dauid. ⁊ regnauit pro eo filius ei' achas. Sub ioathan: olimpias prima ab heliensibus constituta est. Rem' ⁊ romulus: generantur ex marte ⁊ ylia.

De achas.

a nno septimodecimo phacee regis israel. regnauit achas in ierusalem viginti annorum erat cum regnare cepisset. ⁊ sedecim annis regnauit. ⁊ ambula

uit in via regum israel. Nam et vnum de filijs suis consecrauit ydolo traiciens eum per ignem topheth in valle bennon iuxta acheldemach. Fuit autem quidam filius ennon cuius vallis illa erat. et ideo sic dicta est vallis bennon .i. filij ennon. Tunc ascendit rasin rex syrie. et phacee rex israel in ierusalem. et obsederunt eam. Primo vt ait iosephus. Et egressus cum eis achas: victus est. et occisus est filius eius zacharias. et multa milia cum eo. et captus est princeps milicie eius: dithan. Cumque rediret victor rex israel in samariam cum magna multitudine captiuorum: occurrit ei quidam propheta. vel: obedodidas dicens: eos non vicisse viribus proprijs. sed propter iram dei: contra achas. arguens eos: quod contribules suos traherent captiuos. quos nisi remitterent: paratus eis erat repentinus interitus. Tunc ad consilium barachie qui magnus erat in israel: rex israel exhibuit captiuis magnam hospitalitatem. et liberos remisit ad propria. Porro: secundo obsederunt ierusalem: rex syrie. et rex israel. Cumque timeret achas nimis: confortauit eum ysaias dicens Ne timeas ab his duabus caudis ticionum fumigantium. sed non credidit ei achas: nec voluit querere signum a domino. et misit nuncios ad regem assyriorum teglatphalassar dicens. Seruus tuus sum ego ascende. et saluum me fac de manu regis syrie et regis israel Et intrauit rex assyriorum syriam. et vastabat eam. et ideo: rediit rasin in damascum. Rex autem assyriorum cepit damascum. et interfecit rasin. et damascenos transtulit in cyrenen: que est versus ethiopiam. Est enim alia cyrene in affrica. et occurrit ei achas rex ierusalem: in damascum cum muneribus. Cumque vidisset altare damasci. misit ad vriam sacerdotem in ierusalem: exemplar eius. vt extrueret ei consimile. Quo facto: cum rediisset achas: altare eneum transtulit a facie templi ad aquilonem. et super altare nouum: obtulit holocausta et pacifica. De altari vero eneo. vt tradunt quidam: fecit illud horologium famosum. de quo postea dicetur. et precepit sacerdotibus: vt deinceps super altare nouum offerrent. et deposuit achas luteres et mare eneum super pauimentum. vt eius nullus vteretur. Musac quoque sabbati: et ingressum regis. reclusit in templum domini. vt cum templo: ea prophanaret. vt sic placeret regi assyriorum. Est autem musac: gazophilatium regum. sicut corbanan sacerdotum. Ingressum vero regis quidam dicunt: locum in quo rex adorabat. vel portam: per quam ascendebat ad adorandum. que omnia obturauit achas. sicut et clauserat templum: ne intrarent sacerdotes. Sub eo vidit ysaias onus babilonis. alia decem vidit sub ezechia. et mortuus est achas. et sepultus in ciuitate dauid. et regnauit filius eius ezechias pro eo. Sub achas: roma condita est in monte palatino vndecimo kalendas maij agemellis: remo. et romulo. Anno ab vrbe condita tertio: remus rastro pastorali occisus est: a fabio duce romuli. consularibus ludis: sabine rapte sunt. et pulcerrima virginum thalamoni sorte data est: duci romuli. Unde: quia bene cesserat illi locus nuptiarum exinde dictus est thalamus.

De captiuitate decem tribuum.

Anno duodecimo achas regis iuda: regnauit osee super israel nouem annis. Fecitque malum coram domino. sed non sicut patres sui. Traditur enim dedisse licentiam israhelitis: vt ascenderet in ierusalem ter in anno. Contra hunc ascendit salmanasar: rex assyriorum. et factus est ei osee tributarius. Cumque deprehendisset rex assyriorum: quod osee rebellare niteretur per suba regem egypti. cui munera miserat: obsedit eum. et vinctum: misit in carcerem in niniue. et obsedit samariam tribus annis. et cepit eam: anno nono osee. et sexto: ezechie. Et transtulit israel in assyrios. scilicet septem tri-

bus que remanserant. ⁊ posuit eos: iuxta flu-
uium gozam: vltra montes medorum ⁊ per-
sarum. In p̄ma captiuitate trium tribuum:
creditur captiuatus fuisse tobias. ⁊ mãsit in
niniue. vel forte: cum rege osee ductus est. in
niniue. cuius historia cõsumata est: sub ma
nasse filio ezechie. sed nos eam tractabimus
post finem libri regum. Porro: rex assyrioꝝ d̄
diuersis regiõib᷒ adduxit colonos in samari-
am. paucos p̄mo. sed postea assaradoc popu
lauit terram. ⁊ habitauerunt in vrbibus ei᷒.
Cumq; essent de quinq; regionibus: quinq;
ydola portauerunt in samariam. queq; regio
suum. ⁊ omnes prius vocati sunt cuthei. a
quibusdam potioribus inter eos. qui vene-
rant de regione psida. que dicta est cutha: a
quodam flumine. Greci vo dixerunt eos sa-
maritas. qui ⁊ in euãgelio samaritani dicun
tur. hebrei vocauerunt eos: iacobitas. quia
supplantauerant israhelitas a finibus suis.
Qui cum venissent in terram israel: immi-
sit dominus in eos leones. ⁊ interficiebãt eos
⁊ nunciatum est regi assyriorum: ꝙ perirent
coloni eius. quia ignorabãt legitima dei ter-
re. ⁊ misit eis vnum de sacerdotibus israel. ⁊
legem moysi: inscriptam litteris antiquiori-
bus. ⁊ habitabat sacerdos in bethel. ⁊ susce
perunt circumcisionem. ⁊ legitima dei israel.
nihilominus tamen: deos suos in excelsis
colebant. Unde: quandoq; hebreos dicũt si-
bi ꝓpinquos: cum bene erat hebreis. cum vo
male: dicebant nihil esse sibi cum israel. Mi-
grauerunt autem decẽ tribus de iudea. post
annos nongentos: qudragintaseptem: ab ex-
itu de egypto. a diuisione vo regni: fluxerãt
anni ducenti quadraginta ⁊ menses septẽ.
⁊ dies septem: scd̃m iosephum. Multi autẽ
ex israhelitis: confugerunt in regnum iuda.
multi: absconderunt se in abditis. ⁊ latuerũt
in gentibus circumstantibus. Qui post re-
gressum regis assyrioꝝ redierunt ad ꝓpria. et
habitauerunt cũ samaritis.

De ezechia.

Nno tertio osee regis israel. regna-
a uit ezechias in ierusalẽ. vigintiqn-
q; ãnoꝝ erat: cum regnare cepisset
Et vigintinouem annis regnauit. Nomen
matris eius: abisa. de ierusalem. Qui conuo
catis sacerdotibus ⁊ leuitis: aperuit templũ
p̄mo anno. ⁊ p̄mo mẽse regni sui. ⁊ vasa dei
reparauit. ⁊ restituit sacrificia intermissa. ipse
de consilio sacerdotum: fecit phase: secũdo mẽ
se. non in tempe suo. quia non potuit popu-
lus p̄mo mense conuenire in ierusalem. nec
sacerdotes purificati erant. tamen: tanta fu-
it multitudo. ꝙ multi non purificati come-
derunt pasca. ⁊ tanta copia victimarum: ꝙ
in multis leuite suppleuerunt officium sacer
dotum. ⁊ post pascha. sollẽnizauerunt alijs
septem diebus. Hic dissipauit excelsa. ⁊ con
triuit statuas. ⁊ lucos succidit. ⁊ cõfregit ser
pentem eneum: quem fecit moyses. cui vsq;
ad illud tempus: filij israel adolebant incen-
sum. ⁊ puluerem eius sparsit in torrentẽ ce-
dron. ⁊ vocauit nomen eius noestan. quod
interp̄tatur os eoꝝ. quasi diceret. dicebatur
deus: sed non erat. Scripsit quoq; filijs isra-
el: vt redirent ad cultum dei. quoꝝ quidã:
nuncios eius neglexerunt. quidam: quosdã
interfecerunt. Unde etiam postea vt p̄dictũ
est: meruerunt captiuari. Recessit quoq; a re
ge assyrioꝝ: ne seruiret ei. Ipe pcussit phili-
steos: vsq; ad gazam. ⁊ omnes terminos eo
rum a turre custodum: vsq; ad ciuitatẽ mu
nitam. i. ⁊ p̄sidia ⁊ ciuitates.
Nno quartodecimo regni ezechie:
a ascendit sennacherib rex assyriorũ
in terram iuda. ⁊ cepit ciuitates eo-
rum. ⁊ misit ad eum ezechias in lachis. di-
cens. Recede a me. ⁊ quod imposueris mihi
feram. ⁊ indixit ei rex assyriorum: trecenta ta
lenta argenti. ⁊ triginta auri: ⁊ iurauit ꝙ nõ
noceret ei. Cumq; nõ inuenisset ezechias hãc
summam in thesauris domus domini ⁊ su
is: recepit laminas auri. quas ipse affixerat i
valuis templi. Cumq; misisset regi assyriorũ
p̄dictam pecuniam: irritum fecit sennacherib

iniusiurandum ⁊ misit ad obsidendum ierusalem tharthan ⁊ rapsacen. ⁊ castrametati sunt iuxta aqueductum piscine superioris. que est in via agri sullonis. ⁊ abstulerunt ciuibus: aquam exterioris piscine. Cumq; vocassent regem ad colloquiū noluit exire. sed misit ad eos eliachim pontificem ⁊ sobnam scribam. ⁊ ioachim: a cōmentariis. ⁊ loquebatur ad eos rapsaces hebraice. Erat enim samarites: vt quidam volunt. fuerunt qui dicerent eum esaie. qui transierat ad assyrios. ⁊ susceperat ritum gentium. ⁊ factus erat ciliarchus ⁊ ait. Hec dicit rex magnus assyriorum ad te: o ezechia. In quo confidis. vt audeas rebellare: Si confidis in rege egyptio: inniteris baculo harundineo. Si spem ponis in deo tuo. nunquid dii gentium ⁊ israel liberauit eos de manu mea: Si spem ponis i populo tuo: dabo tibi duo milia equorum. nec poteris apud te inuenire ascensores. Et rogabant nuncii rapsacem: vt loqueretur eis siriace. ⁊ non iudaice: audiente populo qui erat super murum. Tūc exclamauit rapsaces etiā ad populum: dicit rex magnus assyriorū. Facite mecum quod vobis vtile est. ne comedatis stercora vestra. ⁊ bibatis vrinam vestrā: egredimini ad me. ⁊ vtimini bonis vestris. donec veniam ad vos. ⁊ transferam vos in terram: que est similis vestre. Cumq; retulissent nuncii cōminationes istas ad ezechiam scidit rex vestimenta sua. ⁊ opertus est sacco ⁊ ingressus est domum domini. ⁊ misit predictos nuncios. ⁊ senes de sacerdotibus opertos saccis. ⁊ cilicio: ad esaiam dicentes. Hec dicit ezechias. Dies hic: dies est tribulationis nostre. ⁊ increpationis diuine. ora pro reliquiis israel. si forte audiet deus blasphemia. rapsacis: ⁊ vindicet. Et respōdit esaias Hec dicit dominus ezechie. Noli timere. Ecce ego mittam regi assyriorum spiritum. ⁊ audiet nuncium. ⁊ reuertetur in terram suam. ⁊ deiciam eum gladio suo in terra sua. ⁊ recessit rapsaces a ierusalem. ⁊ inuenit regem assyriorum expugnantem lobnam. Transiuit aūt rex ad egyptum expugnandā. vt triūphans rediret ad euertendam ierusalem. Cūq; obsedisset pelusium audiuit tharacam regē ethiopie cum multo exercitu venire in auxilium egyptiorum. ⁊ turbatus rex: dixit tharacham esse sacerdotem vulcani: ⁊ ideo non dimicaret cum eo. ⁊ rediit in iudeam. ⁊ obsedit ierusalem. herodotus tamen aliam causam reditus sui tradit. Orante namq; rege egyptiorum ad deum: multitudo sorcium in vna nocte comedit cordas arcuum in castris eius. ⁊ facti sunt assyrii inermes. ⁊ dixit: rapsacē cum exercitu remansisse circa ierusalem. ⁊ sennacherib rediisse ad eum de egypto. Uerūtamen: ante reditū sennacherib de egypto in iudeam: hec facta sunt.

De signis trium annorum que predixit esaias.

Cum egrederetur sennacherib iudeam vt transiret in egyptum: misit ezechie litteras terribiles. ⁊ cōminationis plenas dicens. q deus israel non posset eum liberare de manu sua. Tunc ascēdit ezechias in domum domini. ⁊ expandens litteras coram domino. orauit dicēs. Domine deus israel: audi verba sennacherib: qbus exprobrauit te nimis. salua nos obsecro: de manu ipsius. Tunc misit esaias ad ezechiā. significans ei verba domini ad sennacherib in hunc modum. Spernit te sennacherib: virgo filia syon. mouebit caput post tergum tuum: cum fugeris. exprobrasti sancto israel. viribus tuis ascripsisti: q vastasti iudeam. sed ex diebus antiquis ego plasmaui illud. nunc adduxi. i. ego: qui ab eterno disposueram q sic flagellarem peccantes: nunc impleui. ego: auctor fui. tu: minister. Ponam itaq; circulum in naribus tuis. sicut fit buba-

lo. ⁊ chamum in labiis tuis. sicut fit equo. et
reducam te in terram tuã. Tunc addidit esa-
ias verba sua ad ezechiam dicens. Tibi aũt
ezechia hoc erit signum liberationis tue. ter-
cio anno recedet a te sennacherib: non reditu-
rus. Ego autem predico tibi: quid facies hoc
anno. ⁊ quid: secundo. vt cum videris imple
ta: scias verũ esse quod predixi de tertio. Co-
mede hoc anno: quod reperis. vel scd̃m esaiã
que spõte nascuntur. vel scd̃m septuaginta
que ꝓus seueras. Imminente messione irru-
erant assyrii. ⁊ vastauerant segetes. vineas.
⁊ oliueta. sed quedam inter vngulas equoꝝ
calcantium euaserunt. Unde dicunt septua-
ginta: comede que ꝓus seueras. etiam: õ con
culcatis quedam sponte germinauerunt. de
quibus dicit esaias. comede que sponte na-
scuntur. etiam: cum prescissent aduentũ sen-
nacherib: congregauerãt sibi vndecũqꝫ victu
alia. ⁊ reposuerant in ierusalem. de quibus
dicit liber regum: comede quod reperis. Por
ro: secundo anno: comede que sponte nascun
tur. vel scd̃m ysaiaꝫ: pomis vescere. quod idẽ
est. Scd̃o enim anno dũ moraret̃ sennache-
rib in egypto: quia defuerant eis predicta vi
ctualia: multiplicauit eis dominus abũdan-
ter que sponte gignit humus. Porro: in ter-
cio anno fugato hoste: securi seminate. meti-
te. ⁊ comedite. ⁊ tunc: de ierusalem egredien-
tur reliquie. ⁊ quod saluatum est de monte
syon. ⁊ quod reliquũ est de domo iuda: mit-
tet radicem deorsum. ⁊ faciet fructum sur-
sum. ꝑ simile arboris loquitur. que quanto
profundius figit radicem: tanto copiosius et
altius facit fructum. ⁊ est sensus. Multitudo
populi que fugit de iudea ante faciem hosti-
um. ⁊ recepit se in ierusalem vt saluaretur:
fugato hoste redibit in terram suaꝫ. ⁊ popu-
labit eam. hoc audito: gauisus est ezechias.
de consilio esaie ⁊ sapientium: obturauit capi
ta fontium extra vrbem. ⁊ exitus aquarum
ĩ iudea. ne redeũtes assyrii inuenirent aqua-
rum abundantiam. Tũc obturauit ezechias.
superiorem fontem aquarum gyon. ⁊ auertit
eas subter ad occidentem vrbis dauid. vt in-
fluerent piscinam interiorem. Fecit etiam an
te fontem syloe quasi stagnum. in quo colli-
gerentur aque. ⁊ reseruarentur ciuib⁹ in vsuꝫ
obsidionis. ⁊ scd̃m epiphanium: ad preces
esaie copiosius solito egresse sunt aque õ fon
te syloe. hoc autem stagnum vocat in euan
gelio: natatoria syloe.

De fuga senna-cherib.

Factum est autem post annum: re-
dijt sennacherib ab egypto. ⁊ cum
vastasset iudeaꝫ: tandem obsedit ie
rusalem. sed in eadem nocte: angelus domi-
ni ꝑcussit in castris assyriorum centum octo
gintaqꝫ milia. ⁊ timens sennacherib fugit
cum decem viris tantum: vt aiunt hebrei. et
redijt in niniuen. Aiunt hebrei caput ⁊ bar
bam ei rasam ab angelo esse ignominiam.
⁊ impletum esse illud esaie. In die illa radet
nouacula ducta in regem assyriorum: caput
⁊ barbam. Cunqꝫ adoraret in templo. nes-
rach deum suum: ad ramelech ⁊ serasar filij
eius ꝑcusserunt eum gladio. ⁊ fugerunt in
ararath partem armenie campestrem: ⁊ vbe
rem: ad radicem montis tauri. ꝑ quam flu-
it arares. ⁊ regnauit pro eo filius eius assara
don. Indignati erant maiores filij in patrẽ:
ꝙ filium minorem natu prefecerat eis in re-
gem: eo ꝙ magis diligeret matrem illi⁹: quã
ipsorum. In hoc autem ostensus est nequi-
or populo: ꝙ patricidio filiorum est reserua-
tus. Porro: ierosolimite videntes stragẽ ho-
stiũ: egressi sunt. ⁊ spoliauerunt castra. Spo
lia vero mortuorum tollentes: excusserunt ex
eis puluerem tantum. Nam ignis diuinus
latenter eoꝝ cadauera incinerauerat.

De regressu solis

e Zechias autem post inopinabilem et incredibilem triũphũ: licet scdm iosephum cum populo hostias deo immolasset: non tamen digne gratias egit. Nam et animo elatus est. et canticum non cantauit: sicut in huiusmodi facere consueuerãt patres. et ppterea: egrotauit vsque ad mortem. et venit ad eum esaias. et ait. Hec dicit dominus. Dispone domui tue. quia morieris tu et non viues. Contristatus ezechias eo q filium non haberet. non q domum relinqueret desolatam. sed ne forte frustraretur in eo promissio facta dauid de christo: et conuersus ad parietem. fleuit amare. Forte: vt secretius oraret. et ne astantes: lacrimas eius viderent. vel forte: ad parietem porticus templi iuxta quam cubabat. et quia in porticum ascendere non poterat ad orandum: saltem ad faciem eius orauit dicens. Obsecro domine. memento quomodo ambulauerim coram te in veritate. Quasi diceret. Et si nõ peccaui: parce. ne pereant apud te que feci coram te. Porro: anteq egrederetur esaias mediam partem atrii: dixit ad eum dominus. Redi. et dic ezechie. Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationem tuam. et vidi lachrimam tuam. Ecce sanaui te. die tercio ascendes in templum. diebus tuis addã: quindecim annos. de manu regis assyriorũ cuius reditum times: et liberabo te. et vrbem hanc propter me et propter dauid seruũ meum. Hic apparet quia manasses nondum natus erat. qui post mortem patris cum regnare cepisset: duodecim erat annorum. Et ait ezechias. Quod erit signum quia dominus sanabit me: Cui esaias. Vis vt ascẽdat vmbra decem lineis in horologio: an vt reuertatur totidem gradibus: Erat enim hora diei decima. et vmbra gnomonis descenderat per decem lineas. dedit ergo regi optionem signi. vtrum vellet: q sol staret p spacium decem horarum immobilis. vel rediret ad orientem: et iterum inchoaret diem. Gnomon est stilus qui ponitur in centro semicirculi in horologio. vt ex vmbra illius cognoscantur hore. Quodlibet autem istorum fieret: adderetur duodecim horis diei: decem hore. huic sensui consonat hebreus. dicens. Vis vt stet vmbra decẽ lineis. an vt reuertatur: In esaia quoque de reditu solis ad ortum cantum: agitur. et non de ascensu vmbre. Verũtamẽ: super librum regũ sic exponitur. Vis vt ascẽdat vmbra decem lineis: procedente sole super terram p boreales plagas versus orientem: sicut quotidie p noctem sub terra procedere solet: Et sic completis decem horis: statim redeat ad locum vbi nunc est. et pficiat diem istum: Et elegit rex: vt rediret sol ad orientem. Si enim staret: alicui cause naturali posset ascribi vel forte: quia iam alio tempore factum fuerat sicut sub iosue: signum inauditum elegit. Et statim sol stans in oriente: reuersus est iterum p decem lineas p quas iam descenderat. Tũc fecit esaias afferri massam ficuum. et cathaplasmauerunt sup vulnus eius. Hebreus magis proprie dicit: super vlcus eius. Quidam suspicantur fuisse apostema. cuius sanies in cutis supficiem prouocatur: siccioribus ficis contusis. Porro: aquila. simachus. et theodocio: regium morbum fuisse dicunt. cui queque dulcia. vel sumpta. vel apposita contraria putantur. et ita: dei potentia monstrata est. cum p res noxias sanitas est restituta. et conualuit ezechias. et tertia die ascendens in templum: ait. Ego dixi domine. i. dum egrotarẽ: penes me cogitaui. in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. i. nondum suscepta sobole quam expectabam descendam ad inferos. et dum hec cogitarem: quesiui a te orando residuum annorum meorum vt prius velles me patrem fieri: q anima priuari. Huic cantico ezechie premittunt septuaginta titulum talẽ: oratio ezechie regis iude. Sed melius est in esaia scriptura ezechie regis iude. Nam i hoc cantico narrauit tãtum que cogitauerat. vel orauerat: dum egrotasset. et non orauit in eo: nisi duobus verbulis tantum ibi. Domine

responde pro me. ⁊ in fine. domine: saluum me fac.

De morte ezechie.

In illo tempore. misit merodach: baladam. filius baladam rex babilonis: litteras ⁊ munera ad ezechiam. petens: vt ei socius esset: ⁊ amicus. Nam eo tempore: rex medorum ⁊ rex babiloniorum recesserant a monarchia assyriorum sub assaradoch. ne essent sub eo Precipua tamen causa legationis huius: creditur hec fuisse. caldei vigebant in astronomia. nec poterant inuenire secundum artem suam: quare dies fere in duplum protensa fuerat. ⁊ tandem audierant. Hoc pro regge ierosolimorum factum esse. ⁊ miserunt ad eum: vt suscitarentur rei veritatem. Preterea chaldei adorabant solem. ⁊ miserũt regi munera: vt honorarent hominem. quem honorauerat deus eorum. ⁊ letatus est ezechias in aduentu eorum. ⁊ iterum elatus est in animo suo. nec fuit in domo sua: nec in omni potestate sua aliquid. quod nõ ostenderet eis. etiam domum aromatum. quam quidam tradunt fuisse cellam aromatum in templo domini. in quod inducere gentiles nefas erat. Secundum epiphanium vero: domus erat longissima. quam fecit salomon iuxta descriptionem patris sui: contra orientem syon. ⁊ fecit occulti aditus compositionem longe a ciuitate. que deprehendi ab vniuerso populo nequeat. pluribus quoqꝫ sacerdotibus ignota erat. illicqꝫ posuit rex aurum. et aromata que aducta erant de ethiopia. In ea post sepulchra regum: erant sepulchra pontificum. ⁊ postremo sepulchra prophetarum. Hoc secretum dauid ⁊ salomonis: ezechias gentibus denudauit. ⁊ ossa paterna contaminauit: et presentia prophanorum. ⁊ ab ipso die sterilis factus est.

Porro: cum abissent legati: venit esaias ad regem. ⁊ ait. Quid dixerunt viri isti. ⁊ vnde venerunt ad te: Qui cum indicasset ei quod quesierant: dixit esaias. Hec dicit dominus. Ecce dies veniunt. ⁊ auferentur in babilonem omnia que sunt in domo tua. ⁊ que absconderant patres tui. Sed ⁊ de filijs tuis erunt eunuchi in palacio regis babilonis. Hoc impletum esse fabulantur hebrei in daniele ⁊ socijs eius. qui cum ioachim filio iosie capti sunt. Sed verius creditur eos eunuchos fuisse. non corpore: sed mente. Et respondit ezechias. Bonus est sermo domini. Sit pax ⁊ veritas in dieb' meis. ⁊ dormiuit ezechias cum patribus suis. ⁊ celebrauit exequias eius vniuersus iuda. ⁊ sepelierunt eum super sepulchra filiorum dauid. i. eminentius sepulchrum ceteris fecerunt ei: causa pietatis qua coluit deum. Ipse enim sic cõmendatur in libro regum. non fuit similis ei: neqꝫ ante eum: neqꝫ post: de cunctis regibus iuda. In hoc excipitur dauid quia nondũ erat sub eo regnum iuda. Si queritur de iosia. dicimus: ꝙ iosias fuit melior eo. sed iste preponitur ei in hoc. ꝙ magnificatus est preclaris bellorum titulis. ⁊ ꝙ tria inaudita fecit dominus pro eo. Regressum solis. additionem annorum. stragem hostium per angelum. In diebus ezechie: siracicusa. ⁊ cacitina in sicilia condite sunt. Romulus milites ex populo sumpsit. quasi ex mille vnum. Cures qui sub stacio rege sabinorum romulo fauebant: quirites appellauit. centum elegit senes. quos appellauit patres. Romul' apud paludum capree nusquam apparuit. ⁊ suadente lucio: quirini nomine cõsecratus est. Post romulum: senes predicti singuli p quinos dies rempublicam rexerunt: per annum fere ⁊ dimidium. Quod regnum appellatũ est inter tempus. Tunc secundus a romulo regnauit numa pompilius. qui predictos senes senatores appellauit. Hic primus: congiarium militibus dedit. i. imperialem lar-

gitionem in sui promotione. Januarium et februarium anno addidit. Fundamenta capitolij iecit. Sibilla erichtea claruit.

De manasse. et obitu esaie.

P Ost ezechiam: regnauit manasses filius eius pro eo. duodecim annorum erat cum regnare cepisset. Et quinquagintaquinque annis regnauit in ierusalem. et fecit malum coram domino. et edificauit excelsa que dissipauerat pater eius. Et erexit aras baal. et lucos. Et extruxit altaria milicie celi: in duobus atrijs templi. Et posuit ydolum luci in templo domini. Et traduxit quendam filium suum per ignem tophet. ariolos. augures. phitones. et aruspices multiplicauit. et errare fecit iudam in vijs gentium. Cumque arguerent eum prophete missi a domino: nemini eorum parcebat. Sed plateas ierusalē sanguine prophetarū purpurauit. Insuper: aliorum sanguinem innocentium fudit: multum nimis. donec impleret ierusalem vsque ad os. esaiam quoque affinem suum: eiectum extra ierusalem circa piscinam syloe: serra lignea p medium secari fecit. qui dum in principio sectionis angustiaretur: peciit sibi dari aquā vt biberet. Et cum nollent ei dare: dominus de sublimi misit aquam in os eius: et expirauit. Nec tamen carnifices a sectione destiterunt. ob hanc aque missionem: confirmatum est nomen syloe. quod interpretatur missus. nec sepelierunt eum in sepulchro prophetarum. Sed sub quercu rogel. iuxta transitum aquarum quem fecerat ezechias. in memoriā miraculi quod fecerat dominus in aquis illis: ad preces esaie. Tradit enim epiphanius: quod dum sennacherib rediret ab egypto: premisit exercitum ad obsidendam ierusalem. Qui castrametatus est circa piscinam syloe. vt aquis eius vterentur. Eratque piscina quasi cōmunis. Nam et ciues: ad eam descendere poterant et hostes. Orans autem esaias: obtinuit a domino. vt cum egrediebantur ciues: erant ibi aque sicut prius. Cū vero accedebant hostes. siccabātur aque prius ita: vt mirarent assyrij: vnde essent aque in vrbe. Porro: in iugem memoriam huius facti: adhuc aque syloe non iugiter sed incertis horis ebulliunt. Cumque in propria persona accessisset sennacherib: facta est strages supradicta in exercitu ipsius. In tante rei memoriam. populus gloriose prophetam sepeliuit: in loco predicto. vt etiam orationibus eius post mortem: indesinenter huius aque beneficio potirentur.

De morte manasse.

I Mmisit ergo dominus aduersus manassem regem babiloniorum qui depopulatus ē iudeam. et manassem dolo captum traxit in babilonem. et pluribus affixit tormentis. Et intelligens manasses hanc esse manum domini: egit penitentiam. Et attente orauit ad dominum. et misertus est dominus: reduxit eum in regnum suum. q cum venisset ierosolymam: deleuit ydola. lucos. et aras que fecerat. ita: vt in memoriam priorum nihil superesset. Et restituit cultum domini sicut prius. et populum idipsum agere docuit. et sic a priori conuersatione mutatus est. vt non sine grandi ammiratione vitam ageret beatam. Muros quoque ciuita-

tis et turres ⁊ antemuralia multa munitione firmauit. Et mortuus est manasses. et sepultus in orto domus sue. in orto azam. Et regnauit amon filius eius pro eo. In diebus manasse. sibilla erofila claruit in samo. Unde: et samia dicta est. Parthenii: tharentum condiderunt. Glaucus de choo: p̄mus ferri glutinum intra se excogitauit. Tertius romanorum rex. tullius hostilius. Hic primus regum romanorum: purpura ⁊ fascibus usus est. Qui post longam pacem: bella reparauit albanos. vegentes. fidenates: vicit. adiecto monte celio: ampliauit vrbem. Tandem cum domo sua: fulmine conflagrauit.

De amon et iosia.

p Orro: amon viginti ⁊ duorum annorum erat: cum regnare cepisset. Et duobus annis regnauit in ierusalem. Tamen: septuaginta dicunt duodecim. qui fecit malum coram domino: sicut pater suus in iuuentute fecerat. Et tetenderunt ei insidias serui sui ⁊ interfecerunt eum in domo sua. Populus autem percussit eos: qui interfecerant regem. Et sepelierunt eum cū patre suo. ⁊ statuerunt sibi regem: iosiam filium eius pro eo. Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. ⁊ triginta ⁊ vno anno regnauit in ierusalem. Et ambulauit per omnes vias dauid patris sui non declinauit ad dexteram neqz ad sinistram. Qui in quarto regni sui anno. qui erat ei duodecimus etatis: vt dicit iosephus: pietatem et iusticiam mirabilem in se iam demonstrabat. Nam populum iam reuocabat ab ydolatria. Et opera praua velut senior emendabat. Porro: anno regni sui octauo: omnem ciuitatem ⁊ prouinciam a cultu ydolorum purgauit. vt nullum vestigium ydolatrie superesset. Hieronymus in paralipomenon: dicit archam eductam de templo in diebus achas p̄ ydolis in ea positis. Et fuit in domo sellum patrui ieremie. patris ananeel. viri olde. que habitauit in ea: vsqz ad iosiam. Scrutabatur etiam domos: ne quid latenter remaneret suspectum. Et in vnaquaqz causa insticiam coluit. tamquam anime sue medicinam. Misitqz in totam prouinciam: vt referrent ad reparationem templi munera: pro sua voluntate vnusquisqz. Et preposuit huic operi helchiam sacerdotem magnum. et amasiam: qui erat supra ciuitatem. et saphan scribaz. Et facta est templi reparatio fideliter ⁊ indilate.

De ieremia propheta.

a Nno tertiodecimo regni iosie: exorsus est prophetare ieremias filius helchie. de sacerdotibus anathot in terra beniamin. tertio ab vrbe miliario. Et prophetauit vsqz ad euersionem vrbis quadraginta annis: et vno. Preter illud tempus: quo in egypto p̄phetauit in thamis. Et cum puer esset: dixit ei dominus. Prophetam in gentibus dedi te. Qui cum dixisset. a a a. domine deus nescio loqui. quia puer sum ego: misit dominus manum suam et tetigit os eius. ⁊ ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ex tunc: licet esset adolescēs. cepit prophetare et predicare. Mane consurgens ieremias et frequens stans in porta domus domini. ⁊ in atrijs

templi. ⁊ ostendit ei dominus signa euersionis ierusalem: quã predicebat. Primo signo significauit ei: auctorem illius euersionis deum. Ostendit enim ei: quasi furem vigilantem cum virga. vt dampnificaret dormientes. Sic enim dominus iam vigilabat: ad percutiendum populum suum. Secundo vero signo ostendit ei dominus: quo ministro ad hoc vteretur. per ollam succensam a facie aquilonis. Et ait. Ab aquilone pandetur omne malum: super omnes habitatores huius terre. idest. a chaldeis. qui iuxta situm ierusalem ab aquilone venerunt. Has duas visiones vidit sub iosia. De tertia: incertum est. Verius tamen putatur: q sub aliis regibus viderit eam. sicut ⁊ cetera que sequũtur. In tertia enim visione ostendit ei dominus: causã euersiõis. nec fuit hec visio imaginaria: sed corporalis. Precepit enim dominus: vt tolleret lumbare suum. ⁊ absconderet illud super eufraten. ⁊ post multos dies ex mandato domini reuertens: inuenit illud putrefactum. ⁊ nulli vsui aptum. ⁊ ait ei dominus. Sicut adheret lumbare ad lumbos viri. sic agglutinaui mihi domum israel: et domum iuda. Sed quia recesserũt a me fornicando post deos alienos: quasi putrefient trans eufraten captiuati. Reliqua ieremie locis suis tractabimus.

De inuentione deuteronomii.

p Orro: octauodecimo anno regni iosie: precepit iosias helchie: vt residuum pecunie que oblata fuerat ad templi reparationem: conflaretur. ⁊ fierent inde vasa ad ministerium domini. Cumq; helchias omnia diligenter scrutaretur: inuenit librum moysi in templo. Forte: aperuit archam. ⁊ inuenit deuteronomium: quem moyses reponi fecerat in ea. Et misit eum regi: per manum saphan. Qui cum legisset coram rege: scidit rex vestimenta sua. Audiuit enim maledictiones scriptas in trãsgressores legis. ⁊ crebras cõminationes domini. Quod si sequerentur ydola: eiceret eos de terra quam dederat eis. sicut eiecerat amorreos a facie eorum. ⁊ mirabatur: quod adhuc essent in terra. ⁊ verebatur imminere captiuitatem. Tunc precepit helchie ⁊ viris prudentibus: vt consulerent dominum super se ⁊ super populum suum. Qui descenderunt ad holdam prophetissam vxorem sellum. qui habitabat in ierusalem in secunda. idest. in secundo ambitu muri: quem fecerat ezechias. de quo dixit sophonias. ⁊ vlulatus a secunda. Forte: non inuenerũt ieremiam. vel potius: nullius adhuc momenti erat. Et respondit holda: hec dicit dominus. Ecce adducam mala que scripta sunt in libro legis. super locum hunc. et habitatores eius: quia irritauerunt me in cunctis operibus manuum suarum. succendetur indignatio mea: ⁊ non extinguetur. Regi autẽ qui misit vos dicetis. Hec dicit dominus. Pro eo quod audisti verba voluminis. Et perterritum est cor tuum. ⁊ humiliatus es: differentur hec mala. nec fient in diebus tuis. Et colligam te ad patres tuos in pace. Quod non est intelligendum: de pace ipsius regis. ipse enim occisus est a pharaone. Sed de pace populi. idest priusquã inferret populo que cõminatus fuerat. His auditis: mittens rex in omnem prouinciam cõgregauit omnem populum in ierusalem. Et stans super gradus: legit cunctis audientibus omnia verba libri. Et percussit fedus coram domino. et compulit omnes sacramenta prestare: vt leges moyseas per omnia custodirent. Et deleuit aruspices. et maleficos omnes. Et omnia vestigia ydolatrie redegit in puluerem. Et contami-

nauit excelsa. et valle tophet. et ignem moloch. forte: ossa mortuorum vbiqz sparsit.' vel quelibet alia immunda. vt potius abbominabilis quam venerabilis locus appareret. Equos quoqz solis et currus quos deputaverant reges iude in introitu templi iuxta exedram nathamelech eunuchi: penitus destruxit. Fecerāt ibi iudei ydolum solis: quasi puerum inberbem. quia nullum patitur senium. sed quotidie renouat. Fecerāt et ei equos et currum putantes: q̄ in hunc modum helyam transtulisset. et ascendens rex in bethel super altare quod fecerat ieroboam combussit ossa sacerdotum. et falsarum prophetarū: eruta de sepulcris excelsorum. iuxta verbum abdon prophete. cuius titulum cum legisset in sepulchro: precepit ne mouerentur ossa eius. nec etiam illius cum quo sepultus erat. Id ipsum fecit in excelsis samarie. et in vrbibus manasse. et effraim. et symeon: vsqz in neptalim. Ossa de tumulis excelsorum eruta sup altaria comburens. et tam ossa q̄ altaria: in puluerem redigens. Hoc predictum erat de iosia: ante annos trecentos sexaginta et vnū. et reuersus in ierusalem: fecit phase. conuocās ad illud: etiam filios israel qui captiuitatem assyriorum aliquo modo effugerant. vel etiā de captiuitate aliquo casu redierant. et traditur ex eis habuisse ad vndecim milia nathinneorum. Non est factum phase tale a dieb9 iudicum. In paralipomenon legitur: a diebus samuelis. quod posset dici vicio scriptorum factum: et scriptum esse samuelis. p samlomonis: nisi idipsum in iosepho legeretur. Potest ergo intelligi. q̄ samuel fecit phase. et si in historia non legatur. Q̄d autem iudices fecerint phase: certum est. quoniā moyses et iosue iudices fuerunt. Et factum ē hoc phase in ierusalem: octauo decimo anno regni iosie.

De morte iosie.

In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti: contra regem assyriorum. Audierat enim iam debilitatum. Quia medi et babilonij a monarchia eius recesserant. et estimabat q̄ de facili posset obtinere syriā. Primo tamen aggressus erat regem ad remon. qui regnabat tunc in carthamis. Descendit ergo iosias: in occursum eius. prohibens ne transitum faceret p iudeam. et misit pharao ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi rex iuda: Non aduersum te venio. ad eufraten ppero. mittit me deus ad medos. sine me. ne deus qui mecum est interficiat te. et non acquieuit iosias. sed cum rege ad remon: componebat acies vt dimicarent aduersus pharaonem. Et forte: dū transisset a curru in currum qui sequebatur eum more regio: occisus est a sagittarijs in campo magedon. et planxit eum insolabiliter ad remon rex cum exercitu suo. Unde illud dictū est. Non erit planctus sicut planctus ad remon. Traditur autem: quod iuxta arborem et fontem occisus fuerit. que statim aruerunt. Et relatus est in ierusalem: et sepultus in mausoleo patrū suorum. et planxit eum vniuersus iuda et ierusalem. et maxime ieremias. qui super exequias eius scripsit trenos lamentabiles. quo modo sedet sola ciuitas. Et quibus vtebantur cantores et cantatrices: super exequias iosie. et longis temporibus in iudea super iosiam eos replicabant. Quibus postea superaddidit idem ieremias alias lamentationes super excidio ciuitatis. In diebus iosie. quartus romanorum rex: ancus marcius. nume nepos ex filia: auentinum montem et ianiculum vrbi addidit. Supra mare sextodecimo ab vrbe miliario: hostiam condidit. oraculo dodoneo primum grecia vsa est. Quintus romanorum rex: tarquinius priscus. q̄ circum rome edificauit muros et cloacas. et capitolium extruxit. ludos romanos instituit anon a delphino: in thenarum depoxtatus dicitur.

Reliquit aūt iosias tres filios. eliachim qui et iechonias. pmogenitū

vigintiquinque annorum. Medium autem ioachas. qui et sellum dictum est: vigintitrium annorum. et tertium mathaniam: circiter octo annorum. Tulit ergo populus terre medium filium ioachas. et constituit eum regem pro patre suo qui tribus mensibus tantum regnauit in ierusalem. Nam vt dicit paralipomenon: veniens rex egypti in ierusalem amouit eum. et imposuit mulctam terre centum talenta argenti. et vnum auri. et constituit regem pro eo. fratrem eius primogenitum eliachim sibi tributarium. et mutato nomine: vocauit eum ioachim. vt mutatio nominis: signum esset subiectionis. et duxit secum ioachas in dolo: sub spe honorandi eum in egypto. Nam cum venisset in reblata: vinxit eum. et ligatum misit in carcerem in egypto: et mortuus est.

De ioachim.

Porro ioachim vigintiquinque annorum erat cum regnare cepisset. et vndecim annis regnauit in ierusalem. et fecit malum coram domino: iuxta omnia que fecerant patres eius. Cumque argueret eum vrias propheta: comminatus est ei valde. et fugit vrias in egyptum. et misit post eum ioachim. et reduxit eum. et morte turpissima interfecit eum. Anno quarto regni ioachim: cepit regnare in babilone nabuchodonosor qui victo rege egypti: tulit omnia que eius fuerant a riuo egypti: vsque ad flumen eufraten. et transiens eufraten: omnem syriam vsque ad pelusium cepit: preter iudeam. Porro: anno quarto ioachim locutus est ieremias ad omnem populum iuda. et ad ciues israel: dicens A tertiodecimo anni iosie: locutus sum vobis verba domini. hodie est: vicesimus tercius annus. et non audistis me. propterea: hec dicit dominus. Adducam nabuchodonosor seruum meum: super terram hanc. et super omnes nationes que in circuitu eius sunt. et seruient regi babilonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint anni septuaginta: visitabo super regem babilonis. et super terram chaldeorum iniquitatem eorum: et ponam illam in solitudines sempiternas. et mirabantur quod tam audacter loqueretur. Nam et in principio regni ioachim cum staret in atrijs templi: et dixisset. Hec dicit dominus. Dabo domum hanc sicut sylo: et vrbem hanc dabo in maledictionem: apprehenderunt eum sacerdotes et prophete. et omnis populus dicentes: morte moriatur. Et ascenderunt de domo regis principes iuda. et sederunt in porta domus domini. et accusabant ieremiam sacerdotes et prophete. Qui respondit. Misit me dominus: vt prophetarem aduersus locum istum. Ecce: in manibus vestris sum: facite quod rectum est in oculis vestris. et liberauerunt eum principes a manibus populi. et maxime aichan filius saphan. dicentes: quod micheas in diebus ezechie similia predicasset. et multi prophete in diebus regum. nec aliquid a regibus perpessi sunt: sed honorati. Clauserunt tamen principes ieremiam: ne publice predicaret. Dixitque tunc dominus ad ieremiam. Tolle volumen. et scribes omnia verba que locutus sum tibi aduersus iudam. et alias gentes: a diebus iosie vsque ad diem hanc. Et vocauit ieremias baruch filium nerye. et scripsit baruch ex ore ieremie: omnes sermones domini. et dixit ad eum ieremias. Clausus sum. nec valeo ingredi domum domini. Ingredere ergo tu. et lege que scripsisti: in die ieiunij audiente populo. et vniuersis qui veniunt de ciuitatibus suis. et fecit baruch sicut preceperat ei ieremias. sepe legens in domo domini. Factum est autem in anno quinto ioachim in mense nono predicauerunt ieiunium omni populo in ierusalem. et vniuersis qui confluxerant de iuda. et legit baruch sermones ieremie: in introitu porte noue domus domini. Quod cum audisset filius gamarie micheas: descendit ad principes et seniores domus regis: qui sedebant in gazophilacio scribe. Qui cum nunciasset eis que audierat: aduocauerit

ad se baruch. Qui cum legisset omnia ver
ba coram eis: obstupuerunt. et dixerunt ei.
Abscondere tu et ieremias. et nemo sciat vbi
sitis. et ingressi sunt ad regem. Qui sede-
bat in domo hyemali mense nono. Et posi-
ta erat arula coram eo plena prunis. Cum-
q; legisset: vidi filius nathanie tres par-
gellas. vel quattuor: scidit rex volumen
scalpello scribe. ⁊ proiecit in ignem: donec cō-
sumeretur. quibusdam tamen contradicenti-
bus. ⁊ precepit rex seruis suis. vt comprehē-
derent baruch. ⁊ ieremiam. Dominus autē
abscondit eos. Et dixit iterum dominus ad
ieremiam. Scribe rursum in volumine om
nes sermones quos combussit ioachim. ⁊ su
peraddes plures. ⁊ precipue ea que dicit do-
minus contra ioachim. non erit ex eo: qui se-
deat super solium dauid: ⁊ cadauer eius ꝓ-
icietur ad estum per diem: ⁊ ad gelu ꝑ noctē
Non plangent eum: ve frater. ve soror. i. non
plangent eum frater ⁊ soror dicentes ve. Nō
concrepabunt ei: ve domine. ⁊: ve inclite in se
pultura asini sepelietur. putrefactus ⁊ ꝓiect⁹
extra portas ierusalem.

De nabuchodonosor et morte ioachim.

a Actum est autem in anno octauo
ioachim: ipse est quartus anni na-
buchodonosor: ascendit nabucho-
donosor in iudeam. ⁊ depopulabatur eam.
Rechabite autem qui habitabant in taber-
naculis seorsum ab hominib⁹: timētes ascē-
derunt in ierusalem vt saluarēt animas su-
as. Et dixit dominus ad ieremiam. Vade.
⁊ introduces omnes rechabitas in vnam ex
edram thesaurorum: iuxta domum domini
⁊ introduxit eos in gazophilatium filiorum
ennam. ⁊ posuit coram eis ciphos ⁊ calices
plenos vini dicens. bibite vinū. Qui respon
derunt. Non bibemus. quia ionadab filius
rechab pater noster: precepit nobis dicens.
Non bibetis vinum: vos ⁊ vxores vestre. et
filij vsq; in sempiternum: domum non edifi-
cabitis. sementē non seretis. vineas non plā-
tabitis. in tabernaculis habitis cunctis die-
bus. ⁊ viuatis multis diebus super terram:
in qua peregrinamini. Et tunc ait dominus
ad ieremiam. Dic habitatoribus ierusalem
Hec dicit dominus. Nunquid non accipie-
tis disciplinam vt obediatis mihi. sicut re-
chabite patri suo: Propterea: inducam sup
vos mala que locutus sum. De stirpe vero
rechab: non deficiet vir stans in conspectu
meo. Porro: cum ascendisset nabuchodono-
sor in ierusalem: cepit ioachim ⁊ ligauit eū.
⁊ trahebat secum in babilonem. ⁊ nobiles
cum eo. In itinere vero imposuit ei nabu-
chodonosor ei tributum. ⁊ remisit eum in ie-
rusalem. Sed obsides traxit secum: pueros
de semine regio. ⁊ seruiuit ei ioachim tribus
annis. Sed cum audisset q; rex egypti iterū
pugnare vellet contra nabuchodonosor: ne
gauit ei tributum quod promiserat. ⁊ ascen-
dens rex babilonis in ierusalem: sub iure fe-
deris intrauit eam. Sed cum intrasset: fi-
dem non seruauit. sed iuuenes fortissimos
quosq; occidit: vna: cum rege ioachim. quem
etiam ante muros insepultum proici iussit.
Et quia non seruauerūt ei fidem hostes: ideo
forte liber regum vocat eos latrunculos. di-
cens. Et immisit dominus in ioachim la-
trunculos caldeorū. ⁊ syrie. ⁊ moab. ⁊ amon.
vt disperderent eum iuxta verbum domini.
Nam ⁊ stimata sunt inuenta in corpe occi
si. contra legem ⁊ nomen ydoli quod colebat
chodonazer.

De iechonia.

e T constituit nabuchodonosor filiū
ei⁹ regem. ioachim iechoniā. equo
cū scz patri. decē ⁊ octo annorū erat

ioachim: cum regnare cepisset. ⁊ tribus tantum mensibus ⁊ decem diebus regnauit. Nã cum recessisset nabuchodonosor: timuit ne ioachim memor paterne necis: adhereret egyptiis. ⁊ pugnaret aduersus eum. ⁊ ideo: rediit ⁊ obsedit ierusalem. Sed ad vocem ieremie egressus est ioachim ad eum: cum matre et omni domo sua. ⁊ pncipibus eius. ⁊ suscepit rex eos babilonis: anno octauo regni sui ⁊ tulit vniuersa vasa aurea de domo domini. ⁊ thesauros domus regie. ⁊ transtulit in babilonem: cum rege ⁊ matre eius: de domo regia circiter duo milia. De principibus ⁊ viris robustis septem milia. Artifices ⁊ inclusores mille. In summa: quasi decem milia. Inter quos erat ezechiel adhuc iuuenis: de genere sacerdotum. Uidetur tamen ioseph' velle. q iam duos libros conscripserat: de futuro vrbis excidio. quos reliqt in iudea. Isti quia sponte se tradiderunt. proprie dicti sunt: transmigratio iude. Alii do: qui postea p violentiam tracti sunt: pprie dicũtur captiuitas iude. Ab hac transmigratione scilicet ab octauo anno regni nabuchodonosor: quidam inchoant numerare septuaginta annos captiuitatis.

De sedechia.

Et constituit nabuchodonosor regẽ in ierusalem: patruũ ioachim. mathaniam. vt seruiret ei sub tributo. interposita religione iurisiurandi. ⁊ mutato nomine: vocauit eum sedechiam. Uicesimum pmum etatis annum agebat sedechias: cũ regnare cepisset. ⁊ vndecim annis regnauit in ierusalem. ⁊ fecit malum coram domino: sicut ioachim frater eius. Erat enim supbus cogitans: vt adhereret regi egyptiorum. ⁊ non seruaret iusiurandum regi babilonis. Decipiebant enim eum pseudo pphete dicentes: in proximo babilonios vincendos ab egyptiis. Cũq; diceret ei ieremias: vt spe poneret in deo. ⁊ non in homine: dixit ad eũ dominus. descende in domum figuli. ⁊ ibi audies verba mea. Et descendit ⁊ ipse figul' faciebat opus sup rotam. ⁊ dissipatũ ẽ vas in manibus eius. ⁊ conuersus: fecit de eodẽ luto alterum vas. sicut placuit in oculis ei'. ⁊ dixit dominus ad ieremiã. Dic domui iuda. Hec dicit dominus. Nunquid sicut facit figulus potero facere vobis: Ut destruã ⁊ disperdam vos. ⁊ penitentes edificẽ ⁊ plãtem: Factum est autem in anno quarto regni sedechie: miserũt ad eũ nuncios: rex edom rex moab. rex amon. rex tyri. rex sydonis petentes: vt pariter federati. vnanimiter tributa negarent regi babilonis. ⁊ dixit dominus ad ieremiam. Fac tibi cathenas ligneas. i. retortas sc. ⁊ pones vnam in collo tuo. ⁊ alias qnq; dabis in manus nuncioꝝ qnq; regũ: coram sedechia dicens. Hec dicit dominus qnq; regibus ⁊ regi iuda. Ego feci terram. ⁊ dedi eam ei qui placuit i oculis meis. ⁊ nũc dedi omnes terras istas in manu nabuchodonosor serui mei. Gens autem ⁊ regnum q̃ non seruierit ei: in gladio ⁊ fame ⁊ peste visitabo sup eos. Nolite audire verba pphetaꝝ dicentium vobis. non seruietis regi babilonis ne peatis cum eis. Et cum complesset ieremias mandatum domini coram sedechia: anamias propheta de gabaon: tulit cathenam de collo ieremie. ⁊ confregit eam dicẽs. Hec dicit dominus. Sic confringam iugũ regis babilonis. de collo istarum gentium: post duos annos dierum. ⁊ referri faciã omnia vasa domini ⁊ reducam omnem transmigrationem iude ad locum istum. Et ait ieremias. Amen. sic faciat dominus. Quasi diceret. Idipsum vellẽ ego si fieri posset. Uerũtamen: audi anania. Non misit te domin' ⁊ confidere fecisti populum istũ in mendacio. propterea: hoc anno morieris: post duos mẽses dieꝝ. ⁊ mortuus ẽ ananias i anno illo: mẽse septimo. Nam hoc pdixerat ieremias in mense qnto. Territ' aũt sedechias ad mortem ananie: misit nuncios in babilonem cum tributo. ⁊ misit ieremias epistolã

in manibus nunciorum secreto: ad omnem transmigrationem iude dicens. Hec dicit dominus. Edificate domos. ⁊ plantate ortos. ⁊ ducite. ⁊ tradite nuptui. ⁊ querite pacem ciuitatis: ad quã transmigrare vos feci. ⁊ orate pro ea deũ. quia in pace illius erit pax vestra. Non vos seducant prophete qui in medio vestri sunt. qui promittunt vos in breui redituros. quia cum ceperint impleri in babilone septuaginta anni: reducam vos ad locum vestrum. Hec autem dicit domin⁹ ad achab filium culie. ⁊ ad sedechiam filiũ maasie. qui prophetant vobis mendaciter. tradam eos in manus regis babilonis. ⁊ percutiet eos in oculis vestris. ⁊ assumetur ex eis maledictio dicentium. ponat te dominus: sicut sedechiam. ⁊ sicut achab. quos frixit rex babilonis in igne. pro eo q̃ fecerunt stulticiam in israel: ⁊ mechati sunt in vxores amicorum suorum. ⁊ locuti sunt verbum in nomine meo. quod non mandaui eis hos duos: tradunt hebrei fuisse illos duos senes: quos postea dãnari iudicauit daniel. nec obest: quod dicitur rex babilonis eos frixisse. cum daniel dicat: eos lapidatos. conuictos enim tradiderunt regi ad penam. que nomine ignis significata est. Cumq̃ redissent nuncij de babilone. attulerunt litteras ex parte pseudo prophetarum: ad sacerdotes in ierusalem: in hec verba. Posuit nos dominus in domo sua: sup omnem virum arrepticium. ⁊ prophetantem vt mittatis eum in neruũ ⁊ in carcerem. Et nunc quare nõ increpatis ieremiam qui scripsit nobis. edificate domos quia non redibitis: Et legit sophonias epistolam coram sedechia in auribus ieremie. ⁊ ait ieremias. Hec dicit dominus Sup eos quos transmigrare feci visitabo verbum bonum: vt reducam eos. Sup vos autem qui non estis egressi: cum eis immittã gladium. ⁊ famem. ⁊ pestem. ⁊ ponam vos quasi ficus malas: que comedi non possunt. Ostendit enim mihi dominus signũ. ⁊ ecce duo calati pleni ficis positi ante templum. ⁊ dixit dominus ad me. Quid tu vides ieremia: Et dixi. ficus. ficus bonas: bonas valde. ⁊ malas: malas valde. Et ait dominus. Sicut ficus hec bone: sic cognoscam trãsmigrationem quam emisi de loco isto. ⁊ reducã eos in terram hanc. Et sicut ficus pessime: sic dabo sedechiam ⁊ reliquos qui remanserunt in vrbe hac: in vexationem ⁊ opprobrium omnibus regnis terre.

e T dixit iterum dominus ad ieremiam. Vade. ⁊ accipe lagunculam figuli testeam. ⁊ duces tecum de senioribus sacerdotum. ⁊ de senioribus populi: ad vallem filiorum hennon. que est iuxta introitum porte fictilis. ⁊ conteres lagunculam in oculis eorũ ⁊ dices. Hec dicit dominus. sic conteram locum istum. ⁊ ciuitatem hanc. nec vocabitur locus hic amplius tophet. ⁊ vallis filij hennon. sed vallis occisionis. Implebo enim eum cadaueribus: eo q̃ non sit alius locus ad sepeliendum. Et venit ieremias de tophet. ⁊ stetit in atrio dom⁹ domini. ⁊ dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus. Ecce inducam sup hanc ciuitatem vniuersa mala que locutus sum aduersus eam. ⁊ indignatus fassur sacerdos. percussit ieremiam. ⁊ misit eum in neruũ: quod erat in porta beniamin superiori. in domo domini. Cũq̃ illuxisset in crastinum: eduxit fassur ieremiam de neruo. ⁊ dixit ad eum ieremias. Non fassur vocauit dominus nomẽ tuum. sed pauorem vndiq̃. Interpretatur enim fassur. vel fascor: oris nigredo. quasi diceret. non habebis oris nigredinem. i. potestatem imperandi iniqua. sed pauens vndiq̃ captiu⁹ duceris i babilonẽ. Et orauit ieremias ad dominũ. Domine deus exercituum. qui vides renes ⁊ cor: videam vltionem ex eis. tibi enim reuelaui causam meam.

p Orro: in anno quinto sedechie: ipse est annus quintus trãsmigrationis ioachim. exorsus est ezechiel prophetare in babilone ad concaptiuos. postquã acceperant epistolam ieremie. cuius prophetiam sicut ⁊ danielis postea prosequemur:

post excidium vrbis ⁊ obitum ieremie. Por
ro: i principio anni noni sedechie: nabuchodonosor obsedit ierosolimam. quia negaue-
rat ei sedechias tributum. Et misit sedechi-
as ad ieremiam: fassur et sophoniam sa-
cerdotes. dicens. Interroga pro nobis do-
minum. Si forte faciat nobiscum miseri-
cordiam. Et respondit ieremias. Hec dicit
dominus. Dabo sedechiam regem iuda: et
seruos eius. ⁊ populum eius: in manu na-
buchodonosor regis babilonis. ⁊ percutiet
eos in ore gladij. ⁊ non flectetur neq; parcet.
neq; miserebitur. ⁊ libere ambulabat ieremi-
as in medio populi: eadem clamans. Por-
ro: rex egypti egressus est de egypto cum exer
citu. quasi soluturus obsidionem ierusalem.
⁊ recessit rex babilonis a ierusalem: in occur-
sum eius. ⁊ fugauit eum in ore gladij: et de
syria coegit exire. Cumq; discessisset nabuchodo
nosor a ierusalem: illuserant falsi prophete ie
remie. ⁊ decipiebant sedechiam dicentes. Nō
reuertentur babilonij: sed redibit trāsmigra-
tio nostra ad nos cum omnibus vasis do-
mini. Ieremias autem contraria his ⁊ ve-
ra prophetabat dicens. Tradetur sedechias in
manu regis babilonis. ⁊ loquetur os ei⁹ cum
ore ipsius. ⁊ oculi eius oculos eius videbūt.
⁊ in babilonem ducet sedechiam. Impij vo
dicebant: ieremiam a mente excidisse. Porro:
statuit animum vt egrederetur ad anathot vi
cum suum. qui viginti stadijs distat a ieru-
salem. Cumq; peruenisset ad portam beniamin. custos porte ierias apprehendit eum di
cēs. Ad caldeos profugis. ⁊ adduxit eum ad
principes. Qui cesum miserunt in carcerem: q
erat in domo ionathe scribe. ⁊ sedit ibi ieremi
as diebus multis. ⁊ venit ad eum ananeel
filius sellum patrui sui: ad vestibulum car-
ceris ⁊ ait. Eme agrum meum qui est i ana
thot. tibi enim competit hereditas: tanquā
propinquiori. ⁊ intellexit ieremias: quod ver
bum domini esset. ⁊ emit agrum. appendēs
septem stateres: ⁊ decem argenteos. ⁊ adhi-
buit testes. ⁊ scripsit librum possessionis sig-
natum. ⁊ stipulationes. ⁊ rata. ⁊ signa forins
secus. ⁊ rescriptum libri: fecit apertum. ⁊ in
oculis ananeel ⁊ testiū: dedit libros baruch
dicens. Sume librum emptionis hunc: sig-
natum. ⁊ librum hunc qui apertus est. ⁊ po
ne eos in vase fictili. vt permanere possint die-
bus multis. hec enim dicit domin⁹. Adhuc
possidebuntur ⁊ agri ⁊ vinee in terra ista: de
qua vos dicitis. quia deserta erit. Ecce ego
congregabo eos de vniuersis terris: ad quas
eieci eos. ⁊ reducam eos ad locum istum. et
habitabunt confidenter: ⁊ feriam eis pactū
sempiternum.

De prima obsidione ierusalem.

P Orro: anno nono sedechie: decimo
mense. decima die mensis: luna vi-
cesimasecunda: rediit nabuthardan
princeps exercitus babilonis. ⁊ princeps nabu-
chodonosor cum eo. ⁊ circumdederunt ieru-
salem. ⁊ extruxerunt in circuitu eius muni-
tiones. ⁊ clausa est ciuitas: decem ⁊ octo mē-
sibus. perterritus itaq; sedechias: tulit ieremi
am de carcere. ⁊ interrogauit eum in domo
sua secreto: dicens. Putasne est sermo a do-
mino. quia redierunt caldei: Qui respondit.
In manus regis babilonis, traderis. Sed
obsecro domine mi rex: ne remittas me i car-
cerem ionathe. ne moriar ibi. Et precepit rex
vt traderetur in vestibulū carceris. ⁊ vt da-
retur ei quotidie torta panis: excepto pulmē-
to: donec consumerentur omnes panes de ci-
uitate. ⁊ clamabat ieremias i vestibulo car
ceris. Qui remanserint in ciuitate: fame aūt
gladio peribunt. Qui confugerint ad ho-
stes: quodammodo mortem declinabunt.
⁊ conuenerunt principes ⁊ seniores ciuita-
tis ad regem dicentes. Rogamus te vt mo-
riatur homo iste. De industria enim dissol-
uit manus virorum bellantium. Plane mē
titur cum dicit: sedechias vinctus ducetur

sit babilonem. Ezechias enim in babilone
ꝓphetauit dicens: sedechias non videbit ba-
bilonem. Et dixit rex ad eos. Ecce ipse in ma
nibus vestris est. Nec enim fas est regē vo-
bis quicquā negare. Tulerunt ergo ieremiaꝫ.
⁊ deposuerunt eum funibus in lacū elchie:
in quo non erat aqua. sed lutum. vt morte
ꝓpria suffocatus periret. ⁊ erat ꝓpheta in lu-
to: vsqꝫ ad guttur. quod erat ei amarius om
ni morte. Tunc abdemelech ethiops vir eu-
nuchus de domo regis: secreto dixit ad regē
Peccare te fecerunt viri isti grauiter. Qui re-
spondit. Tolle tecū triginta viros. ⁊ leua ꝓ-
phetam de lacu anteq̄ moriatur. Qui assūp
tis viris: tulit pannos veteres de domo regis
qui cōputauerant. ⁊ submisit eos in lacuꝫ ꝑ
funiculos: ⁊ dixit ad ieremiam. Pone pānos
veteres sub cubito manuū tuarum: ⁊ super
funes. Quo facto: eduxerunt eum de lacu. et
vocauit eum rex secreto: ad ostium tertium.
quod erat in domo domini. ⁊ ait. Interrogo
te. ne abscondas a me aliquid. Qui respon-
dit. Si consilium dedero tibi: non me audi-
es. Si annunciauero tibi: interficies me. Et
iurauit rex dicens. Viuit dominus: non occi
dam te. nec tradam in manus virorum qui
querunt animaꝫ tuam. Et ait ieremias. Si
exieris ad ꝓncipes babilonis. saluus eris tu
⁊ domus tua: ⁊ ciuitas hec non succendetur
Si reperieris: ⁊ ciuitas succēdetur ⁊ tu cum
domo tua non effugies manus eorū. Et ait
rex. Facerem quod dicis. sed timeo contribu-
les: qui transierunt ad caldeos. ne forte accu-
sent me. ⁊ tradat in manus eorum ⁊ illudāt
mihi. Et ait ieremias. Non traderis. Tunc
rex inquit. Nullus sciat verba hec. Si quesi-
erint a te quid locutus ē tibi rex: dices. Pro-
straui me coram rege: ne reduceret me in car
cerem.

De captione ie-rusalem.

p
Orro: defecerunt victualia in ciui-
tate. adeo: vt mulieres comederent
paruulos suos: ad mensuram pal
mi. sicut legitur in threnis. Capta est autem
ciuitas: vndecimo anno regni sedechie quar
to mense. nono die mensis scd̄m iosephum ⁊
librum regum. scd̄m ieremiam vero: quinto
die. ⁊ aperta est ciuitas circa mediam noctē.
⁊ sederunt ꝓncipes babilonis in porta me-
dia. Fugit autem sedechias cum omni do-
mo sua nocte. ⁊ ꝓncipes amici eius cum eo:
ꝑ viam orti regis. ⁊ ingressi sunt ad viā de-
serti. Quod cum nunciatum esset a quibus-
dam traditicijs ꝓncipibus babilonis: persc-
cuti sunt eum diluculo. ⁊ comprehenderunt
eum in campo solitudinis iericuntine. Plu-
res autem ꝓncipum dispersi sunt: ⁊ recesserunt
ab eo. Ipsum ꝟo cum reliquis vinctum tra-
xerunt ad regem babilonis: in reblata. Qui
locutus est cum eo iudicium dicens: eū in-
gratum fuisse ꝓcepti ab eo imperij. ⁊ contra
munificum hostiliter egisse. ⁊ deierasse in de-
um. ⁊ addidit. Magnus deus habens tuam
nequitiam odio: te tradidit mihi. ⁊ occidit fi
lios eius coram eo. ⁊ saraiam summū sacer-
dotem. cuius filium iosedech reseruauit. Oc
cidit q̄ꝫ eunuchum: qui erat sup viros bella-
tores. ⁊ sophar ꝓncipem exercitus: qui pro-
babat tirones. ⁊ quinqꝫ viros de his qui ste
terant coram rege. ⁊ tres de ianitoribus tem
pli. ⁊ sex viros ꝓbatos de vulgo. vel sexagin-
ta scd̄m ieremiā. Oculos ꝟo sedechie effodit
⁊ cathenis vinxit eū: vt adduceret in babilo
nem. ⁊ cū eo iosedech. ⁊ redierūt qui duxerāt
eos in reblata ad exercitū in ierusalem.

De incendio tem-pli et vrbis et de godolia.

Situr in vndecimo anno sedechie. mense qn-
to: decima die mensis: ipse est annus no-
nusdecimus nabuchodonosor regis babi-
lonis: nabuzardan incendit domum do-
mini. et domum regis. et omnes domus ie-
rusalem. ⁊ totum murum ierusalem per cir
cuitum destruxit. ⁊ tulit omnia vasa dom⁹
domini. ⁊ columnas duas. ⁊ mare eneum.
⁊ ligauit populum vt adduceret eum in ba
bilonem. ⁊ isti ꝓprie dicuntur captiuitas iu-
de. ⁊ tulit ieremiam de vestibulo carceris. de
quo mandatuꝫ accepat nabuchodonosor in
hunc modum. Tolle illum. ⁊ pone sup eum
oculos tuos. ⁊ vt volueris facias ei. Et pfe-
cit terre godoliam filium aicham. vt preesset
paupibus qui relicti erant. ⁊ agricolis. ⁊ vi-
nitoribus. vt redderent singulis annis vecti-
galia regi babylonis. Sedit autē nabuzar-
dan in rama. ⁊ trahebantur ante eum cathe
nati. ⁊ tollens de medio eorū ieremiam: di-
xit ad eum. Veni mecum in babilonē: ⁊ ho-
norabo te. Quod si displicet tibi: reside. Om
nis terra in conspectu tuo est. habita apud
godoliam. ⁊ quocūqꝫ volueris vade. Et tradi
dit ei nabuzardam cibaria. ⁊ munuscula. ⁊
dimisit eum. Similiter ⁊ rechabitas liberos
abire pmisit. Sedit itaqꝫ ieremias ⁊ baruch
notarius eius. in medio populi: qui relictus
fuerat. Nabuzardā vero abijt in babilonē.
trahens secum captiuitatem. Hic fuit exitus
regni hebreorum. ⁊ regnatum est scd̄m iose-
phum in eo: annis quingentis ⁊ quattuor-
decim. ⁊ mensibus sex ⁊ diebus decē. Scd̄m
librum regum vero: non plene quingentis. ⁊
fuerunt in eo reges: a dauid viginti ⁊ vnus
Ab edificatione vero templi: fluxerant anni
quadringenti ⁊ septuaginta. ⁊ menses sex. et
dies decem. Ab egressu autem populi d egip-
to: anni mille. ⁊ sexagintaduo. ⁊ menses sex.
⁊ dies decem. Fuerunt autem in templo p
successionem: quindecim summi sacerdotes:
a pmo sadoch. quē instituit salomon: vsqꝫ
ad patrem iosedech. quem interfecit rex babi-
lonis.

De morte sede-
chie.

P Orro: nabuchodonosor cū intras-
set babilonem cum triūpho: victi-
mas sollēnes immolauit dijs suis
⁊ sollēnizauit cum omni populo: nouem di-
ebus. Cūqꝫ recumberent exhilarati: pcepit
rex vt adduceretur sedechias in mediū. ⁊ ali-
qui de cantoribus templi cum eo. qui psalle-
rent coram conuiuantibus in musicis instru
mentis. ⁊ canerent hymnos de canticis sion.
Bibebāt autē cōuiue in vasis dom⁹ domini.
quoꝝ quedam nabuchodonosor consecrauit
ydolis. quedam vero sibi reseruauit. Cunqꝫ
darent psallentibus potum: clanculo pcepit
rex vt daretur sedechie potus laxatiuus. ⁊ co-
ram omnibus ignominiose laxatus est. ⁊ ir
risum reduxerunt in carcerem. qui nimio af-
flictus dolore: post paucos dies mortuus ē.
Et audiens nabuchodonosor causam mor-
tis eius: extrahens eum de carcere regio ho-
nore sepeliuit. In diebus sedechie factuꝫ est
exterminium regni iudeorum. ⁊ exordiū ha-
buit quinta etas. cuius anno secundo. facta
est solis defectio: quam tales milesius pdi-
xerat. In diebus captiuitatis romanorum
sextus rex seruius. nobilis captiue filius. Tres
montes vrbi addidit. quirinalem. viminalē.
esquilinum. Fossas circa muros duxit. cēsus
romanorum ciuium pmus instituit. Tandē
occisus est a tarquinio supbo psci tarquinij
filio. Eodem tempe: apud grecos septem sa-
pientes sunt appellati. In hoc loco dignum
duximus interponere contrarietates de colla
tione annoꝝ regū iuda. ⁊ regū israel. ⁊ deter
minationes eaꝝ q nobis occurrerūt. vt tan-
dem historiam expeditius psequamur.

Explicit quartus
liber regum.

Determinatio cōtrarietatum.

In libro regū emergunt ↄtrarietates de collatione annoꝝ reguꝫ iuda ⁊ regum israel. q̃ quādoqꝫ determinari possunt. Ubi vero non inuenitur determinatio vitio scriptoꝝ credimus hoc accidisse. q̄ in ꝓpriis nominibus ⁊ numeris sepe fallūtur Roboam ⁊ ieroboam ꝓmi cōregnauerūt annis decem ⁊ septē. alter in iuda. alter in israel. post roboam cepit regnare filius eius abia in ierl̄m in octauodecimo anno ieroboam. qui vigintiduobus annis regnauit in israel. ⁊ cōregnauit abia ieroboam tribus annis. qđ sinedochice dictū est. hoc est duobus annis ⁊ aliqua ꝑte tertii. qui erat vicesimus ieroboam. ⁊ in reliqua parte eiusdē anni cepit regnare asa. filius abia. Et quadraginta ⁊ vno anno regnauit in ierl̄m. Anno secūdo asa regnauit in israel nadab filius ieroboam duobus annis. i. vno anno. ⁊ aliqua ꝑte anni secūdi qui adhuc erat tertius asa. Et occidit eū baasa. ⁊ cepit regnare in isrl̄ pro eo anno tertio asa. Et regnauit viginti q̄tuor annis nō tn̄ plenis. quia tunc regnasset vsqꝫ ad vicesimūseptimū asa. sed nō regnauit nisi vsqꝫ ad vicesimūsextū. Hela itaqꝫ filius baasa cepit regnare in isrl̄ anno vicesimosexto asa. ⁊ duobus annis regnauit. i. vno anno ⁊ aliqua ꝑte secūdi anni qui erat vicesimusseptimus asa. ⁊ in hoc eodē anno zamri interfecit hela. ⁊ regnauit pro eo septē dieb᷒. Quo mortuo diuisus est popul᷒. ꝑs quedā sequebatur thepni. Altera sequebat̄ amri. Et ꝑualuit amri. ⁊ regnauit. xii. ānis in isrl̄. Hic notandū est ꝙ cōtentio de regno inter amri et thepni durauit ꝑ tres annos ⁊ vltra. Quia statim dicit scriptura ꝙ amri cepit regnare tricesimoprimo anno regni asa. Si enī mortuo zamri statim cepisset regnare amri. cū dict᷒ fuit. ergo regnare cepisset vicesimoseptimo anno. vel octauo regni asa. Uerūtamen postea dicit scriptura eū cepisse regnare in hoc anno sue dectionis cū dicit filiū eius achab cepisse regnare tricesimooctauo anno regni asa. Si enī duodecim annis regnauit amri ⁊ inchoauit regnare tricesimoprimo asa. ⁊ asa nō nisi quadraginta ⁊ vno anno regnauit. palam est ꝙ amri supuixit asa ꝑ annū vnū quō ergo achab succedens patri inchoauit regnare tricesimooctauo anno regni asa. Qđ sic solui potest. quādo scriptura dicit amri cepisse regnare tricesimoprimo anno asa. intelligēdū est quia tūc solus. ⁊ sup totū isrl̄ mortuo thepni cepit regnare. Quando aūt dicit regnasse eū duodecim annis. a vicesimoseptimo anno asa numerat. quādo isrl̄ eū in regē degit. qđ tempus extendit vsqꝫ ad tricesimum octauū annū regni asa. quādo achab regnare inchoauit. Huic sententie sequens scriptura cōsonat. que narrat iosaphat filiū asa regnare cepisse quarto anno regni achab. q̄ fuit vltimus asa. quadragesim᷒ scꝫ ꝑmus. Porro iosaphat regnauit in ierl̄m vigintiquinqꝫ annis. cuius anno septimodecimo ochozias filius achab cepit regnare in isrl̄ ⁊ dueb᷒ annis regnauit. huic quia filiū non habuit. frater eius ioram successit in regnū ⁊ cepit regnare ioram filii iosaphat. Sed querit̄ si āno decimoseptimo iosaphat q̄ vigintiquinqꝫ annis regnauit. ochozias cepit regnare. ⁊ duobus annis tm̄ regnauit. quō ioram frater ei᷒ anno secūdo ioram filii iosaphat. ⁊ nō poti᷒ octauodecimo vel nonodecimo anno iosaphat regnare cepit. Preterea statim i sequentibus subiūgit scptura ꝙ octauodecimo anno iosaphat ioram filius achab regnauit. Hec cōtrarietas sic solui potest. Duo anni quib᷒ dicit̄ regnare ochozias. illi sunt q̄bus solus ⁊ incolumis anteq̄ ꝑ cācellos domus sue corruisset regnauit. Reliq̄ vero octo vel nouē quibus eo languente frater eius ioram administrationē regni agebat nō sibi sed fratri deputantur. Unde in octauodecimo regni iosaphat regnasse scribitur ioram. quia tūc regni administrationē pro fratre qui languebat suscepit. Scriptura vero que dicit. ꝙ ioram filius achab anno secūdo ioram filii iosaphat

regnauerit tēpus quo solo defuncto iam fra
tre regnare cepit attēdit Ex diuersorum sane
scriptis ꝓphetarum collectus ē tractatus libri
regū. Unde est ꝙ alius aliud et alius aliud
scdm rationū diuersitatē initiū inchoationis
regni regum tam iuda ꝗ isrl assignauit. Jo
ram aūt filius achab duodecim annis super
israel regnauit. Jlla ergo scriptura que post-
ea dicit ꝙ anno quinto ioram filij achab re-
gis israel regnauit ioram filius iosaphat re-
gis iuda tempus attendit. quando a fratre
adhuc viuente regnum administrare cepit.
Porro ioram filius iosaphat triginta duorū
annoꝝ erat cū regnare cepisset. et octo annis
regnauit in ierlm. Anno duodecimo ioram fi
lij achab regnauit ochozias filius ioram re-
gis iuda. viginti duoꝝ annoꝝ erat cū regna-
re cepisset. et vno anno regnauit in ierusalem.
Quidā mundosi codices habēt. ioram filiū
iosaphat viginti duoꝝ annoꝝ esse tm̄ cū reg
nare cepisset. qḋ stare non potest. Si eni vi-
ginti duoꝝ ānoꝝ erat tm̄ cū regnare cepisset.
et octo ānis tm̄ regnauit. ergo tricenari⁹ erat
cū mortuus est. sed filius eius ei succedens.
iam viginti duoꝝ annoꝝ erat ergo quando
eum genuit ioram octo annoꝝ erat qḋ ē im
possibile. Tamen hebrei tradūt ioram filium
iosaphat viginti ānis regnasse. et quadragin
taduobus vixisse. qḋ videt cōsonare illi littere
que dicit cū viginti duoꝝ annoꝝ esse cū reg-
nare cepisset. sed tñ dicunt solos octo annos
quibus innocenter vixit. anteꝗ fratres suos
occidisset. illi in regno cōputatos a scriptura.
Mortuo ochozia. mater eius athalia sex an-
nis regnauit in ierlm. eisdem sex annis con-
regnauit ei hyeu. qui viginti octo annis reg-
nauit in israel. Anno septimo hyeu cepit reg-
nare in ierusalē ioas. et quadraginta annis
regnauit. Regnauerūt ergo pariter ioas in iu-
da. et hyeu in israel viginti duobus annis.
Quib⁹ finitis mortuus est hyeu. et successit
ei in regnū ioachas filius eius. inchoans reg
nare anno vicesimo tertio ioas regis iuda. et
decem et septē annis regnauit in israel. Sed
queritur si anno vicesimo tertio ioas. ioach-
as cepit regnare. et ānis decē et septē regna-
uit. cū ioas quadraginta tm̄ ānis regnauerit.
palā est ꝙ vsqꝫ ad tricesimūnonū. vel potius
quadragesimū annū eius ioachas regnaue-
rit. Quomodo ergo statim in sequenti dicit
scriptura. ꝙ ioas filius ioachas anno tricesi-
moseptimo ioas regis iuda regnare cepit. for
te termino viuente patre. simul cū patre reg-
nauit. Uel forte scriptoꝝ negligentia q̄ innu-
meris sepe errat. hanc difficultatē pepit. An-
no secūdo ioas regis israel regnauit amasi-
as in ierusalem. viginti et nouē annis. Ann⁹
secūdus ioas quo amasias regnare cepit nu
meratur. ex quo solus defuncto patre regna-
uit. Uixit aūt amasias rex iuda. postꝗ mor
tuus est ioas rex israel viginti quinqꝫ annis.
et hic oritur questio. Supradictū ē ꝙ ama-
sias anno secūdo ioas regis israel regnare in-
choans viginti et nouem annis regnauerit.
Joas aūt sedecim annis regnauit. quindecim
itaqꝫ annis simul regnauerūt. Mortuo itaqꝫ
ioas soli quattuordecim āni supfuerūt ama-
sie. vel ad plus quindecim. forte errauit scriptor
ponens viginti quinqꝫ ꝓ quattuordecim. vel
forte amasias viuens desijt regnare. et decē.
vel vndecim annis vixit diutius ꝗ regnaue-
rit. Porro anno quintodecimo amasie regna-
uit in israel ieroboam quadraginta et vno an-
no. Simul itaqꝫ regnauerūt amasias in iu-
da. ieroboam in israel ad plus quindecim an-
nis. Quid est igitur ꝙ sequens scriptura di-
cit. quod vicesimoseptimo anno ieroboam reg-
nauit ozias filius amasie in ierusalem. Forte
quindecim annis iuda sine rege fuit quod vt dixi-
mus amasias viuens. regnū dimisit. et ozi-
as adhuc paruul⁹ regnare nō poterat. Mor-
tuo ergo patre cū sedecim esset annoꝝ et iero-
boam in israel vicesimūseptimū annum regni
sui inchoasset regnare cepit in ierusalē. et quin-
quaginta duobus ānis regnauit. Porro an-
no tricesimooctauo ozie regis iude. regnauit
zacharias fili⁹ ieroboam in isrl sex mensib⁹. et
hic orit questio. Supradictū ē. ꝙ anno vice-
simoseptimo ieroboā. q̄ quadraginta et vno an-
no regnauit ozias regnare cepit. et quinquagin-

taduobus annis regnauit. Quattuordecim itaqȝ annis pariter regnauerūt ozias ⁊ ierobo͂a. cui ierobo͂a post q̄draginta ⁊ vnū annū defuncto si statim zacharias filius eiꝰ i regnū successit. nō in tricesimooctauo sed in quītodecimo anno regni ozie regnare cepit. aut igit̄ regnū isrl̄ vigintitribꝰ ānis sine rege fuit. vel potiꝰ ꝑ istos vigintitres ānos zacharias filius ierobo͂a regnauit. q̄ tn̄ illi qꝛ pessime vixit. in regnū nō sūt cōputati. Soli aūt sex mēses quos correctiꝰ vixit i tricesimooctauo āno ozie illi sunt cōputati. In tricesimo aūt nono ozie sellu ȝ occiso zacharia regnauit in isrl̄ vno mēse. Eodē anno manahen occidit sellum. et regnauit in isrl̄ decē annis. Anno q̄nq̄gesimo ozie. faceia filiꝰ manahen regnauit i isrl̄ duobus ānis. Anno q̄nq̄gesimosecūdo ozie phacee filiꝰ romelie phaceiā interfecit. ⁊ regnauit in isrl̄ viginti annis. Anno secūdo phacee. regnauit ioathan in irl̄m. ⁊ sedecim annis regnauit. Quindecim ergo ānis adminꝰ simul regnauerūt ioathan in iuda ⁊ phacee in isrl̄. ⁊ annus q̄ fuit vltimꝰ ioathan. fuit phacee decimusseptimꝰ. ⁊ ita phacee regnauit post ioathan tribꝰ annis. in q̄bus conregnauit ei achas filiꝰ ioathan. Qđ ergo legit̄. ꝙ osee interfecerit phacee. ⁊ regnauit ꝓ eo vicesimo anno ioathan filij ozie ex illo tp̄e regnū ioathan scriptura numerat quo patri leproso cōregnauit. Ubi aūt legit̄ ꝙ anno secūdo phacee regnauit. ⁊ ꝙ sedecim annis regnauerit. ab illo tp̄e numerat quo solus mortuo patre regnauit. Porro duodecimo anno achas osee regnauit in isrl̄ nouē annis. Si ergo phacee et achas tribꝰ tm̄ annis conregnauerunt vt dictū est. tūc q̄rto āno achas occisus ē phacee. ⁊ si osee occisor eiꝰ nō regnauit ꝓ eo vsqȝ ad duodecimū annū achas. tunc regnū isrl̄ fuit octo annis sine rege. Itaqȝ p̄dicte cōtrarietates ⁊ alie si q̄s p̄termisimꝰ determinari p̄nt. vel ꝑ sinedochen. vel qꝛ q̄dam cū patribꝰ regnauerūt anteq̄ꝫ soli regnarēt. vel quia regna quādoqȝ sine rege fuerunt.

Historia thobie.

b Istoria thobie exordiuȝ habuit in captiuitate decem tribuū quā fecit salmanasar. Quo ꝟo tp̄e terminū habuerit non satis ducet. Videt̄ eni scđm litterā historie thobias vixisse post excidiū ierusalē. ⁊ incendiū templi. Ait eni in cantico suo. Irl̄m ciuitas dei castigauit te dn̄s. benedic deū seculoꝝ. vt reedificet in te tabernaculuȝ suū. ⁊ reuocet ad te oēs captiuos. In diebus aūt mortis sue. cū p̄diceret filijs đ reditu captiuoꝝ ait. Terra deserta replebit̄. ⁊ domꝰ dei q̄ in ea incēsa est iterū reedificabit̄. Si ꝟo attendamꝰ terminū vite thobie. filij thobie fuit eni terminꝰ historie q̄ fuit ei terminꝰ vite. nō inuenimꝰ descēdisse historiā ad plꝰ vltra tēpora iosie. Ponamꝰ eni filiuȝ cū patre captiuatū sexto anno ezechie. ⁊ anniculū esse. cū nonagintanouē ānis tm̄ vixerit circa vicesimuȝ annū iosie mortuus ē. Hāc historiā trāstulit hieronymꝰ đ sermone caldeoꝝ in latinuȝ. ad petitionē cromacij ⁊ heliodori. episcopoꝝ. Hāc historiā iudei inter apocrypha ponūt. Hieronymꝰ tn̄ in ꝓlogo suo dicit inter agiographa. Qđ si esset. tūc esset in tertio ordine canonis testamēti. Sed qꝛ đ nullo ordine ē. dicimꝰ ꝙ hieronymꝰ diffusius accepit agiographa. vt includeret etiā apocryphā. Et qꝛ vicina est lingua chaldeoꝝ hebraico sermoni. vtriusqȝ ligue ꝑitū loq̄cē habēs hieronymꝰ q̄cq̄d ille hebreis ꝟbis expssit latino sermone exposuit. sub breui ⁊ quasi vnius diei labore.

De thobia.

p Orro thobias ex tribu neptalim fuit. Cunqȝ ceteri ad vitulos aureos quos fecerat ierobo͂a irent ipse ascēdebat in irl̄m. vt adoraret deū isrl̄. ꝑmitias ⁊ decimas fideliter offerebat. ita vt i tertio anno ꝓselitis ⁊ aduenis omnē ministraret decimationē. ⁊ in omnibꝰ legē dei puer obseruabat. factus aūt vir. accepit sibi vxorē annā de tribu sua. ⁊ susceptū ex ea filium nomine suo

vocauit thobiā. Captus quidē cū vxore et fi-
lio habitauit in niniue. et custodiuit aiaꝫ suā
ne cōtaminaretur in cibis gentiliū. sed et cōtri-
bules suos nō custodientes se grauiter argu
ebat. et dedit illi deus gratiā in oculis salma
nasar. Qui dedit ei potestatē quocūqꝫ vellet
ad cōcaptiuos ire. et circa eos facere quecūqꝫ
voluisset. Cūqꝫ deambularet ꝑ regionē. con-
captiuis dans monita salutis deuenit in ra-
ges ciuitatē medoꝝ. et inuenit in ea quendā
cōtribulē suū gabelū egentem. et reliqͣt ei sub
cyrographo decem talenta argenti. que ha-
bebat ex his in qͥbus a rege fuerat honorat⁹
Mortuo aūt salmanasar. cū filius eius senna
cherib filios isrl haberet exosos thobias con-
solabatur eos. et egenis ministrabat. Cūqꝫ re-
uersus esset sennacherib a iudea. fugiēs ma-
num dñi iratus multos hebreoꝝ fecit occidi.
quoꝝ corꝑa thobias sepeliebat. Qđ cū nūci-
atū esset regi. tulit oēm substantiā ei⁹. et euꝫ
iussit occidi. Thobias ꝟo cū vxore et filio fu-
giens latuit. quia multi diligebāt euꝫ. Post
q̄draginta qnqꝫ dies cū esset occisus rex a fi-
lijs suis rediit thobias in domū suā. et resti-
tuta sunt ei ablata. Porro in quodā die festo
cū paratum esset prandiū apud thobiā dixit
filio suo. Uade et adduc aliquos de tribu no
stra timētes deū. vt comedant nobiscū. Qui
reuersus nūciauit vnū ex hebreis iugulatuꝫ
iacere in platea. ⁊ exiliens thobias ieiun⁹ tu-
lit occulte corpus in domū suam. et comedit
panem in luctu et tremore. ⁊ cū sol occubuis-
set sepeliuit illud. et arguebāt eū ꝓximi sui di
centes. Huius rei causa interfici iussus es. et
iterū sepelis mortuos. Sed thobias magis
timens deū q̄ regem sepulture occisoꝝ solli-
citus instabat. Contigit aūt vt quadā die fa-
tigatus a sepultura rediens domū iactaret
se iuxta parieteꝫ. et obdormiuit. et ex nido hi-
rundinū calida stercora sup oculos eius inci
derūt. et factus est cecus. Hoc aūt ꝑmisit de-
us fieri ad eius ꝓbationē. et ad exemplū pa
tientie in posterum. Nam et in omnib⁹ be-
nedixit deum sicut beatus iob. Nam et ꝓxi-
mos suos insultantes ei increpabat dicens.

Nolite ita loqui. filij enī sanctoꝝ sumus. ⁊ vi-
tam illā expectamus quā deus daturus est
fidelib⁹ suis. Anna ꝟo vxor eius ibat ad tex-
trinū opus quottidie. et de labore manuum
suaꝝ qđ cōsequi poterat. deferebat. Factum
est aūt vt hedū accipiens detulisset domi. cu-
ius balatū vir audiens ait. Uidete ne furti-
uus sit. Ad hec irata vxor respondit. Manife-
ste vana facta est spes tua. et elemosine tue
paruerūt. et ingemuit thobias cū lachrymis di
cens. et nūc dñe scḋm volūtateꝫ tuā fac me-
cum. et p̄cipe in pace recipi spiritū meuꝫ. Ex-
pedit eni mihi mori magis q̄ viuere. Eadē
die cōtigit. vt sarra filia raguel i ciuitate me-
doꝝ audiret improperiū ab vna ancillaꝝ su-
arum quā increpabat dicente sibi. Interfec-
trix viroꝝ tuoꝝ. nunqͥd occidere me vis sicut
occidisti septem viros. Fuerat enī tradita sep-
tē viris. et demoniū nomine asmodeus. oc-
cidebat eos mox vt ingressi fuerant ad eam.
Ascendit ergo sarra in supnis cubiculum do-
mus sue et tribus dieb⁹ et noctibus nō man
ducans nec bibens in oratione ꝑsistens aie-
bat. Peto dñe deus patrū nostroꝝ vt de vin
culo improperij huius absoluas me. aut cer-
te desup terram eripias me. In illo tp̄e exau
dite sunt p̄ces amboꝝ in cōspectu dei. ⁊ mis-
sus est angelus raphael vt curaret ambos.
Igiť cū thobias putaret se exauditū vt mo-
reretur ait ad filiū suū. Audi fili mi verba mea
⁊ ea in corde tuo q̄si fundamēta cōstrue. Cū
moriar sepelies me. ⁊ honorem habebis ma
tris tue dū vixerit. Mortuā circa me sepelies
eā. Semp in mēte habeto dñm fili mi. ⁊ ser-
ua mādata ei⁹. De substātia tua fac elemo-
sinas. qꝛ elemosina ab omni peccato liberat
⁊ magnā p̄stat fiduciā corā deo omnib⁹ fa-
ciētib⁹ eā. Attēde tibi fili mi ab omni fornica
tione. ⁊ a sup̄bia. a qua sūpsit initiuꝫ omnis
ꝑditio. Cōsiliū a sapiēte ꝑquire. a pctōrib⁹ de-
clina. merces mercenarij nō maneat apud te
Noli timere fili qꝛ pauꝑem vitā gerimus. sed
multa bona habebim⁹ si timuerim⁹ deum.
Preterea scito. qꝛ dedi gabelo decē talēta ar-
gēti in rages. cui⁹ cyrographum penes me

habeo.pquire ergo tibi fidelē virū q̄ tecū eat
salua mercede sua.vt restituas gabelo cyro/
graphū suū.⁊ ipse restituet tibi depositum.
Tūc egressus thobias iuenit iuuenē succin/
ctū.⁊ q̄si ad iter paratū.ignorās q̄ angelus
dei esset.Cūq̄ȝ accepisset ab eo q̄ omnē regio/
nē medoꝝ nouisset.⁊ rages ciuitatē.⁊ gabe/
lū habitantē in ea introduxit eū ad patrē su/
um.⁊ salutauit eū iuuenis dicens.gaudiuȝ
sit tibi semp.Qui rn̄dit.q̄le gaudiū erit mihi
q̄ lumē celi non video.Cui iuuenis.forti ani/
mo esto.i.primo est vt a deo cureris. Et ait
thobias. Poteris pducere filiū meū ad ga/
belū.Qui rn̄dit. Ego ducā eū ⁊ reducaȝ ad
te.Cūq̄ȝ quereret ab eo thobias tribū eius.
⁊ domū ⁊ nomen rn̄dit.ex filijs israel ego sū.
azarias.ananie magni fili⁹.qđ totū scđm in/
terptationeȝ nominū verū erat. Erat enī de
angelis videntib⁹ deū.⁊ erat azarias.i.adiu/
tor.⁊ filius ananie.i.glorie dei. Tūc paratis
omnib⁹ q̄ erāt op⁹ in via ambulauerūt am/
bo simul.⁊ canis secutus est eos.Mater aūt
flebat dicens ad virū.Baculū senectutis nr̄e
tulisti.nūq̄ā esset pecunia illa p qua misisti
euȝ.sufficiebat nobis pauptas nr̄a.vt diuiti/
as cōputarem⁹ q̄ videbamus filiū nostrū.
⁊ ait thobias.Noli flere fili⁹ noster salu⁹ re/
uertet ad nos. Credo enī q̄ angelus dei bo/
nus comitet eū. Porro illi duo pma māsio/
ne māserūt iuxta fluuiū tigrim.⁊ exiuit tho/
bias vt lauaret pedes suos. ⁊ piscis imanis
egrediebat vt deuoraret eū.⁊ timens thobi/
as clamauit dicens.Dn̄e.inuadit me. Et ait
angelus.Apprehēde brāciā ei⁹.⁊ trahe eum
ad te.⁊ extraxit eū in sicco.⁊ palpitabat ante
pedes ei⁹.Sup hūc locū dicit beda qđ dum
christ⁹ lauaret in cruce pedes suos q̄ ambu/
lauerāt sup terrā aduenit diabolus.querens
si q̄d peccati inueniret in eo.Unde pater trās/
fer calicē hunc a me. Tunc dixit angelus ad
thobiā.Exentera piscē hūc.⁊ cor eius. ⁊ fel.⁊
iecur repone tibi. Ualēt enī ad medicamēta.
Tūc thobias ptem piscis assauit.⁊ comede/
rūt.⁊ ptem sallam secū tulit.Cūq̄ȝ simul pge
rent.ait thobias.Azaria frater.qđ remedium

habent q̄ de pisce seruare dixisti. Qui rn̄dit.
Particula cordis supra prunas posita fumo
suo extricat omne genus demonū a viro vel
a muliere.Nec sup hoc mirari debemus. cū
fum⁹ cuiusdā arboris aduste candē vim ha
bere phibeat.Cūq̄ȝ quesisset thobias vbi ma
nerēt nocte illa rn̄dit angelus. Est hic raguel
ppinquus tuus.habēs filiā vnicam que de/
betur tibi cū omni substātia ei⁹. ⁊ ait thobi/
as.Audio q2 tradita est viris septem.⁊ occisi
sunt a demone.⁊ rn̄dit angelus.Noli timere
Sup petulantes ⁊ deū nō timētes potesta/
tem demoniū habet.Tu aūt cū accepis eaȝ.
tribus dieb⁹ cōtinebis ab ea.⁊ de nocte vaca
bitis ambo orationib⁹.Prima nocte incenso
iecore piscis p̄cibus vestris fugabit demoni/
um. Secūda nocte in copulatione scōꝝ pa/
triarchaꝝ admitteris.i.orabitis deū.vt i par
ticipiū sanctitatis ⁊ pudicitie patriarcharuȝ
admittat vos.Tertia nocte bn̄dictionē con/
sequeris.vt filij ex vobis procreent incolumes
Hanc bn̄dictioneȝ p̄stabat.vel sacerdos. vel
aliquis maior inter eos vicem sacerdotis ge/
rens.quarta nocte accipies eā cū timore dei.
Amore filioꝝ magis q̄ libidine ductus.vt i
semine abrahe bn̄dictionē in filijs cōsequaris
Tandē ingressi sunt ad raguelē.Cūq̄ȝ diceret
raguel vxori sue.quā simillimū esse iuuenem
hūc thobie cōsobrino suo.dixit ad eū angel⁹.
Hic est fili⁹ illius.et letatus est raguel ⁊ in/
staurauit conuiuiū.Tūc ait thobias.Nō mā/
ducabo neq̄ȝ bibam nisi prius petitionē meā
cōfirmes.⁊ pmittes mihi dare saram filiaȝ
tuā.Quo audito expauit raguel.⁊ hesitanti
de responso dixit angel⁹.Noli timere dare eaȝ
sibi cōiugē.huic enī debet ⁊ ppterea ali⁹ non
potuit habere eam.Tūc ait raguel.Scio q̄m
a deo venistis.⁊ q̄ exaudiuit dn̄s p̄ces ⁊ la
chrymas meas.vt coniungeret hec filia mea
cognationi sue scđm legē moysi.Et apprehē
dens pater dexterā filie tradidit eam dextere
thobie dicens.Deus patruȝ nostroꝝ sit vo/
biscū.⁊ cōiungat vos.⁊ impleat benedictio/
nem suam in vobis.⁊ fecerunt cōscriptionem
coniugij.⁊ comederūt benedicētes deū.Post

cenam vero introduxerūt iuuenē in cubiculū
virginis. et ptulit thobias de cassilide suo p/
tē iecoris. et posuit sup prunas. Tūc raphael
apprehēdit demoniū et religauit illud in de/
serto superioris egypti. Tūc thobias ait ad vir
ginē. Sara. deprecemur deū hodie ꝛ cras.
ꝛ secūdū cras. Dis eni trib' noctib' iūgimur
deo q̄rta nocte i nro erim' cōiugio. filij enim
scōꝝ sum'. nec possum' cōiūgi sicut et gētes
que ignorant deū. Et orauerūt simul ambo
dicentes. Miserere nobis dñe deus patrū no/
strorꝝ. miserere nobis. et cōsenescamus ambo
pariter sani. Porro circa pullorꝝ cantū fecit
raguel parari sepulchrū. vt sepeliret eū pusq̄
illucesceret. et misit vnā de ancillis ad viden/
dū si iam obisset. Que reuersa nunciauit eos
incolumes esse et secū pariter dormientes. et
laudauerūt oēs deū. et repleuerūt serui foue/
am quā fecerant. pusq̄ lucesceret. ꝛ parauerit
sollenne cōuiuiū omnibus vicinis et amicis
suis. et adiurauit raguel thobiā vt duas eb/
domadas maneret apud eū. Et dedit ei me/
diā ptem omniū que possidebat. faciēs scrip/
turam vt reliqua pars q̄ superat post obitum
suū deueniret ad thobiam. Tūc ait thobi/
as ad angelum quē hominē estimabat. Aza
ria frater nosti q̄ grauis sit mora nostra pa
rentibus meis. Obsecro vt eas ad gabelum
ꝛ reddes ei cyrographū suū. et recipies ab eo
pecuniā. et monebis eum venire ad nuptias.
Tūc assumēs raphael quattuor de seruis ra
guelis. et duos camelos venit ad gabelum. ꝛ
recepta pecunia duxit eū secū ad nuptias. ꝛ
ingressus gabelus inuenit eos discumbētes
et benedixit eis. Cūq; omnes dixissent amē.
cū timore dñi nupciarū conuiuiū exercebant.
Porro cū thobias moram faceret i nuptijs.
sollicitus erat pro eo pater eius q̄ ad diem de
terminatū nō redierat. Mater vero lachrymis
inremediabilibus flebat dicens. Heu me fi/
li mi. vt qd te misimus pegrinari lumē ocu/
lorꝝ nostrorꝝ. baculum senectutis nostre. Vir
aūt eius cōsolabat eā. Porro raguel dicebat
ad generū suū. Mane hic. et ego mittā nun/
ciū salutis tue ad patrem tuū. Cūq; ille non

acquiesceret tradidit ei saram. et dimidiū sub
stantie sue in pueris. in puellis. in pecudib'.
in camelis. in vaccis. in pecunia multa. Pa/
rentes vero monuerūt filiā suā honorare socer.
diligere maritū. regere familiā. gubernare do
mū. seipsam irreprehensibilem exhibere. Cūq;
reuerterent puenerūt ad carram q̄ est i me/
dio itinere. et ait angelus ad thobiam. prece/
damus nos duo. ꝛ sequent nos lento gradu
vxor tua. et familia cū animalib'. et tolle te/
cum de felle piscis. et limes ex eo oculos pa/
tris tui. et recipiet visū. Porro anna sedebat
secus viam quottidie in supcilio montis vn̄
respicere poterat de longinquo. et cognoscens
a longe filiū venientē cucurrit ad virū dicēs.
Ecce filius tuus venit. Canis quoq; q̄ simul
fuerat in via pcucurrit. et quasi nunci' blan/
dimento caude gaudebat. Tunc exurgēs ce/
cus data manu puero pcessit obuiā filio suo
et osculantes filiū. fleuerūt pre gaudio. Cūq;
adorassent deū cōsederūt. Tūc thobias d̄ fel/
le piscis liniuit oculos patris. et sustinuit q̄si
dimidiā horā. et cepit egredi albugo ex ocu/
lis eius quasi membranū oui. Quā apprehē
dens thobias traxit ab oculis ei'. statimq;
visum recepit. et glorificabāt omnes deū. Et
ait thobias. Bñdico te deus israel. qm̄ casti/
gasti me. et sanasti me. Et ecce video thobiā
filiū meū. Ingressa est etiā post dies septem
sara vxor eius cū omni substātia sua. et pe/
cunia quā receperant a gabelo. et cōuenerunt
cōtribules et vicini ad thobiā. et congratula/
bant ei p septem dies epulantes cū gaudio.
Cūq; narrasset thobias patri suo p ordinem
bona q̄ fecerat ei angelus in via. tulerunt an/
gelū in ptem rogantes vt dignaret dimidiā
ptem omniū q̄ attulerant acceptam habere.
Tūc dixit eis angel' occulte. Bñdicite deum
celi. et corā omnib' confitemini ei. q2 fecit vo/
biscū misericordiā suā. etenī sacramētū regis
abscondere bonū est. opa aūt dei reuelare. et
cōfiteri honorificū est. Nō abscondā a vobis
sermonē occultū. Bona est oratio cū ieiunio
et elemosina. Cum orabas et derelinquebas
prandiū. et abscondebas mortuos p diem. ꝛ

nocte sepeliebas ego obtuli orationē tuā domino. et qr acceptꝰ eras ei. necesse fuit vt tētatio ꝓbaret te. ꝛ misit me dñs vt curarē te. ꝛ saram vxorem filij tui a demonio liberarē. Ego enim sum raphael angelꝰ. vnus ex septem. s. et vniuersis q̄ astamꝰ ante dñm. Qui cū audissent tremētes ceciderūt i facies suas. ꝛ ait angelus. Pax vobis. nolite timere. Cum essem vobiscū videbar vobiscū manducare ꝛ bibere. Sed ego cibo inuisibili ꝛ potu vtor q̄ ab hominibus videri potest. Tempus ē vt reuertar ad eū q̄ misit me. Et hec dicens ab aspectu eoꝝ ablatus est. Tunc ꝓstrati ꝑ tres horas in faciem bndixerūt deū ꝛ exurgentes narrauerunt omnia mirabilia eius. Apiensq̄ thobias senior os suū benedixit dñm ꝛ dixit Magnus es dñe ineternum. q̄ tu flagellas ꝛ saluas. deducis ad inferos ꝛ reducis. non est qui effugiat manū tuā. ꝛ hortatꝰ est in hoc cantico ierusalē. ꝛ captiuū populū dei vt exēplo sui cōuerterent ad dñm. ꝛ facerent iusticiam corā eo ꝛ crederēt q̄ cū eis faceret misericordiā ꝛ ꝓphetauit de ierlm dicens. oēs fines terre adorabunt te. nationes ex longinquo ad te venient. ꝛ munera deferentes adorabunt dñm in te. qd̄ mystice ꝛ de tpe grē dictū esse ex his q̄ secūtur apparet. Porte ierusalem ex saphyro. ꝛ smaragdo edificabuntur. ꝛ ꝑ vicos eius alleluia cantabitur. Erat aūt thobias q̄nquagintasex annoꝝ quando lumen amisit. Sexagenarius ḋo illud recepit. ꝛ postea vixit annis q̄nquagintaduobꝰ ꝛ vidit filios nepotū suoꝝ. ꝛ cōpleuit annos centū duodecim. Glosa tū de mysterio vidē velle eū postq̄ illuminatꝰ est quadraginta duobus annis supuixisse. Referens q̄draginta ad labores abstinētie. Duos ḋo ad dilectionē dei ꝛ pximi. Cūq̄ videret obitum sibi imminere vocauit filiū suū ad se. et septem filios eiꝰ. dixitq̄ eis. ꝓpe erit interitꝰ in niniue. Video qr iniqtas eiꝰ finē dabit ei. Non enī excidet verbū dei. ꝛ fratres nostri q̄ dispersi sūt a terra israel reuertent ad eā. et replebit. ꝛ domus dei q̄ in ea incensa est iterū reedificabit Hoc tū magis videt ꝓphetali certitudine ꝑ verba ꝑteriti tpis ꝓdixisse. quam rem gestam narrasse. Adhuc enī stabat ierlm ꝛ templū in ea. Cūq̄ monuisset eos de dilectione dei ꝛ timore. et elemosinis faciendis. et vt ipsi eadē mandarēt filijs suis addidit. Uos aūt nolite manere hic. sed quacūq̄ die sepelieritis matrē vestrā circa me in vno sepulchro ex ea dirigite gressus vestros vt exatis hinc. Et mortuus est thobias. et postmodū vxor eius. et abscessit thobias ex niniue cū vxore et filijs. ꝛ nepotibus. et reuersus est ad soceros suos. et inuenit eos in bona senectute. et curam eoꝝ gessit. ꝛ clausit oculos eoꝝ. ragudis scȝ ꝛ anne. Et notandū q̄ in sacra scriptura q̄nq̄ dicitur anne. Mater samuelis. et vxor thobie. vxor ragudis. mater beate virginis. et anna ꝓphetissa. Mortuus est et thobias minor cōpletis annis nonagintanouē. et sepelierūt eū omnis cognatio eius in sancta cōuersione ꝑmansit. ita vt acceptus esset tam deo q̄ hominibus. Nūc ad historiā captiuitatis ierusalē reuertemur. et post historiam iudith et hester suis locis explicabimus.

De morte godo.

e Actū ē cū ꝑfecisset rex babylonis godoliam reliquijs terre venerunt ad eū omnes q̄ euaserāt manꝰ hostiū. ꝛ inter finitimas gētes latuerāt. vel quibuscūq̄ latibulis saluauerant aīas suas. Multi quoq̄ de decē tribubꝰ. q̄bus grauis erat cohabitatio samaritanoꝝ. fuerūt etiā inter eos q̄dam ḋ pncipibꝰ terre. iohanna filiꝰ charee. sareas ꝛ iechonias. Et dixit godolias ad eos. Nolite timere habitare in terra. ꝛ seruite regi babylonis. ꝛ bene erit vobis. Ego habito in masphat. vt iū deaȝ ꝑcepto chaldeoꝝ qui mittent ad nos. vt in nullo vos grauemini. Cūq̄ hec iuramēto firmasset. dimisit eos ad puincie loca q̄ q̄sq̄ sibi delegisset. Porro de genere regio erat q̄dā hismael. vir malignꝰ. q̄ dū obsideret ierlm ad regē euasit amonitarū. et ibi morabat. Et ait ioanna filiꝰ caree ad godoliā secreto. Scito qr hismael insidiabit

anime tue inuidens tibi dominiuꝫ terre. vel rex amonitaꝝ mittet eū ꝑcutere animā tuā vt occupet terrā desolatā. Ibo ergo ⁊ ꝑcutiā hismael nullo sciēte. ne interficiat te. ⁊ dissipentur. ⁊ ꝑeant reliq̄e iuda. ⁊ ait godolias. Non facies verbū hoc vt occidas virū innocentem. Nō enī verisimile ē. vt in tali desolatione huiusmodi maliciā exerceret. De descēsu reliq̄aꝝ iude i egyptū ⁊ obitu hieremie.

e T factū ē i mēse septimo eiusdē anni venit hismael ⁊ decē viri cum eo ad godoliā in masphat. ⁊ splēdide suscepit eos. Cūq; post prādiū versus esset in soporē godolias ⁊ diuiue ꝑcussit eos hismael. ⁊ egressus ꝑ noctē iudeos q̄ erāt i ciuitate. ⁊ quosdā milites q̄ a babylonijs fuerāt derelicti. trucidauit. ⁊ ꝓiecit cadauera eoꝝ in lacū. quē fecit rex asa ꝓpter baasa regē isrl. Altera aūt die cū munerib' veniebāt de ꝓuīcia octoginta viri ad godoliā. ⁊ egressus ē hismael in occursū eoꝝ dicens intrate ad godoliam. Quib' ingressis occidit eos hismael ꝑter decē q̄ dixerūt ei. parce nobis q2 thesauros habem' i agro frumēti. ordei ⁊ olei ⁊ mellis. et dabim' eos tibi. ⁊ recesserūt ab eo. Tunc hismael duxit captiuas reliq̄as populi q̄ erat in masphat. filias quoq; regis q̄s cōmendauerat nabuthardā godolie. Q͂ cū audisset iohanna fili' caree. assūptis viris insecut' est hismael. ⁊ inuenit eū ad aq̄s q̄ sūt i gabaon. ⁊ fugit hismael a facie ei' cū octo viris. ⁊ reduxit iohāna captiuos ⁊ ꝑdaꝫ quā duxerat hismael. Et cōuenerūt oēs reliq̄e iuda ad hieremiā a ꝑuo vsq; ad magnū. disponebāt enī fugere i egyptū. timētes ne occiderent a chaldeis ꝓ morte godolie. ⁊ dixerūt ad ꝓphetā. ora ꝓ nobis deum. vt indicet nobis verbuꝫ q̄d faciam'. ⁊ q̄cq̄d dixerit nobis ꝑ os tuū faciem'. Post dies septē factū ē verbuꝫ dn̄i ad hieremiā. ⁊ cōuocās vniuersum populū ait. Hec dic dn̄s. Si māseritis i terra hac. plātabo vos ⁊ nō euellā. Iā enī placat' sū sup malū q̄d feci vobis. Nolite timere a facie regis babylonis. q2 ego vobiscū sū. Sin aūt descenderitis i egyptū vt ibi habitetis. gladi' quē formidatis ibi cōprehēdet vos. ⁊ ꝑibitis gladio. fame. ⁊ peste. Et nō audierūt hieremiaꝫ. Sꝫ dixerūt mētiris. Nō misit te dn̄s. sed baruch incitat te aduersū nos. vt tradat nos ī manib' chaldeoꝝ. ⁊ descēderūt oēs cū mulierib' ⁊ puulis. ⁊ omni substātia sua i egyptū. ⁊ duxerunt secū hieremiā ⁊ baruch. ⁊ desolata ē terra. ⁊ sabbatizauit multis ānis. sicut ꝑdixerat hieremias. Nō enī trāstulit i eā rex babylonis colonos sicut fecerat rex assirioꝝ in terrā isrl. Et habitauerūt reliq̄e iuda i egypto. i magdalo ⁊ i thapnis. ⁊ i mēphi. ⁊ i terras phatures. ⁊ ē nomē regis a quo ps illa egypti sic denoiata ē. Et fact' ē sermo dn̄i ad hieremiā i thapnis. Sume lapides grandes. ⁊ abscōde eos i cripta q̄ ē sub muro latericio ī porta dom' pharaonis. ⁊ dices ad iudeos. Hec dicit dn̄s. Ecce ego assumā ꝟbū meuꝫ nabuchodonosor. ⁊ ponā thronū ei' sup lapides istos. ⁊ ꝑcutiet terram egypti. ⁊ ꝑibitis vos cū egyptijs. Porro mulieres hebreoꝝ sacrificabāt dijs alienis. ⁊ regine celi lune scꝫ vel iunoni. vel berecinthie efferebāt placētas ⁊ libamia. Cūq; argueret eas hieremias dixerīt. Nunq̄d sine viris nr̄is hec facim'. Cūq; ad viros dux' loqueret dixerīt. Q͂n fecim' hec i vrbib' iuda. Saturati sum' panib'. et bene erat nobis. ex quo aūt cessauim' indigemus oīb'. ⁊ gladio ⁊ fame consūpti sum'. ⁊ r̄ndit hieremias. Hec dicit dn̄s. Ego iuraui i noie meo magno. q2 oēs viri iuda q̄ sunt in terra egypti gladio ⁊ fame ꝑibūt donec penit' consūmant. ⁊ insurrexit popul' aduersus hieremiā. ⁊ lapidauerūt eū cū lapidib' quos abscōderat sub muro latericio. Egyptij aūt honorauerūt ꝓphetā sepeliētes eū iuxta tumulū regū. memores bn̄ficioꝝ q̄ ꝑstiterat egypto. Orōne enī sua fugauerat aspides. ⁊ bestias aquaꝝ q̄s greci cocodrilles vocāt. q̄b' ꝑ' us egypt' ifestabāt. Tradunt etiā q̄ adhuc d̄ puluere eiusdē loci aspiduꝫ ꝑsura sanāt. et fugant cocodrilli. De eodē ait epiphani'. Audiuim' a viris seniorib' q̄ ex seruoꝝ antigoni ⁊ ptolomei stirpe descēderāt. q̄ alexander macedo veniēs ad sepulchrū ꝓphete ⁊ cog-

noscēs loci mysteriū trāstulit ipsā i alexādriā ⁊ sepeliuit gloriose. ⁊ extūc a terra illa cohibiti sūt cocodrilli ⁊ aspides penit⁹. Nā ⁊ diem alexāder pus itroduxerat illuc serpētes quosdā q̄ vice marsoꝝ aspides fugabāt. Sꝫ nō poterāt eas penit⁹ extirpare. Quos qꝛ ab argis peloponij aduexerat argones noīauit. Hic ē hieremias q̄ regib⁹ egypti signū dedit ꝙ eorū idola euerti oporteret cū ꝟgo pareret. Unū ⁊ sacerdotes eoꝝ i secreto tēpli loco imaginē ꝟginis ⁊ pueri ītatuentes adorabāt. Dū ꝟo ptolome⁹ rex iterrogaret eos q̄ hoc agerēt rōne dixit. paterne traditiōis ēē mysterium. qđ a sancto ꝓpheta accepant maiores. ⁊ credebāt i reb⁹ ita fore vēturū. Hic ē hieremias q̄ tēplū euertēdū pnoscēs archā testamēti cū his q̄ i ea erāt tulit. ⁊ pcib⁹ suis eā absorberi fecit i petra. petrā ꝟo digito designās nomen dei impssit. ⁊ factū ē sigillū i similitudīe sculpture q̄ ferro cauat. ⁊ ipsū dn̄i nomen nubis opimēto ita celatū ē. vt extūc nec locū qs recognoscere queat nec ipsū legere nomē vsqꝫ in hūc diē. ⁊ vsqꝫ i finē. ⁊ pstine figure instar. illic sepe nubes vt ignis fit nocturno tpe. eo ꝙ gloria dei ab ei⁹ lege nō desinat. Est aūt petra illa i heremi terra. inter duos mōtes i q̄bus iacēt moyses ⁊ aaron. Dixitqꝫ hieremias pn̄tib⁹. dn̄s ex syon recessit ad celos. inde rursus i ꝟtute vētur⁹. ⁊ erit signū pn̄tie ei⁹. qn̄ vniuerse gētes adorauerit lignū. Dixitqꝫ ꝙ hāc archā nemo ꝑter aaron ꝓducere poterit. ⁊ tabulas q̄ i ea sūt null⁹ apiet sacerdotū. nullusqꝫ ꝓphetaꝝ. nisi elect⁹ dei moyses. ⁊ in pma resurrectione resurget hec archa. ⁊ exurget de petra. et ponetur in monte syna. et omnes sancti congregabūtur ad eā. regressū dn̄i sustinentes. ⁊ aduersarium qui eos quesiturus est interimere fugientes.

De captiuitate reliquiarum iude.

Factū est post mortē hieremie. anno qnto euersiōis ierl'm ipse ē vicesim⁹ terti⁹ regni nabuchodonosor. descēdit nabuchodonosor i siriā iferiorē. ⁊ obtinuit eā. Moabitas quoqꝫ ⁊ amonitas subiugauit sibi. ⁊ tādē itrauit i egyptū. Eāqꝫ subuertit. ⁊ regē q̄ tūc erat i ea occidit. Aliūqꝫ ī ea ꝯstituens denuo iudeos captiuos duxit i babylonē. ⁊ ab hac vltima captiuitate reliqaꝝ iude. q̄dā numerāt septuagita ānos. vsqꝫ ad secūdū annū darij filij ytbaspis. hāc etiā captiuitatem reliquiaꝝ pdixerat ezechiel i chaldea. de quo modo ꝑsequentes altius ordiemur.

De ezechiele.

Ezechiel ꝓpheta d̄ terra cysare fuit. fili⁹ buzi d̄ gn̄e sacerdotū. hic i babilonē duct⁹ ē. cum ioachim ⁊ matre ei⁹ cum danide ⁊ trib⁹ pueris. hic habitabat iuxta fluuiū cobar. factū ē aūt i tricesimo anno. nō solū etatis ipsi⁹. sed ab octauodecimo āno iosie qn̄ inuētus ē deuteronomi⁹ i tēplo. I qnto āno trāsmigratiōis. i qrto mēse i qnta die mēsis. exorsus ē ꝓphetare ezechiel ad concaptiuos. ꝓpter causas huiuscemōi. Legerāt i ep̄la hiere. p. lxx. ānos duraturā captiuitatē. ⁊ flebāt p exilij ꝓlōgatiōe. Preterea murmurabāt aduersus dn̄m. ꝙ fraudulēter eos eiecisset. Dixerat eni p os hiere. remanētes i ierusalē pituros. eis ꝟo q̄ se traderēt seruo suo nabuchodonosor bona pollicebat. Nūc aūt i ꝯtrariū res elapsa erat. Florebāt eni q̄ remanserāt ⁊ ipsi iugo seruitutis pmebāt. Erāt aūt inter eos q̄ dicerēt. qꝛ dū serui erāt militie celi bonis oīb⁹ abūdabāt. Exquo ꝟo cessauerāt pierant gladio. fame. ⁊ peste. Ad hec ꝓphetabat ezechiel euersionē vrbis. ⁊ tēpli incēdiū iminere. ⁊ eos q̄ remāserāt i vrbe fame pituros. ⁊ extra vrbem gladio. Eos aūt qui viui traherētur grauem passuros seruitutem. ipsos autē in pace. ⁊ quasi libera seruitute māsuros. Ut autem auctoritateꝫ preberet ei deus preostendit ei quasdam visiones. similitudīē scꝫ hominis. leonis. vitule. ⁊ aquile. Nō solum ad prefigurandū euangelistas sed vt ostēderet deū israel dn̄m ēē totius creature. Per hec digniora omnē intelligēs creaturā. Homo eni pēst ceteris aīantib⁹. aqla rex est auiū. leo ferarū. bos iumētoꝝ. Sub aīalib⁹ ꝟo vidit rotam in medio rote. vt ostenderet

circūuolutionē omniū elementoꝝ in dn̄i esse
potestate. Et sup hec vidit firmamentū colo
ris saphyrini. et sup firmamētum erat simi/
tudo throni. et supra thronum similitudo
quasi aspectus hominis. Et ait dn̄s ad eū.
Fili hominis. mitto te ad filios israel. q: do/
mus exasperans est. et si forte audiant et quie/
scant. et sciant quia p̄pheta fuerit i medio eo/
rum. Et ecce man⁹ missa ad eū in qua erat
liber scriptus intus ⁊ foris. et scripta erāt in
eo lamentationes. et carmen. ⁊ ve. ⁊ ait dn̄s.
Comede voli men istud. q: dedi verba mea
in ore tuo. Et iuit p̄pheta ad trāsmigrationē
iuxta fluuiū cobar. ad aceruū nouaꝝ frugū.
⁊ sedēs in medio eoꝝ posuit coram eis late/
rem. et descripsit in eo ciuitateʒ ierl'm. et obsi/
dionē aduersus eā. et munitiones. ⁊ aggerē.
⁊ castra. ⁊ arietes in gyro. et anteposuit sar/
taginem ferream oculis suis. ne videret eos
et ait. Sic affirmauit dn̄s faciem suā ad ie/
rusalem ne videat eam ⁊ obsidebit eā. signuʒ
est domui israel. Et q: in ierl'm erant multi d̄
decem tribubus q̄ ad eos cōfugerant. etiā d̄
eis locutus est dn̄s ad eū. Fili hominis. su/
me tibi frumentū. ⁊ ordeū. et fabam. ⁊ lentē.
⁊ miliū. ⁊ viciā. ⁊ facies tibi panē de eis sub/
cinericiū in pondere viginti staterū. et opies
illū in oculis eoꝝ ad coquendū stercore hu/
mano. Cūqʒ abhorreret p̄pheta cōcessit ei fi/
mū boum pro stercore humano. et dices ad
eos. Sic comedēt filij israel panem suū pollu
tum inter gentes ad quas eijciā eos. Dixitqʒ
iterū dn̄s ad eū. Sume tibi gladiū radentē
pilos et duces illū p caput tuū. et barbam. ⁊
terciā ptem piloꝝ cōbures igni i medio eoꝝ.
⁊ terciā ptem cōcides gladio in circumitu. et
terciā ptem disp̄ges inuētum. Hec eni dicit
dn̄s ad ierl'm. Tertia ps tui fame morietur
⁊ peste i medio tui et tertia ps tui gladio ca/
det in circūitu tuo. tertiaʒ vo partem in om/
nem ventum dispergam.

Actū est aūt in anno sexto. in sexto
f mēse in q̄nta die mēsis. leuauit spi/
ritus p̄phetā inter celum et terraʒ.
⁊ adduxit eum in ierusalē in visione dei. ⁊ vi
dit ab aq̄lone i introitu porte idolum baal. ⁊
ingressus vidit vniuersa idola domus israel
depicta in circūitu p totū. et octoginta viri d̄
senioribus stabant. ⁊ iechonias sacerdos cū
eis. ⁊ vnusquisqʒ habebat thuribulū i manu
sua. et vapor nebule d̄ thure cōsurgebat. ⁊ in/
gressus p ostiū porte ad aquilonē vidit mu/
lieres plangētes thamur mortuū. i. adonidē.
⁊ laudantes rediuiuū. et vidit inter vestibu/
lum ⁊ altare vigintiq̄nqʒ viros habētes dor
sa ad templū. ⁊ adorantes ad ortū solis. et di
xit dn̄s ad eū. Vidisti fili hominis q̄ faciūt:
Nunq̄d leue est hoc. Ecce faciā eis in furore
nec parcet oculus meus. Et ecce sex viri veni/
ebant. habentes vasa interitus i manib⁹ su/
is. ⁊ erat vir in medio eoꝝ vestitus lineis. et
attramentariū scriptoris ad renes ei⁹. Et di/
xit dn̄s ad eū. Transi p mediam ciuitateʒ et
signa thau sup frontes viroꝝ gementium ⁊
dolentiū de abominationibus quas isti fa/
ciunt. ⁊ dixit dn̄s sex viris. Transite p ciuita/
tem sequentes eum. ⁊ pcutite omnē sup quē
non videritis thau. nemini parcet oculus ve/
ster. ⁊ a sanctuario meo incipite. Cūqʒ per/
transirēt clamauit propheta. Heu. heu. heu.
domine deus. ergo ne disperdes omnes reli/
quias israel. Et dixit dominus ad eum qui
indut⁹ erat lineis. Imple manū tuam pru/
nis. ⁊ effundes supra ciuitatem. et hoc faci/
ens combussit eam. Spiritus autem leua/
uit ezechielem. ⁊ reduxit eum in chaldeam. ⁊
locutus est ad transmigrationem quecunqʒ
ostenderat ei dominus.

Ost hec ezechiel in conspectu eo/
p rum per diem cepit trāsportare va/
sa domus sue quasi transmigrans
ad alium locum. Vespere autē perfodit pa/
rietem. ⁊ p ruinam parietis exportauerūt eū
in humeris serui eius. velata facie nihil vi/
dentem. et dixerunt ad eū domus isrl'. Quid
tu facis. Qui respondit. Sup regem qui est
in ierusalem onus istud parietem perfodi/
ent vt educant eum. in caligine noctis egre/
dientur. Capietur in sagena. adducetur i ba/
bylonē. ⁊ eā non videbit ibiqʒ morietur. Postea

locut' est ad domū israel.ī enigmate dicēs.
Hec dicit dñs. Aquila grandis magnarum
alarū longo membrorꝝ ductu.plena plumis
ꝛ varietate hic est nabuchodonosor venit ad
libanū.i.templū.et tulit medullam cedri.i.va
sa dñi.et sūmitatem frondiū transportauit.i.
ioachim.et tulit de semīe terre.i. mathaniā.
ꝛ posuit illud in terrā.et creuit in vineam.i.fe
cit eum regem.et accepit ab eo iusiurandū.
ꝛ facta est aquila altera grandis.i. pharao.
et ecce vinea ista extendit palmites suos ad
illam vt irrigaret eam. Nunqd ꝓsperabit q̄
fecit hec. Et q̄ dissoluit pactū.nūqd effugiet.
Viuo ego in medio babylonis morietur. Et
factū est verbum dñi ad ezechielem in anno
nono mense decimo. decima die mensis. di-
cens. Fili hominis scribe tibi nomen diei hu-
ius.in qua cōfirmatus est rex babylonis ad-
uersus ierlm hodie. Ecce ego tollā hodie a te
desiderabile oculorꝝ tuorꝝ. et ingemisces ta-
cens.nō plorabis.nō planges luctū mortui
faciens nō velabis ora amictu.nec cibos lu-
gentiū comedes.sed calciamēta erūt in pedi-
bus tuis tanquā ad eundū. Et mortua est
vxor sua vespere.et nō planxit. sed erat q̄si itur'
et dixerūt ad eū. Quid portendūt hec. Qui
respondit. Hec dicit dñs. Ecce ego pollutam
sanctuariū meū.desiderabile oculorꝝ vestrorꝝ
et pre nimia anxietate nō plangetis.qr quisqꝫ
de nece sua sollicitus erit. Post in cōsolatio-
nem gentis sue ꝑdixit ꝓpheta calamitates
circūstantiū nationū.que vel iuuerāt hostes
cōtra ierlm.vel insultauerāt captiuis.i.filiorꝝ
amon.et moab.et edom.philistijm tyri.ꝛ si-
donis.egypti.ethiopie.

¶ factum est in duodecimo anno
e trāsmigrationis decimo mēse.qn-
ta die mensis. venit ad ezechielē q̄-
dam q̄ fugerat de ierlm.dicens. Vastata est
ciuitas. In ꝑcedenti tñ vespa ezechiel ꝑdixe-
rat de nūcio venturo.et audiens omnis trās-
migratio excidiū vrbis.et incendiū templi.le
uauerūt vocem suā et dixerūt. periit species
nostra. abscisi sumus.nō resurgemus. Et ex-
clamauit ezechiel. Hec dicit dñs. Cū sanctifi-
catus fuero in vobis tollā vos de gentibus.
ꝛ adducā in terrā vestrā.et effundā sup vos
aquā mundā.et mūdabimini ab oibus in-
quinamētis vris. Et facta est sup ꝓphetam
manus dñi.et eduxit eū in spiritu in campo
q̄ plenus erat ossibus siccis vehemēter.ꝛ ait
ad eū. Fili hois.putasne viuent ossa ista. Et
dixi.dñe tu scis.et dixit.dic ad ea.ossa arida.
Hec dicit dñs. Ecce dabo sup vos neruos.ꝛ
succrescere faciā carnes.et superextendā cutem.
Dabo vobis spiritū et viuetis. Et adhuc eo
loquēte factus est sonus et cōmotio.et acces-
serūt ossa ad ossa. vnūquodqꝫ ad iuncturaꝫ
suā.et ecce sup ea nerui.et carnes.et cutis.sed
spiritū nō habebāt. Et dixit dñs ad ꝓphetā
Clama ad spiritū .et dices. Hec dicit dñs. A
quattuor ventis veni spūs.et insuffla sup in-
terfectos istos.et reuiuiscant. Et sic factū est.
Et viuentes steterūt supra pedes suos exerci-
tus grādis nimis valde. Et dixit dñs. Ossa
hec vniuersa domus isrl est. Et restituit spiri-
tus ꝓphetā in medio transmigrationis.ꝛ lo
cutus est ad eos que monstrauerat ei dñs ī
signū duorꝝ scilicet reuocationis eorꝝ a capti-
uitate.et resurrectionis corpum in fine. Et tu
lit ezechiel lignū vnū.et scripsit sup illud .lig-
num iude et sociorum eius.et super alterum
lignum scripsit.lignum effraim et sociorꝝ ei'.
ꝛ cōiūxit ea.et tenuit ea in vna manu simul.
et dixerunt ei. Quid tibi vis in his. Qui re-
spondit. Hec dicit dñs. Ecce ego cōgregabo
regnū iuda.et regnū effraim.et faciā in gen-
tem vnam.et regnum vnum. et seruus me'
dauid ꝑnceps eorꝝ erit imppetuum.

¶ locutus est dominus ad ezechi-
e elem. Fili hominis vaticinare ad-
uersus gog. et terram magog. di-
cens. Hec dicit dominus. Ecce ego super te
gog principes mosoch .et tubal. seducam te.
ascendere te faciam de lateribus aquilonis.
et adducam te super montes israel. et cades
ibi. tu et oia agmina tua. et dicā volucri ce
li et bestijs terre. ꝓperate.cōcurrite vndiqꝫ ad
victimā quā imolo vobis sup montes isrl.vt
comedatis carnes fortiū .ꝛ sanguinē ꝑncipū

terre bibatis. et ossibus corrosis dabo sepulcrū nominatū. et mittā ignē in terrā magog. et in his q̄ habitāt in insulis cōfidēter. Hoc fabulant hebrei futurū post regnū mille annorum. et ꝙ tantus erit exercitus gog. ꝙ hebrei p septem annos usum lignoꝝ habebūt. non de siluis sed de armis. et colligentur ossa septem annis. et sepelientur in valle q̄ ob hoc dicetur poliandrum.

In vicesimoquinto anno transmigrationis. ipse est ann' tricesim' tertius regni nabuchodonosor pmo mēse decima die mēsis. quarto decimo anno postq̄ pcussa est ciuitas. i hac ipsa die facta est manus dn̄i sup ezechielē. et adduxit eū in spiritu in terrā israel sup montem excelsum. et ostēdit ei descriptionē ciuitatis et tēpli. sup quā ad litteram nostri siluerunt auctores. Porro ezechiel in caldea inter concaptiuos iudicauit trāsgressores legis. et pcipue quosdam de tribu dan et gad. ꝙ in dn̄m cōmitterēt impia legis psequēdo custodes. et fecit vt dicit epiphanius cōtra eos pdigium magnū. qz filij eoꝝ et vniuersa pecora a serpētibus pierūt. et pdixit ꝙ tribus ille nō reuerterent ad ppria. sed in medie regionibus remanerēt. pp̄ter qd̄ exacerbati in eū distraxerūt eū equis p crepidines saxoꝝ. et excerebrauerunt eū. et sepelierūt eū in agro maulū i sepulchro sem. et arfaxat in spelūca duplici. In cui' similitudinē abraam in ebron sepulchrū sare cōpcsuit. duplex aūt dicit eo ꝙ camerata sit. et auersa a supficie terre sūmitas ei' a pte vna. Verū ex alia pte in petra suspēsa sit sup terrā. Iste pp̄heta populo dedit signū i fluuio cobar. vt quādo deficeret sustinerēt desolationē terre sue. tūc sperarēt regressuz ad ierl'm qn̄qz cōuenerant plurima multitudo cōcaptiuoꝝ ad fluuiū cobar. et caldei rebellionē veriti irruerūt sup eos. Ipse do pcibus suis sistens aquas fluminis. sup aquas ambulans cuz omni multitudine ad alterā ripā se recepit. et quotquot hostiū psūmpserūt eos sequi submersi sunt. et p orationē subito largam pisciū copiam populo prestitit ad vescendum. sepe quoqz multis deficientibus vitem restituit.

De daniele.

Prophetauit etiā in chaldea daniel. qui scd̄m iosephū et epiphanium d̄ semine regio iude fuit. Scd̄m septuaginta do de tribu leui. q̄ in titulo fabule belis ita ponunt. Homo q̄daz erat sacerdos nomine daniel. filius abdo. cōuiua regis babylonis. Natus fuit in betherorth supiore. et fuit adeo castus ꝙ a cōtribulibus suis spado putaretur. Librū eius trāstulit hieronymus ad petitionē paule et eustochij. cū magna difficultate. Scriptus eni erat hebraicis l'ris. sed chaldaico sermone. Nec legebat ab ecclesia scd̄m septuaginta. qz multū a veritate discordabat eoꝝ editio. sed scd̄m theodocionē q̄ apud hebreos nec susāne habet historiam. nec hymnū triū pueroꝝ. nec belis. draconisqz fabulam de quo altius ordinemur. Hoc pmittentes qd̄ alij pp̄hetaꝝ longe ante captiuitatē duaꝝ tribuū de ea pp̄hetarūt. vt ysaias. et osee. alij ea imminēte et cū fieret. vt hieremias. et ezechiel. Alij infra eā. vt daniel. et abacuc. Alij post eā. vt aggeus et zacharias

Visio prima danielis.

Factum est cū nabuchodonosor duxisset in babylonem nobiliores pueros iudeoꝝ. et quosdam de semine regio pulcriores inter eos et doctiores q̄ stare possent in palacio regis. vt ait ioseph' castrauit. quod etiā alijs gētibus quas vastauerat fecisse dinoscitur. et tradidit eos preposito eunuchoꝝ. et fecit eos erudiri puincialibus l'ris. pariter et chaldeis. Est aūt chaldea lingua. eadē q̄ et syra. ppinqua hebree. et iussit eis ministrari cibos d̄ mēsa sua. Fuerūt aūt inter eos q̄ttuor optimi d̄ filijs iuda daniel. ananias. misael. et azarias. et mutauit rex eis nomina. Et dicti sūt balthasar. sidrac. misac. et abdenago. Balthasar āt erat nomē regij gn̄is

quod imposuit danieli. vt dicit epiphanius: eo quod iam cogitaret de eius adoptione. Istis quattuor ꝓpositus eunuchoꝝ specialē posuit ꝓcuratorē. malasar. Hij ꝓposuerūt nō contaminari cibis gentiū. Sed cum cogeret eos malasar edere de cibis regis ne viderent coram rege ceteris exiliores. dixerūt ad eū. Tēpta nos obsecro diebus decē. et da nobis legumina et aquā. et post hec cōtemplare vult9 nostros et reliquoꝝ q̄ vescūtur cibo regio. et sicut videris sic facies nobiscū. Porro malasar tollebat cibaria et vinū eoꝝ. et dabat eis legumina. ꝓpter hoc anime eoꝝ erāt limpide. nō hebetes ꝑ multitudine ciboꝝ. nec cōfuse ꝑ varietate. et corpa eoꝝ laborib9 aptiora. et subito facti sunt eruditi. quia dedit ei dn̄s sciētiā et disciplinā. et p̄cipue danieli intelligētiā visionū. et somnioꝝ. et exactis tribus annis statuti sunt in cōspectu nabuchodonosor. et de omnibus q̄ sciscitatus est rex ab eis. inuenit i eis decuplū sup cūctos magos et ariolos q̄ erāt in regno eius. et fuit daniel in honore in chaldea vsq3 ad dariū et cyrū. et hic terminatur prima danielis ꝑycopa. Secūtur aūt nouem vel decē que visiones danielis dicuntur. eo q2 in eis vel ipse aliquid viderit. vel visum ab alio explanauit. Porro in anno secūdo regni sui vidit nabuchodonosor somniū. et cōtritus est sp̄us eius. et effugit ab eo somniū. Nec est intelligēdus secūd9 annus regni ab origine. sed a cōsummatione. Consummatū aūt regnū eius dicitur. postq2 subiugatis sibi nationibus reliq̄as israel eduxit de egypto. Cōuocauit ergo rex cōiectores caldeorum. et dixit ad eos. Vidi somniū. sed ignoro q̄d viderim. Qui rñdērūt syriace. et huc vsq3 scriptus ē liber hic hebraice. deinde chaldaice vsq3 ad visionē quā vidit in susis sub balthasar. Dicat rex somniū seruis suis. et interp̄tationē indicabim9. Et ait rex. Nisi somniū et cōiecturā eius indicaueritis mihi. peribitis. et domus vestre publicabunt. et dixerūt. Non est homo sup terrā q̄ sermonē tuū possit implere. exceptis dijs quoꝝ cōuersatio nō est cū hoib9. Tūc p̄cepit rex i ira magna.

vt interficerent oēs sapiētes babylonis. et q̄rebat daniel et socij eius vt perirent. Qd̄ cum accepisset daniel ingressus rogauit regē vt daret ei tempus ad solutionē ꝑ vnam noctē tm̄ vt dicit iosephus. et ingressus daniel domū cū socijs suis orauit deū. et ꝑ visionē noctis. reuelatū est ei mysteriū. et bn̄dicens deum ingressus est ad regē. et ait rex. Poterisne mihi somniū indicare et interp̄tationē eius. Qui respōdit. Nō potest hoc homo. sed est deus in celo reuelans mysteria. qui indicauit tibi que ventura sunt in nouissimis temporibus. Visiones capitis tui hec sunt. i. cordis tui. In corde eni ē sapiētia scd̄m euglm. nō in capite scd̄m philosophum. Tu cogitabas in stratu tuo. q̄s post te mundi teneret principatū. et ostēdit tibi deus regnaturos. Videbas coram te statuam grandem. et terribilem. cuius caput et collum erat ex auro. pectus et brachia de argento. venter et femora ex ere. tibie aūt ferree. pedum quedam pars ferrea. quedam fictilis. et abscisus est lapis de monte sine manibus. et ꝑcussit statuā in pedibus. et cōuertit eam. et redacta est in fauillā que vento rapitur. et nō est inuētus locus ei9. Lapis aūt factus est mons magn9 et impleuit vniuersā terrā. Nūc audi rex interp̄tationē ei9. Tu es caput aureū cū his q̄ succedēt tibi. et post hec cōsurget regnū aliud minus te. Qd̄ intelligendū est d̄ regno medoꝝ et ꝑsarū tanq2 ꝑ duo brachia. ꝑ q̄ deiectū est regnū babilonis. Et regnū tertiū aliud eneū. qd̄ impabit vniuerse terre. qd̄ intelligendū est de regno grecoꝝ. qd̄ vocalius fuit ceteris. vel ꝓpter eloquentiā grecoꝝ vel ꝓpter famā alexandri. Et quartū regnū erit velut ferrum. qd̄ sicut ferrū domat omnia metalla. sic illud conteret omnia hec. Qd̄ intelligēdū est de imperio romanoꝝ. Porro quia vidisti partem pedum testeam. partem ferream. sicut ferrū misceri nō potest teste. sic erunt in eo ciuiles discordie. et pars soli dabitur. pars altera cōteret. Tūc suscitabit de9 regnū celi q2 cōminuet vniuersa regna hec. et stabit ineternū. Sup hoc dic iosephus. Significauit et daniel regi

de lapide. qd michi nō placuit indicare. hec
aūt referūt hebrei ad regnū suū qd expectāt.
Tūc rex cecidit in faciē suā et adorauit dani-
elem dicens. Uere de' vester de' deorū est. et
dedit danieli principatū sup oēs provincias ba-
bylonis. et sup cūctos sapiētes. Obtinuit aūt
daniel a rege vt tres socij eius principatū ha-
berēt sup provincias. ipse vero preesset in babilo-
ne. et staret in foribus regis.

Secūda visio da.

Sequitur secūda visio danielis. que
ob hoc tm visio dicit. qr vidit in ca
rex in fornace quartū similē filio dei
Porro fecit nabuchodonosor statuā auream
altitudine cubitorū sexaginta. latitudine sex. et
statuit eā in campo durā fluminis scz cuius-
dam. iuxta quē gigātes edificauerūt turrim.
Septuaginta dicūt in campo pibilon. qd in-
terpretatur cōclusum. nā erecta statua circūse-
piuit rex campū. Et cōuocauit rex oēs princi-
pes regionū ad dedicationez statue. et preco
clamabat valēter. In hora qua audieritis so-
nū musicorū adorate statuā. Qui nō adora-
uerit. eadē hora mittet in fornacē ignis ar-
dētis. et adorauerūt oēs preter socij danielis. et
accusati sunt ad regē. et succēsa ē fornax septu-
plū. et missi sunt vincti cū vestib' in mediuz
fornacis. viros aūt illos q miserāt eos. inter-
fecit flāma ignis. Que secunt dicit se hiero-
nymus nō legisse in hebreo. Sz qr in toto or
be dispsa erāt. veru anteposito ea subiecit. ne
apud impitos ptem voluminis videret de-
trūcasse. Porro fornax succēsa erat malleolis.
idest sarmētis. et pice. et stupa et napta. quod
scdm Salustiū historiarū qddaz gen' fomi-
tis est apud psas. scdm alios ossa sunt oliua
rū. arefacta cū amurca. scdm Pliniū i terra
babilonis fluit in modū bituminis. et erupit
flāma. et incēdit quos repit iuxta fornacem d
caldeis. et effusa ē sup fornacē cubitis qdra-
gintanouē. qd geometrica regula cōprehen-
sum ē. Angelus aūt descēdit cū eis in forna-
cem. et excussit flāmā et induxit quasi ventuz
roris flantem. et refrigerantem eos. Tūc ana-
nias orauit dicēs. Justus es dñe. peccauim',
eni. et tradidisti nos in man' hostiuz. sed in
aia cōtrita. et spiritu humilitatis suscipiamur
a te. et sicut in holocaustū pinguiū sic fiat sa-
crificiū nostrū hodie. in cōspectu tuo vt pla-
ceat tibi. Tūc illi tres qsi vno ore bñdicebant
deū dicētes. Bñdictus es dñe deus patruz
nostrorū. Et hortabant omnē creaturam ad
benedicendū deū procedētes a supioribus ad
inferiores. Ex hoc aūt qd dictuz est in anima
cōtrita et spiritu humilitatis. et qd in cantico
legit. bñdicite spūs et aie iustorū dño. errauc-
rūt quidā dicētes. esse i hoie preter spm sanctū
duo distincta. spm et aiam. Hucusqz in he-
breo nō habet. Tūc obstupuit rex. et surgens
prope ait. Nōne tres tm misim' in ignē. Et ec-
ce video viros qttuor ambulātes in medio
ignis. et species quarti similis filio dei ē. Qd
de angelo intelligi potest. Tunc vocauit eos
rex. et egressi sunt et mirabant oēs qd capill'
eorū nō esset adustus. nec etiā saraballa imu-
tata. et ait rex. Nō est deus alius q ita possit
saluare. Et posuit edictū vt q blasphemiā lo-
queret in deū eorū periret. et domus ei' vasta-
retur. et restituit eis principatū provinciarū.

Tertia visio dani.

Sequitur tertia visio danielis. quaz
nō scripsit daniel. sed est epistola re-
gis quam scripsit in vniuerso reg-
no suo. postqz de bestia restitutus est in ho-
minē et in regnū. i qua predicauit mirabilia q
fecerat apud eū de' excelsus. Forma aūt epi-
stole hec est quā interseruit daniel operi suo'
Ego nabuchodonosor florens et dat' i supbiā
somniū vidi qd perterruit me. et cōuocatis cū-
ctis sapiētib' babilonis solutionē ei' nō indi-
cauerūt mihi. donec ingressus ē collega daniel.
cui nomen balthasar. q hz spm deorū scōrū. et
dixi ei. Uidebā sup stratū meū. et ecce arbor
i medio terre. cui' proceritas vsqz ad celum. et
aspect' ei' vsqz ad termios tre. et esca vniuerso
rūf ea Sub ea habitabāt aialia. et bestie. et i

ramis volucres. et ex ea vescebat omnis caro et ecce vigil et sanct' de celo descēdit. et ait. Succidite arborem. et ramos. et fructus eius. et fugiant ex ea. bestie et volucres. Veruntamen germen ei' in terra finite. et cū feris pes ei'. in herbis terre. cor eius ab humano cōmutet. et cor fere detur ei. et septē tpa mutentur sup eū In sentētia vigilū decretū est. et petitio ē sanctoꝝ donec cognoscāt viuētes. qm̄ dn̄atur excelsus in regno hominū. et cui voluerit dabit illud. Tūc daniel taci'us cogitabat q̄si hora vna cōturbatus. quia mala portendebantur regi. et ait. Tu es rex arbor illa. q̄ inualuisti. et potestas tua i terminos terre. et audisti p vigilē sententiā altissimi sup te ab hominibus eicient te. et cū feris erit habitatio tua. fenū vt bos comedes septē tpa .i. āni mutabunt sup te. donec scias q dn̄et excelsus sup regnū hominū. et relinquet tibi germē radicis. q' regnū tuū restituet tibi. Quaobrem audi cōsiliū meū. peccata tua elemosinis redime. forsitan ignoscet tibi de'. factū est aūt post annū deambulabat rex in aula. et loquebat in spiritu elationis dicēs. Nonne hec ē babilon quā edificaui in robore regni. et in gloria decoris mei. Adhuc erat sermo in ore ei'. et vox de celo ruit. tibi dicit nabuchodonosor. regnū trāsit a te. et cū feris habitabis septez tēporibus donec scias q dominet excelsus in regnū hominū. Eadē hora ex hominib' abiect' ē. et fenū vt bos comedit. donec capilli ei' canescentes i similitudinē aquilaꝝ crescerēt. et vngues eius quasi vngues auiū. Igit post dies definitos a domino. ego nabuchodonosor leuaui oculos ad celū. et sensus meus reddit' est mihi. et bn̄diri altissimo. cuius potestas sempiterna. et nō ē q dicat ei quare sic fecisti. Et reqsierūt me optimates mei. et in regno meo restitutus sum. et magnificētia amplior addita ē mihi. Ex his apparet. et epiphani' attestat. qd nō corpis mutationē sed mētis alienationē passus ē. et ablatus ē ei visus lingue ad loquendū. et herba data ē nature cib' humane. et videbat ei q bos esset in anterioribus et in posteriorib' leo scdm misteriuz tyrannoꝝ. q in p̄ma etate voluptatib' dediti. et ceruicosi iugo belial subdūtur. In fine vo interficiūt. diripiūt. et cōculcant. Multi quoqz egrediebant et videbant eū. Sol' daniel nō egrediebat. q toto tpe alienatiōis ei' orationi pro eo vacabat. et ad p̄ces eius anni septē. quos totidē dixerat tpa i septē mēses v̄si sūt. In qbus q̄draginta dieb' insaniā patiebat. et p alios q̄draginta reuersus ad cor hois. flebat. et supplicabat deo. adeo. q ex nimijs fletibus vt caro ei' oculi facti erāt. et iteruz p alios q̄draginta dies vertebat in insaniā. donec septē mēses cōplerent. post quos reuocatus est. nō tñ regnauit. sed statuti sunt p eo sq̄tē iudices. et vsqz ad finē septē ānoꝝ penitentiā egit. panem et carnes nō comedēs. et vinū nō bibēs. leguminib' vtebat et herbis. iuxta cōsiliū danielis. Et cū iterum regnasset voluit danielē facere coheredem filioꝝ. et ait daniel. Absit a me vt patrū relinquēs hereditatē incircūcisoꝝ donis inhēream. Hic dicit iosephus. q libros hebraicos ipse in grecum trāstulit eloquiū. et hic mutat daniel ordinez historie. nos aūt ordinē p̄sequemur.

Cathalogus regum babilonis.

Et mortu' ē nabuchodonosor magnus et regnauit p eo filius ei' nabuchodonosor. q de manibus hostiū tēplū belis magnifice decorauit. ciuitatē reparās. ita vt nequaq̄ obsidētes valerent fluuiū auertere. Paternis regalibus maiora supaddidit. et in diebus q̄ndecim cōsumauit Iuxta q̄ lapides posuit grandes in star mōtis. et supplātauit arbores et ortū q̄ suspensilis dicebat eo q vxor ei' q̄ in finibus medie nutrita fuerat. regionē suā a lōge videre desideraret. Huius meminit megastenes in libro iudicoꝝ. et asserit eū fortitudine et actuū magnitudine herculem transcendisse. Sed et diocles in libro coloniorum dicit. quod iste nabuchodonosor obsedit tyrum tribus

annis ⁊ decem mensibus. Eo mortuo regna
uit pro eo amilma rapach'. Hic est eulimo-
radach. qui tricesimoseptimo anno transmi-
grationis. mense duodecimo. vicesimaseptima
die mensis subleuauit caput ioachim regis iu
da de carcere. ⁊ posuit thronū ei' sup thronū
regnū qui erant cū eo in babilone. ⁊ comede-
bat coram rege cūctis diebus vite sue. ⁊ hāc
fecit cū eo misericordiā quia pater eius non
seruauerat ei fidem. Tradūt tñ quidam q̄d
euilmoradach frater minoris nabuchodono
sor in diebus eiectionis paterne multa gessit
impie in terra. ⁊ pře restituto accusat' apud
eū missus est in carcerem vbi erat ioachim.
vsqȝ ad mortem fratris sui. Cūqȝ regnare ce-
pisset eleuauit ioachim quē sociū habuerat i
carcere. timensqȝ ne resurgeret pater suus qui
de bestia redierat in hoiem cōsuluit ioachim
ad cuius cōsiliū cadauer patris effossum di-
uisit in trecentas ptes. ⁊ dedit eas trecentis
vulturibus. Et ait ad eū ioachim. Nō resur-
get pater tuus nisi redeant vultures i vnū.
Hic habuit tres filios egessariū. qui ⁊ regu-
sar dictus est. labosardacū. ⁊ nabar. qui bal-
thasar cognominatus est. ad quē post regna
fratrum regnum deuolutum est.

Quarta uisio da.

Sequitur quarta visio danielis. non
scdm ordinē libri eius. sed scdm hi-
storiā in qua vidit scdm imagines
quattuor bestiaꝝ quattuor regna. que vide-
rat nabuchodonosor in statua quadriformi.
Sed additū est de antichristo ⁊ die iudicij.
Porro āno pmo balthasar vidit daniel som-
niū. cuius summā scribens ait. Videbam. et
ecce quattuor venti pugnabāt in medio ma-
ri. Hec sunt angelice potestates que laborāt
pro regnis mundi quibus psunt. ⁊ quattuor
bestie ascendebant de mari pma quasi le-
na. ⁊ habebat alas aquile. ⁊ auulse sunt eius
ale. ⁊ sublata est de terra. ⁊ sup pedes quasi
homo stetit. ⁊ cor eius datū est ei. Hoc ē reg
num assyrioꝝ. q̄d cōparant lene pter violē-
tiam. ⁊ libidinis impatientiā. q2 leena semp i
coitū gestit. alas aquile habuit pter longe-
uitatē. Nam in secūda etate inchoās sub se-
ruch proauo abrahe. descendit vsqȝ in qntaꝫ
sub balthasar. Q̄d aūt ale auulse sunt ⁊ ste-
tit vt homo ⁊ cor ei datū est ad eiectionem
nabuchodonosor respicit. ⁊ restitutionē. Se-
cunda bestia similis vrso in pte. ⁊ tres ordi-
nes dentiū erāt i ore ei' ⁊ dicebant ei. Sur-
ge comede carnes plurimas. Hoc est regnū
psarū. q̄d cōparatur vrso pter patientiā la-
boris. ⁊ victus parcitatē. Nam pro pulmen-
to sale vtūtur ⁊ cardamomo. Sȝ similis fu-
it vrso i pte nō ex toto. quia in populū dei ni-
hil crudeliter egit. Unde in zacharia dicunt
equi albi. Tres ordines dentiū habuit. i. tria
regna in pncipio sui. medoꝝ psarum. ⁊ chal-
deoꝝ. vel tres pncipes habuit sup centū vi-
ginti satrapas. Q̄d dicebant ei. comede car-
nes plurimas. hoc refertur ad assuerum. cui
dixit aman vt occideret iudeos. Tertia be-
stia quasi pardus. ⁊ habebat alas auis. ⁊ q̄t
tuor capita erant in ea. ⁊ potestas data ē ei.
Hoc est regnū grecoꝝ. q̄d cōparatur pardo.
qui saltu ruit in mortē. pter impetū alexan-
dri ⁊ vario colore diuersa sub eo regna signi-
ficat. Alas habuit. q2 nihil velocius victoria ale-
xādri q̄ttuor capita ei' q̄ttuor sūt alexandri
successores. Nec hāc ptātē habuit a se alexā-
der. sed fuit virga furoris dñi in filios pesti-
lentes. Quarta bestia terribilis ⁊ fortis den
tes ferreos habens. comedens reliqua. ⁊ pe-
dibus cōculcans. hoc est romanoꝝ. q̄d nulli
bestie cōparauit daniel. vt quicqd feroci' in
bestijs cogitam' intelligamus in romanis.
hebreus tñ dicit similē fuisse apro. scdm illud
psalmi. vastauit eam aper de silua. ⁊ singula
ris ferus depastus est eam. Hoc regnū ce-
tera cōculcauit. q̄d sequit. ⁊ habebat cornua
decem. respicit ad finem mundi. quia tūc reg
num romanoꝝ diuidetur in decē regna. q̄d
significatū est p decem soles i vaticinio sibil-
le. Et ecce cornu aliud paruū ortū est de me-
dio coꝝ. Hic est antichristus de tribu dan
ignobilis. in obscuro loco babilonie nascetur.

Et seminibus q̇dem parentū concipiet. sed
post cōceptū spiritus malignus descendet in
vteruȝ matris. cuius virtute deinceps puer
aletur. nascetur. adolescet. Unde filius pditi-
onis dicitur. Et tria de cornibus p̄mis euul-
sa sunt a facie eius. i. tres reges ꝺ decem pus
interficiet. regem scȝ affrice. egypti. ⁊ ethiopie.
Tunc alij septē victori colla submittent. Et ec
ce quasi oculi hominis erāt i eo. i. alta ⁊ mi-
rabilis scientia. quia magice miracula faciet.
⁊ inueniet thesauros absconditos. Et erit ei
os loquens ingentia. qꝛ deuȝ se dicet. circūci-
de se. dicet se messiam esse. confluent ad eum
iudei. reedificabit templū. ⁊ soliuȝ suū ponet
in eo. Cōuertet ad se homines terrore. mune-
ribus. miraculis. heliam ⁊ enoch interficiet.
Aspiciebam hec. i. potestatē hui⁹. donec thro
ni positi sunt. de q̇bus in euangelio. Sedebi-
tis sup thronos. Et antiquus dierū sedit. i.
deus eternus iudex. q̇ apud iohannē solus
in throno sedet. Uestimentuȝ eius quasi nix
candidū. ⁊ capilli quasi lana munda gloriaȝ
maiestatis eius significant. Thronus ei⁹ flā
me ignis. rote eius ignis accensus. Hoc ē qꝺ
alibi dicitur. Ignis ante ipsum p̄cedet. fluui-
us igneus ⁊ rapidus egrediebat a facie eius
Celeritatē iudicij notat. quā dicit apl's in mo
mento ⁊ in ictu oculi in nouissima tuba fu-
turā. Milia miliū ministrabāt ei. ⁊ decies cē-
tena milia assistebāt ei. inculcatio ē. Nā deci-
es cētena milia idē est ꝙ milia miliū. hic ad
exercitus angeloꝝ refert. Iudiciū sedit. ⁊ li-
bri aperti sunt. i. etiā iudicibus sedētibus cō-
scientie singuloꝝ patebūt. Et vidi ꝙ interfec-
ta esset bestia quarta. Aliarumqȝ ablata esset
potestas. qꝛ tūc cessabit omnis p̄latio cū tra
det christus regnū deo ⁊ patri. Et ecce cum
nubibus celi quasi filius hominis veniebat.
qꝛ christus baiulis nubibus descēdet i gera.
scđm illud. ita veniet quēadmodum vidistis
eū euntē in celū. Et vsqȝ ad antiquū dieruȝ
peruenit. Quia christus p omnia est equalis
patri. Et dedit ei potestatē. ⁊ honoreȝ. ⁊ reg-
nū sempiternū. Cūqȝ vidisset hec daniel acces
sit ad vnū de assistentib⁹. ⁊ querebat verita-
tem. q̇ exposuit ei singula. hoc addens de an-
tichristo. sanctos altissimi cōteret. ⁊ tradent
in manu eius vsqȝ ad tēpus ⁊ tpa. ⁊ dimidi
um tpis. i. vsqȝ ad annū. ⁊ duos annos. ⁊ di
midiū anni. Hebreus eni nomine tpis signi
ficat annū. ⁊ p numerū pluralē duos annos
Hebreus eni habet dualē numeruȝ sicut ⁊
grecus. Breue erit tempus hoc. Sed nisi ab-
breuiati essēt dies illi nō salua fieret oīs caro.

Quinta visio.

Sequitur quinta visio danielis. he-
braice scripta i eo. p̄cedētes vo chal
daice. Anno tertio balthasar ego da
niel eram in hdā regione in susis. q̇ est me-
tropolis helamitaꝝ. q̄ in iudith vocatur e-
thabanis. in qua vt ait iosephus fecit mau-
soleū regū. ⁊ vidi in visione me esse sup portā
vlay. Et est vlay nomen porte. vel lacus an-
te portā. Et ecce aries vnus stabat ante palu
dem. habens cornua excelsa. ⁊ vnū excelsius
altero. atqȝ succrescens. Hic est tyrus. poten-
tior dario. Et ventilabat cornibus cōtra oc-
cidentē. aquilonē. ⁊ meridiem. ⁊ omnes be-
stie nō poterant resistere ei. Hoc ad ipsū reg-
nū refertur nō ad psonā. Et ecce hircus ve-
niebat ab occidente. ⁊ nō tangebat terram.
Hic est alexander q̄si volans. p inuia queqȝ
gradiēs vt hirc⁹. vel ab hircis oculoꝝ quos
diuersi coloris habuit. Et venit ad arietem
quē viderā. ⁊ efferat⁹ est in eū. ⁊ pcussit arie-
tem ⁊ comminuit duo cornua ei⁹. quia dariū
arsami filiū pcussit. ⁊ medos ⁊ psas sibi sub
iecit. Et orta ei quattuor cornua. i. q̄ttuor suc
cessores de q̇bus suo loco dicemus. De vno
ex eis egressum est cornu modicū. ⁊ factum
est grande. Hic est antioch⁹. epiphanes de-
scēdens a seleuco. q̇ dū esset obses rome. eua
sit in regnū. Et magnificatū est cōtra meri-
diem. i. cōtra egyptios. et cōtra orientē. i. eos
qui in pside res nouas moliebantūr. et cōtra
fortitudinē celi. i. filios israel. ⁊ deiecit de stel-
lis. ⁊ cōculcauit eas. ⁊ vsqȝ ad p̄ncipem forti
tudinis. i. deū magnificatus ē. ⁊ ab eo tulit

iuge sacrificiū. ⁊ deiecit locū sanctificationis eius. Quia in tēplo statuā iouis posuit. Et audiui vnū de sanctis loquentē ad alterū et dicentē. Usqȝquo iuge sacrificiū ⁊ sanctuariū ⁊ fortitudo conculcabitur. Qui rādit. Usqȝ ad vesperam ⁊ mane duo milia. trecenti dies ⁊ mundabitur sanctuariū. Quia ab ingressu antiochi in ierlm vsqȝ ad mundationē tēpli factā a iuda machabeo. p successiones dici ⁊ noctis fluxerunt sex anni. menses tres. ⁊ dies viginti. Cūqȝ quereret daniel intelligentiam somnij gabriel venit ad eū. ⁊ indicauit ei. Per huiusmodi visiones sanctoꝝ vt ait iosephus. deprehēditur error epicureoꝝ. q hūc mundū sine rectore ⁊ sine dei ꝓuidentia casu ferri cōfirmant. qꝛ si mundus sine presule esset olim depisset. sicut nauis desolata rectore. nec scdm ꝓphetas omnia ꝓuenirent.

Sexta visio da.

Sequitur sexta visio danielis q̄ q̄rta est in daniele. sed hieronym⁹ sextā eam vocat in ꝓlogo abacuc. Et hec chaldaice scripta ē. Factū est vt cyrus et darius obsiderēt balthasar in babylone. Balthasar rex fecit grande cōuiuiū optimatibus suis mille. ⁊ fecit vt afferrētur vasa q̄ asportauerat nabuchodonosor auus eius de templo dñi. ⁊ bibebant in eis rex ⁊ optimates. ⁊ vxores ⁊ cōcubine ei⁹. ⁊ laudabāt deos suos. Scdm ioseph ū solēnitas erat i babilone instituta ob tuitionē vrbis. Fabulantur hebrei q balthasar intellexerat septuaginta annos captiuitatis quos ꝑdixerat hieremias fluxisse. ⁊ tñ hebrei nō erāt liberati a iurisdictione sua. Uñ exultabat et dijs suis gr̄as agebat. Sane illa annoꝝ septuagena nō dum fluxerat. sed septima decas iā currebat. In eadē hora apparuit cōtra eū man⁹ scribētis i pariete. Cūqȝ rex vidisset ⁊ manū ⁊ scripturā incertū ē vtrū astātes vidissent manū. scripturā ꝗdem viderūt. Post hoc manus euanuit cōturbatus ē rex. ⁊ genua ei⁹ ad se inuicem collidebant. ⁊ exclamauit fortiter vt introducerētur magi chaldeoꝝ. ⁊ ait ad eos. Qui legerit scripturā hāc ⁊ interꝑtationem dixerit. purpura vestiet. torquē aureā habebit i collo. ⁊ tertius erit i regno meo. i. vn⁹ erit trium principū q ꝑsunt satrapis. Illi aūt nō potuerūt scripturā legere. Et ingressa ē regina. non vxor scdm porphiriū. sed auia scdm iosephū. vel mater scdm origenē. Et ait ad regem. Est vir in regno tuo q spiritū deoꝝ habet. quem pater tu⁹ i. auus principē cōstituit magoruȝ. Hic recet. ⁊ oia dicet tibi. Cūqȝ intrasset daniel ꝓmisit ei rex munera q ⁊ supra. Qui respondit. Munera tua sint tibi. vel alteri da. Scripturā tuā legā tibi rex. ⁊ exponā. Nosti qꝛ de⁹ excelsus dederat regnū patri tuo. ⁊ nō cognouit. ꝓpterea fenuȝ vt bos comedit. donec cognosceret. Tu quoqȝ cū scires hec oia. aduersus deū celi eleuat⁹ es. ⁊ vasa ei⁹ ꝓphanasti tradēs ea manib⁹ immūdis. ⁊ bibens in eis deos laudasti q nec viuūt nec sentiūt deū vo q flatū tuū in manu sua habet. non glorificasti. ꝓpterea ista corā te exarata sunt. mane thechel. phares qd sonat numer⁹. appensio diuisio. ⁊ est sensus. numerauit deus regnū tuū. i. cōpleuit illud. ⁊ est dictū p simile pecunie. que numerata tollit ⁊ abscōditur. Appensus es in statera ⁊ inuētus es minus habēs. i. iusto dei iudicio minus viues quā putabas. Diuisum ē regnū tuū. ⁊ datū medis ⁊ ꝑsis. Uel fractū ē regnū tuū. Nā phares fragmentū significat. Et tradidit rex munera danieli q ꝓmiserat. Eadē nocte capta ē babilon. Nā cyrus diuiserat eufraten lōge a ciuitate p plures riuos. vt alueū q influebat in ciuitatē vadabilē faceret. ⁊ p ipsuȝ ingressi sunt hostes in ciuitatē sub muro. ⁊ interfectus ē balthasar. ⁊ successit ei darius i regnū. Annos natus sexagīta duos. Nā cyrus ei tanquā maiori i oibus deferebat. Quo autē eadē nocte visionis capta sit ciuitas. apparet i ysaia. q loquēs ad balthasar ait. Pone mēsam. cōtēplare i speculo. comedētes ⁊ bibentes surgite principes. arripite clipeos. Quidaȝ tradūt q mater balthasar p q factus ē ortus suspensilis filia fuit darij. ⁊ q balthasar

filium non habebat festinabat darius occu-
pare regnum.

Septima visio.

ſ Equit̃ septima visio danielis. Por-
ro dari⁹ sumēs danielē duxit cū se-
cū in mediā. ⁊ erat daniel vnus ꝺ
tribus satrapis q̄ p̄erāt centū viginti. Sꝫ in
daniele spiritus dei amplior erat. ⁊ cogitabat
rex cōstituere eū sup̱ omne regnū. Vn̄ p̄nci-
pes inuidebāt ei. ⁊ querebāt occasionē accu-
sandi eū ex latere regis. Fabulant̃ hebrei q2 q̄-
rebāt occasionē ī sermone. tactu. nutu. vel in-
ternūcio ad reginā vel ad aliquā cōcubinaꝝ
regis. nullāqꝫ causam repire potuerunt. eo ꝙ
fidelis esset. ⁊ sup̱ thesauros erat vt dicit io-
sephus. q2 adeo iust⁹ erat vt munera oblata
respueret. Et dixerūt p̄ncipes. Nō inueniem⁹
occasionē aduersus eū nisi ī lege dei sui. ⁊ sur
ripuerūt regi dicētes. cōsiliū inierūt cūcti p̄n-
cipes regni tui. ⁊ satrape. ⁊ iudices. ꝙ q̄ petie-
rit aliq̄d a quocūqꝫ deo vel hoīe vsqꝫ ad dies
triginta nisi a te rex mittat̃ in lacū leonum.
Nūc itaqꝫ cōfirma sentētiā. ⁊ scribe decretū.
⁊ acqeuit rex. Porro daniel ingressus est do-
mū suā ⁊ fenestris suis aptis ī cenaculo suo
cōtra ierl'm trib⁹ tp̄ibus ī die flectens genua
orabat. Trib⁹ horis orabāt iudei in die. ho-
ra scꝫ tertia. sexta ⁊ nona sicut legit̃ ꝺ aplo ꝙ
trib⁹ vicibus orabat ī die. ⁊ ꝺ petro ⁊ iohan
ne ꝙ ascēdebāt ad horā orōnis nonam. In
tertia orabāt. q2 tūc ē eis datus decalog⁹ in
syna in eadē ecclesia orat. q2 tunc ē dat⁹ sp̄us
sup̱ ap̄los. In sexta orabant. q2 tūc ē erectus
serp̄es ene⁹ ī deserto. In eadē orat ecclesia. q2
tūc ē christus suspēsus ī ligno. In nona ora
bāt. q2 tūc dedit p̄etra aquā ī cades. In ea-
dē orat ecclesia. q2 tūc ꝺ christo lanceato flu-
xerūt sanguis ⁊ aqua. Cūqꝫ inuenissent viri
illi danielē orantē accusauerūt eū ad regē de
trāsgressione decreti. ⁊ cōtristatus ē rex. posu-
it cor vt liberaret eū. laborās vsqꝫ ad occasuꝫ
solis. Q ꝺ intelligētes viri dixerunt. Scito q2
lex hui⁹ regni est vt decretū regis nō liceat i-
mutari. Tūc miserūt danielē in lacū leonū.
⁊ obsignauit rex anulo suo. ⁊ anulis optima-
tū lapidē q̄ p̱ ianuis posit⁹ erat. ⁊ incenatus
totā noctē duxit insomnem. ⁊ diluculo rediit
ad lacū. ⁊ flens exclamauit. daniel serue dei.
valuit ne de⁹ tu⁹ liberare te a leonib⁹. Qui
rn̄dit. Deus me⁹ misit angelū suū. ⁊ cōclusit
ora leonū. q2 nō est inuēta ī me iniq̄tas. For-
te q2 vidit angelū. vocat̃ hec p̄icope visio. Et
eductus ē daniel ꝺ lacu ī nullo lesus. ⁊ dixe-
rūt q̄ accusabāt eū nō dei p̱uidētia hoc fac-
tū sed q2 saturati erant leones. Tūc rex iussit
leonib⁹ multas carnes apponi. eisqꝫ satiatis
accusatores danielis misit in lacū cū vxorib⁹
⁊ filiis. ⁊ nō p̱uenerūt vsqꝫ ad pauimētū do
nec arriperent eos leones. ⁊ oia ossa eoꝝ cōmi
nuerēt. Tūc scripsit dari⁹ in vniuerso regno
suo dicēs. Paueāt oēs deū danielis. ip̄se est
eni de⁹ viuēs ⁊ eternus ī secula. Et egreta-
uit daniel p̱ dies plurimos. Cūqꝫ surrexisset
faciebat opa regis. Forte mausoleū ī ebatha
nis. qꝺ attenus manet vt dicit ioseph⁹. ita
mirabile vt ea die q̄ cōspicit̃ putet̃ esse cōstru
ctū. Ibi sepeliūtur medoꝝ reges ⁊ p̱sarū. pa-
riter ⁊ parthoꝝ. ⁊ cui cura illius cōmittitur
sacerdos est iudeorum.

Octaua visio da.

ſ Equitur octaua visio danielis. In
anno p̄mo darii filii assueri. qui et
astiages dictus ē. q̄ subiugauit si-
bi regnū chaldeoꝝ. ego daniel intellexi in li-
bris hieremie vt cōplerent̃. i. ad cōpletionem
approximquarēt desolationis ierl'm anni sep-
tuaginta. ⁊ oraui dn̄m in ieiuniis. ⁊ sacco et
cinere dicēs. Iust⁹ es dn̄e. Peccauim⁹. ini-
q̄tatē fecim⁹. ⁊ adduxisti eā sup̱ nos. Auertat̃
obsecro ira tua a ciuitate tua ierl'm. ⁊ mōte
sācto tuo. ostēde faciē tuā sup̱ sanctuariū tuū
qꝺ desertū est. exaudi dn̄e. placare dn̄e. Atten
de ⁊ fac. ne moreris. Adhuc me loquēte. ecce
vir gabriel tetigit me in tp̄e sacrificii vesper-
tini. ⁊ ait. Ab exordio p̄cum tuaꝝ. egressa est
sentētia liberationis a deo. Ego autē veni vt

indicarē tibi eā. ⁊ etiā q̄dā alia. q꞉ vir deside-
rioꝝ es tu. Tu ergo animaduerte visionē ꝫ et
sermonē intellige. Tūc apuit ei liberationem
spūalē futurā p christū. forsan imminentem ꝓ
q̄ orabat. differt. q꞉ post dicet d̄ ea exauditū.
ibi noli metuere. Addidit etiā d̄ destructione
per romanos. Septuaginta ebdomade ab-
breuiate sūt sup populū tuū. ⁊ sup vrbē san-
ctā tuā. vt cōsumat̄ p̄uaricatio. ⁊ finē accipi-
at peccatū. ⁊ deleat̄ iniq̄tas. ⁊ adducat̄ iusti-
cia sempiterna. Et impleat̄ visio. ⁊ ꝓphetes.
⁊ vngat̄ sc̄ūs sc̄ōꝝ. Scito ergo ⁊ animaduer
te ab exitu sermonis. vt iterum edificet̄ ierlm
vsqꝫ ad christū ducē ebdomadas septē. eb-
domade sexaginta due erunt. His v̄bis chri-
sti incarnationē designat angelus. q̄ legem ⁊
ꝓphetas ipleuit. peccata tulit. ⁊ iusticiaꝫ ad-
duxit. ⁊ vnctus ē oleo leticie p̄ cōsortib᷒ suis.
Et ꝓposuit ebdomadas nō dieꝝ. sed annoꝝ.
vt septē anni sint ebdomada vna. Abbreuia
tas v̄o dicit vt intelligamus ānos lunares.
q̄ breuiores sūt solarib᷒ vndecim dieb᷒. Sep
tuaginta ergo ebdomade ānoꝝ solariū faci
unt ānos q̄dringētos septuagintaq̄nqꝫ. Lu
nariū v̄o annoꝝ faciūt annos q̄dringentos
nonagīta. Est ergo sensus ꝙ ab exitu sermo-
nis vt reedificet̄ ierlm vsqꝫ ad ducē christū.
fluxerūt anni lunares q̄dringēti nonaginta.
Cepit ergo beda numerare a vicesimo anno
regni artaxersis. i quo neemias pincerna ei᷒
impetrauit ab eo vt restituerent̄ muri ierlm
Et restituit eos i multa angustia. ab illa in-
quā licētia a rege accepta vsqꝫ ad christi pas-
sionē. fluxerūt anni lunares q̄dringēt nona-
ginta. Et hāc summā annoꝝ cōputat sc̄dm
annos regū q̄ descēdert vsqꝫ ad octauūdeci-
mū annū tiberij cesaris. Et statim modicū
interseruit daniel d̄ reedificatiōe facta p nee-
miā dicēs. ⁊ rursus edificabit̄ platea ⁊ muri
in angustia tēpoꝝ. De septuaginta v̄o eb-
domadis separauit daniel vltimā dicēs. Cō-
firmabit aūt pactū multis ebdomada vna.
Q̄ d̄ intelligēdū est d̄ tribus annis ⁊ dimi-
dio q̄bus p̄dicauit christ᷒. ⁊ q̄d patribus ꝓ
miserat ꝯfirmauit. Nā iam tres anni ⁊ di-
midius huius ebdomade nouissime p̄terie-
rāt q̄n baptizatus ē dn̄s. Et i dimidio eius-
dem ebdomade residuo circa finē deficiet ho
stia. ⁊ sacrificiū. i. veniente veritate cessabunt
vmbre. Et i tēplo erit abominatio desolatio-
nis. i. abominanda ⁊ desolata erūt sacrificia
post mortē christi. Et vsqꝫ ad finē mūdi hec
desolatio. Supra v̄o i lr̄a posuit daniel tem-
pus mortis christi. dicēs ⁊ post ebdomadas
sexaginta duas subaudi. ⁊ septē ⁊ nouissimaꝫ
quā in duas ptes diuisimus. occidet̄ christ᷒.
Et nō erit eius populus q̄ eū negaturus ē.
Dixerūt eni. Nō habemus regē nisi cesareꝫ.
Et alibi. Hūc nescimus vn̄ sit. Q̄ d̄ v̄o sequi-
tur ⁊ ciuitatē ⁊ sc̄uariū dissipabit popul᷒. ad
septuagīta ebdomadas nō ptinet. Sꝫ ꝓphe-
tato tp̄e aduētus christi ⁊ mortis ꝓphetauit
q̄d venturū erat populo q̄ noluit eū recipere
dicēs. Et dissipabit ciuitatē ⁊ sc̄uariū popu-
lus romanus cū duce suo vēturo. ⁊ finis ei᷒
vastitas. ⁊ post finē belli statuta a deo i eter
nū erit desolatio. Et nota q꞉ ex duobus q̄ hic
legunt̄ scꝫ vnget̄ sanctus sc̄ōꝝ. ⁊ deficiet ho-
stia sumit̄ illud q̄d solet dici iudeis. cū vene-
rit sc̄ūs sc̄ōꝝ cessabit vnctio vr̄a. Affricanus
huic enumerationi bede cōsonat in p̄ncipio.
sed i fine differt. Nō extēdit eni septuaginta
ebdomadas nisi vsqꝫ ad q̄ntūdecimū annū
tiberij. in quo baptizatus ē christus. Tercu-
lianus v̄o inchoat numerare ebdomadas il
las a p̄mo anno darij. in quo egressus ē ser-
mo a dn̄o ad danielē p angelū. vt iterū reedi
ficent̄ muri ierlm. ⁊ extēdit eas vsqꝫ ad capti
uitatē factā p romanos. ⁊ tūc ptinet ad sep-
tuaginta ebdomadas. q̄d dictū ē. ciuitateꝫ ⁊
sanctuariū dissipabit populus cū duce ven-
turo. Hebrei sic exponūt. septuaginta ebdo-
made abbreuiate sūt sup populū tuū. quasi
o daniel. scito ab hac die q̄ nunc tibi loquor.
erat aūt ānus p̄mus darij. q̄ occidit baltha
sar. ⁊ regnū chaldeoꝝ i psas medosqꝫ trāstu
lit. vsqꝫ ad septuagesimū annū ebdomadaꝝ.
i. annos q̄dringētos nonaginta. hec populo
tuo p ptes accidēt. Primū ꝓpiciabit̄ tibi de᷒
sicut p̄caris. ⁊ delebit̄ peccatū. ⁊ finē accipiet

ꝑuaricatio. Nūc eni vrbe ⁊ tēplo destructis in luctu ē popul'. Sz in breui restaurabit̄. et nō solū i his septuaginta ebdomatib' hec fient sed nascet̄ christ'. ⁊ iusticia sempiterna. ⁊ signabit̄ visio ⁊ ꝓphetes. vt ꝓpheta nō inueniat̄ in isrl̄. ⁊ vngat̄ scūs scōꝝ. ꝺ quo dicit̄. ꝓpterea vnxit te de' deus tu' oleo leticie pre consortib' tuis. q̄ dicit. Sancti estote. q2 ego sanct' sum. Scito ergo qm̄ ab hac die q̄ nūc tibi loquor. ⁊ dei sermonē ꝓmitto. ꝙ reuertat̄ popul' ⁊ ierl̄m instauret̄. vsqz ad christū ⁊ desolationē tēpli ebdomade numerent̄ sexagintadue. ⁊ alie septē in q̄bus iūxta ordinē suū due res fiēt ꝺ q̄bus ante dixi ꝙ reuertatur populus. ⁊ reedificet̄ platea a neemia ⁊ esdra. In fine ergo ebdomadaꝝ cōplebitur dei sciētia i angustia tēpoꝝ. qn̄ rursū destruetur tēplū. ⁊ capiet̄ ciuitas. Nā post sexagintaduas ebdomadas occidet̄ christ'. ⁊ non erit ei' populus q̄ negaturus eū ē. siue vt illi dicūt nō erit ei' imperium qd̄ putabat se recepturū. ⁊ q̄d dicā ꝺ christo occidēdo. ⁊ negaturo populo penit' deserēdo. cū ⁊ ciuitatē ⁊ sanctuariū dissipaturus sit popul' romanus cū duce vēturo. i. vespasiano. Quo mortuo. trāsactis septē ebdomadis. i. ānis q̄dragintanouē. helius adrianus a quo postea de ruinis ierl̄m vrbs helia cōdita ē. rebellantes iudeos ruso magistro exercitus pugnāte supauit. et tūc defecit hostia ⁊ sacrificiū. ⁊ vsqz ad consūmationē mundi ꝯtinuabit̄ desolatio. Non vos moueat inq̄unt hebrei si prius numerentur septē ebdomade ⁊ postea sexagintadue. ⁊ rursus vna i duas diuiditur. Est eni hoc ideoma hebrei sermonis. ⁊ antique latinitatis. vt ante minorē numeꝝ supputent. Post maiorē. Verbigrā. Nos iuxta ꝓprietatē lingue nr̄e dicim' vixit abraā centū septuagintaqnqz annis. Nō igit̄ vt legit̄. ita adimplet̄. sed vt totū pariter supputat̄ ita finē accepit. Hec ignorandū quosdā illoꝝ dicere. ꝙ vna ebdomada ꝺ q̄ dicit̄ ꝯfirmabit pactuz multis. ebdomada vna diuidatur i vespasianuz ⁊ adrianū. vt iuxta historiā iosephi. vespasianus ⁊ tytus trib' annis ⁊ sex mēsibus. pacē cū iudeis fecerūt. tres aūt anni ⁊ sex menses sub adriano putētur qn̄ ierl̄m omnino subuersa ē. ⁊ iudei cateruatim cesi. ita vt iudee quoqz finib' ꝓpellerētur. Hoc aiūt hebrei nō magno ope curātes a ꝑmo anno darij regis ꝑsaꝝ vsqz ad extremā euersionē ierl̄m. q̄ sub adriano accidit cōputari olimpiades centū septuagintaq̄ttuor. hoc ē annos sexcētos nonagintasex. q̄ faciūt ebdomadas hebraicas nonagintanouē ⁊ ānos tres. qn̄ corbas dux hebreoꝝ ē oppssus. ⁊ ierusalem vsqz ad solū diruta est.

Nona visio da.

[S]equitur nona visio danielis. quā ꝯsequēti dicūt eē q̄dā vnā. sz hieronym' scd̄m hebraicā veritatē tradit esse duas. ⁊ vtraqz scripta erat i daniele hebraice. Porro vtrāqz vidit daniel. vnam q̄dem vidit sed alterā audiuit āno tertio regni cyri i regis ꝑsaꝝ. ⁊ i eadē die eiusdē anni. in hūc modū. Primo anno darij. daniel intelligēs iminere septuagesimū annū captiuitatis liberāde. orauit ad dn̄m. vt dari' ⁊ cyr' liberarēt populū suū. ⁊ data ē sentētia a deo ꝺ licētia redeūdi danda. ⁊ hanc egressam a dn̄o supra nūciauit gabriel danieli. ⁊ ex tunc dari' disponebat ꝺ libertate ⁊ licētia danda hebreis. Sz ꝑuētus morte nō impleuit. Cyrus aūt ꝑmo anno regni sui dedit eis eādez libertatē quā habebāt indigene ⁊ licētiā redeūdi. Ipsi vero q2 fere oēs nati erāt i chaldeam. ⁊ possessiōes ibi habebāt. eligebāt remanere i terra natiuitatis sue. Pauci vero q̄ ascēdere disponebāt i iudeā pigri erāt ⁊ morosi. etiā vsqz ad tertiū annū cyri. Quod attendens daniel vehemēti' affligebat̄ dolore ꝙ ꝑus. ⁊ orabat dn̄m vt q̄ ꝑus dederat regib' animū liberādi. daret ⁊ populo animū redeūdi. Factū ē ergo tertio anno regni cyri ꝑmo mēse ꝑma die mēsis. lugebat daniel triū ebdomadaꝝ dieb' panē desiderabilē nō comedit. carnes ⁊ vinū nō gustauit. nec vsus ē vnguento ꝑ balneis more ꝑsaꝝ. die aūt vicesima

quarta cū essē iuxta fluuiū q̄ est tygris. Ui
dib. ⁊ ecce vir vestitꝰ lineis. accinctus zona
aurea. cuiꝰ facies q̄si fulgur. oculi vt lampa-
des. thorax corpis q̄si crisolitꝰ. q̄ deorsū erant
brachia scȝ. femora tibie ⁊ pedes q̄si es can-
dēs. ⁊ sermo eiꝰ q̄si vox multitudinis loquē-
tis. Porro viri q̄ erāt cū eo territi fugerūt. ⁊ so-
lus vidit visionē. ⁊ corruit i faciē suā. Sȝ vir
ille accessit. ⁊ erigēs eū. ⁊ cōfortans ait. Noli
metuere daniel. q̄r ex die ꝑmo misis quo po-
suisti cor tuū vt te affligeres corā deo exaudi
ta sūt ṽba tua. ⁊ egressa ē sententia a deo de
reditu populi ⁊ eadem die volui ad te venire
vt nūciarem. Sȝ ꝑnceps regni ꝑsaꝝ restitit
mihi viginti dieb' ⁊ vno. Cūq̄ȝ tūc egrederer
apparuit ꝑnceps grecoꝝ veniēs. vt aduersa
ret ꝑncipi ꝑsaꝝ ⁊ mihi. ⁊ aliq̄ntulū feci mo-
rā. sed nūc venio vt certificē te d̄ reditu po-
puli ⁊ i his nemo mihi ē adiutor nisi micha
el ꝑnceps vester. Hos duos ꝑncipes grecoꝝ
⁊ ꝑsaꝝ dicit hieronymꝰ esse angelos malos
q̄ appositi sūt regnis illis ad exercitiū. Labo
rabat itaq̄ȝ angelꝰ ꝑsaꝝ ne hebrei liberarent
a dominio ꝑsaꝝ. tū q̄r delectabat afflictōibꝰ
eoꝝ. tū vt ꝑ se diutius affligētes eos grauiꝰ
peccarēt. Laborabat etiā angelus grecoꝝ vt
ꝑse ⁊ captiuitas hebreoꝝ cū eis trāsirent in
dominiū grecoꝝ. Gregorius aūt vult eos fu
isse angelos bonos. q̄ satagebāt ne tā cito li-
berarent hebrei. vt si q̄d adhuc erat purgan
dū i eis purgaret ⁊ decoqueret ad vnguem.
Preterea addidit vir ille. nūc reuertar vt ꝑli-
er aduersus ꝑncipē ꝑsaꝝ. Uerūtn̄ ꝑus an-
nūciabo tibi q̄d expssuȝ ē i scriptura verita-
tis d̄ quibusdam aliis queꝝ generis sollicitu-
dinē. Porro a ꝑmo anno darii orabat dani-
el ꝓ eo vt staret ⁊ roboraretur regnū eius. et
sollicitus erat d̄ successoribus regni ꝑsaꝝ. vo-
lens eos scire. d̄ quoꝝ manifestatione sequit
decima visio.

Decima visio.

In qua ꝑmū inducit daniel loquens sic. Ego
aūt a ꝑmo anno darii medi stabā i cōspec-
tu dei vt cōfortaret ⁊ roboraret ipse darius.
Et statim fit metaplasmus q̄ frequēs est in
ꝓphetis. ⁊ introducit vir ille ꝑdictus loquēs
ad danielē sic. ⁊ nūc veritatē annūciabo tibi.
q̄r ecce adhuc post dariū ⁊ cyrū q̄ nūc sunt.
tres reges stabūt in ꝑside. cābises. scȝ. esmei-
des magus. darius filius ystaspis ⁊ q̄rtus. s.
xerxes filius darii sup oēs erit. ⁊ excitabit oēs
aduersus regnū grecie. De isto legit q̄r suc-
cēdit athenas ⁊ bellū nauale egit apud sala
minam. q̄n sophocles ⁊ euripedes clari habe
bant. ⁊ themistocles i ꝑsam fugiēs hausto
sanguine tauri ꝑiit. Tūc vir q̄ loquebat da-
nieli ꝑtermisit oēs reges vsq̄ȝ ad alexādrum
magnuȝ ⁊ ait. Surget ṽo rex fortis. ⁊ faciet
q̄d placuerit ei ⁊ cū steterit cōteretur regnuȝ
eius. ⁊ diuidet i q̄ttuor ventos celi. In egyp-
to eni q̄ ē ad meridiē. ꝑmus regnauit ptolo-
meus lagi filius. In macedonia philippus
q̄ ⁊ arideus frater alexādri q̄ ē ad occidentē
syrie ⁊ babilonie ⁊ supioribus locis q̄ sūt ad
orientē seleucus nichanor impauit. Asie ⁊ pō
to ⁊ ceteris i eadē plaga ꝓuinciis antigonus
ad septētrionē. Et hoc scd̄m orbis totius pla
gas dicimus. Qui aūt i iudea ē ad aq̄lonē
syriā. ad meridiem egyptū habet. De regno
egypti ⁊ syrie tm̄ ꝓseq̄tur daniel. q̄r sub his
afflictus ē populus dei vicissim. Porro post
alexādrū regnauit i egypto ptolomeus lagi
filius a quo sequētes reges egypti ptolomei
dicti sūt. Post ptolomeꝰ philadelphus post
philoꝰ euergetes. pꝰ philoꝰ philopator. pꝰ philo
epiphanes. In syria post alexādrū regnauit
seleucꝰ. Post antioch sother. a quo successo-
res antiochi dicti sūt. Post antiochꝰ theos.
post antiochus gallenic. post antiochꝰ mag-
nus. post antiochus epiphanes. d̄ his ꝓseq̄-
tur vir loquēs ad danielem. incipiēs a rege
egypti. sic. ⁊ ꝯfortabit rex austri. Hic ē ptolo-
meus lagi filiꝰ. adeo fortis vt pirrū regē epi-
rotaꝝ expulsum restitueret i regnū. ⁊ deuic-
to demetrio filio antigoni seleuco regni sui
ꝑtem quā antigonus abstulerat restituit. ci-
ꝑrū phenicē ⁊ regiones multas sibi subiuga-
uit. Cui successit ptolomeꝰ philadelphus. qui

ꝑmus ab ethiopia adduxit q̄dringentos ele
phātes.turres ligneas eis supponēs.i q̄bus
posuit armatos ad dimicādū.Sub quo sep
tuaginta interp̄tes claruerūt. hic pugnauit
cōtra antiochuz theos regē syrie .sed postea
federati sūt.nā antiochus duxit vxorē bero
nicē filiā philadelphi.repudiata priori vxore
laudice.q̄ cū redisset i grām viri occidit vene
no virū.⁊ filiū quē susceꝑat ꝺ beronice.gal
lericū ꝭo.filiū suū fecit regē syrie. Euergetes
ꝭo q̄ successit philadelpho i vltionem beroni
ces sororis vastauit syriā.Sꝫ audito ꝙ ꝑn
cipes egypti cōspirauerāt aduersus eū rediȷ̄t
i egyptū.trahēs ꝺ syria ꝑdā multā nimis.⁊
simulacroꝝ duo milia q̄ngēta.Porro galle
ricus duos filios reliq̄t.seleucū ⁊ antiochuz
magnū.Sꝫ antiochus occiso fratre suo reg
nauit.⁊ cōgressus cū rege egypti philopato
re victus ē.⁊ ꝑ desertū fugiēs pene captus .
Philopatori vero successit i egypto epipha
nes cū esset q̄ttuor ānoꝝ.⁊ cepit antiochus
magnus infestare eū.Sꝫ ꝑncipes egypti di
micabāt ꝓ puero. Sub epiphane onias sa
cerdos assumptis plurimis iudeoꝝ fugit in
egyptū.⁊ accepit a rege regionē q̄ eliopoleos
vocabat̄ ⁊ i ea extruxit tēplū simile tēplo iu
deoꝝ.asserēs se implere vaticiniū isaie scribē
tis.Erit altare dñi i egypto.⁊ titulus ei⁹ in
terminis ei⁹. Hoc tēplū ꝑmāsit ānis ducen
tis q̄nq̄ginta.vsq̄ ad vespasianū.q̄ ciuitatez
ipsam q̄ dicebat̄ onie.⁊ tēplū funditus euer
tit.Porro antiochus magn⁹ reliq̄t duos fi
lios.seleucū ⁊ antiochū epiphanē.sed epipha
nes ꝑ fraudē eiecto fratre.vel occiso regnauit
i syria. Hucusq̄ ꝺ ordine historie inter por
phyriū ⁊ nr̄os nulla ē ꝯtētio.q̄ sequnt̄.expo
nit porphyri⁹ ꝺ antiocho tm̄. Exposuit eni
danielē vt infamaret eū.nos aūt mixtim ex
ponim⁹ ꝺ antiocho ⁊ antichristo.q̄dam tm̄
specialiter ꝺ antiocho.⁊ q̄dā ꝺ antichristo.vt
illud ꝺ ātiocho.⁊ comedētes panē cū eo ⁊c.
vsq̄ illuc.⁊ venient sup eū trieres.⁊ romani.
Antiochus eni epiphanes dedit sororē suam
vxorē epiphane rege egypti i dolū. Qui susce
pit ex eā duos filios.Tūc antioch⁹ ingressus

est egyptū tanquā visurus sororē ⁊ nepotes
sed inter epulas fecit occidi virū sororis ⁊ vo
luit obtinere egyptū.Sꝫ egyptiȷ̄ viriliter re
sistētes deiecerūt eū.sed post bienniū reuer
sus obsedit alexandriā.⁊ ecce legati romano
rū missi sūt ad egyptios liberādos q̄bus fe
derati erāt.Cūq̄ applicuissent egressus ē eis
obuiā antioch⁹.⁊ dū starēt i littore dixit ei
march⁹.publius lenas. Senat⁹ populusq̄
roman⁹ ꝑcipiūt tibi recedere ab amicis suis.
Cūq̄ ille peteret inducias respōdēdi marc⁹
circa illum fecit circulum in sabulo cum vir
ga.⁊ ait.Senatus populusq̄ roman⁹ ꝑcipi
unt tibi.ne egrediaris ꝺ hoc circulo donec re
spōdeas.Ad quē anthioch⁹ Si sic visum ē se
natui ⁊ populo romano recedēdū ē ⁊ reces
sit ab egypto Similiter ⁊ qđ seq̄tur ꝺ anti
ocho tm̄ intelligēdū ē.⁊ erit i cōcupiscētiȷ̄s fe
minaꝝ.Nā antichrist⁹ cast⁹ erit ob simula
tionē religiōis.Q ꝺ ꝭo seq̄tur deū. maozim i
loco suo venerabitur vtriq̄ cōgruit.Maozim
eni ꝑsidiū sonat.⁊ antioch⁹ i ierlm̄ ꝑsidiū po
suit.⁊ idolū iouis.Antichrist⁹ ꝭo diabolum
deū ⁊ ꝑsidē suū venerabitur. Porro antixp̄o
tm̄ cōgruit id qđ seq̄tur.⁊ figet tabernaculū
suū aphermo inter maria.Apherno interp̄tat̄
soliū suū.⁊ ē sensus figet tabernaculū soliȷ̄ sui
in ierlm̄.q̄ sita ē inter mare mortuū ⁊ tirre
nū.⁊ sup̄ montē inclitū ⁊ sanctū.i.montē oli
ueti ponet tabernaculū suū.⁊ veniet vsq̄ ad
sūmitatē ei⁹.i.ad locuz vn̄ dñs ascēdit.⁊ ne
auxiliabit̄ ei.Quia audiet vox i aere dicens.
morere.Et statim fulmiabit̄ .Postea ꝓseq̄t̄
visio de tp̄e antixp̄i.⁊ cōuersiōe iudeoꝝ.⁊ re
surrectiōe mortuoꝝ dicens Et veniet tēpus
q̄le nō fuit ex quo gētes ceꝑunt esse.⁊ stabit̄
michael ꝓ filiȷ̄s populi tui. ⁊ saluabit̄ ex eis
oīs q̄ script⁹ erit i libro dei.⁊ multitudo om
niū q̄ dormiūt i puluere terre euigilabūt.Aliȷ̄
in vitā eternā.aliȷ̄ i opprobriū vt videāt sem
per.Nō q̄dē bonos.q꞉ tollet̄ impius ne vide
at gloriā dei.sed vt videāt opprobriū suum
semp̄.Tu aūt daniel signa librū.i.scribe my
steria sed nō expone.pertransibūt plurimi. ⁊
multiplex erit sciā.q̄si diceret .reliq̄ posteris

materiā exercicij. Et desiderabat daniel scire q̄nto tpe duraret psecutio antixpi. ⁊ vidit pn cipē psaꝝ stātē i ripa fluminis. ⁊ pncipē gre coꝝ stantē i altera. ⁊ virū indutū lineis stan tē i medio sup aq̄s. ⁊ dixit ad eū. Usq₃quo finis hoꝝ mirabiliū. Et eleuās ille vtramq₃ manū iurauit p viuentē i eternū. q: i tēpus ⁊ tpa ⁊ dimidiū tpis. Et ait daniel. Dñe mi Quid erit post hec. Et rñdens ille iterauit idē tēpus. sed p alia vba dicēs. Cū ablatum fuerit iuge sacrificiū ⁊ posita fuerit abomina tio i desolationē. hoc ē cū ablato cultu dei ⁊ desolato antixpus abominabiliter exhibebit se adorādū. tūc erūt dies mille ducēti nonagita .i. tres anni ⁊ semis. Postea intulit. quid erit post hec dicēs. Beat⁹ q̄ expectat ⁊ puenit ad dies mille trecētos trigintaquinq₃. Itaq₃ p⁹ mortē antixpi dabunt lapsis q̄dragintaq̄nq₃ dies ad pniaȝ. ⁊ ē sensus. Beat⁹ erit qui post dies psecutiōis puenit ad dies sup addi tes pnie. Tu autē daniel interim vades ad pfinitū tēpus vite tue. ⁊ req̄esces. ⁊ i fine di erū stabis i sorte tua. i. resurges i ordine tuo

De susanna.

s

Equitē historia susanne quā hebre⁹ nō hȝ i libro danielis. ⁊ vocat eā fa bulā. nō q̄ inficiet rē gestā. Sȝ q: i ea falsū legitē d̄ sacerdotib⁹ lapidatis. quos ie remias adustos testat. ⁊ q: nos fabulamur eā scriptā esse a daniele. cū a quodā greco scp ta fuerit. qd̄ pbāt ex eo. q̄ q̄dā allusio vboꝝ facta sit ibi noib⁹ arboꝝ. videlicet apothij cy nu cyse. apothij prymi pryse. Tales eni allusi ones vboꝝ ad arboꝝ noia nō inueniunt in hebreo. In trāslatiōe q̄dē nr̄a vna ex eis allu sionib⁹ q̄liscūq₃ legitē. vt cuȝ dixisset sacerdos. sub cyno. Rñdit daniel vbū q̄si alludens no mini. scindet te mediū. expssius fieret si dice rē ita. sub ilice. ⁊ adderet ilico. angel⁹ dñi scin det te. Eadē allusio pōt fieri vbi ad nomē tē poris. vt si diceret factū ē hoc feria secūda. et rñdetē. feriat te de⁹. Hāc eandē historiā vocat origenes fabulā i decimo stromatū. i. instru

ctionū. Forte secūdā editionē quā sub obelo ⁊ asterico cōposuit stromata vocauit. q: p eaȝ pleni⁹ nos instruxit. Apparet aūt hoc factuȝ esse adhuc recēti captiuitate. q: daniel adhuc iuuenis erat. Porro susanna vxor ioachim pulcra erat nimis. ⁊ exarserunt in eā duo se niores iudices illi⁹ anni. De q̄bus dicit dñs iniq̄tas egressa ē i babilone a seniorib⁹ iudi cibus. Tradūt hebrei q: mulieres i hoc deci piebāt. dicebāt se eē d̄ stirpe dauid. ⁊ xp̄m d̄ semine suo nasciturū. Hij statuerūt i cōmu ne tēpus quo susannā possent inuenire solā. ⁊ latuerūt post meridiē i pomerio helchie. et ingressa ē susanna volēs lauari i. vngi p con suetudine terre. ⁊ misit puellas ad afferendū oleū. ⁊ migmata. i. vngēta. ē aūt pprie mig ma ordeū cū palea. vn̄ faciūt mulieres decoc cionē forte ad nitorē faciei. Tūc currentes se nes ad eā dixerūt. Cōmiscere nobiscū. alioq̄n erem⁹ cōtra te testimoniū adulterij. ⁊ elegit susanna incidere i man⁹ eoꝝ poti⁹ q̄ peccare i deū ⁊ exclamauit. ⁊ accurrētes famuli eru buerūt. cū audissēt senes loq̄. Altera die statu ta ē susāna i medio ppli. ⁊ ponētes senes ma nus suas sup caput ei⁹ ꝯtestati sūt se vidis se iuuenē ⁊ ipsam pariter cōmisceri. ⁊ cōdem nauerūt eā ad mortē. Et clamauit susanna voce magna ad deū. dñe tu scis q: innocens morior. Cūq₃ traherēt suscitauit de⁹ spm̄ pu eri cui nomē daniel. Nō ē credēdū his q̄ di cūt danielē mortuū fuisse ⁊ tūc suscitatum. ⁊ deinceps fuisse pphetā. sed tūc manifestauit dñs spm̄ sanctū fuisse i eo. q̄ puer q̄si latēs q̄e scebat. Et ait daniel ad populū. Reuertimini ad iudiciū. q: falsū locuti sūt aduersus eam. Cūq₃ reuertissent sepauit daniel senes ab in uicē. ⁊ adducēs vnū dixit. Sub q̄ arbore vi disti eos colloquētes. Qui ait sub cino. quā latini dicūt ilicē. vel lentiscum. Et aduocatus alter dixit. Sub primo. Et exclamauit po pulus i eos pp̄ter dissonātiā. ⁊ interfecit eos i. regi tradiderūt interficiēdos. Et factus est daniel magn⁹ i populo a die illa ⁊ deinceps. Et rex astiages appositus ē ad patres suos. ⁊ suscepit cyr⁹ regnū ei⁹. i. regnū psaꝝ. Forte

hic determiauit tēpꝰ quo liberata ē susāna.qn̄ s
cyrꝰ factꝰ ē rex ꝑsaꝝ.⁊ dariꝰ rex medoꝝ.⁊ ad
huc stabat regnū babilōis. ⁊ erat i babilone
rex d̄ quo statim seq̄tur.Erat āt daniel cōui/
ua regis.⁊ honoratꝰ sup oēs amicos eius.
cuiꝰ nomē q2 tacet historia pōt itelligi fuisse
pater balthasar.vel ipse balthasar. Sub quo
factū ē a daniele q̄d legit i fabula belis ⁊ dra
conis.quā fabulā appellat hebreꝰ eo ꝙ.falsū
legit i ea ⁊ ipossibile d̄ trāslatiōe abacuc.⁊ re
fert hiero.ꝙ cū dixisset hebreꝰ ei suꝰ talē trās/
lationē corꝑalē nusq̄ꝙ factā esse rn̄dit q̄dā sci/
olꝰ q̄ erat cū eis.ezechielē trāslatū d̄ caldea i
iudeā.⁊ irrisit eū hebreꝰ.dicēs. In lr̄a exp̄ssū
ē.ꝙ ezechiel trāslatꝰ ē i spū. Vn̄ apls̄ vester
caute locutꝰ ē dicēs.siue i corꝑe siue ex̄ corꝑꝰ
nescio.deꝰ scit.⁊ addidit hebreꝰ nihil i hac fa
bula ꝓpheticū narrari.sed opus tm̄ ex indu/
stria factum. De idolo belis ⁊ dracone.

Rat eni in babilōe idolū noīe bel.⁊
e ipendebant ei diebꝰ singulꝭ d̄ simila
duodecim artabee.⁊ oues q̄dragi/
ta.⁊ vini āphore sex.Est āt artabea apud cal
deos eadē mensura q̄ ⁊ ephi apud hebreos.
mēsura sꝫ triū modioꝝ.Et rex babilōis ado
rabat illō ꝑ singulos dies. ⁊ dicebat danieli.
q̄re nō adoras bel.Qui rn̄dit.Nō colo factu
rā sꝫ creatorē oīuꝫ deū viuētē.⁊ ait rex. Nōne
videt tibi bel deꝰ viuēs.q̄ tāta quottidie co/
medit ⁊ bibit.Qui rn̄dit.Intꝰ luteꝰ ē.⁊ fo/
ris eneꝰ.⁊ nūquā comedit.Et vocauit rex sa/
cerdotes ⁊ ait.Nisi dixeritis mihi q̄ comedit
ipensas has moriemi.Si āt ostēderitis qm̄
bel comedat hec moriet daniel. Erāt aūt sa/
cerdotes sexagita exceptis vxorībꝰ ⁊ ꝑuulis.
⁊ venit rex cū daniele i tēplū.⁊ dixerūt sacer/
dotes.Nos egrediemur foras. ⁊ tu rex pone
i mari escas.⁊ claude ostium.⁊ signa anulo
tuo.⁊ nisi iueneris mane oīa comesta a bel.
moriamur.⁊ posuit rex cibos an̄ bel.⁊ daniel
cribrauit cinerē ꝑ totū pauimētū corā rege.⁊
clausū ē ostiū ⁊ signatū anulo regis. Sacer/
dotes āt ingressi sūt nocte iuxta cōsuetudinē
suā cū vxorībꝰ ⁊ liberis.⁊ cōsūpserūt oīa.Fece/
rāt eni sibi cuniculos sub terra.⁊ abscōditum

introitū sub mēsa.Diluculo venit rex ad tē/
plū.⁊ daniel cū eo inuenerūt signa salua.Cūq3
aꝑuissent ostiū.intuitꝰ rex mēsaꝫ vacuā ex/
clamauit.Magnꝰ es bel.Et tenuit daniel re/
gē ne ingrederet.⁊ ait.Animaduerte vestigia
sup pauimētū.⁊ iratꝰ rex appr̄hendit sacerdo/
tes.⁊ ostēderūt ei ostiola ꝑ q̄ ingrediebant.et
occidit eos rex.⁊ dedit bel i manū danielis.q̄
subuertit eū et tēplū.Erat aūt i eodem loco
draco magnꝰ latēs i fouea et adorabāt eum
babilonij.Sacerdotes eiꝰ habebāt idraulia.
i.vasa facta d̄ corijs vituloꝝ. ⁊ ꝑcutiebāt ea
virgis corauliniis.vt facerēt sonitū terribilem
q̄si tonitrū.ad quē excitatꝰ draco qn̄q3 emit/
tebat fumū.qn̄q3 ignē.qn̄q3 visibiliter appa/
rebat.⁊ dixit rex danieli. Nō potes dicere q2
iste nō sit deꝰ viuēs. Et ait daniel. Da mihi
potestatē ⁊ interficiā eū absq3 ferro et fuste.
et dedit ei.Tulit ergo daniel picē.et adipē. et
pilos.et coxit pariter fecitq3 massas.et dedit i
os draconis.et suffocatꝰ crepuit et idignati
babilonij dixerūt.Iudeꝰ factꝰ ē rex.Et dixerūt
ad regē.Trade nobis danielē.alioq̄n interfi/
ciemꝰ te.et domū tuā.et compulsus tradidit
eis.Qui miseruut eū i lacū leonū.et erat ibi
septē diebꝰ.In lacu erāt leones septē.et dabā/
tur eis quottidie duo corꝑa dānatoꝝ.⁊ due
oues.et tūc nō sunt data eis. vt deuorarent
danielē.Erat aūt abacuc ꝓpheta in iudea.q̄
ferebat pulmētū messorībꝰ et ait angelus ad
eū.Fer prādiū in babilonē danidi q̄ ē in lacu
leonū.Qui respondit.Babilonē non vidi.et
lacum nescio .Et tulit eum angelus capillo
capitis sui.et posuit eum sup lacum .et da/
mauit abacuc.Daniel serue dei tolle prandi/
um quod misit tibi deus. et gratias agens
daniel comedit.Porro angelꝰ restituit aba/
cuc in loco suo. Venit ergo rex die septima
vt lugeret danielem. et videns eum sedentē
in medio leonum exclamauit. Magnus es
domine deus danielis.et extraxit eū d̄ lacu.
Porro illos q̄ ꝑditionis eiꝰ causa fuerāt in/
tromisit.⁊ deuorati sūt i momēto coram eo.
Porro abacuc fuit d̄ tribu simeon.hic p̄ui/
dit captiuitatē ierl̄m vēturā.⁊ aduētātibus

caldeis fugit i sostrecena. ⁊ erat incola i ter-
rā isrl. Descēdētib' vo reliqs iude in egyptum
q̄si pegrinabat in terrā suā. ⁊ scripsit. ⁊ i prin-
cipio opis causat aduersus deū. cur impius
vastasset populū dei. ⁊ scīariū eius. cur ipse
clamaret ⁊ nō exaudiret. Sz i ɔsolatione ap
paruit ei dn̄s calamitates circūstantiū na-
tionū futuras p nabuchodonosor rege ma-
iore. ⁊ tandē ipsū nabuchodonosor peritūꝝ.
⁊ ideo a murmure ɔuersus ē ad preces. ⁊ ostē
dit ei dn̄s aduētū xpi. dicēs. Si morā fecerit
expecta eū. qz veniēs veniet. ⁊ non tardabit.
Et imprecat' ē abacuc nabuchodonosor inter
plurima dicens. Ve q potū dat amico suo.
mittēs fel ⁊ inebriās. vt aspiciat nuditatē ei'
qd fecit nabuchodonosor sedechie. Ultimo
scripsit canticū. Dn̄e audiui ⁊c. Hic dū fer-
ret pulmētū messorib' dixit domesticis suis
Ibo ad terrā longinquā cito redibo. Si tar
dauero p tres dies ferte cibū messorib'. ⁊ cū
fuisset i babilonē subito supuenit messorib'.
Intellexit aūt q celeriter esset popul' a ba-
bilonia reuersur'. Signū aūt reditus dedit
his q i iudea erāt. q visuri essent lumē in rui
nis tēpli. Ultimāqz tēpli desolationē predixit
q gēs occidētalis hāc esset actura. Tūc inqt
velamē sancti scōꝝ scindet. ⁊ duaꝝ colūnaꝝ
epistilia auferent. ⁊ quo sint null' agnoscet.
Ipsa vō i heremo adducent. ⁊ ees i vltimo
q psecutionē sustinēt a serpente. illuminabit
dn̄s sicut a principio. Et mortu' est abacuc ⁊
sepult' i agro proprio sol'. Porro d daniele qn
tū supuixerit reditū populi i iudeā nescim'.
defunct' aūt sepult' ē i spelūca regali sol' cū
gloria. Hic ē daniel q dedit signa i mōtibus
sup babiloniā dicēs. qn̄ pars montiū a borea
fumigabit veniet finis babilonie. qn̄ vo ve-
lut ignis ardebit. finis erit vniuerse terre. qn̄
ad partē orthi aque decurrerint reuertet po-
pul' ad terrā suā. Qn̄ d si sanguine fluxerint.
erūt homicidia belial in vniuersa terra.

De cyro.

p Ost mortē darij medi cyr' monar
chiā tenuit orietis. cui' sedez posuit
apud psas. licet regnū medoꝝ ma-
ius esset ⁊ honorabili'. eo q pse eū sublima-
uerit i regē. Iste fuit nepos darij ex sorore.
nepos vero astiagis ex filia. Porro astiages
vnicā habuit filiā. ⁊ vidit somniū qd d geni-
talib' filie oriebat vitis q totā occupabat asi-
am. ⁊ accepit a coniectorib' se habiturū nepo
tē ex filia. q esset dn̄s asie. ⁊ ipsum deiceret a
regno. Qd timēs dedit filiā suam militi ple-
beio. ne fili' nasceret ex ea nobilis ⁊ potens.
Preterea filiā pgnātē asciuit. ⁊ natū ex ea fi-
liū cuidā pricipi archanoꝝ tradidit occiden
dū. Qui credēs regnū trāsiturū ad illā filiū
ipsius verit' ē occidere. ⁊ vni d pastorib' re-
gis tradidit puulū expenēdū i nemore. Qui
cū exposuisset eū ⁊ id indicasset vxori q i die-
bus illis peperat. supplicauit ei mulier vt p-
uulū deferret ei alēdū. ⁊ pprium p eo expone-
ret. Cūqz redijsset pastor ad pueꝝ. inuenit ca
nē pbentem ei vbera. ⁊ a feris ⁊ auib' defen
dentē. Cūqz tulisset eū ad vxorē allusit ei tan
quā diu note. vocauitqz pueꝝ spartacū. i. ca-
tulū. Sparces eni psice canē sonat. Qui cū
esset grandiuscul' a pueris ludētib' factus ē
rex eoꝝ. ⁊ ɔtumaces ⁊ inobediētes sibi gra-
uiter affligebat. Qd grauiter ferētes patres
eoꝝ verbū detulerūt ad regem d filio pastoris.
Quē cū aduocasset rex. ⁊ argueret eū q pu-
eros plagasset ille intrepidus se vt regē fecisse
rndit. ⁊ admirat' rex ⁊ qdā signa gn̄is sui i eo
dephēdēs accito pastore secreti' veritatez rei
agnouit. Uerūtn̄ timor ei' d nepote mitiga-
tus ē. estimās q verbū deiectoꝝ d regno impletū
esset i regno pueroꝝ. ⁊ eidē cui pus cōmise-
rat occidēdū cōmisit alēdū. nō idicās tn̄ esse
nisi pastoris filiū. Filiū qdē illi' secretarij sui
dā cibo dedit patri ad comedendū. qz nō obedi-
erat ori eius. ⁊ post idipsum indicauit ei. Fa
ctū ē aūt vt astiages traderet exercitum illi
secretario ad hostes expugnandos. Ipse vo
recedit in media. Porro ille non immemor
maleficij regis psuasit exercitui. vt spartacū
regē psidis sibi digerēt. ⁊ cognoīauit eū cyrū
qd interptat heres. q̄si diceret. licet reluctetur
astiages hic ē heres. Quo facto timēs asti-

ages. dariū cōsobrinū adoptauit sibi ī filiū. ⁊
collecto exercitu cōgressus ē aduersus cyrū.
⁊ fugerunt pse. vxores autem eorum et ma-
tres egresse ad eos. ⁊ detectis posterioribus
suis aiebāt. Vultisne itroire in vteros matrū
⁊ renasci. Hoc pudore excitati pse. acriter re-
dierūt i hostes. ⁊ victus est astiages. Cyrus
aūt magis exhibuit se illi nepotē ꝙ victorē.
Dario vero tanquā fratri matris sue tradidit
regnū medoꝝ. tñ sub certa spe reuertendi ad
ipsū. Itaqȝ cū vniuersū regnū deuolutū esset
ad eū. i huius āni ꝑmi regno suscitauit dñs
spiritū eius. vt ipleret ṽbū hieremie. ⁊ dedit
libertatē oibus iudeis q̇ erāt i vniuerso reg-
no suo. ⁊ licētiā redeūdi i iudeā. ⁊ edificandi
domū dñi. Excitatus aūt fuit ex ṽbis isaie. q̇
ante ducētos ⁊ decē annos scripserat de ipso
dñm dicētē. Christo meo cyro cuius appbē-
di dexterā subijciā gētes ⁊ regna. ipse reedi-
ficabit domū meā i ierlm. Ut ergo hāc mu-
nificā scripturā ipleret etiā scripturā liberta-
tis ⁊ licētie traduxit i vniuersū regnū suū di-
cēs. Oia regna terre dedit mihi dñs de⁹ ce-
li. credo hūc esse quē gēs isrl̄ adorat. In hac
epl̄a hortat⁹ ē etiā iudeos vt ascēderēt i iu-
deā. ⁊ q̇ nollēt ascēdere iuuarēt ascēdētes i pe
cunia. vestib⁹ ⁊ iumētis. Porro clarissimi iu-
deoꝝ habitāt i babilonia. i. i terra babilonis
euerse. Babilon eñi ꝓprie nomē est ciuitatis.
babilonia vero nomē regiōis. licet vnū ꝓ alte-
ro sepe legat̄. Inter eos zacharias natus in
chaldea iā ꝓphetabat. hic hñ dixit salathiel ī
filio. vocans eū zorobabel. qḋ interp̄tat̄ mgr̄
babilonis. q̄si diceret. hic erit mgr̄ captiuita-
tis babilonice. Ad hui⁹ ꝓphete exhortationē
ꝑmi surrexerūt viri iuda vt ascēderēt in ierlm.
postea vero viri beniamin ⁊ leuite. ꝓpterea vt
dicit ioseph⁹. a iuda cognominati sūt iudei.
hui⁹ eñi nois plures fuerūt cause. sup turrim
babel legit̄. ꝙ a heber q̇ cognoiat⁹ ē iudas.
dicti sūt iudei. Alibi ꝙ a iuda filio iacob. Ali-
bi ꝙ a iuda machabeo. Porro ascēsuri i iu-
deā alios hortabant̄. sed paucos iuenerūt q̇
assentirēt eis. Et ꝓpterea tam i exhortatione
quā i apparatu tres ānos cōpleuerūt. Igit̄ in
tertio āno cyri egressi sūt sub zorobabel duce
⁊ iesu magno sacerdote. ad hortantibus eos
zacharia ꝓpheta. ⁊ aggea iuuene. sed nō dū
ꝓpheta. Erāt aūt circiter mille. Fuerūt eñi de
iudeis q̄draginta duo milia. ⁊ q̄dringenti. ⁊
sexaginta. Reliq̄ vero erāt serui ⁊ ancille ⁊ ho-
mines generis ꝑmiscui. ⁊ remisit cū eis cyr⁹
ꝑtē vasoꝝ dñi q̄nqȝ milia ⁊ q̄draginta. In-
ter q̄ ponit ioseph⁹ refrigeratoria quoꝝ vsuȝ
nō legi. Ascēderūt etiā q̇dā cū eis dicentes se
esse d̄ genere sacerdotū. Cūqȝ quererēt scriptu-
rā genealogie sue ⁊ nō inuenirēt recepti sunt
in israel. sed eiecti a sacerdotio. Et reuersi sūt
in ierusalē. ⁊ in ciuitates iude.

De anno. lxx.

b
Ic ē ann⁹ septuagesim⁹ relaxande
captiuitatis quē ꝑdixit hieremias.
Nā ⁊ hieronym⁹ ꝑmū annuȝ cyri
dicit fuisse septimū septime decadis. Itaqȝ
terti⁹ ann⁹ cyri fuit septuagesim⁹. cui ꝯsonat
ioseph⁹ dicēs. Primo anno impꝫ cyri septu-
agesim⁹ cōcurrebat. i. iminebat. De eodē le-
git̄ i paralipomenon. Si q̇s euaserat gladiū.
duct⁹ in babilonē seruit regi ⁊ filijs ei⁹. donec
imparet rex persaꝝ. ⁊ cōplerēt sermo hieremie
⁊ celebraret terra sabbata sua vsqȝ dū cōple-
rent̄ septuaginta anni. De eodē meminit da-
niel. Anno ꝑmo darij itellexi numeꝝ annoꝝ.
vt cōplerent̄ desolatiōis ierlm septuagita an-
ni. Idipsū plane ꝑdixerat hieremias in epl̄a
q̄ dixerit ad trāsmigrationē. Cū cepint inq̄t
impleri septuagita āni. ⁊ reducā vos ad locū
istū. Alibi tñ videt̄ velle ieremias ꝙ āñ euer-
sionē babilōis cōpleti essent. vt i ait. Seruiēt
oēs gētes iste regi babilōis septuagita ānis
Cūqȝ cōpleti fuerit āni septuaginta visitabo
sup regē babylonis. ⁊ sup gentē illā iniq̄tatē
eoꝝ dicit dñs. ⁊ ponā terrā i solitudies sem-
piternas. Ex hac aūt auctoritate fabulātur
iudei vt supra dixim⁹ exultasse balthasar. et
cōuiuiū fecisse. Hic aūt loq̄tur hieremias d̄
septuaginta annis. nō captiuitatis sed iniq̄ta-
tis nabuchodonosor ex quo cepit opprimere

finitimas nationes. Huic opinioni attestat̄
african᷒. agens ꝺ neemia. ⁊ vicesimo anno
regis artarxersis dicēs. Eo tp̄e regni p̄ſaruꝫ
centū q̇ndecim anni fuerūt euoluti captiui/
tatis aūt ierl̄m centū octogintaq̇nqꝫ. Euse/
bius tū i libro cronicoꝝ videt̄ ebloq̄ p̄dictis
secūdū annū darij filij ythaspis. dicens fuisse
septuagesimū. scd̄m auctoritateꝫ zacharie. q̄
secūdū annū darij scribēs audiuit virū stan
tē inter mirteta dicentem. dn̄e exercituū vsqꝫ
quo tu non misereberis ierl̄m ⁊ vrbiū iuda
q̄bus iratus es. Iste iā septuagesim᷒ ann᷒
ē. Et post pauca. Cū ieiunaretis p̄ hos septu
aginta annos. nūq̇d ieiuniū ieiunastis mi/
hi. Huic quoqꝫ cōsonat clemēs i p̄mo stro/
mate dicēs. ⁊ p̄seuerauit captiuitas ānis sep
tuaginta. vsqꝫ ad secundū annum darij filij
ythaspis. Videturqꝫ eusebi᷒ distinguere in/
ter septuaginta annos captiuitatis. ⁊ septu/
aginta ānos desolatiōis tēpli dicēs. Scd̄m
nōnullos vsqꝫ i annū vicesimū cyri colligitur
omne tēpus captiuitatis anni septuaginta.
A tercio āno ioachim filij iosie. Porro scd̄m
alios. ab anno terciodecimo iosie vsqꝫ ad p̄/
mū annū cyri colliguntur anni captiuitatis
septuaginta. Desolatiōis ꝺe tēpli sub dario
rege cōplent̄ anni septuaginta. Horꝫ opinio/
ni cōsonat glosa iheronymi sup ezechielē. vbi
agit̄ ꝺ dormitiōe sup lat᷒ dextrū dicēs. ꝙ p̄/
mo anno cyri fluxerāt anni desolatiōis tēpli
triginta. Porro prior opinio ꝺ āno septuagesi
mo magis trita est ⁊ pluriū auctoritatibus
sancita. Sola zacharie auctoritas nos mo/
uet. Iste iā septuagesim᷒ ann᷒ ē. q̄ forte de/
terminari pōt. vt iā accipiat̄ ꝺ p̄terito. q̄si di/
ceret. Septuagesim᷒ ann᷒ iste not᷒ scꝫ ⁊ fa/
mosus iā diu ē. forte dictus ē i zacharia sep/
tuagesim᷒ annus nō captiuitatis. sed quinte
etatis. q̄ scd̄m hebreos inchoauit anno tri/
cesimo ante cyri monarchiam.

De reedificatiōe templi.

Porro i āno regressiōis i iudeā con
gregat᷒ ē popul᷒ q̄si vir vn᷒ i ierl̄m
⁊ edificātes altare. collocauerūt il/
lud sup basis suas. ⁊ obtulerūt sup illud ho
locausta dn̄o mane ⁊ vespe. feceruntqꝫ sollēni/
tatē tabernaculoꝝ. Vn̄ āo habuerint igneꝫ
nescimus nisi forte ex calculis veteris altaris
excussērint illū. Anno aūt secūdo. misse secūdo
iecerūt fundamēta tēpli. qd̄ audiētes sama/
rite venerūt ad eos. ⁊ dixerūt. Edificem᷒ vo/
biscū. q̇a ita vt vos querim᷒ deū vr̄m. Et re/
spōderūt duces isrl̄. cōmune ē nobis ⁊ vobis
adorare dn̄m. sed nō ei domū edificare. Hoc
eni tm̄ nobis rex cyr᷒ p̄cepit. Cūqꝫ apparu/
issent fundamēta sup terrā eleuauit popul᷒
vocē i iubilatiōe. Porro q̇dā seniores q̄ vide
rāt tēplū p̄us eiulabāt voce magna. nec po/
terat q̇squā agnoscere clamorē letātiū ⁊ plā/
ctū eiulātiū. Porro samarite indignati ipe/
diebāt man᷒ eoꝝ. Cūqꝫ p se ipedire non pos/
sent. dederūt munera p̄ncipibus regis p̄saꝝ. q̄
erāt positi sup terrā. q̄ pecunijs corrupti ven
diderūt eis negligētiā edificatiōis. cyro tn̄ ig/
norāte. ⁊ adeo ipedierūt eos ꝙ i triginta an/
nis q̄bus cyrus regnauit. nō creuerūt muros
tēpli. nisi vsqꝫ ad apodiatiōnē. Porro cyr᷒ cū
p̄cussisset cresū iuxta fluuiū alim gētē lydoꝝ
bellicosissimā. astute redegit i socordiā. Tra/
didit eni eis sollennitates. ⁊ ludos. p̄cipiens
eis vt lusibus. comessatiōib᷒. ⁊ āplexib᷒ va/
carēt. q̄si beniuolētiā ostēdēs i eos. ⁊ i hunc
modū eos eiurauit. ⁊ quos bello non pote/
rat p libidinē expūgnauit. Postea āo trans/
gressus araxē a regina massagetaꝝ thama/
ri. victus ⁊ occisus ē. q̄ caput illi᷒ p̄cisū i vtrē
plenū sanguine humano p̄ijciēs insultando
dixit. Satia te sanguine quē sitisti. In dieb᷒
cyri septimus rex romanoꝝ tarq̇nius super/
bus q̄ causa tarquinij minoris filij sui q̄ lu/
cretiā corrupat a regno ē expulsus. Hic gn̄a
tormētoꝝ excogitauit vincla. taureas. fustes
lautumias carceres cōpedes cathenas. exi/
lia metalla.

De cambise.

Mortuo cyro successit ei filiꝰ eiꝰ cā-
bises. q apud esdraz artaxerses vel
assuerꝰ dicit. In historia ꝟo iudith
vocat nabuchodonosor. tunc ꝑncipes terre q
impediebāt hebreos. scz reubei bleem quē io-
sephus dicit scriptorē omniū accidētiū. ⁊ alij
q iudicabāt syriaz ⁊ phenicē ⁊ oēs regiones
vltra eufraten scripserūt cābise. qꝺ iudei reedi
ficabāt ierlm. vrbē pessimā. ⁊ semꝑ regibꝰ ꝑ-
sarū rebellē. ⁊ tēpluz ad similitudinē castri. q
ob rebellionē ꝑdem destructa fuerāt. qbꝰ re-
edificatis statim negarēt regi tributa. ⁊ an-
nonas. nec etiā pateret regi trāsitus i syriaz.
hec aūt dicebāt se cōmemorare ei. qꝛ memo-
res erāt salis qꝺ i palatio comederāt. cōsulē-
tes vt iterdiceret hebreis reedificatōnē. Qui-
bus acq̇escēs cambises. ꝑ tēter interdixit eaz
ꝑ ꝑsas. Tūc intermissuz ē opus dei in ierlm
vsq; ad secūdū annū darij. Porro sub cam-
bise factū est. qꝺ in historia iudith scribitur.

De iudith.

Hanc historiā trāstulit hierony-
mus ad petitionem paule ⁊ eu-
stochij. ꝺ chaldeo i latinū. Hic
liber apud hebreos inter histo-
rias cōputat. ⁊ inter apocrypha qꝺ dicit hie
ronymꝰ i ꝓlogo q sic inchoat. Uiginti ⁊ du-
as lras ⁊c. Si ergo i ꝓlogo suꝑ iudith ali-
cubi legit inter agiographa viciū est scripto-
ris. ꝙ i ipso titulo deꝑhēdi potest. quē syno-
dus i cena i numero sanctaꝝ scripturaꝝ rece
pit. Trāstulit aūt eū ꝓpter varias ⁊ corrup-
tas editiōes magis sensū ex sensu ꝙ ꝟbuz ex
verbo sequens. Mortuo qdem ita cyro. qdā
arfasath medus i ecbathanis surrexit. ⁊ repa
rauit eā. ⁊ muniuit eā inexpugnabiliter. qsdā
ptes medie sibi cōsilians. vt tandē toti medie
imparet. Nabuchodonosor ꝟo rex assirioꝝ.
q regnabat i niniue anno duodecimo regni
sui obtinuit arphasat. i campo ragau. q ē in-
ter eufraten ⁊ tigrim. Hic ē cābises. cui pater
adhuc viuēs niniuen ⁊ regnū assirioꝝ cōces-
sit. ⁊ nabuchodonosor cognoiauit. hic mortuo
patre duodecimū illiꝰ regni annum agebat.
nā in regno monarchie nō nisi octo ānis reg
nauit. Qui postꝙ factꝰ ē monarchꝰ. exalta-
tū ē cor eiꝰ. ⁊ misit ad oēs q habitabāt in ci-
licia. ⁊ damasco. ⁊ libano. ⁊ carmelo. galilea.
⁊ samaria. ⁊ vsq; in ierlm. exigēs ab eis tri-
buta lōge grauiora ꝙ patres sui. q oēs vno
animo cōtradixerūt. Tūc iratꝰ rex iurauit ꝑ
thronū suū ꝙ defenderet se ꝺ oibus. Igitur
anno tertiodecimo regni sui. ꝑcepit holoferni
ꝑncipi militie vt egrederet ad regiones illas.
⁊ nulli hominū vel munitionū ꝑceret oculꝰ
eiꝰ. Qui egressus ē cū exercitu. ⁊ opuerit faciē
terre sicut locuste. Qui cū vastasset ciliciā. ⁊
mesopotamiā. ⁊ madianitas miserūt ad eū
ꝑncipes ꝓuinciaꝝ dicētes. Desinat indigna
tio tua circa nos. Ueni nobis pacificꝰ. ⁊ vte-
re seruitio nostro sicut placuerit tibi. ⁊ descē-
dit ꝺ mōtibus cū virtute magna. ⁊ obtinuit
oēs ciuitates. ⁊ destruxit eas. ⁊ oēs deos ter
re exterminauit. Sic eni ꝑcepat nabuchodo
nosor. vt ipse solus deꝰ diceret ab his natio-
nibus q potuissent holofernis potētia subiu
gari. Et audiētes filij israel timuerūt valde.
ne similia faceret i ierlm ⁊ i scūario dei. ⁊ mi
serūt i terminis terre ꝑ quos poterat iter esse
i ierlm. ⁊ munierūt angusta viaꝝ. ⁊ humi-
liauerīt se corā dño ad exhortationē eliachim
sacerdotis. filij iesu. filij iosedech. vel forte alte-
rius quē ipse iesus circūmittebat ad exhor-
tationēilioꝝ isrl in mōtibus. ⁊ opuerīt sacer-
dotes altare dñi cilicio. ⁊ ipsi i cinere ⁊ cilicio
offerebāt holocausta. ⁊ clamabant ad dñm.
Nūciatūq; ē holoferni ꝙ filij isrl parassent se
ad resistēdū. ⁊ montiū itinera cōclusissent. et
vocauit duces amon ⁊ moab. dicēs. Quis
ē populꝰ iste q mōtana obsidet. aut q ē dꝰ
coꝝ. Tūc achior dux filioꝝ amon tradit. repli
cās ei quō ꝑmo venisset populꝰ ille de chal-
dea ꝑ mesopotamiā i terrā chanaan. Cumq;
descēdissent in egyptū reduxerat eos deꝰ eoꝝ
in terrā ꝓmissam. q cū placatꝰ erat eis ne-
mo poterat eis resistere. cū ꝟo irritabāt euz
flagellabat eos. qꝛ deꝰ erat odiēs iniqtatem.
Nuꝑ aūt reduxerat eos in ierlm ꝺ seruitute

cui tradiderat eos ꝓpter peccata sua. Et tūc
obtinebāt mōtana hec. ⁊ addidit achior. ꝑ
scrutare si deꝰ eoꝝ offensus est eis. ⁊ poteris
eos expugnare. Alioqn nō preualebis eis. Et
iratus holofernes dixit. Ut ostēdā tibi quia
nō ē deꝰ nisi nabuchodonosor et hac hora il-
loꝝ populo sociaberis. vt cū illis pariter ꝑeas
Tūc ꝓcepit holofernes seruis suis vt ducerēt
eū in bethuliā. ante quā castrametatꝰ fuerat
Cūqꝫ traherēt eū fundibularij egressi sūt ad-
uersus eos. ⁊ timētes ligauerūt achior ad ar-
borē. ⁊ recesserūt. Fundibularij vero soluentes
eū statuerunt eū in medio senioꝝ. ⁊ populi.
Miserāt qdem d̄ ierl̄m in bethuliā duos sa-
cerdotes. ⁊ p̄ncipē oziā d̄ tribu simeon. Cūqꝫ
exposuisset eis achior q̄re trāsmissus esset ab
holoferne ad eos recepit eū ozias i domū su-
am. Factū ē aūt vt inueniret holofernes du-
ctū aquaꝝ q̄ influebāt ciuitatē ꝑui culas q̄
ebibebāt aquam d̄ alueo ꝑ latēres riuulas
aqueductus. ⁊ interrupto aqueductu abstu-
lit eis aquas. Erāt aūt nō lōge a muris fon-
ticuli. qbus ciues furtim vtebant. ad refocil-
landū potius q̄ꝫ ad bibendū. Et dixerūt amo-
nite ad holofernē. Si vis eos obtinere sine
bello ⁊ sanguine. appone fontibꝰ custodes. ⁊
apposuit. ⁊ defecit aqua d̄ cisternis post vi-
ginti dies. Et clamauit populꝰ ad eos q̄ ve-
nerāt d̄ ierl̄m. Judicet dn̄s inter nos ⁊ vos
Melius erat nobis seruire holoferni q̄ꝫ siti perire.
Et dixerūt sacerdotes. Sustineamꝰ adhuc ꝑ
qnqꝫ dies. si forte faciat nobiscū deꝰ miseri-
cordiā. Erat aūt i ciuitate iudith vidua tri-
bus annis. mulier pulcra nimis. sed casta.
d̄ tribu ruben. q̄ alitos sacerdotes reprehen-
dit eo q̄ꝫ tēptassent dn̄m ⁊ terminū dieꝝ im-
posuissent misericordie eiꝰ. ⁊ ait ad eos. Opꝰ
dei factura sum. qd̄ nō indicabo vobis. Sta-
te hac nocte ad portas ciuitatis. ⁊ ozias vo-
biscū. vt egrediar ꝑ manū vr̄aꝫ. Cūqꝫ illi ab-
issent orauit ad dn̄m dicēs. Dn̄e deꝰ patris
mei simeon. q̄ dedisti illi gladiū i alienigenas.
dirige manū ancille tue. nec cōmēdauit fac-
tū simeonis. qd̄ detestatꝰ ē iacob. sed vltionē
factā a dn̄o ꝑ manꝰ impij. Cūqꝫ orasset lauit

se. ⁊ vnxit mirro optimo. ⁊ induit se vestibus
iocūditatis sue. ⁊ vocauit abrā suā. i. ancillā
vel ꝓpriū nomen ē ancille. ⁊ imposuit scapule
eiꝰ ascopā vini. ⁊ vas olei. ⁊ polentā. ⁊ lapa-
tes. i. cibū holeribꝰ cōfectū. ⁊ panes. et caseū.
⁊ ꝓfecta ē. et admirati sūt sacerdotes pulcri-
tudinē eiꝰ. ⁊ orauerūt ꝓ ea. Cūqꝫ descēderet
mōtē tenuerūt eā exploratores. ⁊ duxerūt eā
ad tabernaculū holofernis. Qui statim cap-
tus ē i oculis suis. Sedebat aūt holofernes
i canopeo purpura. ⁊ auro. ⁊ gēmis cōtexto.
hoc ē sericū reticulū muscaꝝ dictū sic a ca-
nopo opido egypti i quo inuētū ē. Alij dicūt
conopeū. qm̄ instar conialato ascēdit i acu-
tū. Et dixerūt assirij. Quis cōtemnet populuꝫ
hebreoꝝ. q̄ tā pulcras mulieres habet. vt pro
his merito pugnemꝰ ɔtra eos. Cūqꝫ adorasset
iudith. dixit ad eā holofernes Cur placu-
it tibi. vt ad nos venires. Que rn̄dit. Certū ē
q̄ i ꝑditionē ibit populꝰ nr̄. Grauiter eni of-
fendit deū suū. Uasa eni dn̄i ꝓ victualibus
impēdit allenigenis. insuꝑ ordināt vt bibant
sanguinē pecoꝝ suoꝝ. que lex dei omnino ꝓ-
hibet gustari. Nā ⁊ fame ⁊ siti iā inter mor-
tuos cōputant. ⁊ misit me dn̄s hec ipsa nun-
ciare tibi. q̄ dicet mihi. qn̄ reddet eis peccatū
suū. ⁊ tūc veniēs introducā te vsqꝫ i ierl̄m. et
habebis oēꝫ populū. sic oues qbꝰ nō ē pastor
⁊ ait holofernes. Si fecerit mihi hec deꝰ tuꝰ
erit ⁊ deꝰ meꝰ. i. i numero deoꝝ habebo illū.
⁊ tu magna eris i domo nabuchodonosor.
Et fecit eā introduci vbi erāt repositi thesau-
ri eiꝰ. Cūqꝫ disponeret qd̄ daret ei d̄ conuiuio
suo ait iudith. Ex his q̄ mihi detuli mandu-
cabo ne veniat sup me ira dei. Cui holofer-
nes. Cū defuerint ista quid faciemus tibi.
Que rn̄dit. Uiuit anima tua qm̄ nō expen-
det omnia hec ancilla tua. donec faciat deꝰ i
manu mea hec que cogitaui. Petijtqꝫ sibi da-
ri copiam nocte egrediendi foras ad orandū
deum suū. ⁊ itaꝑ triduū noctibus exibat. ⁊
baptizabat se in aquis. ⁊ orabat deū israel.
Quarto die fecit holofernes cenā seruis suis.
⁊ dixit ad vagio eunuchum. psuade hebree
illi vt sponte cōsentiat mihi. Fedū est enim

apud assirios vt mulier illudēs viro immu-
nis transeat ab eo.⁊ ait ad eam vagio. Non
vereat̃ bona puella introire ad dñm meum.
Que rñdit. Quicq̃d illi placuerit. hoc mihi
erit optimū oībus diebus vite mee. Et cū or
nasset se. stetit ante faciē holofernis. Qui io-
cundus factus est. Bibitq; vinum quan-
tum nūquā biberat in vita sua. Et cum sero
esset festinauerūt serui ad hospicia sua. ⁊ erat
iudith sola in cubiculo. Porro holofernes ia
cebat in lecto. nimia ebrietate sopit᷒. dixitq;
iudith puelle sue. vt staret foras ⁊ obserua-
ret. ⁊ orauit cū lachrymis dicens. Confirma
me dñe deus israel. ⁊ respice in hac hora ad
opa manuū mearꝝ. ⁊ soluit pugionem de co
lūpna que erat ad caput lecti. ⁊ pcutiens bis
ceruicem abscidit caput eius. ⁊ tradidit illud
abre sue. ⁊ tollens canopeū egressa est. Cūq;
venissent ad portā ciuitatis clamauit. Apite.
q2 nobiscū est deus. q̃ fecit virtutē in israel. ⁊
occurrerūt ei omnes a minimo vsq; ad ma-
ximū cū luminaribus. ⁊ pferēs caput holo-
fernis ⁊ canopeū ait. Confitemini dño q̃ de-
dit victoriā in manu mea. ⁊ reduxit me im-
maculatā. ⁊ vocatus est achior. ⁊ viso capite
holofernis pre pauore cecidit in terrā. sed re-
sumpto spiritu adorauit iudith. que dixit ad
populū. Suspendite caput hoc supra muros. ⁊
diluculo facite impetū i hostes. q̃ turbati p
nece dñi sui vertētur in fugā. Tūc achior cir-
cūcidit carnem preputij sui. ⁊ apposit᷒ est ad
populū israel. Misitq; nūcios ozias p ciuita-
tes iude vt egrederent̃ post eos. Porro egres
si sunt hebrei mane. ⁊ dixerūt assirij. Egressi
sunt mures de cauernis suis. Cūq; intrasset
vagio vt excitaret holofernem. vidit cadauer
sine capite. ⁊ ingressus tabernaculum iudith
nō inuenit eā. ⁊ exclamauit ad populū. Una
mulier hebrea fecit cōfusionem in domo na-
buchodonosor. Ecce caput holofernis nō est
cū eo. Et turbati sūt valde. fuge psidiū que-
rentes. Et insecuti sunt eos filij israel. ⁊ pcus-
serūt eos vsq; ad extremitatē finiū suorum.
Per dies aūt triginta vix collecta sunt spo-
lia assiriorꝝ. ⁊ vniuersa q̃ peculiaria holofer-
nis fuerāt dederūt iudith. Joachim aūt sū-
mus pōtifex venit ĩ ierlm cū vniuersis psby
teris. ad vidēdū eā ⁊ bñdixerūt ei. Tunc can-
tauit iudith canticum dño. dicens. Incipite
dño in tympanis. Sup hoc canticū inueni-
es qḋ dicit hieronym᷒ sup psalmū. dñe dñs
noster. Quia cū in hebreo legitur nomē dñi
geminatū. sicut hic. adonay dñe deus. pmuz
est tetragramaton. secundū vo nomē dñi cō-
mune. In fine cantici pphetauit ĩ die iudi-
cij dicens. Dñs omnipotēs in die iudicij vi-
sitabit suos. ⁊ vindicabit in impios vt vrant
in sempiternū. Post hec ascendit iudith cum
populo in ierusalem. ⁊ obtulerunt dño vota
⁊ repromissiones suas. Porro iudith vniuer-
sa vasa bellica holofernis. ⁊ canopeuz obtulit
in anathema obliuionis. ⁊ sollennizauit oīs
populus. ⁊ diem hanc in numero sanctorū
dierꝝ receperūt. vocātes cābisem. secūdū na-
buchodonosor. ⁊ redijt iudith filia merari ru
benite in bethuliā. ex matre fuit de symeon. ⁊
fuit in viduitate oībus diebus vite sue. ⁊ cō-
pletis centū q̃nq; annis mortua ē. ⁊ sepulta
cū viro suo manasse. ⁊ dimisit abrā suā libe-
rā. ⁊ planxit eā oīs popul᷒ septez dieb᷒. Porro
cambises ingressus ē egyptū. ⁊ vastauit eā.
⁊ abominat᷒ religionē ei᷒ cerimonias ⁊ tem
pla deposuit. ⁊ edificauit babilonē in egypto
Cūq; reuerteret̃ ab egypto egrotabat ⁊ fere-
bat̃ ceruicibus regū. ⁊ mortu᷒ ē in damasco.

De duobus ma-gis et dario filio ythaspis.

p Ost cambisem vn᷒ ĩ septē magis
qui iudicabant regnū psarum. esri-
neides noie regnū psaruz obtinuit.
ducēs pantheim filiā cābise i vxorē simulās
se nō velle sibi regnare sed cōseruare regnum
mergi fratri cābise q2 puer erat. Hūc tñ mer
gū cambises pmū occiderat in penetralibus

templi solo isto smerde cōscio huius sacrilegij ⁊ parricidij. Cūq3 post septē menses regni sui moreret smerdes substituit sibi fratrem iuuenē eleganteq3 forma ⁊ viribus dicēs hūc esse mergū cyri filiū ⁊ cambise fratrem. Hec aūt occultatio regū de facili fieri potuit in p̄side. q2 ad reges nullus fere intrabat p̄ter domesticos eius. Unus aūt de septem magis cepit illū habere suspectum suspicans nō esse mergū. Hic magus inter concubinas regis filiam habebat. q̄ secreti⁹ loquens cū ea monuit eam. vt de nocte attentius palparet caput regis. et deprehēderet vtrū auriculas haberet hunc enī fratrē eius mercidis quondā sibi offensū cambises mutilauerat aurib⁹. Cūq3 puella deprehēdisset eū aures nō habere indicauit hec patri. Qui cum reliquis magis hoc indicasset cōiurauerūt in eū. ⁊ occiderūt eū. ⁊ nō regnauerūt p annū isti duo fratres. Porro septem magi cū tractarent inter se quis eoꝝ duceret filiā regis ⁊ regnaret p eo. complacuit eis vt tali vaticinio vnus ex eis digeretur. Diluculo venirent super equos soli in atrio palatij ante fores templi. ⁊ cuius equ⁹ p̄or hinnitū daret s̄c̄dm oraculū deoꝝ rex cōstitueretur. Erat vnus eoꝝ darius fili⁹ ithaspis. q̄ secretius loquens cū custode equoꝝ suoꝝ mandauit ei. vt in loco ad quē in crastino conuenire debebant equo suo de nocte supponeret equā. Quo facto cū in crastinū septem magi ad eundē locū deuenissent. statim ad eque memoriā. equus darij hinnitū dedit. ⁊ sine cūctatione in regem sublimat⁹ est. ⁊ regnauit anno tricesimonono regni p̄sarū. Huic familiaris erat zorobabel. Cū enī interdixisset cambises reedificationē templi ascendit ad eū zorobabel. ⁊ p huius darij interuentū temptauit animū regis mutare. sed nō potuit. ⁊ tūc p̄suasit dario secreti⁹ vt voueret votū deo isrl' q̄ si cū regē faceret restauraret eius templū ⁊ vniuersa vasa dn̄i q̄ adhuc erāt penes reges p̄saꝝ remitteret i ierlm

De aggeo et zacharia.

Cum audisset itaq3 zorobabel hūc regnare fiducialiter aggressus ē reedificare templū. aggeo ⁊ zacharia exhortantibus populū. Qui p̄dicabant deū eis offensū eo q̄ habitarent in domibus laqueatis. ⁊ dom⁹ dn̄i esset desolata. Hoc aūt signū ire dei esse dicebant q̄ seminabāt multum. ⁊ inferebant parum. Principes ꝯo regis p̄sarum qui erant trans flumen interdicebant reedificatiōnē. Cūq3 respondissent seniores iuda. q̄ deus suus hec eis p̄cepat cui nephas est contradicere Placuit vtrisq3 vt res ad dariū referretur. Et ascēdit zorobabel cū nuncijs p̄ncipū ad regem. ⁊ honoratus est ab eo supra quā sperauerat. Nam in cubiculo regis dormiebat cū alijs duobus cubicularijs. Porro darius rex cenā exhibuit satrapis p̄sarū. ⁊ p̄fectis indie ⁊ ethiopie. et magistratibus centū vigintiseptem p̄uinciaꝝ. Ea nocte expgefactus noctē ducebat insomnem. ⁊ p̄posuit questionē tribus custodibus corpis sui. q̄ de tribus fortius videret. regē. s3 vino. ⁊ muliere. p̄mittēs munera ⁊ honorem ei. q̄ sapientius respōderet. In crastinū coram satrapis ⁊ magistratibus accesserunt illi tres. Et ait p̄mus regē fortiorem esse ceteris cū enī homo p̄sit ceteris animantib⁹ rex p̄est homini. ⁊ ad nutū ei⁹ omnia fiūt. Secundus aūt p̄tulit vini fortitudinē. quia cū homo non p̄sit ceteris nisi animi fortitudine vinū supat ipsam animi fortitudinem. Zorobabel ꝯo mulierē fortiorem vtroq3 asseruit. Nam ⁊ regib⁹ ⁊ eis qui vites plantāt mulieres vitam contulerūt. ⁊ alimoniam. et ad robur vsq3 p̄ducunt ⁊ p mulieribus homines animas ponere nō timent. Retulit quoq3 se vidisse cōcubinā cuiusdā regis alapas regi imponentem. Cūq3 illa risisset regem arridentē. ⁊ ea molesta regem molestatū. Sup hec oia ꝯo veritatem dixit esse fortiorē. que incōmutabilis est ⁊ sempiterna. Ueritas enī dei oia creauerat. ad eius p̄uidentiā orbis regebat.

et nil ei resistere poterat. Cūq3 oēs iudicassēt fortiorē omnibus esse veritatē. dixit rex ad zorobabel vt peteret ab eo qđ vellet. et postulauit zorobabel fieri tēpli reedificationē. et vasa dñi remitti in ierusalem. et gauisus ē rex. nā idipsum meminit se vouisse. et scripsit p epistolam pncipibus suis trās flumen. vt nullatenus impedirēt iudeos sed đ sumptib' regis iuuarēt eos. dantes eis p singulos dies hostias. similam. vinū. et sal. vt offerrerēt ea deo celi. et orarēt p vita regis. et filioꝝ eius. et addidit. qui hanc mutauerit visionē tollat lignū đ domo ipsius. et configat in eo. dom' aūt eius publicetur. Ego darius statui decretū qđ studiose īpleri volo. Remisit quoq3 darius vasa dñi p manū zorobabel. Qui reditū faciens p caldeam cōtribulibus suis regis mādata patefecit. et ascenderūt multi cū eo hierosolimam.

De cōsummatione templi.

Situr anno secūdo darij mense octauo instabant opi. et cōpleuerūt illud anno septimo darij. qui erat quadragesimussextus regni psarum. scđm q dictū est in euangelio. q̄dragīnta et sex annis edificatū est templum hoc. i. a pma licētia quā dedit cyrus redeundi et reedificandi templū vsq3 ad septimum annū darij. quo cōsūmatū est tot anni fluxerunt. ⁊ mortuus est aggeus. ⁊ sepultus iuxta sacerdotū monumenta. Cōuenerunt aūt filij isrl' ad dedicationē tēpli. ⁊ dedicauerūt illud mense duodecimo. qui apud latinos martius dicitur. vicesimatertia die mēsis. ⁊ hec ē secūda templi dedicatio vernalis. ⁊ celebrauerūt filij israel phase scđm legē dñi. De archa đo quō vel quādo receperunt eam incertum est. Sed si verum ē qđ epiphanius dicit eam vsq3 ad iudicij diem nō egressurā de latibulo petre. certū est q hebrei instar prioris edificauerūt alterā. Nā inter manubias quas tulerūt romani de iudea legūtur translata archa dñi. candelabrū ⁊ mēsa. ⁊ mortu' est zacharias in senectute bona ⁊ sepult' iuxta aggeum. Porro darius cū discessisset ab eo egyptus mortuus est. Rome post exactos reges. pmū cōsules a bruto esse ceperūt ⁊ vix vsq3 ad q̄ntumdecimū lapidem roma tenebat imperiū. Inde tribuni plebis. ⁊ dictatores. ⁊ rursum cōsules rempublicā rexerūt vsq3 ad iuliū cesarem. Pitagoras mortu' ē. Rome popul' a patrib' facta seditiōe discessit

De xerse.

Post dariū xerses filius eius successit in regnū. q paterne volūtatis honorandi deum heres apparuit. Eo tpe pnceps fuit sacerdotū eliachim. siue ioachim. filius iesu. Et erat in iudea cura rerū gerendaꝝ penes sacerdotes. q pus sub regibus ⁊ iudicibus fuerat. Recepit autē xerses egyptū q̄ a patre discesserat. greciam vastauit. de cuius fortitudine multa refert grecorum historia. Sub hoc dicit ioseph' esdraz venisse in iudea. sed sub artaxerse ipse dicit se ipsum venisse. Post xersem regnauit arthabanus mensibus septem. Eo tpe natus ē socrates. Lapis habens formā caprinā. i egeū mare de celo cecidit.

De artaxer. et es.

Post hec arthaxerses q ⁊ lōgiman' dict' est. regnū psarū obtinuit. Eo tpe esdras aaronita legē succensā a caldeis reparauit. nouos quoq3 apices lrārum excogitauit. q faciliores ad scribendum fierent ⁊ ad pnunciandum. ⁊ ppterea velox scriba dictus est. Nec est mirandū si p spiritū sanctū libros reparauit. cū plures in diebus nostris psalteriū ⁊ librū hymnoꝝ. ⁊ plures huiusmodi codices sciuerīt reparare. Addidit etiā q̄dam de suo. sicut titulos psalmoꝝ. ⁊ plura q̄ legūtur in penthateuco. Sicq3 verisimile est. q̄dam q̄ supflua intellexit subtraxisse. Tradūt etiā q̄dam. modū scribēdi a dextera in sinistram cum iudeis tradidisse. cū

ꝓus ad modū arantiū scriptitarēt. Unde et
scriptura exaratio solet dici. Scribebant enī
a sinistro cornu in dexterum. ⁊ a dextero re-
deūdo scribebāt in sinistrū. Forte ꝑ illū mo-
dū scribendi ꝑfigurauit spūs sanctus. idipsū
qđ modo significat in missa. ꝑ translationē
libri ð dextera in sinistrā. Porro esdras inue-
nit grām in oculis arthaxersis. ⁊ petijt ab eo
licentiā ascēdēdi in ierlm vt in lege quā repa
rauerat populuʒ suū erudiret. Dedit ergo ei
rex licentiā redeundi. et tradidit ei epl̄am ad
ꝓncipes suos trāsflumen ⁊ ad custodes ar-
che publice vt traderent esdre absqʒ mora
qđcūqʒ peteret ab eis. vsqʒ ad argenti talētā
centū. et ad frumenti choros centū. ⁊ ad ba-
tos olei centū. sal ꝟo sine mēsura. Ministros
ꝟo tēpli. sacerdotes. leuitas. cantores. ianito-
res. ⁊ nathinneos. ab omni vectigali tribu-
to ⁊ annonis absoluit. Dedit quoqʒ esdre po
testatē amonēdi ⁊ cōstituēdi iudices ⁊ ꝑsi-
des transflumen ſcđm sapiētiā suā. ⁊ puniē-
di cōtumaces siue in mortē. siue in exiliū. siue
in cōdēnationē substātie. vel certe in carcereʒ.
Hanc epl̄am legit esdras iudeis i babilonia
constitutis. exēplū ꝟo ei⁹ misit ad filios isrl̄ q
erant vltra mōtes caspios. ⁊ venerunt de eis
ad esdram sacerdotes ⁊ leuite. ⁊ de nathin-
neis ducēti viginti. Et fuerūt cū eo mille sep-
tingēti. Et egressi sunt anno septimo regis ar
thaxersis ð babilonia ꝑmo die ꝑmi mēsis. ⁊
cōuenerūt ad fluuiū q decurrit ad auuā. Jo
seph⁹ dicit iuxta eufraten. Et pōt esse auua
fluuius decurrēs in eufraten. vel eufratis ri-
uulus. Et manserūt ibi tribus dieb⁹ ⁊ ꝑdi-
cauit eis esdras ieiuniū. vt affligerēt se coraʒ
dn̄o. et peterēt ab eo viam rectā ⁊ securam.
Erubuit enī esdras petere a rege ducatum i
via dicēs. Manus dei nr̄i est sup oēs q que-
runt eū. Et sepauit esdras ð sacerdotib⁹ du
odecim qbus cōmisit vasa dn̄i. ⁊ munera q
mittebat rex in ierlm. ⁊ ꝓncipes ei⁹. ⁊ popul⁹.
⁊ venerūt in ierlm mēse qnto. ⁊ siluerūt trib⁹
dieb⁹. Quarta die obtulerūt in domo dn̄i q
secū tulerāt. offerētes holocausta in grarum
actionē. Dederūtqʒ epl̄am regis ducib⁹ trās

flumen. q honorauerūt populū ⁊ domū dei.
Tūc accesserūt ad esdrā ꝓncipes isrl̄ dicē-
tes. Non est sepatus populus isrl̄ a populo
terraꝝ. Tulerūt enī ð filiabus eoꝝ sibi ⁊ filijs
suis vxores. Manus quoqʒ sacerdotū ⁊ ꝓnci-
pum ⁊ sacriseruoꝝ in hac inuenit trāsgressio
ne. Tūc scidit esdras vestimenta sua. ⁊ flens
⁊ orans iacuit in terra vsqʒ ad sacrificiū ve-
spertinū. Tūc accesserūt ad eū ꝓncipes. dicē-
tes. Surge. tuū ē discernere qđ agam⁹. Ma-
nus nr̄a erit tecū. Tūc adiurauit esdras sa-
cerdotes. ꝓncipes. ⁊ leuitas. vt ꝑijcerent vni-
uersas vxores alienigenas. ⁊ eos q ð his na-
ti erant. Et missa ē vox ad oēs filios trans-
migrationis. ⁊ cōuenerunt in ierlm in tertiū
diem mense nono. q december apud latinos
dicit. vicesima die mensis. Et surgēs esdras
cōminabatur illos. qđ ꝯtra legē dei semē san
ctum cōmiscuerāt semini incircūcisoꝝ. ⁊ op⁹
esse vt abijcerēt vxores. Et rn̄dit multitudo
populus multus est. ⁊ tēpus pluuie. ⁊ nō su-
stinemus stare foris. ⁊ opus hoc nō est diei
vnius. vel duoꝝ. Elige tibi ꝓncipes. ⁊ transi
ꝑ vniuersum israel. ⁊ apud quoscūqʒ inuene-
ris mulieres alienigenas eice eas incūctan-
ter. Et inuēte sunt in ierusalem ꝑmo apud
filios iesu filij iosedech ⁊ fratres eius. ⁊ sta-
tim eiecte sunt. Nec enī credēdū est iesū mag
nū sacerdotē habuisse alienigenā. ⁊ qꝛ visus
est a zacharia sordibus vestib⁹ indutus ad
filios ei⁹ referendū est. vel qꝛ cū pontifex esset.
populū nō arguebat. Idipsuʒ fecerūt ꝑ vni-
uersum israel. Et offerebat vnusquisqʒ apud
quem inuenta erat hec transgressio arieteʒ ꝓ
dedinatione peccati.

De neemia.

eT factū est in anno vicesimo regis
arthaxersis erat pincerna regis ne-
emias ð filijs captiuitatis. qui dū
esset in susis castro. audiuit ꝑegrinos ebrai-
ce loquētes. Et accedens sciscitat⁹ est ab eis
ð statu iudee ⁊ ierlm. ⁊ accepit ab eis vrbeʒ
esse sine muris. ⁊ habitare in ea populū dei i

afflictione. Nā ꝑ dies sustinebāt impetū ho
stiū. ⁊ noctibus intrabant latrūculi. ⁊ plate
as implebāt cadaueribus occisoꝝ. Et fleuit
neemias. ⁊ cibū desiderabilem nō gustauit.
nocte et die clamans ad dn̄m. Cūq3 staret i
mensa. ⁊ leuaret vinū regi apparuit q̄si lan-
guidus ante eum. Et ait rex. Quare tristis
es. Quodue malū latēt i corde tuo. Et rn̄dit
tremens. q2 ciuitas sepulchri patrum meoꝝ
deserta est. Si bonu3 tibi videtur mitte me
⁊ reedificabo eā. Et ait regina q̄ sedebat iux-
ta regē Qn̄ reuerteris. Et cōstituit ei tēpus
reuertēdi. Nec fuit hec regina hester vt q̄dā
tradiderūt. Nec in diebus esdre historia illa
occurrit. Nō eni esdras i volumine suo siluis-
set. Et dedit rex neemie epistolā ad ꝓncipes
trāsflumē in qua mādauerat d̄ honore ex-
hibēdo neemie tanquā duci ⁊ legato misso
a latre eius. ⁊ d̄ impendijs vrbis reedificāde.
Et misit cū eo ꝓncipes militū et equites. Et
transitū faciēs ꝑ babiloniā. multos de filijs
captiuitatis secu3 reduxit. Et venit vicesimo
q̄nto anno regni arthaxersis scd̄m iosephum
Porro i ierl̄m summ9 erat sacerdos helisa-
phat filius eliachim. Et siluit neemias trib9
dieb9. ⁊ nocte cōsurgēs cum paucis circuibat
ruinas muroꝝ. cōsiderās qualiter reedificari
possent. Quarta die locutus ē ad multitu-
dinē. venite ⁊ edificemus muros ierl̄m. ⁊ nō
simus vltra in opprobriū gentibus. manus
eni dei nobiscum est. ⁊ verba regis q̄ locut9
est mihi.

De reedificatio-ne ierusalem.

Et surrexerūt sacerdotes. ⁊ edifica-
uerūt portam gregis. Alia trāsla-
tio habet. edificauerūt portā. ⁊ ꝓ-
baticā piscinā. Hec ē porta iuxta tēplum. ꝑ
quā inducebant greges ad offerendū. Hec
alibi turris gregis dicit. Fuit aūt altera tur-
ris gregis in via bethleē. vbi iacob pauit pe-
cora sua. ⁊ pastores vigilantes supra gregē
suū viderūt multitudinē militie celestis. Se-
cundo filij asanaa edificauerūt portā pisciu3.
⁊ statuerūt portā pisciū. et statuerūt valuas
ei9. et seras. et vectes. hec respicit iopē ⁊ dia-
polim. ꝑ quā inferebat copia pisciū. hec scd̄m
iosephū postea dicta ē porta dauid. Tertio
edificauerūt portā veterē pigmētarij. et auri
fices. vestigia eni istius erāt a dieb9 iebuseo
rū et melchisedech. Quarto portam vallis. q̄
sc3 ducebat in vallē iosaphat edificauerūt fi-
lij zailoe. Quinto edificauit portā sterq̄linij.
mechias ꝓnceps vici bethacherez. Per hanc
portā sordes sciuitatis effluebāt mundanti-
bus fluuijs in torrentē cedron. Sexto edifi-
cauit porta3 fontis ꝓnceps pagi masphа. et
muros piscine syloe. Muros autē inter por-
tas edificauit populus ꝑ vicos et ciuitates.
vnusquisq3 scd̄m possibilitatē suam. Nec te
moueat si alia noia portarū inuenias. q̄ for-
te in interiori muro facte sunt. vel alique de
ꝑdictis alia postea sortita sunt vocabula. Nā
porta negociatoꝝ forte porta est gregis in q̄
negociatores ergasteria sua posuerant ob tē
pli viciniā. Sz et porta iudiciaria potuit esse
porta vetus. q̄ in fronte ciuitatis por emine
bat. Porta v̄o aquaꝝ potuit esse porta fon-
tis. Porta v̄o equoꝝ nō fuit porta ciuitatis.
sed statuta erat ante atria tēpli vsq3 ad quā
ascendere in equis licitū erat. Porro neemi-
as cū seruis suis instabat operi. nec somno
aut cibo suauiter vtebat. sed sub necessitate.
Et cōsūmatū est opus ꝑ annos duos ⁊ q̄t-
tuor mēses. licet in multa angustia. ⁊ pluri-
bus impedimētis. Primo eni finitime nacio
nes in manu forti aggrediebantur eos. Nee-
mias v̄o mediā ꝑtem populi armatam sta-
tuit extra ciuitatē. vt sustineret impetus ag
gredientiū. Alia vero media ps edificabant
vna manu ponētes lapidē. et altera gladiu3
tenētes. Porro secundu3 interuenit impedi-
mentū. Orta est eni fames in terra. ⁊ obli-
gauit se popul9 debito sub vsuris. sed ⁊ agros
⁊ vineas ⁊ oliueta vendere cōpulsi sūt. Tan
dē etiā filios ⁊ filias venūdare in seruos. Et
conuocata multitudine. compulit neemias

diuites ⁊ magistratus remittere vsuras .et restituere vineas ⁊ agros. ⁊ seruos quos e-
merāt. ⁊ excutiēs sinū suū dixit. Sic excutiat
deus omnē virū q̄ non cōpleuerit verbū hoc
Et dixit vniuersa multitudo amē. ipse quoq3
annonas q̄ regi debebātur cōdonauit. Qui
cū dux missus esset a rege. tñ annonas q̄ du
cibus debebātur non comedit. a p̄ma die q̄
egressus est a rege vsq3 dū redijt ad eū. Pre-
terea tertiū habuit impedimētū. qđ p̄ncipes
trans flumen q̄ inuidebant ei corruperūt mu
neribus quosdā senioꝝ q̄ erant in hierusalē
vt eū mori pderent. Q đ cū nequirēt varijs
eū terrebant rumoribus. vt sic ab ope cessa-
ret dicētes. multi cōiurauerūt aduersum te.
vade ⁊ abscōdere ab eis. Rursumq3 aiebāt.
Delatū est ad regē q𝔭 velis rebellare. ⁊ te fa-
cere regem i iudea. Noli exasperare dñm tuū.
Cūq3 multa fingerent in hūc modū nō p̄ua
luerūt. q: manus dñi erat cū eo.

De inuētiōe ignis

Ostquā aūt edificatus est mur⁹.
p quia rari erant habitatores i ierl̃m
p̄cepit neemias. vt clauderent por-
te ante solis occasum. nec apirentur ante ca-
lorē solis. Cūq3 immineret mēsis septimus q̄
fere totus apud eos sollennis est. cōuenerūt
in ierl̃m q̄si vir vnus. ⁊ accepit neemias qđ
nō habebat ignē đ sublimi. Traditūq3 ē ei a
senioribus qđ hieremias in diebus captiui-
tatis abscōderat stipites altaris. ⁊ prunas i
inferiorib⁹ terre. in valle iosaphat. Cūq3 ve-
nissent ad locū eruderauerūt puteū. ⁊ inue-
nerunt stipites ⁊ prunas. ⁊ aquā crassam. et
tollentes ea sup struem lignoꝝ ⁊ hostias q̄
erant sup altare pieceruntt. ⁊ erupit ignis. et
appellauit neemias hūc diem nephar. qđ in-
terp̄tatur purificatio. Alij dicūt nephi. ⁊ ora-
bant sacerdotes. Jonatha inchoante. ⁊ cete
ris. r. Porro p̄ma die scenophegiaꝝ dixerunt
esdre. vt afferret librū legis. ⁊ legeret corā po-
pulo. Stetitq3 esdras sup gradū ligneū quē
fecerat ad loquendū. iuxta portā aquarum. i.

portam atrij secus quā erāt luteres. Et legit
đ mane vsq3 ad mediū diem. Leuite v̄o du-
odecim silentiū faciebant in populo. flebat
āt ois populus. ⁊ dixit esdras. Nolite cōtri-
stari q: sanctus dies dñi est. Sed ite. come-
dite pinguia. et bibite mulsum. ⁊ date ptes
eis q̄ nō p̄parauerūt sibi. Cūq3 redijssent i di-
em secundū inuenerūt in lege p̄ceptū esse a
dño vt habitēt filij israel in tabernaculis mē
se septimo. in die sollēni. Et mandante esdra
egressi sunt. ⁊ tulerunt frondes oliue. ⁊ ligni
pulcerrimi mirti. ⁊ palmaꝝ. ⁊ fecerūt sibi ta-
bernacula in atrijs. ⁊ domatibus suis. et in
atrijs domus dei qđ nō fecerāt a diebus io-
sue filio nun. Et obseruatū est deinceps i isrl̃
vsq3 in hodiernū diem. Die v̄o octaua fecerūt
collectā iuxta ritū statuentes. vt quisq3 da-
ret tertiā ptem sicli p annū ad oleū. ⁊ panes
ppositionis. ad ligna ⁊ sacrificia sempiterna i
diebus festis. ⁊ p peccato. Die v̄o vicesima
tertia quia audierant i lege amonites ⁊ mo
abites nō intrabūt ecclesiā dei. separauerūt ab
ecclesia alienigenas. ⁊ immūdationē sui sta-
tuerūt in crastinū generale ieiuniū. vt affli-
gerēt animas suas hoīes ⁊ iumēta vsq3 ad
pueros septēnes. ⁊ cōuenerūt octies ad au-
diendā legē. quater i nocte. ⁊ q̄ter in die. le-
ctione terminata pstemebat popul⁹ ad oran-
dū. ⁊ fiebāt p̄ces sup eū. ⁊ tandē bñdictio sa-
cerdotalis. Ex his vt dicit beda. ecclesia tra-
xit exemplū. Nā ⁊ supra grad⁹ legit. ⁊ leuite
pclamatiōes faciūt i populo. ⁊ octies cōue-
nitur ad ecclesiā. ⁊ si nō penit⁹ eo modo quo
illi. Semel eni in nocte surgim⁹ ad noctur-
nos. scđm illud. Media nocte surgebā ad con
fitēdū tibi. In die v̄o septies psallim⁹ scđm
illud. Septies i die laudē dixi tibi. Singul āt
horis quasi legitur lectio. quā capitulare di-
cimus. post quam psternimur ad p̄ces i di
ebus pfestis. ⁊ subdit oratio p bñdictione.

De dedicatione muri et obitu ne.

Orro videns neemias vrbem fere
p vacuā habitantibus rogauit opti-
mates. vt habitarent in ierl'm. ⁊ be
nedixit eis q̄ se sponte obtulerūt. Reliqua vero
multitudo misit sortez ⁊ decimū caput fecit
habitare in ierl'm. Post aliquot tēpus con-
gregati sunt in ierl'm ad dedicationē muri. ⁊
ascenderūt sacerdotes ⁊ leuite. ⁊ cantores. cū
musicis instrumentis. ⁊ psallentes incede-
bant ꝑ murū. Esdras vero ꝓcedebat. Neemi-
as ⁊ optimates cū eo sup alterā ꝑtem mu-
ri incedebant psallentes. Reliqua vero multi-
tudo sequebatur eos sup terrā. ⁊ ducebant
choros. His expletis rediit neemias ad regē
anno tricesimo secūdo regni sui. Et mortu'
est esdras in senectute veneranda. ⁊ cū mul-
ta liberalitate sepultus in ierl'm. Hūc q̄dam
hebreoꝝ autumant fuisse malachiā. sed ma-
lachias post regressum captiuitatis natus ē
in iudea in sophis. Quē quia vite optime
fuit. ⁊ aspectu decorus populus appellauit
malachim. i. angelū. Tradunt etiam. q̄ que
ꝓphetice dicebat eadē die angelus dei appa
rens iterabat. Et mortuus ē dū adhuc iu-
uenis esset. ⁊ sepultus in agro suo. Porro cir
ca finem dierū suoꝝ rediit neemias in ierl'm
ex bn̄placito regis. ⁊ intellexit mala q̄ fiebant
in ea. Sacerdotes namqꝫ in dieb' vicis sue
nō habitabāt in gazophilaciis circa templū
sed in domib' ꝓpriis cū omni domo sua. et
custodiā vasoꝝ dn̄i posuerant in domibus
sequestratis a templo. Et edificauit de ꝓprio
gazophilatia in q̄bus excubabāt sacerdotes
⁊ reponebātur vasa. Preterea inuenit popu
lū calcantes torcularia in sabbato ⁊ inferen
tes i ierl'm vinū ⁊ vuas. ficus. ⁊ omne olus.
Gentes quoqꝫ inferebāt pisces. ⁊ venalia. et
vendebant in sabbatis filiis iuda. Et obiur-
gauit optimates dicēs. Cur ꝓphanatis diē
sabbati. Et inducitis irā dei sup israel. ⁊ sup
ciuitatē hanc. Et adiurauit eos de custodia
sabbati. ⁊ ꝓcepit claudi portas in sabbato ne
intrarent negociatores. Et manserunt extra
ierl'm semel ⁊ bis. ⁊ cōtestatus ē eis neemi-
as. q̄d si deinceps venirēt manū mitteret in
eos. Et recesserūt. ⁊ fecit neemias in ierl'm bi
bliotecā. cōgregans libros d̄ regib' ⁊ ꝓphe-
taꝝ. ⁊ dauid. ⁊ epistolas regū. ⁊ d̄ donariis.
⁊ ꝓ his oibus q̄ fecerat orauit neemias ad
deū. dicēs. Memēto mei deus me' in bonū.
Hucusqꝫ sumpta ē series historie ab anna-
libus hebreoꝝ. que vero post hec apud iudeos
gesta sunt d̄ scriptis iosephi ⁊ affricani exhi-
bētur. ⁊ d̄ libro machabeoꝝ. quē q̄dam ab
hebreis scriptū autumant q̄dā a grecis. Et
mortuus ē neemias vir benignus. ⁊ sepult'
iuxta murū quem edificauerat. Post artha-
xersem regnauit xerses duobus mēsib'. Post
quē sogdian' mēsibus septē. Post quē reg-
nauit darius cognomento nothus. sub quo
egyptus recessit a ꝑsis. Ea etate solis defec-
tio facta est. Et ignis d̄ ethna erupit. plato
natus ē. ipocrates medicus claruit. Dionisi'
in cilicia tyrannidē exercuit. Post darium
regnauit arthaxerses q̄ cognominat' ē men-
non. Darii ⁊ parasitidis fili' hic ab hebreis
dicit̄ assuerus. Sub hoc historia hester con
scripta est.

Incipit liber hes.

Ibrū hester trāstulit hierony-
l mus ad petitionez paule et eu-
stochii d̄ hebreo i latinū. ⁊ qꝛ in
greco corruptus erat ꝑ varias
editiones reuelauit eū d̄ archiuis hebreorū.
⁊ diligēter trāstulit vbo adverbū. Regnauit
assuerus ab india vsqꝫ ethiopiā sup centuz
vigintiseptē ꝓuintias. Et erat i susis ciuita-
te soliū regni ei'. Tertio igit̄ anno impii sui
fecit grande cōuiuiū cūctis ꝓncipib'. ⁊ indi-
tis ꝓuinciaꝝ corā se. centū ⁊ septuaginta di
ebus. i domo illa mirabili d̄ q̄ legit̄ in histo
ria alexādri. cui' columne erāt argētee. tectū
instar firmamēti cōcameratū. habēs gem-
mas diuersi coloris i figurā sydeꝝ ⁊ signoꝝ
dispositas. Post hos dies cōuiuii inuitauit
omnē populū q̄ erat i susis. ⁊ discubuerūt ex-
tra domū septē dieb' i vestibulo orti delicia-
rū. In ortu erat vinea hñs vites argēteas.

⁊ palmites aureos ⁊ botros ex varietate gē-
maꝝ distinctos. Sup cōuiuātes extēsa erāt
tentoria q̄ appēdebāt columnis argenteis ⁊
marmoreis. eburneis circulis inserta funib⁹
bissinis. atq; purpureis. Lectuli quoq; au-
rei ⁊ argētei dispositi erāt sup pauimentum
smaragdino ⁊ pario stratū lapide. Bibebāt
aūt oēs i aureis poculis vinū p̄cipuū ⁊ abū-
dans. nec erat q̄ nolētes cogeret ad bibēduȝ.
licet id moris esset apud psas. Uasti quoq;
regina fecit cōuiuiū feminaꝝ in palatio re-
gis. Die aūt septimo. cū rex incaluisset me-
ro p̄cepit septē eunuchis vt introducerēt regi-
nā i decore suo. vt ostēderet oib⁹ pulcritudi-
nē illi⁹. Que ad impiū regis venire cōtēpsit.
Et irat⁹ rex quesiuit a septē sapiētib⁹ q̄ vide-
bant faciē regis cui sentētie vasti subiaceret.
Et rn̄dit manuchā. Nō lesit te solū vasti sed
⁊ oēs viros regni tui. Nā ei⁹ exemplo mulie-
res ꝑuipendēt impia viroꝝ. Egrediat̄ ergo
edictū a facie tua vt vltra vasti nō ingredia
tur ad regem. sed altera melior regnet ꝓ ea.
Et exijt edictū i oēs ꝓuincias ꝑ eplaȝ regis
Et dixerunt pueri regis ad eū. Querant̄ regi
puelle v̄gines ⁊ speciose. ⁊ tradant̄ aggeo eu
nucho ad custodiā. ⁊ accipiāt mūdū mulie-
brē. i. vestes ⁊ cult⁹. ⁊ ornat⁹. Uñ ⁊ ministres
taliū mūdiburdos vocam⁹. Et quecūq; ocu
lis regis placuerit regnet pro vasti. Placuit
sermo regi. ⁊ iussit hoc fieri. Erat aūt i susis
iude⁹ vocabulo mardocheus. d̄ tribu gem-
mi. qui descēderat d̄ trāsmigratione iecomie.
Hic erat nutricius f. lie fratris edesse q̄ ⁊ he-
ster vocabat̄. quā orbatā vtroq; parēte mar
doche⁹ adoptauerat i filiā. Hec inter ceteras
tradita ē eunucho. nec idicauit poplm̄ suum
Sic eni mādauerat ei mardoche⁹. ⁊ iuenit
gr̄aȝ in oculis eunuchi. ⁊ accelerauit ei cultū
muliebrē. ⁊ dedit ei septē puellas vt eā orna
rēt ⁊ excolerēt. Porro v̄gines ꝑ sex mēses vn
gebāt̄ oleo mirtino. ⁊ alijs sex q̄busdā pigmē
tis ⁊ aromatib⁹ vtebāt̄. vt post ānū ingrede
rent̄ ad regē. ⁊ q̄ vespe intrabat egrediebat̄
mane. nec poterat redire nisi rex ex noie iussis-
set eā venire. Mardoche⁹ aūt versabat̄ i ve-
stibulo dom⁹ regie curam agēs salutis filie.
Tandē instabat dies quo hester filia abiel
intrare debebat ad regē. nec q̄siuit ab aggeo
cultū muliebrē. sed posuit i voluntate eius. q̄
tenebat̄ puellis dare quecūq; petissent. Et in
trauit ad regē anno septimo regni ipsi⁹ mēse
decimo q̄ hebraice dicit̄ thebet. latine ianua-
rius. Et inuenit gr̄aȝ apud regē. ⁊ fecit eam
regnare ꝓ vasti. ⁊ celebrauit nuptias ꝑ mē-
sem. ⁊ mādauit ꝑ eos q̄ aggari dicunt̄. i. cur-
sores requiē vniuerso regno. ꝑ tēpus nuptia
rū. Mardoche⁹ aūt q̄ frequētius morabat̄ i
babilonia vn̄ ⁊ adducta fuerat hester trans-
tulit se i susis. Eo tp̄e irati sunt regi duo eu-
nuchi ianitores. ⁊ machinabant̄ vt occide-
rēt eū. qd̄ nō latuit mardocheū. ⁊ indicauit
hester. ⁊ illa. ex noie mardochei detulit ad re
gē. Quesitūq; ē ⁊ inuētū. ⁊ appēsi sūt i pati-
bulo. Et traditū ē corā rege i annalib⁹. i qb⁹
reges accidētia tp̄is sui redigebāt. Post hec
assuerus exaltauit aman amalachite. q̄ erat
de stirpe agag quē samuel trucidauit. ⁊ ad-
orabāt eū serui regis p̄ter mardocheum qui
ꝓpter patrias leges coram eo genu nō flecte
bat. Qd̄ attēdēs aman indignat⁹ ē. ⁊ acci-
piēs eū hebreū esse ait. pse liberi flectunt ge-
nua. hic aūt seru⁹ dedignat̄. Et disposuit ꝑ-
dere iudeos q̄ erāt i regno assueri. veteri mo
tus odio quia iudei deleuerāt amalechitas.
Duodecimo itaq; anno regni assueri mense
p̄mo missa ē sors i vrnam. q̄ hebraice dicitur
phur corā aman. quo die ⁊ quo mēse gēs iu
deoꝝ deberet interfici. ⁊ exiuit mēsis duode
cimus. Tūc ait aman ad regē. Interest re-
gis seruare pacē. nouerca aūt pacis ē dissimi
litudo. Est gens i regno tuo dissimilis cete-
ris. nouis vtēs legib⁹. insup ⁊ regis scita cō
temnēs. Expedit tibi vt nō insolescat. decer-
ne ergo vt peat. ⁊ ne dispēdiū sentias i tribu
tis decē milia talētoꝝ appendā archarijs ga
ze tue. Tulitq; rex anulū quo vtebat̄. ⁊ dedit
illū aman. dicēs. argētū tuū sit. ⁊ de populo
age qd̄ tibi placet. Tūc scripsit aman ex nomie
regis lr̄as. anulo regis designatas i oēs pro-
uincias. vt occiderent̄ iudei a puulo vsq; ad

fanem. et bona eorum diripentur tertiadecima die mensis duodecimi. Statimque i susis pependit edictum quod cum legissent iudei fleuerunt. Sed et mardocheus indutus est sacco. et aspsus cinere magna voce eiulabat per forib' palatij non enim fas erat indutos sacco intrare palatium Quod cum accepisset hester consternata est. et misit ei vestem. quam indutus intraret ad eam. quam accipere noluit. sed significauit ei per eunuchum causam fletus. et exemplar edicti quod pendebat in susis misit ei. monens eam vt intraret ad regem. et supplicaret ei pro populo suo. Que respondit. Iam triginta dieb' non sum vocata ad regem Et decretum est. vt quis non vocatus accesserit moriatur. nisi forte rex auream virgam ad eum intenderit. Rursumque mardocheus ad eam. Quid scis vtrum idcirco ad regnum veneris. vt in tali tempore parareris Si nunc silueris per alium liberabit dominus populum suum. et tu et dom' patris tui peribitis. Tunc mandauit hester mardocheo vt omnes iudei qui erant i susis per triduum ieiunarent. et orarent pro ea. Sed et ipsa ieiunauit. Die autem tertia induta regalib' stetit i atrio domus contra basilicam regis cum duab' puellis. quarum vna incombentem sustinebat. altera sequens longitudinem vestis summis digitis deportabat At ille sedebat supra solium contra hostium domus. que cum respexisset eam toruo vultu collapsa est. Cumque vidisset hester lapsam placuit ei. et extendit contra eam virgam auream. Que surgens et accedens osculata est summitatem virge. et ait rex. Quid vis hester. Quicquid petieris dabitur tibi. Que rndit. Obsecro vt venias ad me hodie. et aman tecum ad conuiuium. Et surgens venit ad eam. et fouens eam gremio consolabat dicens. Noli timere. Pro subditis lex data est. tu vero mihi conregnas. Veneruntque ambo ad conuiuium regine. Cumque rex bibisset abundanter ait Pete quod vis hester. et impetrabis. Que rndit. Obsecro vt veniat cras rex. et aman ad conuiuium. et indicabo ei cor meum. Egressus est itaque aman let'. Cumque vidisset mardocheum non assurrexisse sibi indignat' est. et conuocans vxorem et amicos exposuit eis omnem gloriam suam. addens quod cum solum cum rege hester vocauerat ad

conuiuium. Verumtamen se nihil habere reputabat dum vinceret mardocheus. Et dixerunt ei. Iube parari trabem quinquaginta cubitorum. et suggere regi vt appendat mardocheus in ea. vt sic eas lete cum rege ad conuiuium. et iussit parari crucem. Noctem illam rex duxit insomnem. et iussit sibi legi annales. et ventum est ad locum vbi scriptum erat quod mardocheus nunciauerat ei facin' eunuchorum. et ait rex. Quid honoris cum secut' est mardocheus pro hac fide. Et dixerunt ei. Nihil. Et quesiuit rex quis esset i atrio. Et dixerunt pueri. Aman. Ipse enim intrauerat vt suggereret regi de morte mardochei. Cumque vocat' intrasset aman dixit rex ad eum. Quid debet fieri viro quem rex vult honorare. Qui cogitans pro se dictum esse. rndit. Debet indui stola regia. et coronari diademate. et sedere super equum regis. et primus de principib' teneat equum. et per ciuitatem incedens clamet. Sic honorabitur quem rex voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festina. et fac vt locut' es mardocheo ne quicquam ex his pretermittas. Et fecit aman mardocheo vt locut' fuerat. qui prius renitebat. putans sibi illudi ab aman. sed veritate cognita assensit et rediit mardocheus ad fores palatij. Aman vero festinabat i domum lugens. et operto capite. et dixerunt ei amici ei' Si de semine iudeorum est mardocheus. ante quem cadere cepisti non poteris ei resistere. Sed cades. Et ecce nuncij regis compellebant eum intrare. Et intrauit cum rege ad conuiuium Et ait rex. Pete quod vis hester. Que rndit. Dona mihi aiam meam. et populum meum ne pereamus. Vtinam i seruos venundaremur. et gemens tacerem. Et ait rex. Quis est qui hec audeat facere. Que rndit. Hostis noster est iste aman. Quod ille audiens obstupuit. Rex autem irat' surrexit et intrauit i ortum. Aman vero supplicabat regine pro aia sua. Cumque reuersus esset rex repperit aman corruisse super lectulum i quo iacebat hester. et ait. Etiam reginam vult opprimere me presente. Et dixit arbona eunuch'. en lignum quod parauerat mardocheo stat i domo aman. Et ait rex. Appendite illum i eo. Et suspensus est aman in patibulo. Et dedit rex hester domum aman. Et ingressus est mardocheus ad regem. Confessa est

enim hester q̄ patruus ei⁹ esset. ⁊ dedit rex
anulū mardocheo quē ab aman recipi iusse-
rat. Hester aūt cōstituit mardocheū sup do
mū suā. Que iterū flens p̄cidit ad pedes re
gis supplicās vt veteres l̄ras quas scripserat
aman cōtra iudeos nouis ep̄lis irritaret. Et
acq̄euit rex. Et scripsit mardoche⁹ l̄ras anulo
regis sigillatas ad p̄ncipes p̄uinciar̄ ne oc-
ciderent iudei. imo illos q̄ parati erāt ad oc-
cisionē iudeor̄ interficerēt iudei. ⁊ man⁹ p̄n-
cipū esset cū eis. Et factū ē nomē iudeor̄ ce-
lebre ita vt plures ḋ gētib⁹ religioni eor̄ iun
gerent. Et recordat⁹ ē mardoche⁹ sommium
qḋ viderat ⁊ interp̄tationē; ei⁹ intellexit. Et
hoc erat sommiū. apparuerūt ei voces. ⁊ toni
trua. ⁊ terre motus sup terram. ⁊ ecce duo
dracones parati cōtra se i p̄liū. ad quor̄ cla-
more nationes excitate sūt vt pugnarēt cōtra
regē iustor̄. ⁊ fuit dies illa tenebrar̄. ⁊ discri
minis. ⁊ cōturbata gēs iustor̄ clamauit ad
dn̄m. ⁊ ecce fons p̄uus creuit i flumē maxi-
mū. ⁊ orta ē lux magna. ⁊ humiles exaltati
sūt. ⁊ deuorauerūt inclitos. Porro in secūda
ep̄la quā scripsit p̄ iudeis excusa utq; se rex in
hūc modū. ne putetis si diuersa iubemus ex
animi leuitate venire. sed p̄ necessitate tēpor̄
ferre sentētiā vt reipublice poscit vtilitas. Mul
ti sublimati a regib⁹ honore collato abusi sūt
i sup̄biā. ⁊ i ipsos q̄ dederūt molliunt insidi-
as. Aman ⁊ animo ⁊ genere macedo ⁊ ex ob
liquo cōmaculās gen⁹ p̄sar̄ adeo intumuit.
vt regno nos p̄uare niteret ⁊ spiritu. Nam
mardocheū cui⁹ fide viuim⁹. ⁊ cōsortē regni
hester cū omni gēte sua nouis machinatio
nib⁹ expetijt ad mortē cogitās vt illis inter-
fectis nr̄e insidiaret solitudini. ⁊ regnū p̄sar̄
trāsferret i macedonas. Nos v̄o nutu dei vi
uētis cui⁹ bn̄ficio patrib⁹ nr̄is regnū traditū
ē. ⁊ vsq; hodie custoditū iudeos absoluim⁹.
⁊ hostes eor̄ interfici iubem⁹. Igit tertiade
cima die mēsis duodecimi p̄cusserunt iudei
hostes suos plaga magna p̄ p̄uintias vsq;
ad septuaginta milia q̄nq;. Quarta v̄o de-
cima die celebrauerūt cōuiuia cū gaudio p̄ticu
las inuicē sibi mittētes. In susis v̄o interfe-
cerūt q̄ngētos viros. ⁊ i q̄rtadecima die ob-
tinuit hester a rege vt adhuc occiderent i su-
sis hostes iudeor̄. ⁊ suspēsi sūt decē filij amā
⁊ ḋ alijs circiter trecēti p̄ierūt. ⁊ ideo iudei q̄
habitabāt i susis duobus dieb⁹ occisioni va-
cantes q̄ntadecima die cōuiuia celebrauerūt
⁊ p̄pterea mādauit hester. ⁊ mardoche⁹. hos
duos dies i numero sollēnitatū recipi. ⁊ dies
phurim. i. sortium obseruari a iudeis. vt me-
moriā facti nulla deleret obliuio. Hos dies
tn̄ vocat ioseph⁹ cōuersatores. eo q̄ iudei de
merore i gaudiū cōuersi fuerāt. Scripsit aūt
mardoche⁹ ad iudā sūmū sacerdotē i ierl̄m.
q̄ patri suo elisaphat successerat. vt dies isti
sollēnes haberent i iudea i sempiternum. In
dieb⁹ assueri atheniēses viginti q̄ttuor l̄ris in
ceperūt cū antea sedecim tm̄ vterent. Seno-
nes galli duce brenno romā inuaserūt. ⁊ excep-
to capitolio incēdiaz vastauerūt sex mensibus.
Tribuni militares p̄ cōsulib⁹ esse ceperunt.
Obijt anaxagoras phisicus. ⁊ eraclitus tene
brosus. ⁊ democrit⁹. ⁊ socrates venenū bibit.
diogenes ⁊ ysocrates daruerūt. Aristotiles au
diuit platonē octauūdecimū annū agens.

De ocho.

p Ost assuerū regnauit arthaxerses
q̄ ochus dictus ē. Hic misit vago-
sū p̄fectū vniuersis regionib⁹ trans
flumē. Erat aūt i ierl̄m sūm⁹ sacerdos ioha-
nes. q̄ iude patri suo successerat. Erat aūt fra-
ter iohānis iesus. q̄ ad pōtificatū aspirabat.
⁊ p̄pterea vagosi familiaritatē sibi cōparauit
Qua cōfidētia iesus altercat⁹ i tēplo aduersus
iohānē adeo irritauit fratrē vt eū interficeret.
Tn̄ vagosus indignat⁹ ascēdit i ierl̄m. Cūq;
p̄hiberēt eū ab ingressu tēpli dixit. Mūdior
sū ego cadauere. quo tēplū p̄phanastis. Et i-
gressus tēplū spoliauit illud. ⁊ iposuit mini-
stris tēpli iterū tributa. ⁊ annonas anni sep-
timi. a qbus p̄ interuētū esdre absoluti fue-
rāt. Porro arthaxerses egyptū ad suū reuo-
cauit impiū. nectanabo rege in ethiopiam
pulso. i quo egyptior̄ regnū destructum est.

Idē ochus p̄dasmo iudeoꝝ capta ī hircania accolas trāslatos iuxta mare caspiū collocauit. Eo tp̄e romani gallos supauerunt. demostenes ⁊ ysocrates claruert. Obijt plato. post quē peusippus tenuit achademiā.

De dario filio ar.

P Ost ochū regnauit filiꝰ arsamus. ⁊ mortuo iohāne i ierlm successit ei filius eiꝰ iadus i sacerdotiū. Post arsamū regnauit filiꝰ eiꝰ dariꝰ. hic p̄fecit regionib' trās flumē saraballā d̄ genere cittheoꝝ. ex q̄bus samarite descēderūt. Erat aūt iado frater manasses ad pōtificatū anhelās ꝑpter q̄d ysachā filiā saraballe duxit vxorē. Cūqꝫ ministraret i sacerdotio indignati sūt ierosolimite. ⁊ iubebāt eū recedere ab vxore aut nō introire i sacrariū. Itaqꝫ manasses cū vxore trāstulit se ad socerū suū. q̄ pollicitꝰ ē q̄ edificaret ei tēplū. instar ierosolimoꝝ sup̄ montē garizim. sed hoc ē sentētia regis darij faciendū erat. Interim aūt cōtradidit ei abissaꝫ. q̄ ē mediterraneꝰ vicus tyrioꝝ insignis. ⁊ trāsierūt ad manassen plures d̄ ierosolimitis. q̄bus saraballa pecunias ministrabat. terrā colendā deputabat. ⁊ habitationem.

De alexandro.

E O tp̄e mallius torq̄tus consol romanꝰ filiū suū virgis cesū securi p̄cussit. qꝛ cōtra impiū cōsulū cū hostibus pugnauerat. ⁊ tn̄ expugnauerat. Per idē tēpus philippꝰ rex macedonū p̄ insidias peremptꝰ ē a pausania. trahēte genꝰ ab oreste Cui. successit filiꝰ eiꝰ alexāder vicesimū agens annū. Qui volēs obtinere syriā trāsyt hellespontū. ⁊ cōgregati sunt aduersus eū duces darij q̄ erāt trās flumē. ⁊ sup̄ granicū fluuiū expugnant eos. Cūqꝫ p̄curisset lidiā ⁊ yconiā p̄uenit ad loca pāphilie. Tūc dariꝰ filius arsami delectū collegit exercitū. ⁊ trāsiuit eufraten. ⁊ mōtē silicie taurū. sperās i cilicia macedones expugnare. Tūc gauisus ē saraballa putās q̄ post victoriā occurreret dario. et edificationē tēpli ab eo īpetraret. Ipse q̄dem lōgeuꝰ a p̄lijs vacabat. Sꝫ aliter q̄ sperabat euenit. Nā victus ē dariꝰ a macedonibus. ⁊ capta matre eiꝰ vxore. ⁊ filijs ad p̄sas fugiēs remeauit cū paucis. Tūc alexāder cepit aspirare ad monarchiā orietis. ⁊ intrās syriā cepit damascū. ⁊ subiugata sydone tyrū obsidebat. Tūc saraballa eligēs d̄ suis octo milia i alexādri p̄fectus ē auxiliū dicēs se libentius obseq̄ ei q̄ dario. ⁊ q̄ loca sub potestate sua cōstituta ei traderet. ⁊ grate susceptus ē ab alexādro. Preterea dixit ei se habere generū manassem fratrē p̄ncipis sacerdotū genus iudee multosqꝫ alios cū eo p̄sentes ex ea gēte quos velle aiebat sub eo tēplū cōstitutis locis edificare. q̄d p̄futurū alexandro testabat. qꝛ potētia iudeoꝝ i duo diuisa nō rebellaret. Cōcedēte d̄o alexādro omni studio edificauit saraballa tēplū ⁊ altare. q̄d p̄māsit vsqꝫ ad destructionē factā p̄ romanos. et i eo manassem cōstituit pontificē. Porro dū alexāder erat i obsidione tyri scr̄psit ad p̄ncipē sacerdotū i ierlm inuitās eum vt sibi p̄beret auxiliū. ⁊ exercitui venalia p̄pararet. ⁊ redderet sibi tributa q̄ p̄us dario cōferebat. Et rn̄dit iadus se dario sacramenta dedisse. nec eo viuēte posse trāscēdere cōstituta. Tūc cōminatus ē alexāder gēti iudeoꝝ. q̄ p̄ eū discerēt q̄bus deberēt cōstituta seruare. Tunc iniectis aggeribꝰ tyrū fecit cōtinentē. Qua vastata gazā obsedit. ⁊ mortuus est saraballa. Alexāder aūt capta gaza i ierosolimā festinabat. ⁊ timētes iudei clamauerūt ad dn̄m. et imolabāt hostias. ⁊ iadus orabat p̄ gente. Qui post sacrificiū obdormijsset p̄cepit ei deus vt cōfideret. sertisqꝫ ciuitatē ornaret. ⁊ ipse pōtificalibꝰ indutus ⁊ reliq̄ sacerdotes cū eo legitimis stolis induti. obuiā exierūt alexandro. Et surgēs a sopore oraculū oībus indicauit. Audiēsqꝫ nō lōge esse a ciuitate alexandrū p̄cessit cū sacerdotibus ⁊ ciuiū multitudine sacra ad locū q̄ saphimꝰ appellat. q̄d latine trāslatū scopulum sonat. vnde ierosolima ⁊ templum videri potuisset. Et factum est cōtra spem omniū q̄ sequebantur regem.

Nā alexander intuens antistitem pōtificali
stola insignē. ⁊ sup cidari laminā ī q̄ sc̄ptuz
erat nomē dei descēdit d' equo. ⁊ adijt eū sol⁹
⁊ nomē adorauit. ⁊ pōtificē venerat⁹ est. ⁊
obstupuerūt ṗncipes exercitus. ⁊ ludificataz
regis mentē putauerūt. Solus parthemi⁹ q̄-
siuit ab eo cur sacerdotē gētis iudee adoras-
set. Et rn̄dit. Nō hūc adoraui sed deum cui
ṗncipatū sacerdotij gerit. Nā ꝑ somniū ista
li habitu deum cōspexi adhuc ī licia ciuitate
macedonie cōstitut⁹. dūq3 mecū cogitarem
vtrū asiā ꝑossem obtinere iussit me cōfidere.
Nā ipse exercitū meū ꝑduceret. ⁊ ꝑsaꝝ mi-
hi traderet ṗncipatū. Nūc aūt ṗmo vidi in
hoc sacerdote ipsius effigiē. ⁊ q̄ mihi ꝓmisit
ꝓuētura cōfido. ⁊ ꝓpterea deum adoraui. ⁊
hoīez venerat⁹ sū. Et ingressus ē vrbē alexan
der. ⁊ ī tēplo sacrificauit deo sc̄dm sacerdotis
ostēsionē. ⁊ attulerūt ei danielē ī quo sc̄ptuz
erat quēdā grecoꝝ ꝑditurū ꝑsaꝝ potētiā. et
arbitrās d' se sc̄ptū esse gauisus ē. ⁊ ī crasti-
nū cōuocās populū iussit petere q̄ vellent. et
ipsis petētibus cōcessit iudeos vbiq3 patrijs
vti legib⁹. ⁊ septimū annū sine tributis esse.
ꝓpter sabbatū terre. Et ex inde ad illas ciui-
tates ꝓfectus ē. Tūc samarite vidētes eius
munificētiā circa iudeos cognatos se dixerūt
esse iudeoꝝ. originē suam ab effraim ⁊ ma-
nasse recensentes. ⁊ postulauerūt vt templū
eoꝝ ī garizim honoraret. qd ī reditu se factu
rū ꝓmisit. Cūq3 peterēt ab eo relaxationem
septimi anni quesiuit q̄ essent. ⁊ dixerūt se esse
hebreos. Cūq3 adderet vtrū essent iudei ne-
gauerunt se iudeos esse. Et rn̄dit. Judeis tm̄
hec ego cōcessi. Porro nos sub silētio ꝑtransi-
mus. qualiter alexāder darium vicit ⁊ porū. ⁊
quō cōsuluit arbores solis ⁊ lune. ⁊ cetera ad
miratione digna q̄ ṗceptori suo aristotili ꝑ
epl'aꝫ indicauit. ad ea q̄ circa populū dei ge-
sta sūt festinātes. Itaq3 cū venisset alexāder
ad mōtes caspinos misit ad eū filij captiui
tatis decē tribuū. ex edicto eni tenebant egre-
di nō licere. postulātes ab eo egrediēdi licen-
tiā. Cūq3 q̄sisset causam captiuitatis accepit
eos recessisse aperte a deo isrl'. vitulis aureis
imolādo. ⁊ ꝑ ꝓphetas dei ṗdictū eos a capti
uitate nō redituros. Tūc rn̄dit ꝙ arct⁹ inclu-
deret eos. Cūq3 angusta viarum obstrueret
molib⁹ bituminatis. vidēs laborē humanū
nō sufficere orauit deū isrl' vt opus illud cō-
pleret. ⁊ accesserūt ad se inuicē ꝑrupta mōtiū
⁊ fact⁹ ē locus imeabilis. ex quo liquido ap-
paret nō esse dei volūtatē vt exeāt. egredientur
tn̄ circa finē mūdi magnā hominū stragem
facturi. ⁊ vt ait ioseph⁹ de⁹ qd factur⁹ ē ꝑ fi-
delib⁹ suis. si tm̄ fecit ꝑ īfidelī. Cūq3 redijsset
alexāder ī babilonē sūpto veneno vsū lingue
amisit. ⁊ extremā volūtatē suā sc̄pto expssit.
⁊ noluit monarchiā suā ī aliquē trāsferre. ne
aliqs par ei ī potētia apud posteros legeret
⁊ duodecim quos ab adolescētia socios ha-
buerat regni successores instituit. Hec autē
institutio nō stetit. nā q̄ttuor ex his tm̄ alijs
abiectis regnauerūt. Sicut ī historia danielis
ē cōphēsuz. Mortu⁹ ē aūt cū esset annoꝝ
trigintaduo ⁊ duodecim annis regnauit. et
dicit a q̄busdā ꝙ duodecim alexādrias edifi
cauit. ꝓ numero ānoꝝ q̄b⁹ regnauerat. Ipse
ī amone cōdidit parethomū. ī. virtutis sue in-
diciū. Et regnauit post eū in egypto ptholo-
meus. q̄ cognominat⁹ ē sother q̄ cum regno
suo adiecisset syriaz apposuit vt adderet ⁊
iudeā ⁊ ascēdēs ī ierl'm die sabbati sciens ea
die iudeos arma nō moturos sub simulatio
ne sacrificādi deo nullo cōtradicēte intrauit.
Vn̄ sc̄dm iosephum ouidi⁹ sabatharchides
iudeos ridiculos appellauit. q̄ ꝓ supstua su
perstitiōe graue dāniū sustinuerūt. Ptholo-
me⁹ nāq3 multos d' iudea ⁊ garizi captiuos
trahēs ad egyptū redijt. ⁊ vēditioni exponēs
eos a negociatorib⁹ natiuū distracti sunt ⁊
dispsi. ⁊ ꝑ hāc captiuitatē licet nō fuerit ge-
neralis. diffusi⁹ dispsi sūt ī nationes. Vn̄ in
actib⁹ aplo'ꝝ legit cōuenisse in ierl'm iudeos
ex omni natiōe q̄ sub celo ē. Jaddo pōtifici
successit fili⁹ ei⁹ onias. Cui successit fili⁹ ei⁹ sy
mon iust⁹. Cui successit frater su⁹ eleazar⁹ ꝓ
cōia filio symonis adhuc ꝑuo. Eo tpe ap-
pius claudi⁹ cecus rome claruit. q̄ aq̄s clau-
dius induxit ⁊ viā appiā strauit. theophrat⁹

philosophus claruit. qui a diuinitate loquē-
di ut ait cicero nomē accepit. Cēsu rome agi-
tato inuēta sunt ciuiū ducēta milia septua-
ginta. condite sunt a romanis ariminum
⁊ beneuentum.

De ptholomeo philadelpho.

Post ptholomeū sother regnauit i
egypto philadelphꝰ. hic studiosus
⁊ libroꝝ cupidꝰ. demetriū biblio-
thece sue pfecit. Cūq; quesisset ab eo d nume
ro libroꝝ uiginti milia adesse rñdit. sed pau-
lo post usq; ad qnqginta milia puenire pos-
se. ⁊ nunciatū sibi dixit. apud iudeos esse legē.
ore ipsius dei editam. ⁊ digito eiꝰ scriptam.
Sūmope laborandū esse dicebat ut i grecū
cōuersa eloquiū i archiuis regalibꝰ haberet̄.
Hec eni erat lex. dei. quā philosophi zena di-
cūt. i. uiuentē. zen eni uita sonat. quē uulgꝰ ap
pellat iouē. Et ad ostēdendā legis eiꝰ sancti-
tatē addidit. ꝙ nō nisi a dei uiuētis cultori-
bus trāsferri potuisset. Nā theopompus cū
historijs qs scribebat eā uoluisset interficere
uersus ē i amētiā p dies triginta. Theotectꝰ
quoq; ꝓ causa eadē factꝰ ē cecus. ⁊ peniten-
tes sanati sunt. Et suggessit regi ut scriberet
pōtifici iudeoꝝ. ut iudeos hebree ⁊ grece lin-
gue pitos ad ipsū dirigeret cū lege dei. q ad
eā trāsferēdā sufficerēt. Q d ut ipetraret mu
nera cū eplis mittenda cēsuit. Aderat ibi ari-
steus q lōgo tpe iudeoꝝ calamitati cōpati-
ens. oportunitate liberandi eos inuenta ait.
Quō qd postulas obtinebis. tot iudeis in
regno tuo seruientibꝰ. Solue itaq; eos. ⁊ ni-
hil gratiꝰ erit pontifici iudeorum. nec ob hoc
qd dico me iudeoꝝ affinē estimes. Sed qz
scio tua interesse si factorē omniū deū bono
raueris. Et liberauit rex d iudeis cētū uigin
ti milia. dans dñis eoꝝ ꝓ capite cētū uigin-
ti dragmas argenti. Cunq; dixisset rex hoc
magnū esse dixerit. Magnū qdē ē. sed nō regi
munifico. Tūc scpsit rex eleazaro i hunc mo-
dū. Gentē tuā q sexꝰ nos erat libertate dona
ui. arbitrās hoc esse deo iocūdū. quoꝝ quos-
dā militie assignaui. alios quoꝝ fidē pbaue-
rā cōstitui i palatio. leges ꝟo uras in nra bi-
bliotheca reponere decreui. Bene ergo facies
mittēdo nobis uiros seniores. q ualeāt in-
terptationē eaꝝ caute nobis relinquere. Trās
misi modo argēti cētū talēta ꝓ imolatiōibꝰ
faciendis. ⁊ separaui qnqginta talēta auri ad
crateras ⁊ ligatoria faciēda. ⁊ gemmas sine
numero ad artificū optionē. tu māda nobis
q ex his uolueris fieri. qd gratiꝰ āplectemur
Tūc mittēs ad eū eleazarus qd postulabat
rescripsit ita. ad interptandā legē quā postu
las misi uiros seniores. de unaquaq; tribu
sex. legē ferrētes. tue aūt pietatis erit. uel iusti-
cie ad nos eā caute remittere. Hij sūt septu-
aginta interptes. q licet septuagintaduo fu-
erint more sacre scpture septuaginta dicunt.
q modicū numeꝝ si sup aliquā sūmā super
crescit sepe subticet. Qui cū uenissent ad regē
benigne ab eo collecti sunt. nō tamen ad regē
intromissi usq; in diem quintuz. Immine-
bat enim ea die sollēnitas triūphalis ꝓ triū-
pho quodā quem maiores sui ea die habue-
rant. Ea igitur die suscepit eos quos coram
uniuersitate pncipum decreuerat honorare.
post susceptionē ꝟo duodecim diebꝰ fuerit cū
rege. ⁊ sciscitatus ē ab eis q i corde suo dispo-
suerat. ⁊ pcipue de duobus d cognitione dei
⁊ regni gubernatione. cūq; instruxissent euz
de regni āministratione pleniꝰ disputauerūt
de uno deo colendo. ⁊ ꝙ nulla creatura deꝰ
esset. Inde est ꝙ ubicūq; occurrit eis de tri-
nitate. uel sub silentio transierunt uel enigma
tice transtulerunt. ne tres deos colendos tra
didisse uiderētur. similiter ⁊ de incarnatione
uerbi facientes. ut in ysaia. qui cum dixisset
puerum nobis nasciturū. ⁊ addidisset sex eiꝰ
noia quoꝝ unū ē deꝰ ꝓ illis sex noibꝰ trāstu-
lerūt magni cōsilij angelꝰ. ne uiderent tradi-
disse hoiēz deificatū. Tūc ostēderit regi rotu-
lū quē attulerant. nec sufficiebat admirari rex
cartaꝝ tenuitatē. ⁊ cōpaginationē q oculis
dephēdi nō posset. qōq; lre auree in candore

cartarū adeo legibiles apparerent. Introducti aūt sunt i domū regis secus mare secretā q̄ erat ad negeciorꝫ deliberationē. et date sunt eis celle singule. et quicquid visum ē eis oportunū et cōmodū ad interp̄tandū. Diluculo egrediebant ad optādū regi bona et policronitudinē. tūc lauabāt se ad mare. scd̄m purificationē iudeorum. postea interpretabantur vsqꝫ ad horā nonā. Inde trāsibant ad cibū et requiē et cōsūmauerūt opus septuagintaduobus dieb᷒. Vn̄ quibusdā visum ē. q̄ nō trāstulerint tūc nisi pentateucū. postea deo vel p̄ulso redirēt. vel post aliqui ex eis ad regē redeūtes trāstulerūt psalmos et prophetas. Verūtamen s. miraculose factū est. vt tradit augustinus q̄ vna et eadē sine dissonantia inuēta sit editio min᷒ miraculose fieri potuit vt i tot dieb᷒ interp̄tati sunt legem psalmos et prophetas. Hieronym᷒ tñ videtur velle q̄ interp̄tationes sex dierꝫ i sabbato conferebāt. ex oibus cōflantes vnā. nec mirādū esse hoc asserit cū esdras legē quā p spiritū reparauerat postea cū veteri scriptura q̄ apud samaritanos erat correxit. Opere cōpleto conuocauit demetrius q̄ sup libros erat oēs iudeos q̄ erāt i alexandria et d̄ p̄uincia p̄itiores et lecta ē corā oibus trāslatio illorꝫ et approbata postea data ē ad regē. et corā eo replicata. Cūqꝫ peterēt interpretes a rege dari auctoritatē. vt imobilis pseueraret hoc se facturū laudauit. si deinde ita caste corrigerēt eā vt qd̄ semel iudicatū foret nō cogerēt irritare. et remisit eos munerib᷒ honoratos. eleazaro quoqꝫ transmisit munera. In tēplo deo misit p̄ter vasa mensam aureā. gēmis impciabilib᷒ insignitā. cui᷒ crassitudo cū esset dimidij cubiti. tñ materiā supabat op᷒. Eo tpe sostrat᷒ pharū i alexādria cōstruxit. aratus claruit argenteus numus p̄mus in vrbe figuratus est Romanos cartaginēses nauali p̄lio vicerunt. metello consule fugato.

De euergete.

P Ost philadelphū regnauit frater ei᷒ ptholome᷒ euergetes. q̄ ab egyptijs euergetes dictus est. quod reuectionem sonat. q̄ post vastatā syriam et siliciā et partē asie. inter innumera spolia q̄ cepit etiā deos eorꝫ quos cābises i psas trāsuexerat reuexit. Iudeorꝫ pōtifex onias symonis iusti fili᷒. cui successit symon fili᷒ ei᷒. sub quo iesus fili᷒ syrach librū sapiētie. q̄ ecclesiasticus dicit cōposuit. quē panarethon vocāt. et p̄dicti symōis mētionē i eo facit. Porro onias cū negasset tributa euergeti zelo legis vel poti᷒ ex auaricia vt dicit ioseph᷒ q̄ eū inhonoriū fuisse testat cōpulit regē i irā. et missus ē legat᷒ a iudeis etiā inuito onia ad regē ioseph᷒ vir nobilis thobie fili᷒. et sororis onie. hic habuit filiū hircanū. cui᷒ dū puer esset p̄bauit pater prudētiā. tradēs ei trecēta iuga boum sine loris. q̄ nō solū pacē reformauit sed remissus ē a rege dux iudee. et finitimarꝫ regionum. Eo tpe enim᷒ tarētin᷒ a cathone questore romaꝫ trāslat᷒ ē. parco sūtpu cōtēptus. et vni᷒ ancille ministerio. q̄dragīta ferme milia gallorū a romanis sunt cesa. apud rodum colossus magnus terre motu corruit.

De philopotore.

P Ost euergetē regnauit fili᷒ ei᷒ ptholome᷒ philopator. quē vicit rex syrie antioch᷒ magn᷒. et iudeā sibi subiugauit. Pōtifex iudeorꝫ onias magn᷒ symonis fili᷒. ad quē repandū sed᷒ qd̄ legerat fuisse inter abrahā et maiores suos lacedemoniorꝫ rex arius legatos misit. Porro antiochus tributa septimi anni. et ministrorꝫ tēpli q̄ philadelph᷒ relaxauerat a iudeis reuocauit. q̄ cū finitimas regiōes supra modū ifestaret. delata ē res ad romanos et missi sunt ad eū scipio nasica et scipio affrican᷒. et ab ifestatione sub religione iurisiurādi amouerūt eū. insup tulerūt ab eo obsidem filiū ei᷒ seleucū. quē volēs recipe ab eis tradidit apro filiū minorē natu antiochū epiphanem. ita q̄ esset obses ppetuus. i nō rediturus. p̄pter eiusdē antiochi seuiciā descendit onias in egyptū ad ptholomeū epiphanē. vt ē sup dictū. et occis᷒.

est in ꝑside antiochus in fano nanee. ⁊ mē-
bratim eiectus a sacerdotib⁹. qui in dolo ꝓ-
miserant ei thesauros. ⁊ cum paucis indu-
xerunt in aditum.

De seleuco.

P Ost antiochū magnū regnauit in
syria fili⁹ eius maior seleucus pessi-
mus. sed iners. pōtifex iudeoꝝ oni-
as nā onia trāseūte in egypto fili⁹ ei⁹ simon
sedit ꝓ eo. cui successit fili⁹ ei⁹ onias. sub hoc
misit seleucus nunciū heliodoꝝ in ierlm. ad
spoliandū cōmune erariū tēpli. quo ingresso
in tēplū surrexerūt duo iuuenes ð latibulis.
⁊ occiderūt eū. Videt̄ tn̄ iosephus velle ange
los fuisse in similitudinē hominū. In secun
do machabeoꝝ legitur q̄ apparuit terribilis
sessor equi ⁊ cōculcabāt eū. ⁊ cōfract⁹ ē et cō-
minutus sed nō mortuus. Timensq̄ȝ onias
indignationē seleuci. orauit ad dn̄m ꝓ defū-
cto. ⁊ surrexit. q̄ rediēs ad regē ait. Si habu
erit dn̄s me⁹ aliquos quoꝝ sitiat sanguineȝ
mittat eos in ierlm. vt spolient tēplū. Eo tp̄e
aristobolus natione iude⁹. ꝑipatheticus phi
losophus scripsit cōmentarios explenationuȝ
in moysen tholomeus philometori Audiēs
ḋo antiochus epiphanes q̄ rome obses erat
ꝓ patre. patrē mortuū. sciensq̄ȝ fratris inertiā
ð regno syrie habēdo ꝑsumēs clam romam
egressus ē. licet q̄dā tradāt eū sub cōniuentia
senatoꝝ rediisse. reuersusq̄ȝ in syriaȝ benignuȝ
se oībus ⁊ munificū exposuit. strenuus erat
in agēdis. ⁊ acer i hostes. vnde ⁊ a populo
cognominat⁹ ē epiphanes qð sonat illustris
⁊ mortuo fratre regnauit ꝓ eo. tūc iniq̄tateȝ
sibi insitā aperuit. quā pro regno obtinendo
palliauerat. Tūc surrexerūt i ierlm filij belial.
introducētes ritus gentiū. ⁊ petierūt ab an-
tiocho vt facerēt in ierlm ephebiā. i. lupanar
ephebox. ⁊ q̄ hierolimite scriberent̄ antioce-
ni. ⁊ gimnasia. in q̄bus dogmatizabāt ð ri-
tu gētilitatis. ⁊ fecerūt sibi ꝑputia. i. nō circū-
cidebāt puulos suos. vel q̄ ritu ꝑputiatoꝝ
viuebant. Quidā tn̄ volūt q̄ q̄daȝ velami-
na fecerūt circūcisioni sue. ne in denudatione
grecis apparerēt dissimiles. causa ḋo huius
flagitij hec fuit. Onias sine liberis duos ha
bebat fratres. iesum ⁊ iohannē. q̄ cōtēdebāt
ð pontificatu. ⁊ vt placerēt antiocho declina
uerūt ad ritus gentiū. adeo vt etiā noīa gen-
tiliū sibi imponerēt. ⁊ iesus dictus ē iason io-
hannes ḋo menelaus. Cūq̄ȝ plures essent cū
iasone supplicauit antiocho ð faciēdo gigna-
sio in ierlm. ⁊ audierūt eū viri pessimi. culpa
biles i cibo ⁊ violatione sabbati ⁊ hmōi. post
ea antiochus amouit iasonē. ⁊ eleuauit me-
nelaum q̄ secutus est oniam in antiochiaȝ.
hic eni cū vidisset facinus fratrū descēderat
ad regē. si posset mutare animū regis. qð cū
nequiret. sedebat in antiochia in asilo. ⁊ ve-
niens post eū menelaus suasit andronico vt
occideret oniam q̄ euocās eū ð asilo occidit
eū. ⁊ iratus rex ꝓ morte iusti andronicū ex-
uit purpura. ⁊ flagellatū ꝑ ciuitatē in eodeȝ
loco fecit eū interfici. i quo ille occiderat oni-
am. Porro cū antiochus ꝑcussisset egyptū i
dolo ascēdit in ierlm. ⁊ ꝑ diuisione ciuiū ad
libitū fecit in ea. ⁊ ꝑcussit multos in israel. ⁊
lugebat omnis terra. Cūq̄ȝ redisset i egyptū
⁊ esset repulsus ꝑ nūcios romanoꝝ post bi-
enniū rediit in ierlm in furore. ⁊ aperuerunt ei
portas fauētes sibi ⁊ interemit cōtraria sen-
tientes. ⁊ expoliauit templū menelao ducto-
re. tollēs vasa ⁊ lucernas. mēsaȝ ⁊ sacrariū. et
vrnā aureā. a vellis quoq̄ȝ nō abstinuit. et
posuit i tēplo idolū iouis olimpici. oblatiōes
mosaicas fieri ꝓhibuit. altare ereū amouēs.
⁊ suillā edere. ⁊ idolo immolare coegit iudeos.
arcēq̄ȝ muniuit i ciuitate dauid. in q̄ posuit
ꝑsidiū macedonū. q̄ iudeis i oībus erāt inhu
mani. Nā quoscūq̄ȝ circumcidisse filios suos
reperissent. suspēdebāt ⁊ puulos ad colla eoꝝ.
Videtes aūt samarite iudeos hec pati ð cō-
suetudine nature sue. se nō esse cognatos iu-
deoꝝ fatebant̄. ⁊ q̄ hacten⁹ ꝑdicauerāt tem
plū sup garizim dei esse maximi negauerūt.
scribētes antiocho i hūc modū. Deo epipha
ni relatio a sichimitis sidonioꝝ. maiores nr̄i
ꝓpter pestes quandā supstitionē sabbatoꝝ

secuti sunt. edificātes in garizim tēplum sine nomine. veniuntq3 iudices nostri ad nos. ⁊ similia iudeis nobis inferūt. cū ab initio sydonies esse noscamur. cohibe iudices tuos ab afflictione nr̄a. ⁊ tēplū sup garizim noie greci iouis petimus dedicari. ⁊ adiudicauit antiochus facere petitionem eoꝝ.

De machabeis.

t Unc multi iudeoꝝ sponte. qdā3 timore regis iussa secuti sunt. ꝓbati vo patriis legib⁹ adheserunt. Erat ibi ꝺ modū medico iudee vico sacerdos nomine mathatias fili⁹ iohānis filij simonis. filij asamonei. ꝺ vice ioachim. i. vni⁹ illoꝝ vigintiqtuor quos dauid degit. In eūdē modū dictus ē zacharias ꝺ vice abia. Erātq3 ei filij qnq3. iohānes. symon. iudas. eleazarus. ⁊ ionathan quisq3 suo cognomine censebat Sz sufficit ꝺ iuda dicere. q dicebat machabeus. hij vidētes mala induti ciliciis planxerūt. ⁊ venerūt emissarij directi a rege i modū statuētes idola in loco qbus coegerūt iudeos imolare ⁊ dixerūt matathie. Princeps es in ciuitate hac. ⁊ prior iussa regis imple. q clamauit Et si oēs obediant regi ego ⁊ filij mei ⁊ fratres mei obedim⁹ legi dei celi. nō sacrificabim⁹. Tūc. qdam ex iudeis imolauit i medio. ⁊ surgēs matathias cū suis trucidauit eū sup arā. ⁊ nūcios regis interemit. arāq3 deponēs clamauit. Qui dei est seqtur me. ⁊ cū omni tribu sua exijt i solitudinē oia relinquēs. multiq3 cū filijs ⁊ uxorib⁹ ad solitudines cōfugerūt. malētes herbis vti q̄ inqnari. quos iudices regis ꝑus verbis flectere conabant vt diligerent q̄ ꝓfunt. ne eis tanquā hostib⁹ vterent. Qui noluerunt eos audire. Tūc emissarij regis aggressi sunt eos in diebus sabbatoꝝ. qb⁹ nefas erat eis arma mouere. ⁊ ꝑcusserūt quosdā. alios in speluncis globis fumiferis suffocantes. ⁊ ꝑierūt ex eis mille. plures liberati. adiūcti sūt mathatie. ⁊ eū iudicē sibi statuerūt q docuit eos pugnare i sabbatis dicēs. Si sup hec legē seruabitis eritis hostes legis. dantes causam vt ꝑeat popul⁹ dei ⁊ lex cū populo ꝑibit. Et exinde dicit iosephus ꝑmanet nobis cōsuetudo pugnādi. etiā si tali die bella consurgant. colligēsq3 mathatias armatos aras deposuit idoloꝝ imolantes quos potuit interemit. pueros nō circūcisos iussit circūcidi. et anno vno hūc gessit magistratum. Cūq3 grauiter egrotaret cōuocās filios ait. Ego decretā ꝓficiscor viā. cōmendo vobis patrias leges. vt ꝓ eis grata mente moriamini. Nam corpa mortalia sūt. factoꝝ vo monumēta imortalitatis ordinē cōsequūt. concordiā habete. ⁊ simonē ꝓpter sapiētiā i cōsilijs habete patrem. Iudā vo fortitudinem ducē i armis. ⁊ mortuus ē mathatias. ⁊ sepult⁹ ē in modum. et planxit eū israel plāctu magno. ⁊ surrexit pro eo iudas machabe⁹ filius ei⁹. ⁊ factus est q̄si leo defendens israel clipeo suo.

De preliis iude machabei.

t Unc apolloni⁹ dux samarie i virtute magna egressus ē ꝯtra iudam. Iudas aūt occurrit ei. ⁊ percussit eū multosq3 cū eo. ⁊ reliq fugierunt. Tulitq3 spolia multa. ⁊ gladiū apollonij. ⁊ erat pugnās i eo oib⁹ dieb⁹ vite sue. Seron autē dux inferioris syrie audiēs iuda3 roboratū tulit sub se ꝯstitutos. ⁊ iudeos trāsgressores. ⁊ castra metat⁹ ē i bethsura. ⁊ occurrit ei iudas. ⁊ vidēs suos ꝓpter paucitatē. ⁊ ieiuniū desides hortabat eos nō. i multitudine sed i pietate cōfidere. ⁊ cōfligēs cū syris duce eoꝝ interfecto. ꝑsequebat fugiētes i descēsu bethorō vsq3 in campū. ⁊ ceciderūt ex eis octingenti viri. Joseph⁹ dicit octo milia. Reliq fugerūt ad maritima loca philistijm. ⁊ cecidit timor iude sup gētes. Audiēs hec antioch⁹ congregauit omnē ꝓpriā virtutē. ⁊ multos ab insulis mercede cōduxit. Cūq3 militib⁹ stipendia distribueret vidit thesauros deficere. Nō eni oia tributa ei reddebantur ꝓpter seditiones

gentiū. ⁊ deliberauit ire in ꝑsidem. ⁊ accipe tributa regionū. ⁊ reliquit lisiam de genere regali sup negocia regni. ab eufrate vsqȝ ad fines asie inferioris. ⁊ vt nutriret antiochum filiū eius. donec rediret ⁊ tradidit ei medietatem exercitus. ⁊ elephantos ꝓcipiens, vt vastaret iudeā. ⁊ euerteret ierusalē. ⁊ genus iudeoꝝ extirparet. Ipse vero abijt in persidem. egressus ab emath quā antiochiā nominauerat. ⁊ pambulauit supiores regiones. Lisias vero elegit ptholomeū nichanorem. ⁊ gorgiam viros potentes ex amicis regis. ⁊ misit cū eis quadraginta milia peditū. ⁊ septē milia equitū vt venirent in terrā iuda. ⁊ applicuerūt in emaus in loco campestri. ⁊ superuenerūt syri eis ad auxiliū. et multi trāsfuge iudeoꝝ. ⁊ negociatores qdam sperātes iudeoꝝ emere captiuos. Judas vero cū exercitu venit in masphat ⁊ hortabat suos spem ponere in deū. dimittens scdm legē nouiter vxoratos. ⁊ q possessiones paulo ante acqsierāt. Et assumpsit gorgias qnqȝ milia viroꝝ. et mille equites electos. ⁊ egressi sunt circa solis occasum vt p noctem irruerent sup iudam. Quod ꝓsentiēs iudas statuit ⁊ ipse castra hostiū latenter inuadere. ⁊ focos plurimos i castris derelinquens peruenit ad campestria emaus. Gorgias vero neminē in castris iudeoꝝ inueniēs arbitrās eos fugisse ad montes querebāt eos in montib⁹ diluculo apparuit hostibus in castris iudas cū trib⁹ milibus. plus vel minus. vtrūqȝ ꝓpter paucitatē. Cūqȝ in opinatos hostes inuaderet multos occidit. reliquos persecutus ē vsqȝ gesseron ⁊ campos idumee ⁊ azoti. ⁊ ceciderunt ex eis tria milia. Judas vero dicebat suis ꝑdam cōtemnere. dū adhuc pugna cōtra gorgiā superesset. Uidentes aūt q cū gorgia erāt castra suoꝝ incensa. nā fum⁹ a longe hoc eis indicabat. scientesqȝ suos in fugam versos ⁊ ipsi terga dederūt. Judas vero post plenitudinem victorie tulit hostium spolia multa. ad ꝓpria remeans. ⁊ laudans deum. Et adheserunt plures iude. ⁊ fuerūt cum eo circiter decem milia viroꝝ. Sequenti vero anno congregauit lisias exercitum quadraginta milia viroꝝ. ⁊ quinqȝ milia equitum ⁊ venerunt in iudeaȝ. ⁊ occurrit illis iudas in bethoron cū decem milibus. ⁊ ꝓcursores statim prosternens congressus est cum eis. ⁊ ceciderunt de exercitu lisie quinqȝ milia viroꝝ. ⁊ timens suorum desperationem. nisi eis viuere cū libertate licuisset ⁊ rediit antiochiā. ꝑsidia cōgregans pegrinoꝝ. vt cum maiori apparatu rediret in iudeam.

De purificatione templi.

Otiens igitur victis antiochi ducibus ꝑsuasit iudas populo vt ascēderent hierosolimā. templūqȝ mundarent. ⁊ inuenientes templū desertū. ⁊ i eo frutices pullulasse planxerūt planctu magno ⁊ elegit iudas milites. q expugnarent eos. q arcem ꝑsidij custodiebant. dū ipse templū a feditate purgaret. Quod diligenter emendans introduxit vasa noua. candelabrū ⁊ mensaȝ arā quoqȝ ex auro factā. ⁊ posuit vela in ingressu. ⁊ ianuas restaurauit. ⁊ deponēs altare qd statuerat antioch⁹ de lapidibus nouis aliud edificauit. ⁊ enceniatū ē tēplū vicesima quinta die decēbris q dedicatio stetit in posteꝝ. alijs duab⁹ habitis in desuetudinem. De hac dictū ē in euāgelio. Facta sunt encenia i hierosolymis. ⁊ hiems erat. ⁊ obtulerūt holocausta i nouo altari. ⁊ adoleuerūt incēsum de calculo igne cōcepto. ⁊ accēderūt luminaria multa. ⁊ dixerūt festū luminū. vel propter multitudinē luminariū. vel qr tūc illuminauerat eos de⁹. sedētes in tenebris. et statuerūt iudā summū sacerdotē. facta sūt aūt hec post tres annos qbus tēplū manserat ꝓphanatū. scdm danielis ꝓfationē. quā an̄ qdringentos ⁊ octo annos ꝓdixerat. ⁊ sollenizauerūt octo dieb⁹ sub vmbraculis scdm ritum scenophegie memores. quod paulo ante in speluncis habitauerant statuentes. vt posteri p octo dies hanc renouationem templi celebrarent.

Unde iosephus ait. Ab illo tpe ⁊ hactenus
hanc festiuitatem celebramus. vocantes eā
lumina. eo q ꝑter spem lumen nobis religio
nis apparuit. Tūc cōstruxit iudas murū in
circuitu ciuitatis. ⁊ edificauit turres. custo
des in eis deputans. Sed ⁊ bethsurā mu
niuit. vt ea ꝑ castello aduersus hostes vte
ret. arcem tñ ꝑsidij nō dum obtinuit.

De prelijs iude.

p Orro gentes finit me reparationem
ierusalē et robur iudeoꝝ egre fere
bant. ⁊ ꝑsequebātur eos ques iu
das viriliter debellabat. ⁊ ꝑcussit idumeos
plaga magna. ⁊ pugnauit cōtra timotheuꝫ
ducem filioꝝ amon. ⁊ fugauit eum. ⁊ vasta
uit iazer et redijt in iudeam. et cōgregate sūt
gentes q̄ erāt in galaad aduersus iudeos q̄
erant in finibus eoꝝ. Qui fugiētes in the
mā. miserūt ad iudam vt ferret eis auxiliuꝫ.
nūciantes q festinaret timotheus capere lo
cum in quē cōfugerant. Cūqꝫ adhuc legerent
epistole. superuenerūt nuncij a galilea indicā
tes congregari eos q̄ erant in ptolomaide. ⁊
tyro. et sidone aduersus iudeos. Ergo vtrobiqꝫ
hostibus nūciatis misit iudas simoneꝫ fra
trem suū. cū tribus milibus dectoꝝ in sola
tiuꝫ galileoꝝ. Ipse vo cū ionatha fratre suo
⁊ octo milibus in galatidē. relinquens in iu
dea iosephū. ⁊ azariā duces. vt seruarent iu
deam. Sed cū nullo hostiū interim bellū cō
mitterent. ⁊ venit simon in galileam. ⁊ cōtri
te sunt gentes ab eo ⁊ ꝑsecutus est eos vsqꝫ
ptholomaidē. et tulit spolia eorum. et iudeos
quos trahebant captiuos. et redijt in iudeā.
Iudas vo et ionathas transeūtes iordaneꝫ.
ambulauerūt viam triū dieꝝ ꝑ desertum. ⁊
occurrerūt eis nabuthei. et susceperūt eos pa
cifice. ⁊ narrauerūt eis q̄ acciderant fratrib᷒
eoꝝ i galaathitide. et quō i munitione tenē
tē cōphensi. Iudas vo ꝑus incendit bosor
⁊ spoliauit. ⁊ surgēs nocte cum diluculo ve
nisset ad obsidionē vidit portantes scalas. et
machinas. vt cōphenderēt munitionem. ⁊
venit post eos tribus ordinib᷒. ⁊ insonuit tu
ba. et castra timothei cognouerūt q̄ macha
beus est. ⁊ fugerūt ab eo. et ceciderunt ex eis
fere octo milia. et vastauit iudas ciuitates
gentiū in galaathitide. Post hec cōgregauit
timothe᷒ exercitū aliū. ⁊ sedit secus torrentē.
iudas vo abijt obuiam illis. et ait timothe᷒
ꝑncipibus suis. Si transierit iudas ad nos
potens poterit aduersum nos. Si vo timue
rit transire. et castra posuerit extra flumen.
transeamus ad eum. et poterim᷒ aduersus
illum. et transiuit iudas torrentē. relinquens
post se qui clamarent neminem remanere. ⁊
cōterrite gentes fugerunt ad fanū qđ erat in
carnaim. Iudas vo succendit fanum cum
omnib᷒ qui erant in eo. Tunc cōgregauit iu
das vniuersos israhelitas qui erant in gala
thide. et vxores. ⁊ paruulos. vt venirent in ter
ram iude. Cūqꝫ venissent in ephron petierūt
a ciuibus transitū. ⁊ noluerunt eis apire. Et
eradicauit iudas ephron. et transijt ꝑ eā su
per interfectos. et erat iudas cōgregās extre
mos ꝑ totam viam. ⁊ exhortans. ⁊ trāsmis
so iordane ascenderūt in montē syon. ⁊ obtu
lerūt holocausta q nemo ex eis cecidisset. et
redierūt in eadē die iudes de galaathitide. et
simon de galilea. Interim vo dū aberant io
sephus et azarias volentes sibi facere nomen
congressi sunt cū gorgia. et fugerunt. ⁊ ceciderunt
runt de populo duo milia. ⁊ magnificatus ē
iudas in israel. qui quasi ꝓpheta habebatur.
quia ꝑdixerat ioseph ⁊ azarie ne egrederent.
⁊ vastauit iudas idumeos. ⁊ philistiim. et ꝑ
transiens samariā declinauit in azotū. et cō
bussit aras ⁊ deos eoꝝ. et cum spolijs redijt
in iudeam.

De morte antio.

c Um hec fierent in iudea ꝑambu
labat antiochus supiores regiōes
et audiuit esse ciuitatē elimaidē in
ꝑsida opulentam. et templū in ea locuplex. in
quo erant velamina aurea. et lorice. et scuta
q̄ reliquerat alexander. et querebat ꝑdari eā.

sed nõ potuit. Nã. cũ in alte fugauerũt eũ ignominiose. ⁊ nũciatũ ẽ ei ĩ via quõ fracti erãt principes eius in iudea. ⁊ pulsus in furorem iussit agitari currũ sine intermissione. superbe intonãs venturũ se ierosolimã. ⁊ faceret eã poliandrũ iudeorũ. ⁊ statim apprehendit eũ amarus dolor viscerũ. ⁊ contigit illũ impetu euntẽ de curru cadere. ⁊ collisus ẽ. ⁊ manifestauit deus in eo virtutẽ suã. vt q̃ sibi videbatur etiam fluctib' maris imperare. ⁊ montiũ altitudines in statera appendere in gestatorio portaretur. ⁊ ebullierunt vermes de carnibus eius ⁊ viuentes effluebant. ⁊ fetore illius grauabatur exercitus. Cũq; nec ipse fetorem suũ ferre posset. ductus est ad agnitionẽ sui venire. ⁊ ait. Iustũ est mortalẽ esse subditũ deo ⁊ vouebat se liberaturũ iudeos. ⁊ pares atheniensibus facturũ. pollicebatur quoq; se futurũ iudeũ. ⁊ in omni loco predicaturũ dei potestatẽ. ⁊ desperãs scripsit omnia hec ad iudeos. orans vt fideliter adhererent. antiocho filio eius. Cũq; pfiteretur se pati hec propter templi violationẽ miratus est iosephus polibiũ bonũ virũ dixisse. ideo periisse antiochũ q2 voluit templum diane in pside deuastare. Nam q̃ nullatenus egit peccatũ. sed tñ cogitauit nullo reatu tenet. Hinc patet scdm opinionẽ iosephi. quia lex cohibebat manũ. ⁊ nõ animũ. Tunc vocauit antioch' philippũ collactaneũ suũ. ⁊ cõstituit eũ tutorem regni. dans ei diadema. stolã ⁊ anulũ. vt ferret ea ad antiochũ filiũ suũ. ⁊ poneret eũ sup soliũ regni ⁊ mortuus est antiochus pegre in montibus. ⁊ miserabiliter. Quod cũ accepisset lisias cõstituit antiochũ quẽ nutrierat regem. ⁊ vocauit eũ eupatorem.

De ingressu antiochi eupatoris in iudeam.

Tunc cogitauit iudas vt obsideret eos qui erant in arce presidij ⁊ fecit balistas. ⁊ machinas. ⁊ cõportauit aggerem. Tũc egressi sunt q̃dam de obsessis. ⁊ adiunxerũt se illis aliqui ex impijs israel. ⁊ venerũt ad regẽ ⁊ dixerũt. Quousq; nõ vindicas nos q̃ decreuimus seruire patri tuo. ⁊ tibi. Accede. ⁊ libera obsessos tuos. ⁊ redde nobis hereditates nr̃as. et iratus rex vehementer collegit exercitũ. Sed et de regnis alijs venerunt ad eũ cõducticij. et erunt centũ milia peditũ. et viginti milia equitũ. et elephanti triginta duo. et applicuit ad bethsuram vt expugnaret eã. et recessit iudas ab arce. ⁊ admouit castra cõtra castra regis. ⁊ ordinauit rex diluculo exercitũ. et ostẽderunt elephãtis sanguinẽ vue et mori ad acuendũ eos in prelium. et astiterunt singulis elephãtis ad custodiã mille pedites loricati. et equites quingẽtos. et turres lignee erãt sup singulos ⁊ in turre triginta duo viri pugnãtes desup. ⁊ intus magister bestie. et distẽta ẽ pars exercit' regis sup montes. Alij p loca ibant humilia. ⁊ resplẽduit sol in clipeos aureos. ⁊ resplenduerunt mõtes ab eis. et apparuit iudas in prelio cũ suis. et ceciderũt de exercitu regis sexcenti viri. et vidit eleazarus frater iude vnaz de bestijs ceteris eminentiorẽ. et arbitrans regem esse in ea cucurrit p hostes. et subijt elephantũ. et effodit eũ in vmbilico. et cadens elephas oppressit illũ. Tunc diuerterũt iudei a prelio. et ascẽdit rex post eos. et capta bethsura positisq; in ea custodib' obsedit ierlm. et statuit illic balistas ⁊ machinas. ⁊ ignis iacula. et scorpios ad mittẽdas sagittas. et fundibula. esce aũt erãt nõ ĩ vrbe eo q septimus ann' esset. ⁊ egressi sunt plures. Tũc audiuit lisias q philippus redierat a pside. et querebat suscipe regni negocia. et suggessit regi dicens. Deficim' quottidie. et esca nobis modica ẽ. ⁊ munitus ẽ locus quẽ obsidemus. et incũbit nobis ordinare de regno. Demus ergo dextras hoībus istis. statuẽtes vt ambulẽt in legibus suis. ⁊ seruiẽt nobis. ⁊ facta pace iurauit rex et principes ei'. et intrauit mõtẽ

ſyon. ⁊ vidēs munitionē loci rupit iuſiurādū ⁊ deſtruxit muruꝫ in giro. ⁊ reuerſus antiochiam inuenit philippū dominantē in ea. ⁊ vi occupauit ciuitatem.

De demetrio et nichganore.

e O rex exiit demetrius ſeleuci fili⁹ ab vrbe roma. ⁊ aſcēdit i ciuitates maritimas ⁊ regnauit ibi. Hunc dū adhuc puer eſſet patru⁹ ei⁹ antioch⁹ epiphanes ꝓuauerat regno. ⁊ deſcēdit romā in accuſationē patrui. Audiēs vo patruū defūctū rediit. ⁊ plures recepūt eū. Sꝫ ⁊ exercit⁹ ligauit antiochū. ⁊ liſiā vt traherēt eos ad eū Q̄ ō cū accepiſſet ait. Nolite mihi oſtēdere faciē eoꝝ. Et occidit eos exercit⁹. Et ſedit demetri⁹ ſup ſoliū pr̄is ſui. Tūc venerūt ad regē impij ex iſrl̄. ⁊ alchim⁹ aaronita dux eoꝝ q̄ volebat fieri ſacerdos. ⁊ accuſauerūt iudam dicētes. Perdidit iudas oēs amicos tuos. ⁊ nos diſꝑdidit ō terra nr̄a. Mitte ergo virum cui credis q̄ videat exterminiū. ⁊ vindicet. ⁊ cōſtituit rex alchimū ꝑncipē ſacerdotū. ⁊ miſit cū exercitu bachidē i iudea Qui miſit nūcios ad iudā ⁊ fratres ei⁹ i dolo loquētes de pace. ⁊ nō attēdit iudas ſermonib⁹ eoꝝ. Multi vo ō populo crediderūt eis dicētes. homo ſacerdos ō ſemine aaron venit. non decipiet nos. Et egreſſi ſūt ad bachidem. ⁊ occidit ex eis ſexaginta viros vna die. ſcd̄m illud ſanguinē ſcōꝝ tuoꝝ effuderūt i circūitu ierl̄m. et nō erat q̄ ſepeliret. Alij fugerūt ab eo dicentes. Nō ē ei veritas ⁊ iudiciū. Tūc receſſit bachides a ierl̄m. ⁊ applicuit i bethzecha. ⁊ multos ex eis q̄ a ſe refugerāt occidit. ⁊ ꝓiecit in puteū. ⁊ cōmiſit regionē alchimo. relinquēs eis adiutores. ⁊ ipſe reuerſus ē ad regē i antiochiā. Tūc alchim⁹ ſeducebat oēs vbis. et ad libitū cuiq; loquens ſubito manu valida trāſfugaꝝ circūſept⁹ ē. ⁊ fecit mala in iſrael. plus q̄ gētes. Q̄ ō attēdēs iudas ceſſauit exire i regiōes ⁊ fecit vindictā i viros deſertores. Vidēs aūt alchim⁹ q̄ nō poſſet iudam ſuſtinere rediit ad regē. accuſans iudā i multis. ⁊ miſit rex nichanorē q̄ cū eo fuerat rome i iudeā. mandās ei euertere populū. ⁊ venit nichanor i ierl̄m cū exercitu. ⁊ locut⁹ ē ad iudā cū dolo vbis pacificis. ⁊ ſalutauerūt ſe inuicē. Sꝫ cū iudas intellexiſſet inſidias exiliit ⁊ refugit ad ſuos. poſtea cōgreſſi ſunt iuxta vicū capharſalama. ⁊ vict⁹ iudas fugit in ciuitatē dauid. Et egreſſi ſūt ſacerdotes ad nichanorē ſupplicātes. ⁊ oſtēdētes holocauſta q̄ offerebāt ꝓ rege. ⁊ irridēs ſpreuit eos. ⁊ apponēs manū capiti iurauit. Niſi tradit⁹ fuerit mihi iudas cū rediero ſuccēdā locū iſtū. Et receſſit nichanor a ierl̄m. ⁊ venit i bethoron. ⁊ ſuſcepit exercitū ſyrie ſibi deſtinatum. Et exiuit iudas cū trib⁹ milib⁹ poſt eū. ⁊ cōmiſerūt ꝓliū tertia die mēſis adar. ⁊ ꝯtrita ſūt caſtra nichanoris. ⁊ cecidit ipſe ꝑmus. ⁊ fugit exercit⁹ ei⁹ armis ꝓiectis. et egreſſi de caſtellis iudee i circūitu ꝑcuſſerūt eos vſq; ad vnū. ⁊ caput nichanoris amputātes. ⁊ dexterā quā ſupbe extēderat. ſuſpēderūt ea ō ierl̄m. ⁊ linguā ei⁹ minutatim inciſam dederūt auibus ad comedēdū. ⁊ ſtatuerunt diem illam ſollēnem omnibus annis. ⁊ ſiluit terra iuda a ꝓelijs dies paucos.

De federe iudeorū cum romanis.

t Unc audiuit iudas nomē romanoꝝ. ⁊ vtutes eoꝝ q̄s fecerāt i orbe ⁊ quos volebāt vel ꝑuabāt regno. vel exaltabāt. ⁊ q̄ cū amicis optime cōſeruabāt amicitias. ⁊ i oib⁹ iſtis nemo poſtulabāt ſibi diadema. ſed fecerāt ſibi curiā. ⁊ trecēti viginti cōſiliū agētes. ⁊ miſit romā eupolemū filiū iohānis. ⁊ iaſonē filiū eleazari Qui intrātes curiā dixerūt. Iudas machabeus ⁊ frēs ei⁹. ⁊ popul⁹ iudeoꝝ miſerūt nos ad vos ſtatuere vobiſcū ſocietateꝫ. ⁊ vt auferatis ab eis iugū grecoꝝ. Placuitq; ſermo romanis ⁊ reſcripſerūt federis formā ⁊ reſcriptū in tabulis

rudis miserūt in ierlm. vt esset ibi memoria-
le. i hūc modū. Bn̄ sit romanis. ⁊ gēti iudeo
rū. i mari et i terra. et pax i eternū. Q̄ ƀ si in-
stiterit bellū romanis auxiliū feret gēs iude-
orū. nō accipiēs stipēdia a romanis. Idipsū
faciēt romani iudeis. Tūc scripserunt romani
ad demetriū. Quare grauasti iugū tuū su-
per amicos n̄ros ⁊ socios iudeos. Si ergo
iterū adierint nos aduersū te faciemus illis
iudiciū. ⁊ pugnabimus tecū. mari terraqꝫ.

De morte iude.

Interea cū audisset demetrius q̄ cecidit ni-
chanor cū suis misit rursum i iudeā bachidē
⁊ alchimū. ⁊ dextrū cornu cū illis. et applicu-
erūt exercitū ad ierlm. ⁊ surgētes abierūt in
berea. et iudas posuit castra i laisa cū tribus
milibꝰ electoꝝ. Qui vidētes multitudinem
hostiū timuerūt valde. et subtraxerūt se ƀ ca
stris. nec remāserūt i iuda nisi octingēti viri.
Sꝫ ⁊ iudas corde dissolutꝰ ē. Nā bellū pur
gebat eū. nec habebat tēpꝰ cōgregādi. et locu
ti sūt ad eū q̄ residui erāt. non poterimus ad
eos. sed liberemꝰ aīas n̄ras modo. ⁊ reuerta
mur ad frēs n̄ros. et tūc pugnabimꝰ aduer-
sus eos. Qui r̄ndit. Absit rē istā facere. vt fu
giamꝰ ab his. ⁊ supinducamꝰ opprobrium
glorie n̄re. sed moriamur in ꝟtute ꝓpter frēs
n̄ros. ⁊ cōgressi sūt cū hostibus. et expugna-
bāt cornu dextrū. Qui aūt in sinistro cornu
erāt venerūt eis a tergo. et ingrauatū ē p̄liū. ⁊
cecidit iudas. ⁊ ceteri fugierūt. Simon aūt et
ionathas frēs eiꝰ redimētes corpꝰ ab hosti-
bus tulerūt illud i modim. ⁊ sepelierūt i sepul-
chro patrū suoꝝ. ⁊ planxit eum populus terre
planctu magno. Et emerserūt iniq̄ in isrl̄. et
facta ē fames magna ⁊ tradidit se bachidi
oīs regio. ⁊ elegit bachides impios viros. et
cōstituit eos dn̄os regionis q̄ psequebantur
amicos iude. Et cōgregati sūt amici iude. di
gentes ionatham in ducem sibi.

De ionatha.

e Et surrexit ionathas loco iude fra-
tris sui. et q̄rebat bachides eū oc-
cidere. Tūc ionathas cū suis fugit
i desertū thecue. ⁊ misit fratrē suū iohannē
ad nabutheos amicos suos. vt cōmēdarēt ei
apparatū suū q̄ erat ꝑcosus. ⁊ exeuntes filij
iambri ꝑcusserūt iohānē. et tulerūt oīa q̄ habe-
bat. Post hec nūciatū est ionathe et simoni
fratri eiꝰ. q̄ filij iābri facerēt nuptias. et duce
rēt spōsā ex madaba. Et surrexerūt ad eos de
insidijs et ꝑcusserūt multos i vindictā sangui
nis frīs sui. Et redierūt ad ripā iordanis. Et
audiuit bachides et venit die sabbatoꝝ i ꝟ-
tute magna. et dixit ionathas ad suos. Ecce
bellū ex aduerso. Aqua ꝟo iordanis hic et in-
de. et paludes et saltꝰ. et nō ē locꝰ diuertendi.
Clamate ergo i celū. et pugnemꝰ et cōmissū ē
bellū. et ceciderūt ex ꝑte bachidis mille viri. et
versus ē bachides i fugā. et reuersus ē i ierlm
et edificauit i iudea ciuitates munitas. ⁊ po
suit custodiā i eis. ⁊ accepit filios ꝑncipū re
gionis obsides. ⁊ posuit eos in arce i ierlm i
custodia. Tūc ꝑcepit alchimus destrui mu-
ros domꝰ sancte interioris. et destrui opera
ꝓphetaꝝ. Cūqꝫ cepisset destruere ꝑcussus ē
paralisi. et mortuꝰ ē cū tormēto magno. Tūc
redijt bachides ad regem. ⁊ siluit terra iuda
duobꝰ ānis. Post quos viri iniq̄ i isrl̄ redu-
xerūt bachidē i iudea. Qui voluit cōpꝛhen
dere ionathā occulte. sed nō potuit. Nā ino-
tuit cōsiliū eiꝰ ionathe. Qui cōpꝛhēdēs qu-
īq̄ginta viros ƀ his q̄ insidiabant̄ ei occidit
eos. et secessit ionathas cū suis i bethbessi q̄ ē
i deserto. et firmauit eā. et ascēdit bachides
in ꝟtute magna. et obsedit bethbessē. et egres-
sus ionathas reliq̄t simonē i ciuitate. ⁊ fecit
sibi ionathas numeꝝ. ⁊ ꝑcutiebat ꝑ noctem
multos hostiū i tabernaculis eoꝝ. Simon
ꝟo egressus ƀ ciuitate succēdit machinas. ⁊
pugnauerūt cōtra bachidē ⁊ contritꝰ ē ab eis.
Et iratꝰ ē bachides cōtra viros q̄ reduxerāt
eū i iudeā. et multos ex eis occidit. Q̄ƀ au-
diēs ionathas misit ad eū legatos cōponere
pacē cū ipso. q̄ libēter accepit ⁊ iurauit se ni-
hil mali facturū ionathe oībꝰ diebꝰ vite sue. ⁊

reddidit ei captiuitatē quā ꝑus erat ꝑdatus i terra iuda. ⁊ redijt i terrā suā. ⁊ cessauit gladius ex isrl. Et sedit ionathas in magma iudicans ibi populū. ⁊ extermināns ipsos ex isrl

De alexandro.

e O tpe ascēdit alexāder fili' antiochi epiphanes. ⁊ occupauit ptholomaidā. ⁊ regnauit i ea. Qd ō audiens demetri' cōgregauit exercitū. ⁊ misit ad ionathā vt secū faceret pacē. ⁊ nō cū alexandro. Insup dedit ei potestatē cōgregādi exercitū. ⁊ obsides q erāt i arce. iussit ei reddi. ⁊ venit ionathas i ierlm. ⁊ cepit innouare ciuitatē ⁊ muniuit mōtē syon i circūitu. ⁊ fugierūt custodes quos posuerat bachides in iudea. tñ i bethsura aliq remāserūt. q erat eis ad refugiū. ⁊ audiuit alexāder ꝓmissa q fecerat demetrius ionathe. ⁊ ꝓlia ⁊ ꝟtutes quas ipse fecerat. ⁊ frēs ei'. ⁊ scripsit ad ionathan dicēs. Audiuim' ō te ꝙ vir potēs es. ⁊ apt' vt sis amicus noster. ⁊ nūc cōstituim' te hodie sūmū sacerdotē gētis tue. ⁊ vt amicus regis vocaris. ⁊ misit ei purpurā ⁊ coronā aureā ⁊ induit se ionathas stola sancta i die sollenni scenophegie. ⁊ cōgregauit exercitū. ⁊ fecit arma copiosa. Qd ō audiēs rex demetri' contristatus ē. ⁊ remisit ad ionathā in hec verba. Manete i amicitia nra ⁊ nūc absoluo oēs iudeos a tributis. ⁊ potestatē arcis q ē i ierlm de sūmo sacerdoti. ⁊ oēꝫ aīaꝫ iudeoꝝ q est in regno meo captiua relinquo liberā gratis. et ꝙ oēs dies sollēnes sint dieu imunitatis. ⁊ remissiōis. ⁊ dies decreti circa illos. i. tres ante sollēnitatē ⁊ tres post ptholomaidē ⁊ duas ciuitates cōfines eius do sūmo sacerdoti ad necessarios sūptus scōꝝ. ⁊ singulis annis qndecim milia sicloꝝ argēti ad instauranda opa scōꝝ. ⁊ ad innouādos muros i ierlm. ⁊ i iudea sūptus dabunt ō rōnib' regis. Ionathas aūt ⁊ populus nō crediderūt. ⁊ cōplacuit eis i alexādrū. ⁊ ferebāt ei auxiliū oībus diebus. Tūc cōgregauit rex alexāder exercitū ⁊ mouit castra cōtra demetriū. ⁊ fugit exercitus demetrij. ⁊ cecidit demetrius i illa die. Tūc misit alexāder ad ptholomeū regē egipti. dicēs. Da mihi filiā tuā vxorē. Et acqeuit ptholomeus significās vt occurreret ei ptholomaide. ⁊ exiuit ptholomeus ō egypto. ⁊ filia eius cleopatra. ⁊ occurrēti sibi alexandro i ptholomaide dedit eā vxorē. Tūc alexāder vocauit ad se ionathan. ⁊ veniens ionathas ptholomaidē inuenit grāꝫ i cōspectu duorū regū. Et venerūt qdā pestilētes ex isrl post eū. ⁊ accusabāt eū sed nō attēdit ad eos rex. sed magnificauit ionathan ⁊ induit eū purpura. ⁊ scripsit eū inter ꝑmos amicos. Sūt aūt qttuor insignia regalia. purpura. fibula aurea. diadema. ⁊ sceptrū. ⁊ reuersus est ionathas in ierusalem cum gloria.

De demet. cretēsi

p Ost tres annos venit demetri' filius demetrij a creta. hic occiso pře fugit ad cretēses parētes maternos. ⁊ resūptis virib' redijt i maritimā philisteorū ⁊ i syriā celes. ⁊ cōstituit appolloniū ducē exercitus. q ꝓuocauit ionathā i ꝓliū. q assumptis decē milibus. egressus ē ō ierlm. et veniēs iopem expulit inde appolloniū. ⁊ obtinuit eā. ⁊ ibat appollonius i azotū. ⁊ insecutus ē eū ionathas. ⁊ cōmiserūt ꝓliū in cāpo ⁊ fugierūt eqtes appollonij i azotū ⁊ intrauerūt fanū dagon vt se tuerent. ⁊ succēdit ionathas ciuitatē. ⁊ fanū. ⁊ eos q erant in eo. Et fuerūt ō occisis i cāpo. ⁊ succēsis in fano fere octo milia. ⁊ trāsiuit ionathas i ascalonem. ⁊ receperunt eū ascalonite i gloria. ⁊ redijt ionathas i ierlm. ⁊ audiuit alexāder ꝟtutē ei'. et addidit adhuc glorificare ionathā. ⁊ misit ei fibulā aureā. q solet dari cognatis regū. ⁊ dedit ei acharon. ⁊ oēs fines ei'. ⁊ cū vteret ionathas duobus insignibus regijs. forte signū erat ō renouatiōe regni iudeoꝝ. Et ascēdit alexāder i supiores ptes cilicie. ⁊ egressus ē rex egypti socer eius i ꝟtute magna. ⁊ qrebat obtinere regnū alexādri dolo. ⁊ apiebātur ei ciuitates. ⁊ occurrebāt ei. Sic eni mā

dauerat alexander. et transiens in singulis ciuitatib' relinquebat custodias. et vt appropinquauit azoto ostenderunt ei templum dagon succensum. et cetera demolita. et tumulos eorum qui cesi fuerant et dicebant sic fecit ionathas. vt inuidiam facerent ei. et tacuit rex. Et occurrit ptholomeo ionathas in ioppem. et salutauerunt se. Et abiit ionathas cum rege vsque ad fluuium eleutherum. et rediit in ierusalem. Cumque ptholome' obtinuisset ciuitates vsque seleuciam maritimam misit ad demetrium dicens. Ueni componam' pactum. et dabo tibi filiam meam. penitet enim me quod dederim eam alexandro. et tollens filiam suam dedit eam demetrio. et recessit ab alexandro manifeste. et intro iuit ptholome' antiochiam. et imposuit sibi diademata egypti. et asie. Tunc alexander venit contra eum in bellum. et victus est a ptholomeo. et fugit in arabiam ad parentes maternos cum antiocho filio suo. Rex autem arabum timens virtutem ptholomei occidit alexandrum. et reseruauit filium et misit caput alexandri ptholomeo. Qui gauisus est. sed factum est. vt tertia die moreretur et regnauit demetri' in solio patrum suorum.

De antiocho adolescente.

In diebus illis. expugnabat ionathas arcem que erat in ierusalem et nunciauerunt hec demetrio quidam inimici ex israel. Qui iratus venit ptholomaidem. et scripsit ionathe ne obsideret arcem. sed occurreret sibi festinato. et elegit ionathas de senioribus israel. et dedit se periculo. et accepit pecuniam multam et vestes. et abiit ad regem et dans ei munera inuenit gratiam in conspectu ei'. et licet multi accusarent eum magnificauit eum rex in conspectu omnium. et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque habuerat prius. Et vidit demetrius quod siluit terra in conspectu suo dimisit exercitum in loca sua. et retinuit secum exercitum peregrinum. et inimici ei' erant omnis exercitus patrum eius Trifon erat quidam partium alexandri prius. et videns quod omnis exercitus minabat contra demetrium iuit in arabiam. vt reduceret in antiochum filium alexandri in terram patris sui. Eo tempore demetrius erat offensus suis misit ad eum ionathas. vt eiceret eos qui erant in arce in ierusalem. et qui in presidiis erant quia impugnabant israel. et rescripsit demetrius dicens. Hec et maiora faciam tibi cum fuerit oportunum. Nunc ergo recte feceris si miseris mihi viros in auxilium. quia discessit exercitus me' a me. et misit ei ionathas tria milia electorum in antiochiam. et delectatus est rex in aduentu eorum. et surrexerunt antiocheni centum viginti milia et volebant interficere regem. et fugit rex in aulam. et misit iudeos per ciuitatem. et occiderunt centum milia hominum. et liberauerunt regem. Residui de ciuium dederunt dextras regi. et fecerunt pacem. et glorificati sunt iudei et redierunt in ierusalem et siluit terra in conspectu demetrii et mentit' est omnia que dixerat ionathe et recessit ab eo. et vexabat eum valde. Eo tempore reuersus est triphon de arabia reducens antiochum adolescentem. et imposuit ei diadema. et congregati sunt ad eum exercitus quos dispserat demetrius. et pugnauerunt contra demetrium. et fugit. et obtinuerunt antiochos et triphon antiochiam. et scripsit antiochus adolescens ionathe dicens. constituo tibi sacerdotium. et constituo te super quattuor ciuitates. vt sis de amicis regis. et misit illi vasa aurea. dans ei potestatem bibendi in auro. et esse in purpura. et habere fibulam auream. et symonem fratrem ei' constituit ducem a terminis tyri vsque ad fines egypti. et exiit ionathas et perambulabat ciuitates et venit ascalonam. et occurrerunt ei honorifice ascalonite de prius resistentes ei postea dederunt ei dextras. et accepit obsides ex eis. et misit eos in ierusalem. et perambulabat regiones vsque in damascum. agens regni negocia. Et audiuit ionathas quod principes demetrii qui erant in cades galilee cum exercitu magno volebant eum remouere a negocio regni. et occurrit illis. relinquens fratrem suum symonem intra prouinciam. et congressus est cum eis. et fugierunt omnes qui erant cum ionatha preter duos. et scidit ionathas vestimenta sua et orauit. et aggressus hostes conuertit eos in fugam. et redierunt ad eum qui recesserant ab eo. et insecut' est hostes vsque ad castra eorum qui erant in cades. et ceciderunt ex eis tria milia. et re

dixit ionathas in ierlm. Et misit ionathas
romā renouare cum eis amicitiā. sparciatis
quoqꝫ scͥpsit. quos supra lacedemios dixímꝰ.
dicēs. Pridē scͥpsit nobis arius rex dester sub
onia summo sacerdote iudeoꝝ. qꝛ de genere
abrahe estis. ⁊ frēs nr̄i. ⁊ fecimꝰ vobiscū fra/
ternitatē. Ex tūc memores sumꝰ vr̄i i sacrifi/
cijs ⁊ oblationibꝰ nr̄is sicut decet meminis/
se fratrū. ⁊ nūc misimꝰ ad vos vt innouemꝰ
fraternitatē. ⁊ rescͥpserūt sparciate pecora nr̄a
vr̄a sūt. ⁊ vr̄a nr̄a. Et innouata ē fraterni/
tas. Et audiuit ionathas ꝙ iterū egressi sūt
ꝑncipes demetrij cū exercitu multo sup quā
ꝓus. ⁊ egressus ē aduersus eos. Qui cū au/
dissent aduentū ionatha nocte fugiēt. relin/
quētes focos i castris. ⁊ mane secutꝰ est eos
ionathas. ⁊ nō cōprehēdit. Trāsierāt eni flu
men eleutherū. Et diuertit ionathas ad ara
bes. q dicunt zabadei ⁊ ꝑcussit eos. Simon
aūt declinauit i iopē. Audierat eni ꝙ vellent
ꝑsidiū tradere. ꝑtibus demetrij. ⁊ posuit ibi
custodes. ⁊ redijt ionathas i ierlm ⁊ inno/
uauit muros i ea. ⁊ muniuit eā valde. ⁊ inter
arcē ⁊ ciuitatē. vt esset ciuitas singularis in
terra. ⁊ nec emāt. neqꝫ vendāt. i. nō indigētes
bonis alioꝝ. Eo tp̄e cogitauit triphon occi/
dere antiochū adolescētē. ⁊ iponere sibi diade
ma. sed timuit ionathā strenuū defensorē an
tiochi. ⁊ elegit vt eum ꝑus occideret. scͥpsitqꝫ
ionathe. vt occurreret ei i bethsan. ⁊ venit ad
eū ionathas cū q̄dragīta milibꝰ viroꝝ. vi/
dēsqꝫ triphon qꝛ nō posset extēdere manus i
eū honorauit eū. dans ei munera. ⁊ ꝑcipiēs
exercitibꝰ suis vt obedirēt ei sicut sibi. Et ait
ionathe. vt qd vexasti populū. Elige tibi pau
cos. ⁊ veni mecū ptholomaidē. ⁊ tradā eā ti/
bi. ⁊ reliq̄ ꝑsidia. ⁊ exercitū. ⁊ vniuersos mini/
steriales regni. ⁊ redibo. Et credidit ei iona/
thas ⁊ remisit i iudā exercitū. ⁊ retinuit tm̄
tria milia. ex quibus etiam dimisit in galilea
duo milia. ⁊ erāt mille cū eo. Cunqꝫ intrasset
ptholomaidē ligauerunt eū ciues. ⁊ oēs qui
erāt cū eo interfecerūt. Et plāxit oīs terra iu/
da ionathā. estimās occisū esse. Et dixerunt
gētes q̄ erāt i circuitu iuda nō hn̄t ꝑncipē.

tollamꝰ ↄ hoibꝰ memoriā eoꝝ. Et cōgrega/
uit triphon exercitū. vt veniret in terrā iuda
⁊ attereret eā. timēsqꝫ populꝰ. ⁊ ascēdit i ieru
salem ait symoni. Tu es dux noster loco iu
de ⁊ et ionathe fratris tui.

De symone.

Et accelerauit symon ↄsūmare mu
ros ierlm. ⁊ misit exercitū i iopem.
Cognoscēs aūt triphon ꝙ surrexit
symon loco ionathe misit ad eū legatos. di/
cēs. ꝑ argēto qd debebat frater tuꝰ ionathas
in rōne regis detinuimꝰ eū. ⁊ nūc mitte ar/
gēti talenta centū ⁊ duos filios eiꝰ obsides. ⁊
remittemꝰ eū. Cūqꝫ cognosceret symon dolū
eiꝰ misit tm̄ argētū ⁊ pueros. ne murmuraret
populꝰ dicēs. Nō redemit fratrē. volēs reg/
nare. Et mētitus ē triphon. ⁊ intrauit regio
nē vt cōtereret eā. ⁊ cū appropinq̄sset bascha
ma. vidēs qꝛ nō ꝑficeret. occidit ibi ionathā
⁊ filios eiꝰ. ⁊ redijt i terrā suā. Et misit symō
⁊ accepit ossa ionathe. ⁊ sepeliuit eum i mo/
dim. ⁊ statuit septē piramides p̄ri ⁊ matri.
⁊ q̄ttuor fratribꝰ ⁊ sibi. ⁊ circūposuit colūnas
magnas. ⁊ sculpsit in eis arma ⁊ naues ad
memoriā eternā. Triphon aūt cū iter faceret
cū antiocho adolescēte. dolo occidit eū. ⁊ reg/
nauit ꝓ eo i asia. Tūc edificauit symon ꝑsi/
dia i iudea. ⁊ misit ad demetrium vt faceret
pacē cū eo. ⁊ mittēs munera. rogauit. vt fa/
ceret remissionē regioni. ⁊ rescͥpsit demetrius.
dicēs. munera suscepimꝰ. ⁊ pacē facimꝰ vobi
scū magnā. remittētes ignorātias ⁊ peccata
vsqꝫ i hodiernū diē. ⁊ absoluimꝰ vos ab om
ni tributo. ⁊ ablatū ē iugū gētiū ab isrl̄. ⁊ ex
tūc cepit scribere populus isrl̄ i tabulis ⁊ ge/
stis publicis. annotationes temporis in
hūc modū. Anno ꝑmo sub symone sūmo sa/
cerdote. magno duce. ⁊ ꝑncipe iudeoꝝ. Tunc
descēdit symon i gazā. ⁊ obsedit eam. ⁊ eiecit
idolatras ⁊ idola de ciuitate. et mundauit
edes. ⁊ collocauit i ea viros q legē facerent. et
muniuit eā. ⁊ fecit sibi habitationē. ⁊ obsedit
eos q erāt i arce ierlm. ⁊ clamauerūt ad sy/

monem vt acciperet dextras ⁊ dedit illis. Et eiecit eos inde. ⁊ mūdauit arcē a cōtamina tionib⁹. et intrauit eā cū musicis instrumen tis hymnis et ramis palmarum. statuēs vt oibus annis agerēt dies hic cū leticia. Et vi dit symon iohannē filiū suū φ vir esset plij. ⁊ posuit eū sub se ducē. et dedit ei gazā ad ha bitādū. Tūc cōgregauit rex demetri⁹ exercitū et intrauit mediā ad cōtrahenda sibi auxilia vt expugnaret triphonē. Sꝫ arsaces rex psi dis et medie. misit vnū d̄ pncipib⁹ suis. q̄ p cussit castra d̄metrij. ⁊ cōphēdit eū viuū. ⁊ po suit eū arsaces i custodia. et siluit terra iuda in dieb⁹ symonis. q̄ fecit sibi iopē i portū ⁊ in troitū i insulis maris. et dilatauit fines gen tis sue. et abstulit imūdiciā et sedit vnusq̄sq̄ sub vite sua. ⁊ sub ficu sua. nec erat q̄ eos terre ret. Et misit symō ad spartiatas ad innouādā fraternitatē. Romanis quoq̄ misit clipeū au reū mnarū mille. et statuerūt ei romani liber tatē. et scpserūt i tabulis ereis fedus. q̄ posite sunt in titulis in monte sion.

De antiocho demetrij.

e O tpe exiuit antioch⁹ filius deme trij i terrā patrū suoꝝ. ⁊ cōuenerūt ad eum oēs exercitus. ita vt pauci essent cū triphone. Et scpsit antioch⁹ symoni ⁊ gēti iudeoꝝ dicēs. Statuo vobis oia que cūq̄ remiserūt vobis reges ante me. et pmit to vobis facere pcussurā ꝓprij nūmismatis i regione vr̄a. Cūq̄ obtinuero regnū magni ficabo gentē vr̄aꝫ. et tēplū in gloria magna. Porro triphon fugiēs antiochum p mariti mā recepit se i doram. et insecut⁹ ē eū antio chus et obsedit ciuitatem terra ⁊ mari.

De morte symonis.

e O tpe lucius cōsul romanoꝝ scp sit regib⁹ et regionib⁹ i oriēte ne in ferrēt mala iudeis amicis suis. nec opē ferrēt inferētib⁹. et si q̄ pestilētes d̄ iude is cōfugerāt ad eos traderēt eos symoni pn cipi sacerdotū vt vindicaret i eos scd̄m legē suā. Antioch⁹ āt rex obsedit dorā secūdo. ⁊ cō clusit triphonē ne pcederet. ⁊ misit ei symon duo milia viroꝝ i auxiliū. et argētū et aurū. ⁊ vasa copiosa. q̄ noluit ea accipe. sed fregit pactū qd̄ fecerat cū eo. et misit ad eū atheno biū. mādās ei vt redderet et arcē q̄ i ierl̄m. et iopē. et gazā. et tributa locoꝝ q̄bus dn̄at⁹ fu erat. Alioq̄n veniret et expugnaret eū. ⁊ vidit athenobi⁹ i ierl̄m gloriā symonis et appara tū copiosū. et affluētiā i auro et argēto. ⁊ ob stupuit. Et rn̄dit symon Terrā alienam nō sūpsim⁹. sed hereditatē patrū nr̄oꝝ q̄ ab ini micis nr̄is iniuste aliquo tpe possessa ē. Et rediijt athenobi⁹ ad regē et renūciauit ei vba symonis. et gloriā ei⁹. ⁊ irat⁹ ē rex ira magna Porro triphon fugit nauigio in orthosiada. Rex aūt psequēs triphonē cōstituit cedebeū ducē maritimū. et reliq̄t ei exercitū vt expug naret iudeā. Et edificauit cendebe⁹ cedronē collocās i ea milites vt vastarēt fines iudee Q̄ d̄ cum accepit symon vocauit duos filios suos seniores. iudā et iohannem. Et ait illis. Ego et frēs mei expugnauim⁹ hostes isr̄l ab adolescētia vsq̄ i hūc diē. Nūc āt senui. Sꝫ estote loco meo et pugnate p gēte nr̄a. Auxi liū vo d̄ celo vobiscū sit. Et dedit illis vigin ti milia pugnatoꝝ. et eq̄tes. et pfecti sūt ad uersus cēdebeum. et erat fluui⁹ torrēs inter eos. et timuit popul⁹ trāsire. et trāsiuit iohā nes pmus. et insecuti sūt eū oēs. et insonuerūt sacris tubis. et cōuersus ē i fugā cendebe⁹. et castra ei⁹. et ceciderūt ex eis multi vulnerati. Uulnerat⁹ ē ⁊ iudas frater iohānis. et inse cut⁹ ē iohānes fugiētes vsq̄ cedronē. et ceci derūt ex eis duo milia viroꝝ. ⁊ redierunt filij symonis i pace. Porro ptholome⁹ fili⁹ abo bi cōstitut⁹ erat dux i cāpo iericho. Erat eni gener sūmi sacerdotis. et habebat argentū et aurū multū. ⁊ eleuatū ē cor ei⁹. ⁊ volebat ob tinere regionē ⁊ cogitabat dolū aduersus sy monē ⁊ filios ei⁹ vt tolleret eos. Symon āt pambulabat ciuitates regiōis gerēs sollicitu dinē eaꝝ. ⁊ descēdit i iericho cū iuda ⁊ ma thatia filijs suis ⁊ suscepit eos ptholome⁹ in municiūculā quā edificauerat i dolo. ⁊ fecit eis cōuiuiū magnū. et abscōdit ibi viros. ⁊ i trauit i cōuiuiū cū armatis. et occidit symo nē ⁊ duos filios ei⁹. ⁊ reddidit mala p bonis

Nā vxorē ſymonis cū duobus filijs eiꝰ mi/
noribus vinculauit. ⁊ ſcpſit antiocho regi vt
mitteret ei exercitū ī auxiliū. ⁊ traderet ei re/
gionē ⁊ ciuitates. ⁊ tributa. Miſit quoqꝫ nū/
cios ad tribunos vt venirēt ad ſe. ⁊ daret eis
argētū ⁊ aurū. ⁊ dona. Aliosqꝫ miſit occupa/
re ierſm. ⁊ montē tēpli. Porro alios miſit in
gazā vt interficerēt iohānē. ſed pcurrēs qdaꝫ
ī gazā nūciauit iohāni q̄ facta fuerāt. et ipſe
feſtinauit occupare ierſm. ⁊ occidit eos q̄ ve/
nerāt cū pdere. ⁊ factꝰ ē pnceps ſacerdotuꝫ
poſt patrem ſuum.

Recapitulatio hi ſtorie machabeo.

ſ Ecūdus liber machabeoꝝ nō ē hi/
ſtorie pſecutio. ſed pſecute recapi/
tulatio. Eſt eni epla quā ſcpſit iu/
das machabeꝰ ⁊ ſenatꝰ iudeoꝝ. ⁊ ieroſolimi/
te diſpſioni iudeoꝝ q̄ exulabat ī diuerſis re/
gionibꝰ orīētis. ⁊ maxime ī egypto. in q̄ inſi/
nuauerīt eis duas a ſe nouiter ſollēpnitates
inſtitutas orātes vt eas ſuſcipent. ⁊ ſollēni/
zarēt quot ānis. De purificatiōe tēpli quā fe/
cerant viceſimaquinta die mēſis caſleu. poſt
tres ānos pollutiōis facte ab antiocho. Alte/
rā quā inſtituerāt tertiadecima die menſis
azar. q̄ dicebat voce ſyriaca pdie mardochei
diē quā iſtituerāt p incredibili victoria. quā
habuerūt interfecto nichanore. cuiꝰ caput et
manū cōtra tēplū ſuſpēſa pdixīmꝰ. nihilomi/
nus hortātes vt ſollennē agerēt diē ſcenophe
gie. ⁊ diē ignis q̄ datus ē d̄ craſſa aq̄. q̄n nee
mias obtulit ſacrificia. In hoc āt loco huiꝰ
eple legiť ieremias abſcōdiſſe archā. ⁊ altare
incēſi. ī ſpelūca mōtis ī quo moyſes aſcēdit. ⁊
vidit dei hereditatē. ⁊ acceſſerīt qdā q̄ ſeque/
banť hieremiā. vt notarent ſibi locū. ⁊ nō po/
tuerūt inuenire. Qd̄ eos culpans hieremias
dixit. Ignotꝰ erit locus. donec cōgreget deꝰ
cōgregationē populi. ⁊ ppiciꝰ fiat. ⁊ tūc dñs
oſtēdet hec. ⁊ apparebit maieſtas dñi ⁊ nu/
bes ſicͭ ī diebꝰ moyſi. ⁊ ſicͭ cū ſalomon fecit vt
locꝰ ſcificaret magno dē. Qd̄ aūt ſupra di/
ximꝰ piphaniū aliter dixiſſe hieremiā de ma
nifeſtatiōe arche fortaſſe miſticū fuit. Ne āt
ieroſolimite viderent ſine cauſa has inſtitu/
iſſe ſollēnitates recapitulauerīt ī epla bella q̄
fecerīt cōtra hoſtes. q̄ frequēter obtulerāt d̄
pſide. ⁊ quō liberati erāt a deo ī manu forti
⁊ ſignis ⁊ pdigijs innumerabilibꝰ. In hac
āt recapitulatiōe appoſita ſūt q̄dā q̄ ī pdicta
nō leguntur hiſtoria. quoꝝ q̄dā iā ſupra poſui/
mus. ſuppſſa ħo ibi nūc ſupplebimꝰ. Forma
ħo eple hec ē. populꝰ q̄ ē ī ieroſolimis ⁊ ī iu/
dea ſenatuſqꝫ ⁊ iudas ariſtobolo magiſtro
ptholomei regis q̄ ē d̄ genere xpoꝝ ſacerdo
tū ⁊ his q̄ ī egypto ſūt iudeis ſalutē ⁊ ſanitatē
Bñfaciat vobis deꝰ ⁊ det vobis cor oibus vt
colatis eū ⁊ faciatis eiꝰ voluntatē. Adaperiat
cor vr̄m ī lege ſua. ⁊ ī pceptis ſuis ⁊ faciat pacē
Exaudiet orōnes vr̄as ⁊ recōciliet vobis. nec
vos deſerat ī tpe malo. ⁊ nūc hic ſumꝰ oran
tes p vobis. De magnis āt piculis a deo li
berati grās agimꝰ ipſi. ⁊ cetera q̄ ſecunť. picu
la ħo ſua ⁊ liberatiōes a deo factas enume/
rare cepunt a morte antiochi magni. ⁊ a fi/
lio eiꝰ ſeleuco. q̄ cū pus tēplū honoraret. ⁊ de
redditibꝰ ſuis pſtaret ſūptus ad miniſteriū
ſacrificioꝝ ad ſuggeſtionē ſymonis de tribu
beniamin q̄ erat ppoſitus tēpli. ⁊ inuidebat
omne miſit heliodoꝝ ad ſpoliādū cōmune era
riū. qd̄ dixit nō ptinere ad orōnē ſacrificioꝝ.
Erāt ſiqdē hec cōgregata ad victualia vidu/
arū ⁊ pupilloꝝ ⁊ plura q̄ erant dpoſita diui/
tū. terminauerīt āt pſecutionē huius eple in
morte nichanoris ī hūc modū. Igiť his er/
ga nichanorē geſtis. ⁊ ex illis tpibꝰ ab hebre
is ciuitate ppeſſa. Ego quoqꝫ ī his finē faci/
am ſermōis. ⁊ ſiqdē bñ ⁊ vt hiſtorie cōpetit.
hoc ⁊ ipſe velim. Sin aūt minꝰ digne conce
dēdū ē mihi. Sicͭ eni vinū bibere ſemp aut
ſemp aq̄ cōtrariū ē. alteriꝰ aūt vti delectabile
ita legētibus ſi ſemp exactꝰ ſit ſermo nō erit
gratus. hic ergo cōſummatus erit.

p Orro q̄daꝫ ſupaddita ī hac eplari
recapitulatiōe ſūmatim tangere cu/
rabimus. Sane ī ppbanatiōe an/

tiochi cũ cogerent iudei a patrijs legib' rece
dere. due mulieres delate sũt natos suos cir
cũcidisse q̃s infantib' ad vbera suspensis. cũ
publice p ciuitatẽ circumduxissent carnifices
p muros p̃cipitauerũt. Eleazar' quoq; vn' d̃
p̃morib' scribaꝝ. ⁊ vir etate p̃fect' aspcto de
bians cõpellebat̃ carnes suillas ⁊ carnes sa
crificij mãducare. Quidam ꝟo veteres eius
amici carnes licitas secreto afferentes roga
bãt vt simularet se ad impium regis mãdu
care. qd̃ renuẽs aiebat. Adolescẽtib' ãt forte
exẽplũ derelinq̃t. ⁊ plagis pempt' memoriã
mortis sue exẽplũ ꝟtutis posteris reliquit.

Contigit ãt ⁊ septẽ frẽs. vna cum
c matre apphensos cõpelli a rege ad
esum carnis porcine. q̃bus renuen
tib' iussit rex corã eis sartagines ⁊ ollas ene
as succendi. ⁊ p̃mogenito linguã amputari.
cuius cute capitis abstracta. ⁊ sũmitate ma
nuũ ⁊ pedũ p̃cisa corã matre ⁊ fratrib' mis
sus i sartagĩnẽ torrebat̃. In eundẽ modũ sin
guli fratrũ scd̃m ordinẽ geniture torq̃bant̃.
p̃missa tñ vnicuiq; exhortatione vt regi obe
diret ⁊ viueret. Supra modũ ãt mater mira
bilis ⁊ bonoꝝ memoria digna singulos hor
tabat̃ patria voce ⁊ feminee cogitationi ma
sculinũ animũ inserẽs dixit ad eos. Nescio
q̃liter i vtero meo apparuistis. nec enim ego
spiritũ ⁊ aiaꝫ donaui vobis. ⁊ vitã ⁊ singu
loꝝ mẽbra nõ ipsa cõpegi. sed q̃ formauit vos
spiritũ vobis. Iterũ cũ misericordia reddet
⁊ vitã. sicut. vosmetipsos nũc despicitis ꝑpter
legẽ ei'. Cũq; adhuc adolescentior superesset.
suadebat rex matri vt illi fieret i salutẽ. Cũq;
ꝓmisisset se suasurã filio indignata ad illũ pa
tria voce dixit. Fili miserere mei. dign' fratri
bus tuis effectus suscipe mortẽ. vt i illa mi
seratione te cũ fratrib' tuis recipiã. Tunc rex
indigne ferẽs se derisũ i hũc modũ. in hunc
crudelius sup oẽs deseuit. Nouissime aũt et
post filios mater defuncta ẽ. p hac tanta p̃
rogatiua martyrij asserũt plurimi d̃ his sep
tem fratribus ecclesiã sollennizare.

Dicitur quoq; in eadẽ ep̃la q' cũ
a iudas aduersus timotheũ dimica
ret apparuerunt aduersarijs viri de celo in
equis ducatum iudeis p̃stantes equib' duo
machabeũ medium habentes armis circũ
septum conseruabant. In aduersarios aũtẽ
tela ⁊ fulmina iaciebant. nec multo post tẽ
pore cũ egrederetur iudas a ierosolimis. vt
dimicaret aduersus lisiam apparuit p̃cedẽs
eos eques in veste alba. armis aureis. ha
stam vibrans. Additur quoq; q' ioppite iu
deos rogauerunt secum habitantes ascende
re scaphas. quas parauerant in die festo ad
colludendum. Cumq; in altum ascendissent
submerserunt ex eis non minus q̃ ducentos
Quamobrem iudas in nocte superueniens
portum succẽdit. ⁊ scaphas excussit. refugos
ab igne gladio peremit.
Amnitis quoq; nocte superueniẽs. ⁊ portum
cum nauibus succendit. ita vt lumen ignis
pareret ierosolymis. ab stadijs ducentis qua
draginta. Additur quoq; q' prelio cõ
misso apud iamniam plures. prostrati sunt
de iudeis. ⁊ venit iudas cum suis. vt corpa
prostratorum tolleret. ⁊ in sepulchris pone
ret paternis. Inuenerũt autem sub tunicis
interfectoꝝ de donarijs idolorum. que apud
iamniã fuerant. Omnibus ergo manifestuꝫ
factum est ob hanc causam eos corruisse. et
bene dixerunt iustũ' dei iudicium. qui occul
ta fecerat manifesta. ⁊ in preces conuersi ro
gauerunt dñm vt delictum coꝝ obliteraret.
At ꝟo vir fortissimus iudas collatione facta
a suis duodecim milia dragmas argẽti mi
sit ierosolimã offerre ea ibi ꝓ peccatis illoꝝ
in sacrificium.

Dicitur quoq; q' cum sceleratissi
a mus nicanor persequeretur iudam
post seducum comitum. et post
ea fractum comperit iudam esse in locis sa
marie. et disposuit cõmittere cum eo in die
sabbati. Iudei vero qui sequebantur nicano
rem p necessitatem dixerunt ei. vt honorem
daret diei sanctificationis. ⁊ deo q̃ vniuersa
cõspicit. At ille quesiuit ab eis. Si ẽ potẽs in
celo q̃ imperauit diẽ agi sabbatoꝝ. Et dixerũt.
Est de' viuus i celo. ⁊ potẽs q̃ iussit agi septi

mū dic̄. At ille ait. Et ego potēs sū sup terrā q̄ impo sumi arma ⁊ negocia regis impleri Machabe⁹ aūt cū pauci essent cū eo. formidātes impetū nichanoris ⁊ multitudinē singulos illoꝝ armauit. nō clipei ⁊ haste munitione. sed sermonib⁹ optimis. ⁊ exhortationib⁹ ꝑsertim exposito eis somnio qđ i eadē nocte viderat i hūc modū. Uiderat oniā summū sacerdotē et q̄ a puero i ꝟtutib⁹ exercitat⁹ fuerat. man⁹ portēdentē ⁊ orantē ꝓ pplo iudeoꝝ post hec apparuisse ⁊ aliū virum etate ⁊ gloria mirabili circa illū et oniā dixisse. hic ē q̄ multū orat ꝓ pplo. ⁊ ciuitate sancta hieremias ꝓpheta dei. Extēdisse aūt hieremiā dextrā. et dedisse iude gladiū aureū et dicentem Accipe sanctū gladiū mun⁹ missū a deo quo deicies aduersarios populi mei isrl. Qua visione cōfortati q̄ erāt cū iuda ipetū fecerūt in hostes. et ꝓstrauerūt ex eis nō minus q̄ triginta milia. nichanore cū eis interempto. ⁊ redierūt ierosolimā bn̄dicētes dn̄m. caput nichanoris ⁊ manū cū humero abcisaꝫ contra tēplū suspendētes. Itaqꝫ oēs cōmuni consilio decreuerūt nullo mō diē istū absqꝫ celebritate ꝑterire. hic terminat̄ epl̄a iude ad dispsionē iudeoꝝ. Terminata igit̄ eplari recapitulatione ad ꝓsecutionē historie reuertamur. đ iohanne filio symonis ꝓsequentes.

De cōmēdatione iohānis et hircani

m Ortuo symone q̄ vltim⁹ q̄nqꝫ filiorū machatie a samonei. dux et sacerdos fuerat i iudea successit ei filius ei⁹ iohānes cognoīe hircan⁹ a deuictis hircanis. quē ioseph⁹ i tribus cōmēdat i religione sacerdotij. i strenuitate ducatus. et q2 vir ꝓpheta erat. q̄ insecutus ē ptholomeū q̄ patrē ei⁹ dolo interfecerat. matremqꝫ eius cū duobus puulis tenebat i vinculis. ⁊ cōfugerat ad oppidū vltra iericonta qđ agon vocabat̄. obsesso q̄dē oppido cū iohānes acri⁹ insultabat ptholomeus matrem iohānis. et fratres sup muros vsqꝫ ad sanguinis effusionem cedebat. Fractusqꝫ pietate iohānes ab impugnatiōe se tpabat. matre tn̄ clamāte ne ꝓ se sineret scelus ptholomei multū. mortem eni suā sic iudicaret i mortalitate meliorē. ob hoc diutius tracta obsidione septimus aduenit ann⁹ feriat⁹ iudeis recessitqꝫ ab obsidiōe iohānes. ptholome⁹ ꝟo matre ipsius et fratribus occisis ꝯfugit ad zenonē philadelphie tyrannū q̄ cotila cognominabatur.

De institutione xenodochiorum.

p Ost hec antiochus pōticus rex syrie obsedit ierlm. quāobrem aperuit hircan⁹ duos đ octo loculis circūstātibus sepulcrū dauid. et sustulit ex eis pl⁹ q̄ tria milia talētoꝝ. deditqꝫ trecēta talenta antiocho vt ab obsidione recederet. ⁊ vt placaret murmur populi đ sepulcri aptione de reliq̄ pecunia pri⁹ instituit xenodochia pauperū i ierlm. Samariā captā solo equit. quā post herodes instaurās sebastē dixit. Mortuus ē aūt iohānes triginta tribus annis rebus optime administratis. relictis q̄nqꝫ filijs aristobolo ꝑmogenito. ⁊ antigono cum tribus minoribus. Cūqꝫ nullus eoꝝ ad regendū populū sufficeret vxorē suaꝫ disertissimam iudee ꝑfecit et. filijs.

De restitutiōe regni iudeoꝝ p aristobolū.

a Ristobolus ꝟo impatiēs dominij materni matrē cū trib⁹ fratribus minorib⁹ vinculauit i carcere. ⁊ antigonū quē diligebat secūdū a se ꝯstituit. imposuitqꝫ sibi diadema. ⁊ restitutū ē regnum iude. Fluxerāt aūt a sedechia sub quo regnum fuerat interruptū anni quadringenti septuaginta q̄nqꝫ. ⁊ mēses tres. vel a reditu đ captiuitate babilonis. vnde sepe legit̄ intermissuꝫ fuisse regnū vsqꝫ ad hircanū. ⁊ aristobolū intrāsitiue. i. vsqꝫ ad aristobolū hircani. Nec tn̄ regnauit aristobolus nisi p annū. eo q̄ matrē fame pemerat i vinculis. Cūqꝫ egrotaret

aristobolus intraretq̄ post ab herode dicta ē antonia redibat antigon⁹ de galilea. i q̄ multa p̄clare fecerat. indut⁹ nouis armis ⁊ dece dētibus. Cūq3 ingrederet ierl'm i dieb⁹ sceno ph:giaꝝ ob honorē fratris. ⁊ vt ostētaret decorē armoꝝ populo armat⁹ intrauit. qđ videtes emuli ipsi⁹. ⁊ maxime vxor fratris . que oculos in eū iniecerat sed ipse ei assensū non p̄bebat. accusabāt eū dicētes aristobolo. frater tu⁹ audiēs te egrotantē i manu forti ⁊ armata intrauit. vt te ꝑimat ⁊ regnet. qđ ita ꝓbare potes. iube eū venire ad te . si venerit armat⁹ sup his q̄ dixim⁹ certus esto. posuit ergo ad suggestionē vxoris. aristobol⁹ armatos i subterraneo q̄ pirgustratonis dicebat. ꝑ quē antigon⁹ trāsitū factur⁹ erat. q̄ si veniret armat⁹ eū interficerēt. ⁊ aduocās fratrē aristobol⁹ p̄cepit nūcio vt diceret ei ne veniret armat⁹. sed regina corrupit nūciū muneribus. vt diceret ꝙ cū armis descēderet affectabat eū rex videre in armoꝝ decore.

De nece antigoni.

e Rat aūt eo tp̄e i ierl'm genitaliac⁹ qdā. iudas noīe. de heresi esseoꝝ. qui scolasticis suis arte sua p̄dixerat de morte antigoni. ⁊ diē ⁊ locū. is cū vidisset antigonū i armis gloriantē exclamauit pape. nūc mihi pulcrum ē mori qñ ante me veritas interijt . mearūq3 p̄dictionū aliqđ mēdaciū dep̄hēsū ē. viuit antigon⁹ iste. q̄ hodie moritur⁹ erat i pirgostratonis. locus aūt ille abhinc sexcētis stadijs distat. hore āo dici sūt q̄tuor. cū sic eiularet senex paulo post occisus ē antigon⁹. cū armatus descēderet ꝑ pirgūstracōis. seq3 locoꝝ equocatione senex agnouit fuisse deceptū. Audiēs aūt rex mortem fratris indoluit. adeoq3 morb⁹ inualuit vt sanguinē laceratis viscerib⁹ euomeret. quē vn⁹ de seruul' huic officio destinatus foras efferēs vbi antigonus occisus fuerat . casu effudit. sup adhuc extantes cruoris maculas. quod vidēs populus exclamauit. asseris nutu dei i vltionē occisi. sanguinē libatū occisoris. . Cūq3 causaȝ clamoris rex sciscitaret. nullusq3 ei auderet ꝓdere. tandē minanti ꝓ taciturnitate suppli-

ciū. verū qđ erat. ei indicauerunt. ⁊ ingemiscēs ait. fas nō erat. vt dei lumen scelera mea laterēt. q̄tenus o corp⁹ iprobū matri fratriq3 aīaȝ damnatā detinebis. vtinam nō paulatim sanguinē meū eis libem. totū simul accipiant. ⁊ his dictis expirauit.

De tyrannide regis alexandri.

q Uuo mortuo vxor ei⁹. q2 ꝓlem ex eo nō susceꝑat fratres viri soluit a vinculis. maiorē natu alexandrum regē cōstituēs. q̄ cognominat⁹ ē iamnes. q2 etiā modestia p̄stare videbat. tertiū secū viuere coegit p̄uatū. duxitq3 vxorē noīe alexandrā. q̄ ⁊ salma dicta ē. hic adeo neq̄ssim⁹ fuit ꝙ i sex annis circiter q̄nq̄gīnta milia senioꝝ interfecit. q2 facinora ei⁹ detestabant. Cunq3 offensus esset populo muniuit sibi palatiū i turri q̄ baris dicebat. sup quā postea ammiratus ē titus ꝙ eā iudei deseruerāt. cū defendi posset a duob⁹ ab omni viuēte. Adeo aūt offensus erat iudeis. vt semel ꝑcūtāti ei quonā pacto eos sedare posset rn̄derent si morerēt. ob hoc i plateis ierl'm suspēdit. octingentos viros vxoratos. vxoresq3 eoꝝ ⁊ liberos necauit. Cūq3 q̄euisset a p̄lijs ⁊ q̄rtanis fatigaret morbū ex ocio natū putans intēpestiuis laboribus milicie se reddiuit. ⁊ tricesimo octauo regni sui anno mortuus ē. duos relinquēs filios hircanū ⁊ aristobolū. sciēsq3 filios ꝓ patre iudeis odiosos regnū reliq̄t vxori. q̄ sibi sub viro beniuolētiā populi sepe cōparauerat tyrannidi ipsius sepius resistēs. etiā simulatā religionē in habitu p̄ferebat.

De regno alexādrie ⁊ filijs eius hircano ⁊ aristobolo.

q Ue dū regnaret hircanū p̄mogenitū pontificē declarauit eū futurū regem indicās. quia modestus erat minorem vero aristobolum. eo ꝙ feruentis animi videbat. p̄uatū viuere coegit. His tēporib⁹ iurgurtha cōtra romanos dimicās a mario ⁊ silla captus ē. ome ars rethorica cepit haberi edocta a plocio gallo. lucreti⁹ poculo amatorio versus in furorē ꝑ interualla insanie aliquos libros cōscripsit. tādē se inter-

fecit. Eo tp̃e orta ē i iudea heresis phariseoꝝ
ð q̇bus post cū sectis alijs explicabit. quoꝝ
cōsilio vtebat̃ i oībus alexādra. ita vt eoꝝ cō
silio optimates quosq; iudeoꝝ aut exilio dā/
naret aut interficeret. deniq; dic genē q̇ alex/
andro fuerat amicissim⁹ occidit. Alienigena/
rū q̇dē duces sibi cōflauerat exercitus. vt in
iudeos tuti⁹ debacaret. pīnde multi ad ari/
stobolū cōfugerāt. cuius patrocinio tuerent̃.
Nono āt regni suiāno egrotauit alexādra et
aristobolus collecta plurimoꝝ manu se post
matrē regnaturū declarauit. Ob hoc misera
ta q̄rclas hircani mater cōiugē aristoboli. cū
filijs in custodia reclusit obsides acceptos.
ne regnū sibi aristobolus vsurparet.

De multiplici discordia fratrum.

Ā mortua aristobolus collecto ex/
ercitu cōtra fratrem mouit arma.
Cūq; cōgressi essent frēs i cāpis ie/
ricōtinis victus hircan⁹ fugit in ierlm. Tan
dē ea lege i cōcordiā redierūt. vt aristobolus
regnaret. hircan⁹ ꝟo sub eo q̇buslibet fugeret
honoribus. domes etiā pmutauerit. Erat tñ
cū hircano antipater idume⁹ cuius pruden/
tiā ⁊ strenuitatē timēs aristobolus calūni/
as ei p̄tēdebat. hic psuasit hircano vt se dolo
circūuētū q̄reret. ⁊ vt ad arethā regē arabū ꝯ
fugeret cuius auxilio rediret i regnū. Noctu
igit̃ egressi venerūt ad regē arabū i oppidum
qd̓ petra dicit̃. vbi sedes regni erat. Itaq; col
lecto exercitu aretha venit i iudeā. ⁊ obsedit
ierlm. quā ⁊ cepisset nisi dux romanoꝝ scau
rus soluisset obsidiū. Iā enim syria desierat
habere regē. facta romanis tributaria. Mis/
susq; erat pōpeius a romanis cōtra tigranē
regē armenie. et is scaurū miserat p̄sidē syrie
Qui cū audisset dissensionē fratrū in iudea
ratus tēpus esse. quo de facili iudeā poneret
sub tributo i manu valida fines intrauit iu
dee ad quē legati a frib⁹ vtriq; venerūt auxi/
liū eius hinc inde postulātes. Corrupt⁹ aūt
scaurus q̄dringētis talētis missis ab aristo
bolo qꝫ iosephus ꝓpriū esse romanoꝝ. testat̃
ad arabas legatos mittit romanoꝝ pompei
nomē interp̄tās. nisi ab obsidione discederet.
Recedēs ergo aretha. hircanū et antipatruz
philadelphie collocauit. q̇ frustrati spe arabū
in aduersariū sibi spem cōtulerūt. Cū eni pom
peius damascū veniret. cū multis munerib⁹
venerūt ad eū orātes. vt violētiam aristoboli
dignā odio iudicaret. et hircanuz restitueret
regno sed nec aristobolus sibi defuit corrup/
tione scauri fretus. Cū aūt pōpeius honorez
ei regnū nō exhibuisset. indignās in salutato
pōpeio recessit. et recepit se in alexādriū ꝓpter
inexpugnabilis oppidi munitionē. quē col/
lecto romanoꝝ syorumq; exercitu insecutus
ē magnus. iussitq; vt ð oppido ad se descen/
deret. Is ꝟo q̄ p impio vocabat̃. decreue/
rat potius pdicitari qꝫ parere. Cōsilio tñ suo/
rū discedēs ab oppido relictis ibi custodib⁹
p̄cepit vt nō nisi manu sua scptis eplis obtē/
peraret. abijtq; ierosolimā. quē statim insecu
tus ē magnus. alacer factus. circa iericonta.
morte metridatis sibi nūciata. vbi pinguissi/
ma idumee regio. ⁊ palmaꝝ plurimū ⁊ bal/
samū nutrit. Cuius inciso lapidibus acutis
robore stillātē lacrimā ex vulneribus colligūt

Q ð pompeius ierusalem sibi tradita tē/
plum expugnauit.

Cūq; ierosolimā ꝓperaret territus
aristobolus occurrit ei pecuniā pol
licēs q̄ erat i alexādrio. seq; ð cete/
ro romano paritum imp̄io. sed nihil hoꝝ ef/
fectū ē. Missū eni gabinū ad suscipiēdā pecu
niā. nec i oppidū custodes receperūt. his com/
motus pōpeius aristobolū i custodiā collo/
cauit. Cū āt obsedisset ierlm orta ē dissensio i
vrbe. nā fautores aristoboli vrbē tueri. fauto
res hircani eā tradere romanis cōtēdebāt
Sz victa ps aristoboli i tēplū cōcessit. recep/
tusq; pōpei⁹ i vrbē tēplū expugnabat. Cūq;
septētrionalē vallē aggeribus impleret. labor
esset impfect⁹ nisi obseruatis septimis dieb⁹
q̇b⁹ opari iudeis fas ñ ē aggerē fieri p̄cepis/
set. mēse tñ tertio fanū irruptū ē. faustus āt
corneli⁹ sile fili⁹ pm⁹ igredi ausus ē ⁊ irruen
tes romani ꝓphanauerūt tēplū ⁊ vt alibi legit̃
equos i porticib⁹ stabulauerūt. ob quā rē tra
dit̃ nūquā ð cetero pugnasse pompeiū quin

vinceret. q̄ hactenus fuerat fortunatissimus. Postera aūt die ingressus tēplū pōpei⁹. admiratus sitū ⁊ ornatū. ⁊ religionē tēpli nihil inde tulit. p̄cipiēs edituis vt a sordib⁹ mundarēt tēplū. Cūq; iposuisset ierosolimitis tributū hircanoq; pōtifice declarato aristobolū captiuū duxit. duosq; filios ei⁹. alexādrū et antigonū. cū totidē filiab⁹. romāq; p̄ cilicias p̄perabat. syrie et iudee amministratiōe scauro cōmissa. relictis secū cohortibus duab⁹.

De diuisione iudee in penetrarchijs.

a

Lexander do fili⁹ aristoboli ex itinere fugit. q̄ magna manu collecta iudeā populabat. ⁊ hircano iminebat. Obtinebat aūt munitissima loca. alexādriū. hircaniū. ⁊ macheronta. missus ē aūt i syriā gabinius. vt scauro succederet. sub quo ⁊ marcus antoni⁹ militabat. q̄ cū i alexandrio obsedisset alexādrū. cōsilio matris alexāder se tradidit ei ⁊ castra. q̄ gabinius cōsilio eiusdē mulieris fundit⁹ euertit ne alteri⁹ belli fierēt receptaculū. palpabat eni gabinū obsequijs viro suo ⁊ ceteris captiuis metuēs. q̄ romā fuerāt adducti. post hec gabini⁹ cura tēpli hircano mādata gentē iudeoꝝ in q̄nq; cōuēt⁹ diuisit. q̄si p̄ pētarchias iudee frāgēs sup̄biā. Eo tp̄e factus ē antipater amicissim⁹ gabinio. ⁊ maxime marco antonio adeo q̄ claruit q̄ data ē ei vxor neptis regis arabū cipris noīe q̄ sustulit ex ea q̄ttuor filios. ⁊ filiā. p̄mogenit⁹ fuit fasel⁹. scdus herodes. q̄ post dict⁹ ē ascalonita. Terti⁹ iosipp⁹. q̄rt⁹ ferorās. filia dicta est saloma.

De fuga aristoboli ⁊ iterata eiusdem captiuitate.

p

Ost hec casu elapsus ē roma aristobol⁹. q̄ magna manu iudeoꝝ cōflata alexandriū muro recingebat. ad quē debellādū missus ē a gabinio antonius. captusq; iterū aristobol⁹. cum filijs romā p̄duct⁹ ē. illū q̄dē senatus i custodia coercuit. filios aūt i iudeā remisit. q̄r gabini⁹ id se scēperat spopōdisse vxori aristoboli. p̄ castelloꝝ traditione. Post hec cū gabini⁹ apud egyptū detineret. alexāder aristoboli fili⁹ iudeos ad dissensionē iteꝝ reduxit. sed rediens gabini⁹ ⁊ pacē fecit. ⁊ hircano pōtificiū confirmauit. quo mortuo missus est p̄ses syrie crassus. vt etiā parthos q̄ iā roman⁹ iminebāt reprimeret. In sūpt⁹ do parthice milicie omne fere aurū d̄ tēplo tulit. ⁊ q̄bus pōpei⁹ abstinuerat duo milia talētoꝝ. ob hoc auro in os infuso interijt. Cui successit p̄ses syrie cassius. q̄ i oībus cōsilio antipatri vtebatur.

De reditu aristoboli i syriā ⁊ ei⁹ morte.

e

O tp̄e factū ē discidiū inter romanos p̄ pōpeio ⁊ iulio cesare. Cesar āt post senat⁹ ⁊ pompeij fugā trās mare ioniū. reb⁹ oīb⁹ romaq; potit⁹ solutum aristobolū cū duab⁹ cohortib⁹ i syriā misit. facile p̄ hūc iudeā sibi posse subici rat⁹. verū spes cesaris frustrata ē. Nā a studiosis pompeij veneno p̄ijt aristobol⁹. seruabatq; corp⁹ ei⁹ melle oditū p̄hibita sepultura. donec iussu antonij. i monumētis regalib⁹ sepult⁹ ē. Occidit quoq; filius ei⁹ alexāder antiochie a scipione securi p̄cussus. scđm pōpeij lr̄as. accusatione p̄ tribunali p̄us habita sup̄ his q̄ in romanos admiserat sol⁹ āt sup̄stes antigon⁹ cū sororib⁹ suis ad quēdā ptholomeū mānei filiū. q̄ sub libano morabat̄ cōfugit. Accepitq; ptholomeus minorē soroꝝ alexandrā vxorē. ex qua vt quidā tradūt suscepit lisaniam abilini: postea tetrarcham.

Quō antipater trāsijt in grām cesaris.

p

Ost hec factū ē p̄liū i emathia. cui interfuit antipater ⁊ iudei sub pōpeio. q̄ cū redisset i iudeā. timēs cesaris ipetū liberos suos ad arabas cognatos coꝝ trāmisit. mortuo āt pōpeio antip̄r i clientelā cesaris se cōtulit. misit aūt cesar metridatē p̄gameū ad expugnandū pelusiū. mittēs cū eo incolā libani ptholomeū. et antipatrū cū tribus milib⁹ iudeoꝝ. vbi d̄tus antipatris plurimū emicuit. nā ⁊ murū p̄mus trāscendit etiā mēphitas. ad obsequēdū cesari prudētia sua inclinauit. et inito p̄lio cū ceteris egyptijs plurib⁹ cecisis. toto p̄fossus corp̄e. p̄ter spem seruat⁹ ē ex p̄lio. habitaq; victoria factoꝝ suoꝝ apud cesarē metridatē testē ha-

buit. marco etiã antonio. i plurib' cũ cõmẽdare factus ẽ amic' cesaris. quẽ cesar romana ciuilitate simul et immunitate donauit. eiusq3 gra pontificatũ cõfirmauit hircano.

Quõ antipater procurator iudee creatus est.

t O tpe antigonus antipatrũ ꝛ hircanũ crimiabat apud cesarẽ. dicẽs eoꝝ cõsilio patrẽ suũ et fratrẽ intermisse. ad hec antipater veste ꝓiecta multitudinẽ vulnerũ demõstrãs verbis nõ op' esse dixit. cũ cicatrices se tacẽte clamarẽt ipsũ fidelẽ romanoꝝ. cũ antigon' filius fuisset fugitiui eoꝝ. nullas eni ipsũ a põpeio quoadusq3 potuit audiere. nec modo a cesare q̃squã cũ eẽt auulsurus. Tunc cesar cuiuslibet dignitatis sub põtifice i iudea dedit antipatro optionẽ. q̃ remissa dignitatis mẽsura i cesarẽ ꝓcuratoꝛ iudee declaratꝰ ẽ. ipetrãs quoq3 vt euersa patrie menia renouare sibi liceret. regnũ quoq3 ẽ cõcessũ hircano ita tñ ne rex vocaret. sextũ etiã cognatũ suũ cesar syrie ꝑfecit.

Quod herodes factus ẽ preses galilee et priceps milicie presidis syr.

p Ost hec antipater filiũ maiorẽ faselũ ierosolimis sub se ꝓcuratorẽ statuit. et herodẽ galilee ꝑfecit. q̃ cũ natura strenu' esset. ꝑncipẽ latronũ ezechiã cũ seq̃cib' ei' interfecit. adeoq3 terrã q̃etã reddidit vt publice herodes pater galilee cantaret. faselus quoq3 indolẽ fratris bona emulatione supare certabat. ob hoc ꝛ pater eoꝝ obsequiis regalib' a gẽte colebat. nec ꝓpter hoc. tñ min' fidelis fuerat hircano. verũ fieri nõ põt. vt liuorẽ i bñ gestis q̃squã effugiat Erãt ergo q̃ dicerent hircano ꝙ antipatro ꝛ filiis ei' rebus traditis ipse vacuo regis noĩe sederet. his accẽsus paulatim hircanus causam dicturũ herodẽ iubet accersiri. q̃ munita ꝑuis galilea ad regẽ ꝓperabat. ferẽs secũ sexti eplaꝫ ꝑcipientis hircano vt herodẽ ab omni pena ꝛ crimie liberaret. nec multo post fact' ẽ herodes ꝑnceps milicie sexti. ꝛ tũc iniuriã ꝑdicte vocationis vindicasset in hircanũ nisi pater ipsius ꝛ frẽs. impetũ eius fregissent.

De morte iulii cesaris et lignis.

t O tpe dolo bruti ꝛ cassii occisus ẽ cesar. Cũ ꝑ trienniũ ꝛ menses septem tenuisset ꝑncipatũ. fuerat q̃ppe imperatũ rome a romulo sub regibus septẽ annis ducẽtis q̃draginta. post sub cõsulib' res acta ẽ annis q̃dringẽtis sexagintaquattuoꝛ. Obiit aũt cesar ãno etatis sue q̃nq̃gesimosexto. corpusq3 ei' ꝑ rostris cõbustũ ẽ. Statuit aũt ppls i foꝛo solidã columnã lapidis numidici viginti ꝑpe pedũ. sup quã tumulatus ẽ. q̃ et iulia dicta ẽ cẽtesimo die ante moꝛtẽ eius fulmẽ cecidit iuxta statuã eius i foꝛo. ꝛ d noie eius supscripto lrãm capitalẽ abrupit. Nocte ꝑcedẽti diem obitus sui. fenestre talami eius cũ tãto strepitu apte sũt. vt ẽiliẽs stratis ruiturã domũ estimaret. Eadẽ die cũ iret in capitoliũ date sũt ei lre iudices moꝛtis iminentis q̃ dũ referret occisus in manu eius nondũ solute inuẽte sũt die sequẽti apparuerunt tres soles in oriẽte q̃ paulatim i vnũ coꝛpus solare redacti sunt significantes ꝙ dominiũ lucii antonii ꝛ mallii antonii ꝛ augusti i monarchiã rediret. vel ipot' q2 noticia trini dei ꝛ vnius toti oꝛbi futura iminebat. hos etiã arantia locutus est dicens. In breui magis desituros homines ꝙ frumenta.

Quod herodes adhesit cassio.

p

Ost hec cassius venit i syriā cui' p̄dem p̄ses fuerat. colligensq3 exercitū cōtra augustū adolescentem et malliū anthoniū septuaginta talenta a iudeis exigebat. Prim' aūt herodes ḋ galilea cētum secens talēta fauorē cassij meruit. morā alioꝝ indigne ferentis. Profectus ē etiā herodes cū cassio ad p̄lium. qui ei adepta victoria regnum iudee pollicebatur.

De nece antipatri vindicata per herodem.

e

Rat eo tp̄e cū hircano q̄dā ḋ amicis suis noīe malicus aspirans ad sacerdotiū. Cūq3 decreuisset hircanū veneno appetere. statuit p̄us appetere antipatrū immemor b̄n̄ficioꝝ ip̄ius. Suscepto itaq3 veneno p ministrū mortu' ē antipat. malicus vo cū de morte ei' suspect' haberet corā herode i multis se excusabat. Conquest' aūt herodes p ep̄lam ḋ patris morte apud cassium. rescp̄tū ip̄sius accepit vt dolum dolo vindicaret. scp̄sit etiā cassi' cyliarchis vt i iusta causa herodi opē ferrent. vocauit itaq3 herodes hircanū ꝛ malicū ad cenā. q̄ dum irēt circūseptū malicū cyliarce interfecerunt. Hircan' aūt stupore dissolut' cecidit. vixq3 recepta ānua pcūtabaẗ herodē q̄s malicum occidisset. Cūq3 vn' r̄ndisset cassij p̄ceptū ait. me ꝛ patriā cassi' seruauit incolumē. amborū īsidiatore p̄empto. nō multo post cū egrotaret herodes damasci phenix malici frater. i vltionē fratris ꝯtra phaselum mouit arma. fult' hircani cōsilio. Cūq3 conualuisset herodes hircanū aggredi attēdebat. sed p affinitatem redierūt in cōcordiam.

De vxoribus herodis et liberis ei'

h

Abebat q̄dē herodes vxorē noīe dosidē. sed ignobilē. ḋ q̄ ꝛ antipatrū suscepit. supduxitq3 mariennē neptē hircani. cui' etiā amore circūcidit se. ꝛ fact' ē p̄selit'. habuit siq̄dē vxores nouē. ex quarū numerosā septimā suscepit sobolē. sed ḋ his paucos numerare sufficiet. Primogenit' ei' antipater ex dosidē. Alexander ꝛ aristobol' ex marienne. Archela' ex mathaca samaritide. herodes antipas q̄ post tetrarcha fuit. ꝛ philipp' ex cleopatra ierosolimitide. herodem tā hūc q̄dam marienne filiū putant.

Quod herodes et phaselus tetrarche iudee facti sūt ab antonio.

s

Ed vbi cassio i philippis iterfecto. cesar i italiā. antoni' i syriā discessit. iudeoꝝ optimates faselū ꝛ herodē apud antoniū accusabāt q̄ reꝝ summā i possiderēt. nomē tm̄ supesse hircano. herodes āt muneribꝰ placauit antoniū reuocās ei i memoriā p̄ris sui antiquā cū eo familiaritatē. Cū āt denuo antiochie a cētū viris iudeis accusarēt astāte etiā hircano pcūctabatur hircanū antoni' q̄ nā rebꝰ gerēdis essent aptissimi. Cūq3 herodē ꝛ fr̄es ei' alijs p̄tulisset. hilarat' antoni' eos ḋ pcuratoribꝰ tetrarchas iudee declarauit. abeūte āt antonio romā pacor' rex parthoꝝ i manu validā eufratē trāsgressus ēad quē descēdēs lisanias antigoni nepos fili' ptholomei ꝛ alexādri vt p̄dictū est. pollicitus est talēta mille ꝛ vginti q̄ngētas vt antigonū i regnū induceret accepto

itaq; a pacoro multis milibus parthoꝝ antigonus ierusalē expugnabat. et phasel quidē muros herodes domū regiam custodiebat. sed cum intrasset vrbem antigonus in dieb' penthecostes etiam in foro dimicatum est. Cum aūt de pace tractaretur antigon' pacoꝝ regem arbitrū in dolo deposcebat. egressi sunt ergo hircanus cum faselo. ⁊ antigon' ad pacorum ꝑperantes herodes noluit cum eis descendere suadente marianne vt nūquā fidei parthorum fidē haberet. hircanus vero ⁊ faselus in itinere a parthis comprehēsi sūt. quo accepto herodes noctu ad idumeos cōtribules suos cōfugit. ꝑmisit quidem vxores ⁊ filios ⁊ vniuersam suppellectilē. et ipse se subsequens impetus sequentiū sustinebat grauiores aūt parthis iudeos in fuga expertus ē. cum quibus sexagesimo a ciuitate stadio dimicauit. ibiq; ob incredibilē victoriā castrū munitissimū postea firmauit. qd ⁊ herodion dixit. Dimissis aūt vxoribus. ⁊ liberis in oppido massada sub custodia fratris sui iosippi in petrā ciuitatē arabum perexit. Parthi vero nō solum antigonū restituerūt in regnū. verū etiam hircanū ⁊ phaselum vinctos ei tradiderunt verberandos. At ille. hircani auriculas dentibus trūcauit. ne quādo mutatis rebus solutus pontificatū reciperet. Ab integris eni celebrari sacra oportet. Faseli vero virtute preuentus est. q cum nec ferri copiā nec manus liberas haberet. ad saxum fracto capite expirauit. Cognito quidē φ herodes euaserat. ait se equanimiter mori φ vltorē viuū relinqueret. De hircano sunt q dicant φ medicus ab antigono sibi missus in auriculas eius venenū ꝑ medicamento infudit. ⁊ mortuus est. Josephus vero refert eū ad parthos missum. et diu habitum ludibrio.

Quod herodes rome creatus est rex iudee.

b Erodes accepta morte fratris romam ꝑperauit. nec hyemis asperitate retentus est. circa pāmphiliā fracta naui. et in rodo reparata romam ꝑfectus est. ꝑmoq; causam suā exposuit antonio q miratus eius casum et miseri' senatui ꝑsuasit vt herodem regē iudee declararent. coronat' ergo herodes augusto ⁊ antonio. hic ⁊ inde astantibus in capitoliū ductus ē vbi ⁊ decretū senatus sup hoc facto repositū est. remissus est in iudeā herodes. duoq; ꝑncipes cum eo ventidius ⁊ silo q eum in regno collocarent. tum venissent ergo in galileam. silonē antigonus mercede corrupit. ⁊ ꝑpterea congredi aduersus antigonū simulatis occasionib' differebat. Cūq; tandē obsedissent ierlm romani tū ꝑ hyemis asperitate. tum ꝑ inopia victus ab obsidione discedentes in idumea ⁊ galilea hyemabāt. nec tū herodes tunc ociosus erat. sed latronū multitudinē ꝑsequēs. etiā in cauernis eos igne suffocabat. inter quas erat senior septē filiorum pater quos ipse occidit. in hunc modū. stās in ore speluncē singulos nominatim euocabat. ⁊ ꝑdeuntem quēq; filioꝝ trucidabat. nouissime vxorem. tandem se confossum vulnere sup mortuos misit.

Quod herodes pulso ātigono positus i throno regni in ierusalem.

c O ipse circa athenas morabat antonius. ⁊ iam amore cleopatre tenebatur. ad quē ꝑperabat herodes sup dolo silonis querelā facturus. Interim aūt ⁊ iosippus vt aliquid ꝑdare faceret cōtēpto herodis impio. contra antigonū dimicauit. ⁊ victus decapitatus est. a papio ꝑncipe militie antigoni. cuius truncum antigonus

calcaribus verberare inhumanitas aggressus est. Cũ aũt accepisset antoni' dolũ silogmis. misit sosiũ cũ herode in manu valida. q̃ veniẽs in iudeam occurrentẽ sibi papium vicit. caputq3 eius ferrox fratri suo in solatiũ fratris occisi trãmisit tandẽ q̃nq3. mensib' obsessa ierlm cũ in facto romani vi irruerent in eam nemini pcebant etati. licet herodes rogaret vt pcerent. Antigonus ergo descendẽs ad pedes sosij pstratus est. quẽ nõ miserat' sosius. sed irridens antigonã appellauit. ⁊ in vincula cõiecit. Cũ aũt oĩs multitudo militum ad visenda sancta ⁊ fanũ spoliandũ incitaretur. refrenabat eos herodes. acerbiorẽ sibi q̃ si victus fuisset fore dicẽs victoriam si qđ videri nefas esset. culpa sua visum fuisset inuehebaturq3 in sosium si vacua facta viris ⁊ opibus ciuitate sollicitudinis se regem relinqueret. đ suis aũt facultatibus mercedẽ singulis se daturũ firmauit. Cunq3 pmissa cõplesset sosius aurea corona deo dicata vinctũ antigonũ ducẽs antonio remeabat. quem antonius securi pcussit. cõfirmatusq3 ẽ herodes in regno iudee quarto anno ex quo rome diadema susceperat. Inde est q̃ quãdoq3 plures. q̃nq3 pauciores anni regni herodis leguntur. translatũ est itaq3 regnũ de iuda ad alienigenã. imminente christi aduentu. Audiens hircanus herodem regnantẽ rediit in iudeam. ⁊ in pstinũ statum restitutus est. excepto q̃ nõ ministrabat.

De morte mariagnes dolo salome

f

Acta est aũt dissensio inter mariennem. ⁊ sororẽ herodis salomã3. hec illi meretriciũ. illa huic ignobilitatem obiciebat. Cõsilio vo sororis herodes hircanũ dolo occidit. eo q̃ sibi regnũ deberi hircanus diceret. in solatiũ aũt mariagnes ionathã fratrẽ eius cũ esset decẽ ⁊ septẽ annorum pontificẽ3 ordinauit. ⁊ dosidem cũ filio antipatro ad petitionem mariagnes a ierlm expulit. Solis tribus sollennitatibus ad adorandũ. ascẽdere eis ierosolimã pmittẽs. econtra saloma suggerẽte occisus ẽ ⁊ ionathas. eo q̃ ad regnũ videret aspirare. Cũq3 accusaret saloma mariennẽ đ adulterio addidit q̃ expsse imaginẽ suam miserat antonio. vt ad amorẽ suũ eũ incitaret. qđ vt cognosceret herodes pperauit ad antoniũ mariannem sub custodia viri salome collocans. Certa d' tradens inter signa sub q̃bus si nunciatũ ipsi foret mariannẽ occideret. Dumq3 morã faceret herodes vir salome q̃ sibi fuerant imperata marianni reuelauit. reuerso aũt herode vxor cũ in sinu eius dormiret. cũ lachrymis q̃ đ morte eius imperauerat indicauit. cubiculq3 a stratis herodes suscitabat a sorore. Dormiut ne vir tuus cũ marienne. Que ait. dormiuit. Statimq3 mariennẽ occidi fecit. ⁊ virũ sororis. verũ đ morte vxoris quã supra modũ diligebat adeo indoluit. vt tanquã lunaticus crebro in amentiã verteret. Cũ aũt cõualuisset antipatrũ cũ matre reuocauit. Filios aũt quos đ marienne susceperat alexãdrũ ⁊ aristobolũ romam misit liberalibus artibus erudiendos.

Quod augustus addidit regno herodis draconitidẽ et miream.

p

Ost hec cõmissum ẽ pliam apud acciũ. inter augustũ ⁊ antonium. cui nõ interfuit herodes missus ab antonio cõtra regẽ arabũ ad petitionẽ cleopatre. vt quolibet eoꝝ victo ipsa regnũ illius obtineret. mortẽ em̃ regũ orientaliũ iam tunc moliebat. vt p eis ipsa regnaret. Cũq3 herodẽ offensum antonio reddere moliret nec efficere valeret. tñ iericontinã terrã palmarũ et balsami feracẽ in sui dominiũ iã trãstulerat.

Victo ergo antonio cū augustus rodū ve-
nisset.nec victū antoniū reputaret.cū supes-
set herodes ꝑiculis accurrēs herodes depo-
sito habitū regio.i cultu ꝑuato stetit ante ce-
sarē.⁊ ait.Fateor me vtilē fuisse antonio. ⁊ si
vidē.ꝙ captus fuisses sub accio si affuissem.
Verū nec omnino defui.auxilia ⁊ frumēta
mittēs ei.nec modo deessem.si mihi acqeskēs
occidisset cleopatrā odij vri fomitē.vna ergo
cū victu victus sum.coronāqʒ.cū fortuna de
posui.ad te aūt veni.spem salutis ī vtute ꝑ-
sumēs.Ad hec cesar.imo salu⁹ esto. ⁊ nūc re-
gnato certi⁹.meritus es vt ꝑlimos regas cū a-
micitiā tāta fide tucaris.recte fecit ātonius.
q magis cleopatre paruit.ꝙ tibi.te enī lucra
ti sum⁹ ꝓpter eius amentiā.capiar quoqʒ ti-
bi bñfacere.vt nō queras antoniū.Cū āt ꝓpe
raret augustus i egyptū nō solū i ꝑlijs vtus
herodis emicuit.verū etiā i deserto.eūti ⁊ re-
deunti exercitui itā parauit necessaria vt nec
aquaꝝ copia deesset.nec quicꝙ vtēsiliū.ita vt
miraret cesar.mortuis vo cleopatra ⁊ anto-
nio.modicū esse regnū herodis romani con-
clamabāt.Ob hoc augustus cū restituisset
eipiē regni quā abstulerat cleopatra tradidit
ei tracomitidē.⁊ iturcā.totāqʒ maritimā vsqʒ
ad pirgū stratonis.quā post i honorē augu-
sti cesareā appellauit.Edificauit aūt i asca-
lone domū regiā. ⁊ deinceps agnominat⁹ ē
ascalonita.Natione enī idumeus fuit ex pa-
tre.arabs vo ex matre.Vel ꝓprie dicit ascā-
lonita.auus enī ei⁹ q ⁊ herodes ascalonita
fuit natione.⁊ edituus tēpli appollinis. cui⁹
filiū antipatrē puulū rapuere latrones idu-
mei.⁊ cū eis tantū fuit.ꝙ etiā post factus ē
ꝑnceps eoꝝ.Vn̄ ⁊ idumeus dictus est.De-
ditqʒ ei cesar qdringētos galathas satellites
stipatores cleopatre.imanes.⁊ sāguinis hu
mani auidos.q cū ꝑus deutheri dicerētur .a
flumine deuthero supioris galatie.sup quē
oriundi fuerāt ī cetero herodiani dicti sunt.
Cū aūt fecisset ꝑus i ierlm turrim quā voca
uit antoniā q nūc turris dauid dicit. fecit et
nūc aliā quā vocauit agrippinā a cesare enī
amabāt.post agrippā.⁊ ab agrippa post ce-
sarem.Fecit etiā cesareā palestine.in q turris
stratonis.in q cōtra aduētū augusti cesaris
portū ī cādido marmore cōstruxit. i q post
cornelius centurio creatus ē a petro eps.Po
suit ⁊ aquilā aureā sup speciosam portā tē-
pli.immēsi ponderis in honorē romanoꝝ.iu
deis egre ferētibus.fecitqʒ herodion i quo ⁊
sepultus ē.fecit ⁊ fasclū i memoriā fratris .re
parauit samariā.quā ⁊ sebastē noiauit.vbi ⁊
templum maximum cesari dedicauit. Ali-
ut etiā tēplū circa iordanis fontē candido
marmore cesari posuit.ꝑrius nō erat idone⁹
regni locus quē vacuū honore cesaris relin-
queret.Anno quoqʒ qntodecimo regni sui tē-
plū dñi magnifice decorauit.nec solū in reg-
no suo.verū etiā in adiacētibus ciuitatibus
memorialia sue liberalitatis ⁊ industrie ope
ra reliquit .

De offensa hero-dis in filios.

p Ost hec redierūt a studio filij eius
⁊ erat alexāder acerrimus ꝓrator
quoꝝ vn⁹ aristobol⁹.filiam salome
amite duxit vxorē.alter filiā regis capadocū.
Itaqʒ licēt i⁹ ī successiōe regni cū patre discepta
bāt.Ob hoc pater offēsus antipatrū illis p̄-
ponere satagebat.In testamēto quoqʒ a pte
iā fuerat successor declarat⁹. ꝑinde predicti
frēs ī morte pris occulte tractabāt.qd̄ p̄sen-
tiēs pater a se eos reiecit.hij vo romā nāui-
gauerit vt pris iniuriā deferrēt ad cesarem.

De conceptione precursoris.

f Uit aūt in dieb⁹ herodis regis iu
dee ex fluxis regni annis ei⁹.Vnde
triginta.Sacerdos qdā noie zacha
rias ī vice abia.⁊ vxor ei⁹ aaronita elizabeth
Dauid enī ampliare volēs cultū dñi vigin-
tiqttuor in stituit sūmos sacerdotes.quoꝝ

vnꝰ tñ maior q̃ dicebaẗ princeps sacerdotũ. Sta tuit aũt sedecim viros ð eleazar. ⁊ octo ð thamã. Hoꝝ sortes dedit cuiq; ebdomadã ð cuiꝰ genere zacharias cũ i die ꝓpiciatiõis incẽsũ põeret. ꝑdixit ei angel nasciturũ sibi filium de vxore. Qui cõsiderãs sterilitatem vxoris. ⁊ vtriusq; senectutẽ nõ credidit. ⁊ ob hoc obmutuit: vsq; ad diẽ partus. Nomen quoq; pueri ⁊ magnificentiã cũ abstinentia ei indicauit. Concepit aũt elisabeth. ⁊ occultabat se mensibus quinq;.

De conceptione saluatoris.

m Ense aũt sexto missus ẽ gabriel in nazareth. ad mariã despõsatam ioseph. Cũq; ea salutata dixisset eã pariturã iesũ filiũ altissimi: quesissetq; quõ fieret hoc. cũ se nõ cogniturã virũ i aio nouisset. nisi aliter deꝰ disponeret. addidit angelus. nõ ð viro sed ope spũssancti cõcepturã. etiã cõcepisse cognatã suã elisabeth sibi indicauit. ꝑmixtẽ eni erãt sacerdotalis tribꝰ ⁊ regia. nã ⁊ aaron vxorẽ habuit ð iuda: elisabeth vxorẽ naason. ⁊ ioiada põtifex: iocabeth filiã regis iorã. Et ait maria. Fiat mihi scðm vbum tuũ. Et statim cõceptꝰ ẽ xp̃s de vgine. plenꝰ hõ in aia ⁊ carne. ita tñ: q liniamẽta mẽbroꝝ visibꝰ discerni nõ possẽt Creditẽ aũt cõceptꝰ fuisse octauo kalẽdas aprilis. ⁊ reuolutis trigintatribus annis: eodẽ die crucifixus.

De ortu precursoris.

t Exurgẽs aũt maria: abijt i ciuitatẽ iuda. iuda: nomen ẽ regni. nõ: tribus. Jerlm eni i tribu beniamin erat. p quã forte trãsiuit ad oppidũ: in quo dicũt tũc zachariã habitasse. q̃rto miliario a ierlm. ⁊ ibi natũ iohãnẽ. ⁊ legiẗ in libro istoꝝ: q beata virgo. p̃mo eã leuauit a terra. ⁊ cũ salutasset elisabeth: exultauit infans in vtero eiꝰ. ⁊ cũ matrẽ dñi sui ⁊ beatã ꝓphetaret eã elisabeth: edidit maria canticũ dño dicẽs. Magnificat aia mea ⁊c. Mansit aũt maria ibi mẽsibꝰ tribꝰ. ministrãs cognate donec pareret. ⁊ tũc rediỹt i domũ suam.

Octauo aũt die cũ circũciderẽt puer. ⁊ vocarẽt eũ zachariã: ait mater. Johannes ẽ nomẽ eiꝰ. idipsuz scripsit ⁊ pater. sũpto pugillari. Est aũt pugillaris. vel tabella q̃ pugno põt includi: vel calamꝰ scriptoris. Et apertũ ẽ os zacharie. ⁊ ꝓphetãs canticum fecit dño. Bñdictꝰ dñs deꝰ isrl ⁊c. Et q2 hec duo cantica euãgelica sunt: ideo stando cantamꝰ ea

Hec duo cantica nõ cãtanẗ i ecclesia: eo ordine quo fuerũt edita. ꝑus eni cantaẗ: qð secũdo fuit editũ. q2 eni in cãtico zacharie legiẗ. ⁊ erexit cornu salutis: qð sol ẽ factũ i resurrectione. ideo cantiẗ i laudibꝰ. ⁊ loquitur ad puerũ: q fuit aurora solis. ⁊ q2 legiẗ in cantico vginis: respexit humilitatẽ ancille sue: ecclesie scz ipsiꝰ marie. qð q̃dẽ factũ ẽ i sexta etate. ⁊ agit ð incarnatione. vel suscepit isrl. ideo caniẗ ad vespas. i sexto scz officio diurno. terciũ canticũ symeonis qð seq̃tur: canitur i septimo officio. i. cõpletorio. q2 orat se dimitti i pace. Qð erit i septima q̃escentiũ etate. Puer aũt crescebat ⁊ cõfortabaẗ spiritusancto. ⁊ erat i desertis: vsq; i diẽ ostensionis sue ad isrl. Reuertẽs maria nazareth: inuenta ẽ in vtero habẽs. q̃ nolẽs eã traducere i cõiugẽ: occulte voluit eã. dimittere. In somnis aũt ãmonitꝰ ẽ ab angelo: vt acciperet eã i cõiugẽ. ⁊ ne suspicareẗ adulteriũ: cõceptũ pueꝝ ð spũsancto indicauit. ⁊ vt iesũ vocaret. ꝓpterea q2 saluũ faceret populũ: a peccatis eoꝝ. ex hoc cognouit ioseph deũ nasciturũ. q̃ solus peccata dimittit. ⁊ accipiens sponsam in vxorem: cum virgine virgo ꝑmansit. Habuit aũt virgo virum. ne grauida infamaretur. ⁊ vt viri solacio ⁊ ministerio frueretur. ⁊ vt diabolo occultaretur. dei partus.

De descriptione orbis.

In diebꝰ illis: Exijt edictū a cesare augusto: vt describeret vniuersus orbis. volēs cesar scire numerū regionū i orbe: q̄ romane suberāt ditioni: numerū etiā ciuitatū i q̄libet regione: numerū quoqꝫ capitū. i q̄libet ciuitate: pcepat. vt de suburbanis oppidis: vicis. ⁊ pagis. ad suaꝫ cōfluerēt hoīes ciuitatē. ⁊ maxime vbicunqꝫ habitarēt: ad ciuitatē cōuenirent: vn̄ trahebāt originē. ⁊ quilꝫ denariū argenteū: pciū decē nūmoꝝ vsualiū. vn̄ ⁊ denariꝰ dicebat. psidi puincie tradens. se subditū impio romano pficeret. nā ⁊ nūmꝰ imaginē pferebat cesaris. ⁊ suprscriptionē noīs. ⁊ qꝛ numerꝰ coꝝ q̄ censi capite ferebant. certo determinabat numero. ⁊ redigebat in scriptis: ideo pfessio hmōi: descriptio vocata ē. Hec descriptio pma facta ē a pside syrie cirino. pma dicit: q̄ntū ad cirinū syrie psidē. Quia eni iudea i vmbilico nr̄e zone habitabilis esse dicit. puisum ē vt in ea inchoaret. ⁊ deinde p circūstantes nationes alij psides psequerent. vel forte pma .i. vniuersalis. qꝛ alie pcesserant pticulares. vel forte pma capitū in ciuitate fiebat a pside. secūda: ciuitatū i regiōe. a legato cesaris. tertia: regionū i orbe corā cesare. hic pmū iudea facta ē stipendiaria romanis. hec descriptio videt fieri quot annis. qꝛ in euāgelio dictum legit petro. magister vester nō soluit hoc āno tributū. Ascēdit aūt ⁊ ioseph a nazareth i bethleem. eo ꝙ esset d̄ domo dauid vt pficeret cū maria vxore sua p̄gnante. Si mulieres pfitebant, intelligēdū ē sic: vt pficeretur cū maria. si soli viri: sic est ordo. ascendit ioseph cum maria.

De ortu saluatoris.

Natū ē aūt cū essent ibi pepit virgo pmogenitū filiū suū. nō: post quem aliꝰ. sed ante quē nullꝰ. ⁊ pānis inuolutū reclinauit eū i psepio. qꝛ non erat eis locus aliꝰ i diuersorio. Dicit qꝛ fenū i quo iesus iacuit. delatū ē rome ab helena. ⁊ ē i ecclesia sancte marie maioris. Infra basilicam nō lōge a psepio: q̄escit hieronimus. Paula quoqꝫ ⁊ eustochiū i bethleē q̄escūt. Difficile fuerat paupibꝰ p frequētia multoꝝ q̄ ob id ipsū cōuenerāt: vacuas inuenire domos. et i cōmuni trāsitu q̄ erat inter duaꝫ domos. opimētū habēs: qd̄ diuersoriū dicit. se receperūt. Sub quo: ciues ad colloquēdū. vł ad cōuescendū i diebꝰ ocij. vel p aeris intempie pluerebāt. Forte ibi ioseph psepiū fecerat boui ⁊ asino: quos secū duxerat. i quo repositꝰ ē iesus. ad qd̄ q̄dā refert illud ysaie. Cognouit bos possessorē suū: ⁊ asinꝰ psepe dn̄i sui. Et illud abacuc. In medio duū aīaliū cognosceris. in picturis ecclesiaꝝ. q̄ sunt q̄si libri laicoꝝ. hoc rep̄sentat nobis. Natus ē aūt saluator: anno regni augusti cesaris q̄dragesimosecundo annos eni duodecim: q̄ a morte iulij fluxerāt vsqꝫ ad acciū bellū: regno augusti connumeramꝰ. Anno xxx regni herodis tricesimo vniuerso orbe peccato natꝰ ē dn̄s olimpiadis cētesime nonagesimetertie āno tertio. āno ab. vrbe cōdita septigētesimo q̄nq̄gesimosecūdo. Natꝰ ē aūt nocte dn̄ice diei. qꝛ si tabulā cōpoti retro pcurras. inuenies eiꝰ anni cōcurrētē q̄ntū. regularē ianuarij tertiū q̄bus iunctis. ⁊ sublatis septē: vnū remanet. Itaqꝫ kalēdas ianuarij i dn̄ica inuenies: qd̄ cōcurrit. Nā ea die q̄ dixit fiat lux. ⁊ facta ē lux: visitauit nos oriēs ex alto. Ad hec: qꝛ kalēde aplis fuerūt sexta feria post morte iesu in āno eodē: sequēs dies natiuitatis eiꝰ fuit in dn̄ica. ⁊ idē fuit i āno cōceptiōis ⁊ natiuitatis. Inchoata ē vo scd̄m quosdā sexta etas: a natiuitate xpi. scd̄m aplm q̄ ait. cum venit plenitudo tpis ⁊c. Scd̄m alios a die q̄ baptizatꝰ ē. ppter vim regeneratiuā datā aquis. Scd̄m alios a passiōe. qꝛ tūc apta ē porta. ⁊ inchoata ē quodāmō septima quiescentiū.

fluxerāt q̄dē ab adā anni q̄nq3 milia centū
nonaginta sex. scdm septuaginta. scdm he/
breos vo longe pauciores. Ab abraam vo
duo milia duodecim.

De cātico angelorū et circūcisione domini.

T pastores erant vno miliario a
e bethleē i regiōe eadē custodientes
vigilias noctis sup gregem suū.
Mos fuit antiquorib' i vtroq3 solsticio vigi/
lias noctis custodire. ob solis venerationē
q̄ forte ⁊ apud iudeos ex vsu cohabitātiū in/
oleuerat. Et ecce angel' dn̄i stetit iuxta il/
los. annūciās eis saluatorē natū i bethleē.
⁊ i signū: positū infantē i p̄sepio nūciauit: et
facta ē cū eo multitudo angelo℞ dicentium
Gloria i excelsis deo. ⁊ i terra pax hoib' bo
ne volūtatis. q2 p christū glorificat' ē pater
⁊ pax facta ē inter deū ⁊ hoiē. inter angelū
⁊ hoiē. īter iudeū ⁊ gētilē. inter spm̄ ⁊ car
nē. Pro hac multitudine angelo℞. p grege
pasto℞: voluīt q̄dā locū illū p̄phetice dictū
turrim gregis. ibi. ⁊ tu turris gregis nebu/
losa. cū tñ iā p̄mo cōtraxerat. hoc nomē lo-
cus idē. q2 iacob ibi pauit gregē: cum rachel
pturiret. ⁊ trāseūtes pastores vsq3 bethleem
inuenerūt vbū qd̄ factū erat ad eos. ⁊ q̄ au/
diebāt mirabant sup his q̄ dicebant ad il/
los a pastorib'. Maria quoq3 conseruabat
oia vba hec cōferēs i corde suo. d q̄ natus ē
iesus: q̄ putabat fili' ioseph. Xpi aūt genera/
tio sic erat. Prima q̄dē hois generatio: cōdi
tio d terra. Secunda: d latere viri. Tertia: ex
viro ⁊ femina. Quarta sic erat: vt sine viro
nasceret hō d femina. vn̄: ⁊ appropriata cir/
cūlocucōe p uoie xp̄s fili' hois dictus ē. pa
⁊ secūda gn̄atio ruerūt. In tertia: d ruina
generamur. i q̄rta: d ruina suscitamur. Oc/
tauo die: circūcidet puer. ⁊ declarauerūt no

mē ei' esse iesū. qd̄ impositū erat ei ab ange
lo: p̄usq̄ꝫ cōcipet. Dicit: q̄ p̄putiū dn̄i ocla/
tū ē ab angelo karolo magno i tēplo dn̄i. ⁊
trāslatū ab eo: aqsgrani. post: a karolo cal
uo positū i ecclia saluatoris apud carosiū.

De magis.

Ertiadecima vero die. Ecce magi
t venerūt ab oriēte: ierosolimā dicen/
tes. Ubi ē q̄ nat' est rex iudeo℞:
Uidim' eni stellā ei' i oriēte: ⁊ venim' ad/
orare eū. Successores fuerūt isti doctrine ba/
laā. q̄ stellā nouerūt: ei' vaticinio. ⁊ amagni
tudine sciētie magi nūcupati. quos eni gre
ci philosophos. p̄se magos: appellāt. vene/
rūt eni d finib' p̄sa℞ ⁊ caldeo℞. vbi fluui'
ē saba. a quo ⁊ sabea regio dicit. Quidā tñ
nō eos p̄pria magos dictos putāt. s3 postq̄ꝫ
dolū herodis: p aliā viā reuertētes: fefellerūt
Crisostom' dicit: stellā3 multo ante tpe q̄ꝫ
xp̄s nasceretur. ⁊ apparuisse eis. ⁊ ita: multo
tpe d lōginquo venerūt. potuit tñ fieri: vt in
tredecim dieb' sup dromedarios. lōga ter/
rarū spacia trāsmearent. Audiēs ergo ma/
gos herodes rex. cōturbat' ē. ⁊ ois ierosoli/
ma cū illo. timuit rex: ne q̄s d semine hirca/
ni vel aristoboli nat' esset regnaturus. se tan/
quā alienigena dessitu[t]o. turbat āt ciuitas
nouitate miraculi pculsa. Cūq3 diligēter di
dicisset rex ortū stelle a magis: vt p eū nata
lē pueri cognosceret. etiā a sacerdotib' ⁊ scri/
bis sciscitabat. vbi xp̄s nasceret. q̄ iuxta mi/
cheā: i bethleē effrata nasciturū dixerūt. beth/
leē: prius dicta ē effrata ab vxore caleph. que
ibi sepulta ē. quā q̄dā suspicant filiā3 fuisse
vr ⁊ marie sororis moysi. postea vo p' famo
sam sterilitate. p q̄ elimelech cū domo sua
adijt moabitas. cū reddita fuisset ei incredi
bilis vbertas: dicta ē bethleē. q̄ sonat dom'
panis. dixit āt rex magis vt inuētū pue℞ si/
bi indicarēt. vt veniēs adoraret eū. iā enim
animū direxerat ad pdendū puerum. quos
egredientes d ierlm: stella antecedebat vsq3
dū veniēs staret. supra domū vbi erat puer

Dicit fulgẽtius: stellã tũc creatã notabilẽ. ⁊ discretã a ceteris. ⁊ i splendore: q̃ lux diur na nõ impediuit. ⁊ i loco: q̃ neq̃ꝫ i firmamẽ to cũ stellis minorib' erat. nec i ethere cum planetis. sed i aere vicinas terris tenebat vi as. ⁊ i motu. q̃ ꝑus imobilis sup iudeam: magis dedit signũ veniẽdi i iudeã. q̃ ex deli beratione sua ierlm tanquã caput iudee ad ierũt. q̃bus egressis tũc ꝑmo motu notabili ꝓcessit eos. q̃ pacto officio mox esse desijt. re uertẽs i iacentẽ materiã vñ sũpta fuerat. tñ q̃dã tradũt bedã voluisse: qd i puteũ bethle emitanũ ceciderit. ⁊ post i dieb' paule ⁊ eu stochij q̃sdã ꝟgines deo dicatas eã miracu lose vidisse. qd q̃ fabulosũ existimauerit fra tres cũ q̃b' monasticã ducebãt vitã. eũ a cõ munione sua q̃nq̃ꝫ separauerunt.

De oblatione ⁊ nominibus magoꝝ.

Ingressi ꝟo magi domũ quã diuersoriũ lu cas nominat. obtulerũt puerõ singuli: aurũ thus ⁊ mirrã. scd̃m cõsuetã sabeis oblatio nẽ. tñ significãtes eũ regẽ. deũ. sed mortalẽ. noia triũ magoꝝ hec sunt hebraice: appelli'. amer'. damascus. grece: galgalat. malgalat saracin. q̃ cũ deliberarẽt ꝺ reditu: rñsum est eis i sõnis: ne redirẽt ad herodẽ. ⁊ veniẽtes tharsum cilicie cõducto nauigio redierũt in regionem suam:

De ypapanti dñi.

e Et postq̃ impleti sunt dies purgã tionis marie. tulerũt pueꝝ i ierlm vt sisterẽt eũ dño. i. offerẽdo p̃sentare. ⁊ dederũt hostias ꝓ eo. par turturũ aut du os pullos colũbaꝝ. Insup redimerũt eum q̃nq̃ꝫ siclis argẽti. ⁊ erat i ierlm symeon senex q̃ acceꝑat a spũsancto: nõ visurũ se mortem nisi ꝑus videret xp̃m dñi. ⁊ tũc: eodẽ. spũ ve nit i tẽplũ. ⁊ accipiẽs puerũ i vlnas: kĩcs eũ xp̃m: ait. nũc dimittis ⁊c. ⁊ ꝓphetãs ꝺ pas sione xp̃i: ait ad mariã. Et tuã ipsi' aiam ꝑ trãsibit gladi'. i. passio ipsi'. nõ eni sine ma t̃no dolore potuit videre crucifigi filiũ ⁊: si re surrecturũ speraret. vel ita. aiam ipsi' q̃ ⁊ tua ẽ. quã scꝫ q̃si tuã diligis: ꝑtrãsibit gladi'. ea dẽ hora supuenit. ⁊ ãna ꝓphetissa. ⁊ loque bat ꝺ illo oib' q̃ expectabãt redẽptionẽ isrl.

De fuga dñi in egyptum.

t Tunc herodes vidit q̃ illusus esset a magis. Vidẽs eni magos hero des nihil sibi renunciasse: putauit eos visione stelle deceptos. ⁊ erubuisse redi re ad eũ. ⁊ ideo ab inq̃sitione pueri cessauit. sed cũ audisset q̃ dicta fuerant a pastorib'. ⁊ maxime ꝓphetias symeonis ⁊ anne: sensit se illusũ. ⁊ ꝺ morte pueroꝝ bethleemitarum tractabat. vt ille quẽ ignorabat: cũ eis occi deret. ꝓpter hoc: ꝑ ãmonitionẽ angeli fugit ioseph cũ puero ⁊ matre ei' i egyptum: vsq̃ꝫ ad obitũ herodis. Cũq̃ꝫ ingrederet dominꝰ egyptũ. corruerũt idola egypti: scd̃m isaiam q̃ ait. Ascẽdet dñs nubem leuẽ. ⁊ ingredietur egyptũ. ⁊ mouebunt simulacra egypti. Tra duntq̃ꝫ q̃ sicut i exitu filiorum isrl ꝺ egypto: nõ fuit dom' egypti. in q̃ deo ꝓcurante: nõ iaceret mortuũ ꝑmogenituꝫ: ita nec mõ fuit tẽplũ i egypto: i quo nõ corruisset idolum.

De nece pueroꝝ ⁊ quare dilata ꝑ annũ.

h Herodes aũt dũ ꝺ nece pueroꝝ di sponeret. ꝑ eplaꝫ citatus ẽ a cesare augusto. vt romã iret: accusationiślioꝝ rñsurus. tñ ioseph' dicit: q̃ alexandrũ filiũ suũ secũ romã traxerit. ⁊ venem sibi pa rati reũ apud cesarẽ postulauerit: q̃ cum iter faceret ꝑ ciliciã: audiẽs naues tharsensium magos trãsuexisse. i spiritu vehemẽti cõbus sit naues tharsis scd̃m q̃ dauid ꝓphetaue rat. Cũ ꝟo corã cesare disceptasset pater cũ fi lijs: hac lege facta ẽ recõciliatio: vt adolescẽ tes patri i oib' obedirẽt. ipse aũt: regnũ di mitteret cui vellet. nõ dũ tñ suspicionib' libe ratus erat. Veniensq̃ꝫ ierosolymã. populoq̃ꝫ cõuocato: tribusq̃ꝫ filijs astãtib'. ⁊ cõcordiã fratrũ a cesare factã exposuit. ⁊ se successuris iudicẽ cõstitutũ. ne iudei regnũ ad suos ce siturũ existimarẽt. Tũc cõfirmatus i regno herodes certi' q̃ ꝑus: mittẽs occidit oẽs pu eros q̃ erãt i bethleẽ. ⁊ i finib' ei' abmi atu ⁊ infra. scd̃m tẽpus qd exq̃sierat a magis. quoꝝ maxima ꝑs tertio miliario a bethleẽ ad austrũ: sepulta ẽ. Pluriũ scẽtia visitatio

Ortā vidicerat stellā herodes: eadē die qua
nat⁹ erat dñs. ⁊ scdm ortū stelle: dñm anni
culū esse sciebat. ⁊ aliquot insup dierum.
Ideoqʒ supra etatē ei⁹: vsqʒ ad bimos. ⁊ in
fra vsqʒ ad vni⁹ noctis infantē: deseuit ī pu
eros. Timēs pueri morphoscon. i. mutacio
nē. ne scʒ puer cui sidera famulabant: sup
etatē suā vel infra: faciē trāsformaret. Criso
stom⁹ tñ dicit stellā apparuisse p annū an
te dñi natiuitatē. Credebatqʒ herodes. tunc
etiā dñm fuisse natū. ⁊ sic putabat dñm bi
mū esse: cū adiectiōe paucoꝝ dieꝝ: ⁊ ideo: oc
cidit pueros bimos. ⁊ deinceps vsqʒ ad qn
qʒ annos. sed minores bimis: nō. ⁊ exponit
bimatū ⁊ infra: scdm rōnem numeri. Sic
eni rōne tpis. minores bimis: inferiores sūt
eis. q̄ post nati sunt. ita rōne numeri: sic eni
rōne tpis. minores bimis: iferiores sūt eis:
q̄ post nati sūt. ita rōne numeri: maiores bi
mis inferiores sūt eis: q̄ post eos numerant
cui assertioni videt fidē facere: q̄ qdā ossa in
nocētiū habent adeo grandia: q̄ bimoꝝ esse
nō possent. potest tñ ad hoc dici: q̄ lōge ma
ioris erāt tūc hoies qntitatis: q̄ modo.

Q ō cōminatio ieremie etiā ꝓphetia fuit.

Tunc impletū ē illud ieremie. vox
t i rama audita ē ⁊c. Rama locus ē
iuxta gabaa duodecimo miliario
distās a bethleem. vbi fere deleta tribu. be
niamin ꝓpter vxorē leuite: pauci supstites
planxerūt mortuos suos. Hoc aūt ieremias
videt induxisse. poti⁹ cōminando: q̄ ꝓphe
tando. minabat eni tantā imminere ruinam
duabus tribubus: qnta facta fuerat in filijs
israhel: culpā gētiū audita est in rama.
Tūc etiā ꝓphetauit ō nece puuloꝝ: vt ma
theus ait. ⁊ tūc rama nō ē nomē loci. sed q̄
rama excelsū sonat: idē est. ac si dixisset. vox
i excelso audita ē. Videt quoqʒ debuisse di
ci: lia plorās filios suos. cū bethleemite de
iudā fuerit. sed q̄ beniamin trib⁹ cōtermina
ē iude. insinuauit euāgelista: multos ad be
niamin fuisse occisos: p vicinia ad exagerā
dū scelus herodis. vel q̄ rachel iuxta beth
leem sepulta ē. ꝓphetico locutionis modo
dicitur ea egisse. q̄ in loco eodem gerebātur.
⁊ noluit cōsolari q̄ nō sunt. i. incōsolabiliter
dolebāt ō eo qd nō sūt. i. ō eoqd mortuā esse
desierāt. Innocētes qdem martires laxato
vocabulo dicūtur nō q̄ testes christi: sed q̄
p christo occisi sūt. quē: si nō loquēdo: mo
riendo sūt cōfessi. p quo etiam: ecclesia p eis
sollēnizat. q̄uis ad inferos descēderit. Vñ
⁊ i coꝝ sollēnitate cantica letitie subticētur.
scʒ. te deū laudamus. ⁊ gloria i excelsis deo.
Et p alleluia: qdam dicunt. Laus tibi de⁹
Alij ꝟo cantemus ei.

De nece duoꝝ filioꝝ herodis.

Actū est aūt: vt qm herodes mul
f tos orbauerat filijs: ⁊ ipse suis mi
serabilius orbaret. nā p astutiam
antipatri. iteꝝ facti sūt suspecti. Alexāder et
aristobolus patri. ob hoc scpsit herodes au
gusto. i multis filios accusans. misit āt au
gustus saturniū. ⁊ pcaniū legatos: cum re
scripto. vt carā his duob⁹ coacto cōcilio p
cerū: filios iudicaret. ⁊ ō eis. si cōuincere eos
posset: faceret qd vellet. auditis aūt hic in
de ptib⁹: legati illos damnādos pnūciaue
rūt. nō tñ morte. Tūc: apud sebastem cōie
cit eos pater i vincula. Cōplices ꝟo coꝝ ap
posuit torquere pater. vt cōfessione coꝝ certi
oraret. si in aiam suā aliqd machinarent fi
lij. cōfessus aūt qdaʒ: multa sibi pmissa ab
alexandro. si patri venenū ꝓpinaret. cōfessus
ē ⁊ tonsor: ō pmissis sibi munerib⁹ si dum
patri pararet barbā eū iugularet. Addiditqʒ
dixisse alexandrū: nō esse spem ponēdā in se
ne q̄ canos cingebat vt videret adolescē
his motus herodes: missis spiculatoribus
iussit filios occidi. ⁊ asportari i alexandriuʒ.
ibiqʒ sepeliri. cū alexandro auo materno.

De pmo testamēto herodis. ⁊
odio ipsius ⁊ antipatri.

Tunc inscripsit testamētū herodes.
t ⁊ ātipatrū futurū regē instituit. ⁊
herodē: q cognominabat antipas:
substituit antipatro. Antipater ꝟo intollera
bile odiū populi excepit. cūctis scientibus: q̄
fratribus suis struxisset calumnias. ob hoc

etiā pater eum nō recto oculo aspiciebat ad
hec etiā antipater molest⁹ erat patri: q fratrē
sibi substituerat. eo q ad filios ipsiu⁹ ātī
patri regnū trāsire voluisset. Alia quoq3 maior
causa inuidie i patrē orta ē ei. nā pupillos
filioꝝ quos occiderat: paterna dilectione
fouebat. aliis nepotib⁹ suis: eos copulās ma
trimonio. Erāt aūt scōm iosephū puuli relicti
ō aristobolo: herodes agrippa. q iacobū
occidit gladio. ⁊ herodias: quā post abstulit
herodes antipas fratri suo philippo.
Timuit ergo antipater: ne ad pupillos fratrū
suoꝝ qñq3 regnum reuocaret herodes q3
eos ex matre cōtingebat. Cōmouit etiā pherorā
i odiū herodis a deo. vt pherozas recederet
a fratre: ⁊ habitaret i terra q cōcessa ei
fuerat trās iordanē. ipse ᵭo etiā patre nolēte
qbusdā excogitatis occasionib⁹: romā ꝑperauit.
efficatissimū venenū a qdam venefica
arabica cōparās. ⁊ apud vxorē pherore repo
nens. q interim dum ipse abesset: p ministrū
quē cōduxerat. patri ꝑpinaretur.

Quod herodes incarcerauit antipatrū insidiantez vite eius.

Um āt antipater rome esset: mor-
o tuus ē pherozas. accepitq3 ō veneno
reposito apud vxorē pherore: p
ancillā iracūde a dn̄a sua recedentem. itaq3
euocatā relictā fratris: afferre venenū iubet
illa ᵭo q̄si allatura egressa: ō tecto se p̄cipitē
dedit. sed semiuiua allata ad regē: ait. Cum
morerēt frater tu⁹ vir meus: ait mihi. Affer
huc mulier venenū: qd reliqt nobis antipater.
meq3 vidēte i igne cōsume. ne ad inferos
cōsciētiā3 fratricidij vltricē ferā. ego ᵭo magnā
ei⁹ ptē i ignē fūdēs: modicū mihi ꝑpter
dubios casus: ⁊ q3 te metuebam: reseruaui.
cūq3 pixidem cū veneno ꝑtulisset: expirauit.
Acceptis quoq3 plurib⁹ aliis argumētis: q
antipater in mortē patris crassaret. herodes
eū mature reuocauit. matrēq3 illi⁹ repudiauit.
Cūq3 filiū ō paricidio accusasset: p̄sente
varo p̄side sirie: q illis dieb⁹ ierosolimā venerat
posuit eū in carcerem: apud iericonta.

De magnitudine morbi herodis.

Unq3 complices filij quereret. pa-
t ter vt eos cū filio exq̄sitis pimeret
suppliciis: graui morbo impedit⁹ ē
accedebat ⁊ senect⁹. cū ante annos iā septuaginta
natus erat. animumq3 eius: filioꝝ clades
grauiter affligebāt. Erant aūt in ierl'm
duo sophiste. quos nō pauci adolescētū sectabant:
cū leges exponerēt. His oportunuz
visum ē rege tabescēte: vt aqlam aureā deicerēt.
quā rex sup maximā portā templi cōtra
patrias leges posuerat. q deiecta rex cōmot⁹
magnitudine ire sue: morbū supat. ⁊ in cōtionē
ꝑcedēs i oēs ierosolimitas. iniuriam
hanc refundere mitebat. sed ad p̄ces populi
i solos auctores vltus ē. illos igit q funib⁹
demissi aqlam cōciderāt: viuos incēdit cum
duob⁹ sophistis. De hinc variis affligebat
lāguorib⁹. nā febris nō mediocris erat. prurigo
intollerabilis i omni corpis supficie. assiduis
vexabat coli tormētis. pedes intercute
vicio tumuerāt. putredo testiculoꝝ vermes
generabat. creber anhelit⁹. ⁊ interrupta suspiria.
q ad vindictā dei ab oīb⁹ fieri referebātur.
ipse ᵭo iordanē trāsiēs: apud calliorē calidis
aquis vtebat. Cūq3 corp⁹ ei⁹ oleo calidiori
foueri medicis placuisset. i archā plenā
demersū ita dissolutū ē. vt etiā lumina quasi
mortu⁹ resoluta torqueret. tñ ad clamorez
astantiū respicere visus est.

De nobilibus iu-

deis occidēdis in morte herodis et nece antipatri.

Unq3 rediſſet iericho: audiēs iude os morte ſuā expectātes cū gaudio et omni iudea nobiliores collectos iuuenes cōcludi pcepit: i ypodromo. i. i carcere circi. pcipiens ſalome ſorori ſue. vt cum aiaȝ efflaret: ſtatim illoꝝ occideret. vt ita: ois iudea i morte ipſi⁹. etiā inuita plāgeret. Nū cij ho quos romā miſerat redeūtes. epłaȝ tulerūt a ceſare: vt antipatrū i exiliū daret. vł ſi mallet: morte dānaret. quo nūcio paululū recreat⁹ ē. Cūq3 pomū quo libēter veſcebat petijſſet. cultellū quoq3 ad incidēdū popoſcit. ſtatimq3 cū tuſſi violēta diſtēderet: circūſpiciēs ne qs arbiter impediret. ſe pcuſſur⁹ dexterā ſuſtulit. ſed aciab⁹ cōſobrinus ei⁹ dexterā cōtinuit. ſtatimq3 vlulat⁹. qſi rex mortu⁹ eſſet: i regia excitatus ē. quo audito: antipater exultās cuſtodib⁹ multa pmittebat. vt eū ſoluerēt. qđ cū accepiſſet herodes: grauius tulit exultationem filij: ꝙ mortē. et continuo miſſis ſatellitib⁹ occidit eū. ſepeliriq3 pcepit i hircano. ſtatimq3 mutās teſtamētū: arbelaū regni ſcripſit ſucceſſorē: ita tñ ꝙ ab auguſto ſuſcipet diadema.

De morte herodis et ſubſtitutione archelai.

Oſt mortē aūt filij qnq3 dieb⁹ exactis: mortuus ē. tricesimoſeptimo anno. poſtꝙ a romanis rex declarat⁹ erat. i alijs fortunatiſſi⁹: i reb⁹ domeſticis infeliciſſim⁹ fuit. Salome ho quos occidi mandauerat: abſoluit. ſepeliuit eū archelaus i herodiū: iuxta ipſi⁹ mādatū. nihil regij ornat⁹ i funeris pompa ꝑtermittēs. ſeptē āt dieb⁹ i lugēdo patre cōſūptis: epuliſq3 ferialib⁹ ppło exhibitis: q mos iudeoꝝ ob exꝑēſas funeꝝ multos depaupauit: candida veſte indut⁹ aſcēdit i tēplū. varijſq3 fauoribus a plebe ſuſcept⁹ ē. ſedēſq3 p tribunali: dixit ſe etiaȝ a regis noie velle tēpare. donec a ceſare cōfirmata foret ſucceſſio. pmittens ꝙ patre melior oib⁹ appareret. quo circa: alij tributa leuari: alij vectigalia tolli: qdā ſolui cuſtodias: acclamabāt. poſtulatis āt archelaus annuens. celebratis hoſtijs erat i epulis cum amicis.

De lite fratrū coram auguſto p regno.

Rta eſt aūt ſedicio. que in nouis rebus ſolet accidere. plurimi eni: ſophiſtas p defenſione legis occiſos lugebāt. oēs fere: pōtificē quē herodes pxio creauerat āmouendū pclamabant. inſtante aūt azimoꝝ die. cū turba ab imolatione pbiberet pontificeȝ: archelaus imiſſo ciliarcho verbis eos ſedare pus attemptauit. Cū aūt vulneratū remiſiſſent ciliarchū: miſſa grandi manu ſatellitum. archelaus circiter nouē milla occidit. et p vocem pconis omnes ad pria cōmonēs. neglecta feſtiuitate oēs abierūt. Ipſe ho cū nicholao et ptholomeo ſecretarijs pris ſui: roma pfect⁹ ē. ſalomāq3 et filios ei⁹ ſecū duxit. vt cū teſtamēto extremā voluntatē patris ſui teſtarent. philippo fratre: regni pcuratore relicto. Profect⁹ eſt etiā romā herodes antipas. vt đ regno habēdo cum fratre diſceptaret. oratore hyrenco pter acrimoniā dicēdi: plurimū cōfiſu⁹ Ceſar qdē aſcitis optimatib⁹ romanoꝝ: ptib⁹ pſequendi copiam dedit. ibiq3 tunc pmum gaium ex agrippa et filia ſua natum. filium adoptiuū: ſedere iuſſit: Archelaus ſibi regnū deberi aſſerebat: et etatis merito. et ſcđm teſtamēti volūtate. antipas ho: pmuȝ debere ſeruari teſtamentum aſſerebat. quod: pater quando cōpos mētis eſſet in ſcpſerat. ſcđm ho nullū fore. qđ ipſum pater impicos mētis fecerat. nā et tūc manu pria ſe appetierat.

Addebat aūt ꝙ archelaus vmbrā regni de tulisset ad cesarē. cū ipse corpus reꝝ gerēda rum sibi rapuisset. Postremo: ꝙ initia pote statis sue nouē miliū occisoꝝ sanguine ma culasset. cesar vo ratum differēs secū d cog nitis deliberabat. an aliquē regni successo rē cōstitui oporteret. an: toti familie distribui ꝑncipatū. ꝑsertim cū lr̄as vari d syria acce pisset: iudeos descisse nunciantes. interim quoqꝫ materarchelai mortua nūciatur.

De quattuor regibus in iudea.

Odem sane tpe: q̄ttuor reges i iu
e dea surrexerūt. nā in idumea duo
milia veteranoꝝ q̄ sub herode mi litauerāt: regē creauerant: sephori vo galilee iudas filius ezechie latronum ꝑncipis. olim ab herode interfecti: diadema sibi imposue rat. Trāsflumen quoqꝫ symon q̄dā ex seruis regalib⁹ vastitate corꝑis fretus a latronib⁹ rex creatus ē. Pastores quoqꝫ quedā ꝓceri corꝑis cū pastorē i finibus israel regē sibi cōstituerāt. ob hec insinuāda cesari: missus est romā a varo philippus. duab⁹ tn̄ inci dēter d causis. vt ⁊ archelao subueniret. ⁊ si regnū herodis nepotib⁹ ei⁹ distribui pla cuisset. ptē aliquā mereret. Fuerūt ⁊ cū eo q̄nq̄ginta d iudeis honorati. q̄ octomilia iu deoꝝ rome tūc degentiū: secū traxerūt ad ce sarē. Ante eni captiuitatē finalē: udei p cap tiuitates ꝑticulares dispsi fuerāt vbiqꝫ ⁊ de nūdati. Quos vt audiret cesar in palatini appollinis tēplo sedit cū amicis. Illi vo ty rannidē herodis. ⁊ filioꝝ eius in iudeos ex plicātes supplicabāt romanis: vt iudee reli quias misericordia dignas iudicarēt. ⁊ aut ius antiquum regni sibi restitui aut syrie cōiungi finibus. aut p romanos iudices iu deam amministrari.

De simulato alex.

O tpe: etiā q̄dā natione iude⁹ in
e sidonioꝝ oppido educat⁹: quā si
millim⁹ alexādro herodis filio quē ⁊ pater interemerat: venit i iudeā instinctu cuiusdā liberti herodis. q̄ oēs act⁹ regni op time sciebat. asserēs sibi regnuꝫ deberi. tū: qr maior fili⁹ herodis. tū: quia ex patre matris sue mariannes cū cōtingebat. Cūqꝫ plures iudeoꝝ seq̄ces haberet: romā quoqꝫ ꝓfect⁹ ē Igit iudei rome degētes. visendi ei⁹ studio ad eū circūfluebāt. sciscitatusqꝫ q̄liter viue ret: aiebat. lictores miseratos fratrū: alios si miles eis morti subiecisse. Aristobolū quoqꝫ fratrē adhuc viuentē i creta vel i cipro latere Sꝫ cesar optime vultū alexandri sciens. quē dū rome studeret puer amasiū habuerat: cū patre quoqꝫ post disceptantē plenius nota uerat. fallaciā similitudinis animaduertit. misitqꝫ iadū q̄ ⁊ alexandrū bn̄ cagnosceret: vt ad se iuuenē adduceret. vitā sibi pollicēs: si tante fraudis ꝓdidisset auctorē. Cūqꝫ ille cōfessus esset se talia simulasse ad questū: ri sit cesar. suasorēqꝫ ei⁹ iussit interfici. falsūqꝫ alexandrū: ꝓpter habitudinē corꝑis: nume ro remigum inseruit.

De diuisiōe regni

Andē d cōsilio senat⁹: cesar monar
e chiā herodis distribuit. mediā ptē
scꝫ iudeā ⁊ idumeā tradēs arche lao: sub noie tetrarchie pollicit⁹. facturū se eū regē: si se dignū ꝓbuisset. mediā vo ptē i du as secuit tetrarchias. recessitqꝫ i ptē herodis tetrarche: regio trans flumē. ⁊ galilea. iturea vo ⁊ dracon ⁊ auranitis philippo destina ta sūt. Fact⁹ ē igit archela⁹ q̄si diarch⁹. mo narch⁹ vo nūquā fuit. Cū ergo legeris cum monarchū fuisse: nouē annis post patrē in tellige. scdm opinionē vulgi dictū. ⁊ scdꝫ sui iactātiā q̄ se futurū regē scdꝫ ꝓmissū cesaris iactabat. ⁊ sic remissi sunt i iudeā tres frēs. cū sedissent rome q̄ttuor mensibus rei euen tum expectantes.

De reditu iesu ab egypto ⁊ morte galasire.

a Rchelaus vo nō solū in accusatores suos. verū etiā in sibi subditos crudeli⁹ patre deseuit. cui⁹ regni anno pmo. angel⁹ dixit ioseph: vt rediret cū matre et puero i terrā israel. q rediēs ab egypto post annos septē: cū audiret qꝫ archelaus p patre regnare i iudea: noluit illo ire. et ammonitus iuit i galileā. et māsit i nazareth. Dicitur ibi esse fons pu⁹. de quo puer iesus hauriebat. et ministrabat matri cui subdit⁹ erat ei. In hoc loco inuenies sup matheū toti⁹ regni monarchiā. post patrē et herodem regnantē i galilea. Sane archelaus i cōtumeliā generis sui. repudiauit mariannē fratris sui filiā. quā pater dederat ei i vxorē. duxitqꝫ glafirā filiā regis capadociā fratris sui alexandri: quondā vxorē. et mortuo alexādro iube regi libie nuptā. mortuoqꝫ iuba: apud patrē modo i viduitate degentē. q cū in iudeā redisset: nupta archelao videre visa ē astantē sibi alexādrū. et dicere. Satis tibi libitū fuerat matrimoniū. sed rursus reuersa ad penates meos. etiā fratri meo impudēter coniūcta es. te ergo licet inuitā recupabo. q exposito hoc somnio: vix biduū superuixit.

De exilio archelai.

t Andē: crebro accusatus archelaus apud cesarē aduocat. Quinto āt die pusq̄ vorēt: nouē aristas plenas et maximas a bobus rome di somniauerat. Dumqꝫ accitos vates cōsuleret. symon esseus genere. aristas annos et boues rerum mutationes interptatus ē. eo qꝫ agros arando verterēt et mutarēt. ideoqꝫ cūnouē annis dixit regnaturū. varias āt exptum rerū mutationes. moriturū. Nono ergo pncipatus sui anno romā veniēs a cesare damnat⁹: in exiliū pellit apud viennam ciuitatē gallie.

Solis eclipsis fuit.

De pmo pcuratore iudee.

f Finibus āt archelai oib⁹ in puinciā redactis: pcurator illuc missus ē a cesare cōponius. q et quondam cyrini collega fuerat. cū missus ē in iudeā censor patrimonioꝝ. Multi sane iudeorū: et maxime qdam galile⁹ symon populū increpabat: qꝫ post deū dños ferrēt mortales tributarij facti romanoꝝ. Cōpanio ergo pcurante iudeā die azimoꝝ cū mos esset medio nocte tēpli portas apiri: samarite qdam occulte venientes ierosolimā. p cūctas portic⁹ et p totū fanū ossa iecerūt mortuoꝝ. et exīde maior tēpli custodia cepit exerceri. et ante diem porte nō apiri.

De morte augusti.

t O tpe: philippus seuoꝝ repans: iuliā noiauit. in honorē iulie vxoris cesaris. paneas quoqꝫ cesareā philippi dixit. Cōponio vo romam reuerso: successit ei marcus. sub quo: salome soror herodis defuncta ē. sed et huic successit annius rufus. sub quo mortuus ē august⁹ cesar. cū regnasset qnqgītaseptē annos. et mēses sex. dieb decē. ex qbus qttuordecim vel duodecim annis antonius cū eo regnauit. Cū enī qdragesimosecūdo anno regni eius natus esset dñs: q qntodecimo anno tyberij fuit tricenari⁹. patet: cesarē mortuū. dño qntūdecimū annū agēte. qdā tñ: qnqgintasex tm annos regni ei ponūt Alij qnqgintaocto dimidiū annū. et dies q secuti sunt: p anno ponētes. Mortuus ē aūt anno vite sue. septuagesimoseptimo apud atellā ciuitatē cāpanie. gloriat⁹ se vrbē marmoreā relinquere: quam latericiā inuenerat. sepult⁹ ē i marcio cāpo.

De tyberio impatore et valerio procuratore iudee.

f Uccessit ei terti⁹ impator: tiberius nera vxoris ei⁹ iulie fili⁹. q valeriū gratū pcuratorē misit i iudeam. q qstū putās pietatē palā vēdebat sacerdotij pncipatū. q amouēs annā i ismadē pōtificē designauit. Sꝫ et hūc nō multo post abiciēs eleazarū anne filiū subrogauit post annū. et hūc arcēs: symonē instituit. Sꝫ et post annū iosippū. q et cayphas. apposuit. inde p⁹ annos vndecim relinquēs iudeam romā reuersus est. Cuius successor missus est a tiberio pontius pilatus sub quo herodes in honorem tiberij tiberiadem edificauit.

De odio iudeorũ in pontiũ pilatũ.

b Js tpibus tiberi⁹ multos reges ad se vocatos nõ remisit· iter quos archelaũ cappadocẽ retinens: regnũ ei⁹ i puĩciã vertit ⁊ maracã caput regni cesareã noiauit. Sane pilat⁹ ierlm veniens ⁊ statuas cesaris q̃ i signis militarib⁹ inerãt secũ ferẽs ignorãtib⁹ iudeis eas i ciuitate cõstituit· cesareãq; redijt. Cũ ãt plurimi d̃ ierosolimis ad eũ descẽdissent supplicantes d̃ signis amouẽdis· nã ob legẽ iudeoꝝ· q̃ phibuerãt iudee pcuratores: sine signis cõsueuerãt intrare vrbẽ. sedit p tribunali pilatus· militesq; armatos circũponẽs· mortem eis minabat si nõ qeuissent· aut illi potius mortẽ eligebãt q̃ꝫ patrias leges pphanarẽt. admirãs ergo pilat⁹ cõstantiã iudeoꝝ i legalibus institutis· auferri pcepit imagines.

Jterũ pilat⁹ ierosolymã veniẽs: videsq; vrbem aque penuria laborare· apuit gazophilacia tẽpli· ⁊ ex opib⁹ tẽplo dicatis: aqueductũ cepit edificare· suscipiẽs initiũ torrẽtis: qð stadioꝝ duũ miliũ interualla distabat. iudei do acclamabãt· vt ab illo ope cessarẽt ob hoc: pilat⁹ multos iudeoꝝ occidit· p lerosq; sauciauit· intermissum ẽ ãt op⁹. q2 iudei legationem accusationis in pilatũ: ad tiberium direxerunt.

Testimoniũ iosephi de christo.

N hoc loco ponit ioseph⁹ cõmẽdationẽ dñi iesu i hũc modũ. Fuit hijsdẽ tpib⁹ iesus sapiẽs vir· si tñ: virũ eũ noiare fas ẽ· erat enim mirabiliũ opum effector· ⁊ doctor eoꝝ q̃ libẽter q̃ vetura sunt audiũt· ⁊ multos iudeoꝝ multos ex gẽtib⁹: sibi adiũxit· xpus vere hic erat· hũc accusatiõe pmoꝝ nře gẽtis: cuꝫ pilat⁹ i crucẽ agẽdũ esse decreuisset: nõ deserIerũt· hij q̃ ab initio eũ dilexerãt· apparuit eni eis iterũ viuus· sc̃dm q̃ꝫ pphẽ: vel hec vel alia d̃ eo futura pdixerũt· sed ⁊ i hodiernum: christianoꝝ qui ab ipso dicti sunt· et nomen pseuerat ⁊ genus.

De baptismo iohannis et principio sexte etatis.

a Nno qntodecimo impij tiberij cesaris: pcurãte põtio pilato iudeaꝫ tetrarcha galilee herode phillppo fratre ei⁹ tetrarcha iturie ⁊ draconitidis regionis ⁊ lisania abiline tetrarcha sub pncipib⁹ sacerdotũ anna ⁊ caipha: factũ ẽ vbuꝫ dñi sup iohãnem zacharie filiũ i deserto· vt baptizãs ⁊ pdicãs solaciũ redẽptiõis annunciaret· ⁊ venit i oẽꝫ regionẽ iordanis· baptizans baptismo pnie· q2 ad pniaꝫ baptizandos monebat· ⁊ nõ nisi quos penitẽtes videbat baptizabat· pdicãs futurũ baptismũ in remissionẽ peccatoꝝ· p cui⁹ assuefactionẽ etiã baptizabat· dicebat eni. Agite pniaꝫ· appropinqt eni regnũ celoꝝ. Usq; ad hũc annũ tiberij cõputant ab adã anni qnq; milia ducẽti vigintiqnq;. Sc̃dm septuagita sc̃dm hebraicã veritatẽ qttuor milia. Anno do tiberij cesaris sextodecimo fuit ann⁹ iubileus octogesimus pm⁹. Eodẽ anno dicũt qdam sextã etiadeꝫ incepisse· quoꝝ rõ hec ẽ. q2 sic i hoc ãno terminata ẽ circũcisio· ⁊ inchoauit baptism⁹: ita sexta cepit etas qnta terminata qdã ab incarnatiõe dñi initiũ ei⁹ ponũt: hac ratione· q2 sicut sub qnta etate generalis fiebat cõputatio: anno a prima olimpiade tali vel tali: ita sub sexta dr ãno ab incarnatiõe dñi tali vel tali· alij a passiõe dñi eã inchoasse testant· dicẽtes: sextã ⁊ septimã qdẽtiũ: simul incepisse. Jn cronicis do ab impio tiberij inchoata legit. Utebat ãt iohãnes cilicio d̃ pilis cameloꝝ· ⁊ zona pellicea· quodã loco stãꝫ genere hẽsibili vtebat: ⁊ melle siluestri

Tūc exibat ad eū oīs iudea. ⁊ baptizabātur ī iordane. Uidēs āt multos pharisœoꝝ ⁊ saduceoꝝ venīētes ad baptismū dixit eis. ꝓgenies viparū, q̄s ostēderit vobis fugere a vētura ira: facite dignos fruct⁹ pnīe. ⁊ ne dicatis: patrē habem⁹ abrahā. q̄ pōt dn̄s d̄ lapidib⁹ istis. i. d̄ gētib⁹ significatis. his lapidib⁹: suscitare filios abrahe. Digito ostendebat eis iohānes duodecim lapides: quos tulerunt duodecim duces tribuū isrl̄. d̄ medio iordanis ī aridā. quoꝝ aceru⁹ esset in testimoniū. q̄ sicco pede iordanē trāsierunt.

De tribus sectis iudeorum.

Erāt āt tūc ī iudea tres secte iudeoꝝ a cōmuni reliquoꝝ vita ⁊ opiniōe distātes. pharisei. saducei. essei. pharisei: cultu austero. ⁊ victu ꝑparco vtebant. traditiōes suas statuētes. q̄bus traditiōes moysi determiabāt. pitacia cartaꝝ in frōte gerebāt. ⁊ ī sinistro brachio circūligata. q̄b⁹ decalog⁹ inscp̄t⁹ erat. q̄ dixerat dn̄s: hec habebis q̄si q̄d appēsū inter oculos tuos. ⁊ in manu tua. ⁊ hec dicebant philacteria: a philare. q̄d ē seruare. ⁊ thorath q̄d legē sonat. Isti etiā maiores fimbrias aliis ferētes: spinas eis alligabāt. q̄bus pūcti ī deābulādo: memores mādatoꝝ dei fierēt. hīj deo vniuersa deputabāt. ⁊ ī marienne. i. ficto. agere q̄dē q̄ iusta sūt. vel negligere. ī arbitrio hoīum plurimū esse dicūt. tn̄ ī singul' adiuuare marienne. quā ⁊ ex motib⁹ supioꝝ fieri putāt. ꝓpositis suis ⁊ natu maiorib⁹: nūq̄nā cōtrarium r̄ndebāt. iudiciū dei futurū dicētes. aīaꝫ oēꝫ incorruptā esse solas bonoꝝ aīas ī alia trāsire corpa: vsq̄ꝫ ad resurrectionē ⁊ iudiciū malorꝫ āt: eternis retrudi carceribus. ⁊ q̄ a cōmuni hoīuꝫ habitu diuisi: ideo ⁊ pharisei dicebant. Saducei mariennē negāt. deū inspectorē oīuꝫ dicētes. ī arbitrio hoīuꝫ sitū eē: vt bonū malū vegerāt. aīaꝝ gn̄aliter. vl' supplicia: negabāt vel honores. nā ⁊ resurrectionē futurā negabāt. aīas mori cū corpib⁹ putantes. nec angelos esse dicebāt. solos q̄nq̄ꝫ libros moysi recipiebāt. hīj seueri nimis erāt nec etiā inter se sociales. ob quā seueritatē saduceos. i. iustos se noīabant. Essei: fere in oīb⁹ monasticā agebāt vitā. nuptias fastidiētes. nō q̄ cōiugia ⁊ hoīuꝫ successionē censerēt ꝓhibēdā vel ꝑimendā. Sꝫ cauēdā intēꝑantiā feminaꝝ. nullā eni eaꝝ fidem viro seruare putātes. oīa habebāt cōmunia. probro. oleū. i. vnguētū ducētes: squalorē decus putabāt. dū mō: ī veste cādida semꝑ essent. nulla ei certa ciuitas. sed ī singul': domicilia habebant. Ante solis ortū nihil ꝓphani loquētes. solē vt oriret' orātes. post vsq̄ꝫ ad q̄ntā horā opantes. loti corpus aquis: simul ⁊ cū silētio edebāt. iuramētū habebāt. ꝓ piurio. secte sue nemini nē adhibētes: nisi sub āni ꝓbatiōe. receptū secū post ānū: duob⁹ aliīs ānis mores ei⁹ ꝓbabāt deꝓhēsū ī peccatis: a se pellebant. vt herbas more pecoꝝ decerpēs: vsq̄ꝫ ad obitū peniteret cū decē simul sederēt null⁹ nouē inuitis loq̄bat'. spuere ī mediū vel ī dexterā ꝑtē sui vitātes. adeo sabbatū obseruabāt. q̄ nec ea die aluū purgarent dolabrū ferebāt ligneū. quo in loco secretissimo fodiebāt terrā ad aluū purgādū. dimissa veste diligēter se ɔtegētes. ⁊ ne splēdori diuino facerēt iniuriā. ob id etiā statim foueā reimplentes. viuebant: quam longissime obuictus simplicitatē morte ꝓ iusticia immortalitate iudicantes meliorēꝫ aīas oēs a ꝑncipio creatas: ꝑ tempibus dicebant incorpari. bonas' exutas corpib⁹ vltra occeanū degere. vbi sit reposita eis ꝑfruicio ad orientē. malis ꝑcellosa loca ⁊ hiberna delegantes. Erāt ī eis q̄ futura ꝑdicerēt. q̄dā coniugibus sed moderate vtebantur. Nam ⁊ si oēs homines abstinēdū arbitrarent': humanum genus deficeret.

Quod iohānes confessus ē se non

esse christum.

t

Tum ergo baptizaret iohãnes miserũt ab ierosolimis ad eũ sacerdotes ꝛ leuitas: vt interrogarẽt eu quis es. Et cõfessus ẽ se neqȝ esse xp̄m: qđ opinio publica habebat. nec heliã nec ꝓphetã. ꝛ dixerũt. qđ ergo baptizas: Quesierãt đ helia. ꝛ sub noĩe ꝓphete đ helisco: qꝛ i his duobus p̄cesserat figura baptismi. ꝛ đ baptismo xp̄i legerãt i ꝓphetia. effundam sup vos aquã mũdã. ꝛ ideo: putabãt ad alios nõ ꝑtinere baptismũ. ꝛ r̄ndit. ego qđẽ baptizo in aq̃. medi autẽ vim stat. quẽ vos nõ scitis. ipse baptizabit vos i spũ sancto: ꝛ igni. i spiritu. i baptismo. i igne: i penitẽtia. Hec in bethania facta sunt trãs iordanem. vbi erat iohannes baptizans.

De iesu baptizato

t

Tunc venit iesus a galilea i iordanẽ ad iohãnẽ vt baptizaret ab eo. tres fuerũt cause p̄cipue: cur baptizat' ẽ a iohãne. vt baptismũ iohãnis cõprobaret. vt oẽȝ humilitatẽ ipleret. ꝛ iplẽdã doceret. vt tactu sui corꝑis vim regeneratiuam cõferret aquis. ꝛ si forte nõ statim. de vi eni ꝛ istitutiõe baptismi: triplex ẽ opinio. vt in sententijs habet. Et ipse iesus erat incipiens q̄si ãnoꝝ triginta. i. tricesimũ annũ inceꝑat tredecim tñ dieb' eius anni pactis. ꝛ scđm hoc: vixit iesus tm̄: triginta duob' ãnis ꝛ dimidio. qꝛ eadem die reuoluto anno: cõuertit aquã i vinũ. ꝛ i sequẽti pascã. i. i pasca tricesimi p̄mi anni incarcerat' ẽ iohãnes. ꝛ i pasca sequẽti. i. tricesimi secũdi anni: decollat' ẽ iohãnes. ꝛ in tertio pasca. i. tricesimitertij anni: passus e dñs. ꝛ ita vixit triginta duobus annis integris. ꝛ đ tricesimotertio: q̄ntũ fluxit tp̄is a natali vsqȝ ad pasca. qđ pro anno dimidio cõputat. Crisostum' tñ dicit eũ iã cõpleuisse tricesimũ annũ. i omelia decima i matheo sic dicẽs. Post triginta ãnos iesus venit ad baptisma. legẽ veterẽ solutu rus. ꝓpterea vsqȝ i hãc etatẽ q̄ oĩa solet capere pc̄ta i lege obseruatiõis ꝑmansit: ne quis diceret ideo illũ soluisse legẽ: qꝛ eã nõ potuisset implere. ꝛ infra. ꝑ triginta ãnos iusticiã legis impleuerat. ꝛ tũc: venit ad baptisma euãgeliũ doctur': q̄si cumulũ cũctis obseruatiõib' legis iponẽs. Hoc ãt dixit crisostom': occasiõe illi' verbi qđ dixit dñs. sic decet nos oẽȝ implere iusticiã. ꝛ scđm hanc opinionẽ: vixit dñs triginta trib' ãnis integris. ꝛ tantũ đ q̄rto. q̄ntũ ẽ: a natali vsqȝ ad pasca. Johãnes aũt ꝓhibebat iesum dicẽs Ego a te debeo baptizari. ꝛ tu venis ad me Cur dicit se baptizãdum iohãnes: si i vtero scificat' ꝛ mũdat' erat ab originali: vel saltẽ i circũcisiõe: sed ꝑ se gen' humanũ intellexit. q̄si ꝑte hõ debet mũdari. Uel q̄ntũȝ ad plenitudinẽ mũdatiõis: se adhuc mũdãdũ dixit. q̄si iã mũdat' ꝑ xp̄i sanguinẽ. plen' mũdãd' erat. sicut q̄s accepta efficaci medicina. ꝑ causã curat' dicit. ꝑ effect' pleitudieȝ curãd' Cui iesus sine modo vł sine mõ: Sic eni decet nos implere oẽȝ iusticiã. i. supabũdantẽ humilitatẽ. Est eni debita hũilitas: subdere se maiori ꝓpter deũ. abũdãs se subdere pari. supabũdãs: subdere se minori. q̄' si diceret. ideo mõ subdo me tibi minori: ne dedignent maiores a minorib' baptizari vel regi. qđ intelligẽs iohãnes cõsensit. Ob hoc fuerũt heretici q̄ dicerẽt solo die epiphanie debere baptizari. nec dari spm̄scm̄: si quis alio die baptizaret. ob quã heresim i vacuis extirpãdã: decreuerũt p̄res ea die neminẽ baptizari: nisi sub necessitate.

f

Actũ ẽ ãt cũ baptizaret fere oĩs popul' terre illi'. ꝛ iesu baptizato: et orãte ꝑ baptizandis vt acciperent spiritũsanctũ: confestim ascẽdit xp̄s đ aqua ꝛ ecce aꝑti sunt celi. i. inestimabił splendor factus ẽ circa eũ. ac si celo aereo ꝛ sidereo reseratis: splẽdor celi empirei terris infunderet. ꝛ spũs sanct' corꝑal specie colũbe venit ꝛ sedit: sup caput ei'. q̄ pacto officio suo i p̄iacẽtẽ materiã rediit. vñ supta fuerat. ꝛ tũc cognouit baptista q̄ dixit se ante nescisse. q̄: xp̄s so

sus baptizaret.i.potestatē baptismi. sibi reti-
neret. sed potestatē baptizādi alijs daret. qui
eni miserat eū baptizare. cū solitariaz duceret
vitā etiā dixerat ei. quia multos baptizabis
Sz inter illos sup quē videris spiritū descē-
dentē ꝛ manētē hic solus est q̄ baptizabit in
spiritu sancto. Et ecce vox p̄ris audita est de
sublimi. Tu es fili' me' dilectus i te cōplacu
it mihi. Usqz post hāc vocē dicit splēdor du
rasse gloriose. ꝛ colūba sup caput ei sedisse.
Q̄ ȏ alius euāgelista dicit hic ē fili' me' di-
lect' i quo mihi cōplacuit. hic idez ē sensus. i.
inte ꝛ p̄te placitū meū gerere constitui.

De ieiunio iesu et temptatione.

c Um iesus duct' ē a spiritu sancto
q̄ eū designauit i desertū. ꝛ cū ieiu-
nasset q̄dragīnta dieb' ꝛ q̄dragita
noctib' postea esuriit. Mouebat aūt diabol'
q̄dragīnta dieꝝ ieiunio. Sciebat tot diebus
aquas abissi effusas. exploratā terrā p̄missio
nis moysi legē a deo datā. filios isrl' in here-
mo pane angeloꝝ vixisse. Cū ȯo sensit dn̄m
esurire. qd̄ nō legit ȏ moyse vel helya accessit
vt tēptaret si posset eū deicere i peccatū. et vt
exploraret an esset dei filius. quia audierat
vocē hāc hic ē fili' meus quē sciebat qn̄qz ve-
turū. ꝛ se p eū potestatē amissurum. sed vsqz
ad iudiciū venturū nō expectabat. temptauit
aūt i eisdē tribus q̄bus adā deiecerat. sed nō
ordine eodē. p̄mo in gula. vt esuriēs panē vi
dens imoderato cibi appetitu accenderetur.
Secūdo ȏ auaricia. vbi sup montē ostendit
ei oīa regna mūdi. i. exposuit ei gloriā mūdi.
Tertio ȏ supbia vt iactāter se ostēderet filiū
dei. Tūc abiecit eū dn̄s. Et cōsumata omni
temptatione ad quā venerat recessit lucifer a
dn̄o ad tēpus. tp̄e passiōis rediit timore mor
tis putās eū deicere Tūc aūt omnino victus
relegatus ē. i. in ferno. in dieb' antichristi sol-
uendus. scd̄m apocalipsim iohannis. creden
dus ē aūt his assumpsisse formā. in q̄ dn̄m
circūducere ꝛ colloqui posset ei. vtrū aūt extre
mo die ieiunij solo. oēs facte fuerint tēptatio
nes. an p aliquos dies sequētes sepate nihil
interest nr̄a scire. Jeiunauit aūt dn̄s i deser
to. Secūdo lapide a iericho qd̄ quarantena
dicit. Sub q̄rantena fluit riuul' fontis. quā
sanauit heliseus. Secūdo miliario a q̄rante-
na ꝯ galileā dicit esse mons. sup quē diabol'
statuit iesum. qd̄ ē inter ierl'm ꝛ iericho. Exē-
plo sane ipsius. hic numerus dieꝝ in ecclesia
penitētialis est. Unde ꝛ post epiphaniā non
statim ieiunat ecclesia. sed circiter post q̄dra
gīnta dies quasi ipso tp̄e ieiuniū suū conse-
cuturū ieiunij dn̄ici significās. ob hoc quoqz
vt p penitētiā ostendamur ascendere ad re-
quiē. sicut q̄dragenarius ascendit ad q̄nqua-
genariū. est eni numerus supabundans. et
congregatis omnibus ptibus suis paribus
ascendit ad q̄nquagenarium

De prima vocatione discipulorū.

q Uadā die stabat iohānes ꝛ ex di-
scipulis ei' duo. quoꝝ vn' erat an-
dreas. ꝛ vidēs iesum ambulantem
dixit. Ecce agnus dei. qui tollit peccata mū-
di. Quare agnū vocauit determinauit sub
dēs q̄ tollit. i. venit vt tollat peccata mundi.
qd̄ p peccatis tollēdis pasca nr̄m imolat' ē
xp̄s. vel q2 agn' grece dicit. ab agnon qd̄ est
piū. vel latine ab agnoscēdo. q2 i magno gre-
ge solo balatu agnoscit matrē. ideo p̄p̄rie pro
passiōe agn' dicit. q2 ibi pius donans nobis
pacē. ꝛ agnouit patrē obediēdo ꝛ matrē cu-
ra. ꝛ hec ē vna causa cur in imolatiōe altaris
dicit ter agn' dei q̄si agne. q̄ agnouisti p̄rem
miserere nobis. agne q̄ agnouisti matrē mi-
serere nobis. pie q̄ obtulisti te p nobis dona
nobis pacē. Ob hoc illi duo discipuli ei' secu
ti sūt iesū. ꝛ viderūt vbi maneret. ꝛ manserunt
apud eū die illa. Jnueniēs aūt ādreas symo
nē fratrē suū dixit ei. Inuenim' messiā qd̄ ē int
ptatū xp̄s grece vnct' latie. ꝛ duxit eū ad iesū

Intuitus eum iesus dixit. Tu es symon bariona. tu vocaberis cephas. qd est interpretatū petrus. bariona hebreū est. et sonat fili' iohāna. cōpositū ex integro et corrupto. cephas hebreū est et syrum. petrus grecū et latinum. Utrū aūt tunc imposuerit ei hoc nomen an pmiserit ei imponendū dubiū est. Tuti' tñ dici potest q tunc imposuit omnino cū dixit. Tu es petrus. Uel in electione duodecim vbi dicit. et imposuit symoni nomen petrus. Si vo modo imposuit in sequentibus confirmauit. In crastino volens iesus redire in galileā inuenit philippū. et dixit ei. Sequere me. Hic erat de bethsaida ciuitate andree et petri. Hic inueniens nathanaelē. fratrē suū dixit ei. quē scripsit moyses in lege et pphete inuenimus iesum filiū ioseph a nazareth. Et ait nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse. despectiue quasi nō. vel remissiue legit. Iste eni legisperitus legerat in ppheta. nazareus vocabitur. et signa domini aduent' forte notauerat. et ait A nazareth pōt aliqd boni esse. quasi diceret. Et egredietur virga d radice iesse. et nazareus .i. floridus. qd alia editio dicit. de radice eius ascendet. Nunc tandē a nazareth potest aliquid boni esse. Et adduxit eū philippus ad iesum. quo veniente ad se ait iesus. Ecce vere israhelita in quo dol' nō est. dixit nathanael. Unde me nosti. Respondit iesus. priusq philip' te vocaret cum esses sub ficu vidi te. Rñdit nathanael. Rabbi tu es filius dei. tu es rex israel. Quia cognouit iste dominū absentē vidisse. q solus gesserat et quō et vbi a philippo vocatus sit christū et deū fatetur. Tamen qdam de pdestinatiōe exponūt hoc ita. cū eras in lumbis ade latentis sub ficu prius etiam pdestinaui te. Et regressus est iesus in galileam

De variis opinionibus historie.

b Uerumq; idē est ordo euangelice historie. apud oēs. dein ceps va rie o

ordinentur vsq; ad incarcerationem iohānis qdam dicūt q circa primū pascha post baptismū cōuertit dñs aquā in vinū. ideo quia iohannes cōsequēter post hoc miraculū narrat eū ascendisse in ierusalē. et eiecisse ementes et vendētes de templo. qd nunquā ab eo factum dicunt. nisi in pascha. Sed eis obuiat ecclesie consuetudo que in epiphania effectum esse quot annis sollennizando memorat. Fuerunt etiā qui dicerent. q eadem die q baptizat' ē fecit hoc miraculū. Sed matthe' ait Tunc iesus ductus est in desertū. Et marcus. Statim expulit eū spūs in desertū. Habet aūt auctoritatē ecclesia q eadem die. Sz reuolutis annis hec tria facta sunt. aduētus magorū. tertiadecima die pmi anni. baptismus aūt eadem die tricesimi anni. vel tricesimi pmi scdm crisostomū mutacio aque eadem die reuoluto anno. Unde maxim' episcopus in sermone q sic incipit. Cū plura nobis fratres etc. sic ait. Sicut posteritati sue fidelis mandauit antiquitas. hodie saluator a caldeis est adoratus. hodie flueta iordanis benedictione xpi baptismatis consecrauit. hodie inuitatus ad nuptias aquas vertit i vinū. Unde in antiquorib' libris. dies illa dicitur pluraliter. dies epiphaniarū .i. pluriū illustrationū christi. epiphania eni illustratione sonat. Has tres tñ manifestationes. xpi qdam noībus distinguūt. Epiphaniā vocantes eam q facta est p stellam quasi desursū factā. theophaniam eam q in baptismo qsi a deo .i. a patre factam. Bethphaniā eam q in nuptijs quasi in domo factā. beth eni domū sonat. Uerūtamen adhuc restat. inter summos et catholicos viros et doctores ordine historie duplex opinio. qdam eni scribentes vnū ex quattuor unitātes āmoniū alexādrinum. eusebiū cesariensem. theophilū. q septimus a petro sedit antiochie dicūt dñm post ieiuniū apte pdicasse. discipulos cōgregasse. et sermonē in montē factū ante vini miraculum. quia legūt dñm inuitatū ad nuptias et discipulos eius. cōmunior aūt opinio est dñm post illud miraculū discipulos vocasse

⁊ occulte predicasse vsqȝ ad iohannis carce-
rem. sed post publice. ⁊ hunc ordinem pseq-
mur: sine alterius ordinis pre iudicio.

De mutatione aque in vinum.

T facte sunt nuptie i cana galilee. i.
I vico galilee. sic dicto. ⁊ erat ibi ma
ter iesu. ⁊ vocatus ē iesus ad nup-
cias: ⁊ discipuli eius. q̇dam scȝ futuri disci-
puli. q̄ ad verbū iohannis: iam plures au-
diebant eū occulte. q̇ post omnino secuti sūt
eū. Nō est vocatus ioseph. sed vxor eiꝰ. Vñ
q̇dā dicunt ioseph mortuū: ⁊ virginē trāsisse
in custodiā filij. quia nec etiā deinceps legit̄
de eo in euangelio. qd̄ si nondū mortuus. tñ
certū est. q̄ in passione dñi mortuus erat. q̄
vxor eius alij cōmendata est. Quidā autu-
mant has nuptias fuisse iohannis euange-
liste. ⁊ ideo: vocata est Maria. quia materte-
ra eius ⁊ dñs: q̄ cōsobrinus eius. ⁊ dicūt q̄
dñs eū volentē nubere: ex his nuptijs reuoca
uerit. qd̄ certū nō est. ⁊ deficiente vino: dicit
mate ricsu ad eū. fili. vinū nō habēt. Quasi
diceret. Da eis vinū. Rñdit iesus. Quid mihi
⁊ tibi mulier: Nondū venit hora mea. Licet
mulier sit quasi adiectiuū nomen fractionis:
quasi mollier. tñ quandoqȝ nomē est sexus.
maxime postq̄ virgo viri potēs est. ⁊ est sen
sus. vis fieri miraculū: Sed ad hoc agendū:
q̇d habeo cōmune tecū. q̄si ex natura tibi cō-
muni: non ago hec. sed in hora passionis: q̄
nondū venit. ex natura cōmuni mihi ⁊ tibi
patiar. nec est credēdū scdm̄ genetaticos hoc
dixisse dñm. q̄ putāt vnumquēqȝ horam sue
mortis ineuitabilē habere. scdm̄ horā cōstel-
lationis in qua natus est. sed vocauit horaȝ
suā. i. a se dispositā. voluntate enim mortuꝰ
est. non necessitate. Erant aūt ibi sex lapidee
ydrie. i. vasa aquatica posite. scdm̄ purificati-
onem iudeoꝝ. Crebro iudei baptizabāt vasa
epulatoria. ⁊ si casu animal immundū tan-
gerēt. nisi loti nō comederēt. erant ergo posite
vt si forte contigisset aliquē de cōuiuijs opor-
tere lauari: aquā haberēt paratā. Impleue
rūt aūt eas ministri aq̄: ad p̄ceptū dñi. ⁊ tu
lerunt aquā vinū factā architriclino. i. p̄ma-
ti inter cōuiuantes in triclinio. Tricliniū: q̇
dam dicūt fuisse domū tricameratā. vel tres
habentē testudines. sub q̇bus discumbebant
vel forte tres erant ibi mēsaꝝ ordines. vt in
refectorijs fieri solet. Et cōmendauit architri-
clinus vini bonitatē. post in cōmuni: cōmē-
dauerūt omnes miraculi nouitatē. Hoc enī
inicio signoꝝ manifestauit iesus gloriā suā.
nec dicitur hoc esse iniciū: qn̄ ⁊ p̄us: signa fe
cisset nascēdo de virgine. magos p̄uia stella
ducendo. quadraginta diebus ⁊ noctibꝰ ie-
iunando. ⁊ huiusmodi. sed hoc fuit primum
publice. ⁊ ad publicandū factū. vel p̄mū fa-
ctum in cana galilee.

De priori electione vendentiū et ementiū de tēplo

N primo pasca: ascēdit ierosolimaȝ. ⁊ eiecit
vēdētes ⁊ emētes de tēplo. hoc enī bis fecisse
credit̄. ⁊ post illud pasca: incarceratꝰ ē iohan
nes. Ait enim iohānes. q̄ cū post hoc pasca
redisset iesus in iudeā: adhuc erat iohannes
baptizās in ennō. Interim aūt quosdā voca
uit discipulos. ⁊ docuit. ⁊ miracula fecit. sed
nō adeo pūblice. Sane ibat iesus iuxta ma-
re galilee. Lacus ē. q̄ fit iordane influente. et
dicit̄ mare cum sit aqua dulcis ydiomate he
breo. q̄ omnē aquarū collectionē vocat hebre
us: tharsis. i. mare. Et dicit̄ galilee: q̄ p̄ter-
fluit galileam. qñqȝ mare tyberiadis dicit̄. q̄
famosa ē ciuitas hec: q̄ ei imminet. Qd̄ aūt
dicit̄ stagnū generaretb. ex accidēti est. qñqȝ
enim crispātibꝰ vndis generat ex se aurā. ex-
tendit̄ aūt centū q̄draginta stadijs in longi-
tudinē. ⁊ q̄draginta in latitudineȝ. Dicit tñ
iosephꝰ eū sic dictū a modica regione gene-

sara: quam ꝑſlnit· quã etiam dicit admirabilem. nam tota diuersissimi generis arbustis cõsita: nulli coꝝ vbertatem suam negat ⁊ temꝑiem. Sunt ibi nuces ꝗ maxime frigoribus gaudent· sunt ⁊ palme: quas nutrit calor estiuus. Sunt ficus ⁊ olee: quibus aura mollior destinata est· vt quasi repugnantia boria cõtentione studio terre faueant. Hanc dicit irrigari fonte qui dicitur caphaarnaum. quẽ quidã dicũt venã nili opinantur. quia coracinũ piscem generat· qui alibi nisi in nilo non reꝑitur.

[c]Um aũt turbe irruerent in eũ: vidit duas naues stãtes sec̃ stagnũ. et ascendẽs in vnã que erat symonis pusillũ reductus a terra: docebat de nauicula turbas. Ut cessauit loqui: ait ad symonẽ. Duc in altũ. ⁊ laxate retia in capturã. Quo facto: cõcluserũt multitudinẽ pisciũ tantam: ꝙ fere rumpebatur rete· ⁊ innuerunt symon ⁊ andreas. filijs zebedei qui erant in alia naui vt iuuarẽt eos· ⁊ impleuerũt ambas naues ita vt pene mergerẽtur. Quo videns symon petrus: ꝓcidit ad genua iesu· dicens. Exi a me dñe: quia homo peccator sum. Cui dñs. Noli timere· quia ex hoc: eris homines capiens. Et subductis ad terrã nauibus· i· locatis· animo redeundi ad eas: secuti sunt eũ aliquantulũ· ⁊ iterum redierunt ad sua.

Quod legit in nazareth.

Iesus aũt venit nazareth· ⁊ die sabbati quãdo plures cõuenerant intrauit in synagogã: vt plures doceret. Et cũ legisset in ysaia. Spiritus dñi sup me ⁊c· dixit qꝛ hodie cõpleta ẽ hec scriptura in auribus vestris. Quasi diceret· ego sum de quo scriptũ est hoc· ⁊ omnes intendebant in eũ. De hoc aduẽtu solus lucas. de alio post carcerem iohannis: alij· vbi agitur de saltu. tñ lucas hos aduẽt9 in ñazareth· lucas ponit quasi vnũ· ⁊ p vltimo· ibi est glosa hec. Cum traditus esset iohannes· iterum venit in galileam.

De tertia vocatione discipuloꝝ

[a]Mbulans dñs noster iesus iterum iuxta mare galilee· vidit duos fratres· symonẽ ⁊ andreã mittẽtes rete in mare· ⁊ ait illis. Uenite post me· ⁊ faciam vos fieri piscatores hominũ. At illi continuo relictis retibus ⁊ naui: secuti sunt eum omnino. Et ꝑcedens inde: vidit duos alios fratres· iacobũ ⁊ iohãnẽ reficientes retia sua cum zebedeo patre eoꝝ· ⁊ vocauit eos. Illi aũt relictis retibus ⁊ patre. secuti sunt eum omnino. Et cũ trãsisset inde iesus: vidit matheũ ꝗ ⁊ leui dictus ẽ filius alphei sedentẽ ad thelonea· Et ait illi. Sequere me. Qui relictis omnibus secutus est eũ· thelos grece· vectigal latine. Erat ergo ille publicanus· i· publica negocia aministrans· ꝗ sine peccato aut vix aut numquã aministratur. Et nota a qualibet ora est ecclesia· ne si a sublimibus: virtus fidei scientie ⁊ potẽtie eoꝝ ascriberẽ. de vocatione reliquoꝝ determinatũ nõ habem9

Quod etiam discipuli baptizabãt et iohannes.

[p]Ost hec venit iesus dñs noster et discipuli eius in iudeã terraꝫ. ꝗ licꝫ specialiter a sorte iude vel a regno duarum tribuũ specificato vocabulo iudea vocabatur. ⁊ morabatur ibi cum discipulis suis ⁊ baptizabat· licet non ipse· sed discipuli eius baptizarent· Sed vtrum baptismo iohannis vel christi incertum est· Erat autem iohannes baptizans in ennon: iuxta salim. quia aque multe erant ibi· nondũ enim missus fuerat in carcerem iohannes. Salim vo

est opidum: vltra iordanem situm. vbi olim melchisedech regnauit. Mittebat etiã iohannes multos venientes ad se ad iesum. Jnde turbati discipuli iohannis dixerũt. Rabbi: qui erat tecũ trãsiordanem cui testimonium phibuisti: ecce hic baptizat. et omnes ad eum veniunt. quoꝝ retũdens inuidiã iohannes. ait dixi vobis. quia ego nõ sum christus. Sed qr missus sum ante eũ. qui de sursum venit super omnes est. me aũt oportet minui. illum aũt crescere. Ut aũt cognouit iesus inuidiam illoꝝ ascendit ad diem festũ pasce. de quo supra dictũ est. Sed et ibidem quia psensit ortã in se phariseoꝝ inuidiam: maxime cum audisset post iohannẽ traditũ: reliquit iudeam. et abijt iterum in galileam.

Cur incarceratus iohannes.

a Rguebat aũt iohannes herodem: ppter herodiadẽ. quia scdm legem quã receperat: non licet fratri habere vxorẽ fratris. eo viuente. Sup mathẽũ legit: quia herodias filia erat regis arethe. quã auferẽs philippo. ortis inter eos qbusdã simultatibus in odiũ fratris dederat fratri philippi. Quia et fratres inuicẽ inimici erant. Josephus tradit herodiadẽ fuisse filiã aristoboli quẽ occiderat cũ fratre suo alexandro pater eoꝝ herodes: et ita soror erat herodis agrippe quã auus suus herodes: dederat herodi filio suo vxorẽ. Dicit enĩ aliũ fuisse herodẽ pter tetrarchã: quẽ pater susceperat ẽ filia symonis sacerdotis. philippũ ẽo iã mortuũ. cũ gaius regnare cepisset. forte et hic herodes nominatẽ philippꝰ. et ita virũ eiꝰ quẽ iosephꝰ vocat herodẽ euãgeliũ vocat philippũ. vel prius nupta herodi: post nupta philippo. herodes ẽo tetrarcha: vxorẽ habebat filiã arethe regis damasceni. q romã iter faciens. transiẽs p fratrem suũ: secreto pepigit cũ vxore fratris. ꝙ in reditu suo repudiata vxore sua: duceret eam in vxorẽ. qd tñ: nõ latuit vxorẽ ipsius. q non expectans reditũ viri sui: festinauit ad patrẽ. Herodes aũt rediẽs: abstulit herodiadem fratri. et factus ẽ inimicus arethe: et herodis. Sup quo: cũ argueret eũ iohannes suggestione herodiadis. misit eũ in carcerem.

De aperta predicatione domini.

q Uod cũ audisset iesus: venit et habitauit in caphamaũ in finibus zabulon et neptalim. et ex inde pte predicabat dicens. penitentiã agite: appropinquabit enim regnũ celoꝝ. Unde: et post dixerũt sacerdotes ad pilatũ: cõmouet vniuersam iudeam. incipiens a galilea vsqz huc. Et sic impletũ est illud esaie. Primo tempe alleuiata est terra zabulon. et terra neptalim. Unde et pmitiui conuersi a dño. quia fuerũt de finibꝰ illis: dicti sunt pncipes zabolon. pncipes neptalim. Esaias siqdem pphetauit de captiuitate decem tribuũ: que in tribubus illis inchoata est. nihilominus tamen et de alleuiatione ab onere peccati: futura i ptibus illis ad pdicationez christi: pdixit. Et circũibat iesus totam galileam: docens in sinagogis eoꝝ et sanãs omnẽ languorẽ in populo. et abijt opinio eius in totã syriã. Est aũt syria: omnis regio ab eufrate vsqz ad mare magnũ. a capadocia: vsqz in egyptũ. continens inter alias puincias: palestinã in qua iudei habitabãt. vnde: et sup psalmos: thabor et hermon dicũtur montes syrie. quãdoqz ẽo sic legit syria. ꝙ nullam includit ptem iudee. Et secute sunt eum turbe multe diuersaꝝ regionũ. qs cũ vidisset: ascendit in montem.

De electione duodecim apostoloꝝ

e T cum sedisset: vocauit ad se quos voluit ipse et fecit vt essent cũ illo duodecim quos apostolos. i. missos:

nominauit. Symonē: quē agnominauerat petrum: et andream fratrem eius. iacobū zebedei: et iohannē fratrē ei⁹. Et imposuit his duobus nomina: bonarges. i. filios tonitrui quia vnus eorum intonuit: in principio erat verbū. et ambo terrificā vocē patris audire meruerunt. philippū et bartholomeū. Thomam et mathēū publicanū. Jacobū alphei. et thadeum fratrē eius: qui et iudas cognominatus ē. quē lucas iudā iacobi vocat. qui tertio nomine dictus ē lebeus. hunc dicit ecclesiastica historia missum a dño ad abigarū regem edesse. Simonē chananeū et iudā scariotē. In hoc cathalogo nomina apostolorum cōbinata quasi pariū ponūtur. nō satis nota causa. Quare vero iacobus alphei posterior numeretur iacobo zebedei et minor dicatur. et ille maior: cū progatiua sanctitatis sue factus sit. ab apostolis postea archiepiscopus ierosolimorum: et senior illo fuerit: merito querit. ad quod meli⁹ videndū dicimus quod anna mortuo ioachim de quo susceperat virginē mariā. data est in vxorem a ioseph genero suo. cleophe fratri ipsius ioseph. de quo post susceptā filiā. vocatāque mariam: dedit in vxorē alpheo. de qua nati sunt alpheo quattuor cōsobrini dñi. Jacob⁹. symeon. et iudas apostoli. et ioseph. qui et barsabas. qui pro iuda post cū mathia electus fuit. et hij quattuor: pre ceteris cōsanguineis: dicti sunt fratres dñi. quia nō solū cognati. sed agnati ei⁹ putabantur. tanquā ex duob⁹ fratribus. ioseph et cleopha descendētes. inter quos tamen: quasi antonomasice. iacobus dict⁹ ē frater dñi. quia quā simillimus fuit ei in facie. Item mortuo cleopha: anna nupsit viro tertio. scilicet salome. susceptāque filiam ex eo. sicut et alias prius vocauit mariam. et hanc duxit zebedeus. habuitque ex ea filios. iacobū maiorē et iohannē. qui licet posterior natus. maior dictus est. quia prius vocatus est a dño. et prius adhesit ei. quod et romana seruat ecclesia. vt singulis in ordinibus suis priores sint. prius ordinati. Ita dicit hieronym⁹ Alij vero videntes mulieres agnominari solere nominibus virorum. vt marcia catonis dicitur prioribus iuris mortuis. has duas marias nupsisse cleophe et salome. vel priores viros fuisse binomios. et dicunt zebedeū cleopham. alpheum salomam.

De sermone domini in monte.

E leuatis oculis in discipulos: docebat eos dñs. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnū celorum. hunc sermonē matheus et lucas: varie narrant. ob hoc quidam tradūt dñm prius eū fecisse discipulis in supercilio montis sedēdo. post in latere montis cōmuniter. discipulis et turbis: stando. Alij vero tradūt: nō nisi vnū sermonem factū. et cōmuniter turbis et discipulis. vtrū autem horum verū sit. nō multū interest scire. sicut nec scire interest. an mons in quo hec facta sunt fuerit thabor: an alius mons in galilea. Sermones quidem a dño ad discipulos factos: legim⁹ in matheo. luca. iohāne. tm.

De oratione dominica.

H uic sermoni dñs interseruit orationem dñicam. que octo partes habet. prima est captatio beniuolentie. quā sequūtur septē petitiones. et dirigitur ad deum patrē: a quo petimus dari nobis panē nostrum supersubstantialē. i. filiū. nam et christus docuit nos: ad petēdū a patre in nomine suo. Tres prime petitiones: spectant ad vitā futurā. sic: sanctificetur. i. firmetur in nobis nomē tuum. In hac vita quasi mobile ē. nomē patris in filios. quia et iudas: quandoque fuit dei fili⁹. quandoque nō. pro qua etiā possibilitate mouendi: dixit apostolus Ne et ego reprobus inueniar: In patria: apparebunt filij. et immutabiliter erit deus: pater eorum. Adueniat regnū tuū. i. ad te videndum veniat regnū tuū. vt sit regnū in regno. Fiat voluntas tua. sicut in celo et in terra. quasi sicut celestis ecclesia nihil potest velle. nisi quod

scit te velle. ita ꝛ illa q̄ adhuc militat i terra: addicatur volūtati tue. Quattuor q̄ secūtur ad miliciā hui⁹ vite spectāt. sic panē nostruꝫ supsubstantialē da nobis hodie. i. christuꝫ: q̄ ē supsubstantialis. i. sup oēs substātias. ꝛ ē panis noster i altari. vel sunt due dictiones supsubstātialē. ꝛ ē. da nobis hodie. i. in p̄sen ti tpe panē nostrū. i. christū. q̄ ꝓprius est panis fideliū. ꝛ hoc sup panē. i. p̄ter panē substantialē. i. necessariū ad sustentationē. q̄si diceret. da nobis vtrūqꝫ panē: anime ꝛ corpis Lucas posuit quotidianum. qđ ō viatico tm̄ exponit. Grecus habet: epiusion. Hebre⁹ vo sogolla. i. p̄cipuū. vel egregiū. vel peculiarem. Ob hoc forte lucas vidēs matheū dixisse sogolla: qđ sonat peculiarē. dixit quotidianuꝫ. grecus vo interpres mathei. q2 vidit eum dixisse sogolla: qđ sonat egregiū. dixit epyusion Tres q̄ secūtur patent. Amen. sela. salem. q̄ sonant: vere. semp pacem.

Quod apostoli missi cū potestate curandi.

c Cum cōsumasset iesus verba hec cōuocatis duodecim discipulis: dedit eis potestatē eiciēdi spūs immundos. ꝛ curādi omnē infirmitatē. ꝛ misit eos p̄dicare regnū dei. Et ait. Nihil tuleritis i via neminē salutaueritis. scꝫ sicut aliq̄: q nō ex studio salutē optādi: cōsueuerīt tm̄ salutare. In viā gentiū nōdum abieritis. nec in ciuitatē samaritanorum intraueritis. gratis accepistis gratis date. nō portabitis pecuniā. nō panē. nō duas tunicas. i. supfluas. nō calciamenta. nō virgā: scđm matheū. Scđm marcum soleis vel sandaliis iussi sunt vti. i. peromib⁹. ꝛ virgā ferre. q̄: p potestate accipiēdi necessaria ponit. Ecce mitto vos sicut oues in medio lupoꝝ. q vos recipit: me recipit. Inde ē q͏ diaconus sumpto codice ō altari sub silentio trāsit inclinans. donec in ambone salutat. q̄si intrās domū cui offert pacē. vbi portat puluinar. i. solatia vite. sed ali⁹ fert ei. nec obest q͏ puluinar significat onus euāgelij leue. forte inde ē: q͏ diaconus nō dicit dn̄s vobiscū. nisi cū legit euāgeliū nisi raro.

c Cum aūt descendisset ō mōte secūdo miliario a caphamaū tetigit leprosum. q̄si iam soluēs figuras. et sanauit eū dicēs. Mūdare. Et addidit. Uide nemini dixeris. Quasi diceret. vide q͏ manifeste ꝛ plene mūdatus sis. nemini dixeris. i. nemini necesse habes dicere. adeo res euidēs est. sed ostēde te sacerdoti ad cui⁹ arbitriū reuocandus es. Ecce nōdū docet alios soluere legem. Sanatus tm̄ vbiqꝫ p̄dicauit.

De seruo centurionis.

c Cum aūt intrasset caphamaum: rogauit eū centurio p interuentū seniorꝫ iudeoꝝ: vt sanaret pueruꝫ ei⁹ paraliticū: ꝛ ait iesus. Ego veniā ꝛ curabo eū. Uenit aūt potētia sanandi: nō corpe. Nā ꝛ ait cēturio. Nō sum dignus vt intres sub tectū meū. sed tm̄ dic verbo ꝛ sanabitur puer meus. Quia ꝛ ego solo verbo p ministros meos opor. Forte idola habebat in domo. et immūda: iudeis. Et sequētib⁹ se dixit iesus. non inueni tantā fidē in israel. subaudi: hui⁹ tempis. nec includūtur in nomine israel. sequētes eū: q2 ad eos loquebat. quantā in hoc gentili. ꝛ sanatus ē puer in illa hora. Et ingressus sinagogā sabbato docebat eos. et ibi eiecit ab homine spiritū immundū clamantē Quid nobis ꝛ tibi iesu nazarene. venisti pdere nos. Scio q͏ sis sanctus dei.

De socru petri.

c Et cū venisset iesus in domū petri: quā forte habebat in caphamaū p vxorē. ipse enim erat de bethsaida:

ad petitionem discipuloꝝ sanauit socrū petri febricitantem.

De filio vidue.

Um aūt iret in ciuitatē q̄ dicit̄ na-
c um q̄ est i galilea: suscitauit ante
portā filiū vidue tangēdo feretrū. et
dicēdo: tibi dico surge. vespe facto: obtulerūt
ei energuminos. ⁊ male habentes. ⁊ sanauit
oēs. ⁊ voluit ire trāsfretū. ⁊ dixit ei vnus scri
ba. rabbi: seq̄r te quocūq3 ieris. Uolebat seq̄
dn̄m. vt disceret signa facere: ad lucrū. ⁊ ideo
nō audit̄ a dn̄o. Dixit aūt dn̄s alteri: sequere
me. q̄ rn̄dit. Dn̄e: ꝑmitte me ꝑmū sepelire pa
trē meū. Cui iesus. Dimitte mortuos: in pec
catis sc3. sepelire mortuos suos. tu vade an-
nūcia regnū dei. nō ꝓhibuisset hūc dn̄s a se-
pultura. si nō essent alij q̄ sepelirēt. Et ait al-
ter. Sequar te dn̄e. sed ꝑmū ꝑmitte me renū
ciare his q̄ domi sunt. Cui iesus. Nemo mit-
tens manū ad aratrum ⁊ respiciēs retro: ap-
tus est regno dei.

Quod excitatus imperauit mari.

Unc dn̄s ascēdit in nauiculā cum
t discipulis. ⁊ dormiuit in puppi sup
ceruical. ⁊ orta tēpestate. excitatus a
discipulis: imꝑauit vento ⁊ mari dicēs. tace.
caue. ⁊ obmutesce. ⁊ cessauit tēpestas. Nō ꝑ
errorē hereticorum: imꝑauit eis tanquā anima
tibus. q̄ occasione huiusmodi verboꝝ qꝫ oia
legūnt obedire deo: dogmatizauerūt: omnia
animata esse. sed dicūtur ei obedire inanima-
ta: quia solo verbo facit d̄ his q̄ vult. Scd̄m
quē loquendi modū: solet dici. materia obe-
diens vel inobediens medicine.

De duobus obsessis a demone.

Um aūt iesus venisset transfretū i
c in regionē gerasenorum. q̄ ē cōtra ga-
lileā: occurrerūt ei duo arrepticij. se
ui nimis. vnus quoꝝ adorauit eum ⁊ dixit.
Quid nobis ⁊ tibi iesu fili dei: venisti ante
tēpus torquere nos: Nesciebāt demones eū
dei filiū. sed suspicabant̄ ꝑ miraculis ⁊ testi
monio patris. torqueri aūt se dicebāt: q2 coge
bant̄ exire ⁊ cessare a lesione. dicebat enim il
li iesus. exi spūs immūde. Sciebant aūt se in
iudicio torquēdos: in abissum. Cūq3 dn̄o que
rēti nomen suū dixissent se vocari legionē. nō
qꝫ sic vocarent̄. sed q̄si diceret frustra queris
nomē. q2 plures sum9. Rogabāt eū vt mitte-
ret eos in gregē porcoꝝ q̄ iuxta pascebant̄. et
intrātes porcos: ꝓcipitauerūt eos in mare.
Indigene aūt rogauerūt eū. vt trāsiret a fi-
nibus eorum. Cūq3 ascēderet nauē. sanatū licet
rogaret. noluit secū ducere. Et rediit caphar-
naum: quā matheus vocat ciuitatem suam
nō origine: sed gēte. quia quelibet ciuitas ga
lilee. potest dici ciuitas galileorum.

De paralitico dimisso per tectum.

T sanauit paraliticū ante se dimis-
e sum ꝑ tegulas. ꝑmo remittēs pec-
cata ei9: q̄ fuerāt causa morbi. quia
qd̄ ob causam fit: cessante causa cessare debet.
⁊ ꝓpter scribas ⁊ phariseos q̄ putabant eum
blasphemasse: dixit paralitico vt surgeret. et
tolleret lectum suū ⁊ surrexit ⁊ tulit. ⁊ abiit.
Quia ergo constat qꝫ ꝑ peccatis quandoq3
egrotat homo. medicus visitans egrum pri-
mo debet monere eū ad penitentiā ⁊ confes-
sionē. ne peccato manēte tanquā ferro in vul-
nere. frustra sit malagma imponere.

De puteo samaritane.

c Um aūt ascēdisset in iudeā. ⁊ iterū
redire in galileam: oportebat eum
trāsire ꝑ samariā. i. ꝑ regionē: cui⁹
caput fuerat samaria ciuitas. ergo nomē an
tiquū amiserat. ⁊ dicebat sebaste. sed regio:
nomen illud retinuerat. Uenitens aūt iuxta
sichē q̄ corrupta sichar dicebat: erat in ꝑdio
qd̄ emit iacob a rege emor. quod ⁊ dedit filio
suo ioseph. Sichem modo dicit neapolis.
quarto miliario a sebaste. in ea iuxta eā fecit
ieroboā vitulos: quos imposuit in dan ⁊ in
bethel. q̄ est vno miliario a sichem. Et fati
gat⁹ ex itinere sedit sup puteū iacob. q̄ hacte
nus sic vocat⁹ fuerat: ex euētu q̄ sequit. post
agnominatus ē puteus samaritane. Sūt q̄
dicant locū illū esse vmbilicū nostre habita
bilis. q2 singulis annis q̄daz die estatis me
ridiana hora: sol descēdit in aquā putei: nul
quā faciēs vmbrā. qd̄ philosophi apud siene
fieri tradiderūt. ideo enim dictū putāt in deu
teronomio. Cōstituit eū sup excelsam terraz.
Juerūt aūt discipuli in vrbē. vt cibos eme
rēt. Uenitq3 mulier haurire aquā. q̄ dn̄o pe
tenti potū: q̄si notās eū: dixit iudeos nō cou
ti samaritanis. cognoscens ex fimbrijs pallij
dn̄m iudeū esse. Trāslatis decē tribubus rex
assyrioꝝ misit ꝑsas. ⁊ assyrios ad incolēdaz
sibi terrā. q̄ ob metū ferarū libros moysi rece
perant. ⁊ legitima terre. non tn̄ cessabant ab
ydolatria. q̄ ꝑmo cithei a vocati a fluuio ꝑsa
rū. tūc aūt samaritani dicebant q̄si medij: in
ter iudeos ⁊ gētes. qn̄q3 tn̄ iudei vocauerūt
eos iacobitas. i. supplantatores. q2 terrā fra
trū suoꝝ q̄ eos cōtingebat eis supplantaue
rāt. hoꝝ cibis ⁊ vasculis non vtebant iudei.
Cunq3 colloquēdo cū iesu accepisset ab eo: q2
q̄nq3 viros habuerat. ⁊ sexti erat concubina:
ait. Uideo q2 ꝓpheta es tu. ⁊ statim quesi
uit determinationē questionis. q̄ inter ipsos
⁊ iudeos versabat. dicebāt enim iudei ꝓpriū
locū adorandi esse: ierusalē. ⁊ templū. samari
tani vo: montem garizim. in quo antiqui pa
tres adorauerant. Jesus aūt dixit. tempus
venisse: in quo nec in ierusalem nec in mon
te illo adorarent homines. quasi diceret. non
ꝑfero locum loco in adorando. vbiq3 adorat
deus. tantū: in spiritu ⁊ veritate. i. ex dilecti
one que ē a spiritu. ⁊ ꝓ his que vere sunt. i.
ꝓ eternis. Cui mulier. Scio: quia messias ve
nit. i. xp̄c ē vt veniat. forte ⁊ samaritani sig
na dominici aduentus notauerant. Messias
hebraice. christus grece. vnctus latine. punи
ce quoq3 messei dicitur: vngere. lingua enim
punica ⁊ syra affines sunt hebree. Dicit ei ie
sus. Ego sum qui loquor tecum. Reliq̄t mu
lier hidriam. ⁊ abijt in ciuitatem. monens ci
ues egredi ad videndum hominem: qui di
xerat ei quecūq3 fecerat. ⁊ dicebat: nunq̄d hic
est christus: Timuit asserere quod audierat.
⁊ credebat ne viri indignarent a muliere do
ceri. ciuibus vo egredientibus: vocauit eos se
getes paratas ad messem. i. paratos ad cre
dendum. Cum tamē adhuc superessent q̄ttu
or menses vsq3 ad messem. Unde ꝑpenditur
hyems tp̄e hoc factum esse. iesus aūt ad pe
titionē coꝝ intrauit vrbē. ⁊ māsit ibi duos di
es. ⁊ multi crediderunt in eum.

De filio reguli.

v Enit autem iterum in cana galilee
a iudea in quam ascēderat. ⁊ erat
ibi regulus quidam. i. de potentio
ribus terre sub rege. cuius filius infirmaba
tur. non in cana: sed in capharnaum. ⁊ ro
gabat dn̄m vt descenderet ⁊ curaret filium
suū qui redargutus est a domino. quia non
credebat eū posse sanare. nisi corꝑali ꝑsentia
⁊ tactu. ⁊ ideo: dum instaret ille: ait ei. Ua
de filius tuus viuit. ⁊ sic absens verbo sana
uit. descendensq3 pater cum cognouisset filiuz
sanatū in hora verbi dominici: credidit ipse.
⁊ domus eius tota. Credit iste fuisse iudeus
quia dixit ei dn̄s: nisi signa ⁊ ꝓdigia videri
tis: nō credetis. Judei enim signa querunt.

De cōuiuio leui.

e T fecit ei leui conuiuium in domo
sua. ⁊ discumbebant cum eo publi
cani: qui fuerant socij leui. Quem

cum arguerent pharisei. quia cum talib' edebat: ait. Non veni vocare iustos. sed peccatores in penitentiam. Excusauitq; discipulos de eo q non ieiunabant. tū: quia rudes erāt. nec difficilia sustinerēt. tum: quia cū eis corporaliter erat. quia cum auferetur ab eis: plurimū ieiunarent. Ex hoc quidā dicunt q ablato christo in ascensione: ieiunauerunt discipuli vsq; ad missionem spūs sancti. et ob hoc ipsi ieiunant. ab ascensione vsq; ad penthecosten. nec etiam tunc celebrant nuptias. quasi iam inchoantes tres ebdomadas ante festū sancti iohannis. sed non est autenticum. nec in actibus apostolorum legitur. tunc de ieiunio eorum. sed de oratione tm̄. Querentibus autem phariseis signum de celo: negauit eis tanquā indignis. quia deteriores erāt niniuitis et regina austri. qui tamen: nec legem dei nec prophetas habuerant. Et nota: quia in antiquoribus codicibus nineuite.

De filia archisinagogi et emoroissa.

Et ecce princeps synagoge iairus adorauit eum dicens. Filia mea modo defuncta est. i. morti proxima: vt marcus et lucas dicunt. Ueni pone manum sup eam et viuet. et dum iret mulier emoroissa ab annis duodecim: retro veniēs tetigit fimbriam vestimenti eius et sanata est. Ambrosius in sermone de salomone dicit hāc fuisse martham enumerās enim beneficia christi circa genus humanum: post aliqua premissa subdidit. dum languidum sanguinis fluxum siccat in martha. dum demones expellit d maria. dum corpus rediuiui spiritus calore constringit in lazaro. Ueniens autē in domum iairi: induxit tm̄ secum petrum. iacobum. et iohannem: fratrem eius. q quasi secretarij eius erant. et patrem et matrē puelle. et electis irridentibus eum. quia dicebat puella dormit. tenens manum puelle ait. tabita cumi quod sonat puella: tibi dico surge Tamen tibi dico: non est de interpretatione Et iussit illi dari manducare. hoc enim ē certum experimentum vere resurrectionis. Magi vero mortuos suscitant. quibusdam caracterib' alligatis sub vtraq; ascella. et loqui eos et incedere faciunt. sed comedere nequaquā possunt.

De duobus cecis et surdo muto

Et transeunte inde iesu. secuti sunt eum duo ceci. clamantes fili dauid miserere nostri. Cumq; venisset domum. i. ad domum suam in nazareth. tetigit oculos eorum. et aperti sunt. Cūq; dixisset eis. videte ne quis sciat. tamen diffamauerūt eum in tota terra illa. Egressis illis: obtulerunt ei mutum demonium habentem. et eiecto demone: locutus est mutus. In greco tm̄ melius sonat surdū: q mutum.

De beelzebub.

Et cum laudaret eum turba. pharisei dicebant in beelzebub principe demoniorum: eicit demones. a belo primo nomine ydoli: varie gentes scdm ydiomata lingue sue: cognominauerunt ydola sua. babilonius dixit bel. moabita: beel. palestini: baal. Quandoq; aliquid supaddebant. vt beelphegor. i. deus tentiginis. qui est priapus. quandoq; baalim. qui est deus sidoniorum et sonat vir meus. i. robur meum et caput. beelzebub tamen: nullius ydoli nomen erat. sed iudei irrisorie vicinum sibi ydolum acharonitarum: sic vocabant. et sonat. vir muscarum. ob sordes immolatitij sanguinis: quem sequūtur musce. nec est finalis littera. d. vel. p. sed. b. quib' ait iesus. Filij autē

vestri in quo eiciunt: quasi diceret. Si in filijs vestris hanc expulsionem datis deo. cur non in me idem facitis: Erant enim de iudeis exorciste. qui p exorcismos salomonis demones eiciebant. ꝛ maxime: si radix cuiusdã herbe poneretur in naribus obsessi. Ait enim iosephus se vidisse quendam exorcistam captum: ꝛ adductum ad vespasianũ: dum obsederet ierusalem. qui anulum sub cuius gẽma radix erat. posuit in naribus cuiusdã obsessi. ꝛ adiurauit demonẽ: ꝛ egressus ẽ demõ vt aũt pbaret eiectũ demonẽ: posuit peluim aq̃ plenã in medio. ꝛ adiurauit demones: vt subuerteret peluim. ꝛ subuertit eam. q᷑ autẽ in anulis quidam includunt spiritũ immũdum: p quẽ imperant alijs demonibus: non creditur esse salomonis inuentum.

De magdalena.

hic quidam dicunt dominũ vocatum in nazareth: a quodam phariseo in domum suã. ꝛ ibi: magdalene dimissa peccata. que ꝛ secuta est est eum. plures dicunt in bethania factum. sed neq; locus nec tempus quo factum est. ex euãgelio certificari potest.

De ministerio marthe.

factum est aũt dum ascẽderet in iudeam: intrauit in quoddam castellum. ꝛ martha excepit eum in domum suã. ꝛ ministrabat ei. Sessio autem sororis illius audientis dominũ: plata ẽ a domino ministerio marthe. nõ: q᷑ maioris meriti. sed quia non auferetur.

De questione iohannis.

iohannes autem cum audisset in vinculis opa christi: misit ad eum duos de discipulis suis dicens. Tu es qui venturus es an aliũ expectamus: non dubitabat iohannes qui dixerat: ecce agnus dei. ecce q̃ tollit peccata mũdi. Sed cum adhuc discipuli eius dubitarẽt misit eos ad iesum. quasi diceret. ite ad eum. ꝛ ab ipso querite: vtrum ipse sit christus. an adhuc venturus sit. Tamen gregorius sup ezechielem videtur velle: q᷑ iohannes nesciebat. vtrũ p se. vel p aliũ: spoliaret infernum. Quasi diceret xpc est. vt descendam ad populum meũ. quia ergo te nũciaui supis. vis ꝛ vt inferis te nunciem: iesus aũt amouit dubitationẽ eoꝝ: ostendẽdo eis certa signa sui aduentus. Illis abeuntibus: cõmẽdauit iohannem turbis dicens. Inter natos mulierũ nõ surrexit maior iohanne baptista. Et ẽ hic mulier nõ solũ nomen sexus. sed etiã nomen fracture. Utrũ aũt sanctior eo post aliqs fuerit. vel futurus sit. indiscussum ẽ. nec ob hãc laudẽ credendũ ẽ hereticis. q̃ dixerũt iohãnẽ: angelũ humanatum. q2 dñs etiã pdixerat: de eo fuisse dictũ. Ecce ego mitto angelum meum ꝛc. Addiditq; dñs. q᷑ omnis lex ꝛ xphete vsq; ad iohannem xphetauerũt. vbi intelligendũ ẽ ex maxima pte. q2 post xphetauit agabus. ꝛ q̃ttuor filie philippi. Tũc exprobrauit ciuitatib9 galilee. in q̃bus plurimas fecerat virtutes. ꝛ pposuit illis tyrũ ꝛ sydonẽ. Redeũtes aũt q̃dã apłoꝝ ad eũ: nũciabant ei que docuerãt ꝛ fecerant. Et duxit eos in desertum locũ vt quiescerent pusillũ. nec enim edendi spacium habebant cum turbis.

De septuaginta et duobus discipulis.

post hec designauit ꝛ alios septuagintaduos discipulos. ꝛ mittebat eos binos ante faciẽ suã. In coronis ecclesiarum sunt duodecim maiores

turres quasi duodecim apostoli. et duodecim minores. quasi duodecim prophete. et septuagintaduo candelabra per his discipulis designandis. et angeli. quasi custodes ecclesie. Reuersi sunt autem et hij cum gaudio dicentes Domine: etiam demonia subiciuntur nobis. Exultauit ergo iesus et dixit. Confitebor tibi pater domine celi et terre. qui abscondisti hec a sapientibus. et reuelasti ea paruulis. et nemo nouit patrem nisi filius. neque filium nisi pater. Erubescat eunomius dicens se plenam habere noticiam de patre et filio. Nec excludit vtriusque connexio. Ob hoc enim arrius spiritum creaturam putauit. et non equalem illis: quia non sciebat quicquid illi.

De solutione sabbati in granorum confricatione.

Et factum est in sabbato secundo primo. cum iesus et discipuli transirent per sata: grana confricata manibus edebant discipuli. Hoc exponit sic in sabbato secundo primo. cum iesus et discipuli transirent per sata etc. vel in sabbato secundo a primo. de quo precessit sermo. vel est vna dictio. quam dixit lucas deutero proton. nos: secundoprimum. Hoc autem sabbatum: quod discipuli non obseruabant ideo sic vocauit. vt significaret spirituale sabbatum iam inchoari. et legalia cessatura. Est enim sabbatum spirituale secundo primum. i. superius inferiori. scilicet legali. quasi factum de secundo primum Quod enim prius fuerat tempore: factum est secundum munere gratie. quasi caput versum est in caudam. vnde et si quis christum velit appellare adam. secundoprimum non errabit. vel sunt due dictiones. et dicitur secundum et primum tempore. quia et ante legem sancti patres spiritualiter sabbatizauerunt. et post legali sabbato medio interposito. Cum autem dicerent pharisei: quid facitis quod non licet sabbatis: excusauit eos dominus multis modis. tum quia necessitas excusabat eos. sicut excusauit dauid et pueros eius quando comedit panes sacerdotales. nec peccant sacerdotes circumcidentes. et sacrificantes in sabbato. tum: quia presente. et auctore domino sabbati faciebant hoc. quia etiam non peccauit iosue. dum circuiuit iericho: septem diebus. Nec hodie eger si soluit ieiunium reus est. Dixerunt autem pharisei hoc non licere sabbatis. quia alia die secundum legem licebat edere grana segetis proximi quorum. sed non metere falce. Nota primos apostolos soluisse sabbatum. quos tamen recipiunt ebionite. cum repudient paulum quasi legis transgressorem.

De manco.

Factum est autem et in alio sabbato intrauit iesus in synagogam. et ibi erat homo manum aridam habens. et obseruabant eum pharisei: si sabbato curaret. Cumque quesisset ab eis si licet sabbato curare hominem. nec respondissent. curauit languidum. confutans supsticiosos: qui sabbatis pecus lapsum a fouea extraherent. Ipsi autem colloquebantur quid nam facerent de iesu. iesus autem sciens: secessit inde. et secuti sunt eum multi. et curauit eos.

De quattuor parabolis ad turbas

Factum est in diebus illis: exijt in montem orare. et erat pernoctans in oratione. et cum dies factus esset. vocauit discipulos suos forte adhuc dormientes. et sedebat secus mare. Cumque congregarentur turbe ascendens nauiculam docebat de ea turbas stantes in littore: in parabolis loquens eis. proposuitque eis parabolam seminantis in terram: tripliciter malam. nec ferentem fructum. et in vnam bonam: facientem triplicem fructum. Secundo proposuit parabolam seminantis semen bonum. cui inimicus

homo superseminauit zizaniū. in qua illud qđ dicit. sinite vtraq; crescere. vsq; ad messem: videt cōtrariū paulo q̄ ait. Auferte malum d̄ medio vestri. Sz inter triticū antequā veniat ad spicam. ⁊ loliū grandis ē similitudo. et vix possunt distingui. Hoc ergo dictū est de ambiguis. illud pauli d̄ manifestis. Tertiā pposuit parabolā d̄ grano sinapis. Quartā pposuit de fermēto qđ mulier abscōdit in farine satis trib⁹. satū gen⁹ est mēsure in palestina: modū ⁊ dimidiū capiēs. Seorsū autē discipulis disserebat oīa. Tūc dimissis turbis venit in domū. ⁊ dixerūt ei discipuli: Edissere nobis dn̄e parabolā zizanioꝝ. pmam enim eis exposuerat: in naui.

De tribus ad discipulos i domo.

Cumq; exposuisset qđ quesierant: in parabolis etiam locutus est eis. ⁊ pposuit parabolam d̄ thesauro abscōdito in agro: p quo emēdo inuētor vēdit oīa q̄ habet. aliā quoq; pposuit d̄ inuenta ⁊ empta bona margarita. Terciā quoq; de sagena missa in mare. in q̄ dicit: q̄ in gehēna erit fletus ⁊ stridor dentiū. i quo innuitur resurrectio corpum futura. hoc aūt nomen gehenna: euangelicū tm̄ nomē est. ⁊ creditur a dn̄o inuentū ob ignē inextinguibilē: q̄ erat sacrat⁹ ydol. i valle iuxta irlm. q̄ dicebat tophet ⁊ etiā gehennon: q̄si terra filioꝝ ennon. i. hominis sic vocati. p quem idolatre traiciebāt puulos suos. sicut nos traicimus eos p aquā baptismi. ignis quoq; dicebatur tophet. nō satis nota causa. vel forte: q: quodā artificio de visceribꝰ terre p lapides spongiosos. quos tophos dicimus: iugiter erumpebat.

De saltu domini.

Et veniens in patriā suā: docebat in sinagogis eoꝝ. ita: vt mirarent. ⁊ dicerēt. Unde huic sapiētia hec: Nonne hic est fabri filius: nonne maria mater eius ⁊ fratres ⁊ sorores ei⁹ sunt apud nos: quod non est intelligendum scdm̄ heluidiū. q̄ virginē pepisse dn̄o fratres de ioseph dogmatizauit. vel ioseph de alia vxore liberos suscepisse. sed consobrini eius fratres eius dicti sūt. sicut abrahā dixit ad loth. fratres sum⁹. Marcus ait dn̄m dictū ab eis fabrum credebant enim fabrū q: ioseph fabri filiū. ⁊ paucos ibi curauit pter incredulitatē illoꝝ dicens. Nemo pphēta accept⁹ ē in patria sua. Et repleti sunt omnes ira. Et eicientes eum extra ciuitatē duxerūt eū vsq; ad supciliū mōtis vt pcipitarent illum. Ille autem transiēs p medium illorum ibat. Adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur saltus domini. p quem dn̄s descendens impressit se rupi. ⁊ cedens ei rupes: fecit ei locum quasi latibuli. In quo adhuc vestigia rugarum vestimentoꝝ eius impressa olim notantur.

De decollatione iohannis.

In illo tempore herodes tetrarcha diem natalis sui celebrauit. coram principibus suis: ⁊ primis galilee. Ubi puelle saltanti datum est caput iohannis p munere: in disco. Est autem discus vas rotundum. desuper valde extentum. vnde ⁊ dapifer discoferus dicitur. quandoq; mensa supior: discus dicitur. Aliquando mappa que mensale dicitur: discus appellat. vnde ⁊ animalia dicunt apparuisse petro i disco: quē alibi liber actuū apostolorū linteū vocat. Credibile est q̄ herodes cū vxore de nece iohannis sub tali occasione facienda: prius secreto tractauerat. Discipuli vo iohannis tulerūt corpus ei⁹ d̄ carcere. ⁊ sepelierūt illud. Cronica ⁊ vndecim⁹ liber historie ecclesiastice. tradūt iohānē in castello arabie transiordanē dicto macheronta. vinctū ⁊ truncatū. corpus vo in sebaste q̄ etiā augustā. pus samaria vrbe palestine sepultū. caput aūt ierusalē humatū ē. iuxta herodis habitaculū

ossa cui⁹ tpe iuliaṅi apostate gētiles sparserūt inuidētes miraculis q̄ fiebāt ad eius monumentū. Que rursus collecta ab eisdē cremata sūt. ⁊ puluis vētilat⁹. qḋ q̄si scḋm martiriū in iā mortuo q̄dā repsentāt. nescientes. dū i natiuitate ei⁹ ossa collecta vndecūqȝ cremāt Dū aūt colligerent ossa q̄dā monachi a ierosolimis: mixti pariter colligētib⁹ magnā corꝝ ptem tulerūt. inter q̄ etiā digitus quo dn̄m mōstrauit. fuisse phibet̄. quē post beata tecla inter alpes attulit. ⁊ dicit̄ esse i ecclesia mauriānēsi. Tulerūtqȝ ossa ad philippū ierosolimitanū monū. q̄ misit ea p iulianū diaconuȝ athanasio alexādrie episcopo. q̄ post theophilus eiusdē vrbis ep̄s in tēplo serapis reposuit. a sordib⁹ purgato. basilicāqȝ in honore beati iohānis cōsecrauit. qn̄ scȝ theodosio iubēte phana gentiū destructa sunt. Tpe ḋo marciani pncipis. duob⁹ monachis orientalib⁹ q̄ ob orationē venerāt ierosolimā iohānes reuelauit caput suū. sed nō multo post pditū in curia. platum ē ab alijs in emissam vrbem phenicie. ⁊ in quodā specu in vrna sub terra nō puo tpe ignobiliter cōditū est. donec denuo idē iohānes caput suū ostēdit marcello religioso abbati. ⁊ p̄sbytero dū in eodē specu habitaret. Q ḋ cū illo iuliano eiusdem vrbis ep̄o indicasset eleuatū ē. ex quo tpe cepit i eadē vrbe decollatio iohānis celebrari. ipsa die arbitramur. q̄ caput inuentū est. siue deuatū. qḋ post cōstantinopolim trāslatū ē. ⁊ inde ad gallias. Alij tradūt: nō esse festū decollationis. sed ḋ collatione ossiū ei⁹. pus facta ⁊ cōbusta. Josephus aliā tradit causam necis baptiste. dicens: cū p̄dicasse hominib⁹ iusticiā. ⁊ obtētu baptismi. multos cōgregasse in vnū. timēsqȝ herodes dispēdiū populi sui sequētis iohannē: occidit eū. ⁊ refert ioseph⁹ iudeos tradidisse herodē. ob hoc miserabiliter in primo victū: ab exercitu arethe regis.

De quinqȝ panibus et duobus piscibus.

Audiuit aūt herodes famā iesu. ait:
a Johānē ego decollaui. q̄s ē aūt iste ḋ quo audio talia: ⁊ querebat videre eū. qḋ cū audisset iesus. ascēdēs nauiculā secessit i locū desertū seorsū. ⁊ secute sūt eum turbe pedestres ḋ ciuitatibus. ⁊ curauit eos. Erat aūt prim⁹ dies fest⁹ q̄ dicit̄ pasca. Uespere aūt facto: duodecim dixerūt ei. dimitte turbas. vt eūtes inueniāt sibi escas. Et ait iesus. Date illis mādicare facite eos discūbere sup viride fenū p cōtubernia. i. p diuersas societates hominū. q̄ ḋ villulis cōuenerant. ⁊ acceptis q̄nqȝ panib⁹ ordeaceis ⁊ duob⁹ piscib⁹: a puero quodā q̄ vnus ḋ discipulis fuisse credit̄. p ap̄los dedit eos populo q̄si q̄nqȝ milia viroꝝ. exceptis mulierib⁹ ⁊ puulis. ⁊ ḋ fragmētis impleti sunt: cophini duodecim. ⁊ statim coegit discipulos ascēdere nauiculā. et p̄cedere eū trāsfretū. scḋm marcū ad bethsaidā: donec dimitteret turbas. Q ḋ ergo lucas dicit. hoc factū in locis bethsaide. intelligendū est. nō qḋ esset in finib⁹ ei⁹: sed iuxta tiberiadē vt dixit iohānes: sed q2 ad eā ptinebāt. ꝙ aūt iohannes dicit eos trāsfretasse ad capharnaū. intelligendū ē p bethsaidā transisse caphamaū. Jesus aūt cū cognouisset ꝙ homines illi volebāt eū rape ⁊ facere regem. q2 sub tali videbatur eis nō posse egere: fugit. ⁊ ascendit in montē solus orare. hic ē mons in quo sermonē fecit. a quo p miliare distat locus refectionis huius. q̄ hodie dicit̄ mēsa infra quē est locus ille in quo post resurrectionem: comedit ptem piscis assi. supra ḋo ē illa ps maris. supra quā dn̄s ambulauit. in q̄ alia vice excitatus mare sedauit.

Quod dominus ambulans supra mare.

(n) Auicula vo in qua erant discipuli: iactabat fluctib⁹. Uidēs aūt eos ie sus laborantes: q̄rta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Quattuor vigilias faciūt excubātes in castris. prima: dicit̄ cōticiniū. in qua: omnes simul vigilant. secūda: in tēpestū. in q̄: adolescentes. tertia: gallicimū. in q̄ viri. quarta: ante lucanum. in qua senes. has dn̄s alijs nominib⁹ vocauit: sero. an media nocte. an galli cantu. an mane. Cūq₃ putarēt discipuli eū esse phātasma: ꝛ clamassent. ait. Ego sum. Nolite timere. nō dixit q̇s esset. q₂ ex nota voce poterāt eū agnoscere. Uel vt intelligerēt ipsum esse q̇ dixerat moysi: q̇ est misit me ad vos. Post: petrus iuit ad eū sup aq̄s. quē dū mergerēt erexit dn̄s. q̇ cū ascendisset nauiculā: cessauit vētus. ꝛ stati fuit nauis ad terrā ad quā ibāt

De verbis proquibus quidam retro abierunt.

(a) Ltera aūt die turbe q̄s pauerat iesus intrauerūt naues supueniētes a tiberiade. ꝛ venerūt capharnaū. ꝛ inueniētes iesum: mirabant. quō illuc venisset cū q̄si solā vidissent nauiculā: quā nō intrauerat. Cūq₃ cōmēdarēt cibū quē eis fecerat tn̄ pferebāt māna dicētes. patres nr̄i manducauerūt māna. panē d̄ celo dedit illis dn̄s. ꝛ dixit eis iesus. Ego sū panis viu⁹ q̇ d̄ celo descēdi. Murmurabāt aūt iudei dicētes. nonne hic ē fili⁹ ioseph. cui⁹ nouim⁹ patrē ꝛ matrē: Et ait iesus. Panis quē ego dabo. caro mea est p mūdi vita. Litigabāt ergo iudei. quō potest hic vobis dare carnē suā ad māducandum: tūc addidit iesus. Nisi māducaueritis carnē meā. ꝛ biberitis sanguinē meū: nō habebitis vitā in vobis. Hoc aūt multi ex discipulis audiētes: dixerūt. durus est hic sermo. quis potest eū audire: ꝛ abierūt retro. ꝛ iam cū illo non ambulabant.

De traditionibus phariseorū et contra mandata dei.

(r) Ogauit aūt eū q̇dā pharise⁹: vt prāderet apud eū. Cūq₃ vidisset iesum nō baptizatis manibus prandere: murmurabat intra se. Cui dn̄s ait. vos pharisei qd̄ deforis ē calicis ꝛ catini mūdatis. et nō: qd̄ int⁹. q̄si corpa mūdatis: nō aīas. stulti. nōne de⁹ vtrūq₃ fecit: hoc: cōtra manicheos ē. q̇ aīas tm̄ a deo creatas dicūt. carne vo: a diabolo. Et addidit. date elemosinā₃. ꝛ ecce oīa mūda sūt vobis. q̇dā quoq₃ scribe. ꝛ pharisei veniētes a ierosolimis: vidētes discipulos ei⁹ cōmunibus manibus māducare: dicebāt. quare discipuli tui trāsgrediunt̄ traditiōes seniorꝝ: Et rn̄dit iesus. Quare vos trāsgredimini mādatū dei pter traditionē vr̄a₃: Nā dixit de⁹ Honora patrē tuū ꝛ matrē tuā Qd̄ nō tantū p reuerētia dictū ē. verū etia₃ p necessarijs obsequijs exhibēdis. Hij pharisei impietatē sub nomine pietatis docebant dicētes. filios meli⁹ facere: si deo vo patri vouerent q̄ parētib⁹ offerēda erant. instruentes eos quid egenis parentibus responderent o pater: corban quod est. ex me tibi pderit: corban mun⁹ ē votiuū. q̄si diceret. qd̄ voui deo. Uis tibi tibi pdesse: absit. Et cōuocatis ad se turbis: ait illis. Nō qd̄ intrat in os: coinquinat hominē. Intellige: apud deū. sed qd̄ pcedit ex ore. Primū intellige de ore carnis Secūdum de ore cordis. nam ꝛ vomitus inquinat hominē. Unde ꝛ q̇dam habent: sed quod pcedit ex corde. Quare ergo idolotitis ꝛ his que furtiua ꝛ rapta sūt nō vescimur: p scandalo vitando. cibus enim in se mundus est. Et dixerunt ei discipuli. Scis quia pharisei hoc verbo scandalizant̄: Scalon: vel scandalon: offendiculū pedis. vel ipsam ruinam dicimus. Et respondit. sinite illos. ceci sunt

duces cecoꝝ. Non enim: a veritate: p scanda lo recedendum est.

Quod cibus non transit in veritatē nature.

Unqȝ intrasset domū: ait petrus.
c Edissere nobis pabolā hanc. Et re spondit. Non intelligitis: qꝛ omne qd̄ in os intrat vadit in ventrē. ⁊ in secessuȝ emittitur: Nihil enim de cibis: in veritatem nature. que resurget: transit. sed cibis adiuta i se crescit: ⁊ manet. Dicūt heretici: dn̄m idiotam fuisse. ⁊ phisicam ignorasse: qꝛ plures cibi. p artus. ⁊ venas. ⁊ medullas. ⁊ neruos funduntur. qd̄ pbant p eos: q iugem vomitū habent. sumpto cibo. ⁊ corpulenti tn̄ sunt. sed q̄libet humoꝝ purgatio: secessio dici potest. Et subiungit. De corde aūt: exeunt furta ⁊c. Plato pncipale anime putauit esse i cerebro. idest. ratione. irā in felle. desideriuȝ in iecore. sed iuxta christū: pncipale anime ē in corde. Marcus pcomqnat: pomit cōmunicat: iuxta hebreū idioma. q cōmune immūdū dicebāt. qꝛ cibos cōmunes vocabāt phibitos in lege. quos immūdos iudicabant. qꝛ alie gētes cōmuniter illis vescebantur.

De muliere chananea.

Urgens inde iesus. abijt in fines
f tyri ⁊ sidonis. ⁊ rogabat eū mulier gentilis chananea: sirophenissa genere. pro filia sua q̄ male a demonio vexabatur. Chananei quondā iudeā incoluerant. sed post dispersi sunt. et hac dispsione erat mulier ista. ex syris ⁊ phenicibus orta: Quidā tamē dicunt: sirophenissa. quia sic phenissa erat: qd̄ tyria. sicut ⁊ dido fuit. hoc nomine indicantes: regionē mulieris. ⁊ patriā. Jesus aūt nō respondit ei verbū. ne sibi cōtrarius videretur. q dixerat: in viam gentiū ne abieritis. Pro qua cū intercederēt discipuli: respōdit. nō sum missus nisi ad oues q̄ perierunt domus israel. At illa venit adorauit. ⁊ ait. Dn̄e adiuua me. Cui dn̄s. Nō est bonū sumere panē filioꝝ: et dare canibus. hebreoꝝ more: gentiles canes dixit. quia edebant sanguinē vt canes. ⁊ est: docere veni ⁊ curare: israel pmogenitū. ⁊ nō dum gentes. Cui illa. Etiam dn̄e. Nā ⁊ catelli edunt de micis q̄ cadūt de mēsa dn̄oꝝ suorum. Quasi diceret. verū est qd̄ dicis. Fac ergo mihi: qd̄ fit canibus. Aliquid modicū panis tui impartire mihi. Et iesus cōmendans fidem mulieris: ait. Fiat tibi sicut vis. Et statim sanata est filia eius.

Item de surdo et muto.

T iterū exiēs d̄ finib' tyri: venit ad
e mare galilee. inter medios fines decapoleos. i. puenit ad illū locuȝ maris. cui e regione cōtra posita erat decapolis. i. regio decē vrbiū. circa pellā ⁊ gadaram cōtra galileā. Tirus originē tumulatum celat. ante tirū fuit lapis marmore' grādis. super quē sedit iesus. ⁊ illesus tpe gētiliū. sȝ post a francis ⁊ venecianis mutilat'. supra cuius residuū in honore saluatoris ecclesia cōstructa ē. Et adducūt ei surdū ⁊ mutū. ⁊ posuit digitos in auriculas ei'. ⁊ sputo tetigit linguā ei'. ⁊ ait. Effeta: qd̄ ē adapire. ⁊ ad eius impiū apte sūt aures. ⁊ soluta ē lingua ill'.

De probatica piscina.

Ost hec erat dies festus iudeoruȝ
p non determinat q̄s. sed potest intelligi festū nouoꝝ. i. pentecoste. quia pdictum est iam de pasca: in quo decollatus

est iohannes. Sequitur vero post festum de quo modo agit de scenophegia. et post: ð encenijs. Ascêdit aût iesus ad diem festû. Erat aût ierosolimis probatica piscina cognominata hebraice bethsaida quinqz porticus habens. in quibus iacebat multitudo languêtium expectantiû aque motû. Angelus enim descêdebat in eam quandoqz et movebat aq̄ et qui pmus post aque motum descendebat in eam: sanus erat. a quacûqz detinebatur infirmitate. Probaton grece: ouis latine. sic ergo dicta erat. quia i ea natinnei hostias lauabant. Solet aût collecta aqua. pisces non habens: piscina dici. quasi p contrarium. de hac motione incertum est. quando cepit. qꝫ aût incertum esset: quando moueri debebat. quandoqz inde ppenditur. qꝫ languidi semper erant ibi. qui ad certam horam conuenirent tantum: si sciretur. Traditur a quibusdam: qꝫ regina saba vidit in spiritu: i domo saltus que nethota dicebatur. lignum dominice crucis. et nunciauit salomoni. cum iam recessisset ab eo: qꝫ in eo moreretur quidam pro quo occiso: pirent iudei. et pderent locuz et gentem. quod timens salomon: defodit in terra. vbi post facta est piscina. appropinqūte autem tempe christi: supnatauit. quasi p̄nuncians christum. et exinde cepit motio predicta. sed hoc non est autenticum. Cum aût ibi sanasset iesus hominem habentem triginta octo annos in infirmitate sua: pcepit ei vt tolleret grabatum suum. et ibat ferens illud Grabatum est lectus pauperum. vbi tantû capiti aliquid substratum est. dictum a graba quod est caput. Erat autem sabbatû. dicebant ergo iudei. non licet tibi tollere grabatû Qui respondit. Qui sanauit me dixit: vt irê et tollerem illud. Cumqz quesissem quis est ille: respondit. nescio. Post: inuenit iesus eum in templo. et dixit illi. Sanus factus es. iam noli peccare. ne deterius tibi contingat. Tunc homo nunciauit iudeis: qꝫ iesus eum sanum fecerat.

De zelo iudeorum quia christus filiû dei se dixit.

Cum ergo arguerent eû quia in sabbato opabatur: ait illis. Pater meus vsqz modo opat. et ego operor. Quasi diceret. Non sex tantû diebus vt putatis opat' est pater. sed semp opat deus: gubernando. renouando. vt pmaneant condita. cum quo ego opor. ergo bonû est quod ago. Constat ergo esse sacramentû: qð de requie sabbati legitur. Propterea ergo magis querebant eû interficere: quia patrem suû dicebat deum. Ait iterû iesus. Pater diligit filiû Filius quos vult viuificat. nec pater iudicat quêq̄. sed omne iudiciû dedit filio. quia et solus filius venit in carnê: vt iudicaret mundum. i. argueret. et post in iudicio: sola psona filij apparebit iudicans. et si qua pferetur sentêtia: pferet eam. pdiritqz eis: qð alius. i. antichristus. veniret. non in nomine patris sed suo. et eum recipent.

De refectiõe quattuor miliû de panibus septem.

Transijt illis: iterû abijt sec' mare galilee in desertum. Cûqz turba multa ibi esset: ait discipulis. misereor sup turba: quia iã triduo sustinet me. nec habet qd manducet. Cûqz accepisset a discipulis septê panes: et pisciculos paucos: pcepit vt discûberêt sup terrã. forte: in alia refectione circa pasca: adhuc erat herba sup terrã. nunc aût p feruore terre illius. iam non erat ibi herba. qz post pentecostê erat: vt pdiximus. Saciatis aût qttuor milibus virorû absqz mulieribus et puulis: de fragmêtis impleuerût septem sportas. Est aût sporta vas de iuncis et folijs palmarum contextû.

De quodā ceco

T statim ascendēs nauem cū disci
pulis: venit ī ptes magedon. Eun
dem locū vocat marchꝰ damanu-
ta. qꝛ binomius erat. ⁊ obliti sunt discipuli
tollere panes. ⁊ docebat eos. cauere a fermen
to phariseoꝝ saduceoꝝ ⁊ herodis. Cūqꝫ pu-
tarēt se tacite notatos. ꝺ panū oblitione: ar
guit eos ꝺ modicitate fidei. qꝛ eo p̄sente time-
bant posse egere. Scdm marcū: illuminauit
hic cecū. sed ꝺ similibꝰ sufficit nobis aliqua
ponere. alia trāsimꝰ: qꝛ cōcanonica sunt illis

De confessione fidei quā fecit petrus pro oībus.

Enit aūt iesus in ptes cesaree phi-
lippi. Philippus: in termino iudee
septētrionali cōstituit ciuitatē. quā
vocauit cesareā philippi. in memoriaꝫ tiberij
⁊ sui nominis ⁊ ē. in regiōe phenicis. vbi ad
radicē libani oriūtur duo fontes. ior. ⁊ dan.
quoꝝ riuuli sociati: sub mōtibus gelboe sub
vrbe cedar: secus medicabilia balnea: iorda-
nē faciūt. sed ⁊ nomē eius: q̄si ex suis nomi-
nibus cōponūt. tn̄ hieronymus dicit. qꝛ ciui-
tas illa olim dicta ē dan. vbi vitulū aureū po
suit ieroboam a qua riuus p̄terfluēs dictus
ē iordanis. quasi ex nomine fōtis ⁊ ciuitatis
cognominatus. Ciuitas eadē nūc paneas di
citur. Josephꝰ dicit vltra cesareā centū vigin
ti stadijs medicū lacū esse. q̄ a rotūditate di
citur fiola. semp plenꝰ. ⁊ nunquā exuberans.
ibi oritur iordanis. ⁊ paulo post terrā ingre-
ditur. ⁊ ad radicē libani iterū ebullit. qꝺ pri-
mum philippus tetrarcha deprehendit. Nā
missis in fiolā paleis. eas apud paneū reddi-
tas inuenit sic vocat iosephus fontem sub li
bano. dicit etiā sup seleutiā ex quodam lacu
nasci riuū quē vocat minorē iordanē. ⁊ ex du
obus riuis ad locum qui dicitur aureū tem-
plū iouis cōfluentibꝰ: iordanis cōsistit. Et
interrogauit iesus discipulos dicēs. Quē di
cunt homines esse filiū hominis: Esse filiuꝫ
hominis soli christo cōuenit. Adā pō filius
terre. alij filij hominū. solus christꝰ: filiꝰ vniꝰ
hominis ē. Potest moueri qꝫ lucas dixit do
minū interrogatū discipulos cum esset solus
orans. Marcus aūt dicit: in via. sed cum mo
uet q̄ nunquā orauit in via. Forte bis quesi-
uit. At illi dixerūt. Alij iohannē baptistā. alij
helyā. alij ieremiā. aut vnū ex pphetis. i. heli-
seū. qꝛ christus baptizauit: putauerūt suscita
tū baptistā. vel pphetaꝝ aliquem duoꝝ. qui
transeūtes iordanē: baptismū p̄figurauerūt.
Jeremiā pō ideo: qꝛ sanctificatus in vtero le
gitur. ⁊ qꝛ christus multa fecit. q̄ vaticinādo
ieremias p̄dixit. Cūqꝫ quesisset ab eis suam
ipsoꝝ sententiā: dixit petrus p omnibus. Tu
es christus filiꝰ dei viui. i. tu es homo. scdm
qꝫ vnctus es. p̄participibus tuis. ⁊ es deꝰ fi-
lius dei viui. Hebrei aūt cōsueuerūt deū vo
care viuū: i suggillationē ydoloꝝ q̄ nō viuūt
⁊ ait iesus. Beatꝰ es symon bariona. i. bari
iohāna. i. filiꝰ iohāe. Dicūt ei qdā vicio scrip
toꝝ corrupte positū: iona p iohāna. Et addi
dit. Tu es petrus. qꝺ latini ⁊ greci vocāt pe-
trā. Hebrei ⁊ syri cepham. idem est ergo. tu
es cephas. ⁊ sup hanc petrā edificabo eccle
siam meā. a qua scꝫ: tu diceris petrus. vel su-
per hanc petrā quā tu cōfessus es. q̄ sola est
fundamentū. ⁊ pmisit se daturum ei claues
regni celoꝝ. ⁊ forte tunc dedit ei soli. vel post
resurrectionē cū alijs. Tūc p̄cepit discipulis
ne cui dicerēt. qꝫ ipse esset christus. vbi intelli
gendū ē: nūc. donec eo suscitato. qꝺ audierāt
in aure: predicarent sup tecta. Tunc cepit eis
ostendere. qꝛ oportebat eū ire ierosolimam. et
multa pati ⁊ occidi. ⁊ tertia die resurgere.
Quo seorsum assumpto: dixit ei petrus. Ab-
sit a te dn̄e nō erit tibi hoc. Grecus habet. ppi
cius sis tibi dn̄e. Cui dn̄s. Uade post me sa
thana. nō sapis ea q̄ dei sunt. i. sequere sen-
tentiā meā. nec aduerseris mihi. Sathanas
enim aduersariū sonat. Fuerūt qui dicerent:

non esse petrum correptū. sed sathanam hoc ei suggerentē. ob duo errorē homo scʒ. q2 cre didit sathane. etiā dicūt ꝙ dictū est ei. beat' es. pmissione futuri tm̄ esse. i. beat' eris. Tūc cōuocata turba cū discipulis: ait. Si qs vult venire post me: abneget semetipsū. ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat me. Crux tripliciter tollit. p martirium. p mortificationem carnis. per prīmi cōpassionem.

De transfiguratione.

Et post dies sex. assumpsit petrū et iacobū ⁊ iohannē fratrē eius. ⁊ du rit illos in montēʒ thabor excelsum vt oraret. In quarto miliario a naʒareth ē mons thabor. in descēsu cuius melchisedech obuiauit abrahe. Secūdo miliario a thabor: est mōs hermon. Lucas dicit dies octo cū diem in quo pdixerat quosdā de eis visuros antequā morrētur gloriā dei. ⁊ illū: in quo viderūt cōnumerās. matheus ⁊ marcus. sex medios tm̄ ponētes. Et notandū ꝙ mathe' dicit iacobū fratrē iohannis. hoc ratū est. Au gustinus sup epistolā ad galathas scribit: ia cobū episcopū interfuisse trāsfigurationi. cui etiā ambrosius videt cōsentire. sup lucam vbi ait. q pmus sacerdotale foliū ascēdit. Et fa ctū est dū oraret: trāsfiguratus ē ante eos. ⁊ facies eius resplēduit sicut sol. ⁊ vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. qualia fullo nō potest facere sup terrā. Et apparuerūt illis moyses ⁊ helyas. loquētes cum eo d̄ excessu quē cōpleturus erat in ierusaleʒ. i. de morte eius. Et ait petrus. Dn̄e bonum est nos hic esse. si vis faciamus hic tria tabernacula. ti bi vnū. moysi vnū. ⁊ helye vnū. Et facta est vox de nube. hic est filius me' dilectus ipsuʒ audite. Cūqʒ timor corruissent discipuli. teti git eos iesus. ⁊ ait. surgite: nolite timere. Et descēdens pcepit eis ne cui dicerēt: donec re surgeret. Quidā dicūt hanc christi gloriā in aere circūfuso fuisse. nō in corpe: ꝙ tūc habe bat mortale. Alij ad tempus deposuisse mor talitatē. alij ipsum habuisse semp tale corp' p naturā. Sʒ vt videret ⁊ pateretur: fecerat illud mortale ad tēpus. ⁊ ibi: qualis erat per naturā. talem se ostēdit. ⁊ talē vt aiunt se de dit discipulis in cena. quia talis i modico po test esse loco. vanū est aūt in huiusmodi la borare. ⁊ sequi naturā in miraculis. ita enim in carne mortali ostēdit dn̄s gloriā immor talitatis. sicut voluit: sicut post resurrectionē in carne immortali cicatrices ostendit. ⁊ pal pandū se pbuit: ⁊ comedit. Sic ⁊ varie sen tiunt auctores de moyse ⁊ helya. ⁊ sup lucā inuenies glosam: q dicit eos ibi fuisse. aliaʒ que dicit angelos coꝝ assumptis corpibus.

De verbis domini quibus innuit triduū mortis sue

Et accesserūt qdaʒ phariseoꝝ ad ie sum dicētes. Uade hinc. i. de gali lea. q2 herodes querit te interficere. Et ait illis. Ite: dicite vulpi illi. quia ecce: de monia eicio. ⁊ sanitates pficio: hodie ⁊ cras Et tertia die cōsumor. qd est. ipse nō occidet me. sed ego ponā animā meaʒ ita: ꝙ prima die mortis intrans infernū: tollens demoni tyrannidē suā. In crastino: educā captiui tatē. qsi sanitati restituā: dū portam paradi si aptam ei ostendā. vel ponā eam in para diso que est in extremis maris ad orientem: quasi restituens hominē sanitati: quā pdide rat. Tertia die resurgam cōsumatus. potest tamen hoc referri ad tres annos opationis miraculoꝝ christi. in quoꝝ tertio consūma tus est. ⁊ quasi ostendens iesus ꝙ morreē in dominio herodis: addidit. q2 nō capit scp tura scʒ aliq me pphetā pire extra ierusalem.

De lunatico.

N sequēti ad p̄ces patris sanauit filiū lunaticū. quē oblatū sibi discipuli sanare nō potuerant. nō ex vicio lune patiūtur lunatici. Sed demones eos his vexāt tempibus. vt p lunā infament lune creatorē. Erubescat iulianus q̄ dicit nullū peccatuꝫ esse in puero. Legitur enim de isto ꝙ a puericia lunaticus fuerat. in quo si nihil haberet suū demoniū: nō illum possideret. Cūqꝫ quesissent discipuli quare ipsi nō eiecerant eū ait illis. ꝓpter incredulitatē vestrā. quia si habueritis fidē sicut granū sinapis. ⁊ dixeritis huic mōti transi hinc ⁊ transibit. Q̄ ō translatiue ō diabolo p̄senti quē eiecerat potest intelligi. qꝛ a nullo ad litteram legit factū. nisi qd̄ ad p̄ces gregorij neocesariensis. legitur q̄dam mons retractus. et dedisse locū basilice fabricande. ⁊ ad p̄ces cuiusdā patris lapis translatus ē de orto. vel gratia exēpli. p quolibet impossibili positū ē Unde ⁊ in luca aliud ē exēplū. dicetis huic arbori moro: transplantare in mare. ⁊ obediet vobis.

De tributo inuento in ore piscis.

Et cum venisset capharnaū accesserunt questores cēsus capitis. ⁊ missus a dn̄o petrus ad mare: tulit piscem in cuius ore inuenit staterem. i. duo didragmata. ⁊ soluit p se ⁊ p dn̄o. Et si enim loculos dn̄s haberet. tn̄ ea q̄ data erant ei in vsus paupum. in ꝓpriū vsū noluit expēdere.

Quod discipuli quesierūt quis eorum esset maior.

Cum aūt discipuli quesissent in via q̄s eoꝝ esset maior. accesserūt ad iesum ⁊ dixerūt. Quis putas maior ē in regno celoꝝ. quasi diceret. dic q̄s maior est inter nos modo. quia ille idē maior erit in celo. in quo errabant. In futuro enim omnis p̄latio cessabit angeloꝝ ⁊ hominū. vt apl̄us ait. Et amplexans iesus puulū docuit similes puulo. i. humiles in via: exaltari etiā in patria. ⁊ q̄ vellet p̄m⁹ eoꝝ esse: fieret omniū minister. hinc ē ꝙ p̄mus omniū in ecclesia: seruū seruoꝝ dei se fatet. Paruul⁹ iste vt q̄dā tradūt. fuit marcialis. apl̄s lemonicarū.

De tribus parabolis domini habitis ad discipulos

Cumqꝫ scādalizatores pusilloꝝ dixissꝫ p metaphorā mēbroꝝ erudiendos ⁊ p̄cidēdos. nec cōtemnēdū vnū de pusillis ad ostendendū q̄nti sint pusilli apud patrē: dixit eis parabolā ouis cētesime reportate. relictis nonagintanouē. licet eni pastor plus diligat nonagintanouē oues ꝙ vnā: tn̄ sollicit⁹ ē magis ō pdita ꝙ ō manentibus. Pro eodē addidit pabolam ō decima dragma inuēta. ⁊ ē dragma nūmus certe q̄ntitatis: habēs imaginē regis. dragma ho dragmatis ē q̄rta ps stateris. dragma dragmatis gen⁹ carminis ō quo dicit. dulcia cātica dragmatis. Tertiā quoqꝫ ō eodē addidit parabolā: ō filio p̄digo. i quo nō solū gaudiū suū ō pusillis redeūtib⁹ ostēdit. sed etiā inuidētiū murmur arguit. in q̄ siliq̄e cibū porcorū dixit. Et ē scd̄m quosdā fructus arboris. sonū faciēs cū comedit. Est aūt genus leguminis sonoris follib⁹ ⁊ vacuis. qd̄ magis honorat ꝙ reficiat. Et nota. qꝛ qd̄ in auib⁹ dicit altile: in animalibus dicitur sagmatum.

De dimittendo fratri. lxxvii.

c Unqꝫ audisset dñs de corripiendo fratre q̄ in te solo peccauit. i. te solo sciēte p⁹us secreto. post corā testib⁹. post corā ecclesia. ⁊ addidisset. quecūqꝫ ligaueritis sup terrā erūt ligata ⁊ in celis: q̄siuit petrus an dimittēdū sit fratri peccāti vsqꝫ sepcies. rūdit iesus. imo vsqꝫ septuagies sepcies i. q̄drīgētis nonaginta vicib⁹. ⁊ etiā septuagies ⁊ sepcies. i. oīs iniuria. vt bis legat septuagies sepcies. ita scꝫ vt p̄ma exposicio referatur ad tēp⁹. q̄si diceret. imo semp dimittes. secūda ad omnē iniuriā. q: septuaginta septē ex numero vniuersitatis ⁊ numero trāsgressionis. i. ex septē ⁊ vndecim: ē. Et nota q̄ q̄libet tenet rancorē animi p̄ iniuria dimittere. etiā si nō petat veniā: q̄ lesit. Q̄ð si petierit: teneor ei dicere aue. subuenire sibi si indiguerit. qð nō teneor nisi petat nisi sim pfect⁹. qð aūt sit dimittēdū petēti: dñs p̄ serui parabolā ostēdit. cui⁹ debituꝫ reuocauit dñs su⁹. q: noluit misereri conserui sui.

Quod ob solam fornicationeꝫ pōt vxor dimitti.

e T factū ē post sermones istos migrauit iesus a galilea. ⁊ venit i iudea trāsiordanē. ⁊ secuti sūt eū galilei. ⁊ curauit eos ibi. ⁊ accesserūt ad eū pharisei tēptātes. ⁊ dixerūt. Si licet homini dimittere vxorē q̄cūqꝫ ex causa: q̄bus ait dñs. Q̄ð de⁹ instituit cōiugiū. ⁊ iðo nō licebit homini separē illud. q: etiā sic voluit dñs: virū adherere vxori. q̄ p̄pter eā relinq̄ret patrē ⁊ matrē i. affectū suū magis dirigeret hō ad p̄curationē liberoꝝ: quā ad curā p̄entū. Sic eni humor ð radicib⁹ ascēdit ad herbā: ⁊ trāsmittiē ad semē. sed ad radices non redit: ita affect⁹ trāsmittit̄ a p̄entib⁹ ad filios. nec cōuertit̄. i. maiorē affect⁹ ⁊ p̄mior p̄entū i filios. q̄ filiorū ad patres. Cūqꝫ obiecissent ð libello repudij cōcesso a moyse. ⁊ dixisset ob duriciā cordis eoꝝ hoc esse p̄missū. i. nulla lege punitū: nō eni ordini dei: moyses supordinaret. addidit q̄ excepta causa fornicationis nō licebat homini dimittere vxorē. Q̄ð audiētes discipuli dixerūt. q: nō expedit nubere. Ne autē oēꝫ cōtinētiā meritoriā putarēt: distīxit dñs eunuchos. q: q̄dā sic nascunt̄ q̄ p̄prie dicūtur castrati. i. caste nati. alij facti sūt ab hoīb⁹ q̄ p̄prie dicunt̄ spadones. a spata. alij se castrāt p̄pter regnū dei. q̄ p̄prie dicunt̄ eunuchi. i. bn̄ vincētes. ab eu qð ē bonū. ⁊ niche: qð ē victoria. ⁊ hec vltima meritoria est. Cumqꝫ pueris oblatis imposuisset man⁹: ⁊ benedixisset eis abijt inde.

De galileis quos pilatus occidit dū sacrificarent.

p Ost hec iesus ambulabat i galileā q: i iudea q̄rebāt eū iterficere. Erāt q̄dā eodē t̄pe ð galileis nūciātes ei quoꝝ sanguinē miscuerat pilatus cū sacrificijs eoꝝ. Quidā eni dicēs se dei filiū multos seduxerat ð galileis. quos cū duxisset in garizim: vbi dixerat se ascēsurū celuꝫ corā eis dū sacrificarēt ei: superueniēs pilat⁹ ipsuꝫ cū oīb⁹ occidit. timuit enim: ne ⁊ iudeos seduceret. Cūqꝫ putarēt eos p̄isse. eo q̄ peiores erāt ceteris galileis: ait dñs iudeos nō minus his sceleratos ⁊ similiter nisi penitērent p̄ituros. etiā ierosolimitas nisi peniterēt p̄ituros. ⁊ sic p̄ierāt i syloa decē ⁊ octo viri opp̄ssi a turre: quā edificabāt. sup qð dixit eis similitudinē ficulnee n̄ faciētis fructū: p̄ q̄ cultor vinee vix ipetrauit anū. ne cōbureret: donec p̄baret eā.

De muliere incuruata.

Unqȝ doceret sabbatis in sinago/
ga. erat ibi mulier habēs spiritū in
firmitatis. quā inclinauit spūs sa/
thane decem ꝛ octo annis. ꝛ imposuit ei ma
nus. ꝛ erecta est.

De scenophegia.

Rat aūt i primo scenophegia· qđ
sonat vmbraculoꝝ fixionē. ꝛ dixerūt
fratres eiꝰ ad eū. transi in iudeā. vt
discipuli tui q̄ vndecūqȝ illuc cōuenirēt opera
videāt que facis. Si hec facis: manifesta te
mūdo. q̄si diceret. si ex te facis: ꝛ nō ex beelze
bub. vel si. non. ꝑ q̄·hij erāt consanguinei
iesu. q ei gloriā q̄rebant. vt inde ꝓncipes fie/
rēt. qbus ipse ait. Uos ascēdite ad diē festū
hūc. ego nō ascendā ad diē festū. i. ꝓmū. Me
diante eni die festo ascēdit. sed q̄si in occulto
Judei aūt querebāt illū dicētes. vbi ē ille: ꝛ
murmur erat đ illo. q̄ qdā dicebāt: q̄ bonus
ē alij: q̄ seductor erat. cū ergo ascēdisset doce/
bat in tēplo. ꝛ āmirabanē dicētes. quō lras
scit iste. cū nō didicerit: Cūqȝ diceret qdā. non
ne hic ē christꝰ: Alij dicebant. hūc scimꝰ vnde
sit. christꝰ aūt cū venerit nemo scit vnde sit.
Hic dicebāt q̄ esaias dixerat. Generationē
eiꝰ qs enarrabit: Multi aūt đ turba credide/
rūt in eū: dicētes. christꝰ cū venerit nunquid
plura signa faciet q̄ hic facit: Et ait illi qdāȝ
de turba. Magister dic fratri meo vt diuidat
mecū hereditatē. q respōdit. homo. qs me cō
stituit iudicem sup vos:

De parabola di/uitis volentis ampliare horrea. et quibusdā verbis domini.

Unc dñs dixit ad illos. Cauete ab
omni auaricia: cū sit breuis homi/
nis vita. sup quo ꝓposuit eis simili
tudinē: đ diuite. q ꝓ fructuū vbertate delibe/
rabat horrea sua āpliare. Cui deꝰ ait. Stulte
hac nocte animā tuā repetā a te. q̄ aūt para
sti cuiꝰ erūt: Iterum multa locutus ē iesus
Ego sū lux mūdi. ego testimoniū ꝑhibeo đ
me. ꝛ pater testimoniū ꝑhibet đ me ꝛc. In
ter hec aūt dixit plane se esse filiū dei. ꝛ eos in
peccato suo morituros. ꝛ scituros qs esset.
cū exaltauerint eū a terra. ꝛ ipsos nec filios
dei esse: nec abrahe. ꝛ q̄ abrahā viderat diēȝ
suū. ꝛ exultit. antequā abrahā fieret ego sūȝ.
Ille solꝰ vere ē. q antequā abrahā esset. imo
antequā aliqd esset. vere potuit dicere: ego sū
Tulerūt ergo iudei lapides: vt iacerēt in ipsū
Jesus aūt abscōdit se. ꝛ exiuit đ tēplo. Et no
ta q̄ iudei dixerūt. q̄nq̄ginta annos nondū ha
bes: qdam opinati sunt. ab incarnatione do
mini vsqȝ ad passionem. plures annos fluxis
se. quā ex historijs colligamus.

De ceco nato.

T preteriēs iesus vidit hominēȝ cecū
a natiuitate. ꝛ luto facto đ saliua.
cū liniuisset oculos eiꝰ: misit eū ad
natatoriā syloe. ꝛ abijt. ꝛ lauit. ꝛ vidit. Sy/
loa fons ē. ad radicē mōtis syon. q nō iugibꝰ
aquis: sed incertis horis ebullit. cuius aque
vt exciperētur: q̄si stagnū nō lōge a fonte: ꝯstru
ctū erat. quā collectionē: modo piscinaȝ. mō
natatoriā vocat scriptura. In valle iosaphat
ē scđm traditionē syrioꝝ: de sylo manat sub
terra. Erat aūt sabbatuȝ. vñ. ꝛ pharisei cū
accepissent ab illuminato q̄ iesus eū illumi/
nauerat: dixerūt ei. da gl̄iā deo Non ē hic hō a
deo: q sabbatū nō custodit. Cūqȝ ille cōmen/
daret iesū: ꝛ adderet. nunqd ꝛ vos discipuli
eiꝰ vultis fieri: Maledixerūt ei ꝛ dixerūt. Tu di/
scipul illi sis. nos moysi discipuli sumꝰ: hūc
nescimꝰ vñ sit. i. nō approbam Supra enim
dixerāt. se eū scire. putabāt aūt iesū maledictū
ꝛ oēs credētes i eū maledictos Et cū eiecissēt
eū foras: inuenit eū iesus. Cūqȝ dixisset ei se

esse filiū dei: ille adorauit eū ꝛ dixit ei iesus.
In iudiciū ego veni i hūc mūdū. vt q nō vi
dent videant. ꝛ vidētes ceci fiant. quasi dice
ret. in hoc ꝙ te medicū illuminaui: intellige
quia veni separe paupes spiritu a supbis. q
se sciolos iactant. vt illuminentur illi. isti ce
citatem mentis incurrant.

De signis perfectiōis et de impossibilitate intrandi diuitem in regnū celorum.

Et cū esset iesus egressus in via: ad
olescēs genu flexo rogabat eū dicēs
Quid faciā vt habeā vitā eternā?
Cūq3 iniunxisset ei custodiā mādatoꝝ ꝛ au
disset eū seruare ea. docuit eū de pfectione ꝛ
vnū signū pfectiōis posuit dicēs. Vade. ꝛ vē
de oia q habes: ꝛ veni sequere me Est eni pfe
ctio plātoꝝ. cui⁹ signū ē. ponere aiā p ouib⁹
Est etiā cōtēplatoꝝ. cui⁹ signū ē. relinqre oia
Est nō timētiū penā. q nihil sibi cōscij sunt.
Est etiā cōiugatoꝝ cui⁹ signū ē: habere mor
tē in desiderio: ꝛ vitā i patiētia. Est ꝛ cleric o
rū cui⁹ signū ē cōtinētia. hoc audiens adole
scēs: abijt tristis. Erat eni pecuniosus valde
ꝛ locuples. Et ait iesus ad discipulos. Faci
lius ē camelū p foramē acus trāsire. ꝙ diui
tē intrare in regnū celoꝝ. Facilius significat
hic minus positio sui cōtrarij. i. minus est
difficile. qꝛ min⁹ ē impossibile. potest eni de⁹
facere. vt trāseat camel⁹ p foramē acus: nul
lo obstāte. auarū vero: q hic noīe diuitis intel
ligit ponere i gloria. si potest d potētia: de iu
sticia: nō potest. Grad⁹ vero cōpationis inter
impossibilia ne mireris. īpossibili⁹ eni ē equū
cōuerti i lapidē ꝙ i asinū. cui ē accōmodati
or naturaliter ꝙ lapidi. Fuerūt q dicerēt i ie
rusalē puā fuisse portā: q vocabat acus. ad
quā cū veniebāt cameli. p cōpēdio vie. cum
oneribus suis: nō poterant subire eā. exonerati
vero trāsibāt. ꝛ iterū receptis onerib⁹ minabā
tur. Scōm hoc ergo. similitudo notat hic:
nō impossibilitas. oportet eni auarū amorē
opū dimittere: si vult igredi ad vitā. Q d aūt
auarū noīe diuitis significasset. hinc patet
ꝙ discipuli subdiderūt. qs ergo poterit salu⁹
fieri: plures eni paupes sūt diuitib⁹: ꝛ ita plu
res possunt saluari: si d possessorib⁹ opū dixis
set. Quib⁹ ait iesus. apud hoīes hoc ē ipossi
bile. apud aūt deū: oia possibilia sunt. non ꝙ
deus possit tales saluare: sed quia potest eos
iustificare: ꝛ tunc saluare.

Quod relinquentes oia pro christo iudicabunt.

Tunc ait petrus. Ecce nos reliqmus
oia: ꝛ secuti sumus te. qd ergo erit
nobis: supple: relinquenda. illa eni
oia reliquerat petr⁹ d qb⁹ dictū ē. Et oia va
nitas. Illa aūt oia sibi retinuerat. d qbus di
ctū ē. de⁹ ē oia i oib⁹. Et ridit iesus. Cū sede
rit fili⁹ hoīs i sede maiestatis sue. i regenera
tione sedebitis ꝛ vos sup duodecim sedes. iu
dicātes duodecim trib⁹ isrl. fit i baptismo pri
ma regeneratio i aīa. fiet i iudicio. secūda in
corpe. ꝛ ibi cōtēptores mūdi cū dnō iudica
būt. nō solū cōpatione: sed etiā auctoritate.
duodenari⁹ eni hic poit: pplenitudine potesta
tis. ꝛ duodecim trib⁹ isrl p oib⁹ iudicādis.
duodenari⁹ eni ex septēnario. q ē numer⁹ vni
uersitatis surgit. i. ex ptib⁹ septēnarij: in se du
ctis. Quidā tn̄ hec solis discipulis dictū di
cūt. ꝛ impletū iā esse i subiectiōe mūdi. qꝛ qsi
potestatē habētes: sup oēs ecclesiā sedēt. post
ad oēs generaliter sermo direct⁹ ē. oīs q reli
querit domū. aut pentes ꝛc. cētuplū accipiet

nunc in hoc tpe. infuturo: vitam eternam. Quia ꝑter spūalia q̄ q̄si centuplū sunt cōpa-ta carnalib⁹: Sācti viri alios sanctos pl⁹ etiā ꝓpinqs suis diligunt.

De diuite et lazaro.

p

Pharisei ħo audiētes eū disputantē ꝺ cōtēptu mūdi deridebāt eū. q: lex obseruatoꝛib⁹ suis bona terre ꝓmit-tebat. Ipse aūt cōtra eoꝝ auariciā exemplū eis ꝓposuit ꝺ diuite purpurato. ⁊ epulone: q̄ in inferno cruciabat. q: recepat i vita sua bo-na. i. illa q̄ sola putauerat bona. Nec fuit hec parabola. sed in re ipsa qꝺ ꝓpēdit: q: nomen mendici ibi ponit lazarus. scꝫ: q̄ positus ē in sinu abrahe. Erat eni in supioꝛi margine in-ferni: locus aliq̄ntā habēs lucē. sine omni pe-na materiali. in quo: erant aie ꝑdestinatoꝝ. vsqꝫ ad descēsum chꝛisti: ad inferos. q̄ locus ꝓpter sui trāquillitatē: sinus abrahe dict⁹ ē. vt sinū maris dicim⁹. ⁊ dicebat abrahe: quia fuit ꝑma credēdi via. Ipse eni ꝑm⁹: publice ꝑdicauit vnū deū tm̄ esse. hunc tn̄ locū: voca-uit iob tenebꝛas. ꝓ tedio expectādi deū dicēs Et i tenebꝛis straui lectulū meū. Nota ꝙ di-ues dixit: se cruciari in lingua. i. pro peccato lingue. q: epulones: loq̄ces esse solēt. Nec mi-rū. si aia trāslatiue dicat habere mēbꝛa. cum diuinitas: eodē tropo ꝑ mēbꝛa distinguat. Fuerūt tn̄ q̄ dicerēt. ⁊ angelos ⁊ aias corꝑa habere aeria. Alioqn: aie ignē vrentē nō con-sentirēt. qꝺ sup genesim inuenies. Alij dicūt. ꝙ ad sentiēdā vstionē ignis: nō ē necesse ha-beri coꝛpa. Est eni q̄dā spēs ignis: cui si im-ponas man⁹ ardoꝛē senties sine aliq̄ manus lesione. Qꝺ aūt abꝛahā chaos inter eos fir-matū dixit. vel chais vt veteres codices ha-bēt. foꝛte ita i re erat. vel ꝑpetuā bonoꝝ ⁊ ma-loꝝ dissimilitudinē. post hanc vitam notat. Cūqꝫ diues rogaret ꝺ mittēdo lazaro ad fra-tres suos: audiuit. Habent moysen ⁊ ꝓphe-tas illos audiāt vn̄ coniicit: qꝺ iude⁹ fuerit. ꝓ quo etiam: foꝛte abꝛaham vocauit eū filiū ⁊ ille ipsum patrem.

De villicatione iniquitatis.

a

Ad discipꝉos aūt ꝓposuit iesus pa-rabolā ꝺ villico iniq̄tatis. Et ē villi-cus ꝓprie: ville custos. sed hic acci-pit ꝓ iconomo. hic timēs amoueri ⁊ egere: dā-culo fecit misericoꝛdiaꝫ. cū debitoꝛib⁹ dn̄i sui. vt cū eiceret: memoꝛes bn̄ficij recipent eū in domos suas. ⁊ laudauit dn̄s villicū iniq̄ta-tis. nō q: inique: sed q: prudenter egisset. Est eni prudētia: q̄daꝫ sibi i posterū ꝓuidētia. et ex hoc q̄si a minoꝛi: intulit dn̄s dicēs. Si si-bi in futurū ꝓuidēs etiā cū dolo laudat: er-go facite vobis amicos ꝺ māmona iniq̄tatis vt recipiāt vos i eterna tabernacula. Quasi diceret. q̄nto laudādi magis eritis. si ꝓuide-ritis vobis sine dolo: māmona lingua syra: diuitie. māmon: sathanas q: opib⁹ seducit. Que dicunt iniq̄tatis: q: de iniq̄tate colligi solēt. Vn̄ vulgata sentētia dicit. Ois diues: aut iniqu⁹. aut heres iniq̄. Hoc q̄daꝫ male intelligētes rapiūt vt bn̄ dispensent. sed q̄ of-fert sacrificiū ꝺ substātia pauꝑis: ac si victi-met filiū i cōspectu patris. vel potest sic expo-ni. q: dn̄s in hoc ꝟbo: ⁊ hic ꝓuidet vobis ⁊ in futuro. q̄si diceret. vobis reseruaret ꝺ rebus vestris: ad solatium vite. ꝺ supfluo: facite vo-bis amicos. qꝺ eni vltra necessaria vite retine-tur. nec ꝓximi necessitatib⁹ erogat: pecunia ē iniq̄tatis. i. cōtra eq̄tatē. in ea non seruamus eq̄tatē: quā ꝓximo debem⁹. quē scꝫ sicut nos diligere tenemur. Et nota q: nō oēs pauꝑes possunt nos recipe in eterna tabernacula. sꝫ q: largimur his: recipiemur ab angelis. bo-nū ē tn̄ eligere bonos pauꝑes: cum possum⁹ Et addidit dn̄s. Seruus sciens voluntateꝫ domini sui. ⁊ non faciens: vapulabit plagis multis. qui aūt nō cognouit vapulabit pau-cis. Multi propter hoc auertūt aurem. ne au-diant veritatem: sed hij non nescientes. sed

contemptores: iudicantur.

De denario diurno.

Tunc ꝓposuit eis similitudinē de patrefamilias: q̄ cōduxit oparios i vineā suam ex denario diurno. Cūq; nō nisi q̄nq; hore diei ibi numerētur. tamen: subintelligūtur sex etates tam tp̄is ꝙ hoīs. In nona eni: q̄nta ⁊ q̄rta alias intelligit. in eadē quoq; virilitas ⁊ senect⁹. idētitas q̄dem denarij: eandē ꝑpetuitatē notat. Nullius eni vita: ibi brevior ⁊ longior erit alia. Uel idem de⁹: oia in oibus in ea notat̄. de murmure ꝟo recipiētium dici potest. q̄ ibi nō erit murmur inuidētiū. sed āmirantiū ꝺ magnitudine p̄mij. Solet eni q̄nq; murmur accipi: pro cōfusiōe vocū. Uel potest trahi murmur ad statū p̄sentē. Interrogatio cur partes fecisset ad futurū. Causam eni dilationis a gloria. ꝓ q̄ potuerit murmurare antiqui: tūc demū sciēt: quā nunquā sciuerūt scꝫ. ne sine nobis glorificarētur. Ammirationē aūt coꝝ ꝺ causa cognita: expressit dn̄s sub interrogatione. post cōcludēs parabolā ait. Sic erūt nouissimi p̄mi: ⁊ p̄mi nouissimi. i. iudei ⁊ gētes eq̄būtur in ingressu regni celoꝝ. q̄ null⁹ intrauit vsq; in septimā etatē q̄escentiū. q̄ incepit plene in ascēsione in resurrectione quoq; corporū: electi cuiusq; etatis. vel tp̄is vel hoīs eq̄būtur. nisi forte ante pauci resurrexerūt q̄si p̄uilegiati. q̄dam tn̄ q̄ in parabola legit̄. an oculus tuus nequā ē. q̄ ego bon⁹ sum. ⁊ in fine est: multi vocati pauci ꝟo electi. dicūt laborantes i vinea: oēs fideles cuiuscūq; tp̄is vel etatis. quoꝝ q̄dā boni. alij ꝟo mali. ⁊ vocant accipiētes cū murmure: malos putante se accepturos. ⁊ q̄ p̄ores fuerūt in ecclesia vel tp̄e vel dignitate. etiā plus alijs accepturos. De q̄b⁹ dicit ꝓpheta. Cadēt a latere tuo mille. ⁊ decē milia a dextris tuis. Et dn̄s in euāgelio dicit. se dicturū talib⁹: nescio vos. quamvis ergo: ꝺ eisdē videatur sermo fieri. scꝫ de accipientib⁹ denariū. tn̄ scd̄m regulā ticonij de diuersis ibi agit̄. scꝫ de accipiētib⁹ ⁊ nō accipiētibus. sed putantibus se accepturos. sed tūc nec putabunt. nec accipient.

De ydropico et exhortatione ad humilitatē et misericordiam.

Et factū ē: cū sabbato manducaret panē i domo cuiusdā p̄ncipis pharisœꝝ: erat ante eū ydropicus. Est aūt ydropisis aquosus humor subcutaneus de vicio vesice natus. cū inflatione ⁊ anhelitu fetido. Obseruabāt aūt pharisei iesum si sabbato curaret. Cūq; quesisset ab eis si licet sabbatis curare. ⁊ tacuissent: apprehensum languidū sanauit. post: ꝓbauit licere curare. q̄ pecus lapsum in puteo die sabbati extrahitur. Mirū aūt erat: ꝙ de curationib⁹ i sabbato eū arguebāt. habēt eni in tradicionib⁹ suis: determinata genera opum circiter septuaginta a q̄bus vacandū ē sabbato. inter que nō ē curatio. maxime q̄ solo fit verbo: sic dn̄s sepe curabāt. Dicebat aūt ⁊ ad inuitatos parabolā. cū inuitatus fueris ad nupcias: non discūbas i p̄mo loco. Cōtra supbiā phariseorū: humilitatē docebat. Et nota: q̄ hoc non est parabola. sed potius exēplū vnius opis: humiliter faciēdi. qđ: q̄ ideo ꝓponit̄. vt ad similitudinē hui⁹ cetera fiāt. parabola vocat̄. q̄si similitudo i exēplo. Illū aūt qui eū inuitauerat: monebat ad misericordiā suā dicēs. Cū facis prandiū: noli inuitare cognatos. et diuites. sed paupes. Non damuat amicoꝝ inuitationē. sed volūtatē luxurie edendi: ⁊ reinuitandi. ex eo ꝙ dn̄s ait. Hic: retribuet eni tibi in resurrectione iustoꝝ. ⁊ q̄dam ꝺ discūbentibus intulit. Beatus q̄ manducabit in regno dei panē. Errauit cherintus dicēs etiā

corporalem ita futurā resurrectionem. sicut homo creatus est immortalis. non tamen sine ciborum alimonia.

Quod in encenijs voluerūt iudei lapidare dominum

f

Acta sunt encenia in ierusalē: ⁊ hyems erat. Encenia dicūtur: q̄si encenea. a neos: quod ē nouū. ⁊ sonat innouationes. ⁊ est ibi in: intentiuū. quia subiectionem notat. quando scilicet domus aliqua: aut vas: aut vestis. a cōmuni vsu ad celebrem ⁊ diuinū vsum subuehitur. quod latinus dicit dedicationem. tamen hebreus dedicationem vocat: inchoationem vsus noue rei. vt cum primo inhabitamus nouā domū. aut induimus nouam vestem. hic aūt: encenia vocantur: festū dedicationis templi. qđ annuatim fiebat. hoc aūt festum: non ad primam vel secundā templi dedicationē spectabat. sed ad tertiā. prima enim: fuit in autumno. quia salomon dedicauit templuȝ decima die septembris. ⁊ vsq; ad templi illius euersionem. fiebant quot annis duo festa: eadem die dedicatio scȝ: ⁊ expiatio. Cum vero reedificatum fuit templū a redeuntibus de babilone: dedicatū est in vere. duodecima die marcij. i. duodecima luna. Cum aūt antioch9 epiphanes polluisset templū sordibus idolorū: ⁊ prophanasset vtensilia eius. iudas machabeus fili9 asamanei: de genere sacerdotali mundauit templū. ⁊ restituit vtensilia in locis suis. ⁊ quasi dedicauit illud q̄nta die decēbris. ⁊ hec dedicatio: in diebus iesu obseruabat in hyeme. Forte: adhuc hoc est festū luminum apud iudeos. quia ⁊ iosephus testatur. etiaȝ sub machabeis vocāt hūc diem: diem luminū. Et ambulabat iesus in tēplo. in portico salomonis. Nomine templi. sepe vocant porticus templi. vt hic. in templū enim nō ascendebant: nisi ministri templi. porticus aūt illa dicebatur salomonis: in qua solebat salomon stare ad orandū. in qua: in die dedicationis erexit columnā eream. sup quā ⁊ orauit flexis genibus. cum tamen iudei soleant stare cum orant. Et dixerūt iudei. Quousq; animas nostras tollis: Si tu es christ9: dic nobis palam. Ideo querūt quia si se christū diceret: tenerent eum tanquā contra augustū se erigentē. ideo: christus respōsuȝ temperauit dicens. Loquor vobis: ⁊ nō creditis. Opera que ego facio: testimonium perhibent de me. Cūq; dixisset. ego ⁊ pater vnum sum9: sustulerunt iudei lapides. vt lapidarent eum. ⁊ cū dixissent se velle eū lapidare p blasphemia: quia cū esset homo deū se faciebat: dixit. q2 ⁊ scriptura homines dixit deos. ibi: ego dixi dij estis. Ergo: multomagis quē pater miserat in mundum: dici potest deus. Cum tamē dicatur homo deus. ⁊ verbum deus: dissimiliter hac ambiguitate nominis mitigauit irā eorum. Querebant ergo eum apprehendere. et exiuit de manibus eorum.

De suscitatione lazari.

e

T abijt iterum transiordanem. vbi erat iohannes baptizans primum. Erat aūt q̄dam languens lazarus a bethania de castello marie ⁊ marthe. Cum aūt accepisset lazarum infirmari: p nuncium sororum ait. Infirmitas hec: nō est ad mortē. ad eā scȝ detinendū in morte. ⁊ mansit in eodem loco duobus diebus quousq; scȝ quadriduū cōpleretur. Tūc ait discipulis: eam9 in iudeā iterū. Qui dixerūt. Iudei volebant te lapidare. ⁊ iterum vadis illuc: Quib9 iesus dixit: se esse quasi diem. ⁊ ipsos: quasi duodecim horas. ⁊ ideo nō erat eis timendū: ire cū deo. Et nota. q2 si iudas adhuc erat bonus. tūc hora dici erat. Si iam malus: p mathia substituto ei dictū ē. Dicitur ⁊ aliter. q̄si diceret. putatis iudees perseuerare in volūtate me lapidandi: Sicut hore mutabiles sunt. sic et

affectus hominū. ⁊ etiā sepius mutat̄ in die
cor hois ꝙ hore. ⁊ q̇ ambulat i die. i. in pace
sic̄ ⁊ ego vos: nō offendit aliquē. ⁊ ideo securi
eamus. Et addidit. Lazarus mortu' est. ⁊
gaudeo ꝓpter vos q: nō eram ibi. q: dū longe
posita indicat roborat̄ fides eoꝝ. Rediit ergo
iesus cū discipulis i bethaniā. ⁊ martha oc-
currit ei extra castellum. ⁊ aduocata maria:
multis ierosolimitis p̄sentib' q̇ venerāt ad cō
solādas sorores: bethania eni nō distat a ie-
rusalē nisi stadiis q̄ndecim venerūt ad mo-
numētū. ⁊ ad vocē iesu nō solū suscitatus ē
sed ꝓdiit: licet ligatus institis. Multi ergo de
iudeis abierūt ad phariseos. ⁊ nūciauerunt q̄
viderāt. ⁊ celebris erat sermo d̄ eo apud mul
tos. Multi enim iam ascēderāt ad diē festū.
vt sanctificarēt se. credit̄ hoc esse factū: ea die
qua legit̄. in q̄dragesima sc; sexta feria: ante
isti sunt dies. p̄ma scilicet die mensis p̄imi:
scd̄m legem.

Quod pontifices et pharisei conspirauerūt in iesum.

Collegerūt ergo pōtifices ⁊ pharisei
cōciliū ⁊ dicebant. Quid facimus:
Si dimittimus eū sic: oēs credent
in eū. ⁊ venient romani: ⁊ tollēt nostrū locū
⁊ gentē. Quasi diceret. venerabilis habet̄. et
sanctus e gentib': locus hic. q: alexander ⁊ pō-
peius: ⁊ alii: venerati sūt ipsū. ⁊ reges p̄saꝝ
⁊ egypti. Hic aūt hō docet. sacra nr̄a abolē-
da. ⁊ vana. Ergo romani sciētes opes tēpli:
tollēt eas audiētes impune tollēdas. Tunc
cayphas q: pōtifex erat. q̇d faciēdum esset eis
decreuit. expedit vt vn' hō moriat̄ ꝓ populo.
⁊ nō tota gens p̄eat. ⁊ ꝓphetauit vtilē generi
humano mortē christi. licet nesciens. Ab illa
ergo die. cogitauerūt q̄liter interficerēt eū. imo
edixerūt: vt inuētus ducerēt̄ i ierusalē. Jesus
ergo iam nō palā ambulabat apud eos. sed
abiit iuxta desertū i ciuitatē q̄ dicit̄ effrem.

Quia ergo iā destinat' erat iesus morti: ab
ipso sabbato quo collegerāt conciliū: inchoa-
mus memoriā dn̄ice passiōis i hymnis ma-
xime. ⁊ subticem' gloria patri i rn̄soriis. ⁊ in
introitu misse. nondū tamen plene. q: nōdū
traditus erat dn̄s in manus lanistarum.

De vltimo aduētu domini in ierusalem

Factū est aūt dū cōplerent̄ dies assū-
ptionis ei': firmauit faciē suā vt iret
i ierusalē. Assumptionē iesu dixit lu-
cas: nō solū quo assumi debebat de mundo
ad patrē. sed etiā scd̄m p̄ceptū d̄ agno pasca-
li: q̇ decima die mēsis p̄mi assumebat̄ d̄ gre
ge. ⁊ seruabat̄: vsq; ad q̄rtā decimā in hunc
modū: iesus decima die. i. i ramis palmarū
venit in locū passionis. ⁊ mansit in eo vsq;
dum passus est.

De leprosis.

Et factū ē dū iret i ierlm: transibat
p media galileā ⁊ samariā: ⁊ in in-
gressu cuiusdā castelli: occurrerūt ei
decē viri leprosi dicētes. Jesu p̄ceptor: misere-
re nr̄i. Et rn̄dit. Ite ostēdite vos sacerdotib'.
⁊ dū irēt: mūdati sūt. Quoꝝ vn' vt vidit se
mūdatū: rediit ⁊ adorauit iesū. magnificans
deū. ⁊ hic erat samaritan'. q̇ nō redierūt: iu-
dei erāt. i quo notat̄ ꝑfidia iudeoꝝ. Sola
vnitas ecclesie cadit i faciē adorās. inde ē: ꝙ
i ꝑfestis dieb' ꝓstrati concludim' horas. si
nō ad terrā: saltē sup substratoriū. vbi q̄ttu-
or signant̄. infirmitas corꝑis: quia d̄ puluere
sumpti. ⁊ infirmitas animi: q: ꝑ nos nō erigi
mur. ⁊ erubescētia: q: nō audem' oculos le-
uare ad celū. Et prudētia: q: videm' vbi ca-
dim'. i. i terrenis affligimur. ⁊ videm' q̄re.
In ꝑuatis orōnib' q̄nq; flexis genib' vt sa-
lomon. Sz eleuata facie oram'. q̄si diceret.
trahe me post te. q̄nq; stantes. q̄si in domū
dn̄i letātes ibim'. In p̄mo ergo: exprimimus
cōditionē nr̄aꝫ. i secūdo. desideriū. i tertio spē.

De samaritis negantibus hospitium domino.

c Umq; premisisset nuncios in ciuitatem samaritanorum: non sunt recepti hospicio. samarite enim inuidebant euntibus in ierusalem adorare. Et irati iacobus et iohannes dixerunt. Uis dicimus vt ignis descendat de celo. et consumat eos: Et increpauit eos dominus. Huiusmodi vindicta que laudatur in helya: in his damnatur quia ille ex caritate. hij: extra hoc appetebant.

De petitione filiorum zebedei.

e T assumens iterum iesus seorsum duodecim: ait. Ecce ascendimus ierosolimam. et consumabuntur prophetie de filio hominis. Tradetur gentibus. illudetur. flagellabitur. conspuetur. crucifigetur. et tertia die resurget. Quod audientes filij zebedei. putantes imminere regnum iesu in israel. suggesserunt matri sue: vt peteret munus sine nomine. quo concesso: subderet. Dic vt hij duo filij mei sedeant. vnus ad dexterā: et alius ad sinistram in regno tuo. Iesus aūt nō respondit matri: sed petentibus p matrē. Nescitis quid petatis. quasi diceret. Prelationē queritis in celo: que nulla ibi erit. et male queritis. regnare enim vultis: qui non meruistis Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. aut baptismo quo ego baptizor baptizari: Dicunt ei. Possumus. Calix: passio ē. Baptismus mors. et dicitur ad similitudinem lane intincte. Sicut enim lana intinguitur. et accipit alicuius coloris dignitatem. sic nos in mortem descendimus corporales. et resurgemus: spirituales. Calix ad litteram: ciphus est: quo caliditam sumimus pocionem. macrobius. theodosius dicit ciphum esse. quem inuenerūt cilices. et dixerunt calicem. qui nūc mutata vna littera: dicitur calix. Cassiodorus sup psalmos dicit. calix dicitur passio. Quia cum mensura bibitur. fidelis enim deus. qui non sinit nos temptari supra id quod possumus. Est enim calix: ciphus cum quo mensurate distribuitur potus bibentibus. et scdm hanc distinctionē calicis et baptismi: recte subdidit dominus. Calicem qdem meū bibetis. et tacuit d baptismo. Iohannes enim. non martyrium sed passiones multas citra mortem sustinuit. Alij tamen calicem et baptismū: p eodem accipiunt scz: p martyrio. Et dicunt iohannem animo fuisse martyrem. quia animo non defuit martyrio. Et in feruentis olei doliū missus. In hunc modum hieronymus dicit de monachis. monachi debent habere puritatē martyrium. siquidem: et ipsi martyres sunt. Addiditq; iesus. Sedere aūt ad dexteram vel ad sinistram. non est meū dare vobis. Subaudi: talibus quales estis. quia estis ambiciosi. vel vobis: quasi propriis. i. quia propinqui mei estis. nō enim psonarum acceptor ē deus. vt scz psonam aliquē obseruet sine meritis: i dando salutē eternā. Et cū indignarentur decē de duobus fratribus: docuit dñs et hos et illos nō venturos ad regnū: nisi p humilitatē. et dedit se in exemplū eis: dicēs. Filius hominis non venit ministrari. sed ministrare. Quia enim hō cecidit p supbiā: p aliā viā redire eum oportet in regionem suā. Ad qd significandū: dñs papa in processionibus redit p aliā viam: ab ea p quam egressus est.

De zacheo et ceco post illuminato

e T antequā ingrederetur iericho: illuminauit cecū vnum. et ingressus perambulabat iericho. Zacheus aūt princeps publicanorum. quia pusillus erat: ascendit sicomorum. vt videret iesum transeuntem

Sicbomorus: ficus fatua dicit. in folijs mo ro similis: in alijs ficui. Unde dicitur: quasi sicomorus. s. altitudine prestans. Ulnus. et a latinis celsa dicitur. Et dixit ei iesus. Zachee descen de. quia hodie oportet in domo tua me ma nere. Salus sit descendenti. iudeus adhuc est in sublimi. stantes orant. maiores: primas cathedras habent in sinagogis eorum. Ecclesia descendit maiores: in choro. et in processionibus posteriores sunt. Et descendit. et excepit illum gaudens. Tunc zacheus dimidium bonorum suo rum dans pauperibus: dimidium retinuit. ut inde redderet his quos defraudauerat. in qua druplum. que in duplum vel in quadruplum. re stituuntur secundum legem: supradictum est. Et ait iesus. Hodie huic domui salus facta est. eo quod ipse dominus filius sit abrahe. factus scilicet non na tus. i. non secundum carnem: sed fidem.

De duobus cecis et iericomis.

Et egrediente iesu de iericho: secuta est eum turba multa. Pauci enim non audebant ingredi desertum propter latro nes. et ecce duo ceci sedebant secus viam. ex quibus unus erat barthimeus. i. filius thimei. Qui cum clamarent. fili dauid miserere nostri. et cum increparentur ut tacerent magis clamabant: stetit iesus. et illis ad se vocatis: tetigit ocu los eorum. et confestim viderunt: et secuti sunt eum.

De alabastro vnguenti.

Iesus ergo ante sex dies pasce venit bethani am sabbato scilicet ante ramos palmarum. qui dies sextus erat ante pascha: si numeremus ip sum et diem pasce. cum quattuor interpositis et erat in domo symonis leprosi. Symon fue rat leprosus. et a domino sanatus. sed tamen: ad huc pristinum nomen manebat. sicut adhuc di citur: matheus publicanus. Multique iudeo rum venerunt illuc. qui conuenerant ad diem festum. non propter iesum tantum: sed ut lazarum vi derent. Cogitauerunt ergo principes sacerdotum: ut et lazarum interficerent. fecerunt ergo ei ce nam. et martha ministrabat. et lazarus unus erat discumbentium. qui ut ait augustinus: de verbis domini. conuiuis interrogantibus: lo ca penarum et sedes inferi. diligenti narratio ne indicauit. et ita inferi longis temporibus igno rati: tandem ibi inuenerunt proditorem. Maria ergo habebat alabastrum vnguenti nardi. i. pi xidem de alabastro plenam vnguento nar di. sicut enim dicimus: ciphum vini. sinum la ctis. et huiusmodi. sic dicitur hic. habens ala bastrum vnguenti. Et est genus marmoris can didi. et plucidi. varijs coloribus intertincti. quod incorrupta seruat vnguenta. Nardus autem est frutex aromatica: crassa radice. sed breui. nigra et fragili. cipressini odoris. folio paruo. densoque. cuius cacumina in aristas se spar gunt. Pigmentarij: spicas et folia nardi cele brant. vnde ad commendationem vnguenti ait marcus: spicati preciosi. Erat autem de nardo in dica. Alia enim genera nardi vilia sunt. Io hannes: quantitatem expressit dicens. libram vnguenti nardi pistici. i. fidelis. pisteuo enim credo. et pistis fides dicitur: nulla scilicet ad ulteritia: admixtione corrupti. quidam tamen pisticum a loco dictum putant. Fregit autem. i. aperuit maria alabastrum. et effudit vnguen tum super caput iesu. et etiam vnxit pedes eius. et extersit capillis suis. et domus impleta est ex odore vnguenti. Et quia ea die maria fouit pedes domini vnguento: in memoriam eius rei: eodem sabbato dominus papa multis debet ero gare pauperibus. Hij enim pedes domini se dentis in celo: adhuc sunt ambulantes in ter ra. cuius largitionis occupatione. ea die non egreditur ad aliquam ecclesiam. cum ceteris diebus quadragesime stationem faciat: ad ce lebrandum missam. inde est: quod in antiquis gradualibus legitur in rubrica: sabbatum va cat. quia dominus papa elemosinam dat. nec moueat te: si ob aliam causam in ueris dictas dominicas vacantes. Legitur

tñ in qbusdã sacraĕntarijs: statio ad sanctũ
petrũ. ⁊ potest dici vacans q2 nõ h3 ꝓpriã an
tiphonã ad introitũ. sed ꝑdiana repetitur.
Indignabatur aũt iudas scariothes: q̃si de
ꝑdito vnguẽto cũ posset vendi trecẽtis dena
rijs ⁊ dari egenis. Erant etiã ⁊ alij indigene
fratres ⁊ dicẽtes. Ut qd ꝑdicio hec vnguenti
facta ẽ: Isti qdẽ ꝓpter paupes indignaban
tur qbus forte verbis inde ꝑsuasũ erat. iudas
vo: ꝓpter lucrũ. q2 fur erat. ⁊ loculos dñi ha
bẽs: q̃ mittebant portabat. i. nõ solũ ferebat:
sed asportabat. Habebat eni vxores ⁊ liberos
Sicut scriptũ ẽ de eo. Fiant filij ei⁹ orphani: ⁊
vxor ei⁹ vidua. Uxori ergo ⁊ filijs dabat que
furabatur. Et ait illis iesus. Quid molesti
estis huic mulieri: bonũ opus ẽ opata i me.
ad sepeliendũ me fecit. Quasi diceret. Nõ est
ꝑditio: sed officiũ sepulture. Iohannes ait. Si
ne illam. vt i diẽ sepulture mee: seruet illud.
Marcus q̃si exponẽs hoc ait. qd habuit. i. qd
potuit hoc fecit. ꝑuenit eni vngere corp⁹ meũ
i sepulturã. Subaudi ponẽdũ. q̃si diceret Si
ne vt faciat viuo: dum potest: qd volet facere
mortuo. sed nõ poterit. Et forte: a spiritu san
cto licet nesciẽs: sic ꝑoccupauit vnctionem se
pulture mulier. Tũc dixit iesus op⁹ hoc me
morandũ: vbicũq3 ꝑdicaret euãgeliũ hoc. Et
benedixit: euangeliũ hoc. nondũ enim scrip
ta erant euangelia.

De maledictione ficus et sessiõe su per asellum.

m Ane aũt facto: ascendebat iesus ie
rosolimã ⁊ discipuli eius. Et cum
venisset bethphage. qui erat vicul⁹
sacerdotũ in latere montis oliueti: misit du
os de discipulis i castellũ. qd corã eis erat. i.
in ierusalẽ. vt adducerẽt ei asinã ⁊ pullũ ei⁹.
qui erant alligati in biuio. ⁊ si quis contradi
ceret. dicerent dñm his opus haberet. Asina
hec: creditur fuisse cõmunis paupibus. qui
ꝓpria iumenta nõ habebant. cũq3 quis in ea
opatus fuerat: pabulum dabat ei ⁊ pullo: q̃
pariter ad opa cõmunia nutriebatur. nõdũ
enim quisq̃ ascenderat eum. Et ob eius ita
cõmune obsequiũ: quidã eam dictã subiuga
lem putant. quasi omniũ dominio expositã.
Sed grecum nomen est. Asina enim latine:
grece dicitur subiugalis. ⁊ vtrũq3 nomen: ob
eandẽ causam institutũ est. hoc enim iumẽ
tum ꝑmũ insedit homo. ⁊ a sedendo asinu3
dixit. ⁊ grecus: subiugalẽ. Hij duo missi: cre
dũtur fuisse: petrus ⁊ philipp⁹ ad significan
dũ. q2 ipsi ꝑmũ adduxerũt gentes ad iesum.
petrus: cornelium ⁊ domum eius. philipp⁹:
samariam. Tamen in actibus legitur. phi
lippus diaconus cõuertisse samariam. In
hoc itinere dũ ascẽderet ierusalẽ: putam⁹ eu3
esurisse. ⁊ ad ficũ accessisse. ⁊ cũ nõ inuenisset
in ea nisi folia. ⁊ nõ fructũ ait. Nunquã am
plius ex te exeat fructus. ⁊ statim aruit. Qd
tantũ in signũ sinagoge maledicte. ⁊ arefac
te: ꝑuerse scilicet medietatis: fecit iesus. non
enim querebat fructus ex ea: cũ nõdũ tẽpus
ficuũ erat. Qd: licet apud matheũ legatur se
quenti die factum: marcus quoq3 dicat. Alia
die cũ exiret a bethania esurijt. Putamus re
capitulãdo dictum esse: marcus enim narrat
hoc factũ esse: ante eiectionẽ vendentiũ de tẽ
plo: quã cõstat die dñica factam. nec ob aliud
tamen hunc ordinẽ marci sequimur. nisi q2
post matheũ scripsit: siue aũt matheus secũ
da feria dicat factũ: recapitulãdo: siue marc⁹
ante electionẽ ꝑoccupando. quia de facto nõ
est questio: de die arbitrio legentis relinqui
mus. Euntes aũt discipuli: fecerũt sicut ꝑce
perat illis dñs. ⁊ ponentes vestimẽta sua su
per pullum: eum super sedere fecerunt. mar
cus. lucas. ⁊ iohannes nõ dicũt eum sedisse:
nisi sup pullum. Zacharias quoq3 ꝓpheta
dixit: sedens super pullum asine. matheus di
cit eum sedisse sup asinam ⁊ pullum. quod
licet breuis esset via: tamen fieri potuit. vt ꝑ
mo insedisset pullo. ⁊ forte: quia nõdum do
mitus. ⁊ lasciuus erat: descendit et insedit

asine. qd si sup pullū tantū: matheus tamē vtrūqz posuit in misterio. Qd aūt hoc ꝓphetatum fuerat de iesu. non cognouerūt discipuli: donec glorificatus fuerit iesus.

Quod gloriose susceptus dominus fleuit super ciuitatem.

Et cū appropinqret iesus ad descensū mōtis oliueti. multi descēdentiū cū eo substernebāt vestimēta sua in via. alij cedebāt ramos d arborib⁹: ꝛ sternebāt i via. turba aūt multa q venerāt ad diez festū ꝛ pueri: ꝛ plebecula ierosolymoꝝ. tollentes ramos oliuaꝝ: ꝓcesserūt ei obuiā. ꝛ q ꝑcedebāt ꝛ q seqbantur: clamabāt. osanna filio dauid. Et ē osanna: hebreū ꝟbū. cōpositū: ex corrupto ꝛ integro. osi enim sonat: salua. vel saluifica. anna enī ē: interiectio obsecrātis: sicut pape admirātis. q qꝛ i latino eloqo nō habet: ꝓ ea posuit hieronym⁹ vel obsecro. Est ergo osanna qsi osi anna: salua obsecro. ꝛ ē vna dictio vt dixim⁹: vel due ꝑ eliꝛim ꝓlate. filio vel ē vna dictio. ꝛ cōstruetur ita. dicētes filio dauid: osanna. i. salua obsecro. vel sūt due dictiones. ꝛ tūc legeť ita dicētes. o sanna o fili dauid. Et post cōuertēdo sermonē inter se: dicebāt. Bndictus q venit rex i noīe dn̄i. Subaudi: sit vel ē. Et bndictū qd venit regnū patris nr̄i dauid. Quasi hic ē. d quo dictū est. Dabit illi dn̄s de⁹ sedē dauid patris ei⁹. Et iterū cōuertētes ꝟba ad ipsū dicebāt. osanna i excelsis. Quia licet forte petebāt sublimitatē regni terreni: tn̄ ꝓphetice nesciētes cū regē celi ꝛ angeloꝝ ꝑdicabant. Et qdā phariseoꝝ de turba dicebāt ei: vt increparet discipulos. qbus rn̄dit. Si hij tacuerint: lapides clamabūt. Quia i passione his tacētib⁹ ꝑ timorē. petre scisse clamauerūt: cū dn̄m mūdi. Et vt appropinquit: fleuit sup ciuitatē dicens. Quia si cognouisses ꝛ tu. Subaudi: fleres. qꝛ circūdabūt te inimici tui vallo. ꝛ nō relinquēt i te lapidē sup lapidē. Quasi diceret. si cognouisses ruinā tuā futurā. ꝛ causam ei⁹. q abscondita sūt tibi in hac die. q ad pacē tibi ē: fleres. Qd aūt illa ierusalē ꝑoꝛ funditus sit euersa: apparet. qꝛ locus caluarie q tūc erat extra eaz ꝛ sepulchrū. modo sūt in ea. Elius enī adrianus eā penitus euersam reparauit. mutauitqz locū ꝛ nomē. vocans eā helyā. Merito aūt ꝑiturā: dicit dn̄s. qꝛ cū miluus ꝛ hirundo cognoscāt tēpus suū. ipsa nō cognouit tēpus visitationis sue. ꝛ cū intrasset vrbem: cōmota ē vniuersa ciuitas dicēs. Quis ē hic. Turbe aūt dicebāt esse iesum ꝓphetā a nazareth memoriā huius ꝓcessionis dn̄ice: quot annis semel recolit ecclesia. egrediūtur enim fideles cū ramis: qsi obuiā dn̄o: extra muros ciuitatū. ꝛ vadūt vsqz ad crucē aliquā. in q: ꝛ ramos quos gestāt: affigētes deponūt. qsi dicat ecclesia mihi absit gloriari: nisi in cruce dn̄i nostri iesu christi. ouādo aūt ideo eunt. ꝛ vsqz ad crucē. qꝛ sic ostēdiť eis: nō esse sperandū in qntalibet gloria mūdi. qꝛ extrema gaudij luctus occupat. ꝑ eadē significatione: in die illa: gaudio ꝓcessionis subdiť euangeliū dn̄ice passionis. forte qꝛ ꝛ dn̄s exultationi inseruit lamentū suū ꝛ nos ꝓcessioni passionē qꝛ passio fuit. causa euersionis ꝓ qua fleuit. Ecclesie qdem ille in eadem die q dominicalem ꝓcessionem isti ꝑmittūt: rectius faciunt. qꝛ nō ꝓ ista: illa ē dimittēda. Similiter ꝛ ille que pontifici suo extra vrbem posito: in ꝑdicto loco crucis ei occurrūt. ꝛ ipso ꝑpulum ꝑcedente in ciuitatem regrediūtur ordinati⁹ faciunt.

De secunda eiectione emētium et vendentium.

e T intrauit iesus in templum. De inde ostendit ruinaꝫ vrbis ꝓ qua fleuerat. maxime ex sacerdotuꝫ culpa ꝓcessuraꝫ. Sacerdotes enim auaricie sue consulentes in porticibus tēpli. hostias vendebant: cuiusqꝫ generis. ne venientes de longinquo nihil offerrēt: si hostias ꝑsto non inuenirēt. ⁊ ne etiā paupes: q nihil secū attulerāt. excusationē ꝓtenderēt pecunie nō habite: posuerāt ibidē numularios. q mutuā sub cautione darēt pecuniā. Sꝫ qꝛ lex nō patiebatur. vt a fratrib9 suis vsuras acciperent: excogitauerūt vt collibistas facerēt. Collibia enī apud eos: dicunt vilia munuscula. vt ciceris ⁊ vue passe. ⁊ pomoꝝ diuersi generis. q̄si qd̄ i nūmo nō licebat: i talib9 liceret qd̄ etiā ꝓhibuit ezechiel dicēs. vsurā ⁊ oēꝫ supabūdātiā nō accipietis. Sic ⁊ hodie: qdā sub noīe caritatis vsurā palliāt. Et facto flagello de funiculis: eiciebat vendētes ⁊ emētes cum ostiis suis de tēplo. Et mēsas trapetizarū euertit et dixit. ne domū patris sui q erat orōnis: facerēt speluncā latronū. Nec sinebat vas aliqd̄ deo nō dicatū trāsferri ꝑ tēplū. Et tradūt q̄dā: qꝛ qdā fulgor radiosus egrediebat ex oculis ipsi9. quo territi sacerdotes ⁊ leuite: nō poterāt ei resistere scdm hoc. recte faciūt q cereas faculas i ecclesias vēdi nō ꝑmittūt. nisi forte quia maxime ꝓ misterio fecit hoc dn̄s. Et accesserunt ad eum ceci. ⁊ claudi in templo: ⁊ sanauit eos.

De excitatione tēpli in triduo.

e T ammirātes ꝓncipes sacerdotū ⁊ scribe: dixerūt ei. qd̄ signū ostendis nobis quia hec facis: q̄si significans ne aliq̄ hoc opꝫ insitato: vel poti9 nō credimus tibi hoc licere. ergo ostēde nobis signū quo credam9 licere. Et r̄ndit. Soluite tēpluꝫ hoc. ⁊ i trib9 dieb9 excitabo illud. Et dixerunt Quadraginta sex annis edificatū ē templuꝫ hoc. ⁊ in trib9 dieb9 excitabis illud: Ille aūt dicebat de tēplo corꝑis sui. Salomonicū tēplū: septē annis cōpletū ē. scdm aūt tēplū sub ciro triginta annis edificatū. sed nō sup terrā: nisi q̄ntū sacerdotes poterāt vsqꝫ ad medietatē dorsi sup immiti. finitime enim gētes edificationē impediebāt. post: intermissum ē opus ad impiū cambise octo annis. ⁊ post vno anno sub duob9 magis. Iterū vno anno sub dario filio idaspis. Secūdo aūt anno regni ei9. recepta licētia ab eo. i sex annis cōsūmatū ē opus. Q ð legit hūc numerū dieꝝ formationi dominici corꝑis cōgruisse. q̄ntuꝫ ad distinctionē mēbroꝝ nō ad formationem dictū ē. Hoc aūt nō dixit iesus imꝑando. vel cōsulēdo. vel hortādo. sed ꝑdicēdo. ⁊ ē. soluite. i. soluetis. Tēplū dn̄i qd̄ modo ē in bethel dicit. qs edificauit nescit. qdā dicūt edificatū ab helena post crucis inuētionē. qdam ab eraclio cū de ꝑsida triūphās crucē retulit. qdam a iustiniano augusto. qdā a quodā rege egypti in nomine alachidis. i. summi dei.

De duobus minutis vidue.

e T respiciebat diuites q mittebant munera sua in gazophilatiū. philare grece. dicit latine seruare. gaza lingua ꝑsica opes. Erat aūt archa desup foramen habēs. posita ad dexterā ingredientib9 circa altare. in q̄: mittebat pecunia offerētiuꝫ ad sartatecta tēpli restaurāda. ⁊ seruabat. Tn̄ erat ibi quedā specialis archa. in q̄: soli sacerdotes mittebāt donaria sua. q̄ vocabat corbanam. Erat ⁊ ibi tertia: in qua rex vel principes tribuum mittebant que dicebatur musach. Tamen quidaꝫ aliter distinguūt. quia quādoqꝫ legit musach sabbati. dicunt in illa archa tantū reponi oblationes sollēniū dieꝝ. Et qꝛ corban votū sonat: dicūt in corbanā reponi votiua. i gazophilatio: alioꝝ dieꝝ munera. ⁊ spōtanea. Tn̄ q̄libet eaꝝ: generali nomine gazophilatiū dicebat. etiaꝫ ⁊ locus in quo erāt posite. Vn̄ habes: hec locut9 ē iesus

in gazophilatio. In ezechiele quoqz thalami sacerdotuz dicuntur gazophilatia. Uidit aūt ꝛ q̄ndam viduā pauperculā mittentez era minuta duo. qḋ est quadrās. i. duos ereos nūmulos. valētes quartā ptē sidi scz obolos ꝗnqz. ꝛ dixit eā misisse plus ꝙ oēs. q̄r totum victū miserat. Alij do ex supabundanti sibi substantia.

De phariseo et publicano.

d

Irit aūt ad quosdā q̄ in se cōfidebāt tanquā iusti ꝑ opib' suis exteriorib'. ꝛ aspnabant ceteros parabolā de phariseo ꝛ publicano. ꝛ intulit: quia omnis qui se exaltat humiliabitur. ꝛ qui se humiliat exaltabitur.

Quod dominus pernoctabat i bethania.

e

T cū vespa iā esset hora: rediit i bethaniā. ꝛ ibi māsit. erat eni diebus docēs i tēplo. noctib' exiēs: morabatur i bethania. ꝛ ois popul' manicabat ad eū in tēplo audire eū. Et multi sequebant eū: ꝛ curabat eos. Uñ iohānes ait. Cū esset ierosolimis i pasca i die festo: multi crediderūt in noie ei': vidētes signa q̄ faciebat. Similē narrationē refert in capitulo cētesimo sexagesimo. ꝛ marcus i illi' cōcanonico. Ideo tota illa septimana dicit penosa: q̄r ꝑ totā illā laborauit dñs recreando: sicut ꝑ pmā mundi ebdomadam: creando.

De instructione nicodemi.

e

Rat aūt hō ex phariseis nichodemus noie. ꝛ ꝓ pncipib' ioꝝ. hic venit ad iesū nocte. Quia timuit offendere populū: cū esset ꝓ pncipib'. Uel quia magister in isrl. palā dicere erubuit. Et ait ad iesū. Rabbi: scim' q̄r a deo venisti. nemo eni potest facere signa q̄ facis: nisi fuerit de' cuz eo. q̄si diceret. doce me ꝓ regno dei. Rñdit iesus. Amen amē dico tibi. nisi qs renat' fuerit denuo: nō potest videre regnū dei. In veteri testamēto: q̄si iuramētū dei erat. viuit dñs In nouo. amē dico. ꝛ cū i alijs simpliciter dicat: i solo iohāne geminat. scdm illud. sit sermo vester. e. est. q̄si diceret. iterū dico: corde ꝛ ore. Cūqz miraret nichodemus quō posset hō nasci: cū nō nisi carnalē natiuitatez sciret: edoct' e a dño ꝓ spūali. q̄ fit ex aq̄ ꝛ spū. q̄rū neutra iterari pōt. tñ q̄r adhuc inflatus erat scientia magistrali: non poterat intelligere. ꝛ ideo meruit audire: tu es magister i israel ꝛ hec ignoras: vt sic inuitaret eū ad humilitatē. Instruxit etiā eū ꝓ humana. ꝛ diuina sui natiuitate ꝓ passione. ꝛ ascēsione. ꝛ ꝓ plurib' alijs. Q ꝓ aūt dixit: nemo ascendit i celū. nisi q̄ descēdit ꝓ celo: sensus ē. nemo ascendit: nisi christus cū corpe suo. Uel scdm tropū: quo dicimus eū facere. qḋ ꝑ eū facimus. ꝛ ē. Nemo ascendit. i. nemo ascendere facit.

De adultera.

Esus aūt iterū diluculo venit in tēplū. ꝛ sedēs docebat populū. ꝛ adduxerūt ei scribe et pharisei mulierē dephēsaz i adulterio. ꝛ querebāt: qd iudicaret faciēdū ꝓ ea. putabant eni vt dñs i iudicādo fieret immisericors vel iniustus. vt immisericordem irriderent. contra moysen agentem: damnarent. Iesus autem inclinans se deorsum: digito scribebat in terra. cūqz instarent: erigens se dixit. Qui sine peccato est vestrum: primus in eam lapidez mittat. Et iterum se inclinans: scribebat: Quidam dicunt id quod eis respondit. Hieronymus in quadaz epistola videt velle eū ad studiosum scripsisse. terra terra: scribe hos

viros abdicatos. vel terra terrā accusat. Audientes aūt exibant vnꝰ post aliū. ⁊ remāsit iesus solus ab illis. ⁊ mulier stans in medio discipuloꝝ. ⁊ misit eā indemnatā dicens. vade: ⁊ amplius noli peccare. Et nota. erectus dedit sententiam iusticie. Item erectus sententiā misericordie. quia eque vtrūq; ꝓpriū est deo misereri. ⁊ punire. quia oīs christi actio: christiani est lectio.

De voce patris ad iesum quā quidam putauerunt tonitruum.

Venerant aūt quidā gentiles: vt adorarent in die festo. ⁊ dixerūt Philippo. Dn̄e: volumus videre iesum. q̄ assumpto andrea: dixit hoc iesu. Et respondit iesus. Uenit hora: vt clarificetur filiꝰ hominis. quasi diceret. plenitudo gentiū credi-tura ē. Qd̄ tn̄ post passionē futurū insinuauit dicēs. Nisi granū frumēti mortuū fuerit: ipsū solū manet. Si aūt mortuū fuerit: multū fructū affert. Et quia grano frumēti se cōparauit christus: mos est ecclesie de hoc grano tm̄ confici corpus iesu. Et addidit. Qui odit animā suā. i. vitā in hoc mūdo. in vitā eternā custodit eā. i. viuet eternaliter. Si q̄s mihi ministrat: me sequatur. ⁊ mecum erit. Nūc anima mea turbata est. Et q̄d dicam: Pater. saluifica me ex hac hora. pater: clarifica nomē tuū. Et venit vox de celo. ⁊ clarificaui: ⁊ iterū clarificabo. i. clarū genui: nec desistam. Ud scd̄m hominē clarificaui: in baptismo. in transfiguratione clarificabo: in resurrectione. ⁊ ascensione. ⁊ iudicio. Et q̄dā dicebāt tonitruū factū: alij: ꝙ angelus locutꝰ est ei. Et ait iesus. Propter vos hec vox facta est. nunc ꝑnceps mūdi eiciet foras. i. ꝑnceps amatoꝝ mundi: ꝑdet potestatē posse trahendi. Et ego: si exaltatus fuero a terra: omnia trahā ad me ipsum. i. ex omnibꝰ ꝑtibꝰ mundi. Et cū intellexisset crucifixionē: q̄ forte visualiter ab eis dicebatur exaltatio a terra: q̄si opposuerūt ei. ꝙ si exaltaret: nō erat christus. Audierāt enim ex lege: quia christus manet in eternū. q̄d nō determinans dixit. quia modicum lumen in eis erat. Et cum vespa facta esset: redibat in bethaniam.

De filio qui negauit se iturū in vineam. et iuit.

Uerū rediens diluculo tertie sabbati in templū docebat populū. ⁊ accesserūt ad eū ꝑncipes sacerdotū dicētes. In qua potestate hec facis: q̄si. q̄d es ꝙ eicis de tēplo quos vis cū nō sis ostiariꝰ. ⁊ doces nobis i cōsultis: Iesus aūt oppositionē reddidit oppositioni. nō solutionē. Interrogo ⁊ ego vos. Baptismus iohannis ex deo erat an ex hominibꝰ: quasi diceret. quia certū ē. ꝙ ex deo: debetis credere iohāni de potestate mea. Quibus quia dixerūt se nescire. q̄d tn̄ sciebant: noluit eis aꝑire de se veritatē. Q̄d aūt aꝑienda erat veritas alijs: ⁊ nō ipsis. ⁊ quare indicauit ꝑ parabolā duoꝝ filioꝝ quoꝝ vni dixit pater: vade in vineam. Et respōdit nolo. tamē post iuit Dixitq; alij pater: vade in vineā. q̄ ait vado. ⁊ nō iuit. ⁊ cū quesisset iesus. q̄s eoꝝ fecit voluntatē patris. dixerūt. nouissimus. tergiuersando. ⁊ nolētes dicere veritatē intelligentes ꝓ ipsis dictū. Ueriores codices habent ꝑmꝰ Unde iesus subdit. Publicani ⁊ meretrices ꝑcedent vos in regno dei.

De cultoribus vinee sanguinariis.

Uerū ꝓposuit eis parabolā de patrefamilias.

qui plantauit vineam: ⁊ locauit eam agricolis. q missos seruos ad recipiendos fructus: occiderūt. esaiam: serrauerūt. ezechielē tractū p aspa excerebrauerūt. multos lapidauerūt. ⁊ mittēs pater filiū: ait. Uerebūtur filiū meū dicam⁹ arrio ⁊ eunomio. Ecce: pater dicitur ignorare. ⁊ quicqd ꝑ patre respōderint: hoc intelligant ꝑ filio. q se dicit ignorare cōsummationis diem. quē cū vidissent agricole: dixerūt. Hic est heres. quia sacerdotes sciuerūt illū venisse. Cui pater dixit. Dabo tibi gētes hereditatem tuā. Et apprehēsum filiū ejecerūt extra vineā ⁊ occiderunt. Quid ergo faciet illis dn̄s vinee. ⁊ dixerunt scd̄m lucā: absit. intelligentes ꝙ messiam occiderent. Matheus dicit eos dixisse. malos male pdet. et vineam suā locabit alijs agricolis. Hoc aūt nō dixerūt voce. sed dicebāt in cōsciētia. Q̄d aūt hoc facturi erant: ꝓbauit dn̄s. q2 sic erat ꝓphetatū. ibi lapidē quē reprobauerūt edificātes. hic factus est in caput anguli.

De lapide angulari.

Dl'ram traditur lapis fuisse parat
a tus. Ad tēpli edificiū. nec tamē congrue in eo potuit poni: donec consumato ope, in angulo sursum positus ē. ita congrue: ꝙ mirarentur omnes. nec p̄ter significationē factū intelligerent. Hic est christ⁹ qui fundamntum est ita: ꝙ structure supra emineↄ. Q̄d cum audissent sacerdotes ⁊ pharisei: voluerūt eū tenere. sed timuerūt turbas

De inuitatis ad nupcias et nō habente vestem nupcialem.

T dixit iterū eis in parabolis. Si
e mile factū est regnū celoꝝ regi: qui fecit nupcias filio suo. qui cū iterato misisset ad inuitatos vt venirent. ⁊ excusantes se noluerūt venire: misit seruos suos. vt vndecūq3 cōuocarēt cōuiuas. ⁊ induxerūt bonos ⁊ malos: ⁊ debiles ⁊ claudos. debilitas enim corpis neminem excludit a regno. imo sepe q̄si cōpellit. Et intrauit rex vt videret discūbentes. qd̄ erit: cū veniet ad iudiciū. tota eni trinitas iudicabit. i. reddet ꝑ meritis. ⁊ q inueniet in ecclesia sine veste nupciali. i. caritate. mittet in tenebras exteriores. i. localiter extra ipsum positas. q2 habuit in seipso interiores. Potest etiā dici de tenebris mētis. q̄s qdam habēt interiores. extra ecclesiā sc3: vt infideles ⁊ heretici. Tūc ergo: exterius ꝓiciētur mali ecclesiastici. vt habeāt ptes cū infidelibus.

De herodianis. et questiōe. de tributo reddendo.

Unc inierūt pharisei cōsiliū: vt ca
t perēt iesū i sermone. ⁊ miserūt discipulos suos cum herodianis. Uenerat herodes tetrarcha ad diē festū. ⁊ gētiles milites secū adduxerat. Uel d̄ antiq̄s militibus herodis ascalonite adhuc superāt isti. Qui veniētes ad iesū: dixerūt. Licet dari censum cesari an nō: Jā eni dubitatio erat inter iudeos: d̄ tributo reddēdo. ꝑ quo etiā romani post insurrexerūt i eos. Et ait iesus. Quid me tēptatis hypocrite: Ostēdite mihi numisma cēsus. Proprie numisma ē inscptio i nūmo. q̄ etiā moneta dicit. p quā nūmi discernūtur. hic aūt ꝓ ipso nūmo ponit. Et ē. ostēdite mihi denariū: q ꝑ cēsu capitis dat. Cūq3 quesisset de imagine cui⁹ esset. ⁊ dixissent cesaris: tiberij sc3: intulit. Reddite ergo que sūt cesaris cesari: tributa sc3 ⁊ munia. ⁊ que sunt

dei deo. pmicias. decimas. oblationes.

De septemuira muliere.

In illo die accesserunt saducei q̄ resurrectionē nō credētes: suggillabāt phariseos. querentes d̄ septemuira muliere. cuius esset in iudicio. qd̄ vel ipsi cōfinxerāt: q2 erat possibile. vel forte in re euenerat. Qui cū eandē questionē pposuissent iesu rn̄dit. in resurrectione nō nubent mulieres. nec nubent viri ab eis. i. nō ducent. Quia hoīes immortales nō egebūt ppagatione. Et ē greco idiomate dictū: nubent. futuram aūt resurrectionē pbauit ex verbis dn̄i. q̄ dixit moysi in rubo. Ego sum de⁹ abrahā. ⁊ de⁹ ysaac. ⁊ de⁹ iacob. Quia isti pphetas nō recipiebāt. euidētibus eorū testimonijs nō potuit vti cōtra eos. est aūt pbatio talis. ipsi putabāt aīas interire. ⁊ cū corpibus hac aūt auctoritate pbatur aīas viuere post corpa Alioqn: si hō moriēs penitus i nihilū redigitur. tūc dixit de⁹: se deū esse nihili. Manētib⁹ ergo aīabus post morē colligi potest. q2 corpora resurgēt. vt cū eis recipiāt aīe: qd̄ cū eis meruerūt. Alioqn: frustra incorpantur.

De mandato primo et secūdo in lege et sauciato a latronibus.

p Harisei aūt vidētes. q2 silentiū imposuisset saduceis: conuenerūt i vnū ⁊ accessit vn⁹ legis doctor tēptans eū ⁊ dicēs. Magister: qd̄ ē mandatū magnū i lege. ⁊ ait iesus. Audi israel. dn̄s de⁹ tuus ē vn de⁹. ⁊ hoc nōdū ē d̄ mādato. sed postendit d̄ quo datū ē mandatū. qd̄ tale ē. diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex tota aīa tua. ⁊ ex tota mēte tua. Secundū: simile est huic. Diliges primū tuū sic teipsū. Idest de re simili deo: ē hoc secūdū. Hō eni imago dei Et rn̄dit scriba. In veritate dixisti. ⁊ hoc est maius oib⁹ holocaustomatib⁹. Patet: inter scribas ⁊ phariseos: fuisse questionē. qdā eni legis opa pferebāt dilectioni. Alij econtra. eo q̄ ante legē plures deo placuerūt p dilectionē sine omni sacrificio. Primū aūt ⁊ secūdum mandatū dicit: qntū ad ea d̄ qbus mādant Cui iesus ait. Hoc fac: ⁊ viues. Ille aūt volēs iustificare seipsum: ait ad iesum. Et qs est me⁹ primus: Cui ostēdit iesus. oēz misericordiam faciente esse primū. ⁊ spiritaliter: ipsū dei filiū ppones parabolā sauciati: q̄ incidit i latrones. Nec distabat multū hec parabola a re facta. q2 in illo deserto latrones sepe sanguinē fundebāt. Vn̄ ⁊ dn̄i qd̄ sanguinem sonat: vocabatur. Erat aūt omnis popul⁹ suspensus: ⁊ audiens iesum.

Quod missi vt tenerēt iesum admirabantur verba eius.

m Iserūt ergo pncipes ⁊ pharisei ministros. vt apphēderēt eū. Et ait iesus. Queritis me. ⁊ nō inuenietis. ⁊ vbi ego sū: vos nō potestis venire. ⁊ est q̄si diceret. Tales nō accedetis ad me. sz post resurrectionē multi volēt me inuenire. si fieri posset corpaliter. ⁊ nō inuenient. fide tn̄ inuenient. Et dicebant qdā hic ē vere ppheta. alij: hic ē christus. Cūqz redissent ministri ad pōtifices ⁊ phariseos. ⁊ dixissent ministris: cur nō adduxistis eū. Rn̄derūt. Nūquā sic locutus ē hō. vt iste loquitur. Et increpabāt eos pharisei. Nunqd ⁊ vos seducti estis: Quis pncipū aut phariseorū credit i eū: Et dixit nicodemus. Lex nr̄a nō iudicat quēquā. nisi

bus audierit ab ipso. Credebat. q si pacienter illū audirēt. vt ipse fecerat: similes ministris fierent. Et dixerūt ei. Nūquid ɀ tu galileus es. i. a galileo seductus. Scrutate scripturas: a galilea non surgit ꝓpheta.

De cōfutacione phariseorum per auctoritatē dauid

Congregatis aūt phariseis: interrogauit eos iesus. Quid vobis videtur de christo. cui⁹ filius est: Dicunt ei dauid. Ait illis. Quō ergo dauid vocat eum dūm suum dicēs. Dixit dūs dūo meo. sede a dextris meis: qsi diceret. vos putatis: christū futurū purū hominē. ergo: quando erat dauid. nōdū erat christ⁹. nec ergo erat dūs dauid. mētitus ē ergo dauid. etiā ppterā locut⁹ potius eni patres sūt. ɀ dicunt dūi filiorꝫ: q filij pentū. Judei sonmniāt. hūc psalmum scptū: in psona eliezer. q post cede qnqꝫ regū ait. dixit dūs deus dūo meo abrahe: sede a dextris meis. sꝫ sequētia psalmi nō cōcurrūt.

De doctoribus pharisaicis audiēdis nō imitādis.

Tunc locutus est ad turbas iesus ɀ ad discipulos. Sup cathedrā moysi: sederūt scribe ɀ pharisei. q dicūt facite. q faciūt: nolite facere. Non sanctificat locus hoīez. sed hō locū. Nō omnis sacerdos sanctus: sed omnis sanctus sacerdos. Doctrinā accipiam⁹: nō mores. apib⁹ herbe necessarie nō sunt. sed flores. Et addidit. dilatant philacteria sua: ɀ magnificāt fimbrias Quō supra expositū ē. Et amāt vocari rabbi. vos aūt nolite vocari rabbi: vn⁹ ē eni magister vester. Et patrē nolite vocare vobis sup terrā. vnus est enim pater vester q est in celis. Nō ꝓhibet dūs doctrinā sup cathedrā. nec salutationes in foro. nec nomina magistri vel patris. sed ambitionē ɀ vanā gloriā.

Quibus debetur ve eternum.

Q ostendēdū aūt ea q in phariseis docebat cauenda: subdidit. Ve vobis qui diligitis pmas cathedras. Ve vobis pharisei ypocrite. q fertis clauē sciētie. ɀ clauditis regnū celorꝫ ante homies. Ve vobis q deuoratis viduarꝫ domos. Ve vobis q circūitis mare ɀ aridā: vt faciatis vnū ꝓselitū. i. aliquē gentilem aduenam trahatis ad iudaismū. ɀ facitis eū filiū gehēne: duplo q vos. q redieus ad vomitū: peior ē q ante. qꝛ ꝓuaricator. Ve vobis q dicitis. q iurat p tēplū: nihil ē. q aūt i auro tēpli debet. q p altare: nihil ē. q i re oblata sup illud: debet. Sacerdotes vt inuitarēt populū ad dandū: dicebant. data sibi ɀ oblata sanctiora ipso tēplo ɀ altari. Dūs dixit ecōtra. qꝛ templū ɀ altare: quodāmodo sanctificabāt i eis oblata. quia deo dicata erāt. oblata vo nequaq sanctificabāt illa. Adhuc multi eodē vicio laborāt. qui putant maius esse iurare p euāgeliū: q p deum. Ve vobis q decimatis omne olus. ɀ relinqtis misericordiā ɀ iudiciū. hoc verbū decimatis dubiū ē. Nā ɀ q accipit. ɀ q dat: decimare dicit. pharisei aūt ideo olerū decimas dabāt: vt dicerēt. quō alias dāt q has nō negligūt dare: Leuite aūt a deo exigebant decimas. qō etiā olerū. Itē. Ve vobis duces ceci q colātes culicē: trāsglutitis camelū. p similitudinē lactis qō colat dictū ē. ɀ potest referri ad pdictū: sic. minima: sicut culicē diligenter inqritis vt decimas. maiora misericordiā scꝫ ɀ iudiciū abscōditis. vt qō glutiē abscondit. vel ad id qō dictū ē duces ceci: trahitur ita. Minora peccata subditorꝫ diligēter arguitis: ɀ pictis grauiora dissimulādo trāsitis. Itē

Ue vobis q̄ similes estis sepulchris dealba-
tis q̄ plena sūt ōi spurcicia. Itē. Ue vobis
q̄ edificatis sepulchra ꝓphetaꝝ. ⁊ dānatis pa
tres: qꝛ eos occiderūt. Genimina viperarum.
vos implebitis mēsurā patrū vestroꝝ. vnde
dicit sapiētia dei. mittam ad vos sapiētes ⁊
scribas. ⁊ ex illis occidetis ⁊ crucifigetis. ⁊ fla
gellabitis i sinagogis vris. Hic patet hereti-
cū mētiri. q̄ dicit aliū deū esse ꝓphetaꝝ. ⁊ ali-
um noui testamēti. vt veniat sup vos. i. sup
ecclesiā malignātiū ois sanguis iustus. i. vl
cio sanguinis iustoꝝ. a sanguine abel iusti.
vsqꝫ ad sanguinē zacharie filij barachie. quē
occidistis inter templū ⁊ altare.

De zacharia filio barachie.

I de vndecimo ꝓphetaꝝ. vel de pa
f tre iohānis dicat ꝙ fuerit occisus
in tēplo nō legi. Potest ergo dici d
filio ioiade sacerdotis. quē ioas occidit. vt le-
git in regū. Et forte pater ei' cognominatus
ē barachias. vel ꝑ nominis interꝑtatiōe po
situ ē. Barachias eni: bn̄dictus dn̄i interꝑta
tur. ⁊ est filij barachie. i. filij bn̄dicti dn̄i. In
euāgelio nazareoꝝ legit ioiade. Pastorē aūt
⁊ sacerdotē tn̄ cōmemorauit iesus. vt duo
genera hominū notaret. subditos ⁊ p̄latos.
nulli eni generi parcit praua generatio.

De cōmutatione euersiōis ierusalē.

T cōuertēs sermonē ad ierusalē ait.
e ierusalē quotiēs volui cōgregare fi-
lios tuos ⁊ c. i. quotiēs filios tuos
volūtate mea cōgregaui: te nolente ⁊ ingrata
feci. Ecce relinquet vobis: dom' vr̄a deserta.
Dico eni vobis nō me videbitis amodo: do-
nec dicatis. bn̄dict' q̄ venit in noīe dn̄i. i. ab
hoc tp̄e passionis: nō videbitis faciē meā. do-
nec ad iudiciū. vbi videbitis me venientē in
gloria dominatis. ⁊ fideles magnificabitis
me. etiā cecitatē eoꝝ vsqꝫ tūc duraturā ꝑdicit

De signis euersionis et aduētus sui

Et locutus abijt. ⁊ abscōdit se ab
b eis. ⁊ multi ex ꝓncipib' crediderunt
in eū. sed ꝓpter phariseos nō cōfite
bant. Cūqꝫ egrederet d tēplo: accesserūt ad eū
discipuli ei'. ostēdētes edificationē tēpli. Au-
dierāt ab eo d euersione vrbis. volebāt audi-
re ⁊ d templo. qꝛ videbat eis: ꝙ nec capi nec
euerti posset. Et ait illis. Uenient dies in qb'
nō relinquet lapis hic sup lapidē: q̄ non de
struat. ⁊ cū sederet i mōtē oliueti cōtra tēplū:
accesserūt discipuli secreto. ⁊ querebāt eo sig-
na euersionis ierusalē: ⁊ signa aduētus sui.
⁊ dixit eis: q̄dā ꝓpria euersionis. q̄dam ꝓpria
aduent' sui. ⁊ q̄dā cōmunia vtriqꝫ. In ac-
cubitu mōtis oliueti: ē mons offensionis di
ctus sic. qꝛ ibi salomon posuit ydolū moloch
Premunivit aūt fideles ne seducant: cū au
dierit multos dicētes se christos esse. Non eni
vēturus ē nisi ꝓcedāt signaq̄ dixit. ꝑdixit aūt
cōmunia scꝫ p̄lia. ⁊ seditiōes gētis cōtra gētē
⁊ regnū cōtra regnū. pestilentias. fames. ter-
remotus ꝑ loca. terroresqꝫ de celo. ꝑsecutiōes
sanctoꝝ. ante namqꝫ euersionē iudee elemen
ta suū q̄si vindicabūt auctorē. Postea posuit
ꝓprium signū destructionis.

Proprium signū euersionis.

Um videritis abhominationē de-
c solationis q̄ dicta est a daniele stan
tem i loco sancto. i. imaginē abho-
minabilē signum erit desolationis: positam
in tēplo. hoc de vicino futurū erat. de statua
enim gaij: infra scilicet annos decē. ⁊ trigin-
taduobus annis: ante euersionem ierusalē.
Non ergo congrue dictū esset ꝑ signo eius.

Sed euersa ierusalem p titū: adrian⁹ statuam suā posuit: vbi archa steterat. q: vestigia ciuitatis quedā adhuc manebāt. ⁊ iudei qui latētes vndecūq; remāserāt: qñq; ad locum sanctū redibāt. ⁊ iterū multiplicati amouerūt statuā. ob hoc adrian⁹ apposuit manū extremā. ⁊ fundit⁹ euertit vrbē. ⁊ edixit: ne q̄s iudeoꝝ remaneret i terra illa. ⁊ d̄ hac vltima euersione videt̄ subdere lucas dicens. ⁊ captiui ducentur in omnes gentes.

De impedimentis fuge.

c Um aūt videritis circūdari ab exercitu ierusalē. tūc q̄ i iudea sūt: fugiant i mōtes. Ecclesiastica narrat historia. fideles q̄ erāt i iudea: aduenietib⁹ romanis fugisse ad pellā ciuitatē: amonitione angeli. Orate aūt ne fiat fuga vr̄a in hyeme. vel sabbato. Hoc ad lr̄am nō videt̄ dictū de hyeme. Terra eni illa. accomodatior videtur fuge i hyeme: q̄ꝫ i feruore estatis. De sabbato: stare potest. q: scd̄m legē: vltra mille passus nō licebat eis ꝓgredi i sabbato. sed quia iesus iam terminauerat obseruātiā sabbati. forte vtrūq; i misterio dixit. Nisi hyemē ꝑ q̄ libet aeris asperitate dicamus: quia hyemis nomen: asperitatem sonat.

Propria signa aduentus iudicis.

v Ltimo: posuit iesus signa aduēt⁹ sui: dicens. Erit tūc tribulatio magna: q̄lis nō fuit ab initio mūdi. Et erūt signa i sole ⁊ luna ⁊ stellis. ⁊ i terris pressura gentiū: p̄ cōfusione sonit⁹ maris ⁊ fluctuū. Arescētib⁹ hoib⁹ p̄ timore. ⁊ nisi breuiati fuissent. i. p̄sciti adeo breues dies illi: nō fieret salua ois caro. i. rarus aut null⁹ posset sustinere p̄ssuras. ⁊ ꝑ patiētiam saluari. Et nota dn̄m breuiter q̄dā signa iudicij tetigisse.

De signis quindecim dierum.

b Jeronymus aūt i annalib⁹ hebreorū inuenit signa q̄ndecim dierum. sed vtrū cōtinui futuri sint an interpolati: nō expssit. p̄ma die: eriget se mare quadraginta cubitis sup altitudinē montium stans i loco suo: q̄si murus. Secūdo: tm̄ descēdet. vt vix possit videri. Tertio: marine belue apparētes sup mare: dabūt rugitus vsq; ad celū. Quarto ardebit mare ⁊ aque. Quinto: herbe ⁊ arbores dabūt rorē sanguineum. Sexto: ruēt edificia. Septimo: petre ad inuicē collident̄. Octauo: fiet generalis terremotus. Nono: eq̄bit̄ terro. Decimo: exibunt homines d̄ cauernis. ⁊ ibūt velut amētes. nec poterūt mutuo loqui. Undecimo: surgēt ossa mortuoꝝ. ⁊ stabūt supra sepulchra. Duodecimo cadēt stelle. Terciodecimo: morient̄ viuētes. ⁊ cū mortuis resurgant. Quartodecimo: ardebit celū ⁊ terra. Quintodecimo: fiet celū nouū ⁊ terra noua. ⁊ resurgēt oēs. Et addidit iesus. Sicut fulgur exit ab oriēte. ⁊ paret i occidentē: sic erit aduēt⁹ filij hois. Subitus sc; ⁊ choruscus. ⁊ tunc parebit signū filij hois i celo. hoc ē i aere. Dn̄s eni apparebit i aere supra locū vnde ascēdit. ⁊ anteeū erunt instrumēta mortis sue. quasi vexilla triūphi. crux. claui. ⁊ lancea. ⁊ in carne eius videbunt cicatrices. vt videant in quē pupugerūt. ⁊ in valle iosaphat iudicabitur omnis homo angelis congregantibus eos.

Quod solus pater nouit diē iudicii et de vno relicto et altero assūpto

Unc subdidit iesus generalē amonitionē. Attēdite ne grauent corda vestra curis hui⁹ seculi ne superueniat i vos repētina dies illa. sicut in diebus noe ꝛ loth: repētinus interitus tulit nescientes. De die aūt illa ꝛ hora: nemo scit. neq; filius neq; angelus. nisi sol⁹ pater. Hic exclamat arrius: nō sunt eq̄les. q̄ nouit: ꝛ q̄ ignorat. Hieronym⁹ r̄ndit i minori breuiario sup psalmos. Humanitas filij: dicit se ignorare finē mūdi. Q̄ b̄ gregori⁹ in registro q̄si exponēs ait. Nouit vnigenitus: dei. horā iudicij sed nō: ex natura humanitatis. Cāter etiā sic exponit. nō nouit subaudi. nobis q̄bus expedit incertos esse. vt sic viuam⁹: q̄si in p̄imo iudicādi. Vel filius hic dicit: adoptione. Tūc duo erūt i agro. i. p̄lato2. q̄dā boni q̄dā mali. vn⁹ assumet. i. rapiet obuiā chrīsto. ꝛ alter relinquet. i. nō assumet. Due molētes i vnū vna assumet: ꝛ altera relinquet. Q̄ b̄ de coniugatis dictū ē. q̄ sunt in rota huius mūdi. duo in lecto. vn⁹ assumet: ꝛ alter relinquet. Q̄ b̄ de speculatiuis intelligit. Et dixerūt ei. Ubi dn̄e: sc; assumenti: Et r̄ndit. Ubicunq; fuerit corpus. i. dn̄s in corpe. illuc congregabūtur aquile. i. sancti resurgēdo innouati.

De vigilia ianitoris et decem virginibus.

Nterim aūt erit filius hoīs sicut hō: q̄ pegre pfectus reliq̄t domū suā. ꝛ dās cuiq; seruorū opus suū: ianitori p̄cepit vt vigilet. Uigilate ergo. apostolis ꝛ apostolicis viris incūbit vigilare sup se. ꝛ sup gregē. etiā cuiq; fideli: p modulo suo. Tūc simile erit regnum decē virginib⁹. i. tunc sepabunt fatue a prudētibus. media aūt nocte: clamor factus est. ecce sponsus venit exite obuiā ei. Tradicio hebreo2 habet chrīstū media nocte venturum. ad modū egypti. q̄n pasca celebratū ē. Quidam etiam sancto2 hoc ipsum opinantur. q̄ sicut nocte natus est in mundū. ꝛ nocte veniet ab inferis: ita ꝛ nocte veniet. Unde dicūt fuisse apostolo2 traditionē. in vigilia pasce: nō dimitti populū ab ecclesia ante pfundā; noctē. vt q̄si expectēt aduētū dn̄i. Et dicūt horā illā noctis quādoq; imo sepius diē dici: p coruscatione venientis. vel tipice: p manifestatione cordiū. Alij aūt: q̄d dubiū dicit dn̄s nō diffinientes: exponūt. media nocte. i. nullo sciente.

De cōmēdatione talēto2ū et decem mnas.

Tem addidit parabolā pficiscentis. q̄ dedit seruis suis talēta q̄nq; ꝛ duo. ꝛ vnū. ꝛ cōmēdatis his q̄ duplicauerāt talēta. reprobato vo pigro: q̄ abscōdit suū ait. Habēti: dabit. non habēti: q̄d videt habere. auferet ab eo. Ideo habenti eo modo quo debet habere. vt sc; eo bene vtat. De eodē quoq; addidit parabolā; de rege q̄ abijt in regionē longinquā. accipere regnum ꝛ reuerti. ꝛ dedit seruis suis decem mnas. ꝛ ait. Negociamini: dū venio. mna: scd̄m grecos centū q̄draginta dragmis appendit. In reditu eius. accessit p̄mus: ꝛ ait. Dn̄e mna tua decē mnas acq̄siuit. Cui dn̄s. Eris potestatē habēs sup decē ciuitates. q̄si diceret. p puis meritis: recipies in sperata.

Uocatio serui ē. canonica electio episcopi. mna dat ei: q̄n q̄ imposuit ei man⁹. dat ei textum euangelij. ꝛ dicit. vade p̄dica. ꝛ ipse cū p̄mo ingredit ciuitatē suā: euāgeliū p̄fert in pectore. q̄si negociator ostēdēs mnā suā. In q̄busdā ecclesijs cū dat ei archiepūs virgam: dicit. vade: ꝛ p̄dica. Et ille statim benedicit populū. in quo signatur: q̄ moyses cū virga missus est in egyptum.

De ventilatione aree.

c Um aũt venit filius hominis in maiestate sua. ⁊ oēs angeli cũ eo: testes futuri actuũ humanoꝝ. tũc sepabunt boni a malis. ⁊ statuent boni ad dexterã. i. ponent in eternitatẽ. Mali ad sinistrã. i. recipiet q̄ meruerũt: eligẽdo sinistraȝ. Et cõmemorabit iudex sex opa misericordie. q̄ sunt pascere esurientẽ. potare sitientẽ. colligere hospitẽ. vestire nudũ. visitare infirmuȝ. cõsolari vinculatũ. Septimũ: legit in thobia sepelire mortuũ. ⁊ nõ aliud erit hec cõmemoratio: nisi q̄ scient oēs merita sua p̄ q̄bus saluabunt. aut damnabunt. Et ibũt hij in supplicium eternũ. illi aũt in vitam eternam.

Opiniones de igne eterno.

d E igne eterno dicit augustinus cuiusmodi sit. ⁊ in q̄ mũdi pte futurus: neminẽ scire arbitror nisi p reuelationẽ. Idẽ vnus ẽ gehẽne ignis. sed non eodẽ modo: oēs cruciãs. sicut ardorem solis. nõ oēs eq̄liter sentiunt. si tñ ille ignis eq̄liter ardeat: nõ eq̄liter sentiet. Gregorius in iob. Miro modo: gehẽne ignis corporeus est. nec lignis nutrit. nec successione indiget. Et ẽ inextinguibilis creatus a deo: ab origine mundi. Idẽ vltrix flãma vicioꝝ: cremationẽ habet. lumẽ nõ habet. ad consolationẽ nõ lucet: vt magis torqueat. ad aliq̄d lucet. Nam reprobi se visuri sunt in inferno: vt magis doleant. q̄ ⁊ diues laȝarũ vidit. In libro tñ pronosticoꝝ d̄ verbis augustini sic legit. Est vt ait augustin⁹. inferoꝝ substãtia incorpalis. ⁊ ideo: merito querit: vñ sub terris dicuntur esse inferi: si corpalia loca nõ sunt. ⁊ vnde dicunt esse inferi: si sub terris nõ sũt. Sȝ idem doctor dicit. Ideo sub terris dicunt esse inferi: q̄ q̄si cõgrue in spiritu corpaliũ rerũ similitudines sic demõstrant. vt q̄ defunctoꝝ aie corporis amore peccauerũt. ad illas corpalium rerũ similitudines exhibeant: q̄b⁹ carne mortui solẽt sub terra condi. Nõ nulli ex hac sententia augustini sentiunt. q̄ vbicũq̄ȝ peccator fuerit: ibi elemẽta cruciabũt eũ. ⁊ i corpe suo. ⁊ ex locis adiacẽtib⁹. Est eni pbabile vt aia q̄ sponte sua sumit a carne fomẽtũ peccandi: nolẽs ab eadẽ recipiat fomẽtũ cruciatus. qui merito infernalis ⁊ sub terra esse dicit: quia aie p lapsũ terrene voluptatis: eũ incurrãt. Augustinus d̄ ciuitate dei. Cur nõ dicamus spũs incorporeos posse pena corpalis ignis affligi: Idẽ ignis corpalis demones cruciabit. ⁊ hoies. Hieronym⁹ in epistola ad ephesios. Infernũ sub terra nemo esse ambigat.

De pasca et diuersis acceptionibus huius nois.

e T cũ consumasset iesus sermones hos: ait discipulis suis. Scitis: q̄ post biduuȝ pascha fiet. ⁊ fili⁹ hois tradetur vt crucifigatur. Hec eni tercia feria dixerat. ⁊ in q̄nta ad vespum: pasca imminebat quartadecima luna. post vernale eqnoctiũ. Ambrosius dicit hoc nomen pasca: grecũ esse ⁊ sonare: trãsitũ. oportune tamen concurrere in hoc nomine: congruentiã vtriusq̄ȝ lingue. qui enim patitur. grece pasci dicitur. vñ pasca passio putatur. sed in sua lingua transitum sonat. Quare aũt trãsitus dicatur hora illa: sup exodũ est. Declinat aũt pasca. vel pasce. vel paschatis. ⁊ est equiuocũ ad tria. Uespera enim qua immolabatur agnus: dicebatur pasca. sicut hic: post biduũ pasca fiet. Et tota dies pcedens horam illã: nec pasca dicebatur. nec sollẽnis erat. Dicitur etiam pasca agnus. vt ibi. Ubi vis paremus tibi comedere pasca: ⁊ apostolus. christus imolatus: est

pasca nostrũ. Sequebantur septem dies azimoꝝ quoꝝ primus ⁊ vltimus: sollennes erãt. Medij: nõ a deo. Sꝫ ⁊ hij septẽ qñqꝫ vocant̃ pasca. vt ibi. nõ introierũt ꝑtoriũ: ne cõtaminarent̃. sed comederẽt pasca. id est mũdi comederẽt in pasca. vel azima: vocat hoc pasca q: his diebus vsus erat eoꝝ. Nec mirũ: si dies azimoꝝ dicebant̃ pasca. cũ ⁊ pasca: diceba tur dies azimoꝝ. vt ibi. dies festus azimorũ qui dicitur pasca.

Qua die et cur iudas vendidit dominum.

Et tunc scꝫ quarta feria principes sacerdotũ vidẽtes iesum abisse. ⁊ dixisse. nõ videbitis me amodo. Congregati sũt cũ senioribꝰ populi i atriũ caiphe. ⁊ querebãt vt tenerẽt eũ. ⁊ occiderent. non tñ in die festo. ne tumultus fieret i populo. Audiens aũt iudas eos cõgregatos abijt ad eos. ⁊ pepigit cũ eis ꝺ iesu tradẽdo: ꝑ triginta argẽteis. q valebãt trecẽtos denarios vsuales. singuli decẽ. ⁊ sic recõpẽsauit damnũ vnguẽti effusi. q: tũc audierat dñm tertia die moriturũ. ⁊ putauit eũ i morte detineri: mortẽ immmentẽ sibi lucratiuã facere voluit. ⁊ exinde querebat opoꝛtunitatẽ tradẽdi eũ sine turbis. Qꝺ aũt quarta feria ante passionẽ vendituꝰ fuerit dñs: ostendit ea die ecclesia: lectionem esaie pmittẽs epistole in q legit. Ecce merces eius cũ eo. In memoriã hec etiã venditionis ꝑ totũ annũ i ieiunijs penitẽtialibꝰ hec feria secundũ locũ habet: post sextam.

De cena domini.

Prima autẽ die azimoꝝ. i. in ea die cuius vespa agnus erat immolandus: ⁊ edendus cũ azimis: dixerũt discipuli ad iesum. Ubi vis paremus tibi comedere pasca: Et rñdit. Ite in ciuitatẽ ⁊ occurret vobis homo amphorã aque portans. quocũqꝫ introierit: querite a dño domus locũ ad ꝑparandũ. ⁊ ostẽdet vobis cenaculum grande. ⁊ ibi parate. In supiori pte domus faciebãt palestini cenacula. inferius aũt cubicula. Qꝺ marcꝰ dicit lagenã. lucas amphoram: vnus expssit: genus vasis. alter: modũ. Ante diem ergo festũ pasce. vespe facto: venit iesus. ⁊ discũbebat cum duodecim discipulis suis ⁊ ait. Desiderio desideraui hoc pasca manducare vobiscũ anteꝗ patiar. Uerba iohannis ministrauerũt grecis fomitẽ erroris. Dicũt eni in parasceue. lunã fuisse q̃rtãdecimã. Et ita: i vespa ipsius fuit pasca. dñs autẽ sciẽs se passurũ ea die: i vespa ꝑcedẽti anticipauit comedere pasca. Et quia ea nocte licite potuit comedi fermẽtatũ: ꝺ fermẽtato cõficiunt corpꝰ dñi. Qꝺ si etiã verũ sit: credibile est dñm comedisse agnũ: vt ꝑceptũ erat i lege. ⁊ azima comedisse. ⁊ sic: etiã si stet qꝺ dicunt: errãt cõsecrãdo fermẽtatũ. Qꝺ aũt dñs ꝑuenit pasca: ꝓbatur ex verbis iohannis. qui dicit dñm mãducasse: ante diem festum pasce. ⁊ in parasceue iudeos non intrasse ꝑtorium: ne contaminarentur. sed ꝙ ederent pasca. etiã sacerdotes. hoc disposuerant. ne occiderẽt eũ in die festo. i. prima die azimoꝝ. Etiam euangeliũ vocat sabbatum post crucem dñi: magnum diem sabbati. qꝺ nõ solet dici: nisi cum sabbato festum cõcurrat. ⁊ ita in sabbato fuit dies primus azimoꝝ. Medij enim dies inter primum ⁊ vltimũ. non erãt festi. Etiã mulieres in parasceue parauerunt vnguenta: qꝺ nõ liceret. si esset primus dies azimoꝝ. Ad hec dici potest. quia dies festus pasce erat: quintadecima luna. scꝺm illud. ⁊ in quintadecima: sollennitatem celebrabitis altissimo domino. Ante hunc diem ergo. scꝺm legem dñs fecit pasca. etiam lucas dicit: venisse diẽ azimoꝝ. in quo necesse erat occidi pasca. Necesse aut erat ex lege. vel q̃rtadecima luna primi mensis. vel secũdi. Casũ ꝯo aliquẽ in quo necesse esset ꝑuenire lunã quartam decimã non legimus. Diem ꝯo magnum sabbati voca-

bant i tribus festiuitatibus ebdomadalib' : quocūqȝ die septem dierum contingat. omnes enim septem sollēnes sunt. et si nō a deo vt pmus et vltimus. Ad comedenda quoqȝ azima septem diebus: oportebat eos mūdos esse. vnde: quolibet septem dierum non poterant intrare ptorium. Qd aūt mulieres dicuntur parasse vngenta die festo: dicimus. qz nō erant dies aliqui adeo festiui vt sabbatū. et licuit eis parare vel emere. sicut et cibos parare. qd nō liceret sabbato. qd. si multo ante parauerant. quia audierant a dn̄o sepe. eū in ꝓximo moriturum. non me magdalena videtur iam parasse. et p inspirationem spirit' sancti ꝑoccupasse vnctionem. Quidā tamen dicunt: qd tertiadecima luna quarta feria scȝ cenauit dn̄s cum discipulis. et lauit pedes eorum. quod narrat solus iohannes. et in quartadecima comedit agnum pascalem. et dedit discipulis corpus suū. de quo alij agūt. Sȝ vsus ecclesie contra est que ante parasceue pedes paupum lauat. etiaȝ si tabulam compoti diligenter retro pcurramus: inueniem' lunam vicesimam secūdam. Kalēdis aprilis. et feriam sextam. ergo in pcedenti sexta feria: fuit luna qntadecima. Et nota ꝙ nusquā legitur dominus comedisse carnes: nisi agni pascalis

De ablutione pedum.

Surgens aūt iesus a cena: lauit pedes discipuloꝝ. Et eo aūt qd dixit. qui lotus est. non indiget nisi vt pedes lauet. vos autem mundi estis: sed non omnes. Perpenditur a qbusdam: ꝙ apostoli baptiȝati erant. Et cū recubuisset iterū: docuit eos quare hoc fecerat. in exēplū scȝ: mutuo sibi subseruiēdi. et in tipū: mutuo dimittendi iniurias. et mutuo subueniendi peccantibus: orando p eis. Unde et dominus subdit. Beati eritis si feceritis ea. ꝙ de sola ablutione pedum non dixisset.

De notatione proditoris et egressu eius.

Iesus aūt turbatus spiritu: dixit. Amen dico vobis: quia vnus ex vobis me tradet. Turbatus est iesus misericorditer compatiēs iude quem notabat. sic et sancti misericorditer turbantur: cum vrget eos causa. ȝiȝania a tritico separare ante messem. Petitur ergo phiosophus: qui dicit animi pturbationem nō cadere in sapientem. Et dicebant sigillatim. Nunqd ego sum dn̄e: Qui intingit mecum manū in catino: hic me tradet. Duodecim i eodem catino cum dn̄o edebant. et alij non. Quasi diceret. Unus de duodecim me tradet. Forte ideo dixit intinguit: qz succus agrestiū lactucarū: necessarius erat ad esum agni. Catinus: ostendit qd vas erat fictile. Parapsis: quia paria habebat latera. apsis enim est extremitas. Uel vt quidam dicunt: quadraturam laterum notat: hoc nomen parapsis. Et addidit iesus. Ue homini illi: p quē filius hominis tradetur. Bonū erat ei: si natus nō fuisset. Ue. in sacra scriptura: eternā damnationē notat. Et ē. pibit eternaliter. et ne mitissimā penam eius intelligeremus: addidit bonum &c. i. melius esset ei: si non esset natus d vtero. sed pisset in vtero. Tūc enim p solo originali peccato: dānatus esset. Uel vsualiter dictū est. Melius esset ei nō esse: ꝙ male esse. Recūbebat aūt discipulus quē diligebat iesus i sinu ei'. et innuit illi petr'. vt secreto quereret a dn̄o: q traderet eū. Hic non aliter credit recubuisse supra pectus iesu: nisi qz discumbebat inclinatus ante pectus dn̄i. Huic submissa voce querenti: dn̄s submissa voce expssit pditorē. cui scȝ panē intinctum porrigeret. et buccellā intinctaȝ porrexit iude. Inde est. ꝙ eucharistia non datur intincta. et etiaȝ p heresi tollenda: que dogmatiȝauit

totū christū esse sub vtraq; simul. et sub neutra tantū forma. Et tunc introiuit sathanas in iudā. nō tūc pmo. sed vt quasi pprius possideret. sicut iam accepto spiritu: apostoli iterū dicunt accepisse spiritū. Tūc iudas ait. Nunquid ego sū rabbi: ait illi. Tu dixisti. Nōdū corā eis expressit eū. potest enim sic intelligi. Ego nō dico: sed tu dicis. vel ō assertione cordis exponi. potest. qsi diceret. Ore qdem interrogas qsi nesciens. sed corde ratū. Habes te esse pditorē. Et exiuit iudas cōtinuo. Erat aūt nox. Tūc ait iesus. nunc clarificatus ē filius hominis. i. eiecto tenebroso. remanserunt soli mundi cū suo mūdatore. Et addidit. Et cōtinuo clarificauit eū de⁹. i. clarificabit. Qō potest intelligi: vel ō resurrectione. vel de imminēte traditione. p quā christ⁹ mortu⁹: apparuit his q in inferno eū expectabant.

De eucharistia data aliis et non iude.

Cenātibus aūt illis: benedixit iesus panē et fregit. et dedit discipulis suis dicēs. Accipite et comedite. hoc ē corp⁹ meū: qō p vobis tradet. Silr et ō calice ait. Bibite ex hoc oēs. Hic ē sanguis meus noui testamēti. Subaudi: cōfirmator q p vobis et p multis effundet: in remissionē peccatoꝝ. Qō ait. accipite et comedite: forte inculcacio ē. Nō enī intelligēdū ē: q sumptū corp⁹ ō manu suā sibi ministrarēt. sed q cōsecrauit ipse et ministrauit. sed ē. ac si diceret comedite: comedite. Vtraq; hui⁹ sacramēti comesti oni innuēs. Nec enī in calice dixit. accipite. sed ministrās dixit. bibite. Et nota q: i canone cū pferunt hec verba. hoc ē corpus meuz. hic ē sanguis meus. ex virtute hoꝝ verboꝝ fit transsubstātiatio. vnde credibile ē. cū dns eadē verba dixit. mutat... panē et vinū i carnē et sanguinē. Et tūc eandē vim otulit illis verbis i posterū. et ppterea sic cōstruenda ē lra. Bndixit. Subaudi: dicēs. Hoc ē corp⁹ meū. Et tūc fregit. et dedit eis. Et ait: comedite. Et iterauit. hoc ē corpus meū. Vel forte tūc bndixit: bndictiōe nobis nō tradita. sed post: ad institutionē apfoꝝ vis bndicēdi tradita est a dno verbis istis: hoc ē corp⁹ meū. Qō autē ante traditionē eucharistie dixim⁹ iudā exisse videmur cōtradicere luce q post calicē traditorē cōmemorat Sz forte: lucas de pditore recapitulat. Hilari⁹ etiā sup matheū pbat iudā nō interfuisse. Tūc etiā bibētes calicē: se cū dixit iesus bibituros i regno patris. ad qō iudas indign⁹ erat. etiā bibētib⁹: nullū excipiens ait. p vobis effundet. In aliis aūt: excepit dicēs p multis. Dici tñ potest iudā accepisse eucharistiā et dictū ab hilario ō facili determinari. Cū ho dixit iesus. hoc facite i meā cōmemorationē: instituit hoc sacramentū. et tacite pmissum substituit. Inde ē q in hac die cū oēs hore flebiles sint. sola missa sollennis ē in cōcentu. et ornatu ministroꝝ. tanq i die sue institutiōis. qsi i suo natale. Eadem die quoq; crisma cōficit. quo frōtes liniunt. q: eadē die postes sanguine agni liniebant. et q: sequebat esus agni pascalis: differt linitio baptismalis: vsq; i sabbatū. vt cōtinuet esui agni. cōfectio ho crismatis differri nō potuit. q: vsq; ad baptismū nō celebrat missa i illis diebus.

De predictione negationis petri.

Tunc ait illis iesus. Oēs scādalum patiemini i me i ista nocte. Scptū ē enī. pcutiā pastorē: et dispgentur oues gregis. Zacharias pphetaex psona ecclesie orauit dicēs ad patrē: pcute pastorem. Euāgelista ho videns impletū qō orauerat ppheta respōsionē patris annuētis posuit sz pcutiā pastorē. Et cū dixisset petrus. et si omnes scandalizati fuerint: ego nunquam scandalizabor. Respondit iesus. Priusq gal⁹ bis

voceꝫ dederit: ter me es negaturus. Marcus
hic plenius expssit ceteris. Post pmā eni ne-
gationē petri. statim gallus cantauit. sed an
te scdm gallicantū. iterū bis negauit. ⁊ ita tri
na negacio petri ante pmū gallicantū incho
ata ē: ante scdm cōpleta. Alij ergo euāgeliste
dicētes: pusq̄ gallus cantet ter me negabis:
de inceptione agūt. ⁊ est. trinā negationē in-
choabis. Marcus vo: de cōpletione eiusdem
scpsit. Et ait petrus. etiā si oportuerit me mo
ri tecū: nō te negabo. Non mentit petrus. q̄
credit verum esse. qd pmittit.

De sermone do-mini post cenam.

Unc subdidit iesus cōsolando: lon-
t gū sermonē quē scripsit iohannes.
Nō turbet cor vestrum. In domo
patris mei māsiones multe sunt. si quo min⁹
dixissem vobis. Minus point: p nō. ⁊ ē. si in
aliquo nō. i. si non essent ibi: ego dixissem vo-
bis. i. nō celassem vobis. imo dixissem: q̄ non
sunt ibi. sed subaudi. sciatis: q̄ vado parare
vobis locū. Jam parate erāt māsiones vt di
xerat predestinatione. sed tñ: adhuc parande
erant aptione. ⁊ ipsoꝝ meritoria opatione.
Hieronym⁹ aūt cōtra iouinianū: legit totū
sub vna distinctione. si nō mansiones multe
essent apud patrē: dixissem vobis: q̄ vado pa
rare vobis locū. hoc ē. si nō vnusq̄sq̃ ppara-
ret sibi māsionē ex ppriis opib⁹ dixissem vo-
bis: q̄ vado parare vobis. Meū aūt nō ē para
re: sed vestrū. ⁊ ē dictū sicut illud. sedere ad
dexterā vel ad sinistrā: nō ē meū dare vobis.
Tñ: ⁊ qd quisq̃ sibi parat: etiā de⁹ parat. pa
rat eni mansiones: mansionib⁹ parādo man
siones. Cūq̃ dixisset ei thomas dñe quo va-
dis: Rñdit. ego sum via. veritas ⁊ vita. quasi
diceret. q̄ via vis ire: Ego sum via. i. me imi-
tare. Quo vis ire: Ego sū veritas. i. verus et
suppmus finis. q̄ solus querēdus ē. Ubi vis
pmanere: Ego sū vita. Et nota. q̄ modo ar-
guit eos in hoc sermone. quasi nesciētes ipsū
modo cōmendat tanquā sciētes. qd scdm re-
gulā ticonij. de alijs ⁊ alijs ē intelligendum.
Sūt etiā q̄dā in hoc sermone: q̄bus applau
dit sabellius. vt q̄ videt me. videt ⁊ patreꝫ. q̄-
dam: q̄bus exultat arrius. vt verba q̄ ego lo
quor: a meipso nō loquor. Et pater maior me
est. Et huiusmodi. Etiā pmissionē hanc ad-
didit iesus. q̄ credit in me: opa q̄ ego facio.
ipse faciet. ⁊ maiora hoꝝ faciet. Genitiu⁹ est
p ablatiuo: more greco. mai⁹ fuit sanari vm
bra petri: quā fimbria vestis christi. Quasi
diceret. nō erit maior me: q̄ credit in me. sed
maiora faciā p eū: q̄ sine eo. Dicit tñ augu-
stinus. nō d oībus opib⁹ christi hic dicit. nō
audeo pcipitare sententiā. vt dicā: mai⁹ esse sa-
lutē corpis christo opante: quā sunt augeli.
Intelligat q̄ potest: vtrū mai⁹ sit iustos cre
are: q̄ impios iustificare. cū hoc sit maioris
misericordie. de verbis iusticie q̄ tūc fecit: est
hic sermo nō d oībus opib⁹ ei⁹. Qd aūt ait:
rogabo patrē. ⁊ aliū paraclituꝫ dabit vobis:
sic ē cōstruēdū. Dabit vobis paraclitū. q̄ est
alius a vobis. pater eni ⁊ fili⁹ ⁊ spūs sanct⁹:
sunt ideꝫ aduocatus. vel cōsolator. Qd dixit
paraclitū mitti in noie suo: hoc ē: ad noticiā
ei⁹. ⁊ glorificationē. vel q̄ habet ideꝫ nomen
qd fili⁹. i. de⁹. Nec hoc qd ait. sermonē quem
audistis nō ē me⁹: ob loquit ei qd dixerat. di
ligentē se sermones suos seruare. singulariter
eni dixit. se sermoēꝫ patris esse. nec esse suū. i. a
se. Et dixit eis. q̄n misi vos sine saculo ⁊ pera
⁊ calciamētis. nūq̄d aliq̄d defuit vobis: At
illi dixerūt. Nihil. dixit eis. Qui nō hꝫ saculū:
tollat similiter ⁊ peram. ⁊ q̄ nō hꝫ gladium
emat. Instruit eos dñs i discretione ꝟtutū.
Sūt eni q̄dā semp tenenda. vt misericordia.
humilitas. fides. spes. caritas. q̄daꝫ p tpe ⁊
loco mutāda: vt fames. sitis. vigilie. orōnes.
labor opādi: ⁊ docēdi: tpe ergo psecutionis
docet necessaria tollere. donec tēpus euāgeli-
zādi rediret: sopita psecutiōe. Cū dixissent. ec-
ce gladij duo hic: rñdit. satis ē. vn⁹ q̄ ampu-
taret auriculā. in cui⁹ sanatione virt⁹ domi-
ni monstraretur. alter qui non euaginatus:
ostenderet apostolos non permissos facere

quicquid possent: in domini defensione. Predixit quoqꝫ eis iesus. ecce venit hora. ⁊ iam venit: vt dispergamini vnusquisqꝫ in ꝓpria. ⁊ me solū relinquatis. Postea eleuatis oculis in celū: orauit dicens. Pater: venit hora ⁊c. Et orauit pͥmo ꝓ se. post: ꝓ discipulis. tercio ꝓ his q̄ credituri erant: ꝑ verbū eoꝝ.

De trina orōne domini iuxta villam gethsemani.

Tunc venit cū illis in villā: q̄ dicit gessemani. q̄ ē ad radicē mōtis oliueti trās torrentē cedron. cedron. genitiuus ē grecus pluralis. latine q̄ dicitꝰ cedrorū. Et intrauit iesus i ortū cū discipulis suis sciebat ⁊ iudas locū. q: illuc cōsueuerat iesus cōuenire cū discipulis suis. Et cū intrasset. dixit eis sedete. donec vadā illuc ⁊ orem. ⁊ etiā vos orate: ne intretis in tēptationē. ne scꝫ succūbatis tēptationi. Et assūpto petro. ⁊ filijs zebedei: cepit cōtristari. ⁊ ait. Tristis est aīa mea vsqꝫ ad mortē. Usualiter dictū ē. i. multū tristis ē. aīa mea. Tristabatꝰ aūt: ꝓ ruina aploꝝ. Uel potest esse vsqꝫ: exclusiuū tristabatur enim donec se ⁊ suos morte sua liberaret. vel inclusiuū scꝫ donec post mortē suā: redirēt apostoli ad fidē eiꝰ. Et ꝓgressus ab eis q̄ntū iactus ē lapidis: ꝓcidit i faciē suā. ⁊ orabat. Abba: pater: si possibile ē. trāsfer hūc calicē a me. Idē est abba: q̄ pater. ⁊ ē abba. hebreū. pater: grecū ⁊ latinū. i quo innuit. deū patrē esse omniū gentiū. Ut verus hō: horrebat mortē. ⁊ vellet nō mori: si fieri posset ꝺ iusticia. habebat eni iusticia patris: vt christus pateretꝰ. ⁊ a cōstitutione mūdi. hoc sacramētū erat ab eo ꝓpositū. Hec volūtas nō moriēdi: gloriosos martires facit. nō eni vult sensus carnis: nisi qꝺ delectat. Si aūt delectaret eos mori: nō inde viderentꝰ mereri. Sꝫ qr volūtatē nō moriēdi subiciūt deo. merentꝰ vnde christus subdidit. verūtamen nō qꝺ ego volo: sed qꝺ tu. Quidam tamen adherētes ꝑticule demonstratiue scꝫ hūc: dicūt eum orasse misericorditer ꝓ iudeis vt si fieri posset q̄ intrarent gentes sine cecitate iudeoꝝ nō biberet hūc calicē: mortē scꝫ a iudeis q̄ imminebat. Et cū venisset ad discipulos inuenit eos dormientes: ⁊ ait. Quid dormitis sic: vel q̄d dormitis: sic. Ironice. q̄si diceret. sic erat faciendū. Spūs q̄dē ꝓmptus ē vester: subaudi. q̄si ꝓmptulū habuistis spiritū: in ꝓmittendo etiā mori ꝑ me. sed nūc patet carnis infirmitas. Secūdo abijt ⁊ orauit eundē sermonē dicens. ⁊ apparuit illi angelꝰ cōfortās eū. et factus i agonia ꝓlixius orabat. i. in certamine cōtra mortē. iam q̄si vincebat mortē i animo. dū etiā mori volebat quā ꝑost vicit actu ipso scꝫ resurgēdo. Et factus ē sudor eiꝰ sicꝰ gutte sanguinis decurrētis i terrā. Prima effusio sanguinis christi i circūcisione. Secūda: i sudore. Tertia: i flagellatione. Quarta: i crucifixione. Quinta: i mortui lanceatione. Prima. i exēplū. vt circūcidamꝰ mēbra nr̄a. Secūda. i signū. qr sanguine suo irrigaret terrā ⁊ fecūdaret. Tertia ⁊ q̄rta: ad remediū q̄nta: ad sacramētū. Inde ē: q̄ officiū misse q̄nqꝫ ꝑtitū ē. Prima ab officio vsqꝫ ad eplā. secūda vsqꝫ ad euāgeliū. tertia: vsqꝫ ad secretū. q̄rta. vsqꝫ ad cōmunionē. q̄nta: vsqꝫ ad finem. Sꝫ qr i sola cruce. etiā q̄naria fuit effusio sanguinis. ideo ⁊ solus canon: subdiuiditur in q̄nqꝫ ꝑtes. Prima: vsqꝫ q̄ ꝑdie q̄ pateretꝰ. secunda: vsqꝫ memento. tercia: vsqꝫ preceptis. Quarta: vsqꝫ ad embolismum. Quinta: vsqꝫ ad finem misse. Et rediens ad discipulos. inueniens eos dormientes: tercio abijt ⁊ orauit eundem sermonem dicens. Tūc venit ad discipulos. ⁊ ait illis dormite. Et cū paululū dormissent: ait. Sufficit. Surgite eamus. Ecce ꝓpe est. qui me tradet.

Delegatiōe dn̄i et sanatiōe auricule

Dhuc eo loquente venit iudas cum
a cohorte militum accepta a pside. et
turba ministrorum accepta a pncipibus sacerdotum. et armis. et dederat illis signum quia osculo indicaret eis iesum. et ipsi ducerent eum caute. Putabat enim: quod magicis artibus posset se transformare et dabi. Et suscepto osculo: vocauit eum iesus amicum. vel yronice. vel scdm statum preteritum. Et cum dixisset iesus querentibus se: ego sum: abierunt retro et ceciderunt. postea tenuerunt iesum. et ligauerunt eum. Symon aut petrus amputauit auriculam seruo. cui nomen erat malcus. Iesus aut sanauit eum et ait petro. Ois q accipit gladium: gladio pibit. illo scz q vertebat ante paradisum. vel pro gladio accepto pibit. No accipit gladium: cui datur a deo. vel a lege. vel a iudice.

De fuga adolescentis.

Adduxerunt aut iesum ad annam primum:
a non: quia collega cayphe. sed quia socer eius. Et turpe esset: si domum eius ante posita preterissent. Adolescens aut sequebat eum: amictus sindone sup nudo. subaudi: corpore. Aliud eni no habebat indumentum quam sindonem. q relicta sindone: aufugit ab eis. Tradunt quidam hunc fuisse iohannem. quem tunc fuisse adolescentem: longa post eius vita indicio est. Hieronymus aut sup locum illum: vim faciebat q quaerebant aiam meam: ait. Iudei vim faciebant petro: cum dicerent. Et tu ex illis es. vel iacobo. qui cum traheretur: relicta sindone nudus aufugit ab eis. Videtur tamen potius opinando quam asserendo dixisse.

De prima negatione petri.

Equebat aut eum petrus a longe. Io
s hanes notus pontifici introduxit petrum. quem cum intuita esset ancilla ostiaria dixit. Nunquid et tu ex discipulis es hominis isti? Dicit ille. No noui illum neq scio quid dicis. Quidam volentes excusare petrum: dicunt. quia bene dixit: se no nosse illum: quem nemo pfecte nouit. nisi pater. et cum dixisset o ho no sum: se negauit et no christum. Cumq dixisset. ho nescio quid dicis: dicit se nescire falsa eorum consilia et dolos. sed stultum est excusare quem dns accusauit ipse etiam se reum lacrimis indicauit. Stabat aut cum ministris petrus ad ignem. Interrogabat aut pontifex iesum de doctrina eius. et cum dixisset iesus. palam locutus sum. interroga eos q audierunt vnus ministrorum dabat alapam iesu. Et ait iesus. Si bn locutus sum quid me cedis: p hoc ipsum ostendit iesus pcutienti maxillam: no actu ipso pbendam esse alteram. sed animo paratum esse ad patiendum: si opus fuerit. Et misit eum annas ligatum ad caipham.

De secuda et ter.

Rat aut petrus stans i atrio. et calefa
e ciens se. et dicente alia ancilla: et hic cum iesu erat: dixerunt q astabant. vere ex illis es. nam et galileus es. et loquela tua. i. idioma galileae: te manifestum facit. Tunc negauit petrus cum iuramento. et ante hanc negationem exierat. et cantauerat gallus. Et quasi post horam: cognatus malchi dicebat eum se vidisse i orto cum iesu. Et tunc petrus cepit anathematizare. et iurare. quia no nouisset hominem. et statim gallus cantauit. Et conuersus dns respexit petrum. et recordatus verbi qd dns dixerat: egressus fleuit amare. fugiens i cauea. q modo gallicantus appellatur. Scdm hunc ordinem iohannis: videtur trina petri negatio inchoata i atrio anne. et consumata i atrio caiphe. Scdm alios: quia no faciunt mentionem de anna: videtur tota facta in atrio caiphe Augustinus i libro de cocordia euangelistarum asserunt totam factam in atrio anne. et que dicta sunt inde: post missum iesum ad cayphan: recapitulando dicta. Hieronymus in matheum. et beda in lucam: videntur velle qd petrus in atrio caiphe negauerit.

De sentēcia mor-tis lata in iesum.

m Ane facto: cōuenerūt apud caipham sacerdotes. et seniores populi. et scribe. et pharisei. et querebāt falsū testimoniū cōtra iesū. Et dixerūt duo falsi testes. Nos audiuimus eū dicentē. possū destruere tēplū dei hoc manu factum. et post triduū non manufactū edificare. Cūqz nō rn̄deret iesus: exurgēs caiphas dixit ad iesū. Adiuro te p deum viuū. vt dicas nobis: si tu es christus filius dei bn̄dicti. Et rn̄dit iesus. Tu dixisti. Si dixero vobis: nō creditis mihi. āmodo videbitis filiū hoīs sedentē a dextris virtutis dei. et venientē i nubibus celi. Q ō de secūdo aduētu cōgrue intelligi pōt. vel ō aduētu eius i orbē: p p dicatores. Tūc pnceps sacerdotū scidit vestimēta sua dicēs Blasphemauit. Cōsuetudinis iudaice erat: audita blasphemia i deū: scindere vestimēta sua. Quid vobis videt: Et dixerunt. reus est mortis.

De prima illusiōe

t Unc expuerūt in faciē eius. Et hoc etiā pprīū erat iudeorū: spuere i faciem eius quē abiciebāt. Et adduxerūt eum vinctū in pretoriū. et tradiderūt pontio pilato psidi et non introierunt: ne contaminarentur: intrando domum gentilis.

De suspēdio iude

t Unc iudas penitētia ductus: retulit triginta argēteos dicēs pncipibus sacerdotū. Peccaui: tradēs sanguinē iusti. At illi dixerūt. Quid ad nos: tu videris: Quasi tu vidisti qd feceris. et sic ē pteritū subiūctiui. vel tu videbis cū senties i pena te peccasse. et ē futurū subiūctiui. Quidā tn̄: sub vna distinctione legūt. qd ad nos tu videris: qd scilicet ptinet ad nos: forte sathanas qui possederat iudam postquā fecit qd voluit: recessit ab eo. et ideo potuit iudas dolere q fecerat. vt ex dolore iterum intraret in eum sathanas. vt faceret eū sibi inicere manum. Dicit hieronymus sup psalmum centesimū octauū. quia magis offendit iudas deum. quando se suspendit: q in hoc q eū prodidit. et piectis argenteis in templo: abiens laqueo se suspendit. et crepuit medius effusis visceribus. et in hoc quodāmodo vdatū est ori: quo osculatus erat dominū. ne p os scilicet effunderentur. rupto enim laqueo putatur post cecidisse. et crepuisse. Utrum autē eadem die se suspendit. an distulit: dubiū est. Sed q ante resurrectionē domini: sup psalmum habetur. Quidam tamen dixerūt: q audita resurrectione quam non sperabat: se suspendit. quod non est autenticū. Dixerūtqz sacerdotes: quia nō licebat eos mittere in corbanam. quia pciū sanguinis erant. Mittere intellige p remittere. qr inde tulerant eos Et emerunt ex eis agrum figuli: in sepulturam pegrinorum. cuiusdā scilicet figuli. vel est figuli proprium nomen. Super agrum hunc secus viam que ducit effrata: mons gion. vbi salomon inunctus est. Et dictus ē ager acheldemach. i. ager sanguinis. quia fuerant pcium mortis: in vsum mortuorum tradiderunt eos. Tunc impletum est illud ieremie. Acceperunt triginta argenteos sacerdotes scilicet venditores agri. vel iudas pciū appreciati. i. christi. quem appreciauerunt. i. precio emerunt: filij israel. vel illi qui erant a filijs israel nati. sed non legitur hoc in ieremia sed in zacharia pene idem est sensus: sub verbis alijs. Unde: quidam codices habent per prophetam. sine nomine aliquo. dicit hieronymus in maiori breuiario: quia antiqui codices habuerunt in asaph prophetam. sed vicio scriptorum positum est in ysaia. quia nesciebant qui fuerit asaph. Unde: porphirius vocabat matheum imperitum cum posuisset ysaiam. sed nō errauit matheus. sed scriptor. Similiter in marco dicit fuisse scriptū. hora sexta crucifixū dn̄m. sed scriptores imperiti: pepisi q notat sex. nec est lr̄a. sed nota nume-

ri tm̄:scripserūt gāma lr̄am:q̄ significat tres ⁊ inde forte potest legi glosa q̄ ē i marco·hoc ꝓprie marcus subaudi dixit·sed scptor corrupit·⁊ vere dixit tertia:q̄ntuȝ ad misteriū: nā ⁊ c·ita dicit erralle scptores in matheo·q̄ scpserūt ieremiā: p zacharia. Etiā sup matheuȝ dicit:hebreū sibi ostēdisse librū ieremie apocrisum·in quo hec scpta ad verbū repat. Origenes in matheū·i secretis ieremie hoc repit· sicut apls quorundā scpturas secretoꝝ pfert vt illud qd oculus non vidit·nec auris audiuit·in nullo eni regulari libro hoc inuenitur nisi i secretis esaie. Augustin' d cōcordia euāgelistaꝝ dicit·apud zachariā esse tm̄:d triginta argēteis·i ieremia vo:d ēptione agri. licet nō:d hui' agri·⁊ ita dicit hoc capitulū ex duobus cōpactū·vel etiā vt dicit augustinus: quedā ex psona euāgeliste accipiēda sunt.

De verbis pilati ad iudeos et ad iesum.

c Um aūt iesus esset i ptorio·exiit ad iudeos pilatus:querēs quā accusationē afferrēt aduersus hoiem hūc. ⁊ pmū:cū accusauerūt:i duob'·q2 phibebat tributa dari cesari·⁊ q2 dicebat se christū regē esse. Cūq3 rn̄disset vt accipent eū·⁊ scdm legē suā iudicarent:dixerūt. Nobis nō licet interficere quēquā·subaudi:his dieb'·vel p potestate trāslata ad alios:hoc dixerūt Intrās ergo pilatus ptoriū·pmā accusationē nullaȝ reputās:q2 forte audierat iesū dixisse. reddite q̄ sunt cesaris cesari·de secūda dixit ad iesuȝ. Tu es rex iudeoꝝ:q respondit·dicis hoc a te. an aliȷ̄ dixerūt hoc de me·i·in hoc accusauerunt me tibi: Et ait pilatus. Nunqd ego iudeus sum:quasi diceret. Ego non sum iude'. ⁊ ita:a me hoc non dico. Sed gens tua scilicet quā tuā dicis·⁊ de qua natus es. tradiderunt te mihi. Et ait iesus. Regnum meuȝ non est de hoc mūdo. Cui pilatus. Ergo rex es tu: Respondit iesus. Tu dicis:quia rex suȝ ego. Ad hoc veni in mundū: vt testimoniuȝ phibeam veritati. Cui pilatus. Quid est veritas: Et iterū exiēs:dixit iudeis·nullā inuenio causam in eo. At illi clamant· commouet vniuersuȝ populū·incipiēs a galilea vsq3 huc.

Quod herodes illusit domino.

c Umq3 accepisset pilat'·q homo galileus esset:⁊ quia herodes erat ierosolimis his diebus volens deferre ei:misit ei iesum·vt dn̄s galilee·hominem galileū·vel absolueret·vel damnaret. Et ideo reconciliatus est herodes pilato sup nece galileoꝝ quā pdixim'. Et gauisus est herodes. q2 ex multo tpe cupierat iesum videre·⁊ signū ab eo querere. Sacerdotes aūt cōstanter accusabant iesum coraȝ herode·q cū interrogasset iesum in multis·nec accepisset respōsuȝ ab eo:spreuit eū·⁊ illusit ei·Estimās eum fatuū·vel nō sane mentis. Et insignum illusionis:induit eū alba veste. Tūc pilat' dixit iudeis·q2 nec ipse nec herodes inueniebat in eo causaȝ·⁊ ideo flagellis correctū:dimitteret. Turba aūt vniuersa clamauit:crucifige euȝ. Cūq3 pilat' renuisset:accusabāt eū in tertio. quia filium dei se fecit.

Quod pilatus sedit pro tribunali hora quasi sexta.

t Unc ergo pilatus magis timuit·⁊ ingressus ad iesum:ait. Un̄ es tu: Jesus aūt nō rn̄dit. Cui pilatus. Mihi non loq̄ris: Nescis q2 potestatē habeo crucifigere te ⁊ dimittere te: Rn̄dit iesus. Nō

haberes potestatē īn me vllam. nisi data esset
tibi desup. i. a cesare. imo a deo. Et quia q̄si
timore potestatis supioris angebatur pilat⁹:
dixit eū iesus min⁹ peccare ꝙ iudeos. Cūq3
pilatus quereret dimittere eū. clamabant iu
dei. si hūc dimittis: nō es amic⁹ cesaris. ois
q̄ se regē facit cōtradicit cesari. Audiēs hec pi
latus: edixit iesū. ꝛ sedit ꝓ tribunali in loco
q̄ dicitur grece licostratos: hebraice gabatha.
Q d sonat: varietatē pauimēti. Erat aūt pa-
rasceue hora: q̄si sexta. grecis amixti iudei gre
cis crebro vtebant̄ vocabulis. parasceue grece
p̄paratio latine. sic dicebat feriā sextā: q2 i ea
p̄parabāt necessaria sabbato. sic ꝛ in deserto
duplo colligebat̄ manna. Q d in ieiuniis
differtur missa vsq3 post sextā. ꝛ in q̄dragesi-
ma vsq3 post nonā. reor ꝓ castri margia nr̄a
magis factum esse: ꝙ ꝓ misterio. ne audita
missa ante sextā: queramus occasionē p̄uemi-
endi horā edendi. vel forte: q2 nō solū passio-
nis. sed ꝛ mortis: ꝛ sepulture ꝛ ascēsionis sa
cramēta sunt i missa: in memoriā mortis. et
ascēsionis: celebrat̄ post sextā in memoriā se
pulture: post nonā. forte: in memoriā resur-
rectionis celebratur mane. Reor in meditul-
lio horaꝝ: dn̄m crucifixū. ꝛ ideo: modo hanc
modo illā horā positā. nā ꝛ ecclesia inter terti-
am ꝛ sextā celebrat missaz. ꝛ cū mane celebra
tur: debet ante cantari tertia. Poterat ergo
sexta esse incepta. ꝛ vsq3 ad eius cōpletionez:
pacta sunt ea q̄ legūtur. vsq3 ad tenebras. ꝛ
sexta cōpleta: facte sunt tenebre. Marcus dicit
horā tertia. Volens intelligere horā: q̄ ling-
uis crucifixerūt eū iudei. vel iohānes vocauit
horam sextā: p̄parationez dominice mortis.
postquā eni in nocte iudicauerūt eū reū mor
tis: fluxerūt vsq3 ad crucifixionē tres hore no
ctis: ꝛ tres diei. Cūq3 accusaretur iesus i mul
tis: nihil r̄ndit. Per diē aūt festū pasce cōsue
uerat p̄ses: nouiter introducta consuetudine
dimittere vnū de vinctis quēcūq3 petissent i
memoriam ꝙ ea die egressi erant d seruitute
pharaonis. egyptiis etiā cōpellētibus eos ex
ire. Q d q2 factū ē luna q̄ntadecima: constat
ꝛ tūc eā fuisse q̄ntamdecimā. Cūq3 optionē
dedisset pilatus eligendi iesum innocentem:
aut barraban latronem: elegerunt barraban.
Scribitur ꝛ barrabas p duo. r. ꝛ sonat filius
magistri. Scribitur barabbas p vnū. r. ꝛ so
nat filius patris.

Quod pilatus quasi nolēs tradidit iesū vt crucifigetur flagellatū.

Tunc misit ad pilatum vxor sua di-
t cēs. nihil tibi ꝛ iusto illi. multa eni
passa sum p visum dormiēs ꝓpter
eū. Jam dei nutu poterat cognoscere diabo-
lus: mysterium crucis. ꝛ ideo laborabat: ne
christus moreret̄. forte: iam gaudebāt sancti
in inferno: vnde hoc notauit. Videns aūt pi
latus ꝙ nil ꝓficeret. sed magis tumultus fi
eret: lauit manus suas dicēs. Innocēs ego
sum a sanguine iusti huius. Et responderūt
omnes. Sanguis eius sup nos. ꝛ sup filios
nr̄os. i. vltio sanguinis. Tūc iesum flagellis
cesum tradidit eis: vt crucifigeretur. Ideo
in illis diebus initia ꝛ fines horaꝝ obmitti-
mus: q2 nobis ablatus ē alpha ꝛ o. ꝛ tradit⁹
impiis. Sancitū erat a romanis. vt q̄ cru
cifigendus esset: pus flagellis cederet̄. vel for-
te vt iudei saciati flagellis: a morte eius desi-
sterent. Adhuc colūna cui alligatus fuit chri-
stus: vestigia cruoris habet.

De illusione militum.

Milites ergo p̄sidis suscipientes ie-
m sum exuētes eū. circūdederūt ei cla-
midē coccineā. ad similitudinem
purpure: q̄ reges vtebātur. ꝛ potuit in clami-
de illa: assutū esse intus aliq̄d purpure. vt in

estiua clamide fieri solet. quia ⁊ marcus dicit eū indutū purpura. Pro diademate aūt: plectentes coronā ꝺ spinis: imposuerūt capiti eius. Qui attētius cōsiderasse se dicunt spinas illas: asserunt iuncos fuisse marinos. quoꝝ acies nō minus spina: dura ē. ⁊ penetratiua. vñ ⁊ poeta acuta cuspide iunci. Credibile aūt est. aculeos corone cruorē de capite extraxisse. ⁊ etiā in flagellis: cruor dorsi extractus ē. etiā sanguineus sudor alias ꝑtes corporis tinxit. vt nō tm̄ manus ꝗ pedes ⁊ lat᷒. dicam᷒ aspersa sanguine. sed tota veste tincta christū ascēdisse ꝺ bosra. Pro sceptro aūt dederūt manui ei᷒ arundineꝫ. ⁊ illudebāt ei: tanquā volēti regnare: nec valēti. ⁊ flexo genu dicebant: aue rex iudeoꝝ. Et licet hoc facerēt gentiles. qꝛ iudeis auctorib᷒ fiebant. ideo in parasceue cū orat̄ ꝓ ꝑfidis iudeis: genua nō flectimus. Tñ forte iudei cū militibus hec agebāt. ⁊ expuētes arūdine ꝑcutiebāt caput eius. Et exuētes eū purpura reinduerunt euꝫ veste sua. ⁊ duxerunt eū vt crucifigerent. baiulantem sibi crucem.

De symone cireneo.

e T exeūtes inuenerūt symonē cireneum patrē alexādri ⁊ rufi. ⁊ hij duo putant̄ fuisse discipuli iesu. Et angariauerūt eū tollere crucē post iesuꝫ. i. ad angariā coegerūt eū. q̄ ē onus opis ⁊ ꝑsone ꝑ angaria: tm̄ ꝑsone. Sequebant̄ aūt iesū mulieres: plangētes eū. q̄bus ipse ait. Nolite flere sup me. sed sup vos ⁊ sup filios vr̄os. q̄si diceret. flete: ꝓ imminēti excidio gētis vestre. Hanc ꝓcessionē plangentiū post dn̄m rep̄sentamus. quādo letanias ꝓ imminētibus ꝑiculis facimus: ⁊ iuxta mandatū dn̄i plangim᷒ sup nos: ⁊ sup filios nr̄os. Sane crux sup altare ponēda est. vt de altari tollat eam baiulus crucis. qꝛ de christi humeris sublatam tulit eā symon cireneus. Ducebantur ⁊ duo nequā cū eo: vt interficerent̄. Et venerūt in locum caluarie. qđ hebraice dicebatur golgotha. Caluaria ꝓprie ē os capitis humani nudū. ⁊ qꝛ ibi decollabant̄ rei. ⁊ multa ossa capitū ibi sparsa erāt: dicebat̄ locus caluarie. vel caluariarū. Ambrosi᷒ i epistola ad romanos videt̄ velle: ꝙ ibi sepultus fuerit adā. et a capite ei᷒ dictā caluariā. ⁊ ei dictū ab apostolo: surge q̄ dormis. ⁊ exurge a mortuis. ⁊ illuminabit te christus. De q̄ opinione dicit hieronym᷒: ꝙ fauorabilis est interpretatio ⁊ mulcens aures. nō tñ vera. Vñ credim᷒ hoc a falsarijs positū in ambrosio. sicut ⁊ multa alia. Cū aūt crucifigerēt eū: dicebat. pater: dimitte illis. quia nesciunt quid faciunt.

De diuisione vestium et tunica sortita.

t Unc fecerūt ꝺ vestibus ei᷒ excepta tunica q̄ttuor ꝑtes. qꝛ q̄ttuor milites erāt q̄ crucifixerant eū. Tunica aūt erat inconsutilis. reticulato opꝭ facta. ⁊ ideo scindi nō poterat. desup cōtexta ꝑ totuꝫ hābēs scꝫ pannū aliquē: ex trāsuerso sup humeros positū. ad modū corrigie in pellicijs. ⁊ sortiti sunt de ea cuius esset.

De titulo triumphali.

s Cripsit aūt pilatus titulū cause ei᷒ i. in titulo: causaꝫ mortis ei᷒. iesus nazaren᷒ rex iudeoꝝ. quasi diceret. ideo crucifixus ē: qꝛ rex erat iudeoꝝ. ⁊ scripsit illū: hebraice. grece. ⁊ latine. vt diuersaꝝ linguarū hoies. q̄ cōuenerāt ad diē festuꝫ: legere possent ⁊ intelligere. Tres sūt tituli triumphalis: causaꝫ cōtinēs. ꝓconialis: q̄ in portis ⁊ domib᷒ scribebat. memorialis: q̄ supra sepulchrū scꝫ epitaphiū. Uerū aūt ꝑncipiū titu-

li scriptum fuerit tribus linguis: incertū est. sed finis .i. rex iudeoꝝ: sic est scriptus hebrayce: malchus iudeoꝝ. grece. basilios. etc moso leon. latine: rex cōfitētiū. Crux aūt nō ante habebat sup lignū trāsuersum aliqd habēs forma talē T thau scz. sed pilat' supposuit cauillā ⁊ tabulā affixā. ⁊ in tabula erat titulus sic ╤ Dicuntur aūt in dñi cruce fuisse q̄tuor diuersa ligna. ⁊ forte i totidē diuersis generib' lignū erectū. transuersum. tabula supposita. truncus qdā: cui infixa erat crux. q in rupe defossus fuit. Inueniūt eni lignū dñice crucis: ⁊ palme ⁊ cipssi. ⁊ vt qdā tradūt: oliue ⁊ cedri. Dixerūt aūt iudei pilato vt mutaret titulū. ⁊ noluit. imo cōfirmauit: dicēs. qd scripsi scripsi. i. immobiliter scripsi. Pretereūtes aūt blasphemabant eū dicētes. Vah q destruis teplū dei ⁊c. Similiter ⁊ sacerdotes illudebāt illi dicētes. Alios saluos fecit. seipsum non potest saluū facere: q̄si dicerēt. nūc apparet. quia nō ex se. sed in beelzebub sanabat. potius eni se sanaret. Demones sentiētes vires suas fractas esse. hoc agebāt. vt descenderet de cruce. Tn̄ in thobia sup exenteratione piscis: legit demonē stetisse sup brachiū crucis. ⁊ considerasse an christ' aliquā maculā haberet peccati

De diuersis meritis latronum.

Et etiā vn' d simul pendētib': blasphemauit eū. Alter increpans blasphemantem ait. Memēto mei dñe dū veneris in regnū tuū. Et audiuit a dño. hodie mecū eris i paradiso. Nō intellige de terreno. vnde expulsus ē adā. neqꝫ d angelico qꝛ ad illū ante christū nemo ascēdit. sed i requie qd ē esse cū iesu. vel hodie mecū eris. qd est esse i paradiso. Forte: fuit aīa huius: cum aīa christi in sinu abrahe. ⁊ cū illo regressa. Et qꝛ nō tūc penetrauit latro celos: etiam ex aliis locis scripturarū. errauerūt qdā dicētes esse multa loca beatoꝝ: pter celū. paradisuz scz ade. ⁊ loca i aere. ⁊ terra. vbi beate viuūt. nec tn̄ deū videbūt. Soli enim pfecti: cū angelis fruent deo visione. Ob hoc etiā dictuz putant: multe māsiones in domo patris mei sunt.

Quod virgo virgini cōmendata.

Stabāt aūt iuxta crucē mater iesu. ⁊ maria cleophe. ⁊ maria magdalene. ⁊ iohannes. Quia iohannes astitit crucifixioni: ideo die eadeꝫ legit passio dñi scdm ipsū. licet merito postremus legatur: q scripsit postrem'. Tūc dixit iesus matri d iohāne. mulier. ecce filius tu'. Et iohāni ait. Ecce mater tua. Et ex illa hora: accepit eā discipulus i suā. q̄si suā habēs matrē. vel in sua. q̄si potestate. vel i cōmunionē rerū suarū. Tn̄ nihil credit habuisse ꝓpriū. Sed cū esset beata virgo cum apostolis: iste specialē curam eius habebat.

Sexta aūt hora tenebre facte sunt vsqꝫ ad nonā: p vniuersaꝫ terram. Quia trib' horis ꝓtēse sunt tenebre. ideo ⁊ nos ter celebram' tenebras etiam triduane mortis. q̄si triduanas facim' exeqas. qꝛ nec alibi monachi nouē faciūt lectiōes nisi ꝓ mortuis. ⁊ tūc etiā ꝑmat' tenebraruꝫ insinuat. qꝛ i illis dieb' cepunt ꝑcedere die. extinctio candelaꝝ fugā signat aploꝝ. vel quia paulatim fit: occisionē ꝓphetaꝝ: a praua generatione factā. ⁊ tandē dñi. Nō fuit eclipsis solis vt qdā mētiti sunt. qꝛ luna e regione fere erat ad solē. eclipsis aut ē fieri solet tm̄ in synodo solis ⁊ lune. Legit ꝙ athenis tunc vigebat studiuꝫ. ⁊ cū inquisissent philosophi causam tenebraꝝ. nec inuenirēt. dixit dionisius ariopagita. qꝛ de' nature patiebat. ⁊ fecerūt ei arā. ⁊ supscripserūt ignoto deo. d quo in actib' aploꝝ legit. Tn̄ origenes videt velle. ꝙ tenebre ille fuerit tm̄ sup vniuersaꝫ terrā iudee. q̄si p orbē diffuse fuissent: in aliqb' historiis hebreoꝝ inuenirēt scptū. ⁊ sic trib' dieb' fuerunt tenebre sup egypcios. In terra

ho gessen ubi erant filii israel lux erat: ita mo do quasi econtra sup filios israel erāt tenebre. aliis nationibus luce fruentibus.

De clamore domini ad patrem.

e Circa horā nonā: iesus clamauit voce magna dicēs. hely. vel heloy: lemasabattani: vna dictio ē: hely. et sonat de⁹ me⁹. hel eni: nomē dei ē. y: meus Quid aūt sonet vox illa christi. euāgelista in terpretatus ē. hic patet qz psalm⁹ ille q eisdez verbis incipit: d christo sc̄ptus ē. Nō vt qdā dicūt: ex psona dauid. vel hester. vel mardo chei. Et dixerūt qdā. helyam vocat iste. Hij romani erāt nō intelligētes hebreū. Clama bat aūt christ⁹ se derelictū a patre. nō qz dei tas ab humanitate sepata esset. sz qz ita tra ditus erat a patre calamitatib⁹: qz videbatur derelict⁹. vel se derelictū a patre dicit: qz tūc se re inutilis videbat passio ei⁹. qz d toto genere hominū nō videbat qs redimi: nisi latro. q fere solus credebat i eū. Vñ dicit i esaia. Fa ctus sū sicut q colligit stipulā in messe. Et in psalmo. Singulariter sū ego donec trāseam. Excepta beata virgine. quā etiā tūc credidis se credimus. in hmōi eni: semp ipsa excipit.

De morte domini post gustū aceti

p Ostea dixit iesus. sitio. vas āt erat ibi positū aceto plenū. et vn⁹ ex mili tibus impleuit spongiā aceto. et im posuit eā arūdini supposituā ysopo. et circūli gatā. et dabat ei bibere. fuerūt q dicerēt cruci fixos citius mori: si acetū cū felle biberent. et ideo milites acetū secū posuisse. vt cici⁹ possēt liberari a custodia: si citius morerent quos crucifixerāt. Potuit esse qz vile vinū secū tule rāt ad bibēdū. et ex calore q̄si acetū factū est. vnde ad notandū eius acredinē: alius euāge lista dicit vinū mirratū. ali⁹ cū felle mixtum Cūqz liberasset iesus acetū: dixit cōsūmatū ē. Quicqd scz fieri oportebat antequā morerē. vel vicium humane corruptionis dixit esse con sūmatum. Jesus aūt clamauit voce mag na. pater: in manus tuas cōmendo spiritū meū. Et inclinato capite: emisit spiritum.

De signis.

e Et ecce velū tēpli scissum ē. qd erat ante sancta scōrum: a sūmo vsqz deor sum. Remigi⁹ dicit. velū qd dicebat exteri⁹ scissum ē. qd mistice tm̄ dictū ē. Vel forte etiā velū appensū ante fores tēpli: qd ad tegēdas fores appositū dicit ioseph⁹: cū interi ori velo scissum ē. Nā et in euāgelio nazareorum sup liminare templi infinite magnitudinis fractū esse legit. auditasqz voces i aere: trāsea mus ex his sedib⁹. Terra quoqz mota est. pe tre scisse. monumēta apta. et qdā sancti surre xerūt a mortuis. et venerūt i ierusalē. et appa ruerūt multis. forte: hij fuerunt d qbus sup epl̄am ad hebreos legit. qz multū affectauerit sepeliri i terra sancta. vt cū dn̄o resurgente re surgerēt. Vtrū aūt aliq eorum ita pmāserint. et cū dn̄o ascēderint: nescim⁹. Sup matheū. Isti credēdi sunt dn̄o ascēdēte. et ascēdisse si mul cū corpe. Qd aūt aliq eorum iterū mor tui sint. postqz dn̄m surrexisse testificati sunt. scim⁹. qz corpa quorundā adhuc qescūt in ie rusalē. et sanctus scarioth vn⁹ eorum fuisse a q busdā phibet. Sanctus scarioth abbas fu isse dicit. quo mortuo: qdā monachi ei⁹ incō solabiliter dolētes: mortui sūt. et adhuc cōpa ginati vident. His visis cēturio. et q cū eo custodiebāt iesum timuerunt et dixerūt. Ve re. dei filius erat iste.

Quod cōfractis cruribus latronū christus lāceatus ē

Videi aũt: ne remanerẽt pendẽtes i cruce in magno die sabbati: rogauerũt pilatũ vt frangerent crura eorũ. ꝛ tollerent. ne festũ horrore crudat⁹ fedaret. Cũq; milites ꝑmi fregissent crura ꝛ venissent ad iesũ. inuenientes eũ mortuũ: os nõ cõminuerũt ex eo. sed vn⁹ militũ lancea dextrũ lat⁹ ei⁹ aperuit. ꝛ cõtinuo: exiuit sanguis ꝛ aqua. ꝛ q̇ lanceauit eũ. vt traditur q̇dã: cũ fere caligassent oculi ei⁹. ꝛ casu tetigisset oculos suos sanguine: clare vidit.

De sepultura dñi

c Um aũt sero factũ esset: ioseph decurio. i. vn⁹ ꝺ ordine curie ab arimathia q̄ ē ramata ciuitas helcane patris samuelis: diues ꝛ iust⁹. ꝺ quo etiã q̇dã putãt cõscptũ esse psalmũ beat⁹ vir. q2 nõ cõsensit actib⁹ ꝛ cõsilijs aliorũ. petijt a pilato corpus iesu. q2 ꝛ ipse discipul⁹ erat iesu. sed in occulto. venit quoq; ꝛ cũ eo nichodem⁹. ferẽs mirre ꝛ aloes: q̄si libras centũ. ista: amaritudine sua vermes arcent. a corpib⁹ mortuorũ. Et acceperunt corp⁹ iesu. ꝛ inuolutũ sindone quã emerat ioseph: ligauerũt linthels etiam alijs. q̄ credit attulisse nichodem⁹: Erat aũt nõ lõge monumẽtũ nouũ: excisũ i petra: i quo posuerũt eũ. ꝛ q2 i simplici sindone inuolutũ ē corpus iesu: instituit silvester papa: vt sacrificiũ altaris in lineo tm̃ panno celebrẽt. De monumẽto dñi dicit beda sup marcũ: q2 domus fuerit rotunda. ꝺ subiacẽte rupe excisa. tante altitudinis: vt vix hõ manu extẽsa culmen possit attingere. introitũ habẽs ab oriente. cui magn⁹ lapis appositus erat ꝑ ostio. In pte ꝺo aq̇lonali locus dñici corpis ꝺ eadẽ petra factus ē. septẽ pedes habẽs longitudinis. trib⁹ palmis: ali⁹ cetero pauimẽto eminẽs. q̄si sarcophag⁹: suppositus fundamẽto vel i ipso pariete loculus fact⁹ erat. sicut fit in muris domorũ. ad vtẽsilia reponẽda. nã ꝛ dicit beda locũ illũ: ñ desup. sed alatere meridiano: patulũ. vñ corp⁹ inferebat. qꝺ tñ ꝛ pori sententie cõgruit. vt esset q̄si sarcofag⁹ sup lat⁹ inclinatus apturã a latere habẽs nõ desup.

color ꝺo monumẽti ꝛ loculi: rubicũdo ꝛ albo dicit esse ꝑmixtus. Et erãt maria magdalene ꝛ altera maria: cõsiderãtes vbi positum erat corpus iesu. Et reuertẽtes parauerũt vnguẽta. quã diu licuit eis opari: sabbato eni q̇euerũt

De custodibus sepulchri.

a Ltera aũt die q̄ ē post parasceuen cõuenerũt sacerdotes ꝛ pharisei ad pilatũ dicẽtes. Hic seductor adhuc viuẽs dixit. post tres dies resurgã: iube ergo custodiri sepulchrũ. ne discipuli ei⁹ furto sublatũ: dicãt surrexisse. Scðm hãc lrãm patet. q2 sabbato hec facta sũt. Tñ: remigius exponit hic parasceuen ꝑparationẽ dñice passiõis q̄ incepta ē a ꝑma vigilia noctis: vt supradiximus. ꝛ legit ita. Altera die q̄ ē post hãc parasceuen. i. post inceptionẽ hui⁹ ꝑparationis Hoc ē ipsa sexta feria q̄ orta ē. post ei⁹ inceptionẽ. visum ē forte remigio. q2 ea die posuerũt iudei custodes sepulchri. ꝛ signauerũt lapidẽ. qꝺ sabbato non fecissent. Vñ pilatus ait. Habetis custodiã. i. do vobis licẽtiã ponẽdi custodes. ite custodite. qꝺ ꝛ fecerunt.

De aduẽtu mulierum ad sepulchrũ

v Espere aũt sabbati que lucescit i ꝑma sabbati. cũ adhuc tenebre essẽt. venit maria magdalene. ꝛ altera maria: ꝛ maria salome ad sepulchrũ: cũ aromatibus quẽ parauerant. Quidam non nisi duas venisse putant. quia supra due tantum dicte sunt. considerasse sepulchrũ. ꝛ reuertentes parasse aromata. ꝛ dicunt quod additum est hic. ꝛ salome. expositio est alterius marie tacite. Cõtra quos sufficit opponere vsum ecclesie. q̄ tres repñtat. Etiam lucas dicit. preter has marias: affuisse iohannam. que traditur fuisse vxor cuze: ꝑcuratoris herodis. no

minie vespis. vt dicit augustinus. de concor-
dia euangelistaꝝ: noctē significat. a parte: to-
tū. ⁊ ē vespe sabbati. i. nocte sabbati. Sȝ ne
de ipso vespe q̇ est iniciū noctis intelliges:
mutauit genus ⁊ ait. q̄ referens ad sensum
nō ad nomen. q̄ scȝ nox: lucescit in pma sab-
bati. hoc est cuius finis: ē diluculū pme sab-
bati. i. dn̄ice. quasi diceret. nocte sabbati vene
rūt. non tn̄ q̄libet noctis pte. sed diluculo.

De alio ordine dierum.

In hac nocte terminatus est ordo naturalis
q̇ erat: vt dies pcederet noctem. Deinceps fe
cit creator tempum: vt nox pcedat diē. ⁊ hec
nox cōmunis fuit: ⁊ sabbato. ⁊ dn̄ice diei. et
ita p̄smodochen dicit dn̄s fuisse i corde terre
tribus diebus ⁊ tribus noctibus. accipiēdo
p extremā ptem parasceues: totū diē cū no-
cte sua. ⁊ sabbatū totū. ⁊ p noctē dn̄ice diei:
ipsam dn̄icam. Tn̄: augustin⁹ videtur velle:
hanc mutationē factam in parasceue. vt nox
q̇nte ferie fuerit etiā parasceues. Et orto iam
sole. i. cū celū ab orientis ptibus iam albesce-
ret: dicebāt ad inuicē. Quis reuoluet nobis
lapidē ab ostio monumēti: Et respicientes vi-
derūt reuolutū lapidē: ⁊ angelū sedentē super
eū. Jam enim terre motus factus erat: dn̄o
resurgēte. ⁊ clauso sepulchro egressus erat ie-
sus. Cuidā eni monacho sancti laurencij ex-
tra muros anno ab incarnatione dn̄i millesi-
mo centesimo vndecimo miranti de cingulo
suo quo cinctus erat. in soluto: ⁊ pjecto ante
eū. vox in aere facta est. sic potuit clauso chri
stus pdire sepulchro. Angelus aūt post: tu-
lerat lapidē vt egressum: iam factū indicaret
Pre timore aūt: exterriti sūt custodes. vnde
iacebant velut mortui.

Opiniones de hora resurrectionis.

De hora quidem resurrectionis so-
let queri. de qua varie loquūtur au
ctores. Hieronymus in libro duo
decimo questionū. Vespe sabbati ait mathe
us. marcus ho: ⁊ valde mane vna sabbato-
rū veniūt ad monumētū orto iam sole. Hu
ius questionis: duplex est solutio. Aut enim
nō recipimus hic marcum. omnibus grecie
libris hoc capitulū nō habētibus: aut vterqȝ
verū dixit. Matheus: quando dn̄s surrexit. i.
vespe sabbati. Marcus quando vidit eū ma-
ria magdalene. i. mane. Ambrosius i fine ex-
posicionis luce. nō vespascēte die: sed noctis
vespe. dn̄s surrexit. Deniqȝ grecus sermo p
vespe habet sero. sic ergo dn̄s nō vespertino tē-
pore diei. sed sero. i. pfunda nocte surrexit. vn̄
⁊ mulieres ad monumentū potuerūt accede
re: custodibus quiescentib⁹. ⁊ pncipes sacer-
dotū dixerunt. quia discipuli eius nocte vene
runt. vt aūt scias nocte factum: mulierū. alie
sciūt. alie nesciunt. sciūt: q̄ noctibus obseruāt
nesciūt: q̄ recesserūt. Vna maria magdalene
scdm iohannē nescit. Altera maria magdale-
ne scdm matheū scit. nam eadē antea scire. et
postea nescire: nō potuit. Deniqȝ alteraȝ esse
cognosce. illa admittit tenere pedes dn̄i. hec
phibetur. Illa angelū videre meruit. hec p-
mo cū venit neminem vidit. Illa: discipulis
dn̄m resurrexisse nunciauit. hec raptū esse. il-
la gaudet. hec plorat. Illi christus occurrit.
hec mortuū querit. Augustinus vt supradixi
mus: dicit eū diluculo surrexisse. Cui consen-
tit auctoritas illa: q̄ dicit dn̄m quadraginta
horis fuisse mortuū. ⁊ totidē dieb⁹ ante ascē-
sionē post moratum in terra. quia q̄tuor ho
ris vespertinis: parasceues. ⁊ trigintalex dua-
rū noctiū. ⁊ vnius diei. Ecclesia quoqȝ assen-
tire videtur. que matutinas laudes p dn̄i re
surrectione celebrat. Forte p pma sententia
hieronymi scȝ facit: qꝫ apostoli tradiderūt ca
nocte non dimitti populū ab ecclesia vsqȝ ad
pfundam noctē. Pro pdicta ho sentētia am
brosiū facit: qꝫ samson in tipo resurrectionis
media nocte surgens. tulit portas gaze. Sic
ergo: anima christi rediūt ab iferis. ⁊ reddita

est corpori: facto impassibili. Utrū autē ani-
ma christi tunc facta est impassibilis. cum
egressa ē a corpe. an tūc demū cū reddita est
corpori. ne sine corpe glorificaret: nō memini
me legisse. de sanctis quos eduxit d inferno:
si queritē vbi fuerint post resurrectionē: deus
nouit. Uel sicut dicit de dño: fuerūt: in extre
mis maris. i. sup amplissimos fines orbis.
De diuersitate aduentus mulierū ad monu
mentū. q̄ videtur esse in euāgelistis: vnde ⁊
porfirius irridet eos ⁊ d apparitionib'. ⁊ nu
mero angelo. glosa augustini sup matheū
plene diffinit. hoc dixisse sufficiat: q decē ap-
paritiones christi post resurrectionē leguntur
in euangeliis. qnq: ipsa die resurrectionis. ⁊
qnq: postea. In apostolo legit: q visus ē ia
cobo. ⁊ qngentis fratribus simul. sed nec tem
pus nec modū determinat. Quidā dicūt. q
mortuo dño iacobus vouit se nō comesturū.
donec christus resurgeret. ⁊ ideo dicūt: q ea-
dem die resurrectionis apparuit illi. Fuerūt
⁊ qui dicerent ioseph: eadē vespa q̄ sepeliuit
dñm: a iudeis incarceratū. ⁊ nichodemū la-
tius se. ⁊ deinde factū discipulū. ⁊ ideo: ante
alios statim apparuit ioseph i carcere ad con
solandum.

Quid angeli di xerūt mulieribus

T factū est cū mēte cōsternate essēt
e mulieres. d hoc quod viderāt: ecce
duo viri. i. angeli in corpib' huma
nis: steterūt secus illas. Cūq declinarēt vul-
tū in terrā: dixerūt angeli ad eas. Quid que-
ritis viuentē cū mortuis. i. in sepulchro q̄ lo-
cus ē mortuo: Non ē hic: surrexit. sicut dixit
vobis: dū esset in galilea. Nota q sancte mu
lieres nō corruerūt: sed inclinauerūt vultū.
Et ideo mos ecclesiasticus ē. vt exēplo ea:
etiā in memoria dñice resurrectionis. ⁊ i spe
cie nostre: oībus dñicis dieb'. ⁊ a pasca vsq
ad pentecosten: nō flectim' genua orantes.
Et addiderūt. Ite: ⁊ dicite discipulis eius:
quiā surrexit. ⁊ ecce pcedet vos vel eos: in ga
lileā. Et recordate verbo dñi: ibant.

De cursu iohannis et petri.

Ucurrit aūt maria magdalene. et
c venit ad petrū ⁊ iohannem: ⁊ ait.
Tulerūt dñm meū de monumēto.
⁊ nescio vbi posuerit eū. Hoc agebat ica vis
amoris. vel cōsternatio mētis: vt nō inuētū:
nō crederet nisi sublatū. Cucurrerūt ergo illi
duo ad monumentū: ⁊ nō inuento corpe. cū
vidissent sudariū capitis. etiā linteamina se-
orsum posita: crediderunt verum esse qd dixe
rat mulier. ⁊ redierūt ad semetipsos. i. ad ho
spicia sua.

Quod magdalene apparuit dñs.

Aria aūt magdalene q̄ cū eis redie-
m rat: remansit ad monumentū: foris
plorans. Cūq introspexisset vidit p
fatos angelos sedētes iuxta loculum corpis.
vnū ad pedes. ⁊ alterū ad caput. q̄ dicūt illi.
Mulier quid ploras: Que ait. Tulerūt dñm
meū. ⁊ nescio vbi posuerūt eū. Et cōuersa vi-
dit iesum stantē. ⁊ nesciebat q iesus ē. Dicit
ei iesus. Mulier qd ploras: quē queris: Illa
existimās ortolanū esse: ait. Dñe: si tu sustu-
listi eū dicito vbi posuisti eū. vt ego eū tollā.
Dicit ei iesus. Maria. Et statim agnouit eū.
⁊ ait. Raboni: qd est idē q rabi. Et pcidens
voluit tangere pedes ei': vt cōsueuerat. Ait ie-
sus. Noli me tangere. Nondū eni ascendi ad
patrem meū. Supple. i corde tuo. q̄si diceret.
quē tū mortuū queris. viuū tangere nō me-
reris. quē sc putas cadauer sublatum: nō fi-
liū equalem patri. sed vade. ⁊ dic fratrib' me
is. Ascendo ad patrem meū ⁊ patrē vestrū.
deū meum ⁊ deum vestrū. Hoc est. in pri-
mo est: vt me videant ascendentem.

De mendacio custodum.

Um aūt hec fierent: custodes redi
c erunt. nūciātes pncipibus sacerdo
tū: que facta fuerāt. At illi pecunia copiosa corrupti: dixerūt. Nobis dormiētib⁹ furati sunt discipuli sui corpus iesu. ⁊ mansit verbū hoc apud iudeos: vsqꝫ in hodiernū diem.

Quod apparuit mulieribus in via

Enit aūt maria magdalene iā cre
v dens. ⁊ inuētis aliis q̄ cū illa prius
fuerant: ibant simul ad discipulos. iam certe de resurrectione. Et ecce occurrit eis iesus dicēs. Auete. Ille aūt accesserunt: ⁊ tenuerūt pedes ei⁹ adorantes. Dixit eis iesus. Ite ⁊ nūciate fratribus meis: vt eant in galileā. ibi me videbūt. hanc visionē sui in galilea p̄ ceteris dn̄s memorat. qꝛ in ea credim⁹ oēs discipulos affuisse. ⁊ exprobrando q̄busdam duriciam cordis eoꝝ: eos plenius certificasse. Abierunt aūt mulieres ⁊ nūciauerūt omnia vndecim lugētibus. ⁊ his q̄ cū eis erant. ⁊ visa sunt ante eos sicut deliramentū verba hec. Petrus aūt surgēs: cucurrit ad monumētū. vt lucas dicit. Et nūc verisimile ē. ꝙ dn̄s apparuit ei: ⁊ si nō legatur in euangelio.

De duobus euntibus in emaus.

Adem die visus ē duobus discipu
e lis euntibus in emaus. quoꝝ vn⁹
dicebatur cleophas. Tacito nomine alterius: putat lucas se innuisse more scptoꝝ sancte scripture. Sed ambrosius in lucam dicit illum vocatū amaon. Post vastationem iudee: sub marco aurelio. restaurata est emaus. ⁊ dicta est nicopolis. Hec erat a ierusalē: in spacio sexaginta stadioꝝ. Tradūt greci scriptores. herculem gigantē: vno anhelitu centū vigintiq̄nqꝫ passus cucurrisse. ⁊ stetisse. ⁊ astando: spaciū huiusmodi vocatum stadiū. Cūqꝫ octo stadia faciūt miliare: in sūma faciūt sexagintaseptē milia passuū: ⁊ q̄ngentos. i. septē miliaria: ⁊ q̄ttuor stadia. i. leucas tres. ⁊ tres ptes quarte. Ibat aūt iesus cum illis. ⁊ oculi eoꝝ tenebātur: ne eū agnoscerent. Unde videtur aliquid fuisse in oculis eoꝝ: ne eū agnoscerent. Alibi legitur quia apparuit eis in alia effigie. Ergo etiam aliquid erat in eo: ne eū agnoscerent. Et potuit esse vt mutatio eiusdem corpis mortalis ⁊ immortale nō potuit fieri sine quadā alteratione. p qua subito visus: nō agnosceretur. vt si quis quē videt puerū: si paulo post occurrentē sibi iuuenē videret. nō mox euꝫ agnosceret. Et cū cognouissent eū in fractione panis. ⁊ euanuisset ab eis: eadē hora regressi sunt in ierusalē. Inuenerūt congregatos vndecim: ⁊ eos qui cū eis erant dicentes. qꝛ surrexit dn̄s: ⁊ apparuit symoni. Et illi narrabāt q̄ erāt gesta in via. ⁊ quomodo cognouerant eū in fractiōe panis. Fregit ⁊ porrigebat illis. ideo tres fiunt ptes hostie. vna qꝛ ē dn̄i. due porrigunt. vna sacerdoti. altera ministro. vel reseruatur infirmo.

Quod apparuit dominus absente thoma.

Uidam tn̄ ex eis nō crediderūt: ex
q q̄bus vn⁹ erat thomas. Quo egres
so: cū adhuc alii colloquerent ̄ d̄ hiis q̄ audierāt. ⁊ sero iā eēt: ⁊ fores essent clause pp̄ter metum iudeoꝝ. stetit iesus in medio eoꝝ: ⁊ ait. Pax vobis. ego sum: nolite timere Ipsi aūt cōturbati. putabāt se spiritū videre

Nondū enim credebant. vel tertio die potuisse verā carnem resurgere. vel suscitatā: clausis ianuis posse intrare. et ait eis. Videte manus meas et pedes. Palpate et videte: quia spiritus carnē et ossa nō habet. et ostēdit eis cicatrices manuū et pedū. et lateris. Tribus ꝺ causis ꝑcipue: reseruauit dn̄s cicatrices in corpore: licet incorruptibili. ad corroborādā fidē apostolorum: quia surrexerat. et vt semp̱ repſentet patri: quale genus mortis tulit ꝓ nobis. et vt in iudicio videant ꝑfidi in quē pupugerūt. et ostendat omni carni signa victorie sue. Ver bigra. Miles fortiter egit. et multis vulnerib⁹ ꝑcussus est. ait illi medicus. Vis sanari sine omni cicatrice. vel cū cicatricibus sine omni deformitate: puto quod in signum glorie sue: et ꝓ exēplo alius animandi ad idē: reseruaret cicatrices. Et nota quia duo mira scd̄m humanam rōnem. et sibi cōtraria: dn̄s ostēdit eis corpus scȝ incorruptibile: et palpabile. Nam palpari nō potest qd̄ corrūpitur. et corrūpi necesse est: qd̄ palpatur. Dicit tn̄ beda. quia corp⁹ dn̄i et subtile erat. p̱ effectū spūalis potentie. et palpabile p̱ veritatem nature. i. palpabile ostensum vt veritatem carnis ꝓbaret. vel potest dici: corpus dn̄i vere visibile et palpabile: aliīs incorruptibilib⁹. a corruptibilib⁹ ꝟo: videri et palpari nō potest: nisi miraculose.

Quod postquam comedit corā discipulis insufflans dedit eis spiritum sanctum.

Adhuc illis nō credentibus: ait illis. Habetis hic aliqd qd̄ manducetur: et obtulerūt ei partē piscis assi: et fauū mellis: et manducans reliquias dedit illis Sentiendum est cibos a dn̄o sumptos post resurrectionē absumptos: sicut aqua missa in igne absumitur. Ante mortē ꝟo: sumptos in alimonia. Aliter aūt absorbet aquā terra sitiens: aliter radi⁹. solis cadēs. Et ait illis. Hec sunt verba q̄ locutus sum: cū essem vobiscū i. similis vobis passibilis. Tūc aperuit eis sensum: vt intelligerēt scripturas. Et dixit illis. Vos eritis mihi testes horum in omnes gētes incipiētes a ierusalē. Gauisi sūt ergo discipuli viso dn̄o. i. agnito. Dixit ergo eis iterum: pax vobis. Supple sit: vel est. Tn̄ cū vicari⁹ christi pontifex scȝ dicit populo. pax vobis: tm̄ subintelligitur sit. q̄ vt ostendat se christi vicariū: quandoqȝ dicit pax vobis. tunc scilicet cū p̱mo vertitur ad populuȝ in missa quia hec fuit p̱ma vox christi ad discipulos post resurrectioneȝ. Instar ꝟo aliorum sacerdotum dicit postea: dn̄s vobiscū. vt se vnū ex nobis ostendat. Hec cū dixisset: insufflauit. et dixit eis. Accipite spiritū sanctū. quorum remiseritis peccata: remittūtur eis. et quorum retinueritis: retenta sunt. Hic q̇dam adherēt dicētes: neminem posse soluere vel ligare. nisi habeat spiritū sanctū: quo auctore hoc faciat. Sȝ attēdere debēt: quia etiā ante resurrectioneȝ dedit eis iesus eandē potestatē sine insufflatione. nec legitur ibi dedisse eis spirituȝ. Que duo ꝑdixit moyses ibi. suxerunt mel de petra. i. potentiā ligandi et soluēdi: et miraculorum a christo immuni a peccato: quāuis mortali. et postea: oleū de saxo durissimo. i. eandē potentiā cum spiritu sancto: de christo impassibili.

Quod apparuit thome.

Vnqȝ euanuisset ab eis: rediīt thomas. dixerūtqȝ aliī ad eū: vidimus dn̄m. Qui dixit se nō crediturum: nisi videret et tangeret cicatrices vulnerum. Post dies aūt octo: cū essent discipuli intus et thomas cū eis: stetit iesus in medio ianuis clausis. et ait thome. Infer digitū tuū huc et vide manus et latus. et noli esse incredul⁹:

sed fidelis. Rñdit thomas. Deus me' ⁊ dñs me'. scꝫ tu es. Et ait iesus. Quia vidisti thoma: credisti. beati q̄ nō videbūt: ⁊ tñ credent. Quidā dicūt thomā tm̄ vidisse. nec ausū tangere. q2 christus tm̄ dixit. q2 vidisti. sed q2 visus ꝓ quolibet sensu poni solet: potest dici. vidisti. i. tetigisti. ꝑsertim q2 dñs dixerat. infer digitū tuū huc ⁊ vide. Hec ⁊ alia fecit iesus ad robur fidei nr̄e. ⁊ mlt̄a q̄ ñ legūt̄ i euāgelio

De apparitione ad mare tiberiadis

p

Ost aūt manifestauit se iesus ad mare tiberiadis. Piscabant̄ septem discipuli nocte q̄dam: vt haberēt cibos. ⁊ cū nihil prendidissent: mane stetit iesus in littore. Cūqꝫ ad mandatū eius in dexteram nauigij rete misissent: impleuerūt illud centū q̄nquagintatrib' magnis piscib'. Et ait iohānes. Dñs est. Tunc petrus misit se in mare. alij nauigio venerūt. Et inuenerūt prunas in littore. ⁊ piscem suppositū. ⁊ panem iuxta positū. ⁊ assantes simul d̄ piscib' quos prendiderāt manducauerūt cū iesu. sciētes ꝙ dñs est. Et hec fuit tertie diei manifestacio. Sꝫ post quot dies ab octaua die resurrectionis: nō ē determinatū. Tūc dixit iesus petro Symon iohannis diligis me plus his: interrogabat dñs qd̄ sciebat. sꝫ innuit. vt ⁊ corde credamus. ⁊ ore confiteamur. ⁊ ait petr'. etiam dñe tu scis quia amo te. non est ita distinguendum. etiam dñe. vt scilicet dixisset: se diligere plus alijs. hoc enim nesciebat: sed abundat etiam idiomate hebreo. tacens ergo quod ignorabat: respondit quod sciebat. Uel ita. dñe amo te. ⁊ etiam tu scis: quia amo te. quasi diceret. teipsum testem inuoco: quia amo te. Dicit ei iesus. Pasce agnos meos. q̄si diceret. exhibitio opis: sit ꝓbatio dilectionis. Cū quesisset idipsum secundo: ⁊ idem respondisset petrus: itē subdidit. Pasce agnos meos. Post tertiā ꝯo rñsionē: subdidit. pasce oues meas. q̄si diceret. pasce docendo. pasce opādo. pasce moriēdo. Tūc dixit ei iesus. Cū senueris extēdes man' tuas. ⁊ ali' te cinget ⁊ ducet quo nō vis. Significans q2 crucifigeret nolēs. scd̄m sensum carnis. Et addidit. Sequere me. i. sequeris me in genere mortis

Opiniões de morte iohannis.

t

Unc cepit iesus abire. ⁊ cepit petr' eū seq̄: putās hoc sibi mādatum a dño. sequebat̄ ⁊ eū iohānes. Cōuersus petr': vidit illū sequentē. Et ait ad iesuꝫ. Dñe: hic aūt q̄d: Supple. patiet̄: Postꝙ eni audierat se crucifigēdū: voluit etiā fris exituꝫ cognoscere. Rñdit iesus. Sic eū volo manere donec veniā. Putauerūt ergo discipli iohannē nō moriturū: donec xp̄s veniret ad iudiciuꝫ. sꝫ nō erat magnū dare dilecto: nō mori. cum dissolui. ⁊ esse cū christo meli' sit. dixit ergo dñs: ꝙ i pace seniū finiret. Tñ fuerūt q̄ dicerēt eū adhuc viuere. q2 cū indefossū sibi tumulū post celebratā missā descendisset: lux magna ꝑ aliquot horas circūstātes fulsit. ⁊ q̄ aderāt ceciderūt. Cūqꝫ post lucē surgētes accessissent ad tumulū: vacuū inuenerunt. tñ terra leuis scaturiebat i fundo. sicut i fontib' solet arena bullire. ⁊ adhuc q̄nqꝫ eadē scaturigo ibi videt̄ bullire. Unde: multi putauerūt eū viuere sub terra. ⁊ anhelitu eius scaturiginē fieri. Alij iā translatū ad celos putant. De huiusmodi ꝯo: melius ē pie dubitare. ꝙ temere diffinire.

De apparitione in galilea vbi mādatum est discipulis vt docerent. et baptizarēt gētes

v Ndecim aūt discipuli abierunt in galileam. ad montē vbi cōstituerat illis iesus. ⁊ videntes eum adoraue rūt. quidam tñ dubitauerūt. ⁊ exprobrauit il lis duriciā cordis eoꝝ. ⁊ ait. data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. i. nūc ap parer omnipotentia mea. vel ita. dixeram vo bis: in viam gentium ne abieritis. sed quia iu dei abiecerūt me: q̄si dederūt mihi potestatē mittēdo vbiq3 terraꝝ sub celo. Unde: ⁊ sub didit. Ite in orbē vniuersum. p̄dicate euange liū omni creature. i. homini. p quo facta est omnis creatura. Uel q̄ habet p̄ticipiū cum omni creatura. vnde ⁊ homo microcosm'. i. minor mundus dicit̄. Quasi diceret qđ au distis in aure: p̄dicate sup tecta. inde est. q euāgeliū legitur in edito. tanquā vbiq3 ⁊ ab omnibus audiendū: ⁊ corā omnibus p̄mo fit signū crucis sup librū. quasi diceret. hic ē liber crucifixi. post: in fronte ⁊ in pectore: q̄si in vtroq3 suplimmari. Et addidit. Docete omnes gentes. i. omnia genera gentiū: serua re q̄ dixi vobis. ⁊ baptizate eos i nomine pa tris. ⁊ filij ⁊ spūs sancti. ⁊ inchoatione opuz nostroꝝ: eandē p̄ponimus formā verboꝝ. s3 inuocando. orantes. vt ad honorē trinitatis fiat opus qđ inchoamus. ⁊ vt trinitas no bis cooperet̄. In baptismo aūt dicit̄: affirmā do. ⁊ ē. baptizo te in nomine patris. ⁊c. i. mi nisteriū baptismi ago. sed auctoritas penes trinitatē est. q̄ crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. q̄ nō crediderit cōdemnabit̄. Non ait: nec baptizatus fuerit. sine baptismo eni saluatur homo: cū eū excludit articulus ne cessitatis. nō contēptus religionis. Unde qđ dictū est. nisi q̄s renatus fuerit ⁊c. sic intelli gitur: q̄ contēpserit renasci. Ordini verboruz dñi: adherent heretici huius tp̄is dicētes: nō oportere baptizari: nisi credentē. ⁊ ideo nō re cipiunt baptismū puuloꝝ. sed nō intelligūt tempus quo hoc dictum est. Primo enim. quia p̄dicabatur adultis: baptizandi erāt tūc adulti. quoꝝ fides exigitur i baptismo. post modum: paruuli eoꝝ. ergo p adultis potest intelligi esse dictum. Uel si p omnibus: sic

expone. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit. hoc est. qui in fide baptizabitur. Oportet eni baptizandum: vel p se. vel p alium: credere. Signa aūt eos qui crediderint hec sequētur In nomine meo demonia eiciēt. linguis lo quent̄ nouis. serpētes tollēt ⁊c. Et hoc quoq3 p tempore dictum est. Tunc enim signa fie bant: p infidelibus conuertendis. quia ergo non sunt signa necessaria. nec modo fiunt: sic passim tunc fiebant. Nos enim cum arbusta plantamus. tam diu infundimus aquam: quousq3 in terra conualescant.

d Ie aūt ascēsionis venit ad eos in ierusalem. ⁊ ait. Sedete in ciuitate: quousq3 induamini virtute ex al to. Cūq3 comedisset cū eis. vnde in telligit̄ sextā horā trāsisse: eduxit oēs discipu los foras in montē oliueti versus bethaniā.

Hanc vltimā p̄cessionē post iesum. rep̄sen tat ecclesia dñicis dieb' egrediēdo d̄ ecclesia: ⁊ redeūdo ad eā. q̄si de ierusalē exiēs: rediens in ierusalē. ⁊ sequēdo crucē: vt illi crucifixū. ⁊ licet illi redierūt sine iesu: tñ nos redimus cū cruce. quia ipse dixit. vobiscū sum vsq3 ad cō summationē seculi. ⁊ nota: q2 primitiua ecclesia obseruauit diē dñicam vt ⁊ modo. ⁊ etiā q̄n tam feriā in memoriā ascēsionis. ⁊ tūc q̄nta feria fiebat p̄cessio. sed multiplicatis sollēni tatib' scōꝝ: sublata ē sollēnitas q̄nte ferie. ⁊ p cessio trāslata ē ad dñicā. Et eleuatis mani bus bñdixit eis. ⁊ vidētibus illis: eleuatus ē in celū. ⁊ nubes lucida baiulabat eū3 mini sterio angeloꝝ. Cūq3 iam subtractus esset ab oculis discipuloꝝ: tñ adhuc intuebant̄ in ce lū. p̄pterea: duo angeli i forma viroꝝ steterūt iuxta illos. ⁊ dixerūt. Uiri galilei q̄d aspicitis in celū: Quasi diceret. recedite nec expectetis iesū. vt modo redeat. tñ: i fine tēpoꝝ sic veni et quēadmodū vidistis eū ascēdētē i celum. Baiulis sc3 nubib' descēdet i aera. illi aūt re gressi sūt i ierlm. ⁊ expectabāt p̄missum spm̄. quo accepto: tp̄ib' suis p̄fecti. p̄dicauerūt vbi q3 dño coopāte ⁊ sermonē ꝯfirmāte sequētib' signis. ⁊ nota differētiā. trāslat' ē enoch. sub uect' ē helyas. ascēdit iesus p̄pria sc3 virtute.

Explicit historia euangelica.

Incipit historia actuū apostolorū.

Nno nono decimo impe
rij tiberij cesaris. adhuc ꝓ
curatore iudee pilato. p̄side
syrie vitellio: mortuus est
dn̄s. ⁊ resurrexit. resurgēs
aūt veritatem sue resurre
ctionis multis cōprobauit argumētis. Mul-
ta in corpe ꝓprio ostendens: preter naturam
corporis immortalis. vt sic veritatem resurrec-
tionis astrueret. ⁊ ab apostolis ⁊ eoꝝ poste-
ris omnē omnino causam hesitationis amo
ueret. comedit enim ⁊ bibit cum eis. cum cor
pus spūale ciboꝝ alimonia nō indigeret. in
corpe ꝓprio cicatrices ostendit. cum a natu-
ra corporis immortalis penitus aliena sit. om
nis deformitas cicatricis. preter hec argumē
ta: lucas scribens historiam actus apostolo
rum ponit alia. fuit enim argumentū vere
resurrectiōis. quod ꝑ dies quadraginta ap-
paruit eis: loquēs d̄ regno dei. Non est autē
intelligendū: ꝙ singulis qudraginta dierū:
apparuerit apostolis. sed infra numeruꝫ tot
dierum: decies apparuit eis. vt ex euangelica
historia colligitur. Ipsa namqꝫ die resurrec-
tionis: qnquies apparuisse legitur. p̄mo: ma
rie magdalene. secundo: mulieribus redeun-
tibus de monumento. quando tenuerunt pe
des eius. ⁊ adorauerunt eum. Tertio: petro.
licet non expresse habeat̄ de euangelio. Quar
to: duobus eūtibus in emaus. Quinto: ap-
paruit decem apostolis. absente thoma. Sex
to: post dies octo apparuit eisdem p̄sente tho
ma. Septimo: discipulis apparuit in piscati-
one: ad mare tyberiadis. Octauo: in monte
thabor quando conuenerant in galilea. ⁊ ita
ante diem ascensionis: apparuit octies. Ipsa
vo die ascensionis bis apparuit. Semel: vn-
decim apostolis comedentibus in cenaculo.
Omnes q̄dem tam apostoli ꝙ alij discipuli.
necnō ⁊ mulieres: habitabant in illa parte ie
rusalem. que dicebatur mello. scilicet in mon
te syon. vbi dauid construxerat sibi palaciū.
Et ibi erat cenaculum istud grande stratuꝫ.
in quo precepit sibi dominus parari pasca.
Et in cenaculo illo: tunc habitabant vnde-
cim apostoli. ceteri autem discipuli. ⁊ mulie-
res: habitabant circūquaqꝫ ꝑ diuersa hospi-
cia. Et dum comederent vndecim in cenacu-
lo: apparuit dn̄s eis. ⁊ exprobrauit incredul i
tatem eoꝝ. ⁊ duriciam cordis. ⁊ comedit cū
eis. Et conuescēs: precepit eis ab ierosolimis
ne discederent: sed expectarent promissionem
patris. i. ab ipso ꝓmissam. vel a patre ꝑ ip-
sum. ⁊ patris auctoritate complendam dicēs
iohannes baptizauit aqua. vos aūt baptiza
bimini spiritu sancto: non post multos hos
dies. ac si diceret. Spūs sanct⁹ sup vos descē
dēs: vos purificabit. ⁊ roborabit. De baptis-
mo aploꝝ solet dubitari. Sed sup hūc locū:
dicūt beda ⁊ augustin⁹ ꝙ fuerint baptizati.
Ait enim beda Baptisma eni dn̄i qd̄ ē i spiri-
tu sancto. nō ad illud tēpus respicit: quo apl̄i
⁊ ceteri fideles illius tp̄is baptizati sūt aqua.
i remissione gr̄a spūs sancti: a dn̄o p̄cepta. sꝫ
ad illud quo dn̄o mittēte spūm plenius accepe
runt. hij idē nondū fuerant baptizati. non di-
co aqua: sed spiritu sancto. quos intelligim⁹
baptizatos baptismo iohannis. vel qd̄ credi-
bilius: baptismo christi. Côueniens eni erat
eos esse baptizatos: q̄ baptizabant alios De
eodē augustin⁹. Scriptū ē qn̄ baptizat⁹ ē pau
lus. q̄ ab anania baptizatus ē. sed scriptū nō
ē qn̄ baptizati fuerint alij apl̄i. Sꝫ debem⁹ in
telligere baptizat⁹ esse: ꝓpter illā dn̄icam sen-
tentiā. nisi quis fuerit renatus ex aqua ⁊ spi-
ritu sancto: nō potest introire regnū dei. Sic
apte volūt beda ⁊ augustinus ꝙ baptizati
fuerint baptismo christi. ⁊ de quibusdā satis
videtur: ꝙ baptismo iohannis fuerint bapti
zati. vt de andrea. philippo. ⁊ petro. de q̄bus

constat: ꝙ fuerint eius discipuli. Hoc dicto: p̄cepit eis vt egrederentur de ciuitatē. ⁊ statim euanuit ab oculis eoꝝ. Ecce nona apparicio. Statim post comestionem vndecim apostoli ⁊ aliȷ̄ discipuli. ⁊ mulieres de ciuitate vnanimiter egressi: iuxta dn̄i p̄ceptū venerūt in montē oliueti. ⁊ statim dn̄s apparuit eis. Quod aūt p̄cepit eis vt egrederētur de ciuitate. ⁊ euanuerit ab oculis eoꝝ. ⁊ quod egressi d̄ ciuitate venerunt in montē oliueti. ⁊ ibi dn̄s apparuerit eis: in historia subiicet. quia breuis est. Tūc q̄ conuenerāt ceperunt eū interrogare dicētes. Dn̄e si in tp̄e hoc restitues regnū israel: tp̄ale. q̄ntū ad quosdā imperitos: ⁊ carnaliter sapientes. q̄ videntes alienigenā regnare. ⁊ iudeos esse sub p̄side: querebāt d̄ restitutione regni israel tp̄alis. putantes tunc a dn̄o restituendū. sicut duo discipuli dicentes Nos sperabamus. q̄m ipse redēpturus esset israel. Aliȷ̄ magis instructi sciētes restitutionē illā nō nisi finaliter futurā scȝ circa tp̄a iudiciȷ̄. querebāt de restitucione regni israel. spiritalis scȝ de dilatatione ecclesie. Ac si diceret. Nunq̄d i hoc tp̄e facies qd̄ p̄misisti ecclesie: Dn̄s aūt certificauit nō sup̄ hoc eos. ex quodam tn̄ in respōsione ei᷒ posito. si sciolí essent: possent intelligere restitutionē illā: multis tēporibus differēdā. Nō est inq̄t vestrū nosse tp̄a vel momēta: q̄ pater posuit in sua potestate. i. numerū tp̄um ⁊ momētoꝝ: vsq̄ȝ ad finē seculi. q̄ tantū pater. patris sciētie. Ac si diceret. nihil ad vos querere: d̄ secretis huiusmodi. nec ad ea p̄cipiēda: estis idonei. Sȝ de his q̄ ad vos spectāt estote solliciti: q̄ȝ reuera accipietis virtutē superuenientis. cui᷒ virtute roborati eritis mihi testes resurrectiōis mee. p̄mo in ierusalē. secūdo: in iudea. postea: in samaria. tandē: vsq̄ȝ ad vltimū terre. ac si tacite diceret. ante regni illius restitutionē: non solū ierosolimā. sed oēs iudee fines. ⁊ samarie: mūdi etiā terminos p̄ circūitū. fama euāgeliȷ̄ p̄curret. Primo siquidē p̄dicatū ē euangeliū in ierusalē. sed p̄pter lapidationem stephani. ⁊ morteȝ iacobi gladio occisi: egressi sunt d̄ ierusalē. p̄dicantes in finibus iudee.

Postea trāsierūt ad samaritanos. ⁊ inde p̄cesserūt p̄ vniuersum orbē. Et cū hoc dixisset scd̄ȝ aliū euāgelistā. eleuatis manib᷒ bn̄dixit eis. ⁊ post bn̄dictionē: vidētibus illis eleuatus ē. ⁊ nubes suscepit euȝ ab oculis eoꝝ. q̄ȝ q̄si quodā in globo baiule nubis ascēdit. non tn̄ ascēdens egeret ministerio nubis. sed vt p̄ hoc ostēderet. q̄ȝ oīs creatura parata ē: obsequi suo creatori. De loco ascēsionis dicit sulpicius ep̄us ierosolimitanus. q̄ȝ cū ibi postea edificata esset ecclesia: locus ille in quo institerūt vestigia christi ascēdentis: nūquā potuit sterni pauimēto. imo resiliebāt marmora in ora collocantiū. Calcati etiā pulueris a dn̄o. hoc dicit esse documētū: ꝙ vestigia impressa cernuntur. ⁊ eandē adhuc speciē velut p̄ssis vestigiȷ̄s: terra custodit. Cū iā dn̄s raptus esset a cōspectu eoꝝ: adhuc tn̄ suspensis vultibus aspiciētes in celū: cū potius reuerti in ierusalē debuissent. q̄ȝ dictū erat eis: sedete in ciuitate. quoadusq̄ȝ induamini virtute ex alto: ⁊ ne diutius ibi morarent: missi sūt angeli instruētes eos. Vn̄ sequit. Cūq̄ȝ intuerent in celū euntē illū. i. illo abeūte: vt ponat accusatiuus p̄ ablatiuo absoluto. p̄ quo ponitur genitiu᷒ in greco. vel cū p̄us intuerentur euntē illū: ⁊ adhuc intuerent in celū. ecce duo viri. i. duo angeli in forma virili: astiterūt iuxta illos i vestib᷒ albis. q̄ ⁊ dixerunt. Viri galilei q̄d statis aspiciētes i celū: q̄si obliti q̄d facere debeatis: hic iesus q̄ assūpt᷒ ē a vobis i. i eadē carnis substātia: in q̄ assūpt᷒ ē a vobis i celū: sic veniet quēadmodū vidistis euȝ euntē i celū. i. sic baiulis nubib᷒ vidistis ascēdentē: sic baiulis nubib᷒ videbitis in aere ad iudiciū venientē. duplici d̄ causa: hiȷ̄ duo angeli apparuerūt scȝ vt mestos d̄ absentia dn̄i cōfortarēt. ⁊ vt dn̄m vere i celū ascēdisse demonstrarēt scȝ. i regione angeloꝝ. nō sicut helyas q̄ raptus ē in curru igneo. ascendit vsq̄ȝ ad sublunarē regionē. nec eam trāscēdit. sed tn̄ trāslatus ē in paradisum terrestrē. q̄ adeo eminet: vt p̄tingat ad sublunarē regionem. Tūc reuersi sunt ierosolimā a monte qui vocatur oliueti p̄pter copiam oliuarum. sabbati

habens iter.i.itinere sabbati: distans a ieru/
salē scʒ:spacio miliarij.q2 nō amplioꝛ spacio
licebat iudeis in sabbato ꝓgredi de ciuitate.
vel villa in q̄ erāt.sed p millepassus:poterāt
circa deambulare. Vetus editio habet.a mō
te triū luminū.sic aūt dictus ē mons oliueti
q2 de nocte et pte occidētis:illuminabat ig/
ne tēpli.q2 erat ignis iugis in altari. mane
a pte orientis: p̄mo excipiebat radios solis:.
anteq̄ illustrarēt ciuitatē. Habebat etiā co/
piam olei:qd ē fomentū luminis.Cū regressi
essent in ierusalē:oēs vnanimiter aplos:vsqʒ
ad eoꝝ hospiciū cōduxerūt.Deinde ad ꝓpria
redierūt. Hic ꝓcessionē discipuloꝝ q̄ vna
nimiter sunt d̄ ciuitate egressi.ꝛ postea vna/
nimiter regressi: representat ecclesia singulis
dñicis dieb' ꝓcessionē faciēs. Unde sicut ipsi
egressi sunt.ꝑcedēte crucifixo:ita ꝛ nos d̄ eccle
sia egredimur crucē p̄ferēdo.Et licet nō redie
rit cū eis crucifixus.nos tñ redeūtes:crucem
portam'.q2 licet nō redierit cū eis p̄sentia cor/
porali:rediȷt tñ p̄sentia spūali. Juxta qd ait.
Vobiscū sum vsqʒ ad consūmationē seculi.
In eo ergo q2 egredimur crucē p̄ferēdo:repre/
sentam' q2 illi egressi sunt.ꝑeūte crucifixo i eo
q2 crucē dñi reportam' cū nō redierit cū eis p̄
sentia corpali rep̄sentam' :qd ait.vobiscū sū:
vsqʒ ad cōsūmationē seculi. In p̄mitiua aūt
ecclesia huiusmodi rep̄sentatio fiebat q̄nta fe/
ria.q̄ tūc tpis eque sollēnis erat: sicut p̄ma.
Quinta ꝓ veneratiōe ascēsionis:p̄ma ꝓ re/
uerētia resurrectionis.vñ i vulgare ꝓuerbiū
versū ē.vt dñice diei: dicat cognata dies io/
uis.q2 antiq̄tus fuit eque sollēnis. Sʒ q2 su/
puenerūt festa scōꝝ:ꝛ celebrare tot festa erat
q̄si onerosū:vt i dñica die fieret ꝓcessio: de/
incepe est institutū. Tūc ascēderūt apostoli
in cenaculū vbi manebant petrus ꝛ iohan/
nes.ꝛ iacob'.ꝛ andreas.ꝛ alij.ꝛ mutatur
hic series cathalogi.Solēt eni apli i cathalo/
go i hūc modū cōbinari.petrus ꝛ andreas.
iacobus ꝛ iohānes.forte alibi:ita cōbinant.
ꝓ carnis fraternitate. Hic aūt: ꝓ meritoꝝ
paritate.q2 intellexit lucas i spiritu.pares eē
in merito:petrū ꝛ iohannē.q2 forte p̄ ceteris
dilexerūt. Unā ꝛ p̄ alijs simul ad monumentū
cucurrerūt. Et erāt oēs vnanimiter pseuerā/
tes i orōne cū mulierib' ꝛ maria matre eius
q̄ a mulierib' distinguit.q2 non potest ꝓprie
dici mulier.q̄si mollier.i.mollicie passa. In/
terdū tñ mulier ꝓ sexu:nō ꝓ corruptione.et
fratribus eius.qd de illis debet intelligi:d̄ q̄/
bus ante passionē dictū ē.nec eni fratres cre/
debāt in eū.nūc aūt credebāt. Nota q2 dictū
ē pseuerātes in orōne:ꝛ nō ē additū i ieiunio
Quidā tñ a festo ascēsionis vsqʒ ad festum
pētecosten ieiunāt.exēplo aploꝝ.quos aiunt
i spacio illo ieiunasse:q2 in euāgelio dictū est.
Venient dies in q̄bus auferet ab eis sponsus
ꝛ tūc ieiunabūt.Et potuit ita eē. Huic tñ nō
habet i dieb' illis.i.in illo meditullio tpis.
inter ascēsionē:ꝛ spūs sancti missionē. Exur/
gēs petrus i medio fratrū dixit.Cōstat enim
in spacio illo:factā eē mathie electionem. licet
nō sit determinatū:q̄ die. Vñ: q̄si indefinite
dictū ē.in dieb' illis.ꝛ inde q2 ex forma scpti
assūpsit ecclesia formā legēdi. Vñ:q2 i actib'
aploꝝ frequēter inuenit.i dieb' illis:ideo cū
legunt i ecclesia ꝑticule eplāꝝ:p̄mittit in die/
bus illis.Et q2 i euāgelijs sepe legit i illo tpe
ideo cū singulis dieb' legunt in ecclesia ꝑti/
cule euangelioꝝ:p̄mittit in illo tpe. Uiri fra/
tres oportet implere scripturā:quā p̄dixit spi/
ritus sanctus ꝑ os dauid.d̄ iuda q̄ fuit dux
eoꝝ q̄ comp̄hēderūt iesū.q2 duxit cohortē et
ministros regis ad ortū:i quo orabat dñs.
vel q2 osculo dedit ꝓditionis indiciū.ꝛ ita p̄
buit eis ducatū.q̄ cōnumerat' ē i nobis.ꝛ.i.
sortitus ē sortē ministerij hui' scʒ aplatus.
q2 q̄si sorte.i.dñica electione obtinuit aplatū.
Et elegāter dictū est cōnumerat'.q2 numero
non merito:inter aplos cōputat'. vel respicit
ad hoc qd dixerat.q̄ fuit dux eoꝝ:q̄ comp̄hē/
derūt iesum.ꝛ sortitus ē sortē ministerij hui'
scilicet ducatus.i.habuit hunc ducatū. ꝛ hic
q̄dem possedit agrū de mercede iniquitatis.
quod quidam mistice exponunt.i. ꝓ accepto
precio ꝓditionis:possedit infernū.q̄ dicit ter/
ra morientiū.sicut paradisus:terra viuentiū.
Alij dicūt:iudā ibi sepultū.ꝛ ita possedisse. sʒ

nō ē autētícā. Dictū ē ergo possedit. i. posside
ri fecit. q2 ō possessione ei᷒ ꝓpria emptus est. ⁊
ab aliis possessus. Et suspēsus crepuit medi᷒
⁊ diffusa sunt viscera ei᷒. Dignū eni erat. vt
viscera q̄ ꝓditionē acceperant: rupta caderent.
guttur quo vox ꝓdicionis exierat: laqueo ar
taret. Sepe eni mod᷒ pene: exprimit modum
culpe. Unū absciditē homini caput corpis. q2
ipse sibi abscidit caput mentis. i. rationē. sic ⁊
iudas mortuus ē in aere. tanquā aeris pote
statib᷒ sociādus. cōgruū eni erat vt separareē
ab angeloꝝ ⁊ hominū regione: q̄ offēsus fu
erat vtrisq3. ⁊ ita mod᷒ ⁊ locus pene: cōgruit
culpe. ⁊ notū factū ē hoc oibus i ierusalē ha
bitātibus. ita vt appellareē ager ille lingua
eoꝝ acheldemach. Quia dicit eoꝝ. Dicūt q̄
dā hec non fuisse verba petri. cū iude᷒ esset: ⁊
ad iudeos loquereē. sed luce. q̄ grece scpsit. ⁊ i
hebreo nomē agri expssit. Alij dicūt: φ latin᷒
interpres: hoc expssit. vel addidit. sed melius
a petro dictū accipiē. ⁊ cōtinuaē ei qđ dixerat.
notū factū ē oibus habitātib᷒ i ierusalē. ita vt
appellareē ager ille acheldemach lingua eo
rū. i. ierosolimitaꝝ. q2 cū petrus galile᷒ esset. ⁊
eadē eēt lingua galileoꝝ ⁊ ierosolimitaꝝ: di
uersa tñ erant lingue idiomata. Unū petro di
ctū ē. vere galile᷒ es. nā ⁊ loquela tua mani
festū te facit. i. idioma lingue galileoꝝ. Scp
tū est eni in libro psalmoꝝ. Nō ē dictū in li
bris. Unū insultat augustin᷒ hieronymo. li
brū psalmoꝝ ꝑ qnq3 volumina distinguēti.
Tūc eni dici debuit: qrto libro psalmoꝝ. Fi
at habitatio eoꝝ deserta: ⁊ nō sit q̄ habitet in
ea ō suis scz. ⁊. i. episcopatū eius accipiat al
ter. i. alius. Quia ō multis discipulis. i. sep
tuagintaduob᷒: electus ē mathias ei substi
tutus. vel ideo dictū ē. q2 mathias longe fuit
alter ab eo. q2 vir sanct᷒. iudas: nequā. vel al
ter duoꝝ: quoꝝ sortes misse sunt. Oportet er
go ex his viris q̄ nobiscū sūt cōgregati. in oī
tpe quo intrauit. ⁊ exiuit dñs iesus. incipiēs
a baptismate iohānis vsq3 in diē quo assūp
tus ē a nobis: testē resurrectionis ei᷒ nobiscū
fieri: vnū ex istis. qsi diceret. φ mortu᷒ ē qdē
iudas. ⁊ sic ꝓphetatū ē. q2 episcopatū ei᷒ acci

piet alter. ergo oportet: vt aliquē ei substituā
mus q̄ testeē nobiscū resurrectionē ei᷒. q2 di
ctū est nobis. eritis mihi testes resurrectiōis
scz mee: i ierusalē. ⁊ i omni iudea ⁊ samaria.
⁊ vsq3 ad vltimū terre. Et q2 testis nō nisi is
q̄ vidit. vel audiuit: debet testimoniū3 ferre.
Eligēdus ē ō his viris. q̄ a baptismo iohan
nis: postquā cepit dñs facere ⁊ docere: vsq3
ad diē ascēsionis nobiscū fuerūt: ⁊ dñi mira
cula viderūt. ⁊ doctrinā audierunt. Et nota
φ dictū ē ex viris. nō ō sexu infirmiori. ⁊ ad
hoc min᷒ idoneo. ⁊ statuerūt duos illos aliis
pferētes. ioseph q̄ vocaē barsabas. q̄ cogno
minabaē iust᷒. ⁊ mathiā ō cui᷒ laude subti
ceē. q2 sufficit ei ꝓ laude: φ i aplm̄ eligiē. Jo
seph ꝑo cōmēdaē. ne tanquā indign᷒ respui
videreē. ⁊ habem᷒ hic plane i glosa: q2 iste io
seph q̄ vocaē barsabas fuit barnabas. q̄ post
ea cū paulo i aplm̄ elect᷒ ē. Sz nō ē huic opi
nioni adherēdū. q2 ex sequētib᷒ euidēs fiet:
hoc nō constare. Jste nāq3 ioseph fuit frater
triū aploꝝ filioꝝ alphei. nec fuit apls. ⁊ oran
tes dixerūt. Tu dñe q̄ corda omniū nosti. ostē
de quē elegeris ex his duob᷒ accipe locū mi
nisterij hui᷒. ⁊ aplatus. ō quo ꝑuaricatus ē
iudas vt habitaret i locū suū. Et dederūt eis
sortes. ⁊ cecidit sors sup mathiā. ⁊ annume
ratus ē cū vndecim. nō ē vtēdū modo: sortib᷒
vt tradit hieronym᷒: ꝓ hac auctoritate. q2 ꝑ
uilegia paucoꝝ: nō faciūt legē cōmunē. Nō
dū eni missus fuerat spūs sanct᷒. necdū peni
tus figure legales cessauerāt. ideo: adhuc posi
te sūt sortes. sic i veteri testamento sepe factū
legiē. Nā saul sorte electus ē. Jonathas ⁊ ar
miger ei᷒ sortes iecerūt. Dauid quoq3 sortes ie
cit: qñ vigintiqtuor summos sacerdotes elegit.
Si qs aūt cōpellaē vti sortib᷒: aplos imiteē.
ꝑmissa scilicet oratione ad deū. Facta ē ergo
electio mathie: inter ascensionē ⁊ spūs sanc
ti missionē. sed qua die incertū ē. Et cū com
plerentur dies pentecostes: erant omnes di
scipuli pariter in eodem loco. in quo facta
est electio mathie. Sed videtur ꝓperam di
ctū: cū cōplereē. Cū hec fuerit ꝑma septē die
rū. qbus ꝓcedabaē festū pētecostes. Tria eni

erāt festa:q̄ septē dieb⁹ ꝑtelabāt scʒ:pasca.pē
tecostes.scēophegia. Videt ergo poti⁹ dicēdꝫ
fuisse.cū icipēt dies pētecostes.sed pētecostes
equocū ē.ad q̄nq̄genā.⁊ ad eā sollēnitatē sep
tē dieb⁹ ꝑtelatā. Pentacon eni interp̄tat q̄n/
q̄gīta.vn̄ pentecostes q̄nq̄gīnta significat.
vel q̄nq̄genā. ⁊ ē grecū vocabulū pētecoste.
sicut parasceue.⁊ scenophegia.sed d̄ hoc noīe
pasca questio ē.habēt eni hebrei:multa greca
vocabula.q꞉ sepe ꝑ multas ꝑiculares capti
uitates dispsi sūt.⁊ fuerūt inter grecos. a q̄/
bus multa vocabula retinuerūt. Est ergo sen/
sus.cū cōplerent dies pētecostes.i.q̄nquage/
ne.illa eni dies:erat q̄nq̄gesima a resurrectio
ne.⁊ cū inchoarent dies pētecostes.i.illi⁹ sol/
lēnitatis septē dieb⁹ ꝑtelande:erāt oēs disci/
puli i cenaculo.⁊ dū essent oēs pariter i cena
culo.fact⁹ ē repēte d̄ celo.i.d̄ aere son⁹.q꞉ fra/
go꞉ q̄dā insonuit i aere.tanquā aduenientis
spūs.i.soni vehemētis.vt sit tanquā nota si/
militudinis.ac si diceret. Venit spūs sanct⁹
in similitudine venti vehemētis.vel tanquaꝫ
spūs sancti vehementis.⁊ erit tanquā:expsli/
uum veritatis.q꞉ vere spūs sanct⁹ dicit vehe
mēs.q̄si vehēs a mēte.i.a mētis affectib⁹ ali/
enas.vel iuxta q̄d ait ille darceuallēsis: meri/
to dicit vehemēs q̄si ve adimēs.i.eternā dā/
nationē. Potest ergo ⁊ ad sonū.⁊ ad spiritū
sanctū referri q̄d dictū ē.tanquā aduenietis
spūs.q꞉ spūs:equocū ē ad vtrūqꝫ.sicut ruha
i hebreo.neuma i greco.⁊ repleuit. Son⁹ ille
vel spūs sanct⁹:totā domū vbi erant sedētes
i.viros ⁊ mulieres:i domo sedētes implētes
q̄d dictū fuerat eis. Sedēte i ciuitate: quoad
vsqꝫ induamini virtute exalto. Et apparuerūt
illis dispti̇te lingue tanquā ignis.i.radioli ig
nei i modū linguaꝝ insidētes:capitib⁹ singu
loꝝ.ipsa aūt species creature.in q̄ spūs sanct⁹
visibiliter descēdit:ad quē vsū tūc descēderit i
aplos:expsllit. Species ignis ostēdit spiritū
sanctū tūc eis datū esse ad robur. spēs ling/
uaꝝ ad sciētiā. Lingua eni scientiā explicat.
ignis:testā roborat. Datus ē etiā apostolis
spūs ante passionē.q̄n missi sunt ad p̄dican/
dū.⁊ dictū ē eis.egros sanate.demones eici/
te.mortuos suscitate. Post resurrectionē etiā
datus ē eis:ad aliū vsū.q̄n insufflauit:⁊ di/
xit eis. Accipite spiritū sanctū.quoꝝ remiseri/
tis peccata:remittunt eis. ⁊ quoꝝ retinueri/
tis retēta sūt.vbi forte claues q̄s dederat pe/
tro:dedit aliis. Et repleti sunt oēs spiritu san
cto.⁊ ceperunt loqui variis linguis apostoli.
ꝑut spūs sanct⁹ dabat eloqui illis.q̄ diuidēs
singulis ꝑut vult.vbi vult.quādo vult.quō
vult.q̄bus vult.q̄ntū vult spirat. Et vide q̄p
apostoli:vel vna tm̄ lingua scʒ hebrea loque/
bant.ita q̄p ab oibus intelligebant.vel q̄d ve
riūs ē.linguis oibus loquebant.q̄bus inspi/
rauerat spūs sanctus:omniū linguaꝝ noti/
ciā.iuxta q̄d in sapiētia legit. Spūs dn̄i re/
pleuit orbē terraꝝ.⁊ hoc q̄d cōtinet oia.i.hō.
cōueniencia habēs cū omni creatura:sciētiaꝫ
habet vocis.i.linguaꝝ. ac si diceret. Spirit⁹
sanctus replens orbē terraꝝ: dedit apostolis
sciētiā linguaꝝ. Erāt aūt iudei viri religiosi in
ierusalē.⁊ i iudea habitātes.⁊ p̄ter illos: alii
multi supueniētes.fere ex omni natione que
sub celo ē. Quia multis captiuitatib⁹ dispsi
fuerāt iudei.⁊ p̄cipue sub antiocho epipha/
ne.q̄ captiuitas fuerat vicinio꞉ huic facto. et
modo ad diē festū oēs cōuenerāt. Audito aūt
frago꞉e q̄ insonuerat i aere:cōuenerūt oēs ad
discipulos.⁊ mirati sunt.q̄m audiebat vnus/
quisqꝫ lingua sua illos loquētes. Merito aūt
dictū ē singulariter:lingua sua.q꞉ nō solū sci/
ebāt linguas:sed etiam linguaꝝ idiomata.
Alii aūt irridebāt eos dicētes.musto pleni sūt
isti.i.vehemēter ebrii.q꞉ vehemētio꞉ est ebrie
tas d̄ musto:q̄p d̄ vino defecato. Tūc surre/
xit petr⁹,cū vndecim ostēdens nō esse ebrios.
sed spū sancto repletos dicēs. Non sunt isti
ebrii.cū sit hora diei tertia.q̄si diceret nondū
ē tēpus comedēdi.nec solēt inebriari ieiuni.
Et q꞉ sciebat legē.⁊ sciētib⁹ loquebat:osten/
dit ꝓphetatū esse a iohel:spūs sācti aduētū.
Et cū nō inducat ꝓpheciā iohel nisi vt osten
dat ꝓphetatū esse aduentum spūs sancti in/
cidenter annectit de die iudicii. quia predixit
iohel iudicii signa.quedam iam impleta:que
dā adhuc implēda. Erit in nouissimis dieb⁹

dicit dñs. effundam de spiritu meo sup om-
nem carnē. i. sup vtrūq₃ sexū. nō sup omnes
hominē. ⁊ ꝓphetabūt filij vestri. vt agabus.
⁊ symon niger. Et filie vestre vt filie philippi.
Et iuuenes vestri visiones videbūt. vt pau-
lus raptus ad tertiū celū. ⁊ senes vestri som
nia sōmniabūt. vt petrus. d̄ quo legitur. esti-
mabat seipsum videre. hucusq₃ de aduentu
spiritus sancti.

Sequitur de die iudicij. ⁊ dabo ꝓdi
gia in celo sursū. Qđ impletū ē. cū
ad iudiciū dñice natiuitatis: noua
stella in aere apparuit. ⁊ in passione: qñ sol
obscuratus ē. Et signa in terra deorsum. qđ
impletū ē cū christo. spiritū emittēte: terra cō
tremuit. ⁊ petre scisse sunt. ⁊ monumēta sūt
apta. Sanguinē dñice vulneris vel sudoris.
quādo factus ē sudor ei' sicut gutte sangui-
nis. qđ ꝑter naturā fuit. ⁊ ita signū fuit. sic ⁊
sanguis d̄ latere dñi mortui ꝓfluēs. ꝑter na-
turā: signū fuit. ⁊ ignē sancti spūs superuem-
entis: ⁊ vaporē fumi. i. feruorē cōpunctionis:
d̄ spūs sancti ardore: tanquā fumus de igne
ꝓcedētis. Sol cōuertet in tenebras: ⁊ luna i
sanguinē. In passione: sol in tenebras versus
ē. sed cū tūc plenilumiū esset. vtrū luna i sang
uinē versa sit: hominib' innotescere nō potu-
it. cū esset sub terra. ⁊ visibus humanis: ob
iectu terre subtracta. De altero itaq₃ istoꝝ cō
stat. q2 iam impletū. forte reliquū est adhuc
implendū. Et hec omnia fiet: anteq̄ veniat
dies dñi: magnus spacio. q2 nox non succedet
ei ope. q2 in eo totus mūdus examinabit cla
ritate: q2 sol lucebit sep̄tēpliciter. Uiri israheli
te. q̄bus specialiter locuti sunt ꝓphete: audite
verba hec. i. intelligite iam completū esse. qđ
ꝓphetauit iohel: d̄ spūs sancti missione. quia
missus est spūs sanct'. ⁊ ab eo: quē vos in-
teremistis. q̄ alto cōsilio paterne dispēsationis:
traditus ē in manus vias. Quē deus susci-
tauit solutis doloribus inferni. vel quantum
ad ipsum quē dolores penaꝝ inferni nō lesert.
Uel q̄ntū ad alios q̄ ꝑ eū ab inferni dolori-
bus absoluti sunt. Qđ palā ē ex greco. vbi di
citur. soluens ꝑ spiritū₃ dolores mortis. Qđ

aūt a deo suscitatus sit: ꝓbat ꝑ ꝓphetiā da-
uid. ⁊ ponit plures versus psalmi. Sed ad
hoc ꝓbandū: sufficit ille solus. nō relinques
animā meā in inferno. nec dabis sanctū tuū
videre corruptionē. Sūt enim verba christi:
ad patrē. q̄si nō patieris o pater: animā me-
am ad inferos descēdentem: ibi detineri. nec
corpus meū. sanctificatū corrūpi. vel incinera
ri. Postea de dauid nō esse hoc intelligēdū:
ostēdit. arguēs iudeos. hoc d̄ dauid ꝑperā₃
interꝑtantes. dicēs. licet hoc audacter viri fra
tres vobis dicere d̄ patriarcha dauid. qm̄ de
functus ē. ⁊ sepultus apud nos. ⁊ corpus ei'
incineratū. ⁊ adhuc cineres ei' apud nos sūt
Uñ patet: nō d̄ se hoc dixisse. non dabis san-
ctum tuū videre corruptionem. Sed ꝓpheta
uit de resurrectione christi. qui nec derelictus
ē in inferno: nec caro eius videbit corruptio
nem. Quē suscitauit deus. cuius nos testes
sumus. qui ad dexteram patris sedens: misit
in nos spiritū sanctū. qui operatur in nobis:
qđ videtis. Qđ aūt exaltatus sit ad dexterā
patris. iterum ꝓbat auctoritate dauid ꝓphe
te dicētis. Dixit dñs dño meo sede a dextris
meis. Qđ de dauid vel alio homine: nō po-
test intelligi. Certissime ergo scitote. hunc ie-
sum ita exaltatū. ⁊ spiritum sanctū₃ misisse:
quem vos crucifixistis. His auditis: cōpūcti
sunt corde. ⁊ ita impleta est ꝓphetia iohelis.
quia post ignē sancti spiritus: secutus est va-
por cōpunctionis. Et dixerunt ad petrum. ⁊
ad reliquos apostolos. Quid faciemus viri
fratres: Ad quos petrus. Penitētiā agite. et
baptizetur vnusquisq₃ vestrū₃: in nomine iesu
christi. in remissionem peccatoꝝ. ⁊ accipietis
donū spiritus sancti. vt loq̄mini varijs ling-
uis: sicut ⁊ nos. Et hoc erat signū familiare:
in ꝑmitiua ecclesia. quia omnes fere ascēden-
tes de lauacro: loquebant linguis oībus. Et
nota q̄ ait petrus. baptizetur vnusquisq₃ ve-
strū in nomine iesu christi. formā namq₃ tra-
ditam a dño. q̄ exprimitur trinitas: ꝑ in pri-
mitiua ecclesia subticuerūt apostoli. vtentes
hac forma verboꝝ. Baptizo te. in nomine ie-
su christi. vt ita dilatarēt nomē christi. Alijs

verbis pluribus exhortatus est eos petrus. ⁊
qui receperunt sermonē ei' baptizati sūt. ⁊ ap
posite sūt numero fideliū die illa scꝫ ipsa die
pentecostes anime circiter tria milia. ⁊ erant
pseuerātes in doctrina aplor. ⁊ in cōmuni-
one fractionis panis. i. eucharistie. qꝛ in pmi
tiua ecclesia crebro vnanimiter veniebāt: ad
pcipiēdā eucharistiā. vel in cōmunione fra-
ctionis panis quottidiani. q singulis quotti
die ab apostolis frangebāt. nihil enim habe
bant pprīū. sed pdia vendiderāt. ⁊ posuerunt
pcia ad pedes apostolorū. q singulis diebus
mane ascēdebant in templū: ad orationem.
Postea redeuntes: singulis panem distribu-
ebant. put opus erat.

c Cum aūt quadā die ascenderēt pe-
trus ⁊ iohannes in templū. ad ho-
ram orōnis nonā. erat qdam clau
dus a natiuitate q in glosa: paraliticus dicit
iuxta portā tēpli. q dicitur speciosa. a speciali
quodā ornamēto: qđ apposuit ei alexāder hir
canus. ibidē etiā posuit herodes aqlam au-
ream. ⁊ erat porta atrij: virorū mūdorū. Iste
claudus quottidie portabat in grabato suo
ad portā illā. vt peteret elemosinā ab ingredi-
entibus templū. ⁊ rogabat petrū ⁊ iohannē:
vt elemosinā acciperet ab eis. Cū ascendissent
in templū: ad horā orōnis nonā. fuit eni cō
suetudo hebreorū: trib' horis orare. Vn̄ da-
niel. dato edicto regis qlibet die bis trib' ho-
ris orabat. ascendēs fenestrā cubiculi sui. Et
hec cōsuetudo cōfirmata ē ab ecclesia. q eisdē
trib' horis orat. scꝫ tertia. sexta. nona. Quia
dn̄s tertia hora: spiritū misit. sexta: crucē ascē
dit. nona: animā posuit. Intuētes petrus ⁊
iohannes claudū dixerūt: respice in nos. Ac
si diceret. Attēde paupertatē nostrā. non habe-
mus: qd porrigamus tibi. At ille intendebat
in eos sperans se aliqd accepturū ab eis. Ad
quē petrus. Argentū ⁊ aurū nō ē mihi. Non
enim erat suū: qđ reseruabat in vsus paupe
rū. q relinquerant patrimonia sua: pijcientes
omnia ad pedes aplorū. Qđ aūt habeo: hoc
tibi do. In noīe iesu nazareni: surge ⁊ am-
bula. Et apprehensa manu eius dextera: ele-
uauit eū. ⁊ ptin' cōsolidate sūt bases eius. i.
plante. ⁊ stetit ⁊ ambulabat. Et intrauit cū
illis i tēplū: ambulās ⁊ exiliēs. Qđ additū ē
a luca: vt ostenderet illud impletū. Saliet sic
ceru' claudus. Et vidit oīs populus ambu
lantē eū ⁊ laudantē deū. ⁊ impleti sūt stupo-
re. ⁊ extasi: in eo qđ cōtigerat illi. Scientes qr
a natiuitate claud' fuerat. Et cū viderent pe-
trū ⁊ iohannē. cucurrerūt ad eos ad porticū:
q appellabat salomonis. i. i ea pte in q sta-
bat salomon dū oraret. Et vidēs petrus po-
pulū admirantē sup hoc miraculo locutus ē
ad eos. viri israhelite quid admiramini. aut
qd intuemini nos. qsi virtute nr̄a fecerimus
hoc miraculū: Quasi diceret. non vtute nr̄a
hoc fecimus. sed de' abrahā. ⁊ deus ysaac. ⁊
de' iacob. de' patrū nostrorū glorificauit filiū
suū iesum. quē vos qdē tradidistis. ⁊ nega-
stis ante faciem pilati. iudicāte illo dimitti. ⁊
vos potius iudicastis barraban dimittendū
Nomē eius. i. noīs ei' inuocatio ⁊ fides ha-
bita đ eo: dedit isti integrā sanitatē. in con-
spectu omniū nostrū. Et nūc scio fratres: qꝛ p
ignorantiā fecistis: sicut ⁊ pncipes vr̄i. Sed
qꝛ sic pdictuꝫ erat ab oīb' pphetis: oportebat
impleri. penitemini igit ⁊ cōuertimini. vt cū
venerint tpa refrigerij. a facie dn̄i scꝫ tēp' in-
carnationis. qđ reuera fuit tempus refrigerij
vel discrecio vniuersalis iudicij. ⁊ redemptio
iustorū deleant peccata vr̄a. tūc eni plene de-
lebunt peccata: cū vtute resurrectionis: mors
destruet nouissima. ⁊ cū miserit eū q pdicat'
ē vobis iesum christū. quē oportet celū susci-
pere. i. ad dexterā patris sedere: vsqꝫ in tpe re-
stitutionis omniū q locutus ē dn̄s ad secu-
la: p os scōrū pphetarū. i. ad cōmunē omniū
resurrectionē. Tūc eni reuera oīa cōplebūtur
de xpo: a pphetis pdicta. Et ponit exēpla de
his q pdixerūt de christo. ⁊ pmittit moysen.
Loquētib' aūt illis ad populū. superuenerunt
sacerdotes ⁊ magistratus tēpli. indignati oēs
cōmuniter. qꝛ ita magnificabāt eum quē ipsi
damnauerūt: qsi reum. Et saducei specialiter
dolentes. qꝛ pdicabant resurrectionē: qm ipsi
negabant. ⁊ iniecerūt man' in eos. ⁊ posue-

runt in carcere. quia iam vespa erat. ⁊ nō po
tuerūt eos iudicare. Multi aūt eoꝝ q̄ audie-
rūt vba illoꝝ: crediderūt. ⁊ fuerūt q̄ ea die ad
fidē cōuersi sunt q̄nq; milia. Et hoc ē: q̄ꝺ sepe
legit̄. q2 tria milia vna die ad fidē cōuersi sūt.
q̄ꝺ ipsa die pētecostes factū ē. Alia die: q̄nq;
milia. Altera die cōgregati sūt p̄ncipes sacer-
dotū. i. q̄ p̄ncipatū habebāt inter vigintiq̄t-
tuor seniores sacerdotes. q̄ nominatim expri-
munt̄. Annas p̄nceps sc; sacerdotū. q̄ oībus
p̄minebat. cayphas: ⁊ alexander. ⁊ iohānes
Hij post eū erant excellentiores. ⁊ quotquot
erāt ꝺ genere sacerdotali. ⁊ seniores ⁊ phari-
sei. traditionū inuētores. ⁊ scribe legis exposi
tores legē sc; alijs exponētes. hoꝝ distinctio-
nē frequēter habemus in euāgelio. Et statu-
entes eos i medio cōcilij. interrogauerūt eos
in q̄ virtute. aut i quo noīe fecistis hoc: Tūc
petrus plen⁹ spū sancto: r̄ndit. Primo questio
nē eoꝝ temerariā esse ostēdēs. nunq̄d p bene
facto iudicamur. i. ad iudices trahimur. ⁊ tā
quā rei arguimur: Quasi diceret. stulte nos
arguitis. Notū sit tn̄ vobis oībus: q2 in no-
mine iesu christi quē vos crucifixistis: iste sa-
nus astat coraz vobis. quē deus suscitauit a
mortuis. Hic ē eni lapis a vobis edificantib⁹
reprobatus. i. a vobis crucifixus. q̄ postea su-
scitatus a patre: factus ē i caput anguli. i. fa
ctus est p̄nceps duoꝝ populoꝝ. q̄ in ipso tan
quā i angulari lapide sūt vniti. ⁊ nō ē in ali-
quo alio salus. Nō eni ē nomē aliud sub ce-
lo datū hominib⁹: q̄ꝑ nomē xp̄i. i quo oporte
at nos saluari. Uidētes petri ⁊ iohānis con-
stantiā: attēdētes q̄ꝑ illi essent idiote. ⁊ illitera
ti: amirabant̄ cognoscētes eos. q2 cū iesu vide
rāt eos. ⁊ q2 p̄sens erat cū eis quē sanauerāt
nō poterāt cōtradicere. Nota q2 aliā habem⁹
hic ethimologiā huius noīs idiota q̄si diui-
sus ab vrbib⁹. ydos eni: dio. ota auris interp̄
tatur. Ut dicat̄ ydiota: q̄si diuisus ab intel-
lectu. i. fatuus. Sc̄d̄m ethimologiā q̄ hic po
nitur: dicit̄ ydiota. q̄si ab ydiomate. dicti sūt
ergo ydiote. q̄si cōtenti: solo ydiomate lingue
sue. Idioma lingue hebree satis nouerant. ⁊
nihil aliud. Iusserūt aūt eos: foras extra con
cilīū secedere. ⁊ cōferebāt ad inuicē dicentes:
Quid faciem⁹ hoībus istis: Manifestū ē mi
raculū q̄ꝺ fecerūt. negare nō possum⁹. sed ne
amplius diuulget̄: cōminemur eis. ne vltra
loquant̄ in noīe hoc vlli hominū. ⁊ vocātes
eos denūciauerūt: ne omnino loquerent̄. nec
docerēt: in noīe iesu. Ad quos petrus ⁊ iohā-
nes. Uos ipsi iudicate. an pocius sit obedien-
dū deo p̄cipiēti: an vobis p̄hibentib⁹. Quasi
diceret. erratis p̄hibētes: q̄ꝺ deus p̄cipit. nec
estis audiēdi. vbi eni supior p̄cipit: inferior
cōtradicit. nō ē audiēdus inferior. non possu
mus q̄ audiuimus ⁊ vidim⁹ nō loqui. At il-
li cōminātes: dimiserūt eos. nō audentes in
eos man⁹ inicere: p̄pter populū. Dimissi aūt
redierūt ad suos i syon: ⁊ nunciauerūt q̄nta
eis p̄ncipes sacerdotū. ⁊ seniores dixissent. ⁊
quō r̄nderūt eis. Qui cū audissent: vnanimi-
ter leuauerūt vocē ad dn̄m dicentes. Dn̄e. q̄
fecisti celū ⁊ terrā. mare ⁊ oia q̄ i eis sūt. qui
spū sancto per os dauid patris nr̄i pueri tui
dixisti. Quare fremuerūt gētes. ⁊ populi me
ditati sūt inania. Astiterūt reges terre. ⁊ p̄n-
cipes cōuenerūt in vnū aduersus dn̄m ⁊ ad-
uersus christū ei⁹. Cōuenerūt eni vere i ciuita
te ista: aduersus puerū sanctū tuū iesuz: quē
vnxisti. Herodes ⁊ pilat⁹ cū regib⁹ ⁊ populis
israel. facere q̄ man⁹ tua: ⁊ cōsiliū tuū decre-
uerūt. fieri. nūc dn̄e respice i minas eoꝝ. ⁊ da
seruis tuis cū omni fiducia loq̄ verbum tuū.
Nota q2 ꝺ hoc vbo solet frequenter opponi.
Cōuenerūt herodes ⁊ pilat⁹ facere. q̄ man⁹ et
cōsiliū dei: decreuerūt fieri. Sz adhere duob⁹
verbis. facere fieri. q̄ reuera ipsi cōuenerūt: ad
exercendā prauā actionē. deus decreuit fieri:
illā passionez: q2 actio illa fuit praua. passio
bona. Cū orassent: motus ē locus i quo erāt
cōgregati. ⁊ in terre motu missus ē spūs san
ctus. Et repleti spū sancto: loquebant̄ verbū
dei cū fiducia. ⁊ multitudinis credentiū erat
cor vnū ⁊ anima vna. nec q̄squā eoꝝ q̄ possi-
debat aliq̄d. suū esse dicebat. sed erāt illis oia
cōmunia. ⁊ magna gr̄a erat in oībus illis.
neq; enim q̄squā egēs erat inter illos. Quot-
quot aūt erant possessores agroꝝ aut domoꝝ

vendebant. ⁊ ponebāt p̄cia ad pedes aploꝝ. diuidebāt aūt singulis: put opus erat cuiqꝫ

Vnc ioseph q̄ cognominat⁹ ē bar-
t nabas ab apostolis. q̄d interp̄tatur
filius cōsolationis: leuites. cyprius genere cū haberet agrū vendidit illū. ⁊ posuit p̄ciuꝫ ante pedes aploꝝ iude: qꝛ cū dixisset leuites: ne videret̄ nō habere p̄priū: qꝛ leuite nō habebāt hereditatē in terra: additū est cypus genere vt ostenderet̄ nobis in dispsione. ⁊ inter gentiles: licebat ei p̄priū habere. ⁊ est adherendū verbo bede: sup hūc locū. ⁊ tenendū hūc fuisse sociū pauli. nō illū qui cum mathia statutus ē qñ cecidit sors sup mathiaꝫ. q̄dā arbitrant̄ vt dicit beda minus intuētes qꝛ hic barnabas ille: barsabas appellat̄. hic: filius cōsolationis. ille: filius quietis interpretatur. Vñ lucas: nōis interp̄tationem scīter addidit. vt hui⁹ ad illū differētiā insinuaret.

Jr aūt q̄dam nōie ananias. cū sa-
v phira vxore sua: voluit esse in colle
gio iustoꝝ vt haberet necessaria vite: sine labore. ⁊ ita lucratiue voluit sibi adq̄rere p̄bendā. Et cū vouisset totū p̄ciū agri vēditi ponere ad pedes aploꝝ nō soluēs votū: defraudauit d̄ p̄cio agri conscia vxore: mediā ptem sibi reseruans. reliquā ad pedes aploꝝ ponēs. Q̄ d̄ statim puidēs petrus in sp̄ū: ait Anania: cur tēptauit sathanas cor tuū. mentiri te spiritui sancto: Cur fraudasti de precio agri: nō es mētitus hoībus sed deo. q̄ scrutatur corda. ⁊ pdit oēs q̄ loquūtur mendaciū Audiēs ananias hec verba: cecidit. et expirauit Vbi notādū. q̄ licet dñs i euāgelio dixerit siq̄s pcusserit te in dexterā maxillā. p̄be ei ⁊ alterā. tñ in pmitiua ecclesia: qñqꝫ exercuit vindictā. qñ eni pmo pmulgant̄ leges: solēt ad eas sanctiēdas graues vindicte exerceri. vt rigore legis pmulgate: sanctiate seueritas vindicte. vñ in inicio legis nascētis. p collectiōe lignoꝝ i sabbato: lapidat̄ homo In inicio sacerdocij duo filij. aaron igne cōsumpti sunt: pro oblato igne alieno. Sic ananias defraudās d̄ p̄cio: corruit. ⁊ expirauit p terrore alijs incutiēdo. qꝛ tam velox vindicta: magnū timore aliis incussit. Factus ē eni timor magnus i oēs q̄ audierūt. Et ē anticipatio. qꝛ solius viri mortē. ante vxoris exitū: Pauci audi en. Surgentes aūt iuuenes adportauerūt cadauer: ⁊ sepelierūt. Et factū est quasi horarū triū spaciū ⁊ vxor eius nesciēs introijt. Ad quā petrus. Quid vtiqꝫ cōuenit vobis spiritū dñi temptare: Ecce pedes eoꝝ q̄ sepelierūt virū tuū. stant ad ostiū: ⁊ efferēt te. Ac si breui verbo cōcludēs diceret. morieris. Qui eni sepelitur: mortuus est. Cōfestim corruit ante pedes eius: ⁊ expirauit. qꝛ fuerat cōscia fraudis. Et intrantes iuuenes q̄ stabant ad ostium: inuenerūt eā mortuā. ⁊ asportauerunt: ⁊ sepelierūt ad virū. i. iuxta virū suū. fuit eni hec consuetudo hebreoꝝ: vxores sepelire iuxta viros. vt cōiunctionē carnis: sequeret̄ coniunctio pulueris. ⁊ quia mulier formata est: de costa viri.

Er manus aploꝝ fiebāt signa ⁊ p
p digia multa in plebe. Et erant oēs
vnanimiter in portícu salomonis.
Nemo aūt infideliū audebat se ficte cōiungere illis. qꝛ territi erant exemplo ananie. ⁊ augebatur credentiū multitudo. ⁊ ponebant in plateis infirmos. ⁊ lectulis ⁊ grabatis. vt veniente petro: vmbra corporis illi⁹ obumbrati: liberarent̄ ab infirmitatib⁹ suis. qꝛ petrus priuilegiatus ē i miraculis. ⁊ maiora legitur fecisse: q̄ christus. Et vide: qꝛ grabata p̄prie dicuntur. lectisternia paupum. in q̄bus nihil corpori substernitur. sed tantū supponitur capiti substramentū. Exurgens autē pnceps sacerdotū. ⁊ saducei: repleti sunt zelo. ⁊ iniecerunt manus in aplos. ⁊ posuerūt eos i publica custodia. i. i carcere. Nota. qꝛ cum supra pluraliter dictū sit. pncipes sacerdotū: hic dicitur singulariter. qꝛ mortuus forte erat vn⁹ eoꝝ scꝫ ananias. Vide quoqꝫ. qꝛ saducei dicti sunt: quasi seducei. a sedech: q̄d interp̄tatur iusticia. vnde melchisedech. quasi rex iusticie Vsurpabant eni sibi nomen iusticie: cū essent iniusti. vel dicti sunt saducei. a sadoch sacerdote: a quo transtulit salomon sacerdotium ad abiathar. quia gloriabant̄ de genere eius.

Jſti conſentiabant ꝑncipibus ſacerdotū· in
ꝑſecutione aploꝝ· qꝛ ꝑdicabant reſurrectionē·
quā ipſi negabant. Angelus aūt dñi ꝑ noctē
apiens ianuas carceris: ⁊ educēs eos: dixit.
Jte· ⁊ loquimini: in tēplo plebi omnia ver
ba vite huius ſcʒ vite chriſtiane· qꝺ addere
non fuit neceſſariū: qꝛ iam famoſa erat ſecta
chriſtianoꝝ. Nō eſt aūt intelligendū: ange-
lū aperuiſſe ianuas carceris. Sed ꝙ dictuʒ ē
aperiens: ſic accipiendū ē· ac ſi diceretur· ita
eos educens: ac ſi ianue eſſent apte. Creden-
dū ē enim: iuxta qꝺ tradūt ſancti· clauſis ia-
nuis eductos eſſe ꝺ carcere· qꝺ factū ē ad eo-
rum cōfirmationē· ⁊ iudeoꝝ confutationē· nā
quō heſitabit thomas chriſtū in carne ⁊ oſſi
bus. clauſis ianuis ad diſcipulos intraſſe· cū
ſeipſū videat clauſis ianuis ꝺ carcere eductū
eſſe: Judei quoqʒ dicētes· corp' xpi furto ſub
latū ꝺ monumento: quo furto dicent apoſto
los eductos eſſe ꝺ carcere clauſo: iuxta ꝑcep-
tum angeli: intrauerūt apoſtoli diluculo ī tē-
plū: ⁊ docebant plebē· qꝛ ꝑcepat angelus: vt
ꝑdicarent in templo ſcʒ: in loco celebri· ⁊ a ſa
cerdotib' frequētato. Adueniens aūt ꝑnceps
ſacerdotū· ⁊ q̇ cū eo erāt: cōuocauerūt cōciliū
vt deliberarēt: qꝺ faciēdū eſſet de eis. Ad hoc
enim fuerāt i carcere poſiti: vt ad iudiciū tra-
herent. ⁊ miſerūt ad carcerē vt adducerentur.
Cūqʒ eſſent reuerſi miniſtri: renūciauerūt eis
ſicut inuenerant dicētes· carcerē inuenimus
clauſum: cū omni diligētia· ⁊ ſtantes ad ia-
nuā cuſtodes· apientes aūt neminē inueni-
mus intus. Ut aūt audierūt hos ſermones
magiſtratus tēpli: ⁊ ꝑncipes ſacerdotū· i· po
tentiores: ⁊ ſapiētiores: ambigebāt· quō hoc
eſſet factū. Et ecce q̇dam adueniēs: dixit eis.
Uiri quos poſuiſtis in carcere: ſtant i tēplo.
⁊ docēt populū. Tunc abijt magiſtratus cū
miniſtris· i· ꝑnceps ſacerdotū· ⁊ ē magiſtra-
tus ſingularis numeri· ⁊ modo eodē in ꝑce-
denti ſcꝺm grecū· ⁊ adduxit eos ſine vi· non
audēs facere eis violētiā ꝓpter populū q̇ faue
bat eis· ⁊ ſtatuerūt eos i cōcilio· ⁊ ait illis ꝑn
ceps ſacerdotū· ꝑcipiēdo ꝑcipimus vobis au
ctoritate ſcʒ pōtificali: ne doceretis i noīe iſto

ſcʒ in nomine ieſu· ⁊ ecce repleſtis ieruſalem
doctrina veſtra· nunq̇d vultis introducere ſu
per nos ſanguinē hui' noīs· i· ſāguinis vin-
dictā: q̄ſi nunq̇d arguitis nos q̄ſi reos ſang-
uinis innocētis· ꝑdicando eū innocētē· quem
condēnauimus: Et rūderūt vnanimiter oēs
apoſtoli· ex feruore ⁊ zelo: nō patiētes vnū ꝑ
oībus loq̇· obedire oportet deo magis ꝙ ho-
minibus. De' patrū noſtroꝝ ſuſcitauit ieſū·
quē vos interemiſtis ſuſpēdētes i ligno· ⁊ ex
altauit illū ad dexterā ſuam· ⁊ nos teſtes ſu
mus hoꝝ verboꝝ· ⁊ ſpūs ſancti· quem dedit
nō ſolū nobis: ſed oībus obediētibus ſibi· in
quo ad penitentiā eos ꝓuocāt. Ac ſi dicant·
etiaʒ vobis ſi velitis obedire. Hec audientes
diſſecabantur: cordibus ſuis.

Uinc ſurgēs in cōcilio q̇dam phari
t ſeus· nomine gamaliel: legis doctor
honorabilis vniuerſe plebi ꝑcepit:
vt ad breue amouerent. Jſte gamaliel vt di
cit clemēs i epla q̄dam: fuit diſcipul' aploꝝ·
ſicut ⁊ nichodemus· ⁊ ꝺ conſilio aploꝝ: erat
inter iudeos· vt ſepe mitigarēt furorem eoꝝ:
aduerſus eos. Locutus eſt ergo gamaliel in
cōcilio: i hūc modū. Uiri iſrahelite: attendite
vobis· q̇d acturi eſtis ſuꝑ hoībus iſtis· qua-
ſi diceret· nō debetis ſubito iudicare· ſed expe
ctate· qꝛ ſi opus eoꝝ tantū ē opus hominuʒ:
ꝑ ſe deſtruetur. Si aūt ē opus dei: ſtabit· nec
poterit deſtrui. Et hoc oſtēdit exemplo duoꝝ
ſcʒ theode: ⁊ iude galilei. Theodas magus·
vt tradit ioſephus: dicebat ſe ꝓphetam· ad
cuius ꝑſuaſionē multi venditis oībus ſuis:
⁊ ſublatis ex vrbe facultatib': venerūt ad ri-
pas iordanis· ⁊ ꝓmiſit ſe facturum poſt tri-
duū: vt diuideretur iordanis· ⁊ trāſirēt ſicco
pede: ſicut tranſierunt filij iſrael· ⁊ dū expecta
rent i triduo illo: ſuꝑueniēs ꝓcurator ꝑſidis
ſyrie: cū multitudine equitū· multos ex eis
occidit· ⁊ caput ipſius theode: ieroſolimā re-
portauit. Poſt hūc extitit iudas galile': i die
bus ꝓfeſſionis· i· deſcriptionis vniuerſalis a
ab auguſto facte: qñ vnuſq̇ſqʒ ſoluēs cēſum
capitis ꝓfitebat ſe ſubditū romano imperio.
Jſte iudas galileus: fuit eſſeus genere· ⁊ vt

tradit ioseph' :psuadebat iudeis. vt negarent
tributa romanis. asserens eos q decimas & p
micias deo soluebant: nō debere soluere tribu
ta hoībus. Et in tantū pualuit hec eius do
ctrina. vt pharisei & magna ps populi: que
rerēt ab ipso dño: an absoluendū esset tributū
cesari. Postea piit ipse. & quotquot ei cōsense
rūt. Cōsenserūt ergo exhortationi gamalielis
& cōuocātes aplos: flagellauerūt eos. & fla
gellatos dimiserūt. phibētes sub cōminati
one mortis: ne amplius loquerent in noīe ie
su. Et ibāt apostoli a cōspectu cōcilij gauden
tes: qm digni habiti sunt p noīe iesu contu
meliā pati. Ecce qntū iam erat i eis robur fi
dei. qui nec verbis phiberi poterant: nec fla
gellis non destiterūt. pmo verbis prohibiti.
modo flagellis cesi.

N diebus aūt illis crescēte numero discipu
lorum. i. xpianorum: q eo tpe dicebant discipuli. fa
ctū ē murmur grecorum. i. aduenarū gentiliū i
ciuitate cōuersantiū. vel iudeorum. q fuerant in
dispsione nati. & inter grecos nutriti: aduer
sus hebreos. eo q despicerent eorum vidue: in
ministerio quotidiano. qr vidue hebreorum
erāt magis pite. & ideo alijs pferebant. in di
spēsatione administrationis quottidiane. Et
potest intelligi causa murmuris dupliciter.
vel qr vidue grecorum i quottidianū ministeri
um nō admittebant: vel qr i ministerio quot
tidiano nimis grauabant. forte faciebāt eas
focarias. & huiusmodi vilia āministrare. vi
dētes aūt apostoli murmurationē exortā p
āministratione viduarum. qs ideo necesse erat
āministrare: qr ipsi nō poterāt ad hoc suffice
re: vt singulis distribuerēt. cōuocantes mul
titudinē dixerūt. Nō ē equū nos derelinque
re verbū dei & ministrare mēsis. Considerate
ergo frēs viros ex vobis boni testimonij sep
tē: plenos spū sancto & sapiētia. quos cōstitu
am' sup hoc op' vt ipsi ministrēt: vel pnt
ministrātib'. nos vo orōni & pdicationi va
cabim'. & placuit sermo iste multitudini.
Et elegerūt septē. stephanū scz: & philippuz. et
prochorū. & nicanorē. & timonē. & parmenam. &
nicholaū aduenā: antiocenū. q solus dic' ē
aduena. vel qr notabilis erat futurus: dicitur
aduena. qsi alien'. hos statuerūt illi q dege
rēt ante cōspectū aplorum. & orātes apli: impo
suerūt eis man'. horum vicē habēt i ecclesia archi
diaconi. ppterea instituti: vt portēt pond' ne
gociorum. vel epi liberi' vacēt doctrine: & orōni.
Sz epi nri tpis: qr dephēderūt archidiaconos
i hmōi administratiōe min' circūspectos. p
uida: qdā cautela: dant opam huic admini
strationi. Et vide. q qr apli orātes legūt eis
man' imposuisse: ideo i ordinationib' fiunt
orōnes. hac etiā auctoritate i qbusdā ecclesijs
man' iponunt diaconib' i ordinatione. Quid
aūt man' eis nō imponūt: secū habēt aucto
ritatē bede. Q ō eni dictū ē: & orātes impo
suerūt eis man' dicit intelligēdū esse: factū post
Et eosdē postea ordinauerūt ministros sacri
altaris. & dominici sanguinis. & tūc eis ma
nus imposuerunt. vnde & sacerdotibus cum
ordinantur: manus imponūtur.

Erbū dñi crescebat. & multiplicaba
v tur numer' discipulorum i ierlm. Mul
ta etiā turba sacerdotū obediebat fi
dei. & stephan' plen' grā & fortitudine: facie
bat pdigia & signa magna i pplo. Surrexerūt
aūt qdā ō sinagoga libertinorum: a regione sic
dictorum. vel libertinorum. i. manumissorum. q cū p
us fuissent serui: postea fuerūt delibertate do
nati. & sic ō seruili cōditione fuerūt: q pmo re
stiterūt fidei xpi. Et cirenēsiū a cirene ciuitate. &
eorum q erāt a cilicia. & asia: minori. q sibi pri
me sūt. disputātes cū stephano. & nō poterāt
resistere sapiētie. & spūi scō: q in eo loquebat.
Tūc introduxerūt duos falsos testes q testifi
carent eū dixisse blasphemiā i deū & i moy
sen. & cōmouerūt plebē & seniores & scribas. et
adduxerūt eū i conciliū. & surgētes duo falsi te
stes dixerūt. hō iste nō cessat loq aduersus locū
scm & moysen. qsi diceret. detrahit tēplo. & le
gi. audiuim' eū dicētē. qm iesus nazaren': de
struet locū istū. & mutabit traditiōes: qs tra
didit nobis moyses. Et oēs q intuebant eū:
sedētes i cōcilio. videbāt faciē ei': qsi faciē an
geli. & dixit ad eū pnceps sacerdotū. Nunqd
hec ita se habēt: Aggressus ē beat' stephanus

facere grandē sermonē. ⁊ qꝛ arguebat̄ ꝺ blas-
phemia i deū. ⁊ i moysen: ideo p̄mittit i p̄n-
cipio sermonis: cōmēdationē dei dicēs. Deū
q̄ locut' ē patrib' ⁊ ꝓphetis esse deū maiesta
tis ⁊ glorie. ⁊ statim accedit ad cōmēdationē
moysi. inchoās ab altiori scȝ a cōmēdatione
patrū: a q̄b' descēdit moyses. Inchoat itaqȝ
ab abrahā quō egressus ꝺ caldea: venit i me
sopotamiā. ⁊ inde: i carrā. ⁊ inde: in iudeā.
Uiri mq̄t frēs ⁊ patres audite. Deus glorie
apparuit patri nr̄o abrahe. cū esset i mesopo-
tamia: ꝓusq̄ moraret̄ i carrā. Et dixit ad il-
lū. Exi ꝺ terra tua. ⁊ ꝺ cognatiōe tua. ⁊ terti-
um addit̄ in genesi scȝ: ⁊ ꝺ domo patris tui.
Sȝ a stephano p̄termittit̄: q: scientib' loque-
bat̄. ideo historiā breuiter tāgit. vel trāsit tan
quā notā. Sȝ videt̄ oblocq̄ libro geneseos. vbi
videt̄ ostēderi: ꝙ post mortē patris. scȝ thare:
dictū fuerit hec abrahe. De quo cōstat: quia
mortu' ē in carrā. vbi ⁊ fili' ei' cū eo habita-
uit. Et ita dictū ē i carrā. Quid ē ergo ꝙ hic
dicit̄: ꝓusq̄ moraret̄ i carrā: potuit ergo vtro-
biqȝ dici. vel vbi dicit̄. ⁊ dixit ad illū: supple
postea i carrā. scȝ siue i mesopotamia. siue in
carrā. siue vtrobiqȝ dictū sit. quō dictū est ei.
exi ꝺ terra tua: Nūquid iā exierat ꝺ caldea:
vtiqȝ. Sȝ adhuc ibi tenebat̄ spe. ⁊ desiderio
redeūdi. Preceptū ē ei: vt exiret mēte. q̄ iā ex-
ierat corpe. vel pōt dici. quia mesopotamia ⁊
carrā: i caldea sūt. ⁊ ita ꝺ caldea egressus. i. ꝺ
q̄dā pte caldee: venit i mesopotamiā. i aliaȝ
scȝ pte caldee. ⁊ inde venit in carrā. q̄ adhuc
erat i mesopotamia. tūc exit ꝺ terra caldeoꝝ.
i. ꝺ mesopotamia. q̄ntū ad hoc qꝺ intelligit̄:
bis dictū. ⁊ postea venit i carrā. ⁊ inde scȝ ꝺ
carrā: postq̄ mortu' ē pater ei'. trāstulit euȝ
de' i terrā istā. i q̄ vos habitatis. vel tūc exijt
ꝺ terra caldeoꝝ: mēte. ⁊ inde. i. deinde scȝ p'
depositionē illi' volūtatis. post mortē patris
trāslat' ē i terrā istā. vel si intelligat̄ tm̄ dictū
i carrā: plene legit̄ hec lr̄a. Et vide ꝙ i hebreo
habet̄ ꝺ hur caldeoꝝ. i. ꝺ igne. caldei eni ignē
adorabāt. ⁊ p ignē traiciebāt puulos suos sic
nos trahicim' p aq̄s baptismatis. Et tradūt
hebrei. ꝙ qꝛ thare ⁊ filij ei' cū essent i caldea:
nolebāt adorare ignē. ꝓiecti sūt a caldeis i ig
nē. ⁊ cōbust' ē arā frater abrahe. abrahaȝ vo
a dn̄o liberat'. vn̄ sepe dictū ē ei a dn̄o. ego sū
dn̄s de' tu': q̄ eduxi te ꝺ hur caldeoꝝ. postq̄
aūt liberat' ē: cū pr̄e suo thare. ⁊ nachor fr̄e ⁊
loth nepote. ⁊ tota familia: venit i carrā. ⁊ in
de post mortē pr̄is: ibi remanente fr̄e nachor:
venit i iudeā. ⁊ nō dedit illi de' hereditateȝ i
ea. nec passū pedis. i. nec etiā minimā pt̄ē. qꝛ
nihil ibi possedit: nisi titulo emptiōis. spelun
cā eni cū agro nō hereditate possedit. sed p̄cio
emit ab effrom. filio seor etheo. sȝ re ꝓmisit da
re illā i hereditatē semini ei' post ipsū. cū nō
haberet filiū dicēs. Erit semē tuū accola. i. p-
egrinū i terra aliena q̄drigētis ⁊ triginta an
nis. ⁊ i pte hui' tp̄is: subicient eos seruituti ⁊
male tractabūt eos egypcij. qꝛ cētū q̄dragita
q̄ttuor annis fuerūt i seruitute egypti. ⁊ gētē
cui seruierunt. ego iudicabo dicit dn̄s. ⁊ post
hec exibūt. ⁊ seruiēt mihi i loco isto. Sic ordi
nata cōstructiōe lr̄e: nihil scrupuli surgit ide
Nos q̄dringētos triginta ānos: cōputat ra-
banus a die qua facta ē hec ꝓmissio abrahe
vsqȝ ad egressū ꝺ egypto. a tp̄e nāqȝ ꝓmissio
nis facte abrahe. vsqȝ ad ingressū iacob i egy
ptū: fluxerūt ducēti q̄ndecim anni. ⁊ ab ingres-
su vsqȝ ad egressū totidē. Sic raban' cui con
sonare videt̄ aplus: dicens. qꝺ post q̄dringen
tos ⁊ triginta annos facta est lex.

b Beda ⁊ augustin'. qꝛ dictū ē i ysaac
vocabit̄ tibi semē: adherētes huic ꝟ-
bo. cōputāt istos q̄dringētos ⁊ tri-
ginta ānos: a natiuitate ysaac: vsqȝ ad mor
tē duoꝝ regū scȝ seon regis amorreoꝝ: ⁊ og.
regis basan. Prosequit̄ exinde historiā breui
ter stephan'. Et dedit illi testamētū circūcisi-
onis. ⁊ genuit ysaac. ⁊ circūcidit euȝ octaua
die. ⁊ ysaac genuit iacob. ⁊ iacob duodecim
patriarchas. ⁊ patriarche emulantes ioseph:
vēdiderūt eū i egyptū. i. negociatorib' q̄ tran-
stulerūt eū i egyptū. qꝛ breuiter trāsit. ⁊ erat
de' cū eo. ⁊ eripuit eū ex oīb' tribulationibus
ei'. Et dedit ei sapiētiā ⁊ grāȝ in ꝯspectu pha
raonis regis egypti. ⁊ cōstituit eū p̄positū su-
per egyptū. ⁊ sup oēȝ domū suā. postea facta

ē fames in vniuersa terra. ⁊ audiēs iacob fru
mētū ēē i egypto: pmo misit filios. postea ipse
cū. lxxv. aiab' descēdit i egyptum. veritas h3
scdm librū genescos. q2 cū. lxvi. aiab' intra-
uit. ⁊ si cōputent. ipse iacob ⁊ ioseph. cū duo
bus filijs: nō sūt nisi. lxx. lucas addidit. v. p
anticipationē cōputās: nepotes ioseph. sequēs
editionē septuagita. q̄ magis erat autentica.
quā nisi sequeret: forte min' crederet ei ⁊ op'
ei' suspectū haberet. ⁊ defūctus ē ipse iacob
i egypto. ⁊ patres nostri sc3. xij. patriarche. ⁊
trāslati sūt i sichē. hoc ð solo ioseph legit. q2
filij israel ad ei' petitionē ossa eius ð egypto
trāstulerūt. q̄ etiā pphetasse legunt. ⁊ sepulta
sūt i sichē. Quid ē ergo qð pluraliter dictū ē.
trāslati sūt i sichē: Credēdū ē vt dicit beda ste
phano. credēdū ē hieronymo q̄ i historia pau
le. dicit eā transisse p sichē. ⁊ inuenisse ibi se-
pulchra. xij. patriarchaꝝ. pmo ergo translati
sūt i sichē. ⁊ inde positi sūt postea i sepulcro
qð emit abrahā pcio argēti: a filijs emor. filij
sichē. Et i spelūca sc3 duplici. quā emit qdri-
gētis siclis. ab effron filio seor etheo. sc3: i ab-
rahamio. vbi sepult' ē adā: cū eua. abrahā
cū sara. ysaac: cū rebecca. iacob cū lia. S3 qd
ē qð dictū ē i sepulcro qð emit abrahā a filijs
emor. filij sichē: cū cōstet abrahā emisse sepul
chrū. ab effron etheo: ideo sic cōstruūt qdaꝫ.
litterā. trāslati sūt i sichē. sichē dico emptaꝫ
a filijs emor: filij sichē. S3 qd ē qð dicit emor
filius sichē. cū cōstet sichē fuisse filiū emor: po
tuit esse: qð fuerūt duo sichē. quoꝝ alter a lu-
ca dicit pater emor. alter: i genesi dicit filius
ei'. vel ita ordina cōstructionē. vt iūgas pnci
piū sermonis ⁊ finē: hoc modo. a filijs sicheꝫ
filij emor. ⁊ ita hic locus cōgruit libro genese-
os. vt ergo oīs excludat dubitatio: ita cōstru
atur lra. trāslati sūt i sichē. sichē dico emptaꝫ
a iacob sc3 a filijs sichē. filij emor. Ac si diceret.
In illā sichē quā emit iacob nō abrahā. Et
inde postea: positi sunt in sepulchro qð emit
abrahā. ab effron etheo sc3 i abrahamio. post
ea redit stephan' ad ordinē historie. q2 quo-
dāmodo digressus fuerat. ⁊ continuat ei qð
dictū ē. post hec exibūt ⁊ deseruiēt mihi: i lo

co isto. Cū aūt appropīqrēt tēpus repmissi
onis creuit ppls. ⁊ multiplicatus ē i egypto
quoadusq3 surrexit ali' rex i egypto. ignorans
bñficia ioseph. i. imemor bñficioꝝ ioseph. hic
afflixit patres nros. pcipiens necari puulos
nostros. ⁊ eo tpe quo dedit edictū occidendi
puulos nat' ē moyses. ⁊ fuit grat' deo. Ecce
quō descēdit ad cōmēdationē moysi: argueba
tur blasphemasse i eū q̄ cū nutritus eēt trib'
mēsibus i domo patris sui: piect' ē i flumē.
⁊ sustulit eū filia pharaōis q̄ venerat ad flu-
mē vt lauaret. ⁊ enutriuit eū sibi i filiū. ⁊ eru
dit' ē moyses omni sapiētia egypcioꝝ. ⁊ erat
potēs vbis ⁊ opibus suis. i. eloquēs ⁊ fortis
Cū aūt eēt qdraginta ānoꝝ: visitauit frēs su-
os. filios isrl i terra iersen. vbi occidit egypci-
um rixantē cū hebreo. putās frēs intelligere:
sic ipse itelligebat i spū qð p manū illi' dñs
filios israel a manu egypcioꝝ: eēt liberat'. At
illi nō intellexerūt. Et cū sequēti die vellet re-
cōciliare hebreos duos rixātes. q̄ iniuriā faci-
ebat alteri: repulit eū dicēs. Quis te ↄstituit
iudicē. ⁊ pncipē sup nos: Nunqd me vis in-
terficere: sic heri interfecisti egypciū: Quo au
dito timēs sibi fugit i terra madian. vbi ð se-
phora filia sacerdotis madian quā duxit: du
os genuit filios. Expletis aūt annis qdragin
ta: apparuit illi deus i deserto mōtis synai.
cū minaret gregē ad interiora deserti i rubo
et facta ē vox dñi: ad eū dicēs. Ego sū deus
patrū vroꝝ. ⁊ tremefactus ē moyses. Dixit
aūt illi dñs. Solue calciamēta ð pedib' tuis.
locus eni in quo stas: terra sancta ē. Uidi af
flictionē populi mei q̄ ē i egypto. ⁊ gemitū ei'
audiui: ⁊ descēdi liberare eos. Et nūc veni: ⁊
mittā te i egyptū. hūc moysen quē negauerāt
dicētes. Quis te ↄstituit pncipē super nos
misit de' pncipem ⁊ redptorē eoꝝ ð seruitute
egypti. cū manu. i. ope. vl auxilio āgeli q̄ ap-
paruit i rubo. hic eduxit eos faciēs signa. pdi
gia i terra egypti. ⁊ i mari rubro. ⁊ i deserto:
ānis. xl. Idē moyses dixit filijs israel. Pro-
phetam suscitabit vobis de' de fratrib' vris
ipsum tanquā me audietis. hic est q̄ fuit in
ecclesia. i. i cōgregatiōe populi isrl. i solitudine

synai. cū angelo q̄ loquebat̃ ei i mōte. ⁊ cū pa
trib᷒ nr̄is q̄ accepit v̄ba vite dare nobis. cui
noluerūt obedire patres nr̄i sz repulerūt eū. ⁊
auersi sūt cordib᷒ suis i egyptū ad aaron di-
cētes. fac nobis deos q̄ nos p̄cedāt. Et fecerūt
vitulū. ⁊ hostias ei obtulerūt. Postea q꞉ dice-
bāt eū deprauare locū scm̄: subdit. d̄ cōmen-
datione tabernaculi. Qd̄ d̄ dictū ē tabernacu-
lū testimonij. vel q꞉ in eo erat archa testimo-
nij. vel q꞉ ante fores tabernaculi: cause sub te
stib᷒ diffiniebant̃. Tabernaculum inq̄t testi
monij fuit cū patrib᷒ nr̄is i deserto. sic dispo-
suit de᷒ ad moysen. loquēs vt faceret illud:
scdm̄ formā quā viderat i mōte. qd̄ habuerūt
patres nr̄i: vsqz i dieb᷒ dauid. In dieb᷒ aūt
salomonis: tēplū tabernaculo successit. Post
ea incepit eos arguere. postquā purgauit se
a crimine sibi a falsis fratrib᷒ obiecto. Dura
inq̄t ceruice ⁊ incircūcisi cordib᷒ ⁊ auribus.
vos sēp spū scō resistitis sic ⁊ patres vestri.
Quē p̄phetaꝝ nō sūt p̄secuti patres vr̄i: hec
audiētes dissecabant̃ cordib᷒ suis. ⁊ stridebāt
dētib᷒ i eū. Cū aūt esset stephan᷒ plenus spū
sancto: intuēs i celū vidit gloriā dei. ⁊ iesum
i forma humana: stantē a dextris dei. Stās
apparuit ei crucifixus. ne titubaret lapidād᷒.
Eo eni ipso quo stabat se paratū ei subueni-
re mōstrabat. q꞉ stare pugnātis est. vel adiu-
uātis. Ecce inq̄t video celos apertos. ⁊ filium
hoīs stantē: a dextris virtutis dei. Tunc excla
mātes voce magna: clauserunt aures suas.
q̄si abhorrētes audire blasphemiā. ⁊ impetū
fecerūt vnanimiter i eū. ⁊ eiciētes eū extra ci-
uitatē lapidabāt. In hoc scdm̄ legē blasphe
mus educebat̃ extra castra. Lapidabat eum
vniuersus popul᷒. Et testes duo scz falsi: qui
p̄mi scdm̄ legē tenebant̃ lapides p̄icere: q꞉ in
lege dictū ē d̄ blasphemo. p̄ma man᷒ testiū:
lapidabit eū deposuerūt vestimenta sua. ne
inq̄narent̃ tactu illi᷒. secus pedes adolescen-
tis q̄ vocabat̃ saulus. postea vocat᷒ ē paul᷒.
cui teste beda. In hoc de᷒ misericorditer p̄ui
dit. qd̄ nō ē manus ei᷒: sanguine innocentis
polluta. sed tm̄ seruauit lapidātiū vestimenta.
⁊ cōsensu eis. vn̄ tanquā dign᷒ morte p̄iret:

nisi de᷒ p gr̄am penitētiā ei inspiraret. Lapi
dauerūt ergo stephanū inuocantē ⁊ dicentē.
Dn̄e iesu. accipe spm̄ meū. sicut ⁊ xp̄s ait ad
patrē. In man᷒ tuas dn̄e cōmēdo spm̄ meū.
Positis aūt genib᷒: clamauit voce magna di
cēs. Dn̄e: ne statuas illis hoc peccatū. q꞉ ne
sciūt q̄d faciūt. Multi eni ex eis. ipsū occidēdo
estimabāt: se implere legē. iuxta qd̄ dn̄s p̄di-
xerat. Venit hora. vt ois q̄ interficit vos: ar-
bitret̃ obsequiū se p̄stare deo. Et cū hoc dixis-
set: obdormiuit i dn̄o. Et facta ē p̄secutio ma-
gna i ecclesia: q̄ erat ierosolimis. q꞉ occiso bea
to stephano: vno d̄ p̄ncipib᷒ ecclesie. ⁊ q̄si p̄
micerio septē diaconoꝝ: cepūt alios p̄seq̄ gra
uiter. ⁊ i tantū: q̄ oēs discipuli p̄ter aplos:
q̄ vt pastores gregis ceteris erāt cōstātiores:
dispsi sūt p regiōes iudee. ⁊ samarie fugien-
tes: a facie p̄secutoꝝ. iuxta qd̄ p̄cepat dn̄s.
Si p̄secuti vos fuerint i vna ciuitate: fugite
i ciuitatē aliā. Curauerūt aūt stephanū viri ti
morati. i. iuxta morē terre. diligēter curā ad-
hibuerūt sepulture. Et fecerūt planctū magnū
sup eū. Tūc apli p̄uidētes q̄ ad gētes in po-
sterū essent trāsituri. p̄uidētes fidelib᷒ qui
erāt i ierlm remāsuri ordinauerūt iacobū al
phei: ep̄m ierosolimoꝝ. Et iposuerūt ei man᷒
petrus. iacob᷒ ⁊ iohānes. Ideo nō a paucio
rib᷒ q̄ trib᷒ ep̄is: ep̄us hodie ꝯsecrat̃. Saul᷒
v̄o deuastabat ecclesiā. discurrēs p domos.
trahēs viros ⁊ mulieres. ⁊ detrudēs i carce-
rē: nominē tn̄ occidebat. dn̄o custodiēte ma-
nus ei᷒. ne sanguine innocētū pollueretur.
Qui aūt dispsi fuerāt. p̄trāsibāt d̄ loco ad lo
cū: euāgelizantes v̄bū nihilomin᷒ q꞉ dispsi:
cōstātes i p̄dicatiōe euāgelij. philipp᷒ aūt dia
con᷒ scd᷒ a stephano. descēdēs i ciuitatē sa-
maritane: p̄dicabat ibi xp̄m. ⁊ intēdebāt tur-
be vnanimiter: his q̄ a philippo dicebantur
videntes miracula q̄ faciebat. q꞉ multos de-
moniacos liberabat. multos paraliticos sa-
nabat. ⁊ claudos erigebat. Erat āt ibi symon
magus. seducēs gentē. cui auscultabāt oēs a
minimo vsqz ad maximū. q꞉ magicis artib᷒
mira faciebat. Vn̄ dicebāt ipsū esse virtutē
dei magnam. estimantes esse p̄phetam. vel

angelum. vel dei filiū. quia mētes eorꝫ demē
tauerat. i. magicis artib⁹ subuerterat. Cūqꝫ
crederent philippo euāgelizanti de regno dei.
in nomine iesu christi. baptizant̄ viri ⁊ mu-
lieres. Et symon simulauit se credere: ⁊ bap
tizatus est. Uidens enim philippū faciētē
miracula. qualia ⁊ q̄nta ipse facere non pote-
rat. nec ita facile: putauit ex q̄dam industria
fieri. ideo ficte baptizatus ē. vt familiarius ei
adhereret. ⁊ addisceret artē: q̄ similia posset
facere. Cū aūt audissent apostoli q̄ erāt ierosо
limis. ꝙ recepant verbū dei samaritani: mi-
serūt ad eos petrū ⁊ iohannē. Qui cū venis-
sent: orauerūt ꝑ ipsis vt accipent spm̄ sanctū
visibiliter: qđ forte nōdū fecerant. Nondū eni
in queꝗ̄ illoꝝ venerat. i. visibiliter descende-
rat. Cōstat enim: q2 inuisibiliter spm̄ sanctuꝫ
accepant: cū baptizati essent in noie dn̄i iesu.
Tūc imponebant manus sup illos: ⁊ accipi
ebant spm̄ sanctū. ita: ꝙ visibili signo ostēde
batur. cū linguis oibus loquerent̄. Constat
hūc philippū fuisse diaconū. nō apostolū: qđ
tn̄ videt̄ ex glosa sup matheū: q2 manuū im-
positionē reseruauit apostolis. q̄ ꝑterea re-
seruat̄ hodie solis eoꝝ vicariis. i. episcopis q̄
manus imponūt. ⁊ frontē liniūt in cōfirma-
tione. vbi dat̄ spūs sanct⁹ ad robur. Si enī
philippus iste aplus esset: statim baptizatis
man⁹ imponeret. nec ad hoc alios expectaret
Cū aūt vidisset symon. q2 ꝑ impositionē ma-
nus aploꝝ daret̄ spūs sanct⁹: putās ex q̄daꝫ
industria. hoc ab eis fieri. ⁊ hāc posse ab eis
ꝑcio comparari: obtulit ei pecuniā dicēs. Da-
te mihi hanc potestatē. vt cuicūqꝫ man⁹ im-
posuero: accipiat spm̄ sanctū. ⁊ sic voluit eme
re hāc potestatē ad lucrū. Ad quē petrus. pe
cunia tua tecū sit in ꝑditionē. Qđ sic potest
distingui. ne videatur imꝑcari pecunie. pecu
nia tua tecū sit. supple ducēs te in ꝑditioneꝫ.
vel imꝑcando ait. pecunia tua tecū sit in ꝑ-
ditione. i. pecuniā tuā habeas. ⁊ ꝑ eo penaꝫ
eternā luas. Sancti enī cū sentētiā maledicti-
onis ꝓferūt: nō ex voto vltionis. sed intuitu
iusticie in eā ꝓrumpūt. Nō ē tibi ps in ser-
mone isto. vt ad manuū tuaꝝ impositionem

detur spūs scūs. cor enī tuū non ē rectū: corā
dño. Penitētiā itaqꝫ age: ab hac nequicia tua.
⁊ roga deū. si forte remittat̄ tibi hec cogitatio
cordis tui. In felle enī amaritudinis ⁊ obli-
gatione iniq̄tatis: video te esse. Sciebat petr⁹
in spū eū penitētiā nō acturū. sed ad hoc euꝫ
exhortari erat: suū officiū. Symon aūt sciens
se indignū a deo exaudiri: noluit orare. Sed
ait apostolis ꝑcamini ꝓ me. vt nihil supe
me hoꝝ veniat: q̄ dixistis. Petrus ꝟo ⁊ io-
hannes redibāt ierosolimā. ⁊ multis ciuita-
tibus samaritanoꝝ euangelizabant.

a Ngelus aūt dn̄i locutus ē ad phi
lippum dicēs. Surge ⁊ vade cōtra
meridianū. ad viā q̄ descēdit ab ie-
rusalē i gazā. ⁊ est glosa: sup hoc verbū. i. in
affricā. ⁊ mirū videt̄: ꝙ ita expositū ē in ga-
zā. i. i affricā. forte: hec ē nois interꝑtatio. vel
ita intelligēdū ē. Uade ad viā q̄ descēdit a ie
rusalē in gazā. i. i affricā. q̄si diceret. vade ad
viā: ꝑ quā a ierusalē ꝑ gazā descēdit̄: in affri
cā. Hec scꝫ gaza: destructa est. Uetus enī ga
za: q̄ olim erat terminus chananeoruꝫ iuxta
egyptū destructa erat. ⁊ loco ei⁹ edificata alia.
Et surgēs abiit. Et ecce vir ethiops eunuch⁹
potēs i domo cādacis regine. q̄ erat sup oēs
gazas ei⁹. Erat enī cōsuetudo eunuchoꝝ. cu-
stodire thesauros potētiū: venerat adorare in
ierusalē. ⁊ vt tradit̄ in aliis historiis: ꝑ eum
miserat multa dona tēplo in ierusalē: canda-
cis regina ethiopū. Et vide q2 omnes regine
ethiopū: dicebant̄ regine candaces. sic roma-
ni imꝑatores: dicebant̄ cesares. Ne habebat
reginē regio illa: nisi a feminis. Cūqꝫ reuer-
terēt ethiops ille sedēs sup currū. ⁊ legēs esa
iam ꝓphetā dixit spūs philippo. Accede. ⁊ ad
iūge te currui. Accedēs aūt philipp⁹: audiuit
eū legentē esaiam ꝓphetaꝫ. Et dixit. putasne
intelligis que legis: Qui ait. Et quō possum
si nō aliqs ostēderit mihi: Et rogauit philip
pū vt ascēderet: ⁊ sederet secū. Erat aūt hic lo
cus scripture quā legebat. q̄ dño sic ꝓcurran-
te legendus occurrerat. Tanquā ouis ad oc-
cisionem ductus est. ⁊ sicut agnus corā ton-
dente se sine voce: sic non aperuit os suum.

Respōdēs aūt eunuch' philippo: dixit. Ob-
secro te dñe vt dicas d quo ꝓpheta hoc dicit
d se an de aliquo alio: Aperiens aūt philipp'
os suū ꝛ incipiēs a scptura hac. de q̄ scȝ quē-
rebat: euāgelizauit illi iesum. ꝛ dū irēt ꝑ viā
illā: venerūt ad quandā aquā. Et ait eunuch'
Ecce aqua. q̄s ꝓhibet me baptizari: Ad quē
philipp'. Si credis ex toto corde: licet tibi ba
ptizari. Ad quē ille. Credo dei filiū esse iesum.
Et vide. q꜡ cū ī spiritu videret philipp' eunuchi
fidē: voluit tñ ab eo extorquere: cōfessionē ma
nifestā. nolēs eū subito baptizare. vt daretur
exemplū baptizatis. ꝛ baptizādis: interrogā-
di confitēdi. Vñ hodie cū q̄dam dilatione. ꝛ
ꝓtelatione scrutiniorū: celebratur sollēne bap
tisma ī sabbato pascali. q꜡ incipiūt scrutinia ī
media q̄dragesima. ab ea die q̄ cantat̄: dum
sanctificatus. Tūc iussit stare currū. ꝛ descen
derūt ambo d curru. ꝛ baptizauit philippus
eunuchū. Et cū ascendisset d aqua: spūs do
mini rapuit philippū. ꝛ amplius nō vidit eū
eunuchus. sed ibat ꝑ viam suā gaudēs. phi
lippus aūt inuētus ē in azoto. Et ꝑtrāsiens
euāgelizabat cūctis ciuitatibus: donec veni-
ret cesareā. ī q̄ ciuitate domū habuisse legit̄.
cuius hodie apparēt vestigia. nec nō ꝛ cubi-
culū q̄ttuor filiarū eius v̄ginū ꝓphetissarū.

n Uncredit historia ad ordinē suū
ꝓsequēs d paulo. ꝛ cōtinuat̄ ei q̄d
supradictū ē. Saulus deuastabat
ecclesiā. Q d eni dictum ē d philippo. ꝛ d cō-
uersione eunuchi: quasi incidēs fuit. Saul'
adhuc spirans minarū. ꝛ cedis. in discipulos
dñi. i. adhuc cōminans ꝛ i eos cōspirans. ꝛ
ad cedem eorū aspirās: accessit ad ꝓncipē sa-
cerdotū. ꝗdo furoris eū cōcitante. Et pecijt ab
eo lr̄as ad iudeorū sinagogas: q̄ erāt dama-
sci. vt ei' auctoritate si quos inuenirret dama
sci huius vie viros aut mulieres: vinctos ꝑ-
duceret in ierusalē. ꝫ cū iter faceret. cōtigit vt
appropinquaret damasco. ꝛ subito circūful-
sit eū lux d celo. ꝛ cadēs in terrā: audiuit vo-
cem dicentem sibi. Saule saule q̄d me ꝑseque
ris: in mēbris meis: Qui ait. Quis es dñe:
an de' es vel angelus: Ego inq̄t sū iesus quē
tu ꝑsequeris. durū ē tibi cōtra stimulū calci-
trare. i. potentiori rebellare. Et tremēs ac stu-
pēs dixit. Dñe. quid me vis facere: ac si dice-
ret. voluntatē tuam indica mihi. q꜡ ꝑsto suȝ
tibi obedire. Ad quē dñs. Surge ꝛ ingredere
ciuitateȝ. ꝛ dicetur tibi q̄d te oporteat facere.
Uiri aūt q̄ comitabant̄ eū: stabāt stupefacti.
Audientes q̄dem vocem ipsius pauli. non ei'
q̄ loquebat̄ cū eo. neminē aūt videntes. iuxta
q̄d ipse paulus infra dicet. Qui mecū erant:
lumen q̄dem viderunt. vocem aūt nō audie-
rūt: eius q̄ loquebat̄ mecū. Et surrexit d terra.
ꝛ aptis oculis nihil videbat. Factus cecus
corꝑe. q̄ ꝑmo fuerat cecus mēte. Ad manus
aūt illū trahētes. manib' scȝ suis: man' ei'
tenētes. ꝛ q̄si cecū ducentes: introduxerūt eū
damascum. ꝛ erat tribus diebus nō vidēs:
nec manducans nec bibens. In quo triduo
creditur a spū sancto didicisse euāgeliū. Vñ
gloriat̄ in epistola ad galathas. se nō habu-
isse hominē magistrū dicens. neqȝ ab homi-
ne accccepi illud. neqȝ didici. sed ꝑ reuelationē
iesu xp̄i. Imponebat̄ eni ei a pseudo. q꜡ edo-
ctus esset ab anania. nō a spiritu sancto. vñ
vocabant eū apostolum ananie. Nec te mo-
ueat: si quandoqȝ legatur conuersio eius fa-
cta. ꝑmo anno dominice passionis. quādoqȝ
secūdo. alterum de anno vsuali. alterū de an
no emergenti dicitur. Si enim computes ꝑ
mum annum dominice passionis a kalen-
dis ianuarij. q̄ est annus vsualis. tunc secun
do anno conuersus est paulus. Si aūt com-
putes ab ipso die passionis vsqȝ in sequentem
diem passionis. anno reuoluto. qui est ann'
emergens: in ꝑmo anno passionis domini-
ce: conuersus est. Erat autem damasci disci-
pulus q̄dam. i. xp̄ianus nomine ananias. et
dixit ad illum in visu. i. in visione dominus.
Anania. ait ille. Ecce ego domine. paratus
tibi obedire. Ad quem domin'. Surge ꝛ va-
de in vicum: q̄ vocatur rectus. ꝛ quere in do
mo iude: saulum nomine tarsenseȝ. Ecce eni
orat. Forsan iudas erat ꝓprium nomen ho-
spitis sui. Uel forsan erat de tribu iude vt
sit sensus in domo iude. idest. inter iudeos

qui ibi erant de illa tribu. vel in domo iude. i.
in vico iudeoꝝ. Uicus aūt dicitur a vicinia
ciuitatis. vt dicit rabanus. vt ꝓprie dicant vi/
ci: rura vicina ciuitati. Hic tū. ⁊ sepe alibi:
aliter accipit. Ne timeret ananias venire ad
saulū. quē nouerat acerrimū ꝑsecutoꝛē chri/
stianoꝝ: addidit dn̄s. Ecce enī orat. q̄si dice/
ret. nō ē timēdus. qꝛ factus ē de saulo paul⁹.
de lupo agnus. ⁊ ego etiā reuelaui ei aduen/
tū tuū. Jam enī vidit ī spū: te introeuntē ad
se. ⁊ imponentem sibi man⁹ vt visū recipiat.
Tūc ananias. Dn̄e audiui a multis de viro
hoc: q̄nta mala fecerit sanctis tuis ī ierusalē.
⁊ hic habet potestatē a ꝓncipib⁹ sacerdotū al
ligandi oēs: q̄ inuocāt nomē tuū. Ad quem
dn̄s. Uade. qm̄ vas electionis mihi ē iste. i.
vas electū. ⁊ fornace tribulationis ꝓbatū: vt
portet nomē meū corā regib⁹ ⁊ gētib⁹. ⁊ filijs
israel. ⁊ tu q̄dē baptizabis eū. sed nō docebis
eū. Ego enī solus docebo eū. ⁊ ostendā ei q̄n
ta oporteat eū pati ꝓ noīe meo. vt ꝑ multas
tribulationes: ꝓbet vas electū. ⁊ mala q̄ in/
tulit sanctis: patiat cū sanctis. Abijt anani/
as. ⁊ veniens ad hospiciū pauli: intrauit ad
eū. Et imponēs ei man⁹: dixit. Saule frater:
dn̄s iesus q̄ apparuit tibi ī via q̄ veniebas:
misit me ad te vt videas. ⁊ interiori ⁊ exteri/
ori oculo: ⁊ implearis spū sancto. i. spm̄ san/
ctū plení⁹ accipias postea ī baptismo. Et cō/
festim ceciderunt ab oculis ei⁹ tanquā squa/
me. ⁊ visū recepit. ⁊ surgens baptizatus ē. ⁊
cū accepisset cibū: cōfortatus ē. ⁊ fuit cū disci/
pulis q̄ erāt damasci: ꝑ dies aliquot. Et con
tinuo ingressus sinagogas: ꝓdicabat dn̄m.
qm̄ hic ē filius dei. Stupebāt aūt oēs q̄ eum
audiebāt. ⁊ dicebāt. Nonne hic ē q̄ expugna/
bat ī ierusalē. eos q̄ inuocabāt nomē istud:
Et ad hoc venerat vt vinctos eos duceret: ad
ꝓncipes sacerdotū. Saulus aūt magis inua
lescebat. ⁊ cōfundebat iudeos: q̄ erant dama/
sci. affirmās: qꝛ ē xp̄s. Cū aūt implerent dies
multi. a baptismo pauli: cōsiliū iudei fecerūt:
vt eū interficerēt. ⁊ ex eo qd̄ dictū ē: cū imple
rent dies multi. potest videri nō fuisse hic fa/
ctū: ī hoc ꝓmo aduētu damascū. sed in secū/
do. quia forte transijt in syriam ⁊ siliciā. ⁊ ibi
ꝓdicauit: ⁊ multos cōuertit. Postea cū iterū
venisset damascū: qꝛ magis suscitauerat in/
uidiā iudeoꝝ. in secūdo aduētu damasci. sta/
tuerūt cōciliū vt eum occiderēt. sed notificate
sūt ei: insidie iudeoꝝ. Custodiebāt portas ci/
uitatis die ac nocte: vt eū interficerēt. nō iu/
dei: sed ciues damasci. ⁊ ꝓpositus regis are/
the: ad petitionē iudeoꝝ. sicut ipse apls ī epi/
stola ad galathas refert dicēs. Damasci ꝓ/
positus gentis arethe regis: custodiebāt ciui/
tatē damascenoꝝ. vt me comꝓhenderet. Di/
scipuli aūt ei⁹ dimiserūt eū nocte in sporta ꝑ
murū. Et vide. quia in greco non est additū:
eius. sed dictū ē discipuli simpliciter. qꝛ nōdū
habebat paulus discipulos. sed oēs xp̄iani:
tūc dicebant discipuli. quia nōdū inuentum
erat: hoc nomē xp̄ianus. Elapsus emanibus
damascenoꝝ: venit in ierusalē. volēs iungere
se discipulis dn̄i scʒ apostolis. sed omnes ti/
mebāt eū. nō credētes: q̄ esset discipul⁹. Tūc
barnabas cipri⁹: leuites genere. q̄ vt supra di/
ctū est. ꝓcium agri venditi. posuit ad pedes
aploꝝ. apꝓhēsum illū: duxit ad aplos. ⁊ nar
rauit quō in via vidisset dn̄m. ⁊ qꝛ locutus ē
ei. ⁊ quō in damasco fiducialiter egerit: ī noīe
iesu. Quos aūt aploꝝ inuenerint in ierusalē
ipse in epla ad galathas ostēdit scʒ petrum
⁊ iacobum episcopū ierosolimoꝝ. cū q̄b⁹ ma/
sit q̄ndecim dieb⁹. sicut ipse in epistola ostē/
dit dicēs. deinde post tres annos scʒ a cōuer
siōe mea: veni ierosolimā videre petrū. ⁊ man
si apud eum q̄ndecim diebus. aliū aūt apo/
stoloꝝ vidi neminē: nisi iacobū fratrem dn̄i.
Et erat cū illis scilicet petro ⁊ iacobo. ⁊ alijs
discipulis q̄ erant in ierusalem: intrans ⁊ exi
ens ꝑ q̄ndecim dies. Deinde venit in ꝑtes
syrie ⁊ silice. ⁊ ibi loquebat gētib⁹. ⁊ disputa
bat cū grecis. i. iudeis. inter grecos dispsis.

Hec aūt historia pre nimia breuitate sui
cōfundit. quasi totū in ierusalē factum sit. ita
enī ꝓcedit historie series. ⁊ erat cū eis intrās
⁊ exiēs in ierusalē. fiducialiter agens in noīe
dn̄i Loquebatur quoqꝫ gentib⁹: ⁊ disputabat
cum grecis. illi aūt scilicet iudei conuersantes

inter grecos cū quibus disputabat: voluerūt
cū occidere. Quod cū cognouissent fratres de/
duxerūt cū cesareā. q̄ ē ciuitas palestine. Et
inde dimiserūt eū tarsum q̄ ē ciuitas: vñ ipse
fuit oriūdus. postea redit historia ad petrū de
actibus diuersoꝝ aploꝝ agens: q̄si modo in/
terscalari.

Actū ē vt petr⁹ dū p̄dicando discur
f rerct: veniret liddam. Inuenit aūt
ibi hoiez quendā. noie eneā paraliti
cū ab annis octo: i grabbato iacentez. Et ait
illi petrus. Enea: sanet te dñs iesus xp̄us. sur
ge: ⁊ sterne tibi lectū. q̄ p̄us nec etiā poteras
de lecto surgere. Et continuo surrexit. ⁊ vide/
bāt illū oēs q̄ habitabant lidde. ⁊ sarone. Et
cōuersi sunt ad dñm. Erat aūt i iope discipu
la q̄dam christiana scʒ q̄ hebraice dicit: tabi/
ta. grece: dorcas. latine aūt: damula vel ca/
prea. Sup marcū tñ habes. q: tabita interp̄
tatur puella. Vñ tabita cumi interp̄tatū ē:
puella surge. ⁊ ita diuerse sunt interp̄tatiōes
nois. hec erat plena bonis opibus ⁊ elemosi
nis q̄s faciebat. ⁊ p̄cipue i cōsuendis vestib⁹
paupum: multū laboris impēdebat. Factū ē
aūt i diebus illis. i q̄bus petrus venerat lid/
dā: vt infirmata moreret. Cūqʒ lauissent ca/
dauer: posuerūt i supiori cenaculo. ⁊ cū lidda
ꝓpe esset iopen: discipuli audientes q: petrus
esset lidde: miserūt ad eū duos viros dicētes.
ne pigriteris venire vsqʒ ad nos: ⁊ nō aperue/
rūt ei causaz. Exurgēs aūt petrus: venit cū il
lis. ⁊ cū aduenisset: duxerūt illū i cenaculum
vbi iacebat mortua tabita. ⁊ circūstēterūt eū
vidue flentes. ostēdētes ei vestes: q̄s faciebat
eis dorcas. vt operib⁹ misericordie. ipsam: opaʒ
dedisse ostēderēt. ⁊ sic petrū ad cōpassionem
mouerēt. Tūc petr⁹ oēs eiecit: nō tanquā p/
perā aliq̄d facturus. q̄d vellet alios latere. vt
q̄ magicis artib⁹: vel cōsilio demonū aliquid
machinanē. sed magistrū suū volēs imitari.
q̄ filiā archisynagogi suscitaturus: oēs de do
mo eiecit. paucis exceptis. vel forte q: nōnul/
li aderāt. visione miraculi indigni: eiectis om
nibus foras. facta genuflexione orauit. ⁊ cō
uersus ad corpus dixit. Tabita surge. At illa
aperuit oculos. ⁊ viso petro resedit. ⁊ dans
illi manū: erexit eam. Et cōuocatis q̄ exierāt:
reddidit eis eā viuā. Et notū factū ē miracu/
lū: p vniuersam iopem. ⁊ multi crediderūt i
deū. Et moratus ē petrus i iope multis die/
bus. apud symonē coriariū vel curiariū. a co/
rio vel a curia. q: forte curialis erat. ideo dict⁹
est curiarius. vel parabat coria. ⁊ ideo dictus
est coriarius.

Vir autē q̄dam erat in cesarea: noie
v cornelius. centurio cohortis: q̄ dice/
bat italica. q: missa fuerat a roma
ciuitate. que ē i italia. q: romani imperatores
mittebāt milites suos. p ciuitates: ad custo/
diēdas muniones. Et erat religiosus. ⁊ ti/
mens deū. religiosus sup gradū timoris. ti/
mēs infra gradū religionis. i. pietatis. q: in
graduali ascēsu donoꝝ spūs sancti. gradus
pietatis: est supra gradū timoris. in q̄ntū er/
go religiosus: supra gradū timoris. inq̄ntū ti
mēs deū: infra gradū religionis. vt i noie re/
ligionis intelligas spm̄ pietatis. Erat inquā
religiosus cum omni familia sua. q̄ religiosa
erat. ⁊ timorata: faciens elemosinas multas
plebi. nō acceptor psonaꝝ. Iste cum esset. q̄si
hora nona diei. vidit i visu manifeste. i. ma/
nifesta visione. nō p sommiū. vel i extasi: an/
gelū dei introeuntē ad se: ⁊ dicentē sibi. Cor/
neli. at ille intuēs eū. timore correptus: dixit.
q̄s es dñe: ad quē angelus. Orōnes ⁊ elemo
sine tue. ascēderūt in memoriam in cōspectu
dei. ⁊ nūc mitte viros i iopē. ⁊ accersi symonē
quendā q̄ cognominat̄ petrus. hic hospitat̄
apud symonē quendā coriariū. cuius dom⁹
ē. iuxta mare tirrenū. Quia iope ciuitas terre
ꝓmissionis: erat mari tirreno ꝓxima. ⁊ i ip/
sius orientali littore sita. ⁊ ex pte littoris erat
domus symonis coriarij. hospitis petri. Hic
inq̄t dicet tibi: q̄d te oporteat facere. Ecce cor
nelio dictū ē ab angelo. Exaudite sunt orōes
tue. Vñ cōstat eū tūc fidē habuisse. q: in hoc
cōsonāt sancti: q̄d merito fidei venit ad opa.
⁊ nō vice versa. nondū tñ credebat xp̄m incar
natū. q: de tpe incertus erat. ignorās an esset
iam incarnatus. an adhuc incarnandus. nō

tamen suberat falsitas fidei eius. qr cū fidem
incarnationis haberet salua fide: poterat esse
in ambiguo. an iā venisset: an adhuc in car-
nē venturus esset. qr nōnullos scōꝝ patrū: la-
tuit xp̄m natū esse: postea quā natus ē vt sy-
meonē vsqꝫ ad q̄dragesimū diē natiuitatis.
nō tn̄ putādū ē: eos fidē incarnatiōis nō ha-
buisse. qr tēpus nō ē d̄ articulo fidei. imo cū
nōdū esset eis p̄dicatū vel inspiratū: q̄ iā na
tus esset. salua fide licuit eis esse i ambiguo:
an iā natus esset an adhuc nasciturꝰ. Cū dis
cessisset angelꝰ a cornelio: vocauit duos do-
mesticos suos ꝛ militē timētē dn̄m. q̄d d̄ do
mesticis nō ē dictū. qr cōstabat familiā eiꝰ re
ligiosaꝫ esse. ꝛ timoratā. q̄bꝰ cū narrasset sin-
gula: misit illos in iopē. postera aūt die iter
faciētibus illis ꝛ appropinq̄ntibꝰ ciuitati io
pe. vel a ꝑentibꝰ scōm aliā lr̄aꝫ. vt iā possent
videri d̄ hospicio petri: scꝫ d̄ domo symonis
coriarij ascēdit petrus i supius celaculū ho-
spicij sui circa horā sextaꝫ: secreto vt oraret. ꝛ
post orōem comederet. qr tēpus erat comedē
dj. ꝛ ipse patiebatur esuriem.

e T paratibus prādiū ministris. cū
ipse esset i orōne. cecidit sup eū ex-
tasis. qr deo operante passus ē alie-
nationē mētis. ita vt n̄ vteret sensibꝰ huma-
nis. ꝛ i hm̄oi extasi. vidit celū aptū. i. aerē. ꝛ
d̄ aere apto: descēdēs vas q̄ddā velut linte-
um magnū: d̄ celo submitti i terrā: q̄ttuor li-
neis. vel litijs. vel initijs. q̄ lr̄a verior ē. Dicū
tur aūt initie: funiculi molles. q̄bus circūli-
gant pueri: i cunabulis. facti d̄ stupea mate
ria. vel d̄ serico: ad opus nobiliū. videbat er-
go ei vas illud: q̄si linteū q̄ttuor initijs. q̄ttu
or cornibꝰ alligatis: i aere appensū. ꝛ ita de-
mitti i terrā. ꝛ i eo esse oia genera aīaliū: q̄-
drupedia. serpētia terre. ꝛ cū esuriret: facta est
vox ad eū dicēs. Surge petre macta ꝛ man-
duca. ac si diceret ei in spū. Trāsi ad gētes ꝛ
occide in eis vicia. ꝛ sic ecclesie incorpa. Ab-
sit inq̄t dn̄e. qr nūquā māducaui cōmune. i.
immūdū. Et ē ydioma hebreoꝝ reputātiū ci
bos immūdos: q̄bus cōmuniter vtebant gē
tes. vn̄ vocabāt cōmunes: q̄si immūdos. ab

horruit ergo q̄ dictum ē ei: manduca quia
ostensa fuerant ei quadrupedia serpentia: se-
cundum legē immūda. qr graue videbat ei
vti cibis i lege ꝓhibitis. ꝛ maxime timebat
rep̄hēsionē iudeoꝝ: si vteret cibis gentiliū. ꝛ
ideo cū ita abhorreret: facta ē vox secūdo ad
eū dicēs. q̄d deꝰ purificauit cōmune nō dixe-
ris. Q̄ d̄ cōstat ei spūaliter dictū fuisse d̄ gen
tibꝰ in dei p̄sciētia. p fidē purificatis. d̄ quarū
purificatiōe instruxerat petrū. vox p̄ma facta
ē ad eū dicēs. occide ꝛ māduca. Nā cū ostē-
sa fuissent ei serpētia terre: cōstat ea nō fuisse a
deo purificata. nec alicui: siue iudeo. siue gen
tili: ad comedēdū mūda. hoc aūt factū est p
ter. scꝫ vas: semel. iterato. ꝛ tertio: in terrā de
missū. ꝛ vox ter audita ē: p cōmēdāda veri-
tate visionis. vn̄ vt dicit ambrosius in cathe
cisino fit trina interrogatio. scꝫ: credis i deū:
abrenūcias sathane: vis baptizari: Simili-
ter trina vnctio in vertice. i scapulis. i pectore.
In baptismo quoqꝫ: fit trina imersio. post
trinā vasis ostēsionē: receptū ē vas in celū. ꝛ
dū intra se cogitaret petrus. q̄d sibi vellet hec
visio: ecce tres viri q̄ fuerant missi a cornelio
inq̄rētes domū symonis coriarij. stetert ad
ianuā. querētes: si symon q̄ cognoiatꝰ est pe
trus: illic haberet hospiciū. Et cogitāte petro
d̄ visione: dixit ei spūs. Ecce tres viri querēt
te. causaꝫ tn̄ cur eū quererēt: ei subticuit. quā
ipse postea ab eis quesiuit. qr ad ꝯseruādaꝫ
humilitatem: aliq̄n ꝓphetie spūs: ex pte ani-
mū tangit: ꝛ ex pte nō tangit. Surge inq̄t. ꝛ
descēde. ꝛ vade cū eis nihil dubitās. qr ego
misi illos. Descendens aūt petrus: dixit ad
eos. Ecce ego sū quē queritis. q̄ causa ē. ꝓp-
ter quā venistis: Ad quē illi. Corneliꝰ cēturio
vir religiosus ac timens deū. ꝛ testimoniuꝫ
habens ab vniuersa gente iudeoꝝ: rn̄suꝫ ac-
cepit a spū scō: vt accersiret te in domū suā. ꝛ
audiret v̄ba a te. Et introduxit eos i hospici-
um. ꝛ fuerūt cū eo nocte illa. Sequenti autē
die: pfectus ē cū illis. ꝛ q̄busdā fratribꝰ qui
eū comitati sūt a iope. vt ei testes essent. Alte
ra aūt dia secūda ab igressu d̄ iope: introiuit
cesareā. Cornelius v̄o expectabat illos: conuo

catis cognatis suis: & amicis necessariis. ami
ci necessaria dicunt: q nō deserūt hoīez ī arti-
culo necessitatis. Et cū introisset petrus. obui
us occurrit ei cornelius. & pcidēs ad pedes
ei⁹ adorauit eū. Ipso gestu corporis: exprimēs
deuotionē mētis. petrus vo eleuauit eum di
cēs. Surge. qr ego hō sū: vt tu. Et cū multi
adessent: cognati scz. & amici cōuocati: locut⁹
ē eis petrus dicēs. vos scitis q̄ abominabile
ē viro iudeo: accedere ad alienigenā. Sz ostē
dit mihi de⁹: nullū hoīez immūdū esse. pter
qd sine dubitatiōe veni accersit⁹. Interrogo
ergo: ob quā causam accersisti me. Ad quem
corneli⁹. A nudiusquarta die orabā hora no-
na: ī domo mea. ac si diceret. qrta die ab hac
hora. scdm innouationē dierū. pma eni die
vidit angelū: & misit nūcios. secūda: venerūt
nūcij ī iopē. tertia: pfectus ē petrus cū eis. &
illa nocte remāserūt ī via. Quarta: venerunt
cesareā. & ecce inqt: vir stetit ante me in veste
candida: & ait. Corneli: exaudita ē oratio tua
& elemosine tue a deo accepte. Mitte ī iopē. &
accersi symonē q cognoīat petr⁹. Et stati misi
ad te. & tu bn̄ fecisti veniēdo. Nunc ergo nos
oēs adsum⁹ ī cōspectu tuo. pmpti obedire ti
bi ī oibus: q̄cūqz pcepta sūt tibi a dn̄o. Tūc
apiens petrus os suū dixit. Nūc in veritate
compi: qm̄ nō ē psonaꝝ acceptor de⁹. nō dis-
cernit inter gentiles & iudeos. sed ī omni gē
te q timet dn̄ū. & opat iusticiā: acceptus ē illi.
Uos scitis q iohānes pdicauit iesuz a naza-
reth. Scitis etiā q factū ē vbū. i. euāgelij p-
dicatio: p vniuersam iudeā. incipiēs a baptis
mo iohānis quo baptizatus ē iesus psequēs
postea: quō vnxit eū de⁹ spū sancto. & vtute:
q ptrāsijt bn̄faciēdo. & sanādo oēs a diabolo
oppssos. Et nos testes sum⁹ omniū q̄ fecit ī
regione iudeoꝝ. & q eū suspēderūt ī ligno. et
tertia die suscitat⁹ ē a deo. cui⁹ nos testes su-
mus. q mānducauim⁹ & bibim⁹ cū illo: post-
quā resurrexit a mortuis. qbus pcepit pdica-
re populo & testificari: qr ipse ē q cōstitut⁹ ē
a deo patre iudex viuoꝝ & mortuoꝝ. qr pater
dedit illi omne iudiciū. nec nos soli. sed etiaz
oēs pphete: illi testimoniū phibēt. qr oēs p
nomē eius remissionē peccatoꝝ accipiūt: qui
credūt ī eū. Adhuc loquēte petro vba hec: cecī
dit spūs scūs. i. descēdit repēte: sup oēs q au-
diebāt vbū. vtrū aūt ī igneis linguis. vel in
alia visibili specie descēderit: incertū ē. Et ob
stupuerūt q erāt cū petro: fideles d circūcisiōe
qr etiā ī nationes. i. ī gentiles gr̄a spūs sancti
effusa ē. Audiebāt eni illos loquētes linguis &
magnificantes deū. Tūc rn̄dit petrus. Num
qd aquā qs phibere potest. vt non baptizent
hij q spm̄ sanctū acceperunt sic & nos. qd mai⁹
ē q baptizati: & iussit eos baptizari ī noīe xp̄i
subtīcēs formā baptismi a dn̄o traditā: p di
latatione noīs xp̄i. ī quo noīe: & intelligit ipse
q vnctus & pater: a quo vnctus. & spūs scūs
quo ē inunctus. Tūc rogauerūt eū. & mansit
rogatus cū eis aliquot dieb⁹. in qbus pmo
credit vsus fuisse cibis gentiliū. vn̄ postea re-
dargut⁹ ē. & dilatatū ē vbiqz & dilatum: vsqz
ad fratres q erāt ī iudea: qr gētes recepant v
bum dei. Et hic fuit pmus trāsitus pricula-
ris apostoloꝝ ad gentes. in quo cōuersus ē
cornelius: cum familia sua.

Cum aūt ascēdisset petr⁹ ierosolimā
disceptabāt aduersus eū fideles: de
circūcisiōe dicētes. Quare introisti
ad viros pputiū habētes. & mānducasti cū il-
lis. q̄si diceret. ī duob⁹ cōtra legē fecisti scz. qr
intrasti ad eos: & quia cibis eoꝝ cousus es.
Tūc incipiēs petrus exposuit eis p ordinez:
ostēsaz sibi a dn̄o visionē. & quō apparuerat
angel⁹ cornelio. & ī tota psecutione nō addit:
nisi vnū vbū. vbi dictū ē cornelio. mitte & ac-
cersi symonē: q cognoīat petr⁹. vbi addit. q lo
quet tibi vba. ī qbus salu⁹ eris tu: & vniuer-
sa dom⁹ tua. & ex eo qd statim subdit: cecidit
spūs scūs sup eos. sic & ī nos ab inicio psu-
mit. qd sup corneliū & familiā suā descēderit
spūs scūs ī linguis igneis. sic descēderat sup
aplos die pētecostes. & tūc inqt recordat⁹ sū
vbi dn̄i. qd uobis dixit iohānes qdē baptiza
uit aqua. vos aūt baptizabimini spū scō. Au-
diēs hoc impletū ī cornelio: & familia sua. Au-
dita petri excusatiōe multiplici: destiterūt ab
increpatiōe ei⁹. & grās egerūt saluatori. & ita

impleta est ꝓphetia iob. ab aquilone veniet
aurū. ⁊ ad deū: formidolosa laudatio. i. p cō
gelatione infidelitatis cōpabiles aqloni: q̄ i
tenebras erāt. i. in cecitate animi: pcipient
lucē fidei. p q̄rū illuminatione: dirigetur ad
deū formidolosa laudatio. qꝛ p inopinata ⁊
repentina gentiū cōuersione. fideles de iudea
timentes: glorificauerunt deū.

Tunc redit historia ad ordinem suū
t qđ interſertū ē đ philippo. petro. io
hāne. ⁊ paulo: postea quā supradi
ctū ē. igiẗ q̄ dispsi erāt: ptrāsibāt euāgelizan
tes v̄bū dei. q̄si incidēs fuit. psequiẗ ergo in
hūc modū. ⁊ illi q̄ dispsi erāt a tribulatiōe:
q̄ incepat a morte stephani: pambulauerūt
vsq3 ad phenicē puīciā syrie occidētalē. ⁊ ci
pū. nemini loquētes v̄bū: nisi solis iudeis.
Erāt aūt q̄dā cū eis đ cipro ⁊ cirene. q̄ cū i
troissēt ātiochiā: loquebanẗ ad grecos. annū
ciantes dn̄m iesū. Et erat man⁹ dn̄i cū e is.
⁊ multus numer⁹ credētiū: cōuersus est ad
dn̄m. Sup hūc locū dicit beda. qꝛ post reue
latione syndonis: cepit ecclesia crescere. vn̄ co
niciẗ: ꝙ syndonis spēm vel linthei: vidit pe
trus ī visiōe. cū alibi dicatur vas fuisse. alibi
discus.

Elatū ē ad aures ecclesie q̄ erat ie
d rosolimis: đ cōuersione antiochena
rū. ⁊ volētes plene certificari: mise
rūt barnabā i antiochiā. q̄ cū venisset ⁊ vide
ret grāz dn̄i: gauisus ē. ⁊ exhortat⁹ ē oēs: vt i
ꝓposito cordis manerēt i dn̄o. qꝛ erat vir bo
nus plen⁹ spū scō ⁊ fide. Et dicit sup hunc lo
cū raban⁹ barnabā ideo multipliciter cōmē
datū: ne putetur p indignitate sua amisisse
aplatū. ⁊ erat rabanus i ea opinione: scđm
quā dicit barnabas ille. supra quē piecta est
sors cū mathia. postea cū paulo: in apostola
tum electus. Nos aliā sequimur.

Videns aūt barnabas ꝙ non suffice
v ret ad erudiēdā tantā multitudinē
venit tharsū. vt q̄reret saulū. ⁊ in
ventū: pduxit antiochiā. ⁊ p annū cōuersati
sūt ibi. ⁊ docuerūt turbā multā. ⁊ tūc pmo se
q̄ces xp̄iane religionis: a xp̄o capite denoiati

sunt xp̄iani. q̄ p̄us dicebantur discipuli. ⁊ fu
it institutio gentiliū satis decēs. visū est eni
incōgruū ⁊ indecēs: gentilib⁹ ad fidē conuer
sis. scȝ seq̄ces religionis xp̄iane: cōmuni noie
cēseri. sȝ poti⁹ denoiandos esse a noie magi
stri. sic in sectis philosophoꝝ seq̄ces denoia
banẗ a noibus magistroꝝ. vt ab epicuro epi
curi. In his aūt dieb⁹ supuenerūt ꝓphete a ie
rosolimis antiochiā. ⁊ surgēs vn⁹ ex eis no
mine agab⁹: ꝓphetauit p spm̄ famē futurā i
vniuerso orbe terraꝝ. ⁊ maxime i iudea. q̄ fa
cta ē sub claudio scȝ quarto anno claudij.

Tunc ꝓposuerūt discipuli facere col
t lectā. vt daret vnusq̄sq3 p modulo
sue facultatis. ⁊ mitterēt aliq̄d pau
perib⁹ q̄ erāt i ierl̄m. q̄ vēditis oibus: posuerāt
p̄cia ad pedes aploꝝ vt pmunirēt eos contra
famē. ⁊ tūc pmū facta collecta ē i vsus pau
perū. q̄ missa ē p barnabā ⁊ paulū in ierl̄m.

O tpe misit herodes rex man⁹: vt
e affligeret quosdā de ecclesia. ⁊ occi
dit iacobū fratrē iohannis gladio.
vt aūt intelligaẗ locus iste. đ quo scȝ herode
sit hoc accipiēdū: expedit ad tēpus historiā p
termittere actuū. ⁊ pseq̄ historiā romanorū
impatoꝝ. Nō ē putādū hūc fuisse herodē te
trarchā: q̄ cognoiatus ē antipas. sȝ herodē
agrippā. ille eni nō fuit rex. sed tetrarcha. ille
scȝ fili⁹ magni herodis. q̄ cōsensit pilato đ ne
ce dn̄i. q̄ remisit eū ad pilatū: ⁊ indutū veste
alba q̄ iā deportatus fuerat i exiliū viennā. ⁊
mortu⁹ ibi. Pilat⁹ quoq3 iā mortu⁹ erat. q̄ vt
a pncipio hui⁹ historie p̄taratū ē. Anno nono
decimo impij tiberij cesaris: erat ꝓcurator
iudee. vitellio p̄side syrie. ⁊ accusatus ē i mul
tis apud tiberiū. Accusat⁹ ē eni a iudeis: de
violēta innocentiū interfectiōe. accusat⁹ ē etiā
qꝛ iudeis reclamātib⁹ ponebat imagines gē
tiliū i tēplo. accusatus ē qꝛ pecuniā repositā
i corbanā: redegerat i suos vsus. inde faciēs
aqueductū i domū suā. Et p his oib⁹ depor
tatus ē i exiliū lugdunū. vn̄ oriūdus erat. et
ibi i opprobriū gētis sue moreret. Vide quia
musac: erat archa. in q̄ reponebanẗ donaria
regū. vel pncipū. Corban: in q̄ ponebanẗ do

naria sacerdotū: ad reficiēda sartatecta tēpli. gazophilatiū: i q̄ ponebant dona trāseūtiū.

m Ortuo pilato: substituit fratrē suū pcuratorē iudee. et volēs placere iudeis. satisfecit volūtati eorum: in qbusdā scȝ ī amotiōe caiphe. et pmotiōe filij anne. qr ad eorum petitionem: amouit caiphā a sacerdocio. et substituit filiū anne: q̄ iā mortuus erat. Reddidit etiā ei stolā illā scȝ sollēnem. et antiquā: quā debebat habere sacerdos i potestate sua. vt ea vteret i festis dieb'. pilatus eo trāstulerat eā in domū suaȝ. et cū in festiuis dieb' necessaria erat sacerdoti: nō poterat eaȝ habere. nisi precio intercedente.

t Empore tyberij mortu' ē philippus tetrarcha iturec. et tracomitidis regionis. frater herodis tetrarche. mortuus est etiā lisanias tetrarcha abiline. et ita vacabant due tetrarchi. et aspirabat herodes agrippa ad alteram earum. Erat autē herodes agrippa: vir magnanimus. et bellicosus: sed pauperrim' nepos herodis tetrarche. et frater vxoris ei' herodiadis. fuit eni fili' aristoboli filij magni herodis: et ipsa filia eiusdem. Disposuit ergo venire romā. si forte posset impetrare a tiberio alterā tetrarcharum vacantiū. Cūq; venisset romā: vidēs eū tiberi' militē strenuissimū: retinuit eū secum. et fecit vt adhereret filio suo druso. cui iā i vita sua: cōtradiderat imperiū. nec ē iste drusus ille q̄ dormit magūcie. Erat aūt herodes agrippa: vir magne liberalitatis. et vt sibi cōciliaret aios romanorum: multa expēdebat. et multis debitis se obligauerat. Et vt tradit iosephus non fuit hō: i quo mutabilitas fortune: adeo posset depbēdi. Primo i hoc male contigit ei. qr mortuus ē drusus: fili' tiberij. ī cui' morte adeo insolabiliter doluit tiberi': vt oēs a psentia sua amoueret. q̄ familiariter adheserant druso. ne reducerēt eū ad memoriā mortē ei'. et cōpulsus ē herodes agrippa redire i iudeā. et desperās pter nimia paupertate: intrauit turrē. vt ibi afficeret se fame. et ita morerct. Quod significauit vxor sua: sorori ei' herodiadi. vxori herodis tetrarche. que supplicauit viro suo vt reuocaret eū a turre. et daret ei necessaria. et acqeuit ei. Et statuit eū i tiberiade. et assignauit ei ibi domū. et dedit ei necessaria vite. et quodā die cū esset herodes tetrarcha i tiberiade. et epularet: factus hilarior solito. qr incaluerat mero: cepit ipare herodi agrippe. q̄ epulabat cū eo: bñficia q̄ cōtulerat ei. qȝ liberauerat eū a peste famis. Et doluit agrippa vltra modū. et disposuit iterū redire ad tiberiū: si forte inueniret animū ei' immutatū Et i reditu: inuenit eū petras. et honorifice receptus ē ab eo: et venit cū eo romā. Et cū haberet tiberius duos nepotes. alterum de filio druso scȝ tiberiū: alterū ī fratre germanico. scȝ gaiū: volebat sibi substituere: filiū filij. qr magis diligebat eū. Herodes autē agrippa: magis diligebat gaiū. et familiarius adherebat ei. vñ sibi suscitauit indignationeȝ tiberij latentē. qr nōdū indicabat sed latēs odiū: in corde reseruabat. Quadā autē die cū sederet agrippa i curru cū gaio. leuatis i celū manibus: dicebat. Utinā viderē mortē impositam senis. et te dñm toti' orbis. q̄ idone' erat imparare vniuerso orbi. Et hoc audiuit qspiā. scȝ auriga ipsi' agrippe. q̄ post aliquot dies cū damno rerū agrippe aufugiēs: capt' ē. et vinculatus. et dū traheret i carcerē: pecijt dici ad impatorē dicēs. qr i aure loqueret ei qȝ esset ad ei' vtilitatē. Et psentat' ē impatori. Et dixit ei consulto: qr sic optauerat agrippa morte ei': et domi nū gaij. Tiberius aūt nō multū curabat vba vinculatorum. et detrusus ē ille i carcerē. Et cū sepe instaret agrippa. vt iudicaret et occideret: rñdebat tiberius. frater sufficiat tibi qȝ vinculatus ē: et ita differebat qr vt refert ioseph' i oibus negocijs suis: morosus erat. vñ cū statueret pcuratores i prouincijs: vix aut nūquā mutabat eos. qd cū semel quesitū esset ab eo: qre scȝ non mutaret pcuratores: rñdit se i hoc parcere plebecule. Sciētes eni pcuratores se ad modicū habituros pcurationes: emungūt vsq; ad sanguinē. et tanto dñant graui': qnto breui'. et q̄ recētes supueniūt: dissipāt qcqd inueniūt. qd ostēdit exēplo cuiusdā vulnerati. q̄ cū iaceret

in via: ⁊ nõ amoueret multitudinẽ muscaꝝ a vulnere. superueniens alter: putauit ꝙ hoc omitteret imbecillitate. ⁊ abegit muscas que opuerãt vulnꝰ. Ad quẽ ille. Malefecisti mihi qꝛ musce q̃s amouisti iã plene erãt sanguine ⁊ parcius molestabãt me. que aũt superuenĩẽt recẽtes: acrius pungẽt me. Sic ⁊ procuratores vel officiales recẽter substituti: acrius in subditos deseuiũt. Dũ q̃daꝫ die more solito incitaret agrippa tiberiũ. vt extraheret aurigã suus ð carcere: rñdit tiberiꝰ. idipsũ nõ ei expedire. cũ i p̄sentia ipsius: vellet eũ vinculatꝰ accusare. Et cũ i nullo sibi cõsciꝰ esset agrippa: testatus ẽ se velle vt extraherẽt. ⁊ accusaret eũ. Eductus ille ð carcere. arguit eũ ð crimine lese maiestatis. qꝛ orauerat morẽ imperatoris. Tũc tiberiꝰ ait carcerario. liga hũc. Et intellexit carcerarius hoc p̄ceptũ esse ð eo: q̇ eductꝰ fuerat. ⁊ ligatũ retrusit i carcerem. Quadã aũt die cũ deambulasset tiberiꝰ i podromio. i. i circo equoꝝ: ⁊ teneret agrippã ꝑ manũ. Vocato carcerario: dixit ei. Liga hũc. Et miratꝰ ẽ ille. ⁊ vniuersi: ꝙ p̄cepat agrippã ligari. cũ purpuratus incederet: qꝛ erat ð regio semine. Cũ aũt duceret agrippa ad carcerẽ: patiebaẽ intollerabilẽ sitim. qꝛ splẽdide comederat. ⁊ forte occurrit ei portitor aque. ⁊ dedit ei bibere. ⁊ postquã refocillatus ẽ ꝓmisit ei ꝙ i primo remuneraret eũ in regno gaij. cõfidẽs ꝙ gaius esset i primo regnaturus. ⁊ positus ẽ i carcere. Et dũ q̃daꝫ die in carcere positus staret innixus arbori. cuius frondibꝰ insidebat bubo: accessit ad eũ vnꝰ ð cõcaptiuis. ⁊ locutꝰ ẽ ei. Noli inq̇t estimare: ꝙ adulãdo loquaẽ tibi. cũ sis cõcaptiuꝰ meꝰ. volo eñi indicare tibi qð indicauerit mihi dij. Erat eñi ꝑitus i augurijs. Cito inq̇t liberaberis a carcere. ⁊ i tm̃ sublimaberis: vt tibi inuideãt oẽs amici tui ⁊ noti. ⁊ i hac ꝓsperitate morieris. relinquens bona tua filijs tuis. quã cito aũt huiꝰ generis alitẽ videris sup te amplius. scito: qꝛ q̇nto die morieris. Cũ esset herodes agrippa in carcere: deferebat ei dñs carceris. sciẽs esse virũ nobileꝫ. ⁊ familiarem gaij. ⁊ sustinebat tanquã ignorãs multas cõmoditates sibi fieri. ⁊ fuit i carcere ꝑ sex menses. Postea cũ esset tiberius apud capreas: cepit infirmari infirmitate q̃ postea mortuꝰ ẽ. Et si i cronicis alibi legaẽ mortuꝰ. nõ ẽ curã dũ vbi mortuꝰ sit. Vidẽs aũt se moriturũ. cõuocatis nobilibꝰ impij sui: ⁊ duobꝰ nepotibus suis gaio ⁊ tiberio: statuit vt i crastino substitueret sibi successorẽ. Sꝫ p̄us voluit cõsulere mentẽ deoꝝ. ⁊ orauit deos suos: vt nũciarẽt ei. quẽ nepotũ suoꝝ vellent ei substitui i impio. Et statuit apud se: vt illũ q̇ p̄us veniret ad eũ i crastino: cõstitueret impatorẽ. vt ita q̄si ꝑ sortẽ digeret. tñ significauit tiberio: vt p̄or veniret. q̇ mane noluit venire nisi pransus. Et cũ mitteret tiberius nuncios ad nepotes suos. nõ inuenerũt nisi gaiũ. ⁊ venit gaius p̄or ad tiberiũ. quẽ vidẽs tiberiꝰ: fleuit amare. dolẽs qꝛ alter nõ venerat quẽ volebat substituere. qꝛ teneriꝰ eũ diligebat. Dissimulabat tñ: ⁊ locutꝰ ẽ ad eũ tiberiꝰ. Fili tu succedes mihi i impio. sꝫ potius debebaẽ tiberio q̄si hereditario iure. tanquã filio filij. sed ego video te vilẽ impio. Noui mẽtes deorũ. Caue ergo ne molestes eũ. sꝫ semꝑ habeas eũ tanquã fratrẽ satage vt negocia impij sapiẽter disponas. ⁊ exeq̇as funeris mei imperiali honore ꝑficias. Et cõuocatis nobilibus denũciauit eũ impatorẽ. ⁊ mortuus est. Et statim aliq̃ntulũ insonuit fama i ciuitate romana ð morte tiberij. ⁊ venit q̇dã hebreus amicus herodis agrippe ad carcerẽ. ⁊ hebraice dixit ei. Mortuꝰ ẽ leo. Et cepit agrippa mirabiliter gratulari. adeo vt quereret ab eo dñs carceris. q̄ esset causa tante exultationis. Et cõfessus ẽ: qꝛ ille significauerat ei hebraice morẽ tiberij. ⁊ statim dñs carceris liberauit eũ. ⁊ statuit sibi collateralẽ i mẽsa. In crastino insonuerũt alij rumores scꝫ: ꝙ tiberiꝰ conualuerat. ⁊ tertia die romã venturꝰ erat. Tũc arguit eũ dñs carceris qꝛ decepat eũ timẽs: ne i caput eiꝰ redũdaret: ꝙ liberauerat eũ. ⁊ retrusit eũ i carcerẽ. postea increbuerũt certi rumores ð morte tiberij. ⁊ substitutiõe gaij. Et venit gaius romã. ⁊ sepeliuit tiberiũ honorifice. ⁊ ipsa die voluit liberare agrippam.

sed dissuasum e ei. ne viderent facta tiberii sui irritu velle subito reuocare. Postea post aliquot dies liberauit eu3: et sublimauit. Dedit ei duas tetrarchias. sc3 tetrarchia philippi q erat tetrarcha iturec: et traconitidis regiois. et tetrarchia lisaniē q erat tetrarcha abiline. et imposuit ei diadema. et sublimatu in rege remisit i iudea. Et inuidebat ei oes ppinqui ei⁹. etia soror sua herodias. q misera fuerat infelici: modo iuidit felici. pcipue: qr habebat nome regis qr vir su⁹ q erat maior natu. fili⁹ magni herodis: nuqua meruit appellari rex sed tetrarcha. Persuadebat itaq3 viro suo, de die i die: vt iret roma. et satageret oibus modis vt sibi oparet nomen regis. At ille malebat esse i ocio: qr opulentus erat. vn sepe vxor exaspata dicebat. peant opes tue. qr tu magis diligis opes: q honore. Tande vict⁹ instantia vxoris: iuit ad gaiu cu magno apparatu. et ipsa cu eo. et inuenerut gaiu bais. Herodes aut agrippa q psenserat q no p bono suo issent: disposuit ire post eos. Sed pmisit nunciu queda familiare suu. et amicissima gaio. p que direxit eplaz gaio. i q cotinebat: qr herodes tetrarcha etia viuete tiberio firmauerat amicitia cu rege parthou. vt esset rebellis romano impio. et i argumentu hui⁹ rei. significauit ei: q i ciuitatib⁹ suis habebat arma q sufficerent: septuaginta milib⁹ armatoru. Cuq3 venissent herodes tetrarcha et herodias vxor sua ad gaiu. et satis honorifice recepisset eos. superuenit nucius agrippe. et porrexit eplaz gaio: ex pte agrippe. Perlecta epla: gaius q̄si aliude incipies. cepit querere d statu herodis tetrarche. et inter cetera quesiuit ab eo: vtru esset i ciuitatib⁹ suis tata copia armoru. q̄nta ipse audierat. Et n negauit. Tuc credes gaius veru esse qd significauerat ei herodes agrippa: relegauit eu i exiliu. vxori aut sue. qr erat soror herodis agrippe. que maxime diligebat: dedit libertate redeudi. vt habere terra sua. Ipsa aut comitata e viru i exilio: dices. qr no dimitteret eu in aduersis: cui comunicauerat i psperis. Et deputatum est eo3 exilio: lugdunu. vbi postea miserabiliter mortui sunt. Et dedit gaius galilea qua habuerat herodes tetrarcha: herodi agrippe. et ita habuit tres tetrarchias.

f Uit aut gaius in inicio impii sui p bienniu: satis masuetus. postea euanuit cor ei⁹ i elatione. et i tanta3 vesania prupit: vt ab vniuersis hoibus imperii sui vellet coli tamqua de⁹. et dicebat se fratre iouis. vn etia filia vnica qua habebat: ponebat inter genua iouis. vt ita q̄si comunis videret vtriq3: postqua egressa fuerat d genibus iouis. Misit ergo imagine sua p vniuersum impiu suu: vt oes adorarēt ea. et sic fecerut oes exceptis iudeis. vn cu i alexadria ciuitate orta esset sedicio inter iudeos et gentiles. et venisset vtraq3 ps ante gaiu: vt discuteretur cotrouersia: inter ceteras allegatioes qs habuerut gentiles cotra iudeos: hoc obiecerut eis. qr deum suu que comuniter oes gentiles receperat: ipsi inhonorabat. qr imagine gaii nolebat adorare. et tuc pmo sciuit gaius: qr iudei no adorabat imagine ei⁹. Significauit ergo petronio psidi syrie: vt poneret statua sua in teplo i ierlm. vt facili⁹ reciperet ea i circustantib⁹ ciuitatib⁹. qd si forte iudei reclamarent: collectis romanis regionib⁹ intrarēt iudea3. et nemini pceret man⁹ ei⁹. Collecto ergo exercitu: intrauit petroni⁹ iudea. et venerut ad eu3 iudei d ierlm. cu amicis herodis agrippe. qui erat pcordialis gaio. et supplicauerut ei: ne ad hoc eos artaret q pius pmitterēt se occidi. et parabat iugulos. dicebat etia qr nuqua amplius colerēt terra. vt sic i edia affecti morerētur. Et rndit petroni⁹: no d osilio suo hoc pcessisse. s3 no audebat resistere madato imperatoris. Uidēs tn qr graue iactura3 incurreret gaius: si amitteret tributa toti⁹ iudee. pmisit qr opponeret se gaio p eis. Et misit epla3 sua gaio p viros honoratos. vt desisteret ab hoc madato. Qui cu venissent ad gaiu: no ausi sut psentare se cospectui ei⁹. s3 accesserut ad herode agrippa vt subueniret iudeis. qr vna d tetrarchiis suis galilea: i iudea erat. Tuc herodes iuitauit gaiu: vt i crastino comederet cu eo. Et cu i crastino essent i conuiuio: admi

ratus ē ɔdicias cōuiuī. ꝛ cepit memorare ga
ius quanta passus fuerat ꝓ eo: herodes. scꝫ
vincula tiberii. ꝛ alia multa. ꝛ precepit ei: vt
quicquid peteret vel vellet: daret ei. At ille rñdit ei
sufficere sibi grāꝫ ei⁹. Et cū ille instaret vt ali
quid peteret: petiit ne poneret statuā suā in tē
plo i ierlm. ꝛ iratus gaius. tñ cōsiderās ani
mositatē agrippe. qꝛ noluerat petere opes vel
honores: acquieuit ei. ꝛ scripsit petronio in hūc
modū. si nōdū posita ē statua i tēplo: n̄ ē ne
cesse vt ponat̄. ꝛ sic nō ē statua ei⁹ posita i tē
plo. Postea resipiscēs gaius: scpsit petronio i
hūc modū. qꝛ cōtēpsisti mādatū impatoris:
ꝛ poti⁹ dilexisti munera iudeoꝝ: dige tibi qd̄
vis gen⁹ mortis. vt discant oēs nō esse tutū:
obuiare mādato impatoris. ꝛ deo ꝓcurante
ita factū ē. vt prius audiret famā mortis eius
quam videret nūcios hui⁹ legationis. Cum
eni esset rome. ꝛ rediret a ludis circensib⁹: con
silio senatoꝝ interfectus ē a duob⁹. ꝛ orta ē i
ciuitate dissensio inter curiā ꝛ milites ꝛ po
pulū. Curia: dicebant̄ senatores ꝛ viri cōsula
res. i. q̄ d̄ genere cōsulū. vel digni: vt fierent
cōsules. Quia ergo viderāt senatores seuici
am impatoꝝ. ꝛ incōmoda q̄ inde continge
rāt reipublice: voluerūt penitus extirpare im
periū ab vrbe. ꝛ voluerūt eā redigere: ad anti
quū statū. i quo erat ante iuliū cesarē. vt eēt
regimē ciuitatis ī arbitrio cōsulū: ꝛ senatoꝝ.
Ecōtra milites. ꝛ populus timētes auarici
am senatoꝝ. ꝛ amātes donatiua impatoꝝ:
cōstituerūt claudiū impatorē: auūculū gaii.
virū māsuetum ꝛ pium. Tūc venit herodes
agrippa ad senatores ducēs secū d̄ nobiliori
bus q̄ erāt i curia: simulās fauere parti eoꝝ.
cū haberet eos exosos: ꝓpter mortē gaii. Con
suluit ergo eis. vt significarēt claudio: ne mo
ueret scisma in ciuitate. sed desisteret ab hoc
incepto. ꝛ ꝓfessus ē se libēter fungi hac lega
tione. ꝛ missus ē ad claudiū cū aliis. ꝛ eis au
dientib⁹ dixit ei: qd̄ dixerat corā senatorib⁹. in
aure aūt dixit ei: ne desisteret ab incepto. qꝛ
ipse satageret: vt maior pars nobiliū faueret p
ti eius. ꝛ renūciauit senatorib⁹ ꝙ nollet clau
dius desistere ab incepto. ꝛ cepit eis ꝑsuade
re ne cōtrairent. qꝛ nō possent impedire. ꝛ al

lexit quosdam: ꝛ tandē omnes. Et ita sine cō
tradictione factus ē claudius impator. ꝛ ad
ꝑsuasionē herodis agrippe: oēs occisi sunt q̄
cōsenserāt in morte gaii. Et petiit ab eo. hero
des agrippa: vt decretū gaii d̄ statua sua ad
orāda: reuocaret i irritū. qꝛ impium erat. Et
adquieuit ei. Et pcepit vt epla reuocationis
ꝑ singulas ciuitates iudee poneretur in loco
eminenti: vt videretur ab omnibus.

P

Ostea voluit herodes accipe licen
tiam a claudio. ꝛ redire ad ꝓpria. ꝛ
tūc claudius dedit ei q̄rtam tetrar
chiam. scilicet iudeam. ꝛ ita sublimatus re
diit ad ꝓpria. ꝛ venit pmo in iudeā. ꝛ hono
rifice susceptus est a iudeis: qꝛ in multis iu
uerat eos. Et cum ꝓpe essent dies azimoꝝ: in
terfecit iacobū fratrē iohānis gladio. postea
in diebus azimoꝝ. vidēs ꝙ placeret iudeis:
apposuit vt appꝛhēderet ꝛ petrū. De iacobo
aūt refert clemens alexandrinus quia cū de
trusus esset in carcerē. nocte cōuertit ad fidē
custodem suū. ꝛ in crastino confessus est. se
esse xp̄ianū. Et cū traherent̄ ambo ad marty
rium: dixit iacobo. Pater: da mihi remissio
nem. At ille parump deliberās: ait. Pax tibi.
Et osculatus ē eum. Et simul ambo: capite
truncati sunt. Petrū aūt appꝛhensum misit
herodes in carcerē. quia in diebus azimoꝝ:
non licebat aliquem occidi. ꝛ preter custodes
carceris: tradidit eum custodiēdū quattuor
quaternionibus militum. volēs post pasca
cū populo ꝓducere: vt ipse populus occideret
eū. Nō ipse herodes. vt iacobū. quia magis
gloriosum videbat̄ eis: si ipsi eū occiderent.
quia erat pnceps apostoloꝝ. Cū aūt in cra
stino ꝓducturus esset eum herodes: ipsa no
cte erat dormiens petrus inter duos mili
tes. vinctus cathenis duabus. que adhuc
rome esse dicuntur. Et custodes iacentes an
te ostium: custodiebant carcerē. Et ecce ange
lus domini astitit. ꝛ lumen refulsit in habi
taculo carceris. Et miraculose factū est: vt so
lus petrus videret lumen. percussoqꝫ latere
petri: excitauit eum angelus dicens. Sur
ge velociter. ꝛ statim ceciderunt cathene de

manibus ei⁹ due scʒ q̄ adhuc rome esse ꝓhi-
bent. Et dixit angel⁹ ad eū. ꝑcingere ⁊ calcia
te caligiatulis. deposuerat eni cingulu ʒ: ꝓpter
molestiaʒ carceris. vt tunica circa pedes de-
missa: ꝑparet frigus noctis. in quo datū ē ex
emplū viris sanctis: ꝙ i angustijs licet aliq̄d
relaxare ō rigore ordinis. Legim⁹ eni ap̄los
⁊ ꝓphetas duris cingulis vsos: ꝓpter afflicti-
onē carnis. ⁊ petrū ad tēpus deposuisse cin-
gulū: ꝓ molestia carceris. Et fecit petr⁹ iuxta
mādatū angeli. ⁊ addidit angel⁹. circūda ti-
bi vestimētū tuū. ⁊ sequere me. Et exiens se-
quebat eū. ⁊ nesciebat q: verum ē ꝙ fiebat ꝑ
angelū. i. nō putabat ita i rei veritate fieri. sʒ
imaginarie ostēdi. vn̄ sequit. existimabat se
visū videre. ⁊ hoc sibi ostēsum: imaginaria
visione. Trāseūtes āt ꝓmā custodiā. i. custo
des carceri custodiēdo deputatos. ⁊ secūdaʒ
i. duos q̄termones. vel ꝓmā custodiā. i. ꝓmū
q̄termonē cū suis. Et secūdā. i. secūdū q̄termi
onē. cū suis. Venerūt ad portā ferreā q̄ ducit
ad ciuitatē. q̄ fuisse putat i atrio carceris. Car
cer eni habebat atriū. ⁊ erat i exteriori ꝑte ci-
uitatis. siue extra ciuitatē. Et vltra apta ē eis
⁊ exeūtes ꝓcesserūt vicū vnū. Et cōtinuo dis-
cessit angel⁹ ab eo. vt sciret se i rei veritate de
carcere eductū: q̄ putabat hoc sibi imagina-
rie ostēsū. Et tūc ad se reuersus. i. ad mētem
suā: q: fuit i maximo stupore: dixit. Nūc scio
vere q: misit dn̄s angelū suū. ⁊ eripuit me ō
manu herodis: ⁊ ō omni expectatiōe plebis
iudeoꝝ. Et cōsiderans vbi esset: venit ad do-
mū marie matris iohānis. q̄ cognoīabatur
marcus nō euāgelista. vbi erāt multi congre
gati: causa orōnis. vt orarent ꝓ petro. Et cū
pulsaret petrus ad ianuā. egressa est puella
ad vidēdū: noīe rode. Et vt cognouit vocem
petri: ꝓ gaudio nō apuit ianuā. sed retro cur
rēs: nūciauit petrū stare ad ianuā. ⁊ dixerūt. il
lā insanire sciētes petrū incarceratuʒ esse. illa
aūt affirmabat se rē sic habere. Alij aūt ex eis
dicebāt. Angelus petri ē. Sup quē locū dicit
hieronym⁹ tantā dignitatē esse aiaꝝ: vt vna
queqʒ ab hora natiuitatis habeat angelū sibi
in custodiā deputatū. Petrus aūt ꝑseueran
ter pulsabat. ⁊ cū apuissent: viderūt eū. ⁊ ob-
stupuerūt. ⁊ innuit eis manu: vt tacerēt. vt
sub silentio miraculū audirēt. vel forte ideo
ne clamore gaudētiū: aduētus ei⁹ i ciuitate ꝓ
palaret. Et narrauit quō eduxisset eū dn̄s de
carcere. ⁊ ait. Nūciate hoc iacobo ⁊ fratrib⁹.
iacobo scʒ alphei ierosolimoꝝ ep̄o: q: alter iā
fuerat decollatus ab herode. Et egressus ea-
dē nocte abijt i aliū locū timore herodis ⁊ iu
deoꝝ. Crastina aūt die post eductioneʒ petri
ō carcere erat nō ꝑua turbatio inter milites
⁊ custodes: q̄d nā esset factū ō petro. vn̄ ap-
paret: q: clausū reliquerat carcerē. alioq̄n non
esset ambiguū eū euasisse. Herodes āt cū re-
q̄sisset eū ⁊ nō inuenisset: diligēter inq̄rēs de
custodib⁹ vtrū nossent q̄d nā esset factū ō eo.
iussit eos adduci ad se. vt vindicaret in eos
nō tñ vindicauit. dn̄o ꝓcurāte: vt solutio pe
tri nulli noceret. immmēte eni negocio: descē-
dēs herodes ō iudea: i cesariā palestine. ꝓpin
quās tyro ⁊ sydoni: vt noceret tyrijs ⁊ sydo
nijs. q̄bus iratus erat. Qđ audiētes tyrij ⁊
sydonij venerūt ad blastuʒ q̄ erat cubiculari⁹
herodis. ⁊ custos thesauroꝝ ei⁹: q: erat ami
cus eoꝝ ⁊ patron⁹. ⁊ eo interp̄te reconciliati
sūt herodi. Nō eni poterāt sustinere inimici-
tias regis tā vicini. Sequenti aūt die. hero-
des vestit⁹ veste regali: sedebat ꝓ tribunali
apud eos. ⁊ cōcionabat ad eos blādiēs eis.
Populus aūt acclamabat dei voces nō ho-
minis. i. exhibebāt laudes deo debitas: non
homini. Et dū adulatorijs fauorib⁹ demulce
rent: ⁊ oblatos sibi diuinos honores non re-
spueret. respiciēs supra se: vidit imminentē ⁊
capiti suo insistentē. i funiculo: angelū. i. bu
bonē mortis ei⁹ ꝓrime nunciū. Et tūc vt tra
dit iosephus: inclinauit se ad eos qui sibi ap
plaudebant. Et dixit eis. En ego deus vester
morior. Sciebat eni iuxta qđ dixerat ei au-
gur. cū traheretur ad carcerem: se infra q̄nqʒ
dies. post in visionem bubonis moriturus.
⁊ confestim vt habetur in historia: percussit
eum angelus domini. i. facta est super eum
vindicta dei. quia per quinqʒ dies ventris
dolore cruciatus est. ⁊ corrodebant vermes

viscera eiꝰ. ⁊ ita paulatim cõsūptꝰ a vermibꝰ expirauit. Reliq̄t āt filiū q̄ dictꝰ ē agrippa: nō cognoiatus herodes. q̄ adhuc erat rome. nec habuit totū regnū pr̄is: sȝ ptē. Habuit āt terrā duarꝫ tribuū ⁊ dimidie vltra iordanē. vn̄ legit̄. qꝛ fideles d̄ iudea immīnēte euersione ierl̄m. ad ām̄onitionē angeli: secessert̄ i regnū agrippe istius scȝ filij herodis agrippe.

e C nūc redit historia ad ordinē suū ⁊ cōtinuat̄ ei qd̄ supradictū ē. collectā factā a fidelibꝰ antiochie: missaꝫ paupibus i ierl̄m p barnabā ⁊ saulū. qd̄ eni interse̾tū ē ꝓ herode d̄ morte iacobi. d̄ incarceratiōe ⁊ liberatione petri: q̄si incidēs fuit. ꝓsequit̄ ergo d̄ reditu barnabe ⁊ sauli d̄ ierosolimis historia: i hūc modū. Verbū dn̄i crescebat ⁊ multiplicabat̄: barnabas aūt ⁊ saulus. reuersi sunt ab ierosolimis: assūpto secū iohāne q̄ cognoiat̄ marcus post expletū ministeriū. Erāt aūt i ecclesia q̄ erat antiochie p̄ter eos q̄ venerānt ab ierosolimis ꝓphete ⁊ doctores. inter quos erat symon: q̄ vocabat̄ niger. ⁊ lucius cirenensis. ⁊ manaem q̄ erat herodis tetrarche: collactaneꝰ. i. codeꝫ cū illo lacte: nutritus. Et possunt idē accipi ꝓphete ⁊ doctores. vel pōt ita distingui ꝓphete. d̄ futuris. doctores: d̄ p̄dictis. Et vide qꝛ iste symon dictus ē niger a colore. si sit latinū vocabulū. vel si ē hebreū: dictus ē niger. q̄si ascēdēs d̄ v̄tute scȝ i virtutē. niger eni hebreū: interp̄tat̄ ascendēs. Mi̅istrātibꝰ aūt illis dn̄o. ⁊ ieiunātibꝰ: dixit eis sp̄us scūs. Segregate mihi barnabā ⁊ paulū i opus. ad qd̄ assūpsi eos. Qui audito cōsilio sp̄us sancti: remisert saulū ⁊ barnabā i ierl̄m ad petrū ⁊ iacobuꝫ ⁊ iohannē: q̄ erāt ibi. Qui gauisi sunt audito mādato sp̄us sancti. ⁊ ieiunātes ⁊ orātes imposuerūt eis manꝰ: i modū ordinādoꝝ. vtrū aūt p̄ter impositionē manuū aliā ordinationis sollēnitatē circa eos celebrauerūt: incertū ē: nec d̄ ordinatiōe ap̄loꝝ aliq̄d legit̄. Vel q̄ dn̄s eis imposuerit manꝰ. d̄ petro tn̄ certū habet̄: q̄ antiochie missam celebrauerit. sed potuit ap̄lis ꝓ ordinatione sufficere: qd̄ dictū eis a dn̄o. hoc facite i meā cōmemorationem

Et licet nō interfuerint barnabas ⁊ paulus tn̄ qꝛ postea electi sūt ad apostolatū consilio sp̄us sancti: forsitan i hoc cū alijs fuerūt p̄uilegiati. nec alia sollēnitas ordinationis: circa eos celebrata ē. ⁊ multi i p̄mitiua ecclesia sine hac sollēnitate ordinacionis: ad sacerdotiuꝫ ꝓmoti sūt. etiā multi laici: sine diaconio ⁊ p̄cedētibus ordinibꝰ: sacerdotes facti sūt. Imponētes manꝰ: dimiserūt eos. Et ipsi quideꝫ missi a sp̄u sancto. codē duce itineris: q̄ separauerat eos a ceteris. abierūt seleuciam. ⁊ inde nauigauerūt cyprū. ⁊ cū venissent salaminā: p̄dicabāt v̄bū dei in synagogis iudeoꝝ. ꝓpter reuerentiā siue duriciā eoꝝ. ⁊ habebāt secum in ministerio p̄dicationis iohannē: qui cognominatur marcus.

e C cū ꝑambulassent vniuersam insulā. ciprū scȝ vsq̄ȝ paphū. inuenert quendā virū magnū pseudo ꝓphetā iudeū. cui nomē erat barien. q̄ erat cū sergio paulo. viro prudēte. q̄ erat hō magne dignitatis. Erat eni ꝓconsul. i. secūdus a cōsule Hic accersitis barnaba ⁊ saulo. desiderabat audire v̄bū dn̄i: resistebat elimas magus. et vide qꝛ alterū ē interp̄tatio alteriꝰ. Elimas āt interp̄tatur magus. ⁊ sic: nomē cōmune maleficoꝝ approp̄atū ē isti. Saulus āt q̄ ⁊ paulus. repletus sp̄ū sancto: intuēs i eū dixit. O plene omni dolo ⁊ omni fallacia. fili diaboli ⁊ inimice oīs iusticie. nō desinis subuertere vias dn̄i rectas: Nota qd̄ dictū ē saulus: qui ⁊ paulus. Tradūt eni sancti q̄ a sergio paulo ꝓd fidē cōuerso: dictus ē paulus. Vn̄ hic p̄mo fit mētio: d̄ hoc noīe paulus. Solus origenes dicit: qꝛ semꝑ fuit binomius. dictꝰ scȝ saulus. ⁊ paulꝰ. vel i acceptiōe ap̄latus: p̄mo sortitꝰ ē hoc nomē. vt q̄ p̄mo a saule ꝑsecutore dicebat̄ saulus: d̄ sup̄bo factꝰ humilis. p saulo diceret̄ paulꝰ. q̄si humilis ⁊ modicus. vn̄ q̄si nomē suū interp̄tādo: dicit se minimū ap̄loꝝ. videt̄ aūt tertio decimo anno a passiōe dn̄i: ꝓmotus ad ap̄latū cū barnaba. ⁊ sortitus pauli vocabulū. ⁊ q̄rtodecimo ꝑfectus: ad magisteriū gentiū. Cui satis cōsonat ecclesiastica historia. vbi legit̄ p̄ceptū ap̄lis. vt pꝰ

passionē ꝑ duodecim ānos ꝓdicarēt i iudea.
Tertiodecimo: ceperunt paulatim transire ad
gētes · nōdū tñ ex toto · postea ommino exierūt:
ꝺ finib⁹ iudee. Et nūc inq̄t · ecce man⁹ dñi su
per te · i · vindicta dei exercebit i te. Eris eñi ce
cus lumine capitis sic cec⁹ es lumine mentis
nō vidēs ad tēpus: solē materialē · q2 ñ vides
solē iusticie ꝑ fidē. Et cōfestim cecidit i eū xa
ligo · ⁊ tenebre · ⁊ circuiens · i · i modū ceci i cir-
cuitu se vertēs: querebat q̄ ei manū daret: vt
duceret eū. Et statim ꝓcōsul viso miraculo
credidit admirās: sup dñi doctrina Cū aūt a
papho nauigasset paul⁹ · ⁊ barnabas cū eo:
venerūt ꝑgen: ciuitatē pāphilie. Et tūc iohan
nes descendēs ab eis: reuersus ē ierosolimā:
vñ venerat cum eis · ⁊ forsan reꝓhēsibilis fuit
causa: q̄re discessit ab eis · ⁊ hec fuit causa dis
cidij: inter paulū ⁊ barnabā · ꝺ q̄ hereбis in-
ferius · paul⁹ ꝟo ⁊ barnabas venerūt antiochi
am pisidie qḋ additū ē: ad differētiā alterius
antiochie · q̄ dicit antiochi a syrie: quam nos
adhuc vocam⁹ antiochiā · q̄ olim dicebat · re-
blatha. Et ingressi synagogā die sabbati: se-
derūt q̄si audituri legē · nō ꝓdicaturi · post lec-
tionē aūt legis ⁊ ꝓphetaꝝ · dixerūt ad eos: ꝓn-
cipes synagoge. Uiri frēs si q̄s ē in vobis ser
mo exhortatiōis: dicite. Surgēs aūt paul⁹: ⁊
manu silētiū indicēs: aggressus ē facere grā-
dē sermonē · inchoās ab altiori. Uiri inq̄t is
rahelite · ⁊ q̄ timetis deū ꝺ gentibus audite.
Deus plebis israel p̄res nr̄os elegit · ⁊ exalta
uit plebē: cū essent incole i egipto · seruientes in
luto ⁊ latere · ꝺ q̄ eduxit eos i manu forti · ⁊ q̄
draginta annis sustinuit mores eoꝝ i deser-
to · postea introducēs eos i terrā ꝓmissaꝫ: de
struēs septē gētes q̄ habitabāt i terra: sorte di
stribuit eis terrā · q̄si post q̄dringētos q̄nq̄gi-
ta annos. Et intelligēdū ē a natiuitate ysaac
a cui⁹ natiuitate vsq3 ad exitū israel ꝺ egypto
effluxerūt anni q̄dringēti q̄nq3 · postea cōpletis
q̄draginta ānis i deserto · ⁊ q̄nq3 i terra cha-
naan diuisa ē terra · ⁊ ita a natiuitate ysaac
vsq3 ad diuisionē terre · fluxerūt q̄dringēti q̄nq̄
ginta anni · ⁊ post q̄dringētos q̄nq̄ginta an
nos: dñs dedit iudices pplo suo · q2 exinde fu-

it pplˢ dei sub iudicib⁹ vsq3 ad tēpus samu-
elis · ⁊ exinde postulauerunt regē · ⁊ dedit eis
saul · q̄ regnauit q̄draginta ānis cōputatis si
mul annis samuelis · sic eñi habet i cronicis
hebreoꝝ · ⁊ eo sublato ꝺ medio: suscitauit eis
dauid regē. Cui testimoniū ꝑhibēs: ait. In-
ueni virū scd̄m cor meū · ex cui⁹ semine suscı-
tauit de⁹ iesū: saluatorē israel · cui⁹ aduētus ꝓ
eo fuit iohānes. Uiri inquā frēs filij generis
abrahā · ⁊ q̄ inter vos ꝺ gētib⁹ sūt · timentes
deū · vobis specialiter ꝟbū salutis hui⁹ missū
ē · q̄ eñi habitabāt ierlm ⁊ ꝓncipes ei⁹ · hūc ig
norātes esse iesū · ignorātes etiā voce ꝓpheta-
rū: q̄ ꝑ omne sabbatū legunt: adiudicātes eū
morti · eas impleuerūt nescientes. De⁹ ꝟo su-
scitauit eū tertia die a mortuis · ⁊ visus ē ꝑ q̄
draginta dies his q̄ simul ascēderāt cū eo: ꝺ
galilea i ierusalē · q̄ vsq3 nūc sunt testes ei⁹ ad
plebē · ⁊ nos vobis annūciamus eā: q̄ ad pa
tres nr̄os re ꝓmissio facta ē · qm̄ hanc de⁹ ad-
impleuit filijs nr̄is: resuscitās iesum. Notuꝫ
ergo sit vobis viri frēs: q2 ꝑ hūc vobis remis-
sio peccatoꝝ annūciat · ab oībus scꝫ peccatis.
q̄bus ñ potuistis i lege moysi iustificari · qui
credit i hūc iustificat · videte ergo ne sitis cō-
tēptores · ne veniat sup vos vindicta dei · q̄
cōtēptorib⁹ cominat i hūc modū · videte con
tēptores ⁊ admiramini ⁊ disꝑdimini · i · vidē
tes admirabimini ⁊ disꝑdemini · q2 op⁹ ope-
ror dieb⁹ vr̄is: qḋ ñ credetis · i · q2 ñ credetis .
q2 opabor i dieb⁹ vr̄is · scꝫ incarnationē. Exe-
untib⁹ aūt illis: rogabātur vt i sequēti sabbato
loquerent adhuc i synagoga · ⁊ cū egrederen
tur ꝺ synagoga · multi iudeoꝝ ⁊ aduenaꝝ · i ·
gētiliū vel iudeoꝝ · ꝺ dispsione inuocātū ve-
niētiū · secuti sūt paulū ⁊ barnabā. Sequēti
ꝟo sabbato: fere vniuersa ciuitas cōuenit: vt
audiret ꝟbū dei · qḋ vidētes iudei: repleti sūt
ꝫelo inuidie · quo cōcitati: ceperunt cōtradicere
his q̄ dicebant a paulo blasphemātes. Blas-
phemus eñi ē: q̄ ex inuidia obloquit verita
ti. Tūc repleti ꝫelo dei paul⁹ ⁊ barnabas: di
xerūt constanter. Uobis oportebat ꝓmū loq̄
verbū dei: iuxta ꝟbū dñi dicētis · nō sum mis
sus nisi ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ israel · sed q2

repellitis illud: ⁊ indignos vos facitis. Ecce convertimur ad gētes. ⁊ nō q꞉ cū hoc legat hic dictū a paulo ⁊ barnaba i antiochia pisidie. q̄ n̄ i iudea ē. s꞉ i grecia: i plerisq꞉ locis legit dictū ab aplis i iudea. sc꞉ cū vellēt trāsire ad gētes: postquā p duodecim annos pdicatū ē i iudea. Et nō moueat te. q꞉ potuit vtrobiq꞉ dici. sic eni pcepit nobis de⁹. posui te i lucē gentiū. vt sis eis i salutē: vsq꞉ ad extremū terre. Et sūt i esaia: vba patris ad filiū. ac si diceret pater filio. misi te vt post tenebras infidelitatis: vsq꞉ ad terminos terre gētib⁹ disseminares lucē veritatis. S꞉ cū specialiter dictū sit xpo: nō ē cōtrariū qd hic legit. dictū paulo. q꞉ tanta ē vnio capitis ⁊ mēbroꝝ: vt qd dictū ē capiti: mēbra dictū reputent sibi. sicut caput xps psecutionē mēbroꝝ reputat inflictā sibi dicēs. Saule saule qd me psequeris: Audientes aūt gētes mētionem d salute sua: gauise sūt. ⁊ glorificabāt deū ⁊ crediderūt multi ex eis. Judei tñ ȝdo inuidie succēsi: cōcitabant mulieres religiosas. ⁊ pmarios ciuitatis. et excitauerūt psecutionē i paulū ⁊ barnabā. et eiecerūt d finibus suis. At illi excusso puluere pedū iuxta qd pcepat dñs illis i testimoniū venerūt icōniū. ⁊ ingressi ciuitatē: locuti sunt i synagoga. ⁊ credidit copiosa multitudo iudeoꝝ ⁊ grecoꝝ. ⁊ demorati sūt ibi multo tpe fiducialiter pdicātes: dño pdicationē coꝝ miraculis cōfirmante: Nōnulli tñ d iudeis i incredulitate ptinaces suscitauerūt. ⁊ ad iracūdiā cōcitauerūt animos gentiū: aduersus credentes. ⁊ diuisa est ciuitas quibusdam fauētibus iudeis: aliis fautib⁹ apostolis. Et cū factus esset impet⁹ gētiliū ⁊ iudeoꝝ cū pncipibus suis. vt cōtumdiis afficerēt aplos. et lapidarēt. i. lapidib⁹ fugarēt eos: ⁊ ofugēt ad ciuitates licaonie sc꞉: listrā ⁊ derbē. ⁊ cū hic dictū sit venerūt listrā. iux cōsequētiā sermonis: i sequēti vbi dicit. Erat qdam infirmus listris. potius dicendū fuit listre. Sed potest post nomē ciuitatis multiplicē habere declinationē. vt dicat: listra. vel listre. vel listre listraꝝ. vel listris indeclinabile. Unde sequit. Et erat vir qdā listris. qd greco ꝯsonat vbi habetur paul⁹ ⁊ barnabas morabantur in listris.

Erat aūt vir iste infirmus pedibus claudus ex vtero matris sue. ⁊ sedebat. q꞉ nec stare nec ambulare poterat. nec vnquam ambulauerat. Hic audiuit paulū loquentē. quē intuitus paulus ⁊ videns spū sancto reuelante. q꞉ haberet fidē. vt saluus fieret: sc꞉ tantā q̄ ad salutē sufficeret. vel vidēs. q꞉ se ad saluandum crederet: dixit magna voce. Jn noie dñi nostri iesu xpi: surge sup pedes tuos rectus. ⁊ statim exiliit. et ambulabat. Turbe aūt cū viderēt miraculū qd fecerat paulus: putabant ipsū ⁊ sociū suū barnabā: deos esse. ⁊ in forma humana eos apparuisse. ⁊ leuauerūt vocē dicentes. Dii similes facti hoibus: descēderūt ad nos. ⁊ vocabant barnabā iouem. q̄ por esse videbatur. Paulū vo mercuriū. q̄ semp iuxta coꝝ opinionē: iouē comitabatur. q̄ eloquēs ⁊ facundus fuisse tradit. ⁊ facundiā hoibus pstare putatur. Unū mercurius: q̄si medius currēs inter aures ⁊ linguas: a latinis dicit. a grecis vo hermes. q̄si interpres dicit. Sacerdos quoq꞉ iouis q̄ erat in ciuitate. voluit sacrificare barnabe: ⁊ paulo. afferēs tauros ad immolādū. ⁊ coronas. vel ad ornandū faciē tēpli. iuxta ritū gentiliū. vel vt capitib⁹ coꝝ imponeret ad ornatū. Aut p aliqua alia religiōe nobis ignota. Ut aūt audierūt paulus ⁊ barnabas. q꞉ diuinos honores vellēt eis exhibere: sciderūt vestimēta sua. qd semp faciebant iudei. Audita in deū blasphemia. ⁊ phibuerūt sibi talia exhiberi. dicentes se esse homines mortales qui potius venerant: vt eos reuocarēt ab idolatria. ⁊ vix sedauerunt turbas ne sibi immolarent. Demorantibus aūt eis ⁊ docentibus i listra: supuenerunt ab iconio. ⁊ antiochia iudei: ⁊ concitatis turbis in psecutione pauli lapidabāt eū. ⁊ traxerūt eū quasi vile cadauer. estimantes esse mortuū. d q̄ lapidatione ad corinthios loquēs: ait. semel lapidat⁹ sum. postea discipuli eius circūdederūt eum assistentes ei. ⁊ respirauit. ⁊ nescientib⁹ iudeis reportauerūt eū in ciuitatem: ⁊ cōualuit.

Et postera die ꝓfectus est cū barnaba i der-
ben. ⁊ p̄dicauit ibi sic fecerat: in listra. postea
redierūt p easdē ciuitates p q̄s venerant. cō-
firmātes fratres in fide. ⁊ ↄstituentes eos in
magnis ciuitatibus p̄sbyteros. i. e p̄os. q2 eo
tp̄e: eodē noīe censebant ep̄i ⁊ p̄sbyteri. ⁊ p-
inde cōstituebāt p̄ se ep̄os. q2 erāt migraturi
⁊ incerti: vtrū ad eos essent amplius reuersu-
ri. Et cū redeūtes trāsirēt listrā ⁊ yconiū. ve-
nerūt antiochiā pisidie. ⁊ trāseūtes pisidiā: ve-
nerūt in pāphiliā regionē scꝫ in q̄ est ciuitas
pgen. in q̄ locuti v̄bū dn̄i: descenderūt i ata-
liā ciuitatē. ⁊ inde nauigauerūt antiochiā: vn̄
p̄us exierūt segregati a sp̄ū scō: ad p̄dicationē
euāgelij. Cūq3 venissent antiochiā ⁊ congre-
gassent fideles antiochenos: retulerūt eis q̄nta
fecerat de⁹ in gentib⁹ p eos. ⁊ morati sūt ibi
nō modico tp̄e cū discipulis. ⁊ dū ibi moraꝫ
facerēt: descēderūt q̄dā d̄ iudea. xp̄iani q̄dem
adhuc tn̄ iudaizātes. ⁊ fuerūt d̄ secta phariseo-
rū. ⁊ facta ē nō minima sedicio iter eos. ⁊ pau-
lū ⁊ barnabā. q2 p̄dicabāt fidē absq3 legalib⁹
ad salutē nō sufficere. ⁊ cōsentiebāt eis multi
veteri cōsuetudine imbuti. Et statuerūt vt p
hac lite dirimenda ascēderēt in ierl̄m ad ma-
iores ap̄los. scꝫ ad petrū ⁊ iacobū ep̄m iero-
solimoꝝ. Et ascendit paulus cū barnaba as-
sumpto tito sic ipse refert in ep̄la ad galathas.
Et q̄ descenderāt d̄ iudea: ascenderūt contra
eos q̄dā scꝫ d̄ heresi phariseoꝝ ad fidē cōuersi.
q̄ cū venissent ierosolimā: ⁊ essent in p̄sentia
ap̄loꝝ petri. iacobi ⁊ senioꝝ: surrexerūt cōtra
paulū ⁊ barnabā dicentes. oportet circūcidi fi-
deles. ⁊ seruare legem moysi. Et audita vtri-
usq3 partis sententia: cōuenerūt ap̄li. ⁊ senio-
res: vt iudicarent sup hoc. Et post multam
disceptionē ⁊ inq̄sitionē factā inter ap̄los ⁊ se-
niores: surgens petrus rōnabiliter ostendit
nō eē imponendū fidelib⁹ iugū legis. q2 ipse
cōsilio dei baptizauerat corneliū. ⁊ gentib⁹ p-
dicauerat v̄bū euāgelij. ⁊ de⁹ p̄dicationē ei⁹
cōfirmauerat. fide mūdans corda eoꝝ. etiā
antequā baptizarēt visibiliter. mittens super
eos sp̄m scm̄. nec indicens eis obseruantiā le-
galiū. Quid igit̄ inq̄t. nūc tēptatis imponere

iugū sup2a ceruices discipuloꝝ. q̄d neq3 nos
neq3 patres nr̄i portare potuim⁹: Et statim
ceperunt paulus ⁊ barnabas narrare q̄nta sig-
na ⁊ ꝓdigia de⁹ faceret in gentib⁹ p eos. et
tacebat multitudo: audiens eos. Et facta si-
lentio: locutus ē iacob⁹. adherens v̄bo petri.
Uiri inq̄t fratres audite me. Symon narra-
uit: quēadmodū de⁹ p̄mū visitauit gentes.
vocās eas ad fidē: scd̄m testimonia ꝓpheta-
rū. Et inductis testimonijs diuersoꝝ ꝓpheta-
rū: auctoritate pontificali: ꝓtulit diffinitiuā
sententiā dicens. ꝓpter q̄d ego iudico: nō inq̄-
etari eos q̄ ex gentib⁹ cōuertunt̄ ad deū. sꝫ cō-
sulo vt dirigam⁹ ad eos ep̄laꝫ vt abstineant
se ab ydolatria ⁊ fornicatione. a suffocato. a
sanguine. Idolatrie siq̄dē: in gētib⁹ maxime
pullulauerat. fornicatio q̄si naturale q̄dda. ⁊
nullius reat⁹ reputabat̄ inter gētes. ideo spe-
cialiter decreuerūt ap̄li: ꝓhibere ista gētilib⁹.
Erāt etiā ꝓni ad effundendū sanguinē. Con-
sueuerūt etiā bibere sanguinē immolatū dijs
suis. ideo specialiter ꝓhibiti sunt a sanguine
effundendo: vel bibendo. Quare aūt ad literā
ꝓhibuerūt eis aīal suffocatū: nō ē satis p̄spi-
cuū. Et placuit hoc cōsiliū iacobi: ap̄lis ⁊ se-
niorib⁹. ⁊ cōmuni cōsensu elegerunt viros: p
quos mitterēt ep̄laꝫ cū paulo ⁊ barnaba. iu-
dā scꝫ: ⁊ silā. ⁊ p̄missa ē salutatio in hūc mo-
dū. Ap̄li ⁊ seniores frēs: frībus ex gētib⁹ salu-
tē. Fuit aūt post salutationē: hic tenor ep̄le.
Audiuim⁹ q̄ q̄dā descendentes d̄ iudea: tur-
bauerūt vos. euertentes aīas v̄ras volentes:
vr̄is iponere ceruicib⁹ iugū legis. ideo de cō-
muni cōsensu decreuim⁹ eligere viros. ⁊ mit-
tere ad vos. cū legitimis viris nr̄is paulo et
barnaba. Uisum ē eni sp̄ūi scō ⁊ nobis: nil
vltra vobis imponere oneris. quā vt abstine-
atis ab imolatis simulachroꝝ. ⁊ a sanguine
a suffocato. a fornicatione. a q̄bus abstinen-
tes: bene agetis. Ualete. Descēderūt igit̄ pau-
lus ⁊ barnabas i antiochiā. ⁊ duo illi missi
cū illis. Cūq3 descēdissent cōgregata multitu-
dine tradiderūt eis ep̄lam: ⁊ audita cōsolati-
one d̄ iugo legis n̄ imponēdo sibi: gauisi sūt
frēs d̄ gentib⁹. iudas aūt ⁊ silas cum essent

pdicare: cōsolati sūt eos. ꝛ multū cōfirmauerūt
i fide. Nō ē aūt hic pterreūdū ꝙ ꝺ pfato ascē
su suo in ierlm: p dirimēda lite pparata: scri/
bit apls ad galathas i hunc modū. Deinde
post annos q̃ttuordecim a cōuersiōe scꝫ mea
ascēdi ierlm cū barnaba. assūpto ꝛ tito. ꝛ cō
tuli cū eis euāgeliū qꝺ pdico in gētibus. Ex
quo annoꝝ numero colligit: ꝙ eodem anno
quo paulus ascēdit ierlm: scꝫ q̃rtodecimo a cō
uersione sua: petrus ascēdit romā. ꝛ eodē an
no sedit i cathedra epali. i q̃ sedit. xxv. annis
q̃ttuordecim vo ꝛ viginti q̃nqꝫ: triginta nouē
reddūt. Uicesimo aūt q̃nto anno. a pmotiōe
beati petri i sedē romanā: scꝫ vltimo anno ne
ronis: passi sūt petrus ꝛ paulus martyriuꝫ.
ꝛ sic tricesimonono a cōuersione pauli. vnde
colligit paulū ad fidē cōuersū: eodē ãno quo
dñs passus ē. cū cōstet petrū ꝛ paulū tricesi/
monono anno a passiōe dñi. q̃ fuit vltimus
neronis: passus esse. Si aūt qñ legat paul⁹
cōuersus ad fidē. secūdo anno a passiōe dñi:
intelligendū ē. Secūdo emergēti. tñ eodē vsu
ali. sic alibi determinatū ē. q̃rtodecimo anno
a passione dñi scꝫ q̃rto anno claudij: ascendit
petr⁹ romā. ꝛ sedit i cathedra epali decē an/
nis sub claudio: q̃ regnauit q̃ttuordecim an/
nis. ꝛ post eū nero: totidē annis. Potest aūt
queri: quo tpe sedit petrus i sede antiochena
Cōstat eni q̃ sederit antiochie septē annis in
sede epali. qꝺ necessario ꝺ septē illoꝝ q̃ttuorde
cim oportet intelligi: q̃ a passione dñi fluxerūt
vsqꝫ ad ei⁹ pmotionē i sedē romanam. Post
septē aūt annos q̃bus sedit i sede antiochena
cōsilio dñi ꝺ ierosolimis ascēderūt romā. sed i
ascēsu trāsijt p antiochiā. vt cōfirmaret suos
i fide. ꝛ vt habet i cronicis: substituit euociū
i sede antiochena. Et in hoc trāsitu p antio/
chiā redargutus ē a paulo. q̃ȝ comedēs cum
q̃busdā fratrib⁹ ꝺ iudea: timēs eos molesta/
re: discernebat cibos. ꝛ ita cogebat gētes iu/
daizare. Uñ paulus ait. Cū venisset cephas
antiochiam in faciem ei restiti.

O uñt anno quo ascendit petr⁹ ab
antiochia romā: paulo ꝛ barnaba
antiochie remanētib⁹: erat q̃dā p/
curator in iudea. q̃ p violentiam ꝺ volens
vsurpare potestatē cōstituēdi summū ponti/
ficē: ꝛ mutandi p arbitrio suo. ꝛ vt posset sū/
mū facere sacerdotē annuū. vel duos cōstitu
ere i eodē anno. vidētes iudei ꝙ nō possent ei
resistere: petierūt ab eo licētiā cōsulēdi gaium
imꝑatorē romanū. vt ei⁹ volūtate hāc pote/
statē obtineret. alioq̃n desisteret. ꝛ cōcessit eis
Et cū misissent nūcios romā: erat ibi agrip/
pa fili⁹ herodis. quē pater decedēs i manum
gaij dimiserat. Gaius aūt differebat eū mit/
tere i iudeā: tanquā dñm. tū ꝑpter seuiciam
iudeoꝝ: tū ꝑpter teneritudinē etatis ei⁹. Iste
audiens ꝙ causa populi sui ageret: intercessit
p eis. ꝛ obtinuit. Et rescripsit gaius pcurato
ri: vt ab huiusmodi actione desisteret. ꝛ de/
stitit ꝛ mādauit iudeis. vt sup hoc gr̃as age
rēt agrippe. ad cui⁹ intercessionē hoc obtinue
rāt. ꝛ iudei significauerunt ei: vt mitteret eis
agrippā. ꝛ susciperēt eū: tāq̃ȝ regē ꝛ dñm. ipse
tñ adhuc distulit. postea vo qñ visū ē ei: mi/
sit eū i iudeā. nō tñ reddidit ei totā terrā p̃us
q̃ totū regnū in ꝑuitū tenuerat. vel obtinue/
rat. Sꝫ dedit ei galaditidē regionē scꝫ vltra
iordanē. terrā duaꝝ tribuū. ꝛ dimidie trib⁹.
Et dedit ei potestatē cōstituēdi summū sa/
cerdotē in ierlm: p arbitrio suo. quā negaue/
rat pcuratori. Iste fuit agrippa: i cui⁹ regnū
successerūt fideles ꝺ iudea imminēte excidio
ierlm ab angelo p̃monitj. sic habes sup ma/
theū. Sꝫ nūc ꝑseq̃mur ꝺ paulo ꝛ barnaba.
q̃ adhuc demorabant i antiochia euāgelizan
tes verbū dei. Et iudas abierat sila cū eis re/
manēte. Post aliquos dies visū ē eis cōmo/
dū reuerti p ciuitates: i q̃bus p̃dicauerāt ver
bū dei. ꝛ visitare fratres: ꝛ cōfirmare eos i fi/
de. Barnabas vo voluit habere in comitatu
suo iohanē. q̃ cognoiabat marcus. Paulus
aūt noluit. dicēs nō eē assumēdū: q̃ȝ in fron/
te aciei cōstitutus: nimis tepide steterat. ꝛ q̃
si timore mortis: a predicatione destiterat. qñ
scꝫ a pāphilia discedēs: reuersus ē in ierlm.
ideoqꝫ nō erat assumēd⁹ ad p̃dicationē: ne ali
os malo exēplo lederet Et facta ē dissensio:
vt discederēt ab inuicē. ꝛ excusant eos sancti

quia nō distenserunt odio cōmoti: sed a spū sancto ad hoc excitati: vt diuisim i plurib' locis pdicarēt. et plures lucrifacerēt. Barnabas aūt assūpto marco: nauigauit cyprum. Et eo aūt q noluit eū dimittere: ppendit fuisse ei' cognat'. Legunt eni fuisse cōsobrini. paulus quoq3 pfectus ē assumpto sila. quē dns ad hoc remanere fecerat: vt ei cooparet. et pambulabat syriā. et ciliciā. Postea venit in derben et listrā. vbi erat qdam xpianus: noie timotheus. fili' mulieris iudee vel vidue. nat' d patre gētili. cui phibebāt testimoniū religiosi oēs fideles q erāt listris. Hūc cōstituit paul' epm eoz. sed circūcidit eum: p tollēdo scandalo iudeoz. ne scandalizarent: qm haberēt epm incircūcisum. nō q legalia post veritatē euāgelij eēnt necessaria. paulatim tn nō subito: iudeis tollēda erāt. et qsi cum honore mater sepelienda fuit. Postea duxit secū paul' timotheū. et ptrāseūtes pciuitates: pcipiebāt obseruari decreta apostoloz. et senioz: q erāt i ierlm. et ecclesie cōfirmabant et multiplicabant. Trāseūtes aūt phrigiā. et galacie regionē: volētes ire i asiā minorem. phibiti sūt a spū sancto: q sciebat corda hominū. q2 tunc nō essent credituri. Noluit ergo spūs sanct': sanctū dari canib'. et impios d cōtemptu pdicationis grauius dānari. Uoluit etiā has puincias: alijs apostolis reseruari. Philippus nāq3 et iohānes: pdicauerūt i asia minori. Lucas i bitinia aqua: similiter a spū sancto sūt phibiti. et ita due cause reddunt: qre phibiti sūt ab hmōi puincijs. vel ne sanctū darēt canib'. vel q2 destinate erāt a spū scō: alijs aplis. asia minor: iohāni. bitinia luce. Origenes vbi agit d primitijs et de decimis dandis sacerdotibus: reddit tertiā causam. Dicit eni: q2 de' puidēs seruis suis alimoniam corpalem ab hmōi puinciis: discipulos pter famē phibuit pter illā sc3 famē maximā: i q helena sustētauit frēs paupes q erāt i ierlm q facta ē: qrto anno claudij. Nec fuit hec helena mr cōstātini. sed regina abigenorū. Cui' amore capt' rex abigenoz frater ei': duxit eā i vxor. et concepit ex eo. Et cū nocte dormiret cū ea: et posuisset manū suam sup ventrē pgnantis. ab eo audita ē vox in hunc modū. vide ne ledas puerū. q2 magn' futur' ē i mūdo. Et audita voce hmōi: stupefact' dixit hoc vxori sue. Postea puerū natū: cū summa diligētia nutrierūt. Et mortuo patre: adhuc puer factus ē rex. et cōmēdat iste i multis. et hec ē causa cōmēdationis. q2 audiens vnū deū coli a iudeis: voluit eundē. et suscepit circūcisionē. et ritus iudeoz. Huius mater helena veniēs in ierlm: inuenit frēs i ierusalē i edia laborātes. q2 erat tēpus famis. et emit granū vndequaq3. q2 attulerat argenti copiā ad emēdū. et sustētauit fratres q erant in ierusalē. Et dū adhuc esset i iudea. nūciatū ē ei: q2 mortu' ē filius su'. et statim rediit. et fecit extrahi cadauer filij de sepulcro. et reportauit i iudeā. et fecit nō longe ab ierlm extrui duo mausolea. et i altero reposuit corpus filij. et pcepit cū mortua eēt: corpus suū i alio reponi. et sic factū ē. Et adhuc apparēt vestigia mausoleoz. et putant multi decepti esse mausoleū: helene matris cōstantini.

Cum ptrāsisset misiā paulus et socij ei': venerūt troadē. et ostēsa ē paulo visio p noctē. Apparuit eni ei vir macedo. i. angelus illius gētis assimulatus viro macedoni: pprietate lingue. vel forma spiritali. Stans et depcans eū et dicēs. Transi ad macedoniā: adiuua nos. ex hoc pbo videtur hō fuisse: nō angelus. Nō eni egent angeli: auxilio hois. sed hoc ait angelus: assūpta psonā macedonū. vt aūt vidit visu3: statim quesiuim' pficisci i macedoniā certi facti: q vocasset nos de' euāgelizare eis. et nota qd dicitur ē quesiuim'. hic eni pmo ostendit lucas: se comitē fuisse pauli. forte nūc pmo adhesit ei. vn̄ nunquā i pcedēti ait venim'. sed vbiq3 venerūt. et similia. Hic aūt se pmū cōnumerat socijs pauli. vide quoq3 q vbi dicit. Erat vir macedo stans: sup hoc verbū stans: habet glosa modica. Angeli semp stare dicūtur cui pleriq3 adherētes i antifona pascali. sedit angelus: emēdant. stetit angelus sed errant. Intelligēdū ē eni semp i hoc libro cū legant

in euangelio angeli sedisse ad monumentum. Nauigantes aūt a troade: recto cursu veni-
mus samotraciā. ⁊ sequēti die philippis. que
ē pma ciuitas macedonie. i. venientibus a
mari: pma occurrit. ⁊ erat colonia. Dicitur
aūt colonia ciuitas illa q̄ defectu indigenaꝝ
nouis cultorib⁹ implet̄ vn̄ ⁊ colonia: quasi a
nouis culturis. vel cultorib⁹ dicit̄. Fuim⁹ āt
ibi ꝑ dies aliquot. ⁊ die sabbatoꝝ egressi su-
mus extra portā iuxta flumen. vbi videbatur
esse locus cōgruus orōni. i. locutioni vel sup
plicationi. Orare namq̄ accipit̄ ⁊ ꝓ ꝑorare
⁊ ꝓ supplicare. Et sedētes loquebamur mu
lierib⁹ q̄ cōuenerāt. Et mulier q̄dam lidda no
mine: purpuraria ciuitatis tiatirenoꝝ: audi
ebat nos loquētes. Potest aūt intelligi pur-
puraria q̄si vēds purpura. q̄ forsan erat d̄ re
gio semie. vel forte purpuraria. q̄ textrix pur
pure: vel q̄ vendebat purpurā. Cū aūt bapti
zata esset. ⁊ domus ei⁹ tota: depcata ē nos di
cēs. Si iudicatis me fidelē: introite i domū
meā. ⁊ manete mecū. ⁊ intrauimus coacti.
Adhuc eni abhorrebāt intrare dom⁹ gentili-
um: ꝓ vitando scādalo iudeoꝝ. Factū ē autē
vt euntib⁹ nobis ad orōnem. obuiaret q̄daz
puella. habēs spm̄ phitonē. potest aūt intel-
ligi phitonissa. vel ꝑ spm̄ phitonicū oꝑans
arte magica: vel spū phitonico vexata. His
eni duob⁹ modis i sacra scriptura accipitur
hoc nomē phitonissa: vt phitonissa dicat̄. q̄
ꝑ spm̄ phitonicū suscitationē mortuoꝝ oꝑa
tur: arte magica. vt q̄ ad petitionē saulis: ab
inferis vocauit animā samuelis. vel potī⁹ ꝑ
ea spm̄ immundū. Hec aūt spēs artis magi
ce ab apolline phitio inuēta ē. ⁊ ab ei⁹ cogno
mine cognominata. Dicit̄ etiā phitonissa.
q̄ a spū phitonico possidet̄. ⁊ ea vtit̄: q̄si or-
gano suo ad diuinandū. q̄liter hic potius vi-
det̄ accipi. ⁊ erat questuosa dn̄is suis. q̄ mul
tū ꝑcipiebāt emolumētū: ex diuinatiōe ipsi⁹
Hec subsecuta paulū. ⁊ ei⁹ socios: clamabat
dicens. isti hoīes sunt serui dei excelsi: q̄ annū
ciant vobis viā salutis. Et sic clamabat mul
tis dieb⁹. forte ꝑ bonū nature vel potius spū
sancto: spm̄ phitonicū. vt ꝑ eā verū loqueret̄

vrgente. Cōuersus aūt paulus. ipsa post eū
clamāte: dixit spiritui immūdo. p̄cipio tibi i
noīe iesu xp̄i exire ab ea. Et exijt eadē hora q̄
indiguū erat: vt vba euāgelij ꝑ eā spūs mē-
dax annūciaret. Uidētes aūt hoc dn̄i ei⁹. sci-
entes q̄ maximū inde sustinerēt incōmodū:
appbēderūt silā ⁊ paulū. ⁊ duxerūt eū in fo-
rū ad pncipes. ⁊ offerētes eos magistratib⁹:
dixerūt. Isti cōturbāt ciuitatē nr̄am: cū sint
iudei. p̄dicantes nouā q̄ndam religionē: quā
nō licet nobis suscipe. cū sim⁹ romani. Iā
eni decretū erat a romanis: vt nullus de⁹ d̄
nouo coleret̄. nisi approbāte senatu. Et cucur
rit plebs aduersus eos. ⁊ magistratus: scis-
sis eoꝝ tunicis: iusserūt eos virgis cedi. ⁊ fla
gellatos miserūt i carcerē. p̄cipiētes custodi:
vt diligēter custodiret eos. Qui accepto mā-
dato: misit eos i interiorē carcerē. pedes eoꝝ
stringēs ligno. Media aūt nocte paulus ⁊ si-
las decātabāt ymnos. ⁊ adorātes laudabāt
deū. ⁊ dū media nocte orarēt. subito factus ē
terre mot⁹. quo scz terre motu: oīa fundamē-
ta carceris sunt cōmota. ostia apta. ⁊ vincu
lā omniū q̄ erant in carcere rupta. nō solius
pauli ⁊ sile: sed ⁊ alioꝝ. Expgefactus aūt cu
stos carceris. ⁊ vidēs ianuas carceris aper-
tas: euaginato gladio: volebat se interficere.
autumās oēs incarceratos aufugisse. Et cū
esset paul⁹ in medio carceris tenebrosi: vidēs
hoc i spiritu clamauit. Nihil tibi feceris ma
li. vniuersi eni quos custodiebas: hic sum⁹.
Sciebat eni q̄ ideo vellet sibi manū inicere.
q̄ putabat omnes icarceratos aufugisse. Et
petito lumine a ministris: introgressus est
custos carceris. Et tremefact⁹ tū ꝓ his: q̄ fa
cta fuerāt in terre motu: tū quia intellexerat
paulus q̄ se vellet interficere. ꝓcidit paulo ⁊
sile ad pedes. ⁊ educens eos de carcere: ait.
Quid me dn̄i oportet facere vt fiam saluꝰ:
Ad quē illi. crede in dn̄m iesum. ⁊ salu⁹ eris
tu ⁊ domus tua tota. Et locuti sunt ei verbū
dn̄i. ⁊ omnibus q̄ erant in domo eius. ⁊ tol
lens eos in illa hora: lauit plagas eorum. ⁊
baptizatus est. ⁊ sic lauit. ⁊ lotus est. Cumq̄
duxisset eos in domū suam. apposuit eis mē

ſam.⁊ letatus ē cū omni domo ſua. credēs
in deū. Et cū dies factus eſſet: miſerūt magi-
ſtratus nūcios ad cuſtodes carceris. dicētes
Dimitte hoīes illos: tāquā deſpectos. dimit
tebāt aūt eos: ne plures crederēt: q2 iam in-
notuerat eis miraculū. ⁊ nūciauit cuſtos car
ceris verba hec paulo. miſerūt magiſtratus
vt dimittamini. Nūc igit̄ exeūtes ite in pace.
Ad quē paulus. Miſerūt nos i carcerē publi
ce flagellatos. licet indamnatos hoīes roma
nos. i. romano im̄pio: ſubiectione cenſi capi-
te profeſſos. ⁊ romana libertate donatos. ⁊
nūc occulte nos eiciūt: nō ſic. ſed eueniant. et
ipſi nos eiciāt. vt ſic in nos publica fuit ma-
nuū iniectio: ita ⁊ publica ſit eiectio. Et cum
hoc renunciatū eſſet magiſtratibus: timuerūt
audito ꝙ romani eſſent. Et venientes: edure-
rūt eos. ⁊ rogabant: vt egrederent̄ d̄ vrbe. Et
exeūtes: trāſierūt ꝑ lidiā. ⁊ viſis fratribus cō
ſolati ſunt eos. Et inde ꝓfecti venerūt theſſa
lonicā. vbi erat ſinagoga iudeoꝝ. Paulus vt
cōſueuerat: introibat in ſynagogā. ⁊ ꝑ tria
ſabbata: diſſeruit eis d̄ ſcripturis. predicans
xp̄m ieſum mortuū. ⁊ reſurrexiſſe. ⁊ credide-
rūt aliq ex eis. ⁊ adiuncti ſunt paulo ⁊ ſyle.
⁊ mulieres nō pauce. ⁊ d̄ ꝓſelitis ⁊ gentili-
bus multitudo magna. zelantes aūt iudei ⁊
aſſumētes quoſdā malos d̄ vulgo: cōcitaue-
rūt ciuitatē aduerſus eos. ⁊ venientes ad do-
mū iaſonis. apud quē hoſpitati fuerāt: que-
rebāt eos ꝑducere i populum. Et nō inuētis
eis: putantes a iaſone fuiſſe occultatos: traxe
rūt iaſonē. ⁊ quoſdā fratres ad ꝑncipes ciui-
tatis. iſti ſunt q orbē cōcitant: quos ſuſcepit
iaſon: ⁊ ipſi. Et ſuſcipientes eos faciūt contra
decreta ceſaris. regē aliū dicentes eſſe: ꝙ ceſa
rem. ⁊ cōcitauerūt ꝑncipes aduerſus eos. et
accepta ſatiſfactione a iaſone ⁊ ceteris: di mi
ſerūt eos. forte iaſon ⁊ aliī fratres. negauerūt
ſe ſuſcepiſſe eos. vel ſi cōfeſſi ſunt: ſatiſfecerūt
⁊ ꝑ noctē dimiſerūt paulū. ⁊ ſilam in beroā.
Et introierūt ſynagogā iudeoꝝ ⁊ ꝑdicauerūt
ibi: ⁊ multi d̄ beroenſib⁹ crediderūt. ⁊ mulie-
res honeſte nō pauce. Et audiētes iudei qui
erant theſſalonice. ꝙ a paulo ꝑdicaret̄ v̄buz
dei in beroe: venerūt illuc cōcitantes multitu
dinē. Et ſtatim dimiſerūt paulū fratres. vt
iret vſq3 ad mare. q2 magis ꝑſequebant̄ eū
iudei: eo ꝙ eſſet dux verbi. Silas aūt ⁊ ti-
motheus remanſerunt ibi. Qui aūt deduce-
bant paulū: ꝑduxerūt eū vſq3 athenas. ⁊ vi-
dens ciuitatē idolatrie deditā: cito remiſit ad
timotheū ⁊ ſilā. vt venirēt ad eū: ⁊ venerūt.
Et diſputabāt cū paulo epicurei. q ponebant
felicitatē hominis in ſola corꝑis voluptate:
⁊ ſtoici q in ſola animi virtute. Et inter ſe
diſſentientes. in impugnatione apoſtoli vna-
nimiter cōſentiebant dicētes. qd vult ſemini
uerbius iſte dicere: Uere ſeminator erat ver-
boꝝ. ſed meſſor morū. de huiuſmodi meſſio-
ne exſpectans vberē fructū. Alij aūt dicebant
nouoꝝ demonioꝝ videtur annunciator eſſe.
Et apꝑhēſum duxerūt ad ariopagū. i. ad vi-
cū martis. i quo ſcz erat templū martis. quia
athenienſes ſingulos vicos denoīauerant a
diis quos colebant. vt vicū in quo colebatur
mars: vocabant ariopagū. quia arios h dice-
batur mars. Uicū i quo colebat̄ pan: pāopa
gum vocabant. ⁊ ita a ſingulis diis: ſinglos
vicos denominabant.
Rat aūt vicus excellētior ariopag⁹
e quia erat curia magiſtratuū: ſcole
liberaliū artiū. ⁊ cū eſſet paulus i
ꝑſentia philoſophoꝝ: dicebant. noua quedā
infers auribus noſtris. poſſumus ſcire q eſt
hec noua doctrina: Quaſi. poſſes rationem
reddere ſuꝑ his q dicis: Stans ergo pau
lus i medio ariopagi. dixit. viri athenienſes.
ꝑ oīa iudico vos ſuꝑſticioſos. p̄teriēs enim
vidi ſimulacra veſtra. inter cetera aūt inue-
ni aram. ſuꝑſcriptio cui⁹ erat hec ignoto deo
vel ideo. ac ſi dicat̄. hec ara: ignoto deo de-
dicata eſt. ſingulis eni aris ſupponebat̄ ti-
tulus. indicans: cui eſſent dedicate.
Uinc inqt deū ignotū: cui hāc arā
b cōſecraſtis. Ego annūcio vobis. hic
eſt de⁹ q fecit mundū. ⁊ oīa q i eis
ſunt. i quo viuim⁹. mouemur. ⁊ ſum⁹. Quo
modo aūt hec ara illi deo ignoto cōſecrata ē
Hiſtoria actuū nō ꝓſequit. ideo noſtrū eſt.

hoc supplere. De dominice passionis videntes philosophi q̄ athenis erat tenebras factas sup vniuersam supficiē terre: nō potuerūt causam eaꝝ inuenire in naturalib' causis. tandē ad hoc inducti sunt vt dicerent: q2 de' nature patiebat̄. ⁊ dixerūt athenienses: cōstituamus arā illi deo. ⁊ dedicata ē ara. ⁊ superpositus ē titulus ignoto deo. ⁊ cū vellent offerre holocausta ⁊ victimas illi deo ignoto dixerūt philosophi. bonoꝝ nostroꝝ nō eget: sed facietis genuflexiones ante aram eius. et supplicabitis ei. q2 nō querit oblationē peccorum: sed deuotionē animoꝝ.

Hunc deū ignotū anūciabat eis paulus. asserēs eū mortuū fuisse. resurrexisse. ascēdisse i celū. in fine orbem iudicaturū.

b

Et cū p̄dicaret resurrectionē mortuoꝝ. q̄dam irridebāt. q̄dam aūt nec recipiebant. nec respuebāt dicētes. Audiem' te d̄ hoc iterū. ⁊ exiuit paulus d̄ medio eoꝝ. ⁊ q̄dam adherētes ei crediderūt. inter quos dionisi' ariopagita fuit quē postea: ordinauit aplus epm corinthioꝝ cuius cōuersationis modū q2 p̄termittit historia actuū: nr̄m ē supplere. Iste dionisius magister erat i ariopago. et quāuis ad exhortationē pauli d̄ facili credi derit: tn̄ nō nisi post longā disceptationē cōfessus ē se credere. ⁊ post multā inq̄sitioēz dū adhuc cū paulo disceptaret. forte trāsijt cec' p viā corā eis. Et statim ait dionisius paulo. Si dixeris huic ceco i noie dei tui vide. ⁊ viderit: ego statim credā. Sz ne vtaris verbis magicis. q2 forte nosti v̄ba: q̄ habeāt huiusmodi efficaciā. ego p̄scribā tibi formā v̄borū. in hac inq̄t forma verboꝝ dices ei. In nomine iesu xp̄i nati d̄ virgine crucifixi. mortui q̄ resurrexit. ⁊ ascēdit i celū: vide. Et vt omnis tolleret̄ suspicio. p̄cepit paulus dionisio: vt ipse eadē verba p̄ferret. ⁊ i ea verboꝝ forma dixit dionisi' ceco: vt videret. ⁊ statim vidit. Et dionisius cōfessus est se credere.

Et cū p̄dicasset paulus athenis. et multos cōuertisset: venit corinthū. ⁊ ibi inuenit quendā iudeū nomine aquilā. cū vxore ei' p̄scilla. quos sepe cōmemorat aplus. vbi amicos suos salutat. Isti nup venerant de italia: iudeis omnibus ex edicto claudij imperatoris. d̄ regno eius exire cōpulsis. eo ꝙ vxorē ei' agrippinaz: p̄ nimia familiaritate quā habebat cū eis: adeo traxerūt ad ritus suos: vt iam iudaizaret. Et hospitatus ē paulus apud aquilā ⁊ p̄scillā. eo ꝙ eādē artē exercerēt: quā ipse cōsueuerāt exercere. d̄ ꝓprio labore manuū: sibi victū acquirēs scz artē scenofactoriā. faciebāt eni tētoria. siue papiliones que necessaria erāt indigenis terre: ꝓpter imoderatū calorē. vt dicat̄ ars scenofactoria. a scenos: qḋ interp̄tat̄ vmbra. vel scd̄m alios. a scenos qḋ interp̄tat̄ funis. erāt aūt funicularij. ⁊ cū venissent silas ⁊ timotheus d̄ macedonia: vbi dimiserat eos. p̄dicabat paulus instāter verbū euangelij: coadiurantib' illis. ⁊ vilipēdentib' iudeis p̄dicationē. iuxta qḋ p̄cepat dn̄s: excussit puluerem d̄ pedib' i testamētū illis dicēs. Mūdus sū a sanguine vestro. q2 q̄ntum in me fuit: volui vos reuocare ab impietate. sed q2 p̄tinaces estis: transeo ad gentes.

f

Et migrans inde: trāsijt ad domuz

e

cuiusdā gētilis noie titi. cui' domus erat cōiuncta synagoge. Nec ē hoc intelligendū d̄ tito: ad quē aplus eplas scripsit. q̄ ei' fuit discipulus: quē etiam cretēsem episcopū ordinauit.

Et cōuersus ē crispus archisynago

e

gus cum vniuersa familia sua. ille scz d̄ quo apls ait scribēs ad corinthios. Gr̄as ago deo. q2 neminē ex vobis baptizaui: nisi crispū ⁊ gaiū. Et multi corinthiorū audiētes eius conuersionē: crediderunt ⁊ baptizati sunt.

Et apparuit dn̄s nocte paulo. p visionē dicēs. Noli timere. sed loquere. ⁊ ne taceas. q2 ego tecū sū. ⁊ nemo apponet manū: vt noceat tibi. ⁊ fuit ibi p annū ⁊ sex menses.

e

Insurrexerūt aūt vnanimiter iudei i paulū. traxerūt eū ad p̄sentiā gallionis q̄ erat ꝓcurator acaie regionis. i q̄ erat corinthus. ⁊ accusauerūt eū: ꝙ cōtra legem p̄dicaret. Et ad

eos locutus ē gallio. Si argūrentis homines
istū. d̄ scelere aliquo manifeste: sup eū iudi-
carē. sed q2 disceptatio ē d̄ lege vr̄a: nō curo iu
dicare. Et vidētes gentiles q̄ nō foueret ꝓcu
rator ptem iudeoꝝ: corā eo apprehēderūt so-
stenē pncipē synagoge ꝛ ꝑcutiebant eum.
ꝛ nihil hoꝝ erat curē ꝓcuratori. Paulus aūt
cū adhuc sustinuisset dies multos cū eēt in
cencris q̄ ē portus corinthi ascensurus nauē.
vt nauigio veniret i syriā: totondit comam
quā nu:ierat. q2 fuerat nazare⁹ ex voto. Na-
zarei eni vsq3 ad tēpus determinatū ex voto
comā nutriebāt. Et cōpleto tpe voti: radebāt
ꝛ i igne sacrificij ponebāt. Quidā codices ha
bēt: tonnderūt. Vñ qdā hoc referūt ad aqlā
ꝛ p̄scillā. Sz augustinus ꝛ hieronymus: ad
paulū hoc referūt. Et venit i syriā ducens se-
cū aquilā ꝛ p̄scillā. Et cū venisset ephesuz. in-
gressus synagogā. disputauit cū iudeis. ꝛ ro-
gantib⁹ illis: vt cū eis amplius maneret. nō
cōsensit. sed valefaciēs fratrib⁹ ꝓfectus ē ab
ephe̅so. dimittēs ibi: aqlam ꝛ p̄scillā. Ipse p
ambulabat: galaciā ꝛ frigiā: cōfirmādo fra-
tres. Et cū essent ephesi aqla ꝛ p̄scilla. venit
ephesū qdam iude⁹ noie apollo: alexādrinus
genere. vir facūdus. ꝛ ꝑitus i scripturis: iste
baptizatus erat baptismo iohānis: ꝛ iā cre-
debat xp̄m esse messiā. ꝛ i lege ꝓmissum: ꝛ re
cte sentiebat de patre ꝛ filio. sed nihil adhuc
audierat d̄ spū sancto. Et cū vidērēt euz aqla
ꝛ p̄scilla fiducialiter p̄dicantē: assūpserūt euz.
ꝛ diligētius exposuerūt ei viā dn̄i. Utrū aūt
baptizauerit eū baptismo xp̄i: nō legit. cū āt
vellet redire corinthū aqla ꝛ p̄scilla. ꝛ ceteri fi
deles q̄ erāt ephesi: scripserūt fidelib⁹ q̄ erāt co
rinthū vt susciperent eū. nec abhorrerēt eū tan-
quā iudeū. Et cū venissent corinthū: multuz
cōtulit fratrib⁹ q̄ erāt corinthi. vehemēter eni
iudeos cōuincebat. vñ multi cōfirmati sunt
fratres. Factū ē aūt cū apollo esset corinthi.
vt paulus pagratis supiorib⁹ ptibus veni-
ret ephesum. inuenit quosdā discipulos a io-
hanne baptizatos. nōdū tñ cōfirmatos. quia
post baptismū: nō acceperant manuū imposi-
tionē. Et interrogauit eos. Accepistis ne spm̄

sanctū credētes: Id ē manuū impositionē. q̄
dat spūs sanctus: Ad quē isti. Sz neq3 d̄ spū
sancto. mētionē audiuim⁹: ad quos ille. non
sufficit iohānis baptism⁹. ꝛ statim batizati
sūt in noie iesu. Et cū imposuisset eis manū
post baptismū: accepūt spm̄ sanctū. ꝛ loque
bant linguis. ꝛ qdam eoꝝ ꝓphetabāt p̄dicē-
tes futura. Erāt aūt oēs fere duodecim. forte
vndecim erāt: vel duodecim. ꝛ ē appositū fe-
re ad tpamentū. ꝛ p̄dicauit ibi paul⁹ cū fidu
cia: p tres mēses disputās d̄ regno dei. Et q̄
prius ꝓhibitus fuerat a spū sancto p̄dicare in
asia minori. nūc eodē spū inspirante: p̄dica-
bat ephesi. ex quo patet q̄ admirāda sint iu-
dicia dei. Cū aūt p̄dicaret ephesi qdā obsti-
nati. ꝛ i incredulitate ꝑmaces: maledicebāt
doctrinā ei⁹. corā multitudine. Discedēs ab
eis: segregauit secū discipulos. disputans in
scola cuiusdā tirāni. i. nobilis: vel forte nomē
ꝓpriū ē illi⁹: a quo cōduxerat domū. in qua
docebat discipulos suos: tanquā regens sco-
las. ꝛ hoc fecit: p biennū. Et i eodē biennio
scripsit p̄mā ep̄laz ad corinthios. ꝛ faciebat de
us magnas ꝛ multas. virtutes p man⁹ ei⁹.
ita vt sanarent languidi: qbus supponebant
ciussemicintia. Dicuntur aūt semicintia. ve-
stes tm̄ ab vno latere pendētes. vel quedam
zone. vel quedā capitis ornamēta. quoddam
scz gen⁹ sudarij: quo hebrei vtunt. quo labo-
rantiū sudor abstringit. vidētes aūt qdā ex-
orciste. qd ad inuocationē nois iesu: paulus
eiceret demones. excogitauerūt vti eadē forma
verboꝝ ad eiectionē demonū. q2 licet p exor-
cismos salomonis demones eicerent: non tñ
absq3 labore multo. sed qbusdā herbis ꝛ gē-
mis adhibitis: vt tradit ioseph⁹. vt ergo faci-
lius eicerēt demones: adiurabāt eos in hunc
modū. Adiuro vos p iesū q̄ paul⁹ p̄dicat. et
sic exibāt demones ab obsessis. Erāt aūt sep-
tē filij sceue pncipis sacerdotū. q̄ p̄cipue adiu
rabāt demones i hūc modū. Et dū qdā die
adiurarēt demonē vt exiret a corpe obsesso:
r̄ndit eis demon. iesū noui. ꝛ paulū noui. sed
vos qui estis: ꝛ insiliēs i eos: verberauit eos
egregie. Et increbruit fama p vniuersam re-

gione. ⁊ incussus ē timor oibus exoꝛcistis.
⁊ magis. vt nō auderēt ampli⁹ demōes i hūc
modū adiurare. ⁊ cogregati sūt oēs magi: q̄
p artē magicā impabāt demonib⁹: ⁊ cōbus-
serūt libros suos ante pedes pauli. Postea
paul⁹ ꝓposuit ire ierlm: ⁊ inde romā. Pre-
misit aūt timotheū ⁊ erastū: i macedoniā.
ad ꝑparādas collectas. q̄s erat daturus ieru
salē ad opus paupum q̄ erant in ierlm. ipse
aūt ad tēpus remāsit in asia minoꝛi.

e T facta ē in tpe illo turbatio mag-
na i ephso. Demetri⁹ eni argētari⁹
q̄ faciebat edes. ⁊ imagines argen-
teas diane: conuocauit eiusdē opis opifices.
⁊ locut⁹ ē eis i hūc modū. Scitis qꝛ ō hu-
iusmodi artificio multū nobis lucrū cōpara
mus. paul⁹ aūt ꝑdicat nō esse deos manufa-
ctos. Si ergo inualuerit eius doctrina. nihil
ampli⁹ lucrabimur. ⁊ etiā tēplū magne dia-
ne p nihilo reputabit. ⁊ maiestas ei⁹ destru
etur. quā venerat vniuersus orbis. Et statī re
pleti: clamauerūt vnanimiter discurrētes p ci
uitatē. magna diana ephesoꝝ. Et rapto ga-
io ⁊ aristarco socijs pauli: traxerūt eos i thea
trū ispectaculū scz: i quo rei puniebant. Et
cū paul⁹ hoc audito vellet venire in theatrū:
nō formidās obicere se moꝛti: dissuasū ē ei a
q̄busdā amicis suis ꝓpter conuentū populi.
Postq̄ aūt cessauit tumult⁹. vocatis paul⁹
discipulis: exhoꝛtatus eos. ⁊ valefaciens eis
ꝓfectus ē i macedoniā. ⁊ inde athenas. vbi
cū fuisset trib⁹ mēsibus: poste sūt ei insidie a
iudeis i syriā nauigaturo. scientib⁹ qꝛ deferret
collectas. Olim cū esset vacuus viatoꝛ. non
ꝓposuerāt illi insidias. habuit igit̄ cōsiliū: vt re
uerteret̄ i macedoniā. vt ita vitaret insidias
Quidā aūt ō socijs ei⁹ ꝓfecti sūt recta via.
Et p̄cedēs nos dicit lucas: sustinuerunt nos
troade: p circuitū venientes. Nos v̄o nauiga
uim⁹ post dies azimoꝝ a philippis. q̄ ē p̄ma
ciuitas macedonie. ⁊ i q̄nq3 dieb⁹ venimus
troadē. vbi demoꝛati fuim⁹ septē diebus.

v Na aūt sabbati cū cenarem⁹: dispu
tabat paulus cū eis. i crastino ꝓ-
fecturus: ⁊ ꝓtraxit sermonē vsq3 in
mediā noctē. Et erāt lāpades copiose in cena
culo: vbi cōgregati eram⁹. Et cū sederet q̄dā
adolescēs sup fenestrā. ⁊ grauaret̄ somno: ce
cidit ō tercio cenaculo deoꝛsū. ⁊ sublat⁹ ō ter-
ra: oblatus ē paulo moꝛtu⁹. ⁊ dicebat̄ eutic⁹
Ad quē cū descēdisset paulus: incubuit super
eū. ⁊ cōplexus eū ait. Nolite turbari. Aīa ip-
sius i eo ē adhuc. hoc aūt dixit: vt tolleret de-
sperationē ab eis. Simili v̄bo vsus ē dñs di-
cēs. Puella nō ē moꝛtua: s3 doꝛmit. Et susci-
tatus ē adolescēs. ⁊ gustauit cibū: ⁊ cōfoꝛtati
sūt. Sic inter v̄ba p̄dicationis: occurrit occa
sio curationis. vt ostēsione miraculi: confir-
maret̄ doctrina pauli. ⁊ arci⁹ insigeraret̄ eo-
rū mētib⁹ memoꝛia magistri: ab eis discessu
ri. Nos aūt ascēdētes dicit lucas: nauigaui-
mus i asson. vt ibi expectarem⁹ paulū: sic eni
disposuerat interim p terrā iter facturus.

e T cū redijsset ad nos. assumpto eo
venim⁹ miletū. ꝓposuerat eni pau-
lus i trāsitu nauigare ephesū. mo-
rā nō facturus. festinābat eni si possibile eēt:
vt i die pētecosten esset ierosolimis. ⁊ a mile
to tū nō nauigauit. s3 misit ephesum. ⁊ voca
uit maioꝛes ecclesie. ⁊ vocati venerūt ad eum
miletū. ⁊ exhoꝛtatus ē eos dicēs se ascēdere i
ierlm. Ecce inq̄t alligatus spū. i. spū sancto
me ad id coartāte: vado i ierlm q̄ ibi euētura
mihi sūt ignoꝛās. licet spūs sāus mihi p ali-
os ꝓtestet̄. qꝛ vincula ⁊ tribulationes me ibi
manēt. Alijs eni reuelauerat spūs sāus ō ipso
qꝛ non ipsi. s3 nihil inq̄t hoꝝ vereoꝛ: nec facio
aiā3 meā. i. vitā tpalē p̄cioſioꝛem q̄ me. i. q̄
aiā3 meā. dūmō cōsumare valeā cursū meū.
⁊ ministeriū qd̄ accepi a dño iesu. ꝯ testifica
ri euāgeliū grē dei. Et nūc ecce scio: qꝛ ampli⁹
nō videbitis faciē meā. Et post multā exhoꝛ-
tationē positis genib⁹. vna: cū oib⁹ illis oꝛa
uit. Et ꝓcūbētes sup collū pauli: flētes oscu
labantur eū: dolētes maxime ō eo qd̄ dixerat
qm̄ faciem eius nō erunt amplius visuri. Et
deduxerūt eū vsq3 ad nauem.

e T abstracti ab eis. trāseūtes multas
vrbes ⁊ regiones. venim⁹ tirū. vbi
māsim⁹ septē diebus. Inuētis ibi
q̄busdā discipulis. p spm̄ ꝓpheticū paulo p-
dicētibus: q̄ illi ventura erāt in ierusalem. ⁊

dissuadētibus: ne ascēderet. postea ꝑfecti su-
mus deducētib' nos oīb' cū vxorib' ⁊ filijs
vsq3 foras ciuitatē. ⁊ valefaciētes eis: ascēdi-
mus nauē. illi aūt redierūt ī sua. Nos vo descē-
dim' ptholomaidē. ⁊ salutatis fratrib' man-
sim' vna die apud eos. altera aūt die: venim'
cesareā. ⁊ intrauim' domū philippi diaconi.
Huic erāt q̄ttuor filie ꝟgines ꝓphetisse. ꝑdi-
cētes paulo qd̄ erat ei vēturū in ierlm. Et cū
moraremur ibi ꝑ aliquot dies: superuenit ꝓ-
pheta q̄dā a iudea noīe agab'. Qui cū venis-
set ad nos: tulit zonā pauli. ⁊ ligās sibi man'
⁊ pedes ait. Hoc dicit sp̄us sc̄us. virū cui' ē
hec zona sic alligabūt iudei i ierl3. ⁊ tradēt i
man' gētiū. hoc audiētes rogabam' nos . et
q̄ erāt loci illi': vt n̄ ascēderet i ierlm. Et r̄ndit
Quid fletis affligētes cor meū: Ego eni nō
solū alligari. s3 ⁊ mori i ierlm paratus sū ꝓp-
ter nomē dn̄i iesu. Et cū n̄ possem' ei dissua-
dere: q̄euim' dicētes. Dn̄i fiat volūtas. post
ea p̄parati ascēdim' ierlm: ⁊ nōnulli d̄ disci-
pulis q̄ erāt i cesarea nobiscū adducētes iaso-
nē hospitē nr̄m. Et cū venissem' ierlm: liben-
ter exceperūt nos fr̄es. Sequēti aūt die introi-
uit paul' nobiscū ad iacobū q̄ erat ep̄s iero-
solimitaꝝ. d̄ quo dicit beda sup hūc locu3. qr
triginta annis rexit ecclesiā ierosolimitaꝝ sc3
vsq3 ad septimū annum neronis q̄ sc̄dm iose-
phū excerebratus ē ꝑtica fullonis. Beda dicit
qr p̄cipitatus ē d̄ tēplo. Alibi legit: lapidat'.
Et potuit esse. qr postq̄ p̄cipitauerūt eū: lapi-
dauerūt eū. q̄si vile cadauer. S3 cū dicat beda
iacobū mortuū septimo āno neronis. palā ē
nō eē autēticū: qd̄ legit i ep̄la clemētis. q̄ iux-
ta tenorē illi' ep̄le: dicit se mādatu3 accepisse
a petro. cui successit i ap̄latū: vt post mortem
eius iacobo ep̄o ep̄las destinaret. vt ab eo in-
strueret. S3 cū iacob' ep̄s mortuus sit septi-
mo anno neronis. ⁊ petr' vixerit vsq3 ad q̄rtū
decimū: cōstat hoc nihil eē. Cū aūt intrasset
paul' ad iacobū. collecti sūt seniores. q̄b' sa-
lutatis narrabat ꝑ singla q̄ ⁊ q̄nta fecerat de-
us i gētib' ꝑ ministeriū ei'. Qui cū audissēt
magnificabāt deū ⁊ dixerūt paulo. vides fra-
ter q̄ milia sūt i iudeis: q̄ crediderūt. oēs tñ

adhuc sūt emulatores legis. volētes pariter
cū fide suscepta: obseruare legalia. Et audie-
rūt te q̄ ꝑdices abolitionē legis. ⁊ eis odibi-
lis fact' es. q̄si destructor legis moysi. Cōue-
niet ergo multitudo: audiēs te superuenisse.
vn̄ cōsulim' tibi: vt scificēs te sc̄dm legē cū q̄t-
tuor q̄ hn̄t votu3 sup se. vt sic appareat falsa
opinio q̄ incredebant d̄ te. Et statuerūt d̄ cōmu-
ni cōsensu. vt iudeis ad fidē cōuersis n̄ ꝓhibe-
ret obseruatio legaliū. dūtaxat: n̄ ponerēt spem
in eis.

e ¶ distinguit q̄ttuor sinodos i p̄mi-
tiua ecclesia ierosolimis celebratas.
p̄mā d̄ substitutiōe mathie loco iu-
de. secūdā d̄ electiōe septē diaconoꝝ. tertiā q̄
statutū ē cōuersis a d̄ fidē ex gētib' n̄ eē im-
ponēdū on' legaliū. qn̄ ascēderūt petr' ⁊ paul'
d̄ antiochia i ierlm. q̄rtā d̄ q̄ hic agit. q̄ statu-
tū ē n̄ ꝓhiberi iudeos a legalib' obseruātijs
dūmō n̄ ponerēt spē i eis. postera die purifica-
tus paul' cū q̄ttuor viris itrauit tēplū cum
eis. ⁊ obtulit oblationē suā sic alij. Cōsūmatis
aūt septē dieb': iudei q̄ venerāt d̄ asia ꝑsequē-
tes paulū. cū vidissent eū i tēplo. qr viderant
trophimū ephesiū deābulātē cū eo ꝑ ciuitatē
putauerūt q̄ itroduxisset eū i tēplū. hoīem sc3
gētilē. ⁊ cōcitauerūt oē3 ppl̄m cōtra eū. ⁊ inie-
cerūt man' i eū dicētes. viri israelite. adiuua-
te. hic ē hō q̄ cōtra ppl̄m. ⁊ legē. ⁊ locū istū p̄-
dicat vbiq3 terraꝝ. insup ⁊ gētiles induxit i
tēplū. ⁊ cōtaminauit locū sc̄m. Cōmota ē ergo
vniuersa ciuitas. ⁊ facta discursio ppl̄i. ⁊ ap-
p̄hēdētes paulū: traxerūt eū tēplū. ⁊ clauserūt
ianuas ne refugeret i tēplū. ⁊ illis q̄rētib' eū
occidere: nūciatū ē tribuno cohortis sc3 clau-
dio lisie. q̄ missus fuerat a felice p̄side. Et cu3
assūptis militib' ⁊ centurionib' accurrisset.
vidētes eū: desierūt ꝑcutere paulū. ⁊ iussit liga-
ri catenis duabus. donec d̄ causa ei' cogno-
uisset: ⁊ cū nō posset audire p̄ tumultu: iussit
eū duci i castra sc3 i turrim regiā. Et cū venis-
set ad grad'. forte ad grad' tēpli. vel ad gra-
dus dom' ꝓprie: portabat paul' a militib':
ꝓpter impetū ppl̄i. seq̄bat eni eū ppl̄s. clamās:
tolle eū ad mortē sc3. ⁊ cū iduceret paulus i

castra ait tribuno. licet mihi loq̄ aliq̄d ad te:
ad quē tribunꝰ. nosti grecā liguā: ait. noui. lo
cutꝰ ē eni tribunꝰ ei grece: ne iudei itelligerēt.
nunq̄d tu es ille egyptius q̄ añ hos dies tu
multū cōcitauit: ꝛ ide eduxit secū q̄ttuor mi
lia viroꝝ sicarioꝝ: iosephus dicit ꝙ cū pluri-
bus milibꝰ. ꝛ potuit ꝑmo venire cū paucior
bus: ꝛ postea hře plura. Egyptius iste ꝑ ar-
tē magicā: sibi cōparauerat nom̄ ꝓphete. ꝛ cō
gregatis. xxx. milibus iudeoꝝ: ꝑduxit eos ꝑ
desertū vsq3 ad mōtē oliueti. volēs irruere in
ierlm: vt eā caperet. sꝫ occurrēs ei felix p̄ses cuꝫ
multis milibus armatoꝝ. fugauit eū cū pau
cis: ꝛ alios occidit. Rñdēs paulꝰ tribuno ait
Nō sū iudeus ñ egyptius: a tharso silicie nō
ignote ciuitatis municeps. nō ē natꝰ tñ i tar-
so. sꝫ i oppido galilee: noie giscallo. quo cap
to a romanis trāslatus ē tharsū: cū parētibꝰ.
ꝛ ibi educatus. vñ ab educatiōe se dicit thar-
sensē. licet i giscallo natus. sic xp̄s nazareꝰ dici
tur: cū tñ i bethleē natus. nō ē tñ educatus i
tharso. sꝫ i municipijs adiacētibus ciuitati.
vñ ñ vocat se ciuē. sꝫ municipē: a mūicipio. i.
territorio ciuitatis i quo nutritus ē. dicunt tñ
mūicipia castra adiacētia ciuitati: q̄ munia.
i. munera debita vel tributa: soluūt ciuitati.
I sequētibus āt magis declarat: q̄re se dixerit
paulus ciuē romanū. ꝛ ē sūma. qꝛ pater suus
ꝑ obseq̄oꝝ diligētiā: sibi cōparauerat grām ro-
manoꝝ. ꝛ donatus ē ab eis romana liberta-
te. vt reputarēt ciuis romanꝰ ip̄e: ꝛ heredes
sui. ꝛ sic iure hereditario: habebat paulus cō
sortiū romane ciuilitatis. rogo aūt te ꝑmitte
me loq̄ ad ppl̄m. ꝛ ꝑmissus cepit loq̄ hebrai-
ce. qd audiētes p̄stiterūt magis ei silentiū. viri
frēs: ego sū hō hebreꝰ. natus i tharso cilicie:
secus pedes gamalielis. ꝛ ab eo eruditus. ꝛ
fui emulator legis. sic ꝛ vos. ꝛ ꝑsecutꝰ sū xp̄i
anos cuius rei testis ē mihi ꝑnceps sacerdo
tū a quo accepi lr̄as i damascum. vt si quos
ibi inuenirē xp̄ianos: vinctos adducerē ierlm.
postea ꝑsecutus ē quō ꝑcussit eū dñs ceca-
te i via. quō ꝯuersus ꝛ baptizatꝰ ab anania.
quō post multū circuitū ꝺ damasco rediit in
ierlm. ꝛ dū oraret i tēplo: factus ē in extasi. ꝛ

vidit. ꝛ audiuit xp̄m dicētē sibi: festina. ꝛ exi
velociter ꝺ ierlm: qm̄ ñ recipient testimoniuꝫ
tuū ꝺ me. Ad quē tūc ip̄e rñdit. dñe ipsi sci-
unt. qm̄ ip̄e ꝑseq̄bar sectatores nois xp̄iani.
ꝛ interfui lapidationi stephani. custodiens
vestimēta lapidātiū. Quasi diceret. dꝫ eis suf
ficere exēplū cōuersatiōis mee. Et dñs ad eū.
vade qm̄ ad natiōes lōge mittā te. q̄si diceret
Nec ꝓpter hoc crederēt iudei. ꝛ ideo mittā te
ad gētes. q̄ tā loco ꝙ animo: a iudeis sūt lon
ge. Cū vsq3 ad hoc vbū i silētio audissēt eum
iudei. audito ꝙ destinatus eēt gētibus: vna
nimiter vociferati sūt: ꝓiciētes vestimēta sua.
ꝛ puluerē iactātes i aera ꝑ magnitudine tri
sticie: q̄si furorem exp̄mētes. dicētes tribuno.
Tolle ꝺ terra hoīeꝫ hmōi. nō eni ē fas eū au
dire. ꝛ iussit eū tribunus iduci i castra. i. tur
rim. scꝫ illā: q̄ dicebat antonia ꝛ agrippina.
ꝛ cedi flagellis: ꝛ torqueri. vt ita nō occiderēt
eū tormētis eius satiati. Et cū astrīxissent eū
loris. dixit paulus astāti centurioni. licet vo
bis flagellare hoīeꝫ romanū īdēnatū. i. de
nullo reatu ordine iudiciario conuictū: Quo
audito: accessit cēturio ad tribunū dicēs. q̄d
acturus es: hic hō ciuis romanꝰ ē. ꝛ accedēs
tribunus ad paulū. q̄siuit ab eo an romanꝰ
eēt. ꝛ cōfessus ē. Et ait tribunus. Ego multa
sūma pecunie: hāc ciuilitatē emi. Ego inquit
paulus i ea natus sum. Quia pater suus vt
ꝑtaxatū ē. anteq̄ꝫ gigneret eū cōparauit sibi grā
romanoꝝ ciuilitatē romana donatus est ab
eis: in se. ꝛ in heredibus suis. Et statim dis
cesserūt: q̄ erāt eū torturi. qꝛ timuit tribunus
Audito: ꝙ eēt ciuis romanus.

P
Ostera aūt die volēs scire diligētiꝰ
causaꝫ accūōis: soluit eū. ꝛ iussit sa-
cerdotes cōuenire: ꝛ oē cōciliū. ꝛ
ꝓducēs paulū statuit eū inter illos. Et cepit
paulꝰ palā loq̄ ꝯcilio. viri inq̄t frēs. ego oī cō
sciētia bona ꝯuersatꝰ sū apud deū vsq3 i hodi
ernū diē. ꝛ statim ꝑnceps sacerdotū ananias
ꝑcepit astātibꝰ vt ꝑcuterēt os eiꝰ. q̄si ip̄udentē
gloriantis. ad quē paulꝰ. ꝑcutiet te deꝰ paries
ꝺalbate. q̄si dicēt. vēdicabit i te deꝰ: o ypocrita.
qꝛ cū sedeas sup cathedram moysi: q̄si scōm

legē videris iudicare ꝛ iudicas cōtra legē. qꝛ
cū me reputas blasphemū: nō me iudicas le
gis ordine. q̄ pcepit blasphemū ej̄ castra edu
ci: ꝛ educrū ab oī pplō lapidari. vel forte pro
phetauit paul᷒ ō abolitiōe sacerdocij iudeoꝝ
dicens. pcutiet te de᷒. Quasi diceret. destruet
sacerdotiū tuū. s. sacerdotiū iudeoꝝ. Tūc q̄
astabāt dixerūt. Sūmū sacerdotē dei maledi
cis: Tūc paul᷒. nesciebā frēs eē pncipē sacer
dotū. Reuera si hoc scirē: re᷒ eēm. Scptū ē
eni. pncipē ppli tui nō maledices. vel q̄si mi
stice: ait se nescire. i. sacerdotiū iudeoꝝ re p
batū esse. s. licet nouerit hūc nō esse vere pnci
pē sacerdotū: tn̄ tpāte rn̄dit. instruens alios
vt modesti᷒ se habeāt erga platos suos. Tūc
timēs paul᷒ ipetū iudeoꝝ: excogitauit. qꝛ mo
ueret scisma inter eos. Et cū psentes essent ei
pharisei ꝛ saducei: corā oībus pfessus ē se eē
ō secta phariseoꝝ. vt ita cōciliaret sibi animos
eoꝝ. ꝛ eoꝝ bn̄ficio: euaderet man᷒ alioꝝ. Et
cū pfessus esset facta ē dissensio magna inter
eos s. phariseos ꝛ saduceos. Et exurgentes
q̄dā phariseoꝝ pugnabāt p paulo ꝯtra sadu
ceos dicētes. nihil mali inuenim᷒ i hoīe isto
q̄d si spūs locutus ē ei vel angel᷒: hoc aūt cō
tra saduceos dixerūt. negātes spm̄ esse. vel an
gelū aliquē. Et cū tanta facta esset dissensio:
timēs tribun᷒: ne discerpꝛet paulus a saduce
is. s. volētibus eū rapere. iussit milites descen
dere. ꝛ rapere eū ꝺ medio eoꝝ. ac deducere eū
i castra. Et sic factū ē. Sequēti aūt nocte appa
ruit paulo dn̄s dicēs. Cōstās esto. sic eni te
stificatus es ō me i ierlm: sic te oportet ꝛ ro
me testificari. Facta āt die: collegerūt se q̄dam
ex iudeis. ꝛ deuouerūt se maledictioni. si co
mederēt vel biberēt: donec occiderēt paulū. p
quo i greco habet: anathematizauerūt. ꝛ erant
plus q̄ q̄dragita viri: q̄ hāc cōiurationē fece
rūt. Et accesserūt ad pncipes sacerdotū. ꝛ seni
ores dicētes. Deuotiōe deuouim᷒ nos nihil gu
staturos: donec occidam᷒ paulū. Psuadete
ergo tribuno. vt adhuc pducat eū i medium
ad nos. tāquā aliq̄d certi᷒ ō eo cognitu
ri. Nos vo parati erim᷒: ꝛ interficiemus eū.
forte hoc audiēs nepos pauli fili᷒ sororis ei᷒: i
intrauit i castra. ꝛ nūciauit hoc paulo. Et ad

uocās paul᷒ vnū ō cēturionib᷒ ait. Adolescē
tē hūc pduc ad tribunū. h̄z eni aliq̄d indica
re illi. Et cū venisset adolescēs ad tribunū: ex
posuit ei dolos ꝛ insidias iudeoꝝ: ꝯtra paulū
Tūc dimittēs tribun᷒ adolescētē. pcepit ei: ne
alicui hoc reuelaret. ꝛ cōuocatis duob᷒ cēturi
onib᷒: ait illis. parate milites ducētos. vt eāt
vsq̄ cesareā: pedestres. ꝛ eq̄tes. lxx. q̄ s. n̄ eāt
pedestres. ꝛ lāncearios. cc. a tertia hora noctis
ꝛ parate iumēta. s. paulo: ꝛ comitibus suis. ꝛ
pducite eū saluū ꝛ incolumē ad felicē psidē.
Scpsit tribun᷒ psidi eplām i hūc modū. Claudi
us lisias optimo psidi felici: salutē. Nec serua
uit q̄d i epl̄is nr̄is seruamus. Neni nomen
excellētioris psone pmisit. imo nomē suū p
misit. q̄ erat iferior psona: pside. postea expo
suit i epl̄a causā accusatiōis pauli. ꝛ modū.
ꝛ ordinē actiōis. Cūq̄ venissent nūcij cesareā
cū paulo. tradita epl̄a psidi: statuerūt paulum
ante eū. Et epl̄a plecta: cognito q̄ eēt ō sili
cia: ait pses. audiā te cū accusatores tui veni
ent. Et iussit eū custodiri i ptorio herodis. P᷒
q̄nq̄ āt dies descēdit pnceps sacerdotū ana
nias cū seniorib᷒. ꝛ cū oratore quodā tercullo
q̄ eēt aduocatus eoꝝ. ꝛ poꝛauit tercull᷒ aū
felicē. ꝛ i multis accusauit paulū. postea an
nuēte pside rn̄dit paulus. ostēdēs qꝛ nihil di
gnū morte cōmiserat. ꝛ q̄ psequebant eū iu
dei: p veritate s. qꝛ pdicabat resurrectionē. ꝛ
audito q̄ eēt cōtrouersia ō lege eoꝝ. suspen
dēs felix: ait. Audiā vos cū tribun᷒ lisias de
scēderit. ꝛ iussit paulū eē i libera custodia. vt
libere posset egredi ꝛ igredi. ꝛ deābulare. ꝛ n̄
phiberet q̄sq̄ ō suis eis ministrare. post ali
quot vo dies: felix venit cū vxore sua drusilla
ꝛ vocauit paulū. drusilla ista iudea erat: ꝛ
pulcherrima. quā olim cōcupierat lasit᷒ rex
amasoꝝ. ꝛ cū vellet eā ducere: negauit dicēs.
qꝛ nullō mō nuberet incircūciso. postea ille cir
cūcidit se: ꝛ duxit eā. Cū aūt missus eēt felix a
claudio pses iudee: sollicitabat eam p iude
os. vt nuberet ei. ꝛ tandem ad hoc inducta
est exēplo cognate sue heronice. q̄ olim dimis
so viro suo: nupserat ditiori. s. agrippe regi
filio herodis agrippe. q̄ habebat terrā vltra
iordanē. Dimisso igit̄ priori viro s. lazito rege

amasoꝝ: nupsit drusilla felici. Hec drusilla
q2 iudea erat: libēter audiebat paulū. d̄ fide q̄
ē i iesū xp̄m. Et cū disputaret paul⁹ de iusti-
cia ⁊ castitate. ⁊ iudicio futuro. tremefact⁹ ē
felix: audiēs se iudicanduȝ. vade inq̄t. q2 tēpe
oportuno: accersitā te. hoc āt dicebat: sperās
se aliquid ab eo accepturū. Putabat eni pau-
lū habere pecuniā. vnde frequētius accersi-
ens eum: loquebatur cū eo.

Bennio autē cōpleto: successit fest⁹
b felici. missus a nerone. Si aūt intel-
ligat̄ biēnio a p̄sidatu felicis: non
poterit stare. cū a lōge retro cōstitut⁹ esset p̄-
ses a claudio. fest⁹ āt missus ē a nerone: qui
successit claudio. Si aūt intelligat̄ biēnio ab
accusatiōe pauli: nec sic poterit stare. nō eni
iā fluxerāt duo anni: ex quo venerat i ierl̄m.
Intelligēdū ē ergo a biēnio ab accusatione
felicis. ex quo scȝ accusat⁹ ē ab eis. Orta est
eni i dissensio inter iudeos ⁊ gentiles i cesarea
d̄ honore ciuilitatis. Iudei enim p̄ferebāt se
gētilib⁹. q2 herodes ascalonita: q̄ circūcisionē
accepit. fuerat cōditor ciuitatis. ⁊ appellaue-
rat cesareā i honorē cesaris: gentiles se p̄fere-
bāt iudeis: dicētes. ꝙ a gētib⁹ facta ē p̄ma-
ria edificatio ciuitatis. q̄ anteq̄ reedificaret̄
ab herode: dicta ē pirgostratonis. felix aūt p̄-
mo fouit p̄tē iudeoꝝ. donec exhausit marsu-
pia eoꝝ: postea ꝟo fouit p̄tē gentiliū in tm̄.
ꝙ militib⁹ gentiliū dedit licētiā intrādi do-
mos iudeoꝝ. ⁊ diripiēdi bona eoꝝ. vn̄ accu-
satus ē a iudeis apud neronem. ⁊ biēnio ab
accusatiōe amot⁹ ē a p̄sidatu. ⁊ substitut⁹ ē
ei festus. Volēs āt i fine p̄sidatus sui placere
iudeis: reliq̄t paulū vinctū. festus aūt cū ve-
nisset i p̄uinciā: post triduū ascēdit ierosoli-
mā a cesarea. Et rogauerūt eū p̄ncipes sacer-
dotū. ⁊ p̄mi iudeoꝝ. vt iuberet adduci pau-
lū i ierl̄m: parātes ei insidias: vt occiderēt eū
i via. fest⁹ aūt r̄ndit se i cesareā p̄uinc⁹ desc̄-
sessurū. ⁊ eoꝝ actionē si pariter descenderent
ibidē auditurū. Demoratus āt paucis dieb⁹
i ierl̄m: descēdit i cesareā. ⁊ sedit p̄ tribunali.
Et p̄duct⁹ ē paul⁹ i mediū. ⁊ accusat⁹ est in
multis. ab his q̄ descēderāt a ierl̄m. ſȝ nō po-

terāt p̄bare q̄ obiciebant̄ ei. paulo i oīb⁹ rōnē
reddēte. fest⁹ āt volēs placere iudeis: ait pau-
lo. vis ascēdere i ierusalem. ⁊ d̄ his iudicari
apud me: Ad quē paul⁹. Ad tribunal cesaris
sto. vbi oportet me iudicari. Erat aūt sedes
i cesarea iuxta quā stabat paul⁹. quā paraue-
rat herodes cesari: vt i ea sederet. si q̄n veniret
i cesareā. vel quos mitteret iudices. Et excu-
sabat se paul⁹ dicēs. Iudeis nō nocui: sic no-
sti. Si q̄d dignum morte cōmisi: volo mori.
Si ꝟo nihil cōmisi: nemo ē q̄ audeat me tra-
dere illis. q2 ad cesarē apello. Tunc festus cū
cōsilio r̄ndens: ait. Ad cesarē appellasti: ad ce-
sarē ibis. Et cū dies aliquot transacti essent.
descēdit rex agrippa i cesareā: cum vxore sua
bernice. Ioseph⁹ dicit beronice. Et nō ē in-
telligēdū: ꝙ fuerit ei⁹ vxor. sed q̄si vxor. Erat
eni soror ei⁹. i. cognata scd̄m idioma hebreū.
⁊ tenerrime eā diligebat. ⁊ iponebat̄ ei ꝙ ab-
utebat̄ ea. Descēdit aūt rex agrippa i cesareā
Audito ꝙ ibi esset fest⁹: vt accusaret iudeos
apud eū. iste nāqȝ agrippa: infest⁹ erat iude-
is. q2 cū cepisset potestatē a romano imp̄ato-
re: cōstituēdi summū sacerdotē i ierl̄m. cōsti-
tuebat eos sacerdotes: q̄ nō erāt aaronite. fe-
cerat etiā fenestrā i palatio suo eminētē. vn̄
poterat videre: q̄cūqȝ fiebāt in tēplo. sacrificia
scȝ. ꝙ moleste sustinētes iudei: fecerāt muruȝ
oppositū fenestre. eminētiorē fenestra. Vene-
rat ergo specialiter agrippa rogatur⁹ festū: vt
murū illū obrueret. causaȝ tn̄ descēsus agrip-
pe i cesareā: nō narrat̄ i historia actuū. sed io-
seph⁹ supplet. Cū descēdisset honorifice recep-
tus ē a festo. Et cū p̄ dies plures morā fecis-
set cū eo: cōtulit eū q̄d faceret d̄ paulo. ⁊ ex-
posita ei actione iudeoꝝ cōtra paulum: r̄ndit
agrippa se velle videre paulū. Altera die de-
creuerit agrippa ⁊ beronice: cū multa ambi-
tione. i. cū multiplici apparatu. vel cū multa
ambitiōe. i. cū multo desiderio ambiēdi pau-
lū. ⁊ cū introisset auditoriū cū tribunis: ⁊ vi-
ris p̄ncipalib⁹ ciuitatis. iubēte festo: adduct⁹
ē paul⁹: ⁊ dixit fest⁹. agrippa rex ⁊ vos oēs q̄
simul adestis. videte hūc d̄ quo vniūsa mul-
titudo iudeoꝝ iterpellauit me ierosolimis vl

cētes eū dignum morte. Ego aūt nihil in eo
comperi dignū morte. Ideo cū appellauerit
ad augustū: eū romā mittere decreui. Sȝ ir-
rationabile mihi videt̄ mittere aliquē vinctū
⁊ causaȝ ei⁹ nō significare. Ideo cōsulo te su-
per hoc: rex agrippa. q: nō habeo q̄d certū scri
bā d̄ eo. Tunc agrippa ad paulū. ꝑmittit̄ tibi
loqui ꝓ te. Tūc paulus extēsa manu mox cō
cionantiū. vel ad faciendū silētiū: cepit d̄ oib⁹
reddere rōneȝ. sup q̄bus accusabat̄ a iudeis.
Beatū inq̄t me reputo rex agrippa: q: i audi
entia tua sū r̄ñsurus. Cū ꝑitus sis i lege mo
ysi. ⁊ noueris cōsuetudinē iudeoꝝ. ꝓpter q̄d
obsecro: vt patiēter me audias. ⁊ ꝓsecutus ē
modū cōuersionis sue: ⁊ sup quo accusaret̄
a iudeis. Et post multos sermones pauli: re
spondit festus voce magna. Insanis paule.
multe l̄re faciūt te insanire. Nō insanio in-
q̄t optime feste. sed veritatis ⁊ sobrietatis et
verba eloquor. Scit eni hec rex agrippa. i cui⁹
ꝑsētia loquor. Nihil hoꝝ: euȝ latere arbitror.
neqȝ eni quicq̄ hoꝝ i angulo: factū ē. Credis
agrippa ꝓphetis: scio q: credis. Ad quē agrip
pa. In modico suades me fieri xp̄ianuȝ. Ad
quē paulus. Opto apud deū. non tm̄ te sed
oēs q̄ audiūt hodie fieri tales q̄lis ego sū. ex-
ceptis vinculis meis. nolo eni vinculatos eē.
Tūc exsurrexit rex. ⁊ ꝑses ⁊ beronice. ⁊ q̄ asse
debāt eis. Et cū recessissent: loquebant̄ ad in-
uicē dicētes. Nihil dignū morte aut vincu-
lis: fecit hō iste. Et ait agrippa: ad festū. Di-
mitti poterat hō iste: si nō appellasset ad cesa
rē. Et decreuit agrippa. q: appellauerat mit-
tēdū esse ad cesarē. Et tradit⁹ ē paulus iulio
centurioni cohortis auguste militum scȝ: qui
missi fuerāt ab augusto. ⁊ pariter miserāt ro-
mā nūcios iudei cōtra agrippā. aduersū quē
multas habebāt querelas. q: vt supra ꝑtara-
uimus: cōstituerat ismaelē summū sacerdo-
tē: cū nō essent d̄ genere aaron. Et hic ponit
iosephus cathalogū sacerdotū: q̄ fuerāt ab insti-
tutione sacerdocij vsqȝ ad terminū eiusdem:
sub distinctionē triū temporum. scȝ a tp̄e aa-
ron: vsqȝ ad euersionem ierl̄m. ab aaron vsqȝ
ad tempus dauid. fuerunt tredecim ⁊ singu

li vnus post aliū: i sexcentis viginti duobus
annis. ⁊ succedebāt filij patrib⁹. Primogeni-
tus fili⁹ aaron scȝ eleazar: successit ei in sum-
mū sacerdotiū. filius eleazar successit ei. ⁊ ita i
posterū. Nam d̄ ithamar nō erāt summi sa
cerdotes: sȝ minores. nisi pauci circa tp̄a da-
uid. Nam in hely translatuȝ ē sacerdotiū ad
filios ithamar. Abiathar quoqȝ erat de itha-
mar. quē deposuit salomon. ⁊ eius loco sta-
tuit sadoch. qui de eleazar.

D Auid aūt volens ampliare cultum
dei. vidēs q̄ nō sufficeret vn⁹ sum-
mus sacerdos ad ministrationeȝ:
q: si infirmaretur: nō erat interim q̄ incēsum
poneret. q̄d necesse erat singulis dieb⁹ offerri
instituit vigintiq̄ttuor summos sacerdotes.
quoꝝ sedecim: d̄ genere eleazar. octo d̄ genere
ithamar. vn⁹ tamen illoꝝ vigintiquattuor
erat summus: q̄ dicebatur princeps sacerdotuȝ.
Administrabāt aūt p septimanas. q̄ iure he-
reditario deuolute sunt ad posteros eoꝝ. Et
vnusq̄sqȝ vigintiq̄ttuor summoꝝ sacerdotū
cū administrabāt: secū habebat vigintiq̄ttu
or minores sacerdotes. ⁊ totidē leuitas. ⁊ to-
tidem ianitores. duplicato numero natinne-
orū. Fuerūt aūt decē ⁊ octo ꝑncipes sacerdo-
tū a tempore dauid: vsqȝ ad transmigrationeȝ
babilonis. in quadringētis sexaginta annis
A transmigratione aūt cessauit sacerdotium:
vsqȝ ad reditū de captiuitate. sub zorobabel.
⁊ iesu magno sacerdote. ⁊ inde vsqȝ ad tp̄a
machabeoꝝ: fuit tēpus sacerdotij. Tempus
aūt machabeoꝝ: non deputatur sacerdotio.
quia idē erant duces ⁊ sacerdotes. ⁊ sic vsqȝ
ad herodem q̄ fecit occidi quotquot inueniē-
bat de genere sacerdotum. ne iterū ad eos de
volueretur regnū. ⁊ vendebat summū sacer
dotiū. q̄nqȝ vni: ⁊ q̄nqȝ plurib⁹ simul. Et fu
erūt omnino vsqȝ ad euersione ierl̄m viginti
octo summi sacerdotes. a tp̄e autē herodis.
vsqȝ ad euersioneȝ ierl̄m: nō potuit ioseph⁹ sū
mam annorum. sed constat fuisse centum
quinqȝ. Cum herodes ante natiuitatem dn̄i
triginta annis regnauerit. ⁊ dn̄s triginta tri-
bus annis vixerit. ⁊ a morte dn̄i vsqȝ ad euer-

stonem quadragintaduo fluxerint. Sz ō his
hactenus.
Raditus ē paul iulio cēturioni vt
t pparactū est. ⁊ dedit dñs grāz pau
lo i oculis eius: vt humane tracta/
ret eū. nec phiberet amicos ei⁹ i ciuitatib⁹ p
quas trāsibant ministrare. Prosequitur ergo
lucas ō pgressu itineris. ascēdētes inqt na/
uem ad rumetinā incepimus nauigare circa
asie loca. Quidā sillabicādo: volūt distingue
re adrumetinā. vt dicatur scdm eos nauis
ad rumetina. q̄si adrometina. nauis scz ro/
mā tendēs. sed melius a noie ciuitatis dicit
adrumetina. Adrumetis ē eni: ciuitas affrice.
Postea enumerat lucas ciuitates p q̄s trāsi
bant. quas nō ē necesse enumerare. nisi in q̄/
bus aliq̄ gesta sunt. nō ptermittenda. Inter
cetera: venerūt listrā. vbi habuit paulus plu
res amicos. q̄ ministrauerūt ei. Ibi inueni/
ens centurio nauē alexandrinā nauigantē in
italiā: trāsposuit nos i eā. dicit lucas. de na/
ui scz quā prius ascēderamus: nos trāstulit. i
illam. ⁊ cū multis dieb⁹ nauigauimus lēte:
vento scz ire liberius phibente. tandē adna/
uigauimus crete. Et inde vix deuenimus in
locū q̄ dicitur boniportus. Et ibi multo tpe
fuimus: nō ausi ingredi mare. cū nō esset tu/
ta nauigatio. eo q̄ iā ieiuniūz nō pterisset. i.
fames magna i nauigio: ad nauigandū red/
dens nautas infirmiores. vel ō ieiunio septi
mi mēsis: intelligi potest. qd ē inter diē ppi
ciationis ⁊ scenophegie scz inter decimā diē
septēbris. ⁊ q̄ntamdecimā. Et sic pbat tutaz
nō eē nauigationē. qz iam erat septim⁹ men/
sis q̄ inferius ē i hyeme. scdm hebreos q̄ ap/
lem pmū cōputāt. In hyeme aūt: nō est tu/
tum nauigare. vel potest intelligi de ieiunio
i memoriā mortis godolie istituto. qd fit in
fine septēbris. vel ō ieiunio decimi mēsis qd
scz fiebat i ianuario. qd instituerāt auditis ru
morib⁹ ō destructione tēpli in babilonē. Cū
aūt molestū eēt cēturioni. ⁊ aliis q̄ nō pos/
sent nauigare cōsolabat eos paul⁹ dicēs. viri
video. forte ex signis tēpestatis vel in spiritu
pphetico. qz nō sine multo dāno nō solū one/
ris ⁊ nauis: sed etiam aiaꝝ vestraꝝ: potestis
nauigare. Cēturio aūt magis credidit nau/
clero. siue naiculario: quā paulo. i. dño na/
uis. Naucleros eni dicit: i cuiu s sorte cedit
dominiū nauis. cleros eni sors. Hoc aūt cō/
pulit centurionē magis acqescere naclero q̄
paulo: qz portus i quo erāt nō erat idoneus.
ad hyemandū. ⁊ ideo cōsulebāt oēs inde na
uigare. si quo modo possent ad quendā aliū
portū puenire. q̄ magis idone⁹ eēt ad naui/
gandū. Et cōtra cōsiliū pauli aspirāte austro
ad portū ppositū anhelātes intrauerūt ma/
re. ⁊ cū aliq̄ntulū pcessissent. insurgēs ven/
tus triphonicus: irruit cōtra nauē. q̄ dicebat
euro aquilo. Dicit aūt ventus triphonicus:
q̄si inflans mare. ⁊ faciens intumescere. thi/
phos eni interptat inflatio. ⁊ cū arrepta esset
nauis: ⁊ nō posset conari cōtra ventū. cessan
te remigio. ferebamur i incertū. Et decurren/
tes ad insulā quandā. q̄ dicit cauda: vix po/
tuim⁹ obtinere scaphā. ō naui i mare deposi
tā i adiutoriū nauis. qz impetu fluctuū: fere
rapta ē. Scapha dicit leuis nauicula de vna
tm̄ arbore cōcauata. vel dicit modica nauis
viminea. crudo corio tecta. cuiusmodi vtunt
pirate. ⁊ dicit a scaphon qd interptat speculū
qz hmōi nauib⁹ vtunt pirate: ad speculandū
⁊ explorandū. ⁊ deferunt hmōi nauicule i na
uibus. ⁊ iminēte naufragio deponunt i ma/
re: ad subueniendū naui. qz his nauis accin/
git. ⁊ i pcinctu tēpestatis armat. Cū aūt sic
tēpestate valida iactarent: sequēti die fecerūt
iactū. i. eiectionē vtensiliū ō naui. Et cū neqz
sol i die. neqz sidera i nocte apparerēt ablata
erat ois spes salutis. Et cū fuisset diuturnuz
ieiuniū. forte vel volūtariū: p amouēda tē/
pestate. vel necessariū. qz forte astabantur pe
nuria victualiū. Omnib⁹ piectis in aquam
stans paulus i medio eoꝝ dixit. Sanū erat
consiliū acquiescere mihi. ⁊ lucrificare iniu/
riam hanc. ⁊ iacturam. Nunc tā suadeo vo
bis bono animo esse certi estote: qz nemo pi/
ditabit ex vobis. neqz patiemini iacturā nisi
nauis. astitit eni mihi hac nocte: angel⁹ dei
cui seruio dicēs. ne timeas paule cesari oportet

te assistere. ꝛ ecce donauit tibi deus omnes
qui nauigant tecum. i. merito tuo conserua-
uit: vt nemo ex eis pderetur. Propter qd̃ in-
quit bono animo estote. credo eni deo meo:
qꝛ sic erit: quẽadmodũ dictũ est mihi. ꝛ i in-
sulam quandã oportet nos venire. Ideo aũt
ð hoc pdixit eis veritatẽ. vt videtes hoc im-
pletũ: certius sperẽt salutẽ. Sꝫ postquã q̃rta
decima die nox supuenit. circa mediaꝫ noctẽ
suspicabant naute apparere sibi aliquã regio
nẽ. ꝛ submittentes pond᷑ plumbi: quo ma-
ris pfunditas exploraẗ: inuenerũt passus vi-
ginti. Et timẽtes ne in aspera loca inciderẽt
ð puppi mittẽtes ancoras q̃ttuor: optabant
diem fieri. Et cũ vellẽt naute aufugere demit
tentes scapham in mari. vidẽs hoc paulus
in spiritu: ait cẽturioni. ꝛ militib᷑. nisi i na-
ui manserint hoies isti: nõ potestis salui fieri
Statim milites absciderunt funes scaphe. ꝛ
abiit p mare. Cũ aũt illucesceret. rogabat paul᷑
oẽs: vt sumerẽt cibũ. vt fortiores essent ad la
borem sustinendũ. Quartadecima inq̃t di-
es ẽ hodie. ex que expectatis serenitatẽ aeris.
ꝛ ieiuni pmanetis: nihil accipiẽtes. forte die
illa nihil comederãt. vel forsan dies plures
sine cibo transierãt. Cõfortam nũm q̃t ꝛ cibũ
sumite. qꝛ nec etiã capillus ð capite nostro
pibit. Et hoc dicto: sumebat panẽ in conspe-
ctu omniũ: cũ graꝝ actione. iuxta morẽ soli-
tũ. Et cũ fregisset: cepit mãducare. Aliĩ quoqꝫ
animequiores facti: sumpserũt cibũ Et erãt aĩe
in naui ducẽte septuaginta. Tũc viri cõforta
ti cibo. alleuiabãt nauẽ. iactãtes triticũ i ma
re. Cũ aũt dies factus esset: nõ agnoscebant
terrã. sinũ ðo quendã cõsiderabãt lit᷑ haben
tẽ in quẽ cogitabant si possent: eicere nauem.
Et cũ ancoras sustulissent: cõmittebãt se ma
ri sine conatu nauigiĩ. Et leuato artemone:
iuxta qd̃ ventus eos ducebat tendebãt ad lit
tus. arthemo dicit modicũ veluꝫ. directioni
nauis potius accomodatum: q̃ celeritati. Et
cũ incidissent in locũ bitalassum: impegerunt
nauẽ. Bitalassum pprie dicit lingula terre in
mare ptẽsa mari hinc. ꝛ inde circũdata. Et
dicit bitalassum: q̃si mare bifidũ. terre inter-
iectu diuisũ. ꝛ cũ nauis offendisset i bitalassũ
pra manebat immobilis. puppis ðo frange
baẗ: maris impetu supuenientis. ꝛ cõsulebãt
milites oẽs vinctos occidi. ne forte natando
aufugerẽt. Cẽturio ðo volẽs seruare paulꝫ:
phibuit hoc fieri. ꝛ pmisit quotquot: ꝛ quo-
cũqꝫ modo possent euadere. ꝛ iuxta qd̃ pdixe
rat paul᷑: euaserũt oẽs egressi i insulã q̃ voca
baẗ mitilene. Et cũ egressi eẽnt barbari habi-
tatores insule: officia humanitatis diligẽter
exhibuerũt eis. Accẽsa eni pira: reficiebãt eos.
Et dũ colligeret paul᷑ sarmẽta. ꝛ cõgereret i
pirã: vipera inter sarmẽta latens adhesit ma-
nui ei᷑. Cũ aũt viderẽt barbari vipam i ma-
nu ei᷑ pendentẽ: ad inuicẽ dicebãt. vtiqꝫ ho-
micida ẽ hõ iste. ꝛ cũ ð naufragio euaserit:
vltio diuina eũ amplius viuere nõ pmittit.
Excutiens aũt paulus vipam in ignẽ: nihil
mali passus est. At illi expectabãt vt intume
sceret man᷑. qꝛ tumor solet sequi post venenũ
Et cũ diu expectassent. ꝛ nullã in manu de-
phenderẽt lesionẽ cõuertentes facies suas ad
se inuicẽ dicebant. Homo iste deus ẽ. Conti
git aũt patrẽ pncipis publiĩ insule. febribus
ꝛ disenteria laborare. i. pfluuio ventris. Ad
quẽ cũ paul᷑ intrasset. ꝛ orando imposuisset
ei man᷑ sanauit eũ. Quo facto oẽs. q̃ erãt in
insula infirmi accedebãt ad eũ. ꝛ sanabãtur.
Post mẽses aũt tres inuenerũt nauẽ alexan
drinam. q̃ in insula mitilene hiemauerat cui
erat insigne castroꝝ. Cui scꝫ insule. quia ad-
huc ibi apparebant quorundã castroꝝ vesti
gia. que antiquit᷑ ibi fuerant edificata. vel cui
naui. quia in modum castroꝝ erãt insignia
velis inserta. Alia trãslatio habet: cui erat in-
signe castroꝝ. qꝛ gemini sunt castores scꝫ ca-
stor ꝛ pollux. quos gentiles pcipue: in piculo
maris inuocãt. ꝛ ideo i litore maris eis tẽ-
plũ fecerant. Hoc aũt ex alia trãslatione eui-
dentius est. vbi habeẗ cui erat insigne filioꝝ io
uis. Fabulanẗ enim gentiles castorẽ ꝛ pollu
cẽ fuisse filios iouis. Cũ autẽ ascẽderent nauẽ
multis honoribus honorauerũt. ꝛ posuerũt
necessaria in naui. Et cum venissent siracu-
san. manserũt ibi triduo. ꝛ inde venerũt regiũ.

Et inde post vnũ diem flante austro: venerũt puteolos. p quo alij libri habẽt puteolosis. ⁊ ẽ nomen insule. vbi inuenerũt fratres. ⁊ rogati ab eis: manserũt ibi septẽ dieb⁹. Cũ aũt audissent aduẽtũ eoꝝ fratres q̇ erãt rome: occurrerũt eis vsq₃ ad forũ apij. i. ab apio i littore maris cõstitutũ. vt ꝺ nocte applicantes: ibi inuenirẽt victualia venalia. vbi cõstituerant tres tabernas. tres sc₃ domos i littore. in q̇bus exponerent cibi venales. Et cũ vidisset paulus fr̃es ad se veniẽtes. grãs agens deo: accepit fiduciã. minus sc₃ timuit. Et q₂ ante aduentũ pauli. iã rome erãt xp̃iani: patz ex hoc loco petrũ ⁊ paulũ: nõ ꝑmo p̃dicasse romanis. ꝙ sic vbi legat̃ de cõfirmatione fidei intelligendũ ẽ. nõ ꝺ ꝑmaria instructione. Cũ aũt venissent rome. nõdũ erat nero cõfirmatus i regno: nec inualuerat neq̇cia ei⁹. Et audiẽs cõtrouersiã esse ꝺ lege iudeoꝝ ⁊ xp̃ianorũ: vilipẽdit. ⁊ ꝑmissus ẽ paulus libere ire ꝑ ciuitatẽ: cũ vno tm̃ milite eũ custodiẽte. Timuit aũt ne forte iudei q̇ ꝑsecuti erãt eum i iudea: misissent lr̃as ad iudeos. q̇ erãt rome vt in dolo occiderẽt eũ. ideoq₃ post tertiũ diem: cõuocauit ꝑmos iudeoꝝ. Et cũ cõuenissent: dicebat eis. Ego fratres nõ veni gentem meã accusare. sed coactus sum appellare ad cesarẽ. q₂ iniuste traditus sum a iudeis i manus romanoꝝ. Propterea volo vos fratres scire. q₂ nulla ẽ causa mortis mee: nisi p̃dico resurrectionẽ mortuoꝝ. At illi dixerũt ad eũ. neq₃ lr̃as accepimus a te ꝺ iudea. neq₃ adueniens aliq̇s fratrũ: locutus ẽ ꝺ te malũ. Volumus aũt a te audire q̃ sentis. quia ꝺ secta xp̃ianoꝝ cui adheres audiuimus: qꝺ ei vbiq₃ cõtradicit̃. Et die assignata venerũt ad eũ plures i hospiciũ suũ. q̇bus exponebat legẽ ⁊ ꝓphetas. p̃dicans ꝺ iesu a mane vsq₃ ad vesperam. Et q̇dam credebant his q̃ dicebantur. alij nõ credebãt. Et cũ discederent dissencientes: cepit eos paulus arguere in hũc modũ. Bene sp̃us sanctus ꝺ vobis locutus ẽ ꝑ esaiã dicens. Vade ad populũ istũ: ⁊ dic ad eos. aure audietis: nec intelligetis. ⁊ videtes videbitis: ⁊ nõ ꝑcipietis. Incrassatũ ẽ enim cor populi huius. ⁊ auribus grauiter audierũt. ⁊ oculos suos compresserunt. ne forte videant oculis. ⁊ auribus audiant: ⁊ cõuertant̃. ⁊ sanem eos. qm̃ gentib⁹ missum ẽ hoc salutare dei. ⁊ ipsi audiẽt. Mansit aũt paulus toto biennio: in hospicio qꝺ ipse cõduxerat: in libera custodia. Et suscipiebat oẽs q̇ ingrediebant̃ ad eũ p̃dicans regnũ dei. ⁊ docens de dño iesu xp̃o cum omni fiducia: sine ꝓhibitione. Et vide q₂ ante aduentũ pauli romã iam regnauerat nero: duob⁹ annis. ⁊ veniẽs romã: per bienniũ fuit in libera custodia. ⁊ postea per decenniũ: in magis libera. quia nero nõdum cõfirmatus in regno: dabat ei liberã licentiã deambulandi. ⁊ circuendi: ꝑ ꝑtes occidẽtis: ⁊ p̃dicandi. Quartodecimo ꝟo anno impij neronis. cũ tam eius nequicia inualuisset: ⁊ iam in iudeos conspirasset. positus est paulus rome in carcere. vbi multos ꝺ familia neronis cõuertit. ⁊ familiaritatẽ senece magistri neronis: sibi cõparauit. Et eodẽ quartodecimo ãno vltimo sc₃ impij neronis: martyrio coronati sunt. ipse ⁊ petrus. Vnde patet eos errare: q̇ dicũt nõ eadẽ die occisos esse. nisi intelligatur eadẽ die: anno reuoluto. ꝙ stare nõ potest. cũ cõstet eodem anno sc₃ quarto decimo esse occisos. ⁊ eadem die.

d E loco aũt videnẗ minus sentire q̇dam. quia putant in eodẽ loco occisos. quia legitur. Gloriosi principes terre quomodo in vita sua dilexerũt se: ita ⁊ in morte nõ sunt separati. Potius tñ videtur paulus. tanquã ciuis: honorabiliori morte occisus. quia gladiatus: ⁊ in catacumbis versus occidentẽ. Petrus ꝟo crucifixus in vaticano. in vico sc₃: q̇ est extra ciuitatẽ. vbi fiebant dolia. Et ita paul⁹: honorabiliori morte mortuus. quia gladiatus. Gladio enim ꝑimebantur nobiles. ⁊ in loco magis nobiliori. sc₃ in catacumbis.

Historia scolastica sup libros biblie Cõposita a magistro petro manducatoris. finit feliciter.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Saille a berre

[illegible]